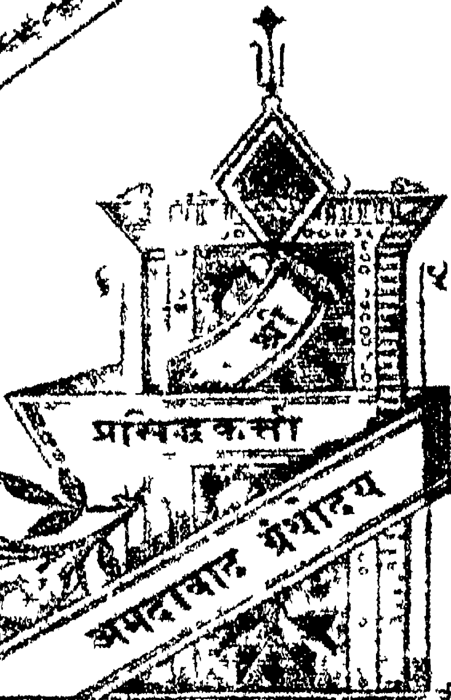

प्रेसना मालेक हरगोविंददास हरजीवनदास

श्री.

॥ श्रीराममाहात्म्यम् ॥

राम रामेति रामेति रमे रामे मनोरमे ॥
सहस्रनाम तत्तुल्यं रामनाम वरानने ॥ १ ॥
श्रीराम राम रामेति ये जपन्ति च सर्वदा ॥
तेषां भुक्तिश्च मुक्तिश्च भवत्येव न संशयः २॥
रामनामपरा ये च घोरे कलियुगे द्विजाः ॥
त एव कृतकृत्याश्च तेभ्यो नित्यं नमो नमः ३
रामनाम जपतां कुतो भयं सर्वतापशमनै-
कभेषजम् ॥ यस्य तात मम गात्रसन्निधौ
पावकोऽपि सलिलायतेऽधुना ॥ ४ ॥

પુસ્તકો મળવાનું ઠેકાણું.

હરગોવિંદદાસ હરજીવનદાસ.

પુસ્તકવાળા-અમદાવાદ.

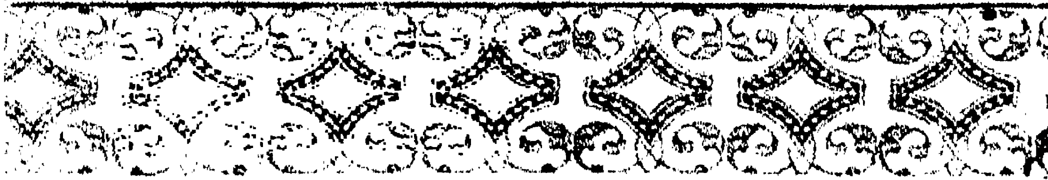

॥ શ્રી ॥

ગિરધર કૃત

રામાયણ

સાતેકાંડ.

વૈષ્ણવ ભક્તોને વાસ્તે

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

બુકસેલર

હરગોવિંદદાસ હરજીવનદાસ.

પ્રથમાવૃત્તિ–પ્રત ૨૦૦૦

અમદાવાદ.

રાજનગર ટાઇપ ફાઉન્ડરી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપી.

સંવત ૧૯૫૫ સને ૧૮૯૯

श्रीराम पंचायतन.

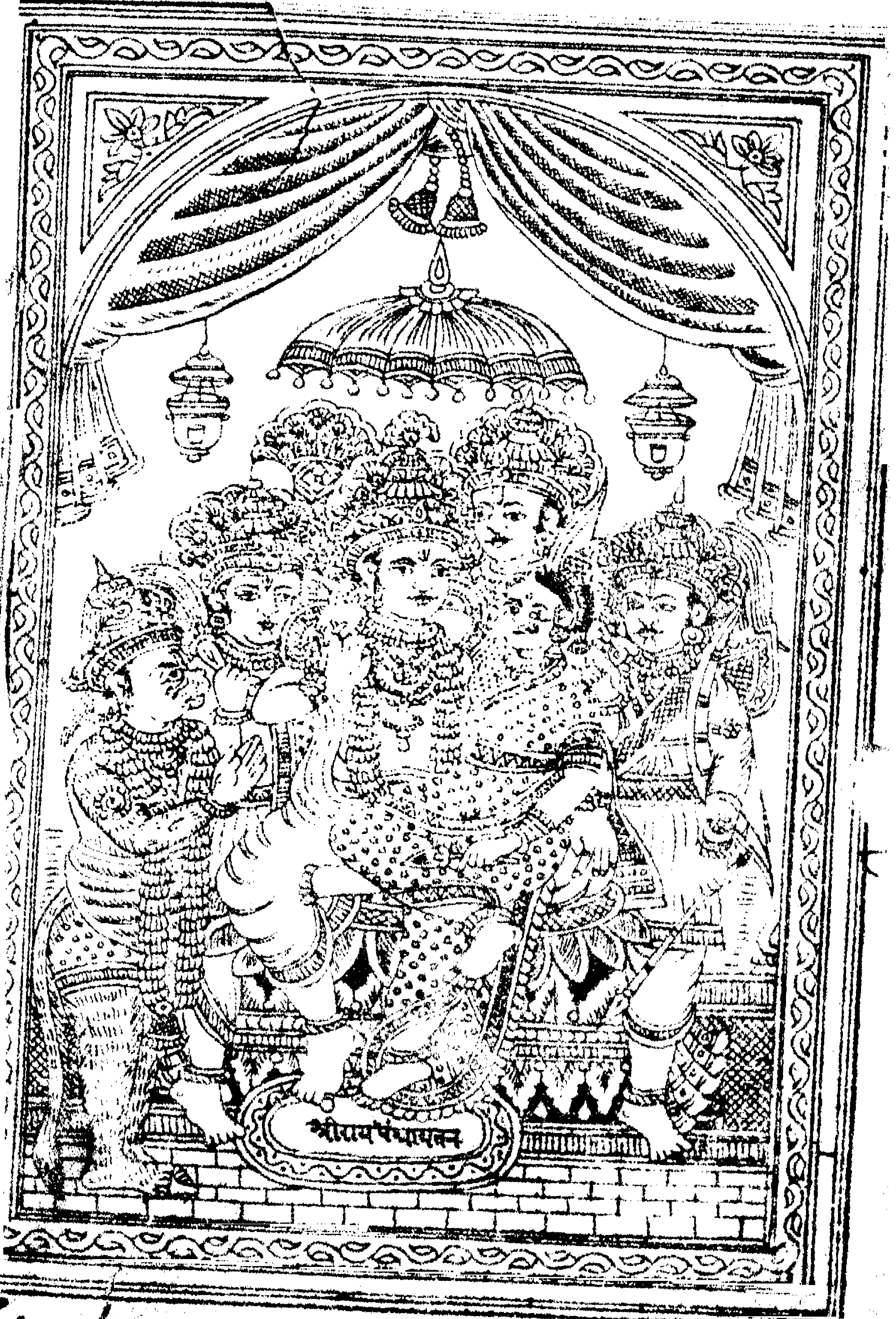

૭૧૯

અથ બાળકાંડ પ્રારંભ. અધ્યાય ૧.

શ્રીગણેશાયેનમઃ શ્રીસારદાએનમઃ શ્રી ગુરૂભ્યોનમઃ અથશ્રીરામચરીત્રલિખ્યતે. ।।રાગધન્યાસરી।। શ્રીગુરૂપદજુગમંગળરૂપજી, સકળતીરથનું ધામઅનુપજી, નમુતેપદનેજોડીજુગહાથજી, સિધેમનોરથહુંથાઉસનાથજી. ૧ ।। ઢાળ ।। થાઉસનાથગુરૂકૃપાએ, પામુમનોરથપાર; શ્રીપુરૂશોતમપદકમળજુગને,હુંનમુવારંવાર. ૨ વાગીશવદનેરદયલક્ષમી,અખંડજ્ઞાનપ્રકાશ;તેનરહરીનેહુંનમુ, દુખવિઘ્નથાયવિનાસ. ૩ શ્રીગજાનનગણપતીમંગળ,સકળગુણમયરૂપ;નિરવિઘ્નથાયેનામલેતાં, અખિલપુજ્યઅનુપ. ૪ માતઉમીયાપિતાશિવજી,સુધબુધસુંદરનાર; બુધીદાતાશરણત્રાતા,ક્ષેમલાભકુમાર. ૫ એકદંતઉજવળપુસ્પમાળા,કનકઉપવીતઅંગ; ચતુરભુજતનસુભગસુંદર,મુગટકુંડળસંગ. ૬ હેવિઘ્નનાશકવીનાયક, તુજનેકરૂપરણામ; તુજકૃપાએગાઉપુનીત શ્રીરામનાગુણગ્રામ. ૭ કમળભુતનયાસતી,સરસ્વતીનેલાગુંપાય;હંસવાહની વિમળવાણી, આપ્યમુજનેમાય. ૮ અનેકકવીઆગેથયાતે, કૃપાતારીજાણ;તું ભારતીભગવતીદેવી,સદાવશમુજવાણ.૯ હુંબાળકબુધેસ્તવુંતુજને, કરોવચનપવિત્ર;તુજકૃપાએસરસ્વતીમાતા, ગાઉરામચરીત્ર. ૧૦ કલ્યાણમયકઈલાસપતિ, કરપુરગઉરસ્વરૂપ; ઉમાઅરધાંગેરહ્યાં, ત્રીલોકનાછોભુપ. ૧૧ શિરજટામાંગંગાવીરાજે, ભસ્મલેપનઅંગ; મ્રગચમરઅંબરત્રિશુળધર, તનઅલંકાર ભુજંગ. ૧૨ જયભકતવચ્છળજગતગુરૂ, ભયહરણભોળાનાથ;પુરસોતમનાપ્રીયસખા, હુંનમુંજોડીહાથ. ૧૩ શતકોટીરામાયણતણી, જેણે કરીવ્હેચણસાર; જુગશેષઅક્ષરગ્રહણકીધાં,ધરયાંકંઠમોઝાર. ૧૪ એવાપરમસિવને હુંનમું,નીલકંઠજેનુંનામ;તવપ્રસાદેરઘુવીરજશકહું, થાયપુરણકામ.૧૫ સહુભગવતીનેહુંનમું,જેનેસદાહરીનુંધ્યાન; વીચરેમહીજગપુનીતકરવા, રહીતમછરમાન. ૧૬ દયાક્ષમાપ્રતીશાંતીકરૂણા,મુદીતમનઆનંદ; વીશયરહીતસંતુષ્ટઆત્મા, પ્રતિચઇતન્યચંદ. ૧૭ એવાસંતનાપદતણીરજહું,લેઇચઢાવુંશીશ;અવલોકનકરજોકૃપાદ્રષ્ટે,ગાઉગુણજુગદીસ.૧૮ માનુભાવસજનસંતસરવે ક્ષમાકરજોદોષ; પ્રાકૃતવાણીસાંભળી,મનલાવશોનહીરોષ.૧૯ જેમપયઅબ્ધિ

નેતકઅર્પણ, બદ્રીફળસુરરૂખ; અમ્રતનેશરકરાઅરપણ, વિધીનેભુતળસુખ. ૨૦કુબેરઆગળકોડીજ્યમ, સુરભીઅજાનુંક્ષીર;મળીયાચળનેનીબકાષ્ટે, ચં-દરશીતસમીર. ૨૧ જેમસુરજસામોદીપકકરીએ, માનીલેછેતેહ; એમમોટા જેમાનીલે, રંકનુંઆપ્યુંજેહ. ૨૨ વાણીપ્રાક્તકરૂંઅરપણ, રસહીનહોએ કાવ્ય;તેપુરણકરીનેમાનજો, સહુસંતમાનુભાવ. ૨૩ હુંબાળકઉપરદયાકરજો સાધુપુન્યપવીત્ર;અલપ મતીએઆદરયુંછે, ગાવારામચરીત્ર. ૨૪ ॥વલણ॥ ગાવારામચરીત્ર, પાવનઇચ્છામનમાંધરી; કરજોડીકહેદાસગીરધર, શ્રોતાજ નબોલોશ્રીહરી. ૨૫ ઇતીશ્રીરામચરીતરેસંમતવાલમીકીનાટકધારાયાંબાળ કાંડપ્રથમોઅધ્યાય. ૧

અધ્યાય ૨.

॥ દેશીચાલતિ ॥ ક્ષીરનીધીશરણેક્ષુધાનવપીડજી,રવીસંગરહેતાંતિમીર નવભીડજી; સુરતરૂશરણેનકલ્પનાબાધેજી. હુતાશનસંગેસીતનવાધેજી. ૧ ॥ઢાળ॥ નવશીતવાધેઅગ્નિસંગે, સુધાપાનેવિખજથા. નવખાયજાંબુકસીંહ શરણે, ચિંતામણીથીધનવ્યથા. ૨ એમરામકથાનોઆશ્રીતજનતેને, વિઘ્ન બાધાંનવકરે; વીષયપાસવિમુક્તથઇને, ભવસાગરશેજેતરે. ૩ હરીકથાનોમ હીમામોટો,સંતજાણેછેઘણા; આદિકવીજેમુનિવાલ્મીક, કરતારામાયણતણા. ૪ વાલ્મિકીરામાયણપ્રથમવળી, વ્યાસેરામાયણકરી; વશીષ્ટરામાયણતથા, શુકદેવરામાયણખરી. ૫ વળીબ્રહ્મારામાયણખરી,ભણાવીનારદનેતથા;અંજ નિપુતરેકરીછે,હનુમાનનાટકનીકથા. ૬ વિભિષણેરામાયણકરિ, શંભુક્તઅ ભીરામછે; પારવતીનેભણાવીતેનું, શિવરામાયણનામછે.અગસ્તમુનીયેકરી છેતે, અગસ્તરામાયણજથા; અનંતવીરચીતછેવળીતે, શેષરામાયણકથા. ૮ વળીસરવમુનિયેમળીને,અધ્યાત્મરામાયણકરી; કુરમપુરાણેવરણવીતે,કુરમ રામાયણખરી. ૯ એકઆગમરામાયણપુનીતછે,ભરથરામાયણવળી;સ્વામી કારતીકેકરીતે, સ્કંધરામાયણભળી.૧૦ પઉલસ્તેરામાયણકરી, કાળીકાખંડે વરણવી, રવીઅરૂણસંવાદછેતે, અરૂણરામાયણહવી. ૧૧ પદમપુરાણેપ્રસિધ કહાવે, પદમરામાયણનામછે; બગદાલરૂષીએકરીછે, આશ્ચર્યપુરણકામછે. ૧૨વળીધરમરાજાએકરી, તેધરમરામાયણખરી; એમઅનેકકવીઆગેથયા, તેણેરામાયણઘણીવીસ્તરી. ૧૩ અપારગુણરઘુવરતણાતે, પારકોપામેનહી; બુદ્ધિનાઅનુસારપ્રમાણે, વરણવીકવીએકહી. ૧૪ ભુમીરજકણગગનતારા, બીંદુઘનજાયેગણ્યા; પણમાપસંખ્યાથાયનહી, છેઅપારગુણરઘુવરતણા. ૧૫ સુધાજળસીંધુભર્યોતે,કહોકેમપીવાય; એકચંચુજળથીત્રશાવામે, પક્ષીસુખી થાય.૧૬ એમકરૂંઆદરઅલ્પબુધે, કહેવારામકથાય; અંતરજામીકૃપાકર-

જો, ગ્રંથપુરણથાય.૧૭ સહુકવીનેપાએનમુ,કરજોડીમાગુમાન; બાળકજાણીદ યાઆણી,દેજોહરીગુણદાન. ૧૮ હરીનામનોમહીમાવણો, મહાપતીતપાવનથા ય; વાલમીકમુનીમોટાથયા, તેનામનોમહીમાય.૧૯પુરવેવાલ્મીકવ્યાધકરમે, હતાઅધમઅપાર;તેનારદનાઉપદેશથી,જપ્યુંરામનામજસાર. ૨૦ એરામનામ પ્રતાપથી, પામ્યાતેપદઅભીરામ; સહુકવીમાંમોટાથયા, આદીકવીજેનુંનામ. સતકોટીરામાયણકરી, વાલ્મીકમુનીએસાર; ત્રીલોકમાંવહેંચીકરિ, આપીત દાત્રિપુરાર. તેમાંહેથીબેઅંકલીધાં, શીવેતેણીવાર;કંઠમાંહેલેઇમુકયાં,રામના મજસાર. વિખપાનમહાદેવેકર્યું, ત્યારેથઇઅગ્નીઅપાર; સહુઅંગદાજેવિખથ- કી,દુખીયાથયાત્રિપુરાર. લેલાટધરીયોચંદ્રમા,શિતળથવાનેઅંગ; ભસ્મશીત ળઅંગઅરચી, શીશઉપરગંગ; શીતળહીમાચળતણી, કન્યાતેપરણ્યાસાર; નાગવીંટયાતનવિષે,કરવાતેવિષનોઅહાર.૨૬ ગજચર્મશીતળકરીસજ્યા, અ ન્યવીધીઉપચાર;પણઅંગશીતળનવથયું, વીખતણીઅગ્નીઅપાર. પછેનીલ કઠેકંઠમાંબેઅંકમુકયાસાર, રામનાપ્રતાપથી, શીતળથયાતેણીવાર. એનામ- નોમહીમાત્રણો, મહાઅધમથાયપવીત્ર; વાલ્મીકેમહીમાવરણવ્યો, શતકોટી રામચરિત્ર. ૨૯ યાજ્ઞવલ્કનેભણાવી, કરૂણાકરીમુનિરાય; તેભારદ્વાજપ્રતેકહી, વીસ્તારીરામકથાય.૩૦ તેદેવવાણીસંસ્કૃતે, વાલ્મિકમુનિનાવચન; તેસમજ વાપ્રાકૃતકરૂં, પદબંધઅરથરતન. હનુમાનનાટકનીકથા, અદભુતરચનાજેહ, જુગમસંમતમેળવીને, ગ્રંથકીધોએહ. ૩૨ ॥ વલણ ॥ એગ્રંથનાટકતણોસંમ ત, વાલ્મીકીપુન્યપવીત્રરે; શ્રોતાજનસાવધાનથઇને, સુણજોરામચરિત્રરે.૩૩ ઇતી શ્રીરામચરિત્રે સંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંબાળકાંડેદ્વિતીયોઅધ્યાય.૨

અધ્યાય ૩.

॥ રાગ આશાવરી ॥ શ્રીરામકથાવિસ્તારઘણોછે, પાવનપુન્યપવિત્ર; હવે રાવણનીઉત્પતીકહુ, જેનેઅરથેરામચરિત્ર. ૧ વૈકુંઠવાશીદ્વારપાળતે, જયવિ જયકહીયેત્યાંહે; સનકાદિકનેશ્રાપેકરીને, પડિઆભુતળમાંહે. ૨ તેનોઅનુગ્રહ કરવાહરીયે, લીધાછેઅવતાર; ત્રણજન્મમુકાવી,વળતાકીધાઅંગીકાર. ૩ પ- હેલેજન્મેપ્રગટાબન્યો, અસુરમહાબળવાન; હીરણયકષ્યપુહીરણાક્ષનામેબ ળગુણરૂપસમાન. ૪ વરાહનરહરીરૂપધરીને, માર્યાબન્યોવિર;ભક્તતણુંપ્રતિ પાલણકીધું, ધર્મધોરંધરધીર.૫ હવેબિજેજન્મેપ્રગટયારાવણ,કુંભકરણઅભિ ધાન; મુળથકીઉતપતિકહુછું, સુણજોથઇસાવધાન. ૬ બ્રહ્માથીપ્રૌલસ્તથ યારૂષિ, મોનુભાવમહંત; સુરજવંતતેજસ્વીજાણે, ચારવેદનોઅંત. ૭ ત્રણ બિંદુએકદેવનીકન્યા, પ્રૌલસ્તપરણ્યાતેહ; વીશ્વશ્રવાતેનોપુત્રથયો, મહાત્રિ કાળજ્ઞાનિજેહ. ૮ રૂશીભારદ્વાજનીકન્યાસુંદર, મહામતિજેનુંનામ; વીશ્વશ્ર

વાતે પરણ્યાપોતે, શાધવી પુરણકામ.૯ કુબેરભંડારીપ્રગટયાતેના, મહામાત નોએતન, તેનેબ્રહ્માનુંઆરાધનકીધું, વરત્યોનિરમલમન. ૧૦ ત્યારેપ્રસન્નથઇ પ્રજાપતિબોલ્યા, માગપુત્રવરદાન; કુબેરકહેઆપોમનેસુંદર, વસવાકેરૂસ્થાન.૧૧વિધીએપુરવેલંકાનીરમી, સાગરબેટમોઝાર; તેનગરીમાંદાનવરેહેતા, બળીયાજોધઅપાર. ૧૨પછેદેવેજુધકરીનેકાઢયા, અસુરગયાપાતાળ, કુબેરને તેલંકાઆપી, બ્રહ્માએતત્કાળ. ૧૩ તેલંકાકેરૂરાજકરતો, કુબેરપુરણકામ; વૈમાનએકવિધિએઆપ્યું, પુષ્પકજેનુનામ.૧૪ હવેદૈત્યસુમાલીનામેરહેછે, પાતાળમાંનિરધાર; તેણેકુબેરરાજકરતોદીઠો, લંકાપુરમોઝાર. ૧૫ તેણેમનમાં વાતવિચારી,કપટકરૂંનીરવણ;પુત્રીએકપોતાનિહતિતે, કૈકશીનામેજાણ. ૧૬ સુમાલીકન્યાલેઇનેઆવીયો, ધરીવિપ્રનોવેષ; વિશ્વશ્રવાનેતેપરણાવિ, રાખિમનમાંદવેષ. ૧૭ જાણુએનાઉદરથીપુત્ર, થાયઅસુરબળવાન; તેપક્ષેકરી નેલંકાપાછી, આવેહાથનિદાન. ૧૮ એવુંવિચારિકપટકરીને,પરણાવીકન્યાય; પછેસુમાળીપાતાળગયોતેને, હઇડેહરખનમાય. ૧૯ પછેદિવસકેટલાએકસમે ત્યાં, દીનકરપામ્યોઅસ્ત; ત્યારેસંધ્યાકરવામુનિવરપોતે, બેઠાથઇનેસ્વસ્થ. ૨૦ તેણેસમેત્યાંઆસુરિઆવી, વિનવિયોભરથાર; રૂતુદાનઆપોમનેસ્વામી, હુંછુંસાધવીનાર. ૨૧ ત્યારેવિશ્વશ્રવાકહેસાંભળવનિતા, અઘટિતકરમનથાય; આવેળાજેભોગકરેતો, દંપતિનરકેપળાય. ૨૨ સંધ્યાકાળનિશાદિનસંધિ, બેઘટિકાનુંમાન; ઘોરસમોવિત્યાપછીતુજને, આપીસહુંરૂતુદાન. ૨૩ ત્યારેઅબળાઆડિથઇનેઉભી; કંથતણોકરઝાલી; મુનિવરનેત્યાંમોહપમાડિ,મંદિરમાંલઇચાલી.૨૪ભયંકરવેળાભોગકરયોતો, ગર્ભરહયોનિરવાણ; ભાવિપદારથભુલે નહીં, એમચડિતકહેછેવાણ. ૨૫ પછીપુરેદિવસેપ્રગટથયાબે, પુત્રમહાબળવાન;આસુરિઉદરથકિતેવા,બ્રહ્મરાક્ષસપ્રતસમાન. ૨૬ પ્રથમેપ્રસવહવોતેપુત્રનું રાવણધરિયુંનામ; કુંભકરણતેપુંઠેઆવ્યો, પાપીઅઘનુંધામ.૨૭ જન્મ્યાપછી અતિપરોઢથયા, તેનિકાયાજાજવલ્યમાન; રૂપભયંકરરાક્ષસમોટા, પ્રલેકાળ સમાન.૨૮ કુંભકરણપ્રગટયોતેજાણે, કરશેવિશ્વનોઅહાર; મુખફાડીનેરૂદનકરયું,ત્યારેવરત્યોહાહાકાર.૨૯ ત્યારપછીબેપુત્રિથઇ,સુર્પનખાતાડિકાનામ; પાપણિયોતેબન્યોપ્રગટિ, કરતીહીંસાકામ. ૩૦ કૈકશિમનમાંકષ્ટજપામી, પ્રજાભયંકરજાણિ;ત્યારેકરજોડિનેમુનિવરપ્રત્યે, દિનથઇકહેવાણિ. ૩૧ તમોગુણિઅલ સંતતિસ્વામિ, કરશેકુળનોનાશ; માટેસાત્વીકસુતઆપોમુજનેતો, પહોચેમનનિઆશ. ૩૨ રૂતુદાનઆપ્યુંઅબળાને, શુભવેળાજોઇતેહ; તેથકિપુત્રવિભિષણપ્રગટયો, ભકતશિરોમણીજેહ.૩૩ એમબેતન્યાનેત્રણેપુત્રતે, પ્રગટથયાનિરવાણ; થોડાદીવસમાંવૃદ્ધિપામ્યા, રાક્ષસબળિયાજાણ. ૩૪ ત્રણેબાંધવતપકર

વાને, ચાલ્યાતેણિવાર; ગોકરણતીરથમાંરાવણે, આરાધ્યાત્રિપુરાર. ૩૫ મંદ્રાચળગિરિઉપરબેઠો, કુંભકરણબળવંત; બ્રહ્માનુંતપમાંડ્યુંતેણેકરતોકષ્ટઅનંત. ૩૬ વિભિક્ષણેવિશ્ણુઆરાધ્યા, સાત્વિકધરતોધ્યાન; એમત્રણેબાંધવત્રણદેવને, ભજતાભાવસમાન. ૩૭ ॥ વલણ ॥ એમભજતાભાવેત્રણેબાંધવ, અપુર્વતપમહીમાયરે; કહેદાસગીરધરતેજેવરપામ્યા, તેનીકહુંકથાયરે. ૩૮ ઈતી શ્રીરામચરિત્રસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં બાળકાન્ડે કુબેરરાવણાદીકઉત્પતીકથનંનામત્રતિયોઅધ્યાય ॥ ૩ ॥

અધ્યાય ૪.

॥ રાગ મેવાડો ॥ રાવણેશંકરનેઆરાધ્યા, કરીયુંકષ્ટઅપારજી; દારૂણતપજોઇઅસુરતણોત્યાં, આવ્યાછેત્રીપુરારજી. ૧ માગમાગતુજનેવરઆપું, પ્રસનથયોછુંઆજજી; ત્યારેરાવણકરજોડીનેબોલ્યો,સાંભળોશીવમહારાજજી.૨ દસમુખવીસભુજામનેઆપો, બળગુણતેજપ્રતાપજી; દેવસકળમારેવશવરતે સંતતિસંપતિઆપજી.૩ ત્યારેઅસ્તુકહીઅવીનાશીઉઠયા,આપ્યું છે વરદાનજી;દસમુખવીસભુજાઆપીને, અસુરકર્યોબળવાનજી.૪ અમ્રતકુંપીરૂદેમાંથાપી,અમરકરયોતતકાળજી;જ્યાંલગીકુંપીભંગનથાએ,ત્યાંલગીનહીતુજકાળજી. ૫ વરઆપીવીશ્વંભરવળીઆ, રાવણનેતેણીવારજી; હવેકુંભકરણદારૂણતપસાધે, મંદ્રાચળમોઝારજી. ૬ ત્યારેબ્રહ્માભયપામીનેઆવ્યા, શુંમાગશે વરદાનજી;ઇંદ્રનેક્ષોભથયોતેણીવેળા, સુરસહુચિંતાવાનજી. ૭ ત્યારેસુરપતીએસરસ્વતીને મોકલીતેણેઠારજી; અસુરતણામુખમાંહેપ્રવેશી, માગીશત્યાં નિરધારજી. ૮ હવેકુંભકરણનેજગાડયોવિધીએ, માગમાગવરદાનજી;તપમુક્રીબોલ્યોતેણીવેળા, અસુરથયોસાવધાનજી. ૯ ઇંદ્રાસનઅરથેતપસાધ્યો,ફળમાંકાંઇનવફાવ્યોજી; નિંદ્રાસનમાગ્યુંતેણિવેળા, ભારતીયેભુલાવ્યોજી. ૧૦ અઘોરનિંદ્રાઆવિઅસુરને, વીધીએવળીયાનિરધારજી; નિંદ્રાપામીદાનવપડીયો, મંદ્રાચળમોઝારજી. ૧૧ ત્યારેપડતામાંતરૂવરઘણાંભાગ્યાં,વ્યાપ્યોશબ્દ બ્રહ્માંડજી; પહોળુંમુખવિકરાળતેનુંછે,ધુમેસ્વાસપ્રચંડજી. ૧૨ કુંજરમહિશ પ્રવેશેમુખમાં,સ્વાસથકીખેંચાયજી, નાસીકામાંથીનીકળેપાછાં, શ્વાસેઉડીજાયજી. ૧૩ પીતાનેજાણથયુંતેણીવેળા, પામ્યાદુઃખઅપારજી; નિસદીનનીંદ્રાપુત્રનેવ્યાપી, વ્યર્થગયોઅવતારજી. ૧૪ ત્યારે પ્રાર્થનાકરીબ્રહ્માકેરી, બોલ્યાવચનપ્રમાણજી;એકસંવત્સરમાંબેદીનજાગે, છઠેમાસેજાણજી. ૧૫ કુંભકરણખટમાસેજાગે, ત્યારેવરતેહાહાકારજી;એકદીનમાંસહુભોગભોગવે, કરતોઅહારઅપારજી. ૧૬ વિભીક્ષણેવિષ્ણુઆરાધ્યા, પ્રસનથયામોરારજી; વૈકુંઠનાથેધ્યાનમાંઆવી, દરસનદીધુંસારજી. ૧૭ વિભીક્ષણે તવ ભગતી માગી, ભજતો

નિરમળમનજી; આકાશવાણીથઇતેવેળા, સાંભળઆસુરીતનજી. ૧૮ પ્રસન્નથશેપુરૂષોતમતુજને, આપશેઅવીચળરાજજી; વચનસાંભળીવિભીક્ષણ હરખ્યો, સરીયું સરવેકાજજી. ૧૯ પછેરાવણનેબહુઅસુરમળ્યા, તેણે કરીયોમીત્રાચારજી; પાતાળમાંથીસરવેઆવ્યા, રાક્ષસનોનહિપારજી. ૨૦ કુબેરસાથેજુદ્ધકરયું ત્યાં, વિતિગયાબહુદીનજી; લંકાંહાથનઆવીત્યારે, વાતવીચારીમનજી.૨૧ પિતાનીપાસેપત્રલખાવ્યો, જોરાવરીતેણીવારજી; લંકાંઆપજે રાવણને,નારહિશનગરમોઝારજી.૨૨ કાગળતેહકુબેરેવાંચ્યો, લેઇચડાવ્યોશીશજી; આજ્ઞાપીતાનીપાળીપોતે, નાધરીમનમાંરીસજી.૨૩ સંપતીસરવપોતાનીલીધી, ત્રીયાપુત્રપરિવારજી; પુષ્પવઇમાનભરીનેચાલ્યો, બ્રહ્મસદનમોઝાર જી. ૨૪ વાતકહિવિધિઆગળસરવે, દશમુખનું વરતાંતજી; કુબેરકરજોડીનેઉભો, દિનથઇબિળવંતજી.૨૫ ત્યારેપ્રસન્નથયાપરમેષ્ટીપોતે, નગરરચ્યું નીરવાણજી; હીમાચળનીપાસેસુંદર, અલકાપુરીતેજાણજી. ૨૬ કુબેરનેતેનગરીઆપી, મનવાંછીતસહુભોગજી; દેવનેદુરલભસરવપદારથ, નહિવ્યાધીનેરોગજી. ૨૭ ત્યારેકુંભકરણવીભીષણનેરાવણ, વસીયાલંકામાંહેજી; ઠામઠામથીદાનવ બળીયા,આવિમળીયાત્યાંહેજી.૨૮ પ્રહસ્ત,મહોદર, વીધતજીભ્યા, વજરદ્રષ્ટી કહેવાયજી; વીરૂપાક્ષ,ખર,દુખર,ત્રીશીરા, માલ્યવતમહાકાયજી. ૨૯ મતમહામતવદયુતમાલી, જંબુમાલીબળવાનજી; બળમહાબળશુકશાકારથઆદે, એરાવણનાપ્રધાનજી.૩૦ મયનામાનિકન્યાસુંદર, મંદોદરીતેનું નામજી; તેરાવણનેપરણાવીપ્રીતે, સાધવીપુરણકામજી. ૩૧ બળીરાજાનાકુટુંબનીકન્યા, દીરઘજવાળાકહેવાયજી; કુંભકરણનેતેપરણાવી, દ્રિસંતીમહાકાયજી.૩૨ ગાંધરવકન્યાશરમાનામે,વીભીષણપરણાતેહજી;લંકાપુરીમાંરાજકરેછે, રાવણબળીયોજેહજી.૩૩અનેકકન્યાલાવ્યોદશાનન,હરણકરીનિરધારજી; દેવદાનવમાં નવપન્નગી,યક્ષગાંધરવીનારજી. ૩૪ લક્ષપુત્રથયારાવણને, સવાલક્ષતેહનાતન જી; મેઘનાદતેસઉથીમોટો, પાટવીપુત્રરતનજી.૩૫ તેશેષનાગનિકન્યાપરણ્યો, પતિવૃતાકહેવાયજી; સુલોચનએવું નામજલેતાં, પાપિતેપાવનથાયજી. ૩૬ સહુપરિવારેપનોતોરાવણ,લક્ષ્મીવઇભવપુરજી; સરવદિશાજીતિવશકીધી, એવો બળીયોશુરજી. ૩૭ ॥ વલણ ॥ શુરબળીયોદશાશનતે, કોણેજીતોનવજાયરે; હવેરાવણેદિગવીજેકિધો, તેનીકહું કથાયરે. ૩૮ ॥ ઇતીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકિનાટકધારાયાંબાળકાંડેરાવણાદીવરપ્રદાનોનામચતુરથોઅધ્યાય. ॥૪॥

અધ્યાય ૫.

॥ રાગ સામેરી ॥ દીગવિજેકરિયોરાવણે, જીત્યાસકળભુપાળ; નિજ બાહુબળથિવશકરયું, તેણેસ્વરગનેપાતાળ. ૧ આસુરીસેન્યાઅતિઘણી,કહે

તાંનઆવેઅંત; અષ્ટાદશક્ષોણીવાજે, સેન્યમાંવાજીંત્ર. ૨ છેદ્દવાલાગ્યોપંખગી
રીની, સુરપતીજીણીવાર; કેટલાકપરવતરાવણશરણે, આવ્યાતેણીવાર. ૩
મેઘનાદ્દચઢીઓજુધે, રાવણતણોજેષ્ટકુમાર; તેઇંદ્રિસાથેઆથડયો, જુધકરયુંસ
તરવાર. ૪ ઇંદ્રિનેજીત્યોતેમાટે, ઇંદ્રજીતપડીયુંનામ; મઘવાપતિનેબાંધીનેનાં-
ખ્યોકાળાગ્રહેઠામ. ૫ બ્રહ્માએછોડાવ્યોતે, વિનયકરિબહુપેર; તેદિવસથિશેવા
કરેસુર, રહ્યારાવણનેઘેર. ૬ ઇંદ્રલાવેહારગુંથી, પુષ્પકેરાતત્ર; દ્વારપાળરવિથયા,
ચંદ્રમાધરતાછત્ર. ૭ વરૂણપાણીપાયછે, કુબેરલીપેભોમ; વસ્ત્રવન્હીધુવે, પુંજે
વાળતોસુતવ્યોમ. ૮ પુરોહીતબ્રહ્માથયા, નિતગાયનારદએવ; પંડિતપણુંબરેહ-
સ્પતિકરે, ઇષ્ટદેવશ્રીમહાદેવ. ૯ એમરૂપધરિનેરહ્યાંત્યાંનિત, સેવાકરતાશુર;
ત્રણમાત્રકોનેનવગણે, અભીમાનવાધ્યુપુર. ૧૦ નિત્યમંત્રમેભાંજપેદાનવ, કરે
અપુનિતહોમ; ગૌબ્રાહ્મણનિહિંસાકરેઅતિ, અસુરધરતાભોમ્ય. ૧૧ ત્યારેકુબેરે
રાવણભણી, મોકલ્યોકહેવાદુત; હેભાઇઆપણબ્રહ્મસુત, સંધ્યાકરમસંયુકત.
૧૨ સ્વધરમમુકીકુળતણો, હીંસાકરેછેઅપાર; તેપાપભોગવતાંઘણું, દુઃખપા-
મશોનીરધાર. ૧૩ તેવચનરાવણસાંભળી, કરોધેથયોતતકાળ; બહુસેન્યલઇ
રજનીવીશે, ચાલીઓભુપાળ. ૧૪ અલકાપુરિવીટીસકળ, પુરપરવેશાપાપિષ્ટ
દરબારઆદેનગરલુટયુ, કપટીદાનવદ્રષ્ટિ. ૧૫ વઠમાનપુષ્કઆદીલાવ્યો, રાવણ
વસ્તુઅપીર; કુબેરનાઠોઇંદ્રિસરણે, ગયોતેણીવાર. ૧૬ કુબેરનિસ્વાગતકરિ,
સંતોષીઓસુરનાથ. વઇભવત્રણોઆપિવળાવ્યો; અનેકસુરગણસાથ. ૧૭
શિક્ષાનલાગેનિચનેજો; કરેકોટીઉપાય; વ્યર્થવાણિજાયતેનિ; દુખઅંતેથાય ૧૮
એવોઅધરમકરેરાવણ, મનઘણુહભિમાન; એકસમેકઇલાશેગયોજે, પરમ
શોભાયમાન. ૧૯ તેભોવનમાંબેઠાં, કરેગોષ્ટીએકાંત; દ્વારપાળશીવનો નં-
દિનામે, બેઠોછેબળવંત. ૨૦ રાવણેધસીપેશવામાંડયું, શિવતણેભાવન; નં-
દિએખાળ્યોતેસમે, અવશરવિચારીમન. ૨૧ મહાદેવછેએકાંતમાં, નહી
જવાદેઉઘરમાંહે; રાવણકરોધેથયોરાતો; વચનબોલ્યોત્યાંહે ૨૨ અલ્યામરક
ટમુજનેખાળે, કરૂમારિચુર; નંદિનેપ્રહારકરયોતદા, કોપીઓદાનવસુર. ૨૩ ત્યા
રેનંદિએત્યાંશ્રાપદિધો, સુણઅધરમિવાત; નરવાનરતુજનેમારશેતે, પ્રગટથઇ
જગતાત. ૨૪ દશરૂદ્રનેતેંવશકરા, તપકરિનેનિરધાર; અગિઆરમોહનુમં-
તથાશે; રૂદ્રનોઅવતાર. ૨૫ તેગરવતારોભાગશે, કપીરૂપમહાબળવંત; અસુ
રેએવુંસાંભળીને, ચઢયોકરોધઅનંત. ૨૬ ઉપાડીકૈલાસનેલેઇ, જાઉલંકામાંહે
રાવણેગિરિનેઉખેડયો, કરતળેઘાલિત્યાંહે. ૨૭ ત્યારેપારવતિજીકોપિઆં. જોઇ
રાવણનુંઅભિમન, પગવડેપરવતચાંપિઓતે, ચંપાયોબળવાન. ૨૮ કરાચં
પાયારાવણતણા, વહિગયાંવર્સહજાર, ઘણીસ્તુતિકરિશિવનિત્યારે, મુકવ્યો

ત્રિપુરાર. ૨૯ એકસમેરાવણરેવામાં, ધરવાનેબેઠોધ્યાન; સહસ્ત્રાર્જુનતેસમેત્યાં આવિઓબળવાન. ૩૦ તેસ્નાનકરવાનર્મદામાં,રાયપેઠોમાંહે. સહસ્ત્રભુજથિ નીરબાંધ્યું, બુડયોરાવણત્યાંહે. ૩૧ ત્યારેદશાનનઅકળાઇઉઠયો, ચઢયો કરોધઅપાર; બહુગાળદેતોઆવિઓ, હવડાંકરૂંસંહાર. ૩૨ સહસ્ત્રાર્જુનનેતવ ઝાલીઓ, બાંધિઓકરિનેહાસ, કાળાગ્રહમાંનાંખીઓ, તેવહિગયાખટમાસ. ૩૩ પ્રૌલસ્તમુનિત્યાંઆવિઆ, જાચીઓછેહરરાય; રાવણનેછોડાવિઓતે, પામ્યોમનલજ્જાય. ૩૪ અપમાનપામિચાલીઓ, મનનહીંલજ્જાલગાર;પાતાળ માંહેઆવિઓ, બળીરાયનેદરબાર. ૩૫ સભામાંકહેમનેઆપો, જુદ્ધઆંણિ-વાર, અભિમાનજોઇરાવણતણો, બળિહસ્યાત્યાંનીરધાર. ૩૬ રાવણસુણએ કવાતકહું, તુંમહાબળિઓકહેવાય; હિરણ્યકસ્યપુસાથપુરવે,વઢયાવૈકુંઠરાય. ૩૭ હીરણ્યકશ્યપુનાકાનનું, કુંડળપડયુંભુસાથ, તેઉપાડીઉંચુકરેતોજુદ્ધકરૂં તુજસાથ. ૩૮ વિશકરશું બાથમારિં, રાવણેતેણીવાર; લેશહાલ્યુંનહિકુંડળ, થયોશ્રમઅપાર. ૩૯ અધોમુખેનિશ્તેજથઇ, અપમાનપામ્યોમન; ત્યારેવિરોચ નસુતરાવણપ્રતે,બોલ્યોહશીનેવચન.૪૦ બળીરાયનિઅર્ધાંગના, વીંધ્યાવળી જેનાર; સખીસાથેદ્યુતરમતી, હતીતેણિવાર. ૪૧ બળીરાયકહેહેદશાનન,તુ લાવ્યપાસાઆંહે;રાવણથીલેવાયાનહીં, અતિભારપાસામાંહે. ૪૨ એમમંદબુ દ્ધીપડયોહળવો, એદૈવગતકહેવાય; ત્રણતોડેવજરકુલીશે; ત્રણનવછેદાય. ૪૩ બળીરાયનાઅનુચરેઝાલ્યો; રાવણનેતેણીવાર; વસ્ત્રભુષણકાઢીલીધાંલુંટીયો નિરધાર.૪૪ મુખસામાકરિકરબાંધ્યા, ફેરવ્યોનગરમોઝાર; નગ્નકરિનેઆવ્યો, પછેકાઢિમુકયોબહાર. ૪૫ લંકાભણીતેચાલ્યો, અપમાનપામીમન; ધ્યાનધર તોહતોવાલી, ઈંદ્રકેરોતન. ૪૬ વાટેજતાંવિરોધકીધો, ચુકાવ્યુંતવધ્યાન; રી સવાલિનેચઢીતે, હઠયોબળવાન. ૪૭ વાલીએરાવણઝાલીઓ, જેમઅજાનેમ્રગઇશ; નિજબગલમાંહેઘાલીઓ, ચાંપ્યોઆણીરીસ. ૪૮ ચતુરસાગરવિશેજ ઇને,સ્નાનકીધુંત્યાંહે; પછેકિશકંધામાંઆવ્યો, તેફરિબેઘડિમાંહે. ૪૯ પુત્ર વાલિતણોઅંગદ, હતોનાહાનુંબાળ; તેઅંગદનેપારણેબાંધ્યો, અધોમુખભુપા ળ. ૫૦ ત્યાંપિતારાવણતણાઆવ્યા, જાચીઓકપીરાયે; વિશ્વસ્ત્રમાએમુકા વ્યો, મનપામ્યોલજ્જાય. ૫૧ વાલીએચરણઝાલીઓ, કરવડેરાવણત્યાંહે; આ કાશમાંઉછાળીઓતે, પડયોલંકામાંહે. ૫૨ ॥ વલણ ॥ લંકામાંઆવ્યો રા-વણ, માનભંગથયોજદા; ત્યારેચીંતાપ્રગટીમનવિશે, તેબ્રહ્માનેપુછેતદા. ૫૩ ઈતી શ્રી રામચરિત્રે સમંતવીલમીકી નાટકધારાયાં બાલકાંડે રાવણસ્યદીગ વિજયેમાનાપમાનકથનંનામપંચમોઅધ્યાયઃ

અધ્યાય ૬.

॥ રાગ ચોપાઇ ॥ રાવણપામ્યોઘણુઅપમાન, સભાકરિનેબેઠોસ્વસ્થાન; બ્રહ્માબેઠાસભામોઝાર, રાવણેપ્રસ્નકરયુ તેણીવાર. ૧ મારૂમરણકહોવીધીતમે, કોનેહાથેમરીશું અમો; પ્રજાપતિકહેછેનીરવાણ, ભવીષ્યવીચારીબોલ્યોવાણ. ૨ સાંભળરાવણકહુછુંતુને, તારૂં મરણજભાસ્યું મુને; અવધપુરીઅજપાળનરેશ, તેનોદશરથપુત્રધરેશ. ૩ તેદશરથઘેરથાશેરામ, પુત્રપ્રગટશેપુરણકામ; તેજરામતુજનેમારશે, ભારભુમીનો ઉતારશે. ૪ એવાંવચનવિધીનાંસુણી, રાવણનેથઇચિંતાઘણી; મનમાંવાતવિચારીતદા,દશરથનેમારૂં સરવદા. ૫ મુળથકીશત્રૂનેહણું, એમકારજસાધુઆપણું; દશરથનિકરૂકાલેઘાત, તેનારદરૂષિયેજાણિવાત. ૬ અવધપુરીમાંનારદગયા, અજરાજામનહરખીયા; આસનઆપીપુજાકરી, કરજોડીનેસ્તુતિઉચરી. ૭ વિવાહમાંડયોદશરથતણો, અજરાજાનેહરખજઘણો; લગ્નવચ્ચેઆડાદિનશાત, નારદમુનીતવબોલ્યાવાત. ૮ શુણોરાયકહુ એકપેર, મોટું વિઘ્નથશેતમઘેર; રાવણરાક્ષસલંકાપતિ, તે દશરથનેહણશેદુરમતિ. ૯ એવીવાતમેં જાણીતહી, છાનોકહેવાઆવ્યોઅહિં; માટેકરોજત્નવિચારિમંન, ગુપ્તઠેકાણેરાખોતંન. ૧૦ એવું કહીનેનારદગયા, અજરાજાચિંતાતુરથયા; વરકન્યાનેપીઠીચઢી, માટેતેડાવું આઘડી. ૧૧ સાંઢમોકલીરાત્યોરાત્ય, જેમકન્યાઆવેપ્રભાત; તેડાવીતેનેતતકાળ, કૌશલ્યા ગુણરૂપવીશાળ. ૧૨ સતિશિરોમણિતેસાધવી, જેમસરિતામાંહેજાન્હવી; દશરથકૌશલ્યાનેત્યાંહે, રાયેબેસાડ્યાંરથમાંહે. ૧૩ સાથે પ્રધાનસોંપ્યાચાર, બીજાસેવકોનહિપાર; વશીષ્ટમુનીનો વીચારથી, પ્રોહિતકરીસોંપ્યોસરવથી. ૧૪ બીજીવસ્તુજોઇયેજેહ,શકટભરીનેલીધીતેહ; પ્રધાનનેકહેરાજાવાત, પુર્વ દેશજજોસાક્ષાત. ૧૫ સમુદ્રબેટમાંરહેજોજઈ, બીજુ અન્યકોજાણેનહી; ત્યાં વરકન્યાનેપરણાવજો, હુ તેડાવું ત્યારેઆવજો. ૧૬ એવોપ્રપંચકરીનેરાય,વરકન્યાનેકરાંવિદાય; નિશાસમેચાલ્યાનિરધાર, પવનવેગેખેડ્યાતોખાર .૧૭ પુર્વસમુદ્રનેકાંઠેજઇ, નાવમાંહેબેઠાસજથઈ; સમુદ્રમધ્યેરાખ્યું વહાંણ. અથાગજળજ્યાંછેનિરવાણ, ૧૮ અર્ધકોશનુ મોટું નાવ, રચનામંદીરકેરોભાવ; રહ્યાસર્વેતેઠામેઠરી, ચારદીવસવીત્યાઅનુસરી. ૧૯ રાવણનેતેજાણજથયું,સાગરમાંજેવહાણજરહયું; દશમુખનેથયોક્રોધઅપાર, હવડાંજઇનેમારૂંઠાર. ૨૦ રાવણચાલ્યોપામીત્રાસ, પંખીવતઉડયોઆકાશ; નિશાસમેતેઆવ્યો ત્યાંહે, વહાણરહયું જ્યાંસાગરમાંહે. ૨૧ અસુરેલાગજોઇસર્વદા, કન્યાકાઢી લીધીતદા; ગદાએકમારીનીર્વાણ, ભાગીભુકોકીધુવહાણ. ૨૨ કન્યાલેઇચાલ્યોદુરમતી, દૈવતનીનજાણેગતિ; લંકામાંઆવ્યાછેરાય, પેટીમાંઘાલીકન્યા

ચ.૨૩ એકમચ્છનેસોંપીતેહ, જત્નકરીનેરાખજેએહ; મચ્છેબેટમાંપેટીધરી, ચારેચરતોજોતોફરી. ૨૪ રાવણેજાણ્યુંરિપુક્ષેથયો, મનહરખીમંદીરગયો; માગિબ્રહ્માનિઆજ્ઞાય,નગ્રમાંહેલાવીશકન્યાય. ૨૫ હરિઇચ્છામોટીબળવંત, તેનોકોઇનિજાણેઅંત; જેનીસાહ્યકરેજગદીશ, સકળદુખવામેતેદીશ. ૨૬ નાવભંગતેજ્યારેથયું, સરવેજળમાંબુડીગયુ; એકઉગરયાદશરથરાય, સાહેકરી શ્રીવૈકુંઠરાય. ૨૭ વહાણપાટીયુંઆવ્યુંહાથ, દશરથબાઝયાતેસંઘાથ, સુગમસમીરથયોતેણીવાર, આવીછીપ્યુંબેટમોઝાર. ૨૮ જેઠેકાણેપેટીહતી, ત્યાંઆવ્યાદશરથમહામતી; મીનગયોછેકરવાઅહાર, દશરથઆવ્યાબેટમોઝાર ૨૯ દીઠીપેટીપાસેગયા, ઉઘાડતામાંવિસ્મેથયા; કૌશલ્યાકન્યાસરવદા, અજનંદનજોઇહિરખ્યાતદા. ૩૯ એટલેનારદઆવ્યાત્યાંહે, વરકન્યાબેઠાંછેજ્યાંહે; ગાંધર્વવિવાહમુનિયેકરી, પરણાવ્યાંઆશીશઉચ્ચરી. ૩૧ વરકન્યાનિ પ્રતિએવ, મુનીયેવચનકહ્યુંતતખેવ; તમોદંપતિમંગળરૂપ, થશેપુત્રત્રિભુવનભુપ. ૩૨ તમારાભાગ્યતણોનહિપાર, રમારમણલેશેઅવતાર; એકપહોરરહેજોઆહાર; પછેજશોનીજનગરમોઝાર. ૩૩ બેજણવાલ્યાંપેટીમાંહે, હતી ત્યમઅડકાવીત્યાંહે; ધીરજરાખજ્યો મનમાં સહી, નારદચાલ્યાએલું કહિ ૩૪ વળણ. નારદચાલ્યા ધીરજઆપી, પરણાવી કન્યાયરે, કહેદાસગિરિધરએઇશ્વરઇછા, તેકેમમિથ્યા થાયરે. ૩૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકી નાટકધારાયાં બાળકાંડકૌશલ્યા દશરથયોર્લગ્નકથનનામષષ્ટો અધ્યાય; ૬

અધ્યાય ૭.

રાગ ધનાશ્રી. શુણોશ્રોતા વિવેકીજન, રૂડી રામકથા પાવન; મુનીદશરથનેપરણાવી, ગયાકુશળવાત જણાવી ૧ હવેલંકામાંતેદીશ, સભામાંહેબેઠોદશશીશ; વીધિસાથેહસીનેવચન, બોલ્યોમંદબુદ્ધિદશાનન, ૨ કર્યું વચન તમારૂંફોક, કોણબળિયોહુંથીત્રિલોક; કર્યોલગ્નતણોમેંભંગ, માર્યાદશરથ બહુજનસંગ. ૩ કન્યાહરણકરીનેલાવ્યો. નિર્ભેથકી પાછોઆવ્યો; વિધિ બોલ્યા હસીનેવાણ, શુણરાવણ સાચુંજાણ. ૪ લખ્યો અંકમટેનહિએહ, વરકન્યાપરણ્યાતેહ; ત્યારેરાવણકહેકેમમાનું, મારે હાથે કર્યુંનથીછાનું. ૫ જોપરણ્યાંહોયવરકન્યાય, તોજેમાગોતેઆપુંન્યાય; વિધિકહે જોથયાંહશેલગન; તો હુંમાગીશથઇનેમગન, ૬ શુણી ઉઠયોતદાલંકેશ; જે અધરમીઅમંગળવેશ; તેસમુદ્રનીતીરેઆવ્યો, પેલામછનેપાસેબોલાવ્યો. ૭ લાવ્યપેટીમેંઆપીજેહ, લેઇજાઉંહુંમંદિરતેહ; ચાલ્યોમછમહાબળવાપી, તતકાળતેઆણીઆપી. ૮ સહુદેખેસભાનાજંન,પેટીલેઇનેઆવ્યોદશાનન; સભામાંહેમુકીતેણીવાર,મન માંહેછેહ અપાર. ૯ ઉઘાડીને જુવેજેટલે, વરકન્યાદીઠાં તેટલે; મહામનોહર

જેનોવેશ, દેખીવિસ્મે થયેલકેશ. ૧૦ પછેક્રોધ કરીતેણીવાર, કરમાંખડગગ્ર હ્યુંનિરધાર; એથીશત્રુથશે ઉતપન, માટેએનેપમાડું પતન. ૧૧ મારવાનેઉ ઠયોજેટલે, બ્રહ્માઆવી ઉભાતેટલે; તેંઆપ્યુંતુંમુજનેવચન, તેપાળહવેરાજ ન. ૧૨ વરકન્યાજેપરણ્યાંહોય, જેમાગો તેઆપુંસોય; મેંકહ્યું તેથયુંછેસા ચુ, માટેઆપ્યહુંતુજનેજાચું. ૧૩ કહેદુષ્ટનાજીવતાંમુકુ, વેરીહાથઆવ્યોકે મચુકુ; એવિનાજેમાગોતેઆપું, આજશિશહુંએનુંકાપું. ૧૪ કૌશલ્યાયેસુ ણ્યાંવચન, ત્યારેથરથરધરૂજેતંન; આપેધીરજદશરથરાય, શાનેઅબળાકરે છેચિંતાય. ૧૫ હુંછુંક્ષત્રીકેરોતંન, શુદ્ધસુર્યજકુળપાવન; આવેમારવાજોઆ હીશ, ખુંટીનાખુંએનાદશશીશ, એમદશરથધીરજદેછે, વીધીરાવણપ્રત્યેક હેછે; આપ્યમાગ્યુમુનેઆવાર, તારોથાશેજસવીસ્તાર. ૧૭ એમવિનવતા વીધીવાણી, એવેઆવ્યાંમંદોદરિરાણી; કહ્યાંનીતિવચનસંબંધ, સમજાવ્યો અસુરમદઅંધ ૧૮ સ્વામીએનેમારેશુંથાય, કાળવિશ્વસકળનેખાય; આવ રદાયેસહુજનમરે, તેમાંએબાપડાંશુંકરે. ૧૯ આગેભુપમોટાચક્રવરતિ, જે નીઆણપ્રથ્વીમાંફરતી; તેસમેપામીકાળેગ્રહ્યા, નથીઅમ્મરકોઇયેરહ્યા. ૨૦ એવુંજાણીનેહેરાજંન, આપોબ્રહ્માનેમાગ્યુંવચન; શુણીરાણીતણોપ્રતિબો ધ, ઉતરયોરાવણનોક્રોધ. ૨૧ સોંપ્યાંવિધીનેવરકન્યાય, રંગમહેલમાંરાવણ જાય; બ્રહ્માયેપછીદેવનીસાથ, પેટીપ્હોંચાડીઆપીહાથ. ૨૨ તેમુકીગયાપુર માંહે, અજરાજાતણુંઘરજ્યાંહે, પિતાપુત્રનેજોઇહિરખ્યો, વધુસહીતઆવ્યોતે નરખ્યો. ૨૩ કહીદશરથેમાંડીવાત, અથઇતિથઇજેખ્યાત; એમદશરથઆ વ્યાઘેર, એવીઅકળઇશ્વરનિપેર. ૨૪ એકસમેદશાનનેશુર. નિકળિયોપૃથ્વી માંભુર; આવ્યોઅલકાપુરીનિપાસ, દીઠીસુંદરિરૂપપ્રકાશ. ૨૫ તેકુબેરનાપુ ત્રજતણી, વધુઅંગનીશોભાઘણી; તેનેઝાલીદશાનનઅંધ, કામેભુલ્યોવિવે કસંબંધ. ૨૬ તેસતિનેચઢયોમનકોપ; બોલીલજ્યાકરીનેલોપ; અલ્યાવૃદ્ધ શુંઆચરેઆમ, તુંસ્વસુરપિતાનેઠામ. ૨૭ તોયેમાન્યુનહિદશશીશ; ત્યારે અબળાનેચડીરીશ; પછેતેણીયેદીધોશ્રાપ, તુંભોગવજેતારૂપાપ ૨૮ આવું કર્મકરેભયરહિત, તારોક્ષેથાજ્યોકુળસહિત; એવુંસાંભળી લાજ્યોરાય, તેને મુકીચાલ્યોમહાકાય. ૨૯ એમઅધરમકરતોઅસુર, પ્રથ્વીમાંફરતોભુર; અતિ વાધ્યોબળઅહંકાર, એનાપાપતણોનહીપાર. ૩૦ ધરાઉપરઅસુરઅનેક, ફરેકહેતાંનઆવેછેક; મારયાઅનેકમુનિવરબ્રહ્મ, કરેરાક્ષસહિંસાકર્મ. ૩૧ શુ ભયજ્ઞકોણેનથાય તેદેખીભંગકરવાજાય; ગઉબ્રાહ્મણપામ્યાકષ્ટ, દુખદેછેદા નવનષ્ટ. ૩૨ બંધીખાનેપડયાછેદેવ, તેતોસેવાકરેનિત્યમેવ; થયોપ્રથ્વીઉપર અતીભાર, સેવાયોતેનહીનિરધાર. ૩૩ વસુધાગૌરૂપેથઈ, તેપ્રજાપતિશરણે

ગઈ; કહ્યાંદીનવચનઅપાર, નથીસહેવાતોમેંભાર. ૩૪ એવેદેવસકળત્યાં આવ્યા, સાથેશીવજીનેતેડીલાવ્યા, વિધીકહેહાકંઈહવેઉપાય, જેથીદુષ્ટનોના શજથાય. ૩૫ જજ્ઞકર્મથયાંસહુબંધ, નથીપૃથ્વીમાંપુન્યસંબંધ; નીત્યસેવા કરાવેનષ્ટ, ગૌબ્રાહ્મણહણતાદુષ્ટ. ૩૬ માટેસત્વરકરીયેઉપાય, હવેદુખસહ્યું નવજાય, વિધીકહેચાલોસહુજઈયે, હરિપાસેજઈદુખકહીયે. ૩૭ ભીડભંજ નદેવદયાળ, જેસદાકરતાસભાળ; એવુંકહીચાલ્યાતતકાળ, આવ્યાક્ષીર સાગરનિપાળ. ૩૮ વળણ. ક્ષીરસાગરનેત્રટેઆવિ, ઉભાસરવેદેવરે; વીનવે સૌવીસ્વંભરને, સ્તુતિકરતાતતખેવરે ૩૯ ઈતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિ કી નાટક ધારાયાં બાળકાંડ બ્રહમાસહ પ્રથ્વ્યાદિદેવૈ શ્રીનારાયણ પ્રાર્થનાર્થે ક્ષીરસાગરગમનં નામ સપ્તમોઅધ્યાય; ૭

અધ્યાય ૮.

રાગ બીલાવર. ક્ષીરસાગરવિષેરહેતા, નારાયણઅવીનાશ; એક લક્ષ જોજનમણીમંડપ, કોટીસુર્યપ્રકાશ. ૧ તેમધ્યમાંછેશેષપલાંબા, યોજનસાઠહ જાર; પહોળાછેઅદલક્ષયોજન, સઈયારૂપેસાર. ૨ તેશેષસઈયાવિષેપોઢયા નારાયણસાક્ષાત; સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપસુંદર, અખિલજુગનાતાત ૩ મુગટ કુંડળપીતાંબર, કટીબંધકંકણહાર, ચતુરભુજઘનસ્યામતનમણી, કનક ભુષણસાર. ૪ અનંતશક્તિનિજસ્યામનિ, લક્ષ્મીસદાનિષકામ; ચરણશેવા કરેનિત્યે, ધરીમનઅભીરામ. ૫ નારાયણનેશરણેઆવ્યા દુખકહેવાદેવ; ગદગદગિરાચીતસજળલોચન, સ્તુતિકરતાએવ. ૬ જયજયઅનેકબ્રહમાંડ નાયક, પુરણબ્રહમઅનુપ; દેવવંદીતવેદપાળક; અગમવેદસ્વરૂપ. ૭ જય વિશ્વંભરવીશ્વનાપાળકવીશ્વરૂપઅનંત; વનમાળીવ્યાપકવિસ્વપતી, સર્વા ત્મકકમળાકંત ૮ જયજગનગુરૂજુગતતાતમાતા, અનાથનાથદયાળ; કરૂણા નીધીકૈવલ્યદાયકદેવનાપ્રતિપાળ. ૯ જયકમળલોચનકર્મમોચન, અખિલ જીવનીકાય; ભકતવત્છલભુવનસુંદર, સગુણનીગુણરાય. ૧૦ જયમુરમર દનમધુસુદન, અખંડરૂપઉદાર; પ્રતિપાળગોસુરદ્વિજતણા, ગુણરૂપનામઅ પાર. ૧૧ જયમચ્છ, કચ્છ, વરાહ, નરહરિ, વામનફરશુરામ; અવતારધ રિદુષ્ટનેમારયા, ધર્મસ્થાપનકામ. ૧૨ હવે પ્રગટથઈખળનેસંહારો, ઉતા રોસુભાર; હેનારાયણતુજનેઅમો નિત્યનમુવારંવાર. ૧૩ સ્તુતિસુરનિ સાં ભળી, બોલ્યાશ્રીપતીદેવ; ગંભિરવાણીસાગરમાંથી, ધુનીથઈતતખેવ. ૧૪ હે દેવચિંતાનકરશો. હું ધરૂંછું અવતાર; અમોચારરૂપેપ્રગટથઈશું, અવધપુર- મોઝાર, ૧૫ દશરથકૌશલ્યાથકીહું, ધરીશરામસ્વરૂપ; આશેષતેલક્ષમણથ શે. મુજબંધુધર્મઅનુપ. ૧૬ સુદર્શનતેશત્રુઘનવળી શંખભર્થપ્રમાણ. એમ

ચતુરમુરતીપ્રગટથઇશું, દુષ્ટહણવાજાણ. ૧૭ વળી પૃથ્વીનોઅવતારકહાવે જનકરાજાજેહ; તેની પુત્રીજાનકીતેધરશેલક્ષ્મીદેહ. ૧૮ તેમાટેસુરસર્વેતમો, મુજસાથેઆવ્યો ત્યાંહેમરકટવાનરરીંછથઇ, અવતરોપૃથ્વીમાંહે ૧૯ હનુમંતશીવજીપ્રગટથાશે બ્રહ્માતેજાંબુવાન; સુર્યસુગ્રીવચંદ્રઅંગદ, રષભધર્મસમાન, ૨૦ અગ્નિનળનોનિળવાયુ, શુરભરસનાઇશ;ધનવંત્રીસુક્ષેણુતે, એમ સરકળથાઓકીશ. ૨૧ તમો પ્રગટથાઓદેવસર્વે, ગિરિવનમોઝાર; હુંયેપણ થોડાદીવસમાંધરૂછું અવતાર. ૨૨ પુર્વે કશ્યપઅદિતિને, આપ્યુછેવરદાન;તે દશરથકૌશલ્યથયાછે, અવધપુરસ્વસ્થાન ૨૩ નારાયણનાંવચન એવાં, સાંભળીનિરધાર;સુરસહ નિજલોકેગયાતે, કરિજયજયકાર ૨૪ વળણુ જયજયકારકરીતદા, સૌદેવગયાસ્વસ્થાનરે, હવે અયોદ્ધાનિકહુંકથા, જ્યાંપ્રગટયા શ્રીભગવાનરે. ૨૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં બાળકાંડેશ્રીનારાયણુ સ્તુત્યનંતરં સર્વદેવાનામાંજ્ઞાકર્ણનામષ્ટમોઅધ્યાય. ૮

અધ્યાય ૯.

. ॥ રાગ ધન્યાશ્રી ॥ દશરથરાજાપુન્યપવિત્રજી, કહુંસંક્ષેપેતેહનાંચરીત્રજી; રાવણેમુકયાંબંન્યોત્યાંહેજી, વિધયેપ્હોચાડયાઅવધનીમાંહેજી ૧ ઢાળ અવધપુરમાંરાયદશરથ, રાણીકૌશલ્યાસતિ; તેનાઆનંદમાંદિનજાયછે, નિજધર્મપાળેમહામતિ. ૨ પછેપુત્રનેનિજરાજસોંપી, અજગયાવનવાસ; તપસાધનાઃકરીથોડેદીવસે, પામ્યા સ્વર્ગનિવાસ. ૩ ત્યારે રાયદશરથરાજ કરતાં, નીતધર્મવિવેક; પુત્રનીપેરેપ્રજાપાળે, દયાસત્યવિશેક. ૪ એકકેકૈકન્યારાયની, શુભરૂપકપટીમંન; બળવાનનિરદેઅતીધણિ, તેપરણીયારાજંન. ૫ વળીનાગકન્યાસુમીત્રાને, પરણ્યાપોતેભુપ; બીજીસાનકન્યા વરયા, જેનુંમહામનોહરરૂપ. ૬ જ્ઞાનકળાતેકૌશલ્યા, સુમીત્રાભક્તીઅનુપ; કેકૈનીસ્ચેજાણજો, એકકપટવૃત્તિરૂપ. ૭ ત્રિગુણરૂપવીવેકમુરતિમાનદશરથરાય, પાવનજશઅદભુતપ્રાક્રમ, કહેતાં પારનથાય, ૮ ધનુર્વિદ્યાવિશારદ, પંડિતશાસ્ત્રપ્રવિણ;શબ્દવેધીવિચીક્ષણ, સહુશત્રૂકીધાક્ષિણ ૯ પણપ્રજાનવથઈ રાયને, કંઇપુત્રપુત્રીરૂપ; જોબનપણુચાલ્યું વહી, ચિંતાકરેછેભુપ, ૧૦ શાસ્ત્રપંદિતએમકહે, પુત્રવિનાધીકસંસાર; શુન્યમંદિરસુતવિના, જેમદિપકવિણ અંધાર. ૧૧ પ્રાણવિનાજેમદેહકહિયે, નાથવીનાજેમનારય; દયાવિન ભક્તિજથા; જેમક્રિયાવિણુઆચાર. ૧૨ શાંત્તિવિનવૈરાગ્યમીથ્યા, સંપત્તિધર્મ રહિત; જ્ઞાનરેહેણીવીનાજેવું, સભાવિન પંડીત, ૧૩ વેદાન્તવિનજેઆત્મવિદ્યા, બંધુરહિતસનેહ; સતપાત્રપાખેદાનજેમ, જળવિનસરોવરજેહ. ૧૪ પ્રજા જેમરાજાવિના, વ્રતલવણુપાએઅન્ન; પાકાવીધુતરૂફળવિના, સંસારસુખનિરધન. ૧૫

હરિનામઅંકીતવિનાવાણી, મનોજયવિણશુન્ય; પુત્રવિનાએમજાણજો, કુળ વંશસરવેશુન્ય. ૧૬ એમરાયદશરણકરેચિંતા, પુત્રનથયોપેટ, એકદિવસનૃ પનેનિંદ્રામાં,સ્વપ્નઆવ્યુંનેટ. ૧૭ જાણેબેપુરૂષએકસ્ત્રી મારિ, સપનામાંની રધાર; ઝબકીને જાગ્યારાયજી, કરતાતેમનવિચાર. ૧૮ પ્રાતઃકાળેવસીષ્ટગુ- રૂને, કહીરાયેવાત; મેં ત્રણેજણનિસપનામાંહે, કરીશસ્ત્રેઘાત. ૧૯ ત્યારેગુરૂક હેએભવીષ્યઆગળ, થવાનુંછેજાણ;પછેશાંત્તિ અરથે રાય દશરથે, કર્યું ધુ- ન્યપ્રમાણ ૨૦ કેટલાકદિનવિત્યાપછી, મૃગ્યાગયાવનરાય, કોઇમ્રગહાથેન- વચઢયો, ત્યારેદુરપથેજાય. ૨૧ તેવનમાંનીશાપડી, ત્યારેવિમાસ્યું મનમાહે એક સરોવરથીદુરતરૂવરતળેબેઠાત્યાંહે. ૨૨ તે સમેબ્રાહ્મણશ્રવણનામે; વૃધ અંધમાતપિતાય, તેફરેતીરથઅટણકરતો, ધરીકાવડકાય. ૨૩ તેનેનિશામાં તૃષાલાગી વૃધનેતેણીવાર; કાવડસરઉપકંઠમુકી, ગયોભરવાનેવાર, ૨૪ ક મંડળમાંજળભરયું, તેશબ્દપ્રગટયોત્યાંહે; રાયેજાણ્યુંમ્રગકો; આવ્યો સરો વરમાંહે. ૨૫ રાયેતતક્ષણબાણમુકયું, શબ્દવેધીજેહ; તેશ્રવણનેવાગ્યું તદા કહિરામપડીયોતેહ. ૨૬ ત્યારેધશ્યાદશરથગયાપાસે, દ્વિજપડયોજેઠામ, દિન થઇકહેશ્રવણને, મેંકરયુંઅઘટીકકામ. ૨૭ શ્રવણકહેજઇપાઓજળ, મુજ- માતપીતાનેજાણ; એઅંધનેતમેપાળજો. એવુંકહેતામાંગયાપ્રાણ, ૨૮ કમંડ ળલઇરાયઆવ્યા, વ્રધકેરીપાસ; બોલ્યાવીનાજળઆપ્યું, ત્યારેથયાંચીત્ત ઉદાસ. ૨૯ અરેશ્રવણકેમનથીબોલતો, તુનેક્રોધનહિકોઇદીન;જળપાનનહીક રીએઅમો, બોલ્યા વિના ચીત્તભિન્ન. ૩૦ ત્યારે રાય વળતું બોલીઆ, મેંહે શ્રવણ માર્યોઠામ; અજતણોહું પુત્રદશરથ, અયોધ્યામુજગામ; ૩૧ મેં અજાણકર્મ આચર્યું, મ્રગવરાસેકરિઆજ; હું પુત્રથઇપાળીશતમને. પીયોજળમહારાજ, ૩૨ એવું સાંભળીઅતીદુઃખમાં, આક્રંદમાંડયું અ- પારઃ અરેશ્રવણજેવોપુત્રકયાંથી, પ્રગટશેસંસાર. ૩૩ જેમલક્ષમીનારાયણત ણી, સેવાકરેઅનુદિન; એમ અમારિસેવાકરી, એપુત્રનેછેધન્ય. ૩૪ માતપી તાનિસેવાનકરિ, ધરીમનુષ્યાદેહ; ચંડાળતેનેજાણવો, મહાપુત્રપાપીતેહ; ૩૫ તેનુંજ્ઞાનધ્યાનબળોસહુ, જપતપક્રીયાઅનુષ્ટાન; ચતુરાઇવિદ્યાવ્યર્થતે ની, શ્રવણઅધ્યયનદાન. ૩૬ વેદવીદ્યાભણ્યોમીથ્યા, સકળશાસ્ત્રપુરાણ; તે નેતીર્થપાવનનવકરે, થાયવૃથાસાધનજાણ. ૩૭ માતાપિતાનેઉવેખી, શુભક રમકરતાઅન્ય; તેધર્મઅધરમજાણજ્યો, શેવાસમુનહીપુન્ય, ૩૮ એવું કહિ ધરણિઢળ્યા, મુર્છીથઇતવઆપ; અંતકાળેરાયને, બેજણેદીધોશ્રાપ. ૩૯ પુ- ત્રવિયોગેપ્રાણતારા, જજોસત્યવચન; એવું કાહબેમર્ણ પામ્યા, રાયકંપ્યામ ન. ૪૦ દાહક્રિયાકીધીતેતણી, દશરથે તેણિવાર; પછે અશ્વઆરૂઢથઇપોતે,

આવ્યા નગ્રમોઝાર. ૪૧ ઉત્તરક્રિયાકરિવૃદ્ધની,આપ્યાંઅપર્મિતદાન; રાયહૃ રખ્યામનવિશે, મારેથશેસંતાન. ૪૨ એશ્રાપનેવરમાનીયો, જેપુત્રથાશેસત્ય; વશીષ્ટગુરૂને વાત કહી, દ્વિજત્રૈણેપામ્યાપ્રત્ય. ૪૩ એકરમનિછેઅકળગત્ય કયાંશરવણદશરથયોગ; લખ્યુભવિષ્યમટેનહિ, સુખદુખપ્રત્યુરોગ, ૪૪ વળ ણ. રોગભોગનેસુખદુખપ્રત્યુ, લખ્યાપ્રમાણેથાયરે; માટેકલ્પનાસરવેતજીને ભજેવઇકુંઠરાયરે. ૪૫ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંબાળ કાંડેદશરથેશ્રવણવધોનામનવમોઅધ્યાય. ૯

અધ્યાય. ૧૦

॥ રાગસામેરીનીચાલટુકડી.॥ અસુરતણોરાજાવ્રશપરવા, પ્રાક્રમવંત અમોઘ; તેણેશુક્રાચાર્યપાસેકરાવ્યો, વૃષ્ટીબંધપ્રયોગ. ૧ મેઘતણુંઆકર્ષણ કીધું, આણીમનમાંગર્વ, અનાવૃષ્ટીથઇબારવર્ષનિ, પીડાપામ્યુંસર્વ. ૨ ગૌ-બ્રાહ્મણનિઆદેપ્રજાસઉ, પામ્યું દુઃખઅપાર; યજ્ઞયાગસઉબંધથયા, ત્યારેવર-ત્યોહાહાકાર. ૩ ઇંદ્રયુદ્ધઘણાદિનકીધું, વૃશપરવાનિસાથ; નવજીતાયોઅ-સુરમહાબળીયો, શુક્રતણોશીરહાથ. ૪ બ્રહ્માએકહ્યુંમઘવાપતિને, તુજથી નહીજીતાય; દશરથરાયનેતેડીલાવેતો, દાનવપ્રાજેથાય. ૫ અવધપુરિમાંઈ દ્રઆવી, જાચ્યાદશરથરાય; અજનંદનત્યાંતતપરથઇને, યુધકરવાનેજાય. ૬ કેકૈકહેસુનેસાથેતેડો, મારેજેવુંછેયુદ્ધ; જોઉતમારૂંબળછેકેવું, પ્રાક્રમવિદ્યા વિશુદ્ધ. ૭ કેકૈનેલેઇરથમાંબેઠા, ચાલ્યાત્યાંથીનરેશ; બ્રહસ્પતી આદેસકળદેવશું. આવ્યોસાથ્યસુરેશ. ૮ સિંધુપારજઇનેમાંડયું, યુદ્ધકરવાતેણીવાર; વૃશપરવાનાસાથેવઢીયા, દશરથરાયઅપાર. ૯ દારૂણયુદ્ધથયુંતેણીવેળા, માર્યાઅસુરઅનંત; સૈન્યસહીતવ્રશપર્વાનો, આણ્યોરાયેઅંત. ૧૦ વ્રશપ-ર્વાનીપક્ષકરીને, શુક્રાચારજઆવ્યા; અસુરનિસેન્યાશેષહતિતે, સરવેસાથે લાવ્યા. ૧૧ અસુરગુરૂત્યાંમંત્રભણીને, મુકેબાણઅપાર; દશરથરાજશર મુ-કીને, છેદેતેણીવાર. ૧૨ શુક્રનેભુપતિયેઅકળાવ્યા; સઇન્યસકળસંહાર્યું; દ્વિજવરનેઅતિક્રોધચઢયો, જાણેરાયનેહમણાંમારૂં. ૧૩ પછીપાંચબાણમહા પ્રૌઢાંમાર્યાં, અસુરગુરૂનીરધાર; દશરથનોરથપાછોહઠાવ્યો, બારધનુષતેણી વાર. ૧૪ ધરિભાગીદશરથનારથની, નમીયોપ્રથવીમાહે; કેકૈયેનીજકરધા લી, રથઉભોરાખ્યોત્યાંહે. ૧૫ એવું બળછેઅબળાનુંતે, નથીજાણતારાય, તદાકારયુદ્ધમાંહેથયા, કોણેસનમુખનવરહેવાય. ૧૬ દશરથરાજાકહેહવે, એબ્રાહ્મણનેજેનારૂં; તોબ્રહ્મહત્યાનુપાતકબેસે, મનમાંએમવિચાર્યું. ૧૭ પ-છીમુગટઉડાડયોશીશવિશેથી, મુકીતીક્ષણબાણ; શુક્રાચારજનાઠાત્યાંથી, યુદ્ધમુકીનીરવાણ. ૧૮ જય જયકારથયો તેણીવેળા, હરખ્યાદેવઅપાર; જય

પામ્યાસત્રુસંહારી, અવધપતિનીરધાર. ૧૯ એવેરાયેકૈકૈનાસામુંજોયું, વિ-
સ્મેથયાનરનાથ; રથચક્રમાંસરિકાણે, દીઠારાણીનોહાથ. ૨૦ પ્રસનથઇઅ-
જનંદનબોલ્યા, માગ્યમાગ્યવરદાન; તેસુજનેરણમાંયશઆપ્યો, રાખ્યુંમા-
રૂમાન. ૨૧ ઇચ્છાહોયતેમાગ્યહુંઆપું, બેવસ્તુનેઆજ; રાણીકહેહુંમા
ગીશજ્યારે. પડશેમારેકાજ. ૨૨ વચનરાયનું લીધુંપોતે, રાણી હરખીમન;
દેવેજયજયકારકર્યો, એમજયપામ્યારાજન. ૨૩ ઇંદ્રેઆભુષણબહુઆપ્યાં
વસ્ત્રઅનોપમસાર; આશિશદીધીવાચ્યશપતીયે, દશરથને તેણીવાર. ૨૪ ઇંદ્
રેપુછ્યુંરાયતમારે, શાંછેઘેર સંતાન; દશરથરાયને દુમોચાલ્યો, દીનથયાદુ
ખવાન. ૨૫ બ્રહસ્પતિકહેચિંતા નવકરશો, ભુપછોભાએગવાન; તમારા પુત્ર
થઇઅવતરશે, પોતેશ્રીભગવાન.૨૬ વિભાંડીકરૂશીનોપુત્રછેશ્રૃંગી, મૃગીથકી
ઉત્પન, પુત્રેષ્ટજગ્નકરાવોતેપાસે, છેબ્રહમનિષ્ટમુનીજન. ૨૭ તેને સ્ત્રીપુરૂષનું
ભાનનથીપણ, ગાનથકીવશથાય; બાકી અન્યઉપાયેનવઆવે. સાંભળોસાચું
રાય. ૨૮ દશરથકહેતમેઅપસરામોકલી; મુનીવરમોહપમાડો; જેમતેમકરી
લાવોતેને, અયોદ્ધામાં પહોંચાડો ૨૯ એવુંકહી રાયેઆજ્ઞામાગી, ઇંદ્રતણીતે
ણીવાર; કેકઇસાથે રથમાંબેશી, આવ્યા નગ્રમોઝાર. ૩૦ વૃશપરવાને મારયો
ત્યારે, મુકતથયોપરજ; વૃષ્ટીથઇસહુસરૂષ્ટીમાંહે; ટળીયાદુખનાદીન. ૩૧ અ-
પછરાનેપછેઆજ્ઞાઆપી; ઇંદ્રેમોકલીતેહ; રંભાનામેચતુરાચાલી, ચતુરશિ
રોમણીજેહ. ૩૨ વળણ. ચતુરશિરોમણીનાયકા, વેગેતતબર થાઓરે; શ-
રૂંગીરૂષીનેમોહપમાડી, અયોદ્ધામાંલેઇ જાઓરે. ઇતિશ્રીરામચરિતરેસંમતવા
લ્મિકીનાટકધારાયાં બાળકાંડેદશરથે નવૃશપરવાહનનાનંતર કેકઇવરપ્રદા
નોનામદશમોઅધ્યાય. ૧૦

અધ્યાય ૧૧.

॥ રાગ મારૂ. ॥ આપીઆજ્ઞાનિરજરભુપ, ચાલીઅપ્છરાઅદભુતરૂપ
મહાવનમાંતતક્ષણઆવી, સાથેરૂતુવસંતતેનેલાવી. ૧ વનશોભાતણોનહિ
પાર, ફુલીવનસ્પતીભારઅઢાર; જાઇજુઇકેતકીમેહેકે, ત્યાંગુલાબનેચંપકબે
હેકે, ૨ ફુલ્યાંમકરણ્દરૂમનેરસાલ. રંભાએશોકતાલતમાલ; બોલેહંસકારંડ
મોર, કોકીલાશુરમેનાંચકોર. ૩ ચકવાચકવીચક્રવાક, બપૈયામારેપીઉનેહાં
ક; સરોવરમાંફુલ્યાંકંજ, મત્તમધુકરકરતાગુંજ, ૪ મૃગજુથમળીનેફરતાં,
તૃણઅંકુરલીલાચરતા, તરૂસફળઘનગંભીર; સીતમંદસુગંધસમીર. ૫
ચારેપાસેગીરીછેઅગમ્ય, તેમધ્યેમુનીઆશ્રમરમ્ય; વિભાંડીકનથીસ્થળમાં
હે, શ્રૃંગીએકલાબેઠાત્યાંહે. ૬ ધરેધ્યાનતેઆસનવાળી; એકબ્રહમનીસાથેતા
ળી, જેનેસરવેવિશ્વસમાન,નથીસ્ત્રીપુરૂષનુંભાંન ૭ તેઆશ્રમકેરીપાસ, આ

વીઅપ્સરાતેજપ્રકાશ; અંગલોચનનિબીંધનુવંક, સ્તનપીનસિંહકટીલંક.૮ ચં
દ્રવદનીચંપકવરણી; હાવભાવરતીરસલાવે, કુચમંડળનેકંપાવે. ૯ આ-
ભુષણઓપેઅંગે, ચીરહારચોરીનવરંગે; કરકામનિયેગ્રહિવીણા, કરે ગાન
મધુરસ્વરઝીંણા. ૧૦ જેનાગાનથીદીનકરથંભે, ફણીડોલેઅનંતસંભે; મૃગ
નુ જુથ આવિ મળિયું, થયાંતન્મયભાનજ ટળિયું. ૧૧ મુનિ શ્રવણ પડયું
તે ગાન, નેત્ર ઉઘડયાં છુટયું ધ્યાન; છેસ્રગીથકી ઉત્પંન, માટે નાદે મોહ્યા
મુનિજંન. ૧૨ ઉઠીબારણેઆવ્યા ચાલી, દીઠીરંભા રૂપરસાલી; મનમાં જા
ણ્યુંકોઆવ્યું સુન્ય, મુજને કરવાપાવન. ૧૩ નથી નરનારિનુંભાન, સવળે
એકદ્રષ્ટીસમાન; ધસીઆવ્યાતેનિપાસ, મનમાંઆણીઉલાસ. ૧૪ કરીપરદ
ક્ષણાપાયેલાગ્યા, સ્ત્રિયેઆલીંગી અનુરાગ્યા; ધન્યદિવસ ઘડીમહારાજ, માનુ
ભાવપધાર્યાઆજ. ૧૫ આવોરૂડોતમારોવેશ, કયાંથીઆવ્યા રહોકોણદેશ;
કોણવનમાં આચરોતપ, કોણગુરૂ શોમંત્રનોજપ. ૧૬ હસીનેબોલીતવરંભા,
તપનુંસ્થળસ્વરગઆરંભા; ગુરૂમનમથજપમોહમંત્ર, રતીઆસન તપનોતં
ત્ર. ૧૭ પંચબાણ અમારો પ્રયોગ, સમાધીસુખ અંગસંયોગ; એવુંવચનશુ
ણીમુનીત્યાંહે, તેડીલાવ્યાઆશ્રમમાંહે. ૧૮ આપ્યુંઆસનભાવસમાન, કરી
સ્વાગતઆદરમાન; પાસેલાવીસુકયાંવનફળ, કમંડળભરીનેજળ. ૧૯ ફળ
આરોગોમુનિજંન, ત્યારે અપ્સરાબોલીવચન; એફળઆરોગુનહિ, જુઓ અ
મફળઆછેસહી. ૨૦ એવુંકહીનેકાઢયુંપકવાન, ઘરૂતપકવપીયુશસમાન; તે
મુનીનેકરાવ્યુંઅશંન, લાગ્યુંસ્વાદથયાપ્રસંન. ૨૧ ધન્યમુનીવરતમઅવતાર,
આવાફળનોકરોનીત્યઆહાર; તમારૂં તપઆસનયોગ, દેખાડોમુનેતેકરિભો-
ગ. ૨૨ મારેઆશ્રમરહોહવેતમો, નિત્યશેવાકરીશુંઅમો; એમરંભારહિઆ
શરસ, કરેકામકળા અનુક્રમ. ૨૩ નિત્યઅમ્રત ભોજન આહાર, મુનિનેકરાવે
નિરધાર; શયન કરતાંએક આસન, મુનિનુંથયું ચંચળમન. ૨૪ રમેરતિસુ
ખઆસનભેદ, કામવ્યાપ્યોટળ્યોનીર્વેદ; માયા ઇશ્વરનીબળવાન, ભુલ્યા
જોગસમાધીધ્યાન. ૨૫ બળવાનઇંદ્રિનુંગ્રામ, મનઆકરસ્યુંઅભિરામ; ત્રિ
યામાંહેથયાતદાકાર, જાણેજગતતણોવ્યવહાર. ૨૬ એમવહિગયાકેટલાદિ
ન, આવ્યાવીભાંડીકમુનિજંન; રંભાએ જાણ્યુંદેશેશરાપ, સુતભ્રષ્ટકરયોમેં
આપ. ૨૭ એવુંજાણીનેસામીઆવી, રહીચરણેશિશ નમાવી; હુંછુંશરણ
તમારેસ્વામી, આવિછુંપરમારથકામી ૨૮ મુનીકહેબાઇતુંછેકોણ, શેકાર
ણુઅહીંઆવી જાણ; અબળાકે શુણોમહારાજ, અયોધ્યાનાદશરથરાજ. ૨૯
તેનેપુત્રનથીઉતપંન, તેમાટેકરવોછેજગંન; કહ્યુંબ્રહસ્પતિયેતેડીલાવો, શ
રૂંગીપાસેયજ્ઞ કરાવો. ૩૦ આપીઆજ્ઞા મનેસુરનાથ, શરૂંગીને મોકલોમારી

સાથ; એવું કહીનેરહિજેટલે, શૃંગીધાઇઆવ્યાતેટલે. ૩૧ મુનિનેપાયે લાગ્યા ઉલાસ, પછીબોલ્યાવચનપ્રકાશ; શુણોપીતાકહું વૃતાંત, આમુનિવરમોટા મહાંત. ૩૨ યોગઆસન સાધન વ્રત, ફળલાવ્યા છેઅનંત; મુનિયેધરીજોયું ધ્યાન, પુત્રભ્રષ્ટથયો ગયુંભાન. ૨૩ અબળાને જોદેઉશરાપ, તોએપુત્રમરેપરિતાપ, સર્વજ્ઞવીભાંડીકજેહ, મનમાંહે વિચાર્યુંએહ. ૩૪ અવતરવાના છેભગવંન, માટેલેઇજિવાદેઉતંન; એપુત્ર કરાવશેયાગ, થશે નિરમળજશમહાભાગ્ય. ૩૫ એવુવિચારી બોલ્યામુન, શુણપુત્ર કહુંતેવચન; જાઓરંભાનીસાથે આજ, કરોનરૂપદશરથનુંકાજ. ૩૬ કરાવોપુત્રેષ્ટજગન, જાઓરાખીચંરજમંન; વીભાંડિકના સુણિવચન, રંભાલેઇ ચાલીમુનિજંન. ૩૭ વળણ. મુનીવરનેરંભાલેઇ આવે, અવધપુરમોઝારરે; શરૂંગીનેજોઈ દશરથ હરખ્યા, સ્વાગત કીધીઅપારરે. ૩૮ ઇતિશ્રીરામ ચરિત્રેસંમતવાલ્મિકી નાટકધારાયાં બાળકાંડેશરૂંગીરૂરયોધાગમનંનામ એકાદશોઅધ્યાય. ૧૧

અધ્યાય ૧૨.

રાગ ધનાશ્રી. શરૂંગીઆવ્યા અયોધ્યા મોઝારજી, દશરથે પુજ્યાઅરચ્યા અપારજી; રંભામુકીગઇસુરલોકજી, મુનીને વ્યાપ્યોવિયોગેશોકજી. ૧ ઢાળ થયોશોકસંગવિયોગનો, સુખસંભારિરંભાતણું; પછી ભોજનઆછાદનવડે, રાયેમુની સંતોષ્યાઘણું. ૨ શુભકન્યા એકબ્રાહ્મણતણી, રાયદશરથેપાળીહતી, તેપરણાવીશરૂંગીરૂષીને;લગ્નવિધીએમહામતી. ૩ વશીષ્ટગુરૂનેપુછિને, ઉપચાર યજ્ઞતણોકરયો; શુભલગ્ન માંહેરાયજી, આરંભ વિધિએઅનુસરયો. ૪ અનેકમુનિવરમળ્યા છે, તેશબ્દસ્વાહાઉચરે; હુતદ્રવ્ય હોમેસફળમંતરે, વિપ્રવેદધ્ધુનિકરે. ૫ સકળમુનિનાસાથમાંહે, મુખ્યશરૂંગિછેતદા; જયમતારામંડળમાંહેશોભે, રોહિણીવરસર્વદા. ૬ પુરણાહુતિથઇયિગ્નનિ, ત્યારેપ્રગટઅગનીનરખીયા; જગનનારાયણરૂપજોઇને, મુનિસરવેહરખિયા. ૭ ચત્વારીશરૂંગનેસપ્તપાણિ, ચરણત્રયદ્વયશિશ; એમજ્વાળામાંથીપ્રગટમુરતી, જોઇહિરખ્યાઅવધીશ. ૮ પાયસાનુંપાત્રકરમાં, આપ્યું શૃંગીહાથ; ત્રિપિંડ કરિભક્ષણકરાવો, ત્રિરાણિનેસાથ. ૯ પ્રસાદઆપીશરૂંગીનેહવે, અનળઅંતરધ્યાન; શરૂંગીયેઆપ્યોવાશષ્ટને, અતીઘણોઆદરમાન. ૧૦ ત્યારેવશીષ્ટેવહેંચણકરી, ત્રઇણપીંડકીધાતેતણા; જેષ્ટભાગઆપ્યોકૌશલ્યાને, જેના ગુણછેઅતીઘણા. ૧૧ તેથકિમધ્યમભાગબેતે, કરયાબ્રહ્મકુમાર; કેકૈસુમિત્રા તણે, કરઆપિયાતેણીવાર. ૧૨ કેકઈરીસાવિતેસમે, કરીકોપબોલીવાણ; ચરજેષ્ટઆપ્યોકઉશલ્યાને, શુંઅધીકમુજથીજાણ ૧૩ હુંઘણીવહાલીરાયને, મેંકરયોબહુઉપકાર; મેંજીતાડયાસંગ્રામમાં, યશપામિયાનિરધાર. ૧૪

બ્રહ્મનંદનકહેરાણિ, કરોચરપ્રાશન; જોઝાઝીવારલગાડશોતો, થશેકાંઈવીઘ ન. ૧૫ એમકહેતામાંકૌતકથયું, એકશમળિઆવીત્યાંહે; ઝડપમારિપિંડ લીધો, ઉડીગઈનિભમાંહે. ૧૬ કલ્પાંતકેકૈકરેછેઅતી, નેતરેઆંસુધાર; શોક ધરતીરૂદનકરતિ, થયોહાહાકાર. ૧૭ ત્યારેકૌશલ્યાનેનેત્રસમસ્યા, કરીદ-શરથરાય; સુમિત્રાનિસામુંજોયું, સમજીતેઅભીપ્રાય. ૧૮ કૌશલ્યાનિજચ્ચરવિષેથી, આપ્યોચોથોભાગ; વળીસુમીત્રાયેઆપીયો, તેટલોધરિઅનુરાગ. ૧૯ કઉશલ્યાનેસુમીત્રાના, ચરણતણાબેઅંશ; તેકેકૈયેભક્ષણકરયા, એમસં-તોષીઅવતંશ. ૨૦ રાણિયોચરભક્ષણકરી, અતિહરખીયોમનમાંહે; ઘણાંદાનઆપ્યાંરાયજી, મુનિવરલાવ્યાતાંહે. ૨૧ ત્રિયાત્રણસગર્ભાથઈ, ઘણુંહર્ષપાંમ્યારાય; પેલોપિંડસમળીલેઈગઇ, તેનોથયોકોણઉપાય. ૨૨ એકહતોવાંનરકેસરી, તેનિઅંજનિનામેનાર; તેપોતાનોઆશ્રમબાંધી, રહેતાંવનમોઝાર. ૨૩ કંઇપ્રજાનવથઇતેહને, ત્યારેવીચાર્યુંછેત્યાંહે; તપકરવાબેઠીઅંજનિ, રૂ-ષીમુખપરવતમાંહે. ૨૪ ઘણુંકષ્ટકરતિકામનિ, તેઆરાઘેત્રિપુરાર; વરસસાતસહસ્ત્રસુધી, તપકર્યુંતેઠાર. ૨૫ શિવપ્રસન્નથઇનેબોલીયા, તુંમાગ્યનેવર દાન; અંજનીકહેમુનેપુત્રઆપો, તેજસ્વીબળવાન. ૨૬ શંકરકહેધન્યઅં-જની, તુજપુત્રથાશેનેટ; રૂદ્રજેઅગીયારમા, તેપ્રગટથશેતુજપેટ. ૨૭ આમંત્રજપ્યવાયુતણો; બેકરપશારિએહ; પ્રસાદઆપેપવનતુજને, ભક્ષકરજેતેહ. ૨૮ શિવજીગયાએવુંકહિકરિ, મંત્રદાનપ્રકાશ; તેસમેશમળીપિંડલેઇને, ઉડીછેઆકાશ. ૨૯ વાયુવાયોઅતિઘણો, છેઆજ્ઞાશિવનીઅભંગ; પંખીણીતવવ્યાકુળથઇ, અતિઝપટલાગીઅંગ. ૩૦ ચરચંચુમાંથીપડયોતતક્ષણ, ક-રયુંકારજસાર; વાયુયેલાવીમુકીયો, અંજનિકરમોઝાર. ૩૧. પ્રાસાદપડિયો કરવીષે, તેજોઇહિરખ્યાએહ; શિવમંત્રભણીનેઅંજનિયે, ભક્ષકીઘોતેહ. ૩૨ તેશમળીપુરવેઅપસરા, બ્રહ્મલોકરહેતીજાણ; સુવરણસરખીદેવાંગના,નામેહતિનિરવાણ. ૩૩ એકસમેબ્રહ્માનીસભામાં, નરૂત્યકરતીનારય; ચંચળકાયેસરવસામું, જોતીકામવિકાર. ૩૪ સ્વરમાંનચુકીમાનુની, વીધીયેતેદીધોશ્રાપ; તુંચંચળદ્રસ્ટેજુવેમાટ, શમળીથાજેઆપ. ૩૫ અનુગ્રેહેપુછયોપ્રેમદાએ, ત્યારેપ્રજાપતિકહેવાણ; થોડાદીવસમાંરાયદશરથ, યજ્ઞકરશેજાણ. ૩૬ પ્રસાદવન્હિઆપશે, રાણીઓનેજેણીવાર; કેકઇતણાકરવિશેથી, ચરલેજેતુનિરધાર. ૩૭ તેપિંડભક્ષકરિશનહિ, તુંઉડજેઆકાશ; ચરપરષથીપાંમીશપાછો, સત્યલોકનિવાસ. ૩૮ તેશમળીકેરીચંચુમાંથી, પિંડપડિયોત્યાંહે; નિજરૂપધરીનેઅપસરાગઈ, બ્રહ્મલોકજ્યાંહે. ૩૯ ચરભક્ષકીધોઅંજનીયે, સગરભથઇતેણિવાર; દિનદિનવૃદ્ધિથાયછે, અંજનીતેજઅપાર. ૪૦ વળણ. અપા

રતેજઅંજનીકેરૂં દિનદિનવૃદ્ધિથાયરે; શ્રોતાજનસહુસાંભળો, હનુમંતજન્મ કથાયરે. ૪૧ ઇતિશ્રીરામચરિતરે સંમતવાલ્મિકનાટકધારાયાંબાળકાંડે પુત્રેષ્ટયજ્ઞકરણાતચર પ્રાપ્તીર્નામદ્વાદશોઅધ્યાય. ૧૨.

અધ્યાય ૧૩.

રાગ સામેરી. શ્રોતાજનસહુસાંભળોભાવે, હનુમંતજન્મકથાય; પુરામાસથયાઅંજનીને, પ્રસવસમેત્યાંથાય. ૧ સુગઅસમીરદીશાઓદીપેનેફુલ્યો ફાગણમાસ; વનમાંથીરૂષીપત્નીયોઆવી, બેઠીઅંજનીપાશ. ૨ પુત્રનોજન્મથયોતેણીવેળા, વાનરકેરોશેશ; ઉદયાચળઉપરજેમઉગે, કાન્તિઅંગદીનેશ. ૩ વિદ્યુતજેવાકુંડળઝળકે, મણીજડીત્રશીરટોપી; વજરકછોટોકોપીન કંચન, કટીયેમુંજીઓપી. ૪ મહાવીરરણધીરનેશોભે, યજ્ઞોપવિતજસાર; મુખપુચ્છાગ્રપ્રવાળાંજેવું, રકતવરણસકુમાર. ૫ એવોપુત્રપ્રગટયોદેખી, હરખ્યાંસરવેકોય; ક્ષુધાતુરથયોતેબાળક, ચારેદિશાયેજોય. ૬ પ્રાતઃકાળેસુરજઉગ્યો, રકતવરણછેતેહ; કપીયેજાણ્યુંપાકુંફળછે, ભક્ષકરૂંહુંએહ. ૭ રોમાવળીકુતકારકરિને, ગરજનાકીધીઘોર; દીગજકંપ્યાસીંધુઉછળ્યા, ધરૂજીધરાપદજોર. ૮ સિંહનાદકરીતલ્પજમારી, ઉછળીયોઆકાશ; દીનકરનેફળજાણીપોતે, ચાલ્યોકરવાગ્રાસ. ૯ જેમવર્કકુંડળમાંહેજાયઉડયો, વિનતાસુતબળવંત; એમસુરજમંડળપાસેઆવ્યો, ઉછળતોહનુમંત. ૧૦ તાપઘણોપ્રગટયોસુરજનો, દાઝવાલાગ્યોતંન; પવનેજાણ્યુંપુત્રજબળશે, વરસાવ્યોશીતપરજન્ય. ૧૧ સુરજગ્રહણહતુંતેદીવશે, રાહુઓરવીનેગ્રશીયો; જાણ્યુંએફળખાયછેમારૂં, કપીવરવેગેધશીયો. ૧૨ હનુમંતેલાંગુલનીઝપટે, રાહુનેમારયોઅપાર; તેનેપક્ષેકેતુઆવ્યો, યુધકરવાતેણીવાર. ૧૩ પછેરાહુકેતુબેનેમારયા, નાઠાપામીત્રાસ; રૂદનકરતાઆવીઉભા, સુરપતિકેરીપાસ. ૧૪ ઇંદ્રિઅઇરાવતબેશીચાલ્યો, લીધીઘણીસેન્યાય, કપીવરસહામોયુદ્ધકરવાને, આવ્યોસુરપતિરાય. ૧૫ દારૂણયુદ્ધથયુંતેણીવેળા, વરત્યોહાહાકાર; દેવનીઉપરઅંજનીનંદન, મારેબહુવીધીમાર. ૧૬ અઇરાવતનુંપુચ્છગ્રહિને, કપીવરકોપ્યોઅપાર; ઇંદ્રિસહીતપછાડયોપૃથ્વી, પામ્યોદુખતેણીવાર. ૧૭ ઇંદ્રિરેકરોધકરીનેમારયું, વજરકપીનેશીશ; વજરપ્રહારથીમુરછાઆવી, ધરણીઢલ્યોપતીશીશ. ૧૮ વાયુએપુત્રખોળામાંલેઇને, કરવામાંડયુંરૂદન; તેણેપ્રાણઅપાનબેરૂંધ્યા, અકળાયાંત્રણભુવન. ૧૯ દેવસહુઅકળાવાલાગ્યા, પવનબંધથયોજ્યારે; શિવબ્રહ્માવિષ્ણુલોકપતિ, મુનિઆવ્યાભળીતેવારે. ૨૦ વાયુપ્રત્યેવિધાતાબોલ્યા, શાનેકરેછેરૂદન; દેવસરવનેજીત્યાએણે, મહાબળીયોછેતંન. ૨૧ વિષ્ણુકહેસુણવાયુએછે, પુરણપીંડનોપુત્ર; ચઉદલોકમાંકોઇથ

સ્રી, મારયોમરેનહિસુત્ર. ૨૨ હરિયેહશીહનુમંતઉઠાડયો, મુકયોમસ્તકહાથ; ચરણુજીવીરેહેજેએમબોલ્યા, પોતેવઇકુંઠનાથ. ૨૩ શિવજીકહેમારાનેત્રનોઅગ્નિ, બાળેસકળબ્રહ્માંડ; તેનોતાપનહિએપુત્રને, બોલ્યાવચનઅખંડ. ૨૪ ત્રિશુળાદિકજેમારાંઆયુધ, તેએનેનવભેદે, બ્રહ્માકહેબ્રહમશ્રાપન લાગે, શસ્ત્રએકેનવછેદે. ૨૫ ઇંદ્રિકહેમારૂવજરનવાગે, થજોવજરદેહીબળવંત; મારેવજરેહણાયોમાટે, નામએનુંહનુમંત. ૨૬ કુબેરકહેયક્ષરાક્ષસથીનવ, પામેપરાજયએહ; વરૂણકહેયુધમાંયશથાશે, અભંગશક્તિદેહ. ૨૭ યમરાજાકહેકાળદંડએને, નહીપીડેઅભીરામ; તેપ્રાણીનેયમડંડનહીં, જેસમરે તારૂંનામ. ૨૮ આશિશદીધીસરવમુની, થયાવિશ્વામીત્રકૃપાળુ; કોટીવરશે કરમાયનહીએવિ, આપીકમળનીમાળ. ૨૯ એમહનુમંતનેવરદાનઆપી, દેવગયાનીરધાર; મુનીસરવેનીજ આશ્રમઆવ્યા, વરત્યોજયજયકાર. ૩૦ પ્રાણઅપાનસકળપ્રાણીના, ગતિકરવાનેલાગ્યા; અખિલવિશ્વમાં આનંદવરત્યો, શોકસરવનાભાગ્યા, ૩૧ પુત્રનોશોકધરિનેઅંજની, કરતિરૂદનઅપાર; એવેલોકપ્રાણેશલાવીમુકયો, ઉછંગમાંતેણીવાર. ૩૨ પુત્રનેજોઇમાતાહરખી, વાત્સલ્યભાવઅનંત; રૂદેચાંપીસ્તનપાન કરાવ્યું; તપ્તથયા હનુમંત. ૩૩ વળીકોઇસમેહનુમંતભણેયોછે, સુરજકેરીપાસ; અન્યપુરાણમાંતેહકથા, સુરજશિપ્રકાશ. ૩૪ વળીઅન્યપ્રકારેછેઉતપત્તિ, હનુમંતજન્મકથાય; બહુરૂપિમતનેભેદેકરીને, કલ્પકથાકેવાય. ૩૫ તેમાટેસંદેહનવકરશો, વીવેકી સંતસુજાણ; એમ્યકળચરિત્રજદેવતણાં, તેકોણેનથાયપ્રમાણ. ૩૬ એહનુમંતનીજન્મકથાકહી, બળપ્રાક્રમચરીત્ર; જેપ્રાણીસાંભળેભાવથકી, તેથાયેપુણ્યપવિત્ર. ૩૭ ગ્રહેપીડાથાયનતેને, વીજયસદાતેપામે; ભુતપ્રેતપીશાચન પીડે, વીઘ્નસકળતેવાંમે. ૩૮ જંત્રમંત્રનેતંત્રનીવિદ્યા, નાટકચેટકજેહ; હનુમંતનીકથાસાંભળતાં, બાધાનકરેતેહ. ૩૯ વળાણુ. બાધાનકરેતેહપ્રાનીને, વિઘ્નસરવેજાયરે; કહેદાસગીરીધરકહુંહવે, શ્રીરામજન્મકથાયરે. ૪૦ ઇતી શ્રીરામચરિત્રે સંમતવાલ્મિકી નાટકધારાયાં બાળકાંડેહનુમાનોત્પત્તિકથનં નામત્રયોદશોઅધ્યાય. ૧૩

અધ્યાય ૧૪.

રાગ ધનાશ્રી. રાયદશરથનીત્રણરાણી, તેસગર્ભાથઇગુણખાણી; ચંદ્રશુકલપક્ષનોજેમ, પામેદીનદિનવૃદ્ધિતેમ. ૧ ત્યારેદશરથપ્રત્યેવચન, બોલ્યા ગુરૂવશિષ્ટપાવન; જાઓરાણિઓપાસેરાજ, જેમાગેતેઆપોઆજ. ૨ જેનેજે વીઇચ્છાહોય, તેનાપુરોમનોરથસોય; છેધરમશાસ્ત્રનીરીતિ, માટેઆચરોએ વીનીતી. ૩ ઉઠયાવચનશુણીનેરાય, શુભમહુરતજોઇનેજાય; પેહેલાઆવ્યા

કેકૈનેઘેર, તેણિએત્યાંવિચારીપેર. ૪ બેઠીરીસાઇતેણીવાર, જાણેસરપીણીક્રો
ધઅપાર; એવુંજોઇઅયોધ્યાભુપાળ, પાસેઆવિબોલ્યાતતકાળ. ૫ કેમરીસા
ઇતુંરાણી, જેમાગેતેઆપુંઆણી; તુંછેવહાલીતનમનધંન, બોલ્યનીમુજ
સાથવચન. ૬ મુખમરડીબોલીતેણીવાર, શુણોરાયકહુંનીરધાર; કૌશલ્યા
શુંરાખોછોહેત, તેનેમાનોછોપ્રેમસમેત. ૭ રાખોઅંતરમારીસાથ, એવુંનાથ
રેતમનેનાથ; તેછેવહાલીતનમનધન, મારીસાથનમેળવેમન. ૮ અહીંઆ
વ્યાશું કરવાકાજ, પુરોતેનામનોરથઆજ; એવાંસાંભળીરાયવચન, દીધુરા
ણીનેઆલીંગન. ૯ પ્રાણવલ્લભતુંમુનેવહાલી, તુંનેમળવાહું આવ્યોચાલી;
એમકહીવણાંવીનયવચન, રાણીસંતોષિરાજંન. ૧૦ આપ્યાંપટ આભુષણ
સાર, કરાવ્યાંભુપેદાનઅપાર; કરીકેકૈનીઆસ્નાવાસ, પછીઆવ્યાસુમીત્રા
નીપાસ. ૧૧ ઉઠીઅબળાતેણીવાર, કરયોનરપતીનેનમસ્કાર; આપ્યુઆસ
ક્રપુજનકિધું, ઘણીસ્વાગતેમાનજદીધુ. ૧૨ મંદહાસ્યકરિનેરાણી, ઉભીસ
ન્મુખજોડિપાણિ; વણાંમિઠાંમધુરાંવચન, સુણિસુખપામ્યારાજંન. ૧૩ જે
બોલીહતિકેકૈઆપ, તેનોલાગ્યોતોરાયનેતાપ; સુમીત્રાનાંવચનરૂપીજળ, તે
ણેભુપથયાશીતળ. ૧૪ સુમિત્રાનેઝાલીહાથ, હસીબોલ્યાઅયોદ્ધાનાથ; મા
ગ્યમાગ્યઇચ્છાવરઆજ, પુરૂસકળમનોરથકાજ. ૧૫ સુમીત્રાકહેસદાઆચ
રણ, ચિત્તરેજોતમારેશરણ; કૌશલ્યાનેપુત્રથયારતંન, તેનિશેવામાંરહેમુજત
ન. ૧૬ જેષ્ટનીપાળવીઆજ્ઞાય, ધર્મનિતીનોએવોન્યાય; સુમીત્રાનાંવચન
વરીષ્ટ, લાગ્યાંઅમ્રતપેઅતીમીષ્ટ. ૧૭ હરખીપછીઆપ્યાંભુપ, અલંકારને
વસ્ત્રઅનુપ; રાણીનેહાથેવણાંદાન,અપાવ્યાંદ્વીજને સનમાન. ૧૮ સંતોષીને
ચાલ્યાનરેશ, કૌશલ્યાગ્રહેકરિપ્રવેશ; રાણીરહિતવ્યથાથઇશાંત, બેઠીઅંત
રગ્રહમાંએકાંત. ૧૯ થયોબ્રહ્મનોઆવીરભાવ, દેખેરામસ્વતંત્રસાવ; ઇંદિ
રાવરપુરણબ્રહમ, શીવબ્રહ્માનજાણેમર્મ. ૨૦ જેનિઆજ્ઞામાનેલોકપાળ, કર
તાજેઉદ્દેસ્થિતિકાળ; કૌશલ્યાનુંઉદરજ્ઞાનખાણી, છપાયતેમાંસારીંગપાણી.
૨૧ અંતરજ્યામીએકનિસંગ, રહ્યાવ્યાપીસરવેબંગ; કઉશલ્યાનેત્રઅભી
રામ, દેખેસરવત્રએકજરામ. ૨૨ સ્થુળસુક્ષમકારણેદેહ, ત્રીઅવસ્થાકહીયે
જેહ; તેરહિતથઇછેવૃત્તિ, ખટઉરમિપીડાનથીકરતી. ૨૩ રામરૂપથઇનિષ
કામ, બ્રાહ્યાભીતરદેખેરામ; સપ્તમીભોમીકાયેસ્થીતી, પરાત્પરતણી જેરી
તી. ૨૪ સમાધીસ્થબેઠીએકલગ્ન, બ્રહ્માનંદમાંથઇનેમગ્ન; એવીરાણીને
દીઠીબેઠી, જોઇરાયનેચીંતાપેઠી. ૨૫ જાણ્યુંએમુજસાથ્યરીસાવી, નવબોલે
ઘણુંએબોલાવી; રૂદેચાંપીઆલીંગનદીધું, હાકમારીઘણુંહેતકીધું. ૨૬ સુ
ણીરાયનાંપ્રેમવચન, ઉઘાડયાંકૌશલ્યાયેલોચન; નથીદેહનુંભાનલગાર, ન

જાણેહું છુંનરકેનાર. ૨૭ ત્યારેરાજાકહેમાગ્યઆજ, તારાપુરૂમનોરથકાજ;
બોલ્યા કૌશલ્યા રાણી ગંભીર, હું છું જગદાત્મા રઘુવીર. ૨૮ અજ્ઞાન
અપેક્ષાનથી, પુરણકામહું છુંસરવથી; રહયોવિશ્વસકળભરપુર, સ્થુળલિં
ગકારણથીદુર. ૨૯ મહાકારણનહોયેમહારૂપ, હું તોઆત્મારામઅનુપ; દ્વઈ
તાદ્વઇતિનેજ્ઞાતાજ્ઞાન, નથીમારેધાતાધ્યાન. ૩૦ હું તોસાક્ષીસરવનીવાસી, સા
ખીચૈતન્યવિશ્વપ્રકાસી; સચ્ચિદાનંદછુંઅવીનાશી, સુખરૂપઆનંદવિલા-
સી. ૩૧ એવુંસાંભળીદશરથરાય, ઘણુંમનમાંવિસ્મેથાય; અરેરાણીતુનેશુંથ
યું, આજભાનતારૂકયાંગયું. ૩૨ મનેઓળખહું છુકોણ, કયેમથઇગઇછેકઅ
જાણ; તુનેકરીગયોરાવણહરણ, હું લાવ્યોકરીપાણીગ્રહણ. ૩૩ સુણીરાવણ
કેરૂનામ, કરીગર્જનાબોલીભામ; લાવધનુશબાણઆદીશ, છેદુંરાવણનાદ
શશિશ. ૩૪ ત્રિશિરાખરદુખરમારૂં, તાડીકાસુબાહુસંહારૂં; શુર્પનખાનું છે
દુનાક, છોડુંબંધસકળરીપુપાક. ૩૫ એમસકળચરિત્રઅશેષ, કહ્યાંરાણિ
એશુણતાંનરેસ; રાયદશરથનેદુખજાગ્યું, રાણિનેકંઇચેટકલાગ્યું. ૩૬ કરયું
કામણકોઇયેઅચેત, વાવળગ્યુંભુતકેપ્રેત; એમચિંતાકરીનરદેવ, તેડાવ્યા
ગુરૂનેતતખેવ. ૩૭ આવીજોયુંવશીષ્ઠેઅનુપ, કૌશલ્યાનેદીઠાંરામરૂપ; જેમ
અંજનવિઘવંન, આડરહિતદેખેતેધન. ૩૮ એમદીઠાવશીષ્ઠેરામ, કોટિકં
દર્પમુરતિશ્યામ; સ્ત્રીનીજેહતીઆકૃતી, તેજોયામાંનથીઆવતી. ૩૯ રઘુવરમુ
રતિચિતબાધી, મુનીવરને થઇછેસમાધી, ત્યારેબોલાવેછેરાજંન, નથીબોલ
તાતેમુનીજન. ૪૦ રાયબીનાતેણીવાર, આતોકૌતુકદીસેઅપાર; આવશીષ્ટ
જેવામુનિરાજ, તેનેભુતેઝડપ્યાઆજ. ૪૧ મોટુચેટકછેએમાંયે, હવેનાશીને
જઇયેકયાંયે; એમચીંતાકરેછેભુપાળ, એવેજાગ્યા ગુરૂતતકાલ ૪૨ ભુપેપુ
છયુંલાગીપાય, ગુરૂકહેનહોયચેટકરાય; સાક્ષાતજેશ્રી ભગવાન, શીવ બ્રહ્મા
ધરેજેનુંધ્યાન, ૪૩ તેકૌશલ્યાઉદરઅવતાર, આવ્યાહરવાભુમિનોભાર; ત
મનેચરિત્રકહ્યાંજેટલાં, પ્રગટથઈ ધરશેતેટલાં, ૪૪ આજકાલ્યમાંહવેભુપ, અ
વતરશેરામસ્વરૂપ; એવુંસાંભળીદશરથરાય, પામ્યાઆનંદહરષનમાય. ૪૫
પછેગુરૂનેતેડીસાથ, સભામાંયેઆવ્યાનૃપનાથ; ઘણુંહરષભર્યારાજન, આ
વ્યાપ્રસવસમેનોદન. ૪૬ અયોધ્યાવાતસીનરનાર, તેનાહરષતણોનહિપાર;
ઉચેચંદ્રનોઇછેચકોર, ઘનચાહેછેપૈયામોર. ૪૭ ભાનુઆગળફુલેકંજ, કુસુ
માકરકોશીલકંજ; એમકુશળથઇછેપ્રજાય, કયારેરાયનેપુત્રજથાય;મેલ્યાંઅખં
ડદિપકદ્વાર, નિશાયેજાગેસહુનરનાર; બેઠાગણકલઇઘિડીઆળ, સભાપુરીબે
ઠાભુપાળ ૪૯ વળણ. ભુપાળબેઠાસભામાંહે, વસીષ્ઠઆદેમુનીજંનરે;વાટજુ
વેછેવધામણીની, કયારેપ્રગટેજગજીવનરે.૫૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિ

શ્રીનાટકધારાયાંશ્રીબાળકાંડેકૌશલ્યાશ્રીરામવિર્ભાવોનામચતુર્દશોઅધ્યાયઃ ૧૪

અધ્યાય ૧૫.

દોહા. દેવસકળત્યાંઆવિયા, સુતિકાગ્રહજેદ્વાર; ગર્ભસ્તુતીકરતાસહુ, અદ્રસ્યરહીનિરધાર, ૧ અગ્રરબ્રહ્માસહુદેવની, બ્રહ્માચતુરસુજાણ; પ્રભુપ્રાગટ્યઆગમલહિ, સ્તવતામધુરીવાણી. ૨ બ્રહ્મઉવાચ ॥ જયજયઅગમઅગાધબોધ, અવિચળઅવિનાશી; આદિપુરૂષઅવ્યક્ત, હરિસચરાચરવાસી. ૧ અખિલવિશ્વઆધાર, અમલઅજઅંતરયામી; પુર્ણકામપરમેશ, પરાપરવ્યાપકસ્વામિ. ૨ અપરીછિન્નઆનંદ, રૂપસર્વજ્ઞસુખાકર; બ્રહ્મસચ્ચિદાનંદ, જ્ઞાનધનનિર્ગુણગુણાકર. ૩ નિગમઅગમવાગીશ, ઇશઅજસિદ્ધઅમરગણ; પાર ન પામે સકળ, લક્ષણકરેવિશેષણ. ૪ મનવાણીગોતીત, અગોચરનવપ્રમાણે;દારૂદારાસુત્રધાર,કરતાનવજાણે. ૫ આત્મારામઅગ્રાહક, અપારઅદ્રસ્યઅનાદિ;અકળરૂપઅવિધાર,સકળસ્રૃષ્ટિકરઆદિ.૬ તદપીનીજઇછાય,ભકતગોસુરદ્વિજકારણ; સ્થાપનધર્મઅશેષ, ધરોવિવિધતનુધારણ. ૭ અંશકળાયુદ્ધવ્યુહ, રૂપઅદ્ભુતવરધર્તા; નીજજનપુરણકામ, અનુગ્રહનિગ્રહકર્તા. ૮ મચ્છરૂપધરીવેદ, ગ્રહીશંખાશુરમાર્યો; કુર્મધરાધરીનિવિ, મથનમંદ્રાચળતાર્યો. ૯ રૂપવરાહવીશાળ, ગ્રહણકરિભુમિસ્થાપિ; હીરણ્યાક્ષહતકર્યો, વિમળકિરતિજગવ્યાપી. ૧૦ ભિમભયંકરતનુ, નરહરિસ્થંભવીદારયો; હિરણ્યકશ્યપુહણ્યો, ભક્તપ્રહ્લાદઉગાર્યો. ૧૧ વામનરૂપબળીદ્વાર, જઇજાચિભુત્રિકમ; કરિસુરપતિનીસહાય, વિસ્તરયુઅદ્ભુતવીક્રમ. ૧૨ ભ્રગુકુળકમળપતંગ, ફરશુધરસહસ્ત્રભુજારિ; નક્ષત્રિએકવિશવાર, કરિભુદ્વિજકરધારિ. ૧૩ અબઉદયાચળઉદર, આતકૌશલ્યાકેરો; ઉદયહોઉશ્રીરામ, રવિહરિવીસ્વઅંધેરો ૧૪ અસુરસઘનવનવિપુલ, રૂષ્ટદશમુખઆદિસબ; જાતવેદરઘુવીર, જન્મધરિનેકરોઅબ. ૧૫ દેવદ્વિનહોઇરહે, વેદપંથધર્મનિવારે; ઉતારોભુભાર, કરોસુરસંતસુખારે. ૧૬ જયજયશ્રીજગદિશ, પ્રભોજનઆરતભંજન; ગંજનવિમુખસમુહ, સદામુનિજનમનરંજન. ૧૭ જયજયદિનદયાવ. હરિશરણાંગતવત્સલ પ્રગટથાઓપરીબ્રહ્મ, કરોપાવનપદભુતળ. ૧૮ જયજયજગન્નીવાસ. રમાપતીસંકટમોચન; કોટીકામલાવણ્ય, છબીહમનીરખહુલોચન. ૧૯ જયઅપારગુણનામ, રૂપઅદભુતચરીત્રવર; ત્રીવીધીતાપહરાવમળ.સુધાસરશ્રવણેમંગવકર. ૨૦ કરૂણાનીધાનભગવાન, જયપુણ્યસ્લોકપાળનકરણ; અબપ્રગટહોઉગિરિધરપ્રભુ, જયરઘુપતિઅશરણશરણ. ૨૧ દોહરો. ગર્ભસ્તુતિકરીદેવતા, રહિઆકાશવિમાન; પુષ્પઅંજળીગ્રહીનુવે. જન્મસમયભગવાંન. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધ

રાયાંબાળકાંડબ્રહ્માદીકક્રતશ્રીરામસ્ય ગર્ભસ્તુતીર્નામપંચદશોઅધ્યાય. ૧૫

અધ્યાય ૧૬

રાગ ધવળ ધન્યાશ્રી. શ્રીરામજન્મમંગલસુખદાયક, ગ્રહસકલઅનુકુલજી; દશેદીશાદિપ્તમાનથઇ, શુભલગ્નછેમંગલમુલજી. ૧ રૂતુવસંતચઈત્રનોમીશુભ, શુકલપક્ષમધ્યાનજી; પુષ્યનક્ષતરેરવીવારેપ્રગટયા, રઘુવરરૂપનિધાનજી. ૨ દેવદુંદભીવાગ્યાંનભમાં, પુશ્પનીવ્રષ્ટીથાયજી; સુરવિમાનનીભીડથઇ, ગુણગાંધરવકીંનરગાયજી. ૩ સુતીકાગ્રહમાંકૌશલ્યાજી, જોતાંથઇસાવધાનજી; વરષઅષ્ટાદશકેરીમુરતી,પ્રગટયાશ્રીભગવાનજી. ૪ શંખચક્રગદાપદમવીરાજે, ચતુરભુજઘનશ્યામજી; કુંડળમુગટઆભુષણમંડીતભ્રાજેકોટીકકામજી. ૫ પીળુપીતાંબરપદનખમણીધુતિ, કમલકોમલતાભાજેજી; વજરાંકુશવટમચ્છનિઆદે, રેખાઅષ્ટાદશરાજેજી. ૬ એવાહરીનેકૌશલ્યાયે, ઉભાદીઠાપાસજી; પુરવનીસ્મરૂતીત્યાંઆવિ, ઓલખીયાઅવિનાશજી. ૭ કઉશલ્યાએસ્તુતિબહુકીધી, કરજોડીતેણીવારજી; બાલકરૂપેરામથયા પછે, દશરથરાજ્યકુમારજી. ૮ શીશુરૂપથઇસિજ્યામાંહે, કરવાનેલાગ્યારૂદનજી; સરવેજાણ્યુંજેપુત્રજપ્રગટયો, હરખવધાઇધન્યજી. ૯ એવાસુતનેજોઇકઉશલ્યાઆશ્ચર્યપામ્યાંમનજી; પ્રસવતણીપીડાનવજાણી, કયારેપ્રગટયોતનજી. ૧૦ વાજીંત્રઅગણીતવાગવાલાગ્યાં, દેવનાંદુંદભીનાદજી; જયજયકારતણીધુનીઉઠી, ઉપન્યોઅતિઆહલાદજી. ૧૧ વધામણીયાદોડયાવેગે, મળીયાજાચકવૃંદજી; અવધપુરીમાંઘેરઘેર મંગળ, નરનારીઆનંદજી. ૧૨ કનકથાળકુમકુમદધીઅક્ષત, મંગળવિધી ઉપચારજી, નવલત્રિયાસહુમંગળગાતિ, આવ્યાંરાજદ્વારજી. ૧૩ કઉશલ્યાનેવધાવેવીનતા, જોતિકુંવરનુંમુખજી, શેષસહસ્રશકેનહીવરણવી, તેહસમેનુંસુખજી. ૧૪ નરૂપદશરથસુખ પાંમ્યાઅતિઘણું, બ્રહ્માનંદમાંમગ્નજી; મુનિમંડળમાંવશીષ્ટવિરાજે, સાધેસુગ્રહજન્મલગ્નજી. ૧૫ અનેકમુનિવરતેસમેઆવ્યા, દશરથનેદરબારજી; સર્વેમળીમહાપર્વવિષે. જેમજાયપ્રયાગમોઝારજી. ૧૬ તેસમેઉઠીદશરથપુત્રનું; મુખજોવાનેજાયજી; વશીષ્ટઆદેમુનીવરસાથે, ઉરઆનંદનમાયજી. ૧૭ સ્નાનકરીશુભઅંબરપેર્યાં; સ્વસ્તીવાચનથાયજી; કોટિકંદર્પરામચંદ્રમુખ, જોયુંદશરથરાયજી. ૧૮ જન્મઅંધલોચનપામેજેમ, નિરધનધન ભંડારજી, એમપુત્રનેજોઇદશરથરાજા, પામ્યાહરષઅપારજી. ૧૯ જાતકર્મપછીકરયુંકુંવરનું, વેદવિધીમહીમાયજી; ભીડઘણીથઇજાચકનીતવ; દાનઆપતારાયજી ૨૦ આભુષણપટમુકતામાંણુક, ગજરથઅશ્વઅનેકજી. ૨૧ દશરથે દાનકર્યાંજળમુકી, સરિતાચાલીત્યાંહેજી; તેનિસંખ્યાકોણકરેથયો, સંગમસરજ્યુંમાંહેજી. ૨૨ વિપ્રબંદી

જનમાગધપાસે, લુટાવ્યાભંડારજી; જેણેજેમલેવાયુંતેમલીધું. દ્રવ્યતણોન હીપારજી. ૨૩ જાચકસરવેઅજાચકકીધા, ભીક્ષુકથઈગયાભુપજી; લક્ષ્મીપ તિદશરથઘેરપ્રગટ્યા, ઇશ્વરઅકળઅનુપજી. ૨૪ તેણેસમેનૃપકેરીરાણી, સા તસેંઆવીત્યાંહેજી; મુકતાકુસુમવધાવેવીધીયે, બેઠીમંદીરમાંહેજી. ૨૫ જેમઆ દિમાયાભગવતિપાસે, અનંતશકતીયોઆવેજી; એમકઉશલ્યાનીપાસેઆ વી, રાણીયોહરખેબોલાવેજી. ૨૬ રત્નજડીત્રપર્યંકનીઉપર, છત્રઅનોપમઝ ળકેજી; ચંદ્રવરણચામરબેપાસે, ચંચળથાતાંચળકેજી. ૨૭ તેનીઉપરકઉ શલ્યાબેઠા, રામનેલેઇઉછંગજી; કીંકરિઅનેકસેવામાંસત્વર, વીચરેનાનારં- ગજી. ૨૮ સ્વસ્થથઈનૃપદશરથબેઠા, કરિમુનીવરનિસભાયજી; જન્મપત્રીકા વશિષ્ટવાંચે, સાંભળોદશરથરાયજી. ૨૯ ક્ષિરસાગરવાશીનારાયણ, આદીપુ રૂષત્યાંજેહજી; દુષ્ટસંહારકનીજજનતારક, અવતરીયાછેએહજી. ૩૦ સકળ જીવનાઅંતરયામીઉત્પત્તિસ્થીતીઅવશાનજી; આત્મારામરમેસઘળેમાટે, રા મનામએભીધાનજી. ૩૧ દ્વાદશવર્ષનાપુત્રથશે, બળપ્રાક્રમવિદ્યાજેહજી; એક મુનીજાચીલેઇજાશે, યજ્ઞરક્ષાકરેએહજી. ૩૨ ભવિશ્યમુનિસહુકેહેવાલાગ્યા, આગમરામચરિત્રજી; શ્રવણકરેદશરથકઉશલ્યા, પાવનપુન્યપવીત્રજી, ૩૩ રામચંદ્રરતનપાનકરતાં, જગજીવનઆધારજી; નેત્રતણીસમસ્યાકરી નાથે, ગુરૂનેતેણીવારજી. ૩૪ ચરીત્રસકળકહેજ્યોરાયનું, મરણનકહેશોએવજી;સ મસ્યામાંસુચવીયુંપોતે, ગુરૂસમજ્યાતતખેવજી. ૩૫ યજ્ઞરક્ષણથીમાંડીકથા કહિ, રાવણકુળસંહારજી; દશરથમરણવીનાગુણસઘળા, ગુરૂયેકર્યાવિસ્તા રજી. ૩૬ સુમીત્રાનેપુત્રથયો, આવીવધામણીતતકાળજી; ગુરૂસહિતમુનીમં ડળતેડી, આવ્યાભુપાળજી. ૩૭ જાતકર્મકુંવરનું કીધું; આપ્યાંબહુવીધી દાનજી; તેણેસમેકેકઇનેપ્રગટ્યાં, સુંદરબેસંતાનજી. ૩૮ અવધપતીનેઆનં દનમાયે. જાચકનાદુખકાપ્યાંજી; જાતકરમકર્યુંબેપુત્રનું, દાંન અપરમીત આપ્યાંજી. ૩૯ ચારેપુત્રથયાદશરથને, આનંદ્યાતેણીવારજી; બારવરષમહો- ત્સવવરત્યો, અવધપુરીમોઝારજી. ૪૦ ત્રયોદશમેદ્દિનવશિષ્ટમુનિયે, જન્મ પત્રકરલીધાંજી ચારેપુત્રનાંવિધીયેકરીને, નામકરણત્યાંકીધાંજી. ૪૧ વઇકુંઠ વાસીકઉશલ્યાસુત, નામતેનુંશ્રીરામજી; શેષતણોઅવતારસુમીત્રા, લક્ષમ ણ એવુંનામજી. ૪૨ કેકઇનાબેપુત્રતેહરીના, સંખચક્રઅવતારજી; ભરતશત્રૂ ઘનનામજપાડયાં,ગુણબળતેજઅપારજી. ૪૩ ચ્યારપુત્રનાંનામજપાડયાં,ગુરૂ યેતેણીવારજી; શ્રીરામલક્ષમણભરતશત્રૂઘન, વરત્યોજયજયકારજી ૪૪ વળ ણ. જયજયકારથયોઅવધપુરમાં, દશરથહરખ્યા અતિઘણું, શરોતાજનસહુ સાંભળો, બાળચરિત્રરાઘવતણું, ઇતિશ્રીરામચરિત્રે સંમતવાલ્મિકીનાટકથા

રાયાંબાળકાંડેશ્રીરામલક્ષમણભરથશત્રૂઘનજન્મકથનંમનામષોડસો અધ્યાય.

અધ્યાય ૧૭.

રાગઆશાવરી. શ્રીરામચરીત્રકથારસઅમ્રત, પાવનસુખદઅપાર, જે સાંભળેશ્રવણકરેનહી, તેનિબુદ્ધીનેધિકારજી. ૧ વકતાવિવેકીબ્રહસ્પતીજેવા; મુરખશ્રોતાહોય; તોવ્યર્થકજાયેતેસાદરે, શ્રવણકરેનહીકોય. ૨ વકતાનીવાણિમીથ્યાજેમ, ઉજડવનમાંરૂદન, સુખદુખતેનેકોઈનપુછે, એમશ્રોતીમુરખજન. ૩ ખટરસભોજનભાત્યભાત્યનાં જમનારોરોગિષ્ટ; સ્વાદકશોરૂચેન હિતેને, ધર્મશાસ્ત્રપાપીષ્ટ. ૪ જન્મઅંધછેદરપણજેવું, કાગનેઅમરૂતઆહાર; ઉંટનેરંભાફળનુંભોજન, શુકનેધનસાર. ૫ એમશરોતામુરખદેખીનેથાય, સરસ્વતીનેસંતાપ; રાજકન્યાજેમપદમનીસુંદર. વંઢનેદીધીઆપ ૬ જેમપતી શેવામાંજારણીરહેનહી, ભગ્નપાત્રમાંનીર; એમમુરખનારૂદેમાંઠરેનહી, રામકથાગંભીર. ૭ કવિતાસીંધુમાંઅર્થરત્નતે,નવજાણેમતીમંદ; જ્ઞાતાભગવતીએ રસજાણે, કાવ્યકથાનભચંદ. ૮ તેમાટેશ્રોતાજનશુણજો, સાદરશ્રદ્ધાસહીત; પુરૂષોત્તમદશરથઘેરપ્રગટયા, પુરમાંહર્ષઅમીત. ૯ શ્રીરામજન્મથીસકળવીશ્વમાં, વરત્યોજયજયકાર; એકલંકામાંહેશોકપડયો, ધરાકંપથયોતેણીવાર. ૧૦ સીંહાસનદશાનનબેઠો, ભાગીપડયુંતવછત્ર; મુગટખશીપડયોશીશવિશેથી, કોપ્યોરાવણતરત. ૧૧ ત્યારેઅદ્રશ્યમાંઅવલોકયુંરાવણે, દીઠાંનહીંદશમુખ; માનશુકનજોઇનેમતિમંદ, પામ્યોમનમાંદુખ. ૧૨મંદોદરીનેસ્વપ્નજઆવ્યું, પામીત્રભુંપરીતાપ; જાણેસુલોચનાઅંગપોતાનું, વીધવાદીઠુંઆપ. ૧૩ રાણીયેસ્વપ્નનીવાતકહિત્યારે,બોલ્યોરાવણવાણ; દેવજેઇશ્વરઆપણીઉપર, કોપ્યાનિશ્ચેજાણ. ૧૪ જેનીઉપર દૈવકોપેતેને, થાયેવીઘ્નઅનેક; ક્ષીણ પામેબળપોતાનું, વેરીનુંજોરવીશેક. ૧૫ તેલાભજાણિઉદ્યમકરેપણ,આવેતેમાં હાણ; વીજયઠાંમેપરાજયપામે; વ્હાલાંવેરીથાયજાણ. ૧૬ આપણુંરાજત્રીયાનેસંપતિ, ગજરથવાહનજેહ; તેશત્રુભોગવેઆપણેજોઇયે, દૈવરૂઠયોહોયએહ. ૧૭ જેમલખ્યુહશેતેથશેસુંદરી, સુખદુખકરમસમાન; માટેચીંતાશાનેકરે છે, હુંછુમહાબળવાન. ૧૮ પછેપ્રધાનપ્રત્યેરાવણકહેછે, સાચવોનગ્રનેરાજ; રાતદિવસસાવધાનરહોકોઇ, શત્રુઉદેથયોઆજ. ૧૯ એરીતેઆગમજણાવ્યુ, બીનોરાવણરાય; હવેઅવધપુરીમાંદીનદીનઅદકો, આનંદઉત્સવથાય, ૨૦ રામજન્મસુખમંગળકારી, નીરભેલોકપ્રસન્ન; માગ્યામેહવરશેઉરવીતળ, પાકેછેઘણુંઅન્ન. ૨૧ વૃક્ષસદાઅમ્રતફળઆપે, ત્રીકાળદુઝેધેનુ; વ્યાધીદરીદ્રનચિંતાકોને, થાયનહીંદુખદેહનું. ૨૨ સ્વરૂપસુંદરનરનારિનાં, મુંઢથયાવીદ્વાન; ચારેવર્ણધર્મનીજપાળે, ભુપતિઈંદ્રસમાન ૨૩ કૌશલ્યાઉદયાચળ

જ્યારે, ઉગ્યાદીનમણીરામ; તસ્કરઉલુકતેઅંધથયા, મુકયાંજારચોરિનાંકામ. ૨૪ જેમવેદાંતશાસ્ત્રેકરીને, સર્વેમતનોથાયછેદ; વિશયાશક્તિટળેસહુજ્યારે, પ્રગટદ્રઢનિરવેદ. ૨૫ એમરામજન્મથીકામક્રોધમદ, અન્યાઅધરમજજેહ; શોકદુખદુષ્કાળદોષસહુ, નાશથયાછેતેહ. ૨૬ દ્વિતીયાચંદ્રનીપેરેદીનદિન, વૃદ્ધિપામેકુમાર; માતપીતાનિઆંખ્યઠરે, જોઇહરખેછેનરનાર. ૨૭ કનકમણીનાપારણામાંહે, ચારેપુત્રઝુલાવે; હરખેહાલરૂગાતીમાતા, હેતયરીનેહુલાવે. ૨૮ અનેકનારિયોઆવેનગ્રની, ઝુલાવેકરીહેત; નોછાવરકરીલેતિઓવારણાં, સક્તિપ્રેમસમેત. ૨૯ શ્રીરામચંદ્રનુંમુખનીરખીને, દેતીત્રિયાઆશીશ; કૌશલ્યાજીપુત્રતમારો, જીવજોક્રોડવરીષ. ૩૦ કુંવરનેકરણવેધકતકીધું, સરવેપામ્યાંસુખ; ઉછંગેલેઇપયપાનકરાવે, જનનિજોતિમુખ. ૩૧ વળણ. મુખજોઇસુખપામેદશરથ, ચારેપુત્રરતંનરે; લાડલડાવેકુંવરને, કૌશલ્યાહરખેમનરે. ૩૨ ઇતીશ્રીરામચરીતરેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંબાળકાંડ શ્રીરામજન્માનંતરરાવણોભયોત્પત્તિનામસપ્તદશોધ્યાય. ૧૭

અધ્યાય ૧૮.

રાગવેલીનાઢાળ. શ્રીરામકથાજશનીરમળછેપુણ્યપવિત્રજી, જથામતિચેકરીગાઉંતેબાળચરિત્રજી. ૧ પ્રભુખટમાસનાથયાઝુલેછેપારણે, સાતસેંરાણીયોઆવેઝુલાવાકારણે. ૨ મેલીમુખકમળમાંઅંગુઠોધાવતા; કીલકીહુંકારકરિમાતાનેબોલાવતા. ૩ આવીરૂતુશરદપુનમનીરાતડી, કરયુએકકઉતકલીલાતેનીકહુવાતડી. ૪ ચોકમાંપારણુમુકીસુવાડયારામને, માતાહાલોગાયઝુલાવેપુરણકામને. ૫ તેણેસમેચંદ્રઉગ્યોદીશાઓદીપાવતો, કળાઓ પુરણકીરણજનમનભાવતો. ૬ તેનુંપ્રતિબંબપડયુંસુતમુખહેજમાંત્જાણે,બીજોચંદ્રઉગ્યોથયોથંભતેજમાં. ૭ સામાસામીચંદ્રદેખાયા, તેજએકતારમાં, કઉશલ્યાયેકઉતકદીઠુંપડયાંછેવીચારમાં. ૮ આતેશુંચેટકહશેકેમુનેસ્વપનથયું, વદનવીધુદેખાયોમુખએનુંકયાંગયું. ૯ એવેત્યાંભુપતિઆવ્યાઆનંદમાંયજી. મુખમાંચંદ્રમાદીઠોવિસ્મેથયારાયજી. ૧૦ આકાશમાંએકદેખાયેબીજોસુતનેમુખે, નિશાકરજુગ્મદેખીભુલ્યાનૃપભર્મવિષે. ૧૧ પુત્રલીધોપારણામાંથીદશરથરાયજી, લેઇનેમંદીરમાંઆવ્યાવિસ્મેઘણુંથાયજી. ૧૨ રૂપજોઇરિઝયારાજાસુંદરશ્યામનું, જેવુંહતુતેવુંદીઠુંમુખશ્રીરામનું. ૧૩ ગુરૂનેતેડાવિનેપુછયુંબ્રહ્મપુત્રબોલીયા, વશીષ્ટેવિચારીલીલામગ્નથઇડોલીયા. ૧૪ અરેન્રૂપએસુતજાણોનારાયણરૂપછે, અલઉકીકલીલાકરશેત્રીભુવનભુપછે. ૧૫ મુખમાંચંદ્રજદીઠોમાટેકારણકહ્યું, આજથીનામજએનુંરામચંદ્રકહોસહુ. ૧૬ ભુપસુણીઆનંદપામ્યાદાનઘણાંઆપીયાં, એવીનિત્યનવીલીલા જોઇસુખ

બ્યાપીયાં. ૧૭ એકસમેરાયરમાડેપુરણકામને, ચોકમાંચોકીઉપરબેઠાલેઇ રામને. ૧૮ પ્રાતઃસમેનગ્રનારીઆવીબોલાવતી, રામછબીકંદર્પકોટીજોવા મીષેઆવતિ. ૧૯ પ્રભુકીલકારીકરતાસમઝાયનવેણમાં, અંતરનોનેહજણા વેપોતાનાનેણમાં. ૨૦ એવારણાંલેઇજાયેજોઇરઘુરાજને, વળીબીજીબાળા આવેમુકીઘરકાજને. ૨૧ સખીપ્રત્યેસખીકહેછેસુણમારીમાવડી, રાજદરબા રમાંગઇતીજોઇઆવીઆવડી. ૨૨ આંગણેભુપતિબેઠાલેઇશ્રીરામને, શીકહું રૂપનીશોભાલજાવેકામને. ૨૩ નાજુકઆભુષણઓપેકંચનહીરેજડયાં, ચપ ળચક્ષુમીનજાણેસુધારસમાંપડયાં. ૨૪ મુખશશીકંજલજાવેકુંડળછેકાનમાં, નેત્રનાચાળાકરીસમજાવેસાનમાં. ૨૫ ખીટળીયાળાકેશઝુમેલછનમુખચંદ્ર નાં, જાણેઆવ્યાંઅમ્રતપીવાબાળફણીંદ્રનાં. ૨૬ ટોપીશિરઉપરઝળકેઝાલર મોતીતણી, જ્યુગરદમુખમાંચળકેજાણેહિરાકણી. ૨૭ અંગોઅંગમીનકેતન વરશીરહયોવાસકરી, રૂપનાભુપશીરોમણીજોતાંમારીઆંખ્યઠરી. ૨૮ ઠગારી શીહુંઠગાઇનેત્રઆનંદમાં, ભલીભલીભામાભુલેભ્રકુટીફંદમાં. ૨૯ સંસારના કારજસરવેભુલીએનેભજુ, નરજોઇમોહપામેનારીનુંશુંગજુ. ૩૦ બેનીમેતો કયારનુંજોયુંરઘુવરરૂપને, જ્યાંજોઉંત્યાંદેખુંરૂપનાભુપને. ૩૧ દશરથનેકઉ શલ્યાનાંસુક્રતઉદેથયાં, પુન્યતરૂપ્રફુલથયાંપુત્રફળઆવિયા. ૩૨ એમસઉપુ રનીનારીગાયેગુણગ્રામને, આવેનિતરાજદ્વારેનિરખવારામને. ૩૩ મણીબંધ આંગણામાંહેરમેપ્રભુરીઝમાં; કયારેવઢેકયારેપડેકયારેરડેખીજમાં. ૩૪ જાણુ કરવડેચાલેઘુઘરીગાજતી, પાયેનેપુરકટીયેકીંકણીવાજતી. ૩૬ પીતજ્યઘુ લીયુંપહેરયુંઘનશાંમઅંગમાં, જરકશીકોરચોઝળકેબુટાબહુરંગમાં. ૩૬ ટો પીશીરઉપરશોભેકુંદનમઢાવનિ, રૂદેપરચોકીચળકેદીપકજડાવની. ૩૭ મો તીનાંકુંડળકાનેસોહીયેકરસાંકળાં, પ્રતીબીંબઆભુષણમાંમળ્યાં. ૩૮ સિંહ નખસોનેમઢયોહાલરૂઓપતું, ઉરઆકાશમણીગ્રહદ્યુતીલોપતું. ૩૯ બાળ વિધુઆનનઉપરકેશઝુમીરહ્યા, કરપદકંજસકોમળનખજાણેમણિગ્રહ્યાં. ૪૦ અણીયાળીઆંખડીઆંજી, બિંદુદીધોભલો, કપાળેકઉશલ્યાએકીધોકુમકુમ ચાંદલો. ૪૧ અલબેલાઆંગણેરમતાંરમકડાંલેઇને, ચપળગતિયેચાલેજાનુક રદેઇને. ૪૨ ચાલવાશીખ્યાચારેતોતળુંબોલતા, પુત્રનેરમાડવાપુંઠળદશરથ ડોલતા. ૪૨ ખોળામાંલેઇનેરાજાબોલવુંશીખાવતા, કરચપટીવજાડીસુતને નચાવતા. ૪૪ દશરથ પુત્રનેજોઇપ્રેમમનઆણતા, પોતાનુંભાગ્યસરાહેવીધી નેવખાણતા. ૪૫ ભુખ્યાથાયત્યારેરોતાપયપાનકરાવતાં, નવાંનવાંનિત્યઆ ભુષણતેઅંગધરાવતાં. ૪૬ બેવરસનાબાળકથયારમેઘણા રંગમાં, બંધુઆ દેખીજાસરખાસરખાછેસંગમાં. ૪૭ ભોજનસમેભુપબોલાવેતોયેનથીઆવતા,

નાશીનેબારણેજાયરડતાનેરીસાવતા. ૪૮ કૌશલ્યાપુંઠળધાઇપુત્રનેબોલાવતી મધુરીમીઠીવાણીકહેમનભાવતી. ૪૯ આવોમારાકુંવરકાલાજાઉંતારેવારણે ઘણીવારથઇછેભુખ્યારમોછોબારણે. ૫૦ રૂદેચાંપીચુંબનકીધુ કેડલેઇઆવતાં, પુત્રનેભોજનકરાવેરૂડાંમનભાવતાં. ૫૧ પાસેલેઇભુપતીબેઠાવિષેકેંન્હાલમાં, ચારેનેભોજનકરાવેપોતાનીથાળમાં. ૫૨ એવાંસુખજોઇરિજાબ્રહ્માનંદપામતા, મગ્નથઇલાડલડાદેસુખેદીનવામતા. ૫૩ વૈકુંઠાધીશવીશ્વભરબ્રહ્મજેને જાણીયે, તેપ્રભુપુત્રથયાશુંભાગ્યવખાણીયે. ૫૪ બ્રહ્માશિવશેષનેનારદવખાણેભુપને, આવેનિત્યપ્રત્યેજોવારઘુવરરૂપને. ૫૫ વળણ. રૂપજોઇરિઘુવરતણું, મોહપામેનરનારરે, પંચવરસનાપ્રભુથયા, કરતાલીલાઅપારરે. ૫૬ ઇતી શ્રીરામ ચરિત્રે સંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંબાળકાંડેશ્રીરામસ્યબાળચરીત્રકથનંનામઅષ્ટાદશોઅધ્યાય.૧૮ અધ્યાય ૧૯.

રાગ ધન્યાશ્રી. થયાપંચવરસનાચારેકુમારજી, અંગેધર્તાવિવીધશણગારજી, સહુમાંમોટાછેરામજી, નીજજનકેરાપુરણકામજી. ૧ ઢાળ. કામપુરણરામજી, જેનિકથાપુન્યપવિત્ર; વસ્ત્રાભુષણઅંગધરીને, કરતારામચરિત્ર. ૨ કરકનકસાયકચાંપનાંનાં, ગ્રહીરમતારામ; અસુરકરીપાષાણના, શીરછેદતાઅભિરામ. ૩ તેદુરબેઠાજુવેદશરથ, પુત્રમુકેબાણ; તેભણ્યાવીનભુલેનહિ, શરચોટમારેજાણ. ૪ સભાજનકહેરાયને, મહાપુત્રબળીયાએહ, સિંહતણાસિંહહોયનીસ્ચે, તેમાંનહીંસંદેહ. ૫ વશિષ્ટગુરૂનેપુછીનેશુભ, લગ્નમહુરતલીધ, ઉપવીતધરવાપુત્રને, દશરથેઆદરકિધ. ૬ અનેકમુનીવરતેડીયા, ભોજનનાનાભાત; સજનફરેહલમલકરે, આનંદમાંદીનરાત. ૭ ચારેસુતને મુંજીબંધન, કરાવ્યુંઋષિરાય, ઉપવિતઅંગેધરાવ્યાં તેનિગમપંથમહિમાય. ૮ વશિષ્ટગુરૂએઆપીઓ, જેગાયંત્રીનોમંત્ર; કુળધરમક્ષત્રીતણોજે, વળીવેદમારગતંત્ર. ૯ વાજીંત્રવાગેઅતિઘણાં, નેસ્વસ્તીમંત્રભણાય; કિરતીજાચકવખાણે, ઘણુંદાનઆપેરાય. ૧૦ ચારદિનભોજનકરાવ્યું, નગ્રસહુતેણીવાર; બિપ્રનેબહુદાનઆપી, વળાવ્યાનિરધાર. ૧૧ જેવેદવંદજગતગુરૂતે, થયાછેવૃતબંધ; પછેવિદ્યાભણવાચારે, બેઠાવશિષ્ટસંબંધ. ૧૨ જેનીસ્વાસાનીગમકાવે, તેભણ્યાઆગમવેદ; ધરમપાળકપ્રભુતેગુરૂ, સવતાગતભેદ. ૧૩ સહુલોકપતીકંપેકટાક્ષે, કાળપામેત્રાસ; તેઆજ્ઞાગુરૂનીપાળતા, કરેવિદ્યાનોઅભ્યાસ. ૧૪ વસિષ્ટપાસેતેસહુ, કળાગુણસમુદાય; વરસદ્વાદસનાથયા, બંધુસહિતરઘુરાય. ૧૫ ચૌદવિદ્યાધનુરઆદિ, કળાસકળસુજાણું; ધર્મન્યાયને વેદનીતી; ભણ્યાપુરૂષપુરાણ. ૧૬ રાયદશરથબોલીયાતે, વશીષ્ટપ્રત્યેવાણ; ચારેપુત્રનેતીરથકરવા, મોકલીયેનીરવાણ. ૧૭ સેન્યાઘણીસત્વરકરી, સાથે

સુમતપ્રધાન; આજ્ઞાલેઈગુરૂપિતાનિ, ચાલિયાગુણવાન. ૧૮ ઘણાંસકટભરી નેદ્રવ્યલીધું, વસ્તુનાનાભાત; ચરણવંદીનિજમાતના, ચાલીયાચારેભ્રાત ૧૯ રથમાંબેઠાચારબંધુ, સઇનનોનહિપાર; શ્રીરામચાલ્યાતીરથકરવા; વર ત્યોજયજયકાર ૨૦ જ્યાંતીરથઆવેતેઠેકાણે, સ્નાનકરતારામ; બ્રહ્મભોજન દેવઅર્ચન, કરેછેનિષ્કામ. ૨૧ જેવોમહિમાજેતીરથનો, જેવોજ્યાંઅનુક્રમ; તેવિધીકરતારામજી, આચરેએવોધર્મ. ૨૨ ગજતુરંગગઉવસ્ત્રભુષણ,દ્રવ્યનો નહીપાર; તેદાનકરતાવીપ્રને, તીર્થવિષેનિરધાર. ૨૩ જેનાચરણથીગંગાથ યાંજે, તિરથપદપાવન; તેપ્રભુફરતાતીરથફરતા, પોતેજુગજીવન. ૨૪ જેને ચરણેસકળતીરથ, રક્ષાકારણરૂપ; જેનાનામથીઅઘઓઘજાયે, આપેમોક્ષઅ નુપ ૨૫ શિવવિરંચીશેષજેનું, ધરેનિત્યેધ્યાન; તેલોકસંગ્રહઅર્થપાળે, ધ ર્મશ્રીભગવાન. ૨૬ વળણ. ભગવાનપાળેધર્મએવો,તેલોકનાહિતકાજરે; હવે રામે જે તીરથકર્યાં,તેવીસ્તારીકહુઆજરે. ૨૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવા- લ્મીકીનાટકધારાયાં બાળકાંડે શ્રીરામસ્યઉપવિતધારણાનંતરંવિદ્યાભ્યાસો નામએકોનવિંશોઅધ્યાય. ૧૯

અધ્યાય ૨૦.

રાગમારૂ ॥ શુણશ્રોતાનિર્મળમન,રૂડીરામકથાપાવન;રામેતીરથકરીયાંજે હ, કહુસંક્ષેપેકરીતેહ. ૧ કાશીવિશ્વનાથત્ર્યંબકકેશ, મ્હાકાળેશ્વરઉંકારએશ.૨ મમલેશ્વરજેનુંનામ, કેદારેશ્વરપુરેકામ; નાગનાથનેધુષ્મેશ્વરજેહ, વૈજનાથ અભેકરતેહ; મલીકાર્જુનશંકરભિમા, સોમનાથરામેશ્વરસિમા. ૩ જ્યોતિલિં ગથયાંએબાર, કહુસપ્તપુરીવિસ્તાર; અયોધામથુરાંનેમાયા, કાશીકાંચિવિ- ષ્ણુશિવરાય. ૪ આવંતિકાનેદ્વારામતિ, સપ્તપુરીએછેમોક્ષવતિ; તિરથજત્રિ વેણીગોમતી; પંચપ્રયાગઆપેસદગતી. ૫ બ્રહ્મપ્રયાગકર્ણપ્રયાગ ગુપ્તપ્રયાગ દિવ્યપ્રયાગ, શિવપ્રયાગનિમિશ્યારણ્ય, મધુવનને વૃંદાવન. ૬ ચંપકારણ્ય બ્રહ્મારણ્ય, બદ્રિકાશ્રમનંદનવન; પ્રવરાનેવેરારણ્ય, આનંદ વર્ધનીપાવન. ૭ ભિમરથીજ્યુમનાસરસ્વતી, તાપીનર્મદાભોગાવતી; ભાગીરથીગોમતીક શણા, કાવેરીકૃતમાળપયોશણા. ૮ પીનાતુંગીમંદાકીની, સુવરણમુખીપય સ્વની; તુંગભદ્રાનેશોમાવતી, તામ્રવરણીનેસરસ્વતિ. ૯ સાવીત્રીરેવાશીશુ માળા, કંકુમતીવેણારશાળા, વેદાવતીછેઅઘનાશની મળપ્રહરાનિરમળગ તી. ૧૦ ઘટપ્રહરાનિરમળકરણી, ગંડકીસરજ્યુવઇતરણી, શોમનંદનેશિ વનંદજેહ, શોમભદ્રનદેશ્વરતેહ. ૧૧ પુરંદરીનેપ્રાચીઅરૂણ. વેત્રવતિસપ્તઉ ગોવરૂણ; સ્વાંમિકારતિકકર્ણકુમારિ, પંચદ્રતાવાંજજરાહુકારી. ૧૨ દેવિકા ક્ષીકામહિંદ્રીકાળી, સુરનંદીત્રિશુળીબાળી; મંત્રવરધનિનિરાવતી, શંખો

ધારીણીનીરજયંતી. ૧૩ અહીરાવણિઅલકનંદા, નાટક્ષીફલગુત્રિપદા; શત વરણનદીશેષાદ્રી, મુળપીઠશોભેબ્રહમાદ્રી. ૧૪ સિંહાદ્રીહીમાદ્રીસ્થાન, વિધ્યાદ્રીનેસરોવરમાન; અરૂણાચળઆનંદવન, કમળાયચીદાબરધન્ય. ૧૫ જનારજનનેકન્યાકુમારિ, શ્રીરંગપટણશોભાસારી; પક્ષતીરથશંખોદ્ધાર, મચ્છતીરથવેદોદ્ધાર. ૧૬ અગસ્તાશરમઉરિવસિંધટ, હીરણ્યનદિને સંધ્યાવટ; પ્રથકોદકનેધર્મસ્થંભ, બ્રહ્મયોનિબ્રહ્માવરતરંભ. ૧૭ કુરૂક્ષેત્રબિંદુતિરથ, ધરમાલયપામેઅરથ; ગણુસાગરકલાપગ્રામ, સિંધુ સંગમપાવનધામ. ૧૮ અંબિકાદેવીકૌડંન્યપુર, યોગદાતાભાઇરવિસુર; કલોલકબાળાલંકેશ્વરિ, વિરાટરૂપીરકતાંબરિ. ૧૯ બ્રહ્મઅંબિકાજ્વાળામુખી, દેવીપીતાંબરિમહામુખી; શાંભવિકરવિરવાસનિ, સપ્તશૃંગીકમળઆસની. ૨૦ હિંગલુજાકમળજાનામ, ચાંગદેવમોરેશ્વરધામ; વટેશ્વરનેગુપ્તકેદાર, અખેવટકુશતિર્થસાર, ૨૧ જાંબુનદત્રીકુટાચલનુર, હરિહરેસ્વરનરસિંહપુર; મુળમાધવિગ્નાનેશ્વર, ચક્રપાણીનેભુલેશ્વર. ૨૨ ગૌતમેશ્વરનેજુનાટ, નાગેંદ્રસપ્તયોજનઘાટ; કોટેશ્વરદક્ષિણપ્રયાગ, માધવેશ્વરછેમહાભાગ. ૨૩ ધૌતપાપસિદ્ધવડજેહ, સિધ્ધેશ્વરકહિયેતેહ; પુર્વસાગરતિરથરાજ, મહાબળેશ્વરવૈરાટરાજ. ૨૪ ઉર્ધુલખેટકશંકર, નારાયણમઝ્યાસર્વેશ્વર; પંચાલેશ્વરનેસપ્તનાથ, પુણાલયતેવિશ્વનાથ. ૨૫ મહામુડેશ્વરસીંધુપુર, ઈંદ્રાયણીનેગોપીકેશ્વર; ભીમચંડીહીમાલયમયા, મોક્ષમઠવેદપુરગયા. ૨૬ અરૂણાવતીયેશેષશાઈ, શુભરમણિસ્વામી કારતિકરાઇ; ક્રીસ્કંદાપરવતમાતંગ, વીરૂપાક્ષશોભેઉતંગ. ૨૭ ચિત્રકુટપંપાસરોવર, રૂકમકુટશોભેસુંદર; કાળચંદ્રિકાનેગોકર્ણ, ક્રસ્નસાગરનિરમળવરણ. ૨૮ તીર્થહરીહરજંબુકેશ્વર. અનંતશાઇનેમમલેશ્વર; પ્રભાકરમથુરાંવીકર્ણ, તપોવનપ્રભાસઉધરણ. ૨૯ વિશ્રાંતિવનકુંભકોણઅર્થ, માતુલિંગત્રીવિક્રમતિર્થ; મુળમાંન્ધાતાજગન્નાથ, કરણમુળત્રીકોણસનાથ. ૩૦ પુંડરીક્ષેત્રનેચંદ્રભાગા, દેવિઆશાપુરિતેસભાગા; મંથનકાળેસ્વરમીનાક્ષી, કુશતરપણનેકામાક્ષી. ૩૧ સીતાદેવીચીદાંબરેસ્વર, તિરથઆદીતવઇસ્વાનર;હરીદ્વારનેબ્રહ્મકટાહ, અગ્નિકુંડનો ચાલેપ્રવાહ. ૩૨ ચંદ્રકુંડનેગોદાવરી, બ્રહ્મકુંડનીજાત્રાકરી; એમસકળતિરથકરિધામ, આવ્યાઅવધપુરિશ્રીરામ. ૩૩ વરણ. શ્રીરામતીરથકરિઆવ્યા, અવધપુરમોઝારરે; માતપીતાને પાયેલાગા, હરખ્યોસકળ પરીવારરે. ૩૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવહ્મિકીનાટકધારાયાંબાળકાંડેશ્રીરામસ્યતીર્થયાત્રાકરણંનામવિંસોઽધ્યાય. ૨૦

અધ્યાય ૨૧.

રાગ પરજીયો. શ્રીરામચંદ્રતીરથકરિઆવ્યા, પ્રધાનબંધુસમેત; માતપી

તાનેહર્ષથયોને, પ્રજાનેઉપનુહેત. ૧ બ્રાહ્મણનેભોજનકરાવ્યાં, વરત્યોઓછવ ઘોષ; દાનત્રણાંઆપ્યાંદ્વિજને, પામ્યાંસર્વસંતોષ. ૨ બ્રહ્મવ્રતઋષિપણુ, પાળ વાલાગ્યારામ; ખટરસભોજનસ્વાદતજીને, વર્તેછેનિજકામ.૩દશાવીરકતવી-શ્વંભરપાળે,તજ્યુઉત્તમસેજ્યાસન;હાસ્યવિનોદશણગારરસના,મ્રગયાગમના ગમન.૪સ્ત્રિયોતણુઅવિલોકનનકરે,તેનીસાથેનબોલે;એકાંતઆસનનાશાદ્રષ્ટિ, બ્રહમાનંદમાંડોલે. ૫ જક્તનાઇશ્વરધર્મનાપાળક, એવુંવૃતઆચરતા;ત્રણ બંધુતેસાધુપણે, શ્રીરામનિસેવાકરતા. ૬ એકસમેસિદ્ધાશ્રમવાસી, જેગાંધપુ ત્રકહેવાય; તેવીશ્વામિત્રઅયોદ્ધામાંઆવ્યા, જાચવાનેરઘુરાય. ૭ દશરથેસા ષ્ટાંગનમનકરીને, સિંહાસનબેસાડયા; પુજાવસ્ત્રાભુષણઅરપિ, મુનિવરસુખ પમાડયા. ૮ વિશ્વામિત્રપ્રસન્નથઇબોલ્યા, ધન્યધન્યદશરથરાય, બ્રાહ્મણઉપ રભાવત્રણોછે, તુંસત્યવૃતકહેવાય. ૯ બ્રાહ્મણદેખીહરષનપામે,નિંદાકરેપા પિષ્ટ;બીજેજન્મેસ્વાનથઇને,ભોગવેપામરકષ્ટ. ૧૦જેવૃતિહર્ણકરેબ્રાહ્મણની, તેપ્રાણીદરિદ્રિથાય; સાતજન્મસુધીભીખારીતે, અન્નવીનાપીડાય. ૧૧ બ્રાહ્મણ નેકરેતાડણમારણ,દુરવચનેદેગાળ; તે રૈરવનરકશસ્ત્રવરસરહે, પછી થાયશુ કરચંડાળ. ૧૨ એગાંધીપુત્રનાંવચનસુણિને, નમીયાદશરથભુપ; હુંસર ખુંકાંઇકાજકહો, માગોસુખઅનુરૂપ. ૧૩ મુનિવરકહેમારેઅન્યપદારથ; ન થીજોઇતુંરાજ; દ્રવ્યઅશ્વગજરથનેભુષણ, તેહતણુંનથીકાજ. ૧૪ મુનિમે ળવિયજ્ઞકરૂંછું, તેભંગકરેછેઅસુર; સુબાહુમારીચીતાડિકાઆદે, માહાદુ ખદેછેભુર. ૧૫તેમાટેરાજાપુત્રતમારા, રામલક્ષમણછેજેહ; તેયજ્ઞનીરક્ષાકરવા, આપોહુંમાગુંએહ. ૧૬ પુરણયજ્ઞથશેત્યારેહું; સંતોષપામીશમન; પુત્રનેપા છાકુસળલાવી, સોંપીશતમનેતન. ૧૭ ગાંધીપુત્રનાંવચનસુણીને, રાયથયા ભયભીત; વજરતણોઘાવાગેજાણે, વીજપડેવીપરીત. ૧૮ પ્રાણપ્રીયરઘુવીરજ વાહાલા, જાણીતનમનધન; એવુંવીચારીધીરજરાખી, બોલ્યારાયવચન. ૧૯ અરેમુનિવરપુત્રજેમારા, બાળકછેસકુમાર; એશુંકરીજાણેયુદ્ધતેસાથે, બ ળીયાઅસુરઅપાર. ૨૦ બાળકમાંહજુરામરમેછે, શુંજાણેયુદ્ધનીવાત; યુદ્ધ કરવાનેમાગ્યાસુતને, એતોમહાઉતપાત. ૨૧ સૈન્યાસકળલેઈનેહુંઆવું, આ લોતમારીસાથ; અસુરસકળસંહારકરૂં, દેખાડુમારાહાથ. ૨૨ પ્રાણપ્રીયરઘુ વીરનઆપુ, એમારૂજીવન; ગદગદકંઠથયાએવુંકહી, આંસુઆવ્યાંલોચન. ૨૩ કોપાયમાનથયામુનીકૌશીક, બોલ્યાક્રોધેપર્મ; એમકહયુજેમાગોતેઆ પું, નેહાવેપુછેધર્મ. ૨૪ સુરજવંશીથઇસત્યમુકે, જોનેવીચારીમન; રવી કુળમાંલાંછનલગાડે, કાયરથઇરાજન. ૨૫ તારાવંશમાંહરીચંદ્રરાયે,જોને કેવુંસત્યપાળ્યુ; રાજતજીનીજકર્મકરીમુને, જેમાગ્યુતેઆલ્યું. ૨૬ વળીરૂ

કમાંગદનેશીબીરાજા, તેણેપાળ્યુંસત્ય; તું હંસવંશમાંપ્રગટથઇને, આતુંબો લેછેઅસત્ય. ૨૭ શ્રીરામનેતુંપુત્રજજાણે, એમુરખતામન; વઇકુંઠનાથતારેઘેર, સાક્ષાતશ્રીભગવન. ૨૮ વશીષ્ટે તુજનેપુરવેકહ્યુંતું, તે કેમ ભુલ્યો રાય; નીગ્રહર્તાકાળતણામુળ, માયાપતીકહેવાય. ૨૯ બ્રહ્માશીવસનકાદીકજેનું, ધ્યા નધરેછેઅભેદ; સ્તવનકરેછેઅનંતપુરણ, બ્રહમકહેછેવેદ. ૩૦ જેનીકટાક્ષેલો કપતીસહુ, કંપેમાનીત્રાસ; તેરામનેતુંબાળકકહેછે, અનંતગુણઅવીનાશ.૩૧ તત્વમસીવાકયેકરીજેને, વેદાંતશાસ્ત્રઅભીરામ; સર્વવ્યાપકપરબ્રહમનેસ્થા પે, તેછેએશ્રીરામ. ૩૨ કર્મશરેરટકરીમાનેમીમાંસક, જીવનુકરવાકાજ; જેને પામવાકર્મઆચરે, તેછેએરઘુરાજ. ૩૩ જીવઅનેકઅનીત્યબંધછે, લયનવ પામેપ્રાય; સત્યમુક્તએકઇશ્વરકરતા, એવુંકહેછેન્યાય. ૩૪ તત્વનીસાંખ્યક રીકહે, પ્રકૃતિપુરૂષવિવેક; તત્વાંતીતસ્વરૂપજ્ઞાનેકરી, અસંગઇશ્વરએક. ૩૫ સપ્તવિભક્તીયેકરીનેવ્યાકરણ, શબ્દઅરથનેસાધે; જેનાનામનાઅનેકઅર થકરી, ઇશ્વરનેઆરાધે. ૩૬ સાધનઅષ્ટાંગયોગેકરીને, સાધેછેમતિધિર; પા તાંજળીનેઇશ્વરકહેછે, તેએશ્રીરઘુવીર. ૩૭ ખટશાસ્ત્રનેઉપનીષધજેને, કહેછે અખંડસ્વરૂપ; તે રામનેતુંબાળકકહેછે, સાંભળદસરથભુપ. ૩૮ ગાંધીસુતે ઘણાંવચનકહ્યાં, તોયહાનવકહીનરદેવ; ક્રોધેરાતાંનેત્રથયાંને, કોપ્યામુનિતત ખેવ. ૩૯ એટલેઆવ્યાવશિષ્ટમુનિ જેજ્ઞાનીશમદમશાંત, દશરથઉઠયાગુરૂ નેતેડી, જઇબેઠાએકાંત. ૪૦ વિશ્વામિત્રનુંવૃતાંતકહિને, રોવાલાગ્યારાજ; રામવિનાજેમાગેતેઆપીને, સમજાવોતમોઆજ. ૪૧ વાશષ્ટકહેસુણોદશરથ રાજા, એસમરથબળવાન; સૃષ્ટિનવિરચ્યિબ્રહ્માકેરૂ, ઉતાર્યુંઅભિમાન. ૪૨ લોહપિષ્ટભક્ષિતપકીધું, સંવત્સરસાઠહજાર; ગાયત્રિનુંપુરશ્ચર્ણકરિને, બળિ ચોથયોછેઅપાર. ૪૩ એનાથકિત્રિભોવનકંપે, દેવઇંદ્રાદિકજેહ, ગાધીનંદન નહીનૃપ, મહાહઠિલોછેએહ. ૪૪ તેમાટેરામલક્ષ્મણએને, આપો ભુપતિ આજ; ભર્તશત્રુઘનપાસેરાખો, થાશેરૂડાંકાજ. ૪૫ દશરથેહાકેહેવાતિનથિ, ઘણુંરામઉપરછેહેત; પ્રાણથકીઅતિરામછેવાલા; વાસ્તલ્યપ્રેમસમેત. ૪૬ ગુ- રૂએઆંખેહાથફેરવ્યો. દશરથનેતેદિશ; દિઠારામનેચતુર્ભુજ, ચતુરાયુધમંડી તવૈકુંઠાધીશ.૪૭ શેષરૂપલક્ષમણનેદીઠા, સહસ્ત્રફણાધુતિવાન; દશરથનેતવ ધીરજઆવી, ઓળખિયાભગવાન. ૪૮ ગુરૂતેડીસભામાંઆવ્યા, પોતેદશરથ રાય, વિશ્વામિત્રવશિષ્ટબેમળિયા, આનંદઅંગનમાય. ૪૯ ભુપતિકહેગા ધીસુતપ્રત્યે, સાંભળોદયાળ, રામલક્ષમણતમનેઆપુંછું, સાચવજોબેબાળ. ૫૦ વળણ. બેબાળકમારાપ્રાણવલ્લભ, આપુંતમનેઆજરે; વચનરાયનાંસાં ભળી, હરખ્યાકૌશિકઋષીરાજરે. ૫૧ ઇતીશ્રીરામચરિત્રે સંમતવાલ્મિકી

નાટકબારાયાં બાળકાંડે વિશ્વામીત્રેણુદશરથપ્રતીરામલક્ષ્મણુયોર્યાચનનામ એકવીંશતીતમોઅધ્યાય. ૨૧

અધ્યાય ૨૨.

રાગસામેરી. સુણીવચનદશરથરાયનાં, તવગાધીસુતહરખ્યાઘણું; બેપુત્ર નેતેડાવ્યારાયે, તેકારજકરવામુનિતણું. ૧ તવરામલક્ષ્મણુસજથયા, ધર્યાંધનુષ ભાથાબાણુ;ચરણવંદીમાતના,ચાલિયાચતુરસુજાણુ.૨ કીરીટમુગટમણિખચીતકુંડળ, કડાંઅંગદમુદ્રિકા; કટીમેખળાઉરમાળમુકતા, તીલકકેસરચંદ્રિકા.૩ઃ ઘનશ્યામતનપટપીતઅંબર, જરકશીજામાધર્યા;કટીબંધઉતરીવસ્ત્રઝળકે,વીરરસવેશેભર્યા.૪વિશ્વમોહનજગતરક્ષણ,ભકતકારણુઅવતર્યા;પદપાદુકામણીખચિતપહેરી,સભામાંહેસંચર્યા.૫ રામનેજોઇસઉસભાઉઠી, હરખઅંગનમાય; સાષ્ટાંગવિશ્વામિત્રચરણે, નમ્યાશ્રીરઘુરાય. ૬ ઉઠાડયાકૌશિકેકરગ્રહી, આશિષ મુખઅવિચળવદે; પ્રેમેગદગદથયામુની, શ્રીરામનેચાંપ્યારૂદે. ૭જેમપરમતત્વનીથાયપ્રાપ્તિ,જ્ઞાનીનેનિરધાર;કૌશીકમુનીરામનેમળીએમપામ્યાસુખઅપાર. ૮ નીજઆસનબેઠારામલક્ષ્મણુ,નમીગુરૂનેપાય; સઉસભાજનજુવેરામને, નવ નેત્રત્રાપ્તથાય. ૯ આગમનકારણુકહ્યું, મુનિયેદુખજેપોતાતણું;શ્રીરામકહેકરૂ યજ્ઞરક્ષા, દુષ્ટસઉહેલાંહણું.૧૦ પણસુણોમુનિવરએકસંદે, ઉપનોનિરવાણુ;તમોમુનેતેડીજાઓછો, ત્યાંયુદ્ધકરવાજાણ. ૧૧ તેદૈતમહાબળવંતછે, હુંકરીશ યુદ્ધઅપાર;પણદેહક્ષણુભંગુરછે,માટેકહોઆત્મવિચાર. ૧૨ તેઆત્મપ્રાપ્તીકહો મુજને, વાસનામોહજાય; જેણેકરીજનમોક્ષપામે, અન્યગતિનવથાય. ૧૩આત્મપ્રાપ્તિવિનાસાધાન, નશોભેવળીતેહ;જેમનાસિકાવિનરૂપસુંદર, પ્રાણવિન જેમદેહ. ૧૪દીપકવિનમંદિરજેમ,ભરથારપાખેભામની;ઇંદ્રીયનિગ્રહવીનજયોગમિથ્યા, વિધુવિનાજેમજામની. ૧૫ એમઆત્મપ્રાપ્તિવિનાસાધન, સકળજાણોવ્યથ;તેલક્ષશ્રીગુરૂકરાવે, સરેગુરૂસેવાયેઅર્થ. ૧૬ ગુરૂકૃપાવિનાકદાપી, નવઉપજેનિર્વેદ; સેવાથકીગુરૂપ્રસન્નથાયે, આપેજ્ઞાનઅભેદ. ૧૭ જેણેગુરૂસેવા નવકરી, ચાલ્યો ઉલંઘીમરજ્યાદ; પડીધુળતેનાજ્ઞાનમાં, જેવોસુરાપાનીનો વાદ. ૧૮ નવફળેવેદપુરાણઅધ્યયન,બળોતેજપ્રતાપ;ધનરહિતજોબનસુંદરી, નવરૂપશોભેઆપ. ૧૯જેમઅદાતાનુંઉંચુંમંદિર,લોભીનોતત્વવિચાર; ભ્રષ્ટનું કુળગોત્રજેવું,અંતજનોઆચાર.૨૦ એમગુરૂકૃપાવિનાજાણજો, તેનીવ્યર્થવિદ્યા સર્વ; માટેઆત્મસાધનકહોમુને, ટળેઅહબુદ્ધગર્વ. ૨૧ રઘુવીરનાંવાયકસુણી, સઉસભાહરખીમન;કૌશીકમુનીઆનંદપાંમ્યા,કહેતાહવાધન્યધન્ય.૨૨ પછી હર્ષપામીવશિષ્ટપ્રત્યે,બોલ્યાગાધીકુમાર;હેબ્રહ્મનંદનબ્રહ્મતમો,જ્ઞાનઆપોસાર. ૨૩ઇશ્વરઅનંતબ્રહ્માંડના,ધર્યોલીલાવિગ્રહદેહ;તેગુરૂપ્રત્યેજ્ઞાનઇચ્છે,પરમપાવ

કએહ.૨૪એવુંસાંભળીશ્રીરામઉઠયા,નમ્યાગુરૂનેચર્ણ; સંપુટકરકરીગુરૂસનમુખ, બેઠાઅશરણશરણ. ૨૫ વશિષ્ટબોલ્યાહશીને, હેજગતગુરૂજુગદીશ;છોસચ્ચિદાનંદબ્રહ્મપુરણ,પરાત્પરપરમીશ. ૨૬ ઉપદેશતમનેશોકરૂં, છોસદાએકરસરૂપ; વધારવાગુરૂમહાત્મપુછો, ભકતભાવનભુપ.૨૭યાચકનેદાતારજાચે,સરસ્તવેસિંધુજેમ;મુગાનેવાચસ્પતિ,વિચારપુછેતેમ.૨૮ દિનપતિદીપપ્રકાશઇછે, ચકોરપ્રત્યેચંદ્ર; કલ્પતરૂદુરબળનીપાસે, માગેદાનસુખેંદ્ર. ૨૯ એમજગતગુરૂજગનાથમુજને, જ્ઞાનપુછોઆજ; ગુરૂમહાત્મધર્મવધારવા, તેકારણકહુમહારાજ. ૩૦ સનમુખબેસાડયારામને, ગુરૂવશિષ્ટેતેણીવાર; દિક્ષાઆપીરામને, વિધિયેબ્રહ્મકુમાર. ૩૧ ગુરૂસંપ્રદાયપ્રણામશાસ્ત્ર, મહાવાકયનોઅનુસાર; અનુભવપ્રત્યક્ષપ્રમાણવાયક, બોલીયાતેણીવાર. ૩૨ તેકથાવ્રહદવાશિષ્ટમાંહે,છેસકળવિસ્તાર; સમુદ્રજેવોગ્રંથછે,જેનાશ્લોકછત્રીશહજાર.૩૩તેમાંહેથીકિંચિતકથા, મેળવીલીધોભાવ; વાલ્મિકીરામાયણવિષે, કહીગયાછેમુનિરાવ. ૩૪ એ ગ્રંથસંમતમેળવ્યો,કોઇસંદેહપામેસોય;એકથાતોઉચ્ચિષ્ટથઇ,એમતર્કકરસેકોય ૩૫ પણશ્રોતાજનસાવધાનથઇને, સુણોકહુંદ્રષ્ટાંત;જેમવત્સનુધાવેલુપય,મક્ષીકામધશુચીમાંત. ૩૬ જેમપુસ્પગંધીતભમરનું, જળમેઘમુખનુંજેહ,પુરોડાશયજ્ઞનતણોપુનિત,મોટાગ્રહેછેતેહ.૩૭પ્રસાદજેવિષ્ણુતણોઉચ્ચીષ્ટ,તનવજાણીયેએમ;વ્યાસવાલ્મિકનાંકરયાં,તેપુરાણપુનીતપ્રમાણીયે.૩૮ તેવ્રહદવાશિષ્ટગ્રંથમાંથી, કાઢયોરામવશિષ્ટસંવાદ;તેકથાકિંચિતકહુસુણજો, શ્રોતાતજીનેપ્રમાદ. ૩૯ વળણ.પ્રમાદતજીશ્રોતાસુણો, જેપાવનરામચરીત્રરે; વશિષ્ટવળતાબોલીયા,સુણોરાઘવપુન્યપવિત્રરે. ૪૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાચંબાળકાંડેશ્રીરામસ્યગુરૂદિક્ષાધારણનામદ્વાવિસંતીતમોઅધ્યાય ૨૨

અધ્યાય ૨૩

રાગ કાફી. બ્રહ્મપુત્રકહેશુણોરામ, એકદ્રષ્ટીઆત્મારામ;સર્વવ્યાપકપુરણબ્રહ્મ, રૂદેઇંદ્રીનાજાણેમર્મ. ૧ સર્વસાક્ષીસર્વાવાસ,તેમાંવિશ્વએમિથ્યાભ્યાશ;તમોએકનિરંજનઆદી, શુધકારણરહિતઅનાદી. ૨ જક્તભાસેચિત્રવિચિત્ર,એતમારી માયાનુંચિત્ર;માયાનોખેલમિથ્યાભુત,જેવુંમગજળભાસેઅદભુત.૩ તમોઅલીપ્તસર્વાવાસ, જેમસરવત્રએકઆકાશ;જળભરીયાકુંભઅનેક,સહુમાંસવીતાભાસેએક. ૪ જેમકાષ્ટમાંઅગ્નીવાસ,એમસરવત્રરામનીવાસ; દરપણમાંદેખાયેરૂપ, એમમીથ્યાવિશ્વરૂપ. ૫ સત્યઆત્મામાટેએહ, વિશ્વસત્યદેખાયેતેહ;જેમવીજમાંતરૂવરથાય, પટતંતુકેરેન્યાય. ૬ જળનેલેરીછેજેમ,વિશ્વતુજમાંરહ્યુંછેતેમ;તુંવિનાઅન્યવસ્તુનથી,સત્યરાઘવકહુસરવથી.૭ જેઅનેકબ્રહ્માંડનાજીવ,વીષયાશકતેભુલ્યાશિવ;તારીભક્તિવિનાભગવાન,નથીથાતુંસ્વરૂપ

નુંજ્ઞાન ૮ એઅવિદ્યામાયાનોપરતાપ,અહંદેહમાનીરહ્યોઆપ;જેમમ્રગજળપુર
દેખાય,ગાંધરવનગરનીશોભાય.૯ જેમસ્વપનેરાજ્યાસન,જેવોવંધ્યાપુત્રરતન;
ચીત્રનાઅગ્નિનીજ્વાળ,જેમશુકતીમાંરજતરશાળ.૧૦ એમવીશ્વમાયાનુંકૃત્ય
વાચારભજાણોઅસત્ય;એવીરામતમારીમાયા, તેણેજગતના જીવવ્હાયા. ૧૧
અઘટનેઘટાવેજેહ, માયાનુંવિદારણએહ; શુણોરામકહુંએકવાત, માયાનીપ્રભુ
તાસાક્ષાત.૧૨ એકગોતમરૂષીકહેવાય, જેણેનીરમીઉંશાસ્ત્રજન્યાય; શિષ્યગૌ
તમનોઅભીરામ, તેનુગાધીરૂષીએવુંનામ. ૧૩ચારવેદછશાસ્ત્રનોજાણ, મહાજ્ઞા
નીતપસ્વીપ્રમાણ; તેણેઅનુષ્ટાનકરીયુસાર, વીષ્ણુપ્રગટથયાતેણીવાર.૧૪ વિ
ષ્ણુકહેમાગોમુનીરાજ,જેમાગોતેઆપુંઆજ; મુનીવરકહેમાગુમુરારી,મુનેમા
યાદેખાડોતમારી. ૧૫ નારાયણહશીબોલ્યાવાણ, પરમદારૂણમાયાજાણ;તમને
બંધનકરશેતેહ, છેમીથ્યાપણદુર્ઘટ. ૧૬ જેમરજ્જુનોશર્પજભાસે, શુકિતમાંરજ
તપ્રકાશે;જેમકાષ્ટખીલાનોચોર, સ્વપનેસુખદુખનુંજોર. ૧૭આદિઅંતમાંહેન
થીએહ,મધ્યમાંહેસ્પુરીછેતેહ;છેમીથ્યાપણમહાદુખદેશે,જ્ઞાનધ્યાનહરીનેલેશે
મારકંડસરખાનેભમાવ્યા, બ્રહ્માદિકજળમાંઆવ્યા;ભ્રષ્ટબુદ્ધિકરશેતમારી,એ
વીનિર્દયમાયામારી.૧૯ એમાંશુંજોવુંછેમુન્ય,તારેગાધીબોલ્યાવચન;માયાથી
દુખપામુજ્યારે, તમોસંભાળલેજોત્યારે. ૨૦ અસ્તુકહીનેનારાયણગયા,પછીદી
નથોડાવહીગયા;જાન્વીતીરેવનમાંસાર,કરીઆશ્રમરહેનરનાર.૨૧ એકસમેમુ
નિમધ્યાન,ગયાકરવાગંગામાંશનાન;જળમાંહેપેઠાજેટલે,જીવઅકલાયોતેટલે.
૨૨ થયુંમરણતેવેળાઅકાળ, જમદુતેઝાલ્યોતતકાળ; લેઇચાલ્યાજમપુરમાં
હે, નરકકુંડમાંનાંખ્યોત્યાંહે. ૨૩ નરકભોગવીયુંકઇકાળ, પછીઅવતરયોચં
ડાળ; નામકંટકાહંસાકરમ, પામ્યોજોબનસ્ત્રીપરમ. ૨૪ માંડયોગ્રહસ્થાશ્રમતે
ણીવાર, થયાંપુત્રપુત્રીપરિવાર, તેનુંપોષણકરવામાટે; લુટેલોકનેપાડીવાટ. ૨૫
ગૌબ્રાહ્મણઆદેજીવ, ઘણીહિંસાકરીછેઅતીવ;એમકરતાંવનમોઝાર,દવલાગ્યો
એકજવાર. ૨૬ નથીકંટકતેનીજઘેર, દેવઇચ્છાયેથઇએવીપેર; માતાપિતાનેપુ
ત્રનેનાર, સર્વેબળીયાંદવમોઝાર. ૨૭ કંટકેઆવીજોયુંત્યાંહે, મહાદુખપામ્યો
મનમાંહે;મુનેનહીમળેઆવોસંસાર,એવુંકહીનેરોયોછેઅપાર. ૨૮ પછીદુરદેશાં
તરગયો, કૈલરદેશમાંઆવીયો,તેનગ્રનોનરપતિજેહ, પામ્યોમરણતેણેદીનતેહ.
૨૯ તેરાયનેનોતીપ્રજાય,પ્રધાનેત્યાંવીચારયોન્યાય; હસ્તણીશણગારીત્યાંહે, પુ
ષ્પમાળાઆપીશુંઢમાંહે. ૩૦ જેનેકંઠેઆરોપેમાળ, થાયનગ્રતણોતેભુપાળ; એ
ટલેત્યાંઆવ્યોચંડાળ, તેનેકંઠેઆરોપીમાળ. ૩૧ લેઇગયાતેરાજદ્વાર,કર્યોરાજ
તણોઅધીકાર; કરયુંભુપતિનુંક્રિયાકરમ,રાજયસંપતિપામ્યોપરમ.૩૨ ખટવર
સભોગવ્યુંરાજ્ય, મહાઅધરમીકરેકુડાંકાજ; એકસમેતેકટકરાય, સૈન્યસહીત

ગયોભ્રગયાય. ૩૩ પોતાનીજન્મભુમીનાજંન, તિરથકરતાઆવ્યાતેવંન; તેણે ઓળખીયોવનમાંથી, અહ્યાકંટકતુહાંકયાંથી. ૩૪ સુણીમનપામ્યોલજજાય, સૈન્યપ્રધાનવિસ્મેથાય; પ્રધાનેપછીતેડીએકાં, પુછ્યુતેનેભાગીભરાંત. ૩૫ અમારાગામનોએચંડાળ, અહીયાંથયબેહોછેભુપાળ; મંત્રીએશુણીદંડજદીધો, કંટકનેલુટીલીધો. ૩૬ ત્યાંથીમારીકાઢયોચંડાળ, નગ્રમાંહેઆવ્યાતતકાળ; થયાભ્રષ્ટસહુનરનાર, સર્વેકરતાહાહાકાર. ૩૭ પુરનીમળીસરવપરજાય, કાઢયોધરમશાસ્ત્રનાન્યાય; પ્રજાયેકર્યોઅગ્નિપ્રવેશ, નગ્રમાંનરહ્યુંકાઈશેષ. ૩૮ આવ્યોકંટકનગ્રમોઝાર, પ્રજાદીઠી ભસ્માકાર; મારેસારૂબળ્યાંએઆપ, મારેશીરબેહુતેપાપ. ૩૯ કરિકાષ્ટચીતાતેણીવાર, બળવાબેઠોતેહમોઝાર. ૪૦ એટલેથયુંકૌતકમાન, માયાઇશ્વરનીબળવાન; ઋષિપત્નિપુરવનીજેહ, આવીબારણેઉભીતેહ. ૪૧ તેણેહાકમારીબોલાવ્યા, સ્વામીત્યારનાશેનવઆવ્યા; હુંરસોઇકરીજોઉવાટ, વારલાગીથયોઉચાટ. ૪૨ ઘણીવારનાઆવ્યાઆંહે, શુનાહોછોગંગામાંહે; એવુંસાંભળીચમકયોમન, દીઠોઆશ્રમસ્ત્રીજન. ૪૩ પુરવસ્મૃતિઆવિમનમાંહે ચીતાનગ્રનદીહુંતાંહે; દીઠોઆશ્રમપોતાતણો, ભયભિતથયોઅતિઘણો ૪૪ અરેહુંબ્રાહમણઅવતાર, શિષ્યગૌતમનોનિરધાર; હુંથયોભ્રષ્ટહિંસાવત, એવુંકહીકરતોકલ્પાંત. ૪૫ વિસ્ણુસ્મરણકર્યુંછેત્યારે, હરીપ્રગટથયાતેણીવારે; ગાધીનેમુખફેરવ્યોહાથ, થયુપુરવજ્ઞાનસનાથ. ૪૬ શ્રીહરિનીઘણીસ્તુતિકરી, કરજોડીવાણીઉચરી; જાણ્યોમાયાતણોપરતાપ, પછીશુદ્ધથયોનિજઆપ. ૪૭ હેનાથએમાયાતમારી, મહાબળવંતિનેવિકારી; તેદુસ્તરનીદેઅપાર; કૃપારાખજોદેવમોરાર. ૪૮ હુંછુંશરણુતમારેસ્વામી, માયાવારજોઅંતરયામી; એવુંકહિમુનિલાગ્યાપાય, ત્યારેહસિયાવૈકુંઠરાય. ૪૯ રૂષિનેઆપ્યુંઅભેદાન, હરિપામ્યાઅંતરધ્યાન; કહેવશિષ્ટસુણોરઘુરાય; એવીમાયાતમારીકહેવાય. ૫૦ અતિદુરજયનવજીતાય, તમશરણુરહેસુખથાય, છેમિથ્યાપણમહાબળવાન, મહાપુરૂષનાંમુકાવેમાન. ૫૧ વળણ. માનમુકાવેમહાપુરૂષનાં, હરિમયાબળવાંનરે; તેમાટેસઉઅભિમાનમુકી, ભજવાશ્રીભગવાનરે. ૫૨ ઇતી શ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંબાળકાંડેશ્રીરામવશિષ્ટસંવાદેમાયાચરિત્રકથનંનામત્રયોવિંશીતમોઅધ્યાય. ૨૩

અધ્યાય ૨૪.

રાગધનાશ્રી વશીષ્ટકહેસુણોરઘુરાયજી, એચિદશક્તિતમારીકહેવાયજી; આદિઅંતેનથીઆકારજી, મધ્યેમાયાપામીવિકારજી. ૧ ઢાળ. વિકારપામીમુળમાયાજ્યારે, ઇક્ષણાપુરૂષેકરી; મહત્વતેથીઉદેપામ્યું, અહંત્રીગુણેવિસ્તરી. ૨ અહંતત્વત્રીગુણવિકારથી, જેતત્વચોવીશનિરમિયાં; નભસમીરતેજસલીલભુ, પંચભુતએતમનાંથયાં. ૩ રજોગુણથીદશેઇંદ્રી, પંચજ્ઞાનપંચકર્મકહિ; તેમનઆ

ષીનસકળવરતે,નિજવિષયભકતેરહિ. ૪ સત્વનુંઆશેચતુરમન, બુદ્ધિચિતઅ
હંકાર; શબ્દસ્પર્શરસરૂપગંધ, એતત્વચોવીસસાર.૫ સ્વરાટસરવેથયું તેનું,
સ્થુળસુક્ષમજેહ;માંહેપુરૂષસત્તાપ્રવેશી;ત્યારેથયુંચૈતન્યએહ.૬ બ્રહ્માંડસરવેભ
રાયું,ચરઅચરજીવનિકાય;પણએકઆત્મારમેસઘળે, તેનઆવેજાય.૭ વિરાટરૂ
પેએકઆત્મા,નથીબીજુંઅન્ય;તેરૂપસંક્ષેપેકહુ,રઘુવીરધરજ્યોમન.૮ ચરણત
ળપાતાળછે, પ્રપદરસાતળજાણિયે; મહાતળએગુલ્ફપદકેરા;વિરાટવખાણિયે.૯
જાનુજંઘાતેતળાતળ, વિતળભુકટીદેશ;નઇરૂતલોકોગુદસ્થાનક, વિરનુપ્રજાપ
તિએશ. આકાશમંડળપોળપેટજ, ઉદરસાગરસાત; જઠરાગ્નિતેવડવાનળ,રૂ
દેભુરલોકવિખ્યાત.૧૧ મહરલોકતેકંઠનાળે, જનલોકમુખકહેવાય;યમલોકરહે
છેદંતદાઢયે, વરૂણતેરસનાય. ૧૨ અશ્વનીકુમારતેઘ્રાણઇંદ્રી, ભુવરલોકભકુટી
વિષે;લેલાટેતપલોકમુસ્તક, સત્યલોકરહોસુખે.૧૩ નેત્રદિનકરહસ્તવાસવ, રો
માવળીવનરાય; ત્વચાયુપૃષ્ટઅધરમ, પર્જન્યરૈતકહેવાય. ૧૪ ક્ષુધાતેદુરભીક્ષ
જાણો,ક્રોધશષ્ટિસંહાર;મોહપાલણપ્રજાળુતે, મ્રત્યુભયનિરધાર. ૧૫ મનચંદ્રમા
બુદ્ધિવીરંચી,નારાયણચીતરૂપ;અહંકારતેમહારૂદ્રરૂપે, મુખતેઅગ્નિઅનુપ.૧૬
લોભલજ્યાઅધરબેગિરિ, અસ્થીસરિતાનાડ; એવીરાટસપ્તાવરણસુધી, એક
છેગતઆડ.એકએકથીદશગણુઆવર્ણ,છેઅપારઅનુપ એકપુરૂષવ્યાપકરહયો
સઘળે, અકળઅલખસ્વરૂપ. ૧૮ જેમબાજીગરવિસ્તારેલીલા, સમેટેનિરધાર;
એમપુરૂષશૃષ્ટિસમેટે, ત્યારેકહેવાયેસંહાર. ૧૯ જેમઉરણનાભીજાળકાઢી, રમે
તેનીમાંહે;પાછીસમેટેમુખેએમલય,સૃષ્ટિપુરૂષમાંહે. ૨૦ જેમઉત્પાત્તતેમલયજ,
પામેસઘળુંએહ; પ્રલયપંચકહુંજથા, એસુણોરાઘવતેહ.૨૧ પીંડનેબેપ્રલયનિ
ત્ય,નીમિત્તનિંદ્રામર્ણ;ત્રીજોપ્રલયત્રીલોકનો,કરેવિધિનિંદ્રાચર્ણ.૨૨ ચારેયુગજા
યસહસ્ત્રવેળા,સૃષ્ટિનોલયથાય;પ્રલયનામજતેતણુ,તમેસુણોશ્રીરઘુરાય.૨૩ આ
ઠલક્ષયોજનચઢેપાણી, લોકબુડીજાય; સતવરસબ્રહમાનિંદ્રાકરેત્યારે,પ્રલયતેક
હેવાય.હવેમાહાપ્રલયતેકહુંવરસે, શતવરસુરજતપે,દ્વાદશશેષમુખનીજ્વાળ
બ્રહ્માંડબળીનેભસ્મથાયે,ત્યારેઅગ્નીસોસેનીર;લયથાયઅગ્નીવાયુમાં,આકાશ
માંહેસમીર.૨૬નભતમોગુણમાંજઇભિળેરજમાંહેતમલયથાય;રજસમાયેસાવી
કમાં,અહંતત્વસત્વસમાયે. ૨૭ અહંતત્વતેમહત્વથઇ, સમાયેગુણહીન; મહ
ત્વમાયામળે,પ્રકૃતિપુરૂષમાંલીન. ૨૮ તેપુરૂષઅચળઅખંડનીરમળ,સદાએકર
સરૂપ;એપુરૂષોતમઆનંદઘન, સુખજ્ઞાનરૂપઅનુપ.૨૯ તમોછોરઘુનાથજી,સર
વનાઆત્માઇશ; ભક્તિથકીસાક્ષાતજાણે, જીવશ્રીજગદીશ.૩૦ ભક્તિવીનાન
વલેશથાયે,સ્વરૂપકેરૂજ્ઞાન; ભક્તિઅંતરશુધથાયે, ભાશેશ્રીભગવાન. ૩૧ હવે
પ્રલયઆત્યંતીકકહું, રઘુવીરસુણજ્યોતેહ; વળીજ્ઞાનપ્રલયએનેકહે, માનુભા

વપંડિતજેહ.૩૨જેજ્ઞાનીજાણેએકબ્રહ્મ, અખંડરૂપઅભેદ;આભાસવીસ્વપ્રપંચ થી, પામ્યોજથાનિર્વેદ.૩૩ જેણેપ્રાણઆશયઅક્ષહોમી, જ્ઞાનઅગ્નિમાંહે; જ ગતદ્રષ્ટિટળીતેની, દ્વૈતનજુવેક્યાંહે.૩૪ અદ્વૈતપદભાસ્યુંતદા, એકપુરૂષઅખી લપ્રકાશ;બ્રહ્માંડમાંભરપુરઆત્મા, રહયોયથાઅવકાશ. ૩૫જ્ઞાનેકરીનેવીસ્વટા ળ્યું,જીવન્મુક્તજેહ;એમલયકહીએપંચમો,રઘુવીરજાણોતેહ. ૩૬ અભ્યાસનો અપવાદકરતાં, ઉગરેજેરૂપ; તેતમેસત્યસ્વરૂપછો, બ્રહ્માંડકેરાભુપ. ૩૭ શ્રીરામ નેગુરૂયેકહયુંતે, જ્ઞાનસિંધુઅપાર; મેંમંદબુદ્ધિયેકરી, ચીતકરયોવિસ્તાર. ૩૮ અધ્યાત્મજ્ઞાનગુરૂથકી,સાંભળ્યુંશ્રીરઘુવીર; ત્યારેઅંતરલક્ષમાંલઇ,વૃત્તિથ યાપોતેસ્થીર. ૩૯ સમાધીસ્થથઇઠર્યાનીજ, રૂપમાનીરવાણ; સમાધીથઇરા મનેતે, એકઆસનજાણ. ૪૦ અષ્ટાદશદીનવહિગયા, નવજુવેબોલેરામ; સમાધીમાંભુલી ગયા, અવતારકારણકામ. ૪૧ ત્યારેરાયદશરથથયા દુ ખિયા, શોચેકૌશીકમુન્ય; સહુસભાચિંતાતુરથઇ, બોલ્યાવીસ્વામિત્રવ ચન. ૪૨ હેવશીષ્ટરામનેબોલાવો, સર્વને થાયેસુખ; રાયદશરથ કરેચિં તા, પામેછેઘણુંદુખ. ૪૩ વશીષ્ટવળતારામપાસે, આવીબોલ્યાવચન; ર ઘુવીર રાજધીરાજહાવે, ઊઘાડોલોચન. ૪૪ તમોજ્ઞાનસમાધીરૂપછો, વીક્ષેપ આવર્ણરહીત; ભગવંતનીજગુણવંતછો, સચીદાનંદસહિત. ૪૫ હવેયજ્ઞ રક્ષણકરોજઇને, અસુરવધનુંકાજ; દેવબંધીપડયાછેતે,છોડાવોમહારાજ. ૪૫ એમવ્રણાંવચનગુરૂયેકહ્યાં, ત્યારેઉઠયાથઇસાવધાન; લોચનઉઘાડીમધુરહાસે, હસિયાશ્રીભગવાન. ૪૭ પરદક્ષણાકરીનેનમ્યાબે, મુનીનેતેણીવાર; રાજાદશ રથહર્ષજપામ્યા, થયોજયજયકાર. ૪૮ વળણ. જયકારથયોતદા, પછે સ્નાનદાનબહુઆચર્યા; રાજામુનીવરબંધુસાથે, શ્રીરામેભોજનકર્યા.૪૯ ઇતી શ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકી નાટક ધારાયાં બાળકાંડેશ્રીરામવશીષ્ટ સંવા દેઉત્પતિપ્રલયોકથનંનામ ચતુરવીંશોઅધ્યાય. ૨૪

અધ્યાય ૨૫.

રાગસામેરી.શ્રીરામલક્ષ્મણસત્વરથયા, ધર્યાવસ્ત્રઆભુષણસાર;ભાથાધનુ ષલેઇઆજ્ઞામાગી,રાયનીતેણીવાર.૧ગુરૂનેચરણેનમીચાલ્યા,વીસ્વામીત્રનીસા થ; રામવીયોગનેદુખેકરિ,થયાવ્યાકુળઅવધીનાથ. ૨ વળાવીઆવીગંગાસુધી સુમંતવશીષ્ટનેરાય;પછેરામલક્ષ્મણવીરવીસ્વામીત્રસાથેજાયે.૩રથમાંહેબેશી પરવર્યા, મુનિસહિતબન્યોવિર; વાયુવેગેરથચલાવ્યો,આવ્યાગંગાતીર.૪ ગં ગાજીમાંસ્નાનકર્યા, મધ્યાનસંધ્યાકર્મ; પછેનાવથીતેઉતર્યા, રથમાંહેબેઠાપર્મ. ૫ રઘુવીરપુછેમુનીનેતે,ગંગાનીઉતપત્ય;કયાંથકીઆવીકોણલાવ્યું,કહોમુજને સત્ય.૬શ્રીરામનાંવાયકસુણી,બોલ્યાવીશ્વામીત્રવચન;ઉતપત્તિકહુંગંગાતણી,

રઘુવીરધરજોમન. ૭ એકસમેશ્રીમહાદેવજીયેકર્યોપુર્વેજ્યાગ; ત્યારેમળ્યાસરવે દેવતા,વિષ્ણુવીધીમહાભાગ. ૮કઈલાશમાંસહુઆવીયા, મોટામળ્યામુનીજન; દીક્ષાલેઇમહાદેવબેઠા,થવામાંડયોજગન ૯ત્યાંદેવમુનિવરસીદ્ધચારણ, લોકપ તીસહુજેહ; બ્રહ્માવીષ્ણુઆદીસુર,યજ્ઞમાંબેઠાતેહ ૧૦પુરણાહુતીપુજાસમે,આ-વીયાંઉમિયાત્યાંહે,શણગારઅદભુતચીરચોળી, ધર્યાંઅંગજમાંહે.૧૧ ત્યારેવાયુ વાયોતેસમેઉમિયાકરેપુજન, સતીઅંગથીઅંબરખસ્યુંને. ૧૨ થયુંઉઘાડુતન, તેઅંગજોઇઉમિયાતણું; વિધીથયાવીહ્વળમન, કામાતુરપરમેષ્ટીપોતે;ભાનભુ લ્યાતન.કુદ્રષ્ટીયેજોયુંવીધાતા; દીઠુંસરવેએહ; ત્યારેદેવમુનિવરવીષ્ણુશીવ, સ હુકહેવાલાગ્યાતેહ. ૧૪ અરેબ્રહ્માતમોઅહીંથીઉઠીબેસોદુર, તમેકુદ્રષ્ટીકરીસતિ ઉપર થયાપાપીપુર. ૧૫ પ્રજાપતીપસ્તાયછેઘણીલાજઆણીમન; દેવમુનિવર વિષ્ણુસાથે બોલ્યાદીનવચન. ૧૬ હાવેશિક્ષાદોમુનેસર્વમળી, અનુગ્રહકરોસ્વા મીન; સરવેમળીપછેવિચાર્યું,બોલીયાન્યાયવચન. ૧૭ અરેવિધીસરવેતીરથનું સહુતત્વકેરૂસાર; તેમેળવીકરોસ્નાનત્યારે, થશોશુદ્ધઅપાર. ૧૮ પછેબ્રહ્માયેમેળ વ્યુંસરવે, તીરથકેરૂસાર; સહુતત્વકેરૂતત્વલેઈ, નીચોવીકાઢ્યુંવાર, ૧૯ પવિત્ર વસ્તુજેટલી, અઉપધીપાવનજેહ; એમસારસરવેતણુંલેઇને, ભર્યુંકમંડળતેહ. ૨૦ પછેસ્નાનકીધુંપ્રજાપતિ,પાવનથયાતેણીવાર; સહુદોષદુરથયોતદાવરતીયો જયજયકાર.૨૧ પછેસ્નાનકરતાંજળવધ્યુંતે,કમંડળમોઝાર; વિધીલઇગયાસત્ય લોકે, રાખીયુંશુભકાર. કેટલાદિવસગયાપછી, હરિથયાવામનરૂપ, બળીરાયને ઘેરઆવીયાભુદાનઆપ્યુંભુપ. ૨૩ ત્યારેત્રિવિક્રમથયાવિશ્વરૂપે, પૃથ્વીભરવા કાજ; વિરાટરૂપેવિસ્તર્યા, બળીછળ્યોશ્રીમહારાજ. ૨૪ વાંમપદપાતળદક્ષણ, સત્યલોકજજ્યાંહે; તેચરણજોઇવિષ્ણુતણો, વીધીહરખીયામનમાંહે. ૨૫પેલાક મંડળમાંજળહતું, જેસારકેરૂંસાર; તેજળેવીષ્ણુજળવીધીયે, પખાલ્યોતેણીવા ર. ૨૬ તેજળઘણુંવીસ્તારપામ્યું, કહેતાંનઆવેપાર, પ્રજાપતીયેકરીપુજા, થયો જયજયકાર.૨૭તેચરણજળઅતીથયુંપાવન,પડ્યુંગંગાનામ;વીષ્ણુપદનારપર શથી. વાધ્યુંઅધીકઅભીરામ. ૨૮ જેમમુમુક્ષમળેભક્તગુરૂને, થાયપુરણકામ એમવીષ્ણુપદનખસ્પરશીજળ, થઇપાવનગંગાનામ. વીષ્ણુચરણજ્યાંએમથ યાં, રહ્યાંસત્યલોકજમાંહે;ઘણીસ્તુતીબ્રહ્માએકરી, ફળઅમીતમહિમાજ્યાંહે૩૦ એમપ્રગટગંગાજીથયાં,રહ્યાબ્રહ્મલોકમોઝાર;હાવેપૃથ્વીઉપરઆવીયાજેમ,તેનો કરૂંવીસ્તાર.૩૧વળણ.વીસ્તારકરૂંજેમઆવ્યાંગંગા,પૃથ્વીતળમોઝારરે;વીશ્વા મીત્રકહેરામને,સુણોદશરથરાજકુમારરે.૩૨ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકી નાટકધારાયાં બાળકાંડેશ્રીરામવીસ્વામીત્ર સંવાદેગંગોપ્તત્તીનામ પંચવીશો અધ્યાય. ૨૫.

અધ્યાય ૨૬

રાગમારૂ. બોલ્યાકૌશીકસુણોરઘુરાય, કહુપાવનપુન્યકથાય; પુર્વેતમારાકુળ માંહે, થયાસગરભુપતીત્યાંહે.૧ તેનેરાણીયોશુભમન, રૂષીવચનથકીથયાતન. એકરાણીનેસાઠહજાર,એકનેથયોએકકુમાર. ૨ નામઅશમંજશઅભીરામ,સાઠ સહસ્રનાંકહેકોણનામ;રાયસગરસુધરમીઅપારઅસ્વમેધઆરંભ્યોસારનવાણુ થયાપુરણજ્યારેશાતમોઅસ્વમુકયોત્યારેઈંદ્રનેથઈચીતામનમારૂલેશેઈંદ્રાસન આવ્યોઈંદ્રઅદ્રષ્યતેઠાર,તેણેહરણકર્યોતોખાર;પુર્વેસાગરકપીલાશ્રમ, તપઆચ રેપુરણબ્રહ્મ.તપભંગકરેજનજેહભસ્મથાયબળીનેતેહ; તેઠેકાણેબાંધીતોખારગ યોસુરપતીસ્વર્ગમોઝાર. પુત્રસગરનાસાઠહજાર,ખોળેઅશ્વનેઠારોઠાર;સ્વર્ગમ્રત્યુ નેપાતાળ,ગીરીસરીતાસરવનજાળ.૭મહાજોદ્ધાવીરઅભંગ, વજરસરખાંજેનાં અંગ;ખણીપૃથ્વીઅપારઅવાત,તેનાસિંધુથયાછેસાત.૮ એમખોળીનેથાકયાએ હ,નજડયોજજ્ઞવાજીતેહ;એવેમળીયાનારદમુન્ય, તેનીસાથેબોલ્યાવચન. પુર્વ સીંધુનીતીરેસારકપીલાશ્રમ બાંધ્યોતોખાર; એવુંકહીગયામુનીસ્વર્ગમાંહે, સ ગરાત્મજઆવ્યાત્યાંહે.૧૦દીઠાઅશ્વનેતેણેસ્થાનમુનીબેઠાધરેછેધ્યાનદીઠોઅશ્વ બાંધેલોજ્યારે.બોલ્યાક્રોધકરીનેત્યારે.૧૧અલ્યાદંભીકચોરઅગ્નાનબાંધીઅશ્વ ધરેછેધ્યાન;કહ્યાંઅતિઘણાંકઠણવચનધ્યાનભંગથયુંમુનીજન.૧૨નેત્રઉઘડીયાં તતકાળજાણેપ્રલેઅગ્નીનીજવાળબાળ્યાજવાળેકરીનેકુમાર;થયાભસ્મતેસાઠહ જાર.૧૩ જુવેસગરભુપતીવાટ, નઆવ્યાસુતથાયઉચાટ; અશમંજસકેરોતન, નામઅંશુમાનરતન.૧૪ પીતામહનીઆજ્ઞામાગી,ચાલ્યોખોળવાને અનુરાગી; કાકાનીકરતોપરીશોધ, સીંધુતીરેઆવ્યોઅવીરોધ. બેઠાદીઠાકપીલમુનીજન, કરીસ્તુતીનીરમળમન;થઈપ્રસન્નબોલ્યાભગવાનમાગ્યમાગ્યઆપુવરદાન. ૧૬ બોલ્યોઅંશુમાનસલગ્ન,અશ્વઆપોપુર્ણથાયયજ્ઞ; મુજકાકાપામ્યાઅવગત્યતેત ણીબતાવોસદગત્ય.બોલ્યાકપીલમુનીત્યાંવચનતારોઅશ્વલેઈજાતન; મુજધ્યા નભંગકર્યુંજેહ,બળીભસ્મથયાછેતેહ. સત્યલોકથીઆવેગંગ,કરેસ્પર્શભસ્મજ ળસંગ;ત્યારેપામેએઉધારમાટેગંગાલાવોનીરધાર. શુણીવાણીકપીલનીશુદ્ધએ શુંમાનેવીચારીબુદ્ધ;સગરાત્મજબળીયાતેહ તેનીભસ્મપડીતીજેહ.૨૦એકકૂપ માંનાખીત્યાંહે,હયલેઈઆવ્યોપુરમાંહે;કહેભુપતીનેસહુવાત, શુણીરાયેકર્યાંઆં સુપાત. અંશુમાનનેઆપીરાજ,નૃપવનમાંગયાતપકાજ;અશમંજશરાયનોતન તેતોપહેલાંગયોછેવન. અંશુમાનકરેછેરાજ,કુળધર્મનીતીનુકાજ;તેનેએકથયો સંતાન,નામદિલીપમહાબળવાન.૨૩ આપ્યુંદિલીપનેરાજ્યાસન, અશુમાનગ યોવન;બેઠોધ્યાનધરીમહારાજ, ગંગાનુંતપકરવાકાજ.૨૪ ઘણાદીવસકર્યુંતપા ચર્ણનાઆવ્યાંગંગાતેપામ્યોમર્ણવૃદ્ધીપામ્યોદીલીપરાજનથયોતેનેભગીરથતન

ભગીરથનેસોંપ્યુંરાજ,ગયોદીલીપગંગાતપકાજ;નાવ્યાંગંગાથયાબહુદીનપછે મ્રત્યુપામ્યોરાજન. ૨૬ તેભગીરથેજાણીવાત, નથીઆવતાંગંગામાત; નીશ્ચે હુંલાવુંઆઠામ,તોભગીરથમારૂંનામ.૨૭ ઉઠીનેચાલ્યોતેણીવાર,તપકરવાવન મોઝાર;જેમેરૂથકીદક્ષણપાસ,માનસરોવરછેસુખરાસ. ૨૮ મયનાકરપરવતછે જ્યાંહે,ભુમીકનકતણીછેત્યાંહે;તેઠેકાણેભગીરથભુપ,તપઆચર્યુંઉગ્રઅનુપ.૨૯ તેતપેસ્વર્ગભુમીડોલાવી, ગંગાએકહ્યુંધ્યાનમાંઆવી; હુંઆવીશ રાયનીશ્ચે જાણ, મારીધારાધરશેકોણ. ૩૦ કાઢયખોળીતેનેતતકાળ, નિકરભેદીભુજઇશ પાતાળ; ગંગાનાંસુણીએવાંવચન, રાયેઆરાધ્યાપંચાનન. ૩૧ શીવકહેસુણદિ લીપકુમાર, હુંધરીશગંગાનિરધાર; ત્યારેઉતર્યાંસરસરીત્યાંહે; પડીધારાતેશીવ જટામાંહે. ૩૨ અભીમાનકર્યુંતેકાળ, શીવસહિતઘાલુંપાતાળ; શીવેવીચાર્યુંતે મનમાંહે, ગંગાગુંચવાયાંજટામાંહે. ૩૩ નીકળાયુંનસુસરીતાય, એવીમહાદેવ નીપ્રભુતાય;સ્તુતિકરીનરપતીયેઅપાર, ત્યારેચાલીગંગાનિરધાર.૩૪મેરૂશિશ પડીતેધાર,મહાપ્રચંડનેવેગઅપાર;ત્યાંથીધારાથઇત્રણખંડ,ત્રણલોકમાંચાલીપ્ર ચંડ.૩૫નામસુરસીસ્વરગેત્યાંહે,ભોગાવાતતેપાતાળમાંહે;આવ્યાંભુતળભગી રથીનામ,જોઇભુપથયોઅભિરામ.૩૬ ગંગાકહેકરૂપુરણકામ,ચાલદેખાડપીત્રિ નોઠામ; રથબેસીઆગળથયોરાય. પુંઠેચાલેપ્રવાહગંગાય. ૩૭ ફોડેગીરીવરચા લેધાર, થાયશબ્દપ્રચંડઅપાર; એકમુનિવરમારગમાંહે. ધ્યાનધરવાબેઠાહતા ત્યાંહે. ૩૮ રાયકહેમુનિશું બેઠાઆંહે, આવેગંગાતણાશોતેમાંહે; અંજલીભરી નેમુનિજન,ગંગાજળકર્યુંપ્રાશન ૩૯ રાયનેથઇચિંતાઘણી, કરીસ્તુતીમુનીવર તણી; જાનુમાંથીકાઢીતેઠામ, માટેજાન્વીપડીયુંનામ. ૪૦ ગયાંગંગાતેસિંધુમો ઝાર,ભસ્મકુપભરાયોતેવાર;ગંગાસ્પરશેથયોઉદ્ધાર, પામ્યાસદગતિસગરકુમાર ૪૧ થયોવિશ્વમાંજયજયકાર,પામ્યામુનિજનહરષઅપાર;ત્રઠસુંદરશોભારમ્ય ઘણામુનીયોનાઆશ્રમ. ૪૨ થયાંઅનેકક્ષેત્રનેધામ, કર્યાંપાવનભુતળઠામ. વિ સ્વામિત્રકહેસુણોરામ,એમઆવ્યાંગંગાઅભિરામ.૪૩જેકોસાંભળેએહકથાય, નરનારીતેપાવનથાય; તેનુંજન્મમરણદુખવામે,ગંગાસ્નાનતણુંફળપામે. ૪૪ વળણ.ફળપામેગંગાસ્નાનકેરૂ,પાપીપાવનથાયરે; એવીકથાકહીકૌશીકરૂષીયે, તેસુણીહરખ્યાશ્રીરઘુરાયરે.૪૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રે સંમતવાલ્મીકી નાટકધારા યાંબાળકાંડેભાગીરથેનગંગાગમનંનામષટવીશોઅધ્યાય. ૨૬

અધ્યાય ૨૭.

રાગમેવાડો.વીશ્વામીત્રનાંવચનસુણીને, હરખ્યાલક્ષમણરામજી; ગંગાની ઉત્પત્તીસુણીને, ભગીરથીપડીયુંનામજી. ૧ પછેત્યાંથકીઆગળચાલ્યા, ત્રૈણે સીધાશ્રમનેપંથજી; રામનેવીશ્વામીત્રભણાવી, અનેકપ્રકારનાગ્રંથજી.૨અસ

મંત્રનાનાવીધકેરા, યુધકળાબહુભાતજી; વીશ્વામીત્રેપ્રવીણકરયા, તેશીખ્યા બન્યેભ્રાતજી. ૩ ત્યારેઆગળજાતાંબેમારગઆવ્યા, મુનીનેપુછેરામજી; બેમારગમાંજેહોયટુંકડો,તેકહોમુજનેઅભીરામજી,૪ત્યારેકૌશીકકહેવામપંથવેગળો, દક્ષીણપંથનજીકજી; પણએમારગમાંતાડીકારહેછે, તેનીછેઘણીબીકજી. ૫ ત્યારેરામકહેએમારગચાલો,નહીથાયકાંઇવીઘ્નજી; ઘણત્રણાટરથનોરવવાજે,આવ્યુંતાડીકારણ્યજી.૬ એવેરથનોપડઘોસાંભળી, આવીતાડીકાતેણીવારજી;એકસહસ્ત્રવારણનુબળછે,પ્રચંડરૂપઅપારજી.૭ સોએકમુનીમુખમાંઘાલ્યાછે, પાપણીહીંસાવાનજી;એવીકુંભકરણનીભગનીઆવી, તનુપર્વતસમાનજી.૮બારગાઉલગીમુખપહોળુછે,નેત્રજાણેઅંગારજી; પંચપંચકોશનોએકેકોસ્તનછે,શીરગીરીશૃંગઆકારજી.૯અનેકરાક્ષસીયોલેઇસંગેઆવીમારગમાંહેજી;શ્રીરઘુવીરનેદેખાડીછે,વીસ્વામીત્રેત્યાંહેજી.૧૦ત્યારેશ્રીરામેકોદંડચઢાવ્યું,શરકીધોસંધાણજી; મુનીઆજ્ઞામાગીરઘુવીરે, મુક્યુંતીક્ષણબાણજી.૧૧ જેમઅગ્નકેરીજવાળાચાલે,ચમકેતડીતઆકાશજી; એમરામબાણધુવવતુંચાલ્યું,કરતુદીશાયોપ્રકાશજી.૧૨ અકસ્માતઆવીનેવાગ્યુંતાડીકાનાહૃદેમાંહેજી, બાણસંઘાથેપ્રાણગયા, મૃતથઇપડીપૃથ્વીમાંહેજી. ૧૩ પડતામાંતેનેચીસજનાંખી, ખળભળીયુંબ્રહ્માંડજી;બીજીઅનેકરાક્ષસીસાથ્યહતી,તેરામેકરીશતખંડજી.૧૪ આકાશમાંહેવીમાનમાંબેશી, દેવજુવેતેણિવારજી; દુંદુભીનાદકરીપુષ્પવૃષ્ટી, કહેતાજયજયકારજી. ૧૫ તાડીકાનોવધરામેકર્યોસુણી, હરખ્યાસરવેલોકજી; મુનીવરમનઆનંદજપામ્યા,ટળીયોભયનેશોકજી. ૧૬ ત્યાંથકીસીધાશ્રમમાંઆવ્યા, રાજકુંવરરૂષીસાથજી; ત્યારેજાણથયુંછેસરવરૂષીને, જેઆવ્યાકોશલનાથજી.૧૭ જેમસરીતાકેરૂપુરચઢે,જાયસાગરભળવાકાજજી, એમરામનેમળવાદશેદીશાથી, આવ્યાસકળમુનીરાજજી. ૧૮ પછેયજ્ઞારંભકરયોગાધીસુત, મંડપવેદીવીશાળજી,કુંડમાંઆહુતીથઇચાલતી;પ્રગટીઅગ્નીજવાળજી,૧૯ વીસ્વામીત્રદીક્ષાલેઇબેઠા, અનેકમુનીવરપાસજી; રામનેકહેતમોરક્ષાકરજો, અમનેઅસુરનોત્રાસજી.૨૦ મારીચીનેસુબાહુઆદે, આવીનેકરશેભંગજી, ત્યારેરામકહેમુનીવરનવબીહીશોકરોસુખેથીયજ્ઞજી.૨૧પછેરામલક્ષમણબેસજથઇઉભાગ્રહીધનુષનેબાણજી;મુનીવરમંત્રભણેગાજીને,વેદસુત્રનીવાણજી. ૧૨ સ્વાહાકારનેસ્વધાકારના, શબ્દઘણાત્યાંથાયજી;વશટકારઓંકારતણી,ધુનીમુનીવરભણતાજાયજી. ૨૩યજ્ઞચાલતોથયોત્યારે,એમકરતાંગઇમધરાતજી;ત્યારેમારીચીનેસુબાહુબળીઆ, આવ્યાઆકસ્માતજી.૨૪ તાડીકાનોવધસાંભળીતતક્ષણ,ક્રોધેભરાયાવીરજી;વીશકોટીરજનીચરસાથે, આવ્યાસ્થુળશરીરજી. ૨૫ સીધાશ્રમનીપાસેઆવી,કરીગર્જનાઘોરજી;બ્રાહ્મણસરવેભડકીઉઠયા,કરતાસોરબકોરજી. ૨૬ સુણો

કોશીકહવેકેમરહેવાશે,આવ્યોઆપણોઅંતજી; એબાળકતેશુંરક્ષાકરશે,દૈતમ હાબળવંતજી.૨૭ ત્યારેવીશ્વામીત્રવીનેવચનેકરી, આપેસહુનેધીરજી; બાળક એનવજાણશોનીરબળ,રામલક્ષ્મણબેવીરજી.૨૮ પુરાણપુરૂષોત્તમલક્ષ્મીપતી, આદીનારાયણજેહજી, દુષ્ટસંહારવાઅવતર્યાપોતે,ધરમસ્થાપવાએહજી. ૨૯ એ કબાણેજેણેતાડીકામારીએવાદશરથતનજી;માટેરક્ષાકરશેરૂડીરીતે,ભયનવધર શોમનજી. ૩૦ વળણ. ભયનવધરશોમનવીષે, એરક્ષાકરશેરામરે; એમ વીશ્વા મીત્રેધીરજઆપીમુનીબેસાડયાઠામરે૩૧ઈતીશ્રીરામચરીત્રેસમતવાલ્મીકીના ટકધારાયાંબાળકાંડેશ્રીરામેણતાડીકાવધાનંતરેજ્ઞારંભોનામસપ્તશોવીંશ્યાયર૭

અધ્યાય ૨૮.

રાગમારૂ. આપેધીરજગાધીકુમાર,એવેઆવ્યાઅસુરઅપાર, યજ્ઞમંડપઉપર જાણ;નાખેવૃક્ષગીરીપાષાણ,૧યજ્ઞરક્ષાકરવાવીષેક, રામેધરીયાંરૂપઅનેક, ચારે પાસેઉભારઘુવીર, અતીબાણમુકેરણધીર ૨ યજ્ઞમંડપઉપરવેદ, શરપંજકરીયું અભેદ કાળીરાતઅંધારીઘોર,દૈતદારૂણકરતાસોહોર.૩ છુટેઅખંડશરનીરધાર, જાણેવિદ્યુતનાચમકાર;વીશકોટીનિશાચરજેહ,રામેસર્વસંધારયાતેહ૪ કોનાછે ધાભુજાનેચરણ, ઉરજંધાકટીશરિકરણ; એમકરતાંથયોછેપ્રભાત, નવદિશેનિ શાચરજાત. ૫ ઉડયાઆકાશમાંતેદિશ, ભમતાંફરેદૈતનાંશિશ; કઈવૃક્ષઉપરકઇ ધરણી; દેખાયાંત્યારેઉગ્યોતરણી. ૬ રહ્યાવીશકોટીમાંબેવીર,મારીચીનેંસુબાહુ ધીર, આવ્યાયુધકરવાતેજાણ, ગદાયોગ્રહિનેનિજપાણ. ૭ ઘણુંયુદ્ધથયુંતેઠાર,ક હેતાંગ્રંથપામેવિસ્તાર;પછીરામેવિચાર્યુંમન, હવેએનેપમાડુંપતન. ૭કરીકરોધ મુકયુએકબાણ,મહાપ્રચંડતેનિરવાણ, તેણેછેદયુસુબાહુનુશિશ,પામીમરણપ ડયોતેદિશ.લાગીઝપટતેશરનોપવનતેણેમારીચઉડયોગગન;તેજઇપડયાસાગર પાર, ભયપામીરહયોતેઠાર. ૧૦ થયોઅસુરતણોસંધાર, મુનીકરતાજેજેકાર, સુરઆશીશદેઅનુકુળ, વરસાવસુરતરૂફુલ. ૧૧ નીશાચરનેમારીતેઠામ, શોભે સીદ્ધાશ્રમશ્રીરામમહાકલ્પેશ્રષ્ટીસંધાર,એકબ્રહ્મશોભેજેમસારજેમનક્ષત્રમંડળ લોપી,તપેદિનકરતેજેઓપીતજેવીશેપ્રપંચવીકાર;શોભેનીરમળજ્યોગીસાર. ૧૩એમશોભેપુરણકામ,મુનીરક્ષાકરેશ્રીરામ;જેમજઠરાઅન્નપચાવે, પણગર્ભને આંચનઆવે૧૪એમજગ્નમુનીવરકેરીકરીરક્ષારામેઘણેરીસહુમુનીવરઆશીષ દેતારામરૂપરૂદેમાંલેતા.૧પસહુએઓળખ્યાશ્રીભગવાન,ગુણઇશ્વરનાબળવાન ત્યારેમુનીવરપ્રત્યેવચન,હસીબોલ્યાગાધીતન.૧૬ તમોરામનેકહેતાબાળ,દીઠો પ્રતાપઆણેકાળ;તેજસ્વીનવગણીયેકનીષ્ટ,જેનાંપ્રાક્રમપ્રૌઢવરીષ્ટ, ૧૭ રવીમં ડળનાનુભાસે, પણવીસ્વસકળનેપ્રકાસે; કળશોદભવનાનેવાન, કર્યુંસાગરજ ળનુંપાન. ૧૮ નાનાવામનરૂપઅખંડ, કરયુંબેપગલાંબ્રહ્માંડ; પંડીતનીબુદ્ધીલ

ગાર, જાણેસરવશાસ્ત્રનોસાર.૧૯ એમરામનુંપ્રાક્રમજેહ, ઘણુંઅપારબળછેતેહ; બ્રહ્માદિકનાકહ્યામાંનઆવે, કવીવાણીમાંકેમકરીલાવે. ૨૦ થયોપુરણયજ્ઞપ્રસન્ન,મુનીકૌશીકહરખ્યામન; બ્રાહ્મણનેભોજનકરાવ્યાં,આપીદક્ષણાવસ્ત્રપહેરાવ્યાં. ૨૧ સહુબેડાપામીનીવર્ત,એવેદુતઆવ્યોએકતર્ત,મીથુલેશ્વરકેરોપત્ર,આપ્યોવીશ્વામીત્રનેતત્ર.૨૨ગાધીપુત્રેવાંચ્યોતેણીવાર,કહયોશ્રીરામનેસમાચાર;મીલાપુરજનકરાજન,તેનેપુત્રીસીતાઉત્પન. ૨૩ તેનોરચીયોસ્વયંવરરાયે, ત્યાંમોટામહોચ્છવથાયે; આવશેપૃથ્વીનારાજન, વળીમહામોટામુનીજન. ૨૪ માટેઆપણેજાવુંત્યાંહે,લીલાજોવાજનકપુરમાંહે, એવાંસાંભળીમુનીનાંવચન,ફરકયુંરામનુંજમણુંલોચન.૨૫વળીદક્ષણઅંગભુજાય,શુભશુકનથયારઘુરાય;એમકરતાંરવીથયોઅસ્ત, કર્યાઆસનવીપ્રસમસ્ત. ૨૬ સંધ્યાવંદનકર્યાંરામ,કર્યાભોજનપુરણકામ; એકસજ્જાયેસુતાવીર,રામલક્ષ્મણરણધીર, ૨૭ પાશેપોઢયામુનિભગવાન,જાણેબાળકપ્રાણસમાન;નિશામધ્યગઈછેજ્યારે,વીશ્વામીત્રબેઠાથયાત્યારે૨૮મુનિકૌશીકમહાતપવાન,કરેસ્મરણહરીનુંધ્યાન;ત્યારેલક્ષ્મણપ્રત્યેરામ,કરેવારતાપુરણકામ.૨૯જોનેલક્ષ્મણમારાવીર,કેવુંધ્યાનધરેમુનીધીર; લાભમનુષાદેહનોએહ, હરીભજનકરેજનજેહ.૩૦હરીનામવીનાલેઅન્ન,તેજાણોપ્રેતભોજન;પ્રભુનેઅરપણનથીકરતા,તેપાપીજાણોઆત્મહણતા. ૩૧ દ્રઢભકતીવીનાજેજ્ઞાન, તેનું જ્ઞાનજાણોઅજ્ઞાન;તેનોધરમતેઅધરમકાર,આચારતેતોઅનાચાર.૩૨ભગવંતનીભકતીરહીતતેનીવીદ્યાઅવીદ્યાસહીતએમ લક્ષ્મણનેકર્યોબોધ, જેણેટળેસંસારવીરોધ.૩૩એવીવાતોકરેબેભ્રાત.એમકરતાંથયોપ્રભાત; ઉઠીલાગ્યામુનિનેપાયસ્નાનસંધ્યાકરીરઘુરાય૩૪મુનિસાથકર્યાંભોજન, પછીબેઠાનીજઆસન; સાંભળીઅવધપુરવાસ,રઘુવીરથયાછેઉદાસ.૩૫ સુણલક્ષમણવીરવચન, અહીંઆવેથયાબહુદીન;વાટજોતાહશેત્યાંરાય,કેમધીરજધરશેરાય. ૩૬વછવીયોગેધેનુંજેમ,થયુંમાતપીતાનેતેમ;હવેપાછાકયારેવળીશું,કયારેમાતપીતાનેમળીશું. ૩૭ એમવીરહથયોરઘુવીર, ચાલ્યાંનેત્રમાંઆંસુનીર; એમમનુશીચેષ્ટારામ, જણાવેછેપુરણકામ. ૩૮ એવુંજોઈનેકૌશીકમુન્ય,રૂદેશુચાંપ્યાબેતન;પ્રાણવલ્લભમારાવીર,તમેરાખોરૂદેમાંધીર. ૩૯ એવુંભાવીજણાયછેઅમને,રામસીતાવરશેતમને;માટે જાવુંજનકપુરઆજ, થાઓશીઘ્રબેરઘુરાજ. ૪૦ એવુંકહીથયાસત્વરમુન્ય,સાથેલીધારૂશીજન;મીથુલાપુરજાવાકાજ, થયાતતપરશ્રીરઘુરાજ. ૪૧ વળણ.રઘુરાજબેતતપરથયા, ધાર્યાંધનુષભાથાબાણરે;અનેકમુનીવરકૌશીકસાથે, ચાલ્યાચતુરસુજાણરે. ૪૨ ઇતીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંબાળકાંડશ્રીરામેણસુબાવ્હારીરાક્ષસહનંનામ અઠ્ઠાવીશો અધ્યાય. ૨૮

અધ્યાય ૨૯.

દોહરો. જનકપુરજાવાકારણે, ચાલ્યાશુંદરશ્યામ; મુનીવરસરવેચાલતા, માટેરથનવબેઠારામ. ૧ મુનીસંઘાથેચાલીયા,રામલક્ષમણબેભ્રાત,આશ્રમઆવેમુનીતણા,ત્યાંરહેતાસરવેરાત. ૨ મારગમાંજેમુનીમળે, તેકરેસ્વાગતબહુપેર આતીથ્યકરેશ્રીરામને, તેડીલાવેનીજઘેર. ૩ એમકરતાંઆગળચાલ્યા, આવ્યાએકવનમોઝાર; ત્યાંઅહલ્યાશલ્યાથઈપડી, ગૌતમરૂષીનીનાર. ૪ ત્યારેપદરજઉડીરામની,પવનથકીનીરવાણ; શલ્યાનેસ્પરશીજઇ, અહલ્યાથઇતેજાણ તેજડમટીચૈતનથઇ, પદરજનેપરતાપ;સુંદરરૂપેસુંદરી,તતક્ષણઉઠીઆપ. ૫ કોઇકહેછેરામચરણનો, સ્પર્શકર્યોસાક્ષાત;એતોજુઠુજાણજો,ઘટેનહીએવાત. ૭ ધરમધોરીધરરામછેગૌબ્રાહ્મણપ્રતીપાળ; ક્ષત્રીધરમશુભઆચરે, એવાદીનદયાળ.૮ અન્યક્ષત્રીએવુંનવકરે, આતોધરમઅવતાર; ચરણપરસતેકેમકરે, બ્રાહ્મણીનેનીરધાર. ૯ અહલ્યાયેતવઓળખ્યા, રઘુવરનેનીરધાર; પુરવનીસ્મૃતીયેકરી;મળવાઆવેનાર.૧૦અહલ્યાસામીઆવતી,દીઠુંરામેરૂપ પુછેવીશ્વામીત્રનેસકળભુવનનાભુપ. ૧૧ હેમુનીપેલીકોણછે,સનમુખઆવેનાર;ચંપકવરણીવીધુમુખી,મૃગનેણીસકુમાર, ૧૨ જેરંભાનેવળીઉરવશી,કરતીહશેએનીશેવ; હુંજાણુએનાઉદરથી, પ્રગટયાઇંદ્રાદીકદેવ.૧૩ કેઆવેભવાનીઇશ્વરીમુનેઆપવાને વરદાન;કેરૂષિપતનિકોઇઆસમે, ઉઠી નિંદ્રાવાન ૧૪ કેકૃપા તમારી મહામુની, મુર્તીમાન થઇઆજ; માટે કહોએ કોણછે, કૃપા કરી મુનીરાજ. ૧૫ એવાધરમવચનસુણીરામનાં,બોલ્યાગાધીકુમાર;એઅહલ્યાશલ્યાથઇહતિ, ગૌતમરૂષિનિનાર. ૧૬ તેતમપદરજપરતાપથી,શ્રાપમુક્તથઇઆજ;દરશનકરવાતમતણું, આવેશ્રીરઘુરાજ.૧૭ એટલેત્યાંઆવીતદા, અહલ્યાજોડીપાણ; સાષ્ટાંગદંડવતકરીનમી, રઘુવરનેનિરવાણ. ૧૮ ત્યારેરામકહેહેસાધ્વી, ઉઠોહાવેમાત; પછેઅહલ્યાઉઠીતેસમે,ઉભીજોડીહાથ. ૧૯ નેત્રસજળગદગદગીરા,દ્રઢમતીનિરમળમન; કરસંપુટસન્મુખરહિ, કરતીરામસ્તવન.૨૦ જેમવસંતરૂતુમાંકોકીલા.બોલેમધુરીવાણ; એમ સ્તુતિ કરતીરામની, રૂષીપત્નિતેજાણ.૨૧

છંદ. જયરામકરૂણાધામપુરણકામદશરથનંદનં, તવનામમનઅભીરામસુંદરસ્યામસુરમુનિવંદનં.૧ જયજગતગુરૂજગતાતમાતવિસ્વભરજગનાયકં,સ્મરારીમીત્રચરીત્રવીચીત્રજનસુખદાયકં. ૨ જયપરાત્પરપરબ્રહ્મપુરણસગુણનીગુણઅવ્યયં,ચરઅચરજીવનિકાયવ્યાપકએકઅજીતઅનામયં. ૩ જયનિગમઅગમઅપારકારણરહિતકૌશલ્યાતનં, સચીદાનંદઅખંડઅજચૈતન્યસાક્ષીચીદાઘનં.૪ જયશ્રાપમોચનકમળલોચનદીનજનપ્રતિપાળયં, નિજભક્તવત્સળશરણુજનભવરોગવૈદ્યકૃપાળયં.૫જયમીત્રકુળકાનનકમળરવીચતુરવીહુવીપુ

ધારય,અવતારકારણધરમસ્થાપનદુષ્ટદનુજવીદારય.૬જયઅજ્ઞપાળદયાળકૃત વધતાડીકાખરદુષણ,કરશરઅમોઘનિખગધનુષનમામીરવિકુળભુષણ૭બ્રહ્માં ડનાયકભુવનસુંદરદાનકૃતમમસદગતીજયશીવહૃદયમાનસમરાળનમામીરા મરમાપતી.૮મુનિપત્નીકૃતએસ્તોત્રપાવનજપેનરનારીસદા, તેધન્યભુતળદા સગીરીધરમોક્ષપામેસર્વદા. ૯ દોહા.એમસ્તુતીઅહલ્યાયેકરી, જોડીનેજુગપા ણ; તમને આશીષદેઉછું, હજોસદાકલ્યાણ. ૧ સાઠશહસ્ત્રવર્ષલગી, હુંરહીતિ જડરૂપ; તેતમપદરજપ્રતાપથી, પામીમુળસ્વરૂપ. ૨ શાપમુક્તકીધાતમો, થઈ ચૈતન્યઅભીરામ; માટેસીતાકન્યાજનકની, વરજ્યોતમનેરામ. ૩ એવેસમેત્યાં ગૌતમરૂષી, આવ્યાઆકસ્માત; મળ્યારામનેહરખશું, ગદગદપ્રેમઅઘાત. ૪ સાષ્ટાંગકરયોમુનીનેતદા,બોલ્યારાજકુમાર;હવેઅંગીકારસતિનોકરો,એછેસાધ વીનાર.૫ એવાંવચનસુણીશ્રીરામનાં,ત્યારેહરખ્યામુનીગૌત્તમ;અહલ્યાનેતેડી ગયા, તે પોતાને આશ્રમ. ૬ પછીઆગળચાલ્યારામજી, પાછળમુનીવરવૃંદ; રામપ્રતાપજોઈસિહુ, મનપામ્યાઆનંદ.૭ અષ્ટકએઅહલ્યાતણું, જેશ્રવણકરેન રનાર; પાઠ કરે શ્રદ્ધાથકી; તેપામેપદારથચાર.૮ વળણ. પામેપદારથચારતેને, કૃપાશ્રીરઘુવર કરે; જેસાંભળેનરનેનારતે, ભવસાગરશેજેતરે. ૯ ઈતીશ્રીરામચ રીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંબાળકાંડે શ્રીરામસ્યઅહલ્યાશાપમોચનના મએકોનત્રીશોઆધ્યાય. ૨૯

અધ્યાય ૩૦.

રાગધન્યાશ્રી.અહલ્યાકેરોકરયોઉદ્ધારજીમુનીસંગચાલ્યારાજકુમારજી;મા રગજાતાંપુછેશ્રીરામજી, ગૌતમપત્નીઅહલ્યાનામજી. ૧ ઢાળ. નામઅહલ્યાશ લ્યાકેમથઈ, કોણેદીધોશ્રાપ; તેમુનીવરમુજનેકહો, સંદેહટાળોઆપ.૨ રામનાં વાયકસાંભળી,બોલ્યાવિશ્વામીત્રવચન;ઉત્પત્તિકહુંઅહલ્યાતણીસાંભળોદશ રથતન.૩ પુર્વેબ્રહ્માએરચીસૃષ્ટી,ચીત્રવીચીત્રઅનેક;તેસ્વરૂપસુંદરતેજપુરાણ, રચીકન્યાએક.૪ અહલ્યાતેનુંનામપડ્યું, થઇજપૌઢીબાળ; ત્યારેદેવસરવેરૂપ જોઈ, મોહપામીયાતતકાળ.૫ વરવાનેઇચ્છેસુરસકળ,એબ્રહ્મકન્યાજેહ;વીચા રકરીવીધીએરચ્યો,કન્યાસ્વયંવરતેહ.૬ ત્યારેપ્રજાપતીયેપણકર્યું,બેપ્હોરમાંન રજેહ; પૃથ્વીપ્રદક્ષણાકરીઆવે,કન્યાપરણેતેહ. ૭ તેસાંભળીસુરસકળચાલ્યા, નવલગાડીવાર;પાકશાસનગજારૂઢથઈ, ચાલીયોતેણીવાર. ૮ તેસમેગૌતમસ્ના નકરી,નીકળ્યાગંગાબહાર;ત્યારેમારગમાંગૌબેમુખી,ઉભીહતીતેઠાર. ૯જ્યારે થાયગૌપ્રસુતાસમે વચ્છનુમુખદેખાય;તેસમેસુલભીબેમુખીતેભુમીરૂપકહેવાય ૧૦ તેસમેપ્રદક્ષણાકરેતેને,ભુમીનુફળથાય;ગૌતમરૂષીયેવીચારયુંશાસ્ત્રનોએવો ન્યાય. ૧૧ ભણીમંત્રગાયત્રીતણો,પ્રદક્ષણાકરીસાત;મનવીચારયુંવીધીલોકજ

ઈ,કન્યારૂપસાક્ષાત.૧૨સત્યલોકજઈવીધીનેકહ્યું, ગૌતમમારૂનામ;પરદક્ષણાક રીસાતભુમીઆવ્યોશુ આકામ. વીધીએવીચારયુંસત્યવાય કમુનીજબોલ્યાજે હ;કન્યાપરણાવીતદા,ગૌતમરૂષીનેતેહ.૧૪તેસરવેપેહેલોઇંદ્રઆવ્યો, ફરીપૃથ્વી પાર; જુવેતોગૌતમરૂષી, પરણીયાતેણીવાર, ૧૫ત્રણેદેવઆણીઈંદ્રવળતા, ક યોવીધીશુવાદ,ચતુરમુખપ્રત્યેનચાલ્યું, પામ્યોમનવીષાદ. ૧૬ પછેલાજપામી વળ્યોપાછો,વીચારયુંમનકામ; એકવારકન્યાભોગવુંતો, ઇંદ્રમારૂંનામ.૧૭ તેક ન્યાલેઇનેમુનીઆવ્યા, માંડયોગ્રહસ્થાશ્રમ;કેટલાદીનએમવહિગયા.પણઇંદ્રજો તોમર્મ. ૧૮ પછેઅહલ્યાનેગણેકાળે; થયાંબેસંતાન; પ્રથમજનમ્યોપુત્રતે, મહા તેજસ્વીવીદ્વાન.૧૯નામસતાનંદભણ્યોવીદ્યા, પછીજનકપુરમાંજાય; તેપુરોહી તથયોજનકનો,વળીપુરાણીકહેવાય. ૨૦ પછેથઈપુત્રીઅહલ્યાને,અંજનીપાવ ન,તેકુંવારીનીજઘેરછે,એમવહીગયાબહુદીન.૨૧ એકસમેસુરજગ્રહણઆવ્યું પર્વમોટું તાંહે;ગૌતમઅહલ્યાસ્નાનકરવા,ગયાગંગામાંહે. ૨૨ તેસ્નાનકરીનેઆ વીપાછી,સુંદરીનીજઘેર;ત્યાંમુનીબેઠાધ્યાનકરવા,જાણીઇંદ્રેપેર. ૨૩ એકલી જાણીઅહલ્યાને, આવીયોસુરભુપ; કપટકરીઇંદ્રેધરયું;ગૌતમરૂષીનુંરૂપ. ૨૪ ઘરમાંહેવાસવઆવ્યો; ત્યારેસતીપુછેપેર; સ્વામીનીત્યપુરણકરયાપાખે, કે મઆવ્યાઘેર. ૨૫ કપટકહેમનથયુંચંચળ, વાપ્યોમનમથરોગ;માટેઆવેળાએ ભામની, તુંઆપ્યમુજનેભોગ.૨૬ ત્યારેસતીકહેમધ્યાંનવેળા,સુરજઆવ્યોશી શ;અણટીતકરમનથાયહવડાંગ્રહણુછેઆદીશ. ૨૭ સ્વામીતમોસરવજ્ઞછો, તે જુઓવીચારીન્યાયઆસમેએકૃતકરેતો,દંપતીનરકપળાય. ૨૮ વાસવકહેતા રેકારણશુંછે,શુભઅશુભજેકર્મ; મારીઆજ્ઞાપાળવી, એમુખ્યતારોધર્મ. ૨૯ ત્યારેવચનસ્વામીતણુંતેણે,કર્યું અંગીકાર; પુત્રીબેસાડીબારણે, અટકાવ્યુંઘર દ્વાર૩૦પછેસંગઆપ્યોસુંદરી,નવકપટજાણ્યુંમનસુરમાયામાંભુલીપડી, ઓળ ખ્યોનહીંસ્વામીન. ૩૧બારણેપુત્રીહેરતિ,જારજનુનીનુંજેહ જાળીએથીજોતી તદા,કરીકોટઉંચીતેહ. ૩૨ એટલેગૌતમઆવિયા,કરીનિત્યકૃત્યપાવન. ઉઘાડ કહીઉભારહ્યા,બારણેતેમુનિજન. ૩૩ સાદસ્વામીનોઓળખ્યો,ત્યારે નારીથઈ ભયભીત.કપટજાણ્યુંકામનીકંઠ,દીસેછેવીપરીત. ૩૪ અરેદુરાચારીતું કોણછે, તવઇંદ્રબોલ્યોવાણ.ભામનિકહેભોગસત્વર,કરીજાનીરવાણ. ૩૫ ભયપામોસા- નીમુનિતણો,ઇંદ્રઉઠીયોતેણીવાર.અબળાઉઠીબેહેબાકળી, આવીઉઘાડયુંદ્વાર ૩૬એવેઇંદ્રદીઠોમુનીવરે,નીકળ્યોમંઝાર,તેજોઈગૌતમકોપિયા,મનચઢીરીસઅ પાર. ૩૭અહલ્યાંકરમકુડુઆચરી,કયાંજાયછેમતિપાપ.તુજઅંગથાજ્યો સહસ્ત્ર ભગ,મુનીયેતેદિધોશ્રાપ. ૩૮ વળીપુરૂષારથનેબળે,તેંસતીશુંકર્યોવ્યભિચાર.મા ટેનપુંસકતું થજે,પામજેદુખઅપાર. ૩૯ તેસહસ્ત્રભગઇંદ્રનેઅંગે,થયાંશ્રીરઘુવીર

વળીકેટલાદિનનપુસકરહ્યા,ધરીમોરશરીર. ૪૦ એમઘણાદીનદુખભોગવ્યું,પ છીકરયુંપ્રાયશ્ચતપ્રાણ;મધવાપતિનેભગમટીથયાં,સહસ્ત્રલોચનજાણ. ૪૧ હવે અહલ્યાશુંક્રોધકરી,ગૈતમેદીધોશ્રાપ;તુથજેપાશાણશલ્યા,જારબુદ્ધિઆપ. ૪૨ ત્યારેકરજોડીકહેકામનિ,મારોનથીઅપરાધ; એકપટરૂપેઆવીઓ,મેંજાણ્યાતમનેસાધ. ૪૩ મુનીકહેમેંહાકમારી,ત્યારેકેમનદીધોશ્રાપ;ઇંદ્રજાણ્યાપછી પુરણ ભોગકીધોઆપ. ૪૪ માટેશલ્યાથાતુંસુંદરી, એકરમતારૂજાણ;વરસસાઠશહસ્ત્ર સુધી,ભોગવજેનીરવાણ. ૪૫ ત્યારેદીનથઈઅબળાકહે,અનુગ્રહેકરોસ્વામીન હવેપાછીક્યારેપામીશ,તમારૂંદરશન. ૪૬ રૂષિકહેરવિકુળમાંહે, ધરશેનારાયણ અવતાર; તેરામનીપગરજથકી,પામીશતુંઉદ્ધાર.૪૭ એવુંકહેતામાંશલ્યાથઈ ને,પડીજડઆકાર;પછીઅંજનીશુંબોલિયામુનિ,કરીક્રોધઅપાર. ૪૮ તેંજારજો યુમાતનુંકરયુકરમઅઘટીતજેહ;વાનરનીપેરેંઢુકતી.કરીકોટઊંચીતેહ. ૪૯ તે દોષમાટેસુતાતુજને.દેઉછુંહું શ્રાપ;કપીરૂપથાજેતાહરૂ,એમબોલીયામુની આપ ૫૦ ત્યારેપુત્રીકહેહોપીતાજી.અનુગ્રહેકરોઆદીન; છોરૂકછોરૂથાયપણ, માબાપ સાંખેમન. ૫૧ એવાંવચનસુણીનેદયાઆવી,બોલ્યાગૈતમવાણ; એશ્રાપમિથ્યા થશેનહિ, શુણપુત્રીકહુપ્રમાણ. ૫૨ કેશરીવાનરમહાબળી,તેસુરતણોઅવતાર; તેરશીમુખમાંતુનેમળશે,થશેતુજભરથાર. ૫૩ અગીયારમાજેરૂદ્રતે,તુજઉદર થાશેતન;તેથકીશુભકીરતીથશે,માનજેસાચુંમન. ૫૪ એવુંશુણીનેઅંજની,લાગીપીતાનેપાય;તેશ્રાપશીશચઢાવીને, રશીમુખપરવતજાય. ધરભંગથયુંમુનિવરતણું,તપનાશપામ્યુતેહ;ઇંદ્રઅંજનીઅહલ્યાને,શ્રાપદીધાજેહ. ૫૬ અસ્ત્રીવિયોગેઉદાશી,દુખપામીયામનમાંહે;બદ્રીકાશ્રમમાંજઇ,તપકરવાબેઠાત્યાંહે. ૫૭ આજઅહલ્યાતે ઉધરી, ચરણરજપ્રતાપ; શુભરૂપપામીમળ્યોસ્વામી, નારી થઈનીશપાપ. ૫૮ એઅહલ્યાનીઊતપત્તિ,તમનેકહીરઘુવીર;સરાહનાકરી સુણીરામે,ધન્યમુનિમતિધીર. ૫૯ વળણ.મતીધીરચાલ્યામારગ,કરતાવાતવિચારરે; એવેજનકપુરદુરથીદેખાયુ,ત્યારેપુછેજુગદાધારરે. ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંબાળકાંડે શ્રીરામવિશ્વામિત્રસંવાદે અહલ્યોત્પત્તિકથનંનામત્રીશો અધ્યાય. ૩૦

અધ્યાય ૩૧.

રાગદેશાખ.શ્રીરઘુવિરરૂષિનેપુછે,કહોમુજનેમુનિજન;જનકરાયની પુત્રી જાનકી, કેમથઇઊતપન. ૧ શામાટેપણકર્યુંધનુષનું, મીથુલાપતિયેજેહ; કેદાડાનુંચાંપપડયુંછે, કોનુછેકહોતેહ. ૨ શ્રીરામચંદ્રનાંવચનશુણીનિ, બોલ્યાવિશ્વામિત્ર;સીતાનીઊતપતિકહુ, શુણોરાઘવપુન્યપવિત્ર. ૩ ભુપતિપુરવેએકહતો, તેનુંપદ્માક્ષરાજાનામ; તેણેલક્ષ્મીનુંઆરાધનકીધું, ધારીનેમનકામ. ૪ પછે-

પદ્માપ્રગટથઇનેબોલ્યાં, માગ્યભુપવરદાન; ત્યારેરાયકહેમમપુત્રીથાઓ, એ-
માગુછુંમાન. ૫ કમળાકહેહુંતારેમંદિર, સદારહુંકરીવાસ; નિશદિનસાહેકરી-
શહુંતારી, વિઘ્નસકળનોનાશ. ૬ પણપુત્રીથઇનવમેંરહેવાયે, હુંસ્વામીઆ-
ધીનનાર; જોઆજ્ઞાકરેવૈકુંઠપતિતો, લઉંતુજઘેરઅવતાર. ૭ ત્યારેભુપતિયેવિ-
ષ્ણુઆરાધ્યા, પ્રગટયાવૈકુંઠનાથ; માગ્યમાગ્યવરઆપુતુને,રાયબોલ્યોજોડીહા
થ. ૮ લક્ષ્મીમારીપુત્રીથાયે, એમાગુંમનકામ; ત્યારેહરિયેહસીનેફળએકઆ-
પ્યું, માતુલિંગજેનુંનામ. ૯ રાખજેફળએરૂડેઠામે, જત્નકરીનવમાસ; એફળ-
માંથીકન્યાપ્રગટશે, સુંદરરૂપપ્રકાશ. ૧૦ પછેફળલેઇનેભુપતિઘેરઆવ્યો, રા-
ખ્યુંરૂડેઠામ; પુરેમાસેકન્યાપ્રગટી, લક્ષ્મીજેનુંનામ. ૧૧ પદ્માક્ષીતેનુંનામજ-
પાડયું, દિનદિનમોટીથાય; પછીકન્યાતેવરજોગથઇ, અતિઓપેઅંગકળાય.
૧૨ ત્યારેદેવદનુજનેગાંધર્વકિન્નર, મોહપામ્યાજોઇરૂપ;કન્યારામાનદીઠાનહિવર,
કોનાકહીસહુનેભુપ. ૧૩ પછેસર્વેમળીનેયુદ્ધઆરંભ્યું, કન્યાલેવાકાજ; સપ્ત
દિવસદારૂણયુદ્ધકીધું, પોતેપદ્માક્ષરાજ. ૧૪ એમસર્વેમળીનેરાયનેમાર્યો, ન-
ગ્રતેલુટીલીધું; સર્વકુટુંબનોનાશકર્યો, એવુંવિપરીતકારજકીધું, ૧૫ ત્યારેક-
ન્યાજેપદ્માક્ષીનામે, લાવણ્યરૂપઅપાર; તેઅગ્નિકુંડમાંસમાયાંપોતે, ગુપ્તથ-
યાંતેણીવાર. ૧૬ પછેસર્વેમળીપરિશોધકરી, પણનવદીઠીકન્યાય; ત્યારેનિરા
શથઇનિજલોકેગયાસહુ, પામીમનલજયાય. ૧૭ પછેદિવસકેટલાવહીગયા, પું
ઠેબ્રહ્મારણમોઝાર; એકઅગ્નિહોત્રનોકુંડહતો, મુનિઆશ્રમકેરેઠાર. ૧૮ તેકુંડ
માંથીકન્યાનિકળી, બારણે ઊભીઆપ; અદભુતરૂપઅનોપમશોભા, સુંદરતેજ
પ્રતાપ. ૧૯ તેણેસમેજાતોહતોરાવણ, બેશીપુષ્પવિમાન, પ્રથવીઊપરદ્રષ્ટીકરી,
દીઠીકન્યાશોભામાન. ૨૦ વિમાનઊતાર્યુંવસુધાઊપર,મનમાંઅતિઊલાશ; મો
હનીરૂપજોઇમોહપામ્યો, સત્વરઆવ્યોપાસ. ૨૧ ત્યારે કન્યાતતક્ષણયજ્ઞકુંડમાં,
ગુપ્તથઇતેઠાર; રાવણવળતોવિસ્મેપામ્યો,ચિંતાવ્યાપીઅપાર, ૨૨ હવડાંહતી
નેકન્યા કયાંગઈ, એમવિચારેમન; પછેકુંડમાંહેતેશોધવાલાગ્યો, રાક્ષસનોરાજ
ન. ૨૩ ત્યારેકન્યાતોકરચદ્ધિનહિને, જડીયાંપંચરતન; તેરત્નલેઇનેરાવણઆ
વ્યો, લંકામાંતેદિન. ૨૪ પેટીમાંહેમુકયાંલાવી, જત્નકરીબહુપેર; પછેએકાંત
મંદોદરીસાથે, બોલ્યોઆનંદભેર. ૨૫ શુણીરાણીહુંતારેકાજે, લાવ્યોરત્નઅ-
મુલ્ય; સકળવિશ્વમાંનામળેએવાં, નાવેતેસમતુલ્ય. ૨૬ પેલીપેટીમાંરત્નમુક-
યાંછે, જત્નકરીમેંઆજ; એવીવાતસુણીનેમંદોદરીઊઠી, રત્નજોવાનેકાજ. ૨૭
રાયરાણિબન્યેજેણજઇને, પેટીઉઘાડીજ્યારે; તેપેટીમાંખટમાસનીકન્યા, ર-
મતીદીઠીત્યારે. ૨૮ છેસતિશિરોમણીરાણીમંદોદરી, ઓળખીયુંએંધાણ, લ-
ક્ષમીરૂપજાણીને, રાવણપ્રત્યેબોલીવાણ. ૨૯ હેસ્વામીશુંકરવાલાવ્યા, આક-

ન્યાનેઘેરકારણરૂપેદેવીછે,માટેવીપ્રથશેબહુપેર.૩૦જેકહેવાયમાયાઆદિશક્તિ, સૃષ્ટીઊદેગુણખાણી, જેસર્વવિશ્વનાનિયતાઈશ્વર, તેહનીએપટરાણી. ૩૧ એતોછેઅગ્નિનીજ્વાળા, હુંજાણુએનીપેર; ઘણુવીપ્રથશેનેલંકાજશે, નેરાખ શોએનેઘેર. ॥ ૩૨ ॥ એમેમરાવ્યોપદમાક્ષરાજા, પુરનોકરાવ્યોસંઘાર; માટેહુ રદેશાંતરપેટીસુધાં, મોકલીદોનીરધાર. ૩૩ ત્યારેભયપામીરાવણેબોલાવ્યા, વળતાશેવકજન; પેટીલેવામાંડીત્યારે, કન્યાબોલીવચન. ૩૪ હળવેરહીને- લેજોસુજને, અંગેનથાયેપ્રહાર; હું આવીશપાછીલંકાકરવા, રાવણકુળસંઘા- ર. ૪૫ એવુંસાંભળીરાયખડગગ્રહી. ઉઠ્યોમારવાનેકરીક્રોધ; ત્યારેરાણીકર- ઝાલીકહે, સ્વામીહવડાંથસેવીરોધ. ૩૬ નેકુશળહઠીતોએકન્યાને, કાંદાદુર- વીદેશ; એવુંકહીનેક્રોધસમાવ્યો, સર્વેકરીઉપદેશ. ૩૭ વળાણુ.ઉપદેશરાણીએ કર્યો, સમઝાવ્યોરાવણરાયરે;પછીશેવકપેટીલઇને ચાલ્યા. તે ઉત્તરદેશેજા- યરે. ૩૮ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંબાળકાંડે શ્રીરામવી- શ્વામીત્રસંવાદેપદ્માક્ષીચરીત્રકથનંનામએકત્રીશોઅધ્યાય. ૩૧

અધ્યાય ૩૨.

રાગધન્યાશ્રી. વિશ્વામીત્રકહેશુણોરઘુરાયજી,તેપેટીલઇનેઅનુચરજાયજી; લાવીને દાટીજનકપુરપાસજી, વળીયાપાછારાવણનાદાસજી. ૧ ઢાળ. દાસ દાટીગયાપેટી, જનકપુરનીપાસ, તેક્ષેત્રકૃષીકરવાતણુ, લક્ષ્મીપુર્યોવાસ. ૨ પ- દમાક્ષરાજામૃત્યુપામ્યો, થઇપુરવેપેર; તેજનકપુરમાંઅવતર્યોછે, બ્રાહ્મણકેરેઘેર ૩ તેવેદશાસ્ત્રપુરાણભણીયો, શીળધર્મસુજાણ; એકસમેરાજાજનકકરતા, હ- તાજગ્નપ્રમાણ. ૪ તેદ્વિજનેભુમિદાનઆપ્યું, ક્ષેત્રપેલુંજેહ; કૃષિકરાવાનેવિપ્ર ચાલ્યો, ધરીમનમાંનેહ. ૫ ખેડવામાંડીભુમજ્યારે, વૃપાઋતુનીમાંહે; હળત- ણીઅણીયેભરાઇ, પેટીનીકલીછેત્યાંહે. ૬ તેજોઇબ્રાહ્મણથયોવિસ્મે, સ્વધરમી સુવિવેક; એહશેથાંપણરાયની, પેટીમાંદ્રવ્યવિશેક. ૭ શીરચઢાવીનેલેઇઆ- વ્યો, જનકનૃપતિનીપાસ; લ્યોરાયજીથાંપણતમારી, પેટીઆપ્રકાશ. ૮ મહા- રાજમુજનેઆપીયું, તમોક્ષેત્રજેભુપત્ય, તેમધ્યેથીનીકળી, એતમારીસંપત્ય. ૯ સહુસભાજોતાંમિથુલપતિ, પેટીઉઘાડીતેહ; તેમાંદીઠીપંચવરસની, કન્યા અદભુતજેહ. ૧૦ અતિરૂપસુંદરજોઇને, આશ્ચર્યપામ્યુસર્વ; વખાણતાંસરસ્વ- તીહારે, રતીમુકેગર્વ. ૧૧ નૃપતિહરખપામ્યાઘણુ, કન્યાતણુંજોઇમુખ; કંઇ પ્રજાનહોતીરાયને, માટેથયુઅતિસુખ. ૧૨ તેવિપ્રનેકન્યાબરોબર, કનકઆ- પ્યુંરાય; વળીવસ્ત્રાભુષણઆપી, ભુપેલીધીછેકન્યાય. ૧૩ ગજઅશ્વકંચન ભુમિરથ, ગઉદાનઆપ્યાંરાય; જનકહરખ્યાજોઇકન્યા, ઉલટઅંગનમાય. ૧૪ ત્યારેશાતાનંદેનામપાડ્યું, પુત્રીનુંતેણીવાર; હળસીતસ્પરશેપ્રગટથઈઆટે,

નામસીતાસાર. ૧૫ વિદેહકન્યામાટેકહીયે, વૈદેહીગુણવાન; જનકતનયાતે-
માટે, જાનકીએઅભિધાન. ૧૬ સાક્ષાતલક્ષ્મીરૂપએછે, પ્રગટથઇતમઘેર; એ-
ણુસાંભળીનેરાયહરખ્યા, થઇછેલીલાલહેર. ૧૭ વઇશાખમાસેસીતનૌમી, લ-
ગ્નશુભવિધુવાર; તેદિવસેપ્રગટયાંજાનકી, એઅજન્યાઅવતાર. ૧૮સહુનગર-
માંઆનંદવરત્યો, મંગળઉત્સવથાય; પછેસુનયનારાયણીનેસોંપી, રાજાયેક-
ન્યાય. ૧૯ દિનદિનવૃદ્ધિપામતાં, વિધુશુક્લપક્ષપળાય; નાનાવિધિનાંલાડક-
રતાં, હર્ખેમાતપિતાય. ૨૦ ફરશુરામેનક્ષત્રીપૃથ્વી, કરીએકવીશવાર; વિરામ-
પામીએકસમેઆવ્યા, જનકપુરમોઝાર ૨૧ ત્ર્યંબકધનુષશિવતણુ, આપ્યુંસ્કં-
ધભરાવ્યુંતેહ; ફરશીકરગ્રહીકટીબાંધ્યા. અક્ષેભાથાજેહ. ૨૨ એવાભૃગુપતિ-
નેજોઇને, ઉઠયાજનકતેણીવાર; સાષ્ટાંગનમિયાભુપતી, પછેકર્યોબહુસતકાર.
૨૩ સિંહાસનઉપરબેસાડી, પુજાકરીબહુપેર;ભોજનસમોથયોત્યારે, રાજાતેડી-
લાવ્યાઘેર. ૨૪ ચોકમાંત્ર્યંબકધનુષમુકી, ગયામંદિરમાંહે; બારણેરમતાંજાન-
કીએ, ધનુષદીઠુંત્યાંહે. ૨૫ ત્યારે સીતાસાવકગ્રહીકરમાં, રમેચોકજમાંહે; ઘો-
ડોકરીનેફેરવે, કરેબાળચેષ્ટાત્યાંહે. ૨૬ ભારગવઉઠયાકરીભોજન, આવ્યામં-
દિરબહાર; જુવોતોત્ર્યંબકનવદીઠુ, મુકયુંતુંજેઠાર. ૨૭ એટલેદીઠાંજાનકી, કર
તાંધનુષગ્રહીપાણ; આશ્ચર્યપામી ભૃગુપતિકહે, જનકપ્રત્યેવાણ. ૨૮ અરેરાય
ત્ર્યંબકશિવતણુ, મહાકઠણગૌરવજેહ; એકસહસ્ત્રવારણથકી, સાયનહાલેવળી
એહ. ૨૯ તેનેકરગ્રહીકન્યારમે, ફેરવેચોકમોઝાર; એકન્યાકારણરૂપજાણો, લ
ક્ષ્મીનોઅવતાર. ૩૦ એટલેઆવીજોયુંજનકે, રમેપુત્રીજ્યાંહે; ત્યારેધષમુકી
જાનકી, નાશીગયાંઘરમાંહે. ૩૧ ભૃગુપતિકહેસુણોભુપતિ, એકપણકરો
તંમેરાય; જેપણપાળેતેપુરૂષને, પરણાવજોકન્યાય. ૩૨ પ્રતીંચાએધનુષની,
જેચઢાવેબળવાન; એમસ્વયંવરજીતેસહી, તેનેદેજોકન્યાદાન. ૩૩ જમદગ્ની
સુતએવુંકહી, ગયાબદ્રિકાશ્રમજ્યાંહે; તેદીવસથીત્ર્યંબકધનુષએ, રહ્યુંજનક
પુરમાંહે. ૩૪ તેસીતાનોસ્વયંવરકર્યો તમોસુણોશ્રીરઘુવીર; ત્યાંભુપસહુઆવ્યા
હશે, વળીમુનિઘણામતિધીર. ૩૫ એમકન્યાદેવાધનુષનું, પણકર્યુંછેમિથુલેશ;
નિમંત્રણલખીતેડાવ્યા, પૃથ્વીનારાયઅશેષ. ૩૬ ઉતપતિએસીતાતણી, તમને
કહીશ્રીરામ; એધનુષપણકારણકહ્યું, પાવનકથાઅભિરામ. ૩૭ વળણ. અભિ
રામપાવનકથાએ, કહીરામનેગાધીકુમારરે; એટલેઆવ્યુંજનકપુરત્યારે, પા
મ્યાહરખઅપારરે. ૩૮ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાચાંબાળકાં
ડેશ્રીરામવિશ્વામિત્રસંવાદેસીતોત્પત્તિકથનંનામદ્વાત્રીશોઅધ્યાય. ૩૨

અધ્યાય ૩૩.

રાગકાફી. નગ્રપાસેછેઉપવન,તેમાંઉતરયાકૌશીકમુન્ય, રામલક્ષ્મણબન્યો

વીર.મુનીપાસેરક્ષામતીધીર.૧ સ્થળસુંદરશોભામાન, તરૂછાયાત્રણીસુખવાન ત્યાંદીનકરપામ્યોઅસ્ત,કરીસંધ્યાવીપ્રસમસ્ત.૨ સામીત્રીનીસાથેરામ, નીત્ય કર્મકર્યું અભીરામ, કર્યાંઆસનઆછાદન,પછેપોઢયાસહુમુનીજન ૩ મુનીકૌ-શીકકેરાચર્ણ, ચાંપેવીરબેઅશરણશર્ણ, કરેધરમનીતીનીવાત, એમકરતાંગ-ઇમધરાત. ૪ મુનીકહેછેવારંવાર, હવેપોઢોનેપ્રાણઆધાર, આજ્ઞામાગીઉઠયા મતીધીર, પોઢયાઆસનબન્યોવીર. ૫ વીતીરજનીઉગ્યોસુર, ઊઠયાવીપ્રત પસ્વીપુર, રામલક્ષ્મણબેગુણવાન, મુનીસાથેકર્યાંછેસ્નાન. ૬ પ્રાતઃકરમકરયું પાવન, થઇસ્વિસ્થબેઠામુનિજન, માગીકૌશિકનીઆજ્ઞાય, રામઉપવનજોવા-જાય. ૭ તરૂસકળશોભેઅંકોર, બોલેહંસકારંડવમોર,સરોવરમાંસુગંધીકંજ, ત્યાંખરપદકરતાગુંજ. ૮ કરેલક્ષ્મણસાથેવાત, વનજોતાફરેબેભ્રાત, તેસમેપુ-જવાનેઅંબા, આવ્યાંજનકસુતાજગદંબા. ૯ તેસુખાસનબેઠીબાળી, સંગે-સુંદરીબહુરખવાળી, દેવીદેવળમાંહેસધારી, વિનવ્યાંઘણુવહાલવધારી. ૧૦ પુજ્યાંપારવતીનેપ્રીતે, આરતીવારતીશુભરીતે, કરજોડીકહેશીરનામી, હું-સમોવડઆપજ્યોસ્વામી. ૧૧ પુજ્યુંપોતેપોતાનુરૂપ, કરેમાનુસીલીલાઅનુપ, સંગેસાહેલીલેઇસરખી, ફુલવીણેસીતામનહરખી. ૧૨ સાતવરસતણીકન્યાય, પામેરૂપેરતીલજ્જાય, પદકુમકુમવરણારાજે, નેપુરઅણવટઘુઘરીગાજે. ૧૩ નખમણિગણચળકેઅનુપ; વિધુસેવેજાણેધરીરૂપ, કરીશુધસકોમળહસ્ત, ધરચાંઅંગદઆદીસમસ્ત. ૧૪ કરહાથેગીરાતીચોળ, ઓઢીચુંદડીરંગઝબો ળ, મુખચંદ્રકલંકરહિત, આંખ્યઅણીઆળીઅંજનસહિત. ૧૫ નાકેસો હીયેમોતીનોમોર, કાનેઝાલઝબુકેજોર, ચ્યારૂચીબુકેછુંદણુલીલું, ઘણુશોભે અખંડરસીલું. ૧૬ રક્તઅધરહીરાકણીદંત, રંગેરાતાઘણુદ્યુતિવંત, કરીકેસ રઆડકપોળ,મધ્યેટીલડીરાતીચોળ. ૧૭ ગળુબંધમુગતાનીમાળ, અંગોઅંગ નીશોભારસાળ, ચાલેહંસગતીજાણેકરણી, પ્રતિબિંબપડેછેધરણી. ૧૮ સખી સાથેકરેમંદહાસ, થાયચંદ્રનાજેવોપ્રકાશ,ઇંદ્રીરાજકતજનુનિજેહ,આદિશકિત ઇશ્વરનીએહ.૧૯ કવિક્યમકરીવરણવેરૂપ, કહેતાંહારેગિરાનાગભુપ, એવી જનકસુતાશુભઅંગ, જુવેવાડીમાંસાહેલીસંગ. ૨૦ એવેસીતાયેદુરથીરામ, દીઠાશ્યામસુંદરકોટીકાંમ, તરૂસઘનસરોવરપાળ, ત્યાંઉભાદશરથબાળ. ૨૧ એકહસ્તેગ્રહીતરૂડાળ, બીજોબાહુકટિયેવિશાળ, જોઇચકીતથઇછેકુમારી, જાણેતનમનનાખુવારી. ૨૨ રામેદીઠુંસીતાનુરૂપ, મોહપામ્યાત્રિભોવનભુપ, ઉપનીત્યાંપરસ્પરપ્રીત, જેવીચંદ્રચકોરનીરીત. ૨૩ સામાસામીબંધાયોતાર, ચારેનેત્રથયાંતદાકાર, એકએકનીમુરતીજેહ, રૂદેમાંહેઠરીછેતેહ. ૨૪ નિજધ ર્મવિચારીરામ, ચીતરાખ્યુંપોતાનુંઠામ, દ્રષ્ટિઆડીકરીતેણીવાર, કહેશેલક્ષ્મ

ણુઆશોવિચાર. ૨૫ પછીસાહેલીપ્રત્યેસીતા, બોલીવચનમધુરપુનીતા, સખી પેલાબેરાજકીશોર, ગૌરશ્યામછબીચિતચોર. ૨૬ પુછયકયાંનાહશેએબાળ,અ વ્યસત્વરકાઢીભાળ, સુણીઆવીસાહેલીત્યાંહે, રામલક્ષ્મણઉભાજ્યાંહે.૨૭ સ ખીબોલીમુસ્તકનામી, કોનાપુત્રતમોછોસ્વામી, કોણનગરતણાછોનિવાસી, કયેમઆવ્યાઅહાંસુખરાસી. ૨૮ ત્યારેબોલ્યાહસીરઘુરાય. નગ્રઅવધપુરીકહે વાય, રાયદશરથનાસુતધીર,હુંરામઆલક્ષ્મણવીર.૧૯ વિશ્વામિત્રનીસાથેઆ વ્યા, અમનેમુનીવરતેડીલાવ્યા, જોવાસીતાસ્વયંવરકાજ, અમોઆવ્યાજન કપુરઆજ. ૩૦ એવાંવચનસુણીનેસાહેલી, સીતાપાસેગઇવહેલીવહેલી, ક હ્યોસીતાનેસમાચાર, રામલક્ષ્મણરાજકુમાર.૩૧ બાઇસુંદરશ્યામસરૂપ, વરએ તમજોગઅનુપ, સખીવચનસુણીસકુમારી, મનમાંરહિવાતવીચારી. ૩૨ પિ તાનુપણસંભારીસિતા, ચિતમાંહેથઇભયભીતા; વિનવેવિધિનેત્રીપુરાર. ઉમ ચાકરજોમુજસાર. ૩૩ કંઇપુરવપુન્યપ્રતાપ, ચઢાવેરામએશિવચાપ, તમોધર મધારધરધિર, મુજનેવરજોરઘુવીર. ૩૪ એમજાનકીકરતાંવિચાર, નેત્રેજોતા રાજકુમાર, પુછેલક્ષમણજોડિહાથ, કોનીકન્યાહશેરઘુનાથ. ૩૬ જેનારૂપથકીર તિલાજે, ઉપમાનથીએનેકાજે, ત્યારેબોલ્યાશ્રીરઘુવિર, સુણલક્ષમણબંધવ વિર. ૩૬ એતોજ્યાનકીજનકકુમારી, આવીપુજવાશૈલકુમારી, અબળાનુંછે એવુંરૂપ, જેથીમોહપામેસુરભુપ. ૩૭ આપણેરઘુકુળનાતન, રાખીયેદ્રઢનિરમ ળમન, પરનારિથીરહિયેવિરક્ત, જોઇનિવથઇયેઆશક્ત. ૩૮ કુદ્રષ્ટીયેનાકરિ યેપ્રીત. ધર્મશાસ્ત્રનીએવીરીત, પરનારીનેપરખિત્ત, સ્વપનેનવદીજેચીત્ત.૩૯ એમકહીશુભધર્મપ્રકાશ, પછેઆવ્યામુનીવરપાસ; રાખીધ્યાનમાંમુરતીરામ, ગયાંજનકસુતાનીજઠામ. ૪૦ જાણીજનકરાજાયેવાત, આવ્યાકૌશીકમુનીસા ક્ષાત, ઉઠ્યાસભાસહિતરાજન, ચાલ્યાતેડવાનેમુનીજન. ૪૧ વાજેવાજીંત્રના નાપ્રકાર, સરવેઆવ્યાતેવાડીમોઝાર, રૂષીસુરજસરખાઅનીક, શોભેએકએ કકરતાંહધીક. ૪૨ આવીલાગ્યાનરપતીપાય, વદેઆશીશસહુમુનીરાય, ગાધી સુતનેકર્યોસાષ્ટાંગ, બેઠાભુપતીમંડળસંગ. ૪૩ રામલક્ષમણમુનીવરપાસ, બે ઠાઅદભુતરૂપપ્રકાશ, ગૌરશ્યામકીશોરકુમાર, દિઠાજનકેતેણીવાર. ૪૪ જોઇરૂ પસુંદરતાવેશ, થયાનરપતીરાહતનીમેશ, કાવેનાંમવીદેહજએહ, થયાજોઇવી શેષવીદેહ. ૪૫ પછીસુણતાસર્વસભાય, પુછેવીશ્વામીત્રનેરાય; કહોમુનીઆકો નાતન, ગૌરશ્યામબેરૂપરતન. ૪૬ શુરવીરશશીબેવીરરૂપ, કેએબ્રહસ્પતીનેસુર ભુપ, ઉમાપતીરમાપતીએહ, ધરીકામવસંતેદેહ. ૪૭ વારૂકોટીકમીનકેતન, જેથીમોહપામ્યુંમુજમન, જાણેવીશ્વનાપ્રાણઆધાર, એવાકોનાછેસકુમાર.૪૮ સુણિભુપનાંસ્નેહવચન, ત્યારેબોલ્યાકૌશીકમુન્ય, રાયદશરથનાએકુમાર, બ

ળપ્રાક્રમરૂપઅપાર. ૪૯ વનસ્યામતનુશ્રીરામ, ગૌરસુંદરલક્ષમણનામ, યજ્ઞર ક્ષાકરિતેનુધારી, તાડીકાસુબાહુનેમા. ૫૦ બળપ્રાક્રમગુણચરિત્ર, કહ્યાંભુપને વીશ્વામીત્ર, સુણીહરખપામ્યારાજન, વળીશોકાતુરથયામન. ૫૧ રામરૂપજો ઇથયુંસુખ, પણસંભારીપામ્યાદુખ, મુનીસર્વેનેતેડીનેરાય, નિજનગ્રસાંનરપ તિજાય. ૫૨ વળણુ. નરપતીજાયેનગ્રમાંહે, તેડીસરવેમુનીજનરે, રામલક્ષમ ણસાથેચાલ્યા, હરખ્યાજનકરાજનરે. ૫૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકી નાટકધારાયાંબાળકાંડેશ્રીરામદર્શનાતસીતામોહનામત્રયત્રીશોઅધ્યાય. ૩૩

અધ્યાય ૩૪

રાગસોરઠ. રામજનકપુરઆવીયા, વીશ્વામીત્રનીસાથ, હેતેકરીતેડીજાય છે, મીથુલાનગરીનોનાથ, રામજનકપુરઆવીયા. ૧ મુનીમંડળમાંમહાલતા, ચાલતાબેચતુર, શોભેજેમસાધનવીષે, જ્ઞાનવીવેકપુર. રામ. ૨ સુંદરપુરશણ ગારીયું શેરીચઉટાંનેપોળ; મનોહરમંદીરશોભતાં, સામાસામીઓળ. રામ. ૩ ઝળકેછેઉંચીઅટારીયો, સપ્તભુમીનામાળ; છજાંઝરૂખાનેરાવટી, બોલેકી રમરાળ. રામ. ૪ ધ્વજાપતાકાફરકેડે, જાણેતડીતાકાર, શીખરેશીખંડીનાચ તા, કંચનકળશઅપાર. રામ. ૫ ઘરઘરકેરેઆંગણે, મંગળઉપચાર, પુરણકું ભનેસાથીયા, મોતીતોરણદ્વાર. રામ. ૬ નરનારીશોભેઘણું, જાણેદેવનાઅંશ; વ્યાધિદરીદ્રપીડેનહી, પુન્યકારીપ્રસંશ. રામ. ૭ જેપુરમાંલક્ષમીરહ્યાં. ધરી સીતાનુંરૂપ, તેનીશોભાશીકહું, જેનીકીરતીઅનુપ. રામ. ૮ રચનારઘુવરની રખતાં, આવેનગરમોઝાર; રૂપનાભુપનેજોઇને, મોહ્યાસઉનરનાર. રામ. ૯ મોહ નરૂપનીમોહની, મોહીનગરનીનાર; જાણેપુતળીયોચીત્રની, એમથઇતદાકાર. રામ. ૧૦ કોઇઅબળાલ્યતીઓવારણાં, કોઇદેતીઆશીશ; નેત્રભરીનેનીરખં તી, કોઇવીનવેઇશ. રામ. ૧૧ એવરસીતાપરણજો, છેસરખીજોડ; જોવીધીજ યોગએમેળવે, ત્યારેપ્હોંચેકોડ. રામ. ૧૨ ત્યારેએકસખીસખીનેકહે, સુણબેની વચન; આવારૂપાળારાજવી, હરશેકોનાતંન. રામ. ૧૩ ગૌરશ્યામગુણવંતછે, કામરૂપકીશોર; ધનુષબાણકરશોભતાં, નેત્રચપળચકોર. ૧૪ સખીશ્યામઘણો સકુમારછે. ચાલેલટકતીચાલ; એવરસીતાજોગછે, નીસ્ચેપરણશેકાલ. રામ. ૧૫ ત્યારેબીજીકહેબાઇસાંભળો, સીતાસુકીતવાન;અણચીતવ્યોઆવીમળ્યો, ગુણરૂપેસમાન. રામ ૧૬ ત્રીજીત્રીયાબોલીતદા, શુંજાણોતમોઆજ; જનકતેડા વ્યાહશે, વરવાનેકાજ. રામ. ૧૭ ચોથીચતુરાકહેસખી, ઘણુંધનુષકઠોર, તેને કેમચઢાવશે, સકુમારકીશોર. રામ. ૧૮ ત્યારેપાંચમીકહેપણપાળશે, રાખોધી રજમન; તેજસ્વીગણીયેનહી, લઘુકોમળતન. રામ. ૧૯ એમપંચેમળીપરમા ણીયું, નીસ્ચેવરશેરામ; સુકૃતફળશેસીતાતણું. પ્હોંચશેમનકામ. રામ. ૨૦

એવીનગ્રનીનારીવાતોકરે, ધરેનેહઅપાર; સ્તુતીવીધિઉમીયાનીકરે, મનાવે ત્રિપુરાર. રામ. ૨૧ સુક્રીતકંઇજેઅમેકર્યા, ધરીનેઆશરીર; તેપુન્યેકરીજ્યા નક્રી, વરજ્યોરઘુવીર. રામ. ૨૨ એરીતેરઘુનાથજી, આવ્યારાજદ્વાર; મીથુલે શેમુનીપુજીયા, કરીશેવાઅપાર. રામ. ૨૩ એકમંદિરસુંદરશોભતુ, આપ્યુંદે ઇનેમાન, રામસહિતમુનીઉતર્યા, કર્યાભોજનપાન. રામ. ૨૪ વળણ. ભોજન કરીયાંભાવતાં, સંતોષ્યામુનીજનરે, કહેદાસગીરિધરએકથાપાવન, શ્રોતાધ રજ્યોમનરે. ૨૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંબાળકાંડેશ્રી રામસ્યજનકપુરપ્રવેશોનામચતુઃત્રીશોઅધ્યાય. ૩૪

અધ્યાય ૩૫

રાગધન્યાશ્રી જનકેતેડાવ્યારાયઅનુપજી, દશેદીશાનાઆવ્યાભુપજી; આપ્યાંઆસનભોજનપાનજી, સહુનેઉતારચાકરીસનમાનજી. ૧ ઢાળ. સનમાન કરીસહુનેઉતાર્યા, મીથુલાપતીયેત્યાંહે; અપારસેન્યાસકળનૃપની, ભીડથઇ પુરમાંહે. ૨ કેટલારાજાનગરબાહેર, ઉતર્યાઉપવન;ત્યાંજનકપ્રધાનફરતા, આ પેતૃણજળઅન્ન. ૩ રથઅશ્વહસ્તીપદાતીદળ, ચતુરંગસેન્યાત્યાંહે; તેણેજન કપુરવીંટયુંસકળજેમ, નાવસાગરમાંહે. ૪ નીમંત્રણગયુંહતુઅવધપુર, સ્વ યંવરનુંજેહ; છેદુખીરામવીજોગેદશરથ, માટેનઆવ્યાતેહ. ૫ મંડપરચાવ્યો જનકરાયે, અતીઘણોવીસ્તાર; મણીથંભકંચનકળસઝળકે, શોભાનોનહીપા ર. ૬ વીતાનબંદનજરીઝાલર, દુલીચાબહુરંગ; જાળીમુક્તાફળતણી, મણિ રત્નતેજતરંગ. ૭ સીંહાસનસોનાતણા, તેમુકયાંહારોહાર; માંહેખંડજુદાકર્યા છે, મંડપઘણોવીસ્તાર. ૮ તેમધ્યમાંત્રંબકરહ્યુંછે, છુટચારેપાસ; જનકેધનુષ પુજાકરી, શુભલગ્નમાંઉલાસ. ૯ દુતનેઆજ્ઞાકરીભુપે, તેડાવ્યાસહુરાય; તે સભામાંહેઆવીયાત્યાં, થઇઘણીશોભાય. ૧૦ સીંહાસનબેઠાસકળનૃપ, જ્યાં જેનોઅધિકાર; ઋષિમંડળસહીતઆવ્યા, દશરથરાજકુમાર. ૧૧ ગોરશ્યામ કીશોરતન, મનહરણમનોહરરૂપ; શ્રવણારીસુતનેજોઇને, મોહપામીયાસહુભુ પ. ૧૨ જેમતારામંડળક્ષિણપામે, ઉદયરવીનોથાય; એમભુપસહુઝાંખાથયા, જયારેઆવ્યાશ્રીરઘુરાય. ૧૩ એકદીધસિંહાસનસુભગછે, અધિકસહુથીસાર; શ્રીરામલક્ષ્મણમુનિકૌશિક, બેઠાતેણેઠાર.૧૪ અન્યમુનિજનસરવબેઠા, સકળ પૃથ્વીરાય; રૂપજોઇરઘુવરતણુ, નવનેત્રતૃપ્તિથાય.૧૫ સરવેમળીએમવિચાર્યું, ધનુષનુંમિથ્યાનામ; એરામનેપરણાવશે, કન્યાજનકઅભિરામ. ૧૬ તેમંટપ નાએકખંડમાં; શોભાઅધિકછેજયાંહે; સિંહાસનઉપરવિરાજે, જનક તનયા ત્યાંહે. ૧૭ ઇંદ્રાણીજેવીઅનુચરીતે, અનેકઉભીદાસ; રત્નદાંડીતણાચમર, ક રેછેબેપાસ. ૧૮ પુષ્પમાળહાથઝાલી, બેઠીઅદભુતરૂપ; ચપળનેત્રેકરીજોતી,

સકળપૃથ્વીભુપ. ૧૯ એઆદિમાયાઇશ્વરીછે, પ્રણવરૂપિણીજેહ; ત્રિભુવનપ તિપરિબ્રહ્મનીછે, મુખ્યરાણીએહ, ૨૦ બ્રહ્માંડનીઉત્પત્તિસ્થિતિ, સંહારકારક જાણ; જેબ્રહ્માદિદેવનીજનની, ઇંદીરાગુણખાણ. ૨૧ અનંતશકિતજેનીઆ ગળ, સ્તવેજોડીહાથ; એરૂપવરણવીનવશકે, હારેગિરાગણનાથ. ૨૨ તપ્તજાં બુનદસરીખું, અંગઝળકેબાળ. મૃગાંકમુખશોભેપ્રફુલ, આકરણનેત્રવિશાળ. ૨૩ અનેકઆભુષણધર્યાં, મણીકનકમોતિજડાવ. કરમાંહેકંકણસાંકળાં, તેપ દીકરત્નમઢાવ. ૨૪ પવનસ્પરશેમધુરચાલે, અંગરંગસુવાસ; વિસ્તરેદશદિ શાભેદી, જાયમહદાકાશ.૨૫ જેણેવશકર્યાઆદિપુરૂષને,ભુલાવ્યાનિજરૂપ;તેત ણીશોભાશીકહું; જેનીપાવનકીરતીઅનુપ. ૨૬ એવાંસીતાસિંહાસનબેઠા, જુવેચારેપાસ; એવેમુનિમંડળમાંહેદીઠા, કોટીકામનીવાસ. ૨૭ રઘુવીરનેજો ઇજાનકી, મોહપામ્યાંનીરધાર; ત્યારેવીજયાનામેસખીસું. બોલીયાંતેણીવાર. ૨૮ વરણ. બોલીયાંતેણીવારસીતા, સુણવીજયામુજવચનરે. પેલીશ્યામસું દરમુરતિસાથે, મોહ્યુંમારૂંમનરે. ૨૯ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટક ધારાયાંબાળકાંડેશ્રીરામસ્વયંવરેસભાપ્રવેશોનામપંચત્રીશોઽધ્યાય. ૩૫.

અધ્યાય ૩૬

રાગસોરઠ. મુનિપાસેબેઠાશ્રીરામ, કોટીકંદર્પસુંદરશ્યામ; દીઠાસીતાયેપુરણ કામ, જોઇમોહપામીયાંરે. ૧ સુણવીજયાસહીયરમ્હારી, પેલાબેઠાઅવધવી હારી; રૂપઉપરજાઉબલીહારી, થાઉએનીકિંકરે. ૨ મારૂમાન્યુંએશુંમન, એનીસાથેકરેજોલગન; થાઉત્રિભુવનમાંહુધન્ય, સધનસૌભાગ્યનુરે. ૩ ત્યા રેપ્હોંચેમારાંકોડ, પામુએવરકામકરોડ; નથીચઉદભુવનમાંજોડ, રઘુવર રૂપનીરે. ૪ છેસરાસનશિવનુકઠોર, એકુંવરનુકેટલુંજોર; ઘણુકોમળરાજકી શોર,એકેમચઢાવશેરે. ૫ જોનહિવરેશામળગાત, તોહુંતુરતકરૂંદેહપાત; પ ણકઠણકરયુંકેમતાત, ધનુષવેરીથયુંરે. ૬ ઘણોનિરદેથયોમુજબાપ, લાવીમુ કયુંસભામાંચાપ; મુનેથાયેઘણોપરિતાપ, હવેહુંશુંકરૂંરે. ૭ કોઇજનકનેજઇ કહોઆજ, પણમુકીકરોશુભકાજ, તમપુત્રીયેરઘુરાજ, તેમનસાથેવર્યોરે. ૮ એમસીતાઆરતવન, જોઇવીજયાબોલીવચન; બાઇધીરજરાખોમન, ચિંતા શાનેકરોરે.૯ નિશ્ચયવરશેતમનેરામ, ચિંતરાખોતમારૂંઠામ; છેભક્તનાપુરણકા મ, તેકેમભુલીજશેરે. ૧૦ તમોરામનેજાણોબાળ, પણકાળતણાછેકાળ; વળી બાહુનેત્રવિશાળ,જુવોએનીઆકૃત્તિરે.૧૧ મારીતાડિકાનેએકબાણ,સૂબાહુના લીધાપ્રાણ; તેથયુંછેમુજનેજાણ, મુનિવાતોકરેરે. ૧૨ માટેત્ર્યંબકતોડશે એહ, તમોટાળોમનસંદેહ; જેમપ્રીતબપૈયામેહ, એનેહવાઘરશેરે. ૧૩ કરેવાતસ કળપુરજન, વરશેસીતાનેદશરથતન, પંચકહેતેસાચુંવચન, થાયેનિસ્ચેખરે

રે. ૧૪ લઘુનાગણીયેતેજવંત, સિંહબાળકસુક્ષ્મજંત, આણેમદગળકેરોઅંત, એવારઘુવિરછેરે. ૧૫ સખીવચનસુણીતેણીવાર, સીતાકરતાંમનવિચાર, મનાવેવિધીનેત્રિપુરાર, ત્રંબકહળવુંથજ્યોરે.૧૬ જોઇધનુષપ્રચંડઅઘાત,સીતા કરતાંતેઆંસુપાત; તમોહરજ્યોઊમિયામાત,ગૌરવતાએતણીરે. ૧૭ સચ્ચિદાનંદછોસુખરાશી, મારીઅરજશુણોઅવિનાશી; પ્રભુહુંછુંતમારીદાસી, રખેભુલીજતારે. ૧૮ તમઅર્થેધર્યુંછેશરીર, છોધરમધોરીધરધીર,તમનેમુકીરઘુવીર, બીજાનેનહિવરૂરે. ૧૯ એમજાનકીશોચેમન, સ્તુતિકરતાદિનવચન, અંતરયામીજુગજીવન, તેસરવેજાણીયુરે. ૨૦ વળણ. જુગજીવનેસહુજાણીયું, જે સોચેજનકતનયાયરે, શ્રોતાજનસહુસાંભળો,હવેસ્વયંવરમાંશુથાયરે.૨૧ ઇતિ શ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં બાળકાંડે વીજયાસહસીતાયાંજનકપણપરિતાપોનામષડત્રીશો અધ્યાય. ૩૬

અધ્યાય ૩૭

રાગસામેરી. આવીરહ્યાસહુભુપતી, સ્વયંવરમાંજેણીવાર, ત્યારેજનકરાયનોભાટઊઠી, બોલ્યોતેણીવાર. ૧ સાંભળોસરવેનરપતી, જનકેકર્યુંપણજેહ, જેઆસમેત્રંબકચઢાવે, વરેકન્યાતેહ. ૨ માટેશુરવીરપ્રાક્રમીશુભ, હોયક્ષત્રીરાજ; તેઊઠોતતબરથઇકરી, ત્રંબકચઢાવોઆજ. ૩ એવુંશુણીવાયકસરવરાજા, કરેમનવીચાર; શરાસનભણીજોતાસકળ, શીવધનુષપ્રચંડઅપાર. ૪ ઘણુકઠણત્રંબકજોઇને, ગતબળથયારાજન; પછેપરસ્પરવાતોકરેછે, રાયઅન્યોઅન્ય. ૫ એશરાસનજેચઢાવે, એવોનથીકોરાજ; બીજોકહેઅમોઆવ્યાછુ, જોવાસ્વયંવરકાજ. ૬ એકકહેઅમારેજનકસાથે, ઘણોમિત્રાચાર; તેમાટેઆવ્યાઅમોકરવા, ગૃહસ્થનોવહેવાર. ૭ કેટલાકેઆવીહલવ્યું, નહાલ્યુંતેચાપ; તેપાછાબેઠામાનમુકી, પામ્યામનપરિતાપ. ૮ કેટલાકહેઅભીમાનથી, જોઊઠીશુંઆવાર; અપમાનથશેઆપણું, એમકરેમનવીચાર. ૯ એમધનુષહાલ્યુંનહીકોઇથી, થઇઘડીબેચાર; ત્યારેજનકનૃપતીબોલીયા, સાંભળોરાજકુમાર. ૧૦ રાજ્યેંદ્રબળીયોહોયજે, ત્રંબકચઢાવોઆજ; પરણાવુંતેનેજ્યાનકી, માટેઊઠોકરવાકાજ. ૧૧ જોઇરહ્યાનીચુંસુણીસરવે, કોઇનઊઠયોસુર; તેસમેદશમુખઆવ્યો, અભીમાનસાગરપુર. ૧૨ કકોતરીલખીહતીજનકે, રાવણનેતેદીશ; બેમીત્રીસાથેઆવીયો, તેસભામાંદશશીશ. ૧૩ લંકાપતીનેજોઇને, સહુકંપ્યારાજકુમાર, સનમાનકરીઆસનબેસાડયો, વીદેહેતેણીવાર. ૧૪ અભીમાનકરીનેબોલીયો, તેસમેરાવણરાજ; અલ્યાજનકતેંશુંપણકર્યુંછે, કહેમુજનેઆજ. ૧૫ તવવીદેહેત્રંબકદેખાડયું, રાવણનેતતકાળ; એચાપચઢાવેતેને, કન્યાઆરોપેવરમાળ. ૧૬ એવુંસાંભળીનેઅટહાસે, હસ્યોરાવણરાય; કૈલાસસરખોહલાવ્યો, કોણ

માત્રધનુષકહેવાય. ૧૭ મેંઅમરબંધીવાનકીધા, હુંરાવણબળીયોસત્ય; કંદુકનીપેરેઊછાળુમેરૂ, મંદ્રાચળપર્વત. ૧૮ પૃથ્વીઉંધીકરીનાખું, પલકમાંનીરધાર; બ્રહ્માંડચાકચઢાવુંતો, એધનુષનાશાભાર. ૧૯ એમવચણાંવચનબોલીપછે, ઊઠીયોરાવણરાય; વસ્ત્રાભુષણસંભાળીને, ધનુષભણીતેજાય. ૨૦ ત્યારેસીતાનેચિંત્તાથઇજે, રાવણકરશેકામ; પછેસ્તુતીશીવઉમયાતણી, કરતાંસતીઅશીરામ. ૨૧ મહારાજશીવસંકટહરણ, રાખજ્યોમારીલાજ; હાલેનહીરાવણથકી, ત્રંબકતમારૂંઆજ. ૨૨ એમસીતાનામનતણી, ચીંતાજાણીરામેએહ; કરીવીકટદ્રષ્ટીધનુષઊપર, થયુંગૌરવતેહ. ૨૩ રાવણેઆવીબાથમારી, વીશકરશુંત્યાંહે; લેશહાલેનહીતેત્રણો, ભારત્રંબકમાંહે. ૨૪ તદાથયોનીસ્તેજરાવણ, સ્પરસતાંશીવચાપ; હલાવ્યુંહાલેનહી, ત્યારેપામ્યોમનપરિતાપ. ૨૫ પછેઅધરપીસેદંતરીસે, રક્તલોચનક્રોધ; ધનુષતેતવઊપાડ્યું, ઘણુંજોરકરીનેજોધ. ૨૬ પરસ્વેદચાલ્યોઅંગથી, ઉંચુંકરયુંબળવાન; ઘણોશ્વાસચઢીયોસૂરને, થયુંમનઘણુંઅભીમાન. ૨૭ ઊભુંકરયુંજવધનુસને, અતીબળકરીમહાકાય; કરમાંહેથીલથડ્યુંતદા, તવપડયોરાવણરાય. ૨૮ પૃથ્વીઊપરપડ્યોદશમુખ, થયોપુરણપ્રહાર; તેનીઊપરપડ્યુંત્રંબક, ચંપાયોતેણીવાર. ૨૯ તેભડાકોસબળોથયો, ઘણીઊડીરજતેહાર; રૂધીરચાલ્યુંમુખથકી, કચ્ચરથયોનીરધાર. ૩૦ પોકારકરતોબોલીયો, તમેસુણોસર્વેજન; હુંદબાયોછુંમુનેકાઢો, થાયપીડાતન. ૩૧ અરેજનકમુજનેકાઢવેહેલો, જશેમારાપ્રાણ; તોકુંભકરણઇંદ્રજીતતુજને, મારશેનીરવાણ. ૩૨ પુરભંગકરશેઅસૂરતારૂ, લેશેમારૂવેર; પામુનવોઅવતારજો, જાઊજીવતોમુજઘેર. ૩૩ એમતેસમેચંપાયોરાવણ, થયુંદુખઅપાર; પૃથ્વીઊપરપડયોનીશીચર, કરેમુખપોકાર. ૩૪ વળણ. પોકારકરતોમુખેરાવણ, પીડાપામેતનરે; ત્યારેસર્વસભાસાંભળતાંબોલ્યા, જનકરાયવચનરે. ૩૫ ઇતીશ્રીરામચિત્રસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં બાળકાંડેરાવણમાનભંગોનામસપ્તત્રિંશોઅધ્યાય. ૩૭

અધ્યાય ૩૮

રાગમારૂ. બોલ્યાજનકતેપુરૂષવચન. નથીબળીયોકોરાજન; મેંહેજોઇસરવનીકરણી, નીરવીરથઇઆજધરણી. ૧ ભુનક્ષત્રીકરીભૃગુનાથ, ગયુંબળપરાક્રમતેસાથ; પછીજનમ્યોનથીકોઇસુર. રાણીજાયોક્ષત્રીપુર. ૨ સરવેબેઠાહીમતહારી, રહીકન્યાકુંવારીમારી; સરવેભુપતીશોભાસહીત, પણછેપુરષારથરહીત, ૩ કહ્યાંઅઘટીતએવાંવચન, રહ્યાસાંભળીસહુરાજન; સુણીજનકનીવ;ણીવીરોધ, ચઢયોલક્ષમણનેઅતીક્રોધ. ૪ થયાંલોચનરાતાંચોળ, ફરકેઅધરભ્રકુટીકપોળ; પ્રગટચાંરોમાંચીતઅંગ, ચઢયોકામાનુજરણરંગ. ૫ જેછે

શેષતણોઅવતાર, ક્ષણમાંકરેવીશ્વસહાર; વીરાસનઊચોકરીપાણ, ગુરૂપ્રત્યેબોલ્યાવાણ, ૬ એમુનીવરઆવાંવચન, કેમબોલેજનકરાજન; બેઠારામચંદ્રરઘુરાજ, કેમલોપીએગેલાજ. ૭ સુણતાંભાનુકુળતન, કેમબોલેકઠણવચન; કહોતોઉરવીઊંધીનાંખુ, એકહસ્તમાંમેરૂરાખુ. ૮ કરૂંત્રંબકચોળીપીષ્ટ, તોહુંરામનોદાસકનીષ્ટ; સુમીત્રીનાંવચનસુણીધીર, નેત્રસમશાકરીરઘુવિર. ૯ રામેલક્ષમણવારયાજ્યારે, મુનીકૌશીકબોલ્યાત્યારે; ઉઠોરામહવેકરોકાજ, પાળોજનકતણુંપણઆજ. ૧૦ ગુરૂઆજ્ઞાચઢાવીશીષ, પછીઉઠયાશ્રીજગદિશ; જેમનીશાઅંતેઉગેતરણી, એમશોભાશીકહુંવર્ણવી. ૧૧ જ્ઞાનવેદાંતેઅવરોધ, થાયઅંતરમાંનીજબોધ; જેમઆરાધ્યમુરતીદેવ, યજ્ઞઅંતેપ્રગટેએવ. ૧૨ પ્રહલાદકારણમનધરી, જેમપ્રગટયાશ્રીનરહરી; ગુરૂવચનપાળવાઆપ, હરવાજનકતણોસંતાપ. ૧૩ જાનકીનાપુરણકામ, તેસમેઉઠયાશ્રીરામ; ગુરૂચરણવંદ્યાતેણીવાર, કર્યોસહુમુનીનેનમસ્કાર. ૧૪ એવીરક્તરામબ્રહ્મચારી, ઉઠયાસરજુતીરવિહારી; બ્રહ્મપુરણઆનંદરૂપ, ચાલ્યાકોટીબ્રહ્માંડનાભુપ. ૧૫ શ્યામસુંદરતનસકુમાર, પેહેરયુંપીતાંબરચળકાર;મણિજડીતમુગટશીરશોભે,જેનાતેજથીદીનકરથોભે. ૧૬ કાનેકુંડળમચ્છાકાર, ઉર્ધમુક્તાફળનાહાર; મણિમાળહીરાગલુબંધ, કરકંકણબાજુબંધ. ૧૭ શોભેવસ્ત્રાભુષણસાર, એમચાલ્યાવીશ્વાધાર; પામ્યાવીસ્મેસર્વેભુપ, જોઇરઘુવરકેરૂંરૂપ, ૧૮ આવીઉભાધનુષનીપાસ, થયાંજાનકીજોઇઉદાસ; મનગભરાયુતેણીવાર, રામચંદ્રઘણાસકુમાર. ૧૯ સોરઠા. વીચારેજાનકીમન, જોઇકઠિણતાધનુષની; રઘુવરકોમળતન, ઉપડશેકેમએથકી. ૧ શીવનુંધનુષકઠોર, કોણગજુંએબાળનું; એમાંએટલુંક્યાંથીજોર, હજુમુખપરમુછઆવીનથી. ૨ તુંનીર્દયથયોહેતાત, આવુંદુસ્તરપણતેકેમકરયું; એમદનમનોહરગાત, એનેજોઇદિયાકેમનથીઆવતી. ૩ અરેતાતવીચારીજોઆપ, તુંવેરીથઇકેમનીમડયો; હુંજાણુંખરોમુજબાપ, પણમુશ્કીપરણાવેજોરામને. ૪ મુજમાણતણુંપણકાજ, હુંજીવીનેહવેશુંકરૂં; રામવિનાવરઆજ, હુંતોબીજાવરનેનહીવરૂં. ૫ રાગમારૂ. એમકરેસોચનાસીતા, મનઉપન્યુદુખઅમીતા; જાણ્યુંઅંતર્યામીતેહ, કરેચીંતાજાનકીજેહ. ૨૫ જાણીપ્રીતએવીમનમોયુ, પછીધનુષનીસામુંજોયુ; પીતાંબરનોકાછડોવાળી, કટીવસ્ત્રબાંધ્યુસંભાળી. ૨૬ ચાંપ્યોમુગટવાળીઅંબોડો, સંભાળ્યોકુંડળનોજોડો; હીમસાંકળાંહીરેજડાવ્યાં, કરનાંકડાંઉંચાંચડાવ્યાં. ૨૭ જેસભાનાજનઅશેષ, જુવેસહુથઇરહીતનીમેશ; લઘુલાઘવતાકરીરામ, ચાંપ્યોપદનોઅંગુઠોવામ. ૨૮ એકખુણેદાબ્યોજેણીવાર, થયુંઉંચુંતડીતાકાર; અકસ્માતઉપડીયુએહ, વામકરશુંઝાલ્યુંતેહ. ૨૯ પ્રતિચાગ્રહીજમણેહસ્ત, રઘુવીરથયાછેસ્વસ્થ; નમાવ્યુંતેચઢાવામાટ, ત્યારેશ

વામાંડયુંતડેડાટ. ૩૦ નાંખેચીસત્રંબકચડડાટ, પુંઠેફાટીથાયેફડેડાટ; પ્રથ્વીમં ડળડોલવાલાગ્યુ, શેષનાગતણુંબળભાગ્યુ. ૩૧ કડકડયાઆદીવરાહનાદંત, જેનીઉપરપૃથ્વીઅનંત; દીગપાળેકર્યોચીકાર, ભાનુચકીતથયોતેણીવાર. ૩૨ શીવજીનીસમાધીછુટી, ત્યારેપવનતણીગતીખુટી; પામ્યામુર્છાસભાનાજન, કરશાપડયાંરાજન. ૩૩ જેમતોડેગજઇક્ષુડંડ, એમરામેભાગ્યુકોડંડ; નમાવ તાંભાગ્યુભડેડાટ, કાટકોથયોછેકડેડાટ. ૩૪ શીવત્રંબકછુટ્યુપ્રચંડ, થયોશબ્દ તેવ્યાપ્યોબ્રહ્માંડ; થયાધનુષતણાબેખંડ, પામ્યામુર્છાવીરઅખંડ. ૩૫ થયુઅ ચેતસરવેજ્યારે, છેસુચેતપંચજણત્યારે; સીતાજનકનેવિશ્વામિત્ર, રામલક્ષ્મ ણુવિર્યવિચીત્ર. ૩૬ છપૈછંદ. ધરધરાધરકંધરહરત, ડરતદીગજગયંદલર; અર કચંદરથખરત, ઝરતનીરજરઅનીકધર, સરીતસીંધુસરડોલ; ગર્તગીરીગ ર્જયેઘોરકર, ચકિતકચ્છઅહીકોલ; નાયકાથકીતનરતવર,અજઇંદ્રચલીતદશ કંધડર; ચીકારચંડધુનીધરઅલખ; દશરથનંદનગીરીધરકહે, જનકનગરતો રોધનખ. ૧ વળણ. ધનુષભાંગ્યુરામચંદ્રે, વ્યાપ્યોશબ્દબ્રહ્માંડરે; પૃથ્વીઉપર નાખ્યાવળતા, સાયકનાબેખંડરે. ૪૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટ કધારાયાંબાળકાંડેશ્રીરામૈણધનુષખંડનનામઅષ્ટત્રિંશોઅધ્યાય. ૩૮.

અધ્યાય ૩૯

રાગધન્યાશ્રી. શ્રીરામેકર્યોધનુશનોભંગજી, જનકપણપાળ્યુંરાખ્યોરંગજી; રાવણુઉઠયોથઇસાવધાનજી, તેગયોલંકાપામી અપમાનજી. ૧ ઢાળ. અપમા નપામીગયોરાવણ, રામેભાગ્યુંચાપ;તેસમેજયજયકારવરત્યો, થયોઅધિકપ્રતા પ. ૨ સહુસભાનેમુર્છાવળી, તેથયાસર્વસચેત; શ્રીરામનેજોતાતદા, વાત્સલ્ય પ્રેમસમેત. ૩ સહુપરસ્પરવાતોકરે, રઘુવીરઅતિસકુમાર;એકઠણુસાયકકેમભાં ગ્યું, એમકરેમનવિચાર. ૪ હર્ષઆંસુઆવ્યાંસહુને, રોમાંચિતગદવાણુ; જન કસીતાસહીતસર્વે, હર્ષપામ્યાંજાણ. ૫ તેસમેવિશ્વાસમિત્રઉઠયા, હર્ષપ્રેમઅપા ર; રૂદેચાંપીયારઘુવીરને, આશિષદેતાસાર. ૬ ત્યારેજનકઆજ્ઞાથકીઉઠયા, જા નકીજીત્યાંહે, હંસગમનીહરખશુ, વરમાળાગ્રહીકરમાંહે. ૭ શણગારજીયાસો ળઅંગે, ચુંદડીઝળકાર; પ્રકાશપૃથ્વીથાયછે, જેમતડીતનોચળકાર. ૮ ગજગ તિચાલેચપળચરણે, ધુઘરીઘમકાર; પદપાનઅણુવટવીંછીવા, નેપુરતણોઝળ કાર. ૯ એવાંજક્તજનુનીઆવ્યાં, જાનકીરૂપરસાળ ;રઘુવીરકેરાકંઠમાંહે, આ રોપીવરમાળ. ૧૦ મુનિયેકહ્યુંપાએનમો, તવવિચારેમનસાથ; પેલીઉપલની સ્ત્રીથઇ, રજપરશીપદરઘુનાથ. ૧૧ કરઅંગુળીદશમુદ્રિકામાં, જડયાપદીકવિ શાળ; તેપરસતાંથાયેપ્રેમદા, મુજશોક્યકેરૂંસાલ. ૧૨ એવુંવિચારીસનમુખઉ ભાં, જનકતનયાત્યાંહે; વીજીયાસખીયેતેસમે, સમજાવ્યાંસમશામાંહે. ૧૩ ૫

છેપાયેલાગ્યાંપ્રીતશું, ત્યારેથયોજયજયકાર; દેવનાંદુંદભીવાગીયાં, થઇપુષ્પ વૃષ્ટીઅપાર. ૧૪ નીજઆસનેબેઠાંજઇ, હરખ્યાતેસીતામન, વાજીત્રવાજેઅતિ ઘણાં, કરેગાંનમંગળજન. ૧૫ આનંદમનપામીતદા, ઉઠયાજનકરાજન, રામ લક્ષ્મણનેબેસાડયા, પોતાનેઆસન. ૧૬ જામાત્રશ્રીરઘુવરથયા, તેજોઇહરખેરા ય, પછેવિશ્વામિત્રનીસાથબોલ્યા, સુણતાંસર્વસભાય.૧૭ કંકોતરીલખોઅવધ પુરમાં, રાયદશરથજ્યાંહે, સહુસાથતેડીભુપતિ, વહેલાપધારેઆંહે. ૧૮ મુનિ કૌશિકેકંકોતરીલખી, વીનેકરીબહુત્યાંહે, કુમકુમેછાંટીપત્રબીડયો, આપ્યોદ્વિ જકરમાંહે. ૧૯ ચાલ્યોવિપ્રઉતાવળો. અતિહરખશુંતેણીવાર, તેઅવધપુરમાં આવિયો, જ્યાંરાયનોદરબાર. ૨૦ તેસમેદશરથસભાકરીને, બેઠાછેગુરૂસાથ, વિજોગછેરઘુવીરનો, ચિંતાકરેનરનાથ. ૨૧ અરેગુરૂવિત્યાદિનબહુ, ગયારામ લક્ષ્મણજ્યાંહે, પછેખબરકંઇઆવીનથી, શુંહશેકારણત્યાંહે. ૨૨ એટલેદ્વિજ વરઆવિયોછે, સભામાંતેદિશ, રાયનેકરકંકોતરી, તેઆપીદેઇઆશિષ.૨૩ શ્રી રામલક્ષમણકુશળછે, રાજેજનકપુરમાંહે, નરપતિજોતાંસર્વેરામે, ધનુષભાગ્યું ત્યાંહે. ૨૪ જાનકીયેવરમાળઘાલી, થયુંરૂડુકાજ, જાનસર્વેલેઇતમને, તેડયાજ નકેઆજ. ૨૫ મીથુલાપતિયેકહ્યોછે,પરણામઅતિઅહલાદ,ઘણોકરીતમનેકહ્યા, કૌશિકેઆશિરવાદ. ૨૬ એવુંસાંભળતામાંરાયદશરથ, પામ્યાહરખઅપાર, રા મેસ્વયંવરજીતિયો, સુણીથયોજયજયકાર. પછેદશરથેકંકોતરી, આપીગુરૂક રમાંહે; સહુસભાસુણતાંવશિષ્ટવાંચે, ઉકેલીનેત્યાંહે. ૨૮ સ્વસ્તિશ્રીમાહાશુભ સ્થાનક, અવધપુરપાવન; પુજ્યમુરતીપાવનજસ, નૃપમુગટમણીરાજન. ૨૯ અખંડલક્ષમીઅલંકૃતગુણ, સકળબળમહીમાય; કેતુવતરવીકુળવીષે, મહા રાજદશરથરાય.૩૦ લખીતંગમીથુલાપુરથકી,શેવકજનકઅભીરામચુડામણી મહીપતિમારો,માનજ્યોપરણામ. ૩૧ શુભકારણલખ્યાનું,તેસાંભળોનૃપનાથ; તમપુત્રમુજપુરવીષેઆવ્યા,મુનીકૌશીકસાથ. ૩૩ તેસ્વયંવરમાંધનુષભાગ્યું, પાળ્યુંમુજપણરામ; મમપુત્રીયેવરમાળઘાલી,થયાંપુરણકામ. ૩૩ માટેપરણા વારઘુવીરને, શુભલગ્નકરવાકાજ; સહુસાથનેતેડીતમો, વહેલાપધારોઆજ. ૩૪ તમોસદાજસવંતછો, શોભાસહીતરાજન; તેમાટેવહેલાપધારજો, મુજને કરોપાવન. ૩૫ એવીનંતીશેવકતણી, લખ્યુંતેહધરજ્યોચંત; કોટીઘણુંકરી માનજ્યો, ભુપતીભાગ્યવંત. ૩૬ એમપત્રવાંચ્યોવશીષ્ટે, તેસુણ્યોદશરથરાય થયામગ્નબ્રહ્માનંદમાં, અતીહરખઅંગનમાય. ૩૭ સહુસભાનેભુપેકહયુંજાને જવાનેકાજ, પ્રધાનનેકહેસકળસૈન્ય, કરોતતપરઆજ, ૩૮ વીરબન્યોહરખિ યાજે, ભરથશત્રુઘન; સહુઅવધપુરમાંવાતચાલી, લોકકહેછેધન્ય. ૩૯ રાણી વારસમાંજઇરાણીને,કર્યુંરાયેજાણ; જનકપુરનોપત્રતે, સંભળાવીયોનીરવાણ

૪૦ રાણીયોસહુઆનંદપામી,ઉલટઅંગનમાય;થયોકૌશલ્યાજીનેતદા, તેહરખ નવકેહેવાય.૪૧ દ્વિજવરતણીશેવાકરી,સંતોષીયોબહુપેર;ગીતમંગળગાયસર્વે થઇછેલીલાલહેર.૪૨ પછેઅશ્વગજરથપાલખી, શણગારીયાંવાહન; વસ્ત્રઆભુષણધરીતતપરથયાસહુજન. અવધપુરનીપ્રજાસહુવહેવારીયાશ્રીમંત;જવાજનકપુરથયાતતપર,જાનશોભાવંત. વળણુ.શોભાવંતથઇજાનસર્વે,વાજેબહુવાજીંત્રરે;શૈન્યાસકળશણુગારીયું, તેચળકેચીત્રવિચિત્રરે.૪૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રે સંમતવાલ્મિકીના. ધારાયાંબાળકાંડશ્રીરામસ્યસીતાપ્રાપ્તી શ્રવણાતદશરથહર્ષોછવોનામએકોનચત્વારીશોઅધ્યાય. ૩૯

અધ્યાય ૪૦

રાગસામેરી. દશરથરાજાહરખ્યાઅપારજી, જનકપુરજાવાકર્યોવિચારજી, પડોવજડાવ્યોપુરમોઝારજી, જાનેજવાનેસૌથાઓતૈયારજી. ૧ ઢાળ. તૈયારથાઓજવાજાને, જનકપુરમોઝાર, માટેજેનેઇચ્છાહોયતો, આજનીકળોનરનાર. ૨ એવુંસાંભળીપુરજનસકળ. અતિહરખપામ્યામન, વૃદ્ધબાળકવિનાસરવે, થયાસત્વરજન. ૩ ગજઉપરબેસાડ્યાપ્રથમ,ગુરૂવશિષ્ટનેતેણિવાર, રથમાંહેબેઠારાયદશરથ, જોડીયાહયચાર. ૪ અશ્વઉપરચઢયાબન્યો, ભરથશત્રુઘ્ન, સહુરાણીયોબેઠીસુખાસન, સંગદાસીજન. ૫ અનેકરથહયગયપદાતી, સુખાસનઅપાર, ચતુરરંગસેન્યાનીકળી, તેઅવધપુરનીબહાર. ૬ વાજીંત્રવાજેઅતીઘણાં, થઇ રહયોજયજયકાર, હણુહણેકેકાંણુકચ્છી. ગજકરેચીક્કાર. ૭ હસ્તીઉપરવીપ્રબેઠા, બંદીજનબહુરંગ, રઘુકુળતણીકીરતિવખાણે, પામેહરખઉમંગ. ૮ નેજાઅંબાડીધ્વજાઝળકે, કનકમણીમયસાર, છત્રચામરચળકતાં, ઝળકતાંતડિતાઆંકાર. ૯ વીરસુરાવેશપુરા, ચાલ્યાચડીકેકાણ, આભુષણશુભશસ્ત્રઝળકે, રત્નજડીતપલાણ. ૧૦ શુભશુકનનંદી નીકળ્યા, ચાલ્યાજનકપુરનીવાટ, સરિતવનઆવેબહુ, ઓળંગતાગિરિઘાટ ૧૧ વાટેજ્યાંવાસોરહે,દશરથસહીતસમાજ, સુરલોકજેવુંસ્થળભજે, જાણેભુપતિસુરાજ. ૧૨ એવીશોભાસહીતઆવ્યામીથુલદેશમોઝાર, જનકપુરનીબાહારઉપવન, ઉતર્યાતેઠાર. ૧૩ નીશાનનોબતગડગડે, શોભાસહીતરાજન, રૂપકબાંધેતેતણું, શ્રોતાસુણોએકમન.૧૪ પાયદળશમદમતણુમાંહે, સદ્દુવિવેકીતુરંગ, તેચાલેઆગળમલપતા, રક્ષાકરેનિજઅંગ. ૧૫ તેનીપુઠેનિજબોધના, કુંજરવીરાજેસાર; રામનામતણુામુખેકરતા, ઘણાચિક્કાર.૧૬નિજાનુવવનાદીવ્યરથમાં, બેઠામોટાસંત; તેરામરૂપનેનીરખવા, અનુભવચઢયામાહાનંત. ૧૭ પ્રયાણપ્રથમેજાગ્રતી, પુરગ્રામસ્થુલનિવાસ; ત્યાંરહીદશરથરામને, સંભારતાસુખરાસ. ૧૮ સ્વપ્નાઅવસ્થાગામડાંસુક્ષ્મ, ત્યાંનથીરહેતારાય;અઘોરવનવાટેઘણાં,તેસુ

પ્રાપ્તશુપ્તીકહેવાય.૧૯ એમકરતાંજનકપુરને, આવીયાઉપવન;ત્યાંલક્ષકરીરે
હારાયજણાયા, રામપ્રાપ્તીચિન્હ. ૨૦ વિદેહનેતવખબરથઈ, જેપત્રાર્થીમહારા
જ; સામાઆવ્યાવાજીંત્રવાજતે, સાથેઘણાપૃથ્વીરાજ. ૨૧ ગુરૂવશિષ્ટનેચરણે
પ્રથમ, નમિયાજનકરાજન; પછીરાયદશરથનેમલ્યા, ભેટિયાઅન્યોઅન્ય. ૨૨
ભુપનીપાસેપુત્રછેજે, ભરથશતરૂઘન; રાયજનકતેનેજોઇને,સ્થિરથયાંછેલોચન.
૨૩ પડયાવિદેહવિચારમાં, બેપુત્રજોઇનેત્યાંહે; રામલક્ષ્મણમુજઘેરછે, શું રીસા
વીઆવ્યાઆંહે. ૨૪ એમતનએતદવતજોઇને, વિચારેમનવિદેહ; વશિષ્ટનેપુછ
યુ તદાત્યારેનિવર્ત્યોસ દેહ. ૨૫ વણુમાનદેઇનેજાયેતેડી, રાયનગરમોઝાર, સુમં
તેસૈન્યસકળપછે,ઉતારીતેઠાર. ૨૬ જનકપુરમાંગયાદશરથ, શોભાનોનહિપા
ર, સહુલોકજોઇવિસ્મેથયા, વળીગૌરશ્યામકુમાર. ૨૭ એકસુંદરમંદિરશોભ
તુ, રહેવાનેઆપ્યુત્યાંહે, સહુસાથસુનરનાથપોતે, ઉતર્યાતેમાંહે. ૨૮ પછીરા
મલક્ષ્મણમલ્યાઆવી, લાગ્યાગુરૂનેપાય, પિતાનેચરણેનમ્યા, તવહરખ્યાજોઈ
રાય. ૨૯રાયેચાંપ્યારૂદેસાથે,રામલક્ષમણતન,સંતોષપામ્યારાયજી,જેમપામેનિર
ધનધન. ૩૦ કૌશલ્યાકૈકૈસુમિત્રાયે, બેસાડયાઉછંગ, રૂદેચાંપીસુંઘેશીર, જેમવ
ચ્છધેનુસંગ. ૩૧ સહુસભાસાથેરાયદશરથ, ગુરૂબ્રહ્મકુમાર, તેમંડપજોવાચાલિ
યા,સીતાસ્વયંવરસાર. ૩૨ભુપતેસરવેદેખાડયા, જેચાપકેરાખંડ, આજુઓનૃપ
શ્રીરામજીયે,ભાગીયુકોદંડ. ૩૩ તેજોઇદશરથથયાવિસ્મય, અતિપ્રચંડકઠોર;
એકેમભાગ્યુ પ્રાણવલ્લભ, કોમળરામકીશોર. ૩૪ પછીવિદેહેઆદરકરી, બેસા
ડિયાઆસન, રાયદશરથપાસબેઠા, ચારેપુત્રરતન. ૩૫ વશિષ્ટગુરૂઆદેસભાસ-
હુ, બેઠાથઇનિશ્ચિત. અન્યપૃથ્વીરાયબેઠા, હરખપામીચીત. ૩૬ પુત્રચારેસહીત
દશરથ, શોભતાશ્રીમંત, તેસમેજનકેમાનીયા, ભુપતિભાગ્યવંત. ૩૭ પછેજ
નકરાજાબોલીયા, શુણોભુપતિકહુપેર, પુત્રચારેતમારાતે, પરણાવોમુજઘેર.
૩૮ બેકન્યાછેમાહેરી, ઉન્મીલાસીતાનામ, માલતીશ્રુતકીરતિબે,મુજબંધુની
અભિરામ. ૩૯ રામનેસીતાવરે, ઉન્મીલાલક્ષમણવીર, માલતીભરથને, શ્રુત
કીતિશતરૂસુદનધીર. ૪૦ એવુ સાંભળીસહુસભાહરખી, આનંદ્યાભુપાળ, પછે
સામાસામીરચ્યામંડપ, અતિવિચિત્રવિશાળ. ૪૧ વાજીંત્રબેમંડપવિષે, વા
જતાંઅતિઘનઘોર, ગાયમંગળગીતશુંદર, શુંદરીચિતચોર. ૪૨ વળણ. ચિ
તચોરચતુરાચોળેપીઠી, વરકન્યાનેતેણીવારરે, સહુકરેભોજનભાવતાં, મનપા
મેમોહઅપારરે ૪૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંબાળકાંડે
અયોધ્યાપુરવાસિભિદશરથસ્યજનકપુરાગમનંનામચત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૦

અ.૪૧રાગઘોળનીદેશી. શુભમહુરતમાંહેલગ્નલીધું કરીમુનીયેવીચાર;માર્ગ
શીરસુદપંચમી, શુભજોગગ્રહચંદ્રવાર. ૧ ગણપતીપધરાવીઆ, જેસકળ

મંગળરૂપ; ગોત્રજકેરીસ્થાપનાકરી, પુજ્યાદશરથભુપ ર ચારકન્યાચારવરને પીઠીચોળીઅંગ; સ્નાનવીધિયેકરાવ્યાં, ધર્યાઅલંકારઉમંગ ૩ રાયજનકનેઘેર થીઆવી લઇકલ્લુવોનાર; તેગીતમંગળગાયછે, આનંદહરખઅપાર. ૪ તેકેવી શોભેકામની, કવીઉપમાદેસાર;જાણેશાંતીકરૂણાદયાક્ષમા વૃતીઉનમનીઅવી ધાર. ૫ સદબુદ્ધિસદવિદ્યાતીતીક્ષા, સમાધીશ્રદ્ધાવીનીત; મુમુક્ષુતાતુરીયાઉપ રતી, સદગતીસુનીતપુનીત.૬ એવીરામમંદિરમાંપ્રવેશી, સુંદરીશુભકામ, ત્યારેવરઘોડાનોસમેહવો, તતપરથયાશ્રીરામ. ૭ તેસમેજનકેતેડવામોકલ્યા, નીજપરધાન; તેઆવીયાશ્રીરામપાસે, સકળશોભામાન. ૭ જાણેસદવીવેકને બોધઆનંદ, જ્ઞાનતપવૈરાગ; પરમારથનિષ્કામનિશ્ચે, સંતોષનેઅનુરાગ. ૯ વરરાયનેશણગારીયા, જરકશીજામાઅંગ; તીલકમરગમદનાંકરયા, કુમકુમ અક્ષતસંગ. ૧૦ મીશબીંદુદીધાઆંખ્યઆંજી, કરમાંશ્રીફળપાન; વરરાયવર ઘોડેચઢયા, તતપરથઇસહુજાન.૧૧વરઘોડાનીદેશી.॥ તતબરથઇનેરામઉચલી યા, મુનીવરનેલાગ્યાપાય; તીખોતુરંગચાલેનાચતોરે; નીજબંધુસહીતરઘુરાય, રઘુવરજીઘોડેચઢયા. ૧ અંગોઅંગનીશોભાશીકહુ, જોતાંલાજેકોટીકકામ; લ ક્ષણવંતાલઘુવેશેવીરાજતારે, એણેબંધુનીઆગળરામ. રઘુ, ૨ તોરાકલગીમુ ગટપરઝળકતી, ઉપરમુકતાફળનાખુપ; થાકેવરણવતાશેશસારદારે, શુવખા ણુસુંદરરૂપ. રઘુ, ૩ શોભેદશરથસહુજનસાથમાં, ગ્રહીચાલેગુરૂનોહાથ; જોઇ શોભાચારેપુત્રનીરે; પ્રફુલ્લાનંદમાનેનૃપનાથ. રઘુ. ૪ મોડબાંધીમાતાયોચાલતી ગ્રહીનામણદીવોહાથ; ગીતમંગળમધુરાંગાયછેરે, ચાલેસરવરાણીનોસાથ. રઘુ. ૫ વાજેવાજીંત્રનાનાપ્રકારનાં, નાચેઅપછરાગાંધર્વગાય; બંદીજનબહુકીરતી વખાણતારે. જયજયકારસગળાધુનીથાય. રઘુ. ૬ નભદેવનાંદુંદુભીગરગડે, સુરજોતાચઢીનેવિમાન; દઇઆશીશપુસ્પવર્સાવતારે, સુરઅંગનાકરતાગાન, રઘુ ૭ જુવેનરનારીસર્વેનગ્રની, વધાવેભરીમોતિડેથાળ; હરખીનરખીનેલેછે ઓવારણાંરે, ઘણુંજીવજોદશરથબાળ, રઘુ. ૮ આગળસાબેલાસરવેશોભતા, છેલછબીલારાજકુમાર, જરીજીનમણિનાઓરડારે, રત્નજડીતપલાણુતોખાર. રઘુ ૯ એવુંઆપતાસુખડુસર્વેને, તોરણઆવ્યાત્રીભોવનભુપ; ગીરિધારીપ્રભુ ગુણવંતનુંરે, સરવેમોહપામ્યાજોઇરૂપ, રઘુ ૧૦ વળણ. રૂપજોઇરઘુવરતણુ, મોહપામ્યાનરનારરે; હવેસાસુઆવ્યાંપહોંખવા, ત્યાંથઇરહયોજયજયકારરે. ૧૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંબાળકાંડેભરાતૃભીસહશ્રી રામચંદ્રસ્યઅશ્વારોહણંકત્વામંડપસામીપ્યાગમનંનામએકચત્વારીશોઅ.૪૧ અ૪૨. ચાલચાતુરીની.વરરાયતોરણઆવિયા,તેઅશ્વઉપરથીઉતર્યા;મણીબા જડપરઉભારહ્યા, આવ્યાઆચારજહરખેભર્યા. ૧ સુનેનારાણીજનકની, સુમ

તીતેકુશકેતુતણી; તેબન્યેઆવીપોંખવા, ગાયગીતગોરીઅતીઘણી. ૨ શતાનદવશીષ્ટકૌશીક, આદેમુનીવરઆવિયા, વિધીયેકરીપુજનકરાવ્યું, ચારેવર પોંખાવીયા. ૩ મધુપર્કવીધીબ્હેવારસરવે, આરતીવરનીકરી, એમપુરૂષોતમને પોંખીયા, રાણીયેઅતીહરખેભરી. ૪ ત્યાંમંડપમાંછેમાહેરૂ,બાજઠકનકમણી નાધર્યા, વરરાયનેપધરાવીયા, આચારકુળરીતકર્યા. ૫ સઉભુપનેબેસાડીયા; તેમંડપમાંઆદરકરી; એકખંડમાંમરજાદાથી, ત્યાંબેસાડીસઉસુંદરી. ૬ પુર જનપરીજનજ્ઞાતીગુરૂજન, બેઠામંડપમાંમળી; સઉલગ્નરચનાજુવેછે, વાજીંત્રબહુવાજેવળી. ૭ કનકઝારીજળભરીલાવી, રાણીસુમેધાવહાલમાં, પગપખાલ્યાવરનાવીદેહે, કનકકેરીથાળમાં. ૮ યજ્ઞોપવીતપહેરાવીયાં, તેવેદમંત્રેઅનુસરી; જનકેતેવરનેપુજીઆ, પછીશોડષઉપચારેકરી. ૯ લગ્નઘટીકાસાધેગણીક, ઘડીયાળબાંધીનેતદા. પછીપધરાવીત્યાંચારકન્યા, શણગારીનેસરવદા ૧૦ સાવધાનવાણીવીપ્રબોલે, અંતરપટઆડાધર્યા, મંગળાષ્ટકઉચ્ચારકરતા; મુનીમનહરખેભર્યા ૧૧જ્યારેલગ્નઘટીકાપુરણથઇ, ત્યારેવેદઆચારજભણે; મંગળાક્ષતમંત્રીને, કરઆપ્યાવરકન્યાતણે. ૧૨ કન્યાકેરેસીશચરણે, વરેમુકયાતેજદા; પછીવરતણેપદશીશઅક્ષત,કન્યાયેમુક્યાતદા. ૧૩ એમવેદવિધીયેલગ્નથાય, કર્યાહસ્તમેળાપ; સ્વસ્તીવાચનબોલતા, વરમાળાઘાલીઆપ. ૧૪ એમચારકન્યાકરીઅર્પણ, જનકભુપેત્યાંહે; મંગળતુરીવાજીત્ર, જયજય થાયમંડપમાંહે. ૧૫ રામસીતાપરણીયા, ઉર્મીલાનેલક્ષમણવર્યા; શત્રુઘન શ્રુતકીરતીને, માલવીભરથહરખેભરયા, ૧૬ મંગળફેરાફરેછે, વરકન્યાહરખે અતીઘણું; શેષનાગનકહીશકેઅતી, શોભાસુખતેસમેતણું.૧૭ મણીથંભમાંપ્રતીબીંબભાસે, ફરેવરકન્યાય; અલંકારઅંગેઝળકતા, શીવરણવુંશોભાય.૧૮ જાણેચારઅવસ્થાશોભીયે, અભીમાનીસાથેજેમ; એમફેરાફરતાંતેસમે, વરકન્યાશોભેતેમ. ૧૯ ચારમંગળવરતીયાં, જનકેકર્યાં બહુદાન; વળીજાચકને આપ્યુંઘણું, ધનવીપ્રનેદેઈમાન. ૨૦ શાખોચારકરેપરસ્પર, આચારજતેણીવાર; કુળરીતથીવરકન્યાવળતાં, આરોગ્યાંકંસાર. ૨૧ હોમહુતાસનમાંકરો, ગોત્રજપુજાપ્રસન; એમવરકન્યાપરણીરહ્યાં, પછીકરાવ્યુંધ્રુવદરસન. ૨૨ ગુરૂચરણનમીયાભાવશુ, રઘુવીરસાથેભરાત; પછીપીતાનેપાયેનમ્યા, પદવંદનાકરીમાત. ૨૩ મીથુલાપતીનાકોડપહોત્યા, હરખ્યાદશરથભુપ; વખાણેછેજનકસકળ, જોઇવરકન્યાનુંરૂપ. ૨૪ વળણ॥ વરકન્યાનુંરૂપજોઇને, હરખેસઉનરનારરે; દુંદભીવાજેદેવનાં, થઇરહયોજયજયકારરે. ૨૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકી નાટકધારાયાંબાળકાંડે ભ્રાતૃભીસહશ્રીરામસ્ય સીતાદીજનક પુત્રીભીઃલગ્નકર્ણનામદ્વીચત્વારી શોઅધ્યાય. ૪૨

અ૪૩. રાગ ધવળધન્યાશ્રી. શ્રોતાજન સુણજો ભાવધરીને,પાવનરામકથા યજી; નીતનીત આનંદ મીથુલાપુરમાં, મંગળઉછવથાયજી. ૧ શ્રીરામલગ્ન જોઈ મગ્નથયા, મુની દેતા આશીર્વાદજી; ક્ષણુક્ષણુમાં થાય પુષ્પવૃષ્ટી, કરે દેવ દુંદભી નાદજી. ૨ શીવ બ્રહ્મા મઘવાપતી આદે, દેવસકળ કહેવાયજી. ૩ તેવીપ્રવેષધરીઆવ્યા, જનકપુરજોવા રામવિવાહજી.અન્યમુનીવરપૃથ્વીકેરા, માનુભાવમહાનંતજી; તેલગ્નજોવાનેજનકપુરઆવ્યા, પામ્યાહરખઅનંતજી. ૪ નગ્રનીવાસીનરનારીજન, ગીતમંગળસઉગાયજી; અવધવાસીજનસુખ બહુપામે, આનંદમાંદીનજાયજી. ૫ નીતનીતભાવતાંભોજનસઉને, નીતનીત આઝાંમાનજી; નીતનીતનવલોરંગવીવાનો, નીતનીતનવલાંગાનજી. ૬ સરવે પરસ્પરવાતોકરેછે, નરનારીગુણવાનજી; દશરથજનકસંબંધીસરખા, ભુપતી ભાગ્યવાનજી. ૭ અન્યસમોવડનથીઆજગમાં, ઉપમાએહસમાનજી; વીવેક વીરાગજેવાનૃપજાણેવરકન્યાભક્તિજ્ઞાનજી. ૮ એમપુરજનસરવેવાતોકરે, રખેરામયાંથકીજાયજી; ઘણાદીવસત્યાંરઘુપતીરહેતો, આપણેમહાસુખથાયજી. ૯ પછીસરવસભાસાંભળતાંબોલ્યા, રાય વીદેહવચનજી; કૃપાકરીએકમાસરહો મુજઘેર, દશરથરાજનજી.૧૦ત્યારેશ્રીરામેસમસ્યાકરીગુરૂને,સમજ્યાબ્રહ્મકુમારજીઆગળકામઘણાંકરવાંછે, જેકારણધર્યોઅવતારજી. ૧૧ પછીબારદીવસરહ્યામીથુલાપુરમાં, સાથશું દશરથરાયજી; ત્યારેવશિષ્ટગુરૂકહેભુપતીહવેઅમને કરોવીદાયજી. ૧૨ તમોઅમનેઘણું સુખઆપ્યું, અતીશેવાકરીરાજનજી; રામનેહવેગમતુનથી,ઘરમુકેથયાઘણાદીનજી. ૧૩ એવાંવચનસાંભળીમુનીવરકેરાં, જનકઉઠયાતેણીવારજી; પહેરામણીબહુવીધનીઆપી, કહેતાંનઆવેપારજી. ૧૪ હયગજરથમણીભુષણપટકુળ, પહેરાવ્યાંનરનારજી;ગ્રામસૈન્યસુખઆસન સજ્જા, દાસીદાસઅપારજી. ૧૫ સકળજનસંતોષીજનકે, કરજોડીલાગ્યાપાયજી; વીનેવચનથીકરીવીનતી, રીઝવ્યાદશરથરાયજી. ૧૬ પછીકન્યાઓશણગારીસુંદર; વળાવીતેણીવારજી; વાજીંત્રવાજેવીધવીધનાં, થઇરહયોજયજયકારજી. ૧૭ સૈન્યસકળસાવધાનથયુંને, ચાલ્યાદશરથભુપજી; રાણીયોસઉ સુખાસનબેઠી, વરકન્યાઅનુરૂપજી. ૧૮ ચારહસ્તીશણગારયાસુંદર, બેઠા ચારેભ્રાતજીનીજવધુસહીતસંગાથેશોભે,ભુષણનાનાભાતજી. ૧૯ એવીશોભા સહીતરઘુપતીનીકળ્યાનગ્રનીબહારજી, જનકભુપતીજાનવળાવાચાલ્યાતેણીવારજી. ૨૦ ત્યારેનારદજીએકર્યુંકૌતકબદ્રીકાઆશ્રમગયામુન્યજી, ભ્રગુપતીબેઠાછેતપકરવા; ત્યાંજઇબોલ્યાવચનજી. ૨૧ ફરસુરામ સુણો વચનઅમારૂં બેશીરહ્યાશું આંહેજી,ત્રંબકધનુષતમારૂસમેભાગ્યુંજનકપુરમાંહેજી.૨૨ ત્યારેભારગવકહેભગવાનજએછે, અવતારકૃત્યઅમારોજી,નારદકહેછેકબ્રાહ્મણથઇગયા

શોરહચોમહીઆતમારોજી. ૨૩ શ્રી ચીતક્રોધજેનહીરાખાતો, થશેઅસ્તુતમારૂવહે લુજી;જુવોજમદગ્નિયેક્રોધતજ્યોત્યારે, વીપ્રથયુ ઘણુ પહેલુંજી.૨૪ એવાંવચન સાંભળીનારદકેરાં, ચઢિયોક્રોધઅપારજી, તરતઉઠીનેઆવ્યાજનકપુર, સાથેપ્ર સકુમારજી. ૨૫ જેમબળીયોસિંહસૂતેલોઉઠેછે છેડયોવીખભુપજી, હીરણ્યકષ્ય પુકારણજેમસ્થંભથી,પ્રગટયાનરહરીરૂપજી. ૨૬ જેમ ઘૃતહોમેથીવૈશ્વાનરનીપ્ર ચંડથાયેજ્વાળજી, એમફરશીધરઅતીક્રોધેઆવ્યાજાણેકરશેપ્રલેકારજી. ૨૭ પુ રમાંથીજ્યારેજાનનીકળી, દશરથસહીતસમાજજી, ગજારૂઢથઇઆગળચાલે; શ્રીરામચંદ્રરઘુરાજજી. ૨૮ તેણેસમેત્યાંભ્રગુપતીઆવ્યાક્રોધેકાળસ્વરૂપજી, દુર થકીતેદીઠાત્યારે, કંપ્યાસર્વેભુપજી, ાાવલણ ાા કંપ્યા સરવે ભુપતી; તેજોઇ જમદગ્નીકુમારરે, સંકોચપામ્યાજનકદશરથ, શું થશેઆણીવારરે. ૩૦ ઇતી શ્રીરામચરીત્રેસમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં બાળકાંડેનારદવચનાતપરસુરામા ગમનંનામત્રીચત્વારીંગશોઅધ્યાય. ૪૩ અધ્યાય ૪૪

રાગમારૂ. આવ્યોઉપવનગાંસહુસાથ, એવેસામામલ્યાભ્રગુનાથ; ઉભાસ નમુખમારગરોકી, કોઇસુરસકેનહીટોકી. ૧ જયારેદીઠારેણુકાતન, સર્વેભયપા મ્યાંઘણુમન; થભ્યુશોળપદ્મદળતાંહે, મોટાભુપકંપ્યામનમાંહે. ૧ રાયજન કનેદશરથભુપ, કંપ્યાજોઇભ્રગુપતીનુરૂપ; તપ્તકાંચનજેવુંતન, હુતપામેલોહુ તાશન. ૩ કરફરશીધર્યુંચાપસ્કંધ, અક્ષેભાથાકટીયેબંધ; શીરજટાભસ્મધરી અંગ, નેત્રવીશાળલોહિતરંગ. ૪ ફરકેઅધરભ્રકુટીકપોળ, ક્રોધેતનથયુંરાતુચો ળ; ક્ષત્રીકુળદહનકૃશાનુ, જેવોપ્રલેસમેનોભાનુ. ૫ એવાદીઠાફરશુરામ, ત્યારે મુકીસર્વેમામ;તેસમેપોતેરઘુવીર, ચલાવ્યોગજશ્રીરણધીર, ૬ ભ્રગુપતિસનમુ ખશ્રીરામ,ગજરાખ્યોપુરણકામ; નવઉતર્યાજુગદાધાર, ઉપરરહીનેકર્યોનમસ્કા ર. ૭ જોઇક્રોધચઢયોઅતિમન, અલ્યાકોણતુંકોનોતન; રામકહેસુણોમુનીવર સુત્ર, હુંદશરથરાયનોપુત્ર. ૮ રામનામમારૂંદ્વીજરાજ, મેંકર્યુંધનુષભંગનુકાજ; એવુંસાંભળીનેભ્રગુનાથ, ક્રોધેબોલ્યાકરીઉંચોહાથ. ૯ ચઢયોમદગળમહાઅ ભીમાની, મુનેઆવીનમ્યોનહિમાની; ક્ષત્રીકુળથયોઉતપન, અવીવેકીદુષ્ટતામ ન. ૧૦ રામકહેહુંનસમજ્યોમન, શસ્ત્રધારીનજાણ્યાબ્રહ્મ; જોજાણુતમનેદ્વિજ રાય,તોહું આવીનમુતમપાય. ૧૧ જેમનટુવોધરેબહુવેશ, મુનેએમજભાષ્યુંમુને શ,ત્યારેબોલ્યાફરશુરામ,નથીઓળખતોમુનેરામ. ૧૨ આજેફરશનીતીક્ષણધાર કર્યોક્ષત્રીતણોસંધાર, મારૂનામશણીનેઅર્ભ, છુટેગર્ભવંતીનાગર્ભ.૧૩એણેમારૂ હુંતુજનેઆજતેંકર્યું ઘણુકુડુંકાજ;ભાગ્યુંત્રંબકશીવનુંપ્રચંડ, માટેદેવાઘટેતુનેદં ડ.૧૪ત્યારેથાયમારૂંપ્રતીકાજ,ગુરૂનોરણીચોટળુઆજ;કહેરઘુપતીશુણોસુનીશ, આવડીકરોશાનેરીશ. ૧૫એસળેહ્યુસરાજનજ્ઞુનુ, પોચુવીત્તરહીતપુરાનુભાગ્યુ

ચઢાવતાંતતખેવ, તેમાંહુ શું કરૂમુનીદેવ. ૧૬ અમોબાળપણામાંએવાંધનુષતોડ યાંત્રંબકજેવાં; તમારેહોયએનીઆશતોસંધાવોકારીગરપાસ. ૧૭એવાંસાંભળી હાંસીવચન, તવકહેજમદગ્નીતન;અલ્યારામતું બોલવીચારી,આજ્ઞેતીક્ષણફરશીમારી. ૧૮ એણેક્ષત્રીમારયાઅનંત, સુરવીરનોઆણ્યોઅંત; તું બોલેછેવક્રવચન,જાણીબાળકસાંખુંમન.૧૯ શું જાણેમુનેકેવળવીપ્ર,પુછીજોમુજકારજક્ષીપ્ર; રામકહેશુંદેખાડોકુઠારી, ભાટનીપેરેકીરતીવીસ્તારી. ૨૦ નોહેકુસુમાંડફરશીશુમાયે,જેતરજનીદેખીવીલાય; હું છું રઘુકુળકેરોતન, એદેખાડેડરૂંનહીમન. ૨૧ કહેભ્રગુપતીહોયપ્રબુધ; તોતું કરમુજસાથેયુધ; અરેતમપ્રત્યેમુનીરાજ, કેમશસ્ત્રકુંમારૂંઆજ. ૨૨ સ્ત્રીરોગીનેમુરખબાળ, પરાધીનઅંધઅનેપંગાળ; વૃદ્ધબ્રાહ્મણગુરૂનેગાય,જેષ્ટબંધુનેમાતપીતાય. ૨૩ જેકોશસ્ત્રરહીતવીરથ, પળાયેરણથીસમરથ; એટલાંપરજોકરેઘાત, તેઅધરમીપામેનર્કપાત.૨૪આલોકેપામેઅવજશ,પડેનરકમાંઅંતેઅવનીસ; તમોબ્રાહ્મણસાથેઆજ, યુધકેમકરૂંમહારાજ. ૨૫ અલ્યાઅધર્મતારોહુંજાણું, પરપંચીપ્રતીતનઆણું;આજથઇબેઠોમોટોસાધ,મારીતાડીકાવીનઅપરાધ.૨૬તેણેશોકર્યોતુજઅન્યાય, કરીસ્ત્રીતણીહત્યાય; રામકહેતેઅધરમીઅપાર,નીત્યકરતીમુનીનોઅહાર. ૨૭ એમાંશાંનોકરયોઅન્યાય,તેનહોતીકાંઇમારીમાય; તમોનીજમાતાનેમારી, તમથીકોણબીજોદુરાચારી.૨૮તમોબ્રાહ્મણથઇનેઆજ,ધર્યાશસ્ત્રશું કરવાકાજ;શસ્ત્રમુકીધરોજઇધ્યાન,કરોજપતપનેઅનુષ્ટાંન. ૨૯ વલણ ।। અનુષ્ટાનજપતપકરોજઇને,શસ્ત્રમુકોનીરધારરે; એવાંવચનરામનાંસાંભળીને, ભ્રગુમુનીકોપ્યાઅપારરે.૩૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રે સંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં બાળકાંડેશ્રીરામપરશુરામ સંવાદોનામચતુશ્ચત્વારીંશોઅધ્યાય.૪૪ અધ્યાય ૪૫.

રાગસામેરી.અનીહાંરેભ્રગુપતીકોપ્યાશુણીરામવચન,અતીઘણોવ્યાપ્યોકામાનુજતન; અનીહાંરેરીશેકરીરાતાંથયાંછેલોચન, વીરરસપ્રગટયોરોમાંચીતતન.૧ ઢાળ. તનરોમાંચિતમનક્રોધપ્રગટયો,ગાજીનેબોલ્યાભ્રગુપતિ; અલ્યાશુરોબળીયોહોયતો,મુજસાથયુધકરરઘુપતિ. ૨ એમકહીશરાસનકરગ્રહ્યું, સંધાનકરીયુંબાણ; ત્યારેરામેધનુષચઢાવીનેકર્યુંશરતણુંસંધાણ. ૩ ભારગવકહેતુમુકશર; ત્યારેબોલ્યાશ્રીરઘુવીર, તમોવીપ્રમાટેપ્રથમમુકો, શુણોમુનીમતીધીર. ૪ ત્યાંફરશુરામેસજથઇનેમંત્રભણીયાસાચ;ધનુષખેંચીકરણસુધી,મુકીયુનારાચ. ૫ સુસવાડાકરતુંછુટીયું વીજળીસરખુંબાણ, સહુદીશાયોદીપાવતું, જેમઅગ્નિજ્વાળપ્રમાણ. ૬ તેબાણદ્વારેભ્રગુપતીનું, તેજસરવેજેહ,રઘુવરનામુખમાંપ્રવેશું, પરમજ્યોતીતેહ. ૭ તેઆણપણુતેજેકરીને, થયુંતેજસ્વરૂપ, ઇશ્વરનાગુણબળપ્રભુતાઅવતારકૃત્યઅનુપ. ૮ શુરીનરમુનીવરસરવજોતાંસમાયુંતેણીવાર,

થઇપુષ્પનીવૃષ્ટીરામઉપર, દુંદભીજયકાર.૯ ભ્રગુપતીથયાનીસ્તેજત્યારે, વીપ્ર
કેવળરૂપ; તતકાળનમીયારામનેસાષ્ટાંગભ્રગુકુળભુપ. ૧૦ ત્યારેગજઉપરથીઉ
તર્યારઘુવીરતેણીવાર; ભેટીયાભારગવનેતદાવરતીયોજયજયકાર. ૧૧ પછીક
રશીંરકરજ્યુગલજોડીરોમાંચીતગદગદવાણ; સ્તુતિકરતારામની, તેરહીસન
મુખજાગુ.૧૨ ત્રોટકછંદ.જયરામસદાસુખધામજન, મનકામતરૂઘનશ્યામતન;
અવધીપુરપાવનપુન્યધરા, અજનંદનવંદનભુપવરા, જનનીકોશલ્યાભાગ્ય
ભુરી; તનપુરણબ્રહ્મઅખંડહરી, અજઆદીઅનંતઅરૂપયદા, જનસાક્ષકરૂપ
સગુણસદા; કરૂણાયતનમનુજાદઅરી, પટપીતતનુઘનશ્યામહરી; સરસીરૂહને
નકૃપાભવન, પરમારથભોગછબીકવન. વ્રતશાયકચાપનીખંગવરા કતએરજ
નીચરહીનચરા; જગતીતળપાવનરૂપધરી, પદતિરથરાજપુનિતકરી. દશાસ્યં
નભુપમણીસુવનં, જશામંગળવ્યાપીરહ્યોભુવનં, જયશેષમહેપગીરેશગણં, સ્ત
વનેગુણપાવનમુકતરણં. દુખહીનદરીદ્રવનંદવનં, પ્રણમામીવીદેહસુતારવનં
જગજીવઅનીકચરાચરજે ભટકેભવકુપઅજાસરજે, તવભક્તિવીનામદમુઢમ
તી. સપનેનલહેસુખલેશગતી; પરમાનંદપુરણકામવીભો, પ્રણતારતિમોચન
પાહીપ્રભો; અજઆદીઅનામયચીદઘનં, મનમાનસહંસરીપુઅતન, સનકાદી
કનારદદેવપતિ, નીગમાગમસારઅપારગતી. મદમોહનીશાતમદીનકરંખળના
ગકુતમૃગરાજવર; ત્રયતાપશમાવનનામવીધુ, ભવરોગનીવારણગીતમધુતર
ણીકુળકંજનપ્રકાશરવીપ્રગટાહતમાઇકભારભુવી; રઘુવીરમહારણધીરધરં
પ્રણમામીઅભીમતદાનવરં. દોહરા. અખીલવીશ્વમંગળકરણ, હરણસકળભવ
પીર. લીલાવીગ્રહવપુધરણજયજયશ્રીરઘુવીર. ૩૨ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવા
૯મીકીના૦બા૦બા૦પરશુરામકૃતાશ્રીરામસ્તુતીનામપંચચત્વારીંશોઽધ્યાય. ૪૫

• અ ૪૬. રાગધન્યાશ્રી.સ્તુતિશુણીબોલ્યાશ્રીરઘુવીરજી, શુણોમુજવાયટભ્ર
ગુનાયકધીરજી; મેજેચઢાવ્યુંધનુષપરબાણજી, તેપાછુંફરેનહીએનીરવાણજી.૧
ઢાળ.નીર્વાણબાણઅમોઘમારૂં, ક્યાંમુકુહું આજ; નવઉતરેપ્રતીંચાથકી, માટે ક
હો મુનીરાજ. ૨ ત્યારેભ્રગુપતી કહે રઘુપતી, એ મુકો શર નભમાંહે; કાળને છે
દો તમો, મુજ મૃત્યુ આવે જ્યાંહે. ૩ મુજકાળ ક્યારે થાયનહી, કરો મૃત્યુમાર
ગરોધ; સદા અમર કરો મુને હું, સાધીશતપનીજ બોધ. ૪ એવું સાંભળીને
મૃત્યુ મારગ, મુકીયું તે બાણ; નીરોધ કીધો કાળ મારગ, મૃત્યુ મારગ,
મૃત્યુંજય કૃતજાણ. ૫ તે સમે ફરશુરામનું, આવતુ હતું અવશાન; તે શરથકી
નીરોધ કીધો, જીત્યું મ્રત્યુ માન. ૬ ભ્રગુપતી મ્રત્યુ નીરોધ કૃત, રઘુપતી બાણ
વીચિત્ર; એ કથાછે હનુમાનનાટક, વીષે પરમ પવીત્ર. ૭ પછી નમ્યાશ્રીરઘુવી
રને, જમદગ્નિનંદનજેહ; બદ્રીકાશ્રમમાંગયા, તપકરવાબેઠાતેહ. ૮ એવીપ્રભુ
તાજોઇરામની, આશ્ચર્યપામ્યાભુપ; સઉમુનીઆશીર્વાદદેતા, અખિલમંગળરૂ

૫. ૯ સજ્જનહરખ્યાતદા, વરત્યોજયજયકાર;ભ્રગુપતીસાગરક્રોધજળથી,ઉતર્યાજેપાર.૧૦ પછીનાત્યાજનકવળાવીને, ભેટીયાદશરથરાય; વાજીત્રવાજે અતીઘણાં, સઉઅવધપથપળાય. ૧૧ આર્વીજેરાજામળ્યાતેગે, કર્યોબહુસતકાર; એમકુશળરઘુપતિજાનસાથે, આવ્યાપુરમોઝાર. ૧૨ શુભમહુરતમાંમંદિર પ્રવેશા, પુજ્યાગુરૂસુનારૂપ; વધુસહીતચારેપુત્રજેહને, હરખ્યાદશરથભુપ. ૧૩ ગોત્રજપુજાવિધિકરી, આપ્યાઅપરમિતદાન; સઉનગ્રનેભોજનકરાવ્યુ, થાય મંગળગાન. ૧૪ અવધપુરનાલોકસરવે, હરખીયાનરનાર; રઘુવીરવીવાગીત મંગળ, ગાયગુણવીસ્તાર. ૧૫ ઘેરઘેરતોરણપતાકા, સાથીયાકુંભવિતાન; નીતનવાંસુખપણધરી, નારીકરેમંગળગાન. ૧૬ સઉત્રિશ્વનોઆનંદમંગળ.સમેટીસમુદાય, તેઅવધપુરમાંરહ્યોઆવી, નથમાંનસમાય. ૧૭ પ્રસર્યોપછીતેદશદિશા, વિસ્તર્યોચૌદભુવન; પદરામપદ્મઆગવાશીત,જેમમળીયાચળીનોપવન, ૧૮ એસુખસમાજઅવધપુરી, રઘુવીરનોવીવાય, કોટીઅનંતગીરાથકી, વરણવીનવકહેવાય. ૧૯ રાજધાનીદશરથરાયની, સુખસકળશોભાખાણ, તેવિસ્તારીનેવખાંણતાં, હારેકવિનાવાણ. ૨૦ વાલ્મિકમુનીઆદિકવિતેગે, કહ્યાંચરિત્રઅપાર; મેંમંદબુદ્ધિયેકરી, કીધીતકર્યોવિસ્તાર. ૨૧ એબાળકાંડનીકથા કોઇએ, પુરણનવકહેવાય; લીલાસાગરસુધારસ, રઘુવીરનોવીવાય, ૨૨ જેગાયશીખેસાંભળે, આદરેશ્રદ્ધાપ્રેમ; સઉપાપથીમુકાયપ્રાણી, થાયમંગળક્ષેમ, ૨૩ કરેમનનરામચરીત્રનું, સમજેકથાનોમર્મ; નીજભક્તિઆપેતેહને, રઘુવીરપુરણબ્રહ્મ. ૨૪ અમ્રતનિત્યેસેવતાજે, અમરવસતાવ્યોમ; તેસુધાપાનેપડેપાછા, ક્ષીણપુન્યેભોમ. ૨૫ પણકથાઅમ્રતપાંનકરતાં, જનઅમરતેથાય; પદમુક્તીમુસ્તકસુરતણે, અપવર્ગપથપળાય. ૨૬ એઅધિકતાઅમ્રતથકી, રઘુવીરજસમહિમાય; જેબ્રહ્મવેત્તામુક્તતેપણ, કથાનિત્યેગાય. ૨૭ કરેશ્રવણસાદરએકથા, મનપ્રેમથીઉલાસ; રઘુવીરતેનારૂદેમાંહે સદાપુરેવાસ. ૨૮ વાલ્મિકીરામાયણથકી, પ્રાકૃતકર્યોવિસ્તાર; માંહેનાટકધારાતણો, સંમતમેળવ્યોછેસાર. ૨૯ બાળકાંડનીકથાપુરણ, કરીમતિઅનુસાર; પદપુરાંશરશેનેપાંતરીશ, કથારશીક વીસ્તાર. ૩૦ સઉસંતકવીજનમહામતિકહુંવીનવીકરજોડ; પ્રાકૃતવાણીસાંભળી.મુજનેનદેશોખોડ. ૩૧ ગુરૂપુરૂષોત્તમશ્રીધરકૃપાયે, કરીકથાઆનંદ; દાસ ગીરીધરનીમીતમાત્ર, એકર્તાશ્રીગોવિંદ. ૩૨ એબાળકાંડનીકથાકહી, જેના અધ્યાયછતાળીસ; હવેઅયોદ્ધાકાંડનીકથા, કહુંકૃપાશ્રીજુગદીશ. ૩૩ વલણ. જુગદીશકેરીકૃપાયે, કહુંઅયોદ્ધાકાંડકથાયરે; શ્રોતાજનસઉભાવધરી, કહોજયજયકૈકુંઠરાયરે. ૩૪ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંબાળકાંડે ભ્રાતરૂભ્રાતરવધુભિઃ સહસીતારામયોઅયોદ્ધાપુરપ્રવેશમહોત્સવોનામષડચત્વારીંશોઅધ્યાય.૪૬ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંબાળકાંડસંપુર્ણ

अथ

શ્રી અયોધ્યાકાંડ પ્રારંભઃ

અધ્યાય. ૧

શ્રીગણેશાયનમઃ અથશ્રીબાળચરીત્રેઅયોદ્ધાકાંડલીખ્યતે.રાગ કાફીનીદેશી. શ્રીગુરૂપદપંકજઉપર, હુંવારીરે; રહુધરીમનમધુકરરૂપ, જાઉબલહારીરે. ૧ જેજકતઅંકુરનામુળકંદ, હુંવા૦ જેકૈવલ્યપદનાભુપ. જાઉ૦ ૨ જેવૈરાગવેલીતણાપુષ્પ, હુંવા૦ જેમંગળસુખનાસમુદ્ર જાઉ૦ ૩ વેદાંતસિંધુનામીનરૂપ, હુંવા૦ નભશાંતીરસનાચંદ્ર. જાઉ૦ ૪ જેધીરજમેરૂતણાશીખર, હુંવા૦ દયાજળધરરૂપદયાળ. જાઉ૦ ૫ અજ્ઞાનતીમીરનાપ્રકાશરવી, હુંવા૦ સત્વશરોવરકંજકૃપાળ. જાઉ૦ ૬ ભક્તિવીરક્તિજ્ઞાનશુધ, હુંવા૦ ત્રિગુણઆત્મકતીરથરાજ. જાઉ૦ ૭ શુધબ્રહ્મભાગીરથીનાજળછો, હુંવા૦ ભવસિંધુતારકઝાઝ જાઉ૦ ૮ એવાસદગુરૂનાથઅનાથતણા, હુંવા૦ નથીઉપમાસમકહેવાય. જાઉ૦ ૯ પારસલોહનુહેમકરે૦ હુંવા૦ પણઆપરૂપેનવથાય. જાઉ૦ ૧૦ સુરભીચિંતામણીકલ્પતરૂ. હુંવા૦ ઇછીતફળઆપેતેહ. જાઉ૦ ૧૧ ગુરૂપોતાનેરૂપેકરે હુંવા૦ પ્રભુમેળવેનીસંદેહ. જાઉ૦ ૧૨નિજમાબાપજન્મમરણઆપે, હુંવા૦ યોનીપ્રત્યેનવાંનવાંથાય. જાઉ૦ ૧૩ શ્રીગુરૂજન્મમરણટાળે, હુંવા૦ વળીસ્વતંત્રએકસહાય. જાઉ૦ ૧૪ એવાશ્રીગુરૂનેનમસ્કારકરૂં, હુંવા૦ ગાઉસુખનિધીરામચરીત્ર. જાઉ૦ ૧૫ નિજસેવકજાણીકૃપાકરજો, હુંવા૦ સહુભગવતીસંતપવીત્ર. જાઉ૦ ૧૬ કરૂણાઅનુગ્રહકરજોઘણી, હુંવા૦ કવીહરીજનમોટાસાધ જાઉ૦ ૧૭ જેમતેમગુણગાઉરામતણા, હુંવા૦ તેક્ષમાકરજોઅપરાધ.જાઉ. ૧૮ જેમબાળકબોલેબોબડું, હુંવા૦ શુણીમાતપીતાહરખાય. જાઉ૦ ૧૯ એમપ્રાકૃતવાણીસાંભળી. હુંવા૦ મનધરજોવાત્સલ્યતાય. જાઉ૦ ૨૦ હરીગુરૂસંતતણેચરણે, હુંવા૦ નમુપ્રીતેવારંવાર. જાઉ૦ ૨૧ બાળકબુધેકરજોડી, હુંવા૦ કરૂરામકથાવીસ્તાંર. જાઉ૦ ૨૨ વલણ. રામકથાવીસ્તારકહુંછું, દ્રઢવીશ્વાસમનમાંધરી; કરજોડીકહેદાસગીરીધર, શ્રોતાજનબોલોશ્રીહરી. ૨૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોધ્યાકાંડેપ્રથમોઅધ્યાય.॥ ૧ ॥

અધ્યાય ૨.

રાગદેશાખ.શ્રીરઘુવીરચરીત્રકથાઅમ્રત, લીલાસિંધુઅપાર; પ્રાકૃતવાણી
પદબંધકરૂંછું, બુધમાનેવીસ્તાર.૧ બાળકાંડમાંપ્રથમકથાકહી, રાવણકુળઉત
પન્ન; દશરથલગ્નશ્રવણવધસમર, શૃંગીચરીત્રજગન્ન.૨ ઉનુમતનીઉતપતિક
હી, પછીરામજન્મસમુદાય;બાળચરિત્રકહ્યુંરાઘવનું,તીરથાટણવિદાય. ૩ વિ
શ્વામિત્રઆગમનઅવધપૂર,વશીષ્ટબોધવિચાર; તાડિકાવધમખરક્ષણનિશીચ
ર, આહિસુબાહુસંહાર. ૪ મુનિવધુશ્રાપમુક્તાકરીને, સુણીસીતાજન્મકથાય;
જનકપુરીમાંપ્રવેશાવળતા, સ્વાગતકીધીરાય. ૫ ધનુષભંગકરીજ્યાનકીપર
ણ્યા, ભ્રગુપતીગર્વઉદ્ધાર; પછેકુશળઅવધપુરીમાંઆવ્યા, વરત્યોજયજયકા
ર. ૬ હવેશ્રોતાજનસહુભાવેસુણજ્યો, અયોદ્ધાકાંડવીચાર; રાજતજીરઘુવીર
નિકળ્યા, વનમાંએવિસ્તાર. ૭ શ્રીરામલક્ષ્મણભરથશતરૂઘ્ન, પરણીનેઆવ્યા
ઘેર; ઉછવમાંદીનજાયસર્વના, સહુનેલીલાલહેર. ૮ જેણવીરરઘુવીરનેસેવે, ભ
ક્તિશ્રદ્ધાસહીત; માતપીતાનીઆજ્ઞાપાળે, અધરમકપટરહીત. ૯ ચારબંધુની
ચારવધુ, તેપાળેપતીવૃતધર્મ; સુરપતીસુખથીકોટીઘણુ, સુખભોગભોગવેપ
ર્મ. ૧૦ સાસુતણીઆજ્ઞામાંરહેતાં, કુળવધુધર્મસમેત; ભેદરહિતમાતાયોસર્વે,
સહુનુસરખુંહેત. ૧૧ એમઘણાદીવશવીત્યામહાસુખમાં, સાચવતાનીજધર્મ;
પિતાનીઆજ્ઞાપ્રમાણેકરતા, રાજકાજનુંકર્મ. ૧૨ હવેકેકેરોબંધુકહીયે, સંગ્રા
મજીતએ નામ; તેએકસમેઆવ્યોપુરમધે, ભુપતીકેરેધામ. ૧૩ તેચારમાસર
હીનીજપુરજાવા; થયોતતપરજેણીવાર; ત્યારેકેકૈસાથેબોલ્યોવચન, સંગ્રામજી
તતેણીવાર. ૧૪ ભરથશતરૂઘ્નબન્યોબાંધવ, મોકલમારીસાથ; થોડાદીવસહું
રાખીસમાટે, બેનીસાંભળવાત. ૧૫ ત્યારેકેકેકહેહુંહાકહુંછું, પણરાયનેપુછોપે
ર; જોભુપતીઆજ્ઞાઆપેતો, તેડીજાઓતમઘેર. ૧૬ ત્યારેમાંમાએકહ્યુંમહીપતી
ને,શુણોભુપતીમુજવચન;આજ્ઞાઆપોતોતેડીજાઉ,ભરતનેશતરૂઘ્ન. ૧૭ મોશા
ળમાંહેગયાનથીકોઇદીન, માટેમનોરથમન; એકમાસરાખીનેવળતા, સોંપીશ
તમનેતન. ૧૮ એવાંવચનસુણીનેદસરથરાયને, જળભરીઆવ્યુંનેણ; ભરથ
શતરૂઘ્નપાસેતેડાવીને, રાજાબોલ્યાવેણ. ૧૯ શુણોપુત્રઆમાંમોતમારો, આગ્ર
હકરેછેઅપાર; માટેથોડાદીવસજઇનેરહીઆવો, મોસાળમાંનીરધાર. ૨૦ જો
નાકહીયેતોતમારીમાતને, દુખલાગેમનમાંહે; માંમોતમારોરીસાયમાટે, જઇ
આવોસુતત્યાંહે. ૨૧ એવુંકહીરાયેરૂદેશુચાંપ્યા, ગદગદથઇબહુપેર; જાઓબા
પસુખેએકમાસરહીને, આવજ્યોપાછાઘેર. ૨૨ ભરતનેભાવજવાનોનથી, મુકી
રામતણીસેવાય; પછેમાતપીતાશુંભરતજબોલ્યા, કરજોડીનમીપાય. ૨૩ શ્રી
રામનીસેવાસમાગમપાખે, મુજનેરૂચેનહીઆન; રામવીજોગેએકક્ષણુતે, કોટી

કલ્પસમાન. ૨૪ શ્રીરામચંદ્રહુંચકોરચાતરૂક, રઘુપતીજળધરરૂપ; મુજમનકં દસદામપુલીત, રહેરાધવદીનકરભુપ. ૨૫ રામસુરભીહુંવત્સકહોતે, વીયોગ કેમકરીસહેસે; કલ્પવૃક્ષનાંવીહગમતેવળી, બબુલઉપરનવબેસે. ૨૬ એવુંક હીગદગદકંઠેથયાને, આંસુઆવ્યાંલોચન; ત્યારેકેકેયેકહ્યુએકમાસરહી,વહેલા આવજોતન. ૨૭ ત્યારેભરતેમાતપીતાનુવચન, તેલોપાયુંનહીત્યાંહે; પછેસત્વ રથઇબેવીરજઆવ્યા, રઘુપતીબેઠાજ્યાંહે. ૨૮ શ્રીરામચંદ્રનેચરણેલાગ્યા, ભ રતનેશતરૂઘન; ત્યારેરામેઉઠીનેરૂદેશુચાંપ્યા, દીધુઆલીંઘન. ૨૯ મોસાળજવા નીઆજ્ઞાલીધી, સાથેઘણીસેનાય; માતુળસાથેરથમાંબેશીને, ભરથશતરૂઘન જાય. ૩૦ એમબન્યોવીરમોસાળગયા, પણમનરઘુવરનુંધ્યાન; રામલક્ષ્મણતે ઘેરરહ્યાછે, વીરબન્યોબળવાન. ૪૧ વળણ. બળવાનબન્યોરહ્યામંદીર, રામ લક્ષ્મણવીરરે; નીતીધરમનેચલાવેછે, ધરમધોરીંધરધીરરે. ૩૨ ઇતીશ્રીરામ ચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોધાકાંડેભરતશતરૂઘનયોમાતુળગ્રાહગ મનંનામદ્રીતીયોઅધ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩

રાગ સામેરી. મોસાળમાંહેગયાબન્યો,ભરતશતરૂઘન; શ્રીરામલક્ષ્મણરહ્યા મંદિર, વરતેનિરમળમન. ૧ નિતસેવતાગુરૂચરણપંકજ, ધરમપંથપળાય; વ- શિષ્ટમુનિનામુખથકી,સુણતાપુરણકથાય.૨ સભાકરીએકસમેબેઠા,રાયદશરથ ભુપ; રંગમંડપમાંહેબેઠા, ગુરૂસહિતઅનુપ. ૩ ત્યારેજોવાવિદ્યાનીપરિક્ષા, તે- ડ્યાલક્ષ્મણરામ; પછીકળાયુદ્ધનીદેખાડી, સઉપોતેપુરણકામ. ૪ અસ્ત્રશસ્ત્રઅ નેકવિદ્યા, સફળમંત્રજજેહ; મલ્લમેશામહિશનુંયુદ્ધ,કરીદેખાડયુતેહ. પ્રસન્નથ- યાઘણુંરાયજી, જોઇપુત્રનોપરતાપ; ત્યારેસકળગુણસંપુર્ણજાણ્યા, રઘુવરનેઆ પ. ૬ એપ્રકારેઆનંદમાંદિન, જાયછેસુખમાંહે; રઘુવીરનેસેવતાંભાવે,જનકત નયાત્યાંહે. ૭ એકવારબેઠામંદિરમાં, અજપાળનંદનજેહ; નિજમુખનેઅવલો કતા, આદર્શમાંહેતેહ. ૮ત્યારેકરણઆગળકેશશિરનો, શ્વેતદીઠોરાય; ઉદાશી આવીઅતિઘણી, મનમાંહેથઇચિંતાય. ૯ જાણ્યુંજરાઆવીવાતકહેવા, ચેતા- વાનરદેવ; એમવિચારીવશિષ્ટગુરૂને, તેડાવ્યાતતખેવ. ૧૦ ગુરૂનેકહેહુંછતાંહ- વે, કરેરઘુવરરાજ; સંકલ્પમારેમનથયો, તેકરોગુરૂમહારાજ. ૧૧ અભીશેક ર ઘુવરનેકરો, શુભલગ્નજોઇઆજ; રામનેદેખેરાજકરતાં, થાયમારૂંકાજ. ૧૨ ગુરૂકહેતમોરૂડુવિચારયું, ઘટેએમજભુપ; સાહીત્યસરવેકરાવોએ, જથાયોગ્ય અનુપ. ૧૩ ત્યારેદશરથેતેડાવીયા, રઘુવીરનેએકાંત; પાસેબેસાડીનેકહ્યું, નિજ મનતણુંવરતાંત. ૧૪ હેરામમુજનેએમભાસ્યું, કહુંસત્યવચન; થોડાદીવસ- માંજાણુંહવે, પડશેમારૂંતન. ૧૫ મુજગ્રહપણુવિપરીતછે, અવદશાબેઠીજાણુ

શનીઆઠમેગુરૂબારમે, તેકરેરીષ્ટપ્રમાણ. ૧૬ મુજમરણચિન્હજણાયછે, માટે રામકરતુંરાજ; તમેતમારૂંસંભાળો,પુરદેશઘરનુંકાજ. ૧૭ એવાંવચનશુણીને પ્રભુપચરણે, નમ્યાશ્રીરઘુરાય; મહારાજજેકહોતેકરૂં, શિરચઢાવીઆજ્ઞાય. ૧૮ પછેરાજાયેસહુનેતેડાવ્યા, પોતાનાપરધાન; સહુકારસરવેનગ્રનાતે, બોલાવ્યા દેઈમાન. ૧૯ દરબારનાઅષ્ટઆધિકારી, આદેસરવેસભાય;તેસરવેસાંભળતાંપ છે,બોલીયાદશરથરાય. ૨૦ ભાઇસિઉસભાજનસાંભળો,મેમનવિચારયુંઆજ; માટેપંચસહુનેગમેતો, રામનેઆપુંરાજ. ૨૧ એવુંશુણીસરવેહરખીયા, ધન્યધન્યહેરાજન; એકાજતોરૂડુંવિચાર્યું, અરેરિપુનાશન. ૨૨ વશિષ્ટઆદેસરવરૂષિયે, મહુરતઆપ્યુંસાર; ચૈત્રસીતસપ્તમીશુભ, ગુરૂપુષ્યયોગવિચાર. ૨૩ સાહીત્યસઉતતપરકરાવ્યું, વશિષ્ટેતેણીવાર; ઉપલક્ષણઆંણીમેળવ્યાં, અભિશેકનોઉપચાર. ૨૪ ચ્યારદંતનોઉજ્વળહસ્તી,સ્વેતહયશુભઅંગ; નવિનસિંહાસનકનકનું, છત્રચાંમરસંગ. ૨૫ સપ્તપક્ષવપંચમ્રૃતિકા, ચ્યારસમુદ્રનુંવાર; મોટાવિપ્રનેજપકરવાને, બેસાડયાનિરધાર. ૨૬ સહુનગ્રનેશણગારીયું, ઘર ચોટાંશેરીપોળ; નરનારીઅતિહરખેભર્યાં, થઇરહયોરંગઝકોળ. ૨૭ પહેલેદિવસેવશિષ્ટગુરૂયે, આજ્ઞાઆપીતાસ; શ્રીરામસીતાબંનેજણને, કરાવ્યોઉપવાસ. ૨૮ રધુનાથનેહાથેકરીને, અપાવ્યાંબહુદાન; હોમહુતાશનમાંકર્યો, ત્યાંથાયમંગળગાન. ૨૯ આહુતીઆપીસ્વહસ્તે, કર્યોતરૂપ્તીહુતાશન; ધુમરીકેરધુવીરનાં, રાતાંથયાંલોચન. ૩૦ કેકૈકૌશલ્યાસુમિત્રા, મનહરખનોનહિપાર; સુખવંતસરવેરાણીયો, આપતીદાનઅપાર. ૩૧ બારણેમંડપરોપીયો, ગુણીજનકરેછેગાન; બહુરંગતોરણબાંધીયાં, ઝળકેવિચિત્રવિતાન. ૩૨ એમકરતાંનિશાથઈને, સુરજપામ્યોઅસ્ત; ત્યારેકુશાશનપરરામસીતા, પોઢીયાંથઇસ્વસ્થ. ૩૩ સિંધાસન ઉપરપ્રભાતે, બેસશેરઘુરાય; સઉલોકઆનંદપામિયા,દેવનેથઇચિંતાય. ૩૪ વળણ. ચિંતા થઇ સહુ દેવને, જેરધુવર કરશે રાજરે; ત્યારે દુષ્ટનેક્યારેમારશે, કયેમથશેઆપણુંકાજરે. ૩૫ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોધ્યાકાંડેદશરથેનવશિષ્ટાજ્ઞયા શ્રીરામરાજ્યાભીષેકવિચારો નામત્રતીયોઅધ્યાય. ૩

અધ્યાય ૪

રાગમારૂ. શુણોશ્રોતાકહુવરતાંત, હરીઇચ્છામોટીબળવંત; રામનેઆપવુંઠર્યુંરાજ, કર્યુંતતબરસાહીત્યકાજ. ૧ તેજાણીનેસરવેદેવ, મનચિંતાપામ્યાતતખેવ; સર્વેમનમાંથયાઉદાસ, આવ્યાબ્રહ્માકેરીપાસ, ૨ સુણોવાતપિતામહઆજ, કાલેરામનેઆપેછેરાજ; સ્વર્ગતુલ્યરાજસુખએહ, તજીકેમનિકળશેતેહ. ૩ રાવણાદિકઅસુરઅપાર, કયારેકરશેતેનોસંઘાર; તેમાટે કરોએવોઉપાય, રામ

રાજતજીવનજાય.૪ત્યારેછુટેઆપણાબંધ,મારેરામજઈદિશસ્કંધ;એવાંવચનસુ ણ્યાંવીધીજ્યારે,ઉભોકર્યોવીકલ્પકળીત્યારે. ૫ જાતુંઅવધપુરીકરએશ,કેકૈના મનમાંપરવેશ;માગેરાયનીપાસેવચન,ભરતરાજરઘુપતિવન. ૬ ત્યારેકળીજુગ કહેમહારાજ,કેમથાશેએમુજથીકાજ;સત્યવંતછેસર્વપ્રજાય,મેંપુરીમાંનહિપ્રવે શાય.૭ વીધીકહેસુણુસાચુંવચનછેરામનેગમતુંમન;માટેજાતુંઉતાવળોઆજ, કરસકળદેવનુંકાજ. ૮ ચાલ્યોમનકરતોસંકલ્પ, એવુંશુણીકળીથયોવીકલ્પ, આવ્યોઅવધપુરીછેજ્યાંહે,નવપેસાયુંનગ્રજમાંહે. ૯ છેસુધરમીનરનેનાર,મા ટેજઈરહ્યોવાડીમોઝાર; સુણોશરોતાથઇસાવધાન, એકથાનુંઅનુસંધાન. ૧૦ મંથરાનામેએકદાસી, હતીકકેકેરીખવાસી; તેપુરવનેપાપેએશ, રાખેરામઉપ રમ્રણોદ્વેશ. ૧૧ એક સમે પ્રભાતેરામ, સેજ્યાથીઉઠ્યાપુરણકામ; દંતધાવન કરવા કાજ, બેઠાચોકમાંશ્રીમહારાજ. ૧૨ પાસેઉભોએકખવાસ, બેઠાચોકીઉ પરઅવીનાશ; તેસમેઆવીમંથરાપાસ, પુંજેવાળતીનિજઅવાશ. ૧૩ રામઉ પરઉડીરજ્જ, બોલ્યોશેવકથઇનેધજ્જ; હવડાંરહેવાદેતારૂકાજ, રજેભરાયછે મહારાજ. ૧૪ એવુંકહેતામાંવઢવાલાગી, ગાળોદેતીતેબોલીઅભાગી; દુરવચ નકહ્યાંતજીલાજ, જાણ્યાતારામોટામહારાજ. ૧૫ એવાંસાંભળીવચનવીરોધ, ચઢયોશ્રીરસેવીરનેક્રોધ; અરેરંડાતુંતારેમારગજાને, વઢેછેકુબજ્યાતુંશાને. ૧૬ એમનીકળ્યુંમુખથીવચન, દાસીનુંથયુંકુબડુતન; અષ્ટઅંગથયાંછેવંક, કાળી કુબડીઆડેઅંક. ૧૭ જોઇરૂપપામીલજ્જાય, નમીશ્રીરઘુવીરનેપાય; હુંઅજ્ઞાને બોલીતમસાથ, અપરાધક્ષમાકરોનાથ. ૧૮ હુંવીમુખથઇપડયોવંક, પ્રભુદા સીતમારીરંક; રામકહેશુણકુબજાવચન, રહેશેઘણાકાળતુજતન. ૧૯ જુગદ્વા પરમથુરાગામ, થશેજન્મતારોતેઠામ; નામકુબજાકુબડુરૂપ, થઇશકિંકરીમથુ રાં ભુપ. ૨૦ હુંધરીશક્રષ્ણઅવતાર, ત્યારેતારોકરીશઉધાર; કંસમારવાકાર ણત્યાંહે, હુંઆવીશમથુરામાંહે. ૨૧ તારૂંકરીશસુંદરરૂપ, સુખઆપીશપરમ અનુપ; એમબોલ્યાશ્રીરઘુવીર,થયુંકુબડુતેનુંશરીર. ૨૨ વહીગયાપછેકેટલાક દીન, રામનેઠર્યુંરાજ્યાસન; તેમહુરતનેપહેલેદીન, વાડીમાંગઇદાસીજન. ૨૩ મંથરાત્યાંવીણતીફુલ, તેવીકલ્પેદીઠીઅનુકુળ; કુળરહિતઅધરમીકુપાત્ર, કર્મ કુછિતકુબડુગાત્ર. ૨૪ એવાં જોઇઅમંગળવેશ, કર્યોમનમાંવીકલ્પેપ્રવેશ; પાકા ફળકળીંગનાંજેહ, મંથરાયેભક્ષણકર્યાંતેહ. ૨૫ દાસી ભ્રષ્ટથઇફરીગત્ય, તેવિક લ્પેભુલાવીમત્ય; ફુલવીણતાંઉપનોવિચાર, પાછીઆવીતેનગ્રમોઝાર. ૨૬ વળ ણ. નગ્રમાંઆવીમંથરા, તેકરવાકુડુકાજરે; મારાભરતનોકોઇભાવનપુછે, કેમ રામનેઆપેરાજરે. ૨૭ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકવારાયાંઅયોધ્યા કાંડે મંથરાશરીનેકળીયુગોપ્રવેશોનાંમચતુર્થોઅધ્યાય. ૪

અધ્યાય ૫

રાગધન્યાશ્રી. દાસીઆવીરાજદ્વારજી, કુછીતકરતીમનમાંવિચારજી; ક ળીયેકીધીબુદ્ધિભ્રષ્ટજી, મુખેઅધરમીથઇમતીનષ્ટજી. ૧ ઢાળ. નષ્ટમતીઅતી ભ્રષ્ટથઇને, આવીરાજદ્વાર; ત્યાંકૈકેરાચોકમાં, મંડપરચ્યોછેસાર. ૨ ચંદ્રવાતો રણબાંધીયાં, વાજીત્રગરજત્યાંહે; તેજોઇદાસીબળીમનમાં, આવીમંદીરમાંહે. ૩ થઇરહ્યોમંગળસોહલો, જોઇક્લેશઆવ્યોમન; જેમસંતમુરતીજોઇને, કરેદ્વેષ પામીજન. ૪ વસંતરતમાંકોકીલાનો, સુણીનાદરસાળ; જેમકાગમનમાં ખેદપામે, એમલાગીઝાળ. ૫ પંડિતનીવિતપતિજોઇ, થાયેમુરખનેસંતાપ; શ્રી મંતનેજોઇબળેજેમ, દુરબળદરીદ્રીઆપ. ૬ આચારીનીલીલાજોઇ, અપવીત્ર નેથાયેખેદ; હીંસકનેજેમદયાનરૂચે, વિષયીનેનીરવેદ. ૭ પતિવ્રતાનોધર્મજેતે- હ, કરેજારણીમનક્લેશ; એમમંગળજોઇનેમંથરા, કરવાનેઆવીકલેશ. ૮ કૈકેક નેકુટતીઆવી, શીરપોતાનુંજેહ; પુષ્પછાબપછાડીલાગી, રૂદનકરવાતેહ. ૯ કૈ કૈકહેરેશુંથયું, તેકહેમુજવિચાર; આનંદનોદિનઆજછે, કેમરડેછેતુંનાર. ૧૦ દાસીકહેરેઅભાગ્યણી, તારૂંથયુંકુડુંકાજ; સુતમોકલ્યાગોસાળમાં, રામને આપેરાજ. ૧૧ રાણીકહેરેમુરખતું, એમબોલેબોલ; મારેભરતજેવારામછે, બેપુત્રએસમતોલ. ૧૨ એમકહીમોતીમાળઆલી, એનેકરવાનેશાંત્ત; તેતોડી નાખીપછાડી, કરતીમહાકલપાંત. ૧૩ તારેઉગરશેશુંએથતાં, તુજપુત્રનીશી પેર; તારેજીવ્યાનોઆરોનથી, શુંરહ્યુંસુખતુજઘેર. ૧૪ ભાવનહિપુછેભરતનો, થશેરામજ્યારેભુપ; તુંશેવાકરજેકૌશલ્યાની, થઇનેદાસીરૂપ. ૧૫ કૈકૈકહેછા નીરહે, શાંકરેફોકટચેન; રામનેઅંતરકંઇનથી, તુંસાંભળમારીબેન. ૧૬ સહુ માતનેસરખીગણે, રઘુવીરધરમસ્વરૂપ; ભરતપણએનેભજેછે, સમાનભાવઅં નુપ. ૧૭ એમકહીઆલિંઘનદેઇ, ભુજમાંહેભીડીનાર; પ્રવેશતવકળીયેકર્યો, કૈકૈરૂદેમોઝાર. ૧૮ બુદ્ધિફરીરાણીતણી, મનમલીનથયુંતેણીવાર; રંથરાશુંબો લીપછે, કરીકપટકુડવિચાર. ૧૯ સુણબહેનહુંસમજીહવે, તુજવચનકેરોમર્મ; વિચારઉંડોમેંકર્યો, ત્યારેથયોમોટોભર્મ. ૨૦ તેંભલીચેતાવીમુને,ઉપકારકીધો આજ; આપણેશુંઉગરેજો,રામનેઆપેરાજ. ૨૧ મંથરાકહેરેમાવડી, એવીઅ ક્કલસુઝીમુજ; એસામેપાળજબાંધીયે, માટેચેતાવીતુજ. ૨૨ કૈકૈકહેરેપ્રાણવ લ્લભ, ખરીકહીતેંવાત; રામનેઆપેરાજકાલે, આડીછેએકરાત. ૨૩ હવેશોઉ પાયજહુંકરૂં, તેકહેમુજનેપેર; જોરાજપામેભરતજીતો, થાયલીલાલહેર. ૨૪ ત્યારેદાશીકહેરાણીસુણો, આવેનીશાયેરાય; ત્યારેરીસાઇનેબેસજ્યો, ધરીરૂપ કરૂપજકાય. ૨૫ જ્યારેમનાવેમહિપતિતમને, ત્યારેમાગીલેજ્યોવચન; રાજ આપોભરતને, રઘુવીર જાયે વન. ૨૬ પુર્વેબેવરદાનનું,તુનેવચનઆપ્યુંરાય;

તેમાગીલેજોમોજથી, જેરામવનમાંજાય. ૨૭ ચૌદવરસવનભોગવે, ત્યાંઅસુરકરશેવાત; પછેરાજનિશકંટકથશે, એરાખ્યમનમાંવાત. ૨૮ એવાંવચનસુણીકિંકરીકેરાં, કેકૈહરખીમન; પછેઅલંકારસહુતજીને, બેઠીશોકભોવન. ૨૯ વળણ. શોકભોવનમાંસુંદરી, તેનીસાથેબેઠીનારરે; મુક્તકેશનેવેશકુછીત, ધરતીદુખઅપારરે. ૩૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં અયોધ્યાકાંડકેકૈવચન શ્રવણાતદશરથવિષાદોનામ પંચમોઅધ્યાય. ૫

અધ્યાય ૬

રાગશોરઠનીચોપાઇ.શુણોશ્રોતાએકચીતકરી થઇરજનીદિવસગયોઅનુસરી; ત્યારેરાજાદશરથતેણીવાર,આવ્યાકેકૈનાભોવનમોઝાર.૧ દાસીમંથરાનેપુછયુંકથી કયાંગઇરાણીદેખાતીનથી;ત્યારેકુબજાબોલીરીશેચઢી એપેલીતમારીરાણીપડી.૨ રાજાદશરથઆવ્યાપાસ,આંહાંકેમબેઠીછુંથઇનેઉદાસ; મીઠેવચનબોલાવેરાય,તેમતેમરાણીઅવળીથાય.૩હસ્તસ્પરસવામાંડયોજદા,રાણીએકરતરછોડયોતદા,પછેરૂદનકરવામાંડયુંઘણું,નજાણ્યુંકપટરાયેતેતણું.૪બોલસાચુંતુનેમારાસમ,તુંરીસાઇનેરડેછેકેમ;આંસુધારાયેલીજેરૂદે,રૂદનકરતીરાણીવદે. ૫ હુંનહિબોલુતમારીસાથ; જાઓશું કરવાઆવ્યાનાથ; હેતતમારૂંજાણ્યુંરાય, તમનેહુંઆપીશહત્યાય. ૬ ત્યારેરાજાકહેઆવડુંકયાંયકરે, શામાટેદુખમનમાંધરે; જોકોઇયેદુભીહોયતુને,તોદેઉંદંડસાચુંકહેમુને. ૭ માગ્યમાગ્યજેમાગેતુય, સત્યવચ્યનથીઆપુહુંય;હુંસરખોસ્વામીતારે, નથીનુન્યવસ્તુમારે. ૮ વળતીકેકૈબોલીવચન, કેમજાઓછોભુલીરાજન, ગયાજુધ્ધકરવાત્રશપરવાસાથ,હુંતમસંગઆવીતીનાથ. ૯ ત્યારેઆપ્યાંછેજુગલવચન, તેઆજ મુનેઆપોરાજન; રાજાકહેમાગીલેસુખે,સત્યવચનનાનહિકહુમુખે. ૧૦ ત્યારેકેકૈકહેવચનમાંજાયવનરામ,ચઉદવરશલગીરહેતેઠામ;મારાભરતનેઆપોરાજ. એબેવચનમાગુંછુંઆજ ૧૧ એવુંવચનસુણ્યુંજેટલે,વ્યાકુળરાયથયાતેટલે;જેમવજરવીજળીઆવીઅડે,જેમશીરપરવતતુટીપડે, જેમવેહેરેકાળજુકરવતધાર, એમદશરથનેદુખથયુંઅપાર;પ્રલેયઅગ્નિકેકૈનુવચન,બળીગયુરાયનુઆયુશતેદન. ૧૩ પડયાભુપતિપૃથ્વીમાંહે,આંખ્યેઆંસુધારચાલીત્યાંહે;અંગમોડીનેબેઠાથાય ખોળાપાથરીકહેછેરાય. ૧૪ અરેપ્રીયેકંઇબીજુંમાગ્ય,એવિનાઆપુધરીઅનુરાગ;મારોરામકોમળસકુમાર, શીદમોકલેવનમોઝાર. ૧૫ નહિકરેરામરાજવહેવાર, ભરતનેસોંપુસહુઘરબાર; એરાજભરતકરેસર્વદા, રામઘેરબેસીરહેસદા. ૧૬ એબાળકનેશીદકાઢેવન, છેઘણુંરામનુકોમળતન; એમદિનવચનકહ્યાંરાયેજદા, ત્યારેકેકૈધુરકીબોલીતદા. ૧૭ શુંઅધ્રમીછોરાજન, લાગશેરવીકુળમાંલાંછન; સત્યવચનનહિપાળોસાર, તોપુરવજપડશેનરકમોઝાર. ૧૮ કેકૈ વચનતે વા

ગ્યું બાંણ, ભેદયું રૂદેજેમ જાયે પ્રાણ; મુરછિતથઇનેપડિયારાય, નેત્રથકીજળ ચાલ્યું જાય. ૧૯ એમ અસ્ત્રીવશરાજાથયા, વચનબંધમાં આવીગયા; ત્રીયલો ભીદુખપામેઘણુ, વીવેકજ્ઞાનજાયેતેતણુ. ૨૦ વીનતાનેવશજેઅનુસરે, તોસક ળપાપતેપુરૂષકરે; અસ્ત્રીઅવીદ્યાપરમાંણજ્યો, મુરતીમંતવ્યાધીજાણજ્યો. ૨૧ અચેતથઈપીડીયારાજન, નવજાંણે કોબીજુઅન્ય; રજનીતેમહાદુખમાંગઇ, અરૂણઉદેનીવેળાથઈ. ૨૨ ગુરૂવશિષ્ટવેલાઉઠીયા, સભામાંહેસત્વરઆવીયા; સુમંતને કહે જાઘરમાંહે, તેડીલાવ્યરાજાનેઆંહે. ૨૩ સુમંતચાલ્યોતેણીવાર, આવ્યોકેકૈનાભોવનમોઝાર; દશરથરાજાપડીયાજ્યાંયે,સુમંતઆવીઉભોત્યાંયે. ૨૪ પ્રધાનેચરણવંધાનૃપતણા, દીઠારાયનેદુખિયાઘણા; વીકળવેશમુકેની શ્વાસ, નેત્રેજળઅતિવદન ઉદાશ. ૨૪ મિત્રીબોલ્યોકરીવીનતી, સભામાંહે ચાલોભુપતિ; સર્વસાહીત્યતત્પરકર્યુંઆજ, તમનેબોલાવેગુરૂમહારાજ. ૨૬ વ ચનસુમંતતણાંસાંભળી, રાયેરડવામાંડયું વળી; અરેસુમંતસુણકહુ આદિશ, મારૂં મરણઆવ્યુંછેશીશ. ૨૭ તે માટે ઉતાવળોજઇઆવ્ય, તુ અહિંરામનેતેડી લાવ્ય; સુણીરાયનાંશોકવચન, સુમંતનેદવલાગ્યોતન. ૨૮ પડયોત્રાસમુખઉ ડી ગયું, નજાણેરાયનેશું દુખથયું; ચિંતાતુરથઇમિત્રીએહ, રામધામભણીચા લ્યોતેહ. ૨૯ જેમકળાહીણગ્રહણેરવીથાય, એમથઇનિસ્તેજસુમંતજાય; સં સારતાપેતપીયોજન,જેમઆવેમુમુક્ષસંતસદન. ૩૦ વળણ. સંતસદનઆવેમુ મુક્ષ, આત્મપ્રાપ્તિસુખકાજરે; એમસુમંતઆવ્યોઉતાવળો. જ્યાંવીરાજેશ્રીર ઘુરાજરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોધ્યાકાંડેસુમં તશ્રીરામમંદિરાગમનંનામષષ્ટોઅધ્યાય. ૬

અધ્યાય ૭

રાગધન્યાશ્રીનીદેશી. રંગમેહેલમાંપોઢયારામ, સીતાસેવતાંપુરણકામ; બ્રામીમહુરતમાંરઘુવીર,ઉઠયાનીંદ્રાતજીરણધીર. ૧ કર્યુંસ્નાનદાનજપહોમ, દ્વિજધેનુપુજાપતીવ્યોમ; એમકરતાંથયોછેપ્રભાત, આવીનમીયાલક્ષ્મણભ્રાત. ૨ પહેર્યાંવસ્ત્રઆભુષણસાર, કુંડળમુગટતીલકઝળકાર; બેઠાઆસનથઈનેસ્વ સ્થ, સુમીત્રીનીગ્રીવામુકીઅસ્ત. ૩ એટલેત્યાંઆવ્યોસુમંત, મુખકરમાયુમ હાદુખવંત; આવીનમીયોતેરામનેપાય, હશીબોલ્યાત્યારેરઘુરાય. ૪ આવોસુ મંતસુખનારાશી, થયાછોકેમચીત્તઉદાશી; અધીકારીછોમુખ્યપ્રધાન, મુખ કરમાયું કમળસમાન. ૬ તમોજેષ્ટબંધુસમમહારે, શીવ્યથાપ્રગટીછેતમારે, રા મનાંસુણીહેતવચન, થયોગદગદઆંસુલોચન. ૬ કરજોડીનેબોલ્યોસુમંત, સ્થિરમનકરીધીરજવંત; કેકૈનેમંદીરછેરાય, તમનેતેડેછેત્યાંરઘુરાય. ૭ સુણી રામઉઠ્યાતતકાળ, સાથેમંત્રીસુમિત્રાબાળ; ચાલ્યાભુષણમંડિતતન, લાજે

કોટીકમિનકેતન. ૮ નીરખેલોકસઉભગવાન, નેત્રેકરતાસ્વરૂપનુંપાન; આજ મંગળદીનવીષેક, થશેરામનેરાજ્યાભીષેક. ૯ આપણાભાગ્યતણોનહિપાર, એમવાતોકરેનરનાર; એવેઆવ્યાકેકૈનેઘેર, જુવેતોથઇ વીપરીતપેર; ૧૦ રાંમ સાથેસુમીત્રીસુમંત, દીઠારાયનેમહાદુખવંત; પીતાનેપાયેલાગ્યારામ, કરજોડી ઉભાઅભિરામ. ૧૧ સ્પુંદસ્પુંદરડેછેરાય, નેત્રેથીજળચાલ્યુંજાય; જાણેમદગળપડીયોકુપ, પાસેબેઠીસીંહણીરૂપ. ૧૨ ત્યારેરામકેકૈનેપુછે, કહોમાતઆકારણશુંછે; રાયનેશીવ્યથાથઇમન, કેમભુમિકર્યુંછેશયન. ૧૩ બોલીકેકૈસાંભળ રામ, અન્યદુઃખનથીઆઠામ; મુનેઆપ્યાંતાંબેવરદાન, રાયપાસેલીધાંમાગી માન. ૧૪ રામચઉદવરસજાયવન, ભરતભોગવેરાજ્યાસન; મેંમાગ્યાંએનિશાયેવચન, સુણીખેદપામ્યાછેરાજન. ૧૫ નથીબીજુંદુખલગાર, માટેપડીયાછે પૃથ્વીમોઝાર;રામકહેશુંણોમાતામારી, મારેપાળવીઆજ્ઞાતમારી. ૧૬ મારેભરતકરેજોરાજ, તોહુંપ્રસન્નઘણોછુંઆજ; આપ્યુંવરદાનતમનેરાજન, મારેપાળવુંસત્યવચન. ૧૭ એવુંસાંભળીલક્ષ્મણવીર, ક્રોધવંતથયારણધીર; કરીવીકટભ્રગુટીકપોળ, ફરકેઅધરરીસેરાતાચોળ. ૧૮ શેષનાગનોઅવતારજેહ, તેણેનવસહેવાયુંતેહ; જાણેકેકૈનેહવડાંમારૂં, જેણેઅઘટીતકર્મવીચાર્યું. ૧૯ રામઆજ્ઞાવીનાનબોલાય, માટેક્રોધથંભાવ્યોકાય; એવેઆવ્યાત્યાંગુરૂદેવ, શુણ્યુંસકળવૃતાંતજએવ. ૨૦ બેઠામુનીવરશીશડોલાવી, વીચાર્યુંમનવીપરીતભાવી; અરેદઇવતણીગતીમોટી, આપણીમતીસર્વેખોટી. ૨૧ નમ્યારામગુરૂનેપાય, કરજોડીબોલ્યારઘુરાય; આપોઆજ્ઞાહુંજાઉવન.આંસુઆવ્યાંમુનીનેલોચન.૨૨ગુરૂપીતાજેકેકૈમાત,ત્રૈણેનેનમીયાજુગતાત;આવ્યાકૌશલ્યાનેમંદીર, રામસાથેલક્ષ્મણવીર.છેરામનામનમાંસુર,મારવાછેઅનેકઅસુર;માટેમનમાંછેઆનંદ, આવ્યાકૌશલ્યાગ્રહનભચંદ.જાયઅમ્રતલેવાસુપર્ણ,જેમવંદેવીનતાચર્ણએમમાતાચરણેરામ,આવીનમીયાપુરણકામ.૨૫ કૌશલ્યાનેકહ્યુંવર્તમાન, જેકેકૈયેમાગ્યુંવરદાન; પીતાનુંપાળવાનેવચન, માતાઆજ્ઞાઆપોજાઉવન. ૨૬ રામનાંશુણી એવાંવચન, ધીશ્રીઉઠ્યાદાવાનળતન; મુર્છાખાઇપડીયાંમાત, શુદ્ધિગઇથયાંપ્રથ્વીપાત. ૨૭ વાગેવજરનોઘાવીપરીત,પડેશીરતુટીઆભઅનીત; જાયલોભીયાનુંસહુધન, જેમઓચીંતાંફોડેલોચન. ૨૮ જેમસહસ્ત્રવીંછીનોડંખ, એમદુખથયુંઆડેઅંક; સુકાયોકંઠનવબોલાય, નેત્રેથીજળચાલ્યુંજાય. ૨૯ વાગી અવધપુરીમાંહાક,રડેપ્રજાસહુચઢીચાક; સુણ્યુંરામનેવનતેકાળ, નગ્રમાંહેપડી હડતાળ. ૩૦ જોઇમાતનુંદુખઅપાર, ભરાયુંરામનેત્રમાંવાર; પાસેબેઠાશ્રીભગવાન. કૌશલ્યાનેકર્યાસાવધાન. ૩૧ માતાયેજોયુંરામનુંમુખ, મનમાંઅતીપામ્યાંદુખ; મારાશ્યામસલુણાતન, બાપએશુંબોલ્યોવચન. ૩૨ રંગમાંભંગકોણે

કીધો, મારોહરખહરીનેલીધો; હુતાશનપ્રગટયોમુજતનમાં, તુનેનહીજાવાદેઉં વનમાં, ૩૩ વળણ. વનમાંતુજનેનહીજાવાદેઉં, લાગેકોમળઅંગેતાપરે; એવાં વચનકહીનેકૌશલ્યાજી, કરવાલાગ્યાંવીલાપરે. ૩૪ઈતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડેકૌશલ્યાશોકપ્રાપ્તીનામસપ્તમોઅધ્યાય. ૭

અધ્યાય ૮.

રાગગોડી. ત્યારેમાતકૌશલ્યાજીબોલીયાં, હોવાલારે૦ તુનેનહીજાવાદઉંવન, કુંવરકાલારે. ૧ ઘણીકોમળછેતારીદેહડી. હોવા૦ મારાલાડકવાયાતન. કુંવર. ૨ તુનેગુપ્તરાખુંમારીવાડીમાં. હોવા૦ બીજુંઅવરનજાણેજેમ. કુંવર. ૩ મેંતોતુજવિનારહેવાયનહી. હોવા૦ મુનેમુકીનેજાશોકેમ. કુંવર. ૪ પાયેકંકરકંટકખુંચશે. હોવા૦ નહીચલાયેવસમીવાટ. કુંવર. ૫ વેઠવીશીતતાપનેતૃષા હોવા૦કયેમઓળંધશોગીરીઘાટ. કુંવર. ૬ વ્યાઘ્રસિંહવનમાંઘણાં. હોવા૦ સર્પસાહરનેપ્રકરક્ષ. કુંવર. ૭ રજનીચરસાથેયુદ્ધથશે. હોવા૦ કોણકરશેતમારીપક્ષ. કુંવર. ૮ વનમાંવનફુળકેમપહેરશો. હોવા૦ તજીવસ્ત્રઆભુષણસાર. કુંવર. ૯ અહીંજમતાભોજનભાવતાં.હોવા૦કેમકરશોવનફળઅહાર. કુંવર.૧૦ તજીસજ્જાભમરપલંગની. હોવા૦ કેમપોઢશોપૃથ્વીમાંહે. કુંવર ૧૧ તારેબાળપણામાંવનકશું હોવા૦ મારૂંવચનમાનીરહોઆંહે. કુંવર. ૧૨ મારેકીયાજનમનાંકરમહશે. હોવા૦ તેઆવીનેનડીયાંઆજ. કુંવર. ૧૩ તેંદૈવેરંગમાંભંગ કર્યો. હોવા૦ ઠર્યુંવનતજીનેરાજ. કુંવર, ૧૪ વાતસાંભળીવનજવાતણી. હોવા૦ વહેરેકરવતકાળજામાંહે. કુંવર. ૧૫ દવલાગ્યોમારાઅંગમાં. હોવા૦ હવે નાશીનેજઈયેક્યાંહે. કુંવર. ૧૬ મારોપાપીપ્રાણજતોનથી. હોવા. હશેકોણકરૂમનાભોગ. કુંવર. ૧૭ એમકહીનેરૂએરૂદેફાટતે. હોવા૦કયેમસેહેવાયપુત્રવીયોગ. કુંવર. ૧૮ એવાંવચનસુણીબોલ્યારામજી. હોમાતારે૦ તમેધીરજરાખોમન. શુણોસુખદાતારે. ૧૯ પાછોઆવીશથોડાદીવશમાં. હોમા૦ આપોઆજ્ઞાહુંજાઉંવન. શુણો. ૨૦ મારેઆજ્ઞાપિતાનીપાળવી. હોમા૦ રહેવુંચઉદવરસવન માંહે. શુણો. ૨૧ અવધવીત્યાપછીનહીરહુ. હોમા૦ વહેલોઆવીશનીજપુર માંહે. શુણો. ૨૨ નવવચનમિથ્યાકરૂંતાતનું. હોમા૦ જોપશ્ચીમઉગેસુર. શુણો. ૨૩ જેણેઆજ્ઞાઓલંઘીમાબાપની. હોમા૦ તેપાપીપુત્રઅશુર. શુણો. ૨૪ જે માતપીતાગુરૂદેવનું. હોમા૦ નવપાળેઆજ્ઞાવચન. શુણો. ૨૫ તેપ્રાણીજીવતાં સુવાજાણજો. હોમા૦ અજાકંઠજેવોસ્તન. શુણો. ૨૬ તેનોમિથ્યાધરમસહુજાણજો. હોમા૦ જેવુંકપટીકેરૂધ્યાન. શુણો. ૨૭ જેમઅદાતાનુંઉંચુમંદીર. હોમા૦ જેમ લોભીયાનું તત્વજ્ઞાન. શુણો. ૨૮ એમ મનુશ દેહતેનોમિથ્યા. હોમા૦ જે વોઉદરમાંહેકમીજંત. શુણો. ૨૯ જેણેમાતપીતાનીઆજ્ઞાપાળી. હોમા૦ શુ

ભપુત્રતેશુકૃતવંત. શુણો. ૩૦ તેમાટેમેંરહેવાયનહી, હોમા૦ જાયતાતનું સત્ય
વચન. ૩૧ હવેઆશિષદેઇઆજ્ઞાઆપો. હોમા૦ નિસ્ચેજાવુંમારેવન. શુણો.
૩૨ વળણ. વનમાંમારેનિસ્ચેજાવું, આજ્ઞાઆપોમાતરે; હેવુંસાંભળીકૌશલ્યા
યે, કરવામાંડયોઆંશુપાતરે. ૩૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારા
યાંઅયોદ્ધાકાંડેશ્રીરામકૌશલ્યાસંવાદોનામઅષ્ટમો અધ્યાય. ૮

અધ્યાય ૯

રાગપરજીયો. ત્યારેકૌશલ્યાયેનિશચેજાણ્યું, જેજશેવનમાંરામ; નિશ્વાસ મુકેઅધરસુકે, ચિતરહ્યુંનહિઠામ. ૧ હોપુત્રમુજનેમુકીને, કેમજાયછેતુંવન; અતિવેદનાવાટેહશે, ઘણુંકોમળછેતુજતન. ૨ પાણીલાગેપરદેશનાં, જાણ્યુંમાતાયેમનસાથ; માટેઓષધીમણીબાંધીયો, રઘુવીરકેરેહાથ. ૩ દ્રષ્ટીનોદોરોબાંધીયો, વિષજંતુનકરેઘાત; તેમાટેઔષધીમહોરાબાંધ્યા, જતનકરીનેમાત. ૪ એપુરણબ્રહ્મઅખંડછે, અવિછેદઅજઅવિનાશ; પણમાતવાત્સલ્યતાવડે, ઘણોપ્રેમજણાવેતાસ. ૫ પછેજનુનીયેપંચભુતની, કરીપ્રાર્થનાતેકાળ; સહુમળીમારારામની, કરજોસદાસંભાળ. ૬ ઇંદ્રીરાપતિઉમાપતિ, શચીપતિપ્રજાપતિદેવ; મુનિસપ્તઅષ્ટવસુસદાતમો, રક્ષાકરજ્યોએવ. ૭ નવગ્રહદશદીગપાળજે, રૂદ્રએકાદશજાણ; રવીદ્વાદશરક્ષાકરજ્યો, પીતૃમરૂતપ્રમાણ. ૮ યક્ષગણગાંધર્વકિન્નર, સિદ્ધચારણજેહ; સઉદેવનેઉપદેવકરમજ, દેવકહિયેતેહ. ૯ સઉચરાચરનાજીવજે, જળસરિતસિંધુવન; વળીઅધઉર્ધરનેમધ્યમાં, રાખજોપ્રાણજીવન. ૧૦ એમસ્તુતિકીધીસરવની, કૌશલ્યાયેતેણીવાર; મુખવચનકહેતાંથાયગદગદ, નેત્રેઆંસુધાર. ૧૧ આદિપુરૂષઅવિનાશજે, સ્થિતિઉદેકૃતસંહારં; તેરઘુપતિનેપુત્રજાણે, માતાપ્રેમઅપાર. ૧૨ વન્હિઅસુરકુળદહનકાનન, મુનિમનમાનસહંસ; અજ્ઞાનતમછેદકદીવાકર, પ્રણતપાળપ્રશંસ. ૧૩ જેભક્તચ્યાતરૂકતણાજળધર, અખિલપુરણકામ; બ્રહ્માંડકોટીરોમતન, વિશ્વનાઆત્મારામ. ૧૪ જેનીકટાક્ષેકાળકપે, જેદેવકેરાદેવ; તેકૌશલ્યાનાશોકજળમાં, બુડિયાતતખેવ. ૧૫ જયદપિએભગવાનછે, પણભક્તવત્સળઇશ; કરૂણાવચનસુણીમાતનાં, ગદગદથયાજગદીશ. ૧૬ રૂદેભરાયુંરામનું, જોઇમાતાનુંકલ્પંત; તેસમાનેશોકેકરી, ધ્રુજીધરાદુખવંત. ૧૭ ત્યારેવીરલક્ષ્મણબોલીયા, કરીકૈઉપરરીસ; મહારાજ આજ્ઞાઆપોમુજને, છેદુંએનુંશીશ. ૧૮ જ્યારેતમોવનમાં જશો, ત્યારેપિતાતજશેપ્રાણ; નિરમળબંધુભરતતે, નહિકરેરાજ્યપ્રમાણ. ૧૯ સઉઅયોદ્ધાઉજડથશે, નેબુડશેસઉરાજ; કલેશકેરૂંમુળકૈકૈ, તેનેંછેદુંઆજ. ૨૦ તેમાટેએનેમારતાં, આજટળેસઉનુંદુખ; જેમવાસનાછેદતાંસાધુ, પામેઆત્માસુખ. ૨૧ રઘુવીરકહેઓબાપવીરા, એશીબોલ્યોવાણ; સહસાનક

રીયેકાજવિપરીત. જ્યાંલગીતનમાંપ્રાણ. ૨૨ આપણેમાતાસરવસરખી, એ મજાણેમન; આપણેધરમનમુકીયે. જોપડેહવડાંતન. ૨૩ નથીદુખદાતાકોઇક હોને, મિથ્યાએસ દેહ; સઉપોતાનેકરમેકરી, ભોગવેસૂખદુખજેહ. ૨૪ ત્યારેલ ક્ષ્મણકહેહું નહિરહું, તમવીજોગેનીરવાણ; તેડીજાઓમુનેસાથનીકર, તજીશ મારાપ્રાણ. ૨૫ ત્યારેસુમીત્રાજીબોલીયાં, સાંભળોશ્રીરઘુરાય; તમવિજોગેક્ષણ એકએણે, ઘેરનહિરહેવાય. ૨૬ તેમાટેએનેસાથેતેડો. કહુંસાચીવાણ; એકઠા બેબંધવરહોતો, ધીરજઆવેપ્રાણ. ૨૭ બાળપણમાંમાતરાખે, વૃદ્ધપણેસુતધી ર; તનવેદનાજાણેત્રિયા, રણમાંસંભાળેવીર. ૨૮ એવાંસૂમીત્રાનાંવચનસુણી ને, બોલ્યાશ્રીરઘુનાથ; વારૂમાતાવીરને, હું તેડીશમારીસાથ. ૨૯ થયોહર્ષલક્ષ્મ ણનેતદા, હાકદીશ્રીરઘુવીર; વનજવાનેતતપરથયા, માતાયેમુકીધીર. ૩૦ કલ્પાં તકરતાંકૌશલ્યાજી, બોલીયાંતેણેઠામ; વર્ષચતુર્દશતુજવીના હું કેમકાઢીશરામ. ૩૧ મારાલાડકવાયાલાલાજી, ક્યારેદેખીશતારૂમુખ; ભુખ્યાત્રશાવનમાંથશો, કો ણપુછશેસુખદુખ. ૩૨ કૈકૈનીવાણીખરીકરી, પાળ્યુપિતાકેરૂવચન; હવે મારી આજ્ઞાભંગકરી કેમજાયેછેતુંવન. ૩૩ ત્યારેરામકેહેહોમાતચિંતાનકરશોમનમાં હે; થોડાદિવસમાંતમકને, આવીશપાછોઆંહે. ૩૪ ત્યારે આજ્ઞાપાળીશઅતિ ઘણી, માંનજ્યોસાચુંમાય; ઘણાંવરસમારેતમારી, કરવીછેસેવાય. ૩૫ તોયમા તરોતાંરહેનહિ, નથીઆવતીમનધિર; આકાશવાણીથઇતદા, બોલીવચનગં ભીર. ૩૬ હેકૌશલ્યાજીરામની, ચિંતાનકરશોલેશ; સર્વઠામેવિજયથાશે, કુશ ળરહેશેએશ. ૩૭ એસચ્ચિદાનંદબ્રહ્મપુરણ, કોઇનજાણેપેર; કારજકરવાદેવ નું, અવતર્યોછેતમઘેર. ૩૮ શેશનોઅવતારલક્ષ્મણ, સીતાલક્ષ્મીરૂપ; એરામ શ્રીભગવાનછે, બ્રહ્માંડકોટીભુપ. ૩૯ આકાશવાણીસાંભળી, મનમાં વિચાર્યું માય, પણમુખેકહેવાતુંનથી, જેરામવનમાંજાય. ૪૦ પછેપ્રદક્ષણાકરીમાતની, ચરણેનમ્યાશ્રીરામ; કરજોડીસનમુખરહ્યા, ઉભાપોતેપુરણકામ. ૪૧ ત્યારેકૌશ લ્યાયેરૂદેસાથે, ચાંપીયારઘુવીર; મોકળેમુખથીરૂદનકરતાં, મુકીમનનીધીર. ૪૨ તેસમાનું દુખશોકજે, કવિયેતેનવકહેવાય; રઘુવીરકેરેનેત્રેઆંશુ, ધારા ચા લીજાય. ૪૩ પછેનિશચેજાણ્યું માતાયે, વનજવાનુરઘુનાથ; કરૂણાકરીનેકૌશ લ્યાયે, મુકયોમુસ્તકહાથ. ૪૪ ચરણેનમીચાલ્યાતદા, આજ્ઞાગ્રહીઅભિરામ; શ્રીજાનકીનેમંદીરઆવ્યા, લક્ષ્મણસાથેરામ. ૪૫ વલણ. શ્રીરામલક્ષ્મણસહિ તઆવ્યા, સીતાજીનીપાસરે; આજ્ઞાઆપોજનકતનયા, અમોકરીઆવુંવન વાસરે. ૪૬ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડેશ્રીરામ સીતાસમીપ્યાગમનંનામનવમોઅધ્યાય. ૯

———

અધ્યાય ૧૦

રાગઆશાવરી. શ્રીરામચંદ્રઆવ્યાનિજમંદિર, જોયુંજાનકીએરૂપ; રાજચિન્હકાંચેનવદીઠાં, ઉદાશીત્રિભોવનભુપ. ૧ કમળનેત્રઆરકતથયાંછે, કરમાયુંમુખગાત્ર; પછેકરૂણાવચનેસીતાનીસાથે, બોલ્યાજનકજમાત્ર. ૨ શુણોસાધવીકેકૈયેમાગ્યું, રાયનીપાસવચન; તેમાટેઅમોવર્ષેચતુર્દશ, જઇનેરહીશુંવન. ૩ પિતાનીઆજ્ઞાપાળવીનિશચે, મારોએહજધર્મ; તેમાટેતમોરહેજોમંદિરમાં, માતાપાસેપર્મ. ૪ સર્વમાતાનીસેવાકરજો, પાળજોધર્મઅષેશ; કેકૈકૌશલ્યાસુમિત્રામાંનવ, અંતરગણુશોલેશ. ૫ સદાકાળઅહીંરહેજોસુંદરી, નજાસો તાતનેઘેર; એવાંવચનસાંભળીજાનકી,વળતાંરૂદનકરેબહુપેર. ૬ અહોનાથહુંદાસીતમારી, વિજોગનવસહેવાય; તમવીનાહું કેમરહુંએકલી, એકઘડીજુગથાય. ૭ જળવિનાજળચરકેમજીવે, જોકરીયેકોટીઉપાય; હુંછાયાતમારાદેહતણીપ્રભુ, કહોકેમઅળગીથાય. ૮ કનકકાંન્તીજેમદીપશીખા,રવીરસ્મીસદારહેપુરી; તેકલ્પાન્તેવિલક્ષણનથાય, જેમપ્રીમલનેકસ્તુરી. ૯ એમહુંતમથીકેમરહુંવેગળી, શુણીયેશ્રીરઘુરાય; જેમસદાવિવેકસાધુનું રૂદે, તજીકલ્પાંતેનવજાય. ૧૦ તમવીનામંદીરમાંહુંનહીરહું, સ્વામીશુણોશુખરાશી; તેમાટેમુનેસાથેતેડો, સેવાકરવાદાશી. ૧૧ ત્યારેરામકહેતમોઆવ્યાથી, મુનેથાયઘણોજંજાળ; કોમળચરણેચલાશેનહીવળી, વનમાંસિંહનેવ્યાળ. ૧૨ આતસશીતતૃષાગીરીકંટક, કેમસહેવાસેદુખ; સીતાકહેતમનેદુખસ્વામી, તોમારેકયાંથીશુખ. ૧૩ મનમારૂમધુરકરેછેતે; તમચરણકમળ તનુરાગ; જોસ્વામીસાથેનહિતેડોતો, હૂંકરીશદેહનોત્યાગ. ૧૪ સીતાનાંઆવાંવચનસાંભળી, સંતોષામનરામ, અર પ્રીયા તમોપુછોગુરૂને, જોઆજ્ઞાકરેઅભિરામ. ૧૫ ગુરૂઆજ્ઞાયેતેડીજાઉતો, કોઇનકરેનિંદાય;લોકતણોઅપવાદનલાગે, કારજસિદ્ધથાય. ૧૬ ત્યારેગુરૂનેકહાવ્યુંજનકશુતાયે. આવ્યાતતક્ષણમુન્ય; આસનપુજનચરણેનમીને, સીતાબોલ્યાંવચન. ૧૭ હુંસ્વામીસાથેવનમાંજાઉછું, કરવાપતિસેવાય; માટેઆજ્ઞાઆપોગુરૂનાથ, વિજોગેમેંનવરહેવાય. ૧૮ એવુંસાંભળીગદગદકંઠથયાગુરૂ,આંશુઆવ્યાંલોચન;પછેમુનિવશિષ્ટરઘુવરનીમત્યે,બોલ્યાપરમવચન. ૧૯ અહોરામતમોતેડોનિસ્ચે, જનકશુતાનેસાથ; લક્ષમણનેપણતેડીજાઓ, નિજસંગેશ્રીરઘુનાથ. ૨૦ આજ્ઞાઆપીગુરૂઆવ્યાપાછા, ભુપતિકેરીપાસ;વૃત્તાંતજાણ્યુંરાજાયે,જાયત્રૈણેજણવનવાસ. ૨૧ મુખેબોલાતુંનથીદુખેકરી, પીડાઘણીમનવ્યાપી; અરેમુનિમેંશું કૃતકીધુ,હું કોણજનમનોપાપી. ૨૨ ત્રિગુણાત્મકએઅપત્યમારાં, જાયેવનમાંઆજ; હજુપાપીપ્રાણજતાનથી, એશુકરવારહ્યોછોકાજ. ૨૩ એમરાજાતલખેતનપછાડે, ખુટીયુંનેત્રનુંનીર; શુ-

ણેશ્રોતાજનશુકરતાહવા, પછેપોતેશ્રીરઘુવીર. ૨૪ વહેંચીઆપ્યુંઘણુંધનવિપ્રને, અંધપંગુનેત્યાંહે; વળીજેકોદુરબળતેનેઆપ્યું, પોતાનાપુરમાંહે ૨૫ અશીતકરણવહુવાસાઆદે, અત્રીનેકૌશીકમુન્ય;તેનેઘેરપ્હોંચાડયુંરામે,ઘણુંએકઆપ્યુંધન. ૨૬ વળીચાકરમીત્રપોતાનાસેવક, તેને ઘણું એકઆપ્યું; ભાટબંદીજનઆદેસરવે, જાચકનું દુખકાપ્યું. ૨૭ માતાઓસરવેનેઘેરપ્હોંચાડયું, ધનતેણીવાર; સહસ્રવરસલગીખુટેનહિ, એમવસ્તુમોકલીઅપાર. ૨૮ પોતાનાઘરનીજે સંપતિ, ભારેપદારથભોગ; તેસર્વગુરૂનેઘેરમોકલી, પોતેલીધોજોગ. ૨૯ વશિષ્ટગુરૂનોપુત્રજકહીયે, સુયજ્ઞએવુંનામ; તેનેપોતાનાંજેવસ્રઆભુષણ, તેપહેરાવ્યાંરામ. ૩૦ તેનીવધુનેસીતાયે, પહેરાવ્યાનીજશણગાર; પોતાનારથમાંબેસાડી, ઘેરમોકલ્યાસાર. ૩૧ ધણીગુરૂનેઘેરપહોચાડી, વસ્તુકહેતાંનાવેપાર; ગુરૂનેભાવેભજેનહિ, તેનાડાપણનોધિક્કાર. ૩૨ ગુરૂનેઘેરસંકીરણઆપદા, આપણસુખઅભિરામ; સંપતિસર્વબળીજાઓતેની, જેગુરૂનેનઆવીકામ. ૩૨ એમજથાજોગસહુનેધનઆપ્યું, રઘુપતિયેતેણીવાર; પછેસીતાલક્ષમણસાથેઆવ્યાં,કેકૈભોવનમોઝાર. ૩૪ કૌશલ્યાદિમાતાયોસર્વે આવીકેકૈનેદ્વાર; ઇષ્ટમીત્રબંધુજનસજ્જન, મલ્યુ તેણેઠાર. ૩૫ વળણ. મલ્યું શહેકેકૈમંદિર, શોકરૂદનવમાયરે; તતપરથઇરઘુવીરઆવ્યા, લાગ્યાપિતાનેપાયરે. ૩૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડેદશરથઆજ્ઞાપ્રતિપાળનાર્થેશ્રીરામેણકેકૈગૃહાગમનંનામદશમોઅધ્યાય. ૧૦

અધ્યાય ૧૧

રાગરામગ્રી. પિતાપાસેઆવ્યારઘુરાય,કરીપ્રદક્ષિણાલાગ્યાપાયે; સનમુખ ઉભાજોડીપાણ,સાથેસીતાલક્ષ્મણજાણ૧સુમંતેરાયનેબેઠાકર્યા,અતિદુખસાગર શોકેભર્યા;અરેદૈવતેંઆશું કર્યું,મારેરામજનાંકાંઇનવઉગર્યું. પછેરાજાધીરરાખી પ્રાણ,રઘુવરપ્રત્યેબોલ્યા વાણ;અરેરામજોજાઓવન,તોસકટભરીલ્યોસાથેધન, સાથેરાખોઘણીસેનાય,પ્રધાનસંપતિલ્યોરઘુરાયવાહનવસ્રઆભુષણસુખે,કરીઆશ્રમરહોવનમાંસુખે. ૪ દશરથનાંએવાંસુણીવચન, કરજોડીકહેજુગજીવન; અરેતાતસંપતિશું કરૂં, હુંવનમાંજઇનેતપઆચરૂ. ૫ વનકુળઅંગકરીશપરીધાન. નવજોઇએસેનાપરધાન; એવું સાંભલ્યુ કેકૈજદા, વનકુળલાવીમુકયાંતદા. ૬ કરીમુકયાંતાંવરમાંતઇયાર, પહેરાવ્યાંરામલક્ષ્મણસાર; સીતાનાંવસ્રઆભુષણજેહ, કેકૈયેઉતરાવ્યાંતેહ. ૭ વનકુળપેહેરાવ્યાંસુંદરી, ત્યારેવશિષ્ટબોલ્યાક્રોધકરી; અરેરાણીતુનીરદેઘણી, રાજબુડાડયુતેંપાપિણી. ૮ જાનકીનાંઆભુષણચીર, શુકરવાઉતરાવ્યાંઅધીર;એમઘણાંકહ્યાંછેગરૂએવચન, પછેઅકળાઇનેબોલ્યારાજન. અરેઉઠઅહીંથીતુંજાપાપણી, બળીજાઓબુદ્ધિ-

તુજતણી; મંદભાગણીનીરદેવણી, તારીજનુનીએશુંકરવાજણી. ૧૦ અતિ-સુકુમારએમારાતન, દુરમુખીતેંઆજકાઢયાવન; શુંકરૂંજેબંધાયોવચન, નીકરતુજનેપમાડુપતન. ૧૧ દોહા. એવું કહીનેમગાવીયાં, વસ્ત્રઆભુષણસાર; તેસીતાનેપહેરાવીયાં. જેનીશોભાનોનહીપાર. ૧ પછેભુપતિયેવધદેહીને, બેસાડીખોળામાંહે; મુસ્તકકરમુકયોલદા, ઘણુંરૂદનકરેરાયત્યાંહે ૨ સોરઠો. મારીકુળવધુઅતીસુકુમાર, મેં તમનેદુખીયાંબહુકર્યાં; મારાજીવ્યાનોધિક્કાર, મેંબાળકકાઢયાંવનવિષે. ૧ કયેમસહેશેવનમાંદુઃખ,આતપશીતવૃષાતણું;કરમાશેસુકોમળમુખ, પાયેકઠણકંકરઘણુંખુચશે. ૨ મારીકુળદીપકવયબાળ, કોનેકહેશેવાતસુખદુખની; તારાઅંગતણીસંભાળતે, કોણકરશેમહાવનવિષે. ૩ મારાડહાપણનેધીક્કાર, આજસ્ત્રીવશહુંકયેમથયો; મારૂઉજડથયુંઘરબાર, જાયરામલક્ષ્મણનેજાનકી, ૪ મારાતનમાંલાગીલાહે, હુંકયાંજાઉંનેકયાંરહું; મારોપાપીપ્રાણનજાય, હજુશુંદુઃખજોવાનેરહયો. ૫ એમરાજાકરેકલ્પંત, આંખેઆસુનીધારાવહે; સહુસભાથઇદુખવંત, જાણેપુરઆવીનદીશોકની. ૬ પછેજાનકીનેતેદિશ, અમુલ્યઆભુષણઆપીયાં; પછેરાયેદીધીઆશિષ, તારોજશથાજોત્રિલોકમાં ૭ જેપોતાનોરથકહેવાય, તેમહિપતિયેત્યાંમંગાવીયો; પછીકહ્યુંસુમંતનેરાયદશરથ, બેસાડીતેડીજારામને ૮ સુરસરિત્રઠવનમાંહે, જજેત્યાંલગીરથહાંકીકરી; થોડાદીવસરહીત્યાંહે, પછીરામનેતેડીનેઆવજે. ૯ પછેજગતતણીજેમાય, તેણેસ્વસુરનીપરદક્ષણાકરી; કરજોડીનેલાગ્યાંપાય, ત્યારેરૂદનકરેઘણુરાયજી. ૧૦ ચાંપ્યાંકૌશલ્યાયેરૂદેસાથ, માતાઆક્રંદઘણુંકરે; સીતાનેશીરમુકીહાથ, પછેઆશિષઅવિચળઉચરે. ચોપાઈ. ત્યારેસુમંતલાવ્યોરથજોતરી, માંહેબેસાડયાંસીતાસુંદરી; સરવસાસુનેચરણેનમી, રથેબેઠાંગુરૂપદપરણમી. ૧૨ થયાતતપરબેવીરસુજાણ, લીધાંધનુષભાથાનેબાણ;પિતાતણેતવનમીયાપાય,ગુરૂચરણવંદારઘુરાય.૧૩વશિષ્ટેઆશિશ દીધીઘણી,જ્યાંલગીતપેચંદ્રમણી;ત્યાંલગીઅખંડરહેજોસદા,વિજયપામજયો રણસરવદા.પછેરામસરવમાતાનેનમ્યા;પીતાગુરૂનેપ્રણમ્યા; જાનકીબેસાડયાંર થમાંહે,રામલક્ષ્મણબેચાલ્યાત્યાંહે.દશરથપડયાકલ્પાંતજકરે, માતાસરવલોચનજળભરે; નગ્રબારણેઆવ્યારામ, રૂવેલોકસહુઠામોઠામ. ૧૬ પ્રાણવિનાદેહહોયજદા, અવધપુરીએવીથઇગઇતદા, ભક્તમિત્રનેવિપ્રપ્રજાય, તેસરવરામનીપુંઠળજાય. ૧૭ પછે દુર જઇઉભા રઘુવીર, સરવપ્રજાનેઆપીધીર; કરજોડીકહેછેશ્રીરામ, હવેતમેસરવપાછાજાઓગામ. ૧૮ થોડાદીવસમાંઆવુંઅમો, માટેજાઓનગ્રમાંસરવેતમો;એવું સાંભળીસરવેજન, આવ્યાપુરમાંકરતા રૂદન ૧૯ કેટલાકભક્તબ્રાહ્મણનેમિત્ર. જ્ઞાનીતપસ્વીપરમપવિત્ર તેશ્રીરામની-

સાથેથયા, નિસ્ચેવચનમુખથીબોલીયા. ૨૦ જોપ્રાણઅમારોજાશેઅહિં, પણ-સંગતમારોમુકીશુંનહિ; એમરામસંગચાલ્યાબળપુર, પડીસાંજઆથમીયોસુર. ૨૧ આવ્યારામજુમનાંનીતીર, ત્રઠેઉતર્યાશ્રીરઘુવીરઃ હવેઅવધપુરીમાંઆનંદકશા, પ્રવેશીરામજતાંઅવદશા. ૨૨ જેમજતાંશુધવિવેકજસાર, અજ્ઞાનપ્રવેશેરૂદેમોઝાર, કૌશલ્યાઆદેરાણીઓ જેહ, કેકૈનેમંદીરબેઠીતેહ. ૨૩ ગુરૂનીઆદેસજ્જનસહુ, વીંટીરાયનેબેઠું બહુ; નથીચિત્તરાજાનુંઠામ, ઘડીબેઘડીયેબોલેરામ. ૨૪ રામવિજોગતણુદુખજેહ, કોઇયેસહેવાતુંનથીતેહ; સહુમાતાયેમરણઆદર્યું, ઝેરપીવાનેતનપરકર્યું. ૨૫ ત્યારેબોલ્યાવશિષ્ટકહુતેમનધરો, એમસહસાપ્રાણઘાતનવકરો; રામજશેલંકાંમોઝાર, કરશેરાવણકુળસંઘાર. ૨૬ કુશળચઉદવરશેઆવશે, હેતેમળશેબોલાવશે; જોહુંજુઠીકહેતોહોયવાણ, તોમુજનેરામચંદ્રનીઆણ. ૨૭ ગુરૂનાંએવાંશુણીવચન, સહૂનેધીરજઆવીમન; વિશ્વાસઆવ્યોમાતામનઠરયું, માટેવીખપાનકોઇયેનવકરયું. ૨૮ વાલ્મિકનીમુળકાવ્યનીકથા, તેનોઅર્થએછેસર્વથા; કોઇકહેશેમિથ્યાકહૂએહ, તેમાટેનીવરત્યોસંદેહ. ૨૯ અવધપુરીમાંએગત્યથઈ, રહ્યારામજુમનાત્રઠજઇ; પત્રપાથર્યાપૃથ્વીમાંહે, શ્રમીતથઇસહૂશુતાત્યાંહે. ૩૦ વળણ. શુતાસરવેશ્રમીતથઇને, જુમનાંત્રઠેવિખ્યાતરે; બેપોરરજનીવહીગઇ, ત્યારેશ્રીરામેવિચારીવાતરે. ૩૧ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડેસીતાલક્ષમણાભ્યાંસહશ્રીરામવનાભીગમનંનામએકાદશોઅધ્યાય. ૧૧

અધ્યાય ૧૨

રાગસામેરી. રઘુવીરજ્યુમનાત્રઠરહ્યા, તેવિચારકરતામન; રથસહિતવીટીરામને, સુતાસકળપુરજન. ૧ તેસર્વેનિંદ્રાવશથયા, મધ્યનિશાગઇછેત્યાંહે; ત્યારેરામલક્ષમણજાનકી, બેઠાંત્રૈણેજણરથમાંહે. ૨ સુમંતનેકહેહાંકયરથ, અંતરીક્ષમારગઆજ; જેમજાણેનહીકોઅવધવાશી, એમકરવુંકાજ. ૩ પછેસુમંતેરથચલાવ્યો આકાશમારગત્યમ; સ્રૃગવેલમાંહેઊતર્યા, જ્યાંહાંગુહ્યકનોઆશ્રમ. ૪ તેગંગાજીનાતીરઊપર, આવીયાશ્રીરામ; નમસ્કારકર્યોજાન્હવીને, પોતેપુરણકામ. ૫ ત્યાંરામલક્ષમણજ્યાનકી, સાથેસુમંતપ્રધાન; તેસગરકુળતારણી, ગંગામાંહેકીધાંસ્નાંન. ૬ સુરસરીનીસ્તુતીકરી, રામેઆચર્યુનીત્યકર્મ; પછેઊતર્યાએકવડતળે, આસનરચીનેપર્મ. ૭ પેલાવીપ્રજાગ્યાપ્રભાતે, નવદીઠોરથરઘુવીર; ત્યારેરૂદનકરવામાંડયુંસર્વે, મુકીમનનીધીર. ૮ રથચક્રનોચીલોનદીઠો, વીચાર્યુંમનસાથ; ગયાહશેપાછાઅવધપુર, રથબેશીનેરઘુનાથ. ૯ તેસર્વેઆવ્યાનગરમાં, મળવાતણીમનઆશ; રઘુવરનેદીઠાનહી, ત્યારેથયાકછેનીરાશ. ૧૦ રહ્યારામગંગાતીરઊપર, વડતળેતેજાણ; તેદીવસઅહારકર્યોનહી,

દીનબેથયાનિરવાણ. ૧૧ ત્યાંરાત્યશ્રીરઘુવરરહ્યા, પછેથયોપ્રાતઃકાળ; સ્નાંનસંધ્યાઆચર્યા, જેધરમનાપ્રતીપાળ. ૧૨ વડદુધશીંચીજટાબાંધી, ભસ્મચરચી અંગ; જેમહોયજોગીનીરંજની, એમશોભતાશ્રીરંગ. ૧૩ રાખેજટામાંદુધવડનું, શીંચીયુંજેણીવાર; ત્યારેસુમંતેકલ્પાંતકીધું, નેત્રઆંસુધાર. ૧૪ રઘુવીર વળતાબોલીયા, સુમંતપ્રત્યેવાણ; હેવીરહવેજાઓવહેલા, અવધપુરમાંજાણ. ૧૫ અમોનાવબેશીગંગાજી,ઉતરૂપેલીપાર;તમોઅમારીચિંતાનકરશો,જઇશું વનમોઝાર. ૧૬ રાયનેધીરજઆપજો, સંભાળજોપુરકાજ;રૂડીપેરેપ્રજાને, પાળજોનીતીરાજ. ૧૭ વળીઇષ્ટમીત્રગુરૂપીતાને, કહેજોમુજપરણામ; ચઉદવરસ વીત્યાપછી, અમોઆવીશુંનીજગામ. ૧૮ સુમંતએવુંસાંભળી, કરતોરૂદનઅપાર;રઘુવીરચરણેશીશમુકી, પડયોતેણીવાર. ૧૯ મહારાજતેડોસાથમુજને, આવું શેવાકામ; તમવીનાનહીંજાઉંપુરવીશે,શુંસુખદેખાડુંશ્યામ. ૨૦ હાલેરથ લેઇતમવીના,પુરજાઉંજેણીવાર;તોઆત્મહત્યાકરેતતક્ષણ,માતપીતાપરીવાર. ૨૧ માટેતમારીસાથઆવીશ, સુણોપુરૂષપુરાણ; જોતેડીનહીંજાઓમુજને, તો તજીશમારાપ્રાણ. ૨૨ નીકરપાછાચાલોપુરમાં,દશદીવસરહીઆંહે; રાયેકહ્યું છેવનફેરવી, પાછાલાવજેપુરમાંહે. ૨૩ એવાંસ્નેહવાયકસાંભળી, થયાદ્રવિત શ્રીરઘુનાથ; સુમંતચાંપ્યોરૂદેસાથે, મસ્તકમુકયોહાથ. ૨૪ તમેડાહ્યાછોસુમંત માટે, રાખોમનમાંધીર; આજ્ઞાપાળોમાહરી, ઘેરજાઓનિશ્ચયવિર. ૨૫ એમવણાં કરૂણાવચનકહીને, સમજાવ્યોધરીનેહ; લોપાઇનહિરામનીઆજ્ઞા, વળ્યોપાછોતેહ. ૨૬ શ્રીરામલક્ષ્મણજાનકીને,નમ્યોમનગીમાટ;સુમંતરથહાંકીવળ્યો, તેઅવધપુરીનીવાટ.૨૭ શુમંતમહાદુખવંતથઇને,વાળ્યોરથછોત્યાંહે;ગંગાઉતરવારામજી, પછેવિચારેમનમાંહે. ૨૮ ત્યાંજાન્હવીનીરમલવહે, ગુહકતણાઆશ્રમ; ઘણાભીલકાળીકીરાતરહેછે, ઘાટશોભારમ્ય. ૨૯ સહુગુહકમાંસરદાર છે, ઘોરાયતેનુંનામ; તેકરેનાવીકનુંકરેછે, ગંગાતીરેઠામ. ૩૦ ગયારામજીતે ઘાટઉપર, જ્યાંગુહકનોઆશ્રમ; ભાઇપારઅમનેઉતારો એમકહેપુરણબ્રહ્મ. ૩૧ જેનાનામનીનૌકાવડે, ભવસિંધુતરતાજન; તેમાગેનાવપોતેકરે,બોલતાદીન વચન. ૩૨ ઘોરાયકહેતમોકોણછો, કોણમાતપિતાનેગામ; શાકારણતમોનીકળ્યા, કહોશુંતમારૂંનામ. ૩૩ રઘુવીરકહેઘોરાયશુણ, પુરઅયોધ્યાકહેવાય; શુરજવંશીસત્યપાળક, ભુપદશરથરાય. ૩૪ અમોપુત્રછુંતેરાયના, વળીઆજ્ઞાકારીચાર; હું રામનેઆવીરલક્ષમણ,સાથેસીતાનાર.૩૫ વરદાનમાગ્યુંઅપરમાતે, રાયપાસેવચન; આજ્ઞાપિતાનીપાળવા, અમોનિકળ્યાછુંવન. ૩૬ તેમાટેપારઉતારઅમને, જવુંવનમાંજાણ; મનવાંછીતશુખપામસો, નેથસેતુજ કલ્યાણ. ૩૭ એવાંવચનશ્રીરામનાં, તેશુણ્યાંસત્યપ્રમાણ; ત્યારેમાતાગુહકતણીઘરમાં,

થકીબોલીવાણ. ૩૯ અરેપુત્રશુણએરામને, નવઊતારીશતુ પાર; મેંસાંભળ્યું મુનીમુખથકી,તેકારણકહુંનીરધાર. ૩૯ એકશલ્યાથઇગઇશુંદરી,એનીચરણ રજપરતાપ; માટેનાવનારીથઇજશે, જોપરસકરસેઆપ. ૪૦ શુણીમાતવાણી કહે, ગુહકસત્યએનીરધાર; કંઇચેટકછેતમચરણરજમાં, નહિઊતારૂંપાર.૪૧ પાશાણથીએકાષ્ટકુળ, થાયનારીરૂપ;પછેઉદ્યમસોકરીએઅમો સાંભળોરઘુકુળ ભુપ .૪૨ માટેરૂડીપેરેપગપખાલું, જળવડેહુંઆજ; ત્યારપછીનાવમાંતમને, બેસાડુંમાહારાજ. ૪૩ એવુંસાંભળીરઘુવરહસ્યા, પછીબોલ્યામધુરવચન; જે મતેમકરીભાઇપારઊતારો, માનેજેમતુજમન. ૪૪ પછીમંદીરમાંબેસાડીયા, રઘુવીરનેઆસન, લાવીયોભરીકુંભપોતે, ગંગાજળપાવન. ૪૫ કાષ્ટનીકથરો ટલાવી, તેહમુકીધર્ણ; તેમધ્યધોયાજતનથી, રઘુવીરકેરાચર્ણ. ૪૬ લુછીપટેની જગોદમાં, પદમુકિયાપરિધાન;પછીરામપદજળસઊકુટુંબે, મળીકીધુંપાન.૪૭ દેવનાદુંદભીગડગડયાં, થઇપુષ્પવૃષ્ટીઅપાર; ધન્યધન્યકહેતાસુરસકળ, એ નાભાગ્યનોનહીપાર. ૪૮ જેચરણથીગંગાથયાં,મુનિપત્નિથઇનિષ્પાપ;શિવવિ રંચીસહસ્રલોચન, જેરજઈછેઆપ. ૪૯ માયાપતિજેશુધચૈતન, જગતગુરૂરઘુ વીર, તેપ્રભુનાપગધોઇપીધું, ગુહકેત્યાંનીર.૫૦ રઘુવીરપદપરતાપથી,ઊપની ભકિતઅપાર; ફળફુલલાવીત્રણેજણને,કરાવ્યોછેઅહાર. ૫૧ ગુહકેલીધાસ્કંધ ઊપર, શોભતાશ્રીરંગ; પછીનાવમાંબેસાડીયા, તેસીતાલક્ષમણસંગ. ૫૨ નાવ ખેડયુંગુહકે, ઊતર્યાગંગાનીર; જેમજોગીપામેનિવૃતી, એમપામ્યાપેલીતિર. ૫૩ વળણ. તીરગંગાનેઊતર્યા, નાવમાંથીરઘુરાયરે; ઘણીસ્તુતીકીધીગુહકે, કરજોડીલાગ્યોપાયરે. ૫૪ ઈતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયો ધ્યાકાંડેશ્રીરામસ્યનાવેનગંગોત્તરણનામદ્વાદશોઅધ્યાય. ૧૨

અધ્યાય ૧૩

રાગમારૂ. રામઊતર્યાગંગાપાર, સાથેસીતાસુમીત્રાકુમાર; પછેનાવકપ્રત્યે વચન, હશીબોલ્યાકમળલોચન. ૧ ભાગ્યભાગ્યઆપુવરહુંચ, મુજનેઘણોવ- હાલોતુંચ; પુરૂસકળમનોરથઆજ, તેંકર્યુંઘણુંમારૂંકાજ. ૨ નમ્યોગુહકજોડીપા ણી, બોલ્યાગદગદકંઠેવાણી; નિજભક્તિઆપોરઘુનાથ, મારેમસ્તકમુકોહાથ. ૩ શુણીરામથયાપરસન, તેનેદીધુંઆલંબન; જાતુંભક્તિકરજેમારી,અંતેસદગ તીથાશેતારી. ૪ એમકરૂણાકરીભગવાન, થયુંગુહકનેસહુજ્ઞાન; પામ્યોપદર જનીરમળગાત્ર, થયોરામકૃપાનુંપાત્ર. ૫ નમીરામનેઆવ્યોઘેર, કરેભક્તિઅ તીશુખભેર; મુકયુનાવીકકેરૂકર્મ, થયોરામઅનુગ્રહપર્મ; ૬ તેદિવશથીપામ્યો અધિકાર, ઘોરાજથયોવિશ્વવીસ્તાર; ભોગવેરાજધાનીભોગ, મનશ્રીરઘુવીર સંગ. ૭ રામઉતર્યાગંગાતીર, પડીરાત્રીરહ્યારણધીર; બીજેદીવસઆવ્યાપ્રયા

ગ, ત્યાંસ્નાનકર્યુંમહાભાગ. ૮ ત્યાંથીઆવ્યાપુરણબ્રહ્મ, ભારદ્વાજતણેઆશ્રમ;
રૂષિરામનેમળીયાહેત, વીનેભક્તિપ્રેમસમેત. ૯ ભારદ્વાજેકરીસ્વાગત્ય, સતો
ષ્યાછેવણુરઘુપત્ય; જાણ્યુંસર્વમુનીવનમાંહે,આવ્યારામનેમળવાત્યાંહે. ૧૦
ભારદ્વાજનેઆશ્રમધીર, એકરજનીરહ્યારઘુવીર; બોલ્યામુનીસહુપુરણકામ,
રહોચત્રીહ્દવરસયાંરામ. ૧૧ રઘુવીરકહેરૂષીરાય, મેંઆઠામેનરહેવાય; પાસેર
હ્યાવીચારીમન, આવેમાતપીતાપુરજન. ૧૨ મારીસંગેતેકષ્ટજપામે, માટેરહે
વાચનહિઆઠામે;એવુંકહીનેઉઠ્યારઘુવીર,ચાલ્યાજાયપ્રયાગનીતીર. ૧૩ સિદ્ધ
વડત્યાંછેગંભીર, દેવીસાવીત્રીછેમહાધીર; ત્યાંલગીભારદ્વાજઆવીયા, તેવળા
વીનેપાછાગયા. ૧૪ સાવીત્રીદેવીનુપુજન, કર્યુંસીતાયેનીરમળમન; પ્રયાગતી
રેસિદ્ધવડઠામ, ત્યાંસંકલ્પકર્યોશ્રીરામ. ૧૫ વનજઇનેઆવીશુંજ્યારે, કરીશું
આહારંહીનેત્યારે; કરાવીશુંબ્રાહ્મણનેભોજન, વળીસંતજેનીરમળમન. ૧૬
ત્યારેબેલક્ષઆપીશુંગાય, એવુંબોલ્યાશ્રીરઘુરાય; ત્યાંથીચાલ્યાજાનકીકંથ,
ચીતવ્યોચીત્રકુટનોપંથ. ૧૭ સીતાલક્ષમણસાથેધિર,ચીત્રકુટચઢ્યારઘુવીર;
તેગીરીમહારમ્યવીશાળ, તરૂસફળછેબોમીરસાળ. ૧૮ તેનીઉપરચઢીયારામ,
ભક્તવત્સળપુરણકામ; ગીરીઆશ્રમછેપાવન,ત્યાંરહેછેવાલ્મિકમુન્ય.૧૯ જે
નારદનાઉપદેશે, થયાઆદીકવીશુભવેશે; જેનીશાંત્તમતીછેમોટી, કરીરામાય
ણશતકોટી. ૨૦ એવાવાલ્મિકરહેતેઠાર, જેનીપાસેમુનીછેઅપાર; ત્યાંગયાપો
તેરઘુરાય, જઇલાગ્યામુનીનેપાય. ૨૧ રઘુવીરનેદીઠાજ્યાંહે, ઘણુંહરખ્યામુની
મનમાંહે; ઉઠાડ્યારામનેતેણીવાર, ભેટ્યામુનીવરપ્રેમઅપાર. ૨૨ પછેસર્વમુ
નીનેરામ, પાયેલાગીકર્યાપરણામ; ઘણુહરખ્યાવાલ્મિકમુન્ય, ફળફુલકરાવ્યાં
પ્રાશન. ૨૩ ધન્યદીવશઘડીમહારાજ, રામદરશનપામ્યોઆજ; સહુબેઠાથઈ
સુખવંત, કહ્યુંમુનિવરનેવરતંત. ૨૪ હવેરહોઅહીંકહેમુનિજન, ચીત્રકુટકરો
પાવન;એવુંસાંભળીશ્રીરઘુવીર,કરીઇછારહેવાનીધીર.૨૫ જોઇવીશાળભુમિ
પવિત્ર, બાંધીપરણકુટીત્યાંવિચીત્ર; તરૂછાયાઘણીછેરસાળ, શીલાસ્ફટીકભો
મ્યવિશાળ. ૨૬ ત્યાંરહ્યાકરીનેઆશ્રમ, સાચવેનીજકુળનાધર્મ; રહેઅનેકમુનિ
વરત્યાંહે, કરીઆશ્રમપર્વતમાંહે. ૨૭ મુનિપત્નીયોમળવાઆવે, જાનકીનેહર
ખેબોલાવે; વનભીલસ્ત્રીરાતપ્રમુખ, રામનેજોઇપામ્યાસુખ. ૨૮ ભાત્યભાત્યના
વનફળજેહ, લાવીરામનેઆપેતેહ; આવેભીલડીયોભાગ્યવાન, સીતાનેકરતી
ઘણાંમાન. ૨૯ વનભુષણનાનાસાજ, કરીલાવેસીતાનેકાજ; એમશેવાકરેવન
વાસી, તેમાનીલેછેઅવિનાશી. ૩૦ જેમપ્રભુનેકરવાપ્રસન્ન, કરેજપતપજોગજ
ગન; તેમનેછેવનચરનીશેવ, વખાણેછેઘણુતેનેદેવ. ૩૧ વળણ. દેવતાવખાણે
છેવનવાશી, રહ્યાચીત્રકુટરઘુવીરરે; હાવેઅવધપુરનીકહુકથા, સુણોશ્રોતાથઈ

મતિધીરરે. ૩૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઅયોધ્યાકાંડે
ચીત્રકુટાશ્રમેસીતાલક્ષમણાભ્યાંસહશ્રીરામનિવાસોનામત્રયોદશોધ્યાય. ૧૩

અધ્યાય ૧૪

રાગવરાડી. સુમંતસચવેરારે, મારગેકરતોજાયરૂદન; રથહાંકીવળ્યોરે, પસ્તાય છેઅતીઘણુંનીજમન. ૧ અરેહુંઅભાગીયોરે, વનમાંમુકીનેઆવ્યોરામ; મુને જનુનીયેજનમ્યોવૃથારે, કરવાહાતુંનીરથકકામ. ૨ દેખશેરથરામવીનારે, પામશેમાતપિતાઘણુંદુખ; જ્યારેમુનેપુછશેરે, ત્યારેહું શું દેખાડીશમુખ. ૩ સુમંત એમસોચતોરે, હઇડેહરાતાંચયાંલોચનરે; અશ્રુજુરેઘણુંરે, પગપાછાપડેદુરબળતન. ૪ અવધપુરઆવીયુંરે, દીઠીનગરીપ્રેતસમાન; લોકસહુરૂદનકરે, જે જ્યાંતેત્યાંમુકીભાન. ૫ જ્યારેરામવનગયારે, પુરમાંહેપડીછેહડતાળ; દેહજેમ પ્રાણવીનારે, એમથઇઅવધપુરીતેકાળ. ૬ પ્રધાનસાંભરવેરેરે, પુરમાંદાંકી પોતાનુંમુખ; કેકૈનેઆંગણેરે, રથછોડયોથયુંઅતીઘણુંદુખ. ૭ મંદીરમાંસંત્રી ગયોરે, જ્યાંછેદશરથભુપસુજાણ; સહુસાથવીંટીવળ્યોરે, રાયનાકહેઆવ્યાપ્રાણ. ૮ સુમંતત્યાંજઇરે, કીધોરાયજીનેપરણામ; ભુપતિબોલીયારે, સુમંત કયાંમુકીઆવ્યોરામ. ૯ લક્ષમણજાનકીરે, પ્રાણવલભમારોરઘુવીર; મારૂંસરવસધનગયુંરે, હાવેહુંકેમકરીરાખુંધીર. ૧૦ સુમંતતેંશું કરયુંરે, રામનેશીદ મુકીઆવ્યોવન; મંદીરમારૂં ઉજડથયુંરે, કોણેફોડાંમારાંલોચન. ૧૧ હુંઅંધનીલાકડીરે, રામનેચોરીગયુંકોણઆજ; હેવેહુંખટીશુંઘણુંરે, મેંશાંકીધાંહશેકુડાં કાજ. ૧૨ મુનેમુકીકયાંગયારે, આવોમારારામકુંઅરશુકુમાર; મારીઆજ્ઞાકોણ પાળશેરે, કોણચલાવશેરાજવહેવાર. ૧૩ વૈદેહીકયાંગઇરે, સુંદરચંપકકળીકુમાર; આવોમારીલાવડીરે, મેંતુનેદીધુંદુખઅપાર. ૧૪ હાવેસુખનથીદેખતોરે, લાડકવાયાલક્ષમણવીર; આવોડાહ્યાટીકરારે, મારૂંતનમનધનરઘુવીર. ૧૫ હે વિધિતેંશુંકર્યુંરે, લુંટીલીધુંદેખાડીનેસુખ; આવું કોનેથાયનહિરે, હાહાદૈવેદીધુંઘણુંદુખ. ૧૬ બાળકબાળપણેરે, મેંપાપીયેકાઢયાંવન; સુમંતસાચુંકહેરે, કયાંમુકીઆવ્યોમારૂંજીવન. ૧૭ કયાલગીસંગકર્યોરે, કયાંથીતુંપાછોઅવ્યોવેર; રામેત્યાંશું કર્યુંરે, તેમાંડીકહેમુજનેપેર. ૧૮ સુમંતથયોગળગળોરે, નેત્રસજળથઇ બોલ્યોવાણ; મહાજમેંઘણુંકહ્યુંરે, પણપાછાનવળ્યાપુરૂષપુરાણ. ૧૯ હુંશ્રૃંગ વેલસુધીગયોરે, ત્રણદિવસલગીરહ્યાનિરાઆહાર; મુનેપાછોવાળીયોરે, ગુહકેઉતારયાગંગાપાર. ૨૦ દક્ષિણદિશાભણીરે, ગંગાઉતરીનેગયારામ; તમનેઘણા કરીરે, રઘુપતિયેકહ્યાછેપ્રણામ. ૨૧ શુણીએવુંભુપતીરે, રૈરીલાગ્યોહુતાશન; ધાડેસ્વરથકીરે, રાયેકીધુંશોકરૂદન. ૨૨ કંઠમળીગયોરે, અંગપછાડેઅવનીમાંહે; રામવિજોગનોરે, અંગેઅગ્નિલાગ્યોત્યાંહે. ૨૩ આરતનાદથીરે, પોકારયુંરામનું

નામ; દેહસુદ્ધીદશરથેરે, પ્રાણગયાકહેતાંરામ. ૨૪ વળણ. રામરામરઘુવીરકહેતાં, તજ્યાપ્રાણપ્રમાણરે; હાહાકારહવોતદા, સહુરૂદનકરેનિરવાણરે.૨૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડેશ્રીરામવિયોગાતદશરથમરણનામચતુર્દશો અધ્યાય. ૨૪

અધ્યાય ૧૫

રાગભૈરવ. શુણોશ્રોતાજનગતીકરમની, કયાંરામનેવનવાસ; કયાંમરણદશરથરાયનુ એઅકળગતઅવિનાશ. ૧ સુતચ્યારદશરથરાયને, માહાપરાક્રમીબળવાન; પણઅંતકાળેરાયપાસે, નથીએકુતન. ૨ ત્યારેપ્રધાનેપોકારકરયો, પડયાજ્યારેભુપ; રામરામકહેમરણપામ્યા, થાયરામસ્વરૂપ. ૩ નગ્રમાંહાહાકારથયો, કરતીપ્રજાઆક્રંદ; કૌશલ્યાસુમીત્રા,આદેરૂએરાણીવ્રંદ.૪ એકદુખરામવિયોગનું,બીજુરાજાપામ્યામરણ; જેમવીંછીકરડશીશ, ઉપરડસેપનગચરણ. ૫ જેમચોરલુંટીજાયવળતો, અંગમારેઘાય; અગ્નિલાગ્યોઘરવિષે, તેસમેચાહ્યોવાય. ૬ એદુખનઆવે, કહામાંરેકવિનીવાણ; એમરાણીયોરોતીઘણું, વિલાપકરીનિર્વાણ. ૭ ત્યારેવશિષ્ટેવારયાંસહુને, નકરશોરૂદન; જેથનારૂંતેથયુ, હવેધીરજરાખોમન. ૮ તેડાવોઉતાવળા, ભરતનેશત્રુઘન; રાજ્યાસનબેઠાપછી, ભુપનોથાયદહન. ૯ પછીઅંગદશરથરાયનું, તેલમાંરાખ્યુતેહ; તેડવામોકલ્યોભરતને, સુમંતમિત્રજેહ. ૧૦ ગુરૂકહેતુંનવકહીશ, કંઇભરતનેએઉપાય; જેવનગયારઘુવીર, પામ્યામરણદશરથરાય. ૧૧ જોસાંભળશેએવુંભરતજી, તતકાળતજશેપ્રાણ; કયાવિનાતુંલાવતેડી, ઉતાવળોનિરવાણ. ૧૨ સુમંતસત્વરલેઇરથ, મારગેચાલ્યોજાય; હવેભરતછેમોસાળમાં, તેનેઅપશુકનબહુથાય. ૧૩ મામાનામંદીરવિષે, સુતાસજ્જામોઝાર; ત્યારેભરનિદ્રામાંસ્વપ્નઆવ્યુ, નિશાયેનિરધાર.૧૪ કૃષ્ણવસ્ત્રપહેરીકામની, કરગ્રહ્યુતેલનુંપાત્ર; તેણેભરતજીનેશીશઢોળ્યું,આવીઅકસમાત.૧૫ત્યારેભરતજાગ્યાબીજગિયા,નેકરવાલાગ્યારૂદનતવપાસેમાતુલવર્ગના,આવીમલ્યાસઉજન.૧૬ભરતજીકહેમામાસુણો,મુનેઆવ્યુંઘોરસ્વપન;માટેઅવધમાંઉતપાત,કાંઇએકહશેસાટ્ઠવિઘન.૧૭ અમોચારબંધુનેપિતા, વિપરિતકાંઇએકવાત; અમોપાંચજણમાંએકજણની, હોયનિસ્ચેઘાત. ૧૮ એવુંસુચવેએશુકનફળ, એમકહીકરેછેરૂદન; સગ્રામજીતેસમજાવ્યા, ભરતનેશત્રુઘન ૧૯ એમકરતાંઅરૂણઉદેહવો,નેથયોપ્રાતુસકાળ; ત્યારેઆજ્ઞાલેઇમામાતણી, તતબરથયાબેબાળ.૨૦ નિકળીઉભાનગ્રબહારે, શુકનજોવામાટ; એવેદીઠીઉડતીરજ, અવધપુરનીવાંટ. ૨૧ ત્યારેદેખાયોરથદુરથી, ઝાંખોધ્વજાનોચીર; હયહળવેહળવેહીંડતા, ઝરતાનેત્રેનીર. ૨૨ સુમંતબેઠોશુન્યમના, છેશોકસાગરપુર; રઘુનાથલીલાસંભારી, મનમાંહેરડતોસુર. ૨૩ વસ્ત્રકરીઆ

સુણ્યુંહે, રાતાંથયાંલોચન; સુમંતનેઓળખીધાયા, બન્યોકૈકેતન. ૨૪ આવતા જોઇનેઉતરયો, તેધીરજરાખીમન; પછેસુમંતેબેવીરને, ત્યાંદીધુઆલીંઘન.૨૫ ત્યારેભરતકહેહોભાઇમારા,કુશળછેરઘુનાથ;મુજપિતાલક્ષમણવીર, આદેસુખી છેસહુસાથ. ૨૬ તારૂમુખકયેમકરમઇગયું, રાતાંથયાંલોચન; તુજકાન્તીઆંખી કેમથઈ, મુનેકહેસત્યવચન. ૨૭ સુમંતકહેહોભરતજી,છેકુશળશ્રીરઘુનાથ; મુ નેતેડવામોકલ્યોછે, માટેચાલોમારીસાથ. ૨૮ પછેબેઠારથમાંબેહુજણા, ભરત નેશત્રુઘન; નિજસેન્યાસાથેઆવીયા, તેઅવધપુરપાવન. ૨૯ ત્યારેભરતેદીઠી અયોધ્યા, જેમપ્રાણરહિતશરીર; લુંટયાસરખાલોકદીઠા, સહુનેનેત્રેનીર. ૩૦ સુ મંતેરથરાખ્યોતદા, તેકૈકેઇકેરેઘેર; ઉતરયાબેવીર, ત્યારેજાણીવિપરીતપેર. ૩૧ છત્રભંગદીઠુંભરથજીયે શોકાતુરસહુજન;મંદિરમાંસહુબેઠુંદીઠું,વીંટીનેરાજન. ૩૨ વળણ.રાજનપામ્યામરણદીઠા,ભરતેતેણીવારરે; ત્યારેમુર્છાખાઇનેપડયાત તક્ષણ, હવોહાહાકારરે. ૩૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઅ યોદ્ધાકાંડેભરતશત્રુઘનયોરયોધ્યાગમનામપંચદશોઅધ્યાય.૧૫

અધ્યાય ૧૬

રાગવેરાડી. મુર્છાખાઇનેપડયાભરતજી, ગઇછેશુધનેસાન; શુમંતેભરતને બેઠાકર્યા, ત્યારેબોલ્યાથઇશાવધાન. ૧ ઘણેશોકથીરૂદનકર્યું, થયાંલોચનરા તેવર્ણ; હોસુમંતતુંકહેનીસાચું, પિતાકેમપામ્યામર્ણ. ૨ કયાંછેરામરઘુપતિ, ક રૂણાસાગરપર્મઉદાર; હવેશુમંતતુમેળવની, મારાપ્રાણતણોઆધાર. ૩ આશું થયુઓચીંતુઅનરથ,પિતાગયાશુરલોક; પણરામચંદ્રનાચરણજોઇને, સમશેમા રોશોક. ૪ પિતાસમાનરામછેમારે, વડીલબંધુરઘુવીર; મારેમાથેછત્રજએછે, મુગટમણીરણધીર. ૫ એવુંકહીમરડાઇઉઠયા, રામમંદિરજાવાભર્થે; કોઇનથી બોલતુંકહેતુંનથી, જેરામગયાનોઅર્થે. ૬ ત્યારેરૂદનકરેછેકૌશલ્યાજી, ત્યાંઆ વીનેલાગ્યાપાય; પ્રાણજીવનમુજરામકયાંછે, કહોમુનેસાચુમાય. ૭ રૂદેતાડણ કરીનેરૂદનકરતાં, કૌશલ્યાકહેવાણ; અરેબાપરામવનગયાને, રાજાયેતજ્યા પ્રાણ. ૮ એવુંવચનશુણીભરતતે, પૃથ્વીપછાડયુશિશ; રૂદનકરતાઘાડેસ્વર થી, અલોટતાઅવનિશ. ૯ રઘુપતિવનગયાતેવિજોગ, રાયમુવાનિરવાણ; હજુ શામાટેજતોનથી, એમારોપાપીપ્રાણ. ૧૦ સાચોસ્નેહજણાવ્યોરાયે, નવસહ્યા રામવિયોગ; હુંઅભાગીયોજીવુંછું,એકોણકર્મનાભોગ. ૧૧ એમવિલાપકરીને રૂએભરતજી, અખંડઆંશુધાર; ભરતરડતાંએકેકાળે, રોયુંસર્વતેઠાર. ૧૨ ક લ્પાંતનોવરસાદજવરશો, દુખનોદરિયોપુર; વાણીથકીનકહેવાંયકવીયે, મંદ થઇમતિઉર. ૧૩ વજરથકીઘણીકઠોરથાયે, કવીનીવાણીજેહ; તોયેકહેતાંહાર પામેછે, શોકભરતનોએહ. ૧૪ એવેસમેત્યાંવશિષ્ટઆવ્યાજ્યાં, થઇરહ્યાશોક

અનર્થે; ત્યારેગુરૂપદઊપરમસ્તકમુકી, પડીયાપોતેભર્થે. ૧૫ હોગુરૂદેવકહોમુને
સાચું, રામગયાકેમવન; ભુપતિમરણપામ્યારામાટે, કેમથયાંસાથેવીચન. ૧૬
ગુરૂકહેતમારીમાતામાગ્યાં, રાયનીપાસેવચન; મારાભરતજીરાજકરે, નેરઘુપ
તિજાયવન. ૧૭ ચઊદવરસનીઅવધકરીછે, વનરહેવાનીજાણ; રામવિજો
ગેકરીનેરાયે, તતક્ષણતજીયાપ્રાણ. ૧૮ તેમાટેતમોશુણોભરત, રાજ્યાસનબેસો
આજ; ત્યારપછીથાયદહનરાયનું, ક્રિયાકર્મનું કાજ. ૧૯ એવું સાભળીભરતે
કર્યું, પછીઊંચેસ્વરેરૂદન; શરીરસર્વસુકાઇગયું, નેપૃથ્વીપછાડેતન. ૨૦ જેમપુ
ષ્પકળીપરપડેવીજળી, કેળઊપરદીગપાળ; મુક્તાઅગ્નિમાંહેપડે, એવીદશાથ
ઇતતકાળ. ૨૧ અરેઅભાગણીકેકૈસહુને, તેંદુખદીધુનેટ; મેંપુર્વેમહાપાપકર્યાહ
શે, જેજનમ્યોતુજપેટ. ૨૨ પછીસર્વેસાંભળતાંહસ્તઊંચોકરી, બોલ્યાભરત
જીવાણ; જોહુંરાજકરૂંતોમુજને, રઘુપતિકેરીઆંણ. ૨૩ પૃથ્વીકેરાવિપ્રજેટલા,
તેનેપમાડેપતન; તેપાપમારેશીરજોહું, ભોગવુંરાજ્યાસન. ૨૪ શ્રીરામચંદ્રની
સેવામુકી,જોહુંકરૂંએકાજ; તોવ્યભિચારણીવિધવાકેરા, ગર્ભમાંઆવુંઆજ.૨૫
રાજકર્યાનુંજોમનહોયમારેતો, કોઢીથાજ્યોશરીર; રજસ્વળાનારૂધીરજેવુંમા
રે, રાજ્યાભિશેકનુંનીર. ૨૬ શ્રીરઘુવીરનીરાજ્યધાનીતે, જોહુંભોગવુંઆજ; તો
માત્રગમનીહુંથાઊંજો,કરૂંઅવધપુરીનુંરાજ. ૨૭ વનભોગવેરગુવીરને, જોહુંરા
જકરૂંવળીએહ; તોગુરૂવધબ્રહ્મહત્યાનુંપાતક, મુજશીરલાગેતેહ. ૨૮ મૃગજળ
માંહેઅગસ્તબુડે, જોપશ્ચિમઊગેસુર; સર્પસુપર્ણનેભક્ષકરે, વિધુવરશેઆગ્નિનુર
૨૯ મશ્યકમેરૂઊખેડીનાંખે, ગંગાનેવળગેપાપ; જાતવેદમાંપતંગનાચે, આકાશ
નુંકમાપ. ૩૦ એદૈવજોગેથાયએટલું, સરવેઅઘટીતકાજ; પણગુરૂતમારાચર
ણનીઆંણમુને, જોકરૂંહુંરાજ. ૩૧ એવું કહીનેઘણીગાળોદીધી, કેકૈનેતેણીવા
ર; ત્યારેગુરૂકહેએશું કરેકેકૈ, મંથરાકેરોવિચાર. ૩૨ ત્યારેભરથેઊઠીનેમંથરાકે
રા. કેશઝાલ્યાકરીરીશ; ક્રોધેકરીનેખડગગ્રહ્યુંકર, છેદવાએનુંશીશ. ૩૩ ત્યા
રેભરથનોહાથવશિષ્ટેઝાલ્યો, અસ્ત્રીહત્યાનાકરીશ; પછેઘણીપાટવોમારીભરતે
કુબજાનેકરીરીસ. ૩૪ હવેભરતતણુંપણકઠણસાંભળી, વશિષ્ટેવીચારૂમન; પ
છેરામતણીજેચરણપાદુકા, મુકીસિંહાસન. ૩૫ ચામરછત્રકરાવ્યુંતેનેરાખ્યો
રાજવહેવાર; પછેભરથનીપાસેભુપતિને, કરાવ્યોઅગ્નિસંસ્કાર. ૩૬ ત્યારેસા
તસેંરાણીયોસતિથઇજે, પતિવૃતાકહેવાય; ભુપનીસાથેતેહવળીજેમ, સુર્યમાં
કીર્ણસમાય. ૩૭ કૌશલ્યાશુમીત્રાથયાંતતપર, બળવાનેજેણીવાર; ત્યારેવાર્યાં
વશિષ્ટેતમેનવબળશો, શિક્ષાદીધીઅપાર. ૩૯ શાસ્ત્રપ્રમાણવચનકાઢીને,
બોલ્યાતેણીવાર; તેનેબળવાનું કંઇકારણનહિજે, પુત્રવતિહોયનાર્ય. ૩૯ કૌશ
લ્યાકહેરામવનગયા, નેભુપતિપામ્યામર્ણ; હવેજીવીનેઅમોશું કરીયે, નથીશુ

ખનુ કૈ આચર્યું. ૪૦ ત્યારેગુરૂકહેતમનેરામમથીને, વળતાજાશેવન; ચૌદવર સનીત્યાપછી. પાછાઆવશેપુરપાવન. ૪૧ ત્યારેતમોશુખપામશોઅતીઘણુ, થાશેરૂડાંકાજ; સહસ્ત્રએકાદશવરસલગી, અહિયાંરઘુવરકરશેરાજ. ૪૨ એમ સમજાવ્યાંશુમિત્રાકૌશલ્યા, ગુરૂવશિષ્ટેતેહ; બળવાનદીધાંનૃપસાથે, નિવરત્યો સંદેહ. ૪૩ મુનિવાલ્મિકનીમુળકાવ્યના, એહજઆરથઅર્થ; તેમાટેશ્રોતાજન સંદેહ, નવકરશોકાઇવ્યર્થ. ૪૪ વળીગુ. વ્યર્થસંદેહકરશોનહીશ્રોતા, એમુળ કાવ્યનોઅર્થરે; કહેદાસગીરધરરામનેભજવા, પછીથયાતત્પરસાર્થરે. ૪૫ ઇ તશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકમારાયાંઅયોદ્ધાકાંડભર્થશોકાંતરં દશરથ દેહદાહેનાંમષોડશોઅધ્યાય. ૧૬

અધ્યાય ૧૭

રાગબીલાવર. એમદહનકીયાદશરથનીકરી, તેરજનીદુખમાંઅનુસરી; મનમાંધીરજરાખીઘણી, ઉત્તરક્રીયાકરીરાજાતણી. નાનાવીધનાંઆપ્યાંદાન, કુળરીતેકર્યુંવીધાન; બીજેદીવસ, થયોપ્રાતઃકાળભરથેવિચારકર્યોતતકાળ. ૧ તજ્યાંઆભુષણનાનારંગ, વસ્ત્રમુકીધર્યાંવનકુળઅંગ; બાંધીજટાજેગીહોયજે મ, અંગેભસ્મચરચીછેતેમ. ૨ તત્પરથયાભરતનેણીવાર, રામનેમળવાવનમો ઝાર; ગુરૂવશિષ્ટનેકહેમહારાજ, રામનેમળવાચાલોઆજ. ૩ મુનિકહેઅતિરૂડુ એકામ, પાળજેઆજ્ઞાકહેજેરામ; વાગીઢાકનગરમાંતદા, ભરતજાયમળવાસદા. ૪ એવુંસાંભળીપુરનાલોક, ચાલ્યાસરવતજીનેશોક; સકળસૈન્યઆદેપર ધાન, ભરથસાથચાલ્યાબળવાન.૫ ગુરૂવશિષ્ટઆદેસ્ત્રીજનજેહ, સર્વેરથમાંબેઠાતે હ; પાલખીયેબેસાડયાંમાત, સુમિત્રાકૌશલ્યાવિખ્યાત. ૬ કેકેયીરહીસર્વેથી, ભરથતેનુંમુખજોતાનથી; ભરથશત્રુઘનચાલેપાય, ચાલેસંગપ્રધાનપ્રજાય. ૭ અવધવાચિજનનરનેનાર,નિકળ્યાસર્વેતજીઘરબાર;નગરરક્ષાકરવાતેકાળ,ગુરૂએ ઘણામુકયારખવાળ. ૮ જેમારગેરઘુપતિગયા, તેમારગસરવેચાલીયા; ગુરૂનાથ પાસેતેકાળ, વામદક્ષણચાલેબેબાળ. ૯ વશિષ્ટકહેછેભરથસધીર, નહિચાલા યકોમળપદવીર; માટે બાપબેશોરથમાંહે. ૧૦ ચાલજ્યોરામસમીપેત્યાંહે. ૧૦ ભરથ કહેનવકહેશોતમો, ગુરૂઆજ્ઞાજોબેસુઅમો; રઘુપતિચરણેચાલીનેગયા, તેથી અમોશુંકોમળથયા. ૧૧ સ્વામીરામ હું શેવકવટે, તોમાથાભેરચાલવું ઘટે; હું અપરાધીરઘુવીરતણો, શું દેખાડીસમુખદામણો. ૧૨ મારોજન્મઅદ્ભુત ળનવથાત, તોશું કરવારઘુવરજાત; ભરતએમકહીરોતાજાય, ધીરજઆપેછેમુ નિરાય. ૧૩ એવાંભરથનાંસુણીવચન, ખેદપામેછેસરવેજન; મારગચાલતાંમાં હોમાંહે, નરનારીસહુકહેછેતાંહે. ૧૪ કેકૈપાપ્યણીકેરેપેટ, જન્મભરથનોનઘટે નેટ; કાગવીષ્ટાવેષ્ટીતઅશ્વસ્થ, કલ્પતરૂકર્મનાસાતટસ્થ. ૧૫ કાગઉદરથીકોકી

લસાર, એમકેકૈકુખભરથઅવતાર; એમવાતપરસ્પરકરતાલોક, તેભરથસાંભળીપામેશોક. ૧૬ અપકીરતીએવીસુણીઅપાર, ગુરૂનેભરથપુછેતેણીવાર; કેહોમહારાજકેકૈપાપ્યણી, એણેઅપકીરતિકીધીઆપણી. ૧૭ પુર્વેપાપએણેશું કર્યું, જેઆવુવિપરીતકર્મઆચર્યું; ત્યારેવશિષ્ટકહેસુણરાજકુમાર, એનાપાપનોકહુવિચાર. ૧૮ બાળપણામાંએદુરમતિ, જ્યારેપિતાતણેઘેરરહેતીહતી;ત્યારેકોઇકમુનીવરઆવ્યાત્યાંહે, રાયેરાખ્યામંદિરમાંહે. ૧૯ ચાતુરમાસરહ્યામુનિરાય, રાજાનીત્યકરતોસેવાય; એકદીનધરવાબેઠાધ્યાન, ત્યારેઆવીપાસેકેકેઅજ્ઞાન. ૨૦ કરમાંકાજળલાવીસુખે,કર્યુંલેપનમુનીવરનેમુખે; એમબાળબુદ્ધિહાંસીકરી, જાગ્યામુનિધ્યાનઅનુસરી. ૨૧ મુખઉપરફેરવ્યોહાથ, કરકાળોથયોકાજળસાથ; તેજોઇનેક્રોધવશેમનઆપ, તતક્ષણમુનિયેદીધોશ્રાપ. ૨૨ જેણેમુજહાંશીકરીનીશંક, તેનુમુખકાળુથજ્યોકલંક; એવુંસાંભળીમાતપીતાય, મુનિવરનેતવલાગ્યાંપાય. ૨૩ એબાળકભુલીમહારાજ, શ્રાપઅનુગ્રહકીજેઆજ; મુનિકહેમીટેનવાયકજેહ, ભલોભવભુંડીકહેવાશેએહ. ૨૪ એનેહસ્તેથાશેજશતદા, એસ્વામીનેવશકરશેસર્વદા; માટેશુણોભરતએસત્યવચન, જ્યારેયુદ્ધકરવાનેગયારાજન. ૨૫ ત્યારે રથચક્રમાંઘાલ્યોહાથ, પામીજશજીત્યાનરનાથ; ત્યાંરાયેવચનઆપ્યું દેઇમાન, તેસમેજોઇમાગ્યુંવરદાન. ૨૬ વળણ.વરદાનમાગ્યુંરાયપાસે, રામને મોકલ્યાવનરે; એકલંકકાળુરહ્યુંજુગોજુગ, સુણોભરથવચનરે. ૨૭ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોધ્યાકાંડે ભરથવશીષ્ટસંવાદેકેકૈકલંકકારણકથનંનામસપ્તદશોઅધ્યાય. ૧૭

અધ્યાય ૧૮

રાગમારૂ. શુણીભરતેકેકૈનીવાત, ચાલેકરતાંઆંસુપાત; બોલ્યાસુમંતસાથેવચન, જેમારગગયાપ્રાણજીવન. ૧ તેમારગતુંવહેલોચાલ્ય, મુનેમેળવ્યદિનદયાળ; એમકહેતાચાલ્યાજાય, ખુંચેકંકરકોમળપાય. ૨ એવેઆવ્યુંગંગાતીરરમ્ય, શૃંગવેલગુહ્યકઆશ્રમ; ત્યાંરહેછેઘોરાજન, તેણેદુરથીદીઠુંસૈન્ય. ૩ મનમાંહેવિચારીવાત, આવતાહશેરામનાભ્રાત; રાજલેઇનેકાઢયાવન, તોયેકરવાજાયવિઘન. ૪ એવુંજાણીનેબુધવાન, વગડાવ્યુંઢોલનિશાન; તેશુણીભીલકોલકીરાત, આવ્યાટોળેમળીઅસંખ્યાત.૫ કરમાંધનુષસાયકશસ્ત્ર, તેનીપાસેએકેકુંવસ્ત્ર; લેઇસૈન્યઘોરાયપ્રમુખ, યુદ્ધકરવાઉભોસનમુખ. ૬ જોઇઅસંખ્યવનચરજન, બોલ્યાભરથશુંશત્રુઘન; આકોદુષ્ટઆવ્યાઆણેઠાર, આપોઆજ્ઞાકરૂસંઘાર. ૭ ત્યારેસુમંતબોલ્યોવ્યક્ત, એગુહ્યકછેરામનોભક્ત; માટેયુદ્ધનવકરશોવીર, મળોએનેરાખીમનધીર. ૮ ભર્થકહેઉભારહોઆઠાર, હુંજઇનેપુછુંસમાચાર; એવુંકહીનેઆવ્યાત્યાંહે, ઉભોગુહ્યકરાજાજ્યાંહે. ૯ દીઠાઆવતાભર

તનેજ્યારે, ઘોરાજાઆવ્યોસનમુખત્યારે;મળ્યાભરથજીતેણીવાર, કહ્યોપોતાનોસ
ર્વેવિચાર.૧૦ સુણીસજળનેત્રથયોરાય,ઘોરાજાલાગ્યોભરથનેપાય; કહેભરથતું
મોટોદેવ, તેંકરીરઘુવરનીસેવ. ૧૧ હું અભાગીયોપામુદુખ, થયોરામચરણથી
વિમુખ; એમકહીથયાબન્યોદ્રવીત, ઉપનીત્યાંપરસ્પરપ્રીત. ૧૨ નિજઆશ્રમ
માંઘોરાય, તેડીલાવ્યોસહીતસેન્યાય; ગંગાતીરવીષેઉપવન, ત્યાંઉતર્યાસર્વેજ
ન. ૧૩ રાયેમોકલ્યાભીલઅપાર, લાવ્યાવનફળતેણીવાર; આપ્યાંવહેંચીસર્વે
સાથ, કરીસ્વાગતાગુહકનાથ. ૧૪ એકભરતવિનાતેદીન, ફળખાધાંસર્વેજન;
ભરથકહેકરૂંભોજનત્યારે, કરૂરામનુંદરશનજયારે. ૧૫ કહયાંગુરૂએઅતીશેવ
ચન, ત્યારેપાણીકર્યુંપ્રાસન;જયાંરાત્રીરહયાતારામ, તેસુમંતેદેખાડયોઠામ. ૧૬
તેરજમાંઆળોટયાભર્થ, ઘણુરૂદનકર્યુંસમર્થ; પછેરાત્રીપડીનીરધાર, સુતાસર્વેતે
ણેઠાર. ૧૭ થયોજયારેપ્રાતુશકાળ,આવ્યાઘાટઉપરતતકાળ; સહુઅવધપુરીના
જન,નાહયાગંગામાંનિરમળમન,૧૮ મગાવીરાયેનાવઅપાર, સર્વેઉતરયાગંગા
પાર; ચાલ્યોઘોરાજાતવસાથ, હિંડેઝાલીભરથનોહાથ. ૧૯ લીધાસાથેભીલ
ભુપાળ, કરવાફળજળતૃણસંભાળ; એમચાલેસર્વસમાજ, આવ્યાપ્રયાગતીર
થરાજ. ૨૦ મળ્યાભારદ્વાજમુનિરાય, કર્યાદરશનલાગ્યાપાય; સર્વેસમરૈજાનકી
કંથ, ચાલ્યાચિત્રકોટનેપંથ. ૨૧ વળણ. પંથેપાળાચાલેભરતજી, કહેતારામક
થાયરે; પાવનગિરિચિત્રકુટઉપર, શું કરતાહવારઘુરાયરે. ૨૨ ઇતિશ્રીરામચરિત્રે
સંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં અયોધ્ધાકાંડે અયોધ્ધાપુરવાસીભીઃભરતશત્રુઘ્ન
યોઃચીત્રકુટસામીપ્યાગમનોનામઅષ્ટાદશોઅધ્યાય. ૧૮

અધ્યાય ૧૯

રાગસામેરી. ચીત્રકુટમાંરહ્યારઘુપતિ, અતિરમ્યસ્થળપાવન; ફળલેવા
લક્ષમણજીગયા,તેગિરિપાસેવન. ૧ શ્રીરામઆપેઆહુતી, કરેહોમઅગ્નીમાંહે;
સામગ્રીકરલેઇઉભાં, જનકતનયાત્યાંહે. ૨ તેણેસમેએકસુદરશન, ગાંધર્વના
મેંજેહ; જતોહતોઆકાશમારગ, સ્વઇચ્છાએતેહ.૩ તેણેદીઠાંજાનકી,અતિસું
દરરૂપઅનુપ; તેહરણકરવાઆવીયો,ધરીકાગકેરૂરૂપ. ૪ પાપીએઆવીઝડપમા
રી,ગ્રહેવાનેતેણીવાર; પૃથ્વીઉપરપડયાંસિતા, કર્યોમુખપોકાર. ૫ આજુવોની
મહારાજમુજને, ચંચમારેકાગ; તેસાંભળીનેજોયુંરામે, કોપિયામહાભાગ. ૬
કુશનીશળીકરમાંહેલેઇને, નાખીશ્રીરઘુરાય; તેબાણથઇનેકાગપુંઠળ, ધાયું
વિદ્યુતપ્રાય. ૭ આવતુંદેખીબાણનાઠો, કાગરૂપેતેહ; થયુંપુંઠળબાણ, શ્રીરઘુ-
વીરકેરૂંજેહ. ૮ બ્રહ્મલોકસુધીભમ્યો, જાણ્યુંનિશ્ચેઆવ્યુંમર્ણ; અપરાધીશ્રી
રઘુવીરનો; કોઇયેનરાખ્યોશર્ણ. ૯ એટલેત્યાંનારદમળ્યા, ગાંધર્વલાગ્યોપાય;
આરામબાણથકીમુને, રાખોશરણરૂષિરાય. ૧૦ ત્યારેનારદકહેરેમુરખ, તુંજા

રામકેરીપાસ; તેશરણવત્સળછેસદા, નમચરણથઇનેદાસ. ૧૨ એવુંસાંભળીતતકાળ, આવ્યોચીત્રકોટજમાંહે; સાષ્ટાંગઆવીનમ્યો, શ્રીરઘુવીરચરણેત્યાંહે. ૧૨ ઘણીસ્તુતિકીધીદીનવચને, પામીયોમનલાજ; આબાણથીરાખોમુને, નવમારશોમહારાજ. ૧૩ રઘુવીરકહેરેબાણમુજ, પાછુંફરેનહિસત્ય; અભિમાનીતુજનેકરૂશિક્ષા, ધરીતેંદુરમત્ય. ૧૪ એકપત્નીવ્રતએકવચન, વળીએકબાણએમુજટેક; એવુંકહીતેશરેફોડયું, સવ્યલોચનએક. ૧૫ એકનેત્રફોડીકાગસાથે, બોલ્યારઘુવીર; બેનેત્રનીએકદ્રષ્ટી, ત્યારેહશેકાગશરીર. ૧૬ તેંચંચુપ્રહારકર્યોતેમાટે, કરજેવિષ્ટાઅહાર; પ્રેતપીંડસ્પરશાવીના, નહીથાયકાગનોઉધાર.૧૭ એવુંકહીનેજાવાદીધો, કાગનેતેણીવાર;રઘુવીરચરણેનમી,તતક્ષણગયોતેનિરધાર.૧૮ હવેશ્રોતાજનસાવધાનથઇને,સુણોએહચરિત્ર;ચીત્રકોટપાસેઆવિયા, તેભરતપુન્યપવિત્ર. ૧૯ તે સમેલક્ષ્મણઆવતા, ફળલેઇનિજઆશ્રમ; ઘણુંસૈન્યદીઠુંઆવતું, ઉભાવિચારેમન. ૨૦ પોતાતણોધ્વજઓળખ્યો, લક્ષમણેતેણીવાર; મનવિચાર્યુંએકૈકેયે, મોકલ્યુંસૈન્યઅપાર. ૨૧ એવુંજાણીનેબહુબાણમુકયાં, લક્ષમણેકરીક્રોધ; સુસવાટકરતાંઆવિયાં, સૈન્યાઉપરઅવરોધ. ૨૨ ત્યારેસૈન્યસરવેખળભળ્યું, જોઇદીઠ્યબાણપ્રચંડ; શત્રુઘ્નેતવબાણમુકી,સરકર્યાંસતખંડ.૨૩ વનમાંહેથીસઉરૂષીનાઠા,આવ્યારઘુવરપાસ; મહારાજદળઆવ્યુંઘણું, તેજોઇપામ્યાત્રાસ. ૨૪ તવધીરજઆપીવિપ્રને, પછીઉઠીયારણધીર; કરધનુષબાણગ્રહીતહ્યા, ચાલીયાશ્રીરઘુવીર. ૨૫ ઓળખ્યોધ્વજપોતાતણો, ત્યારેપામ્યાહરખઅપાર; પછીલક્ષમણનીપાસેજઇનેબોલ્યાજુગદાધાર. ૨૬ હેવીરશુંકરવાવઢેતું, અજાણ્યોથઇઆજ; આપણોએભાઇઆવે, ભરતમળવાકાજ. ૨૭ સહુઅવધવાશીએદુરથી, દીઠાતેશ્રીઅવીનાશજેમઉદયાચળનીઉપરશોભે, સુરજતેજપ્રકાશ. ૨૮ એમરામલક્ષમણગિરિઉપર,શોભતાશુભઅંગ; તેભરતેદીઠાભક્તવત્સળ,આવ્યોમનઉમંગ.૨૯ સાષ્ટાંગકરતાઆવતા,ભરતજીતેણીવાર;જેમઆવેમળવામાતને,સુતધરીનેસ્નેહઅપાર. સઉઅવધવાશીહરખિયા,જોઇનેપુરણકામ; પરસ્પરદેખાડતા,ઓપેલાઉભારામ. ૩૧ તેજોઇસરવેલોકદોડયા, ઉછળ્યોઅતિપ્રેમ; પડેઆખડેપાષાણમાં, ચાલતાઉડીએમ. ૩૨ ત્યારેસરવપેહેલાભરથઆવ્યા, રામકેરીપાસ; ભરથનેજોઈભગવાનસામા, ચાલીયાઅવિનાશ. ૩૩ પછેધીરજછોડીરામચરણે, મુકયુંભરથેશીશ; દંડનીપેરેપડયા, કહીપ્રણતપાહીઇશ. ૩૪ રઘુવીરકેરાચરણશીંચ્યા, નેત્રઆંસુધાર; ત્યારેપ્રેમેગદગદથઇબોલ્યા, રામજુગદાધાર. ૩૫ હેભરથઉઠોભાઇમારા, પ્રાણવલ્લભવીર; પછેકરગ્રહીનેભરથને, ઉઠાડીયારણધીર. ૩૬ કરૂણાકરીભીડયાપછે, ભરથનેરૂદીયાસાથ; અતિપ્રેમઆવ્યોપરસ્પર, અ

દગદથયારઘુનાથ.૩૭ શતરૂઘનેસાષ્ટાંગકર્યા, મલ્યાલક્ષ્મણભરથ; પછીઅવધવા શીનમ્યાચરણે, રામનેસમરથ. ૩૮ વિમનેમળીયારામજી, મિત્રનેભેટયાધીર; સહુસૈન્યનાપરણામઝીલ્યા એવાશ્રીરઘુવીર. ૩૯ સુમંતનેઘોરાયઆવી, ન મ્યારઘુપતિચર્ણ; ગુરૂનેકર્યાસાષ્ટાંગલક્ષ્મણ, સહિતઅશરણશર્ણ. ૪૦ વશિષ્ટે આશિશાદીધી, હજોજયકલ્યાણ; હેરામજીતમમાતઆવ્યાં, મળોજઇનિરવાણ. ૪૧ એવાંવચનગુરૂનાંસાંભળી, સત્વરગયારઘુવીર; જેમગાયપાસેવછઆવે, શા જાળપ્રેમઅધીર. ૪૨ રામનેદીઠાઆવતા, માતાયેંજોણીવાર; સુખાસનમુકીપૃ થ્વીઉપર, ઉતર્યાનીરધાર. ૪૩ શ્રીરામેજઇસાષ્ટાંગકર્યા, નમ્યાજોડીહાથ; પ્રેમે મળ્યાએમાતને, ગદગદથયારઘુનાથ. ૪૪ રઘુવીરકહેહેમાતકોહાની, કુશળછે મમતાત; એવું સાંભળીમાતાયે, માં [illegible]ોકરવાઆંસુપાત. ૪૫ વળણ. આંસુપા તકરતાંમાતબન્યો, મુકીમનનીધીરરે; વિધવાદેખીમાતને, રોવાલાગ્યાશ્રીરઘુ વીરરે. ૪૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકથીનાટકધારાયાંઅયોધ્યાકાંડેશ્રીરામ ભરથસમાગમોનામએકોનવીશોઅધ્યાય. ૧૯

અધ્યાય ૨૦

રાગઆશાવરી. ત્યારેરોતાશ્રીરઘુવીરજકહેછે, પીતાનીશીથઇપેર; વિધ નસકળકેમઆવ્યાંઅમઘેર, દૈવેકીધોકેર. ૧ ત્યારેગુરૂકહેરામતમારેવિયોગે, રા યેતજીઆપ્રાણ; રામરામકહેતાંદેહતજ્યો, ગયામોક્ષપંથનિરવાણ. ૨ સતિયો સાતસેંબળીયોરાયની, સાથેકર્યુંસહગવન; ભરથેઘણાઅધરાસમખાધા, નાબેઠા રાજ્યાસન. ૩ એવું સુણીનેકમળનેત્રમાં, ચાલીઆંસુધાર; રામરડંતાંરોયુંસર વે, વરત્યો હાહાકાર. ૪ ઘણાવિલાપકર્યારઘુનાથે, પ્રાકતજનઅનુરૂપ; અહોતા તતમોસત્યનાસાગર, ધરમધોરીધરભુપ. ૫ દશરથવીરપ્રતાપીકમાહાબળી, સુરસકળમાંખ્યાત; ભુપમુગટમણીભુપતિકેરા, રવીકુળમાંવિખ્યાત. ૬ જેણેત્ર સપરવાનેમાર્યો, યુધેશુક્રમનાવીહાર; દેવસકળનીસાહેકરી, એવાપ્રાક્રમવંતઅ પાર. ૭ એમગણાવિલાપકર્યારઘુનાથે, માનુષીચેષ્ટાકાજ; એતોપુરણબ્રહ્મઅખં ડઅનામય, કોટીબ્રહ્માંડનારાજ. ૮ આનંદરૂપસદાસુખસાગર, માયાપતીભગ વાન; શોકનેમોહનથીએપ્રભુને, જણાવેમાનુશમામ. ૯ ત્યારેવશીષ્ટકહેહેરઘુ પતીહવે, શોકતજોબુધવાન; પ્રયાગમાંજઇનેતાતતણી, કરોઉત્તરક્રિયાવીધાન. ૧૦ પછેઆશ્રમમાંસહુનેઉતારયા, સૈન્યપ્રજાગુરૂજન; સીતાજીસાસુનેમળ્યાં, ક રતાંશોકરૂદન. ૧૧ સ્નાનકરાવ્યુંસીતાનેપછે, માતાયેલીધાંઉછંગ; પરણકુટી માંમળીનેબેઠાં, ત્રણેજણએકસંગ. ૧૨ હવેરઘુપતિઆશ્યાત્યાંથકી, પોતેઆવ્યા પ્રયાગજમાંહે; વશિષ્ટવાલ્મિકઆદેસકળમુની, સાથેઆવ્યાત્યાંહે. ૧૩ તીરથ [illegible]માંસ્નાનકરીને, શ્રાદ્ધકર્યુંશ્રીરામ; ઉત્તરક્રિયાકરીતાતની, પામ્યાછેસુરધામ.

૧૪ કવીકેટલાએમજકહેછે, સ્વર્ગેરહ્યાછેરાય; પણમોક્ષપામ્યાછેદસરથ, એકથા ઉત્તરકાંડેકહેવાય. ૧૫ જેનાનામથકીનરપામર, પાપીમોક્ષપળાય; તેદસરથની ગતીનુશુંકહેવું, પુત્રજેનારઘુરાય. ૧૬ એમઉત્તરક્રિયાપિતાનીકરી, ચીત્રકુટમાં આવ્યારામ; પછેસરવતણીસંભાળકરીજે, પોતેપુરણકામ. ૧૭ ઘોરાજાયેમગા વ્યુંઅગણીત, ફળજળત્રણનેઅંન્ન; સુમંતેવેંચીઅપાવ્યુંસરવને, પ્હોંચાડેસેવ કજન. ૧૮ કોઇઅહારકરેકોઇયેનથીકરતા, રાખીમનમાંધીર; નાકરેભોજન તેનેમારાસમછે, બોલ્યાશ્રીરઘુવીર. ૧૯ ત્યારેઅવધવાશીયેઆજ્ઞામાની, ફળ ખાધાંતેણીવાર; અમૃતનાકરતાંવળીરામે, મુકયોસ્વાદઅપાર. ૨૦ પછેપરણ-કુટીમાંરામગયા, કર્યોમાતાનેત્રણેબોધ; જેણેકરીમોહનીવરતીપામે, શોકરહિત અવિરોધ. ૨૧ એમરામેત્રણેઆગ્રહેકરીને, માતાનેકરાવ્યોઅહાર; પછેજાનકી-નેપાસેલેઇજનુનીયે. ફળખાધાંતેણીવાર. ૨૨ ગુરૂવશિષ્ટભરથશતરૂઘન, લક્ષમ-ણસુમંતનેઘોરાય; એસહુનેલેઇનેભોજનકરવા, બેઠાશ્રીરઘુરાય. ૨૩ એમભો-જનકરીનેસુખીયોથયો, સહુઅવધપુરીનોસાથ; રજનીથઇએમકરતાંત્યારે, બોલ્યાશ્રીરઘુનાથ. ૨૪ અરેભાઈસહુશયનકરો, હવેનિશાવિષેનિરવાણ; માર-ગમાંત્રણુંશ્રમીતથયાછો, માટેનિંદ્રાકરોજાણ. ૨૫ પછેરામઆજ્ઞાયેકરીને, સર્વે જ્યાંત્યાંસુતાજન; એકઆસનેરામસુતા, ભરથલક્ષમણશત્રુઘન. ૨૬ એમભ-રથનેઆસનપત્રનવાંકુર, આછાદનકરીત્યાંહે; શ્રીરઘુવીરરૂદેમાંરાખી, સુતાપૃ-થ્વીમાંહે. ૨૭ પછેકૌશલ્યાનેસુમીત્રા, પોઢયાંપરણકુટીપાવન; જાનકીનેમધ્યે લેઇ, માતાજાણેપ્રાણજીવન. ૨૮ એરીતેસહુનિશાનિરગમી, સુખીયાસર્વેલોક; પ્રાતસકાળહવોત્યારે, બોલવાલાગ્યાંપંખીવિશેક. ૨૯ વલણ. પંખીલાગ્યાંબો-લવાને, હવોપ્રાતઃકાળરે; સર્વપહેલાઉઠીને, ગુરૂનેપાયેલાગ્યાચારેબાળરે. ઇતિ શ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડે દશરથમ્રત્યુશ્રુત્વાશ્રીરા મેઉત્તરક્રીયાકર્ણનામવીશતીતમોઅધ્યાય. ૨૦

અધ્યાય ૨૧

રાગસામેરી. પ્રાતઃકાળેઉઠયાબંધુ, સહિતપુરણકામ; સ્નાનસંધ્યાકરીબેઠા, સ્ફા ટીકશીલારામ. ૧ સજ્જનગુરૂજનપુરપ્રજા, બંધુસકળપરિવાર; સઉવીંટીબે ઠારામને, શોભાતણોનહિપાર. ૨ રઘુવીરસજ્જનવૃંદવેષ્ટીત, શોભાતેણીવાર; નક્ષત્રમંડળમધ્યમાં, જેમ શોભેઅત્રિકુમાર. ૩ એમસભાસરવેમળીબેઠી, રા-મકેરીપાસ; સઉએકદ્રષ્ટેનિરખતા, રઘુવીરરૂપપ્રકાશ. ૪ તેસમેજનકપુરીથ-કી, આવ્યાજનકરાજન; તેમણેજાણીવાતજે, ગયાંરામસિતાવન. ૫ તેસાંભ-ળીઉઠિયાજેમતેમ, દુખીથયાભુપાળ; સઉસાથતેડીનિકળ્યા, થઇચીત્રકુટની ભાળ. ૬ અનુચરેઆવીનેકહ્યું, જેઆવેમિથુલાનાથ; સુણીરામઉઠીચાલ્યાસન

મુખ, તેડીનેસઉસાથ. ૭ એટલેપાસેઆવિયા, મિથુલાપતિતેણીવાર; રામને જોઇગઇધીરજનૃપની, ચાલીઆંસુધાર. ૮ પછીભેટિયારઘુવીરને, ચાંપિયારૂદે ચાસાથ; જામાત્રચારેનેમળી, રોયાસુનયનાનાથ. ૯ વશિષ્ટનાપદચરણમાં, સઉનેકરયાપરણામ; પછીઆવિયાઆશ્રમવિષે, આદરકરયોબહુરામ. ૧૦ ત્યાં વૃક્ષછાયામંડપનીચે, બેઠાસરવેજન; જોઇવેષતાપસરામનો, ઘણુંજનકશોચે મન. ૧૧ કૌશલ્યાનેમળ્યાંરાણી, સુમિત્રાસુચીમન; જાનકીનેરૂદેચાંપી, કરે આતરૂદન. ૧૨ પછીદૈવગતવિપરીતજાણી,શોકસમાવ્યોમાત; ત્યારેકૌશલ્યાએ કહીમાંડી, અવધપુરીનીવાત. ૧૩ પછેશીબીરકરીનેઉતરયો, જનકનોસહુપરિવાર; સભાકરીબેઠાસહુ, મનમાંહેદુઃખઅપાર. ૧૪ મધ્યમાંરાજેરામપાસે, ગુરૂજનકપ્રમુખ; સહુપ્રજાજનવીંટીરહ્યા, બંધુભરથસનમુખ. ૧૫ ત્યારેવશિષ્ટેકહીવાતસરવે,જનકનેતેણીવાર;ભરથનીભક્તિનિમસુણી, મનપામ્યાદુઃખ અપાર. ૧૬ પછેવિચાર્યુંએકાળબળ, કેહેવાનસુણીવાત; સહુસભાઅણબોલી રહી, નિરખેત્યાંજુગતાત. ૧૭ ત્યારેભરથજીઉભાથયા, કરજોડીનેતેણીવાર; રઘૂવીરસનમુખબોલિયા, સુણતાસભાજનસાર ૧૮ માહરાજધીરાજહવે, પધારો પુરમાંહે; બંધુબાળકપ્રજાનેપાળો, સદારહિત્યાંહે. ૧૯ કરોકામપુરણદાસનાં, વિનતીધરોચીતઆજ; કલંકમારેશીરચઢયું, તેઉતારોમહારાજ. ૨૦ હુંઅપરાધીતમતણો, તેશરણરાખોનાથ; તમોદિનબંધુઆલોપ્રભુ, હુંદીનકેરોહાથ. ૨૧ છોપ્રણતપાળદયાળનિરમળ, અજીતબોધઅગાધ;પુરોમનોરથદાસના,કરો ક્ષમામુજઅપરાધ. ૨૨ એવુંકહીભરથગદગદથયા, ચાલ્યાંનેત્રેઆંસુનીર; ત્યારેબોલ્યાશ્રીરઘુવીર, કરૂણાવચનમૃદુગંભીર. ૨૩ હેભાઇભરથકહ્યાંતમો, તેવચનસરવેસત્ય; પણઆપણાકુળતણીરીતિ, જાણોછોતમોગત્ય. ૨૪ તેમાટેમેં કેમભંગથાય, તાતકેરૂવચન; લંછનલાગેકુળવીષે, થાય પુરવજનક પતન. ૨૫ જુવોપિતાયેકેવું વચનપાળ્યું, નવડગાવીમત્ય; તેકારણતજીઆપ્રાણપણ, નવજાવાદીધુંસત્ય. ૨૬ પાળવાતેપિતુવચન, હુંનિકળ્યોવનમોઝાર; જોઆવું અવધવીત્યાવિના, મુનેસઉકરેધિક્કાર. ૨૭ વરશચતુરદશાવનરહી, કરૂંદેવરૂષિનાંકામ; એમપિતાવાણીસત્યકરીને, આવીશપાછોગામ. ૨૮ ત્યારેભરથકહે માહારાજપળશે, પિતાનુંસત્યવચન; વરશચૌદરહોસુખે, જેઅવધપુરઉપવન, ૨૯ નીકરમુજનેકરોઆજ્ઞા, હુંજાવુંવનમાંનાથ; તમોઅવધપુરમાં પધારો, તેડિસિતાલક્ષ્મણસાથ. ૩૦ હુંદાસકેરેનીમિત્યેસ્વામી, તમારેજેવન; તેણેકરીઅપકીરતીમારી, થાયચૌદભોવન. ૩૧ માટેપધારોપ્રભુપુરવિષે, તોથાયસરવસનાથ; હુંશોકસિંધુમાંહેબુડુ, ઝાલોમારોહાથ. ૩૨ જોગમેતોવનકરોપુરણ, ચતુરદશદિનઆંહે; ચઉદવરશેતેજાણજો, એચ

તુરદશદીન માંહે. ૩૩ જેમ મનુષ્યનો એક સવત્સર, થાય દેવનો એકદીન; એન્યાય કરીને જાણજો, તેમ અમારે સ્વામીન. ૩૪ એમ અમો પ્રાકતજી વછું, તમો દેવછો ઉત્કરષ; ચૌદ દિન જેતમારા, તેઅમારેચતુરદશવરશ. ૩૫ જેમતેમકરીપ્રભુપધારો, તમોઅવધપુરમાંઆજ; પુરઆવતાંજેપાપથાયે, તેમારેશીરમહારાજ. ૩૬ રઘુવીરકહેએમથાયનહિ, અઘટીતકરમઅસત્ય; એ કબાણજેએકપત્નિવૃત, એકવચનમારેસત્ય. ૩૭ મેરૂચળેદીગપાળડોલે, પશ્ચિમઉગેસુર; પ્રથ્વીઅવળીથાય,વરશેચંદ્રઅગ્નીનુર.૩૮ સમુદ્રસાતમરજાદમુકે, એથાયઅઘટીતજાણ;પણવચનભંગનથાયમેં,સુણોભરથસાચીવાણ.૩૯ તેમાટેભાઇજુઓતમો, હવેઅવધપુરમોઝાર; રૂડીરીતેપાળજોસહુ, પ્રજાનેપરિવાર. ૪૦ એવાંવચનશુણીશ્રીરામનાં, થયાલોકસરવનીરાશ; રોમાંચિતથયાભરથજી, મુખમુકતાનિશ્વાસ. ૪૧ તેદીવસએમગયોવહી, પછેમુકીમનનીધીર; કલ્પાંતઘણુંભરતેકરયું. હાનવકહીરઘુવીર. ૪૨સાયંકાળથયોતદાઆજ્ઞાકરીગુરૂનાથ; ગયાસંધ્યાકરવારામજી, ત્યારેઉઠયોસર્વેસાથ. ૪૩ વળણ. સહુસાથઉઠયો તેસમે, ભરથેવિચારયુંમનરે; મેંરહેવાશેનહિરામવિયોગે, માટેપાડુંમારૂતનરે. ૪૪ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાંડેશ્રીરામભરથશોકોનામએકવીશતીતમોઅધ્યાય. ૨૧

અધ્યાય ૨૨

શ્રીરાગમારૂ. પડીનિશારવિથયોઅસ્ત, ત્યારેઉઠયોતેસાથસમસ્ત; ગુરૂસહિતગયાશ્રીરામ,સંધ્યાવંદનકરવાકામ.૧ સાથેલક્ષ્મણશત્રુઘન,પરીચર્યાકરેપાવન; એવેભરથનેઆવ્યોલાગ,ત્યાંથીઉઠીચાલ્યામહાભાગ. ૨ ગિરિઉપરજઇનેદુર,ત્યાંકાષ્ટમેળવ્યાંસુર;મુકયોઅગ્નિતેહમોઝાર, કર્યોબળવાનોનિશ્ચેવિચાર.૩ અગ્નિપુઠેપ્રદક્ષિણાફરતા,કરજોડીનેસ્તુતીકરતા;રઘુવીરનેઅરપ્યુંમન, મુખબોલતાએમવચન.૪જયાંહુંપામુજન્મનિવાસ,થાઉંરઘુવરકેરોદાસ; એમકહીથયાસત્વરત્યાંહે, ઝંપલાવાઅગ્નિમાંહે. ૫ ત્યારેવાલ્મિકમુનીમહારાજ, દીઠું વિપરીતકરતાંકાજ; તતક્ષણધાયામુનીનાથ, આવીઝાલ્યોભરથનોહાથ. ૬ રૂદેસાથેઆલિંગનદીધુ, મનભરથનુંશીતળકીધું; અલ્યાભરથઆશુંકરેકામ, પાળઆજ્ઞાકરેજેરામ.૭ તુંડહાયોબુધવંતકહેવાય, સહસાકરેઆત્મહત્યાય; માટેધીરજરાખોમન, એવાતેથાયમોટુંવિઘન. ૮ ત્યારેભરથકહેમુનિરાય,મેંતોરામવિનાનરહેવાય; તેમાટેપાડુમારોદેહ,ધણોપાપીઅમંગળએહ. ૯ હુંકહેવાયોકેકૈનોતન, જેકારણજાયરઘુપતિવન; માટેશુકરૂજીવીનેઆજ, ત્યારેબોલ્યાશ્રીમુનિરાજ.૧૦સુણભક્તશીરોમણીભરથ,એવોલાવીશનહિમનઅર્થ;કરેશુંકરવાતુકલેશ,રામનેનથીઅંતરલેશ.૧૧ તારીવિશ્વમાંરૂડીખ્યાત, નથીકહેતુકોણુંડીવાત;

સાક્ષાતએશ્રીહરિરામ,અવતરયાકરવાસુરકામ.૧૨ભુમીનોઉતારવાભાર,કરવા અસુરતણોસંહાર;કહ્યુંભવિષ્યસકળમુનિરાજરાવણાદીકવધનુંકાજ.૧૩તેકરી પછીઆવશેઘેર, ત્યારેપામશોસુખબહુપેર; એમસમજાવ્યાવણુભર્થ, તેડીલા વ્યામુનિસમર્થ. ૧૪ નીત્યકર્મકરીરઘુવીર, પુછેલક્ષ્મણનેરણધીર; ભાઈભર્થ ગયાછેક્યાંહે, જુવોનેતેડીલાવોઆંહે. ૧૫ એવેભર્થનોઝાલીહાથ, તેડીલાવ્યા ત્યાંમુનીનાથ; સમસ્યામાંશુચવ્યુતેહ, ભર્થકરતાહતાકૃતજેહ. ૧૬ એવુંસાંભ ળીશ્રીરઘુનાથ, ભીડયાભર્થનેરૃદયાસાથ; દુખઉપન્યુંભર્થનેમન, મોકળેમુખક રતારૂદન. ૧૭ સહુસાથઆવીમલ્યોત્યાંહે, રઘુનાથઉભાછેજ્યાંહે; જેમકરૂણા વીરહેભુપ, એમભર્થનેરઘૂકુળભુપ. ૧૮ રામજોઈભર્થદુખમન, રૂદેચાંપીનેકર તારૂદન; મારાબંધવએમનાકીજે, ક્ષત્રીધર્મસંભાળીલીજે. ૧૯ તમોછોડાહ્યા શુંઘણુકહીયે, મોટાનીઆજ્ઞામાંરહીયે; પૃથ્વીનુંપડજોફરીજાય, તોમેંહવડાંન પુરમાંઅવાય. ૨૦ ત્યારેભરથકહેમહારાજ, સાથેતેડોમુનેસેવાકાજ; રામકહે એમનથાયવીર, મારીઆજ્ઞાપાળોમતિધીર. ૨૧ ચઉદવરશપુરાંપાવન, તેથી અધિકચતુરદશદિન; પંદરમાદિવસનીમધ્યાન, હુંતમનેમળીશદેઈમાન. ૨૨ સાચીઅવધકરૂંછુંઆંહે, ત્યારેહુંઆવીશપુરમાંહે; સરવેસાંભળતાંશ્રીરામ, એ મબોલ્યાપુરણકામ. ૨૩ પછેકરૂણાકરીરઘૂનાથ, ભર્થનેશીરમુકયોહાથ; શોક હરણકર્યોશ્રીરામ, ભર્થનુંમનપામ્યુંવિરામ. ૨૪ રામઆજ્ઞાથકીતેણીવાર, સર વેકર્યોફળનોઅહાર; મુનીમાતબંધુનેપ્રજાય,સહુનેખવરાવ્યાંફળરઘુરાય.૨૫ ગ યાજનકપોતાનેશીબીર, જાણ્યાસત્યવચનરઘુવીર; સુનેતાતેડીસીતાસંગ, ગ યાનિજઆસનમનભંગ. ૨૬ સીતાલાગ્યાંપિતાનેપાય, રૂદેચાંપીરોયાઘણુરાય; કુળદીપકપુત્રીમારીવીશ્વમાંનથીઉપમાતારી. ૨૭ ઘણુદોહલુવસવુંવન, બાપ રાખજેધીરજમન; સીતાનેએમઘણુસમજાવ્યાં, નીજઆશ્રમપ્રત્યેવળાવ્યાં. ૨૮ એમપાંચદીવસપરીવાર, રહ્યોચીત્રકોટમોઝાર; જાણેઅવધવાશીજનત્યાં હે, અહિંથીનવજઈયેપુરમાંહે. ૨૯ આજ્ઞારઘુવરનીનલોપાય, રામેઆગ્રહકરી નકહેવાય; વિચારીપછેપુરણકામ, ગુરૂસાથેબોલ્યાશ્રીરામ. ૩૦ વળણ. શ્રીરા મબોલ્યાગુરૂસાથે, શુણોમુનીમહારાજરે; સહુસાથનેતેડીજાઓપુરમાં, તોથાય અમારૂકાજરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅયોદ્ધાકાં ડેશ્રીરામેણભરથશોકનીવારણંનામદ્વાવિશતીતમોઅધ્યાય. ૨૨

અધ્યાય ૨૩

રાગમેવાડો. સર્વેસાથમળીનેબેઠા, ચિત્રકોટમોઝારજી; સ્ફટીકશીલાપર રામવિરાજે, પાસેબ્રહ્માકુમારજી. ૧ સનમુખસર્વેઅવધપુરવાશી, બંધુઆદેપ રીજનજી; તેસરવસાંભળતાંગુરૂનીપ્રત્યે, બોલ્યારામવચનજી. ૨ મહારાજહા

વેપધારોઅવધપુર, તેડીનેસર્વેસાથજી; સર્વેરાજપ્રજાનેબંધુ, સંભાળોમુનીના થજી. ૩ તમારેભરૂસેછેભરથશત્રુઘન, રાખજોમુસ્તકહાથજી;ઘટેતેવીશીખામણુદેજો, સમરથછોમુનાનાથજી. ૪ તમેઅમારેદશરથસમછો, છત્રમુગટમણી જાણુજી; ગુરૂપિતામાંભેદનગણવો, એમકહેવેદપુરાણુજી. ૫ ત્યારેમુનિવરકહે હોરામશુણો, સહુથાશેરૂડાંકાજજી; પણભરથેપ્રતિજ્ઞાકઠણુકરીછે, માટેનહિક રેરાજજી. ૬ ત્યારેતતક્ષણુભરથસભામાંઉઠીને, બોલ્યાતેણીવારજી; નિસ્ચેવા તહું કહુંછુંહવે, નહિજાઉંપુરમોઝારજી. ૭ તમોઆવ્યાવિનાજોહું પ્રવેશુ, નગ્રમાં હેનિરવાણુજી; તોગુરૂનાચરણુતમારાપદની, નિસ્ચેમુજનેઆણુજી. ૮ હુંનંદી ગ્રામપાસેતપસાધીશ, મુકીમાયાજંજાળજી; જોઅવધવિતશેઆવ્યાનીતો, પ્રાણુતજીશતતકાળજી. ૯ એવું કઠણુપણશુણીભરથનું, દ્રવિતથયારઘુનાથજી; ત્યારેરત્નજડીત્રપોતાનીપાદુકા, આપીભરથનેહાથજી. ૧૦ ભરથેલેઈનેજટામાંબાંધી, તતક્ષણુતેણીવારજી; ભરથનીભક્તિજોઈનેસુરમુનિ, વખાણુકરતા અપારજી. ૧૧ જેમશીવનેમસ્તકચંદ્રવિરાજે, એમશોભેપાદુકાશિશજી; તેણુ કરીનેભરથનોસર્વે, વિરહસમ્યોતેદિશજી. ૧૨ પછેરામેબોલાવ્યાબેજણુને, જે સુમંતનેશત્રૂઘનજી; ભાઇતમોગુણવાનછોડાહ્યા, પાળજોમુજવચનજી. ૧૩ રાજચલાવજોરૂડીપેરે, પિતાનાજેવીરીતજી; ન્યાયેકરીનેવરતજોકારજ, નકરશોવિપરીતજી. ૧૪ પરનોદ્રોહપરધનપરદારાતે, સ્વપ્નેનલાવશોમનજી; એ લંઘનનવકરશોનિગમપંથ,નવજશોમારગઅન્યજી.૧૫ સદાસેવજ્યોસંતગુરૂ, દુરીજનથીરહેજોદુરજી; સાધુદુરબળગૌબ્રાહ્મણુ, પ્રતિપાળણુકરજોસુરજી. ૧૬ ઘણોકલેશદુખઆવેત્યારે, રાખવીધીરસંભાળજી; કથાકિર્તનપુરાણશ્રવણથી, સ્વધર્મેનિર્ગમજોકાળજી. ૧૭ વરણાશ્રમનોધરમનતજીએ, પ્રાણજતાંનિરધારજી; નીત્યમેવમનસાથેકરીયે, સારાસાર વેચારજી. ૧૮ હવેઆપીહોયઘણીસંપતી, તેનુનકરીયેમાનજી; જગતસહુએકઆત્માજોજો, પુરણદ્રષ્ટીસમાનજી. ૧૯ કુસંગમાંરહેશોનક્ષણએક, થાશેબુદ્ધિનોનાશજી; લોભીલંપટવિષયીકામી,તેથકીરહેજોનિરાશજી.૨૦ પરનુંભુડુંજેચીતવશોતો, પામશોદુખઅપારજી; પ્રજાપાળજોરૂડીપેરે,ચલાવજોરાજવહેવારજી.૨૧ ગુરૂનેપુછીનેપગલું ભરજો,કહે તેકરજોકામજી;માતાઓનીસેવાકરજો,એડરવાનોઠામજી. ૨૨ અમૃતનીવૃષ્ટીથાયજેવી, એવાંરામવચનજી; સુણુતાંશિતળથયાંસર્વેજન, ધીરજઆવીમનજી. ૨૩ હવેજનકરાયનેકહેછેરઘુપતિ, તમોજજોઅવધપુરજાંહેજી; રાજકાજસંભાળીનેવળતા, જાજોજનકપુરમાંહેજી. ૨૪ તમોઅમારેમાથેછત્રછો, વૃદ્ધવડિલઅમીતજી; જઇશીખવજોશત્રૂઘનને, રાજકાજનીરીતજી. ૨૫ એમસુમંતશત્રૂઘનજનકગુરૂને, સોંપણકીધીરામજી; પછેમાતાઓનીપાસેઆવ્યા, પોતે પુરણુકામજી. ૨૬ સાષ્ટાંગકરીનેચરણેલાગ્યા, બોલ્યાવિનયવચનજી; માતાજી

હવેમંદીરપધારો,ધીરજરાખીમનજી.૨૭ અવધવાશીજનસહુદુખપામે, વસવું ગિરિપાષાણજી; શીતળજળફળઅહારનેઆતપ, ભુમિશયનનિરવાણજી. ૨૮ હું ચઉદવરશવીત્યાપછીઆવીશ, ચીંતાનકરશોમારીજી; સર્વઠેકાણેવિજયહું પામીશ, આશીશફળશેતમારીજી. ૨૯ તમારાપુન્યેકરીનેમાતા, કુશળથશેસહુકાજજી; ગુરૂસુમંતશાતરૂવનમળીને, ચલાવશેશુભરાજજી. ૩૦ ત્યારેરૂદનકરતાંમાતાકહેછે, શું કહું તમનેરામજી; સર્વવાતવિધિએકરીઅવળી, વણસાડયુસહુકામજી. ૩૧અમોઅનાથનીસંભાળજલેજો, રઘુવરકુળનાદિપજી; તમોત્રણેજણવખુટાંનવપડશો, રહેજોસદાસમિપજી. ૩૨ એવું કહીપછેજનકસુતાને ભેટયાંબન્યેમાતજી; રૂપસુકોમળજોઇસીતાનું, કરતાંઆંસુપાતજી. ૩૩ અરે બાપતનેબાળપણામાં, દૈવેદીધોવનવાસજી; મારીમીઠીહવેકયારેમળીશું. કયારેબેશીશુંપાસજી. ૩૪પછીરામલક્ષ્મણનેરૂદેશુંચાંપ્યાં, સુમિત્રાકૌશલ્યાયેત્યાંહેજી; સુનયનાસીતાનેમળીયાં, દુખપામ્યાંમનમાંહેજી. ૩૫ સીતાયેમાતનેધીરજઆપી, નિવરત્યોસંદેહજી; થયાંતત્પરપછેપુરજાવાને, સુખાસનબેઠાંતેહજી. ૩૬ સૈન્યસકળસાવધાનથયું, વળીઅવધપુરીનાલોકજી; સજળનેત્રથઇરામનેભેટયા, મનમાંથયોગણોશોકજી. ૩૭ સુમંતશાતરૂવનઆદેસરવે, મળીયોપ્રજાનોસાથજી; ગુરૂવશિષ્ટનેપાયેલાગ્યા, લખમણશુંરઘુનાથજી. ૩૮ જનકરાયનેભુજભરીભેટયા, વીનવિયાબહુપેરજી; પાંચદિવસઅયોદ્ધામાંરહીપછી, જાજોતમારેઘેરજી. ૩૯ ધોરાજાઆવીચરણેનમ્યોત્યારે, બોલ્યાશ્રીરઘુરાયજી; રાયતમોઘણોઉપકારકર્યો, નેરાખીમારીલાજજી. ૪૦ ફળજળતૃણપહોંચાડયુંસહુને, જથાજોગસુણોધીરજી; અવધપુરીનાસકળલોકને, સુખીયાકીધાવીરજી. ૪૧ હવેજાઓઘેરસુખપામશોબહુવિધ, રહેજોનિરમળમનજી; ભરથનીપાસેજઇઆવજો, કોઇદિનપાસેછોરાજનજી. ૪૨ એવાદિનદયાળનાંવચનસુણીથયો, ગદ્દગદ્દગુહકરાયજી; કૃપાનાથસહુકૃપાતમારી, હુંપામરથીશુંથાયજી. ૪૩ પછીનમીરામનેચાલ્યાભરથજી, ગુરૂજનકતેણીવારજી; ચીત્રકુટઉપરથીઉતર્યા, પ્રજાસૈન્યપરિવારજી. ૪૪ વળણ. પરીવારસરવેચાલીયો, સાથેઅવધપુરનીપ્રજાયરે; મનનથીજવાનુંપુરવિશે, પણઆજ્ઞાકરીરઘુરાયરે, ૪૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં અયોદ્ધાકાંડેપુરવાશીભિઃસહભરથસ્ય અયોદ્ધાપ્રતિગમનંનામત્રયોવિંશતીતમોઅધ્યાય. ૨૩

અધ્યાય ૨૪

રાગવેરાડી. હવેચિત્રકોટથીચાલ્યાસરવે, અવધવાશીતેણીવાર; ભરથજીયેસાષ્ટાંગકર્યો, પછેદુરજઇનીરધાર. ૧ ભરથનમીઆનમંતાંસરવે, સજળથયાંલોચન; પ્રયાગઆવ્યાત્યારેવળતો, આથમિયોછેદિન. ૨ તીરથરાજનેતીરઉતર્યા, મનરઘુવરનુંધ્યાન; ધોરાજાયેફળજળઆપ્યું, કરીયુંછેસનમાન. ૩ પછે

પ્રાતુસકાળેઉઠીચાલ્યા, આવ્યાગંગાતીર; ત્યાંધોરાજાયેરાખ્યાસહુને, સ્વાગત કીધીવીર. ૪ હાવેત્યાંથકીઆવ્યાનંદીગ્રામમાં, બારણેબેઠાભરથ, ઉપવનમાંહે આશ્રમકીધો, તપકરવાસમરથ. ૫ રામતણીજેચરણપાદુકા, શીશધરીમાહાભાગ; કનકકામનીઆદેસુખનો, ભરથેકીધોત્યાગ. ૬ વટપયસીચીબાંધીજટાને, વનકળવેષ્ટીતઅંગ; અન્યતપસ્વીસાધુકેટલા, આવીરહયાછેસંગ. ૭ રામચરિત્ર તેકહેસાંભળે, અહરનિશાઅનુરાપ; અન્નવિરક્તતેવીસ્મેપામ્યા, જોઇભરથનો ત્યાગ. ૮ હવેસુમંતશતરૂઘનઆદે, માતપ્રજાપારવાર; જનકસહિતઅવધપુર આવ્યા, સર્વેરાજદ્વાર. ૯ રામપાદુકામુકીસહાસન, સભાકરીતેણીવાર; પછેશ તરૂઘનનેશુમંતચલાવે, રાજકાજવહેવાર. ૧૦ ગુરૂનીઆજ્ઞાપ્રમાણેવરતે, પાળે પોતાનોધર્મ; શતરૂઘનનીહાકવણીતે, લોકમાનેછેપર્મ. ૧૧ પાંચદિવસરહ્યાજનકઅવધપુર, ચલાવ્યોરાજવહેવાર; પછેવશિષ્ટનીઆજ્ઞામાગીગયા, તેમીથુલ પુરમોઝાર. ૧૨ નંદીગ્રામમાંભરથરહ્યા, શતરૂઘનચલાવેરાજ; વશિષ્ટમુનિ નિ-ચઆવેસભામાં, શીખવતાસહુકાજ. ૧૩ રાજએરીતેઅવધપુરીમાં, કારજચાલ્યુંજાય; હવેરામરહ્યાચિત્રકુટમાં, તેનીકહુંકથાય. ૧૪ ભરથવળાવીરામનેલક્ષ્મણ, આવ્યાનિજઆશ્રમ; પછીસીતાસહિતમળીનેબેઠા, પોતેપુરણબ્રહ્મ. ૧૫ ભરથનીભકતીભાવલોકનો, માતનોશોકઅપાર; તેસંભારીથયાગદગદરઘુપતિ, કહેતાવારવાર. ૧૬ ત્યારપછીશ્રોતાજનસુણજો, રામરહ્યાછેજ્યાંહે; ચિત્રકોટનાવિપ્રસકળતે, મળ્યાએકઠાત્યાંહે. ૧૭ ભક્તિરહિતબહીરમુખબ્રાહ્મણ, દંભીકર્મજડજેહ; તેસર્વેરામનીપાસેઆવ્યા, કહેવાલાગ્યાએહ. ૧૮ સુણો રામતમેઅહીનવરહેશો, જાઓબીજાવનમાંહે; સુંદરનારતમારીછે, માટેઅસુરઆવશેઆંહે. ૧૯ ત્યારેઅમનેવિઘ્નકરશેતેઅતિઘણું, આવશેનિશીચરજુથ; હેજુજાણ્યુનથીમાટેકોનથીઆવ્યા, અધરમીઅસુરવરૂથ. ૨૦ દંડકવનમાંરહે છેઘણા, ખરદુખરત્રીસીરાજેહ; જોઆવશેઅહિતોઅમારાસર્વે, ઘરભંગકરશે તેહ. ૨૧ તેમાટેતમોઅહિથીજાઓલેઇ, સુંદરઅસ્ત્રીવેશ; નહિતોઅમારેજવુ પડશે, ઘરમુકીનેદુરવિદેશ. ૨૨ વાલ્મિકમુનિઘણુવારેછે, પણવિપ્રઅતિઅજ્ઞાન; નથીજાણતારૂપરામનુ, મિથ્યાજાતિમાન. ૨૩ ત્યારેરામકહેમુનિવરનવબીહીશો, ધીરજરાખોમન;જોકોઇઅસુરઅહિઆવશેતો,હુંનિશ્ચેપમાડુંપતન. ૨૪ હુંઅસુરનેહણવાનિકળ્યોછુ, વનપાળવાતમનેવિપ્ર; માટેનિરભેથકીતમે આશ્રમરહો, વરતોસુખઆનંદક્ષીપ્ર. ૨૫ એમઘણાંવચનકહીધીરજઆપી, રઘુપતિયેતેણીવાર; પણબ્રાહ્મણસહુઅવિશ્વાસી, તેણેનવમાન્યુંનિરધાર. ૨૬ પછે નિશાવિશેસહુવિપ્રપળાયા,નીજકુટુંબલેઇસાથ;એકવાલ્મિકવિનાગયાસહુબ્રાહ્મણ, ઓળખ્યાનહિરઘુનાથ. ૨૭ વળણ. ઓળખ્યાનહીરઘુનાથને, ગયાવીપ્રઉઠીનેરાત્યરે; પ્રાતઃકાળહવોતદા, ત્યારેશ્રીરામેજાણીવાતરે. ૨૮ ઇતીશ્રી.

અધ્યાય ૨૫.

રાગધન્યાશ્રી. બ્રાહ્મણઉઠીગયાસઉરાતેજી, તેરઘુપતિયેજાણ્યુંપ્રભાતેજી; ઘણુંદુખધરીનેસોચેશ્રીરામજી, વાલ્મિકમુનીઆવ્યાતેણેઠામજી. ૧ ઢાળ. તેઠામ આવ્યામુનિવાલ્મિક, રામશુંબોલ્યાતદા; તમોશું કરવાકરોસોચના, એવીપ્રસ કળગયાજદા. ૨ નથીજાણતાએરૂપતમારૂં ઇશ્વરતાગુણઓજ; સઉબ્રાહ્મણએ અજ્ઞાનછે, શીરવહેમિથ્યાબોજ. ૩ સુણોરામજેણેઓળખ્યાનહિ, પ્રભુજેસાક્ષાત; ધીક્કારતેનાજ્ઞાનને, શુંથયુંદ્વીજકુળજાત. ૪ તેનાંકરમતેવિકર્મસઉ, આચારતેઅનાચાર; તેનીવિદ્યાસરવેવ્યર્થ, જેમખરવ્યથાચંદનભાર. ૫ જેમમુગ્ધા બત્રીશલક્ષણી, સુંદરીચતુરઅનુપ; પતિશેવામાંઅનુકુળનહિ, તોબળોતેનુંરૂપ. ૬ યમશાસ્ત્રવેદપુરાણભણિયા, ભજ્યાનહિભગવાન; તેસ્વારથીજઢનીચ જાણો, ઉદરપોષણધ્યાન. ૭ ભગવંતનીભકિતવિના. નવપામેકોસદગત્ય; નથીઆપતીફળઅન્ય, વિદ્યાએહજાણોસત્ય. ૮ શ્રીરાતનુતીર્થાઅટણ, જેમઅંતજનોઆચાર; એમસરવવિદ્યાવ્યર્થજો, નવભજ્યાજુગદાધાર. ૯ એમપ્રકારેરઘુવીરશું બોલીયાવાલ્મિકમુન્ય; ત્યારેરામકહેહવેઅમોઅહીંથી, જઇશુંબીજેવન. ૧૦ મુનીકહેસઉદ્વીજતેઢીલાશું તમોરહોમહારાજ;રામકહેજાવુંસર્વથા, મારેકરવુંછેબહુકાજ. ૧૧ ચીત્રકોટમુશ્રીરામજાશે, આગળદંડકવન; આરણ્યકાંડમાંતેકથાહવે, કહેવાશેપાવન. ૧૨ અયોદ્ધાકાંડનીકથાકહી, પુરણઅરથસહિત; ગાતાંસુણતાંશીખતાજન, થાયવિશદપુનિત. ૧૩ મુરખકંઇજાણેનહિ, હરીકથારસનોસ્વાદ; હરીજનસુણેસાદરે, શ્રદ્ધાસહિતરહિતપ્રમાદ. ૧૪ મતિમંદઆગળમિથ્યા, રસએકથાનધરેકાન; જેમભસ્મમાંઆહુતીજેવી, બધીરઆગળગાન. ૧૫ સુવાસકંજની ભમરલે, સુખદાદુરનેનહિલેશ; ચકોરસેવેચંદ્રતે, સુખનહિકુરકટવેશ. ૧૬ હસમુકતાફળચરેતે, બકનજાણેસ્વાદ; ઘનગરજનાએમોરનાચે, ઉલુકનહિઅહાલાદ. ૧૭ ખરનજાણેસ્વરગાનમાં, ભોજનખટરસકાગ; વિષયીલંપટનજાણે, હરિભકિતવિરતિભાગ. ૧૮ એરામકથાના રસિકજન, રઘુનાથભકતસુજાણ; સુણીમગ્નડોલેપ્રેમમાંકહે, કરેઅમિતવખાણ. ૧૯ સહુભગવતિનીકૃપાએ, ગુરૂદ્રષ્ટિકરૂણાવાન; એઅયોદ્ધાકાંડનીકથાકહિ, યથામતીઅનુમાન. ૨૦ વાલ્મિકશ્રીરામાયણથકી. પ્રાકૃતકર્યોવિસ્તાર; માંહેસંમતછેનાટકટણોતે, મેળવ્યોઅનુસાર. ૨૧ સંસ્કૃતથીપ્રાકૃતકર્યું, પણઅર્થનોએકભાવ; પતિતપાવનરામગુણ, ભવસિંધુતરવાનાવ. ૨૨ ચોપાઇ.આઠસહેએકાવન, પંચવીશઅધ્યાયસાર; એકથાઅયોદ્ધાકાંડની, પુરણકર્યોવિસ્તાર. ૨૩ વળણ. વિસ્તારકરીયોયથાબુધે, રામકથાગુણગાનરે; દાસગિરિધરનિમિતમાત્રએ, કરતાશ્રીભગવાનરે. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસં. વા. અ. વાલ્મિકશ્રીનાતપસ્વીકુપકથનં નામપંચવીશતીતમોઅધ્યાય. ૨૫

અથ

શ્રી આરણ્યકાંડ પ્રારંભઃ

અધ્યાય ૧

શ્રીગણેશાયનમઃ અથશ્રીરામચરીત્રેઅરણ્યકાંડપ્રારંભ. રાગધન્યાશ્રી. શ્રી ગુરૂચરણેસદાશીરનામુજી, શ્રીપુરૂષોત્તમનીકૃપાફળપામુજી, રઘુવરલીલાસુખ દઅપારજી, કાંઠએકવાતનોવીસ્તારજી. ૧ ઢાળવીસ્તારકરૂરઘુનાથલીલાજ્યાં બુદ્ધિઅનુસાર; શ્રીગણપતીસરસ્વતીશીવજીઉમાકરજોસાર. ૨ સહુસતનેચર ણેનમું, કરજોડીલાગુપાય; બાળકજાણીદયાકરજો,ગાઉરામકથાય. ૩ બાળકાંડ નેઅયોદ્ધાની, કથાકહીપાવન; અરણ્યકાંડનીકથાકહુંતે, શ્રોતાધરજોમન. ૪ આધારરામાયણતણો, વાલ્મિકીજેનુનામ; હનુમાનનાટકનીકથાય, માંહેમળ વીઅસીરામ. ૫ જયજાનકીવરજગતભુપણ, ભક્તવત્સળભુપ; ધર્મસ્થાપન અવતરચાપ્રભુ, અખીલમંગળરૂપ. ૬ નીલોત્પલદલશ્યામસુંદર, જટામુગટવી શાળ; રાજીવલોચનદુખમોચન, અભેવરદકૃપાળ. ૭ કટીતુરશરકરધનુષધર સૌમીત્રસીતાસંગ; પીતુવચનપાળકસત્યવ્રત,વનનીકળ્યાશ્રીરંગ.૮ ચીત્રકોટ માંઆવીરહ્યા, વાલ્મિકમુનીરહેજ્યાંહે; સહુસાથશું રઘુનાથમળવા,ભરથઆવ્યા ત્યાંહે. ૯ ઘણાંકહ્યાંવચનવીવેકનાં, ભરથનેશ્રીરઘુવીર; પાદુકાઆપીશોકસરવે, સમાવ્યોરણધીર. ૧૦ ગયાઅવધવાસીમળીસરવે, અવધપુરનીમાંહે;નંદીગ્રામ પાસેભરથબેઠા, તપકરવાનેત્યાંહે.૧૧ પછીરામચંદ્રેવીચાર્યું,બોલ્યાલક્ષ્મણસાથ; આઠામદીઠાઆપણે, વળીઆવશેસહુસાથ. ૧૨ જોઅવધવાશીઆવશેઅહી, નીરંતરદીનરાત; તોઉપાધીથશેઆપણે, માટેજઇયેઅહીથીભ્રાત. ૧૩ એમ વીચારીરઘુનાથજી, તત્પરથયાબેવીર; કટીકશાભાથાધનુષલીધાં, ચાલીયાર ણધીર. ૧૪ વાલ્મિકમુનીનેનમ્યાવળતા, જોડીનેજુગહાથ;પછેસીતાલક્ષ્મણસ હીતચાલ્યા; ત્યાંથશ્રીરઘુનાથ. ૧૫ ચીત્રકોટઉપરથીઉતર્યા, ચીતવ્યોદક્ષીણપં થ; નમસ્કારકરીતેભુમીને, ચાલીયાસીતાકંથ. ૧૬ આગળશ્રીરઘુનાથજી, મ ધ્યમાંછેસીતાય; પુંઠેલક્ષમણઆવતા, એમમારગચાલ્યાજાય. ૧૭ અનેકઆ શ્રમમુનીતણા, આવતામારગમાંહે; તેમુનીઆગ્રહકરીરાખે, રેહેતારઘુવરત્યાં

હે. ૧૮ કંઇવિરસકંઇએકમાસરહે, કંઇપક્ષકંઇએકરાત્ય; ખટમાસકંઇબેમાસ, કંઇદીનપાંચનેકંઇસાત. ૧૯ એમમારગમાંરહેતાથકા, ચાલતાશ્રીરઘુવીર; એ વેસીંહાદ્રીપર્વતવીશે, આવીયાછેરણધીર. ૨૦ ત્યાંઆશ્રમછેઅત્રિતણો, અનુ સુયાસતીકેહેવાય; થયાજેનાપુત્રબ્રહ્મા, વિષ્ણુનેશીવરાય. ૨૧ વિધિચંદ્રમા શિવદુર્વાસા, વીષ્ણુદતાત્રીરૂપ; એમદેવત્રૈણેઅવતરચા, જેની કીરતી તેજ અનુપ. ૨૨ સાક્ષાતપુરણબ્રહ્મસ્વામી, દતજેકેહેવાય; તેસીંહાદ્રીપરમળા પોતે, ભેટયાશ્રીરઘુરાય. ૨૩ જેમગંગાનેયમુનાંમળે, એકગૈરનેએકશ્યામ; એમદતનેરઘુવીરમળીયા, બન્યોપુરણકામ. ૨૪ જેનોનાશકલ્પાંતેનથી, અ વધુતવેશેએહ; સ્વર્ગથીઆવેદેવતા, નીતપુજનકરવાતેહ. ૨૫ તેદતાત્રી નુકરીદરશન, જાયપાછાદેવ; એમઅમરઅરચનનમનશેવા, આચરેનીત્ય મેવ. ૨૬ તેદતાત્રીએવુંનીત્યકરતા, પ્રાતસ્નાનપ્રયાગ;અનુષ્ટાંનપંચાળેશ્વરીમાં, જપકરેમહાભાગ. ૨૭ મધ્યાનેભીક્ષામાગતા,કરવીરપુરનીમાંહે; સીંહાદ્રીસાંજે આવતા, નીવાસકરતાતાંહે. ૨૮ એવાદતાત્રીનેમળયારઘુપતી, હરખ્યાઅન્યો અન્ય; પછેઅત્રીરૂષીનીપાસઆવ્યા, પોતેજુગજીવન. ૨૯ તેમુનીતણેચરણે નમ્યા, લક્ષમણસહીતરઘુરાય;અનુસુયાનીકરવંદન, ત્રૈણેજણલાગ્યાંપાય. ૩૦ સતીયેઘણીઆશીષદીધી, સીતાનેતેણીવાર; શીરહસ્તમુકીઅનુસુયાયે, લી ધાંઅંકમોઝાર. ૩૧ વળણ. અંકમાંલીધાંજાનકીને, અનુસુયાજેમાતરે; રામલ ક્ષમણમુનીપાસેબેઠા,કરતાપરસ્પરવાતરે. ૩૨ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિ કીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેડંડકારણ્યેઅત્રીશ્રમગમનોનામપ્રથમોધ્યાય.૧

અધ્યાય ૨

રાગદેશાખ. મુનીયેપુછયુંરામનેત્યાંહે,જેકારણનીકલ્યાવનમાંહે;તેવૃત્તાંતસ સહુમાંડીકહુંરે. ૧ ઢાળ. તેવૃત્તાંતસર્વેમાડીકહ્યું, મુનીવરનેશ્રીરઘુરાય; અનુ સુયાકરૂણાકરી,બોલ્યાસાંભળહોસીતાય. ૨ સ્ત્રિનેસ્વામીનીશેવાકરવી, મોક્ષ ધર્મછેએહ; સાચીવાતપતીનેકહેવી, રાખવોનહીસંદેહ. ૩ અંધપુંગનેદરીદ્રી રોગી, વ્યસનીપાપીકામી; પણઇંદ્રસમાનસતીનેગણવો, જેપોતાનોસ્વામી. ૪ આપતકાળેદુઃખવેળાયે, રહીયેસ્વામીનીસાથ; અખંડઆજ્ઞાપાળીયેસત્વર, કયારેનદુભીયેનાથ. ૫ ઇશ્વરેઆપીહોયઘણી, સંપતીદાસદાસીઘેરપરમ; પણ સ્વામીનીશેવાસ્વહસ્તેકરવી, એહસતીનોધર્મ. ૬ નીર્દયશઠમુરખપતીહોયપ ણ, તેનીશેવાકરીયે; સ્વામીનેચરણેચીતરાખીને, ભવસાગરનેતરીયે. ૭ પ તીવંચકવ્યભીચારસ્ત્રિ, તેનોસંગનસ્વપનેકીજે; ઇશ્વરસમઅન્યપુરૂષ, હોય પણતેશુંચીતનવદીજે. ૮ પહેલાપતીપછીપરમેશ્વર, ભજીયેએકસ્વરૂપ; તેસ તીકેરીકરેવંદના, બ્રહ્માસુરપતીભુપ. ૯ એમપતીવ્રતાતેસાચી, જેકોપાળેવ

તપતીનું,તપસ્વીકેરાતપથીવાધે,અદ્દકુતેજસતીનુ. ૧૦ સુણીસીતાતુપરમસા
ધ્વી, લક્ષમીનોઅવતાર; તુજનેહુંશોધર્મશીખવું, ત્રીભુવનપતીનીનાર. ૧૧
પણલોકનાહીતકારણમેં,કઇએકધર્મકહ્યાસુણમાય; તુંકલ્યાણીહરીનીરાણી,
સકળધરમતુજપાય. ૧૨ પછેઆશીર્વાદઘણો, એવુંકહીઅનુસુયાયેદીધો;નીજ
લીલાટેથીલેઇકુમકુમ, સીતાનેચાંદલોકીધો. ૧૩ અમલવસ્ત્રઆપ્યાંકોકાળે,ન
ફાટેનથાયમલીન; પુસ્પનોહારઘાલ્યોસીતાને, નકરમાયએકોઈદીન. ૧૪ સુ
વાસલેપનઅંગકર્યું,રહેસદાસુગંધીવાન; એમસીતાનીસ્ગવતકરીને, પછેઆ
પ્યુંઅભેવરદાન.૧૫ તુજનેકંઇવિણુવીઘ્રથશે,પણધીરજરેહેશેમન; કુશળરહિશ
તુજનકનંદની, વ્યથાનહીપીડેતન. ૧૬ અનુસૂયાએવુંકહીઉઠયાં, તેડીરામલ
ક્ષમણુનેસાથ;પછેરેણુકાનાંદરશનકરાવ્યાં,ગ્રહીસીતાનોહાથ.૧૭ જેનેપેટભ્રગુપ
તીઅવતર્યા, એવાંજગતઅંબાય; પ્રથમઅવતારનીરામનીમાતા, જેઅવતર્યા
કૌશલ્યાય.૧૮ એવાંરેણુકાજીનેજોઇને, રામેકરીયોસાષ્ટાંગ; ચરણવંદનાબહુ
વીધકીધી, લક્ષમણસીતાસંગ. ૧૯ પછેરેણુકાનીઘણીસ્તુતીકરીછે, કરજોડી
રઘુવીર; તેદીવસરહ્યામુનીવરનેઆશ્રમ, ધર્મધોરીધરધીર. ૨૦ પ્રાતઃસમેઉઠીને
વળતા,દક્ષિણપંથપળાય; અનુસુયાઅત્રીનીઆજ્ઞા,માગીશ્રીરઘુરાય. ૨૧ ત્યારે
અત્રીકહેશુણોહેરઘુનંદન, કહુતમનેએકવાત; આવનમાંએકવીરાધનામે, જ
ક્ષરેહેસાક્ષાત. ૨૨ માટેજાનકીકેરૂજતનજકરજો, સાચવજોબહુપેર; નહિતોદુષ્ટ
મારગમાંઆવી, કરશેમોટોકેર. ૨૩ એવુંશુણીનેચાલ્યાત્યાંથી, સીતાસહિતબે
વીર; કોડંડભરાવ્યાંસકંધવિષે, કરશરએકેકોધીર. ૨૪ કોમળચર્ણેનથીચલાતું,
થાકેછેસીતાય; ત્યારેહુરજઇતરૂવરનીહેઠળ, ઉભારહેરઘુરાય. ૨૫ પછેપુંઠેથી
આવીમળેસીતા, જાણેએમજમન; ઘણુથાકયાહશેરામલક્ષ્મણ, છેકોમળએમ
નાંતન. ૨૬ ત્યારેજાનકીકહેઆવૃક્ષનીહેઠળ, બેસોતમોમહારાજ; શિતળજળે
પખાળીતમારા, ચર્ણહુંચાંપુઆજ. ૨૭ એવાંવૈદેહીનાંવચનસાંભળી, દ્રવિત
થયાચિતરામ; હેજનકકુમારીઅતિસકુમારી, સુંદરીપુરણકામ. ૨૮ તારૂંમુખ
કમળકરમાયછે, તેમુનેદુઃખલાગેઘણુંમન; તારાકોમળચરણેચલાતુનથી, જોઇ
દાઝેમારૂતન. ૨૯ એવુંકહીલોચનજળભર્યું, પ્રેમેકરીરઘુનાથ;પછેકૃપાકરીસિ
તાનામુખઉપર, ફેરવ્યોરામેહાથ. ૩૦ ત્યારેશ્રમસકળતેદુરથયોને, સિતાથયાં
સાવધાન; કૃપાનાથહવેચાલોઅહીંથી, લક્ષ્મણજીગુણવાન. ૩૧ પછેઉઠીનેચા
લ્યાવૃક્ષતળેથી, સુણીસિતાનાંવચન; આગળરઘુપતિમધ્યજાનકી, પુંઠેસુમિ
ત્રાતન. ૩૨ સરોવરઆવેત્યાંત્રણેજણ, બેશીકરેજળપાન; તરૂછાયાશ્રમદુરકરી
ને, ચાલેશ્રીભગવાન. ૩૩ વળણ. ચાલેશ્રીભગવાનપોતે, દક્ષિણપંથપળાયરે;
તેમારગમાંજેવિરાધમળિયો, તેનીકહુંકથાયરે. ૩૪ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવા

હિમકીનાટકધારાયાંઅરણ્યકાંડેસિતાપ્રતિઅનુસુયાપ્રતિવ્રત ધર્મકથનોનામદ્વી
તીયોઅધ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩

રાગમારૂ. ચાલ્યાજાયેલક્ષ્મણનેરામ, પુંઠેઆવેસિતાઅભિરામ; તેવનમાં આવ્યોવીરાધ, રજનીચરઘોરઅગાધ. ૧ મહામચંડરૂપવિશાળ, તેણેદીઠીજનકનીબાળ; પુંઠેથીઆવીમાયાકીધી, તેણેજનકસુતાહરીલીધી. ૨ જેમવ્યાઘ્રલેઇજાયહરણી. કરીપુંઠેતેએવીકરણી; લેઇચાલ્યોગગનમોઝાર, ત્યારેસીતાયેકર્યોપોકાર. ૩ હાલક્ષ્મણહારઘુવિર, મારીવારેધાઓરઘુધીર; જોયુંપાછુંરામેજ્યારે, જાનકીનવદીઠાંત્યારે. ૪ અરેલક્ષ્મણક્યાંગઇસીતા, એવુંકહીનેથયાભયભીતા; છેસઘનવૃક્ષનિકાય, તેણેઆકાશનવદેખાય. ૫ મુકયાલક્ષ્મણેબાણપ્રચંડ, તરૂશાખાછેદીકરીખંડ; દુષ્ટનદીઠારામેદ્રષ્ટ, સીતાનેબેસાડીપ્રષ્ટ. ૬ રામકહેરેઊભોરહેક્રુર, અસ્થાહવેક્યાંજઇશઅસુર; અરેઅંતજહુરમતવાપી, જીવતોનહિમુકુંપાપી. ૭ એવુંસાંભળીવઢવાઆવ્યો, કરીગર્જનાઘોરઅપાર, ભુમીકંપથયોતેણીવાર. ૮ રામબાણમુક્યાંથઇસ્વસ્ત, કાપીનાખ્યાતેનાબેહસ્ત; ભુજરહીતથયોતેદીશ, મુકીબાણનેછેદયુંશીશ. ૯ પામ્યોમૃત્યુઅસુરનીરધાર, દીવ્યરૂપથયોતેણીવાર; આવીઊભોરામસનમુખ સ્તુતીકરવાલાગ્યોપ્રીસુખ. ૧૦ ધન્યધન્યરઘુપતીમહારાજ, મુનેશ્રાપમુક્તકર્યોઆજ; હુંહુંઊહતોગાંધર્વ,નામતુમરધરતોગર્વ. ૧૧ મદ્યપાનકરીએકવાર, ગયોધનદસભામોઝાર; ત્યાંકરવામાંડયુંગાન, ત્યારેચુકયોતાલસ્વરમાન. ૧૨ કુબેરેતવદીધોશ્રાપ, દુષ્ટઅસુરથજેતુંઆપ; નામવીરાધઘોરવનમાંહે, નિશાચરથઇરહેજેત્યાંહે. ૧૩ ત્યારેકંપ્યોહુંનીરધાર, અનુગ્રેહપુછયોતેણીવાર; કુબેરેકહ્યુંદશરથરાય, તેનેપુત્રથશેરઘુરાય. ૧૪ પાળવાનેપીતાનુવચન, તેરામનીકળશેવન; ત્યારેતુજનેમારશેરામ,શ્રાપમુક્તથશેતેઠામ.૧૫ પાછોપામીશમુળસ્વરૂપ, તુંનેમળશેરઘુકુળભુપ; તેહુંશ્રાપમુકાયોઆજ, મુનેકૃપાકરીમહારાજ. ૧૬ એવુંકહીનમ્યોચરણવીશોક, ગયોગાંધર્વતેનિજલોક; રામેમાર્યોવીરાધનેજ્યારે, જેજેકારથયોવનત્યારે. જશકીરતીથઇવિસ્તાર, મુનીપામ્યાહરખઅપાર; જેમદેતાંસૂપાત્રનેદાન, થાયકીરતીમેરૂસમાન. ૧૮ કહેતાંહુરીજનનેગુજવાત, વીસ્તરેલોકમાંવીખ્યાત; કરતાંકુળવંતનેઉપકાર, જશવીસ્તરેનીરમળસાર. ૧૯ જેમસંતસમાગમમેજ્ઞાન, કુસંગેવીસ્તરેઅજ્ઞાન; એમહણતાંવીરાધકુરૂપ, રામનીથઇકીરતીઅનુપ. . ૨૦ પાસેઆવ્યાંજનકસુતાય, નમ્યાંશ્રીરઘુવીરનેપાય; કર્યોવીરાધવધરઘુવીર,પછેત્યાથીચાલ્યારણધીર. ૨૧ મુનીસરભંગનોઆશ્રમ, દુરથીદેખાયોરમ્ય; ઊભાઅહીરાવતમુનીદ્વાર, ઇંદ્રઆવ્યોછેત્યાંનીરધાર. ૨૨ કર્યોમુનીવરનેમણા

વેપધારોઅવધપુર, તેડીનેસર્વેસાથજી; સર્વેરાજપ્રજાનેબંધુ, સંભાળોમુનીના
થજી. ૩ તમારેભરૂસેછેભરથશત્રુઘ્ન, રાખજોમુસ્તકહાથજી;ઘટેતેવીશીખામ
ણુદેજો, સમરથછોમુનાનાથજી. ૪ તમેઅમારેદશરથસમછો, છત્રમુગટમણી
જાણુજી; ગુરૂપિતામાંભેદનગણવો, એમકહેવેદપુરાણજી. ૫ ત્યારેમુનિવરકહે
હોરામશુણો, સહુથાશેરૂડાંકાજજી; પણભરથેપ્રતિજ્ઞાકઠણકરીછે, માટેનહિક
રેરાજજી. ૬ ત્યારેતતક્ષણભરથસભામાંઉઠીને, બોલ્યાતેણીવારજી; નિસ્ચેવા
તહુંકહુછુહવે, નહિજાઉંપુરમોઝારજી. ૭ તમોઆવ્યાવિનાજોહુંપ્રવેશુ, તોમાં
હેનિરવાણજી; તોગુરૂનાચરણતમારાપદની, નિસ્ચેમુજનેઆણજી. ૮ હું નંદી
ગ્રામપાસેતપસાધીશ, મુઠીમાથાજ જાળજી; જોઅવધવિતશેઆવ્યાનીતો, પ્રા
ણતજીશતતકાળજી. ૯ એવું કઠણપણશુણીભરથનું, દ્રવિતથયારઘુનાથજી;
ત્યારેરત્નજડીત્રપોતાનીપાદુકા, આપીભરથનેહાથજી. ૧૦ ભરથેલેઈનિજટા
માંબાંધી, તતક્ષણતેણીવારજી; ભરથનીભક્તિજોઈનેસુરમુનિ, વખાણકરતા
અપારજી. ૧૧ જેમશીવનેમસ્તકચંદ્રવિરાજે, એમશોભેપાદુકાશિશજી; તેણ
કરીનેભરથનોસરૈં, વિરહસમ્યોતેદિશજી. ૧૨ પછેરામેબોલાવ્યાબેજણને, જે
સુમંતનેશત્રુઘ્નજી; ભાઇતમોગુણવાનછોડાહ્યા, પાળજોમુજવચનજી. ૧૩ રા
જચલાવજોરૂડીપેરે, પિતાનાજેનીરીતજી; ન્યાયેકરીનેવરતજોકારજ, નકર
શોવિપરીતજી. ૧૪ પરદ્રોહપરધનપરદારાતે, સ્વપ્નેનલાવશોમનજી; એ
લંઘનનવકરશોનિયમપંથ,નવજશોમારગઅન્યજી.૧૫ સદાસેવજ્યોસંતગુરૂ,
દુરીજનથીરહેજોદુરજી; સાધુદુરબળગૌબ્રાહ્મણ, પ્રતિપાળજોકરજોસુરજી. ૧૬
ધણોકલેશદુખઆવેત્યારે, રાખવીધીરસંભાળજી; કથાકિર્તનપુરાણશ્રવણથી,
સ્વધર્મેનિર્ગમજોકાળજી. ૧૭ વરણાશ્રમનોધરમનતજીએ, પ્રાણજતાંનિરધાર
જી; નીત્યમેવમનસાથેકરીયે, સારાસાર વિચારજી. ૧૮ દૈવેઆપીહોયજેણીસં
પતી, તેનુંનકરીયેમાનજી; જગતસહુએકઆત્માજેજે, પુરણદ્રષ્ટીસમાનજી.
૧૯ કુસંગમાંરહેશોનક્ષણએક, થાશેબુદ્ધિનોનાશજી; લોભીલંપટવિષયીકા
મી,તેથકીરહેજોનિરાશજી.૨૦ પરનુંભુડુંજોચીતવશોતો, પામશોદુખઅપારજી;
પ્રજાપાળજોરૂડીપેરે,ચલાવજોરાજવહેવારજી.૨૧ ગુરૂનેપુછીનેપગલુંભરજો,કહે
તેકરજોકામજી;માતાઓનીસેવાકરજો,એકરવાનોકામજી. ૨૨ અમૃતનીવૃષ્ટીથા
યજેવી, એવાંરામવચનજી; સુણતાંશિતળથયાંસર્વેજન, ધીરજઆવીમનજી.
૨૩ હવેજનકરાયનેકહેછેરઘુપતિ, તમોજાજોઅવધપુરજાંહેજી; રાજકાજસં
ભાળીનેવળતા, જાજોજનકપુરમાંહેજી. ૨૪ તમોઅમારેમાથેછત્રછો, વૃદ્ધવ
ડિલઅમીતજી; જઇશીખવજોશત્રુઘ્નનને, રાજકાજનીરીતજી. ૨૫ એમસુમં
તશત્રુઘ્નજનકગુરૂને, સોંપણકીધીરામજી; પછેમાતાઓનીપાસેઆવ્યા, પોતે
પુરણકામજી. ૨૬ સાષ્ટાંગકરીનેચરણેલાગ્યા, બોલ્યાવિનયવચનજી; માતાજી

હવેમંદીરપધારો,ધીરજરાખીમનજી.૨૭ અવધવાશીજનસહુદુખપામે, વસવું ગિરિપાષાણજી; શીતળજાળફળઆહારનેઆતપ, ભુમિશયનનિરવાણજી. ૨૮ હુંચઉદવરશવીત્યાપછીઆવીશ, સીતાનકરશેમારીજી; સર્વેઠેકાણેવિજયહું પામીશ, આશીશફળશેતમારીજી. ૨૯ તમારાપુન્યેકરીનેમાતા, કુશળથશેસહુકાજજી; ગુરૂસુમંતશતરૂઘનમળીને, ચલાવશેશુભરાજજી. ૩૦ ત્યારેરૂદનકરતાંમાતાકહેછે, શુંકહુંતમનેરામજી; સર્વવાતવિધિએકરીઅવળી, વણસાડ્યુંસહુકામજી. ૩૧અમોઅનાથનીસંભાળજલેજો, રઘુવરકુળનાદિપજી; તમોત્રણેજણવખુટાંનવપડશો, રહેજોસદાસમિપજી. ૩૨ એવુંકહીપછેજનકસુતાને ભેટયાંબન્યોમાતજી; રૂપસુકોમળજોઇસીતાનું, કરતાંઆંસુપાતજી. ૩૩ અરે બાપતનેબાળપણામાં, દૈવેદીધોવનવાસજી; મારીમીટીહવેકયારેમળીશું, કયારેબેશીશુંપાસજી. ૩૪પછીરામલક્ષ્મણનેરૂદેશુંચાંપ્યાં, સુમિત્રાકૌશલ્યાયેત્યાંહેજી; સુનયનાસીતાનેમળીયાં, દુખપામ્યાંમનમાંહેજી. ૩૫ સીતાયેમાતનેધીરજઆપી, નિવરત્યોસંદેહજી; થયાંતત્પરપછેપુરજાવાને, સુખાસનબેઠાંતેહજી. ૩૬ સૈન્યસકળસાવધાનથયું, વળીઅવધપુરીનાલોકજી; સજળનેત્રથઇરામને ભેટયા, મનમાંથયોગણોશોકજી. ૩૭ સુમંતશતરૂઘનઆદેસરવે, મળીયાપ્રજાનોસાથજી; ગુરૂવશિષ્ટનેપાયેલાગ્યા, લખમણશુંરઘુનાથજી. ૩૮ જનકરાયનેભુજભરીભેટયા, વીનવિયાબહુપેરજી; પાંચદિવસઅયોદ્ધામાંરહીપછી, જાજો તમારેઘેરજી. ૩૯ ઘોરાજાઆવીચરણેનમ્યોત્યારે, બોલ્યાશ્રીરઘુરાયજી; રાયતમોઘણોઉપકારકર્યો, નેરાખીમારીલાજજી. ૪૦ ફળજળતણુપહોંચાડયુંસહુને, જથાજોગસુણેધીરજી; અવધપુરીનાસકળલોકને, સુખીયાકીધાવીરજી. ૪૧ હવેજાઓઘેરસુખપામશોબહુવિધ, રહેજોનિરમળમનજી; ભરથનીપાસેજઇઆવજો, કોઇદિનપાસેછોરાજનજી. ૪૨ એવાદિનદયાળનાંવચનસુણીથયો, ગદગદગુહ્કરાયજી; કૃપાનાથસહુકૃપાતમારી, હુંપામરથીશુંથાયજી. ૪૩ પછી નમીરામનેચાલ્યાભરથજી, ગુરૂજનકતેણીવારજી; ચીત્રકુટઉપરથીઉતર્યા, પ્રજાસૈન્યપરિવારજી. ૪૪ વળણ. પરીવારસરવેચાલીયો, સાથેઅવધપુરનીપ્રજાયરે; મનનથીજવાનુંપુરવિશે, પણઆજ્ઞાકરીરઘુરાયરે, ૪૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં અયોદ્ધાકાંડેપુરવાશીભિઃસહભરથસ્ય અયોદ્ધાપ્રતિગમનંનામત્રયોવિંશતીતમોઅધ્યાય. ૨૩

અધ્યાય ૨૪

રાગવેરાડી. હવેચિત્રકોટથીચાલ્યાસરવે, અવધવાશીતેણીવાર; ભરથજીયેસાષ્ટાંગકર્યો, પછેદુરજઇનીરધાર. ૧ ભરથનમીઆનમંતાંસરવે, સજળથયાંલોચન; પ્રયાગઆવ્યાત્યારેવળતો, આથમિયોછેદિન. ૨ તીરથરાજનેતીરઉતર્યા, મનરઘુવરનુંધ્યાન; ઘોરાજાયેફળજળઆપ્યું, કરીસુછેસનમાન. ૩ પછે

માતુસકાળેઉઠીચાલ્યા, આવ્યાગંગાતીર; ત્યાંઘોરાજાયેરાખ્યાસહુને, સ્વાગતા કીધીવીર. ૪ હાવેત્યાંથકીઆવ્યાનંદીગ્રામમાં, બારણેબેઠાભરથ, ઉપવનમાંહે આશ્રમકીધો, તપકરવાસમરથ. ૫ રામતણીજેચરણપાદુકા, શીશધરીમાહાભાગ; કનકકામનીઆદેસુખનો, ભરથેકીધોત્યાગ. ૬ વટપયસીચીબાંધીજટાને, વનકળવેષ્ટીતઅંગ; અન્યતપસ્વીસાધુકેટલા, આવીરહયાછેસંગ. ૭ રામચરિત્ર તેકહેસાંભળે, અહરનિશાઅનુરાપ; અન્નવિરક્તતેવીસ્મેપામ્યા, જોઈભરથનો ત્યાગ. ૮ હવેસુમંતશતરૂઘનઆદે, માતપ્રજાપારવાર; જનકસહિતઅવધપુર આવ્યા, સર્વેરાજદ્વાર. ૯ રામપાદુકામુકીસહાસન, સભાકરીતેણીવાર; પછેશ તરૂઘનનેશુમંતચલાવે, રાજકાજવહેવાર. ૧૦ ગુરૂનીઆજ્ઞાપ્રમાણેવરતે, પાળે પોતાનોધર્મ; શતરૂઘનનીહાકઘણીતે, લોકમાનેછેપર્મ. ૧૧ પાંચદિવસરહ્યાજ નકઅવધપુર, ચલાવ્યોરાજવહેવાર; પછેવશિષ્ટનીઆજ્ઞામાગીગયા, તેમીથુ લપુરમોઝાર. ૧૨ નંદીગ્રામમાંભરથરહ્યા, શતરૂઘનચલાવેરાજ; વશિષ્ટમુનિ નિત્યઆવેસભામાં, શીખવતાસહુકાજ. ૧૩ રાજએરીતેઅવધપુરીમાં, કાર જચાલ્યુંજાય; હવેરામરહ્યાચિત્રકુટમાં, તેનીકહુંકથાય. ૧૪ ભરથવળાવીરા મનેલક્ષ્મણ, આવ્યાનિજઆશ્રમ; પછીસીતાસહિતમળીનેબેઠા, પોતેપુરણબ્રહ્મ. ૧૫ ભરથનીભકતીભાવલોકનો, માતનોશોકઅપાર; તેસંભારીથયાગદગ દરઘુપતિ, કહેતાવારંવાર. ૧૬ ત્યારપછીશ્રોતાજનસુણજો, રામરહ્યાછેજ્યાંહે; ચિત્રકોટનાવિપ્રસકળતે, મળ્યાએકઠાત્યાંહે. ૧૭ ભક્તિરહિતબહીરમુખબ્રાહ્મણ, દંભીકર્મજડજેહ; તેસર્વેરામનીપાસેઆવ્યા, કહેવાલાગ્યાએહ. ૧૮ સુણો રામતમેઅહીનવરહેશો, જાઓબીજાવનમાંહે; સુંદરનારતમારીછે, માટેઅસુરઆવશેઆંહે. ૧૯ ત્યારેઅમનેવિઘનકરશેતેઅતિઘણુ, આવશેનિશીચરજુથ; હજુજાણ્યુનથીમાટેકોનથીઆવ્યા, અધ્વરમીઅસુરવરૂથ. ૨૦ દંડકવનમાંરહે છેઘણા, ખરદુખરત્રીસીરાજેહ; જોઆવશેઅહિંતોઅમારાસર્વે, ઘરભંગકરશે તેહ. ૨૧ તેમાટેતમોઅહિંથીજાઓલેઇ, સુંદરઅસ્ત્રીવેશ; નહિતોઅમારેજવુ પડશે, ઘરમુકીનેદુરવિદેશ. ૨૨ વાલ્મિકમુનિઘણુવારેછે, પણવિપ્રઅતિઅજ્ઞાન; નથીજાણતારૂપરામનુ, મિથ્યાજાતિમાન. ૨૩ ત્યારેરામકહેમુનિવરનવબીહીશો, ધીરજરાખોમન; જેકોઇઅસુરઅહિંઆવશેતો, હુંનિશ્ચેપમાડુપતન. ૨૪ હુંઅસુરનેહણવાનિકળ્યોછુ, વનપાળવાતમનેવિપ્ર; માટેનિરભેથકીતમે આશ્રમરહો, વરતોસુખઆનંદક્ષીપ્ર. ૨૫ એમઘણાંવચનકહીધીરજઆપી, રઘુપતિયેતેણીવાર; પણબ્રાહ્મણસહુઅવિશ્વાસી, તેણેનવમાન્યુંનિરધાર. ૨૬ પછે નિશાવિશેસહુવિપ્રપળાયા, નીજકુટુંબલેઇસાથ; એકવાલ્મિકવિનાગયાસહુબ્રાહ્મણ, ઓળખ્યાનહિરઘુનાથ. ૨૭ વળણ. ઓળખ્યાનહીરઘુનાથને, ગયાવી ?.ડીનેરાત્યરે; પ્રાતઃકાળહવોતદા, ત્યારેશ્રીરામેજાણીવાતરે. ૨૮ ઇતીશ્રી.

અધ્યાય ૨૫.

રાગધન્યાશ્રી. બ્રાહ્મણઉઠીગયાસઉરાતેજી, તેરઘુપતિયેજાણ્યુંપ્રભાતેજી; ઘણુંદુખધરીનેસોચેશ્રીરામજી, વાલ્મિકમુનીઆવ્યાતેણેઠામજી. ૧ ઢાળ. તેઠામઆવ્યામુનિવાલ્મિક, રામશુંબોલ્યાતદા; તમોશુંકરવાકરોસોચના, એવીમસકળગયાજદા. ૨ નથીજાણુતાએરૂપતમારૂં ઇશ્વરતાગુણઓજ; સઉબ્રાહ્મણએઅજ્ઞાનછે, શીરવહેમિથ્યાબોજ. ૩ સુણોરામજેણેઓળખ્યાનહિ, પ્રભુજેસાક્ષાત; ધીક્કારતેનાજ્ઞાનને, શુંથયુંદ્વીજકુળજાત. ૪ તેનાંકરમતેવિકર્મસઉ, આચારતેઅનાચાર; તેનીવિદ્યાસરવેવ્યર્થ, જેમખરવ્યથાચંદનભાર. ૫ જેમમુગ્ધાબત્રીશલક્ષણી, સુંદરીચતુરઅનુપ; પતિશેવામાંઅનુકુળનહિ, તોબળોતેનુંરૂપ. ૬ યમશાસ્ત્રવેદપુરાણભણિયા, ભજ્યાનહિભગવાન; તેસ્વારથીજડનીચજાણો, ઉદરપોષણધ્યાન. ૭ ભગવંતનીભકિતવિના, નવપામેકોસદગત્ય; નથીઆપતીફળઅન્ય, વિદ્યાએહજાણોસત્ય. ૮ કીરાતનુતીર્થાઅટણુ, જેમઅતજનોઆચાર; એમસરવવિદ્યાવ્યર્થજ્ને, નવભજ્યાજુગદાધાર. ૯ એમકારેરઘુવીરશું બોલીયાવાલ્મિકમુન્ય; ત્યારેરામકહેહવેઅમોઅહીંથી, જઇશુંબીજેવન. ૧૦ મુનીકહેસઉદ્વીજતેડીલાવું તમોરહોમહારાજ;રામકહેજાવુંસર્વથા, આરેકરવુંછેબહુકાજ. ૧૧ ચીત્રકોટમુકીરામજાશે. આગળડંડકવન; આરણ્યકાંડમાંતેકથાહવે, કહેવાશેપાવન. ૧૨ અયોદ્ધાકાંડનીકથાકહી, પુરણઅરથસહિત; ગાતાંસુણતાંશીખતાજન, થાયવિશદપુનિત. ૧૩ મુરખકંઇજાણેનહિ, હરીકથારસનોસ્વાદ; હરીજનસુણોસાદરે, શ્રદ્ધાસહિતરહિતપ્રમાદ. ૧૪ મતિમંદઆગળમિથ્યા, રસએકથાનધરેકાન; જેમભસ્મમાંઆહુતીજેવી, બધીરઆગળગાન. ૧૫ સુવાસકંજની ભમરલે, સુખદાદુરનેનહિલેશ; ચકોરસેવેચંદ્રને, સુખનહિકુરકટવેશ. ૧૬ હંસમુકતાફળચરેતે, બકનજાણેસ્વાદ; ઘનગરજનાએમોરનાચે, ઉલુકનહિઅહલાદ. ૧૭ ખરનજાણેસ્વરગાનમાં, ભોજનખટરસકાગ; વિષયીલંપટનજાણે, હરિભકિતવિરતિભાગ. ૧૮ એરામકથાનારસિકજન, રઘુનાથભકતસુજાણ; સુણીમગ્નડોલેપ્રેમમાંકહે, કરેઅમિતવખાણ. ૧૯ સહુભગવતિનીકૃપાએ, ગુરૂદ્દષ્ટિકરૂણાવાન; એઅયોદ્ધાકાંડનીકથાકહિ, યથાસતીઅનુમાન. ૨૦ વાલ્મિકીરામાયણથકી. પ્રાકૃતકર્યોવિસ્તાર; માંહેસંમતછેનાટકટણોતે, મેળવ્યોઅનુસાર. ૨૧ સંસ્કૃતથીપ્રાકૃતકર્યું, પણઅર્થનોએકભાવ; પતિતપાવનરામગુણ, ભવસિંધુતરવાનાવ. ૨૨ ચોપાઇ. આઠસહેએકાવન, પંચવીશઅધ્યાયસાર; એકથાઅયોદ્ધાકાંડની, પુરણકર્યોવિસ્તાર. ૨૩ વળણ. વિસ્તારકરીયેયથાબુધે, રામકથાગુણગાનરે; દાસગિરિધરનિમિતમાત્રએ, કરતાશ્રીભગવાનરે. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસં. વા. અ. વાલ્મિકીનાતપસ્વીદુઃખકથનં નામપંચવીશતીતમોઅધ્યાય. ૨૫

अथ

શ્રી આરણ્યકાંડ પ્રારંભઃ

અધ્યાય ૧

શ્રીગણેશાયનમઃ અથશ્રીરામચરીત્રેઅરણ્યકાંડપ્રારંભ. રાગધન્યાશ્રી. શ્રી ગુરૂચરણેસદાશીરનામુજી, શ્રીપુરૂષોત્તમનીકૃપાફળપામુજી, રઘુવરલીલાસુખ દઅપારજી, કાંઇએકવાતનોવીસ્તારજી. ૧ ઢાળવીસ્તારકરૂરઘુનાથલીલાજ્યાં બુદ્ધિઅનુસાર; શ્રીગણપતીસરસ્વતીશીવજીઉમાકરજોસાર. ૨ સહુસંતનેચર ણેનમું, કરજોડીલાગુપાય; બાળકજાણીદયાકરજો, ગાઉંરામકથાય. ૩ બાળકાંડ નેઅયોધ્યાની, કથાકહીપાવન; અરણ્યકાંડનીકથાકહુંતે, શ્રોતાધરજોમન. ૪ આધારરામાયણતણો, વાલ્મિકીજેનુંનામ; હનુમાનનાટકનીકથાય, માંહેમેળ વીએશ્રીરામ. ૫ જયજનકીવરજગતભુષણ, ભક્તવત્સળભુપ; ધર્મસ્થાપન અવતરયાપ્રભુ, અખીલમંગળરૂપ. ૬ નીલોત્પલદલશ્યામસુંદર, જટામુગટવી શાળ; રાજીવલોચનદુખમોચન, અભેવરદકૃપાળ. ૭ કટીતુણશરકરધનુષધર સૌમીત્રસીતાસંગ; પીતુવચનપાળકસત્યવ્રત, વનનીકળ્યાશ્રીરંગ. ૮ ચીત્રકોટ માંઆવીરહ્યા, વાલ્મિકમુનીરહેજ્યાંહે; સહુસાથશું રઘુનાથમળવા, ભર્થઆવ્યા ત્યાંહે. ૯ ઘણાંકહ્યાંવચનવીવેકનાં, ભર્થનેશ્રીરઘુવીર; પાદુકાઆપીશોકસરવે, સમાવ્યોરણધીર. ૧૦ ગયાઅવધવાસીમળીસરવે, અવધપુરનીમાંહે; નંદીગ્રામ પાસેભર્થબેઠા, તપકરવાનેત્યાંહે. ૧૧ પછીરામચંદ્રેવીચાર્યું, બોલ્યાલક્ષ્મણસાથ; આઠામદીઠોઆપણો, વળીઆવશેસહુસાથ. ૧૨ જોઅવધવાશીઆવશેઅહી, નીરંતરદીનરાત; તોઉપાધીથશેઆપણે, માટેજઇયેઅહીથીભ્રાત. ૧૩ એમ વીચારીરઘુનાથજી, તત્પરથયાબેવીર; કટીકશાભાથાધનુષલીધાં, ચાલીયાર ણધીર. ૧૪ વાલ્મિકમુનીનેનમ્યાવળતા, જોડીનેજુગહાથ; પછેસીતાલક્ષ્મણસ હીતચાલ્યા, ત્યાંથકીરઘુનાથ. ૧૫ ચીત્રકોટઉપરથીઉતર્યા, ચીતવ્યોદક્ષીણપં થ; નમસ્કારકરીતેભુમીને, ચાલીયાસીતાકંથ. ૧૬ આગળશ્રીરઘુનાથજી, મ ધ્યમાંછેસીતાય; પુંઠેલક્ષમણઆવતા, એમમારગચાલ્યાજાય. ૧૭ અનેકઆ શ્રમમુનીતણા; આવતામારગમાંહે; તેમુનીઆગ્રહકરીરાખે, રેહેતારઘુવરત્યાં

હે. ૧૮ કંઈવિરસકંઈએકમાસરહે, કંઈપક્ષકંઈએકરાત્ય; ખટમાસકંઈબેમાસ, કંઈદીનપાંચનેકંઈસાત. ૧૯ એમમારગમાંરહેતાથકા, ચાલતાશ્રીરઘુવીર; એ વેસીંહાદ્રીપર્વતવીશે, આવીયાછેરણધીર. ૨૦ ત્યાંઆશ્રમછેઅત્રિતણો, અનુ સુયાસતીકેહેવાય; થયાજેનાપુત્રબ્રહ્મા, વિષ્ણુનેશીવરાય. ૨૧ વિધિચંદ્રમા શિવદુર્વાસા, વીષ્ણુદતાત્રીરૂપ; એમદેવત્રૈણેઅવતરયા, જેની કીરતી તેજ અનુપ. ૨૨ સાક્ષાતપુરણબ્રહ્મસ્વામી, દતજેકેહેવાય; તેસીંહાદ્રીપરમળા પોતે, ભેટયાશ્રીરઘુરાય. ૨૩ જેમગંગાનેયમુનાંમળે, એકગૈરનેએકશ્યામ; એમદતનેરઘુવીરમળીયા, બન્યોપુરણકામ. ૨૪ જેનોનાશકલ્પાંતેનથી, અ વધુતવેશેએહ; સ્વર્ગથીઆવેદેવતા, નીતપુજનકરવાતેહ. ૨૫ તેદતાત્રી નુકરીદરશન, જાયપાછાદેવ; એમઅમરઅરચનનમનશેવા, આચરેનીત્ય મેવ. ૨૬ તેદતાત્રીએવુંનીત્યકરતા, પ્રાતસ્નાનપ્રયાગ;અનુષ્ટાંનપંચાળેશ્વરીમાં, જપકરેમહાભાગ. ૨૭ મધ્યાનેભીક્ષામાગતા,કરવીરપુરનીમાંહે; સીંહાદ્રીસાંજે આવતા, નીવાસકરતાતાંહે. ૨૮ એવાદતાત્રીનેમળયારઘુપતી, હરખ્યાઅન્યો અન્ય; પછેઅત્રીરૂષીનીપાસઆવ્યા, પોતેજુગજીવન. ૨૯ તેમુનીતણેચરણે નમ્યા, લક્ષમણસહીતરઘુરાય;અનુસુયાનીકરવંદન, ત્રૈણેજણલાગ્યાંપાય. ૩૦ સતીયેઘણીઆશીષદીધી, સીતાનેતેણીવાર; શીરહસ્તમુકીઅનુસુયાયે, લી ધાંઅંકમોઝાર. ૩૧ વળણ. અંકમાંલીધાંજાનકીને, અનુસુયાજેમાતરે; રામલ ક્ષમણમુનીપાસેબેઠા,કરતાપરસ્પરવાતરે. ૩૨ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિ કીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેદંડકારણ્યેઅત્રીરાશ્રમગમનોનામપ્રથમોઽધ્યાય.૧

અધ્યાય ૨

રાગદેશાખ. મુનીયેપુછયુંરામનેત્યાંહે,જેકારણનીકલ્યાવનમાંહે;તેવૃત્તાંતસ સહુમાંડીકહુરે. ૧ ઢાળ. તેવૃત્તાંતસર્વેમાડીકહ્યું, મુનીવરનેશ્રીરઘુરાય; અનુ સુયાકરૂણાકરી,બોલ્યાસાંભળહોસીતાય. ૨ સ્ત્રિનેસ્વામીનીશેવાકરવી, મોક્ષ ધર્મછેએહ; સાચીવાતપતીનેકહેવી, રાખવોનહીસંદેહ. ૩ અંધપુંગનેદરીદ્રી રોગી, વ્યસનીપાપીકામી; પણઇંદ્રિસમાનસતીનેગણવો, જેપોતાનોસ્વામી. ૪ આપતકાળેદુઃખવેળાયે, રહીયેસ્વામીનીસાથ; અખંડઆજ્ઞાપાળીયેસત્વર, કયારેનદુભીયેનાથ. ૫ ઇશ્વરેઆપીહોયઘણી, સંપતીદાસદાસીઘેરપરમ; પણ સ્વામીનીશેવાસ્વહસ્તેકરવી, એહસતીનોધર્મ. ૬ નીર્દયશઠમુરખપતીહોયપ ણ, તેનીશેવાકરીયે; સ્વામીનેચરણેચીતરાખીને, ભવસાગરનેતરીયે. ૭ પ તીવંચકવ્યભીચારસ્ત્રિ, તેનોસંગનસ્વપનેકીજે; ઇશ્વરસમઅન્યપુરૂષ, હોય પણતેશુંચીતનવદીજે. ૮ પહેલાપતીપછીપરમેશ્વર, ભજીયેએકસ્વરૂપ; તેસ તીકેરીકરેવંદના, બ્રહ્માસુરપતીભુપ. ૯ એમપતીવ્રતાતેસાચી, જેકોપાળેવ

તેપતીનું,તપસ્વીકેરાતપથીવાધે,અદકુતેજસતીનુ. ૧૦ સુણીસીતાતુપરમસા
ધવી, લક્ષમીનોઅવતાર; તુજનેહું શોધર્મશીખવું, ત્રીભુવનપતીનીનાર. ૧૧
પણલોકનાહીતકારણમેં, કંઇએકધર્મકહ્યાસુણમાય; તું કલ્યાણીહરીનીરાણી,
સકળધરસતુજપાય. ૧૨ પછેઆશીર્વાદઘણો, એવું કહીઅનુસુયાયેદીધો;નીજ
લીલાટેથીલેઇકુમકુમ, સીતાનેચાંદલોકીધો. ૧૩ અમલવસ્ત્રઆપ્યાંકોકાળે,ન
ફાટેનથાયમલીન; પુસ્પનોહારઘાલ્યોસીતાને, નકરમાયએકોઈદીન. ૧૪ સુ
વાસલેપનઅંગકર્યું,રહેસદાસુગંધીવાન; એમસીતાનીસ્ગવતકરીને, પછેઆ
પ્યું અભેવરદાન.૧૫ તુજનેકંઈવિણુવીઘ્નથશે,પણધીરજરેહેશેમન; કુશળરહિશ
તુજનકનંદની, વ્યથાનહીપીડેતન. ૧૬ અનુસ્યાએવું કહીઉઠયાં, તેડીરામલ
ક્ષમણનેસાથ;પછેરેણુકાનાંદરશનકરાવ્યાં,ગ્રહીસીતાનોહાથ.૧૭ જેનેપેટભ્રગુપ
તીઅવતર્યા, એવાંજગતઅંબાય; પ્રથમઅવતારનીરામનીમાતા, જેઅવતર્યા
કોશલ્યાય.૧૮ એવાંરેણુકાજીનેજોઇને, રામેકરીયોસાષ્ટાંગ; ચરણવંદનાબહુ
વીધકીધી, લક્ષમણસીતાસંગ. ૧૯ પછેરેણુકાનીવણીસ્તુતીકરીછે, કરજોડી
રઘુવીર; તેદીવસરહ્યામુનીવરનેઆશ્રમ, ધર્મધોરીધરધીર. ૨૦ પ્રાતઃસમેઉઠીને
વળતા,દક્ષિણપંથપળાય; અનુસુયાઅત્રીનીઆજ્ઞા,માગીશ્રીરઘુરાય. ૨૧ ત્યારે
અત્રીકહેશુણોહેરઘુનંદન, કહુતમનેએકવાત; આવનમાંએકવીરાધનામે, જ
ક્ષરેહેસાક્ષાત. ૨૨ માટેજાનકીકેરૂજત્નજકરજો, સાચવજોબહુપેર; નહિતોદુષ્ટ
મારગમાંઆવી, કરશેમોટોકેર. ૨૩ એવું શુણીનેચાલ્યાત્યાંથી, સીતાસહિતબે
વીર; કોડંડભરાવ્યાંસ્કંધવિષે, કરશરએકેકાધીર. ૨૪ કોમળચર્ણેનથીચલાતું,
થાકેછેસીતાય; ત્યારેદુરજઇતરૂવરનીહેઠળ, ઉભારહેરઘુરાય. ૨૫ પછેપુંઠેથી
આવીમળેસીતા, જાણેએમજમન; ઘણુથાક્યાહશેરામલક્ષ્મણ, છેકોમળએમ
નાંતન. ૨૬ ત્યારેજાનકીકહેઆવૃક્ષનીહેઠળ, બેસોતમોમહારાજ; શિતળજળે
પખાળીતમારા, ચર્ણહુંચાંપુઆજ. ૨૭ એવાંવૈદેહીનાંવચનસાંભળી, દ્રવિત
થયાચિતરામ; હેજનકકુમારીઅતિસકુમારી, સુંદરીપુરણકામ. ૨૮ તારૂં મુખ
કમળકરમાયછે, તેમુનેદુખલાગેઘણું મન; તારાકોમળચરણેચલાતુનથી, જોઇ
દાઝેમારૂતન. ૨૯ એવું કહીલોચનજળભર્યું, પ્રેમેકરીરઘુનાથ; પછેકૃપાકરીસિ
તાનામુખઉપર, ફેરવ્યોરામેહાથ. ૩૦ ત્યારેશ્રમસકળતેદુરથયોને, સિતાથયાં
સાવધાન; કૃપાનાથહવેચાલોઅહીંથી, લક્ષ્મણજીગુણવાન. ૩૧ પછેઉઠીનેચા
લ્યાવૃક્ષતળેથી, સુણીસિતાનાંવચન; આગળરઘુપતિમધ્યજાનકી, પુંઠેસુમિ
ત્રાતન. ૩૨ સરોવરઆવેત્યાંત્રણેજણ, બેશીકરેજળપાન; તરૂછાયાશ્રમદુરકરી
ને, ચાલેશ્રીભગવાન. ૩૩ વળણ. ચાલેશ્રીભગવાનપોતે, દક્ષિણપંથપળાયરે;
તેમારગમાંજેવિરાધમળિયો, તેનીકહુંકથાયરે. ૩૪ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવા

ઇતિશ્રીનાટકશ્વારાયાંઅરણ્યકાંડેસિતાપ્રેતિઅનુસુયાપ્રતિવ્રતધર્મકથનોનામદ્વી
તીયોઅદ્ધાય. ૨

અધ્યાય ૩

રાગમારૂ. ચાલ્યાજાયેલક્ષ્મણનેરામ, પુઠેઆવેસિતાઅભિરામ; તેવનમાં
આવ્યોવીરાધ, રજનીચરઘોરઅગાધ. ૧ મહાપ્રચંડરૂપવિશાળ, તેણેદીઠીજ
નકનીબાળ; પુઠેથીઆવીમાયાકીધી, તેણેજનકસુતાહરીલીધી. ૨ જેમવ્યાઘ્ર
લેઇજાયહરણી, કરીદુષ્ટેતેએવીકરણી; લેઇચાલ્યોગગનમોઝાર, ત્યારેસીતાયે
કર્યોપોકાર. ૩ હેલક્ષ્મણહેરઘુવિર, મારીવારેધાઓરણધીર; જોયુપાછુંરામે
જ્યારે, જાનકીનવદીઠીત્યારે. ૪ અરેલક્ષ્મણક્યાંગઇસીતા, એવુંકહીનેથયા
ભયભીતા; હેસપનકેપ્રનિકાય, તેણેઆકાશનવદેખાય. ૫ મુકયાલક્ષ્મણેબા
ણપ્રચંડ, તરૂશાખાછેદીકરીખંડ; દુષ્ટનદીઠોરામેદ્રષ્ટ, સીતાનેબેસાડીપ્રષ્ટ.
૬ રામકહેરેઊભોરહેઅસુર, અત્યારહેવેક્યાંજઇશઅસુર; અરેઅંતજહુરમતવા
પી, જીવતોનહિમુકુંપાપી. ૭ એવુંસાંભળીવઢવાઆવ્યો, કરીગર્જનાઘોરઅ
પાર, મુકીકંપથયોતેણીવાર. ૮ રામબાણમુક્યાંથઇસ્વસ્ત, કાપીનાખ્યાતેના
બેહસ્ત; ભુજરહીતથયોતેવીરા, મુકીબાણનેછેદ્યુશીશ. ૯ પામ્યોમૃત્યુઅસુર
નીરધાર, દીવ્યરૂપથયોતેણીવાર; આવીઊભોરામસનમુખ સ્તુતીકરવાલાગ્યોપા
મીસુખ. ૧૦ ધન્યધન્યરઘુપતીમહારાજ, મુનેશ્રાપમુક્તકર્યોઆજ; હુંપુર્વેહ
તોગાંધર્વ,નામતુમરધવતોગર્વ. ૧૧ મદપાનકરીએકવાર,ગયોધનદસભામોઝાર;
ત્યાંકરવામાંડ્યુંગાન, ત્યારેચુક્યોતાલસ્વરમાન. ૧૨ કુબેરેતવદીધોશ્રાપ, દુષ્ટ
અસુરથજેતુંઆપ; નામવીરાધઘોરવનમાંહે, નિશાચરથઇરહેજેત્યાંહે. ૧૩ ત્યા
રેકર્યોહુંનીરધાર, અનુગ્રહપુછ્યોતેણીવાર; કુબેરેકહ્યુંદશરથરાય, તેનેપુત્રથં
શેરઘુરાય. ૧૪ પાળવાનેપીતાનુંવચન, તેરામનીકળશેવન;ત્યારેતુજનેમારશે
રામ,શ્રાપમુક્તથશેતેઠામ.૧૫ પાછોપામીશમુળસ્વરૂપ, તુંનેમળશેરઘુકુળભુપ;
તેહુંશ્રાપમુકાયોઆજ, મુનેકૃપાકરીમહારાજ. ૧૬ એવુંકહીનમ્યોચરણવીશો
ક, ગયોગાંધર્વતેનિજલોક; રામેમાર્યોવીરાધનેજ્યારે, જેજેકારથયોવનત્યારે.
જશકીરતીથઇવિસ્તાર, મુનીપામ્યાહરખઅપાર; જેમદેતાંસૂપાત્રનેદાન, થા
યકીરતીમેરૂસમાન. ૧૮ કહેતાંહુરીજનનેગુજચાત, વીસ્તરેલોકમાંવીખ્યાત;
કરતાંકુળવંતનેઊપકાર, જશવીસ્તરેનીરમળસાર. ૧૯ જેમસંતસમાગમમે
જ્ઞાન, કુસંગેવીસ્તરેઅજ્ઞાન; એમહણતાંવીરાધકુરૂપ, રામનીથઇકીરતીઅનુપ.
. ૨૦ પાસેઆવ્યાંજનકસુતાય, નમ્યાંશ્રીરઘુવીરનેપાય; કર્યોવીરાધવધરઘુવી
ર,પછેત્યાંથીચાલ્યારણધીર. ૨૧ મુનીસરભંગનોઆશ્રમ, દુરથીદેખાયોરમ્ય;
ઊભોઅહીરાવતમુનીદ્વાર, ઇંદ્રઆવ્યોછેત્યાંનીરધાર. ૨૨ કર્યોમુનીવરનેપ્રણા

મ,મહારાજમારૂંઇંદ્રિનામ; મોકલ્યોછેમુનેબ્રહ્માય,તમનેતેડવાનેમુનીરાય.૨૩ આ
વ્યોચાલોમારીસાથ, સત્યલોકમાંમુનીનાથ; ત્યારેમુનીવરકહેશુણોઇંદ્રિ, વનનીક
ળયાછેરામચંદ્ર. ૨૪ મુજઆશ્રમઆવશેજ્યારે, હુમળીશરામનેત્યારે; કરીરઘુ
પતીનુંદરશન, પછીઆવીશબ્રહ્મસદન. ૨૫ મુનીવરનેકહેછેઇંદ્રિ, જયારેતમને
મળેરામચંદ્ર;કહેજોસત્વરમારેઅસુર, ઘણુદુખપામેછેશુર.૨૬ એવુંકહીનેસુરપ
તીદેવ, ગયોસ્વર્ગમાંહેતતખેવ; તેસમેપોતેપુરણબ્રહ્મ, આવ્યામુનીવરનેઆશ્ર
મ. ૨૭ છેદુખીતનદ્વીજનીરધાર, ગળતકોડથયાછેઅપાર; કૃશકાયકંપેઘણુવા
ય, ચાલેઅંગથીરૂધીરપ્રવાય. ૨૮ મુનીયેજાણ્યુંઆવેઅંગ, કેમમળીશરામ
નીસંગ; પછીકંથાપોતાનીજેહ, કાઢીનેદુરમુકીતેહ. ૨૯ તેનેસોંપ્યોસર્વેરોગ,
ધરીબેઠાશુંદરભોગ; એટલેઆવ્યાશ્રીરામ, ભક્તજનનાપુરણકામ. ૩૦ ઉઠી
મળ્યામુનીસરભંગ, રૂદેસાથેચાંપ્યાશ્રીરંગ;શુમીત્રીનેભેટયાઅહલાદ, સીતા
નેદીધોઆશીરવાદ. ૩૧ બેસાડયાછેઉત્તમઆસન, કરાવ્યાંફળમિષ્ટઅશન;
ઘણાઆવીમળ્યાત્યાંમુન્ય, કરવારઘુપતિનાંદરસન. ૩૨ કંથાદુરમુકીછેજેહ,
માંહેછેરૂજકંપેતેહ; ત્યારેલક્ષમણમુનીનેપુછે, પેલીકંથાકંપેતેશુંછે. ૩ શર-
ભંગકહેમહારાજ, શુણોસત્યવચનકહુઆજ, એદેહતણાજેકર્મ, નછુટેભોગ-
વ્યાવિનપર્મ.૩૪ જ્ઞાનીપંડીતરાયનેરંક, ભોગવેસહુઆડેઅંક; તમોઆવતાજા
ણીઆજ,વ્યાધીદુરરાખીમહારાજ.૩૫ હુંઘણુંદુખપાસુદેહ, રામમળવારાખી
છેતેહ; તેથયુંતમારૂદરશન, આજમુકીશમારૂતન. ૩૬ રામકહેહેમુનિસુખરા
શ, કાંઇમાગોઅમારીપાસ; મુનિકહેનથીભાવનાઅન્ય, ઉષ્ણજળેનહાવાંનુમ
ન. ૩૭ મુનેસ્નાનકરાવોતેહ, પછીમુકીશમારીદેહ;વળીકહુંછુંતમનેરામ, મારી
'અસૂરકરોસૂરકામ' ૩૮ સુણીરામેકર્યુંસંધાણ, મુકયુપાતાળમાંઅગ્નિબાણ; નિ
કળ્યુંજળઉષ્ણઅપાર, તેનોકુંડથયોતેણીવાર. ૩૯ તેમાંસ્નાનકર્યુંમુનીજેહ,થઈ
તતક્ષણદિવ્યજદેહ;એવેઆવ્યુવીમાનજત્યાંહે, બેશીગયાસત્યલોકજમાંહે.૪૦
સહુમુનીયેકર્યોજયજયકાર, પામ્યાશરભંગએમઉદ્ધાર; એવાંરાઘવકેરાંચરીત્ર
કહેતાસુણતાંથાયપવીત્ર.૪૧ વળણ. પાવનથાયેનરનેનારી, એવુંપાવનરામચ
રિત્રે; કહેદાસગિરિધરજેશ્રવણકરશેતે, થાશેપુન્યપવિત્રરે. ૪૨ ઇતિશ્રીરામ
ચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં આરણ્યકાંડે વિરાધવધશરભંગમોક્ષોનામ
ત્રતીયોઅધ્યાય. ૩

અધ્યાય ૪

રાગસામેરી. શરભંગમુનિગયાસત્યલોકે, રહયાએકદિનરઘુવીર; પછી
ત્યાંથીચાલ્યાડંડકવનમાં, ગઉતમીનેતીર. ૧ મારગમાંહેચાલતાછે, અનેકમુ
નિવરસાથ; વનમાંહેઅસ્તીપડયાંદ્વીજનાં. પુછયુંશ્રીરઘુનાથ. ૨ મુનિકહેસુણો

મહારાજમાર્યા, અસુરેવિપ્રઅનેક; તેતણાંઅસ્તીઅપારપડીયાં, કહેતાંનઆવે છેક. ૩ પછેરોમાંચીતદ્રવીભુતથઇને, બોલ્યાશ્રીરઘુવીર; હવેઅસુરસરવેમારીશહુ, એવું કહીનેઆપીધીર. ૪ પછેસુતિક્ષણમુનિતણેઆશ્રમ, આવીયાશ્રીરામ; મુનિયેઘણીસ્વાગતકરીરહયા, ત્રૈણદિવસતેઠામ. ૫ સુતીક્ષણેએકખડગ આપ્યું, રામનેતતકાળ; ત્યાંથકીઆગળચાલીયા, ગૌતમીતીરવિશાળ. ૬ સૂતીક્ષણસાથેથયાવળી, બીજાવિપ્રઅપાર; એવેપંચાળેશ્વરતીરથઆવ્યું, મારગમાંનિરધાર. ૭ ત્યાંવીવરછેભુમીવિષે, માંહેથાયઅદભુતગાન; તેસાંભળીમુનિવરનેપુછે, પોતેશ્રીભગવાન. ૮ દ્વીજકહેસુણોરઘુનાથજી, થયાગાનતેકહું વાત; એકમંદકરણબ્રાહ્મણહતોતે, રહેતોઅહિં વિખ્યાત. ૯ દશસહસ્ત્રવરશજતપકર્યું; તેદ્વિજઆણેઠાર; ત્યારેઇંદ્રેમોકલીઅપ્સરા, તપભંગનેનિરધાર. ૧૦ રંભાદ્રતાચીમીનકાએ, આદેઆવીપંચ; તેણેસુસ્વરેથીગાનમાંડયું, કામનેપરપંચ. ૧૧ તેગાનસુણતાંમુનિજાગ્યા, થયોતપનોભંગ; અપ્સરાનેજોઇમોહપામ્યા, કાંમવ્યાપ્યોઅંગ. ૧૨ મુનિકહેસ્ત્રીઅમનેવરો, ત્યારેબોલીઅબળાવાણ; વૈભોગસરવેજોઇયેઅમારે, શુંદરમંદીરજાણ. ૧૩ તપનેબળેમુનિયેરચ્યું મણી, ભોવનભોમ્યમોઝાર; ત્યાંઅપ્સરાસાથેરહી, ભોગવેભોગઅપાર. ૧૪ તેગાનકરેછેઅપ્સરા, રીઝવેદ્રીજનેરંગ;એવું શુણીપેઠાગુફામાં,પછેરામલક્ષ્મણસંગ. ૧૫ ઘણીસેવાકીધીમંદકરણે, રહયાએકદિનત્યાંહ; પછેરામલક્ષ્મણજાનકી, ચાલીયાંતેવનમાંહે. ૧૬ રામનીસાથેશુતિક્ષણછે, અન્યબીજાબ્રહ્મ; ત્યાંથકીસરવેઆવીયા, એકમુનિતણેઆશ્રમ. ૧૭ અગસ્તકેરોબંધુતે, મહામતિએવું નામ; તેણેરામનેઆદરકર્યો, ઉતારીયાશુભઠામ. ૧૮ એકરાત્રીત્યાંરઘુવરરહયા, પછેચાલ્યારણધીર; અગસ્તનોઆશ્રમદીઠો, દુરથીરઘુવીર. ૧૯ આશ્રમપુંઠળએકજોજન, કદળીવનસાર; વનસગનવૃક્ષફળેસદા, શાખાગગનવિસ્તાર. ૨૦ પક્ષીપશુનીરવૈરવિચરે, જળઃશ્રયશુભજ્યાંહે; વળીશાસ્ત્રનીચરચાકરેખગ, જરઠબેઠાત્યાંહે. ૨૧ પંડિતજેમબોલતાહોય, એમશિષ્યઠામોઠામ; વેદાધ્યયનત્યાંકરેવાડવ, મઠઘણામુનિધામ. ૨૨ કોઇસાંખ્યપાતાંજળભણે, કોઇમીમાંસાનેન્યાય;વેદાંતનેવ્યાકરણકોઇ, એમવાદકરતાજાય. ૨૩ કોસમાધીમાંમગ્નછે, કોમુનિધરતાધ્યાન; કોકથાકહેઇતિહાસની, કોશ્રવણકરતાપાન. ૨૪ કોમુનિકરતાયોગસાધન, તપેકોતપરૂપ; કોહરીઅરચાતણીસેવા, કરેભાવઅનુપ. ૨૫ એવું દેખતાંરઘુવીરલક્ષ્મણ, થયામનપરસન; ત્યારેસુતિક્ષણનેપુછતા, જેજેષ્ટદશરથતન. ૨૬ અરેમુનિઆઉપવનકોનું, પુન્યસ્થળપાવન; માનુભાવરહેછેકોણ અહીં, તેકહોસત્યવચન. ૨૭ ત્યારેસુતિક્ષણકહેસાંભળો, રાજીવલોચનરામ; અગસ્તમુનિરહેછેઅહીં, આવુંનુઆશ્રમઠામ. ૨૮ જેણેઆતાપીવાતાપીઇલ્વણ

અસુરમાર્યાઅર્થ; સમુદ્રકેરૂપાનકીધું, એવાછેસમરથ. ૨૯ રઘુવીરકહેહોસુતિ
ક્ષણ, કેમમારીયાબળવાન; અગસ્તનીઉતપત્યકહો, કેમકર્યુંસાગરપાન. ૩૦ ત્યા
રેસુતિક્ષણકહેરામજી, હું જાંણુસરવેગત્ય; અથઇતિતમનેકહું, કુંભજતણીઉ
તપત્ય. ૩૧ વળણ. ઉત્પત્તિકહું કુંભજરૂષિની, કથાજેપાવનરે; સુતિક્ષણવળ
તાબોલીયા, તમોરાઘવધરજોમનરે. ૩૨ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીના
ટકધારાયાંઅરણ્યકાંડેસુતિક્ષણમંદકર્ણશ્રમગમનોનામચતુર્થોઅધ્યાય. ૪

અધ્યાય ૫

રાગદેશાખ. સુતિક્ષણકહેસાંભળોરઘુપતિ, પાવનપુન્યપવિત્ર; વિસ્તારી
તમનેસંભળાવું. અગસ્તનુંજન્મચરીત્ર. ૧ મિત્રાવરૂણનામેજેમુનિવર, રહે
તાસિંધુતીર; તપઅનુષ્ટાનકીયાજપકરતા,બ્રહ્મવેત્તામુનિધિર. ૨ સાગરકેરીછો
ળોઆવેત્યારે, પોતાનીવસ્તુતણાય;કોઇદીનઆસનવસ્ત્રકમંડ, કોઇદીનપાત્રજ
જાય. ૩ અકળાયામુનિસિંધુઉપર, થયાત્રણુક્રોધવાન; હવેઉદેકરૂએકપુત્રએવો,
કરેસાગરજળનુપાન. ૪ પછીમૃતિકાનોએકકુંભકર્યો, મુકયુંશુક્રપોતાનુંતેમાં
હે;કુંભનુંજત્નકરીનેમુકયો, એકાંતસ્થળમાંત્યાંહે.૫ જ્યારેપુરામાસથયાત્યારે,
ઘટભાગીનેનિકળ્યોપુત્ર; અદભુતઆકૃતિસહિતછેઅંગે, યજ્ઞોપવિતકટીસુત્ર.
૬ અગસ્તએવુંનામજપાડયું, મોટોથયોતેતન; પિતાનીઆજ્ઞામાગીઆવ્યો,
કાશીક્ષેત્રપાવન. ૭ ત્યાંસંપુર્ણવિદ્યાભણીયા, પછીપામ્યાતનયૌવન; હવેકન્યા
સુંદરમળેતોપરણું, એમવિચાર્યુંમન. ૮ એકકાનકુબ્જદેશનોરાજા, તેનેઘણી
કન્યાય; ત્યાંઆવીનેકરીજાચના, કન્યાએકમુનિરાય. ૯ ત્યારેરાજાકહેહજુના
નીછે, વરજોગથશેજેણીવાર; ત્યારેતમોઆવજોઆપીશમુનીવર, કન્યાએક
નીરધાર.૧૦ એવુંસાંભળીનેગયાપાછા, અગસ્તમુનિવરજેહ;પછીથોડેકાળેસ્વ
યંવરકરીરાયે, કન્યાપરણાવીતેહ. ૧૧ ત્યારેઅગસ્તનેતોભુલીગયો, પરણાવી
સઉકન્યાય; રાજકુંવરનેજ્યાંત્યાંઆપી, નિવૃતિપામ્યોરાય. ૧૨ પછીદીવસ
કેટલેઅગસ્તઆવ્યા, કન્યાલેવાકાજ; પુજાઅરચાભુપતિયેકરી, મનભયપા
મ્યોરાજ, ૧૩ ત્યારેઅગસ્તકહેરાયકન્યાલાવ, તંમુજનેકહીતીજેહ; એવુંસુણી
નૃપથયોચિંતાતુર, ગયોમંદિરમાંતેહ. ૧૪ રાણીનેસઉવૃત્તાંતકહ્યુંજે, ભુલીગ
યોહુંઆપ; હવેકન્યાનીનાકહિશું મુનીનેતો, નિસ્ચેદેશેશ્રાપ. ૧૫ ત્યારેસતીશી
રોમણીરાણીબોલી, રાખોધીરજમહારાજ; દ્વાદશવરસનોપુત્રછેઆપણે, તેથી
સરશેકાજ. ૧૬ સ્ત્રીનાંઆભુષણવસ્ત્રપહેરાવો, કરીકન્યાનોવેશ; વિધિયેથકી
કરોદાનકન્યાનું, મુનીનેઆપોએશ. ૧૭ કુંભજરૂષીએસફળમંત્રભણી, સંક
લ્પકરશેજ્યારે, કન્યાજાણીપ્રતીગ્રહેકરશેત્યારે, થશેએનરનીનાર. ૧૮ પહેરા
યકુંવરશણગારીલાવ્યો, સભામાંતેદીન; અદભુતવેશકન્યાનોજોઇને, મુનિવર

હરખ્યામન. ૧૯ ત્યારેભુપતિયેસઉભોગસહીત, કન્યાઆપીબહુમાન; અગ સ્તમુનિયેસ્વહસ્તીકહી, લીધુંકન્યાનુંદાન. ૨૦ મંત્રભણીનેહસ્તગ્રહ્યોત્યારે, ત નસુખપામીનાર, ભુપતિમનમાંઆનંદપામ્યો, વરત્યોજયજયકાર. ૨૧ આશી ર્વાદઅગસ્તેદીધો, પુરણથયાંમનકામ; રાજાપ્રતેમુનીવરકહે, એકન્યાનુંશુના મ. ૨૨ ત્યારેવળતોરાયવિચારીબોલ્યો, અર્થકરીઅભીરામ; પુરૂષતણીમુદ્રા લોપીમાટે, લોપામુદ્રાનામ. ૨૩ અગસ્તલેઇકાશીમાંઆવ્યા, માંડયોગ્રહસ્થાશ્ર મ; નીતકર્મપોતાનુંકરતા, તપસ્વીનિર્મળબ્રહ્મ. ૨૪ હવેહીમાચળનોપુત્રજક હીયે, વિંધ્યાચળગીરીવર્ણ; તેવશિષ્ટસાથેવેરકરીને, આવ્યોઅગસ્તનેશર્ણ. ૨૫ શ્રીરામચંદ્રકહેસુણોસુતિક્ષણ, કહોમુજનેએનાટ; વશિષ્ટનેવિંધ્યાચળને, વઢીવેરથયુંશામાટ. ૨૬ શુણોરઘુપતિએકસમેરહે, વશિષ્ટઉત્તરદેશ; ત્યારે કામદુગ્ગાધેનુપોતાને, આશ્રમરાખીએશ. ૨૭ એકદિવસતેચરવાગઇતી, ધેનું વનમોઝાર; તેવનમાંએકખોહછેમોટી, ઉંડોખાડઅપાર. ૨૮ કામદુગાતેપ ડીખાડમાં, રોધથયોતેમાંહે; ત્યારેખોળવાનીકલ્યાવશિષ્ટમુનિવર, જોતાઆ વ્યાત્યાંહે. ૨૯ પછીકામધેનુયેદુધશ્રવી, નિજખાડભર્યોનિરધાર; તેપયમાંહેત રીનેઉપર, ધેનુનીકળીબહાર. ૩૦ વશિષ્ટેવિચાર્યુંએખાડજખોટો, પુરૂએનિરવા ણ; એકપરવતલાવીનાંખુએમાંતોપુરાયનિસ્ચેજાણ. ૩૧ હીમાચળનેપુત્રઘણા છે, તેમાંથીલાવુંએક; તેનેલાવીએખાડમાંનાંખુ, ટાળુદુખવિશેક. ૩૨ પછીહી માચળનેઘેરજઆવ્યા, વશિષ્ટતેણીવાર; પોતાનુંવૃત્તાંતકહીને, જાચ્યોએકકુ માર, ૩૩ ત્યારેહીમગીરિયેઆજ્ઞાઆપી, વીંધ્યાચળનેત્યાંહે; વશિષ્ટસાથેચા લ્યોતતક્ષણ, વિચારતોમનમાંહે. ૩૪ એમુનિમુજનેલઇજાયછે, પુરવાખાડમો ઝાર; એવુંજાણીવશિષ્ટનેમુકી, નાઠોતેણીવાર. ૩૫ અગસ્તકેરીશરણેઆવ્યો, વશિષ્ટેવિચાર્યુંમન; હવેવિરોધકોણકરેઅગસ્તસાથે, બીજોલાવુંતન. ૩૬ પાછા ફરીનેવશિષ્ટમુનિવર, આવ્યાહીમાચળઘેર; ભાઇપુત્રએતારોનાશીગયોછે, ક રીમુજસાથેવેર. ૩૭ માટેબીજોઆપમુનેગરીબહોયતે, જેથીસરેમુજકામ; પ છીપુત્રએકપાંગળોહતોગીરી, આબુતેનુંનામ. ૩૮ હીમાચળેતેઆપ્યોતતક્ષણ, લેઇચાલ્યામુનિજન; તેખાડમાંહેઆબુનેમુકયો, પ્રસન્નથયુંછેમન. ૩૯ હવેવીં ધ્યાચળએમવેરકરીને, આવ્યોઅગસ્તનીપાસ; વચનઆપ્યુંજેકોહોતેકરૂં, એ મથઇનેરહ્યોછેદાસ. ૪૦ અગસ્તકેરોશિષ્યથયોપછે, રહોતેદક્ષણદેશ; લક્ષયો જનનોઉંચોપરવત, મહાઅભિમાનીવેશ. ૪૧ એમઉંચોવધવામાંડયોઅતી શે, સ્વર્ગમાંથયુંઅધકાર; ત્યારેઅગસ્તપાસેઇંદ્રેઆવી, કહયોગીરીનોસમાચા ર. ૪૨ અગસ્તત્યાંથીઆવ્યાપોતે, પરવતકેરીપાસ; સાષ્ટાંગકરીનેપડયોપૃથ્વી, સુતોયથાઅવકાશ. ૪૩ ત્યારેઅગસ્તકહેહોવીંધ્યાચળ, હવેસુતોરહેજેઆપ; સુ

જઆજ્ઞાવીનાજોઉઠીશતો, તુનેબાળીશદેઇનેશ્રાપ. ૪૪ પછે તેદીવસનાઅહિંરહ્યાછે, આડંડકવનમોઝાર; પત્નીસહિતનીજઆશ્રમબાંધી. અગસ્તરહ્યાઆઠર. ૪૫ સુતક્ષણકહેસુણોરઘુકુળભુશણ, સમર્થશ્રીભગવાન; હાવેબીજુચરીત્રકહુંકુંભજનુંજે, કર્યુંસાગરનુંપાન. ૪૬ વળાણ. સાગરજળનુંપાનકીધું, એવામિત્રાવરૂણનાતનરે; સુતીક્ષણવાણીબોલીયા, તમારાશ્રવધરજ્યોમનરે.૪૭ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેશ્રીરામસુતીક્ષણસંવાદેઅગસ્તોત્પત્તિકથનોનામપંચમોઅધ્યાય. ૫

અધ્યાય ૬

રાગચાલતી. સુતીક્ષણકહેસુણોદશરથનંદન. પાવનપુન્યપવિત્ર; વીસ્તારીતમનેસંભળાવું, અગસ્તરૂષીનુચરીત્ર. ૧ અસુરત્રૈણેબધુકપટી. વનમાંરહેતાતેહ; ઘણામુનિવરમાર્યાતેણે, કપટકરીનેજેહ. ૨ આતાપીથાયફળરૂપે, વાતાપીથાયદાતાર; ઇલ્વણઆશ્રમકરીકારમો, રહેતોવનમોઝાર. ૩ આદરકરીનેતેડીલાવે, મુનિવરનેનિજઘેર; કારઆંફળખવરાવેતેને, જળપાયરૂડીપેર. ૪ ત્યારેપેટફાડીઅસુરનીકળે, વિપ્રતેપામેમરણ, એમઘણાએકમુનિવરમાર્યા, એવુંકરેઆચરણ. ૫ પછેબ્રાહ્મણસર્વેટોળેમળીને, આવ્યાઅગસ્તનીપાસે; સ્વામીસર્વનુંમૃત્યુઆવ્યું, હવેકેમરહેવાશે. ૬ પેટફાડીનેમારેસહુને, કપટકરીમતિપાપ; શંભુતણુવરદાનજપામ્યા, માટેનલાગેશ્રાપ. ૭ એવાંવચનસુણીનેઅગસ્તઉઠી, આવ્યાઅસુરનેઘેર, ત્યારેપાપીએઉઠીઆદરકીધો, સુનપુજ્યાબહુપેર. ૮ મહારાજપરોણાઅમઘેરહવે, રહોઆજનોદિન; આફળજળઅંગીકારકરોને, અમનેકરોપાવન. ૯ ત્યારેઅગસ્તકહેઆજપાવનકરવા, આવ્યોછુંહુંઆંહે; આતાપીસુંદરફળથયોપાકાં, વાતાપીરેઆપ્યાંતાંહે. ૧૦ પછેઅગસ્તમુનિફળઅશનકરીને, હાથફેરવ્યોપેટ; પેલોઅસુરઉદરમાંબળવાલાગ્યો, કાંઇનબચાલ્યુંનેટ. ૧૧ ત્યારેવાતાપીયેહાકજમારી. બોલ્યોઉદરથીતેહ; મુનેજઠરાગ્નિમાંબાળીપચાવ્યો, તમનેમારશેએહ. ૧૨ એવાંવચનસુણીબન્યોજણઉઠયા, શસ્ત્રગ્રહીનેહાથ; ત્યારેધનુષબાણગ્રહીયુદ્ધકરીમાર્યો, વાતાપીનેમુનિનાથ. ૧૩ એમઆતાપીવાતાપીબન્યોમાર્યામુનિવરસુર; ત્યારેઇલ્વણેજાણ્યુતુજનેમારશે, નાઠોત્યાંથીદુર. ૧૪ ત્રીભોવનમાંકોઇયેનવરાખ્યો, અગસ્તરૂષીનોચોર; જ્યાંજાયત્યાંમુનિવરપુંઠે, ફરતાકરતાજોર. ૧૫ પછેઅસુરઆવીસગરમાંપેઠો, જળરૂપેથઇએહ; મુનિવરેઆવીમાગ્યોપણ, નવકાઢીઆપ્યોતેહ. ૧૬ પછેકળશોદભવક્રોધાતુરથઇને, ઉતાર્યુંઅભિમાન; ભરીઅંજળીમંત્રભણીકરયું, સાગરજળનુંપાન. ૧૭ તેજળવતઆવ્યોઅસુરઉદરમાં, એમત્રૈણેપામ્યાપતન; સિંધુસર્વસુકાઇગયોને, તલખેજળચરજન, ૧૮ સહુદેવેમળીકુંભજરૂષીકેરી,

પ્રાર્થનાકરીત્યારે; પછીદીવસકેટલેકરૂણાકરી, મુનિસાગરભર્યોવારે. ૧૯ ક્ષાર સમુદ્રથયોતેમાટે, મોતીજેમાંથાય; રત્નપાકેમાટેરત્નાગર, એઅગસ્તનોમહી માય. ૨૦ વળીઅગસ્તમુનિનાંચરીત્રઘણાંછે, એવીનાબીજાંઅન્ય; એરામત મારાભજનપ્રતાપે, મોટાથયામુનિજન, ૨૧ તેઅગસ્તનોપેલોઆશ્રમ, આવ્યો શ્રીરઘુરાય; શ્રીરામલક્ષ્મણઆનંદપામ્યા, સુણીઅગસ્તકથાય. ૨૨ વળણ. અ ગસ્તકેરીકથાસુણીને, હરખ્યાશ્રીરઘુરાયરે; પછેવિચારથીએરામનેદીઠા, ત્યા રેમુનિનેકહેવાજાયરે. ૨૩ ઇતિશ્રીરામચરીત્રસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅર ણ્યકાંડેશ્રીરામસુતીક્ષણસંવાદેઅગસ્તેનસમુદ્રપાનોનામષષ્ટોઅધ્યાય. ૬

અધ્યાય ૭

રાગસોરઠ. અનેકશિષ્યેકહ્યુંઆવી, સુણોમુનીમહારાજ; રામલક્ષ્મણજાન કીઆવે, આપણેઆશ્રમઆજ. ૧ એવુંસાંભળીનેઅગસ્તહરખ્યા, ઉઠીયાતેણી વીર; રઘુનાથનેતેડવાચાલ્યા, સાથેવિપ્રઅપાર. ૨ મુનિકહેજપતપનેગસા ધન, સમાધીઅનુષ્ટાન; જેનેપામવાકરીયેસહુતે, આવ્યાશ્રીભગવાન. ૩ એ વુંકહીઉતાવળા, સામાગયાઘટજાત; એવેદીઠાસનમુખઆવતા, સીતાસહિત બેભ્રાત. ૪ ત્યારેરામલક્ષ્મણનમ્યાઆવી, અગસ્તકેરેપાય; આશીષદેઇમુનિયેપ છી,ચાંપ્યાહૃદેરઘુરાય. ૫ નિજઆશ્રમેલાવીપછે,બેસાડીયાઆસન;રઘુવીરનેવી ટીકરી,બેઠાસહુમુનિજન. ૬ જાચકજેમદાતારપુંઠે, મુનિશોભેએમ;સ્વાગતબ હુવિધીયેકરી, પુછીકુશળતાપ્રેમ. ૭ રૂષીપત્નીવેષ્ટીતજ્યાનકી, મળીબેઠાંમંડ ળમાંહે; જેમઆદિમાયાભગવતીપુંઠે, અનંતશક્તિત્યાંહે. ૮ સમાચારપુછેસી તાને, મુનિપત્નીયોબહુપેર; જેમઘટેતેમકહ્યુંજાનકીજે, થયુંકરાણઘેર. ૯ મનિ પત્નીકહેરેજ્યાનકી, કહોઠીયાતમભરથાર; ત્યારેસીતાએસમશાકરી; દેખાડી યાતેણીવાર.૧૦ આશ્યામસુંદરસુભગતનમમ. સ્વામીશ્રીરઘુવીર; પેલાગૌરલ ક્ષ્મણનામએમુજ,દીએરબાવનવીર.૧૧ એવાંવચનસુણીસીતાતણાં,હરખીયો સહુસ્ત્રીજનાર; સૌભાગ્યરહેજોકુશળતમ, આશીશદીધીઅપાર. ૧૨ ઘણોઆ ગ્રહકરીનેઅગસ્તે, રાખીયાશ્રીઅવીનાશ; આતીથ્યબહુવિધિયેકર્યું, રહ્યારામ ત્યાંએકમાસ. ૧૩ અખંડચાપનેઅક્ષેભાથા, શસ્ત્રકવચઅભેદ; તેઅગસ્તેઆ દરકરી, રામનેઆપ્યાંવેદ. ૧૪ વળીમહાઅમોઘપ્રચંડએક, આપીયોતિક્ષણ બાણ; જેમનવગ્રહેમાંરવીપ્રતાપીક, એવોતેનીરવાણ. ૧૫ અગસ્તકહેહોરામ થાય, જ્યારેજુધરાવણસાથ; આબાણછેલ્લુંમુંકજો,જયપામશોરઘુનાથ. ૧૬ મુ નિતણોમહીમાવધારવા, કર્યુંરામેઅંગીકાર; એકમાસરહીપછેથયાસત્વર, જાવા વનમોઝાર. ૧૭ અગસ્તનેકહેરામજીકહો, અમેરહીયેક્યાંહે; અમનેબતાવોશુ ભસ્થળ, નિવાસકરીયેત્યાંહે. ૧૮ મુનિકહેગોદાવરીતટ, પંચવટછેસાર; પવિ

ત્રછેતેભોમ્યમાટે, રામરહોતેઠાર. ૧૯ પછેઆજ્ઞામાગીમુનિતણી, નિકળ્યાશ્રીર ઘુવીર; પંચવટીનેમારગચાલ્યા, પોતેશ્રીરણધીર. ૨૦ જાનકીનેમધ્યરાખી, જા યચાલ્યાતાંહે; એકપરવતજેવોપ્રૌઢપક્ષી, બેઠોમારગમાંહે. ૨૧ લક્ષમણકહેમ હારાજઆકોઇ, અસુરપક્ષીરૂપ;એમકહીચઢાવ્યુંધનુષઉપર.બાણુંપનંગભુપ. ૨૨ ત્યારેજટાયુબોલ્યોપછે, તમોકોણછોએવીર; શુંકરવામારોમુને, સાચુકહો રણધીર. ૨૩ રઘુવીરકહેરેરાયદશરથ, અવધપુરછેજ્યાંહેતેતણાઅમોપુત્રબે, નિકળ્યાછુંવનમાંહે, ૨૪ તુકોણપક્ષીરૂપછું, અમોવીરબેબળવાન; ગીધજાતી પક્ષીછુંહુ, જટાયુઅભિધાન. ૨૬ મુજજેષ્ટબંધુસંપાતાતે, રહેસાગરતિર; રાય દશરથસાથમારે, મીત્રીછેરઘુવીર. ૨૭ જ્યારેસ્વર્ગમાંરાજાગયા, દેવનીકરવા સાહે; ત્યારેઅમોરહેતાએકઠા, ઘણીપ્રીતમાંહોમાંહે. ૨૮ તેતણાતમોપુત્રબન્યો, રામલક્ષમણવીર; કહોસુખીછેમમબંધુદશરદ, પ્રતાપીરણધીર. ૨૯ એવુંસાં ભળીરઘુવીરને, જળભરાયુલોચન; દ્વીજરાજનેસરવેકહ્યુંજે પામ્યારાયપતન. ૩૦ તેસુણીગીધેરૂદનકીધું, સંભારીનીજહેત; પછેજટાયુનેમલ્યાપોતે,રામપ્રેમ સમેત. ૩૧ પિતાસમછોતમોમારે, સુણોપક્ષીરાજ; માટેદેખાડોશુભઠામ, રહું વાતંણોઅમનેઆજ. ૩૨ ત્યારેજટાયુકહેરહોસુખે, આપંચવટીમોઝાર; હુંએપ ણરહુછુંઅહીં, આવનવિશેનીરધાર. ૩૩ જોકામપડશેતમારેતો,કરીશઆવીસા હ્ય; પછેજટાયુનેમતેકરી, ત્યાંરહ્યાશ્રીરઘુરાય. ૩૪ ગૌનમીગંગાત્રટે, વટપંચછે જેઠાર; ત્યાંપરણકુટીરચીસુંદર, રહ્યાજુદાધાર. ૩૫ બેસવાનોમંડપકર્યો, આ ગળઘણોવિસ્તાર; પાસેવહેગોદાવરીનુ, નીરનિમરળસાર. ૩૬ ત્યાંસીતાયેશુ ભબાગરચીયો; પુસ્પનાનારંગ; તુળશીતણુવનવાવ્યું, કેવડોડમરોસંગ. ૩૭ પક્ષીબોલેબહુભાત્યનાં, વહેશીતમંદસમીર;એવીશોભાકરીને, પંચવટીમાં રહ્યાંશ્રીરઘુવીર. ૩૮ વલણ. રહ્યાશ્રીરઘુવીરપોતે, પંચવટીમોઝારરે; સહુઆવે મળવારામને, મુનિપામ્યાહરખઅપારરે. ૩૯ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિ કીનાટકધારાયાંઅરણ્યકાંડેશ્રીરામચંદ્રસ્યપંચવટયાગમનોનામસપ્તમોઅ૦ ૭

અધ્યાય ૮

રાગસોરઠગરબાનીદેશી. પંચવટીમાંશ્રીરઘુવીરવિરાજતાજો, શેવાકરતાં સીતાલક્ષમણસંગજો; કુળનોધર્મપોતાનોસરવેપાળતાજો, લીલાકરતાનિત્ય નિત્યનોતમરંગજો, પંચવટીમાંશ્રીરઘુવીર. ૧ પાસેવહેછેનિર્મળજળગોદાવ રીજો, ઠામઠામમઠછાહરહ્યામુનિધીરજો: સફળ સઘનતરૂછાયાત્રઠગંગાતણુંજો, ચાલેમંદશુગંધીશીતસમીરજો. પંચવટી૦ ૨ પર્ણકુટીપાસેસીતાયેવાડીકરી જો, વાવ્યાંછેમાંહેતુળશીકેરાંવૃંદજો; જાઇજુઇમકંદને, મરવોમોગરાજો, ખ ટપદગુંજેલેતામકુમકરંદજો પંચવ૦ ૩ ગુલાબ, ચંપક, ડમરો, ચંબેલી, મા

લતીજો, હીંડોળાખાતીકરેણીઆંબાસાખજો; જાંમફળી, દાડમ, નારંગી, કંદળીજો, મંડપઉપરલચકેલુમીદ્રાખજો. પંચવ૦ ૪ નારીકેળ, જંબીર, ફણુસનેકેફલીજો, સીતાફળી, શતપત્રી, કુંદકલ્હારજો, ચોપાસેમ્સમસતોમેકેકેવડોજો, ભાતભાતનાંફુલ્યાંફુલઅપારજો. પંચવ૦૫ તરૂપરપંખીશબ્દકરેસોહામણાજો, બક, પારાવત, ચકવા, ચકવીમૃગજો; હંસ, કારંડવ, ચકોર, ચાત્રુક, કોકીલાજો, કપોત, ખંજન, આદેલલિતવિહંગજો. પંચવ૦ ૬ ભુમિઉપર મોરકળાકરીનાચતાજો, મેનાપોપટબોલેજયજયરામજો; સારસસુંદરશબ્દકરે સોહામણાજો, પીઉનેબોલાવેબપૈયાપુરણકામજો. પંચવ૦ ૭ એવાંખગમૃગનેજોઇસીતાજનશુખપામતાંજો, પ્રભુનેદેખાડીલાંબાકરીકરકંજજો; જેજગતજનુનીઆદિમાયાભગવતીજો, તેલીલાંકરંતાંજનમનકરવારંજજો.પંચવ૦ ૮કયારેપ્રભુકળીકુશુમનીભરતાકેશમાંજો, કયારેકરતાંકેસરઆડકપોળજો; એમજનકશુતાનેરઘુપતિલાડલડાવતાજો, સકળવિશ્વમાંનહિએવીઉપમાયજો. પંચવ૦ ૯ વનવાશીસહુરઘુપતિપાસેઆવતાજો, મહાબડભાગીકોળકીરાતઆભિરજો; તેપડિયાભરીભરીવનફળમેવાલાવતાજો, તુંબીફુળભરીલાવેપાવનખીરજો. પંચવ૦ ૧૦ સાધનજપતપજોગજગનદુર્લભસદાજો, જેપદરજઇચ્છેબ્રહ્માત્રિપુરારજો; તેઅચ્યુતઆદરકરીતેનેબોલાવતાજો, કરતાતેનીશેવાઅંગિકારજો. પંચવ૦ ૧૧ મોટામુનિવરઆવેદરશનકારણેજો, મંડળમળીબેસેમંડપએકાંતજો; તેનીસાથેકરતાચર્ચાવારતાજો, આત્માનિરૂપણભક્તિતણુસિદ્ધાંતજો પંચવ૦ ૧૨ જેપ્રભુધર્મનિગમપથપાળકઅવતર્યાજો, નિજઇચ્છાયેકરવાલીલાઅપારજો; મુનિમનરંજનલાડપાળવાભક્તનાંજો, વનમાંવસિયાદશરથરાજકુમારજો. પંચ૦ ૧૩ એપુરૂષોત્તમપુરણાનંદજ્ઞાંનસ્વરૂપછેજો, જેનેશાસ્ત્રનિગમઉપનીષદગાયજો; તેપ્રભુપ્રગટયાભક્તતણાંદુખટાળવાજો,જનગિરિધરગુણગાતાંતૃપ્તનથાયજો.પંચવ૦ ૧૪ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઅરણ્યકાંડેપંચવટયાશ્રમલીલાવર્ણનોનામઅષ્ટમોઅધ્યાય. ૮

અધ્યાય ૯

રાગસારંગી. પંચવટીમાંરામરહ્યાછે, આનંદમાંદીનજાય; શેવાકરેરઘુવીરની, ભાવેલક્ષમણનેસીતાય. ૧ ભીલડીયોનાંજુથમળીને, સીતાનેજોવાઆવે ભાતભાતનાવનફળમેવા, પડીયાભરીભરીલાવે. ૨ મૃગનાંટોળાંચરવાઆવે, સીતાનીવાડીમાંહે; તેજનકસુતાનુંરૂપજોઇ,સઉચકીતથઇરહેત્યાંહે. ૩ નીજકુળકેરોધર્મપાળતા, ધર્મધોરીધરધીર; પરીચર્યાસઉસીતાકરે, ફળલાવેલક્ષ્મણવીર. ૪ નીતેસુમીત્રીફળલાવીને, મુકેસીતાનીપાસ; શ્રીરામનેઆરોગાવીનેવળતાં, પોતેકરૈફળગ્રાસ. ૫ સીતાજાણેજેલક્ષ્મણવનમાં, કરતાહશેફળઅહાર;

એવુંજાણીફળનથીઆપતા; કહેતાનથીનીરધાર. ૬ રામઆજ્ઞાવીનાફળનથી
ખાતા, પોતેલક્ષમણવીર; આગલ્યુંભવીષ્યવીચારીને, નથીકહેતાશ્રીરઘુવીર.
૭ સુમીત્રીસદાઉપવાશીરહે, પણક્ષૂધાનપીડેતન; એરીતેનીતમેવઆચરે, દુ
રખશોકનહીમન. ૮ શ્રીરામજાનકીપરણકુટીમાં, પોઢેનીશાયેજ્યારે; લક્ષમણ
બારણેચોકીકરતા, નીદ્રાકરેનહિત્યારે. ૯ એમક્ષૂધાનિંદ્રાબેજીતીલક્ષમણે, શે
વતાશ્રીરઘુવીર; બ્રહ્મચર્યવૃતપાળેસદા, એવાજતીશીરોમણીધીર. ૧૦ હવેએક
દીવસલક્ષમણજીપોતે,ફળલેવાગયાવન;તેમહાવનમાંએકવાંસનુંજાળું,દીઠુંગં
ભીરસઘન.૧૧ તેજાળામાંએકઅસુરબેઠોછે,તપકરવાધરીજેહ; સંબરનામેશુર્પે
નખાનોસુત,રાવણનોભાણેજ.૧૨ સાઠશસ્ત્રસંવત્સરકેરૂં બેઠોલેઇનેનીમ;આરાધ
નશંકરનુંકરતો, થઇછેતપનીશીમ. ૧૩ નથીદેખતુંબારણેથીકોઇ, બેઠોવાંસ
નાબોથામાંહે;કાળશસ્ત્રનીકરીકામના, તપઆચરતોત્યાંહે ૧૪ જેકાળશસ્ત્રશી
વઆપેતો, કરૂંસકળદેવનોનાશ; એવુંઆદરીગુપ્તબેઠોછે, તપકરવાનેતાસ.
૧૫ ત્યારેલક્ષમણમનવીચારકરેજો, આવાંસકરૂંછેદન; તોવાધવરૂસંતાઇરહેન
હી, નીશકંટકથાયવન. ૧૬ એટલેકાળશસ્ત્રપડ્યુશીવનું, વીધુતવતચળકાર;
ત્યારેલક્ષમણેકરમાંલેઇનેજોયું,દીઠીતીક્ષણધાર.૧૭ લક્ષમણકહેતુકોનુંશસ્ત્ર,ત્યા
રેવાચાથઇતેણીવાર; હુંશીવનુંશસ્ત્રતેઆપ્યુંઅસુરને, તપનુંફળનીરધાર. ૧૮
પછીલક્ષમણેશીવનોમંત્રભણીને, મુક્યુંતતક્ષણત્યાંહે; તેજાળુંકપાઇનેપડ્યુંવે
ગળું, છેદાયોઅસુરતેમાંહે. ૧૯ અસુરપડ્યોબેભાગથઇ, ગયુંશસ્ત્રપાછુંશીવ
લોક; સુમીત્રીયેજાણ્યુંકોમુનીછેદાયો, પામ્યાઘણુંમનશોક. ૨૦ પછીફળલેઇ
આવ્યાપંચવટીમાં, પસ્તાતામનમાંહે; વનમાંજેકંઇવાતનીપની, તેકહીરઘુવ
રનેત્યાંહે. ૨૧ ત્યારેશ્રીરઘુવરહશીનેબોલ્યા, સાંભળમારાવીર; એમુનીનોહરા
વણનોભાણેજ, શુર્પનખાસુતરણધીર. ૨૨ એઅસુરમરાયોમાટેઆવશે, ઘણા
નીશાચરઆંહે; માટેસાવધાનથઇરહેજો, વીરહવેઆવનમાંહે. ૨૩ એવાંવચન
સુણીનેલક્ષમણકેરો, શોકસમ્યોનીરવાણ; પછીભાથાધનુષકવચધરીરહેતા,
સજથઇફરતાજાણ. ૨૪ હવેલંકામાંશુર્પનખારહે, તેનેઆવ્યુંઘોરસપન; તેની
શાવીષેઝબકીનેજાગી, જાણ્યોપુત્રપતન. ૨૫ પછીચારનીશાચરીસાથેલેઇને,
ચાલીપ્રાતઃકાળ; જ્યાંસુતબેઠોતપકરવાને, ત્યાંઆવીતતકાળ. ૨૬ જુવેતોજા
ળુંકપાયુંદીઠું, પુત્રતણાબેભાગ; પછીવીલાપકરવાલાગીવીનતા, આણીસુત
અનુરાગ. ૨૭ કલ્પાંતકરતીકહેકામની, સખીયોશુંતેણીવાર; હવેખેપકરીને
ખોળીકાઢું, એનોમારણહાર. ૨૮ આવનમાંહેહશેએવેરી, ઝાલુંજઇનેઆજ;
ભક્ષણકરૂંતેદુષ્ટતણુંતો, હોલાયમારીદાઝ. ૨૯ એવેમનુશતણાંત્યાંપગલાંદીઠાં,
પડીયાંપૃથ્વીમાંહે; શુર્પનખાકહેસુતનોવેરી,દીસેછેકોઆંહે. મુણોસખીકોજેહ્યા

મોટો, મનુશામધેમહાવીર; માટેશામદામછળબળકરીઝાલું, મારૂંથઇનેધીર. ૩૧ પછીસોળવરસનીથઇસુંદરી,મુગ્ધાગોરેગાત્ર; જેનારૂપથકીબ્રહ્માદીક,મોહ પામેનરમાત્ર.૩૨ પીનપયોધરકટીકેસરીતન,સુક્ષમકોમળચર્ણ; જંઘનસ્થળરંભાભુજકરી, કરચતુરાચંપકવર્ણ. ૩૩ વીધુમુખીમૃગનયણીચપળા, પહેરચાં ચોળીચીર; અલંકારતનમંડીતજોઇને, મુનીવરમુકેધીર. ૩૪ એમબનીઠણીને ચાલીબાળા, ફરતીવનમોઝાર; સાથેસુંદરસખિયો, બબેપાસેનિરધાર. ૩૫ તે વનેવડીસખિયોસાથે, ચાલેલટકતીચાલ; શિરમંડળનેકટીકંપાવે,ઊચાડેઉદર વિશાળ. ૩૬ એવીથઇશુર્પનખાચાલતી, જોતીદ્રષ્ટેતાંહે; ત્યારેદુરથકીલક્ષમણ નેદીઠા, વીનુતાફળવનમાંહે. ૩૭ સ્કંધેભરાવ્યુ કોદંડ, બાંધ્યાકટિયેભાથાસાર; ત્યારેશુર્પનખાયેતેસખિયોને, દેખાડચાતેણીવાર. ૩૮ પેલોવીરફરેછેએણે, માર્યો મારોતન; માટેછળબળકરીપમાડું, એનેનિશ્ચેઆજપતન. ૩૯ વળણ. પમાડુ આજપતનએને,એમકહેભગનીરાવણતણી; એવેલક્ષમણપાસેઆવીઉભી; જે નારૂપનીશોભાઅતિઘણી. ૪૦ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંગતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં અરણ્યકાંડેશંવરાસુરછેદનેશુર્પનખ્યા:પંચવટયાગમનોનામનવમોઅધ્યાય.૯

અધ્યાય ૧૦

રાગબિહાગડો. આવીઆસુરીલક્ષમણપાસ, ઉભીસનમુખકરતિહાસ; હા વભાવકટાક્ષકરંતી, નેત્રેઉત્તમનેહધરંતી. ૧ મોહપમાડેરતિરસતંત્ર, પ્રયોજેમ નમથનામંત્ર; ચંચળકરતીચીરનવરંગ, દેખાડેછેપોતાનુંઅંગ. ૨ મંદહાસક રીમૃગનેણ, બોલીલક્ષમણપ્રત્યેવેણ; હેસમરથરાજકુમાર, હુંકરવાઇચ્છુભર થાર. ૩ હજુહુંછુંકુંવારીજાત્ય, ખોળુછુંવરનેદિનરાત્ય; ફરૂંજોતીસ્વામીનોપંથ, મહારાજેવોમલ્યોનહિકંથ. ૪ આજઇશ્વરેમેળવ્યાતમને, પામીહરખવરો હવેઅમને; તમજોગ્યજાણુંછુંનારી, માટેપરણોમુનેસુખકારી. ૫ વિધિયેમેળવ્યો સંજોગ, ભોગવોમનગમતાભોગ; એવાંસાંભળીમધુરવચન, મોહપામ્યાનહિ લક્ષમણમન. ૬ છેરામકૃપાનાપાત્ર, વિષયસુપ્નેનથીતલમાત્ર; એનોજોઇસુંદર વેશ, નવમોહ્યાજેસાક્ષાતશેષ, ૭ ઇંદ્રિયજીતજતિછેવિરક્ત, રઘુવીરચરણઆ શક્ત; કરીવાસનામુળછેદન, તેનુંચંચળનવથાયેમન. ૮ જેણેકર્યુંઅમૃતનુપા ન, તેપિયેનહળાહળઆન; રવીનેતમનકરેબધા, પુજેનહિપ્રેતવિષ્ણુઆરાધ્યા. ૯ જેનેઘેરકામગોધન, તેનહોયદરિદ્રીજન; જેનેઆંગણેસુરતરૂલીખ, તેશંકર વાનેમાગેભીખ. ૧૦ નંદનવનનોભ્રમરનિવાસ, નાલેઅરકપુસ્પનીવાસ; એમ આત્મલાભેજેસંતુષ્ટ, તેનથાયવિષયથીપુષ્ટ. ૧૧ એવાલક્ષ્મણસાહસધીર, બો લ્યાવચનમૃદુગંભીર; સુણસુંદરીસાચીવાત, તુંવરવાઇછેસાક્ષાત. ૧૨ મારેમા થેવડીલછેઅત્ર, રઘુવીરસીતાશીરછત્ર; તેછેશીવપારવતીજેવા,·મુજમાતપી

તાગુરૂતેવા. ૧૩ પેલીપંચવટીમાંરહેછે, નિજધર્મસદાશીરવહેછે; તેનીઆજ્ઞા વિનાનપરણાય, જોપૃથ્વીરસાતાળજાય. ૧૪ ઉગેપશ્ચિમદિનમણિઆજ, નકરૂં એસંડસાકાજ; રામઆજ્ઞાવીનાસંતબંધ, તુજસાથેનથાયસંબંધ. ૧૫ એવાં વચનસુણિતેનાર, આવીપંચવટીમોઝાર; રહ્યાવનમાંલક્ષમણવીર, જતીધર્મ ધોરીધીરધીર. ૧૬ શુર્પનખાસખીનેકહેછે, એત્રણેજણતેઅહીંરહેછે; હવડાંપર પંચકરીનેમળીશું, ત્રણેજણનેનીશાયેગળીશું. ૧૭ એવુંકપટવીચારીકણું, આવીલાગીસીતાનેચર્ણું; ભાલીજીતમેકરૂણાલાવો, મુનેલક્ષમણનેપરણાવો. ૧૮ આજલગીહુંકરણકુમારી, છુંકામાતુરવીરહદુખભારી; માટેશરણતમારે આવી, લખ્યોછેમુજએવરભાવી. ૧૯ હુંકરિશતમારીશેવાય, છુંકુળવંતપ્રતિ વ્રતાય; તમોસ્ત્રીનીગતીસહુજાણો, તેમાટેદયામુજપરઆણો. ૨૦ મેમંનસાથેવ ચીએક, છેએનામનમાંસ દેહ; એનેઆજ્ઞાઆપોનીરધાર, કરોઆરતીનેઉપકા ર. ૨૧ માટેપરણાવોએવુંજાણી, હુંદેરાણિતમોજેઠાણિ;સીતાયેસુણ્યાંએવાંવચ ન, ઘણુંમનમાંથયાતેપ્રસન્ન. ૨૨ ભલીવિધિયેમેળવીજોડ, એનારૂપવીશેનથીખો ડ;જાનકીયેવીનવ્યારામ,સુણોવિનતીપુરણકામ.૨૩ આકન્યાઆવીવરવાકાજ આપોઆજ્ઞાલક્ષમણનેઆજ; મળીજોડલક્ષમણસરખી, એનેજોઇનેહુંઘણુંમન હરખી. ૨૪ મારેગમતથશેમહારાજ, કરશેપરીચર્યાકાજ; શુણિવચનહરચાર ઘુવીર, જેસર્વાત્માશ્યામશરીર. ૨૫ ચરઅચરપરિક્ષકચિત્ત, જેમાયાચક્રચાળ કનિત્ય; કરતાહરતાપાળકપોતે, તેનિશાચરીઓળખીજોતે. ૨૬ જેમરૂપેપરી ક્ષાવચને, વરણાશ્રમતેક્રીયારચને; જેમશ્રુતદશાયેજ્ઞાન, શબ્દઉતરેપંડીતમા ન. ૨૭ પ્રેમેકરીજણાયેભક્તી, સાચોસ્નેહજોહોયઆશક્તિ; દાનેકરીઉદાર કહેવાય, શુરતાપણુ રણમાં જણાય. ૨૮ નીતી લક્ષમણે કરી રાજન, એ મ આસુરી ઓળખી મન; ત્યારે રામ કહે જા નારી, વરશે લક્ષમણ તુજને વીચારી. ૨૯ રામ સનમુખ ઘુંઘટ તાણી, હસી બોલી તે વિનતા વાણિ; લખોઅંકમારાકરમાંહે; વાંચી પરણશે મુજને ત્યાંહે. ૩૦ રઘુવીરકહેશુણ નારી, મારેએકપત્નિવ્રતભારી; તુજકરનોકરૂંજોસ્પર્શ, તોજાયેમુજવ્રતઉત્ક ર્ષ. ૩૧તુજપ્રશ્ચેલખુઆજ્ઞાય, ત્યારેઅવળીથઇઅબળાય; લીધીદર્ભસળીનીર ધાર, રામેલખ્યુંપ્રષ્ટમોઝાર. ૩૨ એરાવણનીભગનીપ્રમાણુ, સુર્પનખાનિશાચ રીજાણુ; એનાકર્ણનાસીકાજેહ, નિસ્ચેછેદનકરજેતેહ. ૩૩ પછીજીવતીમુકજે ધીર, સ્ત્રીહત્યાનાકરીશતુંવીર; એવુંલખીમોકલીરામ, ચાલીઅબળાજાણ્યુંથ યુકામ. ૩૪ સુમિત્રીશુબોલીધીરે, જુવોવાંચોલખ્યુતમવીરે, વાંચ્યાલક્ષમણેઅ ક્ષરતેહ, ત્યારેનિવરત્યોસંદેહ.૩૫ આવ્યઅબળાતુએકાંત,પરણુતુજનેતજીભ્રાં ત; પેલીસખીયોનેકરીદુર, લેઇચાલ્યાએકાંતેસુર. ૩૬ ચોટલોગ્રહીપૃથ્વીપાડી;

આંપીચરણથકીઘણુંતાડી;કાઢયુખડગવિદ્યુતસમાન,તેનાંછેદ્યાંનાસીકાનેકાન.
૩૭ વળણ. નાસીકાછેદીનારનિ, વળીકાપ્યાબન્યેકાનરે; ચીસપાડીનેનાઠીત્યાં
થીતનથયુંગિરિસમાનરે. ૩૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં
અરણ્યકાંડેશુર્પનખ્યાવિરૂપકર્ણનામદશમોઅધ્યાય. ૧૦

અધ્યાય ૧૧

રાગમેવાડો. શુર્પનખાકેરાંકરણનાસિકા, લક્ષ્મણેછેદ્યાંજ્યારેજી; પ્રચંડરૂપ
થઈરૂધીરેગળતી, નાઠીનિશાચરીત્યારેજી. ૧ મનમાંભયજાણેમારશેમુજને, એ
વોપામીત્રાસજી; ઉતાવળીતેઆવીઅભાગ્યણી, ખરદુષણનીપાસજી. ૨ વૃત્તાં
તસર્વેકહ્યુંપોતાનું, કરવાલાગીરૂદનજી;તમારેકાજગઇતીલેવા,એકનારીરૂપરત
નજી. ૩ મનુષ્યમધ્યેએવીરછેબળીયા, પંચવટીમોઝારજી; તેણેહાવીગતિમુજ
કીધી, તમનેછેધિકારજી. ૪ ખરદુષણએવુંશુણીનેબોલ્યા, એમનુષ્યઆપણા
આહારજી; અશુરચતુરદશમોકલિયા, જાઓકરીઆવોસંહારજી. ૫ તે રાક્ષસ
નેસાથેતેડી, શુર્પનખાઆવીત્યાંહેજી; એવેસમેલક્ષ્મણજીઆવ્યા, પંચવટીની
માંહેજી. ૬ ત્યારેજનકસુતાજોઇહસવાલાગ્યાં કયાંહાંછેદેરાણીમાહારીજી; પરણી
નેશુંગુપ્તજરાખી, દિયરતમારીનારીજી.૭ જેકૃત્યકીધુંતેકહ્યુંલક્ષમણેત્યારે, બો
લ્યાશ્રીરઘુવીરજી; હવેઅસુરઆવશેજુદ્ધકરવામાટે, તત્પરરહેજોધીરજી.૮ એટ
લેઅશુરચતુર્દશઆવ્યા, શુર્પનખાકેરીસાથજી; ચડિદબાણમુકીનેતતક્ષણ, મા
ર્યાતેનેરઘુનાથજી. ૯ શુર્પનખાનેફાગુવાસરકાઢયો, લક્ષમણેજેણીવારજી; ત્યા
રેરામકહેહેવીરાએનો, નવકરશોસંહારજી. ૧૦ જોહશેનિશાચરીએતો, લાવ
શેમેલીઅશુરજી; આપણેપણએકૃત્યકરવુંછે, હણવાનિશીચરભુરજી ૧૧ પછે
શુર્પનખાનાઠીરોતીઆવી, ખરદુખરનીપાસજી; અરેભાઇહવેનવકરશો, જીવ્યા
કેરીઆશજી. ૧૨ એતોનિયમલેઇનેનિકળ્યાવન, કરવાઅસુરસંહારજી; એવું
સુણીનેઉઠયાતતક્ષણ, રાક્ષસબળિયાઅપારજી. ૧૩ ખરદુખરનેત્રિશિરાત્રેણે,
ચાલ્યાજોદ્ધાજેહજી; સહસ્રચતુર્દશરાક્ષસસંગે, કરેગર્જનાતેહજી. ૧૪ ખરનુ
મુખતેખરનાજેવું, દુખરનુકુબ્ડુવદનજી;ત્રિશિરાનેશિરત્રેણજમોટાં, ભુધરજે
વાતનજી. ૧૫ ત્રૈણપુત્રછેદુષણકેરા; તેસેન્યાપતિકહેવાયજી; કપાળીપ્રમાથીને
સ્થુળલોચન, નામએવાંમહાકાયજી. ૧૬ તેસરવેજુદ્ધકરવાચાલ્યા, પંચવટિપા
વનજી; વિપરિતવાયુતેણેસમેવાયો, થયાઘણામાનશુકનજી. ૧૭ જ્યારેઅસંખ્ય
દળરઘુપતિયેદીઠું; આવતુંજેનીવારજી; ત્યારેલક્ષણનેકહેલેઇસીતાને, જાઓપ
રવતમોઝારજી.૧૮ પછેજનકસુતાનેતેડીલક્ષમણ,ચઢયાપરવતશિરજી;પંચવ
ટીમાંસજથઇઉભા,પોતેશ્રીજગદીશજી.૧૯ એવેસમેત્યાંઅશુરજઆવ્યા, ગ્રહી
ગિરિવરપાષાણજી;શ્રીરામચંદ્રમુકેછેચોદીશ,અમોઘતીક્ષણબાણજી.૨૦ દારૂણ

જુદ્ધથયું તેણીવેળા, વઢતાકરીનેખેપજી; વરણુવતાંવિસ્તારજપામે,માટેકહ્યુંસંક્ષેપજી. ૨૧ પછીરાક્ષસચઉદસહસ્ત્રસંહાર્યા. રઘુપતિયેતેણીવારજી; ત્યારેતેણે સમેત્યાંદુષણધાયો, કરતોમારેમારજી.૨૨ બેશરમુકીરામેવળતા, કાપ્યાતેનાહાથજી; શિરછેદ્યું પછીદુખરકેરૂં, સમરથશ્રીરઘુનાથજી. ૨૩ ત્યારેત્રણપુત્રતેનાતે આવ્યા, કરવાપિતાનિપક્ષજી; તેનેશ્રીરઘુવીરેમારયા, જોતાંસઉપ્રતક્ષજી. ૨૪ પછીત્રીશરાયેજુદ્ધઅતિઘણું કીધું, જોતાંનવરહેધીરજી; સફળમંત્રભણીબાણજમુકે, રણમાંહેરઘુવિરજી. ૨૫ એકસ્વામીકારતિકનીઆપેલીજે, સાંગહતી નિરધારજી; તેરામચંદ્રનીઉપરમુકી, નિષફળથઇતેણીવારજી. ૨૬ પછીત્રણબાણમુકીતિશીરાના, છેદ્યાંત્રણેશીશજીત્યારેબંધુસરણજોઇનેખરધાયો, ધરતોમનમાંરીસજી. ૨૭ તેણેદારૂણયુદ્ધઆરંભ્યું, રાક્ષસમાહાબળવંતજી; અસુરશસ્ત્રમુકેબહુવિધનાં, છેદેતેભગવંતજી. ૨૮ કરેગર્જનાખરમુખધાઢે, ખળભળિયું બ્રહ્માંડજી; ધ્રુજીધરાનેસિંધુઉછળ્યા,ગિરિનાંશિખરથયાંખંડજી. ૨૯ જુદ્ધજોવાને અમરસઉઆવ્યા, અંતરિક્ષબેશીવિમાનજી; ખરનું દારૂણજુદ્ધદેખીને, માહરથીમુકેમાનજી. ૩૦ રામનેઅંગેઅગસ્તતણું છે, કવચઆપેલુંજેહજી; શક્તિ એકમુકીનેરાક્ષસે, છેદીનાખ્યું તેહજી. ૩૧ એવુંજોઇસઉદેવજકંપ્યા, અસુરતણું બળપુરજી; વશિષ્ટદત્તએકબાણહતું તે, સાંધ્યું રઘુપતિસુરજી. ૩૨ તેબાણે ખરનું મુસ્તકછેદ્યું, પડિયોપૃથ્વીમોઝારજી; પછીશેષઅશુરમાર્યારઘુવીરે, વરત્યોજયજયકારજી. ૩૩ દેવદુંદુભિવાગ્યાંનભમાં, જયધુનીચાલીપુરજી; પુષ્પવૃષ્ટીરઘુવીરનીઉપર, કરતાસરવેશુરજી. ૩૪ રાક્ષસસરવેમુક્તિપામ્યા, કર્યુંડંડકવનપાવનજી; નિર્મળજશવિસ્તર્યોદશેદીશ, દેવકહેધનધનજી.૩૫ જેમશુદ્ધજ્ઞાનેકરીસ્થુળલિંગદેહે, કારણપાવનથાયજી; એમવનપાવનકરીપંચવટીમાં, શોભેશ્રીરઘુરાયજી. ૩૬ પછીલક્ષમણસીતાઆવીનમિયાં,રઘુપતિકેરેચર્ણજી,સુમિત્રાસુતનેભુજભરીભેટયા.પોતેઅશરણશર્ણજી.૩૭હવેચઉદશહસ્ત્રમાંએકઉગરી, રાવણભગનીત્યાંહેજી, તેશુર્પનખારૂધીરેગળતી, આવીલંકાંમાંહેજી.૩૮ વણળ. લંકામાંઆવીરૂદનકરતી, જ્યાંબેઠોરાવણભુપરે, સભાસર્વેવિરમયપામી, જોઇશુર્પનખાનું રૂપરે. ૩૯ ઇતિશ્રીરામ. સં. વા. આ. ખરદુખણાદિઅશુરવધોનામએ. ૧૧

અધ્યાય ૧૨

રાગધન્યાશ્રી. શુરપનખાકેરૂંજોઇ કુરૂપજી, વળતોપુછેલંકાંભુપજી; કોણે દુખદિધુંકેહેરાખીધિરજી, ત્યારેશુરપનખાબોલીસાંભળવીરજી. ૧ ઢાળ. વિર સાંભળહું ગઇતીડંડકવનમોઝાર, ત્યાંપંચવટીમાંઆવીરહ્યાકોબન્ચોરાજકુમાર. ૨ રામલક્ષ્મણનામતેનું સંગસીતાનાર, ત્રણલોકમાંરૂપએવુંનથીકર્યુંકીરતાર.

૩ મેંવિચાર્યુંઆસુંદરીલેઈજાઉંરાવણકાજ, મુજવિરસુખપામેઘણુંરૂડુંશોભે
એનુંરાજ. ૪ હુંતારેકાજેલેવાગઈતી, સુંદરીસુંદરવાન; તારીબેહેનજાણીછે
ઘાં, મારાંનાસિકાનેકાન. ૫ મુજપુત્રશંબરમારીયોખરદુખરત્રિશરાજેહ, ચૌદ
શહસ્ત્રરાક્ષસસંગાથેરામેમાર્યાતેહ. ૬ દંડકારણ્યમાંવિપ્રસહુકરેહોમજપતપકા
જ, હવેબ્રાહ્મણનેલેઈઆપશેએરામતારૂંરાજ. ૭ ધિઃકારતારાપરાક્રમનેતુજરા
જ્યપુડ્યુંઆજ, તું છતાંમુજહાવીગતીયહલીધીતારીલાજ.૮ માટેઉઠશુંબેશી
રહયોજઈસાધ્યતારૂંકામ, એસીતાલાવેહરણુંકરીતોરાવણતારૂંનામ. ૯ એવાં
વચનસુણીરાવણેંવળતોકર્યોમનવિચાર, કંઈકપટકરીનેહરીલાવુંરામનીએ
નાર.૧૦એવુંવિચારીલંકેશઉઠ્યોબેઠોરથમોઝાર મારીચીમાંમાતપકરેછેઆવ્યો
તેણેઠાર. ૧૧ પુરવેરઘુપતિશરતણીજેઝપટલાગીઅંગ, ઉડીપડ્યોસાગરત્રટેબે
ઠોથઈમનભંગ. ૧૨ માતુલજાણીપોતાનોઆવ્યોરાવણત્યાંહે, સનમાનકરી
આસનબેસાડ્યોમળ્યામાંહોમાંહે. ૧૩ પછેનમ્રથઈનેમધુરવચનેબોલ્યોરાવણ
રાય, એકકારજતમસરખુંપડ્યુંમાટેકરોમુજકરૂણાય. ૧૪ પંચવટીમાંરહ્યાઆ
વીરામલક્ષ્મણવિર, તેણેંસુરપનખાનાંકરણનાસાકરીઆંછેદનધીર. ૧૫ શંબ
રઆદેખરદુખરસહુનોકર્યોસંહાર, શત્રુઅગનિથઈબળશેએઅસુરવનનીરધાર.
૧૬ તેમાટેમામામ્રગથઈત્યાંજાતુંહવડાંઉઠ, ત્યારેરામલક્ષમણઆવશેમારવાનેતુ
જપુંઠ. ૧૭ ત્યારેહરણુંસિતાનુંકરીહુંજઈશલંકાંમાંહે, પછેરામલક્ષમણનેહણી
શુંઆવશેજોત્યાંહે. ૧૮ એવાંવચનશુણીમારીચીબોલ્યોધીરજરાખીમન, જે-
મજાળવાણીમુરખનીપંડિતકરેછેદન. ૧૯ હેરાવણપુરવેંજ્યાગરક્ષણકરવાઆ
વ્યાએહ, ત્યારેવીશકોટીસહીતમાર્યાસુબાહુનેતેહ. ૨૦ એકશરેભેદીતાડીકાએ
મકરયુંપરાક્રમત્યાંહે,મુનેઝપટલાગીશરતણીતેપડ્યોઆવીઆંહે. ૨૧ તેવાતસં
ભારૂતદાભયઉપજેછેમન, જાણેહવડાંમારશેશરભેદશેમુજતંન. ૨૨ તેરામનેતું
મનુષ્યજાણેઅરેરાવણમુઢ, સાક્ષાતએભગવાનછેજેનીગતીઅવીગતમુઢ. ૨૩
આદીનારાયણપુરૂષપુરાણબ્રહ્મમાયાઈશ, પૃથ્વીનોભારઉતારવાથયાપ્રગટએજ
ગદીશ. ૨૪ તુજરૂદેપરત્રંબકપડ્યુંતુલેઈનેભાગ્યુંતેહ, તુનેજીવતદાનઆપ્યુંભુ
લીગયોકેમએહ. ૨૫ તુંભુડુંઇછેતેતણુંરઘુવરકેરૂંઆજ, શુંભલુંતારૂંથશેરાવણ
એમકરતાંકાજ. ૨૬ જેણેંઅમૃતઆરકરાવીયોતેનેવીખદેઇયેકેમ, નીવાસરહે
વાઆપ્યોતેનુંબાળીયેઘરજેમ. ૨૭ માટેધરમપંથેચાલીયેસુણરાવણસાચીવા
ણ, પરનારીનોઅભીલાષકરતાંજાશેનીસ્ચેપ્રાણ. ૨૮ માટેસદવીવેકજરાખીયે
ગુરૂવચનધરીયેમન, કપટબુધેકરીકહોનુંનકરીયેહેલન. ૨૯ વેદનાજોઇપરત
ણીઉપકારકરીયેસત્ય, સહુભુતમાંભગવંતજોઇયેએહસાચીમત્ય.૩૦ આદેહક્ષ
ણભંગુરછેઅસ્થીરભોગઅનેક,માટેપરમારથસાધીયેકરીસારાસારવીવેક૩૧ જે

શંભુતારાઇષ્ટતેપણભજેનીત્યેરામ, તેતણીસ્ત્રીજેમાતસમશુંઇછેઅઘટીતકામ. ૩૨ તેમાટસાંભળદશાનનકરમીત્રીરઘુવરસાથ, તુનેઅભેકરીનેથાપશેમુકશેમુસ્તકહાથ. ૩૩ એમમારીચેકહ્યાંવચનબહુજેઅવીઘાતરૂછેદન,મદઅંધનીજઅભીમાનથીએકુનશમજ્યોમન. ૩૪ કરીક્રોધરાવણબોલીયોઅરેમુરખદંભીદુષ્ટ, શુંશીખવેછેમુજનેકરીરામકેરીપુષ્ટ ૩૫ રામનુકેટલુંજોરછેએમનુષ્યનાશાભાર, મારૂકહ્યુંજોનહીકરેતોમારીશતુંજનેઠાર.૩૬એમકહીરાવણેહાથનાંખ્યોખડગઉપરજાણ,ત્યારેમારીચીમનકંપીયોએમારશેનીર્વાણ.૩૭એદુષ્ટનેહસ્તેકરીનેથશેમુજઅવગત્ય, જોરામનેહાથેમરૂંતોમુક્તિપામુંસત્ય. ૩૮ એઅરથીદોષનવીચારેવળીઅભીમાનીજેહ,વળીમુરખકંઇસમજેનહિએઅંધત્રેણુતેહ. ૩૯ એમવીચારીમારીચીબોલ્યોરાવણસાથવચન, મારેકારજકરવુંતમારૂમાટેચાલોહેરાજન. ૪૦ એવુંકહીબેઠાબન્યોજણરથમાંહેતેણીવાર, વાયુવેગેહાંકયોરથઆવ્યાપંચવટીમોઝાર. ૪૧ રહયોરાવણગુપ્તથઇનેવનમાંવૃક્ષકુંજનીમાંહે, પછેમારિચબેમુખોમ્રુગથઇનેતતક્ષણઆવ્યોત્યાંહે. ૪૨ સીતાયેવાડીકરીછેમ્રગઆવ્યોતેણેઠાર, કુંદનજેવીત્વચાઝળકેશોભાનોનહીપાર. ૪૩ મણીજેવાબુટાઝળકતા. બહુરંગનાનાભાત્યભુલેબ્રહ્માજોઇકરતવસૃષ્ટિમાંનહીએજાત્ય. ૪૪ એકમુખેચરતોહરીત્રણબીજેનીહાળેચોપાસતેસીતાયે દ્રિઠાતદાત્યારે પડયામોહનેપાસ. ૪૬ એજક્તજનુનીઅંબીકાજેઇ દીરાગુણખાણ;તેમોહપામેનહીકદાકરેમનુષ્યલીલાજાણ. ૪૬ તેમાટેશ્રોતાજનસુણોનવકરશોએસંદેહ, જાણીજોઇનેજાનકીઆચરેલીલાએહ. ૪૭ મ્રગજોઇમોહાંજાનકીહેનીત્વચાઅતીસુકુમાર, તેનીકરાવુંકંચુકીમુજઅંગશોભેસાર. ૪૮ એવુંવીચારીરઘુનાથપ્રત્યેવદેસીતવાણ મહારાજઆમ્રૂગજુવોત્વચાકનકપ્રમાણ. ૪૯ વળાણુ ત્વચાકનકનાજેવીએની; બુટામણીસમાનરે; માટેએમ્રૂગમારીકંચુકીમુજનેશીવડાવોભગવાનરે. ૫૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેરાવણસ્યમારીચેનસહપંચવટચાશ્રમપ્રતીગમનોનામદ્વાદશોઅધ્યાય. ૧૨

અધ્યાય ૧૩

રાગગરબાનીદેશી. રૂપજોઇરઢલાગીરામાનેસાવજસુંદરવાનજી. જનકનંદનીકહેરઘુપતિનેશુણિયેશ્રીભગવાન. મૃગનેમારોજી. ૧ ત્વચારૂપાળીબુટાવાળીજાણેકુંદનમણિજડિયાજી, વિધીવિશ્વકર્મા જોઇનેભુલે એનીસૃષ્ટિમાં નથી નિમડિયા. મૃગને૦ ૨ ઉઠોસ્વામીવિલંબનકરશોહેલીમાંહણીઆવોજી, એમૃગચર્મલાવીનેમુજનેકાંચલડીશિવાડાવોમૃગને૦ ૩ ત્યારેરઘુપતિકહેતમોસુણોસુંદરીએશિબોલ્યાંવાણીજી, એચર્મનીચોળિકોણજપહેરેવાતવિચારોરાણી. વાતવિચારોજી૦૪આવોરૂપાળોમૃગકેમહણિયેકંચનજેવીકાયાજી, એમિથ્યારૂપ

નેજોઇમોહપામ્યાંશિલાગીતમનેમાયા. વાત૦ ૫ સ્વામીમાયામોહમુજનેનથી સ્વપ્નેહઠનથીકરતીકાંઇજી, હુંજાણુતમારૂહેતછેકેવું વહાલીછું કેવીતમને. મ્રગને૦ ૬ મહારાજજન્મમધેનથીમેંમૃગદિઠોઆવોરૂપાળોરંગેજી, એનાચર્મત ણીચોળીશિવડાવોમારેઅંગેમૃગને૦ ૭ અરેજનકસુતાશાંઘેલાંકાઢોએચર્મત ણીશીચોળીજીઆપણેઅવધપુરમાંજઇશુંત્યારેસર્વેકરશેઠઠોળીવાત.૮વીનાઅ પરાધેરત્નસરીખુંસાવજએકેમહણીયેજીદયારાખીયેપ્રાણીઉપરસહુનેઆતમાગ ણીયે. વાત૦ ૯ આવડીદયાહતીદીલમાંતારેધનુષબાણશીદધાર્યાંજી, શેઅપરા ધેસુબાહુતાડીકાઆદેનીશાચરમાર્યા.મૃગને.૧૦ સુંદરનારીવરવાઆવીતેનોશો હતોવાંકજી,તેનારીનાકરણનાસીકાછેદ્યાંઆડેઆંક.મૃગને૦૧૧અરેરામાએરાવ ણનીભગનીઆવીતીકરવાવીઘનજી, કપટજાણ્યું એનાઅંતરનું માટેઅંગ કર્યા છેદન.વાત૦૧૨ સુબાહુતાડીકાઆદેઅસુરતેવીઘ્નકરતાવીવનજી,નીત્યઉઠીમુ નીવરનેપીડેમાટેપમાડ્યાપતન. વાત૦ ૧૩ એવોધર્મવીચારીહણોછોઅસુરને તોમૃગ્યાક્ષત્રિનોધર્મજી,ત્યારેએનેમારતાંઅધરમશાનોકોણનિંદેકરતાંએકર્મ.મ્ર ગ૦૧૪ સ્વચ્છાયેથી મ્રગ્યાકરતાઅનેકમારીઆવોજી, મારીસારૂએકમૃગનેમા રતાંમોટીદયામનલાવો. મૃગ૦ ૧૫ અરેભાળાએવુંશું બોલોહું એકપત્નિવ્રતક હાવુંજી, જોઅંતરહોયતોવનમાંસાથેસીદનેતેડીલાવું. વાત૦ ૧૬ આવડીહઠન વકરીયેથોડામાંછોસદગુણસંદોજી, આપણેઘેરશીનુન્યછેરાણીએચર્મઉપરશો મોહ. વાત૦ ૧૭ વરસચતુરદશમાંહવેસ્વામીછેબાકીથોડાદીનઆંહેજી, ત્યા રેપુઠેએકચુંકીપહેરીમારેજાવુંઅવધપુરમાંહે. મૃગ૦ ૧૮ તેમાટેમનોરથપુરો મારાસ્વામીવીચારીમનજી, એકહ્યુંનહીકરોત્યારેહું હવડાંપાડીશમારૂતન. મ્ર ગ૦ ૧૯ એવોહઠલેઇબેઠાંસીતાજીકરવાનેલાગ્યાંરૂદનજી, ત્યારેઆશ્વાસનકરી ધીરજઆપીસમરપ્યાંસ્નેહવચન. મૃગ૦ ૨૦ સીતાનુંકારજકરવાનેથયાસ ત્વરશ્રીરણધીરજી, આગલ્યુભવીષ્યવીચારીપોતેઉઠ્યાશ્રીરઘુવીર.મ્રગ૦ ૨૧ વળણ.ઉઠ્યાશ્રીરઘુવીરપોતેશત્વરથઇતેણીવારરે, ધનુષબાણગ્રહીકરવીશેપછે ચાલ્યાજુગદાધારરે. ૨૨ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઆર ણ્યકાંડેમારીચસ્યમ્રગરૂપંદ્રુષ્ટવાજાનકીમોહાવીર્ભાવોનામત્રયોદશોઅધ્યાય.૧૩

અધ્યાય ૧૪

રાગઆશાવરી. જાનકીજીનું વચનપાળવા, ઉઠ્યાપુરણબ્રહ્મ; આગળકા મજેકરવુંપોતાને, તેકોઇનજાણેમર્મ. ૧ લક્ષમણનેકહેસાચવજે, સીતાનેઆ ણેઠાર; સાવધાનથઇરહેજેવીરા, અસુરફરેછેઅપાર. ૨ એવુંકહીકોડંડચઢા વ્યું, શરકીધોસંધાણ;મ્રગનેમારવાચાલ્યાતતક્ષણ,પોતેપુરૂષપુરાણ. ૩ રામને દેખીનેમ્રગનાઠો, પુંઠળરઘુવીરજાય; ગૌતમીકેરેપુરવભાગે, તેઉપકંઠપળાય.૪

એનીલકંઠભોગગેંદ્રવજરધર,વીધીઆદેસુરજેહ;જેનાચર્ણતણીરજઇચ્છેસર્વે, પોતેઇશ્વરતેહ.૫ જેપદવજરાંકુશધ્વજમંડીત,સકળતીરથનુંધામ;તેપ્રભુધાયા મ્રગનીપુંઠળ,ફરતાઠામોઠામ. ૬ પછેદુરજઇનેબાણજમુકયુ, માર્યોમ્રગનેત્યાંહે; ત્યારેપ્રચંડદેહથયોરાક્ષસનો,પડયોપૃથ્વીમાંહે. ૭ તેનાઅંગથીતેજનીકલ્યું,ચૈતન્યઆત્માજેહ; રઘુપતીનામુખમાંહેપ્રવેશું. મુક્તિપામ્યોતેહ. ૮ જેગતીપામેવીરક્તયોગી, કરતાજપતપધ્યાન; તેગતિઆપીસેજેઅસુરને,એવાશ્રીભગવાન.૯પરમદયાળકૃપાનીધીકેશવ,વીશ્વનાપ્રાણઆધાર; એવાપ્રભુનેભજેનહીજેજન, તેનેછેધિક્કાર. ૧૦ એહપ્રકારેશ્રીરઘુવીરે,મરગમાર્યોતેઠાર; પછેશ્રમીતથઇએકપીંપળાહેઠળ,બેઠાજુગદાધાર૧૧હવેપંચવટીમાંરહ્યાંછેસીતા,પરણકુટીમાંજેહ;લક્ષમણબારણેરક્ષાકરતા, ધનુષબાણગ્રહીતેહ.જેમશાંત્તિનીરક્ષાજ્ઞાનકરે, સુદબુદ્ધિકેરીવીવેક; એમલક્ષમણજીસાચવતાસીતા, જેનેમોટીટેક. ૧૩ ત્યારેરાવણેજાણ્યુંરામગયાપણલક્ષમણછેઆશ્રમ, માટેકપટકરીનેકહાડું અહીંથીકારજથાયેજેમ. ૧૪ પછેરામનાજેવાસ્વરકાઢીને,રાવણેપાડીચીસ; હુંમહાસંકટમાંપડયોછું, માટેધાજેલક્ષમણવીર. ૧૫ તેસીતાયેસાંભળીયુંત્યારે, પડયોમંનમાંશોક, આકળવીકળથઇબોલ્યાં, જાણ્યાદુખીયાપુન્યશ્લોક.૧૬અરેદીયરજીજાઓઉતાવળા, હાંકમારેતમવીર; કંઇઅસુરતણાસંકટમાંઆવ્યા દુખિયાહશેતમવીર. ૧૭ભાઇવીનાકોણભીડજભાગે,રણમાંજઇનેઆજ,માટેજાઓઉતાવળાઆળસમુકી, કરોબંધુનુંકાજ. ૧૮ રણેબંધુનેમીત્રસંકટે, વૃદ્ધપણામાંનાર; વીષમકાળમાંપુત્રપીતાનેસંભાળેનીરધાર. ૧૯ તેમાટેવહારેજાઓલક્ષમણઅસુરેવીંટયાતમવીર; એમસીતાજીગભરાઇગયાં, નેમુકીમનનીધીર. ત્યારેલક્ષમણકહેસીતાજી સુણોકંઇએછેકપટવચન;બાકીસંકટમાંરઘુવીરનાઆવેસાચુંમાનજેમન. જેસચરાચરનાબીજરૂપવળી, સ્વામીનીયંતાએવ;કોટીબ્રહ્માંડપતીએરઘુવીર, સર્વદેવનાદેવ. ૨૨ જેનીકટાક્ષેકાળજકંપે, લોકપતીમાનેત્રાસ; તેપ્રભુસંકટમાંનવઆવે,કલ્પાંતેઅવીનાશ. ૨૩ જોસુરજઅકળાયેઅંધારે,વન્હીનેવ્યાપેશીત;આજગતજોભક્ષકરેકાળને, એમથાયવીપરીત. ૨૪ પણસંકટમાંનવઆવેરઘુપતી,અમોઘબળમહીમાય; અસુરતણીકંઇમાયાહશેમાટે, ભયનવધરશોમાય. ૨૫ ત્યારેસીતાકહેનથીમાયાઅસુરની, મેંઓળખ્યોએમનોસાદ; તમોજાઓઉતાવળાઆળસમુકી, પોકારેછેઆરતનાદ. ૨૬ ત્યારેલક્ષમણકહેમેંનવજવાય, મુનેસોંપીગયારામ; કોઅસુરઆવીહરીજાયતમને,વીઘ્નકરેઆઠામ. ૨૭ ત્યારેક્રોધકરીનેસીતાકહેછેજાણ્યુંતમારૂંહેત; તમોબંધવનુંભુંડુંઇછોછો, અંતરકપટસમેત. ૨૮ એમઅઘટીતવચનસીતાયેકહ્યાં; ઘણાંવાંકાંતીક્ષણજાણ; તેબાણજેવાંલક્ષમણનેવાગ્યાંજાણેજાએપ્રાણ. રૂદેભેદા

યુંલક્ષમણનું જાણે,તપ્તશસ્ત્રનાથાય;તનનીસ્તેજથયુ તેણીવેળા; મનમાંથઇપી ડાય. ૩૦ પછેગદગદકંઠેકરજોડીને, બોલ્યાલક્ષમણવાણ; અરેજાનકીએશું બોલ્યાં, અઘટીતવચનપ્રમાણ. ૩૧ મેતોયથાર્થવાતકહીનથી, બોલ્યોકંઇઅ ન્યાય; તેનાસાક્ષીપંચભુતનેસુરજ, સાંભળોસાચુંમાય. ૩૨ તમોમાતહુંપુત્ર તમારોએવુંજાણુંછુંમન; ઇશ્વરજાણીહુંશેવાકરૂંનથીકપટનીવાતસપંન. ૩૩ પણમાતાતમનેકેહેવાંનઘટે એવાંમર્મવચન;શુંકરૂંરામનથીજોપાસે, નીકરમુ કુતન. ૩૪ એવુંકહીલક્ષ્મણનીઆંખે, ચાલીઆંસુનીધાર; પછીમઢીનીપુંઠળ લીકજતાણી, ધનુષતાણીતેણીવાર. ૩૫અરેજાનકીઅમોઆવ્યાવીના, જોતમો નીકળોબહાર; તોરામચંદ્રનીઆણછેતમને, સતવચનનીરધાર. ૩૬ અમોઆ વ્યાવિનઆણઓળંગી, મઢીમાંપેસેજેહ; તોબળીનેભસ્મથજોતેપ્રાણી નીસ્ચે કહુંછુંએહ. ૩૭ એમઆણદેઇનેચાલ્યાલક્ષમણ, મળવાનેરઘુવીર; સીતાજીનાં વચનસાંભરેનેત્રેચાલેનીર.૩૮ સ્રુતીઆધારેસ્વરૂપખોળવા,સંતપ્રવેશેજેમ;સં સારતાપેજીવતપ્યોજાય, સતગુરૂનેઆશ્રમ. ૩૯ જેમતૃષાવંતજાન્હવીજળઉપ ર, પીવાતતક્ષણજાય; એમરામનીપાસેલક્ષમણઆવે, સત્વરપંથપળાય. ૪૦ રામનાંપગલાંધ્વજાંકુશમંડીત, પડયાંપૃથ્વીમાંહે; તેપગલાંજોતાંલક્ષમણઆ વ્યા, રઘુપતીબેઠાજ્યાંહે. ૪૧ અશ્વસ્થહેઠળબેઠાછે, મનમોહનસુંદરસ્યામ; ત્યારેકંજસમુકરમાયુંદીઠું, લક્ષમણનુંમુખરામ. ૪૨ પછીસુમીત્રિયેજઇસત્વ રમુકયું, રામનેચરણેશીશ; ભાઇસીતાનેએકલીમુકી, તુંકેમઆવ્યોઆદીશ. ૪૩ત્યારેલક્ષમણજીનેરડવુંઆવ્યુંચાલીઆંસુધાર; મહારાજમુનેદુખથયુંજાણે, દેહતજુંઆવાર. ૪૪ કોઅસુરેહાંકજમારીવનમાં, લેઇનેમારૂનામ;તેસાદસુણી નેસીતાયેમુને, મોકલ્યોઆઠામ. ૪૫ વળીવચનબાણમાર્યાછેમુજને, ભેદાયું સહુઅંગ; કહેવાયનહીએવાણીજાણે,પ્રાણતજુંશ્રીરંગ. ૪૬ પછીલક્ષમણનેરૂ દેચાંપી, આપીધીરજશ્રીરઘુવીર; એવાંસ્ત્રિયોનાંમનઅધીરહોય,માટેદુઃખનવ ધરીયેધીર. ૪૭ પુન્યપવીત્રછોબંધવમારા શોકસમાવોસર્વ;હુંજાણુંછુંતમનેન થીસ્વપ્નેમોહકામમદગર્વ. ૪૮ એમસમાધાનલક્ષમણનુંકરીને,ઉઠયાશ્રીરઘુના થ; પંચવટીભણીચાલ્યાપોતેગ્રહીલક્ષ્મણનોહાથ.૪૯ વળણ. લક્ષ્મણકેરોહાથ ઝાલી રઘુપતીઆશ્રમજાયરે; હવેપંચવટીમાંરાવણઆવ્યો, તેનીકહુંકથાયરે. ૫૦ ઇતી શ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેમાયામૃગહ ત્વાસીતાયા દુર્વચનાદાગતેન લક્ષમણે નસહરામચંદ્ર સમાગમોનામચતુર્દશો અધ્યાય. ૧૪

અધ્યાય ૧૫.

રાગસામેરી. જ્યારેપંચવટીથીનિકળ્યા, ચાલ્યાપંનગભુપ; ત્યારેદશાન

નત્યાંઆવ્યો, ધરિજોગીકેરૂરૂપ. ૧ શેલીશિંગિપાવડી, શિરજટાઓગીસંગ; જે મહોયયોગિનિરંજનીએમધરીવિભુતિઅંગ. ૨ એમકપટકરીનેઆવ્યો,મનહ રણકરવાચાહ; જેમચંદ્રમંડળજાનકિને, આવેગ્રેહેવારાહ. ૩ જેમહરણીગ્રેહેવા વ્યાઘ્રઆવે, અગ્નિપાસપતંગ; ચારવાકજેમવેદાંત્તઆગળ,ગરૂડપાસપનંગ. ૪ જેમશિવનિપાસેકામઆવે, ભસ્મથાવાતેહ: એમજાનકિનીપાસઆવ્યો,પાપી રાવણએહ. ૫ તેસિતાજીનુંરૂપદીઠું, રાવણેતેણીવાર; ત્રૈલોનમાંએવુંનથી, કો ટિરતિઅવતાર, ૬ હવેદેવસરવેગુપ્તરૂપે, રહ્યાનભમાંજોય; તેપરસ્પરવાતોકરે હવે, રાવણકુળક્ષેહોય. ૭ એણેઆદિશક્તિમાતકરી,ઉપરકુદ્રષ્ટિજાણ; માટેઆ જથીરાવણનેબેઠી, અવદશાનિરવાણ. ૮ કામધેનુનાઅભિલાષથી,ક્ષયપામ્યો શહસ્રાર્જુન; થયોભસ્મજાલંધરતથા, ધર્યુંપારવતિપરમન. ૯ એમરાવણઆ વીબોલિયો, વૈદેહિપ્રત્યેવાણ; આવનમાંતુંએકલીસ્રિ,સ્વામિતારોકોણ.૧૦ ત્યા રેસિતાવળતાંબોલ્યાં, સુણોમહાપુરૂષમતિધીર;કાકુસ્થપુરઅયોદ્ધામમ,સ્વામી શ્રીરઘુવીર.૧૧ ચંડાશનુકોડંડખંડી,વર્યામુજનેરામ;દશાનનનોદર્પહરીયો, એ વાપુરણકામ.૧૨ તેપ્રભુનીહુંસુંદરીછું જનકતનયાજાણ;પાળવાપિતુવચનઆ વ્યાં,વનચીશેપરમાણ.૧૩ જેણેહણ્યાસુબાહુતાડીકા,ખરદુખરત્રિશરાજેહ; વિરૂ પકીધીશુપનખાને, એવાસમરથએહ. ૧૪ હવેરાવણકુંભકરણતણોકરી, કુળ સહિતનીપાત;અવધપુરમાંપછેજઇશું,સુણોજોગીવાત. ૧૫ માટેએકક્ષણબેસો તમો,આવશેહમણાંરામ;આતિથ્યપુજનતમારૂકરશે, જથામતીઅભીરામ.૧૬ ત્યારેરાવણકહેહોસુંદરીતું, એકલીછેઆંહે; કોહરણકરીજાશેતને,ફરેઅશુરઅ તીવનમાંહે.૧૭ જાનકીકહેતુંનથીજોગી,કપટીદિશેકોય;તુંવચનબોલેછળતણાં વળી,કપટદ્રષ્ટેજોય.૧૮ શુણીકહેરાવણઅરેહરહર,હુંઅતિથીઆજ;હુંભુખ્યો છુંકાંઇઆપ્યભિક્ષા, થાયમારૂંકાજ. ૧૯ તેસમેશુરસહુગુપ્તરૂપે, રહ્યાઅંતરિક્ષ જેહ;વીનેવચનકહેતાજાનકીને,સ્તુતિકરતાતેહ.૨૦ હેજગતજનુનીજાઓતમો, લંકાંવિશેનિરધાર; બંધછોડોઅમારાકરો, રાવણકુળસંધાર. ૨૧ જોસ્પર્સકર શેતમારોથશે, ભસ્મરાવણભુપ; માટેગુપ્તરૂપકરોતમારૂં,ધરોછાયારૂપ. ૨૨ ત મારેમિષઆવશે, રઘુવીરલંકામાંહે; ત્યારેઅસુરકુળસંધારશેમાટે, જાઓસત્વ રતાંહે.૨૩ પછેસુરતણીસાક્ષેકરી, કર્યુંગુપ્તરૂપઅનુપ; કારજકરવાદેવનું,તવ ધર્યુંછાયારૂપ. ૨૪ ફળલેઇકરમાંજાનકી, આપવાઆવ્યાંતાંહે; કરઆવ્યોરેખા બારણે, તવરાવણેગ્રહીબાંહ્ય. ૨૫ કરગ્રહીલીધાંજાનકી, અંતરિક્ષતેણીવાર;રા વણેરૂપપ્રગડકર્યું, તવહવોહાહાકાર. ૨૬ સીતાનેરથમાંબેસાડયાં, પોતેબેઠોમાં હે;ઉતાવળોરથહાંકીયો, પછેવાયુવેગેતાંહે.૨૭ ભયભિતથઇનેજાનકી, કરતાંધ ણુંઆક્રંદ; નેત્રઆંસુધારચાલે,પડયાંઅસુરનેફંદ.૨૮ રૂદનસુણીસીતાતણું,વ

નપક્ષીતરૂવરરોય; ભયપામીનાઠામુનીસહુ, ઉભારહ્યાનહિકોય. ૨૯ રૂદનકરતાંજાયસીતા,આરતનાદઅપાર;હારામહાલક્ષમણધનુરધર, ધાઓમારીવાહરે. સીતાવીચારેમનવીશેજે, કરમકીધુંઆપ; મેંલક્ષમણનેકુવચનકહ્યાંતે; લાગ્યુ મુજનેઆપ. ૩૧ કોકરશેછળસાધુપુરૂષને, કહેશેકવચનજેહ; ઘણુંદુખભોગવશેઅહીં, પછીનરકપડશેતેહ. ૩૨ એમરૂદનકરતાંજાયસીતા, રટેરસનારામ; રથહાંકીરાવણજાયછે, દક્ષિણદીશાઅભીરામ. ૩૩ વળણ. દળીણદીશાયે જાયરાવણ, આણીમનઉન્માદરે; એવેજટાયુએસાંભળ્યો, સીતાનોઆરતનાદરે.૩૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકવારાયાંઆરણ્યકાંડેરાવણેન પંચવટયાશ્રમમાતસીતાહર્ણનામપંચદશોઅધ્યાય. ૧૫

અધ્યાય ૧૬

રાગધન્યાશ્રી. સીતાકરતાંવિવિધવિલાપજી, સુણીજટાયુનેથયોપરીતાપજી; ધાઇનેઆવ્યોતેપક્ષીરાજજી, કયમજાયપાપીકરીવીપરીતકાજજી.૧ કરીવીપરીતજાયછેઅલ્યાઉભોરેમતીમંદ, કરીહરણરઘુવીરનીપ્રિયાજેમગ્રેહેરાહુચંદ.૨ બ્રહ્મવંશમાંચંડાળપ્રગટયો,આચરણઉત્યમશુંય;દીપકથકીજેમથાયકાજળ,એવોપ્રગટયોતુંય. ૩ ધીકધીકડહાપણતાહરૂતપતેજબળધીકાર,એવાંવચનપંખીનાંસુણીમુકયાંરાવણેબાણઅપાર. ૪ ચંચુવડેતેબાણકાપ્યાંગાજીયોદ્વિજરાજ, પછેરાવણનોરથભાગીનાંખ્યોકર્યુંએવુંકાજ. ૫ ચુંટીનાંખ્યુંચંચુયેકરીસારથીનુંશીશ, દશમુગટલેઇરાવણતણાકર્યાચુરણતેધરીરીશ. ૬ અલંકારત્રોડયાઅંગથીવળીફાડીનાખ્યાંવસ્ત્ર, એમરાવણનેઅકળાવ્યોભાગીનાંખ્યસર્વેશસ્ત્ર. ૭ એમયુદ્ધઘણુંકર્યુંજટાયુયેઆણીઅંતરરીસ,કોચીનાંખ્યાંચંચુએકરીરાવણનાંદશશીશ. ૮ ઘણીધારાચાલીરૂધીરનીવળીઅંગથઇપીડાય, પછેરાવણનાઠોનગ્નથઇતેમુકીનેસીતાય. ૯ પછેઆગળજઇઉભોરહીનેવીચારેમનસાથ, ઉપકીરતીથાશેમારીજીત્યોપક્ષીયેલંકાનાથ. ૧૦ ત્યારેજટાયુનેકહેરાવણતુજમરણકેમથાયજાણ,જોસાચુંનવકહેતોતુનેછેરામકેરીઆણ.૧૧તેઆણમનીપંખીબોલ્યોવચનસુણીનેકર્ણ, જયારેપાંખઉપડેમારીતારેનીસ્ચેપામુમર્ણ ૧૨ એવુંસાંભળીનેરાવણધાયોકરીક્રોધઅપાર, તેણેજટાયુનેઝાલ્યોત્યારેથયેહાહાકાર. ૧૩ પછેપાંખોઝાલીવીશકરશું કાંશીનાંખીત્યાંહે, ઘણુંરૂધીરચાલ્યુઅંગથીપડયોવીકળપૃથ્વીમાંહે. ૧૪ પછેરાવણચાલ્યોત્યાંથકીસીતાચઢાવિસ્કંધ,અવાચકથઇપડઆયંખીછુટયાદેહનાબંધ. ૧૫ સીતાયેઘણોશોકકરીયેજટાયુનોજાણ,શ્રીરામમળતાલગીતારારહેજોપંખીમાણ. ૧૬ દેહત્યાગીયોમુજઅર્થેમાટેથજેતુજકલ્યાણ, કહેતાંગયાંએમજાનકીમાટેરહ્યાએનાપ્રાણ. ૧૭ આકાશમારગલેઇચાલ્યોરૂયેસીતાત્યાંહે,માતંગપરવતઉપરબેઠાપાંચવાનરજ્યાંહે

૧૮ નળનીળજાંબુવાનસુગ્રીવપંચમાહનુમંત, વીલાપસુણીસીતાતણોતેથયા છેદુખવંત. ૧૯ તેકપીનેજોઇજાનકીયેભુષણનાંખ્યાંત્યાંહે, ચીરકેરોપદરફાડી નાંખ્યોપરવતમાંહે. ૨૦ પછેરાવણનેજોઇકોપીયાહનુમંતતેણીવાર, જેનોમહી માવ્યાસવાલ્મીકેવખાણ્યોછેઅપાર. ૨૧ કપીરૂદ્રનોઅવતારજેકુદોગદાગ્રહીહાથ, હનુમંતેઆવીનેકર્યુંઘણુંયુદ્ધરાવણસાથ.૨૨ ત્યારેહાર્યોરાવણમાયાકીધીથયો અંતરધ્યાન, જ્યારેરાવણનેદીઠોનહીપાછાવલ્યાહનુમાન. ૨૩ પછેઆભુષણ સીતાતણાંબાંધીયાં પાલવમાંહે, રૂષીમુખપરવતડાટીયાંહનુમંતજીયેતાંહે. ૨૪ હવેલંકાંમાંહેલેઇઆવીયોજાનકીનેઅધવંત, ઘણીપ્રાર્થનાકરીસીતાનીતેણેબે સાડીએકંત. ૨૫ હુંતુનેપટરાણીકરૂં તુંમુનેભજહોનાર,એમકાલાવાલાઘણાંકર્યાં રાવણરહીતવીચાર. ૨૬ નથીથતોઆગ્રહસ્પર્શનોછેશ્રાપનોભયમન, એરામરાવણએકછેસુણસીતામુજવચન. ૨૭ અમેબન્યોજણછું એકરાશીનથીકાંઇયે ભેદ, મારીઅવગણનાશાનેકરેમાટેમુનેવરતુવેદ. ૨૮ચીત્રાનક્ષેત્રમાંરામપરણ્યા હુંહરીલાવ્યોસત્ય, ચીત્રનક્ષેત્રનેતુળારાશીએકછેએમતત્ય. ૨૯ માટેભામ્યનીમુજનેભજોહુંબળીયોરાવણરાય, એવાંવચનસુણીરાવણતણાંપછેબોલીયાંસીતાય. ૩૦ અરેમુરખરાવણમંદબુદ્ધિમલીનતસ્કરઅંધ, પતંગજેમદીપનેમળવા એમઇછેસબંધ. ૩૧ અલ્યારામરાવણએકરૂપેજાણેછેતુંજેહ, બેએકરાશીગણે છેજેમવાયસનેવીનતેહ. ૩૨ શૃંગારનેસીંહએકરાશીઆવેપણકેમસમાન,તરણી તમનેમેરૂમધ્યસુધાનેસુરાપાન. ૩૩ દરીદ્રદાતારકુરટકુંજરરાશીએક, કાશીનેવળીકર્મનાશાહરખહાણવીશેક. ૩૪ કપટીનેકમળાસનજેવોકુબડોનેકામ, સમાનએવાજાણજેતુંરાવણનેએરામ. ૩૫ અલ્યાકામેજીત્યુસર્વનેપણબળીયો શીવનાથ, દહનઅગ્નિકરેસહુપણનચાલેઘનસાથ. ૩૬ અલ્યાગાંજેછેતુંસર્વને નવકરીશમુજશુંઆળ,ક્ષણમાંહેથઇશભસ્મબળીમુનેસ્પર્શતાંતત્કાળ.૩૭ શ્રી રામલક્ષમણઆવશેથોડાદીવસમાંજાણ, કુળસહીતતુજસંઘારકરશે,કહુસત્યપ્રમાણ. ૩૮ એવાંવચનસુણીસીતાતણાંમનવીચારીદશસીસ; ભાવીહશેતેવાત બનશેજેહકરશેઇશ. ૩૯ પછેઅશોકવાડીમાંહેરાખ્યાંસીતાનેતેણીવાર, એકરાક્ષસીત્રિજટાનામેપાસેમુકીસાર. ૪૦ રાવણેતેનેશીખવીતુંમળીરહેજેઅંગ, વળીસીતાનેસમજાવજેજેમકરેમારોસંગ. ૪૧ ચોકીકરવાજાનકીનીમુકયારખવાળ, પાંચકોટીનીશાચરમહાઅધમતનુવીકાળ. ૪૨ અનેકબીજીરાક્ષસીબીહીવરાવતીનીતમેવ, તેમધ્યેત્રિજટાવીવેકીછેકરેસીતાનીસેવ. ૪૩ પછેસીતાજીયે અવધપુરનીકહીસર્વેરીત્ય, તેધીરજઆપેજાનકીનેથઇપરસ્પરપ્રિત્ય. ૪૪ બાઇ કાલેરઘુપતીઆવશેકરીયુદ્ધ, માટેચીંતાનકરશોતમોનીજઠામરાખોબુધ. ૪૫ એમઅશોકવનમાંરહ્યાંસીતારટેરસનારામ, હવેદંડકવનમાંરઘુપતીકરતાહવા

શું કામ. ૪૬ વળણ. કરતાહવાશું રામલક્ષમણ, આવ્યાઝૃગમારીકરી; કહેદાસ ગીરીધરસહુભાવધરીને, ઓતાજનબોલોશ્રીહરી. ૪૭ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમ તવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાં ડેજટાયુસંજીત્વાસીતાહરણેઅશોકવનાગ મનંનામષોડશોડધ્યાય. ૧૬

અધ્યાય ૧૭

રાગવેરાડી. મ્રગનેમારીકરીરે, આશ્રમઆવેછેદશરથતન; કુલાહલપંખિકરે રે, મારગેથયાછેમાનશુકન. ૧ લક્ષ્મણનેરામકહેરે, ભાઇકંઇવિપરિતદિસેવાત; હું જાણુંકંઇવિઘ્નથયું રે, આશ્રમમાંનથીજનકનીજાત. ૨ એમકહેતાંરઘુપતિરે, આવ્યાપંચવટીમોઝાર; સુનીપડિપરણકુટીરે, નવદીઠાંકંઇસીતાનાર. ૩ જેમ દેહપ્રાણવિનારે, ઉદકવિનાસરશોભેજેમ; મુખનાસિકાવિનારે, ફળવિનતરૂવર દિસેતેમ. ૪ એમસિતાવિનાગુફારે, રામેસુનીદીઠીતેણીવાર; મુનિસહુનાશીગયા રે, દિશાઓશુન્યથઇનિરધાર. ૫ ત્યારેરામવ્યાકુળથયારે, આંખ્યેચાલીઆંસુ ધાર; હોલક્ષ્મણસાચુંકહેરેકયાંછેજનકસુતાસકુમાર. ૬ એવું કહીધરણીઢળ્યારે, મુર્છખાઇનેશ્રીરઘુવિર; લક્ષ્મણજીયેબેઠાકર્યારે, આંસુલુછેનેઆપેધીર. ૭ હોસિ તાસિતાકરેરે, વિલપેછેએમરઘુકુળદિપ; રૂદનકરેઘણુંરે, નવદેખેસિતાનેનેત્રસ મીપ. ૮ ચંદ્રમુખીકયાંગઇરે, મૃગનયનિદેદરશન; તુનેમેંદુભિનથીરે, શામાટે રિસચઢીતુજમન. ૯ હોજનકનંદનીરે, સુંદરચંપકકળીસકુમાર; ગોરિગજગા મનિરે, પ્રિયેમુજપ્રાણતણોઆધાર. ૧૦ હોગુણસરિતાસતિરે, સાધવીપરમમનો હરરૂપ; તુંદરશનદેમુનેરે, કેમનાખીગમ્રમોહનેકુપ. ૧૧ અહોદૈવ્યરૂઠિયોરે, કે મથયુઆવુપરિતકાજ; કોણએહરિગયું રે, કોણેલીધીઅમારીલાજ. ૧૨ વનપુ રણકરિરે, જ્યારેજઇશું અવધપુરીમાંહે; માતાગુરૂપુછશેરે, ત્યારેશું મુખદેખાડિ શું ત્યાંહે. ૧૩ જાનકીતુજવિનારે, નહિજાઉપુરમાંહેનિરવાણ; તુજવિયોગથીરે નથિરહેવાતુંતલખેપ્રાણ. ૧૪ પંચવટીતણાંરે, તરૂવરનેપુછેરઘુવિર; કોઇકહે તુનથીરે, ત્યારેરૂદનકરેરણધીર. ૧૫ એમકરતાંનિશાથઇરે, ઉગ્યોઔષધીપતિ બોલિયારે, સુમિત્રાસુતસાથેત્યાંહે. ૧૬જાણેવિધુનેવેરિયેરે, લક્ષમણલાવ્યુંતુંશ શનેચાપ; એકિરણબાળેમુનેરે, નથીસહેવાતોતનપરિતાપ. ૧૭ નવગમેવિરહી નેરે, ચંદનચંદ્રનેશિતસમીર; ઉપચારગમેનહિરે, જાયેજ્ઞાનવિવેકનેધીર. ૧૮ હળહળજાણેસુધારે, કોમળકુસુમતેજાણેકુલીશ; એમવિરહજણાવતારે, માયા નાટકકરતાઇશ. ૧૯ પ્રાતઃસમેથયોરે, ત્યારેલક્ષ્મણનેકહેરામ; ભાઇચાલોવન વિષેરે, શોધિયેસિતાનેઅભિરામ. ૨૦ વળણ. શોધવાચાલ્યાસિતાનેતેજોતાઠા મોઠામરે, વનગિરિવરસરિતાસરોવરફરતાલક્ષ્મણરામરે. ૨૧ ઇતિશ્રીરામચરિ ત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકમારાયાંઆરણ્યકાંડેસિતાવિયોગતઆક્રતવતરામચંદ્ર

વિલાપવચનંનામસપ્તંદશોઅધ્યાય. ૧૭

અધ્યાય ૧૮

રાગસારંગ. શ્રોતાજનસહુભાવેસુણજો, રાખીમનમાંધીર; જેમનુષ્યમાકૃતચેષ્ટાકરેએમ, કરતાશ્રીરઘુવીર. ૧ જેનુશિવસનકાદિકધ્યાનધરેછે, વેદવખાણેરૂપ; તેઆત્મારામરઘુપતીએછે, કોટીબ્રહ્માંડનાભુપ. ૨ પુરાણપુરશોત્તમરઘુનંદન, સરવદ્રષ્ટાએકપોતે; આવીશ્વજેનોભાસજકહીયે, એજગતનાકારણજોતે. ૩ જેશુદ્ધચૈતનમાયાપ્રતીપ્રભુ, વ્યાપકએકઅજીત; તેમાયાતણોઅભીપ્રાયદેખાડેછે, માઇકજનનીરીત્ય. ૪ અંધકુંપમાંરવીનબુડે, મૃગજળમાંહેચંદ્ર; કલ્પવૃક્ષભિક્ષાનવમાગે, નમશ્યકમારેગજેંદ્ર. ૫ એમશ્રીરઘુવીરજમોહનપામે, જેપોતેપુરણકામ; અવતારલીલામનુષ્યતણીતે, દાખવતાએમરામ. ૬ જેમસ્વપ્નમાંપતિવ્રતાનોસ્વામી, મરણપામેમહાભાગ; પછેજાગેત્યારેજેમનુતેમછે, પોતાનુસૌભાગ્ય. ૭ એમઅખંડજ્ઞાનઅમોઘઇશ્વરતા, ધર્મસ્થાપનઅવતાર; તેપ્રભુનમાયામયજાણે, તેજનનેધીક્કાર. ૮ એમઅવતારલીલાઅટપટીછે, જાણેવીરલાકોય; જેવીમુખજીવનેમોહપમાડે, ભક્તનેઅતીસુખહોય. ૯હવેવનમાંશ્રીરઘુવિરફરતા, લક્ષમણસાથેઆપ; હોસીતાહોસીતાકહેતા, કરતાવચનઆળાપ. ૧૦ પસુપંખીતરૂગીરીસરીતાને, પૃથ્વીનેપુછેરામ; સર્વમળીમુજનેદેખાડાજનકસુતાનોઠામ. ૧૧ મ્રગકોકીલાચકોરચાતરૂક, રાજહંસનેમોરમેનાપોપટપારેવાનેપુછે, કૌશળરાજકીશોર. ૧૨ કારંડવચક્રવાકભમરને, પુછેપુરણકામ; કોઇજનકસુતાદેખાડોમુજને, એમજકહેતારામ. ૧૩ નકુળશુકરનેશૃગાલશશકને, તરૂગીરીવરનેપુછે; અરેલક્ષમણકોઇનથીબોલતુ કહેનીકારણશુંછે ૧૪ અરેવીરલાવ્યધનુષબાણ, હુંછેદુંગીરીનેવૃક્ષ;કોઇસીતાનીશુદ્ધિનથીકહેતું દેખેછેપ્રતક્ષ. ૧૫ એમઅજઅજીતઆનંદરૂપ, તેસીતાનોવીરહકરતા,વનવનપ્રતેશ્રીરઘુનંદન, વ્યાકુળથઇનેફરતા. ૧૬ પાષાણતરૂનેઆલીંગનકરતા, પોતેજુગદાધાર; તેદીવ્યરૂપધદીવીમાનબેશી, જાયવૈકુંઠમોઝાર. ૧૭ એમજડચૈતનનેમોક્ષઆપતા, ફરતાદીનદયાળ; એમપંચવટીથીઉત્તરપાસે, જોયુંવનવીશાળ. ૧૮ તેદંડકવનજોઇઆવ્યા, પાછાપંચવટીમોઝાર; નીરાસથયાતેઆશ્રમજોઇ, ચાલ્યાદક્ષીણમાંતેણીવાર. ૧૯ જેમઅહંદેહબુદ્ધિમુકીને, વીચરેનીરંજનીયોગી; જેમસંસારમાયાવીરક્તતજે, વળીઉરગજીરણદેહભોગી. ૨૦ જેમકાયાતજીનેજાયપ્રાણ, ત્યાગેતપસ્વીકામ; પવિત્રવળીત્યાગેભ્રષ્ટકર્મ, એમપંચવટીતજીરામ. ૨૧ જેમસંસારદુખવીવેકીત્યાગે, સંતતજેપરદ્રોહ; જેમભગવતીપરનીંદાનેતજે, વળીજ્ઞાનીતજેજેમોહ. ૨૨ એમરામેપંચવટીનેતજીપછીચાલ્યાદક્ષીણપંથ; હેસીતાહેસીતાકરતા, જાતાજનકીકંથ. ૨૩ પછીઆ

ગળજાતાંપગલાંદીઠાં, રાક્ષસનાંનીરધાર;બારહાથલાંબાંતેદીસે,પહોળાંછેકરચા
ર. ૨૪ તેનિપાસેકુમકુમઅંકીત,સુક્ષ્મનેશોભાવંત; એવાંસીતાજીનાંપગલાંદી
ઠાં, જોતાંતેભગવંત. ૨૫ એકમોતીનીમાળાપડેલીદીઠી, તેલીધીશ્રીરઘુવીર;
રૂદેસંઘાથેચાંપીવળતા, નેત્રેભરતાનીર. ૨૬ એમસીતાનીપરિશોધકરંતા, જા
તાબન્યોવીર; પછીઆગળજાતાંજટાયુદીઠો, પરવતપ્રાયશરીર. ૨૭ રક્તબીં
બદેખાયદુરથી, કીંસુકફુલ્યોજેમ; એમરક્તદેહપાંખોવિનપડિયો, પંખીદેખા
યછેતેમ. ૨૮ તેઅસુરજાણીનેબાણચઢાવ્યું, લક્ષમણેતેણીવાર; પાસેઆવ્યા
ત્યારેરામનામધુનિ, શ્રવણપડિનિરધાર. ૨૯ વળણ. રામનામતેજપતોપંખી, ધુ
નિસાંભળીધીરરે; જટાયુનેઓળખ્યો, ત્યારેધાઈઆવ્યારઘુવીરરે. ૩૦ઇતિશ્રી
રામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેશ્રીરામચંદ્રેણસીતાવીયો
ગાતપંચવડ્યાશ્રીમત્યાગોનામાઅષ્ટાદશોઅધ્યાય. ૧૮

અધ્યાય ૧૯

રાગધન્યાશ્રી. શ્રીરામેદીઠો જટાયુનેજ્યારેજી, આવ્યાપાસેધાઇતેવારેજી;
મહાદુખપામેપંખીવેદજી, તેજોઇનેપામ્યારઘુપતિ ખેદજી. ૧ ઢાળ. મનખેદપા
મ્યારઘુપતિ, જોઇવેદનાપંખીતણી; જેમપુત્રનુંદુખ જોઇમાતા, એમતેત્રિભુવ
નધણી ૨ વૃતાંતસૌતેણેકહ્યું, સુણીદુખીથયારગુનાથ; ઉપકારમાન્યોપંખીત
ણો, મુકિયોમુસ્તકહાથ. ૩ મહારાજઆગતીકરીમારી, દશાનનમતિમંદ; મેં
તમનેમળવાપ્રાણરાખ્યો, સુણીરઘુકુળચંદ. ૪ કરીહરણસીતાતણું, રાવણગ
યોલંકામાંહે; મેંયુદ્ધકર્યું પણમનેપીડી, વિકળકીધોઆંહે. ૫ એવુંસુણીનેરઘુ
નાથજી, વ્યાકુળથયામનએહ; એકદુખસીતાનુંહતું, બીજુંપંખીનુંદુખજેહ
૬ પછીરામમુરતિધ્યાનરાખી, કરીએકાગ્રમન; પ્રાણમુકયાપંખિયે, રઘુવીર
આગળતન. ૭ વૈમાનલેઇનેવિધીઆવ્યા, થયોદિવ્યસ્વરૂપ; વિષ્ણુલોકેતેગ
યો, પામ્યામોક્ષઅનુપ. ૮ નિજભકતમીત્રપિતાતણો, તેજાણીપુરણકામ; દાહ
ક્રીયાઉત્તરક્રીયાતે, સ્વહસ્તેકરીરામ. ૯ જેવીક્રીયાદસરથરાયનીએમકરી
ત્યાંતતખેવ; સહુજટાયુનેવખાણતા, સુરપતિઆદેદેવ. ૧૦ એવાભકતવ
ત્સલશરણપાળક, દિનબંધુદયાળ; પછેચાલ્યાદક્ષિણદિશા, દશરથતણાબેબા
ળ. ૧૧ એવેઆવ્યોયમુનાંગિરિ, ઉપરચઢયારઘુવીર; મુખરટણ કરતાજાનકી
નું, દ્રવિતચિતગતધીર. ૧૨ તેપરવતછેકૈલાશસરખો, ગહનવન ગંભિર;કોકિ
લાચાતરૂકબપૈયા, બોલેકળાકરકિર. ૧૩ શિવપારવતિબેઠાંત્યાંકરે, જ્ઞાનગો
ષ્ટિવાત; મુખરટણકરતારામનું, પાસેરહ્યાગિરિજાત. ૧૪ એવેદુરથિરઘુનાથ
દીઠા, શિવેતેણિવાર; જયસચિદાનંદપુરણબ્રહ્મ, એમકહીકર્યોનમસ્કાર. ૧૫
ત્યારેપારવતિપુછેતદા, કોનેનમ્યાજોડીહાથ; કલ્યાણરૂપકહોમુને, નિતભજોકો

નેનાથ. ૧૬ શિવકહેસાંભળસુંદરી, રવિવંશભુષણરામ; નમસ્કારમેંતેનેકર્યો, જેઅખિલપુરણકામ. ૧૭ કરૂસ્મરણકિરતન, ધ્યાનતેનુંદેવનાજેદેવ; ત્યારેપારવતિજીબોલિયાં, સાંભળોશ્રીમહાદેવ. ૧૮ તેરામતોરડતાફરે, સ્ત્રિનેવિયોગેઆજ; વીરહેકરિનેભ્રંશપામિ, બુધિશ્રીમહારાજ. ૧૯ મહાદેવકહેસુણોસાધ્વી, નવજાણેતુંએમર્મ; એલિલાવિગ્રેહદેહધર્યો, અવતારપુરણબ્રહ્મ. ૨૦ હુંવેદવીધીભોગીંદ્રજેનો, જાણિયેનહિપાર; તેભકતમાટેસગુણલીલા, કરેછેઅપાર. ૨૧ વળીરામવનમાંચાલતા, આલિંગતાશિલવૃક્ષ; વૈમાનબેશીજાયતેધરી, દિવ્યદેહપ્રત્યક્ષ. ૨૨ ત્યારેપારતીપુછેછેતદા, શિવસુણોમારાસ્વાસ; આવૃક્ષનેપાષાણઆ, આલિંગનકરેકેમરામ. ૨૩ શિવજીકહેજેતરૂતળેથયું, હશેસ્મરણભજન; વળીશિળાઊપરબેશીને, તપકર્યુંહશેમુનિજન. ૨૪ રઘુવીરતેનેમોક્ષઆપે, ભજનસંચિતભાગ; તેસિતાનેમિશેકરિને, આલિંગતાઅનુરાગ. ૨૫ ત્યારેસતીકહેહુંજોઊપરીક્ષા, હોયજોભગવાન; શિવકહેલેતાંપરિક્ષા, પામશોઊપમાન. ૨૬ શિવેઘણુંવારિયાંપણ, સતિયેનમાન્યુંત્યાંહે; પછીસીતાજીનુંરૂપધરીને, ગયાંમારગમાંહે. ૨૭ રઘુવિરહશિનેબોલિયા, ક્યાંફરોવનમાંઆજ; દાક્ષાયણિતજીપશુપતિ, કોણશુંઈછોકાજ. ૨૮ એવુંસાંભળતાંસતિલાજીયાં, પાછાંવળ્યાંતત્તકાળ; શિવપાસઆવીકહ્યુંનહિ, પણજાણીયુંપશુપાળ. ૨૯ સતિયેસિતાનુંરૂપલીધુ, શીવેજાણ્યુંથન; તેદિવસથીકર્યોત્યાગસતિનો, આસનઆપ્યુંભિન્ન. ૩૦ શીવાયેજાણ્યુંતજીમુને, ઊતાર્યોઅનુરાગ; પછેદક્ષકેરાજજ્ઞમાં, સતિયેકરયોદેહત્યાગ. ૩૧ પછેહિમાચળનેઘેરપ્રગટયાં, પારવતિજેનુંનામ; તપકરીપરણ્યાંશંભુને, પામ્યાંતદાનિજકામ. ૩૨ ત્યારેરામચરિત્રશુણ્યુંસકળકહયો, શિવેકથાનોમર્મ; ત્યારેજથારથસમજયાંસતિ, જાણ્યારામપુરણબ્રહ્મ. ૩૩ એમશિવેમાન્યાઇષ્ટમાટે, તજયાંગતીતેમાટ; પછેરામલક્ષમણઊતર્યા, યમુનાગિરિનેઘાટ. ૩૪ તેવનસકળજોતાથકા, દક્ષિણદિશામોઝાર; ત્યાંથકીઆગળચાલિયા, રઘુવીરજુગદાધાર. ૩૫ વળણ. ચાલ્યાજુગદાધારત્યાંથીસાથેલક્ષમણવીરરે, સીતાનીપરિશોધકરતાઆવ્યાકૃષ્ણવેણીનેતિરરે. ૩૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઆણ્યકાંડેજટાયુમોક્ષપ્ર[illegible]પનામએકોનવીશોઅધ્યાય. ૧૯

અધ્યાય ૨૦

રાગમારૂ. લક્ષ્મણસાથેશ્રીરઘુવીર, આવ્યાકૃષ્ણવેણીનેતીર; સ્નાનકરવાનેપેઠાતાંહે, રામેડબકીમારીજળમાંહે. ૧ ઘડીએકરહ્યામાંહેજયારે, લક્ષમણનેદુખપ્રગટયુંત્યારે; નવદીઠારઘુવરઆપ. ત્યારેકરવાલાગ્યાવિલાપ. ૨ જાણ્યુંબુડયાશ્રીરઘુવીર, ત્યારેલક્ષમણેમુકીધીર; પછેકૃષ્ણાનેસોશવાજાણ, ચઢાવ્યુંછેઅગ્નિનુંબાણ. ૩ મુકેઅગન્યાસ્ત્રલક્ષમણજ્યારે. રામજળથીનીસરયાત્યારે; મળ્યાલક્ષમણનેઅતીહેતે, હસીબોલ્યાપ્રેમસમેતે. ૪ ત્યાંકર્યુંશિવસ્થાપનરામ, તેનુંક્ષ

ત્રીબાહુએવુંનામ; જ્યાંજ્યાંગયારઘુપતીએવ, ત્યાંસ્થાપ્યાશ્રીમહાદેવ. ૫ ક ષ્ણુવેણીથકીરઘુવીર, ચાલ્યાઆગળશ્રીરણધીર; ત્યાંબેઠોછેએકકબંધ, તેણેમા રગકીધોબંધ. ૬ જોજનઘાદશનાબેહસ્ત, તેપસારીનેબેઠોસ્વસ્થ; તેનુંમુસ્તક ઉદરમોઝાર, નથીચરણતણોઆકાર. ૭ રામલક્ષમણઆવ્યાત્યારે, સમેટીલી ધાકરમોઝાર; એવુંજોઇકબંધનુંરૂપ, મુકયુંબાણત્રિભુવનભુપ. ૮ ગયાતેહક બંધનાપ્રાણ, થયોદિવ્યરૂપનિરવાણ; રામનીસ્તુતિતેણેકરી, પોતાનીકરતુતવિ સ્તરી. ૯ હુંકશ્યપનોસુતએષ, હતોદનુજતણોમુજવેષ; મેંકરીગર્જનાએકવા ર, સુણીમુનીવરબીન્યાઅપાર. ૧૦ સરવેમળીદીધોશ્રાપ, તુંકબંધથજેમતી પાપ; એમરહેજોદુખીતુજપ્રાણ, શિશચરણવિનાનિરવાણ. ૧૧ એવોસાંભળી દ્વીજનોશ્રાપ, મેંઅનુગ્રહેપુછયોઆપ; મુનીકહેરઘુકુળમોઝાર, ત્યાંરામધરશે અવતાર. ૧૨ તેમારશેતુજનેબાણ, ગતીઆવશેપુરૂષપુરાણ; વજરમાર્યુંપછી ઇંદ્રેનેટ, શિરપેશીગયુંમુજપેટ. ૧૩ છેદ્યાસુરપતિયેમુજપાય. તેદિવસનુમેંકં ઇનજવાય; બેઠોતારનોથઇનેઉચાટ, નિત્યજોતોતમારીવાટ. ૧૪ આજમળી આપુરવસંબંધ, હુંપતીતનાછોડયાબંધ; થયોચત્રુભુજનીરવાણ, શંખચક્ર ગદાપદમપાણ. ૧૫ પીતવસનતનુઘનશ્યામ, શોભેરૂપસુંદરજેમકામ; વંદીરા મચરણતેણીવાર, પછેબેઠાવિમાનમોઝાર. ૧૬ બોલ્યોરઘુવરપ્રતેવાણી, તમો સાંભળોસારીંગપાણી; આગળઋષીમુખપરવતસાથ, રહેછેસુગ્રીવકપીનોના થ, ૧૭ તેશુકરજોમિત્રાઇમહારાજ, તેથીસરશેતમારૂંકાજ; એમકહીગયોવૈકુંઠ માંહે, જયજયકારથયોછેત્યાંહે. ૧૮ એમકબંધઉધાર્યોરામ, પાંભ્યુંઅધમઉ ધારણનામ; જેકોભાવેભજેનરનાર, તેનાપુન્યતણોનહિપાર. ૧૯ જોગીલાયક જેગતીકહીયે, ભકિતકરતાંજેગતિલહીયે; તેગતિઆપેઅસુરનેમારી, હરિસ માનનહિકોઉપકારી. ૨૦ વળણ. નહિઉપકારીહરીસમાનબીજા, જેનેનિગમ અગમમુનિગાયરે; હવેરામઆવ્યાશવરીનેઆશ્રમે, તેનીકહુંકથાયરે. ૧૨ ઇતિ શ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેકબંધશાપમોચનોનામ વીશોઽધ્યાય. ૨૦

અધ્યાય ૨૧

રાગમેવાડો. હવેશ્રોતાજનસહુભાવેસુણજો, પાનનરામકથાયજી; સાતાંસુ ણતાંનરનેનારી, પાપીપાવનથાયજી. ૧ એકશવરીનામેનારીભીલડી, રેહેતી વનમોઝારજી; તેભાવેભક્તિકરતીહરીની, મનમાંપ્રેમઅપારજી. ૨ નિત્યહરિ નુંનામજપતી, તપઆચરતીતેહજી; એમવહીગયાદિવસકેટલા, વૃદ્ધથઇછેદેહ જી. ૩ તેનેજાણથયુંજેરામજઆવ્યા, નિકળ્યાછેવનમાંહેજી; ત્યારેશબરીયેજા ણ્યુંહુંસ્વાગતકરીને, રાખીશપ્રભુનેઆંહેજી. ૪ તેનિત્યનવાંફળલાવીમુકે, જો તીપ્રભુનીવાટજી; વાશીથાયત્યારેકાઢીનાખે, ધરતીમનઉચાટજી. ૫ જેફળપુ લજસારૂદેખે, તેલાવેનિજઆશ્રમજી; આફળમીઠાંહરીનેઅરપીસ. એમવિચા

રેમર્મજી. ૬ ત્યારેઅંતરજામીયેજાણ્યોસર્વે, તેનામનનોભાવજી; પછેતેનાઆશ્રમપ્રત્યેઆવ્યા, જીવનજાનકીનાવજી. ૭ નીત્યમુનીતેનીનિંદાકરતા, દુખદેતાબહુપેરજી; તેઅનાથબંધુબીરદપાળવા, હરિઆવ્યાતેનેઘેરજી. ૮ આપણેઆશ્રમરામઆવશે, મુનિએમજાણેમનજી; તેમુનિસરવનુમાનટાળવા, નગયાજુગજીવનજી. ૯ પછેદુરથકીતેણેદીઠાપ્રભુને, ગૌરશ્યામબેવીરજી; જટામુગટમંડીતધનુસાયક, ભુજમતેબારણધીરજી. ૧૦ એવાપ્રભુનેજોઇપ્રેમદા, સનમુખઆવીધાઇજી; કરીપ્રણામતેપડીદંડવત, રામનાજુગપદસાઇજી. હરખઆંસુયે ચરણજસીંચ્યાં, ગદગદપ્રેમઅપારજી; કરૂણાવવચનકહીનેરઘુપતિયે, ઉઠાડીતેણીવારજી. ૧૨ પછેનિજઆશ્રમમાંતેડીલાવી, બેસાડ્યાછેઆસનજી; પુજાકરીફરકયાંલાવી, કરાવ્યાંપ્રભુનેપ્રાશનજી. ૧૩ શીતળજળફળપુષ્પપત્રથી, પ્રસન્નકર્યારઘુવીરજી; પછેપોતાનાપટપદરેકરીને, નાખેશીતસમીરજી. ૧૪ ભીલડીકેરૂભાગ્યવખાણે, દેવસકળએનુકર્મજી; જેપ્રભુજપતપજગ્નેદુરલભ, જોગીનજાણેમર્મજી. ૧૫ તેપ્રભુશવરીનાંફળઆરોગ્યાં, વખાણેવારંવારજી; એકભાવનેવશભગવાનથાય, નથીનીચઉંચનોવિચારજી. ૧૬ પછેશવરીપ્રતેબાલ્યારઘુપતી, માગ્યમાગ્યવરદાનજી; ત્યારેશવરીકહેતમશરણેરાખો, મોક્ષઆપોભગવાનજી. ૧૭ એનુકહેતામાંવૈમાનજઆવ્યુ, દિવ્યદહથઇનારજી; તશવરીવૈમાનમાંબેઠી, ગઇવૈકુંઠમોઝારજી. ૧૮ એવીકૃપાકરીકરૂણાનીધિયે, નારીપામીઅપવર્ગજી; દેવપુષ્પનીવૃષ્ટીકરતા, દુંદભાવાગ્યાંસ્વર્ગજી. ૧૯ એમશવરીનોઉધારકરીને, ચાલ્યાત્યાંથીરણધીરજી; ત્યારેલક્ષમણનેઉપદેશકરેમુને, અધ્યાત્મજ્ઞાનરઘુવીરજી. ૨૦ પછેલક્ષમણનઉપદેશકર્યોછે, રામગીતાતેનુંનામજી; એકઅખંડજેવ્યાપકઆત્મા, નિશ્ચેકરાવોરામજી. ૨૧ સારાસારવિવેકેકરીને, નિરશંસેકર્યુંમનજી; પુરણસત્યશાશ્વતજે, જ્ઞાનધનઅગજગમાંદરસનજી. ૨૨ આપ્રપંચસરવેમિથ્યાજણાવ્યો, રજ્જુસર્પમૃગતોયજી; જેમહતુતેમજાણ્યુંયથારથ, સર્વેઆત્માજોયજી. ૨૩ એમલક્ષમણનેઉપદેશકરી, વિરૂપાક્ષીએઆવ્યારામજી; પછેપંપાસરોવતીરેઆવ્યા, પોતેપુરણકામજી. ૨૪ વિશ્રાંત્તિસ્થાનત્યાંછેશિવકેરૂ, વળીશોભેવિશ્રાંત્તિવનજી; સ્ફાટીકગુફાત્યાંસુંદરદીસે, સ્ફાટીકશાલાઉપરજઇબેઠા, પંપાશરોવતીરજી; લક્ષમણનાખોળામાંશિરમુકી, સુતાશ્રીરઘુવીરજી. ૨૬ વળણ. સુતાશ્રીરઘુવીરપોતે, લક્ષમણજીઉછંગરે; પછેસીતાજીનેસંભારીને, વિરહેધરતાઅંગરે. ૨૭ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઆરણ્યકાંડેશવરીમોક્ષનંતરપંપાતીરગમનંનામએકવિશતીતમોધ્યાય. ૨૧

અધ્યાય ૨૨

રાગસામેરી. શીતળછાયાતરૂતણીપંપાસરોવરતીર, લક્ષમણઉછંગેશીશમુકીસુતાશ્રીરઘુવીર. ૧ સીતાતણોવિરહેથયોઆલ્યાંનેત્રેઆંસુધાર, વનમાંહેપંખીપશુકીડેબોલેશબ્દઅપાર. ૧ તેસુણીશ્રીરઘુવીરનેમનચડીશબળીરીસ,

पछेश्रापदीधोतेसमेसर्वनेश्रीजुगदीश. ३ रघुवीरकहेहोकोकीलातारोखुटजोस्वर रंग, मृगमृगीतमनेमारजोपारधीकरतांसंग. ४ त्यांशंगकरतांहतांत्यारेकरीक रणीजेह, रघुवीरेतेनेश्रापदीधोवचनबोल्याएह. ५ हस्तिणीहस्तीसांभळो तमोज्यारेकरशोसंजोग, त्यारेसातदिनमुर्छाथशेएगजेंद्रकेरेअंग. ६ मोरनेकहे थाओनपुसकनवगणीमारीलाज, थशेजन्ममधेसंगतेएकवारसुणुसिंहराज. ७ चकवाचकवीनेकहेथजोतमारोवियोग,हुंवीरहीनेदेखीकरीतमो भोगवो छोभोग. ८ एमश्रापसुणीनेसकळखगम्रगपाम्यामनपरिताप,रघुवीरशरणे आव्यांपुछवाअनुग्रहेआप. ९ रघुवीरकहेरेकोकीलातुजकहुंश्रापसंबंध. तारोवसंतरतमांस्वरउघडशेपछीरहेशेबंध १० म्रगम्रगीनेकहेमारशेजोदिवसे करशोसंग,निर्भेथशोरजनीविषेमाटेनिशायेरमजोरंग. ११ हस्तीनेकहेत्रिया संगकरतांथशेबेघडीमुर्छाय, मोरनांआंसुबींदुयेकरीवंशवृद्धिथाय. १२ चकवा चकवीनेकहेकहेशेनिशातमवियोग, दिवसेमळशो दंपतित्यारेथशेतमसंजोग १३ सिंहनेकहेएकवारसंगेप्रजाथाशेएक, विश्वमांसहुउजटकरेजोसृष्टीथाय अनेक. १४ एमसर्वनोअनुग्रहेकर्योसमर्थश्रीरघुवीर, लक्षमणसहितविराजतापंपासरोवरतीर. १५ आरणयकांडतणीकथाएपुरणथइपावन, बुधीप्रमाणेकहीजथार्थतेशुणोश्रोताजन. १६ अपारगुणरघुवरतणानवपारतेनोथाय, आघातजळसिंधुभर्योघटमांकेमभराय. १७ अनेककविआगेथयावळीथाशेबीजाअनंत, केटलाहमणांगायछेपणपांमेनहिकोअंत. १८ हरिकथाअम्रतस्वाद अदभुतश्रवणथीसुखथाय,हरिभक्तिकेरुंमुळपेहेलुंश्रवणएककहेवाय. १९ वळीविषयीपामरमुमुक्षनेप्रियेलागेएह, जेजीवनमुक्ताब्रह्मवेत्ताश्रवणकरतातेह. २० हरिकथानोआधकारसहुनेनपुसकनरनार, जेसादरेनवसांभळे तेजीवनोधकार. २१ सुधानेसेवतांमदचढेवळीअज्ञउन्मतथाये,कथाम्रतेटळे मोहमत्सरत्रिविधीतापपळाय. २२ सुधानोआधकारसुरनेनइंतरपामेरंच, हरिकथामृतआधकारसहुनेरायरंकउंचनीच. २३ वळीगंगापावनकरेसहुनेमां हेबुडताजयप्राण, हरीकथामांहेबुडतांतेपामेपदनिरवाण. २४ एअधिकता हरिकथानीत्येजाणेवीरलाकोय, जेनीउपरकेशवकरेकरुणातेनिमतिएवीहोय. २५ तेमाटेजनआळसतजीकरोकथामृतपान,एथकीअघसाडपरजळेथायप्रसन्न श्रीभगवान. २६ एअर्थवाल्मिकीतणोहनुमाननाटकसार,एजुगसंमतमेळवीनेकर्योछेविस्तार. २७ पदसातसेंअडताळीसपुरांअध्यायथयाबाविश, आरणयकांडकथाकहीतेकृपाश्रीजुगदीश. २८ वलण. जुगदीशकेरीकृपायेजेप्राकृत रामकथाकरी, दासगिरीधरनिमीतमात्रएकरतापोतेश्रीहरी. अध्याय. २२ इतिश्रीरामचरित्रेसंमतवाल्मिकीनाटकधारायां श्रीरामचंद्रेणपसुपंखीअनुग्रहेकर्णुनामद्वावीसतीतमोऽध्याय. श्रीरस्तुकल्याणु.

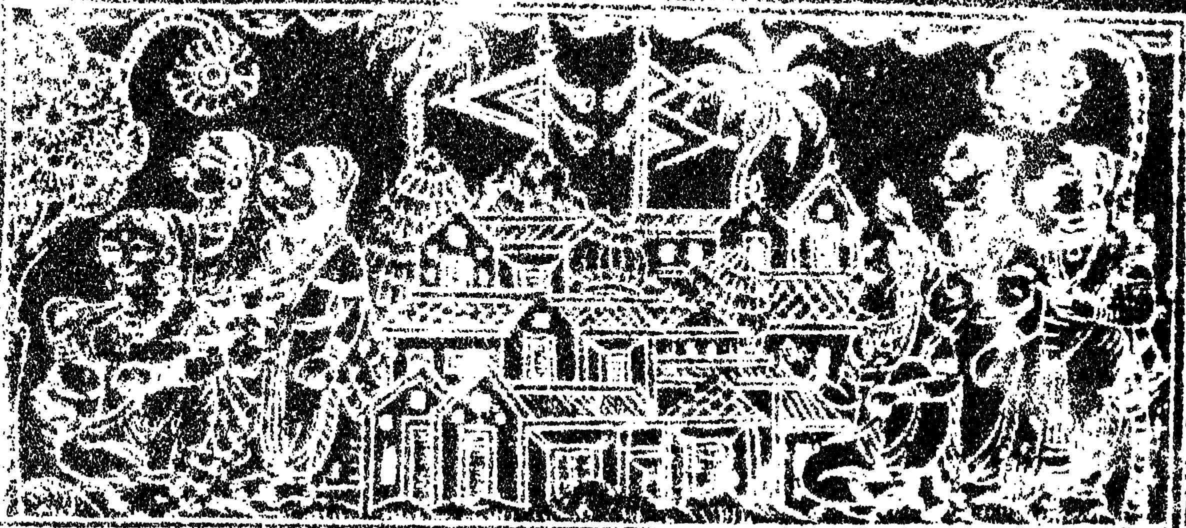

अथ

શ્રી કિષ્કિંધાકાંડ પ્રારંભઃ

અધ્યાય ૧

શ્રીગણેશાયનમઃ અથશ્રીરામચરિત્રેકિષ્કંધાકાંડલીખ્યતે. રાગધન્યાશ્રી. શ્રી પુરષોત્તમપરમકૃપાળજી, ભક્તવત્સળપ્રભુદિનદયાળજી; શરણાંગતનીકરેસંભાળજી, તમારોશેવકછુંમતિબાળજી. ૧ ઢાળ. છુંબાળમતિશેવકતમારો, સ્વામિપદયોતમશર્ણ; ભકતવત્સળબિરદજાણી, રાખોપ્રભુનીજચર્ણ. ૨ વંદુ વારવારજુગપદતમારામહારાજ, તમકૃપાયેરઘુવીરજશકહુંરાખજ્યેમુજલાજ. ૩ સહુભગવતીનાચરણનીરજલઇચઢાવુંશીશ, અનુગ્રહેકરેસર્વેમળીતોગાઉગુણજુગદીશ. ૪ સતસંગથીસહુતાપજાયેટળેદુઃખઅશેશ, એવાભકતનેભગવંતમાંહેનથીઅંતરલેશ. ૫ એજેયામાંતોસમાનદિસેઇતરજનનેસંત, ઓળખાયઆચરણેકરીજેમહાપુરૂષમહાનંત. ૬ બ્રહ્માનંદમાંસદાડોલેસંતઆનંદઘન, વિષયજનડોલેવિષયમાંમલીનજેનાંમન. ૭ સમાનબકનેમરાળઉજ્વળજેયામાંહેપ્રસંશ, જ્યારેક્ષીરજળજુદાંકરેત્યારેજણાયેતેહંસ. ૮ જેમવાયસનેવળીકોકિલાતેસમાનશ્યામજણાય, વસંતમાંપીકરાગપંચમઆલાપીનેગાય. ૯ સ્ફાટિકમુકતાશ્વેતસમપણમુલેમોતીજણાય, તક્રપયનુપાનકરતાંસ્વાદથી ઓળખાય. ૧૦ એમઇતરજનનેભકતમાંઅંતરઘણોકહેવાય, વિષયીથીદુખ ઉપજેસતસંગથીસુખથાય. ૧૧ જેમપારસલોહનુંકરેકંચનસ્પરસમાત્રેઅનુપ; એમસંમતખળનેકરેસાધુઆપેરહેનિજરૂપ. ૧૨ એવાભગવતીનાચરણવંદુનસુવારંવાર, તમકૃપાએરઘુવીરકેરાકરૂંજશવિસ્તાર. ૧૩ રઘુવંસમાંદશરથઘેરામપ્રગટયાપુરણકામ, તેપાળવાપિતુવચનવનમાંનિકળ્યા શ્રીરામ. ૧૪ પંચવટીમાંરહ્યાઆવીસીતાલક્ષમણસાથ, જાનકીનું હરણકરીનેગયોલંકાનાથ. ૧૫ તેખોળવાનેનીકળ્યાવનમાંહેશ્રીરઘુવીર, સૌમિત્રીસાથે આવિયાપંપાસરોવર તીર. ૧૬ એકથાપુરવેકહીજથારથવિસ્તારીએકમન, હવેકિષ્કિંધાકાંડનિકથાકહુંસુણોશ્રોતાજન. ૧૭ પંપાસરોવરનેત્રટેસુંદરસ્ફાટિકશિલ્યાય. ત્યાંવિ

રાજેરઘુવીરલક્ષમણઅધિકતનશોભાય. ૧૮ લક્ષમણઉછંગેશિશમુકિશયનકિધું રામ, જેમશેષસજ્યાહરિપોઢેક્ષિરસાગરઠામ. ૧૯ તેસમેઋષિમુખપરવતઉપરબેઠાવાનરપંચ, નળનિળજાંબુવાનસુગ્રિવમારૂતિબળસંચ. ૨૦ જેમકનકાદ્રિકમાંપંચશ્રૃંગએમશોભતાતેઅજીત, જેમઉદયાચળપરએકેકાળેઉગિયાઆદિત. ૨૧ રઘુવીરકેરૂંકાજકરવાઅવતર્યાકપિરાજ, મહાભુતજાણેપ્રગટિયાએમ શોભતાશુભકાજ. ૨૨ સુગ્રીવેદીઠારામલક્ષમણસરોવરનીતિર, લક્ષમણઉછંગેશિશમુકીશયનકરયુંરઘુવીર. ૨૩ સુગ્રીવડરપ્યોમનવિષેજોઇધનુર્ધારીજેહ, શકેવાળિયેમોકલ્યામુનેમારવાનેએહ. ૨૪ એમવિચારીસુગ્રીવઉઠયોએકલોતેણીવાર, રામલક્ષમણભણિધાયોગદાકરગ્રહીસાર. ૨૫ હનુમંતજીયેવારિયોસહસાનકરિયેકાજ, હુંપરીક્ષાકરીઆવુંત્યાંલગીઉભારહોકપીરાજ. ૨૬ સુગ્રીવકહેસુણેમારૂતીઆજનિશાયેનિરધાર,મુનેસ્વપ્નએવુંઆવિયુંતેકહુંતમનેવિચાર. ૨૭ જાણેવીરબેકોઆવીઆતેણેમાર્યોવાળીરાજ, મુનેકિષ્કિંધાનુરાજ્યઆપ્યુંએવુંકીધુંકાજ. ૨૮ તેવીરદીઠાઆજમેંત્યારેઉપન્યોમનત્રાસ; હનુમંતકહેકંઇભયનથીતમેરાખજોવિશ્વાસ. ૨૯ તમેરાયઅહીંઉભારહોનવકરશોમનચીંતાય, જોઉવીરબેએકોણછેહુંકરીઆવુંપરીક્ષાય. ૩૦ વળણ.હુંકરીઆવુંપરીક્ષાજઇનેએમકહીનેકપીવરજાયરે, હનુમંતવેગેઆવિયાજ્યાંવીરાજેશ્રીરઘુરાયરે. ૩૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંકિષ્કિંધાકાંડેહનુમાનશ્રીરામસામીપ્યાગમનંનામપ્રથમોધ્યાય. ૧

અધ્યાય ૨

રાગમારૂ. દીઠાહનુમંતેબેવીર, શોભેસ્ફાટીકશીલારણધીર; રાજેલક્ષમણનેરામચંદ્ર, જાણેબ્રહસ્પતિનેવળીઇંદ્ર. ૧ કેઉદાશીતપસ્વીવિર; જ્ઞાનવિજ્ઞાનજશનેપુન્ય; સિદ્ધાસાધકમાં નથી નુન્ય. ૨ જેમઆનંદનેસમાધાન, જેવાનિરગુણનેગુણવાન; આનંદમોક્ષબોધવૈરાગ, એવાકપીએદીઠામહાભાગ. ૩ વડવૃક્ષતળેબેવીર, બેઠાપંપાસરોવરતીર; જોઇવિસ્મેથયાહનુમંત, દિશેવિરકોમાહાબળવંત. ૪ વડઉપરકપીવરચઢિયા, લાગ્યાકુદવાનેઅડગડિયા; કહેછેલક્ષમણનેદેવેશ, ભાઇજોઆકપીનોવેશ. ૫ એનેવજરકછોટોછાજે, વળીકનકનુકોપીનરાજે; એકપીવરમાહાબળવંત, એનુંનામહશેહનુમંત. ૬ એવાંરામનાંસુણીવચન, હનુમંતવિચારેમન; મારીમાતેકહ્યુંહતુંમુજને, સુતઓળખશેજેતુજને. ૭ કોપીકનકકછોટોઓળખશે, છેગુપ્તતેમગટલખશે; તેનેસ્વામીજાણજેસૂત્ર. તેનીશેવાતુંકરજેપુત્ર. ૮ કહ્યુંતુંઅંજનિયેજેહ, મુજસ્વામિમળિયાતેહ; જોઉપરીક્ષાપરાક્રમજેમાં; કેટલુંએકબળછેએમાં. ૯ એમવિચારીનેહનુમંત,તરૂશાખાનાંખીબળવંત; લક્ષમણેશરમુકીનિવારી, ત્યારેગાજ્યોકપીબળભારી.

૧૦ પંચપરવત ઉચળીલાવ્યો, નાખવારામઉપરઆવ્યો, રામેસજકર્યુંકોદંડ, સરપચમુકયાપરચંડ. ૧૧ ઉડાડચાકરથીગિરિપાંચ, લાગીઝટપટતેબાણુની આંચ; તેણેકરીને ઉડ્યાઆકાશ, હનુમંત ભમ્યાઘણુતાસ. ત્યારેવાયુમલ્યા આકાશ, સુણપુત્રએછેઅવિનાશ; સાક્ષાતએશ્રીભગવંત, આવ્યાકરવાઅસુરનોઅંત, ૧૩ આદિનારાયણતેશેષ. આવ્યાસ્થાપવાધર્મઅશેષ; માટેથાતુંરામનોદાસ, સેવાકરજેસદારહિપાસ. ૧૪ સુણિવાયુનીવાણીકપીશ, આવીનામ્યુરામનેશિશ; અહંદાસોસ્મીકહીવાણી, રાખોસરણેસારીંગપાણી. ૧૫ કરજોડીનેમારૂતતન, સ્તુતિકરતોદિનવચન; જયરઘુકુળકમળસુભાનું, જયખળવનદહનક્ષ્ષાનું. ૧૬ જયવૈકુંઠનાથરમેશ, જયઆદિનારાયણશેશ; જયબ્રહ્મસનાતનઇશ, જયમાયાપતિજુગદિશ. ૧૭ જયમંગળરૂપનિધાન, જયભક્તવત્સળભગવાન; પરમેશ્વરપુરણકામ, જયવિશ્વનાઆત્મારામ. ૧૮ જયજીવનાઅંતરયામી, સાક્ષીદૃષ્ટાથરચરસ્વામી; પુરૂષોત્તમપુરણાનંદ, મધુહંતામુરારીમુકુંદ. ૧૯ જયયજ્ઞનાકારણરૂપ, નમુવેદાંતવેદસ્વરૂપ; ધર્મસ્થાપનતમઅવતાર; નમુરામનેવારંવાર. ૨૦ એમસ્તુતિકરીહનુમંત, સુણીપ્રસન્નથયાભગવંત; સ્નેહઉપન્યોશ્રીરઘુનાથ, ચાંપ્યોમારૂતીરૂદયાસાથ. ૨૧ એમહરિહરભેટ્યાજ્યારે, જયજયકારકર્યોસૂરત્યારે; દીધીરઘુપતિયેઆશિશ, ચીરનજીવીતુંરહેજેકપીશ. ૨૨ તપેરવીશશિજ્યાંલગીધરણી, વળિવેદવિધિકહેવરણી; રહેજેઅક્ષયત્યાંલગીતુંય, સત્યવચનકહુછુંહુંય. ૨૩ અવતારઅંશતુંહરનો. તુંછેભાગઅમરાચરનો; થયોઅંજનીગર્ભેસંભુત, તારૂવાધ્યોબળઅદભુત. ૨૪ એવાંવચનસુણીહનુમંત, ઘણુંસુખપામ્યોબળવંત; પછિલક્ષ્મણનેપાયેલાગ્યા, નિજસ્વામિપામીઅનુરાગ્યા. ૨૫ લાગ્યાચાંપવારામનાચરણ, કહ્યુંનિજદુખઅશરણશરણ; હનુમંતકહેજુગદિશ, છેસુગ્રીવકપીનોઇશ. ૨૬ પેલારશીમુખપરવતમાંહે, વાળીનાભયથીરહેત્યાંહે; તેનેઆપોઅભેવરદાન, પોતાનોતેકરોભગવાન. ૨૭ તેશુમિત્રિકરોમહારાજ, તેથીસરસેઆપણુકાજ; રામકહેસુણહોહનુમંત, એવોસુગ્રીવછેબળવંત. ૨૮ વાળીસાચ્યથયુંકેમવેર, એનામાતાપિતાકોણપેર; વાળીસુગ્રીવનીઉતપત્ય, મુજનેસંભળાવોસત્ય. ૨૯ સુગ્રીવનેછેશુંદુઃખ, કેમરહેવાયુછેરષીમુખ; અથઇતિસહુવિસ્તાર, મુજનેકહોવાયુકુમાર. ૩૦ વળણ વાયુકુમારતેકહોમુજને, કેમપ્રગટયાએબળવંતરે; એવાંવચનરઘુપતિનાંસાંભળી, પછેબોલ્યાકપીહનુમંતરે. ૩૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં કીષ્કિંધાકાંડે શ્રી રામચંદ્રહનુમાનસમાગમોનામદ્વીતીયોઅધ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩.

રાગચોપાઇ. કહેહનુમંતસુણોભગવાન, એકસમેબ્રહ્માતરતાહતાધ્યાન;

ત્યારેઆવ્યોમનમાંપ્રેમઅપાર, આંસુનોબીંદુપડયોતેણીવાર. ૧ તેથીવાનરએ
કપ્રગટયોતેણેઠામ, રૂક્ષરાજકપીતેનુંનામ; તેવીધીનેવહાલોઘણુત્યાંહે, ફરતો
હીંડેવનઉપવનમાંહે. ૨ તેએકસમેઆવ્યોકૈલાસ. ત્યાંસુંદરસરોવરછેસુખરાસ;
છેપારવતીનોદુસ્તરશ્રાપ, જોતેપુરૂપજળસ્પરશેઆપ. ૩ તેપુરૂપટળીનેથાયપ્રેમ
દા. રૂક્ષરાજતેમાંનાહયોતદા; તતક્ષણનરટળીનેથયોનારસુંદરવેશઅતીસકુમા
ર. ૪ રંભાથકીતેનુંઅદભુતરૂપ, તનમંડીતઅળંકારઅનુપ; સુંદરઅંગઆ
ભુષણચીર, તેનારીઉભીસરોવરતીર. ૫ ત્યારેજતાહતાકંઇઇંદ્રનેરવી, તેણેદી
ઠીનારીઅભીનવી; તેમોહપામીઉતર્યોનર્પ, ધીરજગઇખળીયોકંદર્પ. ૬ તેસ્ત્રી
નીઉપરપડયુંએવ, પાછાવળીગયાલાજ્યાદેવ, હવેઇંદ્રનુંવીર્યમસ્તકેપડયું, શુ
ક્રસુરજનુગ્રીવાયેઅડયું. ૭ તેથીબેપુત્રથયાતતકાળ, વાનરવેશપ્રચંડવિશાળ;
ત્યારેબ્રહ્માનેથઇચીંતઘણી, આવીપ્રાર્થનાકરીઉમયાતણી. ૮ થયાંપ્રસન્નપારવ
તીતદા, રૂક્ષરાજેનકર્યોજદા; પછેતેડીરૂક્ષનેસહિતકુમાર, વીધીઆવ્યામુતલોક
મોઝાર. ૯ પરવતરશીમુખપાશવીશેક, રચ્યુંનગરકીષ્કંધાએક; રૂક્ષરાજને
આપ્યુતેહ, થાપ્યોભુપકરીવીધીયેએહ. ૧૦ પછેબન્યોપુત્રનાંપાડયાંનામ. વી
ધીગયાસત્યલોકજધામ; વાસવવીર્યશીશઅનુસર્યું, વાળીનામતેસુતનુધર્યું.
૧૧ પડયોસુરજનોગ્રીવાયેકામ, તેનુંધર્યુંસુગ્રીવનામ, ઘણાદિવસએમકરતાંગ
યા, પુત્રબન્યોતેપ્રૌઢાથયા. ૧૨ વાળીનેસોંપ્યુંસહુરાજ, ગયોરૂક્ષતપકરવાકાજ
મયકન્યાતારાસુભમતી, તેપરણયોવાળીમહાસતી. ૧૩ સુક્ષેણકન્યારૂમાજેહ,
સુગ્રીવસુંદરીપરણયોતેહ; મોટોવાળીનાનોસુગ્રીવ, કરેરાજસુખબળનાશીવ.
૧૪ ત્યારેઇંદ્રત્યાંઆવીતત્કાળ, વાળીનેઘાલીવીજયમાળ; રણમાંસદાવીજયક
હેવાય,સનમુખસત્રુનીરબળથાય.૧૫ પછેસુરજઆવ્યાસુગ્રીવકનેસુગ્રીવપાસે
સોંપ્યોમુનેમારાગુરૂસુરજપ્રકાશ, આજ્ઞામાનીરહેજોહું પાસ.૧૬ સંભાળજેતુંએને
સદાએમકહીગયાદીનકરતદા; પછેવાળીનેસુતઅંગદથયો, મહાબળીયોતારા
નોજયો. ૧૭ દોહરા. હનુમંતકહેરઘુપતીસુણોરાજીવલોચનરામ,એકમહીષાસુ
રનોદીકરો,દુંદભીતેનુંનામ.૧૮ મહાબળીયોતેઅસુરથયોફરતોપ્રથ્વીમાંહે, કો
ઇજોધ્ધોતેનેમળયોનહિજુદ્ધકરવાનેત્યાંહે. ૧૯ પછીજમરાજાપાસેગયોકહેજુ
દ્ધકરોમુજસાથ, કેવઢનારોદેખાડકોઅળવળેછેમુજહાથ. ૨૦ ત્યારેદુંદભીનેજ
મરાજકહેતુંજાકીષ્કીંધામાંહે, તુજસાથેવઢશેકપીવાળીરહેછેત્યાંહે, ૨૧ એવું
સુણીકીષ્કીંધાઆવીયોરજનીચરતેણીવાર, સીંહનાદકરીપ્રૌઢોથયોસતજોજ
નવીસ્તાર.૨૨ તેનાદસાંભળીવાળીનેચઢીયોમનમાં ક્રોધ, તતક્ષણસનમુખઆ
વીયો જુદ્ધકરવાનેજોધ. ૨૩ બળવંતવિરબેબાઝિયામલ્લજુધકરતાત્યાંહે, એકમુ
ષ્ટીમારીવાળીયેદુંદભીનાશીરમાંહે.૨૪ તેઅસુરભમીપ્રથ્વીપડયોત્યારેકીધોપા

દુમહાર, દુંદભીમ્રત્યુપામિયોપ્રાણગયોતેણીવાર. ૨૫ પછીચરણઝાલીતેશબ તણાઉછાલ્યુંનભમાંહે, મ્રતકદેહઆવીપડયોરશીમુખપરવતજ્યાંહે. ૨૬ ઘણા રૂષીરહેછેત્યાંતેપામ્યામનપરિતાપ, સઉમાંમોક્ષમાતંગમુનિતેણેદીધોશ્રાપ. ૨૭ જેણેકર્મઆવુંકરયુંતેઆવેપરવતમાંહે, તોબળીનેભસ્મથજોતદાએવું બોલ્યા ત્યાંહે. ૨૮ માટેવાળીયેનવજવાયત્યાંરશીમુખપરવતમાંહે, તેદીનનુતનઅસુરનું ખોખુંપડયુંત્યાંહે. ૨૯ તેકરંકઉપરઉગીયાસપ્તતાડતરૂજેહ, એકદીવસમાતંગમુનીમળ્યાવાળીનેતેહ. ૩૦ ત્યારેપાયેલાગીપુછીયુંકહોમુજનેમુનીદેવ, કોનેહાથેમરણમુજથાશેનીશ્ચેએવ. ૩૧ પછીમુનીકહેશુણવાળીતુંકહુતુજસાચોબોલ, પેલાકરંકઉપરઉગીયાસપ્તતાડથઇગોળ. ૩૨ તેવેંધેએકબાણથીએ વોબળીયોજેહ, તેનરતુજનેમારશેસત્યમાનજેએહ. ૩૩ એવુંકહીમુનીવરગયાસાંભળોશ્રીરઘુરાય, હવેવેરથયુંબેવીરને, તેનિકહુંકથાય. ૩૪ વળણ. તેની કહુંકથાયરેજેમવેરથયુંબેવીરને, તેસુણતાંસંદેહજાયહનુમંતકહેરણધીરને. ૩૫ ઈતીશ્રી રામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંકીષ્કીંધાકાંડેશ્રીરામચંદ્રહનુમાનસંવાદેવાળીસુગ્રીવયોરૂત્પત્તકથનંનામત્રતિયોધ્યાય. ૩

અધ્યાય ૪

રાગસામેરી. અંજનીસુતકહેસાંભળો, તમોસ્વામીશ્રીમહારાજ; સુગ્રીવ વાળીકિષ્કિંધામાં, કરતાનિરભેરાજ. ૧ ત્યારેદુંદભીનોપુત્રકહીયે, મયાસૂરતેનુ નામ; તેપિતાકેરૂવેરલેવા, આવ્યોતેણેઠામ. ૨ તેણેવાળીસાથેયુદ્ધકર્યું, પછેહારીયો રણમાંહે; એકવીવરમાંપાતાળમારગ, નાશીપેઠોત્યાંહે. ૩ તેઅશુરનીપુંઠેથયા; સુગ્રીવવાલીવીર; તેગુફામાંહેપેઠોવાલીયુદ્ધકરવાધીર. ૪ તેવીવરનેમુખરહો સુગ્રીવ, રક્ષાકરવાપુઠ, માંહેબન્યોબળીયાયુદ્ધકરે, મારેપરસ્પરમુંઠ. ૫ એમ ઘણાદીનત્યાંવહીગયા. નવમરણપામ્યોતેહ; ત્યારેસુનુદેખીઆવ્યાપુરમાં, યક્ષ કીન્નરજેહ. ૬ ઉજાડવાલાગ્યાનગર; સુગ્રીવેજાણીવાત; ત્યારેગુફાનેમુખઢાંકીયો, એકપ્રૌઢગીરીવિખ્યાત. ૭ સુગ્રીવઆવ્યોનગરમાં, કર્યાજક્ષકીન્નરદુર; વીશમાસવીતીગયા, નવઆવ્યોવાળીસૂર. ૮ ત્યારેસરવેજાણયુંમુવોવાળી, થયુ વિપરીતકાજ; પ્રજાપ્રધાનેમળીબેસાડયો, સુગરીવનેત્યાંરાજ. ૯ પછેવીશમાસેવાળીયેમાર્યા નિશીચરભુર; આવ્યોગુફાનેબારણે, ગીરીઢાંકયોદીઠોસુર. ૧૦ સુગ્રીવનેદીઠોનહિત્યારેચઢયોમનમાં ક્રોધ; એબધુમુજનેગયોમુકી, નકરીમારી શોધ. ૧૧ એવીરશાનોવેરીમારો, ધાર્યુંવીપરીતકાજ; મુનેમુવોજાણીનગરમાંજઈ, બેઠોકરવારાજ. ૧૨ એણેકારજશત્રુનુંકર્યું, મુજલાજલોપીસુખ; હવેતજીએ નેસર્વથા, નવજોઉએનુંમુખ. ૧૩ દેશતજીએદયાવીણ, સ્નેહરહિતબંધુમિત્ર; ગુરૂજ્ઞાનહિણદુરમુખીનારીતજીયેતેઅપવિત્ર. ૧૪ એવુંવિચારીનેધાયોવાળી,

શસ્ત્રલેઇનેશુર, સુગ્રીવનેમારવાઆવ્યો,નગરમાંબળપુર. ૧૫ સુગ્રીવનાહોત્યાંથ
કીનળનીળજાંબુવંતહુસહિતસાથેઆવ્યા, રસીમુખપરવતઅંત.૧૬ સુગ્રીવને
હણવાતદા, ધાયોપુંઠળલીધીવાટ; નવઅવાયુપરવતવિષે, મુનિશ્રાપનાભયમા
ટ.૧૭ છેબળેબન્યોબરોબર, સુગ્રીવવાળીરાય; પણવિજયબાળાકંઠમાં, તેણેક
રીનવજીતાય.૧૮ પછેનગરમાંવાળીરહ્યો, નિજરાજકરતોતેહ; સુગ્રીવનીસ્ત્રીઘે
રરાખી, રૂમાનામેજેહ.૧૯ તેદિવસનોસુગ્રીવદુખી, રહેછેગિરિમોઝાર; અમોચ્યા
રજણપાસેરહ્યાછું કરવાએનીસાર. ૨૦ એમકારેથયુવેરજે, સુગ્રીવવાળીવીર;
એઉત્પતીતમનેકહી, રઘુપતીશ્યામશરીર. ૨૧ સુગ્રીવમેળવ્યમુજને, રઘુવિ
રકહેહનુમંત;કરાવ્યમીત્રીએનીસાથે, વાયુસુતબળવંત. ૨૨ એનાશતરૂનેમા
રીકરીને, અપાવુંનિજનાર; રાજ્યાસનસુગ્રીવનેહું, બેસાડુંનિરધાર. ૨૩ હનું
મતએવુંસાંભળીને, ગયાસુગ્રીવપાસ; વૃત્તાંતસહુમાંડીકહ્યું, એરામછેઅવિના
શ ૨૩ તેવચનસુણીનેશુરજનંદન, પામીઓઆનંદ; ધન્યવીરતુંહનુમંતમુજ
ને, મેળવ્યાજગવંદ. ૨૫ અનેકવાનરસાથસુગ્રીવ, આવ્યોતેણીવાર; સાષ્ટાંગ
કરીરઘુવીરચરણે, નમ્યોભાનુકુમાર. ૨૬ બેકરગ્રહીસુગ્રીવને, ઉઠાડયો રઘુના
થ;રૂદેસાથેચાંપીયો, મેલ્યોમુસ્તકહાથ. ૨૭ મળીસ્વસ્થથઇબેઠાપછે, સુગ્રીવને
રઘુરાય; વાનરસભાજોઇરામને, મનમાંહરખનમાય. ૨૮ પછેઅગ્નિત્યાંચેતાવી
યો. મારૂતેતેણેઠામ; બેપાસબેહુબેસાડીયા, સુગ્રીવનેશ્રીરામ. ૨૯ અગ્નિકેરીસા
ક્ષીયે, પછેકર્યોમીત્રાચાર; કપીસરવેહરખપામ્યા.થયોજયજયકાર. ૩૦ રામક
હેસ્ત્રીનેરાજઅપાવું, મારૂવાળીકીસ; કહેસુગ્રીવસીતાશોધમગાવું, મારીચેદ
શશીશ. ૩૧ પછેસુગ્રીવતેડીચાલીયો, સૌમીત્રીશ્રીરઘુનાથ; રશીમુખપરવત
આવીને, મળીબેઠોસરવેસાથ. ૩૨ એકમનોહરમંડપરચ્યો, કરયુસભાકેરૂકા
મ; એકસુંદરઆસનરચીને, બેસાડીયાશ્રીરામ. ૩૩ સુગ્રીવકહેએકબ્રહ્મરાક્ષ
સ, સુંદરનારીસંગ; આકાશમારગલઇજતો, તેદીઠોઅમોશ્રીરંગ. ૩૪ ઘણુંરૂ
દનકરતીકામની, તેણેદીઠાઅમનેઆંહે; ત્યારેચીરપદરેબાંધી, ભુષણનાંખીયાં
ગિરીમાંહે. ૩૫ રઘુવીરકહેતેલાવોક્યાંછે, જોઉંએઅલંકાર; સીતામળયાસમ
થશેમુજને, માનીશહુંઉપકાર. ૩૬ હનુમંતજીયેલાવીઆપ્યાં, ભુષણનેપટચી
ર; તેરૂદેસાથેચાંપીને, ગદગદથયારઘુવીર. ૩૭ પછેસીતાનેવિરહેકરી; ઘણુંરૂ
દનકરતારામ; રઘુવીરરોતાંસરવેરોયા, થયોશોકસમાન. ૩૮ સુગ્રીવઆપેધીર
જબહુ, એમનાકીજેનાથ; શોધમંગાવુંસીતાની, મુજસંગબળીયોસાથ. ૩૯
જોજાનકીનવમેળવુંતો, શુણોસારીંગપ્રાણ; તોકલ્પશુધીનરકમાં, હુંપડુંનિશ્ચે
જાણ. ૪૦ નળનીળજાંબુવાનમળી, હનુમંતજીમુજસાહે; ભુગોળઉંધુંકરીના
ખે, કાળનેકરસાહે. એવાંવચનસુણીસુગ્રીવનાં, પછેબોલ્યારઘુપત્ય; સુણક

પીપતિહુંકરૂં, પ્રતીજ્ઞામાનજેતુંસત્ય. ૪૨ તુનેરાજસ્ત્રિઆપ્યાવિના, જોમગા
ણુંપરિશોધ; મુનેઆણંદશરથરાયની, એપ્રતિજ્ઞાઅવિરોધ. ૪૩ એમપરસ્પર
આપ્યાંવચન, આનંદીયોસહુસાથ; હનુમંતઆદેકપીસરવે, શેવતારઘુનાથ
૪૪ વળણ, શેવતાશ્રીરઘુવીરને,જેકપીમોટાબળવંતરે; એમરામલક્ષમણર
હ્યારૂષિમુખ, સંતોષ્યાશુખવંતરે. ૪૫ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટ
કધારાયાંકિષ્કિંધાકાંડેશ્રીરામસુગ્રીવયોમૈત્રી કર્ણાતઋસ્યમુખાગમનંનામચતુ
ર્થો અધ્યાય. ૪.

અધ્યાય ૫.

રાગમારૂ. પ્રતિજ્ઞાકરીઅન્યોઅન્ય, પછેબોલ્યાશ્રીવચન; સુણસુગ્રીવતું
મુજવાણ, મારૂવાળીનેએકબાણ. ૧ ત્યારેસુગ્રીવકહેમહારાજ, વાળીવધએમ
નાહિથાયઆજ; પેલાસપ્તતાડએકબાણ, જેકોવેંધેપુરૂષપ્રમાણ. ૨ તેથીવાળી
એનીશ્ચેમરે, બ્રહ્માદિકથીતેનવઉગરે, તવબાણમુકયુંરઘુવીર, વેંધ્યાસપ્તતા
ડરણધીર. ૩ મારીખોખાનેઠોકરચરણ, ઉડીપડીયુંદીગાંત્તરધરણ; પછેસુગ્રી
વનેકહેરામ, હવેકરવાળીસાથેસંગરામ. ૪ તુજપુંઠેઆવુંછુંહુંય, મનભયન
વરાખીશતુંય; બન્યોબંધુછેરૂપેસમાન, વિચાર્યુંએમશ્રીભગવાન. ૫ ઓળખ
વાનેસુગરીવનુંરૂપ, ઘાલીમાળત્રિભોવનભુપ; પછેઆજ્ઞાઆપિશ્રીરંગ, ચા
લ્યોસુગરીવપામીઉમંગ. ૬ કરીગર્જનાજઇપુરપાસ, પડયોસરવનગરનેત્રા
સ; જાણ્યુંવાળીમહાબળાશવ, આવ્યોજુદ્ધકરવાસુગરીવ. ૭ તેસુણીનેઉઠયો
તતકાળ, ગ્રહીહસ્તમાંગદાવિશાળ; તેસમેઆવીતારારાણી, બોલીકરજોડીને
વાણી. ૮ સ્વામીસાંભળોમુજવચન, જુઓવાતવિચારીમન; યુદ્ધકરવાજશો
નહિઆજ, કાંઇકારણછેમહારાજ. ૯ આટલાદિનસુગરીવવિર, તમથીડરતો
રણધીર, ભયપામીનઆવતોઆંહે, રહયોકાયરથઇગિરિમાંહે. ૧૦ આજયુદ્ધ
કરવાનેઆવ્યો, એટલુંબળક્યાંથકીલાવ્યો, કોઇજોલમળ્યોએનેઆજ, પામ્યો
પક્ષમોહોટુંથયુંકાજ. ૧૧ બાકીએનુંશુંબળમાન, થયોતેનેબળેબળવાન;
મેંશુણીછેએવીવાત, રાયદશરથઘેરસાક્ષાત. ૧૨ ત્યાંજન્મધર્યોજુગદિશ, બ્ર
હ્મપુરણમાયાઇશ; પાળવાનેપિતાનુંવચન, તેપ્રભુનીકળ્યાછેવન. ૧૩ સીતા
શુંદરીતેનીવરીશ, ગયોહરણકરીદશશીશ; તેનીશોધકરતાવનમાંહે, રામલ
ક્ષ્મણઆવ્યાઆંહે. ૧૪ મળ્યોસુગરીવએનિરધાર, તેસાથેકર્યોમિત્રાચાર; પ્ર
ભુનીપ્રેરણાયેપ્રબુધ, આવ્યોસુગરીવકરવાયુદ્ધ. ૧૫ તેમાટેત્યાંજશોનહિનાથ,
જીતશોનહિસુગરીવસાથ; નિશ્ચેમારશેતમનેરામ, છેસમરથપુરણકામ. ૧૬
જેનાભયથકીકંપેકાળ,જેનીઆજ્ઞામાનેલોકપાળ;તેપ્રભુએધર્યોઅવતાર,ઉતાર
વાનેભુમિનોભાર. ૧૭ ધર્મસ્થાપનકરવાકાજ, ફરેભુતમાંમહારાજ; માટેમાનો

મારૂવચન, જોકુસળઇછોસ્વામીન. ૧૮ સુણીતારાનીએવીવાણી, બોલ્યોવા ળીઅહતાઆણી; જયમાળછેમારેગ્રીવ, મુનેનહિજીતેસુગરીવ. ૧૯ અમોબે બંધુનેવિરોધ, શું કરવારામકરશેક્રોધ; નથીકર્યોએમનોઅપરાધ, શું કરવામુને હણશેસાધ. ૨૦ ધર્મસ્થાપનપુરણબ્રહ્મ, તેકેમકરશેઅધરમ; જોએપ્રભુહશેપ્ર તક્ષ, કદાપિએનીકરશેપક્ષ. ૨૧ વિનાવિરોધએનિષ્કામ, શું કરવામુનેમારશે રામ; જોમુનેહણશેરઘુપત્ય, નીશ્ચેપામીશહુંસદગત્ય. ૨૨ હરિહાથેમરણસંબં ધ, છુટશેજન્મમરણનાબંધ; તેમાટેસાંભળસતિએહ, બન્યોવાતેનિરસંદેહ. ૨૩ નથીસુગરીવનોકાંઇભાર, ક્ષણમાંહેમનાવુહાર; પ્રભુથીભવનું દુખવામુ, રામહાથેપરમપદપામુ. ૨૪ શુણસાધવીચીંતામુકી, નથીબોલતોહું કાંઇચુકી; એવું કહીનેઇંદ્રિકુમાર, આવ્યોયુદ્ધકરવાપુરબહાર. ૨૫ વળણ. પુરબહારઆવી યુદ્ધઆરંભ્યુ, બન્યોબળીયાવીરરે; એકએકનેમારેગદા, નવહારપામેકોધિરરે. ૨૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકી નાટકધારાયાંકિટકષ્કિંધાકાંડેસપ્તતાડ વીભેદનાતતારાવાળીવિબોધનંનામપંચમોઅધ્યાય. ૫.

અધ્યાય ૬.

રાગમારૂ. પછીવાળીક્રોધેગડગડિયો, સુગરીવઉપરરીશેચઢીયો; બાઝયા બન્યોવીરબળવંત, રીશેરાતાઅધરડશેદંત. ૧ ગદામુકીને બન્યોવીર, મલ યુદ્ધકરેરણધીર; મુષ્ટિપ્રહારકરેપદઘાય, શીશેશીશકુટેમહાકાય. ૨ પદપ્રહારેધ રૂજેછેધરણ, થયોસુરજધુંધળવરણ; કંપ્યાદીગજશળકયોશેશ, ભયપામ્યાતે અમરઅશેષ. ૩ જેવામેરૂનેમંદ્રાચળ, એવાછેકપીસ્થળસબળ; પરછંદાપડે પદઘાય, દારૂણયુધકોઇયેનવજોવાય. ૪ કરેવાળીસુગરીવસંગરામ, હાહાકાર હવોતેઠામ; વીજેમાળવાળીનેગ્રીવ, તેથીહારપામ્યોસુગરીવ. ૫ બળક્ષીણથ યુંતેણીવાર, સુગરીવેસેહેવાતોનથીમાર; થયોદુખીયોજાણેઆવ્યુંમરણ, ઉઠે બેસેપડેછેધરણ. ૬ ત્યારેસુગરીવેસમર્યાશ્રીરામ, વારેધાજ્યોતેસુંદરશ્યામ; વેશુણીનેઆવ્યારઘુવીર, સાથેલક્ષમણજીરણધીર. ૭ જુવેરામલક્ષમણરહીદુર બળઅતુલીતવાળીશુર; દીઠોસુગરીવપામ્યોહાર,બળક્ષીણથયુંનીરધાર. ૮ વી જેમાળતણોમહીમાય, દ્રષ્ટીયેબળહરણજથાય; વાળીસનમુખરહેજેકોય, તે નુંબળઆકરષણહોય. ૯ એમજાણ્યુંશ્રીભગવંત, કપટેઆણુવાળીનોઅંત; છેકરતુંઅકરતુંસમર્થ, તોયવરનથીકરતાવ્યર્થ. ૧૦ પછેકોપ્યાપુરૂષપુરાણ, કં ર્ચોધનુષેશરસંધાણ; તરૂઓથેરહીભગવન, માર્યુંબાણવાળીનેતન. ૧૧ રૂદેભેદ્યુ તેબાણકરાળ, તેણેવાળીપડયોતતકાળ; ત્યારેપાસેઆવ્યારઘુવીર, કપીસહી તશુમીત્રીધીર. ૧૨ વાળીચેતવદીઠારામ, કોટીકંદર્પેશુંદરશ્યામ; રાખીધિરજ બોલ્યોવચન, વાળીકહેશુણોશ્રીભગવન. ૧૩ પ્રભુપ્રગટયારઘુકુળમાંહે, ધર

મસ્થાપવાઆવ્યાઆંહે; આવુંકરવુંઅનુચીતકામ, તમનેનઘટેહેરામ. ૧૪ છ
ળભેદકરીમુનેમારો, ગયોક્ષત્રીધર્મતમારો; એકપત્નીવ્રતકરોઅન્યા, આજવ
રીઅપકીરતીકન્યા. ૧૫ સત્યવંતપ્રતાપીધીર, રણપંડીતછોરઘુવીર; ભેદયુંક
પટકરીમુજતન, લાગ્યુંરવીકુળમાંલાંછન. ૧૬ એવુંકર્મકરેરઘુરાય, અપકીર
તિત્રીલોકમાંથાય; જેમમૃગનેમારેકીરાત, તમોએમકરયુંજગતાત. ૧૭ મને
મારવોતોચેતાવી, તોહુંજાણતજાતજેફાવી; રામકહેઅલ્યાપારધીજેહ, ક્યાંમા
રેમૃગચેતાવીતેહ. ૧૮ તેનોહોયેકઇયોદ્ધોવીર, કપીવનચરજાત્યઅધીર; છુવ
નચરપણમારાંકર્મ, છેવીદીતત્રીલોકમાંપર્મ. ૧૯ તમોકર્તાઅકર્તાસમર્થ, તમ
આગળમુજબળવ્યર્થ; પણઅધરમશોહતોમારો, જુવોધર્મવીચારીતમારો ૨૦
ધર્મસ્થાપનતમઅવતાર, મુનેમારયોઅધર્મઅપાર; રામકહેસત્યવૃતછેમારૂ,
વીનાઅધરમકોનેનમારૂ. ૨૧ રાખીઅનુજવધુતેપર્મ, એથીબીજોકીયોઅધર્મ;
રૂમારામાસુગ્રીવનીજેહ, લાગ્યુંપાપતેભોગવીયેએહ. ૨૨ તેમાટેમેંતુજનેમાર્યો,
મોટાઅધરમએહવીચારયો;વાળીકહેતમોસુગ્રીવસાથએશીમીત્રીકરીરઘુનાથ
.૨૩ મુનેમલ્યાહોતમહારાજ, તોહુંકરતતમારૂંકાજ; જઇરાવણમારતરણમાં,
સીતાનેલાવતએકક્ષણમાં. ૨૪ એરાવણમારોચોર, શુણોકૌશલ્યરાજકીશોર;
મેંબગલમાંધાલ્યોએને, પુત્રપારણેબાંધ્યોજેને. ૨૫ એમાંશુંકરવુંતુંકાજ, એને
બાંધીનેલાવતઆજ; પણભલુંથયુઆચરણ, તમહાથેહુંપામ્યોમરણ. ૨૬ મા
રાભાગ્યતણોનહિપાર, મારાપુરવપુન્યઅપાર;શુનીપ્રસન્નથયારઘુરાજ,વાળીજી
વાડુંતુજનેઆજ.૨૭ તુનેઆપુંજીવતદાન,માગ્યમાગ્યકપીવરદાન;વાળીકહેશુ
ણીયેરઘુરાય,એવુંમરણફરીનવથાય ૨૮ અંતકાળનીસારૂજોગી,કરે ભજનબ્રહ્મ
રસભોગિ;અંતેપામેતેમોક્ષનીદાન, પણપાસેક્યાંથીભગવાન.૨૯ દૃષ્ટીગોચરતેપ્ર
ભુઆજ,મારીપાસેઉભાછોમહારાજ; આથીલાભબીજોધરીમન, કોણકારણરા
ખુંતન. ૩૦ ધન્યશુગરીવબંધુધીર, મુનેમેળવ્યાશ્રીરઘુવીર; નહોયેવીરગુરૂતું
મારો, ઉપગારશેમાનીશતારો. ૩૧ કરાવ્યુંરામનુંદરશન, અપાવીગતિમુજને
ધન્ય; શુણબંધવચતુરસુજાણ, હુંમુકુછુંમારાપ્રાણ. ૩૨ હવેકરજેતુંનગરનુંરા
જ,અંગદનેખાપજેયુવરાજ; એવુંકહીકાઢીકંઠેથીમાળ, વાલીસુગરીવનેવીજે
માળ. ૩૩ શુણોરઘુપતિદિનદયાળ, મુજપુત્રનીકરજોસંભાળ; છોભક્તવત્સળ
શ્રીરંગ, એઅંગદછેતમારેઉછંગ.૩૪ એવુંકહીરામસાનીધ્યજાણ, તજ્યાવાળી
ચેતતક્ષણપ્રાણ; પામ્યોસદગતિઇંદ્રિકુમાર, ગયોવૈકુંઠમાંતેણીવાર. ૩૫ વલણ.
વઇકુંઠમાંતેગયોવાળી, મુકયુરામનીસીનીધ્યતનરે; પછેતારારાણીવાળીતણી,
તેઆવીકરતીરૂદનરે. ૩૬ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકી નાટકધારાયાંશુગ
રીવવાળીસંગરામે શ્રીરામેણવાળીવધોનામ ષષ્ટોઅધ્યાય. ૬

અધ્યાય ૭

રાગસારંગ. હવેવાળીતણીરાણીછેતારા, સતીશીરોમણીજેહ; પછીઅંગ દપુત્રનેઆગળકરીને, રણુમાંઆવીતેહ. ૧ ત્યારેકરજોડીરઘુવીરપ્રત્યે, તારાબો લીવાણ; હવેએકબાણમુકીનેમુજને, મારોસારંગપાણ. ૨ હેઅયોધ્યાપતીતમો મારાપતીનેશું કરવાનેમારયો; હું પતીવૃતાનેવિધવાકરી, શણગારઉતાર્યોમારો ૩ એમકહીપછીવાળીપાસે, બેઠીતારારાણી; વિવિધપ્રકારેવીલાપકરંતી, રો તીમધુરસ્વરતાણી. ૪ ત્યારેશ્રીરઘુપતીયેપાસેઆવીને, તારાનેસમજાવી; બા ઇશું કરવાકલપાંતકરેછે, એલખીતવાતજેભાવી ૫ તુ કોનોશોકકરેછેસુંદરી, કહેમુજનેતેવચન, જોદેહનોશોકકરેતો, એતુજપાસેપડયુંછેતન. ૬ અનીત્ય આશાશ્વતનાશવાન, એપંચભુતનુંશરીર; તેકર્માનુસારેથાયજાય, તેનોશોકક રેનહીધીર. ૭ વળીતું કહીશહુ આત્મનેરડું છું, એમોટોઅવીવેક; અખંડઅજ અવીનાશીઆત્મા, ચેતન્યદ્રષ્ટાએક. ૮ અપરિછીન્નમાટેએપુરણ, જાયનઆવે જેહ; દુખરહિતમાટેસુખસાગર, અમરઆત્માએહ. ૯ તેમાટેબેએમક્યેજેનો, શોકકરેતેફોક; નાશવંતનું દુખશુંધરવું, અખંડનોશોશોક. ૧૦ એમરામેતારા નેઉપદેશી, પ્રતિબોધબહુદીધો; રામવચનેઅગસ્તે, શોકનોસિંધુશોષીલીધો. ૧૧ પછીતારાસમજીપાયેલાગી, રઘુપતીનેતેણીવાર; મસ્તકકરમુકીનેવળતા, બોલ્યાજગદાધાર. ૧૨ અરેતારાસુગરીવનેવર, તુજરહેશેસત્યપ્રમાણ; મુજ આજ્ઞાયેપતીવૃતતારૂં. નહિભાગેનીરવાણ. ૧૩ કોઇયેનહીકરેનિંદાતારી, માટે વચનમુજપાળ; પછીસુગરીવનેતેતારાસોંપી, નંખાવીછેવરમાળ. ૧૪ એમ દેવચરીત્રછેઘણાંઅટપટાં, અઘટઘટાવેજેહ; એજોઇકોઅન્યમનુષ્યકરેતો, પડે નરકમાંતેહ. ૧૫ જળઉપરજેણેપૃથ્વીરાખી, સ્થંભવીનાઆકાશ; એવાપ્રભુ છેએકસ્વતંત્રજ, અખંડઅજીતઅવિનાશ. ૧૬ તેપ્રભુકરેકરાવેકરતવ, તેથા સત્યપ્રમાણ; તેજોઇનેકોઅન્યકરેતો, નરકપડેનીરવાણ. ૧૭ પછીતારાનેપટ રાણીકરીને, સોંપીસુગરીવનેહાથ; પછીસુગરીવપાસેવાળીકેરી, કરાવીક્રિયા રઘુનાથ. ૧૮ વળિઅંગદનેપોતાનોકરયો, શિરહસ્તમુકયોરઘુવીર; હવેસુગરી વનેકહેજાઓનગરમાં, રાજકરોમતીધીર. ૧૯ અમોરષીમુખઉપરરહીગાળી શું, ચોમાશુચારમાસ; ત્યારેસુગરીવકહેપ્રભુતમોપધારો; પ્હોંચેમારીઆશ. ૨૦ શુણોમીત્રમુજભાઇભરત, તેભોગવેછેવનવાસ; ત્યારેહુંકેમપુરમાંપ્રવેશક રૂં, દુખજોઇનેથયોછુંઉદાશ. ૨૧ જેમનાનાબાળકનેમુકીને, વીદેશેજાએમાત; તેમહું આવ્યોછું એનેમુકી, પુન્યપવિત્રએભ્રાત. ૨૨ પછીલક્ષ્મણનેમોકલીયા પોતે, કિષ્કિંધામોઝાર; રાજ્યાભીષેકકર્યોવીધીયેથકી, સુગરીવનેતેણીવાર. ૨૩ અંગદનેસેન્યાપતીથાપ્યો, વરત્યોજયજયકાર; સુગરીવકાજચલાવેનિ

ત્યે. રાજનીતીવહેવાર. ૨૪ પછીરષીમુખઉપરરામરહ્યાછે; સાથેલક્ષ્મણવીર; શ્રીરઘુવીરનીશેવાકરતા, અંજનીસુતરણધીર. ૨૫ એવેગરીષ્મરૂતુવીતીગઇ, આવ્યાચોમાસાનાદન; વીદયુતચમકેનભવનગાજે, વરસેછેપરજન્ય.૨૬ તરૂક્ષુ સુમીતશોભેનવપલ્લવ, રમ્યગીરીચોપાસ; મધુપનીકરગુંજારવકરતા, લેતામ કરંદવાસ. ૨૭ વાસલેતામધુકરગુંજે વૃષ્ટીઅગનીતથાય; ત્યારેલક્ષ્મણનેરઘુવી રદેખાડે, વૃષારૂતુશોભાય. ૨૮ વળણ. વૃષારૂતુનીશોભાઅદભુત, ઘનગાજેન ભમાંહરે; મોરકળાકરીનાચતા, બપૈયાબોલેત્યાંહરે. ૨૯ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસં મતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંકીષ્કીંધાકાંડેતારાવીલાપેશ્રીરામેણશોકનીવાર્ણેશુગ રીવરાજ્યાભીષેકોનામસપ્તમોઅધ્યાય. ૭

અધ્યાય ૮

રાગમ્હલ્લાર. રઘુવીરકહેતુંજોનેલક્ષમણવૃષાઋતુશોભાયરે, વનવેલીકુશુમીતબોલેપતત્રીશબ્દશુંદરથાયરે; દેખીવારીદમોરનાચેકરેમુદીતકળાયરે, જેમવીરતીવંતહરીભક્તનેદેખીહરષપામેકાયરે. ૨ ઘનમાંહેદમકેદામનીજેમખળપ્રીતસ્થીરનવરહેક્યમે, જેમઘનવરસેનીચોઉતરીજેમવીદ્યાપામીબુધનેનમેરૂઅઘાતબુંદગીરીસેહેખળવચનસાધુજેમરે,લપટાયોકરદથભુમીપરજીવનેમાયાત્યેમરે.૪ નદીસુંદ્રભરીઉભરાઇચાલીજળદશોદિશાજાયરે,જેમસુક્ષમધનપામીનેખળઅભીમાનકરીઇતરાયરે. ૫ સમેટીજળજ્યાંત્યાંથકીતેનીચોભોમ્યભરાયરે,સદગુણસરવેસમેટીજેમસજ્જનરૂદયેસમાયરે.૬ સર્વસરીતાજળમળીનેજળનીધિમાંજાયરે,જેમજીવપામીહરીપદનેઅચળનિરભેથાયરે.૭ હરીતભુમીતૃણસંકુલનવજણાયેપંથરે, પાખંડવાદતેકરીથાયગુપ્તજેમસદગ્રંથરે.૮દાદુરઘુનીચોદશકરેજાણેપઢેબટુકઅનેકરે, નવપલ્લવથયાંવીટપજેમમલ્યાસાધકનેવીવેક. ૯ થયાજવાસાપત્રહીણજેમરૂડેરાજખળઉદ્યમરે, કંઇધુળખોળીનવજડેતજેક્રોધધરમીજેમરે. ૧૦ ભુમીશોભેશસ્યસંપન્નજેવીઉપકારીનીસંપત્ય રે, તમનિશામાંખદચોતચમકેજેમદંભીસમાજહુમેત્યરે.૧૧ ઘ્યારીયોફુટીચાલેજળનવરોકાયેનિરધારરે, જેમત્રોડીકુળમરજાદત્રીયાજ્યાંત્યાંકરેવ્યભીચારરે. ૧૨ કૃષીસુધારેકૃષીવંતજેમમોહમદતજેબુધવંતરે, પછેશસ્યનિરમળથાયજેમજ્ઞાનીશોભેમોહનેઅંતરે. ૧૩ પંથીમારગપડેરપટીમલીનઅંબરથાયરે, જેમઅશુભકર્મેકરીસાધુવીષયમાંલેપાયરે. ૧૪ ત્યારેચક્રવાકદેખાયનહીપામીકાળધર્મપળાયરે, વીવીધજંતુભુમીજેમરૂડેરાજવૃદ્ધિપ્રજાયરે ૧૫ ઉખરભુમીતૃણનજામેજેમહરીજનરૂદયેકામરે, પંથીજ્યાંત્યાંરોકાયાજેમજ્ઞાનેઇંદ્રીઠામરે. ૧૬ કયારેમારૂતપ્રબળજ્યાંત્યાંહીમેઘને લેઇજાયરે, જેમકપુતઆચરણેકરીકુળધર્મદુરપળાયરે. ૧૭કયારેદિવસેઘનઘટાવળીકયારેપ્રગટેપતંગરે, જાયઆવેજ્ઞાનજેમપામી

કુસંગસુસંગરે. ૧૮ એમવૃષારતુવહિગઇવળતીઆવિશરદશુજાણરે, અરેલ
ક્ષમણજેનેશોભાકહેછેરઘુપતિવાણરે. ૧૯ કાસફુલ્યોશ્વેતરંગેક્ષમાછાહીતેમરે
વૃદ્ધાઅવસ્થાવૃષારીતુનેઆવીશોભેજેમરે. ૨૦ અગસ્તપંથઉદેથયોસોષવામાં
ડયુંવારરે, જેમલોભનાપરીતાપથીસંતોષજાયેસારરે. ૨૧ સરસરીતજળસ્વા
દીષ્ટનીરમળશોભતુંમહાભાગરે,જેમજ્ઞાનપામીમોહમમતાકરેજ્ઞાનિત્યાગરે, ૨૨
પ્રગટયાંખંજનશરદમાંજેમપામીસમયશુકૃતરે, પંકજરહિતથઇધરાજેમતજે
રાયઅનિતરે. ૨૩ જળઅલપમાંથાયેવીકળમછપામેપરીતાપરે, બહુકુટંબીજ
નુહીણધનતેપામેજેમસંતાપરે. ૨૪ ઘનરહીતનીર્મળશોભતુરીતુશરદમાંઆકા
શરે, નીરમળહરીજનશોભતાજેમતજેવીષયનીઆશરે. ૨૫ કહુકહુવૃષ્ટીશર
દમાંહેઅલપથાયમેહરે, જેમકોઇકપામેભક્તીમારીભક્તવીરલાજેહરે. ૨૬ ત
જીનગરચાલ્યાનૃપવણીકતાપસભીખારીજાણરે, હરીભક્તીપામીચારઆશ્રમ
તજેશ્રમનિરવાણરે. ૨૭ સુખીમછનીરઅગાધનાજેમહરીશરણેજનરે, ફુલ્યાં
કમળસરશોભતુજેમબ્રહ્મસરગુણધન્યરે ૨૮ દુખીચક્રવાકનીશાગમનખળજે
ઇપરસંપત્યરે, અતીતૃષાતુરચાતરૂકદુખીજેમશીવદ્રોહીનેવીપત્યરે. ૨૯ શરદ
આતપદીવસનોહરેહેંદુતેપરીતાપરે,જેમસંતદરસનશરણથીથાયમુક્તત્રીવીધી
તાપરે.૩૦ ચકોરસરવેચંદ્રનીરખેજેમહરીજુવેહરીજનરે,વીત્યામશકહીમત્રાસ
થીદ્રીજદ્રોહકુળનાશનરે.૩૧ભુમીજીવવૃષાતણાતેગયાશરદવીલાઇરે, સદગુરૂક
પાયેજાયજેમસંશેભરમસમુદાઇરે.૩૨ એમવૃષારીતુવીતીગઇઆવીનીરમળશ
રદપ્રભુધરે, અરેબાપલક્ષમણસીતાનીહજુનપામ્યાકંઇશુધરે. ૩૩ વળણ. કં-
ઇશુધનપામ્યાસીતાની, આવીશરદરીતુપાવનરે; એમવીરહેવ્યાકુળથયાવળ
તા, રઘુપતીસોચેમનરે. ૩૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં
કીષ્કીંધાકાંડેવૃષાશરદરૂતુવર્ણનનામઅષ્ટમોઅધ્યાય. ૮

અધ્યાય ૯

રાગમારૂ. ગયાચોમાસાનાદન, આવીશરદરિતુપાવન, લક્ષમણનેકહેછે
શ્રીરામ, ભુલ્યોશુગ્રીવઆપણુકામ. ૧ થયોરાજ્યમદેકરીમાતો, નારીસંગેવિ
ષેરંગરાતો; તારારૂમામળીરૂપવાન, ભોગવેકરીઆસબપાન. ૨ પામ્યુંચિત્તવિ
ષેમાંલીન,થયોમરકટતેનેઆધન;એનેકરવીઘટેશિક્ષાય,આપણોએમિત્રકહેવા
ય. ૩ ચાલેકુપંથસજ્જનજેહ, લાવીયેસદમારગતેહ; માટેલક્ષમણજાતુંત્યાંહે
તેડીલાવ્યસુગરીવનેઆંહે. ૪ જોનમાનેવચનકપીરાય. તોકરજેએનેશિક્ષાય
એભુલીગયોઆપણુંકાજ, માટેદંડદેવોઘટેઆજ. ૫ કરેભક્તબ્રાહ્મણનોજેદ્વે
ષ, દંડદેવોઘટેતેનેએષ; હરિહરનાંનીંદેચરિત્ર, કરેપરનેપિડાઅપવિત્ર. ૬ સદ
પાત્રનુંકરેઅપમાન,બળપામિકરેઅભિમાન; વરતેવેદવિરૂધનેપંથ, કરેહીંસા

નિદેસદગ્રંથ.૭ જેસજ્જનમિત્રનેવાહે, તેકૃતઘ્નીઅધરમિકહેવાયે;જેકોકરતા
ળપાખંડ, એટલાનેદેવોદંડ. ૮ બળહોયતોકરીયેશિક્ષાય, નહિતોતજીયેતેને
વૈથાય; માટેજાતુંશુગરીવપાસ, નામાનેતોકરજેનાશ. ૯ ચાલ્યાલક્ષમણશુ
નેવચન, અતીક્રોધધરીનેમનઃ કરધનુષબાણગ્રહીસાર, આવ્યાકીષ્કંધાપુર
મોઝાર. ૧૦ ગયાઆગળહનુમંતત્યાંહે, ચેતાવ્યોશુગ્રીવછેજ્યાંહે; રામે
લ્યાલક્ષમણઆજ, ગયાભુલીશુંરામનુંકાજ.૧૧ કહેશુગરીવઘણુંયેથાશે,
વેહળવેશુંધીમંગાવશે; એમગણકારયુંનહિજ્યારે, રામાનુજકોપ્યાતેણીવા
૧૨ કર્યોધનુષતણોટંકાર, થયોનગરમાંહાહાકાર; નાઠાવાનરપામિત્રાસ,
વ્યાસર્વેશુગ્રીવનિપાસ. ૧૩ ત્યારેશુગરીવડરીયોમન, હનુમંતશુંબોલ્યોવ
એમનોક્રોધસમાવોઆજ, ચાલોકરીયેશ્રીરામનુંકાજ. ૧૪ ઉઠયોશુગરીવ
ભયઆણી, કરીઆગળબન્યોરાણી; સુમિત્રાસૂતનિસ્તુતીકીધી, ચરણનં
શીદ્દપરલીધી. ૧૫ બોલીરાણીયોદઇનેમાન, અમનેઆપોએવાતણદાન;
મ્યાશાંતએવુંશુણીશેષ, ત્યારેઉતર્યોક્રોધઅશેષ. ૧૬ લેઇઅનેકવાનરનેસ
રામપાસેઆવ્યોકપિનાથ; પાહિપાહિમુખેકહીવાણી, રાખોશરણેસારીંગ
૧૭ એવુંકહિનમ્યોરામનેચરણ, ત્યારેબોલ્યાઅશરણશરણ; અરેશુગ્રી
મ્યારાજ, તેણેભુલીગયાઅમકાજ. ૧૮ ચારમાસચોમાસુવામ્યા. પણશુ
તાનિનપામ્યા;ત્યારેશુગ્રીવકહેમહારાજ, હવેનિશ્ચેકરૂંતમકાજ. ૧૯ એમ
શુગ્રીવબળવંત, તેડ્યાસરકટરીંછઅનંત; સપ્તદ્વિપતણાકપિજેહ,તેડાવ્યા
મોકલીતેહ. ૨૦ આવ્યાઅસંખ્યવાનરત્યાંહે, ગીરીવૃક્ષગ્રહીકરમાંહે; કુ
ળેપાડેચીસ, આવીઊભીયાતેસર્વેકીશ. ૨૧ બોલ્યાશુગ્રીવતેશુંવચન, કપીસ
ધરજોમન; કરવુંઆપણેરામનુંકાજ, કોઇઆળશનવકરશોઆજ. ૨૨ કા
કરીયેશીઘ્રાય, મેળવિયેરામનેસીતાય; ત્યાંસુધીરહેવુંસહુનેપાસ, કરવુંકા
થઇનેદાસ. ૨૩ ત્યારપહેલોજેકોજાયઆપ,તેનેબ્રહ્મહત્યાનુંપાપ; એકરચા
જેયેરજાય,તેકપીમાત્રગમની . ૨૪ એકારજમાંકરેજેખોટાઇ, તેને
રામદવાઇ; જેકોકરશેઆળસઅભીમાન, તેનાંછેદીશનાકનેકાન. ૨૫ એ
ણીશુગ્રીવનાંવચન, સર્વેકપીવરકંપ્યામન; સહુવનચરેમાનીધાક, વાગી
સુતકેરીહાક. ૨૬ કપીસૈન્યજોઇરણધીર, મનમાંહરખ્યારઘુવીર; કહેશુગ્રી
રઘુરાય, મુજનેઘણીચીંતાથાય. ૨૭ આમળ્યુકપીસૈન્યઅપાર, એશુંખા
કરશેઅહાર; ત્યારેબોલ્યોરૂમાપતીવાણી, તમેસાંભળોપુરૂષપુરાણી. ૨૮
ફુલપત્રકંદમુળ, કરશેઆરકપીઅનુકુળ; તેજોનહીમળેબીજુંઅન્ય, તો
શેપવનપ્રાશન. ૨૯ ગિરિતરૂવરશસ્ત્રસમસ્ત, એમનેનજોઇયેકાંઇવસ્ત્ર; એ
ણીનેહસ્યાશ્રીરામ, પામ્યાહરષતેપુરણકામ. ૩૦ પછેસુગ્રીવેવિચારીમતિ,

ચાંનળનેસેન્યાપતિ; કરવાસિતાનીપરિશોધ, દેશદેશમોકલિયાજોધ. ૩૧ જોયું પૃથ્વીનેપાતાળ, સ્વર્ગલોકમાંહેજોઇમાળ; સપ્તદ્વિપભુમિનવખંડ, જોયાછપ નદેશઅખંડ. ૩૨ સરસરિતાગિરિઉપવન,સર્વખોળીવળ્યાકપિજન; નજડચા તેનેસિતાઅનુપ, નથીઓળખતાતેનુંરૂપ. ૩૩ રામનીજ્ઞાનશક્તિસીતા, મુ ળમાયાજેપરમપુનિતા; તેતોભેદુવિનાકેમજડે, બીજાબાપડાભુમિઆથડે. ૩૪ જેમઅહમમતાકરીજન, પામિવિભ્રમબુદ્ધિમન; ગુરૂશરણવિનાનિદાન, કહો તેકેમપામેજ્ઞાન. ૩૫ એમવાનરફરિનેઆવ્યા, નવસિતાનીશુધલાવ્યા; ત્યારે શુગ્રીવેતેણીવાર, મોકલ્યાદક્ષિણદેશમોઝાર. ૩૬ ખટવાનરમહાબળવંત, કો પેકાળનોઆણેઅંત; દશસહસ્ત્રકપિતેનીસાથ, આપીઆજ્ઞાતેકપિનાથ. ૩૭ ન ળનિળનેજાંબુવંત, રષભઅંગદનેહનુમંત; ચાલ્યાતત્પરથઇતેણીવાર, પુછે રામનેવાયુકુમાર. ૩૮ કેવુંછેજાનકીજીનુંરૂપ, આપોએધાણીરઘુકુળભુપ; કહો અંતરનીકાંઇવાત, ત્યારેબોલ્યાશ્રીયુગતાત.૩૯ શુણમારૂતીસીતાઅનુપ,નથી ત્રિભુવનમાંએવુંરૂપ;એનાઅંગતણીજેસુવાસ,અર્ધજોજનચાલેપ્રકાશ.૪૦મુખ કરપુરગંધસુઠામ, અહોરાત્રિજપેમુજનામ; જેસમીપનાવૃક્ષપાષાણ, બારહાથ લાગીનીરવાણ.૪૧ જપતાંહશેનામજમારૂ, સુણઅંતરવાતઉચારૂ; જ્યારેનીક ળ્યાવનનીરમાર,ત્યારેકૈકેઇઘરમોઝાર.૪૨ પહેરાવ્યાંકૈકેયેવનકુળ,અમોપેહેર્યાંજા ણીઅનુકુળ;સીતાનેપહેરાવામુક્યાંજ્યારે,નેત્રસમશ્યાકરીઅમોત્યારે.૪૩ તેમાટે નધરચાંવનચીર,છાનીવાતએકહેજેવીર;પોતાનીમુદ્રીકારરઘુનાથ, ઘાલીઅંજ નીસુતનેહાથ.૪૪ નીશ્ચેઓળખીસીતાનેજાણી,આતુંઆપજેમુજએધાણી;શુ ણીપાયેલાગ્યોકપિધીર, શિરહસ્તમુક્યોરઘુવીર.૪૫ જાતુંસીતાનીશુધલાવજે, વીજેપામિવહેલોઆવજે; ઉડચાઆકાશમાંપછેકીશ, રામચરણેનમાવીશિશ. ૪૬ વળણ. શીશનમાવીરામચરણે, ચાલ્યાવીરજવીચીત્રરે; કહેદાસગીરીધ રશ્રોતાસુણો, હવેકહુંહનુમંતચરીત્રરે. ૪૭ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકી નાટકધારાયાંકિષ્કધાકાંડે સીતાશોધનાથહનુમાનપ્રતિરામ આજ્ઞાકર્ણનાંમ ન વમો અધ્યાય. ૯

અધ્યાય ૧૦.

રાગઆશાવરી. હવેરૂષીમુખઉપરરામરહ્યાછે, સેવેસુગ્રીવરાજ; અનેકદે શનાકપીઆવ્યાછે, કરવારામનુકાજ. ૧ સુધીનેઅરથેગયાકેટલા, કેટલારામ નીપાસ; અનેકપ્રકારનીરમતકરેછે, રીઝવેરમાનીવાસ, ૨ કેટલાગાનકરીનેના ચે, ગાયરાઉપગત; રાગમુર્છનારાગણીસાધે, સપ્તતાળસંગીત. ૩ પ્રબંધખં ડરચનાનેરૂપદ,ત્રણગ્રામપદછંદ; બહુવિધિકળાકરેકપીવર, એમરીઝવેરઘુકુ ળચંદ. ૪ હવેશ્રોતાજનસાવધાનથઇને. સુણજોએકેમન; પેલાકપીવરદક્ષિણ

દેશગયા, તેમાંમોક્ષઅંજનીતન. ૫ રશભ, નભ, જાંબુવંત, વળિઅંગદ, ને હનુમંત; ચાલ્યારામચરણુશીરનામી, ઉછળતાબળવંત. ૬ ત્યારેવનએકદીઠુંદગ્ધથયેલું,આવ્યાતેમોઝાર; ત્યારેઅચેતથઇનેકપીત્યાંપડીયા, પામ્યાદુખઅપાર. ૭ પછીરામનુંસ્મરણકર્યુંસઉકપીયે, ત્યારેથયાસાવધાન; એટલેએકમ્હારાક્ષસઆવ્યો, તનુપરવતસમાન. ૮ પહોળુમુખકરીભક્ષણકરવા, જેવોઆવ્યોધાઇ; ત્યારેઅંગદેક્રોધકરીનેતેને, પછાડયોબેપદસાહી. ૯ તેરાક્ષસમટીદીવ્યરૂપથયો, તેનેપુછેવાયુકુમાર; ભાઇકોણહતોકેમઅસુરથયોતો, કહેમુજનેવિસ્તાર. ૧૦ ત્યારેદીવ્યરૂપકહેકપીસાંભળો, હુંડંડીરૂષીનોતન; વરશઅષ્ટાદશકેરોથયોત્યારે,રમતોહતોઆવન. ૧૧ ત્યારેએકસમેવનદેવીઆવી,ભક્ષણમુજનેકીધો, પીતાયેજાણ્યુંતવક્રોધકરીને, ઘોરશ્રાપતેદીધો. ૧૨ આવનબળીનેભસ્મથજો, થયુંવીપરીતઆચર્યું; આવનમાંકોઇપ્રાણીઆવેતે, નીસ્ચેપામજોમર્ણ. ૧૩ તેશ્રપેકરીનેભસ્મથયુંવન, હુંથયોમ્હારાક્ષસરૂપ; જોજનબારલગીજીવહીંશા, કરતોકર્મકરૂપ. ૧૪ મુજનીમીતજેવનબળીયું, થયોઅનેકજીવનોનાશ; તેપાતકમારેશીરબેઠું, એઅકળગતીઅવીનાશ. ૧૫ તેઆજતમારાદરશનથીહું, પામ્યોગતીમહારાજ; જેઅરથેકરીતમોજાઓછો, સીદ્ધથશેતમકાજ. ૧૬ એવુંકહીગયોભવનપોતાને, ડંડીરૂષીનોપુત્ર; પછીવાનરસરવેભુખ્યાથયા, કંઇઆરમલ્યોનહીસુત્ર. ૧૭ તેદગ્ધવનમાંકંઇયેમળેનહી, પત્રફુલફળમુળ; આરખોળતાફરતાસરવે, કપીથયાવ્યાકુળ, ૧૮ તેવનબારએકવિવરજઆવ્યું, દીઠુંગફાનુંમુખ; પંખીનીકળેપેસેતેમાં, તેજોઇપામ્યાસુખ. ૧૯ પ્રવેશાસરવેતેવીવરમાં, થયાઆગળહનુમંત; ત્યારેકપીસર્વત્યાંપડીયાતતક્ષણ, થઇનેમુર્છાવંત. ૨૦ પછીપોતાનાપુંછવડેકરી, બાંધ્યાહનુમતેતેણીવાર; ત્યારેઆગળજાતાંપ્રકાશજઆવ્યો, વનએકશોભાઅપાર. ૨૧ ત્યારેસાવચેતથયામારૂતસ્પરશે, કપીસઉચાલ્યાજાય; જેમસંતનીપુઠેમુમુક્ષુફરે, એમમારૂતીપુંઠેપળાય. ૨૨ ત્યારે આગળજાતાંકનકનામંદિર, સુંદરશોભાવિશાળ; તેજોઇકપીસઉવિસ્મેપામ્યા, રચનાદીઠીરસાળ. ૨૩ એટલેએકખેચરીઆવીને, ઉભીતેણેઠામ; દેવકન્યાઅતિસુંદરરૂપે, સુપ્રભાતેનુંનામ. ૨૪ ત્યારેઅંજનીપુત્રેપુછયુંતેને, કહેબાઇતુંછેકોણ; આમણીજડીત્રસોનાનાંમંદીર, કોણતણાંનિરવાણ. ૨૫ ગુફામાંહેકંચનનાંમંદિર, કોણરહેતુંએમાંહે; બીજુંકોઇદેખાતુંનથી, તુંએકલીકેમછેઆંહે. ૨૬ વળણ. આંહેકેમરહીછેતુંએકલી, તેકહેનીસત્યવચનરે; પછીસુપ્રભાવળતીઉચરે, તમેસાંભળોમારૂતતનરે. ૨૭ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંકિષ્કિંધાકાંડે દગ્ધવનેમ્હારાક્ષસમોક્ષણાતવામરાણાંગુફામવેશોનામદશમોઅધ્યાય, ૧૦

અધ્યાય ૧૧

રાગધન્યાશ્રી. ખેચરીબોલીશુણકપીરાજજી, વાતપુરવનીકહુંમહારાજ
અસુરએકરહેતોમયાશુરનામજી, તેતપકરતોઆંણેઠામજી. ૧ ઢાળ. આડા
તપકરતોહતોતે, મયાશુરબળવંત; તેણેઆરાધનકર્યુંબ્રહ્માનું,પ્રગટયુંતપતે
અનંત. ૨ ત્યારેચીંતાતુરથઇવીધિઆવ્યા, શુંમાગશેવરદાન; આવીઆપ્યું
ાનઅશુરને, ત્યારેબોલીયોબળવાન. ૩ વરદાનઆપોવીધીમુને, ત્યારેબ્ર
ેકહીવાણ; નથી થયોતપહજુપુર્ણતારો, માટેશુણનિરવાણ. ૪ હવેઆજ
ુગુપ્તરહી, તપસાધ્યનીરમળમન; છાનોરહેતુંગુફામાં, જેમજાણેનહીકોજ
૫ એવુંકહીવીધિયેવીવરરચીયું, વનસરોવરસાજ; કર્યોમેહેલકનકતણા
સુરનેરહેવાકાજ. મયદૈત્યનેરાખ્યોઆંહાં, પછેવીધીબોલ્યાવાણ; આવીવર
હારેનીકળે, તોજાયેતારાપ્રાણ. ૭ ગયાપ્રજાપતીએવુંકહી, રહ્યોઅશુરઆંણે
ર; તેણેબ્રહ્માકેરૂકપટજાણ્યું, કર્યોંમનવીચાર. ૮ જોવીવરબારેનીકળુંતો, મ
ાસુંઆપ; મુજતપથકીવીધીઆવીયા, ઉલટોદીધોશ્રાપ. ૯ માટેક્ષેકરૂંસ
વનો, અશુરનીવૃદ્ધીથાય; એવુંવીચારીનેમંત્રમેલા, જપતોમહાકાય. ૧૦
ાણતોતોમંત્રબહુ, આશુરીવીધાએવ; કલ્યાણઇછેઅશુરનું, પામેપરાજય
. ૧૧ તેઇંદ્રેજાણ્યુંકાજવીપરીત, ગયોબ્રહ્માપાસ; એકહેમકન્યાકરી વાધી
, નામહેમાતાસ. ૧૨ મહારૂપવંતરસાળભુષણ, એવીનીરમીનાર; તેકન્યાલે
દ્રઆવ્યો, વીવરકેરેદ્વાર. ૧૩ કન્યાપ્રવેશીવીવરમાં, બારણેઉભોઇંદ્ર; તેઅ
રેદીઠીસુંદરી, મૃગલોચનીમુખચંદ્ર. ૧૪ તેમયાશુરમોહપામીયો, જોઇરંભા
પ્રમાણ; હેસુંદરીવરમુજને, એમઅસુરબોલ્યોવાણ. ૧૫ ત્યારેકન્યાકહે
ણેચાલો, વરૂતમનેઆજ; એવુંસાંભળતામાંઉઠયો, જાણેથયુંમારૂંકાજ.
તેનેમકરધ્વજનાંબાણવાગ્યાં, થયોકામેઅંધ; ભુલ્યોવચનબ્રહ્માતણું, ન
જાણ્યોમરણસબંધ. ૧૭ બારણેઆવ્યોકન્યાવરવા, અશુરકામીજેહ; ત્યારે
મારયુંવજરશીરમાં, મરણપામ્યોતેહ. ૧૮ પછેહેમાંનેરાખીઆંહાં, હું દેવક
સાથ; મુનેઅનુચરીસોંપીકરી; ગયોસ્વર્ગમાંસુરનાથ. ૧૯ કેટલાદિનએ
રહિ, પછેજાવામાંડયુંબાળ; તેકન્યાપ્ર[illegible]રજોડી, મેપુછયુંતતકાળ. ૨૦
મુકીનેકેમજાઓછો, એકલીઆણેઠાર; શીગતીથાશેમાહેરીએવું, શુણીબો
નાર. ૨૧ થોડાદિવસમાંરામકેરા, દુતમળશેસત્ય; પછીદરશનકરજેરામનું,
રેપામીશતુંસદગત્ય.૨૨ એવુંકહિતેકન્યાગઇ, વિધીલોકમાંનિરધાર; તેદિવ
ીહુંરહિછું, એકલીઆણેઠાર. ૨૩ તમોદુતશ્રીરઘુવીરના, મેઓળખ્યાથયું
; તમવિનાકોબીજાથકી, નવઆવાએઆઠામ. ૨૪ કહોવિરક્યાંછેરામજી,
મેગતોમહારાજ; કલ્યાણથાયેમાહેરે, દરશનથાયેઆજ. ૨૫ હનુમંતકહે

રશીમુખઉપર, બિરાજેશ્રીરામ; અનેકશેવકશેવતા, ભકતનાપુરણકામ. ૨૬ પછેશુપ્રભાયેકર્યુંપુજન, દીવ્યફળજળઆહાર; સર્વેકપીસતોષીયા, તૃપ્તીથયા તેણીવાર. ૨૭ હનુમંતકહેબાઇદેખાડો, મારગજવાનોજેહ; ત્યારેશુપ્રભાકહે નેત્રમીચો, થશેકારજએહ. ૨૮ ત્યારેસઉકપીયેનેત્રમીચ્યાં, મંત્રભણીયોધીર ક્ષણમાંહેઆવીરહ્યા, ઉભાસીંધુકેરીતીર. ૨૯ લોચનઉઘાડ્યાંત્યારેદીઠો, સીંધુશતજોજન; પેલીગુફાનારીનદીઠી, આશ્ચર્યપામ્યામન. ૩૦ સંસારદુખવેષ્ટીત પ્રાણી, વીકળથાયેજેમ; તેનેજ્ઞાનઆપીગુરૂબારણે, કાઢેકરેસુખીયાતેમ. ૩૧ એપ્રકારેકપીસધઉભા, જળનીધીનેતિર; તેકૃપામાનીરામની, મનકર્યુંનીશ્ચે વીર. ૩૨ પેલીસુપ્રભાતજીત્રચાલી, આવીરધુવરપાસ; સાષ્ટાંગનમીરામ નેચરણે, સ્તુતીકરીસુખરાશ. ૩૩ ઉપદેશતેનેકર્યોપ્રભુયે, આપ્યુંજ્ઞાનઅભેદ; તેનેબદ્રીકાશ્રમમોકલી, પ્રગટયોદુદેનીરવેદ. ૩૪ તેધ્યાનધરીથોડાદીવસમાં, પામીપદનીરવાણ; હવેસીધુતિરેકપીઉભા, વીચારકરતાજાણ. ૩૫ વળણ. વીચારકરતાકપીસરવે, દીઠોસીંધુશતજોજનરે; નવપામ્યાસુધીસીતાની, ઘણીચીંતાપ્રગટીમનરે. ૩૬ ઇતી શ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં કીષ્કીંધાકાંડેસુપ્રભાયા શ્રીરામચંદ્રદર્શનાતબદ્રીકાશ્રમપ્રવેશોનામએકાદશો અધ્યાય. ૧૧

અધ્યાય ૧૨

રાગ સારીંગ. હવેસીંધુતિરેકપીસરવેઉભા, ચીંતાકરતામન; કહોભાઇહવેકેમકરીશુંઆવ્યો, સાગરશતજોજન. ૧ સીતાનીકાંઇશુધીજડીનહી, હવેવાટજુવેછેરામ; આપણેપાછુંજવાયનહીત્યાં, કર્યાવીનાએકામ. ૨ વળીકાયરથઇ જોપાછાજઇયે, તોદેખાડિયેશુંમુખ; તેકરતાંમરવુંએઉત્તમ, શેવાયનહીતેદુખ ૩ એવુંવીચારીકાષ્ટએકઠાં, કરીયાંતેણીવાર; સરવકપીબળવાથયાઉભા; અગ્નીમુકયોતેમોઝાર. ૪ ત્યારેજાંબુવાનકહેસાંભળોભાઇ, એમસંહસાનતજીયે પ્રાણ; ધીરજરાખોએમકરતાંથશે, અપકીરતીનિરવાણ. ૫ ત્યારેમારૂતીકહેહો જાંબુવાન, તમોવૃદ્ધછોમાટેઆજ; જોકંઇસુંઝબતાવોઅમને, તોથાયરૂડાંકાજ. ૬ ત્યારેરીંછપતીહનુમંતનેકહે, તમોમારાકૃપાનાપાત્ર; તમથીકામથશેનીશ્ચે, સહુદુરજશેદુખમાત્ર. ૭ વળીમુદ્રિકારામેઆપીતમને, અમરકરીછેકાય; માટે વિઘનકશુંનડશેનહિતમને, નિરભેકારજથાય. ૮ એવાંવચનસુણીનેઅગ્નિચેતાવ્યો, મારૂતિયેતેણીવાર; પરિક્ષાજોવામાટેપ્રવેશા, અગ્નિમાંવાયુકુમાર. ૯ પણઆંચનલાગીઅંગકપીને, રામભજનપરતાપ; જેનાનામથકીટળેત્રીવીધી, ભવનાભુતીકભૌતિકતાપ. ૧૦ એમહનુમંતેત્રણવારઝંપાવ્યું, બળવાઅગ્નીમાંહે; પણરામકૃપાયેથયોતેશીતળ, આંચનલાગીત્યાંહે. ૧૧ તેસમેસર્વેજોજેકા

રકર્યો, નેચાંપ્યારૂદેહનુમંત; તમજેવોપૃથ્વીમાંબીજો, નથીકોઇબળવંત. ૧૨ એટલેઅરૂણનોપુત્રસંપાતી, આવ્યોતેણેઠાર; ક્ષુધાતુરમુખપહોળુકરી, આવ્યો કરવાકપીનોઅહાર. ૧૩ તેનેજોઇસહુરામસ્મરણકરી, કહેતાપરસ્પરવાત; આજટાયુજેવોપંખીદીશે, ભાઇજાણેએનોભ્રાત. ૧૪ એવાંકપીનાંવચનસુણ્યાંગીધે, નવીપાંખોફુટીતેણીવાર; ત્યારેહરખીસંપાતીઆવ્યોસહુને, પાયેલાગ્યોનિરધાર. ૧૫ તમોરામદુતઓળખ્યામેંનીશ્ચે, કયાંછેકહોરઘુનાથ; જટાયુબંધુમારોછે, તેતમેશુંજાણોભ્રાત. ૧૬ ત્યારેકપીવરકહેતેજટાયુનેમાર્યો, રાવણેયુદ્ધકરીજાણ; તાતનાજેવીક્રીયાકરીરામે, આપ્યુંપદનિરવાણ. ૧૭ જ્યારેમરણસાંભલ્યુંબંધુતણુ, ત્યારેસંપાતીરોવાલાગ્યો, અરેભાઇગયોમ્જ્યાવિના, મારેતારોવિજોગનભાગ્યો. ૧૮ એમઘણાવીલાપકર્યાસંપાતિયે, સંભારીનીજવીર; પછીઆશ્વાસનકરીછાંનોરાખ્યો, કપીયેઆપીધિર. ૧૯ ત્યારેસંપાતીકહેઅરૂણપુત્ર, અમોબંધુબેબળવાન; બાળપણમાંઉડચા, સુરજમંડળજોવામાન. ૨૦ જ્યારેતેજેદાઝવાલાગ્યાત્યારે, જટાયુપાછોવળીયો; હુંમમતેકરીગયોરવીમંડળલગી, પાંખોમારીબળીયો. ૨૧ પછેવ્યાકુળથઇનેપડયો ત્યાંથી, પૃથ્વીઉપરતેણિવાર; પાંખોબળીતેણેપીડાપામ્યો. પ્રગટયુંદુખઅપાર. ૨૨ પેલાપરવતમાંએકમુનીવરરહેછે, ચંદ્રઋષીતેનુંનામ; હુંજઇતેનેચરણેલાગ્યો, સ્તુતીકરીતેઠામ. ૨૩ ત્યારેમુજનેજોઇનેદયામનઆવી, પ્રસન્નથયામુનીનાથ; તતક્ષણમુજનેશીતળકરચો, મસ્તકમુક્યોહાથ. ૨૪ ત્યારેચંદ્રઋષીકહેરામદુતજ્યારે, આવશેસીંધુતીર; ત્યારેઉગશેતુજનેનવીપંખ, નેનુંદરશનકરતાં વીર. ૨૫ તેદિવસનોહુંઅહીંરહુંછું, જોતોતમારીવાટ; આજમુનેનવીપાંખો આવી, તેતમદરશનમાટ. ૨૬ હવેકહોકપીવરકયાંજાઓછો, કરવાનેશુંકાજ; તમેમનેઉપકારકર્યો, માટેકહોમુજસરખુંકાજ. ૨૭ વળણ. કંઇકાજકહોમુજ સરખુંમુનીવર, કેમઆવ્યાઆઠારરે; એવાંવચનસાંભળીસંપાતીનાં, પછેબોલ્યાઅંજનીકુમારરે. ૨૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંકીષ્કીંધાકાંડેસમુદ્રતીરેવાનરસંપાતીસમાગમોનામદ્વાદશોઅધ્યાય. ૧૨

અધ્યાય ૧૩

રાગસામેરી. હનુમંતવળતાબોલીયા, સુણુસંપાતીદ્વીજરાજ; અમોનિકલ્યાછુંકપીસઉ, રઘુવીરકેરેકાજ. ૧ સીતાપ્રીયાશ્રીરામનીગયો, દશાનનકરી હરણ; તેનીસુધીઅરથેઅમો, આવ્યાશોધતાગીરીઅરણ. ૨ તેસુધીકંઇપામ્યા નહીમાટે, થાયચીંતાઅપાર; ત્યારેસંપાતીકહેસાંભળોમુજ, વચનવાયુકુમાર. ૩ એ પેલીલંકાહુંદેખુછું, બેટસીંધુમાંહે; ચાંથકીસતજોજનછેકરે, રાજરાવણ ત્યાંરે. ૪ ત્યાંજાનકીધ્યાનસ્થબેઠાં, અશોકવનમોઝાર; મુજપ્રષ્ટઉપરબેશોસઉ.

લેઈજીઉત્યાંનિરધાર. ૫ આપરવતમાંમુજપુત્રછે, સતએકબળીયાજાણ; તેને બોલાવીતમનેપોંચાડું, લંકામાંનિરવાણ. ૬ મુણિવચનસંપાતીનાં, સરવેકર્યા મનવીચાર; અપક્ષીરતીથાયેઆપણી, જોએઉતારેપાર. ૭ ત્યારેરીંછપતીકહે ગીદ્ધને, કરીઅમનેઆજ્ઞારામ; માટેસરળપંથદેખાડોઅમને, થાયરૂડુંકામ. ૮ ગીદ્ધકહેઆમળીઆચળગીરિપર, તરૂપ્રાઢસઘન; ચંદનકેરોવૃક્ષછેતેનીશાખા શતજોજન. ૯ તેડાળલંકામાંપ્રવેશી, તેનીઉપરથઇનેજવાય; પણનાગવીંટા યાચ્રણા, શીતળથવાનેકાય. ૧૦ વીખજાળતેનાંખેચ્રણીતમો, નવજવાયેત્યાંહે; સતજોજનસીંધુઓળંગોતો, જાઓલંકામાંહે. ૧૧ એવુંકહીનમસ્કારકરીગી દ્ધ, ગયોનીજઆશ્રમ; પછીકપીસર્વેવીચારતા, કહોહવેકરવુંકેમ. ૧૨ મારૂતી કહેઓરીંછપતી, હુંપુછુંતમનેવાત; કહોબળતમારૂંકેટલું, કંઇકારજકરૂંસા ક્ષાત. ૧૩ જાંબુવાનવળતાબોલીયા, મુજબળતણોનહીપાર; પણક્ષીણપામ્યુ જોરમુજતે, કહુસત્યવીચાર. ૧૪ જેસમેબળીનેઘેરવામન, ત્રીવીક્રમભગવાન, વીરાટરૂપધર્યુંતદા, બ્રહ્માંડઅખીલસમાન. ૧૫ તેસમેહુંનેવેદસુક્ષેણ, બળીયા બેવીખ્યાત; એકદીવશમાંવૈરાટની, પરદક્ષીણાકરીસાત. ૧૬ તેદીવશનુંબ ળઘટયુંમારૂં, કહુંબીજીપેર; હુંમેરૂઉપરગયોએકદીન, મમતથીમદભેર. ૧૭ મનવીચાર્યુંરથઝાલુરવીનો, તક્ષપમારીત્યાંહે; તેરવીતણારથચક્રની, લાગીઝ પટપદમાંહે. ૧૮ તેદીવશનાથયાબાદળાપગ, ઘટયુસામર્થકામ; હવેથયોહુંવૃ દ્ધમાટે, નચાલેમુજહામ. ૧૯ હવેતમારૂંપરાક્રમકહો, અંજનીસુતબળવંત; કહોતમોઉડોકેટલું, ત્યારેબોલીયાહનુમંત. ૨૦ જ્યારેજન્મમારોથયોત્યારે, ભુખલાગીતાસ; રવીબીંબનેફળજાણીને, હુંઉડયોકરવાગ્રાસ. ૨૧ ગયોરવી મંડળલગીહું, એકફાળથીઉતકર્ષ; સંજોગતેદિનગ્રહણનો, આવ્યોરાહુકરવા સ્પર્શ. ૨૨ મેંજાણ્યુંએફળલેશેમારૂં, કર્યુંજુદ્ધસંદેહ; પછીસહીકાસુતનેમારિ યો, ગયોઇંદ્રપાસેતેહ. ૨૩ તેનીપક્ષકરીનેઇંદ્રઆવ્યો, લેઇસૈન્યઅપાર; ઘણું જુદ્ધતેસાથેકર્યું, તેનેમનાવ્યોહાર. ૨૪ તેસમેહુંવરદાનપામ્યો, થયાદેવપ્રસન્ન; મુજઅધિકબળવાધ્યુંતદા, થયોવરથકીબળવંત. ૨૫ એવાંવચનસુણીહનુમં તનાં, બોલીયાજાંબુવાન; તમપ્રાક્રમનોપારનહિ, નવથાયકોણેમાન. ૨૬ પણ મિત્રસુગ્રીવતમારો, તેથયોમાહાદુખવંત; ત્યારેશામાટેમાર્યોનહિ, કહોવાળી તેહનુમંત. ૨૭ નગરમાંથીકાઢીમુકયો, હતાઆપણસાથ; ત્યારેતમોકેમસાંખી રહ્યા, દુખીયોથયોકપીનાથ. ૨૮ ત્યારેવાળીસાથેકેમનચાલ્યું, કહોએઅભિ પ્રાય; તમથકીનહોતોએબળિશું, તમેનવજીતાય. ૨૯ વળણ. નવજીતાયોવા ળીશામાટે, કહેાામુજનેવૃત્તાંતરે; એવાંરીંછપતિનાંવચનસુણીને, બોલ્યાશ્રી હનુમંતરે. ૩૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંકિષ્કંધાકાંડેજાં

બુવાનહનુમાનસંવાદેબળકથનંનામત્રયોદશોઅધ્યાય. ૧૩

અધ્યાય ૧૪

રાગસામેરી. હનુમંતવળતાબોલિયા, શુણોરીંછપતિવિખ્યાત; સંદેહનીવરતુંતમારો, કહુંબાળાપણુનીવાત. ૧ વનમાંહેહુંફરતોસદા, ત્યાંમુનિતણાઆશ્રમ; હુંનીત્યેહેલણકરતેનું, સમજુનહિકંઇમર્મ. ૨ પાત્રફોડુંમુનીતણાંવળી, ફાડુંવનફળચીર; આશ્રમલેઇજાઉંઉચળી, વળીમુકુંસાગરતીર. ૩ એમબાળચેષ્ટાકરૂંનીત્યે, અકળાયાસહુબ્રહ્મ; સરવેમળીએકગીરીઉપર, રહ્યાકરીઆશ્રમ. ૪ એકસમેહુંગયોવળતો, નીશામાંતેઠાર; તેગિરીલીધોકરવીષે, જઇમુકયોસાગરપાર. ૫ જ્યારેપ્રભાતેઉઠયામુનિ, ત્યારેનવદિઠુંતેવન; ચોફેરસાગરઘુઘવે, જોઇસોચપામ્યામન. ૬ એકપીયેકાયરકર્યા, શોઉપાયકરીયેઆપ; એનેબ્રહ્માનુંવરદાનછે, માટેનલાગેશ્રાપ. ૭ તેસરવમાંએકમોક્ષમુની, શાક્તત્રરૂપીતેનુનામ; સહુવીપ્રનેધીરજઆપી, ગયાવિધીનેધામ. ૮ કહ્યુંદુઃખસરવેપ્રજાપતિને, મુનિવરેતેણિવાર; અંજનીસુતદેદુખઘણું, તેપિડેઅમનેઅપાર. ૯ વિષ્ણુયેચિરંજીવીકર્યો, માટેથયોનિરભેઆપ; વરદાનવળીઆપ્યુંતમો, માટેનલાગેશ્રાપ. ૧૦ હવેશુંકરિયેકહોપીતામહ, રહિયેજઇકોણઠાર; એઅમારીકેડેપડયો, કપીરૂદ્રનોઅવતાર.૧૧ ત્યારેબ્રહ્માકહેહેશક્તિત્રરૂપી, ઉપાયકહુંએકજાણ; એનેશ્રાપદ્યોવરરૂપ, જેવોલાગશેનીરવાણ. ૧૨ એવુંસુણીમુનીવરઆવીયા, હુંહતોજેણેઠાર; મુજસાથબોલ્યાક્રોધકરી, શક્તિત્રરૂપીતેણીવાર. ૧૩ રઘુવંશમાંહેપ્રભુપ્રગટયા, નારાયણનીરધાર; સ્થાપનકરવાધર્મનું; હરવાભુમિનોભાર. ૧૪ તેઅવધપુરપતીરાયદશરથ, પુત્રશ્રીરઘુવીર; તેપાળવાપિતુવચન, વનમાંઆવશેરણધિર.૧૫ તેથશેસ્વામીતાહરો, કરશેકૃપાસુર;તુંથઇશશેવકતેતણો, ત્યારેવાધશેબળપુર. ૧૬ અરેસુણકપીવરકહુંતુને, એસત્યવાણીમુજ; તુનેરામજીમળતાંલગી, બળક્ષીણરહેજોતુજ ૧૭ત્યાંલગીરહેજોગુપ્તબળ, તુંનહીપામેરણજીત; એવાવચનસુણીમુનીવરતણાં, ત્યારેઉપનીમુનેપ્રીત. ૧૭ તેશ્રાપમેંવરમાનીયો, ઘણુંહરખ્યોમનમાંહે; મુજમાતાયેપુર્વેકહ્યું, તુવચનમળીયુંત્યાંહે. ૧૯ પછેકિષ્કિંધામાંઆવીનેરહયો, સગ્રીવકેરીપાસ; અનુદિનપંથનીહાળતોરહું, સ્વામીમળવાઆશ. ૨૦ મુનીવચનમાટેવાળીને, નવમરાયોનીરધાર; એસંદેહટાળ્યોતમતણો, કહયોપુરવનોવીસ્તાર. ૨૧ હવેસ્વામીશ્રીરઘુવીરમળીયા, કરીકરૂણાપ્રેમ; માટેવીજયપામુસર્વઠામે, થાયમંગળક્ષેમ. ૨૨ એકથાકહેતાવારમાં, બળવાધ્યુંરામકૃપાય; હવેકાળજીતીવશકરૂ, તોઇતરશુંકહેવાય. ૨૩ જેનીઉપરરામકૃપાકરે, થાયનીરબળતેબળવાન; તરણુતોડેવજરને,જોસહાયશ્રીભગવાન. ૨૪ વળણ. ભગવાનજેનેસાહેકરતા, તેનાંસંકટદુરપળાયરે;જા

બુવાનનેહનુંમતકહે, એરામકથામહીમાયરે. ૨૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં કિષ્કિંધાકાંડજાંબુવાનપ્રતિહનુમંતાસ્વચરિત્રકથનંનામ ચતુર્દશોઅધ્યાય. ૧૪

અધ્યાય ૧૫

રાગમેવાડો. શ્રોતાજનસહુસુણજોભાવેહનુમંતચરિત્રપ્રબંધજી. અન્ય પુરાણમાંએકથાછેશક્તિઋષીનોસંબંધજી. ૧ હાવેસુતનોમહીમાજાણચોકપીસહુલાગ્યાપાયજી, તમથીકામથશેએનિશ્ચેબીજાથકીનહિથાયજી. ૨ તમોરામના પરમપ્રિયછોશેવકભક્તઅનન્યજી, વળીમુદ્રીકાપોતાનીઆપીછેતમનેરામેવીચારીમનજી. ૩ માટેતમોએકારજકરસોઅમનેથયોવિશ્વાસજી, એમકહીસહુપાયેલાગેસ્તુતિકરતાજેમદાસજી. ૪ ત્યારેરામનુંસ્મરણકર્યુંહનુમંતે, ધ્યાનધર્યુંએકમનજી, રઘુપતીરૂપરૂદેમાંરાખીમારૂતીબોલ્યાવચનજી. ૫ સુણોભાઇહુંજાઉંછુંનિશ્ચેલાવું સીતાનીસોધજી, પંથવિષેકાંઇનહિથાયમારોરામકૃપાયેરોધજી. ૬ જ્યાંલગીહુંજઇઆવુંઓળંગીસાગરશતજોજનજી, ત્યાંલગીરહેજોતમોઆહામેધીરજરાખીમનજી. ૭ કરીગર્જનાએવુંકહીથયાતત્પરતેણીવારજી, એકમહેંદ્રપરવતઉપરચઢીઉભાવાયુકુમારજી. ૮ સહુકપીનેકહેચ્યારેપાસેઝાલોગીરીમહાકાયજી, હું ઉડું ત્યારેડગેનહિજેમલાગશેપદપડઘાયજી. ૯ ત્યાંઉભાસ્મરણકરે રઘુપતિનુંચિતવ્યોદક્ષિણપંથજી, ચિતએકાગ્રેકરીનેધ્યાનમાંરાખ્યાજાનકીકંથજી. ૧૦ જુવેદેવતારહીઆકાશેકરેપરસ્પરવાતજી, એમારૂતીસીતાનીસુધલેવાનેજાયછેબળવિખ્યાતજી. ૧૧ હવેજળનિધીઓળંગીજાશેઅંજનીસુતબળવંતજી. સીતાનીસુધીલાવશેવળતાચઢશેશ્રીભગવંતજી. ૧૨ એકથાશુંદર કાંડમાંઆગળકહેવાશેવિસ્તારજી, રઘુપતિકેરાજશપાવનશતકોટીચરિત્રઅપારજી. ૧૩ જેશીખેગાયસુણેભણેકરેમનનધ્યાનનેવખાણજી, આલોકેસુખપામે ઘણુંપરલોકેગતિનિરવાણજી. ૧૪ શ્રીરઘુવરકૃપાકરેતેનેજેકરેએઅભ્યાસજી, નિરમળજશજુગમાંથાયતેનોપ્હોંચેમનનીઆશજી. ૧૫ આવોમનુશાદેહનહિઆવેફરીદેવનેદુર્લભજેહજી, સકળકર્મતનકરવાસમરથદ્વારમોક્ષનું એહજી. ૧૬ તે ધરીજેણેશુણીનહરિકથા, ભજ્યાનહિભગવાનજી, આત્મહત્યારોજાણવોતેને, જીવતોપ્રેતસમાનજી. ૧૭ ચોથોકાંડજેકિષ્કિંધાકેરો, પુરણજથામતિએહજી; પરચારસેંપુરાંઅધ્યાયપંચદશજેહજી. ૧૮ હવે શુંદરકાંડકહેવાશેનિર્મળ, સુણજોશ્રોતાજનજી; સાદરશ્રદ્ધાયેકરીપ્રેમે, રામચરિત્રપાવનજી. ૧૯ છંદ. પાવન

જશરઘુવીરના, જેસુણેનરનારીસદા; તેશુભપદારથચારપામે; દુખીનવહોયક દા. ૧ ત્રયતાપનોપરિતાપવામે, સુખપામેઅતિઘણું; આદરેઅવલંબનકરે, નિ ત્યમેવરામકથાતણું. ૨ કળીમાંહેસાધનક્ષીણપામ્યા, જોગજપતપનવસધે; હ રિનામમહીમાબળઘણું, દિનદિનપ્રતાપઅધીકવધે. ૩ તેમાટેતનમનધનઅર પી, સુધાસવોહરિકથા; કલ્યાણકરતાપાપહરતા, રામગુણસરવથા. ૪ તજી આશાઅવરઉપાશઇંદ્રિય, વિષયમમતાપરહરો; અવિનાશકેરાદાસથઇ, ભવ નાશહરીગુણવિસ્તરો. ૫ ધરીમનુષદેહસનેહ, શ્રીરઘુવીરસાથેજેકરે; તેઅખિ લપાપવીમુક્તથઇને, ભવસાગરસહેજેતરે. ૬ જેજીવનમુક્તાબ્રહ્મપરપણ, હરિ ચરિત્રતજેનહિ; કરેઅનાદરહરીકથાનો, તેનેપશુસ્રીગણવોસહી. ૭ અપવર્ગ સ્વર્ગથકીઘણું, સુખભક્તિમાંકહેછેમુનિ; વળીઅન્યસાધનથીઅધીકજે, રામ નામતણીધુની. ૮ એઅધીકતારીકથાનીતે, પુરાણનિગમાગમકહે; ધન્યધન્ય તેજનદાસગિરીધર, હરિચરણશરણસદારહે. ૯ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવા લ્મિકીનાટકધારાયાંસમુદ્રોલ્લંઘનાર્થેહનુમંતઃ મહેંદ્રાચળરોહણંનામપંચદશો અધ્યાય. ૧૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં કિષ્કિંધાકાંડ સંપુર્ણસમાપ્તેશુભંભવતુશ્રીકૃષ્ણાર્પણમસ્તુશ્રીગોકુલાધીજયતુ.

किष्किंधाकांड समाप्तः

अथ

શ્રી સુંદરકાંડ પ્રારંભઃ

અધ્યાય ૧

શ્રીગણેશાયેનમઃ અથશ્રીરામચરિત્રેસુંદરકાંડલીખ્યતે. રાગધન્યાશ્રી ॥ શ્રીપતિસુંદરસુખનાધામજી, ભક્તવત્સળપ્રભુપુરણકામજી; મંગળદાયકલાયકનામજી, સમરણકરતાંઆપેઅભીરામજી. ૧ ઢાળ. અભીરામથાયેનામલેતાં, પામેઅવિચળઠામ; એવાપુરૂષોત્તમપદકમળજુગને, નમિકરૂપરણામ. ૨ સહુભગવતિસંતનેવંદુકવીમોટાજેહ, હોયદોષપ્રાકૃતકાવ્યમાંકંઇક્ષમાકરજોતેહ. ૩ ચરિત્રકહુંરઘુવરતણાંજેપાવનરામકથાય, મુજવાણીપહોંચેજેટલીતેટલુંમેંકહેવાય. ૪ બાળકાંડનેઅયોધ્યાઆરણ્યકિષ્કિંધાય, એકથાપુરણકરીશહાવેસુંદરકાંડકથાય. ૫ જયજાનકીવરજગતપતિકાકુસ્થકુળનાદીપ, દશરથસુવનકરૂણાનીધીજયઅવધીનાથઅધિપ. ૬ આજ્ઞાપિતાનીપાળવાનિકળ્યાવનમોઝાર, સંગેલક્ષ્મણજાનકીલેઇચાલ્યાજુગદાધાર. ૭ ચિત્રકુટમાંકેટલાદિનરહીગયાડંડકવનમાંહે, પછેપંચવટીમાંહેવશ્યાગોદાવરીતટજ્યાંહે. ૮ રાવણેહરણકર્યુંતદાસીતાતણુતેણીવાર, તેનીશોધકરવારામલક્ષ્મણનિકલ્યાનિરધાર. ૯ રૂષીમુખપરવતઆવ્યાત્યાંમલ્યારૂદ્રસ્વરૂપ, સુગ્રીવસાથેમિત્રીકીધીમાર્યોવાળીભુપ. ૧૦ રાજઆપ્યુંસુગ્રીવનેત્યાંરહ્યાશ્રીજુગદીશ, પછેશોધસીતાનીકરવામોકલ્યાબહુકીશ. ૧૧ દક્ષિણદિશામાંમોકલ્યાખટકપીમહાબળવંત, નળનીળજાંબુવાનઅંગદશરભદનેહનુમંત. ૧૨ તેઆવ્યાસાગરત્રટેઉભાથઇદીગમુઢતેસિંધુસતજોજનછેગંભિરમહાગતિગુઢ. ૧૩ હનુમંતનીસ્તુતિકરીસરવેવિનવ્યાતેણીવાર, તમવિનાએકોણઓળંઘેબળવંતવાયુકુમાર. ૧૪ કુદવાસાગરથયોશ્વરમારૂતીતતખેવ, મહેંદ્રપરવતઉપરચઢીનેઉભોમહાબળીદેવ. ૧૫ ગતકાંડમાંએકથાકહીતેકરીસકળવિસ્તાર, વાલ્મિકીનાટકતણોસંમતમેળવીનિરધાર. ૧૬ હવેસુંદરકાંડકથાકહુહનુમંતલાવ્યાશુધ, પછેસૈન્યલેઇરઘુવરચ્યઢ્યાઅસુરશુંકરવાયુદ્ધ. ૧૭ સિંધુઉપરપાજબાંધીઉતર્યાપેલીતીર, ત્યાંવિભી

ષણઆવીમલ્યોજેરાવણતણોવીર. ૧૮ એકથાસુંદરકાંડમાંહેકહેવાશેવિસ્તાર, રઘુવીરજશવરણવકરૂતેજથામતીઅનુસાર. ૧૯ માટેશ્રોતાજનસાવધાનથઇનેશુણોરામચરિત્ર, જેશ્રવણમંગળરૂદેઅમૃતઅખિલપુન્યપવિત્ર. ૨૦ વળણ. પવિત્રથાયેચરિત્રસુણતાં, પાવનજશરઘુરાયરે; કરજોડીનેકહેદાસગીરીધર, સુંદરકાંડકથાયરે. ૨૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રે સંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેપ્રથમોઅધ્યાય ૧

અધ્યાય ૨.

રાગસામેરી. હવેશ્રોતાજનસાવધાનથઇને, સુણોરામકથાય; શતજોજનસિંધુઓળંઘવાહનુમંતતતપરથાય. ૧ મહેંદ્રપરવતઉપરચઢીને, કર્યુંપ્રૌઢશરીર; અવતારરૂદ્રપ્રતાપઝળકે, સુરજવતમહાવીર. ૨ વજરકછોટોકટીપ્રદેશે, ઝળકેકનકકોપીન; મુખપુછાગ્રેરક્તદીશે, પ્રવાળસરખુંપીન. ૩ કલ્પાંતચપળાસમચળકતું, ત્રિગુણયજ્ઞોપવીત; લાંગુળલાંબુંકર્યુંઉચું, કેશદેશઅમીત. ૪ એવામારૂતીમહાવીરધીર, સમીરસુતબળવંત; ઉડવાપુંછપછાડીને, કરીગરજનાતેઅનંત. ૫ ભુભુકારનાદકર્યોતદા, ખળભલ્યુસકળભુગોળ; ધરાકંપીતેસમેથયાં, સિંધુજળઅંડોળ. ૬ એમખળભલ્યાંપાતાળસાતે, નભથયોધુનીકાર; ચલ્યાદીગજશેષકંપ્યો, મેરૂનેમંદાર. ૭ બ્રહ્માંડમાંભરપુરવાપ્યો, શબ્દજેભુભુકાર; તેસાંભલ્યોરૂપીમુખપરવત, ઉપરજુગદાધાર. ૮ સુગ્રીવલક્ષમણશું કહે, રઘુવરતેણીવાર; ભાઇથયોતત્પરમારૂતી, કુદવાસાગરપાર. ૯ એમનાદવાપ્યોદશદીશા, ઘુરઘુરભયંકરઘોર; છુટીસમાધીશિવતણી, ગયોબ્રહ્મલોકેસોર. ૧૦ બ્રહ્માકહેસહુદેવને, જાયકપીવરકરવાકાજ; વીમાનબેશીજોવાઆવ્યા દેવશુસુરાજ. ૧૧ પછેપુંછશિશચઢાવીને, કંપાવિયાંસહુરોમ; ગરજનાકરીમારીતલપ, હનુમંતઉડયાવ્યોમન. ૧૨ મહેંદ્રપરવતચાંપીયો, તેગયોતરતપાતાળ; અંગઝપટથીપ્રસરેપવનતે, પ્રલયસમોતતકાળ. ૧૩ એમકુદીયાહનુમંતજી. આકાશમારગજાય; પદહસ્તચપળહલાવતા, તેઉછળતામહાકાય. ૧૪ વળીતલપઉપરતલપમારે, વાયુથીવેગઅપાર; દિવ્યબાણછુટયુંચાંપથી. જાણેરામનુનિરધાર. ૧૫ એમજાયઉદ્યાગગનમારગ, મારૂતીબળવંત; આશ્ચર્યકરતાદેવતા, જોતાસકળહનુમંત. ૧૬ ત્યારેઇંદ્રેજોવાનેપરીક્ષા, બળતણોમહિમાય; એકરંભાદેવીમોકલી, તેનીપ્રૌઢપરવતકાય. ૧૭ તેમુખપોહોળુંકરીઉભી, આવીમારગમાંહે; તેનામુખમાંહેપ્રવેશ્યા, અંજનીસુતત્યાંહે. ૧૮ પછેકરણમારગનીકળ્યા, સુક્ષમકરીનેરૂપ; તેસ્તુતિકરીગઇદેવપાસે, હરખિયોસુરભુપ. ૧૯ ત્યારેસમુદ્રેમિનાકપરવત, મોકલ્યોતેણીવાર; મનજાણ્યુશ્રમીતથયાહશે, ક્ષણસ્થંભેવાયુકુમાર. ૨૦ છેદવામાંડીપાંખોજ્યારે, ઇંદ્રગીરિનીત્યાંહે; ત્યા

રેહીમાચળનોપુત્રએ, સંતાયોસાગરમાંહે. ૨૧ સિંધુયેતેનેકહ્યુંજે, તુંઆપ્યજ ઇવિશ્રામ; તેગિરિવિધીયોગગનમારગ, કહ્યુંકપીનેકામ. ૨૨ હેમહાપુરૂષક્ષણુ એકમુજપર, વીરામોધરીધીર; હનુમંતનેકંઇશ્રમનથી, જેનેરૂદેશ્રીરઘુવીર. ૨૩ પછેટેકીદીધીહાથની, ત્યારેગયોતેપાતાળ; મુખરામનામનીગર્જનાકરી, મારીપોતેફાળ. ૨૪ ત્યારેસીંહીકાનામેઆસુરી, છેરાહુજેનોપુત્ર; તેપોહોળુંમુખકરીનેરહી, તેણેસાંધ્યુંછાયાસુત્ર. ૨૬ પંખીઆદેજાયજેકો, ગગનમારગત્યાં હે; તેસુત્રસંકલનાથકી, આવીપડેમુખમાંહે. ૨૬ બારયોજનવદનપોળુ, વિકાશુંતેનાર; તેનામુખમાંહેહનુમંતજી. આવીપડયાનિરધાર. ૨૭ તેઉદરમાંહેમ વેશા, વળતુંવિચાર્‌યુંમન; પછીપેટફાડીનીકળ્યા, બળવંતવાયુતન. ૨૮ જેમ વિષયપાસસમપ્તતોડી, વિરકતજેબુધવંત; પરમારથમારગનિકળે. એમનિકલ્યાહનુમંત. ૨૯ તેસિંહીકાપામીમરણ, વળતાંકિડિયાકપીરાજ; ત્યારેલંકાદેવીઆડીઆવી. કરવાવિપરીતકાજ. ૩૦ તેમારગરોધકરીરહી, કપિયેકર્યોપદપ્રહાર; ત્યારેક્રોધેકરીમુખવિકાશીને, આવીકરવાઅહાર. ૩૧ પછેરામસ્મરણ મુખેકરી, કોપીયાત્યાંહનુમંત; તેનાશિરવિષેએકમુષ્ટીમારી, પડીમુર્છાવંત.૩૨ પદતણીઠોકરથીઉડાડી, પડીલંકામાંહે; તેલંકણીતનથયુંકચ્ચર, વિકળથઇ છેત્યાંહે. ૩૩ લંકણીપડતાંનગરહાલ્યું, થયોભુમિકંપ; ત્યારેદશાનનડરિયોતદા, મનથયોખેદઅજંપ. ૩૪ એમસિંધુશતજોજનઓળંગી, પામીયાકપીપાર; પછીનગરમાંહેપેસવાનો, કર્યોમનવિચાર. ૩૫ એકક્રોચાનામેકનીષ્ટભગની રાવણકેરીતેહ; તેનાસ્વામીઇંદ્રેમારયો, ધરઘરનામેજેહ. ૩૬ તેક્રોચાનેરાવણે થાપી, લંકારક્ષાકાજ; તેઆવીસનમુખરહીઉભી, રોકિયાકપીરાજ. ૩૭ હનુમંતનેઝાલીકરી, મુકીયામુખમોઝાર; તેઉદરમાંહેઉતારી, મુખબીડયુંતેણીવાર. ૩૮ તેનુંપેટફાડીનિકલ્યા, તેમરણપામીત્યાંહે; એવેસાંજપડીદિનઆથમ્યો, ત્યારેગયાલંકામાંહે. ૩૯ વળણ લંકામાંગયાઅંજનીસુતનિસાયેનિરધારરે. રામકૃપાયેવીનટળીયાંપામ્યાસીંધુપારરે. ૪૦ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમત વાલ્મિકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડે સમુદ્રોલ્લંઘનેહનુમંતઃલંકાપ્રવેશોનામદ્વીતીયો અધ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩.

રાગ પરજ. હનુમંતલંકામાંપ્રવેશા,નિશાયેનિરધાર; સુક્ષમરૂપધરીનેજોતા, કરતામનવીચાર.૧ કેમજડશેહવેજાનકીમુને,રહ્યાંહશેકોણઠામ;ઘેરઘેરફરતાચીંતાધરતા; કરતાકળાયેકામ. ૨ જેમસાધકઆત્મપ્રાપ્તીઅરથે, ખોળેસારાસારવીચાર; જેમમહાયાત્રામાંવીછોહથયોહોય, માતનેખોળેકુમાર.૩ જેમમહાવૈદ્યવનમાંહેનિકળ્યો,શોધેસંજીવનીમુળી;જેમવરાહરૂપધરીનેહરિયે.શોધીશ્રરામમુળી

૪ જેમસાગરમાંહેમુકુ દેશોધ્યા, મછરૂપધરીવેદ; સતગુરૂનેજેમશોધેમુમુક્ષુ, પામી જથાનિર્વેદ. ૫ એમસીતાનેખોળેકપી, તેનેનથીદેખતુંકાય; એવેઇંદ્રજીતનુંમંદિરદીઠું, હેમરત્નમયસોય. ૬ તેમંદીરમાંહનુમંતપ્રવેશા, અદૃશ્યથઇનીરધાર; ત્યારેરાવણસુતશક્રજીતસુલોચના, પોઢયાંપલંગમોઝાર. ૭ શેષનાગનીએછે કન્યા, ઇંદ્રિજીતનીરાણી; જેનારૂપથકીરતીલજ્યાપામે, માનમુકેઇંદ્રાણી. ૮ એનારૂપનીઉપમાલાયક, ભુતળમાંનથીનારી; તેનેજોઇહનુમંતવીસ્મેપામ્યા, શું એહશેજનકકુમારી. ૯ એટલેઇંદ્રજીતનીસાથેબોલી, સતીશીરોમણીજેહ; અરેસ્વામીતમારાપિતાયેકર્યોછે, મોટોઅધરમએહ. ૧૦ જનકનીતનયાલક્ષ્મીરૂપ, જેરામચંદ્રનીરાણી; તેસતીઉપરકરીકુદ્રષ્ટી, હરણકરીનેઆણી. ૧૧ તેપાપેકરીનેરાજજશે, નવકરશોજીવ્યાનીઆશ; પરસતીનોઅભીલાશકરંતાં, થાશેકુળનોનાશ. ૧૨ જેસાધુનીશેવાઉપરદ્વેશકરે, ગુરૂઆજ્ઞાતણોકરેભંગ; તિરસ્કારકરેજેમાતપિતાને, પરસતીનોકરેસંગ. ૧૩ બ્રહ્મત્વહરણકરેબ્રાહ્મણનું, જીવનીહિંસાવેદ; નીંદેચરીત્રજેહરીહરનુંસદગ્રંથનોકરેઉછેદ. ૧૪ તેપાપીનું મરણથાયવહેલું, અપજસરહેજુગમાંહે; એવાંસુલોચનાનાંવચનસુણી, રાવણીબોલ્યોત્યાંહે, ૧૫ અરેસુંદરીસાચુંકહ્યુંતે, ધર્મન્યાયનાંવચન; પણશુંકરૂંજે એપીતાછેમાટે, હુંસમજીરહુંછુંમન. ૧૬ ભલુભુંડુંજેતાતકરે, પણમેંકંઇનવ કહેવાય; જોઅન્યહોયતોહુંનવસાંખુ. તેનેકરૂંશીક્ષાય. ૧૭ માટેસુણસતિજે કંઇભાવીહશે, તેથાશેતેવીપેર; સુખદુખસરવેલખ્યાપ્રમાણે, મીત્રીઅથવાવેર. ૧૮ જેવુંકર્મહોયજીવતણું, તેવીસુઝપડેમનમાંહે; એમનરનારીયેવાતકરી, તેસુણીહનુંમતેત્યાંહે. ૧૯ મનમાંવીચારયુંએસીતાનહોયે, પણસતિશીરોમણીસાર; ધન્યધન્યબુદ્ધીએનારીની, જોગમાયાઅવતાર. ૨૦ એમકરીસરાહનાત્યાંથીચાલ્યા, મારૂતસુતબળવંત; પછીવીભીષણકેરેમંદીરઆવ્યા, દીઠુંશોભાવંત. ૨૧ હરીનોપરમભક્તવીભીષણછે, નહીરજતમનીપ્રવરતી; સહીતદયાક્ષમાશાંત્તીકરૂણા, રહીતહીંસાનીપ્રકૃતી. ૨૨ સત્વગુણાકરરહીતમાનમદ, શમદમલક્ષણયુકત; શુભસંકલ્પહરીચરણવાસના, વીષેસંગથીમુકત. ૨૩ નીશાસમેહરીકીરતનકરતા, જંત્રલેઇકરમાંહે; એવાવૈષ્ણવમણીવીભીષણનેદેખી, વીચારેમારૂતિત્યાંહે. ૨૪ જેરાક્ષસવંશમાંભકતરાજછે, આશ્ચર્યએનીરધાર, જેમવાયસકુળમાંઉદેકોકીલા, વંશવનેવનસાર. ૨૫ કાગવીષ્ટાવેષ્ટીતજેમ, ઉગેઅશ્વસ્થવિષ્ણુરૂપ; એમઅસુરવંશમાંએપ્રગટયોછે, ભકતશીરોમણીભુપ. ૨૬ સદગુણસકળઅળંકૃતપુરણ, એવીભીષણહરીજન; તેનેજોઇનેપ્રસન્નથયા, હનુમંતવિચારેમન. ૨૭ લંકામાંરામઆવશેત્યારે, કરશેએનુંકાજ; રાવણનેમારીનેનિસ્ચે, આપશેએનેરાજ. ૨૮ એવુંકહીનમસ્કારકરીત્યાંથી, ચા

હ્યાવાયુકુમાર; પછીકુંભકરણનુંમંદિરજોયું, દુરગંધદીઠીઅપાર. ૨૯ જેમમં દરાચળપડીયોહોય, એવોઊંઘેછેતેઅસુર; નાકબોલેજાણેમેઘગડગડે, વાયુચા લેબળપુર. ૩૦ એનોજન્મસઉજાયછેમીથ્યા, એમકહીહનુમંત; પછેકુંભકર ણનુંઘરતજીચાલ્યા, દુરગંધદીઠીઅનંત. ૩૧ જેમઅગ્નિહોત્રીતજેઅંતજનું, ઘરસાધુતજેવિષેવાત; એમઅનાચારજેઠામેદેખે, તેતજેમારૂતજાત. ૩૨ એમ ઘેરઘેરજોતાફરતામારૂતી, નવદીઠાંસીતાય; ત્યારેનિરાશથઇનેત્રેજળભરતા, ચીતકરતાચીંતાય. ૩૩ અરેરામવીજોગેસીતાયેશું, કર્યોહશેદેહત્યાગ; કેસાગર માંજંપાવ્યુહશે, મુનેમળયાંનહિમહાભાગ. ૩૪ હું ખોળવાઆવ્યોખપકરી, સીંધુઓલંઘ્યોશતજોજન; તેશ્રમમારોમીથ્યાગયો, એમમારૂતીસોચેમન. ૩૫ વળણ. મનમાંસોચેમારૂતી,નવજડચાંજનકતનયાયરે;કહેદાસગીરીધરજેમળ ચાંસીતા, તેનીકહું કથાયરે. ૩૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારા યાંસુંદરકાંડેલંકાયાંસીતાશોધનાતુરસ્યહનુમંતશોકોનામતૃતિયોઅધ્યાય. ૩

અધ્યાય ૪.

રાગમારૂ. હનુમંતેજોયુંલંકાગામ, નવદીઠાસીતાનોઠામ; બળવંતનેસર્વે સહેલ, પછેઆવ્યારાવણનેમહેલ. ૧ ત્યાંનીશાવીષેદશાનન, કરેછેહોમવીઘ્ન નાસન, છેરાવણનેઅસંખ્યરાણી, તેમાંમંદોદરીઇંદ્રાણી. ૨ નાગણીપદ્મનીગાં ધ્રવી, કીંનરીદેવકન્યામાનવી; આસુરીઆદેનારીઅનેક, જેનારૂપથીવળચો છેક. ૩ જેનાચરણકમળનીવાસ, ગુંજેખટપદચારેપાસ; મોટામુનીવરમુકેધી ર, લાજેચપળાતેચમકેચીર. ૪ એવીનારીચોકપીચેનરખી, સુંદરસરવેરતીસ રખી; પોઢીયોપુરપસજ્જામાંહે, હનુમંતેદીઠીત્યાંહે. ૫ પોતેઇંદ્રજીતમહાવીર, નપામ્યામોહનવગઇધીર; ઉરધરતાપ્રિયેઘણુરામ, જેનેસ્વપ્નત્રીશેનહીકામ. ૬ એવાવજરદેહનીરલેપ, ફરેજોતાકરીનેખેપ; જેમઘટમટમાંહેઆકાશ, નીર લેપવ્યાપકઅવકાશ. ૭ એમહનુમંતસઘળેફરતા, વીશેસંકલ્પમનનથીકર તા; પછેમંદોદરીનેમંદિર, આવ્યાજોતાજોતામહાવીર. ૮ નીંદ્રાવશથઇપોઢીપ લંગ, મુખચંદ્રકનકતનરંગ; ઉભાઅદ્રશ્યરૂપેત્યાંસોય, મનજાણ્યુએજાનકીહો ય. ૯ સુતીપવીત્રપણેપતિવૃતા, હશેએભુમીજાસત્યધરતા; થઇસ્ફુરણાકહ્યુંતું જેરામ, નથીસ્મરણથતુરામનામ. ૧૦ શુંઘીજોયુંમારૂતીયેમુખ, મદગંધજોઇ પામ્યાદુખ; નહોયેસીતાજેજનકકુમારી, આતોદિસેઅસુરનીનારી. ૧૧ એટ લેકરીહોમનીરવીઘ્ન, આવ્યોરાવણરંગભોવન; ત્યારેઉઠીમંદોદરીરાણી,ઘો યાપતીપદનીર્મળપાણી. ૧૨ પછેપધરાવ્યોપર્યંકમાંહે, પતિશેવાકરતીતાંહે; દીઠાવાયુસુતેદશાનન, જોઇક્ષોભપામ્યોઘણુમન. ૧૩ નિંદ્રાવશથયાંબેજણ જ્યારે, અંજનીસુતમનમાંવીચારે, લેઉઉચળીઅહીંથીપલંગ, જઇનાંખુસિં

ધુજળસંગ. ૧૪ નીકરલેઇજાઉંરશીમુખ, જોઇરઘુપતીપામેસુખ; કેરાવણને મારૂંઆહાર, નથીઆજ્ઞાજુગદાધાર. ૧૫ એમવીચારેમારૂતીમન, એવેરાણીને આવ્યુંસપન; જાગીઝબકીનેતેણીવાર, કહેછેરાવણપ્રત્યેવીચાર. ૧૬ સ્વામી આપોસીતાનેઆજ, નહિતોથાશેવીપરીતકાજ; મુનેઆવ્યુહવડાંસ્વપ્ન, તે માંસુચવ્યામાનશુકન. ૧૭ એકવાનરેઉજાડયુંવન, માર્યોઅખેકુમારમુજતન; તેણેબાળયુંલંકાગામ, પછેસૈન્યલેઇઆવ્યારામ. ૧૮ તેણેતમનેમાર્યાકુળસહીત, કુંભકરણઆદેઇંદ્રજીત; માટેસ્વામીવીચારોમર્મ, એતોરામછેપુરણબ્રહ્મ. ૧૯ તેનીરાણીસીતાલેઇઆજ, જાઓરામશરણમહારાજ; નથીમનુષ્યરામ નીરવાણ, અવતર્યાછેએપુરૂષપુરાણ.૨૦ તમોસર્વજીત્યુથઇધીર, પણનહીજીતા રઘુવીર; પરસ્ત્રીનોઅભીલાષીઅધમ, કહોસુખપામેતેકેમ. ૨૧ બાંધીછાતીઉ પરપાષાણ, તરેસાગરએવોકોણ; વીષપાનકરેનરજેહ, તેથીઅમરથાયનતેહ. ૨૨ સર્પનેમુખઘાલતાંહાથ, કેમદંશકરેનહિનાથ; માટેરામસાથેવેરપામી, કેમસુખેવરતશોસ્વામી. ૨૩ કહોતોહુંજાઉંરામનેશરણ, સ્તુતીકરીનેઉગારૂ મરણ; દયાળુછેએશ્રીભગવાન, માગીલાવુંએવાતણદાન. ૨૪ રાણીનાંસુણી એવાંવચન, હસીબોલ્યોતવરાજન; તુંચીતાકરેછેશાને, નથીમરણમુકતુંક હોને. ૨૫ નીચઉંચરાયનેરંક, સરવેભોગવેઆડઅંક; પ્રાચીનકરમતણેઅનુ સાર, વરતેજીવસકળસંસાર. ૨૬ જેથનારહોયતેથાય, પણપાછીનઆપુંસીતા ય; એટલુંસરવેવર્તમાન, તેસુણ્યુંહનુમંતેકાન. ૨૭ એકઅનુચરીમોકલીરાય જોનેશુંકરેછેસીતાય; તેનીપુઠેચાલ્યાહનુમંત, આવ્યાઅશોકવનબળવંતશ્રી ૨૮ ॥ વળણ ॥ બળવંતશ્રીહનુમંતઆવ્યા, અશોકવાડીમાંહેરે; ત્યારેઅશોક તરૂનીતળે, બેઠાંદીઠાંસીતાય ત્યાંહેરે. ૨૯ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મી કીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેરાવણમંદોદરીસંવાદાનંતરઅશોકવનેહનુમંતસી તાદર્શનંનામચતુર્થોઅધ્યાય; ૪.

અધ્યાય ૫.

રાગભૈરવ. હનુમંતઆવ્યાઅશોકવનમાંદીઠાંજનકકુમાર; પાંચકોટીરા ક્ષશીકરેરક્ષાતેણેઠાર. ૧ ત્યાંજાનકીધ્યાનસ્થબેઠાંઅશોકતરૂનીછાંહે; ચોપાસવૃ ક્ષપાષાણમાંરામનામધુનીથાયત્યાંહે. ૨ સીતાનામુખનીશુગંધીચાલેકરપુરવં ત, અંગેમૃગમદવાસનાજોઇમલ્યુસહુદ્રષ્ટાંત. ૩ ત્યાંગુપ્તરૂપેઅંજનીસુતઆ વીલાગ્યાપાય, હનુમંતહરખનેશોકપામ્યાજોઇતદાસીતાય. ૪ પાસેમુકીમુદ્રીકા પછેચઢયાતરૂવરડાળ, સુક્ષ્મરૂપેતરૂલતામાંગુપ્તરહ્યાતેકાળ. ૫ પાછલીરજની ખટઘડીછેધ્યાનમાંસીતાય, નખશીખમુરતીરામનીઅવલોકતાંજગમાય. ૬ ત્યારેમુદ્રીકાદીઠીનહિંકરવીપેતેણીવાર, જાનકીજાગ્યાંધ્યાનથીનેત્રઉઘાડયાંનીર

ધાર. ૭ પાસેપડેલીમુદ્રીકાનું થયુંત્યાંદરશન, કરમાંહેલેઇનેરૂદેચાંપીઆંસુઆ વ્યાંલોચન. ૮ હેમુદ્રીકેમાતકહેતુનેકોણલાવ્યુંઆંહે, સોમીત્રસાથેરઘુપતીસા ચુકહેછેકયાંહે. ૯ શુંપ્રાણપતિયેમુજઉપરથીઉતાર્યોછેપ્રેમ, ચરઅચરનાયકરા મનીતુંકહેસ્વસ્તીક્ષેમ. ૧૦ પ્રભુનેતજીતુંકયેસઆવીરહ્યાકોણદ્વાર, એમકહી વિલાપકરેઘણાવઇદેહીતેણીવાર. ૧૧ હેરામહેલક્ષ્મણધનુરધરપરાક્રમીરણધીર વિહારીસરજ્યુતિરનામુનેદરશનદોરઘુવીર. ૧૨ એકહારનોઅંતરહતોજ્યારેક રતાઆલિંગન, તેપ્રભુનોઅંતરપડયોવીચસીંધુપરવતવન. ૧૩ વાલ્મીકમુ નિયેકરીછેજેભવીષ્યરામકથાય, મેંબાળાપણમાંશુણીછેતેમજ્યોનહિઅભીપ્રા ય. ૧૪ એકકપીયેઆવીઉજાડયુંઆઅશોકવનનિરધાર, તેલંકાબાળીગયોપા છોચઢયાજુગદાધાર. ૧૫ સિંધુઉપરપાજબાંધીઉતર્યામહારાજ, કુળસહીતરા વણમારીનેવિભિષણનેઆપ્યુંરાજ. ૧૬ એવુંભવિષ્યબોલ્યાછેમુનિતેથયુંકંઇ નહિકામ, તેકાવ્યશુંમિથ્યાગઇહજુમળ્યાનહિમુનેરામ. ૧૭ હેમુદ્રીકેમુજવીર હથીપાસ્યાવીરતીપ્રાણઆધાર, થયાગુપ્તજેગીનાધ્યાનમાંકેચઢયાભક્તનીવ હાર.૧૮ હાહારામરાજીવલોચનદોમુનેદરશન, દશકંઠરીપુવિષકંઠમિત્રશીતળ કરોમુજમન. ૧૯ હાપ્રાણવલ્લભપ્રાણજીવનપ્રાણપતિમુજનાથ, આશોકસિંધુ બુડતાંપ્રભુઅહોઆવીહાથ. ૨૦ મૃગચર્મઇચ્છાયેકરીકંચુકીકારણમન, મેંપરમ સાધુછળ્યાલક્ષ્મણકહ્યાંમર્મવચન. ૨૧ તેપાપમાટેતજીમુજનેનિશ્ચેશ્રીભગવં ત, કલ્પાંતકરતાંજાનકીએમસુણેતેહનુમંત. ૨૨ પછેગુપ્તરહીનેઅશોકઉપરક રવામાંડયુંગાન, કલ્પાંતમુકીસિતાયેસુણવાનેધરીયાકાન; ૨૩ છેરૂદ્રનોઅવતા રજેસાક્ષાતશ્રીહનુમંત, તેરૂદ્રવીણસુસ્વરેથીકરેગાનઅનંત. ૨૪ મુળથીરામ ચરીત્રસરવેગાવામાંડયુંતાંહે, મંગળધુનીઉઠીતદાતેઅશોકનાતરૂમાંહે. ૨૫ વ ળણ. અશોકતરૂથીધુનીઉઠી, સુણતાંસીતાધરીનેપ્રીતરે; કહેદાસગીરીધરસુ ણોશ્રોતા, કહુંરૂદ્રવીણાગીતરે. ૨૬ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંતવાલ્મીકીનાટક ધારાયાંસુંદરકાંડેમુદ્રીકાદર્શનાતસીતાયાંવીરહવચનંનામપંચમોઅધ્યાય. ૫

અધ્યાય ૬.

રાગબીલાવર. અવધપુરીનોરાજીયો, રાયદશરથજેતે; તેનેઘેરપ્રગટથયા, પુત્રપરીબ્રહ્મપોતે, અવ૦ ૧ રામલક્ષ્મણનેભરથજી, શત્રુઘ્નબળવંત; એચા રેપુત્રમાંરામજી, જાણોશ્રીભગવંત. અવ૦ ૨ તેણેમાર્યાંસુબાહુનેતાડિકા, અને કનિશીચરસાથે; યજ્ઞકરાવ્યોવિશ્વામિત્રનો, રક્ષાકરીરઘુનાથે. અવ૦ ૩ કોદંડ ખંડીચંડીશનું, વર્યાજનકકુમારી; ભ્રગુપતિગર્વઉતારિયો, પુરમાંઆવ્યા મોરારી. અવ૦ ૪ ત્યારેઅપરમાતેવરમાગિયો, રાયપાસેવચન; આજ્ઞાપિતા નીપાળવા, રામનિકલ્યાવન. અવ૦ ૫ સીતાલક્ષ્મણસંગમાં, ચીત્રકુટમાંઆ

વ્યા. ત્યાંભરથઆવીમળયાભાવશું, બોધકરીનેવળાવ્યા. અવ૦ ૬ ત્યાંથકી આવ્યાગોદાવરી. રહ્યાપંચવટીમાંહે; અસુરઘણાનેમારીયા, ખરદુખરઆદે ત્યાંહે. અવ૦ ૭ ત્યારેસીતાનુંહરણકરીગયો, રાવણલંકાનોઇસ; તેખોળવા નેપોતેનીકળયા, વનમાંશ્રીજુગદીશ. અવ૦ ૮ પછેસુગ્રીવસાથેમીત્રીકરી, મા ર્યોવાલીરવાળી; શોધલેવાકપીમોકલ્યા, જોવાજનકનીબાળી. અવ૦ ૯ શ્રી રામસેન્યાલેઇનેસંચરા, બાંધીસાગરસેતુ; જળનીધીતીરેઉતરયા, રહ્યારઘુકુ ળકેતુ. અવ૦ ૧૦ પછેજુધકરીરાવણમારીયો, વીભીષણનેરાજઆપ્યું; જાન કીલેઇઅવધેગયા, દેવનુંદુખકાપ્યું. અવ૦ ૧૧ એમચરીત્રઅશેષશ્રીરામનાં, લેગાયાંહનુમંતે; સુંદરસ્વરનાગાનથી, શીશડોલાવ્યુંઅનંતે. અવ૦૧૨ જડ ચેતનમોહપામીયુ, સ્થંભ્યાંસરીતાનાંવારી; પશુપક્ષીતન્મયથયાં, નીદ્રીતનિ શીચરનારી. અવ૦ ૧૩ પાછલીરાત્યનોચંદ્રમા, રથસ્થીરથયોત્યારે; પાષાણ પ્રસરાજળથઇ, વાયુથંભ્યોતેવારે. અવ૦ સહુરાક્ષસનિદ્રાવશથયા, રાક્ષશીમો હપામી; રૂદ્રવીણાસ્વરગાનથી, શુદ્ધીસરવનીપામી. અવ૦ ૧૫ એવાંચરીત્ર સુણીચીદરૂપનાં, મંગળધુનીમનમોયું; તન્મયથઇનેજાનકી, ચારેપાસેજોયું. અવ૦ ૧૬ દીઠુંનહિજ્યારેકોઇને, ત્યારેમનમાંવીચારે; કાંઇકપટદીસેછેઅસુર તણું, કોણચરીત્રઉચ્ચારે. અવ૦ ૧૭ ત્યારેસીતાનેમહાવીરહથયો, ધીરજગઇ સહુમનથી; નિશ્ચેકર્યુંમનનેવીષે, પ્રાણતજુહાવેતનથી. અવ૦ ૧૮ ફાંશીયા લીપછેકંઠમાં વેણીનીલટતાણી; રઘુપતીનુંસ્મરણકરી, મુખબોલ્યાંવાણી. અ વ૦ ૧૯ હેમભુજ્યાંજ્યાંદેહધરૂં, ત્યાંથાઉદાસીતમારી; મુદ્રીકામુરતીધ્યાનમાં રાખીજનકકુમરી. અવ૦ ૨૦ ત્યારેવીપરીતદીઠુંવાયુસુતે. સીતાદેહતજેજેવે; ગર્જનાકરીરામનામની, કપીઉતર્યોતેવે. અવ૦ ૨૧ વળણ. ઉતર્યાઅશોકઉ પરથી, ત્યારેપાસેઆવ્યાહનુમંતરે; જયરામજયજયરામકહીને, પ્રગટથયા બળવંતરે. ૨૨ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મકીનાટકધારાયાં સુંદરકાંડેરૂદ્ર વીણાકથનાનંતરંસીતાહનુમાનસમાગમોનામષષ્ટોઅધ્યાય. ૬

અધ્યાય ૭.

રગસામેરી. એમપ્રાણતજતાંજાનકીજોઇ, પામ્યાકપીવરદુખ; રઘુનાથપા સેજઇશત્યારે, શું દેખાડીશમુખ. ૧ એમવીચારીઉતર્યોતતક્ષણ, પ્રગટીયાહનુ મંત; સાષ્ટાંગકરીજાનકીચરણે, લાગિયાબળવંત. ૨ પછીરહ્યાસનમુખહાથ જોડી, ઉભાપવનકુમાર; હેકલ્યાણીમુજમાતસુણો, છેકુશળજુગદાધાર. ૩ અંજનીસુતનાંવચનસુણીને, સીતાહરખ્યાંમન; કેશપાસકાઢીકંઠથી, નેબો લ્યાંહેતવચન. ૪ શાલીસુકાયેજેસમે, તેસમેવરસ્યોમેહ; જેમમળેઅમૃતઅંત કાળે, અમરથાયેતેહ. ૫ મહાજળનિધીમાંબુડતાં, જેમમળેઆવીનાવ; એમ

મારૂતીનેજોઇસીતા, ઉપન્યોઅતીભાવ. ૬ હેમંગળદાયકવિર, મંગળરૂપછે
તુંકોણ; કયાંથકીઆવ્યોકયાંરહે, મુનેકહેસાચીવાણ. ૭ મારૂતીકહેહેમાતહુંછું
રામકેરોદાસ; સુતવાયુનોકપીરૂપમુજ, હનુમંતનામપ્રકાશ. ૮ શ્રીરામેમુજને
મોકલ્યો, કરવાતમારીશોધ; તમકૃપાયેસિંધુઓળંગી, આવીયોઅવીરોધ. ૯
કિષ્કિંધાયેપ્રભુરહ્યાછે,રામલક્ષમણસાથ; ત્યાંવાળીવાનરમારીયો, સુગ્રીવકર્યો
કપીનાથ. ૧૦ આભુષણનેચીરપાલવ, નાખ્યાંતાંતમોજેહ; મેંજતનકરીરા
ખ્યાંહતાં, રામનેઆપ્યાંતેહ. ૧૧ મુનેસુધીલેવામોકલ્યો, મુદ્રીકાઆપીહાથ;
થોડાદીવશમાંઆવશેમા, કુશળછેરઘુનાથ. ૧૨ સુણીવચનવાયુપુત્રનાં, સંતો
ષપામ્યાસીત; હેવીરકહેકંઇવાતછાની, આવેમુજનેપ્રતીત. ૧૩ હનુમંતકહે
મુજનેકહ્યું, એકાંતશ્રીરઘુવીર; કેકૈતણેમંદીરતમો, ધરતાંહતાંવનચીર. ૧૪
ત્યારેનેત્રશમસ્યાયેકરી, ઉતરાવિયાંવનકુળ; સીતાકહેહનુમંતજી, ખરીવાત
એઅનુકુળ. ૧૫ પણકયારેરઘુપતિઆવશે, ટાળશેમારૂંદુખ; તનશ્યામસુંદર
કમળસરખું, કયારેદેખીશમુખ. ૧૬ મારૂતિકહેત્યાંમેળવ્યુંછે, કપીસૈન્યઅ
પાર; અહીંથોડાદીનમાંઆવસે. જાણજોનુગદાધાર. ૧૭ જ્યારેસૈન્યવાનરનુંસુ
ણ્યું, ત્યારેબોલિયાંસીતાય; ભાઇતુંસરખાકપીયેકરીને, રાવણકેમજીતાય.૧૮
એવાંવચનસીતાનાંસુણી, ધર્યુંસ્થુળરૂપપ્રચંડ; જાણેમંદરાચળમેરૂતદા, ઉજા
ડશેબ્રહ્માંડ. ૧૯ એવુંભીમરૂપદેખાડિયું, મહાવજરદેહકરાળ, રાક્ષસનુંકુળમા
રવાજાણે, અવતર્યોહોયકાળ. ૨૦ તેજોઇસીતાવીચારે, એરૂદ્રનોઅવતાર; વૈદે
હિયેવીનતીકરી, પછીસમાવ્યુંતેણીવાર. ૨૧ હનુમંતકહેહુંસરીખા, છેકપી
જોધઅનેક; રઘુવીરપાસેતેરહ્યાહું, આવ્યોએકાએક. ૨૨ મુનેનથીઆજ્ઞારામ
ની, મારૂરાવણનેનીરધાર; લંકાઉંધીકરીનાંખું, સાગરજળમોઝાર. ૨૩ હવે
માતામુજનેભુખલાગી, આજ્ઞાઆપોઆજ; આવનમાંફળપાકયાંઘણાંતે, કરૂં
ભક્ષણકાજ. ૨૪ ત્યારેસીતાકહેભાઇપડેલાંફળ, ખાઓજઇનેસુર; રાવણેરક્ષા
કરવામુકયા, સાઠસહસ્ત્રઅસુર. ૨૫ એવુંસાંભળીસીતાતણું,ચરણેનમ્યાકપી
રાજ; રઘુવીરકેરૂસ્મરણકરીને, ચાલ્યાકરવાકાજ. ૨૬ વનમાંજઇઉભારહ્યા
પછીવીચારયુંહનુમંત; રાવણમુનેશુંજાણશેજે, આવ્યોતોબળવંત. ૨૭ તરૂ
ઉપાડીનેપૃથ્વીઉપર, પછાડેતેણીવાર; તેગગનમાંહેઉછાળતાં, કરેપકવફળનો
અહાર. ૨૮ એમવનસકળઉજડકરયું, ફરેતરૂભમતાંવ્યોમ; મુખકુંડમાંહેરા
મમંત્રે, કરેફળનોહોમ. ૨૯ જેરામનામસ્મરણકરે, જેનિસધનશીતળછાંહે;
સીતાતણીચોપાસનાં, તરૂરહેવાદીધાંત્યાંહે. ૩૦ રક્ષકેદીઠોકપીને, ઉજાડતોવ
નસાર; સહુઅસુરઆવ્યાગાજતા, તેકરેમારોમાર. ૩૧ વીકરાળરૂપધરયુંતદા,
અંજનીનંદનત્યાંહે; સોબસેંબાંધેપુંછટે, ઝાપટેપૃથ્વીમાંહે. ૩૨ જેમફારેફળતું

બીતણાં. એમપામ્યામરણઅસુર; તેતણાંશબસિંધુમાંનાખે, ઉછાળીનેસુર. ૩૩ તેસાઠસહસ્ત્રઅસુરમાં, ઉગર્યોકોઇએકતાંહે; તેરાવણપાસેપોકારકરતા, આવ્યાલંકામાંહે. ૩૪ વળણ. લંકામાંરાવણનીપાસે, આવીકર્યોપોકારરે;એ કવાંનરેઉજાડ્યુંઅશોકવન, વળીરક્ષકમાર્યાઅપારરે. ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમત વાલ્મિકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેહનુમંતાવૃક્ષરાક્ષસહનનનામસપ્તમોઅધ્યાય૭

અધ્યાય ૮.

રાગમારૂ. સમાચારસુણ્યોદશાનન, હશીબોલ્યોતવરાજન; એવનચર નાશાભાર, એનેબાંધીલાવોઆહાર. ૧ એંશીસહસ્ત્રમોકલ્યાજોધ, તેઆવ્યાક રીનેક્રોધ; મુખ્યજંબુમાળીછેતેમાં, બળઅતુળીતકહીએજેમાં. ૨ આવ્યોત્રિ શુળગ્રહીનેહાથ, જોઇકોપેચઢ્યાકપીનાથ; એકમુષ્ટીતેશીરમાંમારી, ભમીભુ મિપડ્યોતેસુરારી. ૩ પછેઅસુરસરવનેતાડ્યા, પુંછેબાંધીબાંધીનેપછાડ્યા; જાણ્યુંરાવણેતેપરતક્ષ, જોદ્ધામોકલિયાએકલક્ષ. ૪ તેમાંસેનાપતીછેપંચ, મહા પ્રતીમહાબળનાસંચ; જંબમજંબનજંબન, આવ્યાક્રોધકરીનેમન. ૫ તેનેદી ઠાજ્યારેકપીનાથ, ઘણુંજુધકરયુંતેનીસાથ; પછેસરવનોઆણ્યોઅંત, રણગા જ્યાબળીહનુમંત. ૬ જેમુવાહનુમંતનેહસ્ત, તેપામ્યાઉધારસમસ્ત; એમવિ જયપામ્યારણધીર, સિંહનાદકરયો પછેવીર. ૭ એકદેવીનુંદેવળત્યાંહે, હનુ મંતેદીઠુંવનમાંહે; અર્ધયોજનમાંવિસ્તાર; સ્થંભસહસ્ત્રમણીમયસાર. ૮ શી લાસ્ફટીકકેલીકંચન, ઉંચુંશીખરશોભેછેગગન; ઇષ્ટદેવીતેરાવણકેરી, નીત્ય પુજાથાયઘણેરી. ૯ કરેનિત્યરૂધીરનુપાન, લેછેબ્રાહ્મણનુંબળીદાન; દીઠુંદેવ ળકપીયેજ્યારે, મુળમાંથીઉખેડ્યુંત્યારે. ૧૦ કરયુંચુરણતતક્ષણતાસ, તેઉછ ળ્યાઉંચેઆકાશ; પક્ષીનભમાંઉડેજેમ, એવાપાષાણભમતાતેમ. ૧૧ મહાપા પતણુસ્થળજાણી, નારહેવાદિધીનેનીએંધાણી; પછેદીર્ઘરૂપેમદમાતા, કરેરામ ચરિત્રજગાતા. ૧૨ દેવળનાઉછાળ્યાપાષાણ, પડ્યાનગ્રમાંથાયબુમાણ; લોક કહેવરશેવરસાત, નાસેકરતાબુંબાપાત. ૧૩ જાણ્યોરાવણેતેસમાચાર, ભાગ્યું દેવળ જોધસંઘાર; આપીઆજ્ઞાકરીને ક્રોધ, ચઢયો અક્ષેકુમાર માહાજોધ. ૧૪ બીજાસાથેસપ્તકુમાર, વળીસૈન્યતણોનહીપાર; જ્યાંરહ્યાવનમાંહનુમં ત, ત્યાંઆવ્યા અસુરબળવંત. ૧૫ તવઅક્ષેકર્યોસિંહનાદ, હનુમંતનેદી ધોસાદ; અલ્યાવનચરવાનરવેશ, ઉભોરહેમુજસનમુખદેશ. ૧૬ હમણાં કરૂતારો સંઘાર, મારૂનામતો અક્ષેકુમાર; એવાંસાંભળી ગર્વવચન, ત્યારે બોલ્યો મારૂતતન. ૧૭ અલ્યાઅક્ષેનામ તુજવ્યર્થ, હવડાંતુજ ક્ષેકરૂંઅર્થ; અલ્યા ભુલીઘણુંતારીશુધ, અક્ષેનામપાડ્યુંશુંજોધ. ૧૮ એવુંસાંભળતાં ચઢીરીસ, લાગીઝાળતેપગથીશીશ; કરયુંધનુષચઢાવિસજ્જ, મુક્યાંઅ

નેકપ્રમાણમહાધ્વજ્જ. ૧૯ ઝાલેમારૂતીઆવતાંએહ, ભાગીનાખેછેતતક્ષણતે
હ; મારેકપીવરતરૂપાષાણ, ઘણાઅસુરનાલીધાપ્રાણ. ૨૦ એમજુધથયુંછેઅ
પાર, કહેતાગ્રંથપામેવીસ્તાર; સપ્તપુત્રઆદેસૈન્યજેહ, અંજનીસુતેમારયુંતે
હ. ૨૧ પછેહણીયોઅક્ષેકુમાર, દેવકરતાજયજયકાર; પુત્રમરણદશાનનેજાણ્યું,
મનમાંહેઘણુંદુખઆણ્યુ. ૨૨ કપીનુબળજાણીવીશેક, રાક્ષસીમોકલીલક્ષએ
ક; તેનાંપર્વતપ્રાયશરીર. જોઇમહારથીમુકેધીર. ૨૩ ગજઅયુતતણાબળતંન
મુખપહોળાંએકેકયોજન; હનુમંતેવીચારીવાત, ધર્યાતેટલાંતનસાક્ષાત. ૨૪
રૂપસુક્ષમધરીનેત્યાંહે, પ્રવેશાતેનામુખમાંહે; કર્યાઉદરમાંરૂપવીશાળ, તેનાંપે
ટફાટયાંતતકાળ. ૨૫ એમકૌતકકરયુંતેણીવારે, રાક્ષસીમરણપામીત્યારે; એ
મશીઘ્રાસરવનોનાશ, થયોરાવણસુણીનેઉદાશ. ૨૬ વળણ. ઉદાશથયોતેસુ
ણીનેરાવણ, કરયુંકપીએવીપરીતકાજરે; પછેઇંદ્રજીતનેઆજ્ઞાઆપી, લાવ્ય
ઝાલીવાન્નરનેઆજરે. ૨૭ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં સું
દરકાંડેઅક્ષયકુમારમર્ણેરાવણસ્યશોકપ્રાપ્તીર્નામઅષ્ટમોઅધ્યાય.

અધ્યાય ૯

અધ્યાયનવમોઆરંભ. રાગધન્યાશ્રી. આજ્ઞામાગીચઢયોઇંદ્રજીતજી, જે
મહાજોધોબળઅતુળીતજી; રાવણેપુછયુંબ્રહ્માપ્રત્યેજી. મહુરતઆપોજીતાયેસ
રતેજી. ઢાળ. જીતાયવાન્નરસર્વથા, ત્યારેવીધીબોલ્યાવચન; જાઓઝલાશેએક
પીનિશ્ચે, તજોચિંતામન. ૨ ઇંદ્રજીતસેન્યાલેઇઆવ્યો. અશોકવનમોઝાર;
સિંહનાદકીધોમેઘનાદે, ધરાકંપીઅપાર. ૩ ભુભુકારનાદકરીતદા, કોપેચઢયા
કપીરાજ; પછેમારૂતીમેઘનાદવઢતા, જુવેદેવસમાજ. ૪ એકઅસુનીલોહસાંગ
લીધી, ઝડપીનેહનુમંત; તેસાંગથીસહુસૈન્યમારયું, ગાજીયોબળવંત. ૫ એક
તલપમારીતેસમે, અંજનીપુત્રસુજાણ; ઇંદ્રજીતકેરાકરથકી, લીધાંધનુષને
બાણ. ૬ તેબાણથીરાવણીકેરો, મુગટપાડયોતાંહે; તવઇંદ્રજીતેધનુષબીજુ,
ગ્રહ્યુંનીજકરમાંહે. ૭ બ્રહ્મપાસમેલ્યુંમંત્રભણી, કરયુંકપીનુબંધનઅંગ; ત્યા
રેતનવધારયુંમારૂતિજાણે, પુષ્પરવતશ્રુંગ. ૮ તેપાસબંધનતોડીને, એકસાંગ
મારીસુર; ઇંદ્રજીતનોરથભાંગીયો, સારથીકીધોચુર. ૯ કરયોનગ્નફાડીવસ્ત્ર
ત્યારે. નાઠોઅસુરકુમાર; એકવીવરમાંપેઠોતદા, ભયપામીનેતેણીવાર. ૧૦ પા
ષાણમોટોસુકીયો, તેગુફામુખહનુમંત; તેખબરજાણીરાવણે, ત્યારેથયોમહાદુ
ખવંત. ૧૧ પછેપ્રાર્થનાકરીવીધીતણી, હેપીતામહમહારાજ; તમોજાઓત્યાં
ઉતાવળા, વાન્નરઝલાવોઆજ. ૧૨ પુત્રનુજીવતદાનમુજને, આપોજઇઆહી
ન; એવુંસુણીઆવ્યાઅશોકવન, બ્રહ્માવીચારીમન. ૧૩ ઇંદ્રજીતનેબ્રહ્માકહે, તું
નીકળહવેબહાર; રાવણીકહેનહિનીકળું, મુનેકપીમારેમાર. ૧૪ કરીપ્રાર્થનાહ

નુમંતની, પરમેષ્ટીયેતતખેવ;હેવજરદેહીવચનમારૂસત્યકરતુ દેવ. ૧૫ મુજપા સથીબંધાઇને, તુચાલરાવણપાસ;પછીપરાક્રમદેખાડજે, કહ્યુંમાનરઘુવરદાસ. ૧૬ એવુંકહીવીધીયેપાસમુકીબંધાયાહનુમંત, પછેવીવરમાંથીનીકળ્યોઇંદ્રજી તજેબળવંત ૧૭તેણેદોરમહોટાલાવીને, બાંધીયોપવનકુમાર; તેબંધનકઇન વલેખવે,હનુમંતમનમોઝાર.૧૮સંસારનાબંધનવીશે,દેખાયજ્ઞાનીજેમ;પણઅં તરમાંહેમુક્તછે હનુમંતજાણોતેમ.૧૯શકારીનેવળીપરમેષ્ટીતેલેઇચાલ્યાહનુમં ત;પછેરાવણકેરીસભામાંહે,આવીયાબળવંત, ૨૦ મારગવિશેમારેઅસુરતે,અ- નેકશસ્ત્રનાઘાય; મહાવજરદેહમાંવાગતાં, તેસરવભાગીજાય. ૨૧ હનુમંતનેજો ઇરાવણનેમન, ચઢીસબળીરીસ; અધરપીસેદંતશું, રાતોથયોદશશિશ. ૨૨ ત્યારેબંધનસરવેતોડીયું, વાયુસુતેતેણીવાર; પછેકુંડાળુકરીપુંછાસન, બેઠાસ ભામોઝાર. ૨૩ ત્યારેરાવણપુછેરીશથી, અલ્યામરકટછેતુકોણ; તુદુતકહોનો કયાંથીઆવ્યો, કહેસાચીવાણ. ૨૪ હનુમંતકહેરેદુષ્ટમશ્યક, પાપીદુરમતવંત; તુજકુળતણોહુકાળછું, અવતર્યોકરવાઅંત. ૨૫ તુજરૂદેપરથીધનુપલેઇને,ભં ગકીધુતાસ; જેનેજીવાડયોતુજનેતે, રામનોહુંદાસ. જેણેસુબાહુતાડીકામાર્યા. કરીમુખરક્ષાય; તુજભગનીકેરાંકરણનાશા. છેદીછેરઘુરાય. ૨૭ ખરદુખરત્રી શરાઆદીમાર્યા, અસુરજેબળવંત; હું દાસછુંતેરામનો. મુજનામતેહનુમંત. ૨૮ તુનેસીક્ષાકરવાઆવ્યો, કર્યોસકળદળસંઘાર;અશોકવનઉજાડીમાર્યો, અ ક્ષેઆદેકુમાર. ૨૯ ઇંદ્રજીતનેમેંગાંજ્યો, ટાળ્યોદેવળકેરોઠામ;એવીનાવળીબી જુંકરૂ, પણનથીઆજ્ઞારામ. ૩૦ તુંમુનેકેમનવઓળખે, શુણદુષ્ટલોચનઅંધ; કાલેરઘુવરઆવશે, કરીસાગરસેતુબંધ. ૩૧ દશશિશછેદીતારાં, દશદિશામાં બળીદાન; તેઆપસેઅયોદ્ધાપતિ, તુસત્યશુણજેકાન. ૩૨ ઘરમાંથકીજેમશ્વા નઆવી, વસ્તુલેઇનેજાય; અરેતસ્કરએમલાવ્યો, હરણકરીસીતાય. ૩૩ શુ ણીરાવણેમનવીચાર્યું, એવજરદેહીજાણ; સ્વામીઉપાશકસત્યવચની, નહિમ રેનિરવાણ. ૩૪ ત્યારેરાવણકહેરેકપીતારૂં, મરણકહેમુનેસત્ય; હનુમંતકહેહું અમરછું, તેજાણજેદુરમત્ય. ૩૫ રાવણકહેરેબ્રહ્માદિકનો, થાયકાળેનાશ; માટે મરણતારૂથાયનહિ, કેમકહેસત્યપ્રકાશ. ૩૬ હનુમંતકહેઅમોકપીકેરૂ, પુંછ માંજીવન; જોપુંછબાળેઅમારૂતો, પડેનિશ્ચેતન. ૩૭ વળણ. પછેનિસ્ચેપડેતન કપીનું, જોપુંછબાળેસત્યરે; એવાંવચનશુણીનેરાવણે, કરીબાળવાનીમત્યરે. ૩૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેહનુમાનઇંદ્રજીત સંગ્રામેબ્રહ્મપાસાતહનુમંતઃબંધનંનામનવમોઅધ્યાયઃ ૯

અધ્યાય ૧૦.

રાગસોરઠ. હનુમંતકેરાંવચનસુણીને, હશિયોરાવણરાય; પછીપુંછબા

ળવાકારણસરવે, કરવાલાગ્યાઉપાય. ૧ અનેકવસ્ત્રભીજવીતેલમાં, વીટયાંક
પીનેપુંછ; તેમતેમલાંગુળલાંબુવધેછે, દેખીતુંમહાગુંછ. ૨ જેમબોલતાંવાણી
વધેપંડીતની, માહાકવીનીપદરચનાય; એમપટકુળજેમલાવીવીંટે, તેમલાંગુ
ળલાંબુથાય. ૩ ત્યારેત્રણગોદડાંલાવીગામનાં, બોળયાંતેલમોઝાર; તેભીજવ
તાંઘ્રતતેલજખુટયું, નાવેપુછનોપાર. ૪ પછીઅગ્નિચેતાવાલાગ્યાસરવે, નવચે
તેતેઠામ; અનેકઉપાયકરીનેથાકયા, સ્પર્શકરેનહિનામ. ૫ ત્યારેરાવણકહેલા
વોહું ચેતાવું, બેઠોજઇનેપાસ; ત્યારેવેદજાતવાયુનીપ્રાર્થના, કરીહનુમંતેપ્રકા
શ.૬ થયોઓચીંતોભડકોજ્યારે, ફુંકમારીદશાનન; તવદાઢીમુંછબળીરાવણ
ની, વરવુંથયુંછેવદન. ૭ ત્રણુંપાપકર્યુંછેલંકાપતિયે, કહેતાંનાઆવેપાર; તેનુ
અર્ધપ્રાયશ્ચિતકર્યુંહનુમંતે, લાગ્યોતેણીવાર. ૮ પછીપ્રચંડજ્વાળાપ્રગટીતતક્ષ
ણ, કુદ્યાકપીહનુમંત;પ્રથમરાવણનામહેલજઉપર,બેઠોજઇબળવંત. ૯ નાસે
ત્રાસેસરવરાણીયો, લાગીભોવનમાંહ્યહાય; તલપમારતાકુદેકપીવર, કોણેન
જ્વાળાસહેવાય. ૧૦ છુટયોપ્રજનતેગ્યસમે, ઘણીમારીઝપટચોપાસ; તેમહનુ
મંતફેરવેવાળધી, બાળ્યાસરવઅવાસ. ૧૧ નગરલંકામાંહ્યહાયજલાગી, લોક
કરેપોકાર; જેમકલ્પાંતરૂદ્રજકોપ્યો, કરવાનેસંઘાર. ૧૨ ભડભડાટસઉભોવ
નજલાગે, મણીધાતુપાષાણ; અતિઘણોદુખીયોથયોદશાનન, લોકકરેબુંબા
ણ. ૧૩ હનુમંતનેબાળેછેએવીકાગે, સીતાનેકહીવાત; ત્યારેધ્યાનધરીનેજઠરા
ગ્નિને, પુછીજોયુંમાત. ૧૪ ત્યારેઅગ્નિકહેચિંતાનવકરશો. એરહેશેકુશળ
ક્ષેમ; લંકાંનગરબાળીનેજાશે, રઘુપતીપાસેપ્રેમ.૧૫ હવેત્રીજાભાગનીલંકાબા
ળી, સમરથવાયુતન; વિભીષણઆદેભગવતીકેરાં, ઉગાર્યાંભોવન. ૧૬ એવું
કાજકરીનેકુદ્યાત્યાંથી, આવ્યાસિંધુતીર; સાગરમાંહેબુઝાવામાંડયું, પુંછપો
તાનુંવીર. ૧૭ જળજંતુબળવાલાગ્યાંત્યારે, જળનીધિબોલ્યોવાણી, રાખો
બારણેપુંછતમારૂં, હુંછોળેછાંટુંપાણી. ૧૮ તેવચનમાનીનેમારૂતીવળતા, બેઠા
સિંધુતિર; પુંછશિતળકર્યુંસિંધુએતતક્ષણ, છોળેઉછાળયુંનીર. ૧૯ તેસમેહનુ
મંતનેલેલાટે, થયોશ્રમપરસ્વેદ; તેશ્રમબિંદુસાગરમાંપડયો, એકમાછલીયેગ
ળયોવેદ. ૨૦ પુત્રમકરધ્વજતેનોથયો, તેહનુમંતનોકહેવાય; પરાક્રમતેનુંકહે
વાશેઆગળ, જુદ્ધકાંડમાંકથાય. હવેહનુમંતશ્રીરઘુવીરપ્રતાપે, નવદાઝયાકં
ઇતન; જેમનામપ્રતાપેપીધુંહળાહળ. શોભ્યાપંચવદન. ૨૨ એવુંઅદભુતકા
જકરીનેવિચારે; મારૂતસુતમનમાંહે;મેંનવજવાયસીતાનેમળયાવીન, માટેજા
ઉત્યાંહે. ૨૩ વળીપુછશેમુજનેરઘુપતિ, કહેશેશુંકરીઆવ્યોકાજ; ત્યારેમારૂ
પરાક્રમમારેમુખથી, કહેતાંઆવેલાજ. ૨૪ માટેપ્રહારહેછેરાવણપાસે, જાઉ
ઉતાવળોતત્ર; શ્રીત્રિપાસેલેઇજાઉલખાવી, આવરતમાનનોપત્ર.૨૫ એવુંકહ્યુછે

શાસ્ત્રમાંહેજે,નીજપરાક્રમબળતિર્થ; જસધરમવિધાપુરૂષાર્થ. ભજનદાનનીજ અર્થ. ૨૬ એટલીવાતનશોભેકહેતાં, નકહેવીપોતાનેમુખ; અન્યકહેનેઆપણ સુણીયે,ત્યારેશોભાસુખ. ૨૭ એમવીચારીસુક્ષમરૂપે,.ચાલ્યાઅદરૂશ્યબળવંત; એકાંત્તમાંબ્રહ્માનીપાસે, ચાવીબોલ્યાહનુમંત. વળણ. હનુમંતકહેહોપ્રજાપતી, હુંજાઉંછુંજ્યાંરઘુરાજરે; આપરાક્રમજેમેંકર્યું, તેપત્રલખીઆપોઆજરે. ૨૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેલંકાંદહનાનંતરંહનુમાનબ્રહ્માસમાગમોનામદશમોઅધ્યાય. ૧૦

અધ્યાય ૧૧

રાગમેવાડો. વચનસુણીવિધિપ્રસન્નથયા, હનુમંતનેકહેધન્યધન્યજી; ધન્યપુરૂષારથડહાપણુતારૂં, સમરથવાયુતનજી. ૧ એવુંકહીપછેલખ્યોવિધીયે, શ્રીરામનીઉપરપત્રજી; વરતમાનસહુતેમાંલખીયું. આપ્યોકપીનેતત્રજી. તેબ્રહ્મપત્રકરમાંલેઇચાલ્યા, આવ્યાજાનકીપાસજી; કરીવંદનાગદગદથઇને. ચરણેનમિયોદાસજી. ૩ માતામુજનેઆજ્ઞાઆપો, હુંજાઉંજ્યાંરઘુવીરજી; સંદેશાનેવાટજોતાહશે, રામલક્ષ્મણરણધીરજી. ૪ ત્યારેજાનકીગદગદથઇનેબોલ્યાં. અતિદુખપ્રગટયુમનજી; સાચુંકહેભાઇક્યારેમળશે. મુજનેપ્રાણજીવનજી. ૫ મુળથકીદુખછેમુજમનમાં, પતિવિરહનેરોગજી; વળીતેમધેદુખબીજુંપ્રગટયુ વીરાતારોવિજોગજી. ૬ ત્યારેકરજોડીનેકપીવરકહેછે, ધીરજરાખોમાતજી; હવેથોડાદિવસમાંમળશેતમને,આવશેઅહિંજુગતાતજી. ૭ માતમુજનેઆપોએંધાણી,છાનીવાતકહોઆજજી;ત્યારેવેણીતણોમણીછોડીઆપ્યો, આલેઇજાતુંકપીરાજજી.૮છાનીવાતકહેજેપ્રભુનેરહેતાંચિત્રકોટમોઝારજી;લક્ષ્મણજીવનમાંગયાતા, ફળલેવાએકવારજી. ૯ રઘુપતિનાખોળામાંશિરમુકી, નિંદ્રાકરીમેંજાણજી ત્યારેમારેલેલાટેપ્રભુએ, કેસરઆડકરીનિરવાણજી. ૧૦ એવાતઅંતરનીકહેજે વીરા, મારોઘણોકરીપરણામજી; વાનરસેન્યાલેઇરઘુપતિ, કેમઆવશેઆણેઠામજી. ૧૧ છેશતજોજનસિંધુવચમાં, કેમઉતરશેપારજી; એવાંવચનસુણીસીતાનાંવળતા, બોલ્યાપવનકુમારજી. ૧૨ સેતુબાંધશેસાગરપર, વાશેસરશેમુકીબાણજી; વાકરશેપાઝયમુજપુંછતણી, તેથીઉતરશેનિરવાણજી. ૧૩ જળઉપરજેણેપૃથ્વીરાખી, સ્થંભવિનાઆકાશજી; તોસાગરકેરોભારકેટલો, માતારાખોવિશ્વાસજી.૧૪જેઉદરમાંહેજઠરાથીજાળવે, ગરભનેશ્રીભગવાનજી;એકળાજડેનહિકોઇનેકરાવે, માંસવીશેપયપાવનજી. ૧૫ એકક્ષણમાંબ્રહ્માંડઉડે. કરેપાળેતથાકરેભંગજી; સાહ્યકબીજોસંગનહિતે. શુંનકરેશ્રીરંગજી. ૧૬ એવુંકહીસાષ્ટાંગકરીપછે, ચાલ્યાવાયુતનજી; ત્યારેસીતાયેકલપાંતકર્યુંને જળભરીસુંલોચનજી. ૧૭ પછેલંકાગિરિનેશીખરચઢી, દીવ્યરૂપધર્યુંતતકાળજી; ઉત્તર

પંથચીતવીહનુમંતે, કુદીનેમારીફાળજી. ૧૮ ત્યારેજયજયકારકરીકહેશુરસહુનીજદુખહેતુસબંધજી; હવેવહેલાઆવજોરામનેતેડી, છોડોઅમારાબંધજી.૧૯ ત્યારેહનુમંતકહેચીંતાનવકરશો, ધરજોમનમાંધીરજી; કાલબપોરેસિંધુતીરે, આવશેશ્રીરઘુવીરજી. ૨૦ એવુંકહીપછેસિંધુઓળંગી, આવ્યામારૂતતનજી; જાંબુવાનઆદેસહુમળિયા, દીધાંઆલીંગનજી. ૨૧ સરવકપીહનુમંતનેદેખી, પામ્યાહરખઅપારજી; કોપરદક્ષણાકરીપાયેલાગે, વંદેવારમવારજી. ૨૨ કોજાનુજંધાકો હસ્તપુંછને, ચુંબનકરતાશીશજી; પુષ્પલાવીકોપુજેપ્રેમે, કોદેતાઆશિશજી. ૨૩ એમબ્રહ્માનંદમાંમગ્નથયાકપી, પુછેસહુસમાચારજી; ત્યારેહનુમંતકહેકુશળછેજાનકી, મળ્યાંમુજનેનિરધારજી. ૨૪ સકળવૃતાંતલખ્યુંછે પુત્રમાં,બ્રહ્માએનિરવાણજી;ચાલોપ્રભુનીપાસેત્યારે,થશેતમનેસહુજાણ. ૨૫ એવુંકહીપછેચાલ્યાતતક્ષણ,આવ્યારઘુમુખપાસજી;ત્યાંસુગ્રીવકેરૂંછેમધુવનછે,ફળપકવરમ્યતરૂવાસજી. ૨૬ તેવનમાંહેપેઠાસરવે,ફળખાધાંનિરધારજી;તરૂઉપાડયાંરક્ષકમારયા, મનઅભિમાનઅપારજી. ૨૭ તેઅનુચરનાઠાઆવ્યારઘુમુખ, બોલ્યાનામીશીશજી; વૃતાંતસરવકહ્યુંસુગ્રીવને, સુણીહરખ્યોપતિકિશજી ૨૮ ત્યારે સુગ્રીવકહેછેરઘુપતિપ્રત્યે, કપીકરીઆવ્યાકાજજી; નહિતોમહારૂંમધુવનતેકોનવમોડે મહારાજજી. ૨૯ એટલેઆવ્યાકરીગર્જના, કહેતાજયજયરામજી; મંગળધુનીસુણીજોયહનુમંતને, ઉઠીસભાઅભિરામજી. ૩૦ વળણ. અભીરામપામીસભાસરવે, થઇછેમહાસુખવંતરે. કિષ્કિંધાપતિઅયોદ્ધાપતિ ઉઠયાઆવતાદેખીહનુમંતરે ૩૧ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં સુંદરકાંડે સાગરોલ્લંઘનાનંતરંમધુવન ભંગાતરામદર્સનોનામ એકાદશોઽધ્યાય. ૧૧

અધ્યાય ૧૨

રાગસોરઠ. જેમસુરપણઅમૃતલેઇનેઆવે, વિનતાકેરોવછ; જેમઅમૃતસજીવનીસાધીઆવે, બ્રહસ્પતીનોસુતકછ. ૧ એમહનુમંતઅતીહરખભર્યા, તે કરીનેઆવ્યાકાજ; સાષ્ટાંગકરીનેચરણેલાગ્યા, પ્રસનથયારઘુરાજ. ૨ ઘણીવાર શિરમુકીરહ્યા.હનુમંતપ્રભુનેપાય;ત્યારેમારૂતીનેમસ્તકકરમુકી,ઉઠાડયારઘુરાય ૩ ભુજભરીનેઆલીંગનદીધું. ચાંપ્યોરૂદયાસાથ; પછેહરખઆંસુપ્રેમેથઇ, ગદગદબોલ્યાશ્રીરઘુનાથ. ૪ અરેધન્યધન્યમારૂતસુતબળીયા, તું કરીઆવ્યોકાજ; પછેસભાકરીનેરામનીસનમુખ, બેઠાસરવસમાજ. ૫ ત્યારેપ્રથમવૃત્તાંત કહ્યુંવાળીસુત, અંગદેમાંડીવાત; અહિંથીનીકળતાંશ્રાપમુક્તથયો, દંડીઋષીનોજાત. ૬ પછેવીરમાંહેસુપ્રભામળી. ત્યાંથીગયાસિંધુતીર: ત્યાંગીધજાતીસંપાતીમળ્યો, જેજટાયુકેરોવીર. ૭ પછીમારૂતસુતસિંધુઓળંગ્યા, ચઢીપરવતને

શિશ; એટલીવાતઅમોજાણુંછું, શુણીયેશ્રીજુગદીશ. ૮ પછેરામેહનુમંતસામુ જોયું, ત્યારેબોલ્યાવાયુકુમાર; મહારાજસુખીછેજનકનંદની, અશોકવનમોઝાર. ૯ ઘણુંકષ્ટથયાંછેતમારેવીજોગે, ચીંતાકરેદિનરાત્ય; હુંમુદ્રીકાઆપીપાયેલાગ્યો, કહીકુશળનીવાત. ૧૦ તમારાનામનીશુધાયેકરિને, તનમાંરહયોછે પ્રાણ; મેંજઇનેત્યાંધીરજઆપી, શુધલાવ્યોનિરવાણ. ૧૧ એટલુંકહિરઘુવીરનેઆપ્યો, ચુડામનીસાક્ષાત; વળીવિસ્તારીનેકહીરામને, ચિત્રકુટનીવાત. ૧૨ તેશુણીનેગદગદકંઠથયા, મણીરૂદેચાંપ્યોરઘુવીર; વિરહેવ્યાકુળથઇને, રઘુપતિનેત્રેભરતાનીર. ૧૩ જેઅજઅજીતત્રિગુણાતીતપુર્ણ; રહીતઉદેઅવશાન; તેસીતાવીયોગનાશોકસિંધુમાં, મગ્નથયાભગવાન. ૧૪ પછેઅંજનીશુતનેપુછેછેવળી, પોતેપુરણબ્રહ્મ; તુંકેમગયોમેળાપથયો, તેકહેમુજનેસહુમર્મ. ૧૫ ત્યાંજઇશુંપાક્રમકીધુંતે, શુંબોલ્યોરાવણસાથ; એસરવવાતમાંડીકહેમુજને, એમપુછેરઘુનાથ. ૧૬ ત્યારેશ્રીરઘુવીરનાકરમાંઆપ્યો, મારૂતીયેબ્રહ્મપત્ર;મહારાજએપત્રવિધિયેલખ્યોછે, વરતમાનસહુતત્ર. ૧૭ શ્રીરામેલેઇલક્ષ્મણનેઆપ્યો, વાંચવાનેતેકાળ; પછેઉકેલ્યોસહુસભાસાંભળતાં, વાંચેશુમીત્રાબાળ. ૧૮ વળણ. સુમીત્રાશુતેકરકાગળલાધો, થઇએકચીતસભ.ાસર્વેત્રરે; કહેદાસ ગીરીધરશુણોશ્રોતા, વાંચેલક્ષ્મણજીબ્રહ્મપત્રરે. ૧૯ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમત વાલ્મીકી નાટકધારાયાંસુંદરકાંડેહનુમંતાશ્રીરામહસ્તેબ્રહ્મપત્રાર્પણોનામદ્વાદશોઅધ્યાય. ૧૨

અધ્યાય ૧૩

દોહા. કનકપત્રવિધિયેલખ્યો, શ્રીરામનીઉપરજેહ; તેલાવ્યાહનુમંતજી, આપ્યોપ્રભુનેતેહ. ૧ તેકરમાંલેઇહરખ્યા, રઘુપતિજુગદાધાર; પછેવાંચવાકારણઆપિયો, લક્ષ્મણનેતેણીવાર. ૨ તેકરમાંલેઇઅનંતજી, ઉકેલ્યોનિરવાણ; સુણતાંસહુવાનરસભા, લક્ષ્મણવાંચેજાણ. ૩ પ્રથમસ્તુતિરઘુવીરની, પછેહનુમંતચરિત્ર; તેસાવધાનએકચીતશુણો, શ્રોતાપુછંન્યપવિત્ર. ૪ છંદ જયજય અનંતકોટીબ્રહ્માંડ, નાયકઅજઅજીતઅખંડ; પતિવૈકુંઠજગપ્રતિપાળ,વ્યાપકશ્રીનિકેતદયાળ. અંકુરમુળમાયાકંદ, ગુરૂજગસત્યચિદઆનંદ; કારણરૂપધારણતત્વ,ચઇતનસગુણનિરગુણસત્વ.નમુવેદાંતવેદસ્વરૂપ,માયાચક્રચાલકભુપ, શોષકદૈત્યજળધીઅગસ્ત, છેદકદેવબંધસમસ્ત. હરતાભારભુમિદુષ્ટ, કરતાધરમભક્તિપુષ્ટ;ચાત્રુકભક્તજળદસમાજ,ભવગજવિદારકમૃગરાજ. સંતચકોરચંદ્રઅમીષ, હરિમમજનકત્રિભુવનઇશ; મંગળરૂપતવઅવતાર,સ્થાપનધરમપરમઉદાર.જયજમીનકમઠવરાહ, નરહરિત્રિવિક્રમભ્રગુનાહ; દશરથશુવનશ્રી રઘુવીર, ધારણસત્યવૃતરણધીર.લક્ષ્મણભરથશતરૂહન, પ્રગટચાચતુરવ્યુહપા

વન; મુનિમખરક્ષત્રિપઉદ્ધાર, નિશિચરતડિકાસંહાર. શિવકોડંડખંડનરામ, તનયાજનકપુરણુકામ; પાળકપિતુવચનવનવાસ, ગૌતમીગંગાતીરનિવાસ. ગોદ્વિજસંતસંકટહરણુ, ભવરૂજવૈદકરૂણાકરણુ; મનુજાકૃતિધૃતશુરકાજ, પ-દપદપૃથ્વીતીરથરાજ. કોટીમનોજતનુકમનીય, નમુનિત્યભુમિજારમનિય; તવગુણુશમનત્રિવિધીતાપ, હરતાનામકલીમમપાપ. રાજીવનયનશ્યામલગાત્ર, અદભુતકરમજનકજમાત્ર; સદગુણુઅલંકૃતશુખરાશ, શુણોએકવિનતીઅવિનાશ. લંકાપુરીથીલખીતંગ, શેવકકમળભુતવઅંગ, આબ્યોઇહાંવાયુતન, કુદોસિંધુશતજોજન; ટાળ્યાવિઘ્નપંથઅમિત, ખોલ્યુંનગરસવઅભિત; સીતાતણીપામ્યોશુદ્ધ, આપીમુદ્રીકામળ્યોબુધ. ઉજાડયુંઅશોકચંડીધામ, માર્યાઅસુરકરીસંગ્રામ; હણિયાઅક્ષેઆદિકુમાર; સુરવીરયોજઅપાર, એવીનઅસુરમાર્યાઓક, પડયોદશાનનેશોક, ચઢયોઇંદ્રજીતઅમોઘ; વિદ્યાવંતબળગુણુઓધ, તેશું કર્યુંજુધ્ધઅનંત, નાઠોરાવણીબળવંત, પેઠોવિવરમાંલેઇપાણું; ગાજ્યોપવનપુત્રસુજાણુ, એવું કર્યુંઅદભુતકામ, તેતમપ્રતાપેશ્રીરામ, મેંજઇપ્રારથ્યોહનુમંત; ત્યારેબંધાયોબળવંત, લાવ્યાનગરમાંહેમમુખ, જોઇભયપામ્યોદશમુખ, બાળીલંકાઆડેઅંક; થઇતવકનકકેરીલંક, એહનુમંતનેછેધન્ય, શેવકસ્વામીભક્તઅનન્ય: સ્વામીતણુએવુંકાજ, બીજેથાયનહીમહારાજ. એમેંલખ્યુંસર્વેસત્ય, સાચુમાનજોરઘુપત્ય; રાખોસદાચરણુનિજવાસ, કહેકરજોડીગીરીધરદાસ. દોહો. બ્રહ્મપત્રસુણીકપીસહીત, હરખ્યાશ્રીરઘુનાથ; ધન્યધન્યકહીમારૂતી, ચાંપ્યોરૂદયાસાથ. ૨૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકભારાયાંસુંદરકાંડેબ્રહ્મપત્રેહનુમાનચરીત્રકથનંનામત્રયોદશોઅધ્યાય. ૧૨

અધ્યાય ૧૪

રાગમારૂ. સુણીબ્રહ્મપત્રપાવન, પામ્યાઆશ્ચર્યસર્વેજન; ત્યારેહરખ્યાઘણું રઘુનાથ, ચાંપ્યોમારૂતીરૂદીયાસાથ. ૧ પ્રાણુવલ્લ્ભપવનભકુમાર, તુનેશોકરૂંહુંઉપકાર; કહયાંરામેકરૂણાંવચન, ત્યારેબોલ્યામારૂતતન. ૨ જોઆજ્ઞાકરોમહારાજ, તોલાવુંજાનકીનેઆજ; કહોતોરાવણનેજઇમારૂં, કુળરાક્ષસનુંસહારૂં. ૩ ત્યારેબોલ્યાદશરથતન, ભાઇધીરજરાખોમન; હજીકરવુંછેકાજઅપાર, ઘણુંજુધથશેતેઠાર. ૪ પણપુછુંતુનેહનુમંત, કેવીલંકાંછેશોભાવંત; લોકશોપાળેછેધર્મ, કહોરાક્ષસકેરૂકર્મ. ૫ હનુમંતકહેગઢવંક, ત્રૈણસેંગાઉલાંબીછેલંક; એકવીશકોટીબારલક્ષ, પુરમાંમંદિરછેપ્રત્યક્ષ. ૬ એકેકાઘરમાંદશદશવાસ, સોળમાળનાઉંચાઅવાસ; તેનીવીગતકહુંવીસ્તારી, એકએકપેશોભાસારી. ૭ પાંચલક્ષઆરસનાંધામ, સાતલક્ષત્રાંબાનાંકામ; પાંચકોટીકનકનાંવીખ્યાત, રત્નહીરાતણાંકેટીસાત. ૮ શીવનાંદેવળછેનવકોટી, થાયત્રિકાળપુજામોટી; આગ્નિહો

ત્રઅશુરનેઘેરથાયે, વેદાધ્યયનબહુપેર. ૯ રૂદ્રાક્ષવીભુતીસંગ, કરેધારણનીશી ચરઅંગ; કર્યારાવણેવેદનાખંડ, દેવનેદેછેઘણોદંડ. ૧૦ તપદારૂણકરતાઅસુર, જપેમલીનમંત્રમહાભુર; નહીદયારાક્ષસનેલેશ, રહિતઆચારઅપવિત્રલેશ. ૧૧ ગૌબ્રાહ્મણશુરનેપીડે, નીત્યહીંસાકરતાહીંડે; ત્રણલોકનોવઇભવજેહ, છેરાવણનાઘરમાંતેહ. ૧૨ જેનેસુંદરીયોહેઅસંખ્ય, કરેનીશદીનક્રિડાનીશંક; જેનેપુત્રીજમાત્રઅપાર, પુત્રપોત્રતણોનહીપાર. ૧૩ લંકામાંએકવિભીષણભકત જેનેતમસાથેઆશકત; બાકીસર્વેઅસુરછેઅધરમી, નીરદેઅપવીત્રહીંસાકરમી. ૧૪ એવીકહીહનુમંતેવાત, તેસુણીનેહરખ્યાજુગતાત; એમનાતપહોમને ધિક્કાર, નજાણ્યોજેણેતત્વવીચાર. ૧૫ છેશાસ્ત્રસુણ્યાતેવ્યર્થ, જેણેઆત્માન જાણ્યોસમર્થ; જેવીસર્પનીશાંત્તીમાણો, એવીક્રિયાઅસુરનીજાણો. ૧૬ જેવું વિધવાનુંરૂપયૌવન, અત્યજનુંજેવુંરમ્યભોવન; જારનાંશુભઆચરણ, જેવુંતસ્કરનુંડહાપણ. ૧૭ દંભીકનુંભજનનેધ્યાન, જેમભુતદયાવીણજ્ઞાન; એસર્વે જેમમિથ્યાજાણો, એવાંઅસુરનાકરમપ્રમાણો. ૧૮ સુણહનુમંતનિશ્ચેજાણ, મારેહણવાઅસુરનિરવાણ; કરેરાક્ષસજેઅનાચાર, મારેકરવોતેનોસંધાર. ૧૯ લંકાંહનમંતેબાળીજ્યારે, સોનાનીપૃથ્વીથઇત્યારે; પામ્યાઆશ્ચર્યપુરણકામ, જાંબુવાનનેપુછેરામ. ૨૦ કહોરીંછપતિએકવાત, મુનેસંદેહથયોસાક્ષાત; ઘણાકાળનાવૃદ્ધઅપાર, તમોબ્રહ્માતણોઅવતાર. ૨૧ માટેકહોલંકાંનીઉતપત્ય; પુરવે કોણેવસાવીસત્ય; કેમસાગરમાંથયોબેટ, તેકહોઅથઇતિનેટ. ૨૨ વળણ. અથઇતિકહોલંકાંકેરી, રીંછપતિબળવાનરે; એવાંરામચંદ્રનાંવાયકશુણી, નેબોલ્યાજાંબુવાનરે. ૨૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડે શ્રીરામસીમીપ્યંહનુમંતાલંકાંશોભાવર્ણનનામચતુરદશોઅદ્ધાય. ૧૪

અધ્યાય ૧૫.

રાગસામેરી. જાંબુવાનકહેસુણોરામજીપુર્વેગ્રહ્યોગજગ્રાહે, ત્યારેહરીઆવ્યા ગરૂડબેશીકરવાગજનીસાહે. ૧ ત્યારેચક્રમુકીછેદીયોનક્રનેતેણીવાર, ત્યાંગતિઆપીગ્રાહનેગજનોકર્યોઉદ્ધાર. ૨ રમારમણતવચાલીયાવૈકુંઠપ્રત્યેજાય, ત્વ ક્ષુધાલાગીગરૂડનેવિનવ્યાવૈકુંઠરાય. ૩ ત્યારેવિષ્ણુકહેએકલેવરગજગ્રાહના છેજેહ, હુંજાઉછુવૈકુંઠમાંજાભક્ષકરતુંતેહ. ૪ ત્યારેગરૂડેઆવીકુણપબેહુનાગ્રહ્યા, ચંચુમાંહેમનજાણ્યુંજેકરૂંભક્ષએકાંતજઇનેત્યાંહે. ૫ એટલેએકશ્રભંગરાક્ષસતેનેમાગ્યોભાગ, તેનેમારીયોવિનતાસુતેમેરૂગયોમહાભાગ. ૬ તેમેરૂઉપર જાંબુનોએકવૃક્ષપ્રૌઢઅપાર, એકશાખાઉપરબેઠોજઇતેનોશતજોજનવિસ્તાર. ૭સાઠસહસ્ત્રવ્યાળખીલ્યઋષીટીંગાયાહતાતેડાળ, વળીગરૂડનેભારેકરીભાગીપડીતતકાળ. ૮ ગરૂડેજાણ્યુંમુનિચંપાશેગ્રહીશાખાકરમોઝાર, ગજનક્રચંચુમાં

ગ્રહીને, ઉડયોતેણીવાર. ૯ કશ્યપઋષીબેઠાહતા, આવીનેપુછયુંત્યાંહે; હેપિતા કહોઆશાખાહાવે, જઇનેમુકુંકયાંહે. ૧૦ એપુત્રસંકટમાંપડયો, કશ્યપેજાણ્યું મન; પછેવ્યાળખીલ્યનીસ્તુતિકરીને, ઉતાર્યામુનિજન. ૧૧ પછેપુત્રને કહ્યું પ્રજાપતિયે, જાતુંદક્ષિણદેશ; લંકાગીરિનીઉપરરહીને. ભક્ષકરજેએશ. ૧૨ તે ગીરિસાગરમધ્યમાંછે, આવ્યોતેણેઠાર; ત્યારેગરૂડેઆવીગ્રાહગજ, તનતણોકીધોઅહાર. ૧૩ તેભક્ષકરીનેઅસ્તીનાખ્યાં, ગરૂડેત્યાંસાક્ષાત; તેતણોત્રિકુટાચળ થયો, તમોસુણોરઘુવરવાત. ૧૪ પેલીશાખાશતજોજનની, હતીકનકકેરીજાણ; તેસિંધુમાંનાખીતદા, થયોબેટત્યાંનિરવાણ. ૧૫ તેબેટમાંવિધિયેરચ્યુ, લંકાનગરવિખ્યાત; મહાકનકમણીમયધામસુંદર, કોટપાછળસાત. ૧૬ તેજંબુનદનીભોમીનીચે, મલીનથઇતીઆપ; તેલંકાબાળીહનુમંતે. લાગ્યોઅગ્નીકેરો તાપ. ૧૭ ત્યારેદેખાઇશુધકનક, ભોમીસુણોશ્રીરઘુવીર; એપ્રકારે લંકાથઇ, ઉતપતિકહીરણધીર. ૧૮ સુગ્રીવકહેશ્રીરામને, તમોસુણોશ્રીમહારાજ; પ્રયાણકરીયેઆપણે, શુભમહુરતછેવળીઆજ. ૧૯ રઘુપતિકહેહવેચાલવું, ભાઇ નવલગાડોવાર; સુગ્રીવેકપીનુંસૈન્યસહુ, તતપરકર્યુંતેણીવાર. ૨૦ શરદઋતુનો માસઅશ્વિન, પક્ષઉજ્વળજેહ; વિજયાદશમીચંદ્રવાસર, શ્રવણકહીયેતેહ. ૨૧ અભીજીતમહુરતમાંહે, રામેપ્રયાણકીધુંસાર; અઢારપદ્મસૈન્યશંઘાથે, ચઢયો સુરજકુમાર. ૨૨ વળણ. ચઢયોસુરજકુમારસુગ્રીવઅઢારપદ્મદળસાથરે; શુભમહુરતમાંપ્રયાણકીધું લક્ષ્મણનેરઘુનાથરે. ૨૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસમંતવાલ્મિકીનાટકધારચ્યાં સુંદરકાંડેશ્રીરામસમીપ્યેજાંબુવતાલંકોત્પત્તિકથનંનામ પંચદશોઽધ્યાય. ૧૫

અધ્યાય ૧૬.

રાગસોરઠ. જીતવારાયને, રઘુવરચઢયાતેણીવારરે; સઉકપીતણોશીરદાર સુગ્રીવ, સૈન્યનોનહિપારરે. ૧ હનુમંતસ્કંધેરામચઢિયા, ચાંપશરગ્રહીહાથ રે; જેમગરૂડઉપરશ્રીપતિ, એમશોભતારઘુનાથરે. ૨ અંગદકેરેસ્કંધબેઠા, લક્ષ્મણજીતેણીવારરે; જેમઐરાવતપરઇંદ્રશોભે, નંદીપરત્રિપુરારરે. ૩ વિશાળ વૃક્ષઉપાડીને, કપીયેગ્રહ્યાંકરમાંહેરે; તેછત્રકરતારામને; નવપલ્લવચમરત્યાંહે રે. ૪ જયબોલાવીરઘુનાથની, દળચાલ્યુંદક્ષિણદેશરે; ચીકારકરતાચાલતા, કેસરિસમકપીનાવેશરે. ૫ ભુભુકારનાદહુકારકરતા, કુદતાબળવાનરે, કરમાં હેગિરિઉછાળતા, તેકુસુમગેદસમાનરે. ૬ કેટલાકપીએવૃક્ષઝાલ્યાં, કેટલાયે પાષાણરે; કેટલાકનખદંતકરડે, કરેમહાબુંબાણરે. ૭ જયજયધુનીકહીગર્જતા, પદપ્રહારધુજેધર્ણરે; સિંધુજળઉછળ્યાં સુરજથયોધુંધળવર્ણરે. ૮ દિગજ ડગ્યાનેશેષશળકયો, ભુમિનસહેભારરે, એમચાલીસૈન્યારામની, કહેતાંનઆવે

પારરે. ૯ જોજનદશવિસ્તારપહોળી, કપિસૈન્યાજાયરે; મારગતણાપાષાણતરૂ તે ભાગીભુકોથાયરે. ૧૦ એકએકનાશિરવિષેપગદેઇ, કુદતાકપિતાસરે; કોપૃથ્વિઉપરહીંડતા; કોઉડતાઆકાશયે. ૧૧ જયરામજયરામજયરામકહીને, ગર્જતામહાવીરરે; એમકપીસૈન્યાસહિતઆવ્યા, રામસાગરતિરરે. ૧૨ દશયોજનમાંઉતરીસૈન્યા, સોરથાયઅમિતરે; ભુભુકારવ્યાપ્યોદશદિશા, સિંધુથયોભયભીતરે. ૧૩ તેખબરથઇલંકાવિષે,જ્યાંબેઠારાવણરાયરે; શ્રીરામઆવ્યાસાગરતિરે, લેઇકપી સૈન્યાયરે. ૧૪ એવુંસાંભળીનેદશાનનતવ, ચમકીયોમનમાંહેરે; સભાવિશેતેડાવ્યાસઉજે, અધિકારીત્યાંહેરે. ૧૫ ઇંદ્રજીતઆદેપુત્રને વળિ, પ્રહસ્તઆદિપ્રધાનરે; એવાઅન્યઅસુરતેડાવ્યા, સભામાંદેઇમાનરે. ૧૬ તેસરવસાથેવિચારકરવા, લાગ્યોરાવણભુપરે; ભાઇઆપણેહવેશું કરવું, તેકહોસમેઅનુરૂપરે. ૧૭ દશરથતણાસુતઆવીયા, ઉતર્યાસાગરતિરરે; કપિસૈન્યાતેસાથેઘણું, હનુમંતસરખાવીરરે. ૧૮ શત્રુસર્પનેઅગ્નિત્રણે, નગણવાંલઘુએહરે; કરેવિઘ્નતેક્ષણમાત્રમાં, માટેધિરિયેનહિતેહરે. ૧૯ એકવાનરેલંકાપ્રજાળિ, અક્ષેઆદિ અસુરરે; તેહણીનીરભેગયોપાછો, મલ્યું કપીદળપુરરે. ૨૦ તેમાટેપુછુંસર્વેને, કહોહવેકરવું કેમરે; નિશ્ચેવિચારકહોસઉમુજ, કુસળથાયેજેમરે. ૨૧ એવાંવચનસુણીરાવણતણાં, પછીબોલ્યાપુત્રપધાનરે; મહાક્રોધઆણીકહેવાણી, કરીમનઅભીમાનરે. ૨૨ અરેરાયશું ચિંતાકરો, એરામનાશાભારરે; શું યુદ્ધકરશેકપીએનર, વાનરઆપણોઅહારરે. ૨૩ રામલક્ષ્મણ મનુષબેકરી, તપથયાકૃશકાયરે; કપિ ભાળુરીંછમરકટ, તેથકીશું થાયરે. ૨૪ આજદૈવે મોકલ્યુંઘેરબેઠાં, ભક્ષઆપણું એહરે; તમેનિરભેથઇરહોભુપતિ, ચિંતાનકરોતેહરે. ૨૫ એમશક્રજીતઅતિકાય, દેવાંતકનરંતકનીઆદરે, વજરદ્રષ્ટીમહોદર, કરતાઘણોબકવાદરે. તેસમેસભામાંવિભિષણ, બેઠાહતાતેઠારરે; રામનીનિંદ્યાશ્રવણસુણીમન, થયોક્રોધઅપારરે. ૨૭ મહાપુન્યવાનપાવનવિભિષણ, સદગુણગંગાનિરરે; જેમવાયરાકેરીસભામાં,રાજહંસબેઠોધિરરે.૨૮ પુષ્પપરમાર્થવૃક્ષનાં,જેસત્યસિંધુન્યાયરે, ભક્તિજ્ઞાનવૈરાગસાગર, વિવેકીકહેવાયરેર૯એવાવિભિષણજેવિચિક્ષણતેણે,સુણ્યાંઅસુરવચનરે;પછીસભામાંહેબોલિયા,ઘણુંક્રોધઆણીમનરે.૩૦વલણ.મનમાંહેઆણીક્રોધબોલ્યા,વિભિષણતેણીવારરે; તેશ્રોતાજનસઉસાંભળો, કરૂંસંક્ષેપેવિસ્તારરે, ૩૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં સુંદરકાંડેસૈન્યાસહિતસ્યશ્રીરામચંદ્રસમુદ્રતીરાગમનંનામષોડષોઅધ્યાય. ૧૬

અધ્યાય ૧૭.

રાખીભાસ. નિંદાસુણીરઘુવીરનીત્યારે; થયોવીભીષણનેખેદ, જ્યારથપો

તેજાણેછેપ્રભુને, નિરગુણસગુણઅભેદ. ૧ તેસભામાંહેપછેબોલ્યાવીભીષણ, નીતીવચનનિરધાર; રાવણતણાપ્રધાનપુત્રશું, ક્રોધકરીતેણીવાર. ૨ અલ્યા દુષ્ટદુરીજનપામરપાપી, બોલોવીચારીમન; શું દશમુખનેઅનરથસમઝાવો, મીથ્યાગર્વવચન. ૩ જેસ્થીતીઉદભવસંહારણકારણ, કોટીબ્રહ્માંડનાઇશ; જે જીવનાજીવનસકળકર્મના, ફળદાતાજુગદીશ. ૪ તે રામઆવ્યાસાગરતીરે, સાથે સૈન્યઅપાર; એરાક્ષસનોસંહારજકરશે, ઉતારશેભુભાર. ૬ એકહનુમંત નુંબળસહીનશકાયું, અક્ષેકુમારનેમાર્યો; ઇંદ્રજીતનાશીવીવરમાંપેઠો, તેબ્રહ્માયે ઉગાર્યો. ૬ ગોપદવતજેણેસિંધુઓળંધ્યો, બાળ્યું લંકાગામ; અસુરઅનેકસં હારીપાછો, નીરભેગયોનીજઠામ. ૭ તેરામનેતમોમનુષ્યજાણો,જેનાદાસનોમ હીમાઅપાર; તેનેભક્ષકરવાઇછો, તમારીબુદ્ધિનેધિકાર.૮ અલ્યાનીશાપતિ નેની દેતસ્કર. મુકતાનેજેમકાગ; એમતમોરઘુપતિનેનીંદો, જેપુન્યશ્લોકમ હાભાગ, ૯ જેનુ. સીવસનકાદીકધ્યાંનધરેછે, સ્તવનકરોવિધીશેષ; જેનોઅપા રમહીમાવેદકહેજે, દેવતણા દવેશ. ૧૦ એદશરથનોપુન્યપરવત, જેનીત્રીલો કમાંકીરતીવ્યાપી; એતમારાકુળનોક્ષેકરશે, તેનેમનુષ્યજાણોછોપાપી. ૧૧ કે વળવનચરનથીએવાનર, અવતરાસહુદેવ; નીજદુખજાણીહણવાતમને, કરે છેપ્રભુનીશેવ. ૧૨ જેણેસહસ્રાજુનનોનાશકર્યો, હણ્યાઅશેષક્ષત્રીધીર; તેભ્રગુપ તીનોગર્વઉતાર્યો, એવાશ્રીરઘુવિર. ૧૩ હેમુરખરાવણતુજનેકાઢ્યો, ધનુષતળે થીજેણે;સર્વનૃપનોદર્પહરીને, કોદંડભાગ્યુંતેણે. ૧૪ તેરામને તુંસીતાશોંપી, જઇનેચરણેલાગ્ય, કરીવીનતિદિનવચનથી, અભેદાન તું માગ્ય. ૧૫ શરણાં ગતવત્સલછેરઘુપતિ, નહીજુવેઅવગુણતારા; માટેશુણરાવણએપરમહીતકારી બોલમાનજેમારા. ૧૬ જેમઅઉષધકટુલાગેપણ, ટાળેમુળરોગનિવારણ; એમ હમણાંકઠીણલાગેમુજવાયક, પરીણામેકલ્યાણ. ૧૭ આસરવમલ્યાછેકબુદ્ધિ તમને, કરશેવિપરીતપેર; અલ્યાજાણીજોઇનેમુરખરાવણ, શીદખાયછેઝેર. ૧૮ એમઘણાંવચનવિભીષણેકહ્યાં,તેનીતીનાજેણીવાર; ત્યારેપ્રધાનઆદેઇંદ્ર જીતને, ચઢીયોક્રોધઅપાર.૧૯ અલ્યાવીભીષણતુંબોલવિચારી, ડહાપણજાણ્યુ તારૂં; શું કરિયેજોરાજબંધુછે, નીકરહવડાંમારૂં. ૨૦ અલ્યાવહાલોથઇનેવેરવધા રે, જાતુંતારેઘેર; જીવતોમુકીયેજાણીજોઇને, નહીતોહણિયેઠેર. ૨૧ રાવણનેક હેજુવોતમબંધુ, કેવળકહેછેકુડ; શત્રુનીપક્ષકરીનેબોલે, આપણુંઇછેભુંડુ. ૨૨ ત્યારેકહેવીભીષણ તમોસરવમળીને, રાવણનેકર્યોભ્રષ્ટ; રાજબોળવાબેઠાછો, ઉપજાવીકબુદ્ધિસ્પષ્ટ. ૨૩ અલ્યાપ્રધાનરાયનેનીયમેરાખે. ગજનેઅંકુશએક; મંત્રનાગનેજ્ઞાનચતુરને, જ્ઞાનિનેવીવેક. ૨૪સ્ત્રિનેલજ્જાસાધકને, ગુરૂસમુદ્રને મરજાદ; એમરાયનેનિયમેરાખે, નીત્યપ્રધાનરહીતપ્રમદા. ૨૫ હવેતારૂરાજન

હીરહે, રાવણુનીશ્ચેસાચુમાન; તુંનેસંગીસર્પેદુષ્ટમલ્યા, જેમત્રકનીપાસેશ્વાન ૨૬ એવાંવચનસુણીનેરાવણઉઠયો, ક્રોધેકરીનીરધાર; ડાબાપગનીપાટુમારી વીભીષણનેતેણિવાર. ૨૭ અલ્યામુરખરામનીપક્ષકરેતો,જાતુતેનીપાસ; બાંધોમારોએવુંકહીને, દેખાડયોબહુત્રાસ. ૨૮ ત્યારેતેણેસમેસુકાવ્યોઆવી, રાવણકેરીમાત; અરેપુત્રતુરામશરણજા, નહિતોકરશેઘાત. ૨૯ત્યારેરાવણકહેજા અહીંથી, તારૂંનથીઅમારેકામ; ચઢાવીલાવ્યજેસૈન્ય, જાશુંકરશેતારોરામ.૩૦ એવુંસાંભળીવિભીષણઉઠયા, તતક્ષણતેણીવાર; ચારપ્રધાનપોતાનાસંગે, લીધાતેનીરધાર. ૩૧ રાવણનેકહેવીભીષણ, તુંછેમારોભ્રાત; માટેતુજઆજ્ઞાથી અમોજાઉછું, રામશરણસાક્ષાત. ૩૨ એવુંકહી.વીભીષણચાલ્યા, લેઇપોતાના પ્રધાન; જેમકાયાછોડીપંચપ્રાણ, તેજાયજથાઅવશાન. ૩૩ કલ્પાંતેમહાભુત મળે, જેમસ્વરૂપમાંનિરધાર; એમવિભીષણત્યાંથીચાલ્યા, સાથેમંત્રીચાર. ૩૪ જેમવાયસકેરામેળામાંથી, ઉડીજાયમરાળ; ખળનીદકેરીમંદળીમાંથી ઉઠેસાધુદયાળ. ૩૫ એમચારમંત્રીશુંચાલ્યાવિભીષણ, રામશરણ નીરધાર; ઉરધપંથઉડયાપાંચેજણ, આવ્યાસિંધુપાર, ૩૬ પૃથ્વિઉપરઉતરીઉભા, સૈન્યતણેપ્રદેસ;પચેરાક્ષસનેજોઇનેભય, પામ્યાકપીઅશેષ. ૩૭ વળણ. અશેષ વાનરભયપામ્યા, જોઇરાક્ષસદેહદીરઘઘણી; પછેવિભીષણકરજોડીનેઉભા, કરેવીનતીકપીવરતણી. ૩૮ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં સુંદરકાંડેરાવણેનવિભીષણાઅપમાનાતશ્રીરામચંદ્રશર્ણાગમનંનામ સપ્તદશો ધ્યાય. ૧૭

અધ્યાય ૧૮.

રાગધન્યાશ્રી. વાનરેદીઠારાક્ષસપંચજી, જાણ્યુંએઆવ્યાકરીકપટનોસંચજી; કપિલેઇધાયાવૃક્ષપાષાણજી, ત્યારેવિભીષણબોલ્યાજોડીપાણજી. ૧ ઢાળ. પાણજોડીબોલ્યાવીભીષણ, સુણો સહુકપીકરણ; હુંકનીષ્ટબંધુરાવણકેરો, આવ્યોરઘુપતીશરણ. ૨ હેકપિતમારેપાયેલાગું, તમોશેવકછોરણધીરના; પતીતપાવનપદકમળમુને, દેખાડો રઘુવીરના. ૩ મુનેકાઢીમુકયોરાવણે, તે કેરોપ્રભુને જાણ; હુંઆવ્યોહોયછળકપટથી, તોશ્રીરામકેરીઆણ. ૪ માટેમેળવોમુનેસીતાવલ્લભજેનું,ધ્યાનશ્રીબ્રહ્માધરે; વેદવાગીશવિનાયકજેનું,સ્તવનશેષશાનકકરે. ૫ કોટીબ્રહ્માંડાધીશજેપ્રભુ, ભક્તમાટેઅવતર્યા; લીલાવિગ્રહેતનુધર્યુંછે, ભારભુતળનાહર્યા ૬ અજઅજીતઆત્મારામવ્યાપક, નિર્ગુણએકનિષ્કર્મ; તત્વમશિપદમેળવી,વેદાંત્તકહેછેબ્રહ્મ. ૭ વ્યાકરણસાધેશબ્દને,નીશ્ચેકરેછેરૂપને; જેનાનામનાકરેઅર્થઅગણિત, દેખાડોરવીકુળભુપને. ૮ પાતાંજળીઅષ્ટાંગયોગે, સાધનકરીપામેજતી; કહેનીરંજનજેરૂપને, તેદેખાડોસીતાપ

તિ. ૯ પ્રકૃતિપુરૂષનેર્વીવેકેકહે, સાંખ્યતત્વાતીત; તેદશરથાત્મજમેળવોજે, અખંડએકઅજીત. ૧૦ મીમાંસકજેકરમમારગ, થકીપામેબ્રહ્મને; તેમેળવો મીત્રકુળભુષણ, શ્રષ્ટમાનેકર્મને.૧૧ન્યાયકહેએકઇશ્વર,કરતાપારનજડેજીવને; જીવઅનેકતેઅજ્ઞાની, નથીજાણતાતેશીવને. ૧૨ તેમેળવોમુનેઅવધપતીઅજ રાજપુત્રકુમાર; જેનીભક્તીકરતાંભવતરે,જનમોક્ષપામેસાર.૧૩ એવાંવીભીષ ણનાંવચનસુણી, થયાચ્રીતકપીવરમાત્ર;તતકાળઆવ્યાખબરકહેવા,જ્યાંછે શામળગાત્ર. ૧૪ સમુદ્રકાંઠેસભાકરીને,બેઠાશ્રીરઘુવીર; અષ્ટાજુથપતીસુગ્રીવ, આદેસુમિત્રીરણધીર. ૧૫ મહારાજરાવણતણોબંધુ, કનીષ્ટવીભીષણજેહ; અતીદીનથઇકરે વિનતી, તમશરણઆવ્યોતેહ.૧૬ એવુંસુણીજોયુંસુગ્રીવસામું, રઘુવરેતેણીવાર; વિચારકરીરઘુવીરસાથે, બોલ્યોઅર્કકુમાર. ૧૭ એરાવણબંધુકપટકરી, અહીંઆવ્યોહોયઆજ; કંઇદગોઆપણશું કરે, ત્યારેશું કરીયેમહારાજ. ૧૮ જાંબુવાનકહેપ્રભુશરણ, આવ્યોશુદ્ધચિત્તેજેહ; ત્યારેપોતાનોતેનેકરોછો, બિરદતમારૂએહ. ૧૯ અંગદકહેએવાતખરીપણ, તેડાવોએનેપાસ;એનેબોલાવીલ્યોપરીક્ષા, પછીકરોચરણનોદાસ. ૨૦ સુક્ષેણકહેસમોકઠીણછે, માટેકરોવિચારેકામ; એરાક્ષસરાવણતણો, બંધુઆવ્યોઆણેઠામ. ૨૧ એમકરવામાંડયાતર્કબહુ, બુદ્ધિતણેઅનુસાર; પછીશેવટીએકરીગર્જના, ત્યાં બોલ્યાપવનકુમાર. ૨૨ હનુમંતકહેહુંગયોતો, લંકામાંએનેઘેર;આચરણશુભ છેએતણાં, હું જાણુંસર્વેપેર. ૨૩ તમોઅસુરદેખોઉપરથી, માંહેપરમસાધુઇષ્ટ; જેમફણસકંટકનુંભરયું, અંતરમધુસ્વાદીષ્ટ. ૨૪ બરદતમારૂંશરણવત્સલ, વજરપજરરૂપ; માટેપાસેતેડીભક્તને, કરોઅભયરવીકુળભુપ. ૨૫ એવાંવચન સુણીહનુમંતના, થયાંચિતસરવનાંશાંત; જેમઇતરશાસ્ત્રનાતર્કમાં, નિશ્ચેકરે વેદાંત, ૨૬ શ્રીરામચંદ્રેકરીઆજ્ઞા, અંગદનેનિરધાર; ત્યારેતેડીલાવ્યાવીભીષણને, કરગ્રહીતેણીવાર. ૨૭ વીભીષણેદીઠારામને, થયોસજળલોચનત્યાંહે; રઘુવીરચરણેશિશમુકી,પડયોપૃથ્વીમાંહે. ૨૮ લંકેશઆવોએવુંકહીને, હરખ્યા શ્રીજુગદીશ; કલ્યાણદાયકઅભેકર, કરમુકયોએનેશીષ. ૨૯ પછેકરગ્રહીઉઠાડીયો, ચાંપ્યોરૂદેભગવાન;આશીષદીધીવીભીષણને,અતીઆદરમાન.૩૦જ્યાં લગીરવીશશીતપેધરણી, લોકનાથસમાજ; તુંચીરણજીવીત્યાંલગી, કરજેલંકાનુંરાજ. ૩૧ જેમ અંજનીસુતચીરણજીવી, તું પણએવોજાણ; એમપ્રસન થઇજાનકીવલ્લભ, બોલ્યાવચનપ્રમાણ. ૩૨ પછેલક્ષ્મણનેભેટયા, વીભીષણ જુથપતિનેતાંહે; પુષ્પવૃષ્ટીકરીદેવે. દુંદભીનભમાંહે,૩૩ પછેરામસનમુખરહ્યા ઉભા, વિભીષણતેનીવાર; જુગહસ્તસંપુટગીરા, ગદગદસ્તુતિકરતાસાર. ૩૪ વ્રળણ. સારસ્તુતિકરતાવીભીષણ, જોડીનેજુગપાણ, કહેદાસગીરીધરસુણોશ્રા

તા, થાયપરમકલ્યાણરે. ૩૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં સુંદરકાંડેશ્રીરામચંદરેણવીભીષણાંગીકર્ણનામઅષ્ટાદશોઅધ્યાય. ૧૮

અધ્યાય ૧૯

રાગછંદ.જયરામરાજીવનયનકરૂણાઅયનજનસુખદાયકં, દુખદવનસીતારવનમંગળભવનત્રિભોવનનાયકં. ૧ જયશામસુંદરશુભગતનઘનકોટીકામપ્રભાહરે, શિરજટામુગટવિશાળભુજકોદંડશરભાથાધરે. ૨ જેઅરૂપઅદ્વૈતબ્રહ્મનિરગુણવાણીમનપહોચેનહિ, તેભક્તકારણસગુણતનુધરીભારહરવાનેસહી. ૩ કોદંડખંડપ્રચંડનીશિચરતાડિકાદિવિદારણં, વનગવનસીતારવનપદરજકોટીજીવઉદ્ધારણં.૪ જયસચ્ચિદાનંદબ્રહ્મપુરણઅજઅજીતઅનામયં,બ્રહ્માંડવ્યાપકરૂપઅગજગસગુણનિરગુણઅવ્યયં. ૫ શુરબંધછેદકઅશુરભેદકપંથવેદકપાળયં,જયશરણવત્સલદિનબંધુઅભયકરકરૂણાળયં. ૬ જાણેનહિજગજીવનમનેઅજ્ઞાનેકરીઆવર્યા, જેકામકરદમકજ્યામુરખમોહમાયાનાભર્યા. ૭ ભવયોનીનહાનાભ્રમતનિશદિનકાળકર્મગુણેકરી, નવપામેતેવિશ્રામશુખતવચરણશરણવિનાહરી. ૮ કરીઅનાદરતવભક્તિનોજેવિમલ્તિજ્ઞાનસદાવહે, શુખરહિતકેવળઉગરેશ્રમમંદભાગીવિબુધકહે. ૯ ભક્તિતમારીઅંગનવયુતપ્રેમસહિતકરેસદા, શુખસ્વર્ગભુઅપવર્ગતુલનાઅવરનવઆવેકદા. ૧૦ જેપદઅનંતઅનંગઅજરીઅમરઅજનીતસેવતા, ત્રૈલોક્યપાવનજળવિમળજેગંગપદનખનીર્ગતા. ૧૧ જેરમાકરલાલત્યપદાંબુજધ્યાનમાંજોગીધરે, મમશિષપામ્યુંશરણતેપદઅભયદાનકીધુંકરે. ૧૨ મમતામસીયોનીઅધમતનમલીનમનધીભ્રમહરિ, કોણજન્મસંચિતકર્મફળપ્રભુઅંગીકતકરૂણાકરી. ૧૩ અહોનાથતવગુણગાથનિરમળશ્રવણકીરતનજેકરે, તજીત્રાસરહિતપ્રયાસભવજળવત્સપદઇવતેતરે. ૧૪ માગુહવેવરનાથજોડીહાથહરિતમને કહું, જન્મોજનમતવદાસગિરિધરચરણસદારહું. ૧૫ દોહા.વિભિષણનીએવીસ્તુતિશુણી, પ્રસન્નથયારઘુનાથ; ભુજભરીભેટયાફરીફરી, મુસ્તકમુકયોહાથ. ૧૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકી નાટકધારાયાંસુંદરકાંડેવિભિષણકતાશ્રીરામચંદ્રસ્તુતિર્નામએકોનવિશોઅધ્યાય. ૧૯

અધ્યાય ૨૦.

રાગઆશાવરી. વીભીષણનીએવીસ્તુતીસાંભળી, બોલ્યાશ્રીરણધીર; જેવાઅમોછુચારબંધુ, એમપાંચમોતું. મુજવીર. ૧ પછીહનુમંતપાસેલંકાકરાવી, વેલુતણીતેણીવાર; ચારસમુદ્રનુનીરમગાવ્યું,ક્ષણનવલાગીવાર. ૨ પછેવીભીષણને અભિશેકકરીને; આપ્યુંલંકાનુંરાજ; રાજતીલકસ્વહસ્તેકરીને, બોલ્યાશ્રીમહારાજ. ૩ હવેલંકામાંરાજઅવીચળકરજે, એવુંકહ્યુંરઘુરા

ય; દેવેદુંદભીનાદકરયા, નેપુષ્પનિવૃષ્ટીથાય. ૪ ત્યારેતેણેસમેત્યાંસુગ્રીવકહે
એકશુણોવિનતીરામ; લંકાંઆપીવિભીષણને, તેકર્યુંવગરવીચાર્યુંકામ. ૫ ક
દાપી રાવણશરણઆવશે, સીતાને લેઇઆજ; ત્યારે રાવણને શુંઆપશો
વળતુ, કહોમુજનેમહારાજ. ૬ ત્યારેરઘુપતીકહેજોરાવણઆવશે, શરણાંગત
કરીહેત; ત્યારેમારીઅયોદ્ધાઆપીશએને, વૈભવરાજસમેત. ૭ હુંકરીશતપવ
નમાંજઇ, રાજકરશેરાવણરાય; પણવીભીષણનેજેલંકાઆપી, તેમીથ્યાનવ
થાય. ૮ એવાંવાચકશુણીપ્રભુનાથયોગદગદસર્વેસાથ; ધન્યધન્યસહુદેવકહેછે
સત્યવચનરઘુનાથ. ૯ પછેસ્વસ્થથઇનેબેઠાસર્વે, સભાકરીતેઠામ; ત્યારેમધુર
વચનથીપુછેવળતા, વિભિષણનેશ્રીરામ. ૧૦ કહોકેમકરીસિંધુસતજોજન, ઉ
તરીયેપેલીપાર; કંઇઉપાયહોયતેકહોમુને, તમોવિશ્રશ્રવાનાકુમાર. ૧૧ ત્યારે
વિભિષણકહેકરોપ્રાર્થના, તમોસિંધુતણીમહારાજ; આપેમાગજોજળનિધિ,તા
રેથાયઆપણુંકાજ. ૧૨ ત્યારેસાગરનીપુજાકરીરામે, પ્રારથીઆરઘુવીર; દરભ
આસનપરબેઠાપોતે, સિંધુકેરીતિર. ૧૩ ફળજળવર્જિતનિરાઆહાર,સહુબેઠા
ત્રડમોઝાર; એમસાગરનીપ્રાર્થનાકરતા, પોતેજુગદાધાર. ૧૪ એકરાવણકેરોદુ
તઆવ્યોહતો, શર્દુળનામેત્યાંહે; તેસર્વેચરચાપેરજોઇ, ગયોપાછોલંકામાંહે.૧૫
રાવણનેકહેરામઆવ્યાછે, જળનિધકેરીતિર; કપિનુસૈન્યઅપરમીતછે, ત્યાં
મળ્યોતમારોવીર. ૧૬ લંકાંઆપીવિભિષણને, કર્યુંરાજતિલકનિરધાર; એવી
ખબરસાંભળીરાવણમનમાં, પામ્યોખેદઅપાર. ૧૭ ત્યારેશુકનામેએકઅસુર
હતો, તેબોલાવ્યોરાવણરાય; તુંસાગરપારજઇકહેસુગ્રીવને, જેમીત્રઅમારોથા
ય. ૧૮ તારેસીતાનુંશુંકારણછે, તુંજાનીતારેઘેર; એરામનેઅર્થેરાવણસાથે,
શાનેકરેછેવેર. ૧૯ એવાંવચનસુણીશુકરૂપેથઇને, આવ્યોસૈન્યામાંહે; છાંનો
રહીનેકહેવાલાગ્યો, સુગ્રીવબેઠોજ્યાંહે. ૨૦ તુંસૈન્યાસર્વેલેઇનેસુગ્રીવ, જાશ્રી
સ્કંધાગામ; રાવણતુજનેમીત્રમાનશે, શુંકરશેએરામ. ૨૧ તુંપક્ષકરીનેશીદ
આવ્યો, તારેસીતાનુંશુંકાજ; જોવચનઅમારૂંનહિમાનેતો, મારીશું તુજનેઆ
જ. ૨૨ ત્યારેસુગ્રીવેતેનેઝાલ્યોતતક્ષણ, પ્રગટયોઅસુરમહાકાય; પછેમારવાલા
ગ્યાવાનરસર્વે,મુષ્ટીપદનાઘાય. ૨૩ ત્યારેપોકારકર્યોઅસુરે,મુજનેછોડાવોશ્રીરામ
ભાઇજાવાદોએનેમારશોનહિ, એમબોલ્યાપુરણકામ. ૨૪ તેનેમુષ્ટીદીધીતેજતાં
નભબોલ્યો, વાંકાંવચનતેદીશ; તેવેઝાલીનેબંધિખાનેનાંખ્યો, ચઢીઅંગદને
રીશ. ૨૫ હવેત્રણદિવસવિત્યારામમાગે, મારગસિંધુપાસ; પણમાગનઆપ્યો
જળનિધયે, છેઉપવાશીઅવીનાશ. ૨૬ ત્યારેશ્રીરઘુપતિયેવિચાર્યુંમનમાં, થ
યોએનેમદનિરવાણ; આજસર્વેજળશોશુંએનું, જાતવેદનુબાણ. ૨૭ પછેક્રોધ
કરીકોડંડચઢાવ્યું, શરકીધોસંપાન; મંત્રબ્રહ્માસ્ત્રનોથાપ્યોતે નેમુખ, કોપ્યા

શ્રીભગવાન. ૨૮ તેણેસમેસિંધુતપ્તથયો, અકળાયાંજળચરજાત; સરિતાસહિતધરીરૂપત્યાંઆવ્યો, રામશરણવિખ્યાત. ૨૯ જળનિધિઆવીચરણેલાગ્યો, જોડીનેજુગહાથ; પાહિપાહિશરણાગતવત્સળ,શ્રીપતીશ્રીરઘુનાથ. ૩૦ ત્યારેરઘુપતીકહેઅલ્યાઅભિમાની, તેનમાનેહીંધાવીનમાર; હવેચાપચઢેલુંબાણજપાછું, નહીંઉતરેનિરધાર ૩૧ માટેઅમોઘબાણએમારૂં, જ્યાંમુકુત્યાંપ્રલયથાય; ત્યારેકરજોડીઅંબુનિધીબોલ્યો, સુણીયેશ્રીરઘુરાય. ૩૨ એકપાશ્ચમદેશમાંમરૂદૈતરહેછે, પિંડેગોદ્રીજશંત; તેનીઉપરએબાણમુકો, તેપાપકરેછેઅનંત.૩૩ તવશ્રીરામેઅગ્નીઅસ્ત્રબાણતે, મુકયુંપશ્ચીમદેશ; શીરછેદુતેમરૂતદૈતનું, પ્રથ્વીપડીયુંએશ. ૩૪ પડતામાંજળસર્વેશોષ્યું પૃથ્વીતણુંનીરધાર; પછીદેશવશોતેમારવાડનામે, અધાપીઉંડુંવાર. ૩૫ તેદેશમાંજળસ્વલ્પરહ્યું, પણસફળસદારહેવૃક્ષ; રામબાણનોમહીમાજોજો, હજુએછેપરતક્ષ. ૩૬ પછેદિવ્યરત્નવડેપુજાકીધી, જળનિધીયેરઘુવીર; અનેકવસ્ત્રઆભુષણઅરપ્યાં,શંતોષ્યારણધીર. ૩૭ પછેમુક્તાફળનીથાળભરીને, વધાવ્યાસીધુયેરામ; સ્તુતીઅપારકરીક્રોધસમાવ્યો, પ્રસન્નકર્યાતેઠામ. ૩૮ ત્યારેસહુકપીયેપ્રાર્થનાકીધી, રઘુપતીનીતેણીવાર; કૃપાનાથએપટઆભુષણ, તેકરોઅંગીકાર. ૩૯ સંગ્રામમાંવનકુળઘટેનહીં, માટેધરીએએહ; ત્યારેભક્તવચનપાળવાને, શ્રીરામેપહેર્યાતેહ. ૪૦ મણીમયમુગટમનોહરકુંડળ, અંગદકંકણહાર; લક્ષ્મણનેવળીપહેરાવ્યાં, ઘણાશોભ્યાદેવમોરાર ૪૧ એમઅંગીકારકરીસાગરકેરી, પુજાશ્રીરઘુરાય; દેવેજયજયકારકર્યાને, પુષ્પનીવૃષ્ટીથાય. ૪૨ વળણ. પુષ્પનીવ્રષ્ટીવરસાવેદેવતા, કરતાજયજયકારરે;પછેસરવસાંભળતાંસાગરપ્રત્યે, બોલ્યાજુગદાધારરે. ૪૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેશ્રીરામબાણત્રાશીતસમુદ્રેણ શ્રીરામચંદ્રશર્ણનામવીશમો. અધ્યાય ૨૦

અધ્યાય ૨૧.

રાગધન્યાશ્રી. સાગરપ્રત્યેકહેરઘુરાયજી, હવેલંકાંજવાનોકહોઉપાયજી; ાસંધુબોલ્યોસુણોમહારાજજી, મુજપરબાંધોપાષાણનીપાજજી. ૧ ઢાળ. પાજબાંધોપાષાણની, ઉતરોપેલીપાર; નળવાનરનેકરવરથકી, તરશેઉપરનીરધાર. ૨ એબાળપણમાંનળકપી, રહેતોતોવનમાંહે; માતંગઋષીનીતઆવતા, પંપાસરોવરજ્યાંહે. ૩ મુનિસ્નાનકરીનેવસ્ત્રધોતા, શીલાઉપરજેહ; નળકપીઆવીનાખેગ્રહીને,દુરજળમાંતેહ, ૪ વળિમુનિખોળીકાઢતા, નળનાખતોનિતમેવ; માતંગઋષીએક્રોધકરીને,શ્રાપદીધોએવ. ૫ નળનેહાથેપાષાણતરજો, જળવિષેનિરધાર; તેમુનિવચનમિથ્યાનહિ, છેસત્યજુગદાધાર. ૬ તેમાટેનળનેહાથેબંધાવો, સુવેલુંલગીપાજ; સૈન્યસહિતસતજોજનસિંધુ, ઉતરોમહારાજ. ૭

પછીઆજ્ઞામાગીએવું કહી, થયોસાગરઅંતરધ્યાન; ધન્યધન્યકહીનળનેબોલા વ્યોપાસેશ્રીભગવાન.૮ ભાઇતારેહાથેતરેછે,પાષાણજળમાંજેહ;માટેસાવધથઇ નેસિંધુઉપર, પાજબાંધોએહ. ૯ એવાંવચનસુણીસઉકપીવરને, સુગ્રીવેઆ જ્ઞાકરી;ગીરીલાવતાકરીગર્જનાગ્રહી, હસ્તમાંશીરપરધરી, ૧૦ નળેપાજબાં ધવામાંડી, સિંધુઉપરત્યાંહે; તુંબીફળવતતરેજળમાં, સ્પર્શકરતાંમાંહે.૧૧ જે મસદગુરૂનીકૃપાયે, ભવજળતરેછેજંત; જેમસિદ્ધમંત્રપ્રયોગેસાધક, થાયછેબ ળવંત.૧૨ એમનળતણાકરસ્પર્શથી, જળમાંતરેપાષાણ; સઉકપીવરલાવેગિ રી, કરેગર્જનાબુંબાણ. ૧૩ વાનરપદ્મઅઢારછે,વળિરીંછબોંતેરકોટી;છપનકો ટીગોલાંગુળજેની, કાયાબળવંતમોટી. ૧૪ જળમાંહેસરવેમુકતા, ગિરિશીખ રલાવીત્યાંહે; નળસ્પર્શકરીઠેલતો, તેજાયસાગરમાંહે. ૧૫ સઉનાથકીલાવેઅ ધિક, ગીરીશીખરપવનકુમાર; વાલ્મિકેગણનાકરીછે, તેકહુંકરીવિસ્તાર.૧૬ ચારલક્ષગિરિપુંછડેવીંટચા, શીરઉપરખટલક્ષ; બેલક્ષતેબેહાથમાં,એમલાવતા પરતક્ષ. ૧૭ કંધબગલમાંકંધસ્કંધઉપર, લાવતાબળવંત; આશ્ચર્યપામેરઘુપ તિએમ, જોઇબળહનુમંત. ૧૮ અભિમાનનળનેઆવિયું જે,થયુંમુજથકીકાજ; ત્યારેપ્રથમદિવશેઆડયોજન, બંધાઇતેપાજ. ૧૯ તેરાત્રીયેએકમછઆવ્યો, પાજસરવગળીગયો; પ્રભાતેજોયુંતોકંઇનવદીઠું, શોકસરવનેથયો. ૨૦ જાણ્યું પાજભાગીરાવણે, તેજણાવ્યુંશ્રીરામને; મહારાજશ્રમમીથ્યાગયો, કોણેવણ સાડયુંએકામને. ૨૧ જેવરૂણનોઅવતારછે, જેનુશરભવાનરનામ; તેનેકહ્યુંતું શોધકર, એમબોલીયાશ્રીરામ. ૨૨ તેપ્રવેશોસાગરવીશે, લાવ્યોઝાલીનેબેમછ; તેણેકહ્યુંરઘુનાથને, કોગળીગયોઅમવછ. ૨૩ આશ્ચર્યપામ્યાએમસુણી, પછી કહ્યુંતેનેરામ; ત્યારેમછલાવ્યાપાજવળી, સ્થાપનકરીતેઠામ, ૨૪ મછેકહ્યુંરઘુ વીરનેઅમો, પાજતળેરહીશુંજદા; ત્યારેરહેશેઠામનહીતો, ગળીજશેજળચર તદા. ૨૫ એવુંસુણીનેનળતણું,વળતુઉતર્યુંઅભીમાન;ગર્વગંજનકર્યોતેનો,લી લાકરીભગવાન. ૨૬ બાંધવામાંડીપાજવળતી, નળેમુકીગર્વ; હનુમંતઆદે લાવતા, મહાપ્રૌઢપરવતસર્વ. ૨૭ કેટલાકવિકહેછેલખ્યું, પાષાણઉપરરામના મ; પણએઅસંભવવાતછે, નવકરેએવુંકામ. ૨૮ સહુકપીઉપાશકરામના, મ હાઅનન્યકહીયેજેહ; રામનામઉપરચરણમુકી, કેમચાલેતેહ. ૨૯ માટેશ્રોતા જનસહુસાંભળો, સંદેહનીવરતુંએહ; હનમાનનાટકમાંકહ્યુંછે, કહુંજથારથ તેહ. ૩૦ મુખેરામનામસ્મરણકરી, નળમુકતોપાષાણ; તેણેકરીનેપરસ્પરતે, જોડાયાનીરવાણ. ૩૧ નાનામોટાનીચાઉંચા, વક્રગીરિતેકાળ; શ્રીરામનામપ્રતા પથી,બેઠાબરોબરઢાળ. ૩૨ જેમહોયચોકસજડાવચોરસ, ઉપરચોટયાએમ; પાંચદિવશેપાજપુરણ, થઇકુશળક્ષેમ. ૩૩ સતયોજનલાંબીસતરપહોળી એ

કજેજનઉંચીત્યાંહે; નળેઆવીપ્રણામકીધો, રામબેઠાજ્યાંહે. ૩૪ વળણ. બે ઠાજ્યાંશ્રીરઘુપતિ, આવી નળે કર્યો પ્રણામરે; પાજપુરણથઈજાણી, પ્રસનથ યાશ્રીરામરે. ૩૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડસમુ દ્રોપરીશેતુબંધનનામએકવીંશતીતમોઅધ્યાય. ૨૧

અધ્યાય ૨૨.

રાગમારૂ. જ્યારેબંધાઈપુરણપાજ,ત્યારેપ્રસનથયારઘુરાજ;શિવસ્થાપન કીધુંરામ. તેનુંરામેશ્વરછેનામ. ૧ ત્યાંતેડાવ્યામુનીઅનેક, રામેકર્યોશીવનેઅ ભિશેક. ૨ એમરામેસ્થાપ્યાશીવજેહ, સેતબંધુરામેશ્વરતેહ; પછેસુણતાંસરવ સભાય, પોતેબોલ્યાશ્રીરઘુરાય. ૩ મમસ્થાપનઆમહાદેવ, જેકોભાવેકરેએની શેવ; તેતોમનવાંછીતફળપામે, કોટીજન્મનાકીલવીશવામે. ૪ ચઢાવેગંગાજ ળલાવીજેહ, ચારપદારથપામેતેહ; જેરાખેશીવઉપરસ્નેહ, મુનેવલ્લભજ નતેહ. ૫ રાખેમુજશું અનન્યઆશક્ત, શીવદ્રોહકરેમમભક્ત; મથઉપ્રસનતે નેકાકાળ, તેપ્રાણીનેગણવોચંડાળ એમશ્રીમુખેશ્રીરઘુવીર, બોલ્યાવાણીમૃદુ લગંભીર; પછીરામેશ્વરનેકરીનમસ્કાર, સેતુપરચઢયાજુગદાધાર. ૭ જ્યારે સુગ્રીવવીભીષણેકરીવીનતી, હનુમંતસ્કંધેબેઠારઘુપતી; અંગદઉપરસુમીત્રા કુમાર, ચાલ્યુસકળસૈન્યતેણીવાર. ૮ દેછેકપીએકએકનેસાદ, વજાડેગાલકરે સીંહનાદ; કુદેઉછળેપાડેચીશ, કપીદળજોઇહરખ્યાજુગદીશ. ૯ વ્યાપોવિશ્વ માંહેભુભુકાર, ચાલ્યુંકપીદળપુરઅપાર; જાયેરામસૈન્યાબળવાન, જુવેદેવચ ઢીવીમાન. ૧૦ સમાતાનથીપાજમોઝાર, કુદેઆકાશમાંતેણીવાર;મુકેએકએક શીરપરપાય, એમઉછળતાકપીજાય. ૧૧ કપીરીંછભાલુમરકટ, ચાલેસેતુઉ પરસંઘટ; કરમાંગ્રહ્યાંતરૂવરપાષાણ, કુદેકપીકરતાબુંબાંણ. ૧૨ પાજઉપરસૈ ન્યાનમાય,રામરાવણજીતવાજાય;ચારઘટીકામાંતેણીવાર,સૈન્યઉતર્યુંપેલીપાર. ૧૩ આવ્યાશુવેલુએશ્રીરામ, કર્યોમુકામતેણેઠામ;ઉતર્યુંસર્વેસૈન્યતેઠાર, દશયો જનમાંવીસ્તાર. ૧૪ રામશુવેલુઆવ્યાજ્યારે, લંકાનગરખળભળ્યુંત્યારે;શુક નેરાખ્યોતોબંધનઠામ, તેનેછોડાવ્યોશ્રીરામ. ૧૫ વંદીરામચરણતેણીવાર, ગ યોઅસુરતેલંકામોઝાર; રાવણનેકહ્યુંવરતમાન, રામસૈન્યાતણુંઅનુમાન. ૧૬ મળ્યોસાગરમુરતીમંત, સેતુબંધાવીશ્રીભગવંત; એમપાર ઉતરયારામ,શુવે લુએકરયોછેમુકામ. ૧૭ તમારોસંદેશોજેહ, મેંકહ્યોસુગ્રીવનેતેહ; નવચાલ્યોર વીપુત્રલગાર, મુનેબાંધીને મારયોમાર. ૧૮ ત્યારે મુકાવ્યોશ્રીરઘુવીર, મહાદ યાળુછેશ્યામશરીર;માનોમારૂસત્યવચન, આપોજાનકીહેરાજન. ૧૯ તમથીરા મનહીજીતાય, જાઓશરણતોમહાસુખથાય; એવાંવચનસુણ્યાંદશશીશ,ત્યારે ચઢીવ્રણીમનમાંરીશ,૨૦ મુરખશતરૂનાંકરેછેવખાણ, અલ્પાહવૃડાંહરીશતુજ

માણ; એવુકહીપછેરાવણસુર, તેડયોશુકશારણજેઅસુર. ૨૧ અભ્યાસમાચ્યા રજહલાવ્ય, સઇન્યાનીગણનાકરીઆવ્ય; જોજેમુખ્યજોધાછેકોણ, તેનુંકરી આવોપ્રમાણ. ૨૨ એવાંવચનસુણીનેએશ, આવ્યોધરીવાનરનોવેશ; જોતોફ રતોસૈન્યમાંએહ, ત્યારેવીભીષણેઓળખ્યોતેહ. ૨૩ ઝાલ્યોકપીએતેણીવાર, તેનેમારવામાંડયોમાર; લેઇગયાતેનેરામનીપાસ, ત્યારેહશીનેપુછેઅવીનાશ. ૨૪કહેભાઇતું અહીકેમઆવ્યો,શામાટેકપીનોવેશલાવ્યો;શુકસારણકહેમહારા જ, મુનેરાવણેમોકલ્યોઆજ. ૨૫ જોવાસૈન્યસકલસમુદાય, તેનીકરવાનેગણ નાય; રામકહેશુણોકપીતજીગર્વ, એનેસઇન્યદેખાડોસર્વ. ૨૬ કોઇમારશોનહી અન્યાય, દળદેખાડીનેકરોવીદાય; પછેજોઇસકળદળપુર, ગયોલંકામાંતેઅસુ ર.૨૭ શોળઆળનુગોપુરજેહ,છેકનકમણીમયતેહ;અર્ધજોજનમાંવીસ્તાર,જાણે રત્નતણોગીરીસાર. ૨૮ તેનીઉપરઅશુરભુપાળ, બેઠોસભાકરીતતકાળ; ત્યાં આવ્યોશુકશારણદુત, જોઇરામસઇનાઅદભુત. ૨૯ ત્યારેરાવણતેનેપુછે, કહે કપીનુસૈન્યકેટલુંછે; તેમાંકોણકોણછેજોધ, મુજશુકરેરણમાંવીરોધ. ૩૦ વળ ણ. વીરોધકરેમુજસાથેજોધાએવા, કોણછેત્યાંબળવંતરે;ત્યારેવચનસુણીરાવ ણતણાં, બોલ્યોશુકશારણગુણવંતરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકી નાટકધારાયાંસુંદરકાંડેસેતુબંધરામેશ્વરસ્થાપનાનંતરશુવેલુપર્વતે શુકશીક્ષા કર્ણનામદ્વાવીંશતીતમોઅધ્યાય. ૨૨

અધ્યાય ૨૩

રાગબીલાવરચોપાઇ. સુકસારણકહેશુણોહેરાય, કહુંતમનેકપીદળની સંખ્યાય; જુવોપેલોશુગ્રીવકપીનોઇશ,શોભેછેસ્વેતછત્રજેનેશીશ. ૧ કીસ્કંદા નોવાશીવાલીનોરઘુવીર, ગજસાડસહસ્ત્રનુબળછેશરીર; કપીઆડપદ્મતણો એનાથ, રામેમીત્રીકરીજેનિસાથ. ૨ વિશ્વકર્માનોનળકપીઅવતાર. જેપંપા સરોવરનોરહેનાર; સપ્તતાડજેનુંઉચુશરીર, એકપદ્મજોધાપતિરણધિર. ૩ તામ્રગીરીગૌતમીત્રઠવાશી. અગ્નિનોપુત્રનીળબળરાસી; એકપદ્મકપીનોતે સ્વામી, બળવાક્યુંશરણરામનુંપામી. ૪ તારાતણોસુતઅંગદવીર, સંધ્યાસ માનજેનુંશ્યામશરીર; સપ્તતાડસમોપ્રોઢુઅંગ, જેણેકર્યોવાસવવજરનોભંગ. ૫ સરીતાપુંલીદાતટનોનિવાસી, એવોવાળીનોપુત્રઅંગદસુખરાસી; અવતા રચંદ્રતણોએકહેવાય,જેનીસાથેપાંચપદ્મસૈન્યાય. ૬ હવેકુમુદકપીસિંધુતટકેરો રૂપાદ્રીજેવોસ્વેતઘણેરો; નીત્યેકરેગોમતીજળપાન, જ્યારેએજનમ્યોમહાબળ વાન. ૭ ત્યારેકુદેયોચંદ્રમંડળગ્રેહેવાસુર, કર્યોએણેગીરીગોમતાચળચુર; એવો કુમુદજેનીગતીમહામોટી, જેનીસાથેકપીમલ્યાપંચાસકોટી. ૮ કાશીનોનીવા શીધુમ્રકેતુધીર, જાંબુવંતકેરોકહાવેરઘુવીર; બારકોટીરીંછતણોસરદાર, હવે

જાંબુવતબ્રહ્માનોઅવતાર. ૯ નીવાશીનર્મદાતટજળપાન, સુગ્રીવનોમીત્રીદે હવજરસમાન, દીર્ઘાયુષ્યવૃદ્ધમાનેરઘુનાથ, સાઠકોટીરીંછજેનીસાથ. ૧૦ પી તવરણતનપહાડસમાન, મેરૂપર્વતનોવાશીબળવાન; નામકેશરીહનુમંતનો પીતાય, તેનીસાથેસાઠકોટીસેન્યાય. ૧૧ ગધમાદનકુબેરઅવતાર, રહેછેપત્ર ગંગાનીપાર; તુંગભદ્રાનુંકરેજળપાન, સાઠસહસ્ત્રગજસમબળવાન. ૧૨ ભે રીસમાનજેનોસ્વરઘોર, જેનીસાથેકપીત્રણકોટીકઠોર; સુક્ષણધનવંતરીનોઅં શએહ, કૈલાશસંગસમાનજેનોદેહ. ૧૩ ઇંદ્રનોમીત્રછેઇછાચારી, જાણેસકળ ઔષધીઉપકારી; કમળપત્રસકોમળઅંગ, એકવીશકોટીકપીતેનીસંગ. ૧૪ કેસરીસુતકહીયેહનુમંત, અવતારરૂદ્રનોમહાબળવંત; જેણેપ્રજાલ્યુંલંકાગા મ, કોણેનથાયએવાંએનાંકામ. ૧૫ ભણ્યોએસુરજનીપાસેવીદ્યાય, ચાલ્યો રવીરથનીઆગળપાછેપાય; મેરૂસપક્ષહોયએવુંતન, અગીયારકોટીતણોએરા જન. ૧૬ ગીરીવિંધ્યાચળનોવાશીમયંદ, શરીરપુષ્ટતેનુંજાણેમયંદ; બળવં તકાળનાસરખોક્રોધ, તેનીસાથેશીતેરકોટીજોદ્ધ. ૧૭ ગવાક્ષગોકર્ણગીરીનોની વાશી, તેનાકપીસપ્તકોટીબળરાશી, સરભવાનરતેવરૂણનોઅંશ, તેનીસાથે કોટીપંચાણુંઅવતંશ. ૧૮ દધીમુખસિંધુતણોઅવતાર, કોટીબેતાળીશજયો દ્ધજુઝાર; દ્વિવીધવાનરરહેતોમધુવન, તેનીસાથેમરકટકોટીછપન. ૧૯ રશી મુખનોવાશીતારકનેમાતંગ, શતકોટીવાંનરતેનીસંગ; તક્ષકનાગનોઅવતાર કીશ, તેનીસાથેસૈન્યકોટીચાળીસ. ૨૦ પણછકપીતેપવનસ્વરૂપ, દશકોટીયો દ્ધાતણોતેભુપ; શ્વેતાચળપર્વતનોરહેનાર, ગંજકપીનામેબળીયોઅપાર. ૨૧ જુગલપદ્મકપીતેનીસાથ, એવાઅનેકબીજાછેકપીનાથ; હીમાચળનોવાશી શુનાભ; જેણેમાન્યોરામશેવામાંઅતીલાભ. ૨૨ મહાબળીયોજેનીમહોટીમ તી, તેસાતકોટીયોદ્ધાનોપતી; ત્રિકુટાચળનોમહાબળીનામ, ચૌદકોટીજોદ્ધાનો સ્વામ. ૨૩ શૈલ્લાચળનોરીપુમરદન, બત્રીશકોટીપતિકપીજન; અન્યકપીબ ળીયાબહુસરદાર, તેનુંસૈન્યકહેતાંનઆવેપાર. ૨૪ છંદ. નવપારથાયેકપી દળનો, શુકસારણકહેભુપતી; મહારથીમોટામાનમુકે, કહેતાંલાજેસરસ્વતી. ૨૫ હવેસંખ્યાકહુમહાપદ્મનિ,બુધીથકીગણનાકરી;તેમુરખજનશુણીમોહપામે ચતુરરાખેચીતધરી. ૨૬ જ્યારેશહસ્ત્રકોટીથાયત્યારે, એકશંકુબુધકહે; એવાં શહસ્ત્રશંકુમળેતવ, અરબુદએકથઇરહે. ૨૭ અરબુદસહસ્ત્રનિઅવધીયે, એક વૃંદતેકહેવાયછે; એવાંશહસ્ત્રવૃંદમળેતદા, એકપદ્મશંખ્યાથાયછે. ૨૮ એવાં પદ્મઅષ્ટાદશકપીદળ, રીંછબોતેરક્રોડછે; મરકટછપનકોટીબળીયા, અસુરહ ણવાહોડછે. ૨૯ દશયોજનઆંપડાવપડીયો, શંખ્યાકપીસેન્યાતણી; નવપામે બીજેપેસવા, એમચોકશાઇકરેઘણી. ૩૦ તેનીમધ્યશ્રીરઘુવીરલક્ષમણ, ગૌર

શ્યામવીરાજતા; સનમુખઅષ્ટપ્રધાનબેઠા, ગોષ્ટીકરતાગાજતા. ૩૧ હુંજાણુછું રાયતમથકી. નહિરામજીતાયેશરે; એકસમેઆવેકતાંતચઢીતો, તેનેઝાલીવ શકરે. ૩૨ માટેમળોજઇનેરામને, આપોજનકનીતનયાસતી; તેઅભયતમને આપશે, છેશરણવત્સળરઘુપતી. ૩૩ જેનમેજઇનેરામનેતેને, અભયકરમ સ્તકધરે; દાસગીરીધરદીનઉપર, દયાશ્રીરઘુવરકરે. ૩૪ દોહા. શુકસારણનાં વચનસુણી, હશીયોરાવણરાય; અલ્યામુરખઅધીકતાશીકરે, એકપીનરથી શુંથાય. ૩૫ મુજપ્રતાપજાણેસહુશીવસુરપતીદીગપાળ; તોયપીભાલુથીકેમ ડરૂ, છુંકાળતણોહુંકાળ. ૩૬ એમક્રોધકરીનેદશવદન, બોલ્યોગર્વધરીમન; તેકાળવીવશમાનેનહી. જેશીક્ષાવીતવચન. ૩૭ વેતફળેફુલેનહી. જોવરશેઅ મ્રતમેહ; શતવીરંચીસમગુરૂમળે, પણમુરખનસમજેતેહ. ૩૮ ઇતીશ્રીરામચ રીત્રસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંસુંદરકાંડેરાવણપ્રતીશુકેનકપીસેન્યવર્ણનં નામત્રયોવીશતીતમોઅધ્યાય; ૨૩

અધ્યાય ૨૪.

રાગધવળધન્યાશ્રી. સુકસારણેકહ્યુંદશમુખને, કપીદળનીસંખ્યાયજી;હ વેશુવેલુપરવતનીપાસે, શું કરતાહવારઘુરાજજી. ૧ સભાકરીત્યાંરઘુપતીબેઠા, અષ્ટજુથકપીનાથજી; તેસમેવીભીષણદેખાડેરામને,ઉંચોકરીનેહાથજી. ૨ જુ વોમહારાજપેલોરાવણચઢીયો, ગોપુરઉપરએહજી; દશછત્રમસ્તકપરશોભે, રવીસમઝળકેતેહજી. ૩ બેપાસેથાયચમરઉભા, આપેસેવકઉપભોગજી; ગાંધ્ર વગાયઅપછરાનાચે, તાનતાળસંજોગજી. ૪ મણીજડીત્રમુગટશીરઝળકે, વિ દ્યુવતઅલંકારજી; એમસિંહાસનપરબેઠોરાવણ, ધરતોમનઅહંકારજી. ૫ તે રાવણકેરાછત્રનીછાયા, આવીપડીરામનેશીશજી; ત્યારેક્ષોભથયોમનમાંતેણી વેળા, ચઢીલક્ષ્મણનેરીસજી. ૬ પછીધનુષ્યનીઉપરબાણચઢાવી, મુકયુંસુમિ ત્રાકુમારજી; રાવણનાદશમુગટછત્ર, દશઉડાયાંતેનીવારજી. ૭ ત્યારે મનમાં અતીભયપામ્યોદશાનન, નાઠોથઇભયભીતજી;મનજાણ્યુંહવડાંમુનેમારત,થા તવાતવીપરીતજી, ૮ રંગમહેલમાંઆવ્યોવળતો, ભયઉપન્યોઅતીમનજી; તે જદિવસનુંનથીભાવતું,રાવણનેજળઅંનજી. ૯ અહરનિશાતનથયોઅજંપો, નીંદ્રાનઆવેનેણજી, મગ્નથયોમનસુબામધે, કોનુંબોલ્યુંગમેનહીવેણજી. ૧૦ સુણોશ્રોતાસમરથનીસાથે, વેરકરેજનજેહજી; સુખશાતાકયારેનવપામે, ઠરી નવબેસેતેહજી, ૧૧ લક્ષ્મણેછત્રનેમુગટઉડાડયાં, રાવણનાંતેણીવારજી; ત્યારે સરવસભાયેવખાણયાતતક્ષણ,સુમિત્રાસુતનેઅપારજી. ૧૨ એમશુવેલુએકપિ સૈન્યાસાથે, વીરાજેશ્રીરઘુરાયજી; એસંબંધઅહીંપુરણથયોજે, સુંદરકાંડકથા યજી. ૧૩ હવેયુદ્ધકાંડઆગળકહેવાશે, રામરાવણસંગ્રામજી; પછીદશમુખને

હણીજાશેઅવધપુર, લક્ષ્મણસીતારામજી. ૧૪ એસુંદરકાંડથયોસંપુરણ, હરી
ગુરૂસંતકૃપાયજી; પદસાતસેંસાતપુરાં;અધ્યાયચોવીસકહેવાયજી. ૧૫ વાલ્મિ
કીરામાયણનોઅરથએ,કર્યોપ્રાકૃતપદબંધજીહનુમંતનાટકકેરોએમાંમેળવીલી
ધોસંબંધજી. ૧૬ પદેપદેપાવનએરામગુણ,અધમઉધારકહાવેજી;જેશ્રવણકીર્ત
નભાવેકરેતે, ફરીગર્ભવાસનવઆવેજી. ૧૭ વળણનઆવેફરીગર્ભવાસતેજન,
જેરાખેરામ રૂદેધરી;કહેદાસગીરીધર નીરમળશ્રોતા, એકવારબોલોશ્રીહરી.

सुंदरकांड समाप्त.

પુસ્તકો મળવાનું ઠેકાણું.

હરગોવિંદદાસ હરજીવનદાસ.

ત્રણદરવાજા અમદાવાદ.

अथ

શ્રી યુધ્ધકાંડ પ્રારંભઃ

અધ્યાય ૧.

શ્રીગણેશાયનમઃ અથરામચરિત્રેયુદ્ધકાંડપ્રારંભઃ રાગધન્યાશ્રીપુરૂષોતમ પુરણાનંદજી, મંગળસુરતિસુખનાકંદજી, અંતરજામીચૈતનચંદજી, વિશ્વના આત્માસુરમુનિવંદજી. ૧ ઢાળ. વંદેનિત્યસુરીનરમુનીવર, અખિલપુરણકામ; એવાપુરૂષોત્તમપદકમળજુગને, નમીકરૂંપ્રણામ. ૨ તવકૃપાયેકરૂણાનિધિક હું, રસિકરામચરિત્ર; જથામતિયેગાઉગુણજશ, કરૂવાણીપવીત્ર. ૩ કૃધ્યાન ત્રેતામાંકૃતુ, પરીચર્યાદ્વાપરસાર; કેશવકીરતનથકીકળીમાં, પામેજીવવિસ્તાર. ૪ ગતસારસાધનસહુનથયાં, બીજોનથીઅવરઉપાય; હુરીનામતરવાજીવને, સંસારસાગરનાવ. ૫ એમવીચારીનેકર્યોઆદર, ગાવાગુણજુગદીશ; સહુકવી જનભગવતીસાધુચરણનામુશીશ. ૬ વાલ્મિીકીરામાયણથકી, પ્રાકૃતકર્યોવી સ્તાર;હનુમંતનાટકમેળવી,પદબંધરચનાસાર.૭બાળકાંડનેઅયોધ્યા, આરણ્ય કીષ્કીંદાય; સહિતસુંદરપંચકાંડની, કહીપુર્વેકથાય. ૮ સાગરઉપરસેતુબાંધી ઉતર્યોરઘુવીર; કપીસૈન્યાસાથેશુવેલુયે, રહ્યાશ્રીરણધીર. ૯ જોવરાવીચરચા દશાનન, કપીદળકર્યુંગણનાય; દશછત્રપાડ્યાંલક્ષ્મણે, ત્યારેથઇઘણીચીંતાય ૧૦ પરમગ્લાનીપામીયોમન, રાવણતેણીવાર; તેસુંદરકાંડકથાવિશે, વરણ વીકહયોવિસ્તાર. ૧૧ હવેયુદ્ધકાંડકથાકહું, તેશ્રોતાધરજોમન; રણમાંહેકોપ્યા રામજી, કર્યુંરાવણકુળનાશન. ૧૨ તે કથાનોવીસ્તારઅદભુત, કહુજથામતિ અર્થે; હરીનામઅંકીતનવાણીહિતે,કાવ્યજાણેવ્યર્થ.૧૩જ્યારેરાવણનાદશછત્ર પાડ્યાં,મુકીઅંતેબાણ;ત્યારેવ્યાકુળથઇદશવદનઆવ્યો,સભામાંનિરવાણ.૧૪ પછેપોતાના જેમચાનપ્રિય, તેનેપુછે રાવણવાત; હુંઇછુંછુંમનકામના, તેક હોમુનેસાક્ષાત. ૧૫ સુણોમંત્રીછેમુજમનવીશે,, સંકલ્પબેચીંતાય; રામલક્ષ્મ ણુસંધારૂને, જાનકીવશથાય. ૧૬ એરાત્યદિવસચીંતારહે, માટેપુછુંતમનેવાત

એબેકારજસીદ્ધપામે, કરોએવુંભ્રાત. ૧૭ ત્યારેવજરદ્રષ્ટીપ્રધાનકહેછે, રાખો રાયવિશ્વાસ; હવડાંલેઇઆવુંજાનકીને, બેસાડુંતમપાસ. ૧૮ રાવણકહેમુનેશ્રા કેરો, શ્રાપછેવળીએહ; આગ્રહેપરસ્ત્રીસંગકરતાં,ભસ્મથાયેદેહ. ૧૯ માટેએ નીમેળેઆવેસીતા, પ્રસન્નથઇમનમાંહે; ઉપાયએવોકરોસત્વર, તમેજાઓત્યાં હે. ૨૦ ત્યારેવીદ્યુતજીવ્યાપ્રધાનબીજો, બોલીયોતેણીવાર; હુંકપટરચીઆ યાદેખાડું, સીતાનેનીરધાર. ૨૧ ત્યારેરાવણહરખ્યોમનવીશે, ભાઇભલોમંત્રી તુંય; છેતેથકીઅધીકારતુજને, ઘણોઆપીશહુંય. ૨૩ જેમમદપામીનેમળેભ ગી, જારનેસ્ત્રીયેરાજ; જેમલીમનાંફળપકવજોઇને, હરખેકાગસમાજ. ૨૩ એ મરાવણહરખ્યોમનવીશે, જોઇમંત્રીબળતેઠામ; પછેઆજ્ઞાઆપીદશવદન, જાઓકરીઆવો એકામ. ૨૪ તેકપટ રચવાગયોવળતો, પામીમનઉલાસ; ત્યારેપહેલોરાવણઆવીબેઠો,સીતાકેરીપાસ. ૨૫ જાનકીએહાંનીચીદ્રષ્ટે,રામચ રણેમન; પાસેઆવીબોલવાલાગ્યો, રાવણદુષ્ટવચન. ૨૬ વળણ. દુષ્ટવચન બોલતોરાવણ, સીતાશું તેણીવારરે; કહેદાસગિરીધરજેજનઅભીમાની, તેને નવહોયવિવેકવીચારરે. ૨૭ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસમંતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં યુદ્ધકાંડેશીતાસમીપંરાવણાગમનંનામપ્રથમોઅધ્યાય.

અધ્યાય ૨.

રાગદેશાખ. જેમહરીણીસમીપેવ્યાઘ્રજઆવેસીંહરીણીપાસ, તેમસીતા સમીપેરાવણઆવીનેબોલ્યોવચનપ્રકાશ. ૧ હેસીતાસુણનીશ્ચેવાતકહુંજેથી સરેતુજઅર્થ, આટલાદિનતેંધીરજરાખીતેસરવેથઇવ્યર્થ. ૨ હવેવરતુંમુનેતજી સંદેહથાલંકાનીરાણી, મંદોદરીતારીશેવાકરશેપટરાણીતુંનેજાણી. ૩ તુંઆશા રાખેછેજેનીતેથયુંતારાપતિનુંમરણ, તેમાટેમુજનેઉવેખીનેરહીશતુંકોનેશરણ. ૪ તેવર્તમાનકહુંતુજનેસુણજનકસુતાઅભીરામ,સાગરઉપરપાજબાંધીનેશુવે લુએઉતર્યારામ. ૫ ત્યારેમારોપ્રધાનપ્રહસ્થનીશાચેગયોહતોતેઠાર,સરવસૈન્યાની ઘાવશાજાણીપરાક્રમકીધુંઅપાર. ૬ તેણેતુજપતિનુંશિરછેદ્યુમાર્યોબીજાજોધઅ નંત, લક્ષ્મણનાશીગયોઅવધપુરજેતુંકહેતીબળવંત. ૭ સુગ્રીવઅંગદવિભિ ષણકેરાંશીરછેદ્યાંતેણીવાર, જાંબુવંતહનુમંતનાકાપ્યાકરપદત્યાંનિરધાર. ૮રા ક્ષસગળીગયાઅન્યસૈન્યકપીમરકટકેરૂંજેહ, શેતુભંગકરીસાગરમધેકારજકીધું એહ. ૯એવુંવરતમાનસીતાનીઆગળજુઠુંકહ્યુંદશશીશ, એટલેઆવ્યોવીદ્યુ તજીવ્યાકપટ કરીતેદિશ. ૧૦ માયામયશીરધનુષ રામનુંકરગ્રહીલાવ્યોતેહ, તેલાવીસીતાનીપાસેમુકયુંકરત્રીમમિથ્યાજેહ. ૧૧ શ્યામસુંદરમુખકંઠનાળથી રૂધીરશ્રવેછેજાણ, કીરીટકુંડળમંડીતશુભઝળકેકાંત્તીસુરજપ્રમાણ. ૧૨ કુંચી તકેશકુટીલશુકનાશાઅધરદંતદ્યુતીચળકે, આરકતનેત્રકમળકેસરનુંતિલક

ભાલમાંઝળકે. ૧૩ એવું દીઠું જનકનંદનીમુરછાઆવીત્યાંહે, જેમકદળીઉપર
વીજપડેએમથઇપડયાંપૃથ્વીમાંહે. ૧૪ દગ્ધથાયમહીમાંકબહુતણીગુલીકનેવ
ન્હિતાપ, એમશોકમાંદગ્ધથયાંવૈદેહીમહાદુખપામ્યાંઆપ. ૧૫ પછેમુરછાવળી
તેશીરજોઇદ્રષ્ટેદીઠું પૃથ્વીમોઝાર, કરવામાંડયું ઉંચેસ્વરથીશોકરૂદનતેણીવાર.
૧૬ હાહાનાથઅયોધ્યાનાયકરાજીવનેત્રરઘુરાજ, અનંતગુણસંપન્નજગમોહન
આશું કર્યુંમહારાજ. ૧૭ કોમળચરણેવનપરવતમાંચાલ્યાચતુરદશવર્ષ, મુજ
અર્થેઘણોશોકધરીનેશ્રમકર્યોઉત્કર્ષ. ૧૮ મુજમાટેવાળીમાર્યોસુગ્રીવશુંમીત્રીકી
ધી, મારૂતિપાસેશોધકરાવીશંભાળમારીલીધી. ૧૯ સાગરઉપરશેતુબંધાવી
આવ્યાશુંવેલુઠામ, છેલેવારેતમને ઘટેનહીઆવું કરવું કામ. ૨૦ હેઅવધપતી
હવેતમોવીનામુનેકોણછોડાવશેઅહિંથી, પ્રભુવિદેશમાંહેમુકીગયાહવેમેળાપથા
શેકયાંથી. ૨૧ હેભુદરનોઅવતારસુમીત્રીકેમગયાબંધુનેમુકી, વનઆજ્ઞાપાળી
વર્ષચતુર્દશઅંતેશેવાચુકી. ૨૨ ભરતકૌશલ્યાજીપુછશેતમનેત્યારેશોદેશોજવાપ
સુરજવંશમાંદુપણલાગ્યું એમકરેછેવિલાપ. ૨૩ વાલ્મિકેકાવ્યકરીતેમેંસુણીજુ
ઠીપડીસહુઆજ, અહાઆપ્તનાથમુજવીનોગટાળોપાસેતેડોમહારાજ. ૨૪ એમસી
તારડતાંપશુપંખીસહુરોયાંવૃક્ષપાષણ, એદુખકહેતાંકવીનીવાણીકંઠીતથાયેજા
ણ. ૨૫ પછેરાવણપ્રત્યેકહેજાનકીતું મહારેજનકસમાન, માટેઅગ્નિપ્રવેશકરા
વ્યમુનેસહગવનકરૂં હું નીદાન. ૨૬ એવાંવચનસુણીનેરાવણલાજ્યોએસતીન
હિંચુકેસત્ય, એમવિચારીઉઠીગયોતેલંકામાંભુપત્ય. ૨૭ એમસીતાએકઘડીમો
હપામ્યાંપછેજોયુંધરીધ્યાન, ત્યારેએકરતવમિથ્યાજાણ્યુંકુશળછેશ્રીભગવાન.
૧૮ તેણેસમેવિભિષણનીરાણીશરમાએવું નામ, તેતતક્ષણઆવીજાનકીપાસેગુ
પ્તરૂપેતેઠામ. ૨૯ તેકહીજાયછેનિત્યેલંકાનું વર્તમાન, અસુરતણીસહુમાયાજાણે
તેનારીગુણવાન. ૩૦ તેશરમાઆવીપાયેલાગીજાનકીનેતેણીવાર, અરેમાતાશા
માટેરૂઓછોકહોમુજનેનિરધાર. ૩૧ આશીશધનુષકરત્રીમછેનીશ્ચેઅસુરમાયા
બળવાન, એવું કહીશરમાયેસ્પર્શકર્યોત્યારેથયું અંતરધ્યાન. ૩૨ પવનેકરીને
અકસ્માતવળીદીપબુઝાયેજેમ, જળદજાળમાંઇંદ્રધનુષથાયેગુપ્તથયુંછેત્યેમ ૩૩
છેકુશળસુવેલુયેરામસુમીત્રીશરમાબોલીવાણી, માતાશોકતજોએમિથ્યાઅસુ
રનુકરતવજાણી. ૩૪ પછેજનકનંદનીએતેનવદીઠું પ્રસનથયાંતેણીવાર, ધન્ય
ધન્યતુશરમારાણીચાંપીરૂદયમોઝાર. ૩૫ અરેમાતામુનેશોકસાગરમાંતું થઇના
વસમાન, વળીમાયાઅસુરનીતું સમજેમુનેઆપ્યું અભયનુદાન. ૨૬ આશિષદી
ધીસીતાયેતું થાજેલંકાનીરાણી, મુનેમહાદુખમાંથીમુક્તકરીઆવીતતક્ષણવેળા
જાણી. ૩૭ એવેસમેથઇઆકાશવાણીહેસીતાનધરશોશોક, સુવેલુયેકપીદળ
સાથેછેસુખીયાપુન્યશ્લોક. ૩૮ તેવચનસુણીસીતામનહરખ્યાંશોકવિરક્તથયું

મન, હવેલ કાસાંરાવણશું કરતોતેસુણોશ્રોતાજન. ૩૯ નવથયાંસીતાસ્વાધીન ત્યારેમનમાંહઇચિંતાય, પછેએકાંતસાંમ દોદરીસાથેબોલ્યોરાવણરાય. ૪૦ હે શુભકલ્યાણીરાણીજાતુંઅશોકવનમોઝાર, તુંલાવ્યસીતાનેમારીપાસેજ્ઞાનબોધકહીસાર. ૪૧ કપટથકીનવવશથીજનકીમાટેઆસ્થુતુજ, જોસીતાનેસમજાવી લાવેતોસુખથાયેમુજ. ૪૨ એવાંવચનસુણીનેપતિવૃતમંડનસતીમંદોદરીરાણી, સુહાસ્યવદનકરીઉઠીતેજેણાપતિઆજ્ઞાપરમાણી. ૪૩ નિશકલંકવધુવદનીઆવીઅશોકવનમોઝાર, ત્યાંસીતાપાસેનિજદાયેઠીકરેછેવાતવિચાર. ૪૪ ત્યારેદુરથકીજોઇમંદોદરીનેનિજટાબોલીવાણ, તમારાદરશનકરવાભુમીજામજાઆવેજાણ. ૪૫ એટલેઆવીચરણેલાગીહરખ્યાંજાનકીમન, પછેમંદોદરીનેઉઠાડીનેદીધુંઆલિંગન. ૪૬ જેમભાગીરથીનેમળેગોમતીહરીરાનેકંદ્રાણી,જે મઉમયાનેસાવીત્રીમળેએમમળ્યાંસીતાનેરાણી. ૪૭ પરસ્પરઆનંદપામીબેઠાં સુખથયુંઅન્યોઅન્ય, રાણીકહેધન્યદિવસઆજનોપામીતમદરશન. ૪૮ ત્યારેજાનકીકહેકેમઆવ્યાંરાણીકહોતેસુજનેવાત, પછેમંદોદરીકહેતમનેપુછવામ આવીએકશુણોમાત. ૪૯ કહેવું ઘટેનહિ તમનેપણ એકવાત કહુંછું પર્મ, પતિઆજ્ઞાપરમાણજ કરવીમોક્ષ એઆરાધર્મ. ૫૦ જકત્ત જનેતા તમો જાનકીજગતપીતારઘુરાય, પણપતીઆજ્ઞાયેઅસ્નજપુછું કોધનકરશોમાય. ૫૧ વળણ. માતાક્રોધનકરશોપુછું, અધ્યાત્મપક્ષનીરીતરે; અદ્વૈતબ્રહ્મએકસર્વાત્મા, એમ વેદાંતબોલેઅમીતરે. પરચાંઇતિશ્રીરામ ચરીતેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં યુદ્ધકાંડેસીતાપ્રતીમંદોદરીગમનંનામદ્વીતીયોઅધ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩.

રાગ કાફી. ॥ કહેમંદોદરીસાંભળોસીતા, મારૂંવચનતેપરમપુનીતા; રામરાવણમાંશોભેદ, એકઆત્માવ્યાપકવેદ. ૧ સર્વભુતમાંરામસમાન, સર્વદ્રષ્ટાનેસત્તાવાન; એકજળનાઅનેકતરંગ, એકઆકાશબહુઘટસંગ. ૨ એકસુત્રમાં મણીઅપાર, એકસુવરણબહુઅલંકાર; એકઓંકારમાત્રાઅનેક, કિણવિપુળનેદિનમણીએક. ૩ એકમૃતિકાકુંભઅપાર, તરૂએકબહુફળસાર;એકસકળચરાચરભુત,રામવ્યાપકએકઅદભુત.૪ માટેકરતાંરાવણસુંપ્રીત,કહોશુંતમારેવિપરીત; છેસર્વદેહીએકરામ, તોલકેશજુદોકોણઠામ. ૫ એવુંપ્રશ્નકર્યુંજ્યારેરાણી, સુણીબોલ્યાંવૈદેહીવાણી, હેસતીતમોજેકહીવાત,તેનોઉતરકહુંશુણમાત.૬એક અભેદવ્યાપકરામ,નથીએવીનઠાલોઠામ; સુણોસુંદરીકહુંતેરીત, નભવ્યાપકસહુઘટગીત.૭ઘટભંગથતાંઆકાશ,નથીફુટતુંકંઇઅવકાશ,એમવિશ્વનોથાતાંનાશ,નથીભંગથતોઅવીનાશ.૮આશીગતમાયાનોપ્રપંચ,છેઅસત્યઅશાસંચ; જેમમૃગજળકેરૂંપુર, વંધ્યાવેલીનાંફળઅંકુર. ૯ પામેસ્વનસંપદાજેમ, દરીદ્રી

નામનોરથતેમ; વંધ્યાશુવનખપુષ્પકહેવાય,જેમશશકશ્રીંગમીથ્યાય.૧૦એમ
વાચારંભણનથીજકત, આદીઅંતમાંછેતેસત્ય; મધ્યમાંહેસ્ફુર્યુંછેઅસત્ય, પણ
મીથ્યામાયાનુંકૃત્ય. ૧૧ સત્યઆત્માઆટેએહ, સત્યસરણભાસેતેહ; આત્મામાં
આરોપણએઆળ, નથીવીશ્વસાચુંત્રણકાળ. ૧૨ સાચુંકનકમીથ્યાઅલંકાર.
મીથ્યાતરંગનેસાચુંવાર; ઘટમીથ્યાસાચીમ્રત્ય, એમજોતાંએવસ્તુઅકૃત્ય. ૧૩
રઘુનંદનઅભેદએક, તેમાંઆરોપમિથ્યાઅનેક; તેમાંરાવણઆદિજગત, કયાં
છેજોવિચારીઅવ્યક્ત. ૧૪ સચ્ચીદાનંદસ્વરૂપનેજોતાં,બ્રહ્મભાસેદ્વૈતબુધખોતાં;
મિથ્યારાવણરામએસત્ય, નાવેસમાનકૃત્યઅકૃત્ય. ૧૫ સચ્ચિદાનંદપુરૂષપુરા
ણી, તેનેજાણોમંદોદરીરાણી; એમતેજભુવાયુઆકાશ, જોતાંરૂપએમિથ્યાભા
સ.૧૬ ત્રિભુવનછેમાયાનુંચીત્ર, છેમીથ્યાપણભાસ્યુંવિચીત્ર, ત્યાંરાવણકોણ
બચારો, એમદ્વૈતબુધવિચારો. ૧૭ જેમસકળબ્રહ્માંડઅનેક,તેમાંઆકાશવ્યા
પકએક; ત્યાંઘટાકાશતેશુંય, જ્યાંમહાકાશેસમુહ. ૧૮ એમનિરવિકારજેરામ,
ત્યાંદ્વૈતગોષ્ઠીકોણકામ; ત્યારેમંદોદરીકહેસીતા, મહનપુર્છુંપરમપુનીતા. ૧૯
કહોએકદેશીછેરામ, કેવ્યાપકસર્વઅકામ; પરીછીંનકેપુરણએહ, ટાળોમાતા
મુજસંદેહ. ૨૦ ત્યારેજાનકીબોલ્યાંવચન, સુણમયતનયાપાવન; છેસર્વવ્યાપ
કરઘુરાય, પણઅદ્વૈતબુધેજણાય. ૨૧ જેનેસતગરૂસાચામળે, દ્વૈતવસનાતેની
ટળે; જ્યારેવિલયત્રિપુટીપામી, જ્યાંવેદનીવાણીવીરામી. ૨૨ જ્યાંનહિધ્યે
ધાતાધ્યાન, નહિજ્ઞેજ્ઞાતાનેજ્ઞાન; પામીદ્વૈતભાવનીસુરતા, નહીક્રીયાકરણનેકર
તા. ૨૩ ત્યાંએકઅખંડછેરામ, સર્વવ્યાપકપુરણકામ; ત્યાંરાવણકોણઅનીતા,
ત્યાંકોણમંદોદરીસીતા. ૨૪ દ્રષ્ટશ્રુતએસરવેનાહાસ, જાણોએકરામઅવિનાશ,
જેછેશાશ્વતવસ્તુવેદ, અજ્ઞાનેતેમાંઆરોપ્યાભેદ. ૨૫ રજ્જુસર્પનીભ્રાંતીતાશ,
જેમશુકતીમાંરજતપ્રકાશ; શાખાહીનવીટપકહેવાય, નિશાચેતેનોચોરજણાય.
૨૬ એમમિથ્યાજગતનોભાસ, આત્મામાંહેઆરોપેતાસ; અધ્યારોપતણોઅપ
વાદ, કરીનેજુવોમુકીપ્રમાદ. ૨૭ માટેતજેએમીથ્યાભાસ, એકાત્માજુઓપુર્ણ
પ્રકાશ; હેમયકન્યાગુણવાન, વિચારોથઇનેસાવધાન. ૨૮ બ્રહ્મઅદ્વયરૂપેપ્રકાર,
જુવોવસ્તુછેનિરવિકાર; નથીકેહેવાસાંભળવાનુંત્યાંહે, છેસર્વનોઅવધીજ્યાંહે.
૨૯ તેનેકહીયેઆત્મારામ, એકઅભેદપુરણકામ; જેએરૂપમાંપામ્યોતદાત્મા,
તેનેકહીયેસમાધીઆત્મા. ૩૦ ત્યાંમનવાણીલયપામી, ત્રિયઅવસ્થાવૃતિવીરા
મી; રહોકૈવલ્યજ્ઞાનસ્વરૂપ, એપક્ષેનથીરાવણભુપ. ૩૧ હવેરાણીસુણોધરીલ
ક્ષ, વળીકહુંએકબીજેપક્ષ; આદિબ્રહ્મએઅવીનાશ, તેનાજીવથયાચીદાભાસ.
૩૨ જેમજળમાંસવીતાબીંબ, તેનુંનામધર્યુંપ્રતિબીંબ; એમમાયામાંઇશ્વર
કેરૂ, પ્રતિબીંબપડ્યુંઅતિનેરૂ. ૪૩ યથાઅંશઇશ્વરનાજીવ, માયાપક્ષીઅજ્ઞાની

અતીવ; નવજાણેહરીનુંરૂપ, પડયામોહવિષયનેકુપ. ૩૪ કરમેકરીવાક્યાંકર્મ, પછેભુલ્યાપોતાનોધર્મ; તેણેજન્મમરણસંસાર, ભોગવેદુખવારંવાર. ૩૫ કંઇસંચીતપુરણપુન્ય, મળેસતસંગતપાવન; હરીકીરતનશ્રવણકથાય, કરેનિશદિનસંતશેવાય. ૩૬ ત્યારેસમજેસારાસાર, મુમુક્ષુતેથયોનિરાધાર, પછીશતગુરૂશરણેજાય, ત્યારેભકતવીવેકીથાય. ૩૭ ભક્તીકરતાંહરીનેપામે, ત્યારેજન્મમરણદુખવામે; જ્યારેશ્રીહરીકરૂણાઆણે, ત્યારેજીવહરીનેજાણે. ૩૮ બાકીએનુંનથીબળલેશ, જીવઅજ્ઞાનીમાયાવેશ; જીવકામીનેઅળપજ્ઞ, પ્રભુનીશકામીસર્વજ્ઞ. ૩૯ જીવઅનેકનેપરતંત્ર, એકઇશ્વરઆપસ્વતંત્ર; વીકારીજીવકર્મનાકર્તા, ઈશ્વરફળદાતાનેભર્તા. ૪૦ પંચમાભુતજીવનીદેહ, સચ્ચિદાનંદવીગ્રહએહ; જીવનેદુખકલેશઅપાર, હરીસુખસીંધુરહિતવીકાર. ૪૧ જીવનેજન્મમરણજમદંડ, કાળનાકાળઇશઅખંડ; જીવથીનસરેકંઇઅર્થ, ઇશકર્તુંઅકર્તુંસમર્થ. ૪૨ માટેજીવનેશ્રીભગવાન, કહોતેકેમઆવેસમાન; એબેપક્ષેકરીઅભિરામ, શમનાવેરાવણનેરામ. ૪૩ આદિઅંતસરવનોજેહ, એકઇશ્વરકહીયેતેહ; હેમયકન્યાપરતક્ષ, કરોએહસ્વરૂપનોલક્ષ. ૪૪ એવાંજગતમાતનાંવચન, તેમંદોદરીયેધર્યાંમન; થઇબ્રહ્માનંદમાંમગ્ન, લાગીસ્વરૂપવિષેએકલગ્ન. ૪૫ થયુંબંધબોલવુંત્યારે, સ્થિતિથઇસ્વરૂપમાંજ્યારે; તેઆનંદઅંતરમાંઠારી, મગ્નથઇમયદૈતકુમારી. ૪૬ સાવધાનથઇનેજાગી, પછેસીતાનેચરણેલાગી, થઇગદગદકહેછેરાણી, હેજગમાતાકલ્યાણી. ૪૭ મારોશંશેનિવૃત્તકીધો, બ્રહ્માનંદનોલાહોલીધો; તેદીવસચડીનેધન્ય, થાયસતસંગતપાવન. ૪૮ આત્મવિચારજેમાંએક, થાયસારાસારવિવેક; બીજેલાભનથીએસમાન, જેથીટળેસકળઅજ્ઞાન. ૪૯ કરીપરદક્ષિણાપાયેલાગી, પછેસીતાનીઆજ્ઞામાગી; વૈદેહીનેમાન્યાગુરૂરૂપ, જેથીપામીજ્ઞાનઅનુપ. ૫૦ પછેચાલીમંદોદરીભામ, પ્રવેશીલંકામાંનિજધામ; દશાનનબેઠોતોજ્યાંહે, આવીરાણીમંદોદરીત્યાંહે. ૫૧ વળણ. ત્યાંઆવીમંદોદરીજ્યાં, બેઠોરાવણરાય; શીખામણદેછેસ્વામીને, કરજોડીલાગીપાય. ૬૨ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકી નાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડે સીતામંદોદરીસંવાદેત્રતીયોઅધ્યાય.

અધ્યાય ૪

રાગસોરઠ. પછેમયકન્યાવાણીવદેસ્વામીસુણોઅભીપ્રાય, મેપ્રશ્નબહુવિધનાંકર્યાંપણનવચજ્યાંસીતાય. ૧ સાક્ષાતએવિશ્વનીમાતામહાલક્ષ્મીજેનુંનામ, કુદ્રષ્ટીકરીતમોતેઉપરનહિકુશળથાયેસ્વામ. ૨ તમોઆદર્યોછેનાશકુળનોધરીસતીઅભિલાખ, પણસ્પરશકરતાંઅગ્નીકેરોબળીથાશોરાખ. ૩ કોટીવિદ્યાવંતમળીજોકરેઅનેકઉપાય, કલ્પાંતકાળેજાનકીવશતમારેનહીથાય. ૪

તેમાટેહઠમુકીનેરાણાતજોઅસદઆચર્ણ, મનકર્મવચનેકાયાથીજાઓરઘુપતિ નેશર્ણ ૫ સીતાસોંપોરામનેજઇસ્વામીલાગોપાય, કરશેક્ષમાઅપરાધસહુછેદયા ળુરઘુરાય. ૬ બાકીસીતાનોઅભીલાશએછેમરણકેરેઠામ, કુળનાશથાશેજશેલ કામાટેમુકોમામ. ૭ કરગ્રાલતાંસર્પનામુખમાંડંશનકરેકેમ, પાનકરતાંહળાહળનું મરણપામેજેમ. ૮ એમગ્રહણકરતાંપરત્રિયાપરધનપરસતાંહાથ, અનરથથાયેઅ તિઘણોતેસત્યમાનોનાથ. ૯ જુવોપરમસાધુવિભિષણજોઇતમારોઅવિવેક, રઘુવી રશરણેતેગયાત્યારેકર્યોરાજ્યાભિષેક. ૧૦ તેજન્મમરણરહીતથયાજેણેઆલ્યુ રાઘવશરણ, સ્વામીતમોહાથેકરીશીદમાગીલ્યોછોમરણ. ૧૧ પાષાણતાર્યાજ ળવિશેએવાપ્રતાપીરઘુવીર; તેશુવેલ્લુએઉતર્યાસાથેકપીરણધીર. ૧૨ કયાંકરો સ્વામીદ્વેશતેનોજેપરમેશ્વરપરણામ, માટેરાઘવનેજાનકીસોંપીશરણરહોનિર વાણ ૧૩ એવાંવચનરૂપીપુષ્પેપુજયોરાણીયેરાવણભુપ, પછેહશીબોલ્યોદશ વદનજેમહાઅભીમાનીરૂપ. ૧૪ હેસુંદરીવિધુકમળવદનીકલ્યાણીસુણવાત, તું વચનબોલેજેટલાંતેસત્યછેસાક્ષાત. ૧૫ પણવૈરકર્યુંમેંરામશુતેજાણેત્રેણેલોક, જોહવેમુકુપુરૂષારથતોજીવ્યુંથાયેફોક. ૧૬ એવિભિષણશરણેગયોથયોચીરણ જીવીદાસ, પણપરિણામેપામશેકલ્પાંતકાળેનાશ. ૧૭ તેમાટેદેહનોલોભધરીને કાયરથાયેમન, તેમાંશાર્થેકશુંજીવ્યાતણુનથીઅમરકોઇયેજન. ૧૮ જીવ્યાકદા પીકલ્પલગીપુરૂશારથનકર્યોલેશ, તેનુંજીવ્યુંમિથ્યાજાણજોજેવોનાભીમધ્યેકે શ. ૧૯ એકવારમરવુંજ્યારેત્યારેસર્વનેસંસાર; પણપરાક્રમકંઇનવકર્યોતેજી વ્યાનેધિક્કાર. ૨૦ જેણેજગતમાંહેઅવતરીકર્યોજશપરાક્રમનામ, આલોકમાં થાયેરૂડીકીરતીપરલોકેશુભઠામ. ૨૧ એઆદિપુરૂષઅવતર્યાછેરઘુનંદનરામ, ભુ મીભારહરવાધર્મસ્થાપનકરવાસુરનાંકામ. ૨૨ છેહરિઇશ્વરભગવાનએહુંજાણું છુંસાક્ષાત, પણહવેશરણજવાયનહીતેસુણસતીકહુંવાત. ૨૩ કરીમારીસાથે કામનાજુધનીશ્રીરઘુવીર, સાગરદ્વિપરશેતુબાંધીઆવ્યાઆણીતીર. ૨૪ તેપુરી નકરૂંકામનારઘુનાથકેરીઆજ, જોસીતાસોંપુજઇમળુતોજાયમારીલાજ. ૨૫ એણેમારીસારૂશ્રમકર્યોમેળવ્યુંદળયુદ્ધકામ, હવેપુરૂષારથશુંમાહરૂ, જોમળુજઇ નેરામ. ૨૬ માટેસુંદરીસુણનિશ્ચેકરવુંયુદ્ધરઘુવરસાથ, પામીશરૂડીગતિજોથશેમ રણહરીનેહાથ. ૨૭ એઅમારાયુદ્ધતણોજશવિસ્તારથાશેજ્યાંહે, મારાગુણપણ રામસાથેગવાશેજુગમાંહે. ૨૮ માટેસીતાનહિઆપુહવેઉધમકરૂયુદ્ધકાજ, રઘુ વીરકેરીકામનામારેપુરણકરવીઆજ. ૨૯ એવાંપુરષારથનાંવચનરાવણનાંસુ ણીનીરધાર, રાણીમંદોદરીતણામનમાંચિંતાવ્યાપીઅપાર. ૩૦ ભાવીતણુબ ળવિચારીપછેગઇનીજભોવન, ત્યારેગોપુરઉપરચઢયોરાવણલેઇસભાજન. ૩૧ વળણ. ગોપુરઉપરસભાજનલેઇ, ચઢયોરાવણરાયરે, ત્યાંમાનભંગથયો

દશાનનતેનીકહુંકથાયરે.૩૨ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધ કાંડરાવણમંદોદરીસંવાદેચતુર્થોઅધ્યાય. ૪

અધ્યાય ૫.

રાગધન્યાશ્રી. ગોપુરચઢીયોઅસુરભુપાળજી, જેછેઉચુંખટદશમાળજી; ત્યાંજઇબેઠોસિંહાસનજી, પાસેઉભાશેવકજનજી. ૧ ઢાળ. શેવકજનઉપભો ગઆપે, રાવણનેતેનીવાર; અલંકારઝળકેઅંગના, મણીહીરાજડીત્રઅપાર. ૨ દશશીશઉપરમુગટઝળકે, તેજસુરજસમાન; તેતેજનાચળકારથી, થૈદીશા ઓદીપ્યમાન.૩ત્યારેવિભીષણેકહ્યુંરામનેકંઇકરવાકઉતકકાજ;પેલોગોપુરઉ પરચઢયોરાવણ,જુઓતેમહારાજ.૪રઘુપતીયેદીઠોદશાનનઝળકેમુગટદશશી શ; ત્યારેસુવેલુગીરિપરચઢયા, સહુસભાલેઇજુગદીશ. ૫ એકહસ્તઝાલ્યો વિભિષણે, બીજેગ્રહ્યોહનુમંત; તેશોભાજેવાલંકાની,ચડયાશુવેલુંભગવંત. ૬ તેશિખરઉપરસભાકરીને, બેઠારઘુકુળચંદ્ર; જેમઉદયાચળપરબાળશુરજ, અ હીરાવતપરઇંદ્ર, ૭ સમાજલેઇગિરિશીખર,બેઠાજાણેદેવસભાય;સૃષ્ટીસહિતજે મવેદોનારાયણ, એમશોભેરઘુરાય. ૮ એમવાનરવેષ્ટીતરામબેઠા, શુવેલુનેશી શ;ત્યારેશોભાજોઇરાવણતણી,ચઢીસુગ્રીવનેમનરીસ. ૯ વંદીચરણરઘુવીરના ત્યાંથીકુદીયોકપીરાજ; ઝડપમારીરાવણઉપર, કર્યુંમોટુંકાજ. ૧૦ જેમવજ્ર પડેપરવતનીઉપર, એમપડયોકપીનાથ; ઝડપમારીછત્રપાડયાં, મુગટબીજે હાથ. ૧૧ જ્યારેછત્રમુગટપડયાંતદા, ગભરાયોરાવણદશશીશ; પછીસુગ્રીવને એકુપાટુમારી, ચઢીમનમાંરીસ. ૧૨ ત્યારેસુગ્રીવેએકમુષ્ટીમારી, રાવણનારૂદે માંહે; એમએકઘડીબેવીરને, મલયુદ્ધથયુંછેત્યાંહે. ૧૩ સોળમાળનાગોપુરઉપ ર, થાયભડકાઅપાર; ત્યારેલંકામાંહેશોકપડીયો, થયોહાહાકાર. ૧૪ એકએક નેપદઘાવમારે, કરેમુષ્ટીપ્રહાર; ગોપુરઉપરગર્જના, થાયહોકારેહોકાર. ૧૫ ત્યા રેલોકકહેહનુમંતઆવ્યો, જેણેભાળીલંકા; પાછોવળીશું વિઘ્નકરશે, કપીબ ળિયોનિશંક. ૧૬ રાવણેઘાલ્યોબાથમાં, રૂમાપતિનેત્યાંહે; સુગ્રીવેજાણ્યુંપ્રા ણજાશે, અકળાયોમનમાંહે. ૧૭ પછેરાવણકેરાકરવિશેથી, વછુટયોજોઇલાગ; ત્યારેતરણીતનનાઠોતદા, તેમુકાવીનેમાગ. ૧૮ મૃગેંદ્રકેરીઝપટમાંથી, જાંબુક જેમપળાય; ઘરધણીજાગેચોરભાગે, એમનાઠોરાય. ૧૯ જેમસર્પમુખથીમુષક છુટે, સુગ્રીવનાઠોએમ; પછેસુવેલુપરઆવીયો, પછીસુગ્રીવકુશળક્ષેમ. ૨૦ સહુકપીયદીઠોરાયને, ત્યારેકર્યોજયજયકાર; શ્રીરામેચાંપ્યોરૂદેસાથે, વખાણ્યો બહુવાર. ૨૧ પછેસુવેલુથીઉતરી, સ્વસ્થાનઆવ્યારામ;જુથપતિઆદેસરવ બેઠા, સભાકરીતેઠામ. ૨૨ વળણ. સભાકરીતેઠામેબેઠા, વીચારેરઘુવીરરે; ૫ છેવિભિષણનીસાથેબોલ્યા, ગુણસાગરરણધીરરે. ૨૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમત

વાલ્મિકીનાટક ધારાયાંયુદ્ધકાંડે સુગ્રીવરાવણયોર્મલ્લયુદ્ધ કથનંનામપંચમોઅ ધ્યાય. ૫

અધ્યાય ૬.

રાગણીલાવર. સભાકરીનેરઘુપતિબેઠા, પાસેલક્ષ્મણહનુમંત; સુગ્રીવવિ ભીષણપાસબેસાડ્યા,જેરાજનિતિગુણવંત. ૧ શ્રીરામચંદ્રછેચતુરશિરોમણી, સમરથરાજાધિરાજ; રાજનિતિનોધર્મજપાળે, લોકતણાહીતકાજ. ૨ સુણોવિ ભીષણયુદ્ધકર્યાવીણ, રાવણતેનહિમાને; એમસમજીસીતાનહિઆપે, માટે વીલંબકરીયેશાને. ૩ ત્યારેવિભિષણકહેમહારાજસુણો, કંઇધિરજમનમાંધ રીયે; શામદામદંડભેદેકરીને, શત્રુનેવશકરીયે. ૪ શામતેશત્રુનેસમજાવી, વાત ન્યાયનીકહીયે; કોઇશાણાપાસેશીખજકહાવી, ધીરજગ્રહીનેરહીયે. ૫ તેનમા નેતોદામદેખાડીકરીયે, લાલચથીલાચાર; તેલોભથકીવૈરજાયવીસરી, વશવ રતેનિરધાર.૬ તેદામથકીવશથાયનહિતો,કરીયેકંઇછળભેદ;તેમાયાજાળમાંમો હજપામે, શત્રુવશથાયવેદ. ૭ એમકરીવાતમાંકેદનઆવે; ત્યારેદેઇયેદંડ; તે માનેનહિપછેમારવીનાજે,મુરખલંપટલંડ.૮એમસમયપ્રમાણેકારજસાધવું,સુ ણીયેસીતાકાંત્ત;જેમમંત્રથકીવશથાયમણિધર,ઉદકેઅગ્નિશાંત્ત. ૯ આત્મજ્ઞા નેભવસાગરતરીયે,સમદમેજીતીયેમન; વિવેકેજીતીયેકામક્રોધમોહ,ભક્તિબળે ભગવંત.૧૦સભાજીતેજેમપંડીતતેવી,તપત્તીનુબધરીને;પાષાણનીચેકરઆવે, તેકાઢીયેકળેકરીને.૧૧ માટેશામભેદકરીનેસમજાવો,રાવણનેનીરધાર;વીષ્ટીકર વામોકલોજેહોય,ચતુરશીરોમણીસાર. ૧૨ વાયચએવાંસુણીવીભીષણનાં,રાઘ વથયાપ્રસન;પછેસુગ્રીવસામુજોઇનેબોલ્યા,પ્રેમેહેતવચન.૧૩ અરેસુગ્રીવજુવો આપણાસાથમાં, હોયચતુરગુણવંત; તતક્ષણતેનેખોળીકાઢોજે, જાણેકળાઅ નંત. ૧૪ લંકામાંતેનેમોકલીયે, વીષ્ટીકરવાધીર; એકલોજાઇનેપાછોઆવે, એ વોછેકોવીર. ૧૫ જેમગરૂડએકલોઅમૃતલાવ્યો, દેવપમાડયાહાર વળીગરૂડપુ ત્રસંજીવનીસાધીને, ગયોસ્વર્ગમોઝાર. ૧૬ જેમહનુમંતસીંધુઓળંધીને, સી તાનીસુધલાવ્યો, અનેકવીઘ્નટાળીનેવાટે, રશીમુખઉપરઆવ્યો. ૧૭ એમ વીષ્ટીકરીરાવણનીસાથેતુરતઆવેઆહાર; આપણાસાથમાંહોયએવો, તેનેદેખા ડોઆવાર. ૧૮ પછેસર્વેપરસ્પરજોવાલાગ્યાવાનરરહેતાજેહ; ત્યારેવીભીષણેદી ઠોવાળીપુત્રને, અંગદબેઠોતેહ. ૧૯ જેમરત્નપરીક્ષતખોળીકાઢે, ભારેહળવું નંગ; તેનેજોઇનેવીભીષણબોલ્યા, સાંભળીયેશ્રીરંગ. ૨૦ અંગદનેમોકલોસ ધેથા, વીષ્ટીકરવાત્યાંહે; એબળલક્ષણસંપુરણછે, જાણેનીતીમાંહે. ૨૧ જેમન વગ્રહમાંદિનકરતેજસ્વી, શસ્ત્રમાંસુદરશન; વીષધરમાંધરણીધરજેવો,ખગમાં હરીવાહન. ૨૨ એમવાનરમાંહેચતુરછેઅંગદ, નીશ્ચેજાણોરામ; ત્યારેવીભી

ષણનાંએવાંવચનસાંભળી, હરખ્યાપુરણકામ. ૨૩ પછેઅંગદનેઆજ્ઞાકરી, પોતેઉઠયોતેણીવાર; રઘુવરસનમુખકરજોડીને, વચનબોલ્યોનીરધાર. ૨૪ મુનેરાવણસાથેવીષ્ટિકરવા, મોકલોછોતેઠામ; પ્રભુએમાંતેશુંમુજનેબતાવ્યું, ભારેમોટુંકામ. ૨૫ મહારાજરજાઆપોતોબાંધી, લાવુંરાવણનેઆંહે; લંકાઉખેડીઉંચીકરીને, નાંખુસાગરમાંહે. ૨૬ ત્યારેશ્રીરઘુવીરહશીનેબોલ્યા, થઇચીતમાંહેપ્રસન; રાવણપાસેવિષ્ટિકરવા, જાતુંવાળીતન. ૨૭ જોમાનેરાવણતોસારૂ, કહેતાનિતીવિચાર; નહીતોયુદ્ધકરીનેમારીશું, અંતેએનીરધાર, ૨૮ એવુંસાંભળીઅંગદચાલ્યો, વંદીરઘુપતીપાય; ઓચિંતો લંકામાંઆવ્યો, વાળીપુત્રમહાકાય. ૨૯ સભાકરીનેરાવણબેઠો, ત્યાંઆવ્યોબળવંત; અંગદનેજોઇસહુસભાખળભળી, શું આવ્યોહનુમંત. ૩૦ વળણ. હનુમંતજાણીભયપામ્યાસર્વે, રાવણડરપ્યોમનરે; સભાસ્થંભપુંઠેરાખીઅંગદ, કરીબેઠોપુછાસનરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણસભાયાંવિષ્ટીકરણાર્થેઅંગદાગમનંનામષષ્ટોઅધ્યાય. ૬

અધ્યાય ૭.

રાગઆશાવરી. રાવણકેરીસભામધેઆવ્યોવાળીકુમાર, તેજોઇસહુભયપામીયાકરેમાંહોમાંહેવિચાર. ૧ છત્રમુગટએકેપાડીયાંબાલ્યુંનગરહનુમંત, વળીઆકોત્રીજોવાનરઆવ્યોદીસેછેબળવંત. ૨ ત્યારેઅંગદકહેઅલ્યાપરજનઆવેમળવાનેવિખ્યાત, તેસભામુરખજાણજોજેનપુછેઆદરવાત. ૩ એમકહિનેરાવણસનમુખબેઠોવાળીતન, સ્થંભપ્રષ્ટેરાખીનેકર્યુંગોળપુંછાસન. ૪ રાવણનાકરતાંઉંચેઆસનબેઠોથઇનેધિર, તૃણમાત્રલેખવતોનથીએઅસુરનેમહાવીર. ૫ત્યારેરાવણહશીનેબોલીયોકહેકપીતુંછેકોણ,કોણેમોકલ્યોતુંકેમઆવ્યોસભામાંનિરવાણ. ૬ વાળીસુતનેકહેદશાનનમુજનામઅંગદઆજ, હુંદુતશ્રીરઘુવીરનોઆવ્યોવીષ્ટીકરવાકાજ. ૭ હવેસીતાઆપીરામનેજોમળોલંકારાય, અત્યુંતમારૂંઉગરેનેરાજનિરભેથાય.૮હેદશાનનઆદેહપામીવરતેનીરમળમન, વિસ્તારપામેજગતમાંજશતેનુંજીવ્યુધન્ય. ૯ સદબુદ્ધિયેસદવીવેકધરીયેઅંતરજ્ઞાન, સતપુરૂષનોસંગકરીયેટાળીયેઅજ્ઞાન. ૧૦ નવકહીયેકોઇનેદુષ્ટવાચકનકરીયેહેલન, સર્વેનુંરૂડુચીતવીયેજેમસુખીહોયેજન. ૧૧ પરાયાગુણનેવંદીયેવળીકરીયેપરઉપકાર, આત્માજોઇયેએકસહુકરીયેસારાસારવિચાર. ૧૨ કામક્રોધનેલોભમત્સરહોયઅંતરમાંહે, તેનેશત્રુજાણીયેટાળીયેતતક્ષણત્યાંહે. ૧૩ આઅશાશ્વતદેહજાણીનેટાળીયેઅશુભઆચર્ણ, હુંકરતાહભીમાનમુકીરહીયેહરીનેશર્ણ. ૧૪ ગુણદોષથીનિરબંધથઇનેવરતીયેસંસાર; જળવિશેરહેછેકમળપણનવથાયસ્પર્શલગાર. ૧૫ ઇંદ્રીયોનીમેરાખીયે, સદકર્મથીનિર

વાણ; ભગવદભજનમાંયોજના, મનતણીકરીયેજાણ. ૧૬ રમીયેઆત્મારામ માંતજીયેવિષયનીઆશ. પરપંચમીથ્યામાનીયે, જેઅસદજગદાભાસ. ૧૭ પ રનીંદાપરહીંસાસુપનેચીતવીયેનહીમન; પરદારાપરધનવીશે, ચીતનવરાખી યેરાજન. ૧૮ સદગુરૂવચનવિશ્વાસધરીયે, રાચીયેસદભાવ; સતસમાગમની તશેધીયે, ભવસિંધુતરવાનાવ. ૧૯ કલેશકાળદુખઆવેપણ, નવમુકીયેસ્વ ધરમ;યથાન્યાયેરાજકરીયે, રાખીયેસમદમ. ૨૦ દયાક્ષમાઉપરતિશાંત્તી, ભ ક્તિજ્ઞાનવૈરાગ; આનંદસદવીદ્યાસમાધી, રાખીએઅનુરાગ. ૨૧ વિદ્યાધનત નરૂપયૌવન, નકરીયેઅભીમાન; કાળેકરીનેભોગસર્વે, નાશથાયનિદાન. ૨૨ કોઇસમેમહાસુખપામીયે, ત્યારેગર્વનકરીયેવીર; કોસમેદુખદરીદ્રઆવે, મુકી યેનહિધિર. ૨૩ તેમાટેહોલંકાપતિ, મુજવચનમાનોસત્ય; રઘુનાથસાથેકરોપ્રી તી, એજસાચીમત્ય. ૨૪ છેરામકેવળગુણનીધીવળી, દીનવત્સળએહ; પુણ દોષશરણાંગતતણા, મનલાવશેનહિતેહ, ૨૫ માટેકરોમીત્રીસરવભાવેધરીમ નમાંધીર, એકબાણનેએકપત્નિવૃતએકવચનશ્રીરઘુવીર. ૨૬ તેમાટેઆપોજા નકીકરોરામસાથેપ્રીત, નિર્ભેથકીવરતોપછેભોગવોરાજઅભીત. ૨૭ એવાંવ ચનસુણીઅંગદતણાંબોલીયોરાવણરાય, અલ્પાકપિહુંસર્વજ્ઞછુંમુનેશીકરેશી ક્ષાય. ૨૮ ઘણીરામનીનાટમકરીતુંવખાણેશુંકિશ; પણત્રિભુવનમાંમુજસમો કોણછેબળિયોઇશ. ૨૯ મેં દેવજીતીવશકર્યાવળીલોકપતિઆધિન, હુંરામને કેમનમુહાવેપામેપ્રભુતાહિન. ૩૦ એરામથીશુંથવાનુંછેશોકરશેઉપકાર, નિજ કરમથીસુખદુખસરવેભોગવેસંસાર. ૩૧ તુંકહેશેએભગવાન છેપણઅમારે શુંકામ,અમોઉપાશકછુશિવતણાકેમનમુજઇનેરામ. ૩૨ મેંવૈરબાંધ્યુરામસાથે લાવ્યોસિતાનાર, હેવેજઇનેહુંમળુંતોકરેસહુધિકાર. ૩૩ કહેશેડર્યોએરામથી જઇમળ્યોરાવણરાય, જોપક્ષીમઉગેસુરપણકપિકામએનવથાય. ૩૪ જેમદંત ગજનાકનીજ્યાતેનચોંટેફરીકામ, મેંવેરકીધુંરામસાથેશીશસાટેકામ. ૩૫ જેમ કૃપણધનભોરીંગમણીસિંહમુછકેરોવાળ, તેજીવતાંકરનવચઢેએમજાણજેકપિ બાળ. ૩૬ જઇકહેતારારામનેકરગરેનહિથાયકામ, હુંજીવતાંસીતાતણુમુખદે ખશેનહિરામ. ૩૭ વળણ. એમનહિદેખેમુખસિતાનું, હુંજીવતાંનીરધારરે, એવાંવચનસુણિરાવણતણાં, પછેબોલ્યોવાળીકુમારરે. ૩૮ ઇતિશ્રીરામચરિત્રે સંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણાંગદસંવાદોનામસપ્તમોઅધ્યાય.૭

અધ્યાય ૮.

રાગધન્યાશ્રી, અંગદબોલ્યોસુણરાજનજી, આવડોગર્વેકરેશુંમનજી; ન થીઓળખતોરામનુંરૂપજી, જોનેવિચારીઅંતરમાંભુપજી. ૧ ઢાળ. જોવિચા રીમનભુપતિએમનુશનોહેરામ;એવુંપરાક્રમનવથાયબીજેઇશ્વરકેરૂકામ. ૨ તું

જેનું આરાધનકરેજેસદાશિવભગવાન; તેપણભજેછેરામનેનીત્યેધરેછેધ્યાન. ૩ એતારાસ્વામીતણાસ્વામીજોવિચારીપેર, માટેસ્વામીદ્રોહીથૈશતું કરીરામસા થેવેર. ૪ ઇંદ્રબ્રહ્માલોકપતિજેનીમાનેછેઆજ્ઞાય, જેનીકટાક્ષેકાળકંપેતેછેએરઘુ રાય. ૫ સીવસનકાદીકશેષજેનુંધરેજોગીધ્યાન, ગુણગાયનિર્મળવેદજેનાતે સ્વયંભગવાન. ૬ તેરામશું તું મિત્રિકરહેદશાનનમતિમુઢ, જેકરતુંઅકરતુંક રવાસમરથગતીજેનીગુઢ. ૭ ઉત્પત્તિપાળણસૃષ્ટિનુંસંહારકરતાજેહ, સરવના કારણએઅકારણરામકહીયેતેહ. ૮ તેભક્તમાટેઅવતર્યાઉતારવાભુભાર, ધ ર્મનુંસ્થાપનકરવાદુષ્ટનોસંહાર. ૯ અપરાધકોટીકરિપ્રાણીશરણઆવેજેહ, તે નાદોશસરવેદુરકરીનેઅભયઆપેએહ. ૧૦ તેપ્રાણિનેકરેપોતાનોએવાશરણવ ત્સળનાથ, કલ્યાણથાશેદશાનનકરમીત્રીરઘુવિરસાથ. ૧૧ ત્યારેરાવણકહેરે અલ્યામરકટછાંનોરહેનિરધાર, તારારામનેહુંજાણુંછુંશું વખાણેબહુવાર. ૧૨ અલ્યાબંદીજનથઇરામનોજશવખાણેજેમભાટ, કીરતીકરવાનીકળ્યોશુંબો લેબારેવાટ. ૧૩ હુંજાણુંછુંએનુંપ્રાક્રમએશું કરશેકાજ, જેણેવાનરશું મિત્રિકરિ એનોહેક્ષત્રિરાજ. ૧૪ વનમાંહેવનફળઅહારકરીનેથયોનીરબળદેહ, વળીવા નરસૈન્યામેળવીશુંયુદ્ધકરશેએહ. ૧૫ અલ્યારાવણમારૂંનામમુજનેશોકરેતું બોધ, હુંપંડિતકેરોપંડીતછુંવળીક્રોધકેરોક્રોધ. ૧૬ તૃણનાંખેજેમઅગ્નિઉપર શિવઉપરપંચબાણ, એમશીખતારીમારિઉપરથાયમિથ્યાવાણ. ૧૭અલ્યામરક કમુજનેશીખવેશુંહુંનથીઅજ્ઞાન, તમોજાણોછોજેછળકરિને છેતરિયેભળવાન. ૧૮ પણયુદ્ધકર્યાવિણનહિઆપુંજાનકિનેઆજ, જઇકહેતારારામનેકરગરેનહિ થાયકાજ. ૧૯ અલ્યામરકટકહેમુજનેપિતાતારોકોણ, એવાંવચનસુણીરાવ ણતણાંપછેઅંગદબોલ્યોવાણ. ૨૦ અરેપાપીમારાપીતાનેહજુજાણતોનથીતુંચ જેણેતુનેકાખમાંઘાલ્યોગયોભુલીસુંચ. ૨૧ પછેચારનિધીમાંસ્નાનકરીનેઆવ્યો પાછોઘેર, તુનેબાંધીયોમુજપારણેમેંમારીયોબહુપેર. ૨૨ અધોમુખેત્યાંરાખી યોચોરનેબાંધેજેમ, મુખમાંહેમેંપદપ્રહારકીધાગયોભુલિકેમ. ૨૩ પૌલસ્તમુનિ યેઆવીનેમુકાવ્યોમાગીભીખ, અપમાનપામ્યોઅતિઘણુ તોયનલાગીશીખ. ૨૪ તેવાળીકેરોપુત્રહુંમુજનામઅંગદજાણ, અયોદ્ધાપતીરઘુવીરનોહુંદુતછું નિરવાણ. ૨૫ તુજરૂદેપરથીધનુષલેઇનેજેણેકીધુંભંગ, ત્યાંમાનમોડીરાયનાં સીતાવર્યાશ્રીરંગ. ૨૬ એકબાણેમારીતાડીકાસુબાહુઆદેઅસુર, ત્યાંવિશકો ટીપીશીતાસનમારીકીધાચુર. ૨૭ તારીભગનીશુર્પનખાકરીકરણનાશારહિ ત, ખરદુખરત્રીસરામારીયાચૌદસહસ્ત્રરાક્ષસસહિત. ૨૮ તેરામનીઅરધાંગનાતું હરિલાવ્યોજાંબુક, તેસુખેકેમરહેશોહવેભાઇપડીમોટીચુક. ૨૯ જેમહોમશા ળામાંહેથીપુરોડાશલેઇજાયશ્વાન, એમહરીલાવ્યોજાનકીતસ્કરથઇઅજ્ઞાન.

૩૦ હવેખોળીમારગચોરનોઆવ્યાસુવેલુભગવંત, તેરાજઆપશેવીભીષણને લેશેતારોઅંત. ૩૧ અલ્યામુરખરાવણકરીનાંખ્યાવેદનાતેખંડ, તેમાટેરઘુવી રઅવતર્યોછેદેવાતુજનેદંડ. ૩૨વળણ.દંડદેશેઅંતલેશેજ્યારેકોપશેજુગદીશરે, એવાંવચનઅંગદનાંસાંભળીક્રછેચઢીરાવણનેરીસરે. ૩૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસં મતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણાંગદસંવાદોનામઅષ્ટમોઅધ્યાય. ૮

અધ્યાય ૯

રાગમારૂ. ઘણુક્રોધેચઢયોદશાનન, રીસેરાતાંથયાંછેલોચન; અગ્નિમાંવ્રૃ તહોમેજેમ, જ્વાળાનખશીખલાગીતેમ. ૧ અલ્યાવનચરબોલ્યવિચારી, વા રેવારેશુંકહેછેવીસ્તારી; લાજલોપીબોલેછેધુત, સાંખીરહ્યુંછુંજાણીનેદુત. ૨ અલ્યારાવણમહારૂનામ, નથીદીઠાંતેમારાંકામ; બંધીવાનકીધામેદેવ, તેની પાસેકરાવુંછુંશેવ. ૩ નંદનવનનાંપુષ્પઅપાર, ઇંદ્રગુંથીલાવેછેહાર; મારાવ સ્ત્રધુવેછેકૃશાનુ, ધરેદીપકનિત્યેભાનુ. ૪ મારૂપાણીભરેરશઇશ, ચંદ્રછત્રધરેમુ જશીશ; લખેદફતરસરસ્વતીનાર, વાયુપુંજેવાળેમુજદ્વાર. ૫ પુરોહિતબ્રહ્માક હેવાય, નિત્યનારદતુંબરવાય; મારાઇષ્ટદેવમહાદેવ, કરૂત્રિકાળજેનીશેવ. ૬ એવોરાવણહુંબળવંત, આણુનરવાનરનોઅંત; ત્યારેઅંગદકહેમતીપાપ, શીદમિથ્યાકરેછેઅલાપ. ૭ એકકપીબળનથયુસહન, જેણેઉજાડયુંઅશોકવ ન; જેણેરાક્ષસમાર્યાઅપાર, સાતપુત્રશુંઅક્ષેકુમાર. ૮ ગયોલંકાબાળીનેકુશળ, ત્યારેક્યાંગયુંતુંતુજબળ; એવાઅનેકકપીછેબળીયા, રામદુતનજાયેકળીયા. ૯ જેરામત્રિભુવનપતિ, તેનેમનુષ્યજાણેમદમતી; જેમવહેકળોગંગાસમાન, તેનહોયક્યારેઅજ્ઞાન. ૧૦ ઐરાવતનેબીજામાતંગ, ઉચ્ચૈશ્રવાનેઅન્યતુરંગ જેમઆગીયોનેવળીભાન, કેમદાદુરનેગરૂડસમાન. ૧૧ વાયુનંદનવાંનરઅન્ય, પશુબીજાનેશંભુવાહન; જેમપારસઅન્યપાષાણ, કલ્પવૃક્ષબીજાતરૂજાણ. ૧૨ જેમભુમીસર્પફણીપાળ, નાવેસમાનબકનેમરાળ; એમરામનેમાનુશઆન, તેનેમુરખજાણેસમાન. ૧૩ અલ્યાપામીતુશીવવરદાન, તેણેમસ્તથયોકરેમા ન; આદીમાયાભવાનીછેસીતા, લેશેભોગતમારોઅભિતા. ૧૪ રણમંડળમાં કરશેકુંડ, તેમાંહોમશેરાક્ષસરૂંડ;પુર્ણાહુતીસમેકરીરીસ, શ્રીફળવતહોમશેદશ શીશ. ૧૫ તુંવનચરનેમારવાકીરાત, આવ્યાસુવેલુયેજગતાત; એવુંકહ્યુંજ્યા રેઅંગદજોદ્ધ, બોલ્યોરાવણકરીનેક્રોધ. ૧૬ અલ્યાપામરમરકટજાત, એરામે માર્યોતુજતાત; આપ્યુંસુગ્રીવનેએરાજ, દાસથઇકરેતેનુંકાજ. ૧૭ એવારામ નેસ્વામીગણિયો, હજુરહયોતુંપીતાનોરણિયો; તારીમાયેકર્યોવ્યભીચાર, તુ નેપુત્રનેછેધિક્કાર. ૧૮ તારાવેરીસુગ્રીવનેરામ, તેનોથઇરહયોછેતુંગુલામ; માટે શેવામુકીરામચરણ, જોતુંઆવેમારે શરણ. ૧૯ તોસુગ્રીવનેમારૂંઆજ, તુને

આપુકીષ્કિંધાનું રાજ; અંગદકહેકરેમીથ્યાવકત, તારૂંપુરૂષારથજાણેછેજકત. ૨૦ સહસ્ત્રાર્જુનેબાંધીનેરાખ્યો, બળિરાજાયેકાળાગ્રેહેનાંખ્યો; બળિરાયનિદાશીએકબાળી, નાખ્યોકંદુકવતઉછાળી. ૨૧ મુજપીતાયેઘાલ્યોકક્ષ, તેતુંરાવણજેપરતક્ષ; ત્યારેકયાંગયુંતું તુજબળ, હવેમીથ્યાબકેછેવ્યંડળ. ૨૨ મહારાતાતનેદેવવખાણે, પામ્યાપરમગતીરામબાણે; કાળનાકાળઇશ્વરએવ, કરેશીવબ્રહ્માજેનીશેવ. ૨૩ છેઅખંડએકઅવિનાશ, એવુંજાણીથયોછુંદાસ; હવેતુજનેમારવારામ, થયાસત્વરપુરણકામ. ૨૪ જયારેકોપશેશ્રીજુગદીશ, રણમાંરડવડશેતુજશિશ; મુરખનેશીખદેઇયેશાને, ડંડદીધાવીનાનવમાને. ૨૫ શુંકરૂંજોઆજ્ઞાનથીરામ, બાકીમારૂંતુનેઆઠામ; એવાંવચનઅંગદનાવીરોધી, શુણીબોલ્યોદશમુખક્રોધી. ૨૬ અલ્યામારવાઇછેતુજ, જોઇયેકેટલુંકબળછેતુજ; દેખાડપ્રાક્રમતારૂં, નહીતોહવડાંહુંતુજનેમારૂં. ૨૭ થયોઉભોઅંગદમહાકાય, સભામાંહેરોપ્યોએકપાય, પછેબોલ્યો કરીપણતેહ,શુણરાવણકહુંછુંએહ. ૨૮ દોહા. અંગદકહેશુણદશવદન, ડગાવેજોમુજપાય; તોજત્યોતુંસરવથા, હાર્યાશ્રીરઘુરાય. ૨૯ પછેયુદ્ધકરવુંનહી, જશેરામઅવધપુરમાંહે; કપીસહુનીજસ્થાનકજશે, પછેરહ્યાંજાનકીઆંહે. ૩૦ મેંપણકર્યુંશ્રીરઘુપતીબળે, જોઉપાડેમુજપાય; તોહુંતારોશેવકથઇરહું, સત્યવચનકહુંરાય. ૩૧ સોરઠા. એવુંપણશુણીરાવણરાય, આજ્ઞાકરીસહુજોધને; તેવળગ્યાઅંગદપાય, પણલેશમાત્રહાલેનહી. ૩૨ ચઢયોઅસુરનેશ્વાસ, ચરણઅંગદનોનવખસ્યો; પછેબેઠાથઇનેનિરાશ, જેમમેરૂઅચળચળેનહી. ૩૩ જેમજાનકીસ્વયંવરઠાર. ચળ્યુંનત્રંબકશીવતણું; એમરાવણસભામોઝાર, પદરોપીઅંગદરહ્યા. ૩૪ જેમકામીતણોમોહમંત્ર, ચળેનમનસતિનારચનું; જ્ઞાનીચીતસ્વતંત્ર, ડગે નજોઇસંસારદુખ. ૩૫ જુવોરામકૃપાનોપ્રતાપ, નીર્બળથાયબળીયોઘણું; સ્પર્શતાંકપીપદઆપ, હરણથયુંબળઅસુરનું ૩૬ રાગમારૂ.એમજોદ્ધાથાકયાસરવ,બળભાગ્યુંનેઉતર્યોગર્વ;ઉઠયોરાવણતેનીવાર,અલ્યાએકપીનાશાભાર. ૩૭ આવ્યોચાલીજ્યારેદશાનન,ત્યારેવિચાર્યુંઅંગદેમન. ૩૮ પણકઠણકર્યુંછેમેંઆજ;કદાપીથાયવિપરીતકાજ;એરાવણબળીયોપ્રકાશ,એણેકરમાંહેતોળ્યોકૈલાશ. ૩૯ માટેજુગતીકરૂંઉત્કર્ષ, મુજચરણકરેનહીસ્પર્શ; પદગ્રહેવાઆવ્યોદશાનન, હસીબોલ્યોવાળીનોતન. ૪૦ અલ્યાશીદનેનમેમુજચરણ, તેથી નહીઉગરેતુજમરણ; માટેરામચરણજઇલાગ્ય, ઉગરેમૃત્યુઅભયવરમાગ્ય. ૪૧ એવુંશુણીથોભ્યોદશશીશ, લાજયોમનમાંચઢીઘણીરીશ; કર્યોહોકારોતેણીવાર, બાંધીઝાલોકપીનેનીરધાર. ૪૨ અંગદનેમારવાબોલ્યોત્રાડી, સહસ્ત્રવીજળીસરખુંકાઢી; કરી ગર્જનાવાળીતન, સભામાંહેકોપ્યોબળવાન. ૪૩ રાવણુનારદયમોઝાર,

કર્યોઅંગદેયુછનોપ્રાહાર; ચરણઅંગુઠેમુગટઉડાડયા, પદપ્રાહારેઅસુરનેતા-ડયા. ૪૪ જયાંસુવેલુએબેઠારામ, મુગટજઇપડયાતેણેઠામ; ત્યારેસરવેવિચાર્યુંમન, આપરાક્રમવાળીતન. ૪૫ ચઉદિકોશનોસભામંડપ, રચ્યોવિશ્વકરમા કરીખપ; અંગદેસ્થંભઝાલ્યાહાથે, મંડપઉખેડીલીધોમાથે. ૪૬ કર્યામુરછીતરાક્ષસસર્વે, ઉતાર્યોદશશીશનોગર્વે; ત્યાંથીકુદીનેસારીફાળ, આવ્યોસુવેલુએતતકાળ. ૪૭ વળણ. તતકાળઅંગદઆવ્યોસુવેલ, સભામંડપલેઇશીશરે; દુરથીદીઠોઆવતો, ત્યારેવિસ્મેપામ્યાજુગદીશરે. ૪૮ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેશ્રીરામસામીપ્યંઅંગદાગમનોનામનવમોઅધ્યાય. ૯.

અધ્યાય. ૧૦

રાગમારુ. અંગદઆવ્યોમંડપલેઈશીશજી, આશ્ચર્યપામ્યાતેજોઇજુગદીશજી; આવીલાગ્યોમહાપ્રભુનેપાયજી, મંડપમુકયોરામસભાયજી. ૧ ઢાળ. રામસભાનીઉપરમુકયો, મંડપતેણીવાર, સાષ્ટાંગકરીપછીરામચરણે, લાગ્યોવાળીકુમાર. ૨ પછીઅંગદનેઉઠાડીને, ચાંપ્યોરૂદેરઘુનાથ; વારંવારવખાણકરીને, મુસ્તકમુકયોહાથ. ૩ જેદશાનનનાદશમુગટ, ઉડાડયાવાળીતન; તેવહેંચીઆપ્યારામેસઉને, સુણોશ્રોતાજન. ૪ વિભિષણસુગ્રીવહનુમંત, અંગદજાંબુવાન; નળ, નીળ, શરભ, ગવાક્ષ, સુક્ષેણ,વીરમહાબળવાન. ૫ એમમણીજડીત્રતેમુગટઆલ્યા, દશજણનેશિરા; સઉસભાસુણતાંબોલિયાપછી, અંગદશુંજુગદીશ. ૬ અરેભાઇકરશેરાજવિભિષણ, જ્યારેલંકામાંહે; ત્યારેમંડપવિનએસભાસરવે, શોભશેનહિત્યાંહે. ૭ તેમાટેજઇમુકીઆવપાછો, હતોતેમનોતેમ; વિરંચીકૃતબીજાથકી, નિપજેએવોકેમ. ૮ એહુંસુણીમંડપલેઇચાલ્યો, ત્યાંથીવાળીકુમાર; હતોતેમરોપીનેઆવ્યો,ક્ષણુનલાગીવાર. ૯ અંગદેકહ્યુંપછીરામને, સઉરાવણુવર્તમાન; મેંશિખામણદીધીઘણીપણ; નમાનેઅજ્ઞાન. ૧૦ પયસ્નાનકરાવિયેકાગનેપણ, રાજહંસનથાય; પઇયેપન્નગનેપયશરકરા, મુખથકીવિષનજાય. ૧૧ ઢોલમુરખનેપશુવળી, દુરમુખીજેનાર; એદંડવિનમાનેનહિ, એનેમારનોઅધિકાર. ૧૨ તેમાટેસુણોમહારાજહવે, નિશ્ચકરવુંયુદ્ધ; પામશોનહિએમસીતાને, આદર્યોવિનવિરૂધ. ૧૩ એવાંવચનસુણીઅંગદતણાં, ત્યારેકોપ્યાશ્રીરઘુનાથ; તત્પરથયાસંગ્રામકરવા, ધનુષલીધુંહાથ. ૧૪ કોદંડનીપ્રત્યંચાચઢાવી, કર્યોછેટંકાર; બ્રહ્માંડસરવેખળભળ્યું, ગીરિસિંધુભુકંપાર. ૧૫ સઉસૈન્યનેઆજ્ઞાકરી, કપીપતિસુગ્રીવજેહ; જયબોલાવીરઘુવીરની, તત્પરથયાસઉતેહ. ૧૬ ભુભુકારવ્યાપ્યોદશદિશા, સિંહનાદકરતાકીશ; ગિરિવૃક્ષગ્રહીનેઉછરયા, કપીપાદતામુખચીસ. ૧૭ કોટઉપરકપીચઢિયા, કરેમહાબુંબાણ;

કાંગુરાતોડીકોટના મારતાપુરમાંજાણ. ૧૮ હળમેખળલંકામાંથયું, સઉકરેહાહાકાર; તેખબરસાંભળીરાવણે, મોકલ્યુંસૈન્યઅપાર. ૧૯ પછીઅસુરનેવાન્નરતણું, યુદ્ધથવાલાગ્યુંત્યાંહે; ઉભિદળનીપદરજે, અંધકારથયુંનભમાંહે. ૨૦ તેસમેરાવણગોપુરઉપર, ચઢયોજોવાયુદ્ધ; સંગ્રામદારૂણથાયછેત્યાં, અસુરકીશવીરૂદ્ધ. ૨૧ અનેકરાક્ષસસહસ્ત્રગ્રહીને, નીકળ્યાપુરબહાર; વાન્નરનાપુતળાંકરીને, બાંધ્યાંપગમોઝાર. ૨૨ તેસરમાસૈન્યાપતી, ધુમરાક્ષસચઢીયોત્યાંહે; તેણેઅનેકવાન્નરમારીયા, રામનીસૈન્યામાંહે. ૨૩ તેસમેમોટુંવૃક્ષલેઇને, ધાયોમારૂતતન; ધુમરાક્ષસનોરથભંગકરી, સારથીપમાડયોપતન. ૨૪ તેત્રિશુળગ્રહીનેધાયોતદા, હનુમંતઉપરજાણ; એકમુષ્ટીમારીમારૂતિયે, હર્યાતેનાપ્રાણ. ૨૫ જેમપકવમૃદઘટથાયચુરણ, એમપડીયોદેહ; તેખબરરાવણનેથઇત્યારે, ખેદપામ્યોએહ. ૨૬ પછીવજરદ્રષ્ટીમોકલ્યો, તેણેકર્યુંયુદ્ધઅપાર; ત્યારેવાળીસુતધાયોતઽ્રા, મારતો અગણિતમાર. ૨૭ ગીરિવૃક્ષનેપાષણલેઇને, પ્રહારકરતોજાણ; તેનિવારણકરછોતદા, ત્યાંઅસુરમુકીબાણ. ૨૮ એકવૃક્ષમોટુંકરવિશેલેઇ, ઝાપટયુંનિરધાર; વજરદ્રષ્ટીકરયોચુરણ, ગાજ્યોવાળીકુમાર. ૨૯ ત્યારપછીઆવ્યોઅસુર, અંકપરણએવુંનામ; મારૂતિયેપદપ્રહારકીધો, તેનેમારયોઠામ. ૩૦ ત્યારેઅસુરસૈન્યાહારપામી, હવોતવસંધાર; તેજાણીનેદશમુખને, મનથયોશોકઅપાર. ૩૧ ઢાળ, શોકથયોદશમુખનામનમાં, ચીંતાકરતોઅપારરે; પછેપિતાકેરીઆજ્ઞામાગી, ચઢયોઇંદ્રજીતકુમારરે, ૩૨ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાકાંયુદ્ધકાંડેવાન્નરાસુરસંગ્રામોનામદશમોઅધ્યાય, ૧૦

અધ્યાય ૧૧

રાગમારૂ, ચઢયોઇંદ્રજીતમહાજોધ, જેનોસમરત્રિલોકવિરોધ; વાજેવાજીંત્રનાનાપ્રકાર, બેઠોરથમાંહેસતિકુમાર, ૧ ચતુરંગીસૈન્યાસાથ, ઘણાંશસ્ત્રગ્રહ્યાંછેહાથ; આવ્યોરણમાંજ્યારેઇંદ્રજીત, નાઠાવાંન્નરપામીભીત, ૨ ઇંદ્રજીતેકર્યોસિંહનાદ; ચઢયોસુગ્રીવસુણતાંસાદ; કરમાંગ્રહિવૃક્ષપાષાણ, કુધાકપીકરતાબુંબાણ, ૩ ગાજીનેરામકહેતાકિશ, મારેમુષ્ટિઅસુરનેશિશ; ઇંદ્રજીતસામોસુગ્રીવ, વઢેબન્યોબળનાશિવ, ૪ જાંબુમાળીસામાહનુમંત, જંઘઅસુરનેજાંબુવંત; સુક્ષેણનેવિધુતમાળિ, મહોદરસામોસુતવાળિ, ૫ શુકસારણનેનળનિળ, અતિકાયરશાબબળશીર; એમભિરૂભડછેઅપાર, એકેએકનપામેહાર. ૬ થયોરૂણરણસંગ્રામ, મોટામહારથીમુકેમામ; એમકરતાંનિશાપડીત્યાંહે, અંધકારથયુંનભમાંહે, ૭ ત્યારેકોઇયેનવઓળખાય, ત્યાંઅસુરકપિઅફળાય; પછેઇંદુઉગ્યોછેઆકાશ, ત્યારેથયુંસરવત્રપ્રકાશ, ૮ યુદ્ધકરવામાંડયુંઇંદ્રજીત, કરેબાણનીવૃષ્ટીઅમિત; જઇઆકાશમારગમાંહે, ઇંદ્રજીત અદ્રશ્યરહ્યોત્યાંહે. ૯

ત્યાંથીમારેબાણસંધન, જાણેવરશેછેપરજન; વાગેઆવીકપીનેશિશ, કુદે ઉછળેપાડેચીસ. ૧૦ ત્યારેબોલ્યાપુરૂષપુરાણ, જુઓકયાંથીઆવેછેબાણ; જોયું હનુમંતેનભમાંહે, મેઘનાદજડ્યોનહિત્યાંહે. ૧૧ પછેકોપ્યોતેઅસુરકુમાર, સપોસ્ત્રમુક્યું તેણીવાર; કોટીસર્પથયાઉતપન્ન, તેણેબાંધ્યાકપીનાતન. ૧૨ પડીઅચેતસૈન્યામાત્ર, કર્યાબંધનસહુનાગાત્ર; વાગ્યારામલક્ષ્મણનેબાણ, પડયાઅચેતથઇનીરવાણ. ૧૩ પોતેકરવાપ્રભુમંત્રસત્ય, આવ્યાબંધનમાંરઘુપ્રત્ય; પરાક્રમકરીએવુંઅમીત, ઉતરયોપૃથ્વીઉપરઇંદ્રજીત. ૧૪ તેણેમુર્છિતદીઠાસર્વ, ત્યારેવાધ્યોમનમાંગર્વ; મુખ્યઅસુરનાક્ષતકશરીર, લેવરાવીનેચાલ્યોવીર. ૧૫ વાજેવાજીત્રબહુવિધીત્યાંહે, ઇંદ્રિજીતઆવ્યોપુરમાંહે; કહયોરાવણનેસમાચાર ત્યારેમનમાંહરખ્યોઅપાર. ૧૬ ચાંપ્યોપુત્રનેરૂદયાસાથ, વખાણેઘણુંલંકાંનાથ; પછેત્રિજટાનેબોલાવી, આપીઆજ્ઞાકહ્યુંસમજાવી. ૧૭ બેસાડીપુષ્પવીમાનમાંહે, લઇજાસીતાનેરણજ્યાંહે; રામસહીતદેખાડયસૈન્યાય, જોમુજનેભજેસીતાય; સુણીરાવણકેરાંવચન, ત્રીજટાઆવીઅશોકવન; જાનકીનેવીમાનબેસાડી, ફેરવીસહુસૈન્યાદેખાડી. ૧૯ રામલક્ષમણસહીતસૈન્યાય, દીઠામુરછીતતવ સીતાય; દીઠાબંધનમાંપુન્યશ્લોક, જોઇનેપામ્યાંજાનકીશોક. ૨૦ ઘણુંરૂદન કરેવૈદેહી, દેખીબંધનપ્રાણસનેહી; ત્રિજટાત્યાંઘણુસમજાવે, સીતાનેમનધીરજનઆવે, ૨૧ એવેવીભીષણકેરીરાણી, આવીશરમાતેસંકટજાણી; જાનકીને કર્યો ઘણોબોધ, જેથીજાયઅજ્ઞાનવીરોધ ૨૨ બાઇકુશળછેપુરણકામ, કરેમનુષનાટકજાણોરામ; જેનાનામનાસ્મરણસંબંધ, છુટેજીવસંસારનાબંધ. ૨૩ તે પ્રભુનેબંધનએઆળ, કંપેજેનીકટાક્ષેકાળસચ્ચિદાનંદસુખસંદેહ, કરેલીલા માનુષમનમોહ. ૨૪ હવડાંઉઠસેજુગદાધારકરશેરાવણકુળસંહાર; ગઇશરમા એમસમજાવી, ત્રિજટાવાડીમાંશ્રીનેલાવી. ૨૫ સીતાનેબેસાડયાંનીજઠાર, કહયોરાવણનેસમાચાર; હવેરણમાંતેશુંથાય, પામીમુછીસકળસૈન્યાય. ૨૬ વળણ. સૈન્યસકળસહિતબંધાયા, રામલક્ષ્મણનાગપાશરે; માંહેકેટલાકપીસાવચેતછે, જેઅનીન્યરામનાદાસરે. ૨૭ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેઇંદ્રિજીતેનનાગપાશૈઃરાસૈન્યાસંબંધનંનામ એકાદશોઅધ્યાય. ૧૧

અધ્યાય ૧૨.

રાગધન્યાશ્રી. ત્યારેવિભિષણબોલ્યાસુગ્રીવસાથજી, એકવાતકહુતેસુણો કપીનાથજી; જોઅસુરનાખશેશસ્ત્રપાષાણજી, તોવાગશેઅંગેપુરૂષપુરાણજી. ૧ ઢાળ. પુરાણપુરૂષબેરામલક્ષ્મણ, થયામુરછીતઆંહે; કોઅસુરકંકરનાખશેતો, વાગશેતનમાંહે. ૨ એવાંવચનસુણીવીભીષણતણાં, હતાસુચેતકપીવરજેહ;

તેણેપુંછ્નોમંડપરચ્યો, રઘુવરઉપરતેહ. રાયદશરથનોપુન્યપરવત, રવીવંશ
મંડનરામ; સર્વેકપીવીંટાઇપુંઠળ, બેઠાતેપ્રેમધામ. ૪ પછેબોળીકાઢ્યાવીભીષ
ણે, હનુમંતનેતેણીવાર; સુસેણપાસેઆવીનેકરે, પરસ્પરવિચાર. ૫ જેસ્વસુ
રછેસુગ્રીવનો, સુસેણજેનું નામ; હનુમંતવીભીષણશુંતદા, બોલ્યોવચનઅ
ભીરામ. ૬ ધણીઅઉપધીછેદ્રોણગીરીપર, લાવેકોઆવાર; તોરામલક્ષ્મણહવ
ડાંઉઠે, સૈન્યશુનીરધાર. ૭ વીભીષણકહેભાઇઇંદ્રજીતે, બાંધ્યાનાગપાસ; માટે
ઔષધનુંકારણનહી, એસત્યવચનપ્રકાશ. ૮ સહુસૈન્યસાંબંધનથકી, ઉગર્યા
આપણચાર; રામનેબંધનકર્યા, પુંઠેરહાતેનીરધાર. ૯ સુગ્રીવકહેસૈન્યશુ, હું
અંગદરહીશુંઆહે; રામલક્ષ્મણનેસેહતમોભાઈ, જઇઓશીકીઆમાંહે. ૧૦ હું
તથાઅંગદબેજણા, કરીસાવણકુળસંઘાર; પછેસીતાનેલેઇઆવીશું, એમક
હેઅર્કકુમાર. ૧૧ એટલેથઇઆકાશવાણી, નકરશોચિંતાય; સૈન્યશુહવડાંઉઠ
શે, સૌમીત્રનેરઘુરાય. ૧૨ તેસુણીસહુનેધીરજઆવી, વીંટીબેઠાપાસ; તવરા
મેનેત્રઉઘાડયાં, જોતાહવાઅવિનાશ. ૧૩ નિજભક્તાવીંટીબેઠાપાસે, જોયુ તોની
જસંગ; મરાળવેષ્ટીતમાનશર, એમશોભતાશ્રીરંગ. સુગ્રીવનેકહેતમોનેટીસ
હુને, જાઓશીષ્કંધાય; અમોરાવણજીતીઆવીશું, એમબોલ્યારઘુરાય. ૧૫
એવાંવચનસુણીનેથયોગદગદ, સુગ્રીવતેણીવાર; મહારાજએકેમથાયઅસ
ટીત, વ્યર્થએવિચાર. ૧૬ રવીતજીરશ્મીજાયક્યાં, જળતજેલહેરીકેમ; ઘટ
મૃતિકાનેકનક, કાંત્તીભીનથાયનજેમ. ૧૭ એમતમોસ્વામીઅમારાપ્રભુ, અ
મોતમારાદાસ; તનધનપ્રાણજતાંલગી, અમોરહુતમારીપાસ. ૧૮ એવાંસ્નેહ
વચનસુગ્રીવનાં, શુણીથયારામપ્રસન; પછેગરૂડકેરૂસ્મરણકીધું, આવ્યોવિનતા
તન. ૧૯ હરીવહનનેજોઇવીલયપામ્યા, સર્પતેણીવાર; મુક્તબંધનથયાંસહુનાં,
વરત્યોજયજયકાર. ૨૦ પદ્મઅષ્ટાદશકપીસૈન્યઉઠીહેતતકાળ, પુષ્પવૃષ્ટીક
રીદેવેપુજ્યાદશરથબાળ. ૨૧ સાવધાનથઇનેઉઠીયાપછેરામલક્ષ્મણવીર, એમ
મનુષનાટકકરેજેબ્રહ્માંડપતીરણધીર. ૨૨ કોદંડસાયકસજકરીરામેકર્યોટંકાર
ભુગોળસર્વેખળભળ્યુંપામ્યોરાવણભીતીઅપાર. ૨૩ ભુભુકારનાદકરીતદાકુ
દીયાસર્વેકીશ, લંકાઘેરીચોદીશાપુરપ્રવેશાતેદીશ. ૨૪ પાડવામાંડ્યાભોવનક
પીએકરેલોકપોકાર, તેજોઇરાવણખેદપામ્યોચિંતાકરતોઅપાર. ૨૫ રાવણેત
વઆજ્ઞાકરીચઢીયોપ્રહસ્તપ્રધાન, વીશક્ષોણીસૈન્યાલેઇનેચાલીયોબળવાન.
૨૬ તે સમેવાયોઘોરવાયુથયાંમાનશુકન, તેઅજ્ઞાનીઅભિમાનશુનવલેખવેકાં
ઇમન. ૨૭ પછેબન્યોદળભેળાંથયાંતેશોભાનવકહેવાય, સંગ્રામકેરીઝડીલાગી
પરસ્પરયુદ્ધથાય. ૨૮ વીભીષણકહેછેરામનેતમોશુણોશ્રીભગવાન, આરાવણ
કેરોમુખ્યમીત્રીએછેમહાબળવાન. ૨૯ એગેવરૂણજીત્યોયુદ્ધકરીબાંધીલાવ્યોલ

કામાંહે, જેણેજીત્યોજમરાયનેતેઆવ્યોયુદ્ધનેઆંહે. ૩૦ સમેઆવીનમ્યોપ્ર નેનીળવાનરજેહ, મહારાજમુનેઆજ્ઞાકરોહણુંહવડાંએહ. ૩૧ પછીરામઆજ્ઞ લેઇચાલ્યોનીળમહાબળવંત, તેણેપ્રહસ્તઉપરનાખીયોએકગીરીરૌદ્રઅનંત ૩૨ તેબાણમારીકર્યોચુરણપ્રહસ્તેતેણીવાર, એમસાતપર્વતનાંખીયાતેનીવ ચોનીરધાર.૩૩ પ્રહસ્તઅગ્નિપુત્રનુંયુદ્ધજુવેશ્રીરઘુવીર,એકતેમાયોનળકપીતેમ હાબળીયોરણધીર. ૩૪ તેણેતાડકેરાવૃક્ષશતનોકર્યોકલ્લોપ્રહસ્ત, તેએકેકાળેઝ પટચોતવથયોચુરણપ્રહસ્ત. ૩૫ રથસહીતમારીચુરણકીધોગાજીયાનળનીળ પછેઅન્યસૈન્યાઅશુરનીતેનીવારીબળશીળ. ૩૬ નળનીળનેરામેવખાણ્યાથ યોજયજયકાર, સમાચારજાણ્યારાવણેત્યારેથયોખેદઅપાર.૩૭ શુણ્યુંમરણમ ત્રીતણુંત્યારેકોપીયોદશશીશ, પછેયુદ્ધકરવાથયોતતપરધરીમનસાંરીશ. ૩૮ પછેયોદ્ધસહુસાબદકર્યાપુરમાંહેવાગીહાક, વાજીત્રવાછેઅતીઘણાંસુણીપડેઓત્રે ધાક. ૩૯ તેસમેરાવણપાસઆવીસતીમંદોદરીનાર, ઓલ્યવંતપ્રધાનસાથેઅ તીકાયકુમાર. ૪૦ શીશનમાવ્યુંસ્વામીનેકરજોડીલાગીપાય, ત્યારેરાણીનેહ ણુમાનદેઇનેબોલ્યોરાવણરાય. ૪૧ વળણ. રાયરાવણકહેરાણી, કેમઆવ્યાશે કાજરે;ત્યારેકરજોડીમયતનયાબોલી,એકવાતસુણોમહારાજરે. ૪૨ ઇતીશ્રીર મચરીત્રેસંમતવા.નાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણપ્રતિમંદોદરીજ્યાપ્રાર્થનંનામદ્વ દશોઅધ્યાય. ૧૨.

અધ્યાય ૧૩.

ચોપાઇ. મંદોદરીકહેસુણોહેરાજન, કંઇએકવાતવિચારોમન; શાનેકુળ નોનાશજકરો, વણખાતેશામાટેમરો. ૧ રામનીસાથેવેરજકરી, કહોકોણબેઠે છેઠરી; માટેહઠમુકોતમોરાય, રામકદાપીનહિજીતાય. ૨ હવેયુદ્ધકરવાનવજ શો, જયનહિપામોહળવાથશો; તમસ્વામીશિવનોરીપુકામ, તેશુમિત્રીકરી તમોસ્વામ. ૩ તેમાટેકોપ્યાશિવરાય, પામશોમરણજયનહિથાય, સ્વામીતમો જીત્યુંત્રિલોક, કામજીત્યાવિનાસરવેફોક. ૪ કામેઘણાનેફજેતજકર્યા; જોગીમુ નીતપશીછેતર્યા, અનેકરાણીજાયાજેહ, રણમાંહેઅટવાયાતેહ. ૫ મુકાવ્યાંમ હાપુરૂષનાંમાન, કામએવોદુર્જયબળવાન; એમજાણીતજોવિપરીતકાજ, હવે ક્ષમારાખોમહારાજ. ૬ પ્રતીવ્રતાસીતાઅભીરામ, તેસોંપીરામનેકરોપ્રણામ; જોરઘુપતીશરણજાઓનીરવાણ, તોકંથતમારૂંથાયકલ્યાણ. ૭ એશરણાંગતવ ત્સળછેનાથ, તમારેમસ્તકમુકશેહાથ; અવગુણએકધરશેનહીમન.અભેદાન દેશેસ્વામીન. ૮ પછેરાજનિરભેનગ્રનુંકરો, અખંડભોગભુક્તિનેઠરો; પરનિ ધાપરધનપરનાર, એહતજ્યોતેધન્યસંસાર. વિરોધહિંસાનેઅભીમાન, એહત જેતવશોભેજ્ઞાન; દેહધર્યાનોલાભજએહ, સત્યઆચર્ણઆચરેજેહ. ૧૦ હુંજાણ

તીસર્વજ્ઞછોતમો, પણહવેમુરખજાણ્યાઅમો; તમારેકોણવાતનીકમી, અણીમા દિકરહીપાયેનમી. ૧૧ સુરતરૂકામધેનુસ્વાધીન, દેવથઇરહ્યાચાકરદીન; પદ્મ નીઅપારતમછાયાતળે, દેખીબ્રહ્માદીકચળે. ૧૨ તાયેસિતાનેલાવ્યાહરિ, એ અંતકાળનીબુદ્ધિફરી; જ્યારેનિકટઆવેઅવશાન, ત્યારેજાયવિવેકનેજ્ઞાન ૧૩ જેગ્રહજક્તનેપિડયાકરે, તેતમબંધીવાનથઇફરે; સહુવિશ્વનેદંડેયમરાજ, તેત મથીબીહીતોફરેઆજ. ૧૪ પણઆવાકર્મથકીક્ષેથશે, કુટુંબરાજપુર્વેજશે; માટેકરોપ્રીતરઘુવરનીસાથ, થાયકુશળકહુંમાનોનાથ. ૧૫ એસીતાકાળઅન ળનીજ્વાળ, તેતમકુળદહતકરશેભુપાળ; તમોકહોછોહુંજીતીશરામ, એમુકો મિથ્યામનકામ. ૧૬ તમોસરવપુરૂષારથઇશ, પણશહસ્ત્રાર્જુનનેધર્યોદિપકશીશ; તેનેમાર્યોભ્રગુપતિકળા હરી, જેણેએકવીસવારનક્ષત્રીકરી. ૧૭ ઓવફરશુધ રપુરણકામ, પણતેનુંતેજહરીલીધુંરામ; તેરામનેકેમજીતશોનાથ, માનોવ ચનજોડીકહુંહાથ. ૧૮ તમનેરાખ્યાબગલમોઝાર, જેવાળીબળવંતઅપાર; તેકપીનેમાર્યોએકબાણ, એવારામછેપુરૂષપુરાણ. ૧૯ જેણેમચ્છરૂપધરીવા ળચાવેદ, સંખાસુરનેકરીયોછેદ; કુર્મથઇધર્યોભુતળભાર, સાગરમથનકર્યોમો રાર. ૨૦ ઉરવીસ્થાપીશુકરથઈ, હિરણ્યાક્ષનેમાર્યોજઈ, હીરણકશ્યપુહણીયો નરહરી, પ્રહલ્લાદભક્તનીરક્ષાકરી. ૨૧ વામનથઇજાચ્યોબળીરાય, મઘવા પતિનીકરીરક્ષાય; ફરશુરામેનક્ષત્રીકરી, માતપિતાઆજ્ઞાઅનુસરી. ૨૨ દશર થઘેરરામઅવતાર, પ્રગટથયાહરવાભુભાર; એપુરણબ્રહ્મસ્વયંભગવાન, જે નેઆદિમધ્યનહીઅવશાન. ૨૩ જેનીકટાક્ષેકંપેકાળ, જેસૃષ્ટિઉદયહરતાપ્રતી પાળ; તેજરામછેએનીરવાણ, જેનેવશથરચરનાપ્રાણ. ૨૪ તેરામતમોકેમજી તશો, જેઅંતરયામીઘટઘટવશો; જોસ્વામીકરોકોટીઉપાય, પણભક્તિવિ નાએવશનહીથાય. ૨૫ એકભકતીનેવશછેહરી, જેયુંસર્વસિધાંત્તજકરી; માટે ખોળાપાથરીકહુંછુનાથ, નમોરામનેજોડીહાથ. ૨૬ જનકનંદનીસોંપોઆજ, રામશરણજાઓમહારાજ; જેરઘુપતિનોચોરથઈફરે, તેશીવબ્રહ્માથીનહીઉગ રે. ૨૭ માટેજોઇછોકલ્યાણ, તોમાનોનાથએમારીવાણ; એવાંવચનરાણીનાંસુ ણી, પછેહશીબોલ્યોલંકાંનોધણી. ૨૮ દોહા. રાવણકહેસુણસુંદરી, સતીશી રોમણનાર; તું કહેછેતેસર્વેખરૂં, પણએનોકહુંવીચાર. ૧ મેંવેરજબાંધ્યુરામ શુ, થયુંજગતમાંજાણ; હવેજોહુંજઇમળુંતો, થાયેજશનીહાણ. ૨ પુરૂષારથ શુંમાહરૂ, લોકકરેનિંદાય; કહેશેરામનાભયથકી, બીનોરાવણરાય. ૩ હુંછુંઅ સુરપુરૂષારથી, બળપ્રાક્રમમહીમાય; સીત્રીકરતાંરામશું, જશમહારોસહુજાય ૪ હુંજાણુંછુંભગવાનએ, પુરણબ્રહ્મજગદીશ; પૃથ્વીનોભાર ઉતારવા, પ્રગ ટથયાછેઇશ. ૫ વેરકરતાંશુંમેંકર્યું, આરંભ્યુમોટુંકાજ, હવેમળતાંરામને, આ

વેછેમુનેલાજ, ૬ નથીમુકાતુમાનમેં, નમુનહીશુણનાર; જ્યારેત્યારેજકતમાં મરવુંએકજવાર. ૭ વળીયુધકરતાંએરામશું, મરણથશેમુજજાણ; તોમારીસ તદ્ગીરતીથશે, ત્રીલોકમાંનીરવાણ.૮ જેણેઅવતરીજગતમાં, નકરયોજશવી સ્તાર; તેપ્રાણીજીવતામુવા, પ્રેતરૂપસંસાર. ૯ થોડુંજીવીજશકરયો, તેનરઅ મ્મરજાણ; કલ્પલગીજીવ્યાઘણું, જશરહીતનીરવાણ. ૧૦ તોતેજનજીવતમુ વા, પુરૂષારથવીનજેહ; માટેમરણમેંઆદરયું, જશનીસાટેદેહ. ૧૧ વળીમુજ મનમાંઅભીલાશછે, નરવાનરનાશાછેભાર;મારેસાહેકછેઘણા,બળીયાયોદ્ધઅ પાર.૧૨ લક્ષપુત્રસવાલક્ષતન, કુંભકરણમુજવીર;કાળજીતીને વશ કરે,એવા છેરણધીર. ૧૩ માટેરામનેનહીનમું,નહિઆપુંસિતાય;નીસ્ચેકહુંછુંસુંદરી,જે થનારહોયતેથાય. ૧૪ રાવણબોલ્યોબળકરી,મનઆણીઅભીમાન;રાણીયેની સ્ચેજાણીયું, નહીમાનેઅજ્ઞાન.૧૫ જેવીભકતીવ્યભીચ્યારીતણી, દંભીકનોવ રાગપરદ્રોહીજ્ઞાનીજશો. કપટીનોઅનુરાગ. ૧૬ ભ્રષ્ટતણોઆચારજેમ, સુમતણુ જેમદાન; એવુંડહાપણજાણજો, રાવણનુંજેજ્ઞાન.૧૭ એનેમાથેઆવીયું,મરણ નજીકનીરવાણ; માટેએમાનેનહી, જ્યાંલગીઘટમાંપ્રાણ. ૧૮ પછેએમવીચા રીમયસુતા, ગઇનીજમંદીરમાંહે; હવેરાવણયુધકરવાચઢયો, તતપરથઇનેત્યાંહે. ૧૯ વળણ તતપરથઇનેચઢયોરાવણ, યુદ્ધકરવાતેણીવારરે; કહેદાસગીરી ધરશુંવખાણુ. તેનિશોભાનોનહીપારરે. ૨૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મી કીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડરાવણમંદોદરીસંવાદેત્રયોદશોઅધ્યાય. ૧૩

અધ્યાય ૧૪.

છંદભુજંગીનીદેશી. ચઢયોરાયલંકાતણોયુદ્ધકરવા, જાણેકોપીયોવીશ્વ નાપ્રાણહરવા; વાગીહાકપુરમાંઅસુરસર્વેમળીયા, વાહનશસ્ત્રસાજીચઢયાયુધે બળીયા. ૧ લક્ષપુત્રપોતાતણાકાળભાથી,સવાલક્ષતેનાચઢયાસંગસાથી;મંત્રી મહારથીસારથીસંગશુરા, જાણેયુધનીપેરપરપંચપુરા. ૨ ચતુરરંગસૈન્યાચઢી રાયસાથે, ધરયાંશુરવીરેવીજયપત્રમાથે; ફાટેસીંધુજેવોપ્રલેકાળકેરો,એવુંદળ દેખાયેઘટાટોપઘેરો. ૩ સકળસૈન્યમધ્યેકનકમેરૂજેવો, દીસેરત્નમયરાયનોરથ તેવો; રચ્યોછેસ્વહસ્તેવીરંચીસુવાને, નથીજોડત્રૈલોકમાં એસમાને.૪ રવીસ ન્નનુતેજરથમાંહેચળકે, કનકકળશમણીમયધ્વજાડંડઝળકે; બેઠોરાયરથમાંસ જીશસ્ત્રભાથા, પેહેર્યાંકવચઅંગેઅભેટોપહાથા. ૫ શીરપરછત્રદશતેશુરજ પત્રતેવાં, ચમરવીજણાવીજળીજેત્યજેવાં; શ્યામકરણઘોડાજોડચારથરાજે, જેનેજોઇઉચીશ્રવાઅશ્વલાજે. ૬ ગાજેઘુઘરીઘણઘણેઘંટઘંટા, ખાંડાંખડખ ડેવાંકટાવીરકંટા; હયહણહણેપાણીપંથાનચંતા, ચાલેજળઅનળમાંઆકાશે મચંતા. ૭ ચાલે ધુમતાગજચ્ચીકારકરતા,સીચેશેરીયોમદમાતંગઝરતા; અં

બાડીતપેતેજરવીબિંબજાણે, થાયેઘંટનોઘોરશેવાયકાણે. ૮ ગાજેદુંદભીગડગ ડેહેત્રઆળું, ગોમુખભેરીરણતુરવાજેરસાળું; પરવતપ્રાયચાલેજાતુધાનશુરા; સીંહનાદકરતાયુદ્ધેવીરપુરા. ૯ છુટેનાળજંજાળનેબાણભાલા, ફરેચક્રમુદગળ ત્રિશુળતેજજવાળા; ગદાસાંગફરશીતુંમરખડગહાથે, ચાલેગાજતાયોધનાજુથ સાથે. ૧૦ પદપ્રહારભારેધરાધીરકંપે, ડગ્યોઅહિકમઠકોલદીગભુમિચંપે; એ વાસૈન્યશુંતેરાવણરાયચઢીયો, દેખીદેવનેત્રાસમનમાંહેપડિયો. ૧૧ આવ્યોરી શેદશશિશરણમાંહેજ્યારે; નાઠાવાનરાત્રાસપામીનેત્યારે, ત્યારેવિભિષણનેરઘુ નાથપુછે. મારૂંસૈન્યનાઠુંકહોકેમશું છે. ૧૨ સુણીવાણીરઘુનાથનીશિષડોલ્યો, જોડીહાથનેરાવણાનુંજબોલ્યો:મહારાજયુદ્ધેચઢયોલંકસ્વામી, વાધ્યોગર્વબો હોળોપરિવારપામી. ૧૩સાથેપુત્રપૌત્રજઆત્રઘણેરા, મીત્રીમહારથીછેમાનીરાય કેરા; બળિયાછેજાતુધાનકોટાનકોટી, જેનીરણવિશેયુદ્ધમાંખ્યાતમોટી. ૧૪ ઘ ણોસાજસજીરાવણરાયચઢીયો, ઝળકેમધ્યમાંરથમણીરત્નજડિયો; દીઠોસુગ્રીવે એવૈભવશતરૂકેરો, રીસેરાતોમનક્રોધવ્યાપ્યોઘણેરો. ૧૫ રઘુનાથનેપાયતેશીશ નામી, ચઢ્યોયુદ્ધકરવાકપીનાથસ્વામી; વ્યાપ્યોનાદભુભુકારકપીહાકેમારે, થયોકંપબ્રહ્મંડોળભુગોળત્યારે. ૧૬ વળાણુ. ભુગોળસરવેખળભળ્યુ, ચઢયોયુ દ્ધેકપીનોનાથરે; નળનીળઆદેજુથપતિતે, ચઢયાસુગ્રીવનીસાથરે.૧૭ ઇતિ શ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણસુગ્રીવસંગ્રામારંભણં નામચતુર્દશોઅધ્યાય. ૧૪

અધ્યાય ૧૫.

રાગમારૂ. રાવણસામોચઢયોસુગ્રીવ, સાથેજુથપતિબળનાશીવ; એકગી રિમોટોગ્રહીહાથ. નાંખ્યોદશમુખપરકપીનાથ. ૧ રાવણેતવમુક્યુબાણ, કર્યોપ રવતપીષ્ટપ્રમાણ; પછીસુગ્રીવનારદેમાંહે, દશબાણજમારયાંત્યાંહે. ૨ ઉછ ળ્યોસુગ્રીવતેણીવાર, નાંખ્યોબીજોગિરિનિરધાર; કરયોતેવળિચુરણજાણ, વેં ધ્યોસુગ્રીવનેશતબાણ. ૩ થયોમુરછીતકપિપતિત્યાંહે, રૂધીરધારાચાલીતનમાં હે; તેસમેઉછળ્યાવિકરાળ, અષ્ટાદશક્ષોહણીકપીકાળ. ૪ મારેવૃક્ષગિરિપાષા ણ, થાયેવૃષ્ટીકરેબુંબાણ; રાવણનથીગણતોલગાર, જેમગિરિપરમેઘનિધાર. ૫ દશાનનેમુક્યાંબહુબાણ, કર્યુંસરવેનિવારણજાણ; જેમવાદીકુતર્કઅનેક, નિ વારણકરે પંડિતએક. ૬ પછીમુકયાંનારાચઅમીત, કરયાંસઉકપીજરજરી ભુત; લેઇરામનીઆજ્ઞાત્યારે, ધાયાસાતકપીતેણીવારે. ૭ મયંદશરભગવયગં ધમાદન, ગવાક્ષકુમુદદ્વિવિધીબળવન; સાતેધાયાગ્રહીગિરિપાણ, રાવણેઉડા ડયામુકીબાણ.૮ કરમાંથીતેગિરિનેનિવારયા, સાતેનેસરસતસતમારયા; પડયા વ્યાકુળથઇનિલવાણ, થયુંસૈન્યમાંહેભંગાણ. ૯ જોઇરાવણનુંપ્રાક્રમ, કોપ્યા

લક્ષ્મણુજેજતીધર્મ; રામઆજ્ઞામાગીતેણીવાર, રણુચઢિયાસુમિત્રાકુમાર. ૧૦ આવીસનમુખકરિયોહોકાર, કીધોધનુષતણોટંકાર; બોલ્યાલક્ષ્મણુકરીનેરીશ, અલ્યામુરખતસ્કરદશશીશ. ૧૧ આપસીતાનેહોમતીમંદ, શીદકુળનોકરાવેનિકંદ; નહિતોહમણાંમારીશઠામ, મોકલીશકૃતાંતનેધામ. ૧૨ બોલ્યોરાવણુરીશેખંખારી, અલ્યાતપશીબોલવિચારી; હુંજીવતાંજાનકીસ્પષ્ટ, તમોનથીદેખતાદ્રષ્ટ. ૧૩ એવુંસાંભળીપવનકુમાર, ધાયોગિરિલેઇકરમોઝાર; ક્રોધેમારયોરાવણશીરતેમ, પડેવીજઓચીંતીજેમ. ૧૪ ક્રાહ્યોઆવતોવીશભુજાય, ચોળીનાંખીકરયોપીષ્ટપ્રાય; રીશેમારૂતીતવગડગડિયો, રાવણુનારથઉપરચઢિયો. ૧૫ રાવણેકર્યોપદનોપ્રહાર, પાડીનાંખ્યાપૃથ્વીમોઝાર; ત્યારેલેઇગિરિકરમાંવિસાળ, ધાયોનળકપીતેણેકાળ. ૧૬ નાખ્યાંરાવણુઉપરજેવે, કરયોચુરણુમુકીશરતેવે; મારયાંનળનેરૂદેપંચબાણુ, ત્યારેકોપ્યોકપીનિરવાણુ. ૧૭ તવજપ્યોબ્રહ્મદત્તમંત્ર, કોટીકોટીથયાનળતંત્ર; લાગ્યારાવણશુંયુદ્ધકરવા, જાણેપ્રગટયાપ્રાણજહરવા. ૧૮ જોઇનળકપીનુંમહાવીરય, ઉભેસૈન્યકરેઆશ્ચર્ય; જ્યાંજુવેત્યાંનળછેઅપાર, મારેરાવણુનેઘણોમાર. ૧૯ કરયોઅનેકરાક્ષસનોનાશ, જેમવનનેબાળેહુતાશ; એકમહુરતએવુંરહ્યું, દશશીશેનજાયેસહ્યું. ૨૦ મુકયુંબ્રહ્માસ્ત્રકરીનેકોપ, નળથયાત્યારેસર્વઅલોપ; પછીરહયોએકનળપ્રાય, જેમરવીઉદેતારા વિલાય. ૨૧ પછીદેઇરાવણુનેસાદ, કર્યોરામાનુંજેસિંહનાદ; ચઢયોક્રોધલક્ષ્મણુનેઅપાર, કર્યોધનુષતણોટંકાર. ૨૨ ત્યારે રાવણુ બોલ્યોવાણી અલ્યાશુંદેખાડે ચાપતાણી, તુંમનુષ્યનોપુત્રપ્રમાણે, રણમાંયુદ્ધકરીશુંજાણે. ૨૩ તેંકર્યુંછેશુંપુરૂષાર્થ,અલ્યાકહેમુજનેતેઅર્થ;એવુંસાંભળીલક્ષમણુવીર,ઘણાંબાણમુકયાંરણધીર. ૨૪ જઇચોટયાંરાવણનેઅંગ,ઘણુરૂધીરચાલ્યુંતેસંગ; બ્રહ્મશક્તિકહાડીદશશીશ, મંત્રયુકતકરીતેદીશ. ૨૫ લક્ષમણુઉપરમુકીઅમોઘ, જેમપ્રલયવિજનોઓઘ;દીઠીઆવતીલક્ષમણુવીર,મુકયુંબ્રહ્માસ્ત્રધરીનેધીર. ૨૬ ચાલ્યુંધુધવતુંતેપ્રચંડ, કરયાશકિતતણાબેખંડ; અગ્રભાગઉછળિયોત્યાંહે, વાગ્યોલક્ષમણુનારૂદેમાંહે. ૨૭ પડયાલક્ષમણુમુર્છાસહિત, થયાશ્વાસોશ્વાસરહિત; પીડાપામ્યાસુમિત્રીઅપાર, થયોસૈન્યમાંહાહાકાર. ૨૮ વળણુ. હાહાકારથયોસૈન્યમાંજ્યારે, પડયાલક્ષમણુવીરરે; તેસમેકરમાંગદાલેઇધાયો, મારૂતસુતરણધીરરે. ૨૯ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેબ્રહ્મશક્તયારાવણેનલક્ષમણુમુર્છાકરણંનામપંચદશોઅધ્યાય. ૧૫

અધ્યાય ૧૬.

રાગસામેરી. હનુમંતધાયોતેસમે, કરગદાગ્રહીનીરવાણ;પ્રલયસમેજેમરૂદ્રકોપે, લેવાજગતનાપ્રાણ. ૧ તે ગદામારીભંગકીધો, રાવણુનોરથજેહ; પછેવ

રૂગિરિપાષાણુની, વૃષ્ટીકરીજેમમેહ. ૨ ત્યારેરાયબેઠોબીજેરથ, કરગ્રહ્યાંદશ કોડંડ; બહુબાણમુકીરાવણેતરૂગિરિકર્યોશતખંડ, ૩ એકબાણમારયુંમર્મમાં, મુર્છીથઇહનુમંત; વાળીસુવનધાયોતદા, મુષ્ટીકરીબળવંત, તેરાવણનારૂદેમાં હેમારી, અંગદેકરીરીશ; પછેચુંટીનાંખ્યુંકરવડે, તેસારથીનુંશીશ. ૫ સાવ ચેતથઇ એકસાંગમારી, રાવણેતેણીવાર; તેઅંગદનાઅંગમાંવાગી, પડયોપૃ થ્વીમોઝાર. ૬ ત્યારેમારૂતસુતલક્ષમણુતણી, ત્યાંવળીછેમુરછાય; તેયુદ્ધકરવા ઉઠીયાત્યારેબોલ્યાશ્રીરઘુરાય. ૭ અરેભાઇશ્રમીતથયાતમોહવે; ઉભારહોલક્ષ્મણ વીર; એમકહીનેમારૂતીસ્કંધે, ચઢયાશ્યામશરીર. ૮ ટંકારકરીયોધનુષનો, ત્યારેકડકડયુંબ્રહ્માંડ; પછરાવણસનમુખજુધકરવા, આવ્યાબ્રહ્મઅખંડ. ૯ મહાક્રોધકરીશરમુકીયા, કર્યોસન્યાનોસંધાર; ચાલીસરીતશ્રોણીતનીતેમાં, તણાયાગજતોખાર.૧૦ છેદાયકોનાકરચરણઉડતાંકોનાશીશ, એમરાક્ષસનો સંધારકરીયો, કોપીયાજગદીશ. ૧૧ એમ બાંણમુકયાંરઘુપતિજે, સંહારકશ રવત્ર; દશબાણથીરાવણતણાં, ઉડાડીયાંદશછત્ર. ૧૨ ધ્વજાચામરછેદીયાં, દ શધનુષકાપ્યાંધીર; દશમુગટપૃથ્વીપાડીયા, પછેબોલ્યાશ્રીરઘુવીર. ૧૩ અરેદુ રીજનજીવતોતુને, મુકુછુંહુંઆજ; સહુભોગભોગવ્યઘેરજઇને, કરીલેસહુકા જ. ૧૪ સ્ત્રિયોનેવળીપુત્રનેતું, પુછજઇનેત્યાંહે; પછેમુજસાથેયુદ્ધકરવા, આવ જેતુંઆંહે. ૧૫ હવેજીવ્યાનીઆશાનરાખીશ, સત્યકહુનિરવાણ; એવાંવચન સુણીનેરાવણમનમાં, ક્ષોભપામ્યોજાણ, ૧૬ મનએમજાણ્યુંમારશે, હમણાંમુ નેએરામ; એમવિચારીનેરાવણનાઠો, મુકીનેસંગ્રામ. ૧૭ જેમદેશત્યાગદરિદ્ર પીડયો, કરેજનનિરધાર; એમરાવણનાઠોરણથકી; આવ્યોનગ્રમોઝાર. ૧૮ ૫ છેશોકાતુરથઇસભામધ્યે. બેઠોજઇદશશીશ; દવનોબળ્યોજેવોતરૂ, રાહુગ્રશો રજનીશ. ૧૯ એરીતેતેજક્ષીણથઇને, બેઠોસિંધાસન; છત્રચમરવસ્ત્રભુષણ, ન થીગમતુંમન. ૨૦ ભયેકરીરઘુવીરને; સરવત્રદેખેરામ; ઉદાશથઇનેચિંતાકર તો,રાવણતણેઠામ.૨૧ પછેમહોદરમીત્રીપોતાનો,તેનેતેડયોપાસ; હેમીત્રહાવેશું કરૂં,મુનેરામનોબહુત્રાસ.૨૨ આજપરાજયયુદ્ધમાંપામ્યો,થયુંઘણુંઅપમાન;એ વાંવચનસુણીરાવણતણાં,પછેબોલીયોપરધાન.૨૩ જોકુંભકરણતમવીરને,હવે ઉઠાડોમહારાજ;તેયુદ્ધકરવાજાયત્યારેથાયસરવેકાજ.૨૪ રામલક્ષમણસહિતવા નર,સઇન્યએગળીજાય; એવાવચનસુણીઆપીદશાનન,મીત્રીનેઆજ્ઞાય. ૨૫ ત્યારેમહોદરવિરૂપાક્ષ, બેજણચાલિયાતેણીવાર;દશલક્ષરાક્ષસસંગલેઇઆવ્યો કુંભકરણનેદ્વાર, ૨૬ ચારશહસ્ત્રપખાલમધની,હસ્તીઉપરતેહ;અપારપશુઅન્ન નાપરવત,ભક્ષકરવાજેહ.૨૭ જગાડવામાંડયોપછે,કુંભકરણનેતેદીશ; વજાડ વાલાગ્યાઘણા,વાજીત્રએનેશિશ.૨૮ કુંભકરણનાકરણમાંહે,કરેભેરીનાદ;ઘણો

ઘોરતોવાજીત્રનો, સંભળાયસ્વરગેસાદ. ૨૯ હસ્તીનીહારચોરદયઉપર, ચલાવે છેહ; પણકુંભકરણનથીજાગતો, છેમહાનીદ્રિતજેહ. ૩૦ અનેકતરૂનાકમાંઘા લેસર્પનોનહિપાર; તેશ્વાસકેરાસપાટામાં, ઉડીપડેપુરબહાર. ૩૧ તેકુંભકર ણનેજગાડવા, એમકરયાઅનેકઉપાય; લેશમાત્રતેનવલેખવે. સહુનેથઇચિંતા ય. ૩૨ કરણમાંબેસાડીતદા, પછેસ્ત્રિયેકિન્નરીજેહ; તેસુસ્વરેથીસુંદરીમાંહે, ગાનકરતીએહ, ૩૩ તેગાનઅંતરઉતર્યું, ઘટશ્રોત્રજાગ્યોભુર; આળસમોડીબેઠો થયો,લોચનઉઘાડયાંકરૂર.૩૪ કરૂરલોચનરાતાછે,જાણેઉઘડીઅગ્નિખાણ.એમ કુંભકરણજાગીને,બોલ્યોપ્રધાનપ્રત્યેવાણ. ૩૫ વળણ. પ્રધાનપ્રત્યેવાણીબોલ્યો કુંભકરણતેણીવારરે; કહોકેમજગાડયોમુનેઆવેળા, શીભીડપડીનિરધારરે. ૩૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેકુંભકરણપ્રબોધનં નામષોડશોઅધ્યાય. ૧૬

અધ્યાય ૧૭.

રાગસારીંગ. કુંભકરણજાગીનેબેઠોકર્યુંમદિરાપાન, અનેકપશુઅન્નમાંસત ણોતેઅહારકર્યોબળવાન. ૧ તૃપ્તીથયોછેલોચનલુછીપુછીપ્રધાનનેવાત, કહો મુજનેજગાડયોશામાટેશીભીડપડીમુજભ્રાત. ૨ ત્યારેજેથયુંતેવૃત્તાંતકહ્યુંમી ત્રીયેતેણીવાર, તેસુણીનેઘટશ્રોત્રજઉઠયોઆવ્યોસભામોઝાર. ૩ જ્યારેઉભોથ યોત્યારેગગનલગીમોટુંરૂપદીશેવિકરાળ, જેમકાજળનોગિરિઉચોદીશેકેપ્રગટ થયોજાણેકાળ. ૪ ત્યારેવિભિષણેરામનેદેખાડયોજુવોપેલોઉઠયોકુંભકર્ણ, તેજો ઇનેસહુઆશ્ચર્યકરેજાણેપરવતકાજળવર્ણ. ૫ ત્યારેવિભિષણકહેએનોજન્મથ યોત્યારેવરત્યોહાહાકાર, ત્રીસસહસ્ત્રીનેતેસમેગળીગયોનિરધાર. ૬ વળીએકસ મેસુરપતીનીસાથયુદ્ધકરતોએહ, ત્યારેઅહીરાવતનુંપુછઝાલીનેપૃથ્વીપછાડ યોતેહ. ૭ તેતણાદંતકહાડીનેમાર્યોઇંદ્રનેતેણીવાર, ઇંદ્રેઘણાવજરપ્રહારકર્યોપણ અંગેનવાગ્યાલગાર. ૮ એવોકુંભકર્ણછેબળિયોવિભિષણેકહીએમવાણ, તેણેસ મેમારૂતસુતકુદયોઆવ્યોલંકામાંજાણ.૯ સભાભણીકુંભકર્ણજતોહતોઘુમતોજે મગજરાજ, ત્યારેઅંજનીપુત્રેપરાક્રમકીધુંતેબીજેનથાયેકાજ. ૧૦ ઓચીંતા આવીબાથજમારીકુંભકરણનેતંન, કટીલગીઉછલીયોપોતેપછેવિચાર્યુંમન. ૧૧ જોપૃથ્વીઉપરઆડોનાખુંતોચપાયલંકાગામ, પછેઉભોમુકીતેકુંભકરણને આવ્યોપોતાનેઠામ. ૧૨ ઘટશ્રોત્રમદમાંમગ્નછેમાટેનવજાણ્યુંકંઇત્યાંહે, પછેસ ભામાહેચાલીનેઆવ્યોરાવણબેઠોજ્યાંહે. ૧૩ ત્યારેરાવણેમાનદેઇબેસાડયોકન કતણેઆસન; કુંભકરણબોલ્યોમેગગર્જવતરાવણસાથવચન. ૧૪ અરેભાઇ મુનેકેમજગાડયોશુંસંકટઆવ્યુંઆજ, ભીડસકળહુંભાગુંતારીકહેમુજનેકાજ ૧૫ ત્યારેરાવણેસહુવૃત્તાંતકહ્યુંહરીલાવ્યોસીતાજેહ, રામલક્ષ્મણકપીસૈન્યા

લેઇઆવ્યાયુદ્ધકરવાનેતેહ. ૧૬ હું યુદ્ધમાંહેપરાજયપામ્યોથયું મારૂંઅપમાન, તે માટેમેં તુજનેજગાડયોભીડપડીબળવાન. ૧૭ ત્યારેકરકપાળેદેઇનેબોલ્યોકું ભકરણકહેશુણભ્રાત, ભાઇસર્વેખેલખોટારચીહવેમુજનેશીકહેછેવાત. ૧૮ પ ણબુદ્ધિકર્માનુસારિણીવરતેલોકકહેતેસત્ય, જ્યારેવિનાશથવાનોહોયત્યારેઉપ જેવિપરીતમત્ય. ૧૯ તું જાનકીશું કરવાલાવ્યોક્ષેથાશેકુળસર્વ, હવેરામનીસાથેવે રજબાંધ્યું ભુલ્યોકરીનેગર્વ. ૨૦ એનારાયણઅવતરીયાનિશચેવાનરસર્વેદેવ; મુનેનારદજીયેકહ્યું તું પુર્વેજાણુંછુંહુંએવ. ૨૧ પણભાવીહોનારૂંતેનવચુકેડહાપણ સર્વેજાય, તેં કાઢીમુકયોવિભિષણનેત્યારેપેઠીપુરમાંઅવદશાય. ૨૨ ચંદ્રવિનારજની જેવીદીપકવિનાજેવું ધામ, વિભિષણવિનાતું એવું જાણજેઉજડલંકાગામ. ૨૩ પરનારીપાવકનીજ્વાળાજેવીવિષનીવેલી, મોક્ષમારગનોરોધકરીનાખેનર્કકું ડમાંઠેલી. ૨૪ અત્યાનવજીતાઇજાનકીનેતોકેમજીતાશેરામ, જોસ્વાધીનસીતા નવથઇતારેલાવ્યાનું શું કામ. ૨૫ ત્યારેરાવણકહેએકોટીઉપાયેજાનકીવશનથા ય, એકરામવિનાબીજાઅવરપુરૂશપરદ્રષ્ટીએનીનવજાય. ૨૬ ત્યારેકુંભકરણ કહેકપટકરીનેધરતુરામનુરૂપ, સીતાભજશેતારેતુનેથઇજાતેવોઅનુરૂપ. ૨૭ ત્યારેરાવણકહેરામરૂપધરૂં પણગુણતેનઆવેત્રણ, એકવચનએકબાણવળી એકપત્નીવૃતપાવન. ૨૮ એત્રણયેગુણમુજમાંહેનથીમાટેઓળખેજાનકીઆપ, તોતતક્ષણબાળીભસ્મકરેદેસીતામુજનેશ્રાપ. ૨૯ માટેરામલક્ષમણનોપરાજય કર્યાવિનાસિદ્ધિનથીસુણવીર, એવાંવચનસુણીનેઉઠયોવળતોકુંભકરણરણધી ર. ૩૦ રામરાવણબંન્યેનેનમિયોકહેતોગયોએમવાણ, હવેમારીવાટનજોશો વીરાયુદ્ધમાંજશેમુજપ્રાણ. ૩૧ પછેઅપારસૈન્યાલેઇનેઆવ્યોરણમાહેકુંભકર ણ, તેજોઇવાનરસરવેનાઠાઆવ્યારઘુપતિસરણ. ૩૨ ત્યારેઉભાથયાઅષ્ટજુથપ તિતેનમ્યારામનેપાય, કુંભકરણશું યુદ્ધકરવાનેચાલ્યાલેઇઆજ્ઞાય. ૩૩ વળણ આજ્ઞાલીધીરામની, પછેઅષ્ટજુથપાતીજાયરે; શ્રોતાજનસહુસાંભળો, કહું કુંભ કરણનીકથાયરે. ૩૪ ઇતિશ્રીરામચારીત્રેસં. વા. ના. ધારાયાંયુદ્ધકાંડેકુંભકરણ સ્યયુદ્ધાથરણાગમનોનામસપ્તાદશોઅધ્યાય. ૧૭

અધ્યાય ૧૮.

રાગમારૂ. આવ્યોકુંભકરણકાળભાથી, જાણેધુમતોમકનોહાથી; તેનેજોઇજુ થપતિઆઠ, ચઢયાસૈનતણોસજીઠાઠ. ૧ કુંભકરણેકરચોસિંહનાદ, કંપ્યાકપી વરસુણતાંસાદ; ગિરિતરૂવરનેપાષાણ, મારેકપીવરકરતાબુંબાણ. ૨ નથીવાગતું તેનેઅંગ, જાણેપરવત કેરૂશૃંગ; કહેછેઆયુદ્ધતેશેલેખે, એમકહીનેકપીનેઉવેખે. ૩ કરમાંએકમુદગળઝાલી, રામનાભણીઆવ્યોચાલી; તેસમેવાનરેએકેકાળ, ક રીમાપાણવૃષ્ટીવિશાળ. ૪ પછેપુષ્પકુરમનીપ્રષ્ટ, એમતેનથીમણતોનષ્ટ; જેવો

ગિરિઉપરપરજન્ય, એમલેખવતોનથીમન. ૫ કુંભકરણકરેપદપ્રહાર, થાય વાનરનોસંહાર; ઝાલીમસળેમશકવતદીલે; ચારેપાસેકપીનેપીલે. ૬ તેજોઇને કુદયોહનુમંત, મોટા પરવતલેઇબળવંત; નાંખ્યોઅસુરનીઉપરજેવે, ઝાલ્યો આવતોગીરીનેતેવે. ૭ તેનેચુરણકરયોએકહસ્તે, પછેત્રીશુળગ્રહ્યુંમદમસ્તે; તે ત્રીશુળેભરાવ્યાહનુમંત, પછાડયાપૃથ્વીબળવંત. ૮ આવીમુર્છાપડયાબળશીળ, ત્યારેધાયાનળનેનીળ; તેનેએકેકીમુષ્ટીમારી, થયામુરછીતગાજ્યોસુરારી. ૯ ધાયાચારકપીબળવાન, શરભગવાક્ષગંધમાદન; ચોથાવૃષભગયોતેણીવાર, કુંભકરણેતેઝાલ્યાચાર, ૧૦ બેનેઆકાશમાંહેઉછાળ્યા, બેનેપૃથ્વીઉપરપડતાળયા; ગાજ્યોકુંભકરણતેપ્રચંડ, ત્યારેખળભળયુંસકળબ્રહ્માંડ. ૧૧ ઝાલ્યા અનેકવાનરજેહ, મેલીમુખમાંગળીગયો તેહ; કંઇકપીજઠરામાંબળીયા, કેટલાકરણમાંથઇનેનીકળીયા. ૧૨ કંઇનીકળયાનાસીકામાંથી, સરવેવાનરનાઠા ત્યાંથી; ઘટસોત્રનીવાગીહાક, તેણે પૃથ્વીચઢાવીચાક. ૧૩ તેસમેજોઇસૈન્યભંગાણ, ચઢયોસુગરીવબળીયોજાણ; કુંભકરણનેભાનુકિશોર, તેણેયુધકરયું મહાઘોર. ૧૪ ઘટસોત્રેગ્રહયોસુગરીવ, ઘાલ્યોકાખમાંહેબળશીવ; પછેબોલ્યોઆનંદભેર, આજવાલ્યુંમેંવીરનુંવેર. ૧૫ કર્યુંવાળીયેરાવણનેજેવું, આજમેંપણકીધુંતેવું; અકળાયોસુગ્રીવપછેત્યાંહે, ઘણીદુરગંધીતેમાંહે. ૧૬ કોચીકાખસુગ્રીવેતેવાર, બેઠોનિકળીસ્કંધમોઝાર; કુંભકરણનાનાકનેકાન, દંતે કરીનછેદયાંબળવાન. ૧૭ પછેકુદયોકરીગર્જનાય, આવ્યોજ્યાંછેશ્રીરઘુરાય; થયોકપીમાંજ્યજયકાર, વખાણ્યોરામેસુરજકુમાર. ૧૮ સુગ્રીવેછેદ્યાંનાશિકાકર્ણ; નથીજાણતોજેદુષ્ટાચર્ણ; જેમદેહપીડાનવજાણેજોગી, દેહાધ્યાસરહીતબ્રમભોગી. ૧૯ એમલહ્યુંઅસુરેનીવારણ, તેથયુંદશાનનનેજાણ; નાસાકરણરહિતકરયો વીર; સુણીરાવણેમુકીધીર. ૨૦ પછેનાપીકમોકલ્યોત્યાંહે, આવ્યોકુંભકરણછે જ્યાંહે; વાંસગગનચ્યુંબીતતેદીશ, બાંધ્યુંમોટુંઆદર્શતેનેશીશ. ૨૧ કુંભકરણનીસનમુખ ધરીયું, ત્યારે અવલોકનએણેકરીયું; ઘટશ્રોત્રેજોયુંમુખજ્યારે, નાસાકરણનદીઠયાત્યારે. ૨૨ તેમાંથીચાલેરૂધિરપ્રવાહય, જાણેગીરીશૃંગગેરૂસરીતાય; એવુંજોઈમનપામ્યોખેદ, ઉપન્યોદેહથકીનિર્વેદ. ૨૩ આવીસ્મ્રતીતેનેમન જેસુગરીવેકરયાંછેદન; દેહકરૂપથઇનીરધાર, હવેવ્યર્થજીવ્યુધિકાર. ૨૪ જોજીવુંતોપામુંદુઃખ, રાવણનેશુંદેખાડુંમુખ; હવેનીસ્ચેમારે મરવું, થયોવીરૂપજીવી શુંકરવું. ૨૫ એવુંકહીકરીગર્જનાઘોર, થયોત્રણભોવનમાંસોર; ક્રોધેરામની સનમુખચાલ્યો, મેદનીસહીતમેરૂતવહાલ્યો. ૨૬ આવતોજોઇરાવણનોવીર, ઉઠયાલક્ષમણજીરણધીર; રામચરણેનમાવ્યુંશીશ, આપીઆજ્ઞાશ્રીજગદીશ. ૨૭ વળણ. જગદીશકેરીઆજ્ઞાલેઇ, ચાલ્યાલક્ષમણજીતેણીવારરે; કુંભકરણ

નીસાથેજઇ, યુદ્ધકરવામાંડયુંઅપારરે. ૨૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકી નાટકઆરાયાંયુદ્ધકાંડેસુગરીવેનકુંભકરણવીરૂપકણુનાંમઅષ્ટાદશોઅધ્યાય. ૧૮

અધ્યાય ૧૯

રાગસોરઠ. કુંભકરણસામાલક્ષ્મણઆવ્યા, મુકીયાંબહુબાણરે; તેસપક્ષ થાયેગુપ્તતનમાં, પ્રવેશેનિરવાણરે. ૧ અમોઘશરલક્ષમણતણા, વાગેકુંભકર ણનેતનરે;તેઅસુરલેશનવલેખવે, નવક્ષોભપામેમનરે. ૨ જેમપંડીતકેરાવચન થી, નવથાયખળનેક્ષોભરે; કરેદાનદાતાયાચકને,પણત્રુપ્તિનથાયેલોભરે. ૩ એમકુંભકરણમાનેનહિ, શરલક્ષ્મણકેરાજેહરે; ત્યારેગદાગ્રહીનેધાયોવિભિષ ણ, બંધુસનમુખતેહરે. ૪ અલ્યામારિસનમુખએકક્ષણ, તુંઉભોરહેઅનુકુળ રે; રાવણવિખવેલીનાફળ, તમોસરવઅનંરથમુળરે. ૫ એવુંસુણીનેકુંભકર ણકહે, તુનેવિભિષણધિક્કારરે; કુળમાંકલંકઉદેથયો, કરવાદહનઅંગારરે. ૬ જેમસિંહનાકુળમાંથાયજાંબુક, એમપ્રગટયોશંડરે, કાયરથઇગયોશત્રુશરણે, લાજનહિતુનેલંડરે. ૭ અલ્યાકુળલજાવ્યુંઅમારૂ, કોણકરેયુદ્ધતુજસાથરે; એ મકહીધાયોરામસનમુખ, મુદગળગ્રહીનેહાથરે. ૮ ત્યારેધનુશગ્રહીઉઠયાતદા, શ્રીરામરણરંગધીરરે; કુંભકરણસાથેયુદ્ધકરવા, ચાલ્યાશ્રીરઘુવીરરે. ૯ શરચ ઢાવીનેશજથયા, શત્રુંશુબોલ્યાવાણરે; ઘટશ્રોત્રશુણમુજબાણથી, હવેજશેતા રાપ્રાણરે. ૧૦ ત્રિલોકનેપીડયુંતમોકર્યો, પૃથ્વીનેબહુભારરે; તેદુષ્ટતમનેહણ વાને, અમોલીધોછેઅવતારરે. ૧૧ મારેરાવણકુળસંહારવું દેવનુંકરવુંકાજ રે; પછેલંકામાંનિરભેથકી, કરશેવિભિષણરાજરે. ૧૨ એવુંવચનસુણીકુંભક રણબોલ્યો, સાંભળદશરથતનરે; તુંજન્માતરનોવેરીઅમારો, જાણુંછુંહુંમન રે. ૧૩ પણમોટાહોયતેમુખનકહે, આપણુંબળસામરથરે, તેઅણબોલ્યારણ માંવઢે, સાધેપોતાનોઅરથરે. ૧૪ શુંકરૂંજોહતોનિદ્રાવશ, બાકીદેખાડતબળ ભારરે; વળીઉજાડતત્રિલોકને, કરૂંસ્રષ્ટીનોસંહારરે. ૧૫ એવુંસાંભળીસજથ ઇરામે, મુકયાંબાણઅપારરે; તેકુંભકરણમુખકરીપહોળુ, ગળીગયોતેણીવાર રે. ૧૬ જેમબીદળમાંહેપ્રવેશે, પછીસર્પનવદેખાયરે; એમકુંભકરણનામુખ વીષે, સહુબાણગુપ્તજથાયરે. ૧૭ તેરામબાણેઉંદરમાંકરી, અંત્રજળછેદન રે; પણપીડાકંઇપામેનહી, નથીલેખવતોતેમનરે. ૧૮ એમગળીગયોતેઅસં ખ્યશર, પણનપામેતેહારરે; એવુંજોઇચિંતાતુરથયા, સહુકંપીતેણીવારરે. ૧૯ ઘટશ્રોત્રધાયોરામઉપર, તુંમરગ્રહીનેહાથરે; તારેદિવ્યશક્તિબાણમંત્રી, મુક્યુંશ્રીરઘુનાથરે. ૨૦ પ્રલયઅગ્નિસ્થાપીયો, બાણનેઅગ્રેરામરે; આકર્ણપ ર્યંતખેંચીને, મુક્યુતેણેઠામરે. ૨૧ મુદગળસહિતકરછેદીયો, આકાશઉડયોએ હરે; જેમ ઉંગઉડેસપક્ષનભમાં, એમઉડયોતેહરે. ૨૨ પછેબીજેહસ્તેગદાગ્રહી

ધાયોકુંભકરણતેઠામરે; ત્યારેસુરજમંત્રભણીને, બીજુબાણમુકયુંરામરે. ૨૩ તેબાણેબીજોહસ્તછેદયો, સમરથશ્રીઅવિનાસરે; પહોળુમુખકરીધાયોઅ સુર, જાણેવિશ્વનોગ્રાસરે. ૨૪ બેબાણમુકીબેચરણ, છેદીયાશ્રીરઘુવીરરે; ત્યા રેકુંભકરણપૃથ્વીપડયો, તેવિકળથઇનેશરીરરે. ૨૫ પછેપેટભેરચાલવામાં ડયું, મુખકરીવિકરાળરે; ફુફાડામારેફુંકનાજાણે, પ્રલયઅગ્નીજ્વાળરે. ૨૬ તે જ્વાળેકરીનેકપીદાઝે, પાડતાબહુચીસરે; પછેભીમકાળાસ્ત્રશરચઢાવી, કો પ્યાશ્રીજુગદીશરે. ૨૭ તેબાણેકરીનેકુંભકરણનું, શિરકર્યુંછેદનરે; મોહાવજર કરીપરવતતણું, જેમશીખરથાયપતનરે. ૨૮ શીરઅસુરનુંગર્જનાકરતું, ઉ છળ્યુંઆકાશરે; વીમાનલઇનેદેવનાઠા, પામીમનમાંત્રાસરે. ૨૯ તેમસ્તકલં કામાંપડયું, ત્યારેચંપાયાંબહુધામરે, અનેકરાક્ષસમરણપામ્યા, શીરથકીતેઠા મરે. ૩૦ હવેકુંભકરણમરતેથકે, કર્યોદેવેજયજયકારરે; કરીપુષ્પવૃષ્ટીરામપ ર, દુંદભીનાદઅપારરે. ૩૧ કંઇશેષસૈન્યારહીહતી, કુંભકરણકેરીજેહરે; ઘ ણુંભયપામીનાઠાસહુ, ગયાલંકામાંતેહરે. ૩૨ સમાચારરાવણનેકહ્યા, જેપામ્યો મરણમહાકાયરે; ત્યારેસિંહાસનઉપરથકીપડયો, વિકળથઇનેરાયરે. ૩૩ પછે રાવણલાગ્યોવિલાપકરવા, દુખધરીનેમનરે; આજબંધુપાખેમહારેસહુ, દીશા થઇગઇશુન્યરે. ૩૪ તેજાણીનેઇંદ્રિજીતઆવ્યો, રાવણકેરીપાસરે; અરેતાતશું કરવારૂઓ, જેનોજન્મતેનોનાશરે. ૩૫ મૃતલોકમાંહેઅવતરી, નથીચિરણજી વીકોયરે; માટેશોકશુંકરવાધરો, જેહોનારૂતેહોયરે. ૩૬ નરવાનરેજ્યારેકુંભક કરણને, માર્યોનિશ્ચેજાણરે; હુંજાણુંહવેકાળવિપરીત, આવિયોનિરવાણરે. ૩૭ માટેક્ષમારાખોપિતાહાવે, ધરોધીરજમનરે; જ્યારેત્યારેજક્તમાંપડે, એકવાર જતનરે. ૩૮ એમબોધબહુપુત્રેકર્યો, સમજાવ્યોરાવણરાયરે; ત્યારેઆજ્ઞામાગી પ્રધાને, પછેયુદ્ધકરવાજાયરે. ૩૯ મહાબળીયાસુતરાયના, વળીચારમીત્રીજે હરે, દેવાંતકનેનરાંતકવળી, ત્રીશીરનામેતેહરે, ૪૦ વળીશક્રજીતનોકનીષ્ટબં ધુ, નામતેનુંઅતિકાયરે; તેચાતુરંગદળસાથેલેઇને, યુદ્ધકરવાજાયરે. ૪૧ વલ ણ જ્યારેયુદ્ધકરવાનેરણમાં, રાવણસુતઅતીકાયરે; વળીરાજકુંવરબીજાઅ તીઘણાવળીમીત્રીજેકહેવાયરે, ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંવતવાલ્મિકીનાટકધારા યાંયુદ્ધકાંડેકુંભકરણમર્ણનામએકોનવિંશોઽધ્યાય.૧૯

અધ્યાય ૨૦.

રાગસામેરી. ત્યારેમહોદરઅતીકાયચઢીયા, સાથેરાજકુમારઃ ચતુરંગસે ન્યાસાથેલઇને, આવ્યારણમોઝાર. ૧ વાજીંત્રવાજેઅતીઘણાં, મદગળકરેચી ત્કારઃ સુરવીરતેસિંહનાદકરંતા, હણુહણેતોખાર. ૨ ત્યારેગીદ્ધપક્ષીપયોબેશી અતીકાયકેરેશીશ; તેનેમાનશુકનસુચવ્યા, પણગણતોનથીતેહીસ. ૩ એહું

અસુરનુંદળજોઇને, કપીસૈન્યધાયુતાંહે; વાનરઅસુરનેથવાલાગ્યું, યુદ્ધમાંહો માંહે. ૪ ગીરીવૃક્ષનેપાષાણવૃષ્ટી, કરેબહુકીશ; તેઆવતાંઝાલેઅસુર, મારતા કરીનેરીશ. ૫ કપિઅસ્થિલેઇરાક્ષસતણાં, મારેઅસુરનાશીરમાંહે; તેપુંગીફળ વતથાય, ચુરણફાટેઘટસમત્યાંહે. ૬ વળીકપીકરડેઅસુરકેરાં. નાશિકાનેર્ણ; ત્યાં રૂધીરધારાચાલતી,દળદીસેલોહિતવર્ણ. ૭ દળભંગજોઇનેકોપ્યોજે,નારાંત્તકરા જકુમાર;શ્યામકરણતુરીઉપરબેઠો,આવીયોતેણીવાર. ૮ જાણેઉંચીશ્રવાનોવી ર,હયગરૂડનાસરખોવેગ;તેનીઉપરરાજકુંવરચઢયો,આવીથયોભેગાભેગ. ૯ ઝ ળકતુંવિધ્યુતલતાજેવું, ખડગઝાલ્યુપાણચોપાસકપીનેમારતોએમકરયુંદળભં ગાણ. ૧૦ એકેધાયેસહસ્ત્રવાનર,મારતોરણમાંહે; તેણેકપીઅષ્ટાદશલક્ષમાર્યા, કર્યુંપરાક્રમતાંહે.૧૧એવોઅનરથજોઇને,ધાયોવાળીસુતબળવંત;આકાશમારગ ઉછળ્યો, કરીગરજનાઅનંત. ૧૨ પછેક્રોધેમારીઅંગદે, એકમુષ્ટીમસ્તકમાંહે; અશ્વસહીતમારીકરયો,ચુરણનરાંત્તકનેત્યાંહે. ૧૩ ત્યારેમહોદરમહાપાર્શ્વ, ત્રી શીરદેવાંત્તકનીરધાર;એચારેમળીનેઅંગદઉપર,કરવામાંડયોમાર.૧૪એમઅં ગદસંકટમાંપડયો, તારેકપીધાયાચાર;નળનીળનેવળીરસભસાથે, ચોથોવાયુ કુમાર. ૧૫ તેનળેમારયોમહોદરવળી;નીળેત્રીશીરાજાણ;લીધાદેવાંત્તકમહાપા ર્શ્વના,હનુમંતરશભપ્રાણ. ૧૬ એમઅંગદનેઉગારીયો,મારયાચારેચારઅસુર; અતિકાયતવકોપેચઢયો, વજડાપીયાંરણતુર. ૧૭ તેરાજકુંવરરથમાંબેઠો, જો ડાયાસહસ્ત્રતોખાર; તેનીરશીએકસારથીયે, ગ્રહીછેનિરધાર. ૧૮ ઇંદ્રજીતજેવો પરાક્રમી, અતીકાયસ્થુળશરીર; તેયુદ્ધકરવાઆવીયો, સિંહનાદકરતોવીર. ૧૯ ત્યારેતેનીસામાગવાક્ષગવય, શરભમુકુંદનેમચંદ; અતીકાયઆવતોઆં તરીને, યુધ્ધકરેમહાદ્વંદ. ૨૦ તેસરવનેમુરછીતકરીચાલ્યો, આગળઅભીરા મ; સારથીનેકહેહાંકરથ, જ્યાંહોયેલક્ષમણરામ. ૨૧ આવતોજોઇનેવીભીષણ ને, પુછયુંશ્રીરધુવીર; આકોણઆવ્યોરથમાંબેસી, યુધ્ધકરવાધીર. ૨૨ ત્યારે વીભીષણકહેરાવણકેરો, કુંવરએઅતીકાય; મહાપરાક્રમીબળવંતછે, વાનરે નહીજીતાય. ૨૩ આરથઆપ્યોછેબ્રહ્માયેજે, અભેદવજરસ્વરૂપ; એવુંવચન સુણીને, રામચરણેનમ્યાપંનગભુપ. ૨૪ આજ્ઞામાગીરામની, સજથયાલક્ષમ ણવીર; અતીકાયસાથેયુધ્ધકરવા, ચાલીયારણધીર. ૨૫ ધનુષપરસંધાનકરી સૌમીત્રીમુકેબાણ; તેઆવતાંઅતીકાયછેદે,શરેશરનીરવાણ. ૨૬ રાવણતણો સુતપરાક્રમી, અસ્ત્રવિદ્યાએસમરથ; લક્ષમણજીજેજેબાણમુકે, કરેતેતેવ્યર્થ. ૨૭ અતીકાયનેલક્ષ્મણતણું, થયુયુધ્ધદારૂણત્યાંહે; શ્રોણીતનીસરીતાવહી, થ યોસંગમસાગરમાંહે. ૨૮ ઘણુંબળદીઠુંઅતીકાયનું, કોપ્યાઅનંતઅપાર; બ્ર હ્માસ્ત્રશરસંધાનકરીને, મુકીયોતેણીવાર. ૨૯ જેમમલયકેરીવીજયચમકે, એમ

આલ્યુબાણ; તેબાણથીઅતીકાયનુંશીર, છેદીયું નીરવાણ. ૩૦ તેસમેકપી સૈન્યાવિશે, વરતીયોજયજયકાર; અસુરકેરૂસૈન્યનાઠું, ગયુપુરમોઝાર. ૩૧ સમાચારજાણ્યોદશમુખે, અતિકાયકેરૂમરણ; ત્યારેમુરછાઆવીરાયને, ખેદથી પડીયોધરણ. ૩૨ ઘણાપુત્રમીત્રજમાત્ર, શુરામરણપામ્યાજેહ; રાયતેનેસંભા રીને, રૂદનકરતોતેહ. સાવધાનકરીયોઇંદ્રજીતે, રાવણનેતેણીવાર; પછીધીરજ આપીયુદ્ધકરવા, ચઢયોસતિકુમાર. ૩૪ ચતુરંગશેન્યાસાથલીધી, કર્યુંરકતેસ્ના ન; રકતભુષણરક્તઅંબર, કર્યાંતનપરીધાન. ૩૫ પછેશકતીકેરોહવનકરીયો કુંડરચીરણમાંહે; શરશવમંત્રીહોમીયા, મદમાંસઘણુંવળીત્યાંહે. ૩૬ રણદે વ્યાનેકરીપ્રસન, ભોગસમીપ્યાબહુરીત; વાજીત્રબહુવજડાવીયાં, યુધ્ધેચડયો ઇંદ્રજીત. ૩૭ વળણ. ઇદ્રિજીતચડીયોયુધ્ધકરવા,બેઠોરથમોઝારરે; ચ્યારેપાસે કોટરચીયો, સેન્યતણોનિરધારરે. ૩૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવા. નાટકધા રાયાંયુદ્ધકાંડેસંગ્રામેયુદ્ધાર્થેઇંદ્રજીતગમનંનામવીસતીતમોઅધ્યાય. ૨૦

અધ્યાય ૨૧.

રાગમારૂ. આવ્યાઇંદ્રજીતરણમાંહે, રઘુવીરનુસૈન્યછેજ્યાંહે; તારેકપીદળ થયુસાવધાન, મારેમારકરેબળવાન. ૧ ચ્યારેપાસેકપિયેઘેરો, અકળાયોસુત રાવણકેરો; મુખેબોલતાજયજયરામ, મારેવૃક્ષગિરિતેઠામ. ૨ ત્યારેઅદર્શથયો ઇંદ્રજીત, કરતોઆકાશેજઇનેઅનીત્ય; ત્યાંરહીમુકેબાણઅપાર, જાણેઅખંડમે ઘનીધાર. ચારેપાસેકપીસહુજોય, તેનેદેખતુનથીકોય; આવેવીજળીસરખાં બાણ, છેદેકપીનાશીરપદપાણ. ૪ કોટીવાનરપામ્યામરણ, પડયાનીરજીવથ ઇનેધરણ; ત્યારેવરત્યોહાહાકાર, બગિયોમેઘનાદઅપાર. ૫ શતબાણમુકયાં ઇંદ્રજીત, ખીલ્યારામનેલક્ષ્મણસહિત; કરમાંથીપાડયાંશરાસન, પડયામુરછી તથઇભગવાન. ૬ જણવીમનુષલીલાતેઠામ, જેઅભેદછેઆત્મારામ; વળીમુ કયાંઇંદ્રજીતેબાણ, લીધાઅનેકવાન્નરનાપ્રાણ. ૭ અષ્ટાદશબાણેસુગ્રીવપાડયો છબાણેગંધમાદનતાડયો; બારબાણેશરભનેમયંદ, નીળનેબાણમાર્યાદ્વંદ. ૮ રૂક્ષપાળનેમાર્યાસાત, કર્યાખટબાણેનળનેપાત; ગવયગવાક્ષઅંગદજેહ, પા ડયાત્રણબાણેકરીતેહ. ૯ દધીમુખશરભનેદ્વાદશતન, સોળબાણેપાવકલોચન; ચૌદબાણેસુક્ષેણકેસરી, હેમકુટનેવેધ્યોત્રણેકરી. ૧૦ સુમુખદુરમુખનેજોતીમુ ખ, દશબાણેપમાડયાતેનેદુખ; ગૌરમુખનેપાડયોચારબાણ, પંચશરેદધીમુખ નિરવાણ. ૧૧ કર્યામુરછીતસહુકપીમાત્ર, પડયાભુમિશિથળથયાંગાત્ર; કરી સકળસૈન્યમુરછીત, ઉતર્યોભોમીઉપરઇંદ્રજીત. ૧૨ પામ્યોવિજયજીતીનેરા મ, ઇંદ્રજીતેકર્યુંએવુંકામ; વજડાવ્યાંવાજીત્રઅપાર, આવ્યોલંકામાંસતિનોકુ માર. ૧૩ ઉઠીરાવણપુત્રનેભેટયો, તાપબંધુમરણનોમેટયો; સાબાશકર્યુંરૂડુકા

મ, પુત્રરાખ્યું તેમારૂનામ. ૧૪ એમરીઝયોરાવણરાય, હવેસુવેલુયેશુંથાય; ક પીસૈન્યપડયુંસહુજેહ, તેમાંઉગર્યાબેજણતેહ. ૧૫ એકવિભિષણનેહનુમંત, ચિરંજીવીએબેબળવંત;તેએઠાઆવીરામનીપાસ, દેખીવિપરીતથયાછેઉદાસ. ૧૬ રામલક્ષ્મણનુંજોઇમુખ, મનમાંઘણુંપામ્યાદુખ; પછેમુકીમનનીધીર, રો વાલાગ્યાતેબન્નેવીર. ૧૭ નિશ્ચેઆવ્યોભાઇવિપરીતકાળ, પડિયાજ્યારેર ઘુકુળબાળ; એમબેજણસેાેઆપ, કરેવિવિધપ્રકારેવિલાપ. ૧૮ એમકરતાં નિશાથઇજ્યારે, ગયાસૈન્યમાંઆરૂતીત્યારે; જોયાસરવકપીનેહલાવી, થાંકયા નામદેઇને બોલાવી. ૧૯ પડયાસરવેથઇનેઅચેત, તેમાંજાંબુવાનસાવચેત; તે નેબેઠોકર્યોબળવંત, રીંછપતિકહેહોહનુમંત. ૨૦ ભાઇસુખીછેલક્ષ્મણરામ, કહોબેઠાછેકોણઠામ; એવુંસુણીરોયામારૂતતન, બોલ્યાગદગદથઇનેવચન. ૨૧ શુંપુછોછોમુનેજાંબુવાન, સૈન્યસહિતપડયાછેભગવાન; મનુષ્યલીલાક રીરઘુરાય, હવેકરવોકવણઉપાય. ૨૨ એવાંવચનસુણીરૂક્ષરાજ, આવ્યાજ્યાં વિરાજેમહારાજ; ત્રણેજણમળીએઠાપાસ, જોઇરામનેમુકેનિશ્વાસ. ૨૩ વિભિ ષણનેવાયુકુમાર, રૂક્ષપતિમળીકરતાવિચાર; કહોભાઇહવેકરવુંકેમ, સાધોસ મયથાયેસુખજેમ. ૨૪ વળતાબોલ્યારીંછપતીત્યાંહે, જોડાવેદ્રોણાચળઆંહે; તેનીઐાષધીપવનપસાર, ઉઠેસકળસૈન્યનિરધાર. ૨૫ અહીંથીયોજનછેકોટી ચાર, ક્ષીરસિંધુનીપેલીપાર; તેઆવેનિશામાંઆકાર, તોસરેઅર્થનવલાગેવાર ૨૬ એવુંસુણીઉઠયાવાયુતન, થયાસત્વરબોલ્યાવચન; ત્રણપહોરમાંલાવુંદ્રો ણાચળ, રામકૃપાનુંછેમુજમાંબળ. ૨૭તમોરક્ષણસહુનુંકરજો, આવેઅસુરતેને સંહરજો; ઘણીધીરજધરજોમન, પ્રાણપતિનુંકરજોજતન. ૨૮ વળણ. પ્રાણપ તિનુંજત્નકરજો, ધરજોમનમાંધીરરે; એવુંકહીદ્રોણાચળલેવા, ચાલ્યાહનુમં તવીરરે. ૨૯ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેઇંદ્રજીતે નરામસેનામુર્છાનનામએકવીશતીતમોઅધ્યાય. ૨૧

અધ્યાય ૨૨.

રાગમારૂ. હવેદ્રોણાચળલેવાનેકાજે,કુદયોવાયુતન;આકાશમારગજાયછેઉ ડયો, ભયનથીધરતોમન ૧ રામનામનુંસ્મરણકરેમુખ, મારેમનોમયફાળ; નિશાવિશેનીરભેથકીજાતા, વજરદેહીવિકરાળ. ૨ સમુદ્રસરિતાદ્વિપગિરિતે, ઓળંઘતાતેણીવાર; મનથીઅદકોવેગછેજેનો, એવોવાયુકુમાર. ૩ પછેદ્રોણા ચળનેપાસેઆવીને, ઉભાશ્રીહનુમંત; તેપરવતનેચીંતવીયોપોતે, લેવાનેબળ વંત. ૪ જેમઅંબુનિધિનેઅગસ્તચીંતવે, તસ્કરનૃપભંડાર;જેમકુઠારપાણીવૃ ક્ષચીંતવે,જુવતીરૂપનેજાર. ૫ એમદ્રોણાચળનેચીંતવેકપીવર, સ્તુતિકરતાકર જોડ; તું પરઉપકારીપરવતછે, માટેપુરઅમારાકોડ. ૬ તુજનામસ્મરણથીરોગ

જનાસે, ત્રાસેતનપરિતાપ; હુંયાચકતુજનેયાચવાઆવ્યો, માટેઅઉશિધીમુજને આપ, ૭ જેજગદોદ્ધારકરામલક્ષ્મણ, થયામુર્છિતસૈન્યસહિત; તુજનેજશઆપ વાનેકારણ, લીલાકરીછેઅજીત. ૮ એમહનુમંતેઘણીકરીમાર્થના, ત્યારેબોલ્યો ગિરિદ્રોણ; પ્રત્યક્ષમુરતીથઇનેકહે, અલ્યાતુંમરકટછેકોણ. ૯ દેવનેદુર્લભઔષ ધીમારી, તેતુંનેકેમઅપાય; જાનહિઆપુંકોણછેએવા, લક્ષ્મણનેરઘુરાય. ૧૦ એવુંસાંભળીકપિવરકોપ્યા, બોલ્યાક્રોધવચન; અલ્યાજડબુદ્ધિપાષાણરૂદે, કં ઇજ્ઞાનનથીતુજમન. ૧૧ જેમવાયસનેવિવેકનહિ, મદ્યપાનીનેતત્વવિચાર; જે મદયાનહિનિરદેકીસકને, વ્યસનીનેઆચાર. ૧૨ ધરગશાસ્ત્રતેભ્રષ્ટનજાણે, મુઢ નીવિદ્યાભ્યાસ; જારનેશીળકૃપણનેધર્મશું, કપટીનેવિશ્વાસ. ૧૩ એમતુંનિર્દય જડનથીજાણતો, રામકાજનુંહેત; માટેહવડાંતુંનેચુર્ણકરીનાંખું, શિક્ષાકરૂઅચે ત. ૧૪ એમકહીપછેપુંછવધાર્યું, પ્રચંડઆકાકાર; શેષનાગનાજેવુંકરીને, બાંધ્યો ગિરિતેણીવાર. ૧૫ પછે મુળથકીઉખેડીલીધો, દ્રોણાચળહનુમંત; આકાશમા રગલેઇનેચાલ્યા, ઉછાળતાબળવંત. ૧૬ જેમઝળકેકાંતીસુદામાપરવત, રવીમં ડળરથસાજ; જેમઉરગપતિઉરવીલેઇઉડે, એમઉડયાકપીરાજ. ૧૭ જયારેએ કપહોરરજનીરહીત્યારે, આવ્યાસુવેલજ્યાંહે; તેસમેશીતપ્રભંજનછુટયો, પ્રસ ર્યોસનામાંહે. ૧૮ દ્રોણઔષધીનોવાયુલાગ્યો, સૈન્યઉઠયું તેણીવાર; શ્રીરામલક્ષ્મ ણસાવચેતથયાને, વરત્યોજયજયકાર. ૧૯ સર્વનાઅંગનવિનથયાં, તલમાત્ર રહયોનહિઘાય; ત્યારેઅરૂણઉદયત્યાંસભાકરીને, બેઠાશ્રીરઘુરાય. ૨૦ તેમારૂતી મુકીઆવ્યાપુર્વસ્થળ, દ્રોણાચળનેત્યાંહે; આવીમહાવીરેસાષ્ટાંગકર્યો, શ્રીરઘુપ તિબેઠાજ્યાંહે. ૨૧ શ્રીરામેઉઠાડીઅંજનીસુતને, ચાંપ્યોરૂદયાસાથ; ધન્યધન્યક હીઆશિષદીધી, મસ્તકમુકયોહાથ. ૨૨ પ્રાણદાતારથયોતુંસહુનો, સાંભળહોહ નુમંત; તુજવીનાકોણસાહેકરે, આરણમાંહેબળવંત. ૨૩ ત્યારેકરજોડીનેકહેઅં જનીસુત, સમરથશ્રીરઘુરાય; એસરવતમારીકૃપાનુંબળછે, મુજથીકંઇનવાથ ય. ૨૪ એમઅંજનીસુતનાંવચનસુણીને, પ્રસનથયામોરાર; સરવકપીજનઆ ણંદપામ્યા, કરતાજયજયકાર. ૨૫ વળણ વરત્યોજયજયકારરે, સહુકપીભે ટયાહનુમંતને; વળીશ્રીમુખેજુગદાધાર, વખાણેઘણુંબળવંતને. ૨૬ ઇતિશ્રીરામ ચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં યુદ્ધકાંડેહનુમંતાદ્રોણાચળૌષધ્યારામસેના છાનિવારણોનામદ્વાવિંશતીતમોઅધ્યાય. ૨૨

અધ્યાય ૨૩.

રાગધનાશ્રી. હનુમંતેકરીયુઅદ્દભુતકાજજી, ત્યારેવાનરપ્રત્યેબોલ્યાક પીરાજજી; સહુઅગ્નીલગાડોલંકામાંઆજજી, એવુંસુણીઉઠયોકીશસમાજ જી. ૧ ઢાળ. સમાજકપીનોચાલીયોસુણીસુગ્રીવકેરૂવચન, કોટઓળંઘીપ્રવેશ્યા

પુરમાંહેસહુકપીજન. ૨ દેવદારકેરાંવૃક્ષકરમાંગગનચુંબીતજેહ, તેસળગા
વીકપીકુદીયાકોટાનકોટીતેહ. ૩ ઘણોવાયુવાયોતેસમેલંકામાંલાગીલાય; સહુ
લોકહાહાકારકરતાકુળાહળબહુથાય. ૪ તેજાણુરાવણુનેથયુંત્યારેખેદપામ્યોમ
ન, જેદ્રોણાચળહનુમંતલાવ્યોકરયાસહુસજીવન. ૫ વળીવાનરઆવ્યાલંકા
માંબાળવામાંડયાધામ, એઉજડકરશેપુરસકળકોનહિરહેઆઠામ. ૬ રાજકું
વરનેઆજ્ઞાકરીજંઘનેપ્રજંઘનેવિરૂપાક્ષ, તેતત્પરથઇનેચાલિયાવળીક્રોધનેન
ત્રણીતાક્ષ. ૭ વળીકુંભકરણનાપુત્રબેજેનુકુંભનિકુંભએવુંનામ, પરજન્યા
સ્રમુખીઅગ્નિસરવેસમાવ્યોતેઠામ. ૮ પછેબાણમારીસર્વેવાનરકાઢ્યાપુરથીબ
હાર, રણમાંહેઆવીરાક્ષસેયુદ્ધઆરંભ્યુતેઠાર. ૯ ઘટશ્રોત્રનેપુત્રેતદારણમાંકર્યું
યુદ્ધઘોર, મારવામાંડયુકપીદળત્યારેધાયોભાનુકીશોર. ૧૦ કુંભનાકરમાંથકી
લીધુંસુગ્રીવેકોદંડ, કરીગર્જનાપછેભંગકીધુંધનુષનાબેખંડ. ૧૧ સુગ્રીવકુંભ
નેથયુંપછેમલયુદ્ધમહુરતએક, પદપડઘાયેમેદનીકંપેમારેઘાયઅનેક. ૧૨ સુ
ગ્રીવેમાર્યોકુંભનેધાયોનિકુંભતેણીવાર, આવતોરોકયોતેનેકર્યુંયુધ્ધપવનકુમાર.
૧૩ નિકુંભનાશિરવિશેમારીમુષ્ટીએકહનુમંત, તતકાળપામ્યોમરણતેએમહ
ણ્યાઅસુરબળવંત. ૧૪ રાજકુંવરસર્વેઆવ્યાતાઘણારાક્ષસલેઇનેજેહ, હનુ
મંતસુગ્રીવેમળીનેસરવમાર્યાતેહ. ૧૫ તેખબરજાણીરાવણેત્યારેમોકલ્યાત્રણ
વીર, વીશાલાક્ષનેમકરાક્ષનામેઅક્ષએરણધીર. ૧૬ તેરાક્ષસેયુધ્ધકર્યુંદારૂણકો
પીયાશ્રીરામ, મહાબાણમુકીત્રણેજણુનેમારિયાતેઠામ. તેપુંઠેચઢીયોશક્રજીતર
ચ્યોકુંડરણમાંજાણ, તેણેહોમકરીનેઉપજાવીએકકૃતિકાનિરવાણ. ૧૮ તેકૃતિ
કાનીઉપરબેઠોપરાક્રમીઇંદ્રજીત, આકાશમારગજઇરહયોકરતોતેયુધ્ધઅમીત.
૧૯ તેનીબાણવૃષ્ટીયેકરીઘણાકપીપામ્યામરણ, કોહોનાહસ્તશિરચરણતુટે
નાસીકાનેકરણ. ૨૦ જયારેઇંદ્રજીતેકપીદળકરવામાંડયુંસંઘાર, ત્યારેલોકમા
ણેશેકહ્યુંઆવીરામનેનિરધાર. ૨૧ અંગીરાસ્ત્રેકરીકૃતિકાનેછેદોશ્રીમહારાજ,
મેઘનાદમાનેહારજેવળીથાયત્યારેકાજ. ૨૨ તેસુણીરામેમુકીયુંઅંગીરાસ્ત્રકેરૂ
બાણ, તેરામબાણેકૃતિકાબળીભસ્મથઇનિરવાણ. ૨૩ ઇંદ્રજીતતવકોપેચઢયો
સીંહનાદકીધોઘોર, બ્રહ્માંડસર્વેખળભલ્યુંગયોબ્રહ્મલોકેસોર. ૨૪ પછેવૃષ્ટીકર
તોશરતણીનભમાંરહીબળપુર, અંધકાર અતિશેઆવર્યુંતેણેદેખાયનહિસુર.
૨૫ કોટાનકોટીકપીકેરોકર્યોરણસંઘાર, અષ્ટજુથપતિમુરછિતકર્યાત્યારેકોપ્યા
જુગદાધાર.૨૬ કોડંડસજકરીશરચઢાવ્યોરામરણરંગધીર, ઇંદ્રજીતસાથેયુધ્ધ
કરવાઉભાશ્રીરઘુવીર. ૨૭ એકબાણમુકીસક્રજીતનું, ધનુશકાપ્યુંરામ; બીજુ
માર્યુંમુગટમાં, પૃથ્વીપડયોતેઠામ. ૨૮ કારમુકત્રીજુમુકીયું, રાવણીઉપરજેહ;
તેબાણેકરીઝપટથી, તતકાળઉડયોએહ. ૨૯ મુરછિતથઇજઇનેપડયો, ઇંદ્ર

જીતલંકામાંહે; સાવચેતથઇનેઉઠીયો, પછેકપટરચીયુંત્યાંહે. ૩૦ તેણેમાયામ યનિરમાણકીધુંજાનકીનુરૂપ, કનકરથમાંબેશાડી, અલંકારચીરઅનુપ. ૩૧ એવુકપટરચીનેઆવીયો, રણમાંહેઅસુરકુમાર; આવતોજોઇગીરીલેઇધાયો, જેરૂદ્રનોઅવતાર. ૩૨ હનુમંતજીપાસેગયા, ઇંદ્રજીતઉભોજ્યાંહે; વાયુપુત્ર નેતવદેખાડી, કરત્રીમસીતાત્યાંહે. ૩૩ અહ્યાજોકપીતુજઇષ્ટદેવી, જનકત નયાજેહ;એઅંગનારઘુવીરની, મુજપિતાલાવ્યોતેહ. ૩૪ અમારાકુળનોક્ષેક ર્યો, સહુઅસુરનોસંધાર; જાતુધાનકુળવનદહનકરવા, અગ્નિશિખાએનાર. ૩૫ કુંભકરણઆદેનિશાચર, એણેકર્યાભક્ષણજાણ; એકૃત્યાપ્રગટીત્રેતાજુગ માં, ભોગલેવાનિરવાણ. ૩૬ તેમાટેજોકપીમારૂએને, ટાળુઅસુરનુંદુખ; એક ળહકારીણીનોવધકરતાં, થાશેએમનેસુખ. ૩૭ એમકહીવચનરાવણસુતેગ્ર હ્યું, ખડગનીજકરમાંહે;કરત્રીમસીતાતણોવધકર્યો, ઇંદ્રજીતેત્યાંહે. ૩૮ તેદેખા ડયુંહનુમંતને, રામનેજઇકહેઆજ; જેજાયઉઠીઅયોધ્ધામાં; હવેશુંછેકાજ. ૩૯ એવુંજોઇનેહનુમંતજીયે, સત્યમાન્યુત્યાંહે; સીતાતણોવધદેખતાં, પડયાવી કળપૃથ્વીમાંહે. ૪૦ ઇંદ્રજીતત્યાંથીગયોપુરમાં, કરીકપટપ્રકાર; મારૂતિમુર છિતથઇપડયા, દેહસુધીનહિલગાર. ૪૧ વળણ. દેહેસુધીભુલ્યામારૂતી, ક્ષ ણએકરહીમુર્છાયરે; પછેસાવચેતથઇનેબેઠા, ત્યારેરૂદનકરેકપીરાયરે. ૪૨ ઇ તીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુધ્ધકાંડેઇંદ્રજીતેનકૃત્રિમસીતા હનનાનંતરંમારૂતીમોહોનામત્રયોવિંશતીતમોઅધ્યાય. ૨૩

અધ્યાય ૨૪.

રાગવેરાડી. હવેકરત્રીમસીતાનોવધજોઇનેમારૂતીકરતારૂદન, હુંસમાચાર શોકહીશરામનેએમશોચતામન. ૧ મેંઘણાકામકરીહરખપમાડયાપ્રસનકર્યા શ્રીરામ, સીતાશોકહરણરઘુપતિયેપાડયુંમારૂનામ. તેઆસમાચારમેંકેમકહેવા શેશોકસિંધુનીવાત, એમશોચનાકરતારામનીપાસેઆવ્યામારૂતજાત. ૩ ઉભા રહ્યાઆવીઅધોવદનેનેત્રેઆંસુધાર; ત્યારેસરવકપીથયાવ્યાકુળજોઇનેદુખીયા પવનકુમાર. ૪ પછેચિંતાતુરથઇરામપુછેમારૂતસુતનેવાત, હેપ્રાણુસખેતુને શુંદુખપ્રગટયુતેકહેમુજનેભ્રાત. ૫ ત્યારેમારૂતસુતકહેઇંદ્રજીતેકર્યો. જાનકીનો વધઆજ; રણમાંલાવીનેમુજદેખંતાં, કીધુકુડુકાજ. ૬ એવુવચનસાંભળીઅ જઅજીત, સુખસીંધુઆત્મારામ; તેમાનુશીલીલાજણાવામાટે, કલેશકરતા આમ,આંસુચોધારાંચાલ્યાંનેત્રમાંપ્રગટયોશોકઅપાર;રઘુપતિરોતાંરોયાસર્વ, વ રત્યોહાહાકાર, એકેકાળેશોકઉછળ્યોદુખનોદરિયોપુર; કહેતાકંઠીતથાયકવીની વાણી, રેકાયેઉર. ૯ એમશોકસાગરમાંબુડયાસર્વે, રૂદનકરેરઘુવીર; ત્યારેપી રજઆપીનેસમજાવે, લક્ષ્મણજીરણધીર. ૧૦ હેબ્રહ્માંડનાયકપુરણબ્રહ્મશુંકર

વા, ધાર્યોછેશોશોક; જેનોઆકારબંધાયોતેજાય, નાશવંતસહુલોક. ૧૧ માટે
વિવેકવજ્રગ્રહીનેમોહગીરી, ચુરણકરોમહારાજ; આપનાગુરૂએજ્ઞાનકહ્યુંછે,
તેવીચારોઆજ. ૧૨ તમોસરવદેવનાદેવપરિબ્રહ્મ, આનંદમુરતીવેદ; માયાનો
સભ્રમહોયનતમને, એલીલાનાટકભેદ. ૧૩ તમથકીજાનકી અળગાંકયાંછે.
પ્રભાદીપનીજેમ; કનકકાંતીજેમસુર્યકીરણ, વળીદેહનેછાયાતેમ. ૧૪ તેકલ્પાં
તકાળેથાયનઅળગી, એમજાણોસીતાય; જગતપિતાજગદીશતમોછો, એછે
જગત્તનીમાય; ૧૫ એઇછાશક્તિતમારીશીતા, તેકેમથાયેદુર; જેદ્વૈતભાવઆ
રોપેતેને, જાણવાસુરખસુર. ૧૬ માટેશોકમુકીનેધીરજરાખો, હણોરાવણને
આજ; બંધીપડ્યાતેદેવછોડાવો, દુખટાળોમહારાજ. ૧૭ એમભોગીદ્રવણાં
વચનકહ્યાં, જેવાંવિવેકસિંધુરતન; તેસુણીનેરઘુપતીજોઇરહ્યાછે, કરીનેનીચું
વદન. ૧૮ ત્યારેવિભીષણેપોતાનોમીત્રી, મોકલ્યોહતોઅશોકવન; તેસીતાની
સુધજોઇનેઆવ્યો, જ્યાંબેઠાજુગજીવન. ૧૯ તેપ્રધાનશ્રીરઘુવરનીસાથેબોલ્યો
હરખીનેવાણ; સરવસભાસાંભળતાંકહેછે, સુણીયેપુરૂષપુરાણ. ૨૦ મહારાજસુ
ખીછેજનકનંદની, અશોકવનમોઝાર; ચાલેછેજટાગાનકરેછે, ચરીત્રતમારાંસા
ર. ૨૧ ત્યારેરામેવીભીષણસામુંજોયું, વચનસુણીનેતેહ; પછેવીભીષણકહેએ
વાતખરીછે, એમાંનહિસંદેહ. ૨૨ એમીત્રીનેમોકલ્યોતોમેં, જોવાકારણત્યાંહે;
તેક્ષેમકુશળતાજોઇસીતાની, પાછોઆવ્યોઆંહે. ૨૩ તેમાટેસુખીછેજનકનંદની,
અશોકવનમાંજાણ; એવાતજોકંઇજુઠીહોયતો, તમારાપદનીઆણ. ૨૪ એઇંદ્ર
જીતનીમાયાજાણો, મોહપામેજોઇલોક; હનુમંતેદીઠું એકરત્રીમ; મીથ્યાસરવેશોક.
૨૫ એવાંવીભીષણકેરાંવચનસાંભળી, હરખ્યાજુગદાધાર; સુમીત્રીસાહતક
પીઆનંદપામ્યા, વરત્યોજયજયકાર. ૨૬ વખાણ્યોવીશ્રવાસુતનેત્યાં, શ્રીમુખે
શ્રીરઘુવીર; અરેભાઇઆમહાદુખમાંતમો, આપીધારણધીર. ૨૭ એવીઇંદ્રજીતની
અટપટીમાયા, જાણીશ્રીરઘુનાથ; તેનામરણતણોવીચારજપુછે, ગ્રહીવીભીષણ
નોહાથ. ૨૮ અરેવીભીષણકહોએકેમમરશે, રાવણસુતબળવન, એવિદ્યાવંત
માયાવીઘણોછે, એચિંતામુજમન. ૨૯ વિભીષણકહેજોણેબારવરસ, તજ્યાં
હોયનીંદ્રાનેઅહાર; ચૌદવરસપાળ્યું હોયજેણે, બ્રહ્મચર્યનિરધાર. ૩૦ એવોપુરૂ
ષજોહોયઆસમે, અમોઘઇંદ્રજીત; તોતેનીસ્યેજીતેએને, તેથીમરેઇંદ્રજીત. ૩૧
વળીસુણોનાથએકવાતમર્મની, તેમઘેછેવીચાર; મેંચરચાજોવડાવીએની, હ
વડાંઆણીવાર. ૩૨ એકનીકુંભળાદેવીછેએની, ઇષ્ટમાતનીરવાણ; મેઘનાદ
બેઠાતેમંદિર, સાધનકરવાજાણ. ૩૩ તેનીકુંભળાનાદેવળમાંહે, કુંડરચ્યોછે
ત્યાંહે; મલીનમંત્રજપીહોમકરે, આપેઆહુતીતેમાંહે. ૩૪ તેકુંડમાંહેથીરથ
નીકળશે, અશ્વસારથીસહીત; તેરથપરઆરૂઢથશે, પછેનહીમરેઇંદ્રજીત. ૩૫

એચારવારજયપામીગયોવળી, હોમપુરણથશેઆજ; પછેકોઇથકીમેઘનાદ મરેનહિ, સત્યકહુંમહારાજ. ૩૬ માટેહોમતણોવિધ્વંસકરો, જઇઉતાવળાઆ વાર; વળીપુર્વેકહયોતેવોપુરૂષહોયતો, મરેરાવણનોકુમાર. ૩૭ વળણ. કુમા રરાવણનોમરે, જોહોયપુરૂષએવોધીરરે; એવાંવચનસુણીનેલક્ષ્મણસામુ, જો યુશ્રીરઘુવીરરે. ૩૮ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડે ઇંદ્રજીતસ્યની કુંભળારાધનેવિઘ્નાર્થે શ્રીરામવીભીષણસંવાદોનામચતુરવિંશો અધ્યાય ૨૪

અધ્યાય ૨૫.

રાગમારૂ. લક્ષ્મણસામુજોયુંરઘુનાથ, ત્યારેઉઠીનેજોડ્યાહાથ; બોલ્યાસુ મીત્રસુણોમાહારાજ, આપોઆજ્ઞામુજનેઆજ ૧ તમારીકૃપાયેનીરવાણ, આ જલેઉંઇંદ્રજીતનાપ્રાણ; લક્ષમણેવ્રતપાળ્યુંછેજેહ, રામજાણેછેસરવેતેહ ૨ માટે આજ્ઞાઆપીરઘુનાથ, લખમણનેશીરમુકયોહાથ; બતાવીઅસ્ત્રમંત્રનીજુકત, રૂદેચાંપીબોલ્યાસ્નેહેયુક્ત. ૩ કરજોઇંદ્રજીતવધકાજ, વહેલાવળજોજયપામી આજ; એવુંશુણીલખમણશીરનામી, ચાલ્યારામકૃપાબળપામી ૪ સાથે વિભિષણનેહનુમંત, મયંદશરભનેજાંબુવંત; કણસકેશરીદ્વીવીધનીઆદ, ચાલ્યાકપીકરતાસિંહનાદ ૫ પંથકઠણનીકુંભળાકેરો, તેદેખાડયોવિભિષણે નેરો; અંગદઉપરબેઠાસુમીત્ર. ઉડયાઆકાશેવિર્યવિચીત્ર ૬ થયાઆગળલંકા રાય, પુંઠસહુકપીચાલ્યાજાય; તેનીકુંભળાકેરેસ્થાન, સપ્તદુરગછેવજરસમા ન ૭ નગ્રબારણેગિરિમોઝાર, ઘણુંસૈન્યમુકયુંછેતેઠાર; રચ્યુંછેતેદેવળગિરિકો રી, તેમાંઆસુરીદેવીકઠોરી ૮ કરેઅનેકભુતરક્ષાય, તેઓળંઘીનેકપીવરજા ય; સરવેઆવ્યાદેવીનેભોવન, બેઠોદીઠોરાવણનોતન ૯ રકતોદકેકર્યુંછેસ્નાન, રક્તવસ્ત્રઅંગેપરીધાન; સપ્તશબપાથરીયાંત્યાંહે, વજરાસનકરીબેઠોતેમાંહે ૧૦ આપેઆહુતીવિપ્રનુંમાંસ, અસ્થિમાળાકંઠેઅવતંસ; મૃતસર્પવીંટયાછેમા થે દ્વિજદંતનોશરૂવોગ્રહયોહાથે ૧૧ તેણેહોમકરોકુંડમાંહે, મલીનમંત્રજપેછેત્યાંહે; થયોપુર્ણાહુતીસમેજ્યારે, રથઅરધોનીકળોત્યારે ૧૨ એટલેઆવીપહોચ્યા હનુમંત, પ્રાક્રમકર્યુંમહાબળવંત; પાછળભુતરહ્યાંતાંજેહ, પુંછઝાપટેઝુડયાતેહ ૧૩ કુંડઉપરવાયુતન, મોટાપરવતકરીયોપતન; કુંડવિધ્વંશકરીયોતેણીવાર, અગ્નિવીખરાયોનિરધાર ૧૪ રશભધરમતણોઅવતાર, તેણેપાત્રફોડયાંતેઠાર કુંડમાંહેકર્યાંમળમુત્ર, અકળાવ્યોઘણુંસતીપુત્ર ૧૫ પામ્યોખેદઇંદ્રજીતએવ, શું કોપ્યાઆજઆરાધદેવ; દીઠાવાનરકરતાવિરોધ, ત્યારેઉઠયોઆણીમનક્રોધ ૧૬ કરવામાંડયોકપીયેમાર, શૈલવૃક્ષનેમુષ્ટિપ્રહાર; મેઘનાદેમગાવ્યોરથ, બેઠોતે નીઉપરસમરથ ૧૭ સાથેલીધુંસૈન્યઅપાર, નિકુંભળાથીનિકળ્યોબહાર, દીઠા

લક્ષમણનેસૈન્યસહિત, રીશેરાતોથયોઇંદરજીત ૧૮ ત્યારે કરવામાંડયુંયુદ્ધ, ઇંદરજીતસુમીત્રીવીરૂધ; પામ્યારાક્ષસમરણઅપાર, થયોઅનેકકપીનોસંઘાર ૧૯ મુકેલક્ષમણજેજેબાણ, તેછેદેમેઘનાદપ્રમાણ; ઇંદ્રિજીતતણાશરજેહ, છેદી નાખેછેલક્ષમણતેહ ૨૦ થાયયુદ્ધસંઘારસમાન જુવેદેવચઢીનેવિમાન; કોપ્યો રાવણીકરીનેરીશ, મુકયાંઅનેકબાણતેહીશ ૨૧ લક્ષમણઉપરઅખંડધાર, ૨ વીઢાંકયોથયુંઅંધકાર; પછેકોપ્યા રામાનુજત્યાંહે, દીવ્યબાણમુકયાંરણમાંહે ૨૨ શરજાળછેદીતતખેવ, ભેદયુંરાવણીનુંતનએવ; થયોત્યારેસુરજનોપ્રકાશ કર્યોસકળનારાચનોનાશ ૨૩ વિવેકકરીનેજેમસંત, છેદીનાંખેક્રોધઅનંત; જ્ઞા નીઆત્મજ્ઞાનેતતકાળ, છેદેસંસારદુખનીજાળ ૨૪ એમપ્રકારેછેદ્યાસરસર્વ, ઉતા ર્યોઇંદ્રિજીતનોગર્વ; મુકેસાયકશેષવિશેક, એકનાંતેથાયઅનેક ૨૫ જેમકરતાંસુ પાત્રનેદાન, કીરતીવિસ્તરેમેરૂસમાન; કરતાંકુળવંતનેઉપકાર, જેમવિસ્તરેસુ જસઅપાર ૨૬ એમલક્ષમણેમુકયાંબાણ, તેણેજયકીધોનીરવાણ;પછેમુકયુંઅ નંતેઅગ્ન્યસ્ત્ર, મેઘનાદેમુકયુંપર્જન્યાસ્ત્ર ૨૭ ત્યારેપવનાસ્ત્રમુકયુંભોગીંદ્ર, સર પાસ્ત્રમુકયુંજીતઇંદર; મુકયુંગરૂડાસ્ત્રસહસ્ત્રવદન, પરવતાસ્ત્રમુકયુંસતીતન ૨૮ તવલક્ષમણેમુકયુંવજરાસ્ત્ર, ઇંદરજીતેમુકયુંશિવાસ્ત્ર; બ્રહ્માસ્ત્રમુકયુંસુમીત્રાતન તેશિવાસ્ત્રપમાડયુંપતન ૨૯ એમવીરબન્યોબળવાન, ઉતર્યાઅસ્ત્રવીદ્યાએસ માન; બન્નોચતુરશિરોમણીવીર રણપંડીતરણનાધીર ૩૦ વળણ રણધીરબ ન્નેયુધ્ધકરેજુવેદેવસંગ્રામસંવાદરે;પછેરાવણસુતકોપેચઢયોતેણેગાજીકર્યોસિંહ નાદરે ૩૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવા.નાટકધારાયાંયુધ્ધકાંડેઇંદરજીતલક્ષમણ સંગ્રામોનામપંચવિશોઅધ્યાય ૨૫.

અધ્યાય ૨૬

રાગઆશાવરી સિંહનાદકીધોઇંદ્રજીતે, કર્યોધનુષ્ટંકાર; પછેપંચશરસં ધાનકરીને, મુકયાતેણીવાર. ૧ વીજળીસરખાંચમાંકતાં, શુશવાડકરતાંજા ણ; જાણેફોડશેમંદારમેરૂ,એવાંતિક્ષણબાણ. ૨ તેણેઅંગભેદ્યુંસુમીત્રીનું, મર્મ વાગ્યાંજેહ; પણભોગીંદ્રનોઅવતારલક્ષ્મણસહનકીધાંતેહ. ૩ પછેબાંણનવમુ કયાંતદા, લક્ષ્મણેતેણીવાર; લેલાટફોડયુંશક્રજીતનું, ચાલીરૂધીરનીધાર ૪ ૫ છેવીકળથઇમેઘનાદકોપ્યો,લક્ષમણઉપરજાણ;ત્યારેવીભીષણધાયોતદા, કરગ દાગ્રહીનીરવાણ ૫ મેઘનાદબોલ્યોમર્મવાયક,નીતીનાંતેણીવાર;અરેકાકાકુળ લજાવ્યું, તમનેછેધિકાર ૬ તમોરામનેશરણેજઇ, કર્યુંબંધુકુળનાશન; એમાં રૂડાતમનેકોણકહેશે, જુવોવીચારીમન ૭ તમોકહેશોહુંશરણજઇને, થયોઅ મ્મરજાણ; વળીમોક્ષઅંતેઆપશે, એરામપુરૂષપુરાણ ૮ પક્ષઅંતેકોઅમરન થી, થાયબ્રહ્માદિકનોનાશ; વળીવૈરભાવેમોક્ષતે, પક્ષઆપેછેઅવીનાશ ॥ ૯ ॥

કરીઝાંખીકીરતીકુળતણી, નવકર્યોજશલવલેશ;ઘણુજીવ્યાતેણેશુંથયું, જેવો
વ્યંઢળકેરોવેશ ૧૦ પછેક્રોધકરીકોડંડતાણ્યું, કહીવચનવીપરીત; તેગદાઉડા
ડીકરથકી, શરમુકીનેઇંદ્રજીત. ૧૧ પછેવીભીષણુનારૂદેમાં, પંચબાણમાર્યાંપ્રૌ
ઢ; તેમર્મમાંવાગ્યાંતદા, ત્યારેથઇરહયોદીગમુઢ ૧૨ ત્યાંવીકળથઇવીભીષણુ
પડયા, ત્યારેધાયોજાંબુવાન; એકમુષ્ટીમારીબળકરી,તેવાગીવજરસમાન ૧૩
રાવણીનોરથકર્યોચુરણુ, અશ્વસારથીસહીત; તેવીકળથઇપૃથવીપડયો, ઉભો
થયોઇંદ્રજીત ૧૪ ત્યારેએકેકાળેકપીસરવે, કરવામાંડયોમાર; થાયવૃષ્ટીતરૂપાષ
ણુની, વળીમુષ્ટીનેપદપ્રહાર ૧૫ પણુંઇંદ્રજીતપરાક્રમીરણુ, પંડિતચતુરસુજાણુ
નીવારણુકરતોસરવનેમુકી, ચારેપાસેબાણુ ૧૬ આકાશમારગઉતપત્યોગયો,
મેઘમંડળજ્યાંહે; યુદ્ધકરવાલાગ્યોત્યાંજઇ, મુકેબાણુરહીનભમાંહે ૧૭ ત્યારેલ
ક્ષમણુનેલેઇસ્કંધઉપર ઉડયામારૂતતન; યુધકરવાલાગ્યાનભજઇ, રહીઊંચા
સતજોજન. ૧૮ ઇંદ્રજીતઊંચોબારયોજન. રહ્યાંશતયોજનહનુમંત; ત્યાંથકી
લક્ષ્મણુયુદ્ધકરે, મારતાબાણુઅનંત. ૧૯ શરમારશહનથયોનહિ, ઉતર્યોધરા
ઇંદ્રજીત; ત્યારેપૃથ્વીઉપરઆવિયા, હનુમંતલક્ષ્મણુસહિત. ૨૦ બેવીરનાત
નમાંહેચોટયાં, સોભતાશરજેમ; જાણેકળાકરનાપીંછવાં, ગિરીપરતરૂવરતેમ
૨૧ પછે લક્ષમણેએકદીવ્યશર, કાઢીકર્યોસંધાન; શિવનેત્રકેરોઅગ્નિજેવો
દીવાકરમધ્યાન. ૨૨ મંત્રન્યાસયુક્તકર્યોતદા, થયો વજરભુતઅખંડ; છેમુદ્રાં
કીતરામનામનો, તેચઢાવ્યોકોડંડ. ૨૩ લક્ષ્મણે મનચીતવ્યું, હોયબ્રહ્મપુરણુ
રામ; શુદ્ધચૈતન્યસનાતન, માયાપતિપુરણકામ. ૨૪ એકપત્નીવ્રતસુરજવં
શી, હોયરઘુવરઆજ; તોઇંદ્રજીતમરજોહવે, આબાણથીમહારાજ. ૨૫ હુંનિ
રાહારીબ્રહ્મચારી, બારવરશપર્યંત; રઘુવીરચરણુઆશક્તિહોયતો, આવજો
એનોઅંત.૨૬ હોયસતિસીતાસાધવીવળી, દાસઅનીન્યહનુમાન, તોઇંદ્રજીત
નુંશિરછેદાજો, આવજોઅવશાન. ૨૭ એવુંકહીઆકર્ણસુધી, ખેંચીયુંનારાચ;
પછેમુકયુલક્ષ્મણેત્યાં,વીજળીસરખુસાચ.૨૮ ઝળકેમુખેચળકેપુંખે,સુશવાડક
રતુંજાણ;સહુદિશાઓદીપાવતું,ધનુષથીછુટયુંબાણ.૨૯ ઇંદ્રજીતેજાણ્યુંમારશે,
એબાણમુજનેઆપ;તેછેદવાસામુચઢાવ્યું,બાણતિક્ષણચાપ. ૩૦ એટલેશરલ
ક્ષમણુતણો, આવીનેવાગ્યોત્યાંહે; એકભુજસહિતશિરછેદીયું, તેપડયોપૃથ્વી
માંહે. ૩૧ તેભુજપડયોપુરમાંજઇ, શીરઉછલ્યુંઆકાશ; નભમાંભમીનેપડયું
પાછું, કમળવદનપ્રકાશ. ૩૨ તેપડતાંઝીલ્યુંશરભવાનર, લીધુંછેકરમાંહે; મે
ઘનાદપામ્યોમરણુએમ, જયકારવરત્યોત્યાંહે.૩૩ પુષ્પવૃષ્ટીકરીદેવે, લક્ષ્મણુઉ
પરજાણ;દુંદભીકેરાનાદકરીને,બોલેજયજયવાણ.૩૪ રઘુવીરચીંતાકરેછેકહેસુ
ગ્રીવઆગળવાત;વડીવામથઇકેરઆવ્યોનહિ, એરણુથકીમુજભ્રાત.૩૫ ઇંદ્રજી

એવણું બળીયોછે, મુજબાળસકોમળવીર; સુગ્રીવકહેચીંતાનવકરશો,રાખો મનમાંધીર. ૩૬ મણુહમણાંલક્ષમણઆવશે, જયપામીનેમહારાજ;એટલેલક્ષ મણુકપીસહીત, આવ્યાકરીનેકાજ. ૩૭ ઇંદ્રજીતસાથેયુદ્ધકરીઘણુ, થયાશ્રમી તસુમીત્ર; આવતાજોઇનેઉઠીયા, રઘુવીરપુન્યપવિત્ર. ૩૮ લક્ષમણેઆવીશીશ નામ્યું, રામનેતેણીવાર; રઘુવીરેચાંપ્યાહ્રદેશુ, ગદગદથયાછેઅપાર. ૩૯ ઇંદ્ર જીતકેરોવધકર્યો, શરભેદેખાડયુંશીષ; પછેસભાકરીસુક્ષેણપ્રત્યે, બોલ્યાશ્રી જુગદીશ.૪૦ અરેસુક્ષેણલક્ષમણને, કંઇકરોઔષધઆજ; પછેરામઆજ્ઞાથકી વધદે, કર્યુંરૂડુકાજ. ૪૧ સાવધાનલક્ષમણનેકર્યા, દ્રઢથયુસર્વેઅંગ; પછેસુવે લુયેસભાકરીને, બેઠાછેશ્રીરંગ. ૪૨ વળણ. શ્રીરંગબેઠાસભાકરી, કપીસેવાક રેસુખભેરરે; હવેઇંદ્રજીતનોભુજપડયોપુરમાં, તેનીશીથઇપેરરે. ૪૩ ઇ. રા. સંમતવા. નાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેલક્ષમણેનઇંદ્રજીતહનનંનામપડવિંશોઅ. ૨૬

અધ્યાય ૨૭

રાગકાફી. લક્ષમણવિજયકરીનેઆવ્યા, ઇંદ્રજીતનુંમસ્તકલાવ્યા, તનભુ મિપડયું રણજ્યાંહે, ભુજઉડીઆવ્યોપુરમાંહે. ૧ ઇંદ્રજીતનું આમણુંજેહ, મ ણીબંધે રચ્યુંછેતેહ; આવીતેચોકમાંપડયોહસ્ત, અલંકારસહિતસમસ્ત. ૨ અંગનાઇંદ્રજીતનીત્યાંહે,તેસુલોચનામંદીરમાંહે; શેષનાગતણીએકુમારી, સુંદ રીરૂપશોભાસારી. ૩ પરમસતીશિરોમણમેરી, ગુણલાવણ્યસાગરલેરી; જેનું રૂપજોઇરતીલાજે, ઉપમાનથીએનેકાજે,૪ એનોજોઇનેસુંદરતાવેશ, મોહપામે મોટામુનેશ; કામદેવનેકામઉપજાવે;ચંદ્રચંપકકનકલજાવે. ૫ અંગનોજેસુવા સમેહેકે, એકકોશસુધીબહેકે;જેનૈષધરાયનીરાણી, કાવ્યમાંદમયંતીવખાણી ૬ તેપણશેષકન્યાસમનાવે, એવીરાવણસુતવધુકાવે; મીનાકારીમેહેલમાંબા બી, હેમહીંડાળેબેઠીરૂપાળી.૭ અંગનાઅળકેઅલંકાર, જાણેવિદ્દુતનાચળકાર; વિધુવદનીકલંકરહિત, મુખકમળસુહાસ્યસહિત. ૮ દેવગંધર્વકિન્નરકુંવરી, એવીઅનેકછેપાસેકીંકરી; તેસુલોચનાનીત્યમેવ, અહોરાત્રીકરેછેસેવ. ૯ કિ ન્નરકન્યાઓશચીસમાન, કરેમધુરસ્વરેથીગાન; કોવજાડેવીણાનેમૃદંગ, કોઇ શણગારસજતીઅંગ. ૧૦ કોસખીસનમુખઝુલાવે, કોઇવાતકરીનેરીઝાવે; કો ઇચામરવીંજનયોગ, કોસખીઆપેઉપભોગ. ૧૧ પારીજાતનાંપુષ્પજલાવે, સ ખીહારગુંથીનેપહેરાવે; એમઆનંદમાંસુલોચન; બેઠીપતિપદશુંજેનુમન. ૧૨ તેસમેઇંદ્રજીતનોહસ્થ, ચોકમાંપડયોઆવીતટસ્થ; વીખબિંદુસુધામાંજેમ, પ ડેઆવીથયુછેતેમ. ૧૩ દાસીયેઆવીજોયુત્યાંહે, દીઠુંવિપરીતચોકજમાંહે; તે સેકહ્યુંસતિનેઆવી,બાઇઆજખુટયુંતમભાવી. ૧૪ આકાશમારગથીઅસ્ત, પડયોઆવીસ્વામીનોહસ્ત; આપણાચોકમાંહેએહ, પડયોહવડાંમેંદીઠોતેહ.

૧૫ એવું સુણતાંપડીછેફાળ, બેહેબાકળીઉડીબાળ; રત્નપાદુકાપહેરીપાય; ઝ
ળકેચીરજાણેચપળાય. ૧૬ બેસખીનેસ્કંધેધરીપાણી, ચાલીબારણેઆવીરાણી
જુવેતોચોકમાંપડયોહાથનિશ્ચેઓળખ્યોએકરનાથ ૧૭ પંચમુદ્રીકારત્નખચી
ત,મણીકંકણબાજુસહીત; ઓળખીહસ્તતેશુલોચના; આવીમુર્છાપડીરેઅંગ
ના.૧૮ થઇશુચેતકરંતિવિલાપ, પછાડેપૃથ્વીપોતાનુઆપ; કરેતાડણશિષનેરૂદે.
શોકરૂદનકરંતીવદે. ૧૯ જાયલોભીનુંસરવસ્તધન, થાયમછવિયોગજીવન;એ
મકંથવિયોગેતેનાર,શેષકન્યારૂવેછેઅપાર.૨૦ સસહુખીયોયેશીખપમાડી,સાવ
ચેતકરીનેબેસાડી;સ્વામીનોભુજલેઇનીરધાર, ચાંપ્યોરૂદયાશુતેણીવાર. ૨૧ ક
હેછેરૂદનકરંતીભામ,હાહાનાથઆશુ કરયુંકામ; પુરણબ્રહ્મસનાતનરામ, હતી
જીતવાનીમોટીહામ. ૨૨ તેરામનેસમરપ્યાપ્રાણ,તમોઇછયુતમારૂકલ્યાણ; પા
મ્યાપ્રાણપતિકેમમર્ણ, હવેહુંરહીશકોનેશર્ણ. ૨૩ વરતમાનમરણનુંકાજ, લ
ખીદેખાડોમુજનેઆજ; પછેખડીયોકાગળનેકલમ પાસેમુકયાંલખોથયુકેમ.૨૪
કોનેમાર્યાતમનેકંથ, કરઆવ્યોતેઆકાશપંથ; ત્યારેશરીરરહ્યુંછેકયાંહે, લખી
દેખાડોકાગળમાંહે. ૨૫ જોહુંશુદ્ધપતિવૃતાહોય, લખજોમુજસત્યથીસોય; ત્યા
રેચૈતન્યથઇકરત્યાંહે, ગ્રહીકલમલખ્યુપત્રમાંહે. ૨૬ જેથયુરણમાંવૃત્તાંત, તેલ
ખ્યુસહુભાગીનેભ્રાંત; હોમવિધ્વંસયુદ્ધવિસ્તાર, લખ્યુપ્રથમતેપત્રમોઝાર. ૨૭
હેપ્રિયેજેશુતશુમીત્ર, મહાતપસ્વીનેપુન્યપવિત્ર; નિદ્રાજીતલક્ષમણનિરાઆહા
રી, શુદ્ધસતવાદીનેબ્રહ્મચારી. ૨૮ તેલક્ષમણેછેદ્યુમુજશિષ, લેઇગયાંજ્યાંછેજુ
ગદીસ; રણમાંપડયુંછેમુજતન, પૃથ્વીઉપરથઇનેપતન. ૨૯ અહીંઉડીનેઆ
વ્યોએકભુજ, વરતમાનજણાવાતુજ;હુંઓળંધ્યોમાયાનદીવાટ,પેલીતીરેજે
ઉછુંતારીવાટ. ૩૦ સ્વદેહેગયાવિભિષણશર્ણ, હુંગયોદેહત્યાગીનેતરણકર્યાભિ
ત્રમેંશ્રીજુગદીશ, મુકીકપણતાઅરપ્યુંશિષ. ૩૨ માટેઆદુખરૂપસંસાર, તજી
રામશરણગયોનાર; રામચરણેરહેતાંટલ્યુદુખ, હુંપામ્યોછુંબ્રહ્માનંદશુખ. ૩૨
એમહસ્તેલખીઘણીવાત, વાંચીનેસ્રીકરેઆંશુપાત; તેસમેપશુપંખીસર્વ. રોવા
લાગ્યાતજીનેગર્વ. ૩૩ ત્યારેસખીયેકર્યોપ્રતિબોધ, જેથકીટળેશોકવિરોધ; પછે
સ્વામીતણોકરજેહ, શુખાસનમાંહેમુકયોતેહ. ૩૪ સાથેપત્રમુકયોતેમાંહે, પો
તેઘોડીઉપરચઢીત્યાંહે; કરવાસ્વામીસાથેસ્હગવન, શીશલેવાચાલીશુભમન.
૩૫ સંગેચાલેઅનેકવેત્રધાર, આવીરાવણનીસભામોઝાર; જ્યાંબેઠોછેસિંહાસ
નરાય, ત્યાંઆવીસુંદરીલાગીપાય. ૩૬ વળણ. પાયેલાગીસ્વશુરને, આવીશુ
લોચનાતેણીવારરે; સ્વામીતણુવરતમાનકહીને, રૂદનકરતીઅપારરે. ૩૭ઇ
તિશ્રીરામચરિત્રેસંમવવા. નાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેશુલોચનરૈકોનામસપ્તવીશો
અધ્યાય. ૨૭

અધ્યાય ૨૮

રાગવેરાડી. સુલોચનાએશીશનમાવીનેકરવામાંડયુંરૂદન, ત્યારેરાવણ મહાદુખપામ્યોજોઇનેબોલ્યોદીનવચન. ૧ અરેસતિકુળદીપકદેવીતુકેમરૂએક હેથઇસ્વસ્થ,ત્યારેસુલોચનાએદેખાડયોતતક્ષણુસ્વામીનોપત્રનેહસ્ત.૨ જ્યારે શક્રજીતનુંમરણસાંભલ્યુંવિકળથયોદશશીશ, મુર્છાઆવીથયોઅચેતનપૃથ્વી પડયોઅસુરીશ. ૩ પછેસાવચેતથઇધાડેસ્વરથીરોતોરાવણરાય, તેસમેહાહા કારજવરત્યોકવીયેતેનવકહેવાય. ૪ સભાસર્વેત્યાંરોવાલાગીદશમુખકરતોવિ લાપ, વીશનેત્રથી આંસુચાલેપૃથ્વીપછાડેઆપ. ૫ અરેદૈવતેંઆશુંકીધુંગયો પાટવીપુત્ર, ઇંદ્રજીતજતાંહવેસર્વેગયુંમહારૂઘરસુત્ર. ૬ અરેપુત્રતુજબળમાટેમે કર્યુંરામશું વેર, આજબેલ્યભાગીગઇમારીવરત્યોમોટોકેર. ૭ મેંજાણ્યુંમારેઇંદ્ર જીતનેકુંભકરણબળવાન, તોકોણમાત્રએરામલક્ષમણજોકાળનાઝાલેકાન. ૮ ચુંલંકાનુરાજ. ૯ અરેપુએબેપાંખોતુટીગઇમારીઅપંગથયોહુંઆજ,મહારાજી બ્યાનેતિક્કારછેહવેબુડત્રમુનેમુકીગયોએધટેનહીનીરવાણ,મેંજાણ્યુંહોતતોતુજ સાટેહુંઆપતમારોપ્રાણ.૧૦ એવેસમેત્યાંમંદોદરીઆવીતાડનકરતીતન,અન્ય રાણીયોઆવીમળીસહુકરતીશોકરૂદન.૧૧ રાણીમંદોદરીપુત્રસંભાળીનેકરતી વિવિધવિલાપ,અરેદૈવમુનેકરીવાંઝણીશુંપુર્વેકરયુંહશેપાપ.૧૨ મેંઆચર્યાનહી હોયજપતપપુરણકર્યોહશેપંક્તિભેદ, કુશબ્દકહ્યાહશેસાધુનેશિવવિષ્ણુનીધાક રીવેદ. ૧૩ કેહરીકીરતનમાંભંગકર્યોહશેહરણકર્યોપરલાભ, કેસાધુસતીનેશીષ જકુડાંઆળચઢાવ્યાંઆભ. ૧૪ કેક્ષુધારથીનેભુખ્યોઉઠાડયોભોજનકરતાંજાણ, કેનિર્મુખકાઢયાઅતીથીમેંગુરૂદ્રોહકર્યોનિર્વાણ. ૧૫ તેપાપેકરીનેહુંદુખપામીદૈ વકોપ્યોનિરધાર,ઇંદ્રજીતજેવોપુત્રમુનેહવેકયાંથીમળેસંસાર.૧૬ એમકહીપછેસુ લોચનાનેભીડીરૂદયામાંહે,તેહસમાનાશોકરૂદનથીપૃથવીકંપીત્યાંહે. ૧૭ ત્યારે રૂદનકરતાંશેષકન્યાકહે,આણીઆપોમુનેશીષ; મહારેસ્વામીસાથેસ્હગવનકર વા,વિલમથાયઆદીશ.૧૮ ત્યારેરાવણક્રોધકરીનેકહે,અલ્યાચાલોજોધઅપાર; સત્વરલાવીએપુત્રનુંશીરકરી, રામલક્ષમણનોસંહાર. ૧૯ અથવાહુંત્યાંમરણ જપામુ, જાઉપુત્રનીપાસ; ઇંદ્રજીતજતાંમારેકાંઇનઉગર્યું, નિષ્ફળથઇસહુઆશ ૨૦ એમરાવણક્રોધકરીનેકહેછે, મહાદુખીયોથઇજાણ; ત્યારેસુલોસુનાનીસા થેબોલી, રાણીમંદોદરીવાણ. ૨૧ અરેબાપજાતુંરામનીપાસે, લાવ્યમાગીને શીષ; નિસ્ચેતુજનેઆપશે, છેદયાળુશ્રીજગદીશ. ૨૨ ધરમધોરીધરભકતવ ત્સળ, પ્રભુકરૂણાસિંધુઉદાર; દિનબંધુશરણાંગતત્રાતા, દશરથરાજકુમાર. ૨૩ એકપત્નીવૃતજનકીજીવન, અવરતેમાતસમાન; એકબાણએકવચનસત્યની ધી,એવાછેભગવાન. ૨૪ તેરામનાંતુંદરશનકરજે, અંતસમેશુભમાય; એજ

ન્મધર્યાનોપરમલાભછે, જેથકીબંધમુકાય. ૨૫ વળીરામનીપાસેપરમભક્તછે સુગ્રીવજાંબુવંત; ન્યાયસીંધુવિભીષણનેઅંગદ, અનિન્યદાસહનુમંત. ૨૬ એસરવેરામભક્તમાટે, તુનેનહીકરેકોઅંત્રાય; માટેકુળવધુસુખેથીશીષલાવ્ય તુંજાયજઇરઘુરાય. ૨૭ એવુંવચનસુણીનેસુલોચના, બોલીરાવણપ્રત્યેવાણ; જેપરસતીનોઅભીલાશકરે, તેનુનહીથાયેકલ્યાણ. ૨૮ એમકહીપછેચાલીત્યાં થી,હસ્તધરીસુખાશન; આગળપાલખીપુઠેઅશ્વની, ચઢીચાલીશુભમન. ૨૯ વિદ્વજનબ્રહસ્પતીજેવાવિચિક્ષણ, સાથે લીધાતેહ; સહસ્ત્રદાશીયોજોડશુવેલુ યે, આવીશુલોચનાએહ. ૩૦ જેમઆવેવિશ્રાંતીસંતગ્રહે, એમઆવીશેષકુમા રી; પછેઘોડીઉપરથીઉતરીચાલી, હંસગમનતેનારી. ૩૧ ત્યારેઅનેકવાનર વેષ્ટીતબેઠા, રામલક્ષમણબેવીર; ત્યાંકપીઆવીનેકહેવાલાગ્યા, શુણીયેશ્રીરણ ધીર. ૩૨ જુવોમહારાજસીતાજીઆવ્યાં, એપેલાંનીરવાણ; રાવણેભયપામી નેત્યાંથી, મોકલીદીધાંજાણ. ૩૩ એવાંવાનરકેરાંવચનસુણીને, બોલ્યાઅયો દ્યાઇશ;ભાઈસીતાનુમુખનહીદેખીયે, જ્યાંલગીજીવેદશશીશ. ૩૪ તેઆવતી જોઇનેરામેપુછ્યું, વિભીષણનેનિરધાર; ત્યારેલંકેશેઓળખીઇંદ્રજીતવધુ, રૂદ નકરયુતેણીવાર. ૩૫ નેત્રેજળગદગદકંઠેથી, બોલ્યાવિભીષણવાણી; શુણો મહારાજએશેષનીકન્યા, ઇંદ્રજીતનીરાણી. ૩૬ એસતીકેરૂનામજલેતાં, બળી જાયસર્વેપાપ; એસ્વામીતણુંશીરલેવાઆવી, સ્વહગમનકરવાઆપ. ૩૭ જે નાપદઅંગુષ્ટરવિકિરણપડેનહી, નપામેદરશશુરરીત્ય; તેરણમાંશીરલેવાઆ વી, એદૈવગતીવીપરીત. ૩૮ એમકહીનેવિભીષણરોયા, વિસ્તારીસતીગુણ ખ્યાત; એટલેઆવીશુલોચના, લાગીરામચરણસાક્ષાત. ૩૯ સાષ્ટાંગકરીનેપ ડીપ્રભુના, પદસીંચ્યાઅશરૂધાર; શુલોચનાપ્રભુનેપાયેશીર, મુકીરહીઘણીવા ર. ૪૦ ત્યારેકરૂણાવચનબોલ્યાશ્રીરઘુપતી, ઉઠહવેહેમાત;અક્ષયસુખહુંઆપુ તુને, જેમાગેતેસાક્ષાત. ૪૧ પછીઉઠીશુલોચનાસનમુખઉભી,બેકરજોડીનારી; નખશીખરમુરતીરામચંદ્રની, ધ્યાનમાંહેઉતારી. ૪૨ વળણ. ઉતારીમુરતી ધ્યાનમાં, તેરાખીરદયેમોઝારરે; પછેગદગદકંઠેસ્તુતીકરતી, શુલોચનાતેણી વારરે; ૪૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેશુલોચના યાંશ્રીરામસામીપ્યાગમનંનામઅષ્ટવીસોઅધ્યાય. ૨૮

અધ્યાય ૨૯.

દોહા. ચઢીવીમાનસુરસકળનભ, રહ્યાજુવેધરીધીર; સુલોચનામધુરેસ્વ રે,સ્તવતીશ્રીરઘુવીર. છંદભુજંગીનીદેશી. જયજયરામરઘુવીરવીશકંઠમિત્રા રમાનાથેરઘુનાથરાજીવનેત્રા; ચાલકચક્રમાયાચપળચારૂગાત્રા, જીવનજાનકી નાથજનકજમાત્રા. ૧ નમોનીરગુણમયંગુણઅગારં, નમોવિશ્વહેતુઅહેતુઅ

પાદ; નમોવિશ્વવ્યાપીવીશ્વંભરવિધાતા, નમોવિશ્વતનુવીશ્વપતીવીશ્વત્રાતા. ૨ નમોસુદ્ધચૈતન્યસાક્ષીપ્રકાશં, નમોઇંદ્રીયાતિતસહુક્ષેત્રવાસં; નમોજ્ઞાનગમ્યં પરાપારરુપં, અજંશાશ્વતંબ્રહ્મવેદસ્વરૂપં. ૩ સૃષ્ટીઉદભવંપાળસંહારકારં, વીવીવીષ્ણુશીવરૂપત્રીગુણુંગધારં; લીલાવીગ્રહંસચ્ચીદાનંરૂપં, અવીછીનઆદીઅખંડઅનુપં. ૪ જનકજાપતીશ્રીપતીભુપવીરં, નમુદશરથીરામરણુરંગધીરં; નમોભક્તચિંતામણીકામધેનુ, શ્ચરણસુરતરૂમહાત્મએઅપ્રમેનુ. ૫ ભુતળઅવતર્યાચતુર્વ્યુહચાપપામી, વનમાંનીકળ્યાદેવનુદુખજાણી;જાતુધાનયણવાઅભયભક્તકરવા, નિગમધરમધરવાભુમીભારહરવા. ૬ દૈવીતારવામારવાદુષ્ટપાપી, પુન્યશ્લોકકીરતીરહીવિશ્વવ્યાપી; ઘનશ્યામતનકામકોટીવિરાજે, સોભામુખનીજોઇનેકંજલાજે. ૭ મુગટરત્નહીરાખચીતશીશશોહે, તીલકકેસરીભાળમાંમનમોહે; કુંડળકરણમણીજળહળજ્યોતસારી, જાણેશેવતાએજરૂપેતમારી. ૮ કેયુરકંકણમેખળાસુત્રરાજે, અંગદમુદ્રિકામુક્તનીમાળભ્રાજે; સોહેપીતઉપવીતનેપીતવાસં, વીધુરશ્મીજેવીમુખેમંદહાસં ૯ અભયસુખદાતાસુબાહુઅજાનુ, દહનદુખઅજ્ઞાનભાનુક્રષાનુ; ચરણચારૂસકુમારનખચંદ્રવેષા, ધ્વજાવજરઅંકુશયવઆદીરેખા. ૧૦ હરેપીરપદતીરસરજ્યુવિહારી, પાવનપદરજેવિપ્રનીનારતારી; કર્યુંઅંગ્રાજળપાનતેવારવારં,તેણેઉધર્યુંદુષ્ટકુળકર્ણધારં. ૧૧ જેથીવનચરીદુખસંસારવામી, એવાચરણનુંશરણહું આજપામી; સદાલાલીતંજેરમાસેવ્યમાનં, કરીએકઆશેધરેજોગીધ્યાનં. ૧૨ ગીરીશૈલવનસરીતાવીરાજં, કરીપુનીતભરૂપદપદેતીર્થરાજં; ધર્યોદેહગોસુરદ્વિજહેતકારી, કીરતીવિસ્તરીવિશ્વમાંદોષહારી. ૧૩ સનકવાગીશનારદશેશીશાનં, વિશદવિક્રમતેકરેગીતગાનં; મુનીસિદ્ધયોગીલીલારૂપધેયં, મંગળમુજવળશિવસદાનામગેયં. ૧૪ રાખોચરણશરણમુનેરામચંદ્રં; પ્રભુપાહીમાંપ્રણતજનરાઘવેંદ્રં; પુરોદીનજનકામનાપુર્ણકામી, સદારામચરણેનમામીનમામી. ૧૫ દોહા ગુણસાગરનાગરનિપુણ, ધર્મસત્યવ્રતધીર; અખિલશોકસંકટહરણ, જયજયશ્રીરઘુવીર. ૧૭ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકભાષાયાંયુદ્ધકાંડસુલોચનયાકૃતાશ્રીરામસ્તુતીર્નામએકોનત્રીશોઅધ્યાય.

અધ્યાય ૩૦.

રાગધન્યાશ્રી. સુલોચનાકહેછેસુણોમહારાજજી,શરણાંગતનીનુપ્રભુરાખોલાજજી. આજહું પામીતમદરશનજી, તેણેકરીછુટીત્રિદેહનાબંધનજી; ૧ ઢાળબંધનછુટીદેહનુંહવેશીર, આપોમુજસ્વામીતણું; સહગવનકરવાપતિસાથે, મુનેવિલમાથેછેઘણું. ૧ વરતમાનજાણ્યુંનાથનું, પંચપ્રાણતાતક્ષણગયા; પ્રાણદેહનીસિતશીરમાગવાઆવીતે, આપોકરીનેમાયા. ૩ એવું સુણીપ્રસન્નથયા

રઘુપતિ, ધન્યશેષકન્યાસાધવી; સઉસ્ત્રિયોમાંરત્નરૂપછે, જેમનહિયોમધેજાન્હ
વી, ૪ ત્યારેસુગ્રીવજાંબુવાનકહેએને,આપોશીરમહારાજ;એસતીપરમપતિવ્ર
તાછે,સઉસ્ત્રિયોશીરતાજ. ૫ રઘુવિરકહેભાઇતેકેમજાણ્યું, જેશીરલાવ્યાઆઠા
મ; ત્યારેસુલોચનાકહેકહુંજથારથ, સુણોપુરણકામ. ૬ એકહસ્તપતિનોપડયો
આવીમુજચોકમાંનિરધાર; તેણેરણતણુવર્તમાનસરવે, લખ્યુંપત્રમોઝાર. ૭ તે
માટેમુનેમાલમથયું, શીરલાવ્યાઆણેઠાર; મુનેઆપોજાઉસમાગમે, રઘુપતિપ
રમઉદાર. ૮ હુંઅયાચકયાચવાઆવી, પ્રભુજાણીઆજ; અનાથનાથઅવધપ
તિઆજ, રાખોમારીલાજ. ૯ એમકહીતદારઘુવીરને, દેખાડિયોભુજપત્ર; સ
રવેસભાતેદેખતાં, આશ્ચર્યપામ્યાતત્ર, ૧૦ અમનેપતિજપડેનહિએમ, કપીસઉ
કહેવાણ; એમૃતકહસ્તેપત્રલખિયો, મનાયેનહિજાણ. ૧૧ માટેઅમોકહીયેસત્ય
એ, મસ્તકકરેજોહાસ; તોવાતસાચીમાનીએ, અમનેઆવેવીશ્વાસ. ૧૨ ત્યારે
રામકહેભાઇસિત્યછે, એપત્રકેરીવાત; એસતીતેશુંનવકરે,એનોમહીમાઘણોવિ
ખ્યાત. ૧૩ પછીરામઆજ્ઞાએસુગ્રીવેઆપ્યુંમસ્તકતેણીવાર,સુલોચનાયેરૂદેચાં
પીરૂદનકીધુંઅપાર. ૧૪ ચીરનોપાલવપાથરીને,મુકયુંતેમાંશીશ;પછીબેકરજો
ડીસ્તુતીકરે, સુલોચનાતેદીશ. ૧૫ હેપ્રાણવલ્લભપ્રાણજીવન,રાખોમારીલાજ;
એકવારહાસકરોપ્રભુ, જેમસભાદેખેઆજ. ૧૬ ક્ષમાકરોઅપરાધમારો,સ્નેહધ
રોમુજસાથ; કીંકરીજાણીદયાઆણી, દોષટાળોનાથ. ૧૭ ચતુરશિરોમણીસ્વા
મીમારાઅતુળબળગુણકર્મ; દેખાડોઆજરામને, મારોપતિવૃતધર્મ. ૧૮ એ
મઘણાંવચનસતિયેકહ્યાં, પણહસ્યુનહિશીરતેહ; સુલોચનાકહેશુંકરૂંહું, પ્રથ
મચુકીએહ. ૧૯ જોતેડાવતમુજપિતાનેતો; કરતઆવીસાર; નવમરણપામતપ્ર
ભુકરતતે, શત્રુનોસંહાર. એવુંકહેતામાંશીરહસ્યુખડખડ, કમળવદનપ્રકાશ;
જમણુનેત્રઉઘાડીનેતે,જુવેચારેપાસ.૨૧ ઇંદ્રજીતકેરૂમસ્તક,હસ્યુંજેણીવાર;આ
શ્ચર્યપામ્યા સરવકો, કપી સહિતજુગદાધાર. ૨૨ સુગ્રીવેપુછ્યુ રામને, ક
હોકૃપા કરી મહારાજ; શુંવચનએસતિયે કહ્યું જેહસ્યુમસ્તક આજ. ૨૩
રઘુવીર કહે એણે કહ્યું યુદ્ધમાં, તેડાવત મુજતાત; તેશેષસાહેકરતતારી
તો, કયએમરણનવથાત. ૨૪ તેશેષનોઅવતારલક્ષમણ, એણેમારિયોઇંદ્રજી
ત; તોશાહેએશુંકરતમારી, જેણેકર્યુંવિપરીત. ૨૫ તારાપિતાએમાર્યોમુજને,
શેષજેકહેવાય; એમજાણીઇંદ્રિજીતનુશીર, તેહસ્યુએઅભિપ્રાય, એવાંવચનસુ
ણીરઘુવીરનાં, લાગ્યુંલક્ષમણજીનેદુખ; રોમાંચિતગદગદથયા, કરમાયુકોમળ
મુખ. ૨૭ એમસુમીત્રીનેમોહમાયા,વ્યાપીતેણીવાર; સુલોચનાનીસામુંજોઇરૂ
એ, આંખેઆંસુધાર. ૨૮ રૂદનકરતાકહેલક્ષમણ, સુણોશ્રીરઘુરાય; જમાત્રને
મેંમારીયોએઘણોકર્યોઅન્યાય. ૨૯ રામકહેભાઇક્ષત્રીનોછે, ધરમજેસંગ્રામ; ર

ણુમાંહણેપુત્રપીતાને, નગણેસંબધતેઠામ. ૩૦ વળીઅનીત્યદેહનોધર્મછે, તેની રચેથાયેનાશ; માટેશોકનકરીયેવીરમારા, ધરીયેજ્ઞાનપ્રકાશ. ૩૧ તોયલક્ષમણ છાનારહેનહી, જોઇસુલોચનાનુમુખ; ત્યારેરઘુપતીગદગદથયા, લાગ્યુંલક્ષમણજીનુંદુખ. ૩૨ જળભરાઇઆવ્યુનેત્રમાં, બોલ્યારામકરૂણાવાણ; અરેસતી તારાસ્વામીને, હુંજીવાડુંનીરવાણ. ૩૪ રચીઆપુબીજુંનગરલંકાં, તેમાંરહોજઇ આજ; સહસ્ત્ર કલ્પલગી સ્ત્રી પુરૂષ, તમો કરો નિરભે રાજ. ૩૪ એમ પ્રસન્ન થઇપ્રભુયેકહ્યું, ત્યારે બોલી સુલોચન; આજતમારાચરણનું, દરશન પામીપાવન. ૩૫ ફરીઆવોજોગમળેનહિ, અંતસમેશ્રીભગવાન, હવે શરણપામ્યાતમારૂ, નથીલાભએહસમાન. ૩૬ જન્મધરીનેજ્યારેત્યારે, મરવું એકજવાર, હરિજોઇભોગવેજગતને, તેનાજીવ્યાનેધિક્કાર. ૩૭ સુલોચનાનાંવચનસુણી, થયારામકરૂણાવાન; લક્ષમણજીનોશોકશમીયો, સુણીએવુંજ્ઞાન. ૩૮ રઘુવીરકહેભાઇધન્યતુજને, જશકર્યોતેંજાણ; પતીવ્રતામંડનતજીમાયા, થજોતુજકલ્યાણ. ૩૯ પછે આજ્ઞામાગીરામની, સુલોચનાતેણીવાર; રઘુવીર ચરણેનમીચાલી, શિશલેઇતેનાર. ૪૦ મહારાજહુંસહગવનકરૂં; એમસતીકહેછેવાણ; ત્યાંલગીકોવાનરનઆવેલંકામાંનિરવાણ. ૪૧ એવુંકહીનેચાલીત્યાંથી, આવીરણમોઝાર; ઇંદ્રજીતનુંતનલીધુંત્યાંથી, પડુહતુજેઠાર. ૪૨ ચીતારચીસાગરત્રઠે, તેચંદનકાષ્ટઅપાર; ત્યાંરાવણમંદોદરીઆવ્યાં; સાથેસહપરિવાર. ૪૩ દેવાંગનાશુ દેવજોતા, ચઢીનભળીમાન; સુલોચનાયેકરયુંતદા, પછે સિંધુ જળમાંસ્નાન. ૪૪ પતી ચીતામાં પધરાવ્યો, આચર્યો વિધિ વહેવાર; પરદક્ષિણા કરી પોતે બેઠી કર્યો અગ્નિને નમસ્કાર. ૪૫ દુંદભીવાગ્યાંદેવનાં, થઇપુષ્પવૃષ્ટીઅપાર; વીમાનમાંબેઠાપછેદીવ્ય, દેહધરી તેનરનાર. ૪૬ તેસ્વરગમાંગયાદંપતી, ધન્યધન્યકહેછેદેવ; રઘુવીરનીકરૂણા થકી, સદગતીથઇસતમેવ. ૪૭ મંદોદરીરાવણેઘણુ, કલ્પાંતકર્યુંત્યાંહે; પછે સમુદ્રમાંહેસ્નાનકરીને, ગયાલંકામાંહે. ૪૮ ઇંદ્રજીતનીએગતીથઇ, સતીતણુ સતપ્રકાશ; એકથાઅગ્નીપુરાણમાંકહી. સત્યવતીસુતવ્યાસ. ૪૯ વળણ. વ્યાસતણાંએવચનછે, અગ્નીપુરાણુકથાયરે; કહેદાસગીરીધરહવેલંકામાં, શુંકરતોરાવણરાયરે. ૫૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેઇંદ્રજીતમુખવલોકાતસુલોચનયાસહગમનનામત્રીશોઅધ્યાય. ૩૦

અધ્યાય ૩૧.

રાગસામેરી. હવેરાવણચિંતાતુરથયોને, બેઠોમંદીરમાંહે; પુત્રબંધુઆદેસરવે, મરણપામ્યાત્યાંહે. ૧ હવેકોહોનેમોકલુંરણવિશે હુંયુધ્ધકરવાકાજ, વળી શત્રુનુંબળઅધિક; દિનદિનવૃધિપામ્યુંઆજ. ૨ એમવિચારેછેદશાનન,મનક

રેશોચઅપાર; ત્યારેવિદ્યુતજીવ્યામીત્રીવીચીક્ષણ, બોલ્યોતેણીવાર. ૩ મહારા જસુણોએકવિનતીતમ, મીત્રછેરણધીર; અહીરાવણમહીરાવણનામે, બળી યાબન્યેવીર. ૪ તેહિતકારીછેઆપણા, તેનેતેડાવોમહારાજ; રામલક્ષમણને તેહરીજસેતો, થશેઆપણુકાજ. ૫ એવાંવચનસુણીનેહરખીયો, સતોષપા મ્યોતત્ર; પછેવીરબેતેડાવીયા રાવણેલખીનેપત્ર. ૬ તેવીરબન્યેઆવીયા, મ ળ્યારાવણનેમહાયોધ; અહંકારનેજેમઆવીભેટે, કામનેવળીક્રોધ. ૭ કુંભકર ણનેઇંદ્રજીતનું, વરતમાનકહીનેરાય; પછેરાવણલાગ્યોરૂદનકરવા, રૂદેશોકન માય. ૮ અહીમહીકહેતમેધીરજરાખો, દુખનધરશોરાજ; રજનીવીશેઅમો હરીજઇશું, રામલક્ષમણનેઆજ. ૯બળીદાનદેઇશું દેવીને, બેવીરનુંલેઇત્યાં હે; પછેસૈન્યાનોસંહારકરજ્યો, તમોરહીનેઆંહે. ૧૦ તેસુણીસુખપામ્યોદશા નન, થયુંજાણેકામ; પણમુરખમનનથીજાણતો, જેબ્રહ્મપુરણરામ. ૧૧ તેસમે પ્રધાનવીભીષણતણા, જેતાહતાચરચાય; તેગુપ્તરૂપેશુણીગયા, જ્યાંવીરાજેર ઘુરાય. ૧૨ તેણેઆવીવીભીષણનેકહ્યું, અહીમહીતણુવર્તમાન; ત્યારેવીભીષ ણેપાસેતેડાવ્યા, સુગ્રીવનેહનુમાન. ૧૩ ભાઇશુણોઆજનીશાવીશે, કંઇકર શેકપટઅશુર;માટેકપીસરવેજાગજો, સાવધાનથઇનેસુર. ૧૪ એવુંસુણીનેરઘુ વીરપાછળ, રચ્યોકપીયેકોટ; આકાશલગીઉંચોદુરગરચ્યો, પુંછકેરીઓટ. ૧૫ ઠોરઠોરકરીપાષાણતરૂગ્રહી, બેઠાથઇસાવધાન; મધ્યમાંરાખ્યારામજી, ઘણુજત નકરીબળવાન. ૧૬ પછેએમકરતાંનિશાથઇમહા, ઘોરતમતેણીવાર; ત્યારેઅ હીમહીબેબંધુઆવ્યા, સુવેલમોઝાર. ૧૭ ચારેપાસેકપીકેરો, કોટદીઠોત્યાંહ; અણુમાત્રમારગનવજડયો, જવારામસેન્યામાંહે. ૧૮ પછેઆકાશમારગઉતપ ત્યા, તેઅસુરબળીયાજાણય; કોટઓલંઘીઅદ્રશ્યરૂપે, ઉતર્યાનિરવાણ. ૧૯ પ છેધારણનાખ્યુંસરવને, થયાકપીનિદ્રાવાન; મહિકાવતીપતિઆવિયા, જ્યાંસુ તાછેભગવાન. ૨૦ મૃગચર્મકેરીસજ્યાઉપર, પોઢયાલક્ષમણરામ; ત્યાંઅસુરે ધારણનાંખ્યું, મોહનીંદ્રાજેનુંનામ. ૨૧ જેનાસમરણથીજાયઘોરતમ, અજ્ઞાન આવર્ણજેહ; તેપ્રભુએમનુષલીલાજણાવા, કરીઅંગીકૃતતેહ. ૨૨ પછેચર્મસ જ્યાઉચળીને, માથેમુકીવીર; રામલક્ષમણનુંહરણકરીને, ચાલ્યાબેમતિધીર ૨૩ આકાશમારગજઇકરી, પછેઉતર્યાભુમાંહે; એકવીવરપૃથ્વીમાંરચ્યુંતું, ગ હનદુરગમાંહે, ૨૪ તેયોજનસતસહસ્ત્રલાંબુ, પેઠાતેહમોઝાર; સપ્તખડીમાંનિક ળ્યા, તેઅસુરપેલીપાર. ૨૫ પછેયોજનતેરસહસ્ત્રનો, દધીસમુદ્રજેકહેવાય; તે ઓળંગીચાલ્યાઅસુર, નીજનગ્રમાંહેજાય. ૨૬ તેતણુનગ્રમહીકાવતી, મહાર મ્યઅતિવિસ્તાર; શતગુણીશોભાલંકાંકરતાં, અધિકરચનાસાર. ૨૭ તેનગ્રમાં નિજસદનમાંજઇ. મુકીછેસજ્યાય; વળીનાગપાસેબંધનકરીત્યાં, રાખ્યાશ્રીર

ધુરાય. ૨૮ જેમલાવેઆત્મારામને, કામક્રોધઆવર્ણમાંહે; એમઅહીમહીયેરામ લક્ષમણ,ગુપ્તરાખ્યાત્યાંહે. ૨૯ નગ્રબારણેએકદેવીછે, ભદ્રકાળીતેનુંનામ; તે દેવળસતયોજનઉંચુ, કનકમણીનુંકામ. ૩૦ વળિરક્ષાઅરથેઆણીતીરે, સમુદ્રકાંઠેજ્યાંહે; વીસકોટીપિશીતાસનલેઇને, રહયોમકરદ્વજત્યાંહે. ૩૧ એમમહી રાવણનામહેલમાં,રહ્યારામલક્ષમણભ્રાત;હવેસુવેલુએપછીશુંથયું,વહીગઇસર વેરાત. ૩૨.વળણરજનીસરવેવહીગઇ,થયોઅરૂણઉદિયતેઠામરે;ત્યારેકપીસરવે જાગીયા,નવદીઠાલક્ષમણરામરે.૩૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડે અહીરાવણમહીરાવણભ્યાં શ્રીરામલક્ષમણયોર્હર્ણનામએકત્રીશો અધ્યાય. ૩૧

અધ્યાય ૩૨.

રાગવેરાડી. હવેપ્રાતસમેવાનરસહુજાગ્યા, નદીઠાલક્ષમણરામ; ત્યારેવ્યાકુળથઇએકએકનેપુછે, ક્યાંગયાપુરણકામ. ૧ નળનિળઅંગદસુગ્રીવવીભીષણ, જાંબુવાનહનુમંત; એઆદેકપીસરવેખોળતા, રોતાથઇદુખવંત. હાહા નાથસખાપ્રીયેબંધુ, ભકતવત્સળરણધીર; આસમેકહોક્યાંગુપ્તથયા, દોદરશનશ્રીરઘુવીર: ૩ પછેસરવકપીયેચારેપાસે,જોવામાંડયુંતેણીવાર; ત્યારેઅસુરતણાંત્યાંપગલાંદીઠાં, પડયાપૃથ્વીમોઝાર. ૪ તેબારગઉલગીપગલુચાલ્યું, પેઠુંગુફાનીમાંહે;ત્યારેવીવરનેમોઢેસરવેબેઠા,શોકાતુરથઇત્યાંહે.૫ કપીસરવથયાઆકુળવ્યાકુળ,કરવામાંડયુંરૂદન;ત્યારેસરવનેછાનારાખીવળતાંવીભીષણબોલ્યાવચન. ૬ ભાઇરામલક્ષમણનુંહરણકરીગયા, અહીમહીબન્યોવીર; હવેતેહતણો વીચારકરો, તમોરાખોમનમાંધીર. ૭ તમોસોરબકોરનકરશોકોઇ, એજેવાત લકામાંજાય; તોસુનુદેખીનેયુદ્ધકરવાને, આવશેરાવણરાય. ૮ માટેગુપ્તખોળ કાઢોકાંઇઠામે, રામરહ્યાહોયજ્યાંહે; પછેસરવેમળીહનુમંતપ્રારથ્યા, સ્તુતીકરતાસહુત્યાંહે. ૯ અહોમારૂતીતમોછોબળીયા, રામનાદાસઅનન્ય; માટેતમો વીનાકોણસોધજલાવે,અમોસરવછુદીન.૧૦ જેમપંડિતશાસ્ત્રઅર્થશોધે, વળીમચ્છરૂપધરીવેદ;વળીપકવમુમુક્ષુગુરૂનેખોળે,પામીજથાનિર્વેદ.૧૧ તત્વસહીતજે મઅષ્ટીસમષ્ટી, શોધેસંતસુજાણ;પછીસાક્ષાતકારતેપ્રાપ્તીકરેછે,આત્માનીનીરવાણ. ૧૨ એમકામક્રોધઅહીમહીમારીને, આત્મારામદેખાડો;અરેહનુમંતતમો ઉપકારી, અમનેહરખપમાડો. ૧૩ત્યારેવળતાવચનમારૂતીકહેસુણોવિભીષણ નેસુગ્રીવ;હુંબ્રહ્માંડસરવેખોળીલાવું,રામનેત્રરાજીવ.૧૪ પણતમોસૈન્યાનીરક્ષાકરજો, ધરજોમનમાંધીર; હુંલીધાવિનાપાછોનહીઆવું, રામલક્ષમણબેવીર. ૧૫ એમકહીચાલ્યાવાયુસુત, સમરીજુગદાધાર; રીંછપતીનળનીળનેઅંગદ, સાથેલીધાચાર. ૧૬ તેપગલુજોઇવીવરમાંપેઠા, માંહેઘણુઅંધકાર; ત્યારેજણમુછાપા

મ્યા, થયોપવનબંધજેણીવાર. ૧૭ પછેનીજપુંછેચારેનેબાંધી, ઉતપતિયાહનુ મંત; સાતસહસ્રયોજનગુફાછે, પામ્યાતેનોઅંત. ૧૮ વીવરબહારનીકલ્યાત્યા રે,લાગ્યોસીતપવન; ત્યારેચારેજણુસાવચેતથયાને, શાતાઆવીતન. ૧૯ પછીદધીસમુદ્રનેકાંઠેઆવ્યા, ચોકીબેઠીછેજ્યાંહે; વીશકોટીપીશીતાસમલેઇને રહ્યોમકરધ્વજત્યાંહે ૨૦ ત્યારેપાંચકપીયેવેશપાલટયો, ધરયાંકાપડીરૂપ;પછે અસુરતણીસૈન્યામાંથઇને, ચાલ્યાવનચરભુપ. ૨૧ તેઅસુરેપુછયુંકોણતમો છો, કયાંજાઓછોઆજ; કપીવરકહેઅમોનિકલ્યાછું, ભાઇતીરથકરવાકાજ. ૨૨ ભાઇમહીકાવતીનગરીજેવાનું, અમનેઘણુંછેમન; અસુરકહેકેમસિંધુઉતરશો, તેરસહસ્રયોજન. ૨૩ ત્યારેકહેકાપડીઅમારાગુરૂએ, આપ્યોછેએક મંત્ર; તેજપતાંઉડીનેજઇશુ, સેજેઅમોસ્વતંત્ર. ૨૪ ત્યારેરાક્ષસ કહેતમોછોકપટી, પછેમારવામાંડયોમાર; ત્યાંરેહનુમંતરૂપેપ્રગટથઇને, કર્યોછેહુંકાર. ૨૫ ચારચારકોટીનાભારા, બાંધ્યાઅસુરપુંછડેજેહ; પૃથ્વીઉપરપછાડીનાંખે, દધી સમુદ્રમાંતેહ. ૨૬ એમવીશકોટીરાક્ષસનેમાર્યા, હનુમંતેતેણીવાર; ત્યારેક્રોધકરીનેમકરધ્વજધાયો, કીધુંયુદ્ધઅપાર. ૨૭ ત્યારેમુષ્ટીએકરૂદ્રેમાંમારી, ક્રોધેકરી બળવંત; તેપૃથ્વીપડયોતેનીઉપર, ચઢીનેબેઠાકપીહનુમંત. ૨૮ કહેમારૂતી મકરધ્વજતુજને, મારીશઆણીવાર; કોણછેતુજનેછોડાવનાર, તેનુંસમરણ કરનીરધાર. ૨૯ મકરધ્વજકહેજોહોયઆસમે, પિતામારાહનુમંત; તોઆવી મુજનેમુકાવેને, આણેતારોઅંત. ૩૦ એવુંશુણતાંમારૂતીવિસ્મેપામ્યા, સંદેહ પ્રગટયોમન; અલ્યાહનુમંતછુંઅંજનીનંદન, તુંકેમમારોતન. ૩૧ પછીરૂદ્રેઉપરથીઉતર્યાપોતે, કરગ્રહીપુછેવાત ત્યારેમકરધ્વજેબોલાવીતતક્ષણ, આવીપોતાનીમાત. ૩૨ વળણ. માતાઆવીમકરધ્વજની, લાગીહનુમંતનેપાયરે; પછેતેણેકહીવિસ્તારીસર્વે, પુત્રનીજન્મકથાયરે. ૩૩ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડે હનુમાનમકરધ્વજસંગ્રામોનામદ્વાત્રિંશોઅધ્યાય. ૩૨

અધ્યાય ૩૩.

રાગધન્યાશ્રી. મકરીકહેછેસુણોમહારાજજી, લંકાદહનનુંતમોકર્યુંકાજજી; પુંછબુજાવાઆવ્યાસિંધુમાંહેજી, ત્યારેપરસ્વેદબીંદુપડીયોત્યાંહેજી. ૧ ઢાળ. પરસ્વેદબિંદુલેલાટેથિ, પડીયોસિંધુમાંહે; તેસમેહુંપાસેહતી, મેંગળ્યો તતક્ષણત્યાંહે. ૨ તમસ્વેદથીએપુત્રપ્રગટયો, મકરધ્વજએવુંનામ; અહીરાવણેપુરરક્ષાકરવા, મુકયોઆણેઠામ. ૩ એ પુત્રતમારોપરાક્રમી, તમઆકતીમહારાજ; સ્વામીએસેવકછેતમતણો, જેસેંપોતેકરેકાજ. ૪ કહોતમોઆવ્યા શેઅરથે, અહીશુંતમારેકામ; હનુમંતકહેલાગ્યોઅસુર, કરીહરણલક્ષમણરામ. ૫ મકરીકહેતેછેસુખીરાખ્યા, ગુપ્તમંદીરમાંહે; કાલેહોમકરસેદેવીનો, લે

ઇજશેતેસમેત્યાંહે. ૬ માટેદેવળમાંજઇગુપ્તરહેજો, આવશેઅસુરતેઠામ; ત્યારે અહીમહીનેમારજો, લાવજોલક્ષમણરામ. ૭ તેરસહસ્ત્રયોજનનગરછે, અહાં થકીદુરઅપાર; વચમાંહેઆડોદધીસિંધુ, કેમઉતરશોપાર. ૮ તેમાટેતમોપાંચે કપી, મુજપ્રષ્ટબેસોઆજ; લેઇજાઉતમનેપેલીતીરે, થાયસત્વરકાજ, ૯ એ વું શુણીનેપાંચેમળી, કીધોએકાંતવિચાર; વિશ્વાસએનોનકરીયે, એમબોલ્યો વાળીકુમાર. ૧૦ ભાઇકદાપીએકપટકરિને, બોળેસાગરમાંહે; એપક્ષપાતિશ ત્રુનીરહે, તેનીરાખીઆંહે. ૧૧ ત્યારેમારૂતીકહેતમો, ચારેરહોઆણેઠાર; હુંરા મકૃપાયેસિંધુઓળંગી, જઇશપેલીપાર. ૧૨ એમ કહી હનુમંતથયાતત્પર, ચીતવીપદરઘુવીર; પછેફાળમારીકુદિયા, તેગયાપેલીતીર. ૧૩ તેરસહસ્ત્રયો જનદધીસિંધુઓળંગ્યાહનુમંત; દિઠુનગરમહીકાવતી, મહારમ્યશોભાવંત ૧૪ તેનગરપાછળવીકટદુર્ગમ, દુર્ગછેએકવીસ; ઘણારજનીચરત્યાંરક્ષાકરવા, મુક્યાઆઅસુરીશ. ૧૫ પછેઅણુપ્રમાણે રૂપસુક્ષમ, ધર્યુંમારૂતતન; પુરમાંપ્રવે શકરયોતદા, ઘણીધીરજરાખીમન. ૧૬ માલમથયુંનહીકોઇને, જેઆવિયોહ નુમંત; પછેભદ્રકાળીતણેમંદીર, પ્રવેશોબળવંત. ૧૭ તેદેવળમાંહેઘણાઅસુ રકરે, કપટજપઅનુષ્ટાન;ભ્રષ્ટશાસ્ત્રનાજપેમંત્રમલીન, પ્રિયોગહોમવીધાન. ૧૮ પછેઅદ્રશ્યથઇતેનીશાયે, માંહેપ્રવેશાકપીભુપ;ડાબીપુઠેતેદેવીનેધરી,બેઠા દિવ્યસ્વરૂપ. ૧૯ સીંદુરચરચીતતનદીરઘ, વીકરાળમુખલોચન;જીભ્યાપ્રલં બચતુરભુજ, એવાથયામારૂતતન. ૨૦ પછેદેવકેરાદ્વારભિડિ, બેઠામંદીરમાંહે પ્રભાતકાળહવોતદાસહુ, અસુરઆવ્યાત્યાંહે, ૨૧ અહીમહીપુજાસિદ્ધકરીને આવ્યાતેણીવાર; તેણેઘણીસ્તુતીકરીમાતનિપણ, ઉઘડેનહીદ્વાર. ૨૨ ત્યારેબો લ્યાંદેવીમારૂતિ, માંહેથીસ્વરઅતીઘોર; અલ્યાવચનમારૂસાભળોતમો અસુ રમુકોસોર, ૨૩ આટલાદીનહુંગઇતિલંકામાંલેવાભોગ, અલ્યાધન્યછેતમો અશુરનેભલોમેળવ્યોસંજોગ. ૨૪ મેંવાનરનોસંહારકર્યોખપરભરીયુત્યાંહે, તમોરામલક્ષમણલાવિઆતેમાટે આવીઆંહે. ૨૫ હું પ્રસનથઇછુઆજતમને કરોકહુતેકામ; મુનેભોગપુજાસમરપીપછેલાવોલક્ષમણરામ. ૨૬ મધમાંસથી હું તૃપ્તીથઇહવેરૂચેનહીલગાર, માટેપંચામૃતપકવાનલાવો કરીશતેનોઅહાર. ૨૭ એવું શુણીનેકહેવૃદ્ધઅસુરઆજથયાંમાતપ્રસનહવેવિઘ્નએકુનહીનડે અહી મહીહરખ્યામન. ૨૮ તેમંદીરતતક્ષણઉઘડ્યું, દરશનપામ્યાતેહ, આશ્ચર્યસર્વે પામીયાજોઇરૂપઅદભુતએહ. ૨૯ પકવાનમેવાવિધવિધનાપછેમગાવ્યાતેઠાર મારૂતીદેવીયેતદાકર્યોસકળઅમૃતઅહાર. ૩૦ પછેતૃપ્તીથઇનેબોલીયાંહવેલા વોલક્ષમણરામ, પછીમનોરથપુરૂતમારાસકળજેમનકામ. ૩૧ એવું સુણીમન આણંદપામ્યા, અસુરઅહીમહીજેહ;ત્રીશકોટીઅશુરસાથે,લેવાચાલ્યાતેહ. ૩૨

વળણુ ॥ લેવાચાલ્યારામલક્ષમણને, અહીમહીબન્નેવીરરે; તે મંદીરઉઘા ડીમાંહેપ્રવેશા, જ્યાંપોઢ્યાશ્રીરણધીરરે. ૩૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેહનુમંતાદેવિરૂપધારણંનામત્રયત્રીશોઅધ્યાય. ૩૩

અધ્યાય ૩૪.

રાગસામેરી. અહીમહીતણામંદીરવીશેજ્યાંપોઢ્યાલક્ષ્મણરામ, તે લેવાસારૂ અસુરસરવેઆવ્યાતેણેઠામ. ૧ ત્યાંઆવીનેઆકરશીયુંનાગપાજતેણીવાર, મોહનીંદ્રાનીવારણકરીત્યારેજાગ્યાજુગદાધાર. ૨ મૃગચર્મસજ્યાઉપરબેઠાથયા લક્ષ્મણરામ, ત્યારેશુમીત્રીકહેઅહીકેમઆપણઆવ્યાપુરણકામ. ૩ રઘુવીરકહેરેભાઇહવેધીરજરાખોમન, એહરણકરીઆપણનેલાવ્યાઅસુરપાપીજન.૪ આપણેભારઉતારવોપૃથ્વીતણોનીરધાર, ત્યારેઅહીરાવણમહીરાવણનોપણકરીશુસંધાર. ૫ પછેરામલક્ષમણનેકરાવ્યાંપંચામૃતથીસ્નાન,અમલઅંબરપવિત્રલાવીકરાવ્યાંપરીધાન. ૬ શણગારસુંદરપેહેરાવ્યાશુભચંદનચરચ્યાંઅંગ, પુષ્પનીમાળાકંઠધાલીસોભીયાશ્રીરંગ. ૭ એવાશ્યામસુંદર જગતમોહનકોટીકામસ્વરૂપ, પધરાવીયાપછેકનકરથમાંજુગલરવીકુળભુપ. ૮ એકરાણીમહીરાવણતણીચંદ્રસેન્યાતેનુંનામ, તેસ્રીયેદીઠારામનેમોહપામીતેણેઠામ. ૯ તેને કામભાવઉદેથયોજોઇરૂપશ્રીરઘુવીર, મુરતીઉતાદીધ્યાનમાંથઇસમાધીમતીધીર ૧૦ ધ્યાનસ્થથઇમંદિરવિષેઠરીબેઠીનાર, રથમાંબેસાડીરામલક્ષમણનેચાલ્યાઅસુરઅપાર. ૧૧ વાજીંત્રઆગળવાજતાંથાયચંમરચારેપાસ, શેરીયેલોકજોવામળ્યાજેકોટીકામનિવાસ. ૧૨ મોહપામીનારીનગરનીજોઇરામરૂપરસાળ પછેપરસ્પરવાતોકરેએહહશેકોનાબાળ. ૧૩ એકત્રીયાકહેતમોશુંજાણેઅનરથ એહઅપાર, ભોગઆપવાભદ્રકાળીનેએઆણ્યારાજકુમાર. ૧૪ એવુંશુણીહાહાકારવરત્યોકરેસહુકલપાંત, લોકકહેએકુશળરહેજોથજોઅસુરનોઅંત.૧૫ પછેભદ્રકાળીતણેમંદીરલાવીયારણધિર, દેવીસન્મુખઉભારાખ્યારામલક્ષમણવીર. ૧૬ હનુમંતેદીઠારામનેકર્યોમનોમયનમસ્કાર, હનુમંતનોજોઇવેશઅદભુતહરયાજુગદાધાર. ૧૭ સહુસામગ્રીપુજાતણીઅસુરેતેમુકીપાસ, શ્રીરામલક્ષમણપુજાકરતાસ્વહસ્તેઅવિનાશ. ૧૮ મારૂતીદેવીપુજતારઘુવીરપુરણબ્રહ્મ, અંજનીસુતસંકોચપામેકોનજાણેમર્મ. ૧૯ હનુમંતઅંગેતેલસિંદુરચરચ્યુંરઘુવીર, ધુપદીપનેપુષ્પમાળાશોભેરકતશરીર. ૨૦ શ્રીરામેતેલસિંદુરચરચ્યુંમારૂતીનેતંન, તેમાટેઅદ્યાપીચડેછેસુણોશ્રોતાજન. ૨૧ એશેવકસ્વામીરામમાટેકર્યું અંગીકાર, તેસદાએલાગેપ્રીયેવળીકહું બીજોપ્રકાર.૨૨ સનીશ્વરનુંભુષણકહીયેતેલસિંદરજેહ, તેનેચરણેચાંપીયોઅંજનીપુત્રેએહ. ૨૩ વળીપન્હોતીસહુલોકકહેપણસનીશ્વરએકરૂપ, તેનીપુજાએતેલસિંદુરચઢેઅંગઅનુપ. ૨૪ એમ

કારેહનુમંતજીયેકર્યુંઅંગીકાર, પુજાકરીએમરામલક્ષ્મણઉભાતેણેઠાર. ૨૫ વા જીંત્રવાજેઅતિઘણાંસહુઅસુરહરખેમન, અહીમહીકરમાંશસ્ત્રલેઇનેબોલ્યાગ દેવચન. ૨૬ અહ્યાતમારેકરવુંહોયતેનુસ્મરણકરીલ્યોજાણ, આભવાનીને ભોગહવડાંઆપીશુનિરવાણ. ૨૭ રઘુવીરકહેમુજસ્મરણકરીનેપ્રાણીપાપમુ કાય, ત્યારેસ્મરણકોનુંહું કરૂંછુંબ્રહ્માંડકેરોરાય. ૨૮ પણપ્રાણસખાહનુમંતમા રોવજરદેહીસુર, જેનુનામલેતાંવિઘ્નકોટીથાયક્ષણમાંદુર. ૨૯ અમોસ્મરણક રીયેતેતણુછેવણોવલ્લભએહ, અમોજાણુછુક્ષણમાંહેહવડાંપ્રગટથાશેતેહ. ૩૦ પ્ છેખડગઉઘાડાંકરીઅસુરેઆવ્યાંજેણીવાર, તેસમેરૂપપ્રગટકર્યુંગાજીયોપવનકુમા ર. ૩૧ વળણ. વાયુકુમારપ્રગટયોતદા, કરીગર્જનાઘોરપ્રચંડરે; અશેષઅસુ રભયપામીયા; ખળભળ્યુંસકળબ્રહ્માંડરે. ૩૨ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિ કીનાટકધારાયાં યુદ્ધકાંડેશ્રીરામલક્ષ્મણપુજનાનંતરંહનુમંતાસ્વરૂપધારણંના મચતુઃત્રીશોઅધ્યાય. ૩૪

અધ્યાય ૩૫.

રાગમારૂ. ધર્યુંદીર્ઘરૂપહનુમંત, જાણેવિશ્વનોકરશેઅંત; કરીગર્જનાઘોરર ઘુરાવ, કર્યાઆસુરીનાગર્ભશ્રાવ. ૧ લીધાઉચળીલક્ષમણરામ, સ્કંધપરબેસા ડયાઅભિરામ; વધાર્યુંરૂપઉંચુંઆકાશ, કરવામાંડયોઅસુરનોનાશ. ૨ પુંછ ઝાપટેકેટલાપાડયા, કોનેચરણઝાલીનેપછાડયા; કોનાકરથીઉડાડયાંશિશ, પ દધાયેમારેકરીરીશ ૩ એમવજરદેહીમહાવીર, માર્યાઅસુરઘણારણધીર; અહીરાવણુનેપાટુએકમારી, પામ્યોમરણપડયોતેસુરારી. ૪ જોઇબંધુમરણનિ રધાર, કોપ્યોમહીરાવણતેણીવાર; થયોસાંમદકરવાયુદ્ધ, સૈન્યતેડાવ્યુંકરીને ક્રોધ. ૫ પછેનીકળ્યાપુરનીબહાર, મહીરાવણુનેપવનકુમાર; છેમહીરાવણમ હાબળવાન, પામ્યોછેતપકરીનેવરદાન. ૬ નપામેહનુમંતથીમરણ, વિચાર્યું એમઅશરણશરણ; ભાથાધનુષસ્મર્યાતેણીવાર, આવ્યાતતક્ષણત્યાંનિરધાર. ૭ બન્યોવીરેબ્રહ્માંકરમાંહે, ઉતર્યાપૃથ્વીઉપરપ્રભુત્યાંહે રામેકર્યોધનુશટંકાર, મહીરાવણતવકોપ્યોઅપાર.૮ મહીરાવણમુકેછેબાણ, તેછેદેછેપુરૂષપુરાણ;રામ બાણમુકેઅખંડ, વાગેઅસુરનેઅંગપ્રચંડ. ૯ તનમાંથીરૂધીરશ્રવેજ્યારે, ઉદ્દે થાયમહીરાવણત્યારે; પડેબિંદુતેપૃથ્વીમોઝાર, તેનાપ્રગટેછેઅસુરઅપાર. ૧૦ મહીરાવણથયાકોટાનકોટી, એવીઅસુરનીમાયામોટી; તેતદવતઅસુરસમ સ્ત, ધાયારામઉપરગ્રહીશસ્ત્ર. ૧૧ કરવાલાગ્યાબહુવિધમાર, રામવિસ્મેપા મ્યાતેણીવાર; વાધ્યુંઅસુરતણુંબળજોતે, જોયુહનુમંતસામુપોતે. ૧૨ ત્યારેમા રૂતીકહેમહારાજ, આતોદીશેછેવિપરીતકાજ; માટેપુછીઆવુંએનુંમર્ણ, ત મોયુદ્ધકરોઅશરણશર્ણ. ૧૩ એમકહીનેઉડયાહનુમંત. સાગરઓળંગ્યાબળ

વંત; પેલીમકરીપોતાનીજેહ,આવીવૃત્તાંતપુછયું તેહ.૧૪ ત્યારેમકરીકહેમહા
રાજ,સુણોઉતપતિકહું આજ;એકસમેદેવાંગનારંભા, જતીતીસ્વઇછાયેઅસં
ભા. ૧૫ ભ્રગુબેઠાતામારગમાંહે, તેપાસેથઇચાલીત્યાંહે; તેમુનિનેનમીનહીતા
સ, અભિમાનથીકીધુંહાસ. ૧૬ ભ્રગુનેતવચઢીયોક્રોધ, દીધોશ્રાપતેપામીવિરો
ધ; મુનેનમીનહીપાપીણી, માટેરંડાતુંથાજેસાપીણી. ૧૭ તામસીઘોરવનમાં
ફરજે,નીત્યજીવનીહિંશાકરજે; એવોશ્રાપશુણીતેકર્ણ, લાગીરંભામુનીનેચર્ણ
૧૮ મુજઅનુગ્રહકરોમુનીદેવ, ત્યારેબોલ્યાભ્રગુતતખેવ; આખાદિવસમધ્યેક્ષ
ણએક, થઇશપદ્મનીરૂપવિશેક.૧૯ કોઇસમેતનેદેખશેરવી,ઉદેકામથશેઅનુભ
વી; પડશેતુજપરરવીકંદર્પ, ત્યારેદેહમુકાશેશર્પ.૨૦ ત્યારેપામીશમુળસ્વરૂપ,
એવુંબોલ્યામુનીવરભુપ; તેરંભાથઇસર્પણીત્યાંહે, ફરતીહીંડેઘોરવનમાંહે.૨૧
એકસમેતેથઇપદ્મણી, ત્યારેમોહપામ્યાદિનમણી; પડયુરેતઅમાસનેદીન, તેના
ભાગથયાબેભીન્ન. ૨૨ પડતામાંથઇસર્પણીએહ, આવીમુખમાંપડયુવિર્યતેહ;
અહિમુખમાંથયુંજેરોધ, તેનોપ્રગટયોઅહીરાવણજોધ. ૨૩ પ્રસ્ટપરસીપડયું
મહીમાંહે,તેનોમહીરાવણથયોત્યાંહે;પછેરંભાપામીઉદ્ધાર,થયાબળીયાતેઅસુ
રઅપાર. ૨૪ તેનેનગરમહીકાવતીજાણ, વસાવીનેરહ્યાનીરવાણ; કહેમકરી
હું એટલું જાણું, બીજું જાણ્યાવીનાશું વખાણું. ૨૫ રકતબીંદુનારાવણથાય,
કહુતેજાણવાનોઉપાય; મહીરાવણનેઘેરછેનાર, ચંદ્રસેનાપૃથ્વીનોઅવતાર.૨૬
તેનેજઇનેપુછોઆજ, તેનું મરણકહેશેમહારાજ; એવું સુણીનેઉડયાહનુમંત,
આવ્યાનગ્રમાંહેબળવંત. ૨૭ વળણ. શ્રીબળવંતહનુમંતઆવ્યા,મહીકાવ
તીમોઝારરે; સુક્ષ્મરૂપધરીનેપેઠા,જ્યાંરાયનોરાજદ્વારરે. ૨૮ ઇતીશ્રીરામચરી
ત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેઅહીરાવણ,મહીરાવણયોરૂત્પત્તીકથનં
નામપંચત્રીસોઅધ્યાય. ૩૫

અધ્યાય ૩૬.

રાગઆશાવરી.રાજદવારમાંઆવ્યામારૂતી, સુક્ષમરૂપેત્યાંહે;મહીરાવણની
રાણીચંદ્રસેના બેઠીમોહોલજમાંહે. ૧ સમાધિસ્થબેઠીવીધુવદની, રામસ્વરૂપ
નુંધ્યાન; એકલગ્નરઘુવરમુરતીમાંનથીકંઇબીજુંભાન. ૨ જ્યારેમહીરાવણ
શણગારીરામને, લેઇચાલ્યોજેણીવાર; ત્યારેચંદ્રસેનાજોઇનેમોહપામી, વાપ્યો
કામઅપાર. ૩ મનએમજાણ્યુંસ્વામીથાયમારાપુરેમનોરથકામ; એઅભીપ્રા
યેધ્યાનધરેછે, બેઠીતેણેઠામ. ૪ ત્યારેમારૂતીયેત્યાંઆવીજગાડી, ધ્યાનમાંથીતે
નાર, નેત્રઉઘાડીજુવેતોપાસે, ઉભાપવનકુમાર. ૫ અરેભાઇતુકોણછેકપીજ
ન, કેમઆવ્યોકહેવાત; ત્યારેનમસ્કારસતીનેકરીવળતા, બોલ્યામારૂતજાત. ૬
અરેમાતસંકટમાંપડયાછેરઘુપતીરણમોઝાર;રકતબીંદુનાઉદેથાયછે, મહીરાવ

ણુઅપાર. ૭તેનોશોઉપાયજકરીયે, કેમપામેએનાશ;તમેજાણોછોમાટેહુંઆવ્યો પુછવાનેતમપાસ. ૮ત્યારેસતિકહેશુણઅંજનીનંદન,મુનેમેળવરઘુરાય;જોમારો મનોરથપુરણકરેતો, કહુંએતુજનેઉપાય. ૯ જોતેડીલાવેરઘુપતીનેઅહી, પી ડાટાળેમારી; હનુમંતકહેમહીરાવણમુઆપછી, લાવુંઅવધબીહારી. ૧૦ ૫ છીવજરદેહીયેવચનજઆપ્યું, ચંદ્રસેનાનેત્યાંહે; તારાપુરણમનોરથકરવાલા વીશ, રામચંદ્રનેઆંહે. ૧૧ ત્યારેચંદ્રસેનાકહેસુણોમારૂતી, કહુંએકારણભેવ મહીરાવણેઉગ્રતપકરીયો, આરાધ્યામહાદેવ. ૧૨ પ્રસન્નથયાશીવપ્રગટયાતત ક્ષણ, માગ્યમાગ્યવરદાન, ત્યારેમહીરાવણકહેમુજનેઆપો, અમોઘવરભગવા ન. ૧૩ હુંરણમાંયુદ્ધકરૂંત્યારેમુજપર, અમ્રતવ્રષ્ટીથાયસજીવથાયમુજરક્તબિં દુ, એવરઆપોશીવરાય. ૧૪ ત્યારેસ્તુકહીશીવચાલ્યાતતક્ષણ, વરઆપીતે ણીવાર, પાતાળમાંહેકુંડભર્યોછે, તેઅમ્રતકેરોસાર. ૧૫ તેશીવઆજ્ઞાયેભ્રમરલ ક્ષાવાધી, સુધાચંચુભરીતેહ; તેયુદ્ધસમેમહિરાવણઉપર, વૃષ્ટીકરેછેએહ. ૧૬ તેઅમ્રતશ્રાવથકીરકતબિંદુ, સજીવથાયનિરવાણ; તેમાટેકોઇયેજીતાયનહી. વળીમરણનપામેજાણ. ૧૭ માટેભ્રમરઆવતાબંધકરોતો. આવેએનોકાળ; એવાંવચનશુણીનેઅંજનીનંદન, ગયાતર્તપાતાળ. ૧૮ અમ્રતકુંડઉપરજઇ જોયું. દીઠુંતેપરતક્ષ; સ્થુળરૂપેશીલીમુખઅમ્રત, લેઇજાયલક્ષાનુલક્ષ. ત્યાંલો કપાળનુંરક્ષણછે, કુંડઅમ્રતઉપરજેહ; તેસાક્ષાતરૂદ્રાવતારહનુમંતનેજોઇ, ન વબોલ્યાતેહ. ૨૧ તેભ્રમરમધેએકમોટોહતો. સઉભ્રમરતણોશીરદાર;તેનેવાયુ કુમારેઝાલ્યોતતક્ષણ, મારવામાંડયોમાર. ૨૨ તેણેઅંજનીસુતનીસ્તુતીકરી આવ્યોશરણાંગતતેણીવાર; પ્રાણદાનપ્રભુઆપોમુને, હુંકરીશકંઇઉપકાર. ૨૩ તેનુંવચનલઇનેપાસેરાખ્યો, ખટપદનેહનુમંત; પછીરામચંદ્રનીપાસેઆવ્યા, મારૂતસુતબળવંત. ૧૪ રઘુપતીનેકહ્યુંપ્રભુતમોહવેમુકોબ્રહ્માસ્ત્રબાણ; એસકળ રૂપમહીરાવણનાંતે, નાશથશેનિરવાણ. ૨૫ પછીરામેબ્રહ્મશરક્રોધકરીને,મુકયો તેણીવાર; અનેકરૂપશુંમહીરાવણનો, કરીયોછેસંહાર. ૨૬ વળીમહીરાવણનું સૈન્યહતું, ઘણારાક્ષસબળીયાત્યાંહે;તેપુંછવડેબાંધીહનુમંતે,નાંખ્યાસાગરમાં હે. ૨૭ એમઅહીમહીરાવણમાર્યોરામે, વરત્યોજયજયકાર; દેવેદુંદભીનાદક યો, નેપુષ્પનીવૃષ્ટીઅપાર. ૨૮ તેસમેશ્રીરઘુવીરેચાંપ્યા, હનુમંતરૂદયાસાથે; ધ ન્યધન્યમારૂતસુતતુજનેવખાણકર્યોરઘુનાથે. ૨૯ વળણ. રઘુનાથપુછેહનુમંત ને, શુંકરીઆવ્યોકાજરે; જેમમહીરાવણસરખોઅસુરબળીયો, મ્રત્યુપામ્યો આજરે. ૩૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેમહીરા વણમર્ણનામષટત્રીશોઅધ્યાય. ૩૬

—:o:—

અધ્યાય ૩૭.

રાગમારૂ. રઘુવીરપુછેમારૂતસુતને, તું જઇઆવ્યોકયાંહે; શેઉપાયેકરીમ
હીરાવણ, મ્રત્યુપામ્યોઆંહે. ૧ એવુંસુણીનેહનુમંતનુ, મુખકરમાયુંસાક્ષાત;
પ્રભુઅંતરજામીછોતમો, નથીઅજાણીકંઇવાત. ૨ વૃત્તાંતકહ્યુંસહુમારૂતી,
ઉત્પતિશીવવરદાન; એકબંધનમાંહુંઆવ્યોહતું, તેસુણોશ્રીભગવાન. ૩ મા
હારાજરાણીમહીરાવણની, ચંદ્રસેનાએવુંનામ; તેનેઇચ્છાછેપ્રભુતમારી, જો
ઇરૂપવ્યાપ્યોકામ. ૪ તેણેમહીરાવણનુંમ્રત્યુંબતાવ્યું, સુણોશ્રીમહારાજ; તે
નેમેંઆપ્યુંવચનપ્રભુ, થયુંએવુંકાજ. ૫ એવાંવચનસુણીહનુમંતનાંપછે, બો
લ્યાશ્રીરઘુવીર; હેપ્રાણસખેતુંજાણેછેમુજધરમકારણધીર. ૬ એકપત્નીવ્રતજે
માહેરૂ, નથીઅજાણ્યુંતેઆજ, તુંચતુરથઇભુલોપડયો, કેમથાયએવુંકાજ. ૭
પણવચનજેતેંઆપીયુ,મારેકરવુંસત્યપ્રમાણ; જોવચનતારૂંજાયતો, મુજલાજ
ગઇનીરવાણ. ૮ માટેચંદ્રસેનાનીપાસેચાલો, સત્યકરીયેએહ; વિવેકકરીસમ
જાવીયે, કંઇકળાએકરીતેહ. ૯ એવુંકહીહનુમંતસાથે,રામલક્ષમણવીર; ચંદ્ર
સેનાનેઘેરઆવ્યા, સત્યવ્રતરણધીર. ૧૦ ત્યારે રાણીયેઆદરથકી, પુજાકરીબ
હુપેર; આનંદશુઆસનપર, પધરાવીયાનીજઘેર. ૧૧ પેલાભમરનેઆજ્ઞાકરી
તી, હનુમંતેપ્રથમેત્યાંહે; તેણેપાયોકોર્યોપલંગનો, પેઠોસુક્ષમથઇતેમાંહે. ૧૨
રંભાપત્રપ્રમાણુરાખ્યું, ઉપરદળસાબુત; માંહેપાઇયાસહુપોલાકર્યા, ક્ષણમાંહે
તેઅદ્દભુત. ૧૩ મારૂતીકહેચંદ્રસેના, પધાર્યાશ્રીરામ; માટેસેજ્યાતુંસાવધાનક
ર, પુરેમનોરથકામ. ૧૪ વીરાજશેપ્રભુપલંગે, તારેઅમારેએશરત; જોભાગી
પડશે પલંગએતો, ઉઠીજશેતરત. ૧૫ ચંદ્રસેનાકહેપ્રભુ દ્રઢપલંગછે, પધારો
હવેઆંહે;હનુમંતલક્ષમણબહારએહા,રામગયાઘરમાંહે ૧૬ પલંગેજઇબેઠાપ્રભુ
ત્યારે, ભાગીપડયોતતખેવ; રઘુવીરહશીનેઉઠીઆ,આવ્યાબારણેઅવશ્યમેવ.
૧૭ ત્યારેક્રોધકરીચંદ્રસેનાબોલી,પામીમનપરીતાપ; અલ્યાકપીતેંકપટકીધું,
દેઇશતુજનેશ્રાપ. ૧૮ તેંમચકોરાવ્યોમાહરો,પછેબેસાડારઘુરાય;મુનેછળકરીને
છેતરી,માટેકરૂંતુનેશીક્ષાય. ૧૯ એમક્રોધકરીબોલીસતિ, હનુમંતશુતેણીવાર;
ત્યારેસજળનેત્રેરામસામુ, જોયુંપવનકુમાર. ૨૦ પછેક્રપાકરીપ્રભુયેતદા, તેનેમુ
સ્તકમુકયોહાથ;તેનોક્રોધસરવસમાવીયો,હશીબોલ્યાશ્રીરઘુનાથ. ૨૧અરેસતી
ચિંતાનવકરીશ, નવથઇશચીત્તઅધીર;એકપત્નીવ્રતછેમાહરે,માટેરાખ્યમન
માંધીર.૨૨ મારીમુરતીહવડાંક્યાંનમાં,તુંભોગવ્યકરીનેમત્ય;પછીઆગળકરી
અરધાંગના,તુનેઆપીશસુખબહુરીત્ય.૨૩હુંદ્વાપરમાંહેવરીશજ્યારેક્રસ્નનોઅવ
તાર;ત્યારેસત્યભામાતુંથઇશમુજ, પટરાણીનિરધાર.૨૪વરદાનએવુંઆપીયુ,
ચંદ્રસેનાનેભગવાન; પછેરામમુરતીરૂદેરાખી, ધરવાબેઠીધ્યાન. ૨૫ એમસમા

ધાનસહુનું કર્યું, સમરથશ્રીરઘુપત્ય; એકથાઅગ્નિપુરાણમાં, છેવ્યાસવાણીસત્ય. ૨૬ વળણ. સત્યવતિસુતવ્યાસેકહીછે, અગ્નિપુરાણેકથાયરે; કહેદાસગિરિધરએકવારબોલો, જયજયશ્રીરઘુરાયરે. ૨૭ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકી નાટક ધારાયાંયુદ્ધકાંડેશ્રીરામેણચંદ્રસેનાયઃવરપ્રદાનંનામસપ્તત્રીશો અધ્યાય. ૩૭

અધ્યાય ૩૮.

રાગમેવાડો એમચંદ્રસેનાનેવરદાનઆપ્યું, પાળ્યુંવચનરણધીરજી; મકરદ્ધજનેતેડાવ્યોતતક્ષણ, પોતેશ્રીરઘુવીરજી. ૧ રાજઆપ્યુંતેનેમહીકાવતીનું, બેસાડયોઆસનજી; પછેરામલક્ષ્મણનેસ્કંધેલેઇને, કુદયોવાયુતનજી. ૨ દધીસમુદ્રઓલંઘીઆવ્યા, આણીતીરેરઘુરાયજી; ત્યાંનળનીળનેઅંગદમળીયા, લાગ્યારામનેપાયજી. ૩ પછેસરવએકઠાથઇનેચાલ્યા, આવ્યાસુવેલુમોઝારજી; સુગ્રીવીવભીષણમળ્યારામને, વરત્યોજયજયકારજી. ૪ સૈન્યસકળહરખ્યુવાનરનું, જોઇકુશળભગવંતજી; સરવસભાકરીમહીકાવતીનુ, રામેકહ્યુંવરતંતજી. ૫ હનુમંતનેવારંવારવખાણ્યા, ધન્યધન્યપવનકુમારજી; હેપ્રાણસખેએવોહુંતુજને, શોકરૂપ્રતીઉપકારજી. ૬ સુણોવિભીષણસુગ્રીવસર્વે સત્યકહુછુંવાણ્યજી; આમારૂતીસરખોપૃથવીમાં, કોનથીબળિયોનિરવાણજી. ૭ એણેમારાકારજબહુકીધાં, દુરઘટનવકહેવાયજી; એમઘણીસરાવનાકરી, હનુમંતનીદ્રવીતથયારઘુરાયજી. ૮ ત્યારેવિભીષણકહેપ્રભુ, શુંનકરેજેશેવેતમારાંચરણજી; તેભયનવપામેકાળથકી, જેણેગ્રહ્યુંતમારૂશરણજી. ૯ જેમપનંગનેવળીપાંખોઆવે, સહિપરવતનેશીશજી; શુરાનેવળીરણમાંચડીયો, પંડિતનેપ્રસન્નવાગીશજી. ૧૦ દાતારનેવળીદ્રવ્યસાંપડયો, વઇદનેવીદ્યાસજીવજી; મુમુક્ષુનેવળીસદગુરૂમળીયા, થયાપ્રસનઅસુરનેશિવજી. ૧૧ અમુલ્યરત્નઆભુશણજડીયું, નૃપનિશકંટકરાજજી; એમમહાબળીનેવળીદાસતમારો, તેશુનકરેએવુંકાજજી. ૧૨ એવાવચનશુણીનેરઘુપતી, હરખ્યાપ્રસનથયાહનુમંતજી; એમસભાસહિતસુવેલુયેબેઠા, લક્ષ્મણનેભગવંતજી. ૧૩ હવેરાવણકેરાઅનુચરફરતા, ચરચાજોવાત્યાંહેજી; તેણેજઇવૃત્તાંતકહ્યુંસહુદશમુખ, બેઠોજ્યાંહેજી. ૧૪ અહીમહીનોસંહારકરીને, આવ્યાલક્ષ્મણરામજી; કુશળશુવેલુયેસભાકરીને, બેઠાતેણેઠામજી. ૧૫ એવાંવચનશુણીનેદશમુખકંપ્યો, નીષ્ફળથઇસહુઆસજી; અતિઘણીચીંતામનમાંપ્રગટી, છેકથયોછેનીરાસજી. ૧૬ ઇંદ્રજીતસરખોપુત્રગયો, વળીકુંભકરણજેવોભાઇજી; અહીમાહસરખામીત્રપ્રધાનતે, કાળેનાખ્યાખાઇજી. ૧૭ હવેશુંકરવુંછેમારેજીવીને, આદુખરૂપીસંસારજી; કુટુંબસર્વનોનાશથયો, હવેજીવ્યાનેધિકારજી. ૧૮ એમરાવણચિંત

માંચિંતાકરે, મનઆવ્યોસ્મશાનવૈરાગજી; પછેસાવધાનથયોયુદ્ધકરવાને, ઢ
લમાંલાગ્યોદાધજી. ૧૯ જેટલુંસૈન્યપોતાનુંહતું, તેસજકરાવ્યુંસોયજી; પડોફે
રવ્યોપુરપોતાને, જોધરેહેનહીકોયજી. ૨૦ ચાતુરંગદળસજીરાવણ, નિકળ્યો
પુરનીબહારજી; નાનાપ્રકારનાંવાજીંત્રવાજે, શહસ્રકરેચ્યળકારજી. ૨૧ સૈન્ય
નીસંખ્યાનવથાયકોણે, યોધ્ધઘણાબળવંતજી; પરવતજેવાહસ્તીધુમતા, હણ
હણેહયનહિઅંતજી. ૨૨ રથપદાતીનોપારજડેનહી, ખચ્ચરઉષ્ટમહિશજી; તે
નીઉપરરાક્ષસબેઠા, પાપીતણાજેઇશજી. ૨૩ શહસ્રવીજળીજેવોઝળકતો, રા
વણનોરથજેહજી; વિધિવિશ્વકરમાજોઇ, મોહપામેએવોઅદભુતતેહજી. ૨૪ અ
સ્રશસ્રતનમંડિતબેઠો, રાવણતેરથમાંહેજી; દશશીશઉપરછત્રચળકતાં, ચામર
વીજનત્યાંહેજી. ૨૫ દશકોડંડગ્રહીવીશભુજારથ, બેઠોરાવણરાયજી; એમયુ
દ્ધકરવાનેરણમાંઆવ્યો, જ્યાંછેકપીસૈન્યાયજી. ૨૬ તેજોઇનેવાનરસર્વેઉઠયા,
મનમાંલાવીક્રોધજી; જયબોલાવીરામની, ચાલ્યાયુદ્ધકરવાનેજોધજી. ૨૭ વ
ળણ. યુદ્ધકરવાનેકપીકુધા, નાદથયોભુભુકારરે; પછેઉભેદળસંગ્રામકરવા,
માંડયોતેણીવારરે. ૨૯ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાં
ડેશ્રીરામરાવણસંગ્રામોનામઅષ્ટત્રીશોઅધ્યાય. ૩૮.

અધ્યાય. ૩૯.

રાગમારૂ. મહાક્રોધકરીનેરાવણઆવ્યો, યુદ્ધકરવાતેણીવાર; તેનીઉપરત
રૂપાષાંણગિરિનોવાનરકરતામારા, ૧ મહાદારૂણયુદ્ધમંડાયુ, તેસમેકોપીયાસ
હુકીશ; ઔઢપર્વતમારતા, ફાટેઅસુરનાંશીશ. ૨ રીંછમરકટકપીભાલુ, ઉછ
લ્યાચોપાસ; પદઘાવમુષ્ટીવજરમારે, કરેઅશુરનોનાશ. ૩ કરનખેકરીનેનેત્ર
ફોડે, કરણનાશાજેહ; કપીકરડતાદંતેકરી, થયાવિરૂપરાક્ષસતેહ. રાવણતણા
રથઉપર, ચઢીનેકુદીકરતાખંડ; તેરથઉપરમળમુત્રકરી, મારેઝાપટપુંછપ્રચં
ડ. ૫ એમકપીતણુંબળજોઇને, કોપ્યોરાવણરાયઅપાર; દીવ્યબાણમુકીકપી
સૈન્યા, કરીતારેતાર. ૬ શુશવાટકરતાંચાલતાં, વીજળીસરખાંબાણ; તેઅંગ
ભેદેકપીતણાં, તતકાળજાયેપ્રાણ. ૭ ઘણોમારજોઇરાવણતણો, દશેદીશાનાઠાં
કીશ; કોનાકરપદતુટતા, તેકપીપાડેચીશ. ૮ દળભંગજોઇનેકોપીયા, પછેરામ
રણરંગધીર; શરચાપચઢાવીરાવણસનમુખ, ઉભાશ્રીરઘુવીર. ૯ છુટવામાંડ
ચાંવનુષથી, રામનાંબાણપ્રચંડ; રાક્ષસતણોસંહારવળીયો, વૃષ્ટીથાયઅખંડ.
૧૦ તેજોઈનેદશકંધકોપ્યો, કર્યાઅનેકઉપાય; પણઅમોઘશરશ્રીરામના, રાવ
ણેનવછેદાય. ૧૧ પછેરાવણેમુકયાંપંચશર, બ્રહ્માસ્રએકેકાળ; વિદ્દુતલતાકેપં
ચાગ્નિ, પંચપ્રાણકાળકરાળ; ૧૨ સચ્ચિદાનંદનેઅંગભેદી, ગયાપેલીપાર, પ
ણપ્રભુપાછાનવખસ્યા, વળીમુકીનેતેહાર ૧૩ જેમખળઅતિનીંદાકરે, ન વ્યાપ

મેસાધુખેદ; અપારઘનવરશતાંગિરિને, વ્યથાનવથાયવેદ. ૧૪ એમરાવણુનાંપં
ચબાણવાગ્યાં, ખશ્યાનહિરણધીર; પહેચાપચઢાવ્યાસપ્તશરરણ, પંડિતશ્રીર
ઘુવીર. ૧૫ તેક્રોધકરીનેમુકીયાં, સીતાપતિયેત્યાંહે; રાવણુતણુતેરૂદેભેદી, પડ
યાંલંકામાંહે. ૧૬ ક્ષણેકમુર્છિતરહયોરથમાં, વ્યથાથઇદશશીશ; સાવધાનથઇ
પછેઉઠીયો, યુદ્ધકરવાનેતેદીશ. ૧૭ ત્યારેલક્ષમણકહેરઘુવીરને; પ્રભુકરોતમો
વિશ્રામ; હુંરાવણુસાથેયુદ્ધકરૂ, તમપ્રતાપેશ્રીરામ, ૧૮ એવુંકહીનેઅર્ધચંદ્ર, શ
રમુકીયુંપન્નગધશ; રાવણુતણાસારથીકેરૂ, છેદીયુતવશીશ. ૧૯ દશબાણમુકીદ
શાનનનાં, કાપ્યાંદશકોડંડ; વળીકવચછેદયુઅંગથી, પંચબાણમુકીપ્રચંડ.
૨૦ વળીવિભિષણેતેણેસમે, અષ્ટબાણુમુકયાંરણુમાંહે; તેણેરાવણુનારથતણા,
ઘોડાઅષ્ટમાર્યાત્યાંહે. ૨૧ વળીએકબાણેધ્વજાછેદી, ભાગ્યોરથશરવીશ; ત્યા
રેબીજારથપરબેઠોરાવણુ, ગાજીયોદશશીશ. ૨૨ પ્રલ્લેઅગ્નિવતકોપકરી, બ્ર
હ્મશક્તિકાઢીસંહારવા; તેપરમદારૂણુતેજસ્વી, મુકીવિભિષણનેમારવા. ૨૩
તેશક્તિદીઠીલક્ષમણે, જાણ્યુંવિભિષણનેમારશે; એશરણાંગતછેઆપણે, એને
બીજોકોણઉગારશે. ૨૪ એમવિચારીએકબાણમુકયું, લક્ષમણેતેણીવાર, તેશ
ક્તિનાત્રણભાગકરીયા, છેદીછેનિરધાર. ૨૫ તેખંડપડતાંપૃથ્વીપરથયા, દગ્ધ
અસુરઅતિઘણા; જોલક્ષમણએછેદતનહિતો, પ્રાણહરતવિભિષણતણા. ૨૬
માનભંગપામ્યોદશાનન, બ્રહ્મશક્તિવ્યર્થગઇજદા; ત્યારેરાવણુતેવિભિષણની
સાથે, ક્રોધકરીબોલ્યોતદા. ૨૭ અલ્યાનપુશકધિક્કારતુજને, શતરૂનેશરણેગ
યો; તુંઅસુરકુળમાંઅવતરીને, કબુદ્ધીકાયરથયો. ૨૮ અલ્યાઅમેતારૂકર્યુંપાળ
ણ, તેસરવમિથ્યાગયું; જેમભસ્મમાંઅવદાનઆપે, એમતુજપરતેથયું. ૨૯
અલ્યામૃતકનેશણગારજેમ; પરણાવીપદ્મનીશંઢને; કતઘ્નીનેઉપકારજેમગુણ
કરીયેલંપટલંડને. ૩૦ એમઅમોતુજનેપાળીયો, જેમપાળેપયથીસર્પને; તેઆ
જશતરૂનોથયોમુકી, સકળકુળદર્પને. ૩૧ કુળમાંકલંકઉદેથયો, કુળતણોકરવા
નાશ; જેમવાંસબાળેસકળવનકરી, પ્રગટઅંગહુતાશ. ૩૨ અલ્યાકુળતણોક્ષે
કરાવ્યો, તુજબંધુનેધિક્કાર; ઇંદ્રિજીતનેતેંમરાવ્યોકહી, સકળમર્મવિચાર. ૩૩
જેનુંઘરફુટયુંતેનુંકર્મફુટયું, એમકહેછેશાસ્ત્રપુરાણ; એવાંવચનસુણીનેરાવણ
તણાં, બોલ્યાવિભિષણવાણ. ૩૪ અલ્યામંદબુધીમલીનપાપી, શીબોલેજુઠી
જલ્પના; પહેલોવિચારસુઝયોનહિ, હવેમિથ્યાશિકરેકલ્પના. ૩૫ તેંતારેહાથે
ક્ષયકર્યુંકુળ, શીદલાવ્યોશીતાકરીહરણ; રઘુવીરશરણેહુંગયો, જેથીટળેજન્મ
નેમર્ણ. ૩૬ દુરભાગીમેંતુજનેકહ્યાંઘણાં, વચનહેતુમર્મનાં; તેમાન્યાંનહિહ
વેતારીમેળે, ભોગવ્યફળજેકર્મનાં. ૩૭ રૂડીશીખદેતાંપાદમારી, કાઢીમુકયોમુ
જને; અલ્યાપ્રહ્લાદેજેમપિતાતજીયો, એમતજ્યોમેંતુજને, ૩૮ એવાંવિભિષ

ણનાંવચનસુણી, બોલ્યોરાવણરીશેજાણ; અલ્યાલક્ષમણેતુનેઉગાર્યો, નહિતો લેતતારાપ્રાણ. ૩૯ પણહવેજોતુંમારૂપરાક્રમ, નામરાવણમુજતણું; અલ્યાતુ નેજેણેરાખીયો,તેલક્ષમણનેહવડાંહણુ. ૪૦ વળણ. અલ્યાહણુંહવડાંલક્ષમણ ને, જેણેબ્રહ્મશકિતકરીખંડરે; એમકહીનેકોપ્યોદશાનન, જાણેઉજાડશેબ્રહ્માં ડરે. ૪૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેવિભિષણરાવ ણસંગ્રામેએકોનચત્વારીંસોઅધ્યાય. ૩૯

અધ્યાય ૪૦.

રાગમારૂ. કોપ્યોરાવણતેણીવાર, મારૂલક્ષમણનેનિરધાર; મારેવિજયીપુ ત્રઇંદ્રજીત, એણેમાર્યોકરીનેઅનીત. ૧ પુત્રનુંવૈરલેઉઆજ, ત્યારેઓલાયમા રીદાઝ; એવુંકહીકાઢીશકિતએક, ધગધગતીતેજવિશેક. ૨ શહસ્ત્રસુર્યઉગ્યા હોયજેમ, જેજીંહાકૃતાંતનીતેમ; પ્રલયમેઘતણીમુખ્યવીજ, સર્વઅગ્નિતણુંજે મબીજ. ૩ કેસમેટીસપ્તકોટીમંત્ર, શકિતરૂપેથયાએકતંત્ર; એવીઅમોઘશકિ તજેહ, મયનામાયેઆપીતીતેહ. ૪ દશાનનપોતાનોજમાત્ર, કર્યુંતુદાનજાણીને પાત્ર;નોતીકાઢીતેરાવણરાજ,રાખીતીજીવરક્ષણકાજ. ૫ કાઢીલક્ષમણનેહણવા તેહ,મંત્રન્યાયસંયુકતકરીએહ;પછેમુકીશકિતદશશીશ, ચાલીગર્જનાકરતીતે દીશ. ૬ નવખંડવતીધરાસ્થાન,તેસમેથઇકંપાયમાન;ઉછળ્યાસિંધુડોલ્યાદીગ પાળ, ગીરીશિખરપડયાંતેકાળ, ૭ પળાયાદેવલઇનેવીમાન, ઉભીસૈન્યાથઇ ભયવાન; ચાલીસાંગકરતીસુશવાડ, જાણેવિશ્વનોકરશેઉજાડ. ૮ દીઠીઆવ તીતેહનુમંત, ડાબેહાથેઝાલીબળવંત; ત્યારેશકતીથઇસ્ત્રીરૂપ, સુંદરીવરસશો ળઅનુપ. ૯ બોલીહનુમંતસાથેવચન, મુકચમુકચમુનેવાયુતન; હેમારૂતીતું બ્રહ્મચારી, કેમગ્રહણકરેપરનારી. ૧૦ હુંરાવણનીકન્યાછુંઆજ, જાઉસુમી ત્રીનેવરવાકાજ; એવુંસુણીઇંદ્રજીતયોગીંદ્ર, લજ્યામનમાંતેમુકીબળીંદ્ર ૧૧ ચાલીશકતીથઇમુળરૂપ, દીઠીઆવતીપનંગભુપ; તેનેછેદવાતતક્ષણજાણ, ખેંચ્યુંધનુશેચઢાવીનેબાણ. ૧૨ એટલેઆવીશકતીતેણીવાર, ચોંટીલક્ષમણ રૂદયમોઝાર; નીકળીભેદીપ્રષ્ટેતતકાળ, પૃથ્વીફોડીતેગઇપાતાળ. ૧૩ પડયા લક્ષમણજીતેણીવાર, પ્રષ્ટેચાલીરૂધિરનીધાર; નિચેષ્ટીતપડયાથઇજેમપ્રેત, શ્વા સોશ્વાસરહીતઅચેત. ૧૪ જ્યારેપડયાસુમીત્રાકુમાર, કર્યોવીભીષણેતવપોકા ર; તેસુણીપડીરામનેફાળ, પાસેધાઇનેઆવ્યાતતકાળ ૧૫ સર્વેકપીમનમાંપા મ્યાત્રાસ, વીંટીબેઠાલક્ષમણનીપાસ; સર્વેકલ્પાંતકરતાઅપાર, તેસમેવરત્યોહા હાકાર. ૧૬ બેઠારામલક્ષમણનીપાસ. ઘણુંરૂદનકરેઅવીનાશ; રામરોતાંરોયાક પીમાત્ર;જોઇજોઇનેસુમીત્રીનુંગાત્ર. ૧૭ધનુષપરખેંચ્યુંબાણ,એમપડયાસુમી ત્રીનિરવાણ; લક્ષમણનેલીધારામેઉછંગ પછેરૂદનકરેશ્રીરંગ. ૧૮ વળણ. શ્રી

રંગેરામરૂદનકરે, જણાવેમનુષલીલાઅપારરે; લક્ષમણજીનેઉછંગમાંલઇને, કરતાવીવીધવીલાપરે. ૧૯ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણેનપ્રેરીતંમયશકત્યાલક્ષમણમુર્છીનંનામચત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૦

અધ્યાય ૪૧.

રાગવિલાપ. મારાલાડકવાયાવીર, લક્ષમણબોલોરેબાળા; હવેહું કેમકરી રાખુધિર, લક્ષમણબોલોરેબાળા; એમરૂદનકરેરઘુવીર. લક્ષમ૦ ચાલેનેત્રેચો ધારાંનીર. લક્ષમ૦ ૧ કહોવીરાતમનેશુંથયુંરે, બોલોવચનવિખ્યાત; તુંનેત્ર ઉઘાડીજોમુજસામુ, કહેશુખદુખનીવાત. લક્ષ્મ૦ ૨ તેંત્રિભુવનમાંકિરતિવિસ્તારી, બાળઅવસ્થામાંહે; ભાઇમુનેએકલોમુકીચાલ્યો, ફરીહવેમળીશુકયાંહે. લક્ષ્મ૦ ૩ વર્ષચતુર્દશવનમાંસાથે, ફળજળઆપ્યાંઅમને; અમોએવાનિર્દયનકહ્યુકોઇદીન, ફળખાવાનુંતમને. લક્ષ્મ૦ ૪ તેંચઉદવરસનીંદ્રાનવકીધી, રહ્યોસદાઉપવાશી; માટેરીસાવીનથીબોલતોઅમસાથે, આવીછેઉદાશી. લક્ષમ૦ ૫ તેંત્રિભુવનવિજયીઇંદ્રજીતને, કષ્ટકરીનેમાર્યો; પરાક્રમતારૂકહ્યામાંના આવે, નિર્મળજશવિસ્તાર્યો. લક્ષમ૦ ૬ મુજમરજીમાફકસેવાકરતો, કપટરહીતવ્રતધારી; હવેબંધવકેમનથીબોલતો, કોણપાળશેઆજ્ઞામારી. લક્ષમ૦ ૭ હું અવધપુરીમાંજઇનેહવે, શું દેખાડીશમુખ; તુજવિનાહુંથયોદામણો, દઇવેકેમ દીધુંઆવુંદુઃખ. લક્ષમ૦ ૮ ઉત્તરશોહુંઆપીશપુછશે, ભરથશત્રુઘનભ્રાત; તારૂમરણસાંભળીનેનહિ, જીવેશુમિત્રામાત. લક્ષમ૦ ૯ પુત્રવિનાપરિવારજશુનો, ત્રિયાવિનાઘરજેમ; બંધુવિનાનહિબેલજકોની, મિત્રવીનાશોમર્મ. લક્ષમ ૧૦ ઉઠોબંધવવારજલાગે, મારવોરાવણરાય; આપણેઅવધપુરીમાંજઇયે, સંગેલેઇસીતાય. લક્ષમ૦ ૧૧ હવેરાવણનેહણવામાટે, આવ્યોતોરૂડોદાવ; તેંદૈવે કારજવિપરીતકીધું તેડેઆવેલુંબુડયુનાવ. લક્ષમ૦ ૧૨ રઘુપતિએમવિલાપકરેજોઇ, લક્ષ્મણજીનુંવદન, પછીઆંશુલુછીધીરજઆપી, વિભિષણબોલ્યાવચન. લક્ષમ૦ ૧૩ વળણ. નિતિવચનકહીવિભિષણે, શ્રીરામનેઆપીધીર; શ્રોતાજનસઉસાંભળો, પછીશુંકરતારઘુવીર. ૧૪ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેલક્ષમણસ્યમુર્છાનાનંતરં શ્રીરામચંદ્રવિલાપોનામએકચત્વારીંશોઅધ્યાય. ૪૧

અધ્યાય ૪૨.

રાગસોરઠ. શુણોશ્રોતાજનસાવધાનથઇ, એમરૂદનકીધુરામ; એપ્રભુમનુષચેષ્ટાકરેજે, બ્રહ્મપુરણકામ. ૧ અજઅજીતશુખસિંધુસદાછે, અમોઘજ્ઞાનઅખંડ; ક્ષણમાંહેસૃષ્ટીઉદેકરે, ક્ષણમાંહેભાગેબ્રહ્માંડ. ૨ વિશ્વનાઆત્મારામપોતે, પ્રકાશકજગદીશ; જેજગતગુરૂજગનીયંતા, ભગવાનમાયાઇશ. ૩ તેપ્રભુનેનથીશોક

મોહ,અવર્ણરહીતઅવીનાશ;પણજન્મકારણજણાવે,એમાયામનુશવિલાશ.૪
ભોગીંદ્રલક્ષણજીતદાતેનેશું કરેકોઇહાણ; બળીથાયભસ્મબ્રહ્માંડ,જેનાશ્વાસથી
નિરવાણ.૫ એલીલાગાવાદાસનેકરે, રામમનુશચરિત્ર; હવેશ્રોતાજનસાવધા
નથઇ, શુણોકથાપુન્યપવિત્ર. ૬ રોતારાખીરામને, પછેબોલ્યાવિભિષણવાણ;
મહારાજરાખોક્ષમાહવે, ધીરજપુરૂષપુરાણ. ૭ એક્ષત્રીકેરોધર્મછે, સુખદુખ
જન્મનેમર્ણ; માટેશત્રુઉભોસાંભળે, તજોમાયાનુઆવર્ણ. ૮ સાવધાનથઇનેશ
ત્રુનોકરો, પરાજયમહારાજ; પછીલક્ષમણનોઉપાયકરીયે, થાયસુખજેમઆ
જ. ૯ એવુંસુણીનેરઘુવીરકોપ્યા, ઉઠિયાતેણીવાર; સંગ્રામઅરથેસજથયા, ક
ર્યોધનુષનોટંકાર. ૧૦ બ્રહ્માંડસરવેખળભલ્યું, ડોલ્યાદશેદિગપાળ; આસુરિકે
રાગર્ભગળિયા, ધ્રુનીગઇપાતાળ. ૧૧ પછેરાવણનેરઘુવીરકહે, અલ્યાઉભોરહે
તુંઆંહે; તેંશક્તિમારીસુમિત્રિને, હવેજઇશકયાંહે. ૧૨ એવુંકહીનેમુકવાલા
ગ્યા, રામતિક્ષણબાણ; એકનાથાયઅનેકભેદે, અસુરનેનિરવાણ. ૧૩ જેમરે
ણુકાનીવારેધાયા, ફરશુધરનિરધાર; શહસ્ત્રબાહુનેહણીકર્યો, ક્ષત્રીનોસંહાર.
૧૪ ષડાનનેવળિસંધાર્યું, તારકાસુરદળજેમ; એમલક્ષમણનેશોકેકરી, રઘુ
વીરકોપ્યાતેમ. ૧૫ ઘણાઅસુરનોસંહારકરીયો, શરચઢાવીચાપ; જેમસ્ના
નકરતાંપ્રયાગમાં, જાયકોટીજનમનાંપાપ. ૧૬ એમરામબાણઅમોઘચાલે,
સફળમંત્રેજેહ; સુશવાડકરતાંચમકતાં, વીજળીસરખાંતેહ. ૧૭ તેસમેસૈ
ન્યાકેટલીત્યાંહણીદશરથતન; વાલ્મિકમુનીયેકરીગણના, સુણોશ્રોતાજન.
૧૮ દશસહસ્ત્રમદગળમત્તવારણ, ત્રીશસહસ્ત્રતુરંગ; પંચાસસહસ્ત્રમણીક
નકરથ, તેસ્વારમારથીસંગ. ૧૯ પાયદળશતક્રોડજ્યારે, હણેયુદ્ધસંબંધ; એ
ટલીસૈન્યાસંહારેત્યારે, નાચેએકકબંધ. ૨૦ એવાકોટીકબંધઉઠીનેનાચે, શીર
રહિતજેણીવાર; ત્યારે રામધનુષનીઘુઘરીએક, વાજેત્યાંનિરધાર. ૨૧ આતો
ચતુરદશઘુઘરીલાગી, વાગવાએકકાળ; ચારઘડીપર્યંતવાગી, વરત્યોપ્રલ્લેકા
ળ. ૨૨ રાવણતણીજેસકળસઇન્યા, પડીતેણીવાર; નવગણતીથાયેશેષનાગે,
થયોએમસંહાર. ૨૩ એકલોરાવણરહયો રણમાં, થયોમનભયભીત, જાણ્યું
મનેહવડાંમારશે, એમથયુંવિભ્રમચીત્ત. ૨૪ દેખવાલાગ્યોરામને, સર્વત્રસઉ
જનરૂપ; ઉભોસઇન્યમાંજ્યાંજુવેત્યાં, દેખેરવીકુળભુપ. ૨૫ નથીદેખાતુંકંઇઅ
ન્યબીજું,રામવીનાતેણીવાર;કોટાનકોટીદશરથી,દેખાયછેનીરધાર. ૨૬ દશેદિ
શામાંરામદેખે, પૃથ્વીનેઆકાશ; કપીરાક્ષસપશુપંખી, રામરૂપપ્રકાશ. ૨૭ત્યારે
વીકળથઇનેનેત્રમીચ્યાં, દશમુખેજોઇરામ; તેઅંતરમાંદેખાવાલાગ્યો, રામપુર
ણકામ.૨૮ મનબુધીચીતઅહંકારસરવે,રામરૂપજણાય;દશઇંદ્રીયોપંચપ્રાણને,
પંચભુતજેકહેવાય. ૨૯ વળીવીષયમાત્રાચારદેહે, ત્રીઅવસ્થાભોગસ્થાન; એ

મસ્તુળસુક્ષમસકળવસ્તુ, જણાયેભગવાન. ૩૦ અકળાઇનેત્રઉઘાડીયાનેજોયું લંકાભુપ, રથસારથીહયશરધનુષતેદીઠારામસ્વરૂપ. ૩૧ અણુરેણુપર્યંતરામમ ય, બ્રહ્માંડઆખુરામ; થયોરામરૂપતદાત્મરાવણ,ટાલ્યોનહીકંઇઠામ. ૩૨ ત્યારે રાવણમનભયપામીયો, સર્વત્રજોઇજગદીશ; રથમાંહેથીકુદીપડ્યો, પછીનાઠોતેદશશીશ. ૩૩ ત્યારે પુઠળધાયારામજાણે, મારવાનીરવાણ; રાવણુનાઠોજી વલેઇજાણે, હર્યાહુવડાંપ્રાણ. ૩૩ ત્યારેલંકામાંઆવ્યોતદા, સહુલોકદીઠારામ; જ્યાંજ્યાંજાયેદશાનન, દેખેદશરથીતેઠામ. ૩૫ પછેએમકરતાંઆવીયો, મંદોદરીનીપાસ; હોરાણીમુજનેરાખ્યતું,એમબોલતોબહુશ્વાસ. ૩૬ જ્યારેસતીની પાસેગયો, ત્યારેશાંત્તીપામ્યોમન; શુણરાણીમેંકર્યુંપુરૂષારથ, માર્યાશુમીત્રાતન ૩૭ પણરહેવાયુનહીરણવીશે. રામબાણથીમેંઆજ; હું નાશીઆવ્યોતુજકને કરીએવું મોટું કાજ. ૩૮ પણરહયોછેએકરામ, હવેજીતવાનીસ્યેઆજ; ઉપાય તેસત્વરકરૂ,જેમથાયમારૂકાજ. ૩૯ મુનેઅશુરગુરૂએમંત્રઆપ્યોછે, મ્રત્યુજયતેનું નામ; અનુષ્ટાનતેનુકરીને, પછેજઇનેજીતુરામ. ૪૦ ત્યારેકરજોડીરાવણીકહે, શુણોસ્વામીકહુંછુંસત્ય; હવેશુકરવાસાધનકરો; નહીજીતાયરઘુપત્ય. ૪૧ આટલેયુદ્ધેનજીત્યા,કર્યોસકળકુળનોનાશ;સહુસૈન્યકેરોક્ષયથયો,હવેઝીત્યાનીશીઆશ. ૪૨ માટેસીતાસોંપીરામને, જઇનમોસ્વામીપાય;બાકીમરણથીનહીઉગરો, જોકરોકોટીઉપાય. ૪૩ ધરમધોરીધરછેપ્રભુ, શરણાંગતવત્સળનાથ; તેઅભય કરશેસ્વામીતમને, મસ્તકમુકીહાથ. ૪૪ એમઘણાંવચનસતીયેકહ્યાં, પણનમાન્યાતેઠામ; અરેહું રાવણપુરૂષારથી, કેમનમુહવેરામ. ૪૫ પુરકોટહેઠળપૃથ્વી કોરી, ગફારચીછેજ્યાંહે; સહુસામગ્રીલેઇ, સાવધાનકરવારાવણબેઠોત્યાંહે. ૪૬ એકકાળનેમીનિશાચર, તેણેતેડાવીકહીવાણ; તુંબેસજઇદ્રોણાચળપાશે, કપટરચીનેજાણ. ૪૭ કદાપીગિરીલક્ષમણઅર્થે,લેવાઆવેહનુમંત; ત્યારેવીઘ્નકરજેતેનેતું, વામારજેબળવંત. ૪૮ એવું સુણીરાક્ષસલેઇધણા, ગયોકાળનેમીત્યાંહે; તેવીપ્રવેશધરીકપટરચીને, બેઠોમારગમાંહે. ૪૯ હવેરાવણબેઠોહોમકરવા, મરત્યુંજયઅનુષ્ટાન; હવેરામવળીયારણથકીજ્યારે, નાઠોરાવણઅજ્ઞાન. ૫૦ વળણ. અજ્ઞાનરાવણનાઠોજ્યારે, મુકીમનનીધીરરે; કહેદાસગીરીધરસુણોશ્રોતા,હવેશુકરતારઘુવીરરે.૫૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં યુદ્ધકાંડેશ્રીરામેણરાક્ષસસેનાહનનનામદ્વીચત્વારીશોઅધ્યાય ૪૨

અધ્યાય. ૪૩.

રાગસામેરી. હવેરાવણનાઠોભયપામીત્યારેપાછાવળ્યારઘુરવી,પછેલક્ષ્મણ પાસેઆવીબેઠામુકીમનનીધીર. ૧ ધનુષબાંણનાખીનેબેઠાલેઇલક્ષ્મણનેઉછંગ, સુમીત્રાસુતનુવદનજોઇનેરૂદનકરેશ્રીરંગ. ૨ એટલેસુરજઅસ્તથયોત્યારે

સુક્ષેણબોલ્યોવાણ, શુણોરઘુપતીઅરૂણઉદેથતાંલક્ષ્મણનાજશેપ્રાણ. ૩ માટે દ્રોણાચળપરવતઉપરછેઅમ્રતવેલીનામ,-તેરાતોરાતમાંકોઇજઇઆવેલાવેઆણે ઠામ.૪ સુરજઉગતાપહેલાંલાવેતોજીવેલખમણવીર, એવાંવચનસુણીસહુવાન રસામુજોયુરામરણધીર. ૫ પણસર્વેનીચાંવદનકરીનેજોઇરહ્યાતેઠામ, ત્યારેતેણે સમેમારૂતસુતઉઠયાકર્યોપ્રભુનેપ્રણામ. ૬ ક્રૃપાનાથમુનેઆજ્ઞાઆપોહુંજાઉલેવા નેઆજ, ત્રૈણપહોરમાંલાવુંદ્રોણાચળતમકરૂણામહારાજ. ૭ ત્યારેગદગદથઇમા રૂતશુતપ્રત્યેબોલ્યાશ્રીરઘુનાથ, હેપ્રાણપ્રીયેતુંવહેલોઆવજેમસ્તમુકયોહાથ. ૮ પછેરામચરણવંદીનેઉડયા; મારૂતીઉત્તરપંથ; મુખેગર્જનારામનામનીધ્યાનમાં સીતાકંથ, ૯ શીરપરલાંગુળમુઠ્ઠીઉડયાઆકાશમારગજાય, ફાળઉપરઘણીફા ળજમારેવજરદેહીમહાકાય. ૧૦ એમબેઘડીમાંગીરીદ્વીપઓલંધીઉતર્યાપેલી પાર, ત્યારેદ્રોણાચળનીઆણીપાદીઠોચંદ્રાચળગીરીસાર. ૧૧ તેશીવનાકૈલાશ જસરખોઉજવળકરપુરવન, વીધુસરખોતેજસ્વીશીતળઉચોએકજોજન. ૧૨ તેપરવતનીપાસેબેઠોકાળનેમીજેઅસુર, ત્યાંપુરાતનીસરોવરછેસુંદરનીરમળ વારીપુર. ૧૩ વનસોહામણુસફળસગનછેતેમાંરચ્યોઆશ્રમ, અનેકરાક્ષસસી ષ્યકર્યાથઇબેઠોનીર્મહબ્રહ્મ. ૧૪ જાણેતપસ્વીમાનુભાવજેવોબેઠોથઇતેઠાર, અ ગ્નિહોત્રનોકુંડરચ્યોત્યાંવેદાધ્યયનથાયસાર. ૧૫ કાળનેમીએમકપટકરીનેબેઠા રચીએવોઘાટ,ચપળચીતેકરીચારેદિશાયેજોતોહનુમંતનીવાટ. ૧૬ ત્યારેતેણે સમેહનુમંતનેલાગીજળપીવાનીત્રશાય,તેઆશ્રમસરોવરજોઇનેઉતર્યાપૃથ્વીઉ પરમહાકાય. ૧૭ આશ્રમપાસેઆવ્યાચાલાસત્વરમારૂતતન, ત્યારેકપટમુનીયે આદરકરીયોઆપ્યુંછેઆસન. ૧૮ આવોબેસોમાનુભાવરહોસુખેઘણાદીનઆં હે, જ્ઞાનીપુરૂષનેગોઠેઘણુવળીસતસંગતહોયજ્યાંહે. ૧૯ તમસરખામહાપુરૂષ પધાર્યાકરીશુગોષ્ટીજ્ઞાન, ત્યારેમારૂતીકહેમનેત્રશા લાગીમારેકરવુંછેજળપાન ૨૦ કહેકપટમુનીઓપેલુંસરોવરસુખેપીયોજળત્યાંહે, જળપાનકરીનેવહેલા આવજોમારાઆશ્રમમાંહે. ૨૧ પછેઅંજનીસુતસરોવરમાંપેઠાજળપીવાતેણી વાર, ત્યારેદીર્ઘરૂપએકમગરીઆવીચરણગ્રહયોનીરધાર. ૨૨ તેમગરીનેજોઇને મનમાંક્રોધચડયોહનુમંત, બારણેકાઢીપછાડીતેનેપૃથ્વીઉપરબળવંત ૨૩ ત્યા રેમગરીનોદેહમુકીતતક્ષણથઇદેવાંગનાનાર, તેસનમુખઉભીમારૂતીનેકરજોડી કર્યોનમસ્કાર. ૨૪ અંજનીપુત્રેપુછયુતેનેકહેબાઇતુંછેકોણ, ત્યારેદીવ્યરૂપકહે પુરવેહતીહુ દેવાંગનાનિરવાણ. ૨૫ દેવળરૂપીનેનમીનહીમાટેમુજનેદીધોશ્રાપ, પછેસ્તુતીકરીમુનીવરનીવળતીપુછયોઅનુગ્રહેઆપ. ૨૬ મુનીવરકહેહનુમંત આવશેલેવાદ્રોણાચળજ્યારે,તેનાપદનોસ્પર્શકરંતાઉદ્ધારપામીશત્યારે. ૨૭ પ છેતેદિવસનીમગરીથઇહુંરહેતીઆણેઠાર, આજપ્રભુતમચરણપ્રતાપેપામીછુ

ઉદ્ધાર.૨૮ પણુપેલોબેડોરાક્ષસમુનીથઇનેકરવાતમનેવિઘન, એમકહીનેઉડીઅ પ્સરાગઇતેસ્વર્ગભોવન.૨૯ વલણ.સ્વર્ગભોવનગઇઅપ્સરા, તેણેચેતાવ્યાહનુ મંતરે; જળપાનકરીનેઆવ્યાપાછા, આશ્રમપાસેબળવંતરે. ૩૦ ઇતીશ્રીરામ ચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાડેદ્રોણાચળ નયનાર્થેગતેન હનુમંતા મગરીશાપવીમોચનંનામત્રયચત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૩

અધ્યાય ૪૪.

રાગસામેરી. જળપાનકરીહનુમંતઆવ્યા, ત્યારેબોલ્યામુનીમર્મ; મહા રાજઆવોપધારો, કરોપાવનમુજઆશ્રમ. ૧ હનુમંતકહેહ્યોકરૂપાવન, આવો મળીયેમુનીરાય; પછેકાળનેમીનાશીરવીશેએકમાર્યોપુષ્ટીઘાય. તેઅસુરભમી પૃથ્વીપડયો, તતકાળતજીયાપ્રાણ; પાંચયોજનવિસ્તર્યો, દેહપડયોછેનિરવાણ ૩ ત્યારેશીષ્યરાક્ષસજેહતા, તેનાઠાતેણીવાર; તેનેપુંછેબાંધીનેપછાડયા,મારૂતી યેનિરધાર. ૪ ત્યાંરહેતાતાચંદ્રગીરીપર, ગાંધર્વચતુરદશસહસ્ત્ર; તેધુનીસુણીને યુદ્ધકરવા, આવ્યાગ્રહીકરશહસ્ત્ર. ૫ હનુમંતેજાણ્યુંયુદ્ધકરતાં લાગસેઘણીવાર; પછેપુંછવધારીભારેબાંધ્યા, પછાડયાપૃથ્વીમોઝાર. ૬ ત્યાંથકીઉડયામારૂતી આવ્યા, દ્રોણાચળનીપાસ; હનુમંતેપ્રાર્થનાકરી, તેપરવતકેરીપ્રકાશ. ૭ હેદ્રો ણાચળશુણવીનતી, પડયાલક્ષ્મણરણમોઝાર; એકસાંગમારીરાવણે, થયાની ચેષ્ટીતનીરધાર. ૮ માટેઆપ્યમુનેઔષધી, હુંલેવાઆવ્યોઆજ; રવીઉદેપહે લોજાઉત્યાં, ત્યારેથાયરૂડુકાજ. ૯ ગીરીકહેએકવારલેઇગિયોતો, કપીમુનેનીર ધાર; ગુણનેઉપાધીઅતીઘણી, વળીઆવ્યોબીજીવાર. ૧૦ જાહવેહુંનથીઆ પતો, ઔષધીતુજનેજાણ; એવાંવચનસુણીનેકોપીયા, પછેમારૂતસુતનીર વાણ. ૧૧ અલ્યાખળમુરખઅભીમાની, જેસમજેનહીતેવીમુખ; તેનેકારજ કંઇકહેવુંનહી, હાનવકહેતેમુખ. ૧૨ પછેપુંછશેશાક્તીકરી, ગીરીબાંધીયો તેણીવાર; સમુળલીધોઉખેડીને, ચાલ્યાપવનકુમાર. ૧૩ આકાશમારગજાયઉ ડયા, મહાબળીહનુમંત; રામકૃપાએભારતેનથી, લેખવતાબળવંત. ૧૪ ત્યા રેભરથજીરહેતાહતા, જેનંદીગ્રામમોઝાર; તેરાત્રીયેભરથનેઆવ્યું, દુસ્વપન નીરધાર. ૧૫ એકકાળપુરૂષેઆવીનેગળ્યો, દક્ષીણબાહુત્યાંહે; ત્યારેભરથજી બકીનેજાગીયા, ચીંતાકરેમનમાંહે. ૧૬ તેસમેગુરૂપાસેહતા, કહ્યુંવશીષ્ટનેવર તમાન; ત્યારેમુનીકહેતમબંધુને, કંઇવીઘ્નછેતેસ્થાન. ૧૭ જેહરણસીતાનુંથયુ રામરાવણનોસંગ્રામ; તેવીદીતછેમુનીભરથને, માટેસોચેતેણેઠામ. ૧૮ શાંત્તી હવનપછેકરાવ્યો, ભરથનીપાસેએવ; રાત્રીયેબેજણબેઠાછે, ત્યાંભરથનેગુરૂદે વ. ૧૯ એટલેત્યાંઆકાશમારગ, આવતાહનુમંત; જેમઆવેભડકોઅગ્નીનો, જળહળેજ્યોત્યઅનંત. ૨૦ એમદ્રોણાચળલેઇમારૂતી, જાતાહતાનભમાંહે; તેભ

રતજીનેવશીષ્ટે,તેજબીંબદીઠું ત્યાંહે.૨૧મુનીરાયભયપામ્યાઘણું,ત્યારેભરથેઆ
પીલીર;પછેધનુષપરસરચઢાવ્યો, કરીસ્મરણશ્રીરઘુવીર. ૨૨ તેબાણવળતુંમુ
કીયું, હનુમંતનેવાગ્યુંત્યાંહે; શ્રીરામસ્મરણકરીનેમારૂતી, પડયાપૃથ્વીમાંહે.
૨૩જ્યારેધુનીસુણીરામનામની,ગયાભરથઉઠીપાસ; જુવેતોપરવતસહીતકપી,
પડયોરામનોદાસ.૨૪ત્યારેપ્રેમેકરીહીતવચનબોલ્યા,ભરતજીતેણીવાર;અરેભા
ઇરામનોભક્ત, કહેતુકોણછેનિરધાર. ૨૫ ત્યારેહનુમંતેસહુવાતકહીજે, રણત
ણોસમાચાર; અચેતથઇત્યાંપડયાલક્ષમણ, નિચેષ્ટીતનિરધાર, ૨૬ તેઔષધી
નેકાજલાવ્યો, દ્રોણાચળગીરીઆજ; પ્રભાતપહેલુંજવાશેનહીતો, થશેવિપ
રીતકાજ. ૨૭ ત્યારેભરતકહેશાબાશતુજને, ધન્યછેહનુમંત; ચારકોટીયોજન
થીલાવ્યો, ગીરીતુંબળવંત. ૨૮ તુઇશ્વરકેરૂપછે. નવથાયબીજેકાજ; માટે
ચીંતાનવકરશોતમો, પોચાડુંહવડાંઆજ. ૨૯ હુંદાસછુંરઘુવીરનો, વળીકની
ષ્ટબંધુજાણ; મુજનામભરથકહેસહુ, અહાંરહયોછુનિરવાણ. ૩૦ હુંરણીયોછું
શ્રીરામનો, અપરાધીપુરણઆજ;સંભારેછેપ્રભુકરીસુરત, કોઇદીનમુનેમહારા
જ. ૩૧ હનુમંતકહેપ્રભુક્ષણેક્ષણે, લેછેતમારૂનામ; હવેઆજ્ઞાઆપોમુજને, ત્યાં
છેજરૂરનુકામ. ૩૨ રવીઉદેપહેલોજાઉ,ત્યારેજીવેલક્ષમણવીર; ત્યારેભરથકહે
હનુમંતજીતમો, રાખોમનમાંધીર. ૩૩ રવીઉગતાંપહેલાંપોચાડું, લંકામાં
નિરધાર; પરવતસહિતમુજબાણઉપર, બેસોપવનકુમાર. ૩૪ આશ્ચર્યપા
મ્યામારૂતી, સુણીભરથવાયકએહ; ધન્યરામબંધુરામજેવા, હોયનિરસં
દેહ. ૩૫ પછેચરણવંદીભરથના, ઉઠીયામારૂતતન; સ્વામીતમોકહોછોતેખરૂ
જેબોલોસત્યવચન. ૩૬ પણદાસછુંરઘુવીરનો, હુંઆજ્ઞાવરતીજાણ; મારૂબળ
પ્રાક્રમજાણેછે, રઘુપતિપુરૂષપુરાણ. ૩૭ માટેરામકૃપાયેજઇશહુ, ક્ષણમાંહેતેણે
ઠામ; કહેભરથકહેજોપ્રભુને, મારોગણોકરીપરણામ. ૩૮ પછેઉડયાનમીતેભર
થને, આકાશમારગજાય; હજુમારૂતીઆવ્યોનહિ, ચિંતાકરેરઘુરાય. ૩૯ એટલે
રજનીખટઘડી, પાછલીરહિનિરધાર; ઉત્તરદીશાઉગેરવીએમ, આવ્યોપવન
કુમાર. ૪૦ ત્યારેકપીસરવેકહેવાલાગ્યા, સુણોશ્રીમહારાજ; જુઓઆઅરૂણઉ
દેથયો, હવેશું કરીશું કાજ. ૪૧ ત્યારેરામકહેહજુખટગડી,પાછલીરજનીસોય,
ઉત્તરદિશાકેમસુરજઉગે, એશું કારણહોય ૪૨ એમકહીરામેબાણકાઢયું, રા
હુમુખકરાળ; એસુરજમંડળકરૂગ્રશણ, આબાણથીતતકાળ. ૪૩ ત્યારેવૈદસુ
ક્ષેણબોલિયો, એસુરજનોહેમહારાજ; હનુમંતઆવ્યાદ્રોણાચળલેઇ, થયાંરૂડાં
કાજ. ૪૪ એટલેહનુમંતઉતર્યા, મુકયોપર્વપૃથ્વીમોઝાર; સાષ્ટાંગકરીરામનેચ
રણે લાગ્યોપવનકુમાર. ૪૫ વલણ. પવનકુમારઆવીપાયેલાગ્યો, રઘુપતિનેનિ
રધારરે; રાયઉઠાડીહનુમંતને,પછેચાંપ્યોરૂદેમોઝારે. ૪૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસમ

તવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેકાળનેમીહનનાનંતરંદ્રાણાચળગમનંનામચ તુરશ્ચાત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૪

અધ્યાય ૪૫.

રાગમારૂ. ભેટયાહનુમંતનેરઘુનાથ, પછીમુસ્તકમુકયોહાથ; પ્રાણવલ્લભ પવનકુમાર, તેંકર્યો મુનેઘણોઉપકાર. ૧ મળ્યામારૂતીનેકપીસર્વ, જોઇકારજ મુકયો ગર્વ; પછીસુક્ષેણવૈદપ્રકાશ, ઉઠીઆવ્યોદ્રોણાચળપાસ. ૨ કરયોપરવ તનેનમસ્કાર, જેનીશોભાતણોનહિપાર; ઓષધીકેરીપરિક્ષાકીધી, મંત્રબળે આકરશીલીધી. ૩ તેનોરસકાઢયોતેણીવાર, ભર્યોપાત્રમાંહેનિરધાર; લક્ષમણ ને શક્તિવાગીતીજ્યાંહે, તે મધ્યેરસમુકયોત્યાંહે. ૪ સંચરયોસર્વસંધીનેસંગ, થયુંકંચનસરખુંઅંગ; નથીદેખાતોઅંગેઘાય, એવોઔષધીનોમહીમાય. ૫ ઉઠયાઆળસમોડીઅનંત, જેમઉઠેનીંદ્રાવંત; નમ્યારામચરણઅભીરામ, ભે ટયાલક્ષમણનેશ્રીરામ. ૬ જોઇહરખ્યાજુગદાધાર, કપીકરતાજયજયકાર; મુ ખ્યવાનરકેટલાજેહ, કર્યાસજીવસુક્ષેણેતેહ. ૭ કરવાસગરાત્મનોઉધાર, જેમ ભગીરથલાવ્યાગંગાસાર; તેણેપૃથ્વીકરીપાવન, એમકીધુંતેંમારૂતતન. ૮ ઉ ગેરવીચક્રવાકઅશાક્ત, કરેપ્રકાશસરવેજક્ત; જેમચંદ્રચકોરને અર્થ, ચાત્રુક અર્થેમેઘસમર્થ. ૯ એમલક્ષમણકેરેકાજ, લાવ્યાઔષધીએકપીરાજ; તેથીથયુ ઘણાનુંકામ, પછીઆજ્ઞાકરીશ્રીરામ. ૧૦ ઉડયામારૂતીપાછાત્યાંહે, લીધોદ્રોણા ચળકરમાંહે; ચાલ્યામુકવાપવનકુમાર, જાણ્યોરાવણેતેસમાચાર. ૧૧ જેઉ ઠયાલક્ષમણબળવંત, લાવ્યોદ્રોણાચળહનુમંત; પાછોમુકવાજાયેવેદ, તેસુણી મનપામ્યોખેદ. ૧૨ પછીરીસકરીનેવિશેક, મોકલ્યારાક્ષશસતએક; જાઓ જઇહણોપવનકુમાર, દ્રોણાચળલાવ્યોલંકામોઝાર. ૧૩ એવુંસુણીનેતેચાલ્યા અસુર, પંથેઆડાઆવીરહ્યાભુર; એટલેજાતાદીઠાકપીરાય, ત્યારેકરવામાંડયો અંત્રાય. ૧૪ હનુમંતથયાતવસ્વસ્થ, લીધોદ્રોણાચળએકહસ્ત; મારીઝાપટ લાંગુળકેરી, અસુરનાઅસ્થીનાંખ્યાવિખેરી. ૧૫ રાક્ષસમરણપામ્યાતેઠાર, ત્યાંથીચાલ્યાપવનકુમાર; મુકયોદ્રોણાચળનેસ્વસ્થાન, પાછાઆવ્યાજ્યાંછેભ ગવાન. ૧૬ વંધારઘુપતિકેરાપાય, પછીકહીનંદીગ્રામકથાય; ભર્થતણાંજેવિન સ્વચન, કહ્યાંરામનેવાયુતન. ૧૭ તમારૂંસ્મરણકરેછેતેઠામ, ઘણોકરીનેકહ્યો એપ્રણામ;સુણીભર્થકહેવર્તમાન,ત્યારેદ્રવીતથયાભગવાન ૧૮ ભર્થનોપ્રેમનેમ સંભારી, ચાલ્યુંરામનાનેત્રમાંવારી; અહોબંધુએભર્થસમાન, એવોનીરમળ નેગુણવાન. ૧૯ થયોનથીથશેનહીજક્ત, એવુંકહીનેરોયારઘુપત્ય;મનકરીપો તાનુંધીર, બોલ્યાસુગ્રીવશુંરઘુવીર. ૨૦ ભાઇહવેનકરવીવાર, મારવોરાવણને નિરધાર; નથીગોઠતુંમુજનેઆંહે, મારેજાવુંઅવધપુરમાંહે. ૨૧ વળણ. અવ

ધ્યપુરીમાંનિશ્ચેજાણવું, એમકહેછેપુરૂષપુરાણરે; ત્યારેતેણે સમેરઘુવીરસાથે, વીભીષણબોલ્યાવાણરે ૨૨ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેલક્ષમણમુર્છાનીરવાણનામપંચચત્વારીંશોઅધ્યાય. ૪૫

અધ્યાય ૪૬.

રાગધન્યાશ્રી. વીભીષણકહેસુણોજુગજીવનજી, રાવણબેઠાકરવાગુપ્તહવનજી; ઇંદ્રજીતનાજેવુંકરેસાધનજી, મૃત્યુંજયમંત્રજપેદશાનનજી. ૧ ઢાળ. જપેમંત્રમૃત્યુંજયદશાનનતેપુરણથાશેઅનુષ્ટાન, પછેકોઇથકીમરશેનહીકહુસત્યભગવાન.૨ માટેવિઘ્નકરોકંઇત્યાંજઇજેહોમપુરણનથાય,એવુંસુણમાંમાંદશકપીઉઠયાનમ્યારામનેપાય. ૩ ગવાક્ષવાળીપુત્રઅંગદવયજાંબુવંત, પાવકલોચનનીળનળકેશરીશરભહનુમંત. ૪ તેદશેજણદશદીશાજીતેએવાબળીયાંત્યાહે,દશસહસ્ત્રવાનરસંગલઇતેઆવ્યાલંકામાંહે.૫ ઘરેઘરખોલ્યાંકપીજડયોનહીલંકેશ, અમસકળપુરમાંવલ્યાશોધીગુપ્તસ્થાનઅશેષ. ૬ જેમળેરાક્ષસમારગમાંતેનેમારતાકપીઠાર, પછેએકલાહનુમંતઆવ્યાવીભીષણનેદ્વાર. ૭ ત્યારેવીભીષણનીરાણીશરમાપુછયુંતેનેજાણ્ય, તેણેરાવણકેરૂગુપ્તસ્થાનકદેખાડયુંનીરવાણ. ૮ નગરકેરાકોટનીચેવીવરછેઅંધકાર, તેનીઆગળભોયરૂછેપ્રકાશઅતીવીસ્તાર. ૯ તેસાંભળીનેકપીઆવ્યાવીવરકેરેદ્વાર, કાઢીનાંખીશીળામુખથીપેઠાતેમોઝાર. ૧૦ અનેકરાક્ષસઅસુરમાર્યાપ્રવેશાતેમાંહે, મોટુંભયંકરભોંયરૂવિસ્તીરણદીઠુત્યાંહે. ૧૧ તેમધ્યેમોટુ દેવળછેદેવીતણુંકહેવાય, તેનીઆગળકુંડરચીનેબેઠોરાવણરાય. ૧૨ વજરાસનેબેઠોદશાનનકરીનેરકતેસ્નાન, અનેકમસ્તકહોમવાનેમુકયાંછેતેસ્થાન. ૧૩ આહુતીઆપીકુંડમાંમદ્યમાંસનીતેમાંહે પછેમૃત્યુજયનોમંત્રજપતોએકાગ્રેથઇત્યાંહે. ૧૪ તેજોઇકપીઆશ્ચર્યપામ્યાકહેપરસ્પરવાણ, જીવ્યાતણીઆશાહજુનથી,હજુનથીમુકતોનીરવાણ. ૧૫ ક્ષેથયોસરવેકુળતણો, નથીમાનતોહજુહાર; પ્રભુતાનજાણીરામની, એનાધ્યાનનેધીક્કાર.૧૬ એમકહીકપીએશીળાનાંખીકુંડકીધોભંગ;મળમુત્રતેમધ્યેકર્યાં, યજ્ઞપાત્રફોડયાસંગ. ૧૭ ફાડીનાંખ્યાંવસ્ત્ર, કરીયોનગ્નતેઅજ્ઞાન; નખેઉઝરડયુંઅંગપણ,નથીમુકતોતેધ્યાન. ૧૮ દશવદનફાડીરાવણનાં, ભરીધુળતેમુખમાંહે; અનેકયત્નકર્યાંતદાપણ, જાગતોનથીત્યાંહે. ૧૯ નવધ્યાનમુકયુંરાવણે, ત્યારેકરેકપીયેવીચાર; પછેઅંગદલાવ્યોતેસમે,ગ્રહીરાણીમંદોદરીનાર. ૨૦ તેસુંદરીસકુમારસતી, તેનેલાવ્યોરાવણપાસ; નગ્નકરવામાંડીકપીયે, ફાડતાગ્રહવાસ. ૨૧ ત્યારેરાણીયેપોકારકર્યો, જેમસુણેરાવણકાન; કરેનગ્નઆવાનરમુનેબળીજાઓતમારૂધ્યાન. ૨૨ તમછતાંમારીલાજલેછે, મુકાવોસ્વામીન; હવેશોભાગઇસઉતમારી,એમકહીકરેછેરૂદન.૨૩ તેરૂદનસુણીરાણીતણું. પછીઉઠ

ચોરાવણરાય; ક્રોધકરીનેકપીપુંઠળ, ચારેપાસેધાય. ૨૪ હનુમંતઅંગદનેતદા, ઘણોકર્યોમુષ્ટીમાર; કેટલાકઝાલીરોળીયા, કેટલાપદપ્રહાર. ૨૫ પછીનાશીછુ ટયાસરવવાન્નર, વધારીનેવેર; સુવેલુચેઆવીકહી, રઘુવીરનેસઉપેર. ૨૬ મા હારાજરાવણનેઉઠાડયોયજ્ઞકીધોભંગ; આવશેહવડાંયુદ્ધકરવા, સૈન્યલેઇચતુ રંગ. ૨૭ એવાંવચનસુણીકપીવરતણાં, સજથયાશ્રીરઘુવીર; કટીકશાભાથા ધનુષગ્રહીને, બેઠાશ્રીરણધીર. ૨૮ હવેરાવણતેડીરાણીનેપછી, ગયોનીજભોવ ન; તેયુદ્ધકરવાથયોતત્પર, ધર્યાભુષણતન. ૨૯ મંદોદરીકહેસ્વામીતમને, હ જુનઆવીલાજ; તમોમરણનિશ્ચેપામશો, નહિજીતાયેરઘુરાજ. ૩૦ ત્યારેરાવ ણકહેઆજછેલ્લુંયુદ્ધછે, હારઅથવાજીત; રામનેમારૂંકેમરૂહું, નથીધરતોભીત. ૩૧ હેપ્રિયેચીંતાશીદકરે, સુખદુખદેહસંજોગ; છુટકોનથીભોગવ્યાવિના, એ કર્મકેરાભોગ. ૩૨ એવુંકહીલેઇશેષસૈન્યા, ચઢયોરાવણરાય; વાજીત્રવાજેઅ તિઘણાં, શિરછત્રચામરથાય. ૩૩ વળણ. છત્રચામરથાયશિરપર, ચઢયોરાવ ણભુપરે; આવતોજોઇનેઉઠયાપોતે, સુંદરશ્યામસ્વરૂપરે. ૩૪ ઇતિશ્રીરામચરિ ત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણાનુષ્ટાનભંગોનામષડચત્વારીંશો અધ્યાય. ૪૬

અધ્યાય ૪૭.

રાગમારૂ. આવ્યોરથમાંબેશીરાવણભુપ, ક્રોધેજાણેકાળસ્વરૂપ; સાથેહયદ ળગજદળપુર, મારૂરાગઅળાપેશુર. ૧ વાજેરણતુરભેરીવાદ, મોટાસુરકરેસીંહ નાદ; જોઇઆવતુંસૈન્યઅસુર, ધાયુસનમુખકપીદળપુર. ૨ સામાસામીમંડા યુંયુદ્ધ, કરેવાન્નરઅસુરવિરૂધ; કપીગ્રહીકરતરૂપાષાણ, મારેઅસુરનેકરતા ખુંબાણ, ચઢાવ્યાંરાયેદશકોડંડ, ચાલેબાણનીધારઅખંડ; જેમથાયવૃષ્ટીપર જન્ય, એમબાણમુકેરાજન. ૪ થાવાલાગ્યોકપીનોસંહાર, ત્યારેવરત્યોહાહાકા ર; તેસમેરામલક્ષમણબેવીર, ઉઠયાયુધ્ધકરવારણધીર. ૫ આવ્યારાવણસન મુખરામ, પદરોપીઉભાએકઠામ; રાવણનેરથવાહનસાજે, પૃથવીઉપરરા મવિરાજે. ૬ એવુંજાણીબ્રહસ્પતીસમરથ, કહ્યુંઇંદ્રનેમોકલરથ; રાવણના ભયથીસુરેશ, પામેભયજાણ્યુકરશેદ્વેશ. ૭ ગુરૂયેકહ્યોસરવેમર્મ, અત્યારામ એપુરણબ્રહ્મ; ત્યારેસુરપતિચેતેણીવાર, મોકલ્યોરથરણમોઝાર. ૮ માતલીસા રથીઅશ્વસહિત, ઉતર્યાપૃથવીઉપરતેઅજીત; જ્યાંઉભાછેજુગદાધાર, રથલા વીરાખ્યોતેઠાર. ૯ સુતઉતર્યોતેણેઠામ, રઘુપતીનેકીધોછેપ્રણામ; માતલીકહે શ્રીરઘુવીર, પધારોરથમાંરણધીર. ૧૦ ઇંદ્રમોકલીયોતમકાજ, અંગીકારકરો મહારાજ; હરખ્યારામએરથઅનુભવિયે, ધન્યસુરપતીસમેસાચવીયો. ૧૧ ગુ રૂચરણતણુંકરીધ્યાન, પછીરથમાંબેઠાભગવાન; ઉદયાચળપરદિનકરજેમ,

રામરથપરશોભેતેમ. ૧૨ જ્યાંહતોરથપરદશમુખ, ત્યાંરાખ્યોરામેસનમુખ; રાવણેરથદ્રષ્ટેકળીયો, ઇંદ્રઉપરરીશેબળીયો. ૧૩ પછીક્રોધકરીનેવચન, રામસાથેબોલ્યોદશાનન; અલ્યાઉભોરહેરઘુનાથ, જોઇયેયુદ્ધકરમારીસાથ. ૧૪ આજબળદેખાડુમારૂં, કપીસહીતતુનેસંહારૂ; રામકહેરેમુરખદુરીજન, શીદબોલેછેગર્વવચન. ૧૫ કર્યોપાપીતેંકુળનોનાશ,જેમકાનનબાળેહુતાશ;સંતતીસંપતીબળમાની, હરીલાવ્યોસીતાઅભીમાની. ૧૬ કરીનાંખ્યાતેંવેદનાખંડ, દીધાદેવતાનેદંડ; કર્યોઅધરમનોભુભાર, તુજઅર્થેમેંલીધોઅવતાર. ૧૭ માટેમારીશતુજનેઆજ, મારેકરવુંદેવનુકાજ; હમણાંહણીસતુનેકરીજુક્તિ, બીજેઅવતારઆપીશમુકતી. ૧૮ રાવણકહેઅલ્યાતુંરામચંદ્ર, હુંરાહુભયંકરછુંતમીંદ્ર, ખગ્રાસકરીશસમગ્ર, સર્વજોદ્ધામાંહુંછુંઅગ્ર. ૧૯ મારેબાણેમેરૂનેમંદાર, થાયેચુરણનલાગેવાર; તોતુંમાનવતેકોણમાત્ર, બળહીણનેકોમળગાત્ર. ૨૦ જ્યાંલગીજીવુંછુંહુંય, નહીદેખેસીતાનુંમુખતુંય; એવાંવચનકહ્યાંદશશીશ, તેસુણીકોપ્યાશ્રીજુગદીશ. ૨૧ સિતાપતીયેકર્યોસિંહનાદ, તેગયોસત્યલોકેસાદ; કર્યોધનુષતણોટંકાર, ભુમીકંપથયોતેણીવાર. ૨૨ રામમુકેછેતિક્ષણબાણ, તેકૃતાંતતણાલેપ્રાણ; સામારાવણનાશરછુટે, રામબાણથકીતેત્રુટે. ૨૩ શરતણોથાયસુસવાડ, જાણેવીદયુતઅગ્નીઉધાડ; રામરાવણકેરૂંયુદ્ધ, થયુંદારૂણકોપવીરૂદ્ધ. ૨૪ દેવતાયેમુકીજોઇધીર, વઢેરાવણનેરઘુવીર; મુકયુંરાવણેત્યાંસર્પાસ્ત્ર,રામેસાંધ્યુગરૂડનુંઅસ્ત્ર. ૨૫ અગ્નિબાણમુકયુંદશશીસ,પરજન્યાસ્ત્રમુકયુજુગદીશ;પાતાસ્ત્રમુકયુંવીશહાથ,પરવતાસ્ત્રમુકયુંરઘુનાથ. ૨૬ એમઅસ્ત્રવિદ્યાયેસમાનઉતર્યાબન્યેબળવાન;મુકયાંરાવણેબાણઅપાર, રવીઢાંકયોથયુંઅંધકાર. ૨૭દીવ્યબાણમુકયુંઅવીનાશ, છેદિશરજાળકીધોપ્રકાશ; લંકાંપતીયેમુકયુંએકબાણ,મહાતેજસ્વીપ્રચંડપ્રમાણ.૨૮ અનિવારઅમોઘકહેવાય,જઇવાગ્યુંતેરામનેપાય; વામચરણભેદીતેણીવાર, નીકળીગયુંપેલીપાર, ૨૯નથીચીન્હજણાતુંતેહ, સચ્ચીદાનંદવીગ્રહએહ;કર્યુંવીર્યેદશાનનવીર, નાડગ્યારામરણરંગધીર.૩૦ વળણ.રણરંગધીરરઘુવીરનડગ્યા, ભેદયુબાણકરાળરે; તેજોઇસરવેકપીબળીયા, ઉછળ્યાએકેકાળરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેશ્રીરામરાવણસંગ્રામોનામસપ્તચત્વારીંશોઅધ્યાય.૪૭

અધ્યાય ૪૮.

છંદહરીગીત. ઉછળયાકપીસહુએકેકાળેરાવણદળઉપરતદા, રણમાંપડયાંતાંઅસુરનાંતેશસ્ત્રકરગ્રહીસર્વદા. ૧ પાષાણતરૂપદઘાયમુષ્ટીકપીઅસુરનેમારતા, જેમપરમારથનેબળેજ્ઞાનીપ્રપંચદળસંહારતા. ૨ એમરામઉપાસકનીરમળવાન્નરહણેદનુજજેમતમરવિ, ઉપમેયઉપમાતેતણીદ્રષ્ટાંતકરીકહેછેકવી

૩ પરમારથબાણેકરીઅભીમાનમુગટચુરણકર્યો, વીરાશચકેલોભભાથાછેદન કરીહેલાંહર્યા ૪ અભેદકવચત્રયઅવસ્થાનાંસુરતાખડગતેહણ્યાં,સમવૃતીશસ્ત્ર અંડોળગ્રહીનેદેશધનુષકાપ્યાંઘણાં. ૫ સંતોશશકતીયેકરીછેદીસાંગત્રષ્ણાસ વેદા, હરીભકતીઅસીયેપાપસાથીતણાંશીરછેદ્યાંતદા. ૬ સ્વરૂપસાક્ષાત્કારશ સ્ત્રેસીદ્ધીપતાકાભેદયં, બોધફરશીધારતીક્ષણગ્રહીમોહધ્વજછેદયં. ૭ અનુસં ધાનપરીઘગ્રીહીનેઅવીદ્યારથચુરણકર્યો, નીવૃત્તીશસ્ત્રેપ્રવૃતીપરીવારઅસુર તણોહર્યાં. ૮ વીરકતઅચળગદાગ્રહીનેકામકુંજરમારીયા, મદમાનક્રોધઅહંપ દાતીશમદમાસ્ત્રેનીવારીયા. ૯ સંકલપવીકલપદેશહયસમાધાનશકતીસંહાર યં, ભીડમાલઆશાકલપનાતેમનોજયફરશીવીદારયં. ૧૦ એમપ્રકારેકપીરામ ભકતેઅસુરનીસૈન્યાહણી, માંહેતણાયાહયગયઅસુરચાલીસરીતઆણીત ણી. ૧૧ રગદોળેરોળેઅસુરનેકપીચરણગ્રહીનેપછાડતા, કરેડઉઝરડેકડમરડે મુષ્ટીઘાયેતાડતા. ૧૨ શમળીસીચાણાકાગગરધવભક્ષરૂડુભાવીયું, પીશાચ ભૈરવભુતનેપર્વમોટુંઆવિયું. ૧૩ શક્તિશીકોતાત્રપ્તીથઇજેઆમીશરક્તની ભોગની, કરીતાળઅસુરકપાળકેરીગાયનાચેજોગણી.૧૪ એમદળદલ્યુંરાક્ષસ તણુંકપીરીંછમર્કટ કુદતા, કોઅસુરપૃથ્વીતરફેડેપદઘાયમારીખુંદતા. ૧૫ સં હારવાળીશતરૂનોપુછીકુશળતાનીજસાથની, દાસગીરીધરવીજયકરીજયબો લાવીરઘુનાથની. ૧૬ દુહા જશબોલાવીરઘુનાથનીકુદેકીશઅપાર; તેજોઇકો પ્યોદશવદન, હવેકરૂકપીનોસંહાર. ૧૭ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકી નાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેશ્રીરામરાવણસંગ્રામેવાનરેણરાક્ષસહનનંનામઅષ્ટચત્વા રીશોઅધ્યાય. ૪૮

અધ્યાય. ૪૯.

રાગમારૂ. કોપ્યોરાવણતેણીવાર, હવેકરૂકપીનોસંહાર; શરવૃષ્ટીકરેદશ શીશ, નાસેવાનરપાડેચીસ. ૧ દળભંગજોઇતેઠામ, રાવણસામાઆવ્યાશ્રીરામ મુકેરાવણજેજેબાણ, છેદેછેતેપુરૂષપુરાણ. ૨ બન્યોજણકરતાસીંહનાદ, માં ડયુંયુદ્ધતજીનેપ્રમાદ; થયોદારૂણતેસંગ્રામ, ઘણુંક્રોધેચડયાશ્રીરામ. ૩ ત્રૈલોક માંભયઉપજાવ્યો, જાણેપ્રલેકાળશુંઆવ્યો; થયોસુરજધુંધળવર્ણ, દેખાયેભ યંકરઆચર્ણ. ૪ અંધકારથયુંનભએવ, વીમાનમુકીનાઠાસહુદેવ; વરસેમેઘરૂ ધિરનોત્યાંહે,નક્ષત્રતુટીપડભુમીમાંહે. ૫ ઘણાપાતવિદ્યુતનાથાય, ત્યાંવાયુભયં કરવાય; પૃથ્વીસહીતસાતેપાતાળ, ડોલાયમાનથયાતેકાળ. ૬ ડોલ્યાદીગજમે રૂમંદાર, ઉછળ્યાસાતેસાગરનાંવાર; એમસમેવરત્યોવીપરીત્ત, કરેસંગ્રામબ ન્યેઅજીત.૭ એકકાળમહાકાળજેમ, વઢેછેરામરાવણતેમ, દાવાગ્નિવડવાન ળજોડ, એમયુદ્ધકરેબાંધીહોડ. ૮ સામાસામીઅડયાછેરથ, બન્યોસારથીચતુ

રસમર્થ;કોકોનાહયનથીહઠતા,એકએકનાશરનથીઘટતા. ૯ રામરાવણકેરાબા
ણ, છુટેગરજનાકરતાંજાણ;એમઅખંડયુદ્ધદીનસાત,થયુંરાત્રીદીવસાવખ્યાત
૧૦ પણરામરાવણેક્ષણએક, નથીવીશ્રામકીધોવીશેક; પછેકોપ્યાશ્રીરઘુરાજ,
હવેમારૂરાવણનેઆજ. ૧૧ મુકયાંરઘુપતીયેચારબાણ,ચારહયમાર્યાનીરવાણ;
એકબાણમુકયુંજગદીશ, છેદયુંસારથીકેરૂંશીશ.૧૨ બેબાણેમુગટછત્રપાડયાં;
ધ્વજાદંડછેદીનેઉડાડયાં; અર્ધચંદ્રનામેએકબાણ, તેકાઢયુંપછેપુરષપુરાણ.
૧૩ નવગ્રહમાંહેજેમભાન, એમતેજસ્વીદીપ્તમાન; તેબાણમુકયુંજગદીશ,
છેદ્યાંરાવણનાંદશશીશ. ૧૪ તેપડયાંજ્યારેપૃથ્વીમોઝાર, બીજાનવાંથયાંતેણી
વાર, મુકયુંરવીચક્રબીજુંબાણ,તેમસ્તકછેદ્યાંનીરવાણ. ૧૫ વળીથયાંતેવાંદ
શશીશ, ત્યારેવીશમેપામ્યાઅવધીસ; થયાચિંતાતુરસહુદેવ, કરેવાતપરસ્પર
એવ. ૧૭ છેદેમસ્તકશ્રીરામ, નવાંઉગેછેતેઠામ; પુર્વેપુજ્યાએણેશીવરાય, શી
રછેદીકરીકમળપુજાય. ૧૭ તેમાટેથાયેછેનવાંશીશ, દેવકહેએકપાજુઓઇશ;
ત્યારેરાજાધીરાજવીશેક, ચીંતાતુરથયાક્ષણએક. ૧૮ શીરફરીફરીનેનવાંથાય,
કેમકરશેએરાવણરાય; ત્યારેમાતળીસારથીજેહ, બોલ્યોરામનીસાથેતેહ. ૧૯
હેવેસર્વાત્માઅંતરજામી, સુણોથરચરનાયકસ્વામી; અમ્રતકુપીએનારદેમાંહે,
ફેડોબાણમુકીનેત્યાંહે.૨૦ પ્રભુરાવણમરશેત્યારે, છેદોઅમ્રતકુપીજ્યારે; રામપ્ર
સન્નથયાસુણીવાણ, કાઢયુંઅગસ્તદત્તએકબાણ. ૨૧ સુરમાંજેમસુરપતીસુત્ર;
અંડજમાંજેવોવીનતાપુત્ર; જેમસકળનાગમાંઅનંત, સરવવાન્નરમાંહનુમંત
૨૨ જેમવેદાંતશાસ્ત્રમોઝાર, જેમસવીતાતેજસ્વીમાંસાર; શસ્ત્રમાત્રમાંસુદર
શન, વનસકળમાંનંદનવન. ૨૩ જેમતીરથમાંહેપ્રયાગ, એવુંબાણકાઢયુંમ
હાભાગ; રામેલીધુંતેકરમોઝાર, મંત્રયુક્તકર્યુંતેણીવાર.૨૪ શેષકુર્મવરાહસમુદ્ર
શશીતરણીઅગ્નિવાયુઇંદ્ર, શીવકુબેરવરૂણનેમ, સપ્તરૂષીપંચભુતનેબ્રહ્મ. ૨૫
એસરવેનુંસામર્થજેહ,બાણઅગ્રેમુકયુંછેતેહ; તેશરધનુશેકર્યોસંધાન, સહસ્ત્રસુ
રજસમદીપ્તસ્માન. ૨૬ સ્થાપ્યુંબ્રહ્મસ્ત્રતેનેઅંત, પછીતાણ્યુંઆકર્ણપર્યંત; ક
હ્યુંરામનાકરણમાંબાણ, કુપીસહીતહરીશએનાપ્રાણ. ૨૭ મુકયુંબાણતેશ્રીરઘુ
વીર,ચાલ્યુંગરજનાકરતુંગંભીર; પડેસહસ્ત્રવીદતથઇઉદે, એમપડયુંતેરાવણ
નેરૂદે. ૨૮ વૃક્ષસ્થળકુપીસહીતવિદાર્યું, તેણેઆયુષસર્વેસંઘાર્યું; પાડયુંછીદ્રગ
વાક્ષનાજેવું, પ્રષ્ટેપારનીક્ળ્યુંતેવું. ૨૯ ત્યાંથીઉછળ્યુંબાણતેદીશ,છેદ્યાંરાવણ
નાંદશશીશ; પછીરામભાથામાંઆવી, પાછુંપેઠુંતેબાણસમાવી. ૩૦ ઘણુંક્રો
ધેભરાયાછેરામ, બીજુંબાણકાઢયુંતેણેઠામ; ત્યારેલક્ષ્મણેઝાલ્યાહાથ, હવેક્ષમા
કરોરઘુનાથ. ૩૧ પ્રભુમ્રત્યુપામ્યોદશશીશ, થયુયુદ્ધપુરણઆદીશ; ત્યારેધનુષ
ભાથાતેઠામ, આપ્યાંલક્ષમણનેશ્રીરામ. ૩૨ અવતારકૃત્યઅમારેઆજ, થયુપુર

ણુકહેમહારાજ; પડયોરાવણુરણુમોઝાર, વરત્યોવિશ્વમાંજયજયકાર. ૩૩ વળ ણુ. જયજયકારવરત્યોવિશ્વમાં, જ્યારેપડયોરાવણુરાયરે, દુંદુભીવાગ્યાંદેવનાં, પુષ્પનીવૃષ્ટીથાયરે. ૩૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેશ્રીરામચદ્રેણુરાવણુવધોનામએકોનપંચાશતમોઅધ્યાય. ૪૯

અધ્યાય ૫૦.

રાગવેરાડી. હવેપૃથ્વીઉપરમરણુપામીનેપડીયોરાવણુરાય, પુષ્ટઅંગેથીરૂધીરનીકળેમુગટશીરપૃથ્વીરોળાય. ૧ તેજોઇવીભીષણુનેમુર્છાઆવીવીકળથયાતેણીવાર, ત્યારેસુગ્રીવેઆવીનેબેઠાકરયાપછીશાતાવળીનીરધાર. ત્યારેવીભીષણુરાવણુપાસેબેઠાનેકરવામાંડયુરૂદન, આંખેઆંસુનીધારાચાલેવીકળથયાઘણુમન. ૩ રાવણુનેપડયોજોઇને વીભીષણુકરતાવીવીધવીલાપ, અહોવીરરણુધીરવીજેકતઅમોઘતેજપ્રતાપ.૪ પરમદારૂણુતપઅગ્નિજેવોકાળનાસરખોક્રોધ, હવેફરીએવોકયાંથીમળશેરાવણુબંધવજોધ. ૫ અધીકવૈભવસુરપતીનાકરતાંસંતતીસંપતીયુકત,દેવસકળનોગર્વહરયોજેણેપ્રાક્રમબળસંયુકત. ૬જેનેકારણુઆદીપુરૂષઅવતર્યાહરીઇશ્વરભગવાન, નીરગુણુબ્રહ્મનેસુગુણકર્યાજેનુંયોગીધરેછેધ્યાન૭એરાવણુસીતાનેહરીલાવ્યોકર્યોઅમનેઉપકાર,રામનીસાથેમીત્રીકરાવીજસપામ્યોવિસ્તાર.૮કીરતિવિસ્તરીએનીજગતમાંજ્યાંલગીરવીશશીધરણીશ્રીરઘુવીરનાગુણુનીસાથેગવાશેએનીકરણી. ૯ અહોમારેઆજબંધવપાખેદીશાપડીગઇસુન્ય, મુષ્ટીથકીકરેનિજરૂદેતાડણુવિભિષણુકરતારૂદન. ૧૦ એવાવિલાપસાંભળીવિભિષણુનાત્યારેપાસેઆવ્યારઘુવીર, પછીકરગ્રહીનેસમજાવેપોતેવચનકહેરણુધીર. ૧૧ તમોવિવેકમુરતીથઇનેવિભિષણુઆશુકરોછોરૂદન, એનાશંવતનોશોકનધરીએજુવોવિચારીમન. ૧૨ આમાયીકજગડંબરજેવુમૃગજળપિંડબ્રહ્માંડ, આકારતેજવિકારઆશાશ્વતજાણુતુસ્થિરઅખંડ. ૧૩ માટેકરવોઘટેનહિશોકજતેનોજેમોહરૂપસંસાર,એવાંવચનરામનાંસુણીનેવિભિષણુછાનારહ્યાતેણીવાર. ૧૪ પછીરાણીયોસરવે અગ્રમંદોદરીઆવીતેરણમાંહે, પાસેબેસીનેરૂદનકરંતીરાવણુપડીયોજયાંહે.૧૫ વિવિધપ્રકારેરાણીમંદોદરીકરતીશોકવિલાપ,તેસુણીમોટામુનિવરજયોગીધીરજમુકેઆપ.૧૬ અરેસ્વામીમેઘણુંસમજાવ્યામાન્યુનમારૂંવચન; સંતતીસંપતિનાશ કરીનેખોયુંઅંતેતન. ૧૭ અહોનાથરઘુનાથનીસાથેભલુંભજવ્યુતમોવેર, ત્રિભુવનમાંકીરતીવિસ્તારીગવાશેઘેરઘેર. ૧૮ હોપ્રાણુપતિતમઅરથેકરીનેરઘુપતિનિકળ્યાવન, કર્યાંકામઘણાંનાતમારેનિમીતેપૃથ્વીકરીપાવન. ૧૯ હવેસ્રષ્ટીમાંનિપજશેનહિતમજેવાપુરૂષપ્રતાપી, જેનેઅર્થેકરીરામઅવતર્યાત્રિલોકમાંકિરતીવ્યાપી. ૨૦ અહોદૈવગતીવિપરીતજેનેલોકપતીલાગેપાય, તેહપુરૂષઆજરણુમાંપડીયોમસ્તકભુમિ

રોળાય. ૨૧ એમઘણુવિલાપરાણીનાસુણીજળલોચનભરીયુરામ, પછીસતી
નીપાસેઆવીનેબેઠાશિક્ષાકરેપુરણકામ. ૨૨ અરેપુન્યપાવનીસતિશિરોમણીજ્ઞા
નવિવેકનીખાણ, એનાશવંતનોશોકશું કરવાકરેછેતું નિરવાણ. ૨૩ મુળદ્રષ્ટી
ઘાલીનેજોતું શું છેએમાંસત્ય, આજગતસરવમાયાનુંચિત્રછેજેવુસ્વપ્નઅસત્ય.
૨૪ પંચભુતનીનાશવંતદેહવિકારઆશાશ્વાતરૂપ, માટેઆત્માતણોતું કરવિચા
રઅવિનાશઅખંડઅનુપ. ૨૫ માટેમોહતજીમનધીરજરાખીધેરજાઓહેમાત,
એનીક્રીયાકર્યાપછીવરજેતુંવિભિષણનેવિખ્યાત.૨૬પતીવ્રતાધર્મતારોનહિભા
ગેતુંલંકાનીરાણી,રાજ્યાસનનીભોકતાતુંજેમઇંદ્રતણીઇંદ્રાણી.૨૭શ્રીરામનેવચ
નેમોહગયોમંદોદરીનોતેણીવાર, રઘુપતીનેપાયેનમીરાણીગઇલંકામોઝાર. ૨૮
પછીવિભિષણેરામનીઆજ્ઞામાગીનેરાવણનીદેહલીધી, સિંધુગામનીસરીતાત્ર
ઠજઇદાહાક્રીયાત્યાંકીધી. ૨૯ મયતનયાવિનઅન્યરાણીયોતેમાંકેટલીકજેહ, સ
હગવનકર્યુંતેણેસ્વામીસાથેભસ્મથઇછેતેહ. ૩૦ પછીલંકામાંસઉસાથજઆ
વ્યોસ્નાકરીનિરધાર, ઉત્તરક્રીયાવિધિયેકરાવી, વિભિષણપાસેસાર. ૩૧ વળ
ણ. વિભીષણપાસેબ્રહ્માયેકરાવી, ઉત્તરક્રીયારાવણતણી;પછીપ્રજાજનલેઇવી
ભીષણઆવ્યા, તેડવાનેત્રિભુવનધણી. ૩૨ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકી
નાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેરાવણદાહનંતરવિભિષણેનઉત્તરક્રિયાકર્ણનામપંચાશત્ત
તમોઽધ્યાય. ૫૦

અધ્યાય ૫૧.

રાગધન્યાશ્રી. રાવણનીકરીક્રિયાવીધાનજી, વીભીષણઆવ્યાજ્યાંછેભગ
વાનજી; લંકાપુરનીપ્રજાજનસાથજી, આવીનમીયાચરણરઘુનાથજી. ૧ ઢાળ.
રઘુનાથચરણેનમ્યાવીભીણપ્રજાજનવળીજેહ, એકપ્રધાનઉગર્યોવીદયુતજી
ભ્યાઆવીનમીયોતેહ. ૨ વળીઅન્યરાક્ષસઉગર્યાયુદ્ધમાંહેથીતેણીવાર, નીર
વૈરથઇતેનમ્યાઆવીરામનેનિરધાર. ૩ તેસમેવીભીષણેહાથજોડીવીનવ્યાશ્રીરા
મ, મહારાજપુરમાંપધારોભકતનાપુરણકામ. ૪ વિરંચીનીરમીતનગરતેમપ્રભુ
જુવોદ્રષ્ટેઆજ, ત્યાંપધારીપાવનકરોમુજમનોરથમહારાજ. ૫ ત્યારેરામહશી
નેબોલીયાસુણીવીભીષણનાંવચન; મુજભકતજ્યાંવાસોવસેતેસદાછેપાવન.
૬ મેંદાનકરીનેઆપીતમનેલંકાજેકહેવાય, સુણોવીભીષણસાચુકહુત્યાંઅમો
નવઅવાય. ૭ તેનાઘરનુંઅન્નલેવાયનહિકર્યુંકન્યાદાનવીશુદ્ધ, ગૌદાનકર્યુંસદ્
પાત્રનેનખવાયતેનુંદુધ. ૮ એમલંકાદાનકયુમેંતમનેતેમાટેનઅવાય, વળીભ
રથજીનેમલ્યાવીનામેંપુરમાંનવપેસાય.૯ ભરથનેમળીનેકરીશુંજ્યારેસ્નાનમ
ગળજોગ, તારપુંઠેતાંબુળઆદેભોગવીશું સહુભોગ. ૧૦પછીસુગ્રીવલક્ષમણનેક
હ્યુંતમોજાઓલેઇકપીજન, સુમહુરતમાંહેવીભીષણનેબેસાડોરાજ્યાસન. ૧૧

જેનીવસ્તુઆણીહોયરાવણેતેનેઆપજોજઇત્યાંહે, વળીમુકતકરજોદેવનેજેહો યબધીમાંહે. ૧૨ એવાંવચનસુણીશ્રીરામનાંસુમીત્રીમીત્રકુમાર, ગયાલંકામાં વીભીષણનીસાથેકપીતણોનહિપાર. ૧૩પછેરાજ્યબેસાડયાવીભીષણનેસુભમ હુરતજોઇત્યાંહે, ત્યારેવીભીષણનીઆણવરતીસકળલંકામાંહે.૧૪મદોદરીયે કુંડરચિયોઅગ્નિનોતેણીવાર, તેમાંપેશીશુદ્ધથઇનેનીકળીતેબહાર. ૧૫ રામ આજ્ઞાયેમદોદરીવરીવીભીષણનેત્યાંહે, વરતીયોજયજયકારસહુહરખીપ્રજાપુ રમાંહે. ૧૬ પછેલક્ષમણસુગ્રીવઆદેસહુકપીમુખયજેકહેવાય; ળવસ્રાયુષનેતે આપીયાંવીભીષણેકરીનેપસાય. ૧૭ વળીવસ્તુજેકંઇહતીજેનીસોંપીતેનેતેહ, મુકતકીધાદેવસરવેહતાબંધીજેહ. ૧૮પછેસરવકપીનેદેખાડીતેલંકાનીરચનાય વિભીષણસહીતપછેઆવીયાજ્યાંવિરાજેરઘુરાય. ૧૯ સાષ્ટાંગકરીવીભીષણન મ્યાગ્રહીચરણશ્રીરઘુનાથ ત્યારેવચનબોલ્યારામજીએનેમુસ્તકમુકરપતીનીક અરેવીભીષણકરજોઅચળતમેલંકાકેરૂરાજ, જેવાધ્રૂવબળીઉપમન્યુતેનીપંક તીમાંતમોઆજ. ૨૧આશાવચનએવુંકહીપછેબેસાડયાસનમુખ,તેસમેસરવેદે વઆવ્યામળવાપામીસુખ. ૨૨ ઇંદ્રબ્રહ્માસદાશિવતેત્રીશકોટીદેવ,અષ્ટવસુનેમ રૂતગણરૂદ્રએકાદશએવ.૨૩આદીતદ્વાદશયક્ષગંધર્વકિનરચારણસીધ,અષ્ટનાય કાદીગપાળદશયમવરૂણરીધસીધનાધ. ૨૪ સહસ્રઅઠયાશીમુનિમંડળભુતત ત્વસ્વરૂપ, સપ્તદ્વીનેનવખંડનાઆવીમળ્યાસહુભુપ. ૨૫ સહુઆવ્યામળવા રામનેવાજેવણાંવાજીંત્ર, રઘુવીરનાંદરશનકરીનેથયાપુન્યપવિત્ર. ૨૬ તેમધેશિ વવિધીઇંદ્રિઆદેમુખયહતાજેદેવ; તેણેસ્તુતિકરીશ્રીરામનીબેઠાસભાકરીએવ. ૨૭ વળણ. સભાકરીનેબેઠાસરવે, નારદતુંમરવાયરે; તેણેસમેહનુમંતનીસા થે, બોલ્યાશ્રીરઘુરાયરે. ૨૮ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંયુ દ્ધકાંડેવીભીષણરાજ્યાભીષેકકરણંનામએકપંચાશતમોડધ્યાય. ૫૧

અધ્યાય પર.

રાગચોપાઇ.હનુમંતનેકહેછેશ્રીરામ, હવેસીતાનેલાવોઆઠામ; મંગળસ્ના નકરાવીત્યાંહે,જાનકીનેપછીલાવોઆંહે.૧ એવાંવચનકહ્યાંશ્રીભગવંત,શુણીચા લ્યાવિભીષણહનુમંત;સાહીત્યસરવેલેવાનેત્યાંહે,ગયાવીભીષણલંકામાંહે,૨અ શોકવનઆવ્યામારૂતીજ્યાંબેઠાંછેસીતાસતી;જેમધેનુંપ્રત્યેઆવેવછપ્રસંસ,મા નસરોવરજાયેહંસ.૩જેમવીનતાસુતલક્ષમીદરશન, એમઆવ્યાઅશોકમાંમા રૂતતન; સીતાજીનેસાષ્ટાંગજકર્યો, ત્યારેજાનકીયેકરમુસ્તકધર્યો. ૪ કઠેમાણઆ વ્યાહોયજેમ,કોઅમ્રતપાનકરસવેતેમ; એમહનુમંતનેજોઇહરખ્યાંસતી,ત્યારેવ જરદેહીયેકરીવીનતી.પમાતાસુખીછેરઘુવિર, માર્યોદશાનનતેરણધીર;વીભીષ ણનેબેસાડયારાજ, હુંઆવ્યોતમનેતેડવાકાજ. ૬એવુંશુણીહરખયાંસીતામન

બોલ્યાહનુમંતસાથેવચન; અરેમારૂતીમારેકાજ, તેંબહુશ્રમકર્યોકપીરાજ. ૭
ઘણુકષ્ટકર્યુંતેંમારીવતી, તેજાણેછેસર્વેઅયોદ્ધાપતી; માટેદીનદીનબળઅદકેરૂ
હજો, તેજપ્રતાપઅધિકેવાધજો ૮ એટલેઆવ્યાવીભીષણત્યાંહે, સર્વેસાહિત્યલે
ઇવાડીમાંહે; સીતાનેચરણેનામ્યુશીશ, ત્યારેજાનકીયેદિધીઆશીશ. ૯ અરે
વીભીષણવીરપ્રચંડ, કરજોલંકાનુંરાજઅખંડ; સુરજચંદ્રતપેજ્યાંલગી, ચી
રણજીવીરહેજોત્યાંલગી. ૧૦ એમસુણીસતીનાઆશીશવચન, વીભીષણતવ
ઘણુહરખયામન; પછેબેકરજોડીનેનીરધાર, વીભીષણસ્તુતીકરતાતેણીવાર.
૧૧ જયજગતજનુનીજગતકારીણી, અખીલવૈરાટતત્વધારીણી; પ્રાણવરૂપી
ણીગુણસરીતાય, આનંદવરધનીજનકસુતાય. ૧૨ આદીમાયાઇંદીરાગુણખા
ણય, આદીપુરૂષનીઇછાજાણ; પ્રભુયેઆપીછેઅજ્ઞાય, માટેમંગળસ્નાનકરોહવે
માય. ૧૩ જાનકીકહેપ્રભુએનથીકર્યું, તારપહેલુંહુંકેમઆચરૂં, ત્યારેહનુમંતક
હેકહ્યુછેરઘુવીર, અમનઆજ્ઞાકરીરણધીર. ૧૪ મળીશરમાત્રીજટાબેજણી,
વેણીઉકેલીસીતાતણી; તેણેસમેમંદોદરીનાર, આવીલેઇસકળઉપચાર.૧૫ મ
રદનતેલસુગંધિવાન, પછેકરાવ્યુંમંગળસ્નાન; સુરજકાંતીસમભુષણસાર, ત્રી
ભુવનદુર્લભજેઅળંકાર. ૧૬ તેપેહેરાવ્યાંજાનકીનેઅંગ, અમલઅંબરસુંદરન
વરંગ; રત્નજડીતપાલખીમોઝાર, સીતાનેબેસાડયાંતેણીવાર.૧૭ સંગેચાલ્યું
સૈન્યવીચીત્ર, આગળવાજેબહુવાજીત્ર; નમીરાણીયોનેત્રીજટાય, અમપરકૃપા
રાખજોમાય. ૧૮ કરીસ્તુતીકરૂણાવચન, ત્રૈણજણીયેભરીયાંલોચન; પછેસી
તાયેસમાધાનજકર્યું, તેનુહેતરૂદેમાંધર્યું. ૧૯ મનવાંછીતઆપ્યાંવરદાન, સંતો
ષીત્રણેગુણવાન; પછીજત્નેકરીવીભીષણરાજન, ચલાવ્યુંત્યાંથકીસુખાસન.
૨૦ જેમઅમુલ્યરત્નધરેપેટીમાંહે,એમજનકસુતાનેરાખયાંત્યાંહે; જેમસંતરદે
નુજ્ઞાનઅપાર, નજણાવેબાહેરનીરધાર. ૨૧ એમસુખાસનકરીઆછાદન, ત્યાં
થી ચલાવ્યુંહરખીમન; ડાબેપાસેવીભીષણગુણવંત, જમણીપાસેચાલેહનુ
મંત. ૨૨ જેમઉમિયાસાથેશકંધગણપતી, એમચાલેવીભીષણમારૂતી; વાજેવા
જીત્રચાલેવેત્રધાર, આવ્યાએરીતેસૈન્યમોઝાર. ૨૩ ચામરવીજનકરતાજાણ,
ખમાખમાબોલેમુખવાણ; પછીશીબીકારાખીતેણેઠાર,પૃથ્વીઉતર્યાજનકકુમા
ર. ૨૪ વળણ. જનકકુમારીઉતર્યા, મુકયુપૃથ્વીપરસુખાસનરે; પછેચરણે
ચાલીજાયછે, જ્યાંવિરાજેજુગજીવનરે. ૨૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિ
શ્રી નાટક ધારાયાંયુદ્ધકાંડે શ્રી રામસમીપ્ય સીતા નયનંનામદ્વીપંચાશત્તમો
ઽધ્યાય. ૫૨

અધ્યાય ૫૩.

રાગમેવાડો. જ્યારે સીતાનીકલ્યાંસુખઆસનમાંથીઅદભુતરૂપેજાણજી;

જેમઆભમાંહેથીવીજળીચમકેવાઉઘડેરતનનીખાણજી.૧ એમગજગમનીત
નભુષણમંડીતચાલીનેઆવ્યાંત્યાંહેજી, દેવગંધર્વકીનરસીધનાયકચકીતથયા
મનમાંહેજી. ૨ ત્યારેઆવતાંજોઇએમજનકસુતાનેબોલ્યાપુરૂષપુરાણજી,મારી
પાસેનવઆવશોસીતાદુરરહોનિરવાણજી. ૩ રાવણહરણકરીગયોતમનેરહ્યાં
ત્યાંખટમાસજી, લોકપવાદલાગ્યોતેણેકરીવિશ્વમાંથયુંપ્રકાશજી. ૪ લોકકહે
શેરહ્યારાવણનેઘેરસુંદરરૂપેએહજી, ત્યાંશીળવ્રતકેમરહયુંહશેએમોટોસંદેહજી.
૫માટેદીવ્યકરીમુજપાસેઆવોતોકરૂંઅંગીકારજી, તેવચનબાણસીતાનેવાગ્યાં
ઉભાંરહ્યાંતેણીવારજી. ૬ આંખેઆંસુનીધારાચાલીદુખપ્રગટયુંઘણુંમનજી, જે
મકદળીઉપરવીજપડેએમત્રપ્તથયુંવતનજી. ૭ પછીધીરજરાખીસીતાબો
લ્યાંહેજગદાત્મારઘુરાયજી, આનંદકપ્રભુઅંતરયામીઅખીલબ્રહ્માંડનીકાય
જી ૮ મેંઘણાદીવસમહાદુખવેઠયુંપ્રભુતમારેવીજોગજી, આજચરણનેસર
ણે આવીતમદરશનસંજોગજી ૯ કઠીણ કર્મતોયે રહ્યાંમારાં પ્રભુતજોવીન અ
પરાધજી, નથીચુકીધ્યાનતમચરણતણું; હેઅખંડબોધઅગાધજી ૧૦ જેમ
અમરતકેરૂપાત્ર ભરીનેકરવામાંડયું પાનજી, તેહેલમાંહે હલાહલથઇગયું,
એમ મારે ભગવાનજી. ૧૧ મ્રગેંદ્રને શરણે જાતાંજેમ જંબુક મધે ખાય
જી, સુરપણ પાસે સરપે દંશ કરયો રઘુરાયજી. ૧૨ ભગીરથી સીંધુ શરણે
ગઇત્યારેસાગરકહેનથીઠામજી, એમ તમારે શરણેઆવીકીંકરીપુરણકામજી.
૧૩ તોયેતમનેપતીજનઆવેતોસુણોશ્રીમહારાજજી, જમઅગ્નીમાંશુવરણત
પાવેએમતપુંછુંઆજજી. ૧૪ એવુંકહીપછીઆજ્ઞાઆપીવાન્નરનેસીતાયજી,
કાષ્ટમગાવીકુંડરચાવ્યોજુવેછેસરવસભાયજી.૧૫ ભડભડાટમાંહેઅગ્નીલાગ્યો
પ્રગટીપ્રચંડજ્વાળજી,ત્યારેજનકસુતાસાવધાથયાંમાંહેઝંપાવાતેકાળજી.૧૬ર
ઘુપતીચરણેચીતરાખીકરીપ્રદક્ષીણાતેણીવારજી;પણકરીજ્વાળમાપડયાંસીતા
કહીસત્યત્રણવારજી.૧૭ પૃથ્વીકંપથયોતેણીવેળાત્રીલોકડાલ્યુંત્યાંહેજી;તેસમેઘ
ણોઉતપાતથયોજ્યારેસીતાપ્રવેશાંમાંહેજી ૧૮ એકઘટીકાપર્યંતગુપ્તરહ્યાંતેઅ
ગ્નીમાંનીરધારજી, મહા દીવ્ય રૂપધરીને જાનકી નીકળીયાં પછી બહારજી.
૧૯ પહેલાંપૃથ્વીમાંગુપ્તથયાંતાંધરયુંરૂતુંછાયાતનજી, આરણ્યકાંડમાંતેક
થાકહીસુણોશ્રોતાધરીનેમનજી. ૨૦ તેમુળરૂપેપાછાંનીકળ્યાંપૃથ્વીથકીનીરધાર
જી, એસીતારામનીચીદશક્તાનથીગઇરાવણનેદ્વારજી. ૨૧ તેસબંધજાણેછે
શ્રોતાજ્ઞાનીવીચીક્ષણભક્તજી, પણશુધઅશુધતણીજેપરીક્ષાતેશુંજાણેજકતજી
૨૨ તેમાટેઅગ્નિમાંપ્રવેશીજાનકીનીકલ્યાંબહારજી, દેવમુનીજનઆનંદપામ્યા
વરત્યોજયજયકારજી. ૨૩ દીવ્યદેહતનભુષણમંડીતજોઇહરખ્યોકપીસાથજી
પછેજનકસુતાચાલીનેઆવ્યાંજ્યાંબેઠારઘુનાથજી. ૨૪ ત્યારેમેમેગદગદગદથઇ

નેઉઠયારામપતીજુગદીશજી, પછીવૈદેહીયેઆવીમુકયુરઘુપતીનેચરણેશીશજી ૨૫ ત્યારેજનકસુતાનોકરઝાલીનેઉઠાડયાંતેણીવારજી, વામભાગબેસાડયાંરામે વરત્યોજયજયકારજી. પછીજુગલરૂપનીસ્તુતિકરીસરવેશીવબ્રહ્મામુનીરાયજી નારદઉભાજંત્રવજાડેચરીત્રરામનાંગાયજી. ૨૭ વળણ. ચરીત્રમંગળગાયાંરા મનાં, સહુસભાહરખીમનરે; પછીરઘુપતીસનમુખકરજોડીને, બ્રહ્માબોલ્યાવ ચનરે. ૨૮ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેશ્રીરામવચ નાતસીતાદીવ્યરૂપધારણનામત્રીપંચાશતમોઅધ્યાય. ૫૩

અધ્યાય ૫૪.

રાગસામેરી. પરમેષ્ટીકહેરઘુવીરનેલેઇસીતાલક્ષમણસાથ, આનંદથીહવે અવધપુરમાંપધારોરઘુનાથ. ૧ સચ્ચીદાનંદઅખંડવ્યાપકબ્રહ્મપુરણરામ, ની જચરણકેરોદાસજાણીકહોમુનેકંઇ કામ. ૨ રઘુવીરકહેપ્રજાપતી તમારચીપુ રવેલંક, તેદહનકીધીમારૂતીથઇક્ષીણશોભાઅંક. ૩ તેકરોપાછીહતીતેવીઅ ધીકશોભાજેહ, મેંલંકાકેરૂદાનકીધુંવીભીષણનેએહ. ૪ માહારોવિભીશણરાજ કરશેએનગરમોઝાર, તેદહનપુરસોભેનહિમાટેકરીરચનાસાર. ૫ એહુંસુણી વિધિયેમનોમયનિરમાણકીધુંજાણ, હતીતેથીઅધિકશોભાથઇતદાનીરવાણ. ૬ ત્યારેસદાશીવતેસમેબોલ્યાસુણોશ્રીમહારાજ, કંઇકરોઆજ્ઞામુજનેતેકરૂંસત્વ રકાજ. ૭ રઘુવીરકહેમહાદેવજીકલ્યાણરૂપકૃપાળ, તમારીસૈન્યાભુતભૈરવતે ડાવોતતકાળ. ૮ રણમાંહેજેરાક્ષસપડયાપામીમરણનીરધાર, વાનરવિનાતેઅ સુરતનલેઇનાખેસિંધુમોઝાર. ૯ મહાદેવેઆજ્ઞાકરીનીજસૈન્યનેતેકાળ, પી શાચભૈરવભુતશાકણીવીરનેવૈતાળ. ૧૦ ભુતાવળીયે કર્યાભક્ષણઅસુરતનતે ણીવાર, તેનાંઅસ્થીનાંખ્યાંસિંધુમાંક્ષણુએનલાગીવાર. ૧૧ તનરેહેવાદીધાં કપીતણાંજેપડયાપૃથ્વીમાંહે; રાક્ષસવીણભોમીકરીઅદભુતકાર ત્યાંહે.૧૨ ત્યા રેસભામાંસરપતીઉઠયોકરજોડીતેહામ, મહારાજહુંશેવક તમારોકહોમુનેકંઈ કામ.૧૩ રઘુવીરહશીનેબોલીયાસુણોસુરપતીસમરથ,તમોકર્યોઅતિઉપકારમુ નેમોકલ્યોરણમાંરથ. ૧૪ તેરથેકરીમેંરાવણજીત્યોજય પામ્યોઆજ. ત્યારે ઇંદ્રકહેપ્રભુતમોમોટાદયાળુમહારાજ. ૧૫ કિંચીતશેવાજીવનીતેમાનીલ્યોછો નાથ, અર્ગભસ્મથાયેમેરૂસમજેચીતધરેતમસાથ. ૧૬ ક્ષણમાંહેકોટીબ્રહ્માંડરચ નારચોઇછાકાજ, તમકૃપાયેઅધીકારસહુઅમોભોગવીએમહારાજ. ૧૭ પ્રભુ એમાંતેમેંશું કર્યુંતમોસદાસમર્થરૂપ, રઘુનાથકહેએકવાતકહુંસાંભળ, સુરપતી ભુપ. ૧૮ સહુશાસ્ત્રનોછેમહતનિશ્ચેસુણોકહુંઆપ, નહિપુન્યપરઉપકારસમ પરપિડાસમનહિપાપ. ૧૯ હવેમારેઅર્થેપ્રાણતજ્યાછેસરવકપીયેજેહ, આજ અમૃતકેરીવૃષ્ટીકરીજીવાડોસર્વતેહ. ૨૦ એવાં વચનશ્રીરઘુવીરનાંસુણીશચિ

પતીનીરધાર, પીયુષમેઘનેકરીઆજ્ઞાવરસ્યોતેણીવાર. ૨૧ તેઅમૃતનીવૃષ્ટથકી થયાસજીવનસહુકપીજન, જાણેનીંદ્રામાંથીઉઠયાએમદ્રઢથયાછેતન. ૨૨ રઘુવીરચરણેનમ્યાઆવીવરત્યોજયજયકાર, સહુકપીજીવ્યાતેણેકરીનેહરખ્યાજુગદાધાર. ૨૩ પછેવીભીષણુનીસાથેબોલ્યારામપુરણકામ, હવે અમનેઆજ્ઞાઆપોજઇએઅમારેગામ. ૨૪ વરશચતુરદશથયાંઅમનેનીકળ્યાવનમાંજાણુ, જોઅવધએવીતીજશેતોભરથતજશેપ્રાણ. ૨૫ તમોસુખેઅહીંરહીનેકરોભાઇ લંકાપુરનુંરાજ, માટેભક્તશિરોમણીહવેઅમનેઆજ્ઞાઆપોઆજ. ૨૬ એવાં વચનસુણીનેવીભીષણેગ્રહ્યારઘુપતીનાંચર્ણ, ગદગદકંઠેબોલીયાપ્રભુરાખોમુજનેશર્ણ. ૨૭ અહીમુનેમુકીજાઓછોતમોઅવધપુરરઘુરાય, વિજોગતમારોએક ક્ષણમુનેકલ્પકોટીથાય. ૨૮ વળીતમેકહેશોરાજકરતુંલંકાપુરમોઝાર, પણુતેથીતમદરશનઅધીક કોટીગુણસુખસાર. ૨૯ મુનેનથીઅપેક્ષારાજનીહુંસત્યકહુંછુંઆજ, તમદરશનઉપરવારીનાખુત્રિલોકનુંરાજ. ૩૦ પ્રભુતમારાજેભક્તકહાવેતમકૃપાનાપાત્ર, તેજાણેતૃણસમમોક્ષતોએરાજતેકોણ માત્ર. ૩૧ હેનાથદરશનસમાગથતમશેવામાંસુખજેહ, નથી સ્વર્ગઅપવર્ગમાંસત્યલોકમાંસુખતેહ. ૩૨ માટેપ્રભુમુનેસાથેતેડોઅવધપુરમોઝાર; કિંકરથઇશેવાકરૂસ્વામીતાણેદરબાર. ૩૩ મુજમનતણોસંકલ્પતએછેતેસત્યકહુંનીરવાણ, જો સાથેનહિતેડોપ્રભુતોતજીશમારાપ્રાણ. ૩૪ નિજભક્તનાંએવાંવચનસુણીથયારામકરૂણાવાન, પછેવીભીષણુનેરૂદેચાંપીબોલીયાભવાન. ૩૫ અરેવીભીષણુતમેહવડાં આવોમારીસાથ, સુગ્રીવસહિતવાનરસકળપણુતેડીશકહ્યુંએમનાથ. ૩૬ ત્યાં સોહેલોજોઇઅવધપુરનોથોડાદીનસુખભેર, પછેમીત્રપુત્રતથાતમોઆવજોપાછાઘેર. ૩૭ એવાંવચનસુણીનહરખીયાસહુકપીકરેકીલકાર, વીભીષણુસંતોષપામ્યાહરખનોનહીપાર ૩૮ વિશ્રવાસુતઆનંદીપછેગયાલંકામાંહે. રાજ્ય સોંપ્યુપ્રધાનનેપુરરક્ષરૂમુકયાત્યાંહે. ૩૯ જેપુષ્પવિમાનકુબેરનુહતુંલંકાપુરમાંઝાર, તેલઇનેઆવ્યાવીભીષણુજ્યાંબેઠાજુગદાધાર. ૪૦ વળણ. જ્યાંબેઠાશ્રીરઘુનાથજી, ત્યાંઆવ્યું પુષ્પવીમાનરે; શોભાતેનીઅતીઘણી, જોઇહરખ્યાશ્રીભગવાનરે. ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંયુદ્ધકાંડેઅમૃતવૃષ્ટયારામસેનાજીવનંનાચતુઃપંચાસતમોઅધ્યાય. ૫૪

અધ્યાય ૫૫.

રાગધવળધન્યાશ્રી. પુષ્પવીમાનવીભીષણુલાવ્યાશોભાતણોનહીપારજી, ચંદ્રમંડળસરખુ તેદીશેકનકમણીમયસારજી. ૧ઇચ્છાપ્રમાણેતેવિસ્તારપામેનાનુંમોટુંથાયજી, થોડાઘણાજેટલાજનબેસેતેટલાસરવસમાયજી ૨ તેમધેએકકનકસીંઘાશનદીપકજડીત્રપ્રકાશજી દીવ્યરત્નમુકતાફળકેરીઝળકેઝારલચોપાસજી. ૩ એવું

વીમાનકુબેરતણુંલાવ્યોતોરાવણજેહજીતેવીભીષણલાવ્યાપ્રભુઅર્થેજાવાઅવધ પુરતેહજી.૪ પછીશુભમહુરતમાંઉઠયારઘુપતીગ્રહીસીતાજીનોહાથજી,હીરાકેરાં પગથીયાંઉપરચઢિયાંશ્રીરઘુનાથજી. ૫ વામભાગવૈદેહીનેલેઇ બેઠાશીંઘાશનજી શ્રીચનશ્યામદામનીરાજેજોડીજગતમોહનજી. ૬ પદ્મઅષ્ટાદશવાનરચઢિયાગો લાંગુળછપનકોટીજી, બ્હોતેરકોટીરીંછજબળીયાજાંબુવંત મતિમોટીજી. ૭ વળીવીભીશણકેરૂંઅસંખ્યદળતેચઢયુવીમાનમોઝારજી, નાનાપ્રકારનાંવા જીંત્રવાજેઘુઘરીનાઘમકારજી. ૮ અષ્ટજુથપતિઆઠેખુણેઉભાચારેપાસજી, રત્નસિંહાસનઉપરરાજેરઘુપતિરમાનીવાસજી. ૯ લક્ષમણજીઅંગદજીઉભાબે પાસેબેવીરજી,મણીજડીત્રડાંડીનાચમ્મરકરગ્રહીકરતાધીરજી.૧૦ પછીરઘુપતી નીઆજ્ઞામાગીસઉદેવગયાનીજલોકજી,રાવણમરણપામ્યોતેણેબંધછુટયાથયા વિશોકજી. ૧૧ જયારેસરવેસ્વસ્થથઇનેબેઠાવીમાનમાંશુભઠામજી, ત્યારેગુરૂનુ સ્મરણકરીઅયોધ્યાનોપંથચીંતવ્યોરામજી. ૧૨ પછેસીતાપતીયેઆજ્ઞાઆપી વીમાનઉડયુંઆકાશજી, ઉત્તરપથેચાલ્યુતતક્ષણદીનમણીજેવોપ્રકાશજી. ૧૩ હવે અવધપુરીમાંરામઆવશેવરતશેસુખઆનંદજી, ઉત્તરકાંડમાંતેકહેવાશે ચરીત્રજેનોતમછંદજી. ૧૪ હવેયુદ્ધકાંડતેપુરણથયોકહ્યાંરઘુપતિકેરાંચરીત્રજી ગાતાંસુણતાંનરનેનારીપાપીથાયપવીત્રજી. ૧૫ જથામતીયેવરણવકીધાશ્રી રામતણાગુણગ્રામજી, એવૈસ્નવજનનેવહાલાલાગેવીનોદનોવીશ્રામજી. ૧૬ શ્રી પુરૂષોતમનીપરમકૃપાયેકરીકથાબુધમાનજી, કવીજનકોઇયેખોડમાંદેશોસુણી પ્રાકૃતઆખ્યાનજી. ૧૭ મંગળકારીહરીનાગુણછેપતીતપાવનસારજી, પદબં ધએપ્રાકૃતવાણીપણશાસ્ત્રતણોઆધારજી. ૧૮ વાલ્મીકીરામાયણકેરોએઅર્થે લીધોછેજાણજી, હનુમાનનાટકનોમાંહેસંમતમેળવ્યોનીરવાણજી, ૧૯ પદઅ ઢારસેંપચવીશપુરાંઅધ્યાયપંચાવનજી, રાગઢાળનીચાલ્યજુજવીયુદ્ધકાંડપા વનજી. ૨૦ પતીતપાવનઅધમઉધારણરામતણાગુણસારજી,સહુવૈસ્નવકેરીપર મકૃપાયેકીધોએવીસ્તારજી.૨૧ પદભંગએકોઇયેનવકરશોસંતવીવેકીજનજી,જે વાતેવાપણહરીનાગુણછેઅખીલવીશ્વપાવનજી. ૨૨ ભાવેશ્રધાસહીતસુણે જેપાવનરામકથાયજી, મનવાંછીતફળતેજનપામેશત્રુતણોક્ષયથાયજી, ૨૩ વ ળણ. થાયેશત્રુક્ષયતેવીજયપામે, જેસુણેશ્રધાયેકરી;કરજોડીનેકહેદાસગીરીધ રશ્રોતાજનબોલોશ્રીહરી. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં યુદ્ધકાંડેશ્રીરામલક્ષમણસીતાશેનયાસાર્ધપુષ્પકારોહણનામપંચપંચાશત્તમોઅ ધ્યાય. ૫૫

યુદ્ધકાંડ સમાપ્ત.

અથ શ્રી ઉત્તરકાંડ પ્રારંભ.

અધ્યાય ૧.

શ્રીગણેશાયનમઃઅથશ્રીરાથચરીત્રઉત્તરકાંડલીખ્યતે.રાગધન્યાશ્રી શ્રીગુરૂપદશુભસુરતરૂરૂપજી, શીતળછાયાસુખદઅનુપજી; સરણરહ્યાથીટળેત્રિવીધિતાપજી, દીનતાવામેથાયેનીષ્પાપજી. ૧ ઢાળ નીષ્પાપથાયેસેવતાંપદજુગલ શ્રીગુરૂદેવના, ત્રયતાપવામેસુફળપામેકરેજોનીત્યેસેવના. ૨ તેપુરૂષોતમપદનેનમુકરજોડીવારંવાર, તવક્રપાયેરઘુવીરજશકહુંયથામતીવીસ્તાર. ૩ બાળકાંડનેઅયોધ્યાઆરંણ્યકીશકંદાય, સુંદરનેયુદ્ધકાંડનીકહિસકળએકથાય. ૪ હવેઉત્તરકાંડકથાકહુંઆવ્યાપુરવીશેમહારાજ,સહુઅવધપુરમાંઆનંદથાશેરામકરશેરાજ. ૫ તોતશ્રોજનસાવધાનથઇનેસુણજોએકેમન, મંગળદાયકરામનાગુણઅખીલજગપાવન. ૬ અહંકારદુરધદશાનનઅહંદહબુધલંકાપુરી, કુંભકરણતેક્રોધજાણોહિંસાઅતીજેણેઆચરી. ૭ ઇંદ્રજીતતેકામકહીયેલોભતેઅતીકાય, મહામદપ્રહસ્તપ્રધાનપ્રમુખજેનેવશવરતેરાય. ૮દેવાંત્તકનેનરાંત્તકઅજ્ઞાનનેવળીદંભ, શોકકલેશકુતર્કઆદેઘણાઅસુરખળસ્થંભ. ૯ અહંદેહલંકાને ઘેરાવણેકર્યોઅનરથ, સહુદેવબંધીવાનકીધાજેહતાસમરથ.૧૦ વાસુદેવચીતનેવીશેમનચંદ્રમાનીરવાણ, બ્રહ્માબુદ્ધીમાંરહ્યાઅહંદેહરૂદ્રપ્રમાણ. ૧૧ સુર્યચક્ષુવરૂણરસના ધ્રાણેઅશ્વનીકુમાર, અગ્નિમુખેપાણીપુરંદરકીગજશ્રવણમોઝાર ૧૨ એમદેવબંધીવાનકીધાદશાનનઅહંકાર, તેહણવાકારણરામપ્રગટ્યાનારાયણઅવતાર. ૧૩ અંતઃકરણતેઅયોદ્ધાસરજ્યુસુશુમણાજાણ, વીષયલોકપુરમાંવસેવાસનાકોટપ્રમાણ. ૧૪ શુદ્ધમનતેરાયદશરથકહુતેનોઅરથ, દશઇંદ્રીવાહનતેમાટેમનતેદશરથ ૧૫ સદક્રિયાશકતીકૌશલ્યાધર્યોજ્ઞાનરૂપીગર્ભતેજ્ઞાનથીહવાપુત્રજેનેરામઆત્માઅર્ભ. ૧૬ સુબુદ્ધિતેસુમીત્રાકલ્પનાકેકૈઅધમ, સંતોષશત્રુહનવીવેકલક્ષમણભર્થતેસુધર્મ. ૧૭ સંજમજનકનીપુત્રીથઇજેસીતાશાંતીરૂપ. તેનેઆત્મારામપરણ્યાકોટીબ્રહ્માંડનાભુપ. ૧૮ ત્યારેકલ્પનાકેકૈયેમાગ્યુંદશરથપાસવચન, તેસીતાલક્ષમણસંગલેઇનેરામવસીયાવન. ૧૯ માયામૃગછેદવાપ્રવેશાનીરંજનરણધીર. કપટશબ્દનીપુઠેઆયાવીવેકીલક્ષમ

ણવીર. ૨૦ ત્યારેસીતાજીનુંહરણકીધુંદશાનનઅહંકાર, અહંદેહલંકામાંહેરા ખ્યાંવીટીઆસુરીદુરાચાર. ૨૧ વૈરાગ્યહનુમંતશુદ્ધીલેવાગયોતેણેઠામ, સીતાનેમળીબાળ્યુંપછેઅહંદેહલંકાગામ.૨૨ પછેસીતાનુંસમાધાનકરીનેઆવ્યો રઘુવરપાસ, મોહસાગરઉપરસેતુબાંધીઉતર્યાઅવીનાશ. ૨૩ સદભાવવીભીષણત્રાસદેખાડયોઅહંકારરૂપીદશશીશને, પછેવીભીષણતેશરણઆવ્યોઆત્મારામજુગદીશને. ૨૪ રામચંદ્રેમારીયોઅહંકૃતીરાવણરૂપ,અહંદેહલંકામાંસ્થાપ્યોભાવવીભીષણભુપ. ૨૫ પછેજ્ઞાનકળાજેશાંતીસીતાતેનેભેટયાઆત્મારામ, સ્વાનંદવીમાનમાંબેશીનેપછેચાલીયાનીજધામ. ૨૬ વળણ. નીજધામઅવધપુરીમાંચાલ્યાવિમાનબેશીરઘુરાયરે, કહેદાસગિરીધરસુણોશ્રોતા, હવેઉત્તરકાંડકથાયરે. ઇતીશ્રી રામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેપ્રથમો અધ્યાય ૧

અધ્યાય ૨.

રાગમારૂ, પુષ્પવીમાનમાંબેઠારામ, ચાલ્યાભકતનાપુરણકામ; સાથેસીતાનેલક્ષમણવીર, વીભીષણઆદેકપીરણધીર. ૧ પૃથ્વીથીબેસહસ્રયોજન, ચાલેઉંચુંવીમાનગગન,જેમપુનમતણોચંદ્રમાય, રોહણીવરપશ્ચમજાય. ૨ સાગરમાંનાવચાલેજેમ, એરીતેચાલેવીમાનતેમ; વાજેનહાનાપ્રકારવાજીત્ર, ગાયેવાન્નરરામચરીત્ર. ૩ ઘણઘણાટઘંટાનાથાય, જાણેમેઘતણીગર્જનાય; મેઘશ્યામશોભેરઘુવીર. ચમકેચપળાસીતાનુંશરીર. ૪ વૈદેહીનેદેખાડેછેરામ, અનુક્રમેકરીનેબહુઠામ;જેઆલંકાંતુજનકદુલારી, વીધીનીરમીતશોભાસારી. ૫ આરણભુમીવીસ્તારઅમીત,અહીંમાર્યોલક્ષમણેઇંદ્રજીત; કુંભકરણઆદેઆઠામ, હણ્યુરાક્ષસકુળઅભીરામ. ૬ અહીંયુદ્ધકર્યુંસપ્તદીન, ત્યારેમરણપામ્યોદશાનન; આજુવોબાંધિસાગરપાજ નળનીળતણુંએકાજ. ૭ આમહ્યાચળવિધાચળસારો, આકીસકંધાજ્યાંવાળીનેમાર્યો; આપંપાસરમારૂતીમળીયો,કર્યોમીત્રમેંસુગ્રીવબળીયો. ૮ અહીંશબરીનેઆપ્યોઉધાર, હણીયોકબંધનેઆઠાર; આગંગાગૌતમીપંચવટી, ખરદુખરનીસૈન્યઆવટી. ૯ અહીંજટાયુપામ્યોમરણ, અહીંકરીગયોરાવણતુંનેહરણ; જોવૈદેહીપેલાઆશ્રમ, મુનીતણાદેખાયછેરમ્ય. ૧૦ શરભંગસુતીક્ષણનેમંદકરણ, જેમુનીનાંરૂડાંઆચરણ; સુમુખીજોઅગસ્તાશ્રમ, પેલોચીત્રકોટઅનુક્રમ. ૧૧ પેલોઆશ્રમભારદ્વાજ, પુઠેઆવશેતીરથરાજ, પેલુશૃંગવેલપુરગંગા, જેમાંસ્નાનકરેભવભંગા. ૧૨ મારોભકતવસેછેરાત, જેઘોરાયજગતવીખ્યાત; દેખાયેદુરનંદીગ્રામ, જ્યાંભરથેકર્યોવીશ્રામ. ૧૩ રામેજોઇઅગસ્તાશ્રમ, સીતાનેકહેપુરણબ્રહ્મ; કરતાંજઇયેમુનીદરશન, સીતાકહેચાલોપ્રાણજીવન. ૧૪ સુણોસીતાકહેભગવંત, લોપામુદ્રાજેપુછેવૃત્તાંત; કહેજોસકળકથાવિખ્યાત,નકહેશોસેતુબંધનીવાત. ૧૫ આ

પીઆજ્ઞાવીમાનનેત્યાંહે, ક્ષણુમાંઉતર્યુંપૃથ્વીમાંહે; આવીરહ્યુંમુનીઆશ્રમપાસ, માંહેથીઉતર્યોઅવીનાશ. શીષ્યદોડીગયાતેઠામ, મુનીનેકહ્યુંઆવ્યાશ્રીરામ; હરખેઉઠીનેચાલ્યાઅગસ્ત, સંગેલીધાતેશિષ્યસમસ્ત. ૧૭ ભેટયારામનેત્યાંમુનીજન, બ્રહ્માનંદપામ્યામુનીમન; રામેકુંભજનેતેણીવાર, સાષ્ટાંગકર્યોનીરધાર. ૧૮ જેમવાચસ્પતિશચીનાથ, એમમળયામુનીરામનીસાથ; પ્રેમેપુલકીત નેત્રમાંનિર, મુનીહરખ્યાતેજોઇરઘુવીર.૧૯ નમ્યાલક્ષમણજીનેસીતાય, દીધી આશીષત્યાંમુનીરાય; સુગ્રીવવીભીષણઆદ, નમ્યાસર્વેમુનીનેઅહલ્લાદ. ૨૦ આપ્યુંઆશ્રમમાંઆસન, ત્યાંબેસાડયાશ્રીભગવાન; રામસ્તવનકરેપટજાત, જયલક્ષમીપતિજગતાત. ૨૧ સચ્ચિદાનંદપુરણબ્રહ્મ, નીરોપાધીકનૈષ્કર્મ્ય; જયઅવાપ્તકામઅજીત, સરવવ્યાપકમાયાતીત. ૨૨ ઘણીસ્તુતીકરીતેઠામ, ત્યારેપ્રસન્નથયાશ્રીરામ; કહ્યુંરઘુવરેસહુવર્તમાન, જેમાર્યોરાવણબળવાન. ૨૩ મુનીકૃપાતમારીએહ, પામ્યોહુંરણમાંજયજેહ; લોપામુદ્રાયેતેણીવાર, સીતાને ચાંપ્યાંહ્રદયમોઝાર. ૨૪ બેસાડયાંપછેશુભઆસન, જાનકીનુંકર્યુંપુજન; પુરણ પ્રેમેમુનીપત્નીયોતાસ, મળીબેઠાંસીતાનીપાસ. ૨૫ લોપામુદ્રાકહેહોસીતાય, કહોહરણતણીજેકથાય; સીતાયેકહ્યુંમાંડીતેહ, રાવણહરણકરીગયોજેહ. ૨૬ મુનેલેવાકારણરઘુનાથ, મેળવ્યોકપીસૈન્યાસાથ; સતયોજનસિંધુઠામ, પાઝ બાંધીનેઉતર્યારામ, ૨૭ ત્યાંથયુંછેયુદ્ધઅપાર,કર્યોરાવણકુળસંઘાર; વિભીષણ નેઆપ્યુંરાજ, મુનેલઇઆવ્યામહારાજ. વળણ. મહારાજમુનેતેડીઆવ્યા, હણ્યોએમદશાનનરે; એવીવાતસાંભળીસીતાની, મુનિપત્નીબોલ્યાંવચનરે. ૨૯ ઇતીશ્રીરામચરીત્રે સંમતવાલ્મીકીનાટક ધારાયાંઉત્તરકાંડેસીતાસંવાદેદ્વિતીયોઅધ્યાય. ૨

અધ્યાય ૩.

રાગઆશાવરી. અગસ્તનીજાયાહરખીનબોલ્યાંજનકસુતાસુણોઆજ, એ માંરામેતેશુંપરાક્રમકીધુંજેસાગરબાંધીપાજ. ૧ એકબાણમુકીનેકેમનસોષ્યોસિંધુજળનેતેમ, મારાસ્વામીયેજેમપાનકર્યુંએમરામેકર્યુંનહિકેમ. ૨ ત્યારેજનકસુતાકહેશ્રીરામચંદ્રનુંઅતુળીતબળછેત્યાંહે, એકબાણેકરીનેસમુદ્રસાતેભસ્મકરે ક્ષણમાંહે. ૩ પણઅનેકજીવસાગરમાંરહેછેનેતેનીતેહીંશાથાય, તેમાટેસાગરનવ સોષ્યોછેદયાળુશ્રીરઘુરાય.૪ વળીરામનીપાસેઅનેકકપીવરહતામહાબળવાન, એકેકાળેસાતેસમુદ્રનું કરેમારૂતીપાન. ૫ પણમુત્રતમારાસ્વામીકેરૂંજાણીમનમાં તેમ, તેહુવેનહિકોઇવાનરએતોપાનકરેવળીકેમ. ૬ માટેસેતુબંધકરીપારઉતર્યોસૈન્યસહિતભગવાન,એવાંજનકસુતાનાંવચનસુણીમુનિપત્નીથયાંછેપ્રસન્ન. ૭ પછીઅગસ્તકેરીઆજ્ઞામાગીનમ્યાસઉદ્ધીજનેતેનીવાર, રઘુનાથસઉસાથને

લેઇનેબેઠાંવીમાનમોઝાર.૮ ત્યાંથકીપુષ્પવીમાનચલાવ્યુ પોતેતેપુરણબ્રહ્મ, પ્રયા
ગરાજનેતિરઉતર્યાજ્યાંભારદ્વાજનોઆશ્રમ. ૯ ત્યાંભારદ્વાજશુ સર્વમુનીવરમ
ળવાઆવ્યારઘુરાય, જેમમોટાનદનુ પુરચઢીનેસાગરપ્રત્યેજાય. ૧૦ એમઅનેક
મુનિવરરામનેમળીયાપામ્યામનઉલાસ, ભારદ્વાજનેસાષ્ટાંગકર્યાત્યાંપોતેરામા
નીવાસ. ૧૧ ભારદ્વાજકહેધન્યઘડીઆજમલ્યાંઅયોધ્યાનાથ, પછીશ્રીરઘુવી
રનીપુંઠળવીટીબેઠામળીમુનિસાથ. ૧૨ ત્યારેભારદ્વાજકહેરઘુવરતમનેઅવધમુ
કેમહારાજ, વરશચતુર્દશદ્દિવશત્રયોદશાપુરણથયાછેઆજ. ૧૩ ત્યારેશ્રીરઘુવી
રનેસ્મૃતિઆવીજ્યારેનિકલ્યાતાવન, ત્યારેતીરથરાજમાંસ્નાનકરીનેપણકર્યુંતું
ભગવન. ૧૪ એવનપુરણકરીઆવીશું જ્યારેએમબોલ્યાતારઘુરાય, ત્યારેઅ
હીંબ્રહ્મભોજનકરાવીબેલક્ષઆપીશુંગાય. ૧૫ તેવચનસત્યકરવામાટેત્યાં પોતે
જુગદાધાર, નિરમાણકરીસ્વઇચ્છાયેધેનુકામદ્દુગાશીઅપાર. ૧૬ પછીઅન્નપુ
ર્ણાનુંસ્મરણકરયુતેઆવીઉભીત્યાંહે. તેણેભાતભાતનાંશાકપાકનિરમાણકર્યા
ક્ષણમાંહે. ૧૭ જેમપ્રભુનેચરણેસદારહેલક્ષ્મીતેનેશીવાતનીનુન્ય, પછીગોદાન
ઉપરદક્ષણાઆપીદ્વીજનેકરાવીભોજન. ૧૮ પછીભરથનુંપણમનમાંહેવિચા
ર્યું અવધપુરણથઇઆજ, તેમાટેઅંજનીસુતસાથેબોલ્યાશ્રીમહારાજ. ૧૯ અ
રેમારૂતીજાઓતમેજઇકરોભરથનેજાણ, અવધથઇમાટેઆશામુકીતતક્ષણતજ
શેપ્રાણ. ૨૦ વળિશૃંગવેલમાંભક્તછેમારોગુહ્યકઘોરાજન, તેનેજાણકરીનેજાજો
વળતાનંદીગ્રામપાવન. ૨૧ એવાંવચનસુણીનેવાયુવેગેચાલ્યાપવનકુમાર, તે
ધોરાજાનેમંદિરઆવ્યાસુગવેલમોઝાર. ૨૨ નમસ્કારકરીપાસેજઇનેકહ્યુંઆવ્યા
શ્રીરઘુવીર ધોરાયસુણીથયોતતક્ષણઉભોગદગદપ્રેમઅધીર. ૨૩ પછીહનુમંત
નેભેટયાભાવેસ્વાગતકીધીઅપાર, તેબન્યોભક્તમળીનેઆવ્યાનંદીગ્રામમોઝા
ર. ૨૪ હવેભરથરામનીવાટજુવેછેવીત્યાચતુર્દશવર્ષ, હજુરામતેકેમનવઆવ્યા
વિરહથયોઉતકર્ષ. ૨૫ અહોનાથમુજનેવિસાર્યોકપટીજાણીઆજ, દુર્ભાગીઅ
પરાધીમાટેમુનેતજ્યોમરારાજ. ૨૬ અહોવીરલક્ષ્મણબડભાગી તેડીગયાપ્રભુ
સાથ,વનમાંફળજળસ્વાગતશેવાકરીનેથયોસનાથ.૨૭ હું થયોજોગીરહયોવિજો
ગીદુખપામુછુમન, નિશ્ચેતજ્યોરઘુપતિયેમુજનેજાણીકેકૈનોતન, ૨૮ અવધવી
તીહજુયેનાઆવ્યાઅવધપતિમહારાજ, શું કરૂહવેજીવીનેમાટેદેહતજુછુંઆજ.
૨૯ એવુંવિચારીકુંડરચ્યોત્યાંઅગ્નિનોનિરધાર,તેનીપાસેઉભારહ્યાભરથજીસ્ના
નકરીતેણીવાર, ૩૦ શ્રીરઘુવીરનુધ્યાનધર્યુંપછેકરીએકાગ્રેમન, મુગટકુંડળપી
તાંબરમંડીતસુભગસુહાસ્યવદન. ૩૧ એમધ્યાનધર્યુંબેપહોરલગીપછેબોલ્યાવ
ચનપ્રકાશ, જ્યાંજન્મધરૂત્યાંથાઉશ્રીરઘુપતીનોદાસ. ૩૨ એમસ્તુતિકરીનેઅ
ગ્નિકુંડમાંભરથપડેજેણીવાર. એવેસમેત્યાંઆવ્યાતતક્ષણગુહ્યક પવનકુમાર.

૩૩ આકસ્માતઆવીનેકહ્યુહોભરથઆવ્યાશ્રીરામ, તીરથરાજનીતીરઉતર્યાભ કતનાપુરણકામ. ૩૩ એવાંવચનસુણીનેભરથજીહરખ્યાતતક્ષણથયાસચેત, વ ધામણીરઘુવીરનીસુણતાંમનઉપનુઅતિહેત. ૩૫ જેમમહાસિંધુજળમાંહે બુડતાંઆવેઓચિંતુનાવ, તૃષાતુરચકોરજાણીઉગેરોહિણીવરએભાવ. ૩૬ જે મઉષ્ણકાળમાંસરસુકાતાંજીવપામેપરીતાપ, પછેઓચીંતુવારીવ્રનવરસેશાલી સુકાતાંઆપ. ૩૭ એમહનુમંતેકહીવધામણીભરથનેકર્યાનમસ્કાર, ત્યારેભર થેમારૂતસુતનેલેઇનેભીડયારદયમોઝાર. ૩૮ અહોઉપકારીપ્રાણસખેકહોકયાંછે શ્રીભગવાન, મુનેપ્રાણુતજતાંતમેકરાવ્યુઅમૃતકેરૂપાન. ૩૯ પછેસંતોષીનેબેઠા આસનભરથગુહ્યકહનુમંત, બ્રહ્માનંદપામીનેભરથજીપુછેછેવરતંત. ૪૦ વળ ણ વરતંતપુછેછેભરથજી, કહોકયાંઆવ્યારઘુવીરરે, એવાંવચનસુણીનેબોલી યા, પછેમારૂતસુતરણધીરરે. ૪૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકચારા યાંઉત્તરકાંડહનુમાનભરથસમાગમોનામત્રતિયોઅધ્યાય. ૩

અધ્યાય. ૪.

રાગ સામેરી. હનુમંતકહેરેભરથજીરામેહણ્યોરાવણભુપ, પછેસીતાલેઇને આવીયાબેશીપુષ્પવિમાનઅનુપ. ૧ પ્રયાગતીરેઉતર્યાભારદ્વાજનાઆશ્રમમાં હે, મુનેઆગળમોકલ્યોછેકહેવાતમનેઆંહે. ૨ તેપ્રભાતેઅહીઆવશેસીતાસ હીતરઘુનાથ, સાથેવિભિષણસુગ્રીવછેસહુકપીબળિયોસાથ. ૩ ત્યારેભરથકહે હનુમંતજીતમોરહેતાનિત્યેપાસ, કોઇદિનમુનેસંભારતાપ્રભુજાણીપોતાનોદાસ. ૪ હનુમંતકહેહુંશુંકહુધન્યભરથપુરણકામ, નથીવિસાર્યાક્ષણુએકતમનેરહ્યા જયાંજયાંરામ. ૫ અરેભરથજીછેધન્યતમનેઆજગતમાંઆજ, સંસારભોગસ કળતજ્યાવળીશક્રપદસમરાજ. ૬ ત્યારેભરથકહેજોચળેમેરૂપાશ્ચમઉગેસુર, સ ગિતપતિમરજાદમુકેબુડેઅરીસતસ્રગજળપુર. ૭ ભાગીરથીનેપાપવળગેતજેક્ષી તીભારઅનંત, અગ્નિતજેદાહાશકિતજોઅધોગતીપામેસંત. ૮ એદૈવજોગેથાય અવવળુઅમોઘજેકહેવાય;પણવાસનામુનેરાજકેરીસ્વપ્નમાંનવથાય.૯ એવાંવ ચનનસુણીગદગદથયાહનુમંતઘોરાજન, બ્રહ્માનંદવરત્યોભરથનેજેઆવ્યાપ્રા ણજીવન.૧૦ તેસમેનંદીગ્રામમાંહેહતાશત્રુઘન,ભરથેતેડાવીનેકહ્યુંતતકાળહેત વચન. ૧૧ અરેશત્રુઘનતુંજાઉતાવળોઅવધપુરમાંઆજ, કરજાણજઇનેસર્વે નેજેઆવ્યાશ્રીરઘુરાજ. ૧૨ ગુરૂપ્રજામાતપ્રધાનઆદેતેડીનેસહુસાથ, પ્રભાતેવ હેલાઆવજોસામાજવારઘુનાથ. ૧૩ એવુંસુણીનેઉતાવળાગયાશત્રુઘનપુરમાં હે, વધામણીરઘુવીરનીસઉસાથનેકહીત્યાંહે. ૧૪ તેસુણીહરખ્યાગુરૂમાતાસુ મંતઆદેપ્રધાન, પુરમાંહેચાલીવારતાજેઆવ્યાશ્રીભગવાન. ૧૫ કૌશલ્યાયે આજ્ઞાકરીસુમંતનેતેણીવાર, દશસહસ્રહસ્તીભરીસાકરવહેંચીપુરમોઝાર ૧૬

વધાઇનાંવાજીંત્રવાજેસકળપુરદરબાર, જેરામવિજોગેક્રશહતાંથયાંપ્રફુલીતનર
નાર. ૧૭વશીષ્ટમુનીયે સભાકરી મેળવ્યો સકળઉપચાર,દરબાર ઉપરકળસ
ધ્વજતેચઢાવીયાંતેણીવાર. ૧૮ વણાંદાનમાતાયેકર્યાંગૌમણીવસ્ત્રઅમુલ્ય, મં
દીરસકળસણગારીયાં સુપતીભાવનસમતુલ્ય. ૧૯ સુમંતનેઆજ્ઞાકરીગુરૂવ
શીષ્ટેતેણીવાર, સામાજવાતત્પર કરયુંચતુરંગ સૈન્યઅપાર. ૨૦ વરણઅઢા
રેથઇસત્વરનારીનરવરધબાળા પુરબહારસરવે, નીકળ્યા; પહેરીપટભુષણ
તેકાળ. ૨૧ શ્રીમંતવણીકકુબેરસરખાઅવધપુરનાજેહ, વળીવીપ્રવાચસ્પતિ
સરખાનીકળ્યાસઉતેહ, ૨૨ બેઠીયોમાતાસુખાસનરથઉપરશ્રીગુરૂદેવ, સુમં
તશત્રુઘ્નેબન્યોપાળાચાલેએવ. ૨૩ હસ્તીચૌદસહસ્ત્રઉપરનોબતવાજેસાર;
ચતુરંગસૈન્યાનીકળીવાજીંત્રનોનહીપાર. ૨૪ જેમજ્યુથમૃગનાતૃષાતુરગંગાજ
ળપીવાજાય, એમમળવાશ્રીરઘુવીરનેચાલીઅવધપુરનિપ્રજાય, ૨૫ બ્રહ્માનં
દસુખમાંહેસરવેચાલે મારગમાંહે, હવેનંદીગ્રામમાંપ્રભાતે ભરથજીઉઠયાત્યાં
હે. ૨૬ નીતનેમકરીનેચાલીયારામનીસનમુખએહ, ક્રીરાતપતીશ્રીસોકહારણ
સંગચાલ્યાતેહ, ૨૭ ભારદ્વાજનાઆશ્રમવીશેઉઠયાપ્રભાતેરામ, સ્નાનસંધ્યા
આચરયાલક્ષમણસહીતતેઠામ. ૨૮ વીમાનમાંબેઠાપછી સઉસાથલેઇભગવા
ન, પાવનપુરઅયોધ્યાભણીતેચલાવ્યું પુષ્પવીમાન;૨૯ તેવીમાનઆવતુંદેખા
ડયું ભરથને શ્રીહનુમંત, દુરથી જોઇઆકાશમાંથયાદ્રવીતકરૂણાવંત. ૩૦
કૈકૈસુતેસાષ્ટાંગકરીયોવીમાનદેખીવ્યોમ,ભરથનેજોઇરઘુનાથજીયેવીમાનઉતા
રયુંભોમ્ય. ૩૧ પછીશીતાલક્ષમણસહિતપોતેઉતાર્યોરઘુનાથ; ત્યાંઅવધનેસા
ષ્ટાંગકરીયો રામેજોડીહાથ, ૩૨ એટલેદીઠાભરથનેનમસ્કારકરતાત્યાંહે, તદા
કારછેજેઅષ્ટભાથેરામરઘુવરમાંહે. ૩૩ ક્રશથયારામવિયોગથીવનકળકરયુંપ
રીધાન, તનભસ્મચરચીજટાબાંધીજોગરૂપનીધાન. ૩૪ એવાભરથનેજોઇરા
મ ધાયામુકીસઉનોસાથ, જેમવછવીરહેધેનુદોડે એમઆવ્યાનાથ. ૩૫ પરદે
સથી જેમપીતાઆવેપુત્રહરખેમન. વળીઘણેકાળપ્રતીવૃતાનોમળેજેમસ્વામી
ન,૩૬ એમસ્નેહકરીનેરામચરણેભરથેમુકયું શીશ, દંડનીપેરેપડયાભુમીદ્ર
વીતથઇતેદીશ. ૩૭ જેમલોભીનુંધનગયુંઆવેજન્માંધનાંલોચન, અંતસમે
જેમઅમ્રતપાયેસુખીથાયેજન. ૩૮ દરીદ્રીનેચીંતામણીજેમમળેઆપતકાળ
એમભરથને સુખઉપન્યુંમળીરામનેતેકાળ. ૩૯ અશ્રુયેકરીનેચરણશીંચ્યાં
પ્રભુતણાતેણીવાર, નાથેઉઠાડીભરથનેભીડયારદયમોઝાર. ૪૦ એકઘટીકા
રહ્યાચાંપીભરથનેરઘુવિર, આંસુચાલ્યાંનેત્રમાંથયાગદગદપ્રેમઅધીર. ૪૧
જેમક્ષીરસાગરઉછળેદેખીપુરણીમાનોચંદ્ર એમમળયાભરથનેરામજીજેમવિ
ષ્ણુનેયોગેંદ્ર. ૪૨ પછીલક્ષમણનેભરથજીભેટયાબંધુ સ્નેહસહીત. સુગ્રીવાદી

કવિભિષણમળ્યામનઉપનિઅતિપ્રીત. ૪૩ બંધુસાધુવીરકતભકતનેજ્ઞાની પરમઉદાર. એપંચપ્રકારેભરથપુરણરામમયતદાકાર. ૪૪ એમવખાણેછેભર થનેમળીસર્વેમંડળત્યાંહે, ધારાયને પછીરામમળિયાહરખીયામનમાંહે. ૪૫ પછીસીતાનેચરણેનમ્યાભરથજીતેણીવાર, વનહેતુમનમાંવિચારીનેકરતારૂદ નઅપાર. ૪૬ હેમાતમારાજન્મથીદુખથયુંતમનેટ, હું કળેશકારીઅવતર્યોદુર ભાગ્યણીનેપેટ. ૪૭ પછીશીતાજીયેકર્યુંશાંતવનભરથનેતેણીવાર, હેવીરસમ રથ ધીરજ્ઞાની સકળગુણભંડાર. ૪૮ મનમાંનએવુંલાવસોતમોનીરમળબંધુ આજ, ઇચ્છાપ્રભુનીહતી એવીકરવાંતાંબહુકાજ. ૪૯ પછીભરથકેરોકરગ્રહી પ્રભુચઢયાપુષ્પવિમાન. સઉસાથનેમાંહેબેસાડીઆજ્ઞાકરીભગવાન. ૫૦ વિમા નચલાવ્યુંત્યાંથકીઆકાશમારગજાણ, નંદિગ્રામસમીપઆવીઉતર્યુંનિરવાણ, ૫૧ વળણ. ઉતર્યુંનંદીગ્રામપાસેપુષ્પવિમાનતેઠારરે. એટલેઆવીઅવધપુરનીપ્ર જાસૈન્યઅપારરે. પરઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડે શ્રીરામ ભરથસમાગમનંતરનંદીગ્રામનનંનામચતુર્થોઅધ્યાય. ૪

અધ્યાય ૫

રાગધવળધન્યાશ્રીજેમક્ષીરસાગરનેતટજઇબેસે,વિષ્ણુવાહનબળવાનજી એમનંદીગ્રામનીપાસેઉતર્યું, એચીંતુંપુષ્પવિમાનજી. ૧ પછેપૃથ્વીઉપરસર્વેઉ તર્યા,સૈન્યસહિતરઘુનાથજી, તેગ્રામસમીપેઉપવનમાંહે,પડાવકર્યોસહુસાથજી. ૨ પછેપુષ્પકનેઆજ્ઞાકરીરામે, જાતુંકુબેરઆવાસજી; અમોચીતવીયેત્યારેઆ વજે, પાછુઅમારીપાસજી. ૩ ત્યારેપુષ્પકત્યાંથીગયુઅલકાપુરી, પ્રભુઆજ્ઞાપ્ર માણીજી; હવેસભાકરીબેઠાઉપવનમાં, પોતેપુરૂષપુરાણીજી. ૪તેસમેસોળપદ્મ દળસાથે, આવ્યાશતરૂઘનજી; અવધપુરીનીપ્રજાસંઘાથે,ગુરૂમાતાપરીજનજી ૫ ચઉદશહસ્ત્રહસ્તીપરવાજે, નોબતઅતીઘનઘોરજી; વળીધ્વજાપતાકાનેઝા ઝળકે, અન્યવાજીત્રનોસોરજી. ૬ તેઆવતુંજોઇનેરધુપતીઉઠયા, સભાસહીત નીરધારજી; શતરૂઘનસાષ્ટાંગકરંતા, આવીપડયાતેણીવારજી. ૭ પ્રણુતપાહિ કહીસત્વરમુકયુ, રઘુપતીચરણેશીશજી; શતરૂશુદનનેઉઠાડીને, ભેટયાશ્રીજુ ગદીશજી. પછેસુમંતનેસીતાપતીમળીયા, બંધવજેવોજાણીજી; લક્ષમણનેબ ન્યોજણમળીયા, આણંદઉરમાંઆણીજી. ૯ ત્યારેસુમંતનેરીપુદમનેમુકયુ, સીતાચરણેશીશજી; અક્ષયમંગળદાયકસતીયે, દીધીઘણીઆશીશજી. ૧૦ અષ્ટજુથપતીતેનેમળીયા.વીભીષણઆદેસર્વેજી; ભાવજોઇબંધુમીત્રનો.મુકયો - સર્વેગર્વજી. ૧૧ એટલેઆવ્યાબ્રહ્મનંદનમુની, બ્રહ્મવેત્તાનીરધારજી; શાંત્તી ક્ષમાનાપરવતજેવા. ગુરૂવશીષ્ટઉદારજી.૧૨ રથથીઉતર્યારામનેદેખી. રોમાંન ચીતછળલોચનજી; ગુરૂનેજોઇનેધાયારઘુપતી. નમીયાપદપાવનજી. ૧૩ જુગ -

ચરણગ્રહીસાષ્ટાંગકર્યા, અષ્ટભાવેજુગદાધારજી; ત્યારેહસ્તગ્રહીઉઠાડયારામેને ભીડયારદયમોઝારજી. ૧૪ જેમવાચસ્પતીનેઇંદ્રમળે, એમમળીયાવશીષ્ટનેરામજી; ત્યારેગદગદકંઠેવાણીબોલ્યા, બ્રહ્મતનયતેઠામજી. ૧૫ હેજગતવંદરઘુવીરતમારૂ, દુર્લભછેદરસનજી; પુરણપુરશોતમજગદાત્મા સંકટદુખમોચનજી ૧૬ રાવણકુળહણીદેવમુકાવ્યા એકર્યુંરૂડુકાજજી; ત્યારેરામકહેએતમારીકૃપાનો, મહીમાબળમહારાજજી. ૧૭ ગુરૂભક્તનેસુરમુનીવંદે, શિવબ્રહ્માનેશેષજી; રોગકાળભયથીમુકાયે, ગુરૂકૃપાહોયેલેશજી. ૧૮ ત્યારેસીતાજીનેલક્ષમણઆવી, લાગ્યાં ગુરૂનેપાયજી, સીતાને મસ્તકકરમુકીને, બોલ્યા ત્યાં મુનીરાયજી. ૧૯ હેગંગેજગતપાવનીતમોરામનીકીરતીવિસ્તારીજી; તુંપ્રણવરૂપીણી વિદેહશક્તિ, બ્રહ્માંડરચનાકારીજી. ૨૦ અનંતકલ્યાણસૌભાગ્યતમને, હોસદારામપદપ્રીતજી; પછેલક્ષમણનેવિભિષણનેમળિયા, સુગ્રીવનેકપીસહીતજી. ૨૧ એટલેસર્વેમાતાઆવી, બેઠીસુખઆસનજી; વેત્રધારઆગળદોડેછે, અનેકદાશીજનજી. ૨૨ ઉન્મીલામાલ્યવીશરૂતકીરતીવધુ, આવ્યાતેણીવારજી; સુમંતેસુચનાકરીતેવેળા, ધાયાજુગદાધારજી. ૨૩ ત્યારેપાલખીયોભુમીપરમુકી, પડદાકીધાદુરજી; એટલેદીઠારામઆવતા, માતઉધરશુઉરજી. ૨૪ ચતુરશિરોમણીરઘુપતીપ્રથમે, નમ્યાકેકૈનેપાયજી; ગદગદથઇનેઆશીષદીધી, મનપામીલજાયજી. ૨૫ પછેસુમિત્રાનેમળિઆવ્યા, કૌશલ્યાપાસેરામજી; સાષ્ટાંગકરીચરણેશીરમુકયુ, પોતેપુરણકામજી. ૨૬ રામનેઉઠાડયાથઇગદગદ, બેસાડયાઉછંગજી; નિજઅસ્રૂયેકરીકૌશલ્યા, શીરસીંચ્યુંશ્રીરંગજી. ૨૭ જેમવછનેધેનુવહાલકરે, એમજનુનીથયાંદ્રવીતજી; વારંવારમુખજુવેરામનું, માતપ્રસનઅતીચીતજી. ૨૮ હેરાજહંસમારારામસકોમળમુકી, અવધસરોવરમાનજી; કંટકવનમાંવરસચતુરદશ, દુખવેઠયુગુણવાનજી. ૨૯ મારારામચંદ્રનેઆવરત, કીધોવનરૂપીજેરાહજી, હવેશુદ્ધમંડળથયું પામ્યા, તમદરસણઅવગાહજી. ૩૦ વર્ષચતુરદશનીહતીરજની, અવધપુરીમોઝારજી; તેઆજઉદેથયોદીનમણી, ફુલ્યાંપુરજનકમળઅપારજી. ૩૧ વીયોગવાયુયેદુરકર્યા, નવરંગમેઘરઘુવીરજી; ત્યારે કૃશથયાંકરણપ્રાણઅમારા, સુકાયાંક્ષેત્રશરીરજી, ૩૨ તેસંજોગજળનીવૃષ્ટીયેકરીને, પુષ્ટથયાંઅભીરામજી; આજઅવધીવ્રતકામાંપ્રાણપ્રવેશા, ચૈતનપુરણકામજી. ૩૩ વીયોગઅગસ્તેસોષણકીધો, અવધીસાગરભોગજી; તરફડતાંતાંમીનસકળજન, પામ્યાજળસંજોગજી. ૩૪ એમઘણાંવચનકહીનેસંતોષ્યા, માતામનસુખપામ્યાંજી; પછેલક્ષમણસીતાયેસર્વમાતાને, આવીત્યાંશીરનામ્યાંજી. ૩૫ ત્યારેમળવાનોમનોરથપુરજનને, જાણીઉઠયારામજી, પછેજનકસુતાનેરૂદેચાંપ્યાં, માતાએતેઠામજી. ૩૬ લક્ષમણ

નેશીરભુજમુકીને, દીધોઆશીરવાદજી; ઉછંગમાંબેસાડયામાતે, વૈદેહીઆ- હાલાદજી. ૩૭ અરેબાપકુળદિપક, સતીશીરોમણસારજી; વર્ષચતુરદશવન- માંવશીને, વેઠયુંદુખઅપારજી. ૩૮ ત્રણભાગ્યનીયોનેત્યાંમળીયા, ઉલટઅંગ નમાયજી; મુનીપત્નીયોશહુનેસીતા, તતક્ષણલાગ્યાંપાયજી. ૩૯ વીપ્રસકળને મળ્યાપ્રેમશુ ભેટયાશ્રીરઘુવીરજી; કરીવંદનાચરણેલાગ્યા, ધરમધોરીધરધી- રજી. ૪૦ પછેકૌતકએકકર્યુંકરૂણાનીધી, સુણોશ્રોતાબુધવાનજી; અનેકરૂપધ- રીને ભેટયા, શ્રીભગવાનજી. ૪૧ જેટલાપુરજનપરીજનઆદે, તેટલાંધરી- યાંરૂપજી; જથાયોગ્યજેનેઘટેજેવુંમળ્યા, એમરવીકુળભુપજી. ૪૨ જેનેમળેતે એમજજાણે,મુજઉપરઘણોપ્રેમજી; એમશ્રીરઘુપતીનેમળીને, સર્વેપામ્યાંમંગ ળક્ષેમજી. ૪૩ એવીઅદભુતલીલાલક્ષ્મીવરની, સુરીનરમુનીમોહપામેજી; શ્રવણકરેજેનરનેનારી, દુકીતદુખસહુવામેજી. ૪૪ વળણ વામેદુકીતદુખસ- કળસુણી, પામેપદારથચારરે; કહેદાસગીરધરએવેસમે, આવ્યાભુપજનકતે- ણીવારરે. ૪૫ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાર્યાંઉતરકાંડેશ્રીરા- મેણઅયોદ્ધાપુરવાસીસમાગમનોનામપંચમોઅધ્યાય. ૫

અધ્યાય ૬

રાગસામેરી. અનિહાંરે આવ્યાજનકનૃપતેણીવાર, ચતુરંગસૈન્યાસહીત પરીવાર; અનીહાંરે રામલક્ષ્મણનેમળીયાવીદેહ, જોઇજાનકીનેઉપન્યોમન સ્નેહ. ઢાળ. સ્નેહઉપન્યોવીદેહનૃપનેજોઇસીતારઘુવીરને, સુનયનાનેમલ્યાં સીતાનેત્રરોકીનીરને. ૨ સુમંતનેશતરૂઘને ત્યાંશેવકનેહલકારીયા, જેઆવ્યા તેસરવનેસનમાનકરીઉતારીયા. ૩ જેપદ્મપોડશરાજદલવળીપુરપ્રજાછેઅતી ઘણી, સહુકપીમરકટરીંછનેવળીસૈન્યાજેવીભીષણતણી.૪વળીસરવદેશના- રાયઆવ્યામળવાશ્રીરઘુનાથને, તેસૈન્યસંખ્યાસીકહુંકરભારલઇનીજહાથને ૫ અનેકમુનીવરમલ્યાઆવીગાંધર્વચારણઅપ્છરા, ભાટબંધીકીરતીબોલેભા- નુકુળજશગુણભર્યા. ૬ વાજેઅષ્ટાદશક્ષોહણીવાજીત્રતેસહુનામળી. સૈન્યાત- ણીસંખ્યાનથાયેકવીયેનવજાયેકળી. ૭લક્ષાનુલક્ષવીશાળડેહેરાજરીતણાની- રધાર, ઉપવનમાંઉભાકરાવ્યાસુમંતેતેણીવાર. ૮ માંહેસ્થંભરત્નજડાવછે વળીઝાલરમુકતાફળતણી, શીરશીખરકંચનતણાંઝળકેજેમધેજડીયામણી. ૯ પૃથ્વીતણાસહુરાયનેતેશીબીરમાંહેઉતારીયા, વળીયથાયોગેમુનીસહુતેશી- બીરમાંપધારીયા. ૧૦ નીજસૈન્યશુંજનકેપોતાનુંશીબીરત્યાંજુદુકર્યું,એમહ- ળીમળીરઘુવીરનેસંતોષપામીસહુઠરયું. ૧૧ સહુશીબીરમધેરામનુંછેવીશાળ અતીઉચુંઘણું, જેમપરવતમધેમેરૂસોભેતેજઅદકુતેતણું. ૧૨ ત્યાંગુરૂબંધુમા- તસાથેરહ્યાશ્રીરઘુનાથ, માંહેઅંતરગ્રહમાંરાજતીકુળવધુચારેસાથ. ૧૩ .જેમ

શાંતીપાસેક્ષમારહેએમશ્રીકૌશલ્યાપાસ, બારણેમંડપસમામધેબેઠાશ્રીઅંવીનાશ. ૧૪ ત્યાંજનકઆદેઅનેકનૃપતીસુગ્રીવઆદેકપીંદ્ર, વળીવીશ્રવાનો પુત્રવીભીષણપુન્યપંડીતઇંદ્ર. ૧૫ ત્યાંવીરાજેમુનીસકળઘણાશીષ્યસાથેલાવીયા, અષ્ટાંગયોગસમાધીઆદેકરમમુક્ષીઆવીઆ. ૧૬ એમનંદીગ્રામસમીપવનમાંમલ્યોસરવેસાથ, સભાસહીતવસ્ત્રમંડપમાંવીરાજેરઘુનાથ. ૧૭ સુમંત શાતરૂઘનકરેછેસરવનીસંભાળ, સહુનેશીબીરમાંઉતાર્યાતેવીપ્રનેભુપાળ. ૧૮ સુમંતેશેવકસોંપીઆજેશેવામાંહેપ્રવીણ, વઇભોગજોઇરઘુકુળતણોસુરભોગ પામ્યોક્ષીણ. ૧૯ સહુસાથમાંરઘુનાથશુગુરૂવશીષ્ટબોલ્યાત્યાંહે, મંગળસ્નાન કર્યાવીનાપ્રવેશાયનહીપુરમાંહે. ૨૦ એવાંગુરૂવાયકસુણીઉઠયાભરથશતરૂઘન; જટાઉકેલીરામલક્ષમણતણીનીરમળમન. ૨૧ પછીસુગંધીબહુભાતનીતેકરી મરદનઅંગ, તેકેશચોળીકર્યાનીરમળઉષ્ણજળનેસંગ. ૨૨ મંજનકરાવી અંગચંદનચરચીયાંતેણીવાર, પછીસુમંતેપહેરાવીયાંનૌતમપટઅલંકાર. ૨૩ તેધર્યાઅંગેરામલક્ષમણશોભાનોનહીપાર, જોઇરૂપલાજેમીનકેતનરશીકરાજકુમાર. ૨૪ ભરથનેઆપીહતી રામેપાદુકાનિજજેહ, વર્ષચતુરદશાથયાંબાંધીજ ટામધેતેહ. ૨૫ તેસ્વહસ્તેછોડીજટાઉકેલીજુગજીવન, પછીસ્નાનકરાવ્યુંભરથ સહિતસુમંતશતરૂઘન. ॥ ॥ ૨૬ ॥ ॥ ત્યારેસીતાનેસાસુયે ત્યાંનવરાવીયાંનિરધાર, નૌત્તમચોળીચીરઅંગેધરાવ્યાશણગાર. ૨૭કોટીકચ્ચ રૂકંચનભરીજળઉષ્ણમુકયાંત્યાંહે, નવરાવિયાસઉરાયરૂષીનેહરખિયામનમાંહે. ૨૮ સઉમુનિતણીપુજારચીકર્યાદાનશ્રીરઘુનાથ, એવેસમેથયોભોજનતણો ત્યારેઉઠિયોસઉસાથ. ૨૯ કોટાનકોટીપાટલારૂપાતણાતેઠાર, તેવસ્ત્રમંડપમાંનંખાવ્યાબેસવાતેણીવાર. ૩૦ મુનિભુપરાક્ષસકપીમળ્યાકરીએકપંકતીધીર, તે સરવનેલેઇભોજનકરવાબેઠાશ્રીરઘુવીર. ૩૧ અંતગ્રહમાંસ્ત્રીયોસરવેમાતાઆદે જેહ, મુનિપત્નીયોનેસંગલેઇબેઠાભોજનકરવાતેહ. ૩૨ કોટીકથાળાકનકનીમણીજડીત્રનાનારંગ, જળપાત્રજાંબુનદતણાંવારીસુગંધીશંગ. ૩૩ પકવાનના નાભાતનાંખટરસવીંજનસ્વાદ, ભોજનચારપ્રકારનાંઘૃતશરકરાપયઆદ. ૩૪ તેઆરોગીનેસરવઉઠયા થયાતૃપ્તીજન, જોઇવૈભવલાજેલોકપતીઉપમાનબીજીઅન્ય. ૩૫ પછીપાનબીડાંઆપિયાંગુણત્રયોદશાસંજુક્ત, આરોગતાંજનસકળવ્યાધીથકીથાયેમુક્ત. ૩૬ તેસમેજુદીરસોઇકરાવીજનકભુપેત્યાંહે, સઉસાથશું ભોજનકર્યુંપોતાનાડેરામાંહે. ૩૭ આનંદમાંએમત્રણદિવસરહ્યાંનંદીગ્રામ, પછીસુમહુરતઆપ્યુંગુરૂપુરપ્રવેશાનુંરામ. ૩૮ તેસમેગુરૂઆજ્ઞાથકીઉઠીયાશ્રીરઘુવીર, બંધુસહિતરથમાંબેઠારાવણરિપુરણધીર. ૩૯ યોગ્યપુરયાર્કશુભગતીથી અહવારપુરણકામ, શ્રીરામચંદ્રને ચંદ્ર દશમોસુમહુરતઅભીરામ. ૪૦ તત્પરથ

પાસેંઉભુપતિમુનિસહિતબેઠાચાન, સુગ્રીવાદિકનેબેસાડચાવાહનઉપરભગવાન. ૪૧ વધુસહિતબેઠાંમાતશીબીકાહરખપામીમન, અનેકરથમાંબેસાડીમુનિપત્નીયોપાવન. ૪૨ વાજીંત્રવાજેઅતિઘણાંશોભાતણોનહિપાર, સઉસાથશું રઘુનાથઆવ્યાઅવધપુરમોઝાર. ૪૩ રથમાંવિરાજેરામલક્ષ્મણધર્યુંછત્રમારૂતતન, બેપાસરહીચમરકરેભરથનેશત્રુઘન. ૪૪ દુંદભીવાજેદેવનાંપુષ્પનીવૃષ્ટિથાય; ઘણુંઅવધપુરશણગારીયુંશીવરણવુંશોભાય. ૪૫ વળણ. શીવરણવુંશોભાઅવધપુરની, જ્યારેપ્રવેશાજુગદાધારરે; દેવરાજપુરરસપતિ, પુરથીઅધિકરચનાસારરે. ૪૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણુમંગળસ્નાનકર્ણનામષષ્ટોડધ્યાય. ૬

અધ્યાય ૭

રાગસોરઠગરબાનીદેશી. અવધપુરનીશોભાતેહુંશીકહુંજો, સપ્તપુરીમાં પ્રથમેજેનુંનામજો; હતીતેથીશોભાશતગણીત્યારેથઇજો, જ્યારેપ્રવેશાસુખસિંધુશ્રીરામજો. અવધ૦ ૧ સકળરાજરૂષીવાનરતેરચનાજુવેજો, ચકીતથઇનેનિરખેચારેપાસજો; પુરનીબાહેરવાટીકાવનરળીયામણાંજો, સઘનસફળતરૂફુલ્યાંફુલસુવાસજો. અવધ૦ ૨ ગગનચુંબીતઉંચાંલતાઓભુમીલળીજો,શીતળછાયારવિકીરણનાંદેખાયજો; તેમાંક્રીડાકરેછેમ્રગકસ્તુરીયાંજો, લલિતવિહંગનાશબ્દસોહાગીથાયજો. અવધ૦ ૩ માનસરોવરજેવાસરઘણાશોભતાજો, પાછળ બાંધી સ્ફટીક મણીની પાળજો; મણીસોપાન કમળ ફુલ્યા પચરંગનાજો, ખટપદગુંજેક્રીડેકીરમરાળજો. અવધ૦ ૪ એવીરચનાજોતારાજમારગસહુઆવતાજો, સરજ્યુનેકર્યોશ્રીરામેનમસ્કારજો; પછેપુરમાંપ્રવેશાપુરૂષોતમઆનંદશુંજો, વાજીત્રવાજેથાયેજયધુનીકારજો. અવધ૦ ૫ પુરનોદુર્ગઉંચોકરીશેષફણાક્રતીજો, બુરજદીસદરવાજેવજરકમાડજો; કોટનીઉપરવૃક્ષવિશાળવિરાજતાંજો, વડજ્યાંબુનેઅશોકઆંબાઝાડજો. અવધ૦ ૬ ચોવીશયોજનઅવધપુરીનોવિસ્તારછેજો, તેમાંશોભેચોસટમોટાંબજારજો; તેનીમધેરાજમારગઅતિમોકળોજો, પંકરહીતસુંદરશેરીસકુમારજો. અવધ૦ ૭ સકળદેશનીવસ્તુભરીછેબજારમાંજો, ધનદજેવાત્હાંવણીકબેઠાછેઅનેકજો; ઉંચામંદીરછજાંઝરૂખાંઅટારીયોજો,કનકમણીમયઝળકેતેજવિશેકજો. અવધ૦ ૮ ઘેરઘેરકંચનકળસતોરણમોતીતણાંજો, ધ્વજાપતાકાપવિત્રમંગળઉપચારજો; અષ્ટમાસિદ્ધિનવેનિધિવાસકરીરહીજો, સમાનબુધિછેસરવેનરનારજો. અવધ૦ ૯ સરવેપુન્યમારગમાંસ્વધર્મપાળતાંજો,કોનેનપીડેદરીદ્રને દુઃખરોગજો; શ્ચોકવિયોગઅભિમાનમદકોનેનહિજો,સ્વર્ગતુલ્યભોગવતાંસરવેભોગજો. અવધ૦૧૦પાપીતસ્કરકપટીકોપુરમાંનથીજો, ચારેવરણસ્વધર્મનેપંથપળાયજો; દંડજતીકરપુષ્પ

નેબંધનજાણુજયોજો,નરએકપત્નીત્રીયસહુપતીવ્રતાયજો.અવધ ૧૧જ્યારેઆવે નવપોતાનેઆંગણેજો,ત્યારેઘરમાંભોજનનકરેકોયજો; એવાંપુન્યપરાયણુનરના રીવ્રૂતઆચરેજો, ઘેરઘેરહરીકથાહરીમંદીરહોયજો. અવધ૦ ૧૨ ત્રીકાળધેનુ દુઝેમાગ્યામેહઝરેજો,વેદાધ્યનકરેવાડવરૂડીપેરજો; વિપ્રનેઘેરઘેરઅગ્નિહોત્રનાકુંડછેજો, યાચનાકરવાનવજાયકોનેઘેરજો. અવધ૦ ૧૩ શાસ્ત્રનીચરચાકરતાસહુપંડીતમળીજો, ન્યાયમીમાંસાપાતાંજળસાંખ્યવેદાંત્તજો; વ્યાકર્ણઆદેઆત્મસ્વરૂપનિશ્ચયકરેજો, તત્વવિચારેટાળેમનનીભ્રાંતજો.અવધ૦ ૧૪ એવાપુરમાંપ્રવેશાશ્રીરઘુનાથજીજો, નરનારીનેહઇએહરખનમાયજો; ઓચીંતોઆનંદનોસાગરઉલટયોજો, ગીરીધારીપ્રભુનેજોવાસહુજાયજો; અવધપુરીનીશોભાતેહુંશીકહુંજો. ૧૫ વળણ. સહુજોવાઉભારઘુવીરને, તેમુક્રીવરનાકામરે; જેનેજેવોભાવછેતેવાં, દરશનઆપતારામરે. ૧૬ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીક્રીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેઅયોદ્ધાપુરશોભાવર્ણનંનામસપ્તમોઅધ્યાય. ૭

અધ્યાય ૮

રાગધોળનીદેશી. સાહેલીરેઆનંદઅતીઘણો, આજ પધાર્યારે અયોદ્ધામાંહેરામ;મંગળદીનઆજસોહામણો, થયાંસહુજનનારેમનપુરણકામ;સાહેલીરેઆનંદઅતીઘણો. ૧ પુજાસામગ્રીલઇનેહાથમાં, ઉભીકોટીકરેસુંદરનગરનીનાર; વધાવેછેશ્રીરઘુનાથને, થાળમોતીનીરેમાંહેપુષ્પઅપાર. સાહેલીરે૦ ૨ હરખીનરખીનેલેતીઓવારણાં, દેતીઆશીશરેજીવોકોડવરીશ; લોચનકરેસફળપોતાતણાં, માનેત્રુઠયારેઆજઉમીયાનેઇશ. સાહેલીરે૦ ૩ પુજાકરીનેઉતારેરેઆરતી,ભારતીભણેરેરૂડાંગીત; ત્રિયાસહુતનમનવારતી, હારતીનેત્રેઉગ્યોઅવધઆદીત. સાહેલીરે૦ ૪ જીરેઅવધીશરોવરશોભતુ, તેમાંકુમોદનીરેસહુનારીઅશેષ; તેપ્રફુલીતથઇમનલોભતું, જ્યારેઉગ્યારેરામચંદ્રનીશેષ; સાહેલીરે. ૫ ધુમેધુપમંદીરનેજાળીયે, ગોખેદીવારેઘ્રતનાકર્યાસાર; ચડીલલનાજુવેછેમાળીયે, જાતાનીરખેરેકૌશલરાજકુમાર. સાહેલીરે૦ ૬ પુર્યાસાથીયાચોકમોતીતણા, બાંધ્યાતોરણરેહાથાકુમકુમદ્વાર; વેર્યાચંપાફુલશેરીઘણાં, ચુવાચંદનરેછાંટયાંઅતરઅપાર. સાહેલીરે૦૭ વાજેવાજીત્રનાનાપ્રકારનાં, નાચેઅપ્છરારેઆગળગુણીજનગાય; ચાલેજુથબહુછડીદારનાં; મુખેબોલતારેમાહારાજાનેખમાય. સાહેલીરે૦ ૮ શોભેસીતાસાસુનાસાથમાં, સરૂતકીરતીરેમાહ્વ્યવીઉર્મીલાય; સદાજેનાચીતનિજસાથમાં, સહુનીમધેરેરાજેજનકસુતાય. સાહેલીરે૦ ૯ જેછેજક્તજનુનીરૂપાવતી, આદીમાયારેહેદીરામમહાભાગ; તેનેપુરનારીવધાવતી, દેતીઆશીશરેરેહેજોઅચળસૌભાગ્ય. સાહેલીરે૦ ૧૦ નભદુંદભીવાજેઅમરતણાં,પુષ્પવૃષ્ટીરેક્ષણક્ષણમાંહેથાય; એવાંસુખઆપતાઅતીવ

ણાં, રાજદ્વારેઆવ્યાશ્રીરઘુરાય. સાહેલીરે ૧૧ રથહાથીઘોડાશીબીકાઘણી,ત્યાં પદાતીનોરેનવઆવેપાર; શોભેછેસૈન્યાચતુરંગની, વાજેઘુઘરારેગજઘંટાઅપાર. સાહેલીરે૦ ૧૨ થાય છત્ર ચાંમરને વીજણા, ધ્વજા નેજારે ઝળકે જાણે વીજ; શાંતીભણેવિપ્રઅતીઘણા, જાણેઉગ્યુરેઆજઆનંદબીજ. સાહેલીરે૦ ૧૩ જીરેઆનંદસિંધુઉછલ્યો. જોઇરઘુપતીરેપુરણચંદ્રપ્રકાશ; વિજોગઆતપ સહુનોટલ્યોબલીહારીરેજયગીરીધરદાસ. સાહેલીરે૦ ૧૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકવારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણપુરપ્રવેશ મહોત્સવોનામઅષ્ટમોઅધ્યાય. ૮

અધ્યાય. ૯.

રાગધન્યાશ્રી. રઘુપતીઆવ્યાગોપુરદ્વારજી, તેનીશોભાદીશેઅપારજી; ત્યાં છેમુરતીસરસ્વતીનેગણેશજી,પોતેકરીપુજાતેનીપરમેશજી.૧ ઢાળ. કરીપ્રથમ પુજાવિનાયકનીગોપુરકેરેદ્વાર, પછેપ્રવેશાસીંઘપોળમાંદશરથરાજકુમાર. ૨ જેમપ્રવેશેપરમેષ્ટીનામુખવીશેચારેવેદ, વળીવ્રત્રાસુરનેમારીનેશચીરમણઆવેઅભેદ. ૩ એમ અસુરકુળસંઘારકરી પુરમાંપ્રવેશારામ, રાજદ્વારેઅંતરગૃહમાં આવ્યાપુરણકામ. ૪ માતાયેઉતારીઆરતીવધાવ્યાભરીમોતીથાળ, પધરાવિયાશુભઆશનેરઘુપતીદિનદયાળ. ૫ પછેસુમંતેસનમાનકરીનેઉતાર્યાસહુરાય; યથાયોગનિવાસઆપ્યાસુખીસહુજનથાય. ૬ વળીવીભીષણસુગ્રીવનેકપીસહીતઆપ્યોવાસ, સ્થળસુંદરઉતાર્યામુનિશેવાકરવાસોંપ્યાદાસ. ૭ વધુસહીત માતામંદીરમાંપામતાબ્રહ્માનંદ, ક્ષણેક્ષણેનીરખતાંહરખીરઘુપતિમુખચંદ. ૮ તેસમેગુરૂયેવીનવ્યાકહીમધુરવચનઅપાર, મહારાજરાજતમારૂહવેકરોઅંગીકાર. ૯ રઘુનાથકહેમહારાજજેઆજ્ઞાકરોઆદીશ, હુંસદાશેવકતમારોતેલેઇ ચઢાવું શીશ. ૧૦ આજ્ઞાકરીગુરૂયેપછેસુમંતનેતેણીવાર, સાહીત્યસરવેમેળવ્યું જેરાજ્યનોઉપચાર. ૧૧ શ્વેતછત્રનેશ્વેતચામરશ્વેતગજતોખાર, સપ્તપક્ષવપંચમૃતીકાચારસમુદ્રનુવાર. ૧૨ દીવ્યસીંઘસનકનકમણીમયજડીત્રનૌતમજેહ, મહાદીપ્તમાનસભાવીસેલાવીનેમુકયુ તેહ. ૧૩ તેસભામાંસહુભુપતીમુનિમાનુભાવમહંત, શિવબ્રહ્માસુરપતીઆદેઆવ્યાદેવઅનંત. ૧૪ ત્યારેરઘુપતીનોકરગ્રહીગુરૂવશિષ્ટતેણીવાર; તે સિંહાસનપધરાવીયાશુભલગ્નમાંનિરધાર ૧૫ વામભાગેજાનકીનેબેસાડયાંનીરવાંણ, નૌતમપટઅળંકારઅંગેપહેર્યાપરમ સુજાણ. ૧૬ પછેવેદમંત્રેકર્યોવીપ્રેરામનેઅભીશેક, સ્વસતીવાચનબોલતાઆશિષવચનઅનેક. ૧૭ પ્રથમતીલકકર્યુંવશિષ્ટેદીધોઆશીરવાદ; તેસમેજયઘુનીપુષ્પવૃષ્ટીથાયદુંદભીનાદ. ૧૮ પછેસકળશયેકર્યાકુમકુમતીલકતેણીવાર; લેલાટઅક્ષતચોઢીયારઘુવીરનેનીરધાર. ૧૯ સહુભુપતીલાવ્યાહતાજેભેટનહાના

ભાત, શ્રીરામનેતેકરીઅરપણનમ્યાનપસાક્ષાત. ૨૦ પુરનાસકળવહેવારીયાશ્રી મંતમોટાજેહ, તેણેભાવેકરીનેભેટમુકીરામઆગળતેહ. ૨૧ અપ્છરાનાચેગાય ગાંધર્વવાજેબહુવાજીત્ર, નારદમુનિવેણાવજાડેગાયરામચરિત્ર. ૨૨ તેસમેહર ખ્યાભરથજીકોડીયોધનભંડાર, આપીયાંજાચકવિપ્રનેબહુવિધિદાન અપાર.૨૩ રત્નસીંહાસનશેભતાસીતાશહિતરઘુવીર, તેજોડીરાજેજગતમોહનગોરશ્યામ શરીર. ૨૪ શિરછત્રચામરથાયછેબોલેખમાછડીદાર, પુરજનપરિજનજ્ઞાતીગુ રૂજનહરખનોનહિપાર. ૨૫ પછેશિવબ્રહ્માસુરપતીઆદેદેઉડીયાસહુદેવ, શ્રીરામ નીસ્તુતીકરીબેઠાસભામાંતતખેવ. ૨૬ ત્યારે બંદીજનનો વેશધરીનેવેદઆ વ્યાત્યાંહે, ઉભારહીનેસ્તવનકરતાસભામંડપમાંહે. ૨૭ વળણ. સભામંડપમાં વેદચારે, થઇઆવ્યાબંદીજનરે; તેસનમુખઉભાકરજોડીને, કરતારામસ્તવન રે. ૨૮ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામચંદ્રરા જ્યાભિશેકોનામનવમોઽધ્યાય. ૯

અધ્યાય ૧૦.

અથપ્રબંધ. મહારાજઅવધબીહારી,જયરામરમાપતીસ્વામી, જયજય જગદીશાસુરમનીઇશા; પ્રણુતપાળહરતીદશશીશા, ભુપતીવેદપતીવાગીશા. પુરાણપુરષોત્તમપરમીશા. અજઅજીતઆણંદરૂપ; ગુણદેશકાળરૂજરહિત, અવસ્થાનિરગુણએકઅખંડઅનામય. અવીચળ અવીરળ વ્યાપકવીશ્વસના તનમુર્તિસર્વાત્માદેહચીત્તપ્રાણગુણઅક્ષપ્રવર્તક, ઋષીકદેવઆકાશએવાનિરલે પતિયામક; સતઅસતપ્રકાશક, સર્વઉરાલયઅંતરજ્યામી, કર્મકાળમાયાપ તીસ્વામી; સર્વનીયંતા શ્રષ્ટીઉદભવપાળણ કરતા, શ્યાસનશિક્ષાપોષણભર તા. ધારણચૈતનશક્તિધરતા, કારણરહિતસ્વતંત્રવીચરતા; અંતેવીશ્વસકળ પુકરતા, ઉરણનાભીઇવ. અખિલસ્વરાટયથાવકાશએકરોમકુપકોટીબ્રહ્માંડય ત્વાંદભુતલીલાગતીઅપારઅજશંકરસરસ્વતીશેષઅહં,નહિવીદિતમુનીસન કાદિકયોગી; બ્રહ્મનીષ્ટતપયોગસમાધી, સાધનવંતમહમદમહંતાહેભગવંતા. ગતીઅનંતાજ્યાનપરેનહિ, ગુપ્તમર્મજ્યોપુરણબ્રહ્મ યહરૂપઅજન્માજન્મધ ર્યાસુરગોદ્વીજકારણઅધમઉધારણ, દુષ્ટવીદારણ, ધરમસ્થાપનભુરક્ષાપનપ્રગ ટભયેપ્રભુભક્તનકેહિતકારી,મહારાજઅવધબિહારીજયરામરમાપતીસ્વામી ૧ જયજયસુખસાગર, અતીઉજાગર; વયરાગરનાગરગુણઆગર, અતીઉદા રશચીદાનંદા,આનંદકંદ,લીલાવતારપ્રભુ,નીગ્રહઅનુગ્રહકરતુ,અકરતુસ્વામી સમરથ, એકપત્નીવૃતએકબાણએકવચનસત્યનીધિ,ધરમધુરીંધર, પતીતપા વન, મુનીમનભાવન, ચરિત્રસોહાવન, શોકનશાવન, મંગળમુજવળઅમીત ગીતગુણ,રોગવીયોગસકળદુખદાવન,અવધીરાજરાજાધીરાજ, રૂપચંદ્રચુડામ

ણી, રવિકુળકમળપ્રકાશકદિનકર, કોટીકામલાવણ્યરૂપ, બ્રહ્માંડભુપ, શ્રીરતી અનુપ, તવભક્તિવિનાભટકતનિશદિનસોજીવપરેસંસારકુપ. જપજોગક્રિયાત પશુષ્કબોધકલ્યાણકરતનહિ, અહોનાથતવઉપાસનાબીનમિથ્યાસાધન, શ્ર મીતહોઇજ્યુંત્યુંશાવધાતી, યહનિશ્ચેવેદાંતવેદ, બ્રહ્મણ્યદેવશરણાંગતવત્સ ળ, દીનદયાળ, ભુમીપાતાળ, અપવર્ગસ્વર્ગમાં, યહસુખનાંહિ,જ્યોસુખહેત વદરશનમાંહિ, સેવાસુમરણસંતસમાગમં, ધન્યધન્યસોકહેનિગમાગમ, હેર ઘુનાયક, અતિસુખદાયક, સબસુરનાયક, રિપુખળઘાયક, ભજવેલાયક,સી તારામચરણપંકજપરજનગિરિધરબલીહારી, મહારાજઅવધબિહારીજયરા મરમાપતિસ્વામી. ૨ દોહા. અનીહઅખંડઅજીતઅમલ, અમોઘબળમ તીધીર; અગાધબોધઅવિનાશીઅજ, જયજયશ્રીરઘુવીર ૧ સકળસભાસુણ તાંતદા, વિનવીઆએમરામ, વેદસ્તુતીકરીનેગયા, જ્યાંબ્રહ્મનિજધામ. ૨ અ હીપુરનરઅમલપુર, અમગ્યોસકળસમાજ, સરવલોકસુખીયાથયા, જ્યારેર ઘુપતિબેઠારાજ. ૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડે શ્રીરામચંદ્રસ્યવેદકૃતાસ્તુતિર્નામદશમોઅધ્યાય. ૧૦

અધ્યાય ૧૧.

રાગધન્યાશ્રી. આજરઘુવરબેઠારાજ, મંગળ સોહલો; પામ્યોઆનંદસક ળસમાજ. મંગળ૦ ટેક. મોક્ષદાયણીપુરીઅયોદ્ધાફુલીકનકનેફુલ, રામરાજ સુખદાયકસહુનેનહિઅન્યએસમતુલ્ય. મંગળ૦ ૧ પામ્યોઉદિયજ્યારેરઘુકુળ દિનમણીઅભયથયાસહુલોક, ટળીવિયોગઘોરતમરજની, જંનમનકોકવિશો ક. મંગળ૦ ૨ ખલતસ્કરજેદુષ્ટઅભિમાની, તેઉલુકથયાછેઅંધ; સંજોગસરો જફુલ્યાંતવછુટયા, સજ્જનમધુકરનાબંધ. મંગળ૦ ૩ સીતારામરતનસીંહ સન, રાજેઅદ્દભુતજોડી; આભુષણઅમરનીઉપમા, જેકહીયેતેથોડી. મંગળ ૪ શ્રીઘનશ્યામદામનીજાણે. રવિબિંબપરરાજે; કોટીકામવારૂંછબીઉપર, જોઇરતીલાજે. મંગળ૦ ૫ મણીમયમુગટકુંડળમકરાકૃત, ચળકેચપળનવીન જેમઘનઘટાઉપરરવિઉદેથયો, સુધાસરોવરમીન. મંગળ૦ ૬ કેસરીતિલકક પોળઅસીતકચ, નાસિકાચીબુકસુદેશ; કૃપારંગરસઅયનનયનયુગ, વંકભ્ર ગુટીધનુવેશ. મંગળ૦ ૭ અધરબિંબદ્વિજપદીકપંક્તિમાનુ, વીધુરશમીચળ કાર; કંબુકંઠત્રિયલીવૈજયંતી, મુક્તાકનકમણીહાર. મંગળ૦ ૮ વીશાળરદ યસ્કંધપુષ્ટઅતિ, ભુજઅજાનુસકુમાર; કડાંસાંકળાંઅંગમુદ્રીકા, નખમણીચં દ્રકાર. મંગળ૦ ૯ ઉદરઉદારત્રિરેખરોમાવળી, કટીકીંકણીરમણીય; નાભી ગંભીરશુચીકુંડીકારસકી, જાનુજંઘાકમનીયે. મંગળ૦ ૧૦ પદસરોજપાવન નખમણીગણ, કોટીતીરથનુધામ; શરણાંગતસુરતરૂફળદાયક, પાવનપુરણ

કામ. મંગળ૦ ૧૧ નખશીખશોભારામજાનકીમનોહરમુરતીઅનુપ; ગિરિધર મનમંદિરમેસદાબસો, જુગલકીશોરસ્વરૂપ. મંગળસોહલો. ૧૨ દોહા. રતનસિંહાસનરઘુપતિ, રાજેજુગદાધાર; સુરપુરનરનાગપુર, વરત્યોજયજયકાર ૧૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેસીતારામયોશોભાવર્ણનંનામએકાદશોઅધ્યાય. ૧૧

અધ્યાય ૧૨.

રાગસોરઠ. જ્યારેરાજબેઠારઘુપતીત્યારેવરત્યોજયજયકારરે, વળીજાચકનેબહુદાનઆપ્યાંતેનોકહેતાંનઆવેપારરે. ૧ સહુભુપભેટકરીરહ્યાપછેઆવ્યાનગરનાજનરે, અધિકારીનેવહેવારીયાશ્રીમંતનીરમળમનરે. ૨ મુકીભેટયોનહાનાભાતનીકર્યોરઘુપતીનેજુહારરે, પછેપ્રસન્નથઇપ્રભુયેબેસાડયાનિજસભામોઝારરે. ૩ લક્ષમણજીનેભરથજીવળીશતરૂઘનનેસુમંતરે, એચારેનેપાસેબોલાવીનેબેસાડયાભગવંતરે. ૪ સહુસભાજનજોતાંતદા કરીકૃપાશ્રીભગવાનરે, આધિકારઆપ્યોતેસમેતેનેકર્યાસુખ્યપ્રધાનરે. ૫ તમોચારનામતપ્રમાણેહુંચલાવીશઆરાજરે, માટેતમોએસાંભળજોએમબોલ્યાશ્રીમહારાજરે. ૬ એવાંવચનસુણીસહુસભાહરખીબોલતાધન્યધન્યરે, રામનાગુણઆચરણલિલાકહેતાંઅન્યોઅન્યરે. ૭ તેસમેબહુવાજીત્રવાજેમંગળઉછવથાયરે, તરિયાતોરણબાંધ્યાંઘેરઘેરમાનુનીમંગળગાયરે. ૮ તેસમેઆપ્યાંદાનઅતિઘણાંજાચકનેશ્રીરામરે, તેભુપતીસરખાથયામનસકળપુરણકામરે. ૯ વળીમાતાએઆપ્યાંવણાંરથઅશ્વગૌભુદાનરે, મણીકનકઅમરમુક્તાફળથયાદ્વીજકુબેરસમાનરે. ૧૦ ખટદશદિવસલગીદાનઅપાયાંઅધિકદિનદિનસારરે, એમસોળદિવસસોહલોવરત્યો અવધપુરીમોઝારરે. ૧૧ ભાવતાંભોજનસરવનેનૃપકપીસહિતપુરજનરે, યાચકમુનિસુરબ્રહ્માશિવસંતોષપામ્યામનરે. ૧૨ પછીજથાયોગેસરવનેશીરપાવઆપ્યારામરે, તેઆજ્ઞાપામીસ્તુતીકરીનેગયાનિજનિજધામરે. ૧૩ આદરેવળાવ્યાભુપનેતેગયાનિજપુરમાંહરે, સુગ્રીવવિભીષણઆદકપીરઘુપતીયેરાખ્યાત્યાંહરે. ૧૪ એકપંક્તિયેસઉકરેભોજનનવીનવીવિધપ્રકારરે, સરવનેપીરસેજાનકીજેજકતજનુનીસારરે. ૧૫ આણંદમાંદીનજાયસઉનાસેવતાઅવીનાશરે, જાતાંનજાણેદિવસનીશીએમવીતીગયાખટમાસરે. ૧૬ તેસરવમનમાંજાણેએમસદારહિયેયાંસુખભેરરે, રખેરામઆપણનેકહેજેજાઓતમારેઘેરરે. ૧૭ એમપરસ્પરવાતોકરેસુગ્રીવવિભીષણઆદરે, તેસર્વભાવેરામનેસેવતાતજીનેપ્રમાદરે. ૧૮ એકસમેસમગ્રસભાકરીનેબેઠાશ્રીરઘુનાથરે, ત્યારેમધુરવચનેબોલીયાપ્રભુસુગ્રીવવિભીષણસાથરે. ૧૯ અરેકપીપતીલંકાપતિમુજવચનધરજોમનરે, સુજઅર્થેઘરમુકયાંતમોતેથયાછેબહુદિનરે. ૨૦ હવેપધારોસરવ

નેલઇહુંસખાભક્તસુજાણરે, તમોપરમસ્નેહીમાહેરામુનેવાલાછોપ્રિયેપ્રાણરે.૨૧ એવાંવચનસુણીરઘુવીરનાંઆવ્યાંનેત્રેઆંસુનિરરે, તનરોમાંચીતગદગદથયાપ છીબોલ્યારાખીધીરરે.૨૨ હેનાથનહિજઇયેઅમોતમશેવાતજીનેઆજરે,નથીજા ણતાઅમોસ્વપ્નમાંસંસારઘરનાંકાજરે.૨૩ તમવિયોગેરહેવાયનહીશું કરીયેજઇ નેત્યાંહરે, દરબારકેરૂકામનીચુકરીશુંરહીઆંહેરે.૨૪ તમસમાગમદરશનથકીન થીલાભબીજોઅન્યરે,સુખસ્વર્ગનેઅપવર્ગતેથીઅધીકતમદરશનરે.૨૫ તમશર ણરહીનેચરણસેવાકરીશું સુખભેરરે, હેનાથહવેકહેશોનહીઅમનેજવાનુંઘેરરે. ૨૬ ત્યારેરામકહેહું તમનેરાખું સદામારીપાસરે,પણરહ્યાથીથાયેઘણીસઉલોકમાં ઉપહાસરે. ૨૭ કહેશેરામઅર્થેરાજમુકીપક્ષકરીબહુપેરરે, પણઅંતેભીખારીથ યાનવગયાપાછાઘેરરે. ૨૮ સંસારસરવેએમકહેમાટેજુવોવીચારીવીરરે, મુજ ભક્તીકરજોસદાત્યાંરહીરાખજોમનધીરરે, ૨૯ હેપ્રાણવલ્લભનથીતમથીવેગળો હું લગારરે, સદાસ્વતંત્રવાસકરીરહયોતમરહૃદયમોઝારરે. ૩૦ જેવાભરથલક્ષ્મ ણશતરૂઘનમુજવીરવલ્લભજાણરે, તેવાવિભીષણસુગ્રીવતમોમુનેવાલાજીવન પ્રાણરે ૩૧ હું ઘણોબળીયોઅજીતદુરજયબ્રહ્માંડનોઅધીપત્યરે, પણભકતનેઆ ધીનછુંસિદ્ધાંતએમુજસત્યરે. ૩૨ એમવીભીષણસુગ્રીવશુંબોલીયાજુગદાધાર રે, ઘણીશીક્ષાજ્ઞાનઉપદેશકરીનેસમજાવ્યાતેણીવારરે. ૩૩ પછીનાનાવિધનાં વસ્ત્રભુષણપહેરાવ્યાંનિરવાણરે, બેછત્રબેસિંહાસનઆપ્યાંકનકમણીનાંજાણરે. ૩૪ એમસરવકપીનેપ્રભુયેઆપ્યાંપટઆભુષણસારરે, એકઅંજનીસુતવિના સહુનેપહેરાવ્યાંનિરધારરે. ૩૫ ત્યારેસરવેમનમાંવિચારકરેછેસઉનેરામઅનુકુ ળરે, પણહનુમંતસામુંકેમનથીજોતાનથીઆપતાપટકુળરે. ૩૬ ઉપકારકર્યોએ ણેમેરૂજેવડોકહેતાંનઆવેપારરે, કોઇથકીનવથાયએવું કર્યુંકામપવનકુમારરે. ૩૭એવીશંકાસઉનામનકેરીજાણીપોતેરઘુવીરરે, ત્યારેહનુમંતનેપાસેબેસાડીને બોલ્યાશ્રીરણધીરરે. ૩૮ વળણ. રણધીરકહેહેમારૂતી, તુંઅનીન્યભકતમહા ભાગરે; હુંસદારહયોતુજરૂદેમાં, પણમુજપાસેકંઇમાગરે. ઇતીશ્રીરામચરીત્રે સંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણસુગ્રીવ વીભીષણાદીનામઆ જ્ઞાકર્ણનામદ્વાદશોઅધ્યાય. ૧૨

અધ્યાય ૧૩

રાગબીલાવરી. કહેરઘુપતીસુણમારૂતતન, તુંમનેવાલોછેતનમનધન; માટેમાગ્યમાગ્યમનવંછીતઆજ, પુરૂતારાસકળમનોરથકાજ. ૧ ત્યારેકરજો ડીનેબોલ્યાહનુમંત, સુણીયેકરૂણાસિંધુભગવંત; જોપ્રસન્નથયામુનેત્રિભુવન ધણી, તોઆપોભકિતતમચરણજતણી. અન્યઇછાકશીમારેનથી, સત્યવચન કહુછુસરવથી; એવું સુણીપ્રસન્નથયારઘુનાથ, હનુમંતનેશિરમુકયોહાથ. ૩

ત્યારેજનકસુતાયેતેણીવાર, આપ્યાંસહુનેવસ્ત્રઅળંકાર; સુગ્રીવવિભીષણઆ
દેજેહ, કપીસહુનેપહેરાવ્યાતેહ. ૪ એકહતીઅમુલ્યમણીનીમાળ, તેહનુમંત
નેઆલીતતકાળ; સકળપૃથ્વીનીસમર્થીઅમુલ્ય, નાવેતેમાળાશમતુલ્ય. ૫ તે
પોતેકંઠેઆલીહનુમંત, જઇશભામાંથીબેઠાએકાંત; દંતેકરીફોડતામણીત્યાંહે,
જુવેશ્રીરામછેએમણીમાહે. ૬ એમસકળમણીફોડયાજ્યારે, હશીનેસુગ્રીવબો
લ્યાતેણીવારે, અરેહનુમંતજણાવ્યોકપીનોસ્વભાવ, નથીતમનેશારાશારનો
ભાવ. આવોદીવ્યહારકેમનાંખ્યોતોડી, અમુલ્યમણીશહુનાખ્યાંફોડી; કર્યુંગ્ર
ણુએઅવિવેકનુંકામ, જુવેશકળશાનીધશ્રીરામ. ૮ કહેહનુમંતસુણોકપીરાજ
મેંઅજ્ઞાનેનથીકર્યુંએકાજ; જોયુએમાંહેશ્રીઅવધબીહારી, માટેફોડયામણીમ
નએમવિચારી. ૯ એમાંનવદીઠામારાપ્રાણઆધાર, રામવીનામીથ્યાશોપાષા
ણગળેભાર; ત્યારેસુગ્રીવકહેતમરૂદેહનુમંત, ગુપ્તરાખ્યાહશેશ્રીભગવંત. ૧૦
સુણીએવાંવચનમારૂતીતેણીવાર, નખેનિજરદયચીર્યું નિરધાર; તેશમેશરવે
દીઠામાંહેરામ,સીતાશહિતપ્રભુપુરણકામ. ૧૧ રત્નશિંહાશનજુગલકીશોર, શા
જેછબીકોટીમંદનચીતચોર; જેવાશભામાંબેઠાજયુગદાધાર, તેવાહનુમંતરદય
મોઝાર. ૧૨ શકળશભાયેદીઠારઘુરાય, રૂંએરૂએરામનામધુનીથાય;એવુંજોઇઉ
ઠયાશકળસભાજન, ગદગદકંઠેદ્રવીતલોચન. ૧૩ જોઇહનુમંતતણોમહીમાય,
કરીપરદક્ષિણાલાગેપાય, તેશમેઉઠયાપોતેરઘુવીર, ભીડયારૂદેમાંમારૂતીરણધી
ર. ૧૪ હતુંતેવુંરદયથયુંતેણીવાર, પાસેલઇબેઠાપ્રાણઆધાર; એવોઅદભુતમ
હીમાઅંજનીસુતકેરો, જોઇશહુનેઆવ્યોવિશ્વાશઘણેરો. ૧૫ શહુશભાસુણ
તાંબોલ્યારઘુરાજ, સુણોવિભીષણસુગ્રીવાદીકઆજ; હુંરહુછુંશદાભકતનારૂ
દેમાંહે, તેનેમુકીનથીજાતોક્ષણક્યાંહે. ૧૬ તેમમુજમાંશદાભકતનોવાશ, હુંતે
નેવશછુંમારેવશદાસ; તેમુનેજાણેછેતનમનધન, મુનેપ્રીયનથીતેવીનકોઅન્ય.
૧૭ છંદ.નથીઅન્યપ્રીયમુજભકતશમવડકુંડલક્ષ્મીપ્રજાપતી, મુજદેહપ્રભુતા
પ્રાણઆદેતેથીઅધીકજનમગતી. ૧ જ્યાંવેચેત્યાંવેચાઉનિશદીનભકતઆધીન
હુંરહું, મુજથકીમહારાભકતકેરીઅધીકતાતમનેકહું. ૨ હુંઅસુરમારૂસુરઉગા
રૂશમવિષમતામનગ્રહી, નિચઉંચકર્મનોફળપ્રદાતાજીવનેભુકતાનુંશહી. ૩ બ્ર
હ્માંડકોટીમાંહેમારીવૃત્તિસઘળેવિસ્તરી, વળીજ્યાંજેવોત્યાંતેવોદેખાડુંલીલાક
રી. ૪ મુજભકતનેસમવિષમનહિજેનેશતરૂમીત્રશમાનછે, અવગુણકોનાનવ
જુવેજેનેએકમારૂધ્યાનછે, ૫ મનકર્મવચનકાયાથકીજેણેવૃત્તિમુનેઅરપણક
રી, વળીકીટથીબ્રહ્માલગીજાણેશકળએકરૂપેહરી, ૬ અનેકગુણમાયાતણાતે
માંલુબ્ધનવથાયકદા, પોતેનિજરૂપેરહેસ્વતંત્રશેવેમુજનેશર્વદા, ૭ તેમાટેમુ
જથીઅધીકમમજનસ્પૃહાનહીજેનેમોક્ષની, પ્રત્યક્ષદેખેસર્વમાંમુનેતજેવાતપ

રોક્ષની, ૮ માટેવણીમમતામુનેતેનીઅહરનીશરક્ષાકરૂ, એવાભક્તનેવસદાશ ગીરીધરથઇશદાપુંઠળફરૂ, ૯ દોહા. મુનેશરવભાવેભજે, જ્યાંજ્યાંમુનેજોય; સુણોસુગ્રીવએવાભક્તથી, બીજુંવહાલુંનહીમુનેકોય, ૧ એવાશ્રીરઘુપતીનાં વચનસુણી, શંતોષ્યાશહુજન; મહીમાજોઇહનુમંતનો, વિસ્મેપામ્યામન, ૨ પછેવિભીષણસુગ્રીવનેકરીઆજ્ઞાશ્રીરઘુરાય, તેતતપરથઇનેઉઠીયા, નમ્યારામ નેપાય, ૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેહનુમાન મહિમાવર્ણનંનામત્રયોદશોઅધ્યાય. ૧૩

અધ્યાય ૧૪.

રાગસામેરી. અનીહાંરેઉઠ્યાસુગ્રીવવિભિષણરાય, કૌશલ્યાસુમિત્રાનેલા ગ્યાપાય; અનીહાંરેવસ્ત્રઆભુષણઆપ્યાંતેદીશ, સરવમાતાયેદીધીઆશીશ. ૧ ઢાળ. આશીશદીધીમાતાયેહજોકુશળતમનેસર્વદા, દિનદિનઅધિકસુખપામ જોદુખકલેશનહીહોયેકદા. ૧ ભાઇતમોઅમારારામનેઉપકારથીયોઅતિઘણો, તમસાહેથીજાનકીપામ્યાદશવદનરણમાંહણ્યો. ૩ એવુંસુણીકર્યોસાષ્ટાંગરવી સુતેવળીવીશ્રવાતને, એમપરણમીસઉમાતનેપછીઆવ્યાશ્રીરઘુવરકને. ૪ સાષ્ટાંનમીયારામચરણેનેત્રેઆંસુધાર, ગદગદગીરાયેબોલીયાહેપ્રભુઆણઆધા ર. ૫ દયારાખજોઅમોદીનઉપરદાસજાણીચરણના, વીસારશોનહિનાથઅમને માનીલેજોશરણના.૬ પ્રભુમાત્તપિતાપતિભ્રાતઅમારાસરવસધનવલ્લભતમો,ત મવિનાપ્રિયકરજગતમાંનથીજાણુતાબીજુંઅમો. ૭ માટેકૃપાનાથસંભાળલેજો બાંહેગ્રહ્યાનીલાજ, કોઇદીનસંભારીકહાવજોઅમશેવકસરણુંકાજ. ૮ સુગ્રી વવિભિષણનાવચનએવાંસુણ્યાશ્રીરઘુનાથ, હેતેકરીઆલીંઘનદીધુંમસ્તકમુ કયોહાથ. ૯ સર્વનેભેટ્યાભાવશુંપછીબોલ્યાસ્તેહવચન, તમોસદાભકિતકર જોમારીઅરપીમુજમાંમન, ૧૦ હુંનથીતમથીવેગળોસત્યમાનજોનિરધાર, ર હયોવાસકરીતમરદયમાંમુનેવહાલાભકતઅપાર. ૧૧ માટેસુખેજાઓસખાતમો ચિંતાકશીકરશોનહિ, કંઇઆવશેપ્રસ્તુતત્યારેતેડાવીશતમનેઅહીં. ૧૨ એવું કહીસઉસભાસંગેઉઠીયારઘુનાથ, બંધુસહીતચાલ્યાવળાવાસરવકપીનોસાથ ૧૩ પુરબારણેઆવ્યાસઉભારહ્યાતેઠાર, પછીનમ્યાવિભિષણરામનેકરજોડી નેતેણીવાર.૧૪ સુગ્રીવઅંગદનીળનળશરભનેજાંબુવંત,મયંદગવયગવાક્ષઆ દેકપીસકળબળવંત. ૧૫ સરવેપ્રભુપદપરણમ્યાભરથનેભેટયાત્યાંહે, લક્ષમણ શતરૂઘનમારૂતીનેમળ્યામાંહોમાંહે. ૧૬ સઉકપીમળ્યાહનુમંતનેવળીવખાણ્યા બહુવાર,સુગ્રીવબોલ્યાથઇગદગદધન્યપવનકુમાર. ૧૭ તમજેવોનહિઆજગત માંબડભાગીબીજોકોય, પદપંકજપ્રભુનાશેવશોનીતસાનીધ્યરહીનેશોય, ૧૮ હેમહાબળીમાયારાખજોઅમોભુલશોનહિમન. પ્રભુશેવામાંસ્મરતીઅમારીક

શાવજોકોઇદીન. ૧૯ એમકહીનેપ્રભુનેચરણનમીનેચાલ્યાવિજ્યવિચિત્ર, નિજનિજસ્થાનકસહુગયાકપીગાતારામચરિત્ર. ૨૦ લંકાવિશેવિભિષણગયાસાથેતેડીસર્વસમાજ, પછીવળાવીપુરમાંવળ્યાબંધુસહિતરઘુરાજ. ૨૧ એકમારૂતીવીનસર્વમંડળકર્યુંરામેવિદાય, શેવાસંભારીસર્વનીગદગદથયારઘુરાય. ૨૨ પછીધર્મરાજચલાવતારહીઅવધપુરમાંરામ, બંધુ સહિતઅંજનીસુતસેવતાપુરણકામ. ૨૩ વળણ. પુરણકામનેશેવતા, મનમાંઆનંદનમાયરે;એમરાજકરતારઘુપતી, નીત્યહરખેપુરનીપ્રજાયરે. ૨૪ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશુગ્રીવવિભિપણાદિનાંસ્વસ્થાનગમનંનામ ચતુર્દશોઅધ્યાય. ૧૪

અધ્યાય ૧૫.

રાગમારૂ.હવેઅવધપુરીમાંરાજકરેછે,રાજીવલોચનરામ;રાજનીતીનોધર્મપાળે,ભકતનાપુરણકામ. ૧ માતાગુરૂનીઆજ્ઞાપાળે.કુળનોધર્મઆચરતા;ગોબ્રાહ્મણસુરઅગ્નિપુજા,નીત્યનેમસહુકરતા.૨ પ્રજાપાળેછેપુત્રનીપેરે,સ્નેહધરેસહુસાથ;સહુનેસરખોભાવજણાવે,સર્વજ્ઞશ્રીરઘુનાથ.૩ દેશમાંતસ્કરજારદુષ્ટનહીહીંસારહિતસહુજન,વરણાશ્રમનીજધર્મપાળેવરતેનીરમળમન.૪ રોગદરીદ્રવિયોગનપીડેનહિવિરોધનેવેર,ચિંતાશોકનહીમનકોનેસહુનેલીલાલેહેર.૫ દેવનેદુર્લભભોગભોગવેમનવાંછીતસુખકારીનરસહુએકપત્નીવ્રતપાળેપતીવ્રતાસહુનારી, ૬ માતપિતાગુરૂવૃદ્ધનેમાનપુજેપીત્રીઇષ્ટદેવ, માતપીતાપેહેલુંબાળકનમરેકરેસંતદ્વીજસેવ. ૭ એમઅવધપુરીનાનરનેનારીસર્વેપુન્યપવીત્ર. આનંદમાંનિશીવાસરઘેરઘેરગાયેરામચરિત્ર.૮ માગ્યામેહવરસેમહીઉપરજળનીરમળઅનુકુળ, ત્રણસકુળઅન્નપાકેઅતિઘણુસ્વાદીષ્ટફળનેફુલ. ૯ નદીવાપીકાકુપશરોવરશદાભર્યુંરહેનીરકંજપ્રફુલીતખટપદગુંજેખગરવકરતાતીર. ૧૦ વાટીકાવનવીચિત્રસોહાગીલળીરહ્યાફળફુલે, ધીરસમીરત્રીવીધનોચાલેપંખ્રેપતત્રીઝૂલે. ૧૧ શીતળછાયાસઘનવૃક્ષછેસરજ્યુગંગાનેતીર, ઠામઠામવૃંદતુળશીનાંમઢછાઇરહ્યામુનીધિર. ૧૨ સ્નાનકરવાનરનારીકેરાજુદારચ્યાછેઘાટ, વળીઅધિકશોભાછેરાજઘાટનીજુદીહયગયનીવાટ. ૧૩ રચ્યાંદેવળઅંબીકાનાતીરેશિવાલયનોનહીપાર, એમસરજ્યુનીશોભાઅતિઘણીવહેછેનીરમળપુરણવાર. ૧૪ રત્નનીખાણેયોગિરિમાંઉપ્રટીજ્યાંત્યાંલક્ષ્મીપ્રકાશ, અષ્ટમાશિદ્ધિનવેનિદ્ધિરહીકરીઅવધપુરીમાંવાશ. ૧૫ વશીષ્ટવીશ્વામીત્રકુંભજઋષીભારદ્વાજઆદેજેહ, અવધપુરમાંવાશકરીનેરહ્યામુનીવરશહુતેહ. ૧૬ અગસ્તનામુખનીકથાશાંભળેનીત્યમેવશ્રીરામગુરૂનીઆજ્ઞાપ્રમાણેવરતેલોકતણાહીતકામ. ૧૭ વળીરાજદ્વારમાંચારમંડપનીરચનાકરાવીત્યાંહે, જ્યાંજેવુંકારજત્યાંતેવુંઆચરતાતેમાંહે. ૧૮ એકશ

ભામંડપબીજોમુકતમંડપવળીન્યાયમંડપએવુંનામ, વિનોદમંડપચોથોકહીયે એમરચનાકરાવીરામ. ૧૯ હવેરાજમંડપમાંરાજકાજનોચાલેસહુવેહેવાર, પ્રધાનપટાવતબળીયાબેસેજ્યાંજેનોઅધિકાર. ૨૦ વળીન્યાયચુકવેચાલેનહીપાખંડ, ન્યાઅન્યાજોઇદેછેતેનેદેવાયદંડ. ૨૧ હવેમુકતમંડપમાંમુકતમંડળીબેસેમુનિજનશંત, ત્યાંઆત્માનીરૂપણશદવીચારથાયેશારાશારઅનંત. ૨૨ વળિવીનોદમંડપમાંમળીબેસેશખામીત્રતેઠામ; હાસ્યવીનોદનીવારતાકરતાતેનીશાથેરામ. ૨૩ એમચારહારેમંડપમાંપોતેપધારેજેનોશમયથાયજ્યારે, વળીકયારેઅસ્વારીગ્રગયાચઢતાઉપવનજાતાકયારે. ૨૪ વળીકયારેખેલાવતાતુરીનવાલેઇકયારેબેસેગજરથ, વળીકયારેચરણચાલીનેજાતાશિવપુજવાશમરથ, ૨૫ વળીકયારેમાતાનીપાસેબેસીનેકરતાત્રરનીવાત, રામનાગુણડાહાપણવાણીજોઇસુખપામેત્રણમાત. ૨૬ રંગમેહેલમાંજનકસુતાશુરમતારૂડીરીત, નાનાપ્રકારનાભોગભોગવતાજેઅવ્યાપ્તકામઅજીત. ૨૭ ચારબંધુનારંગમહેલછેજુદાતેમહાસુખપર્વ, પણમાતમંદિરમાંએકપંકિતયેભોજનકરતાશર્વ, ૨૮ સુરપતિસુખથીકોટીગણુસુખભોગવેભોગઅપાર, પ્રજાસર્વએમજાણેરામનેજીવનપ્રાણઆધાર ૨૯ રામરાજશહુનેસુખદાયકવરતેબ્રહ્માનંદ, શિવબ્રહ્માસુરપતિવખાણેઅવધપુરીનોઆનંદ. ૩૯ વળાણ. આનંદવખાણેઅવધપુરનોમળીસહુદેવસમાજરે; સુણોશ્રોતાજનકહેદાશગિરિધર, એમરઘુપતીકરતારાજરે. ૩૧ ઈતિશ્રીરામચરીત્રેશંમતવાલ્મિકીનાટકધારાર્યાઉત્તરકાંડેશ્રીરામસ્યરાજનીતિવર્ણનંનામપંચદશોઅધ્યાય. ૧૫

અધ્યાય ૧૬.

રાગબીલાવરચોપાઇ. એકસમેગયારામઉપવન, સાથેછેભરથનેમારૂતતન; બેઠાબાગમાંજુગદાધાર, ચરણસેવાકરેપવનકુમાર. ૧ તેસમેભરથેપુછયુંજોડીહાથ, કહોકરૂણાકરીમુજનેનાથ; સંતઅસંતનાંલક્ષણજેહ, કહોસમજાવીજુદાંકરીતેહ. ૨ સુણીએવાંભરથનાંવીનયવચન, બોલ્યાપ્રભુથઇને ચિતપ્રસન, અરેભરથમુજભક્તસુજાણ, સદાઇચ્છેતેસરવનુંકલ્યાણ. ૩ સર્વસુખાકરસરવસનેહી, જાણેમુનેએકસરવનોદેહી; પરઉપકારીનેપરમદયાળ, સદાએકરસરહેસરવકાળ. ૪ પરદુખેદુખીપરસુખેસુખમાને, મનક્રમવચનેદુખાવેનહીકહાંને; સદાસંતોષીનેપરમઉદાર, ભક્તિમારીએકઆત્મવીચાર. ૪ રહીતમાનમદલોભઅહંકાર, વિષયપ્રપંચનાસુપનેવહેવાર; શત્રુમિત્રસમહરખનેશોક, મુજવાતતૃણસમજાણેત્રિલોક. ૬ સદાજેનુંમનરહેમુજરંગરાતુ, સંકલ્પરહીતભક્તિરસમાતુ; સુક્ષમસ્થળપવીત્રનીષકામી, દુખેનહીશોકહરખેનસુખપામી. ૭ કામીનુંકામવીશેજેમમન, લોભીનેપ્રીયેલાગેજેમધન; એમજા

ણેમુનેમહારેદાસ, રહેસદાસસારસુખથીઉદાસ. ૮ શમદમવંતવીચારવિવેક,ભકિતવૈરાગજ્ઞાનદ્રઢટેક; મમચરણે રહેસદાનુંમન, મુજવિનાવાતરૂચેનહી અન્ય. ૯ દેખેસુણેમુનેચીતવેચંત, જાણેમહારીરચનાબ્રહ્માંડઅનંત; શર્વભાવેકરીમુજનેભજે, વીષયપ્રપંચકપટછળતજે. ૧૨ એવા ભગવતીવીરલાજેહ વીશ્વશસઉનેઉપાવનકરેતેહ; તેભકતનોદ્રોહજેકોઇકરે,પછેમમશરણેજેઅનુસરે. ૧૧ ત્યારેમેંતેનુંરક્ષણનવથાય, પામેસુખજોતેનેશરણેજાય; મમદ્રોહીમહાજનશરણેરહે, તેથાયઅભયઅપવર્ગજલહે. ૧૨ મહાજનનોએવોમહીમાય, સુણોભરથકહેશ્રીરઘુરાય; શુદ્ધસંતકહીયેતેને, એવાગુણઅંતરજેને. ૧૩ તેજ નશુંજેનેલાગ્યોરંગ, તેનુંનામકહીયેસતસંગ; એવાપુરૂષક્ષણએકજોમળે, તો જન્મમરણતેજીવટળે. ૧૪ દોહા. એવાભકતમુજપ્રાણપ્રીયે,હુંતેએકસ્વરૂપ,તેનેવશવરતુંસદાજદપીત્રીભોવનભુપ. ૧ એવાગુણસાધુનાકહ્યા, છેપાવનશુખ દઅપાર; સુણોભરથહવેકહું ખળલક્ષણદુરાચાર. ૨ ચોપાઇ. વિષયકામીલંપટદુરભાગી, પરનીંદાપરત્રીયેઅનુરાગી; પરધનહરવાકરેચતુરાઈ, ઉપરજવળમનકુટીલાઇ. ૧૫ પરસંપત્યદેખીમનદાઝેસતસંગતકરતાંશકલાજે; થાયપ્રસન્નચીતપરદુખદેખી, કરેદ્વેષરૂડોગુણપેખી. ૧૬ નિંદેનીગમાગમદેવપુરાણ, અહમમતામદકેરીખાણ્ય; જોકોઇપુન્યપંથઅનુશરે, તોતેનીચેષ્ટાખળકરે. ૧૭ બ્રહ્મજ્ઞાનીથઇકરેબકવાદ, શાધુભકતશીરધરેઅપવાદ; જન્મકર્મમારાનીર્મળ જેહ, વાદકરીકહેમિથ્યાતેહ. ૧૮ શાધુનાસરખોધરેસુભવેશ, દંભકરીનેદેખાડેપરમેશ;ભ્રષ્ટકરેશદમારગગુઢ,કલ્પીતપંથચલાવેમુઢ.૧૯ ગુરૂથઇહરણકરેપરધન,લેઉએનુંશરવશજાણેએમમન;પછીતેનેકપટેકુપંથદેખાડે,પરનારીતેનેછળકરીપાડે. ૨૦ તેનાસ્વામીસાથકરાવેવેર,તેભોગવેપોતેબહુપેર; જીવનેભમાવેકરીજુડાઉપદેશ,જેમઅંતજગૃહમગ્નથાયેમેષ. ૨૧ એમકારેવાહેસહુલોકને,વીત્તહરેનવહરેશોકને ઉપરથીદેખાડેત્રણોત્યાગ, અંતરમાંવીષેશુંઅનુરાગ૨૨ વજરશમાન, કરેકુતર્કતણુઅભીમાન;એવાખળનોશંગવચનબોલેજોએકક્ષણકરે,નિશ્ચેતેપ્રાણીનરકશચરે.૬૩ અપારગુણશાધુનાગુઢ,તોયતેમાંઅવગુણખોળેગુઢ;નિજઅવગુણપુઠેધરે,રંચકગુણતેઆગળકરે. ૨૪ લોલપકામીલંપટઘણા, ગમેશંગખળનેતેતણા; જ્યાંશદ્ધવીચારનીરૂપણથાય, ત્યાંથકીપાપીતેઉઠીજાય ૨૫ શતશંગતતેનેનવગમે, શદાકુશંગશાગરમાંરમે; દયાધરમનહીદલમાંલેશ, જ્યાંજાયત્યાંઉપજાવેકલેશ. ૨૬ શદાશંકલ્પવિષયનાકરે, તેપાપીઅધરમપંથ અનુશરે; અરેભાઇએખળનાઅંગ, ભુલીનાકરીયેતેનોશંગ. ૨૭ દોહા. શતજુગત્રેહેતામાંનહી, એવાખળમતીમંદ; દ્વાપરકોઇકોઇદેશમાં, કળજુગમાંબહુવૃંદ. ૩ સતસંગેસુખઉપજે, થાયપરમકલ્યાણ; ખળસંગેજાયનરકમાં. ઉભય

લોકદુખહાણ. ૪ એવાંલક્ષણસુણીખળસાધુના, ભરથશહીતહનુમંત; રઘુપતીનેચરણેનમ્યા, ગદગદથઇદ્રવીતવંત. ૫ પછીઅનુજઆરતીશહીતપ્રભુ, પુરમાંપધાર્યારામ; નીતએમઉપદેશતા, જેજક્તગુરૂનીષ્કામ.૬ રામરાજઆનંદઅવધ, પ્રજાઅભયઅનુકુળ; મનવંછીતફળભોગસુખ, નીત્યનીત્યમંગળમુળ.૭ રાણીજાનકીરામનૃપ, ભક્તિજ્ઞાનમયરૂપ, ગીરીધરશાંતીપ્રજાઅનુજ, વીવેકરાગઅનુપ. ૮ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસમંતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડે સંતાસંતગુણવર્ણનંનામષોડષોધ્યાય. ૧૬

અધ્યાય ૧૭

રાગધન્યાશ્રી. સ્થીરમનેસુણજોશ્રોતાસર્વેજી, એકસમેઆવ્યુંમોટુંપર્વજી; અનુજસંઘાથેશ્રીભગવાનજી. ચાલ્યાકરવાગંગામાંસ્નાનજી. ૧ ઢાળ. સરજ્યુગંગામાંસ્નાનકરવાચાલ્યાશ્રીરઘુનાથ, ગુરૂમિત્રબંધુપ્રધાનઆદેઅવરદ્વિજનોસાથ.૨ વળીઅવધપુરનીપ્રજાસરવેનારીનરવૃદ્ધબાળ, તસ્નાનકરવાસર્વેચાલ્યાજાણીનેપુન્યકાળ. ૩ ત્યાંસ્નાંનકરીબંહુદાનવિધિવતઆપ્યાંશ્રીરઘુવીર. ૫ છેસભાકરીબેઠાપ્રભુસરજ્યુગંગાનેતીર. ૪ ત્યાંબ્રાહ્મણક્ષત્રીવૈષ્યઆદેશુદ્રજનસમુદાય, સનમુખતેઆવીરહ્યાજ્યાંબેઠાશ્રીરઘુરાય. ૫ છેસઘનછાયાવૃક્ષનીસીતળસદાસુખરાશ, ધીરસમીરસુગંધભરીયોચાલતોચોપાસ. ૬ એવોસમયજોઇશ્રીરામબોલ્યાસુણોસકળપ્રજાય, સુજવચનશ્રવણેધારજોમનમાનજોશિક્ષાય ૭ દેવનેદુર્લભમનુષ્યદેહછેસકળગુણભંડાર, તે નિસ્ચેકરીનેમાનજોનહીમળેવારંવાર. ૮ આજગતમાંએવોજન્મઉત્તમપામીનેજેજન, જેણેઆત્મસાધનનવકર્યુંધિક્કારતેનાતન. ૯ વળીએવોદેહેપણઆશાસ્વતક્ષણમાંહેવણશીજાય, એથકીનરકનેસ્વર્ગવળીઅપવર્ગપંથપળાય. ૧૦ મહાનિષીધકરમેનરકપામેકર્મેસ્વર્ગ, નીજધર્મનીષ્કામેભજેમુનેતેપામેઅપવર્ગ. ૧૧ માટેસર્વેગર્વેશરીરનોતજીનીમેરાખોતન, નીજધરમમાંવરતોસદામુજમાંઆરોપીમન. ૧૨ હવેવરણાશ્રમનાધર્મકહુંભાઇસુણોશ્રવણેતેહ, કર્મદ્વાદશવિપ્રનેવેદેકહ્યાંછેજેહ. ૧૩ દાનલેવુંઆપવુંભણેભણાવેવિદ્યાય, ક્રતુકરાવેપોતેકરેએખટકરમસમુદાય. ૧૪ શમદમઉપરતિતીતીક્ષાશ્રદ્ધાસાત્વકીસમાધાન, એવીનાવળીછેકરમબીજાવિપ્રધરમવીધાન. ૧૫ સુચીશાંત્તીઆર્જવમૌનવૃતીદયાશત્યનિરઅહંકાર, બ્રહ્મનેજાણેજથારથએબ્રાહ્મણનોવહેવાર. ૧૬ ક્ષત્રીપ્રજાનુકરેપાલણપુજેગૌદ્વિજદેવ; કરેયુદ્ધશુરપણેશદાતપયજ્ઞકરતાએવ. ૧૭ ક્રશીકરમવાણીજ્યપશુપાળણવૈશ્યકર્મવીચાર, ક્ષત્રીબ્રાહ્મણનેનમેચાલેપોતાનેવહેવાર. ૧૮ ત્રણેવરણનીઆજ્ઞાપાળેશેવેશુદ્રસુજાણ, મુનેભજેરહીનીજધર્મમાંતેનુંથાયપરમકલ્યાણ. ૧૯ મંત્રોક્તમારગવેદનોદ્વિજક્ષત્રીનેઅધીકાર, તંત્રોક્તમારગશાસ્ત્રવીધીયેવૈશ્યવરતેસા

૨. ૨૦ હવેબ્રહ્મચારીપ્રથમવયમાંપાળેવૃતપ્રચંડ, અષ્ટપ્રકારેત્યાગત્રીયોનઉંધે રેતઅખંડ. ૨૧ વળીબીજોઆશ્રમગ્રહસ્થનોછેધર્મનિરમળજેહ, કરેશંગતેની જપત્નીનોત્રિયઅન્યશુનહીસ્નેહ. ૨૨ માતપિતાગુરૂનીકરેશેવાપીત્રીશ્રાદ્ધપ્ર માણ, ગોવીપ્રશુરઅગ્નિઅતીથીપુજેપાળેજાણ. ૨૩ કરેઉપાર્જનનિજન્યાયથી અન્નદ્રવ્યવસ્તુપવીત્ર, કરેપોષણનીજપરિવારનુશુણેમારાંવીશદચરીત્ર. ૨૪ વીવાહકર્મમૃતકક્રિયાઆચરેનીજકુળરીત, એવોધરમગૃહસ્થાશ્રમનોપાળજો આણીપ્રીત્ય. ૨૫ નિજપુત્રનેવરસોંપીજાયેદંપતિવનમાંહે, વાનપ્રસ્થપણુતેપા ળેશીળવૃતરહીત્યાંહે. ૨૬ શહુભોગનોપરીત્યાગકરેફળઆહારભુમીશયન, વ નકળવેષ્ટીતઅંગરાખેતપકરેજઇવન. ૨૭ હવેછેલોઆશ્રમશન્યાસીજેનેશર્વક ર્મનોન્યાશ, શીખાસુત્રનોપરીત્યાગતેનેજાણજોશન્યાશ. ૨૮ બ્રહ્મભુતથઇવિ ચરેજગતમાંતજેદેહઇદ્રિઅધ્યાશ, પરમહંશપણતેનેકહિયેઅખંડદ્રષ્ટીપ્રકાશ. ૨૯ જોબનપણસ્ત્રીનેતજીશન્યાશલેજોકોય, રતુજાયત્રીયાનાંઅફળતેટલીબાળ હત્યાહોય. ૩૦ સ્ત્રીપ્રશન્નથઇજોઆજ્ઞાદેવૈરાગપામીપ્રાય, ત્યારેદોષનહીતેપુરૂષ નેએવોનીગમકેરોન્યાય. ૩૧ એમચારવરણનેચારઆશ્રમતણાપાળેકર્મ, તે માંરહીમુજનભજેત્યારેશફળથાયેધર્મ. ૩૨ તેમાટેશર્વેપ્રજાજનશાંભળોમુજવ ચન,પરનિંધાપરધનપરત્રિયાસ્વપનેનધરશોમન. ૩૩ ગોવીપ્રશુરગુરૂતીર્થશાધુ નોગમભકતશુજાણ, એઅષ્ટઅંગજમાહેરાંજેનિંદેમુઢઅજાણ. ૩૪ તેપાપીપા મેઅધોગતીમહાવિકટનરકનિવાસ, પછેનીચયોનીઅવતરેફળભોગવેદુખરાશ ૩૫ નિજધર્મનિતીયેકરીમુજનેભજોનીરભેદ, આલોકમાંશુખપામશોપરલોક મુક્તિવેદ. ૩૬ એવીશીક્ષાશુણીરઘુવીરનીથયાલોકચિત્તપ્રસન, પછેરામસાથે આવીયાનીજઅવધપુરપાવન. ૩૭ વળણ અવધપુરમાંરામઆવ્યા, કરીપ્ર જાનેશીક્ષાયરે; ધર્મરાજચલાવેછે, વરતેછેનિજન્યાયરે. ૩૮ ઇતીશ્રીરામચરિ ત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણસભાયાંવર્ણાશ્રમધર્મવર્ણન નામસપ્તદશોઅધ્યાય. ૧૭

અધ્યાય ૧૮.

રાગમારૂ. શુણોશ્રોતાથઇસાવધાન, કરોચરીત્રશુધારસપાન; એમરાજક રેરઘુવીર, પાળેપ્રજાધરમનાધિર. એકસમેશ્રીદેવમોરાર, બેઠામુકતમંડપમોઝા ર,પાસેબેઠાભકતજનભ્રાત,કરેધરમનીતીનીવાત.૨ જુમનાંતીરતણાતેણીવાર, આવ્યાલોકતેકરતાપોકાર; દ્વારપાળેકર્યુંતવજાણ, સુણીબોલ્યાપુરૂષપુરાણ. ૩ અરેકોણેપીડીપ્રજામારી, કોણપ્રગટયોએવોદુરાચારી; સર્વેલોકેકર્યોનમસ્કાર, ઉભાકરજોડીનેતેણીવાર. ૪ દરશનકરતાંપામ્યાઘણુસુખ,નીવેદયુંનાથઆગળ દુખ; મહારાજસુણોએકવાત, અમોપુત્રતમોછોતાત. ૫ દેશમધુરાંજુમનાંતી

૨, ત્યાંછેદુષ્ટઅસુરમહાવીર; મેરૂદૈતનોપુત્રતેઠામ, તેનુંલવણાસુરએવુંનામ. ૬ તેપાપીકરેછેઅન્યાય, તેથીગોબ્રાહ્મણપીડાય;હીંસાકરતોડરેનહીમન, ઘણામનુષ્યપમાડ્યાપતન, ૭ અમોએદુખનવસહેવાય, માટેકહેવાઆવ્યારઘુરાય; કરોશ્રીપતીસાહેઅમારી, છોપ્રજાપતિદેવમોરારી. ૮ લોકનાંસુણીએવાંવચન, રામનેક્રોધપ્રગટયોમન; ફરકેઅધરભ્રગુટીકપોળ, રીસેનેત્રથયાંરાતાંચોળ. ૯ અહ્યાબેઠોછુંહુંવીદમાન, પીડેમારીપ્રજાનેઅજ્ઞાન; મગાવ્યુંકોદંડતેણીવાર, દુષ્ટનોકરૂંહવડાંસંહાર. ૧૦ રામનાંસુણીક્રોધવચનસભામાંહેઉઠયાશત્રુઘ્ન; બોલ્યાવચનજોડીનેહાથ, મુને આજ્ઞાઆપોહેનાથ. ૧૧પ્રભુતમકરૂણાયેઆજ, મારૂંદુષ્ટકરૂંશુભકાજ; કરીઆજ્ઞાપુરૂષપુરાણ, આપીમંત્રશકતીદીવ્યબાણ. ૧૨ અસ્ત્રયુકિતબતાવીઅપાર, શતરૂઘનચઢયાતેણીવાર; ત્રણક્ષોણીદળલેઇ સાથ, ચાલ્યાછેશુતશ્રીરતીનાથ. ૧૩ આવીઉતર્યાજમુનાંતીર, ત્યાંમલ્યાઘણા મુનીવરધીર, ઉતપત્તિઅસુરનીજેહ; વિપ્રકહીશતરૂઘનનેતેહ. ૧૪ આરાધ્યા પુરવેઉમાનાથ, શિવેત્રીશુળઆપ્યુંએનેહાથ; એનીપાશેત્રીશુળજોહોય, ત્યાંલગીમારીશકેનહિકોય. ૧૫ માટેકહુંએકએનોઉપાય, જ્યારેઅહારલેવાનેજાય; ઉઘાડોગુફાતવઅનુકુળ, હરીલાવોએરૂદ્રત્રીશુળ. ૧૬ ત્યારેક્ષીણથશેબળએહ, પછીમરશેનીરસદેહ; મુનીવચનશુણીનીરધાર, હર્યુંત્રિશુળનાલાગીવાર. ૧૭ પછીઘેર્યોઅસુરનેત્યાંહે, દારૂણયુદ્ધથયુંમાંહોમાંહે; દુષ્ટવચનબોલ્યોરહીસામો, અહ્યારામેમાર્યોમુજમામો. ૧૮ તેરાવણનોહુંબાણેજસાર, વેરલેઉંહણીતમચાર; સુણીવચનઅશુરનાંવામ, તેસાથેકર્યોઘોરસંગ્રામ. ૧૯ શતરૂઘનેકાઢયું એકબાણ, જેઆપ્યુંહતુંપુરૂષપુરાણ;બ્રહ્માનુંસરજેલુંજેહ, મધુકૈટભમાર્યોતેહ. ૨૦ જેવોપ્રલયનોહુતાશન, મુકયો તેશરશતરૂઘન;તેણેઅસુરનુંછેદયુંશીશ,મ્રત્યુપામીપડયોતેદીશ. ૨૧ મુનીયેકર્યોજયજયકાર, લોકહરખપામ્યાછેઅપાર; અયોદ્ધામાંગઇતેવાત, શુણીપ્રસન્નથયાત્રુગતાત. ૨૨ છત્રચામરસીંહાસન, રામેમોકલીયાંતેદીન; મથુરાંપુરકેરૂંરાજ, શતરૂઘનનેઆપ્યુંમહારાજ. ૨૩ જેવી અવધપુરીકહેવાય, એવીથઇમથુરાંનીશોભાય; સમુદ્રપર્યંતશતરૂઘન, કરેરાજતેનીરમળમન. ૨૪ આચરેનીજકુળનોધર્મ, જેકહ્યુંવેદેક્ષત્રીનુંકર્મ; પ્રજાલોકપામેઘણુસુખ, સ્વપ્નેનહીકોનેદુખ. ૨૫ વળણ. નહીદુખદરીદ્રવિયોગકોને, નહીતસ્કરપીડારોગરે; સઉલોકભજતારામને, ભોગવેવિધવીધભોગરે. ૨૫ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડે શતરૂઘનેનલવણાસુરહનનંનામઅષ્ટાદશોઅધ્યાય. ૧૮.

અધ્યાય ૧૯.

રાગઅન્યાશ્રી. લવણાશુરનેપમાડયોપતનજી, મથુરામાંરાજકરેશતરૂઘન

જી; હવેરઘુપતિપોતેશું કરતાકાજજી, અવધપુરીનુચલાવેરાજજી ૧ ઢાળ. રા
જકરતારઘુપતીતેઅવધપુરમોઝાર, નીજપ્રજાસુખ પામેઘણુચાલેવરણાશ્રમવ
હેવાર. ૨ અકાળમ્રત્યુનથાયકોનુઅવધવીણુતેવાર, માતપિતાપેહેલુબાળકન
મરે રામરાજ યાઝાર. ૩ તેસમે એક બ્રાહ્મણ તણોસુત મ્રત્યુ પામ્યો ત્યાંહે
મહા શોક પ્રગટયો તેને રહેતો અવધપુર માંહે. ૪ મ્રત્યુ પુત્ર લેઇને દં
પતીઆવ્યાંતદાદરબાર, આક્રંદકરતા અતિઘણુરોતાકરીપોકાર. ૫ ત્યારેસભા
કરીશ્રીરામબેઠામીત્રીબંધુમાંહે, તેસભામાંશબનાખીયુબ્રાહ્મણેજઇને ત્યાંહે. ૬
પછીરૂદનકરતોવિપ્રબોલ્યોશુણોશ્રીરઘુરાય, અધરમતમેશોઆચર્યોતમરાજમાં
અન્યાય.૭ માબાપપેહેલોપુત્રમારોમરણપામ્યોઆજ, અધર્મશોએવોથયોછેરા
મકેરેરાજ.૮ તેજીવાડોઆપુત્રનહિતોદેઇશતમનેશ્રાપ, એવાંવચનસુણીશ્રીરામ
જીમનપામીયાપરીતાપ. ૯ તેસમેબેઠાહતાનારદસભામાંનિરધાર, કરજોડીપ્રભુ
યેપુછીયું કહોસત્યસહુ [illegible] ૧૦ શેપાપથીએપુત્રદ્વિજનો [illegible] પામ્યોઆજ, મુ
જરાજ્યમાંઅન્યાયશરાજેથાયવિપરીતકાજ, ૧૧ એવુ પ્રશનસુણીરઘુવીરનુબો
લીયાવેણાપાણ, આસમયમાં કોશુદ્રકરતોહશેતપનિરવાણ. ૧૨ અધિકારનહી
તપતણોતેનેનીગમબોલેન્યાય,તેપાપથીએપુત્રદ્વિજનોમરણપામ્યોપ્રાય.૧૩ એવુ
વચનશુણીનારદતણુઉઠીયાજુગદાધાર; સ્મરણકરયું પુષ્પકતણુઆવીયું તેણી
વાર. ૧૪ પછીધીરજઆપીવિપ્રનેસમરથશ્રીરઘુનાથ,પ્રભુચઢયાપુષ્પવિમાનપ
રલેઇસૈન્યમંત્રીસાથ. ૧૫ સહુપૃથ્વીમાંશોધવાલાગ્યાશરિતગિરીપુરવન,ગીરી
કિનારાત્રડશરોવરશોધતાજુગજીવન. ૧૬ પછીએમકરતાઆવીયાદક્ષિણદિશા
મોઝાર, સમુદ્રતીરેસઘનવનમાંપ્રૌઢગિરિછેસાર. ૧૭ તેગીરીઉપરભીલએકતપ
કરવાબેઠોત્યાંહે, ધુમ્રપાનકરતોઅધોમુખેધરીકામનામનમાંહે. ૧૮ શ્રીરામેદીઠો
તેહને પુછીયુ આવીપાસ; અલ્યા શે અરથેતું તપ કરેછે કહેસત્ય પ્રકાશ.
૧૯ કોણ ગોત્ર ગુરૂ કુળ વરણ તુજને કોણ વેદ માંહે મંત્ર પ્રમાણ,
શે અર્થ કરતોકષ્ટકાયાભ્રષ્ટજન્મેજાણ, ૨૦ ત્યારેધુમ્રપાનીબોલીયોહું વરણ
માંહેશ્રીરાત, સ્વર્ગ ફળને પામવાને તપ કરૂ દીનરાત, ૨૧ ત્યારેરામકહેલે
સ્વર્ગતુજનેપમાડુ હુંઆજ, એમકહીએમકહીએકબાણધનુસેચઢાવ્યુંમહારા
જ. ૨૨ તેબાણેકરીશીરછેદીયુપામીયોમરણશ્રીરાત, પ્રભુકૃપાયેતેભીલનોદી
વ્યદેહથયોસાક્ષાત. ૨૪ વીમાનઆવ્યુતેસમેશોભાતણોનહીપાર, તેમાંહેબેશી
નેગયોથઇદીવ્યસ્વર્ગમોઝાર. ૨૪ એટલેઆવ્યોસુરપતીજ્યાંહતાશ્રીજુગદીશ
સાષ્ટાંગકરીરઘુપતીચરણેઇંદ્રેનામ્યું શીશ. ૩૬ મઘવાપતીકરજોડીબોલ્યોશુણો
શ્રીમહારાજ,હું આજ્ઞાવરતીતમારોપ્રભુકહોમુનેકંઇકાજ.૨૬ રઘુવીરકહેમુજપુ
રવીશે એકબ્રાહ્મણકેરોઅપત્ય, માતપીતાપહેલોમરણપામ્યોજીવાડોનેસત્ય. ૨૭

એવું સુણીનેઆશ્ચર્યપામ્યોઇંદ્રતેણીવાર.પ્રભુકૃપાયેહું ભોગવુંસુરલોકનોઅધીકાર.૨૮ વીશ્વનાઆત્મારામછોજીવનાજીવણપ્રાણ,તેપ્રભુપ્રાકૃતમનુષથઇમુજસાથ બોલેવાણ.૨૯ એમકહીપુષ્પકવીમાનબેઠોઇંદ્રતેણીવાર, રઘુનાથવળતાઆવીયાનીજઅવધપુરમોઝાર.૩૦ અમૃતબીદુંઇંદ્રેમુકયોપુત્રનામુખમાંહે,તતકાળઉઠીથયોબેઠોબાળકજીવ્યોત્યાંહે. ૩૧ રઘુનાથચરણેનમીચાલ્યોઇંદ્રસ્વર્ગમોઝાર, તેવીપ્રઆનંદપામીયોવરતીયોજયજયકાર. ૩૨ ક્ષણમાંહેસરજેવીશ્વસહુપોષણકરેપરમેશ,વળીજીવાડેસહુજગતનેજેનીસત્તાચૈતનલેશ. ૩૩ જેનીકટાક્ષેકાળકંપેલોકપતીસમુદાય, ઇંદ્રપાસેવીપ્રબાળકજીવાડયોરઘુરાય. ૩૪ એચરીત્રલૌકીકજાણજોમાનુષીલીલાકામ, માનુભાવજાણેમહીમાએજેબ્રહ્મપુરણરામ. ૩૫ એમવીચારીશ્રોતસહુસંદેહનકરશોકોય, સાક્ષાતએપુરણપ્રભપણેધરમપાળેસોય. ૩૬ તેવીપ્રબાળકજીવાડયોશેવાકરીબહુપેર, રથમાંબેસાડીત્રૈણજણનેવળાવ્યાનીજઘેર.૩૭ એવાંચરીત્રઅદભુતરામનાંજેશુણેનરનેનાર,કરેકૃપાતેનેરઘુપતીપામેપદારથચાર. ૩૮ વળણ.ચારપદારથપામેતેજન, સંકટસરવેજાયરે; કહેદાસગીરીધરશુણોશ્રોતા, પાવનરામકથાયરે. ૩૯ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેશુદ્રહંત્વાબ્રહ્મપુત્રજીવનંનામએકોનવીશોઅધ્યાય. ૧૯.

અધ્યાય ૨૦.

રાગસોરઠ. એકસમેરઘુનાથજી, બેઠાપુષ્પવીમાન; દરશનકરવાઅગસ્તનાં, ચાલ્યાશ્રીભગગવાન. એક૦ ૧ સાથેઅનુચરછેઘણા, ડાહયોમીત્રીસુમંત ચમરકરતાશ્રીરામને, વાયુસુતબળવંત. એક૦ ૨ તેવીમાનઆકાશેચાલતુ, આવ્યુંમહાવનમાંહે; એટલેએકકૌતકથયું, બેપક્ષીવઢેત્યાંહે. એક૦૩ એકઉલુકબીજોગીધછે, આવ્યાકરતાપોકાર; ન્યાયકરોપ્રભુઅમતણો, ટાળોકલેશઅપાર. એક૦ ૪ ત્યારેરામેવીમાનસ્થંભાવીયું, બોલ્યામધુરીવાણ; કહોભાઇશીવઢવાડછે, બોલોસત્વપ્રમાણ. એક૦ ૫ ત્યારેઉલુકવચનવળતુવદે, મારૂઘરહતુંજ્યાંહે, કાઢીમુકયોમુનેત્યાંથકી; ગીરધરહયોછેતેમાંહે, એક૦ ૬ ત્યારેગીધકહેપ્રભુસાંભળો; નિશ્ચેછેમુજધામ; એઉલુકતોમારેગળેપડે, શીક્ષાકરોશ્રીરામ, એક૦ ૭ અહ્યાગીધતારૂઘરકયાંહતું, કેટાડાનું કેઠાર; સત્યવચનમુજનેકહે, પુછેવિશ્વાધાર;એક૦૮ ત્યારેગીધકહેનહોતીધરા,જેદાડાનીઆંહે; ત્યારેવ્રક્ષઉપરમેંમાળોકર્યો, તેદીવસનોત્યાંહે, એક. ૯ ત્યારેઉલુકકહેજ્યારેઇશ્વરે, પ્રથ્વીકરીનીરમાણ; ત્યારેપછીતરૂઉપરે, મેંમાળોકર્યોજાણ. એક૦ ૧૦ એવુંશુણીનેહશારઘુનાથજી,ગીધનેકર્યોતીરસ્કારઅહ્યાઉલુકહેતેતોસત્યછે,ભુમિત ... ર. એક૦ ૧૧ ભુમિવીનાતરૂહોયેનહી;જુઠીગીધનીવાણ;વૃક્ષઆ... ...આધા ...રમાળાતણો;

સાચોઉલુકપ્રમાણ. એક૦ ૧૨ એવુંકહીનેકોપ્યાશ્રીરામજી, ગીધપરઅવીનાશ; બાણકાઢયુંએનેમારવા, બોલીવાણીઆકાશ. એક૦ ૧૩ હેરામનહણશો એગીધને, એનીશુણોઉતપત્ય; એપુર્વેહતોમછદેશનો, ભુપતીબ્રહ્મદત્ત. એક૦ ૧૪ તેઅંક્રીતમુનિગૌતમતણો, સેવાકરેબહુપેર; એકદીવસએણેતેડીયા, ભોજનકરવાનેઘેર. એક૦ ૧૫ તેણેમાંસપચાવ્યુંરેપાકમાં, મુકયુમુનીવરપાસ; તે જોઇનેગૌતમઋષીકોપીયા, થયાચીતમાંઉદાશ. એક૦ ૧૬ શ્રાપદીધોમુનીચેતદા; ભુપનેતેણીવાર; અલ્યાપાપીતુંગીધપક્ષીથજે, કરજેમાંસનોઅહાર. એક૦ ૧૭ ત્યારેસ્તુતીકરીરાજાયેઘણી, પુછયોઅનુગ્રહએવ; દયાઉપનીદ્વિજનેઘણી, બોલ્યામુનીતતખેવ. એક૦૧૮ અલ્યાપ્રગટથયાછેપોતેપ્રભુ,દશરથરાયનેદ્વાર; દરશનથાશેતેરામનું, સંભાષણજેણીવાર.એક૦ ૧૯ ત્યારેઉદ્ધારથાશેતુજતણો સ્વર્ગલોકનીવાસ; તેઅવસરઆજએનેમલ્યો, પામ્યોપદઅવિનાશ. એક૦ ૨૦ એવુંશુણીનેશ્રીરામેક્રૃપાકરી, પક્ષીઉપરએવ; ગીધનીદેહપડીતીહાં, થયો તતક્ષણદેવ. એક૦ ૨૧ ચરણવંદીશ્રીરામના, બેઠાવીમાનમોઝાર; નાકપ્રષ્ટેતે પક્ષીગયા, થયોજયજયકાર. એક૦ ૨૨ એવાઅધમઉધારણરઘુપતી, દીનાનાથદયાળ;ગીધઉલુકનેઉધારીયા,છુટયાકરમતેકાળ. એક૦૨૩ પ્રભુઉપરપુષ્પવૃષ્ટીકરી,દેવેતેણીવાર;પછેવીમાનચલાવ્યું,ત્યાંથકીદક્ષીણદીશામોઝાર.એક૦૨૪ વળણ દક્ષીણદીશાવીમાનચલાવ્યું, પોતેપુરણકામરે; અગસ્તમુનીનાંદરશન કરવા, આશ્રમઆવ્યારામરે. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસમંતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણગ્રધ્રોલુકયોઃશાપવિમોચનોનામવીશમોઅધ્યાય ૨૦

અધ્યાય ૨૧.

રાગધન્યાશ્રી અગસ્તનેઆશ્રમઆવ્યારામજી, મુનીનેકીધોદંડપ્રણામજી; જોઇરઘુપતીનેઉઠયામુનીજનજી, ભુજભરીદીધુંઆલીંગનજી. ૧ ઢાળ. આલીંગનદીધુંરામનેહરખીયાકુંમજમુન્ય, મુનેકર્યોપાવનરામજીઆજદીવસઘડીનેધન્ય. ૨ આસનઉપરપધરાવીયાંકર્યોવિનયબહુસતકાર, વળીપક્વ... ...રજળ મીષ્ટપ્રભુનેકરાવ્યોછેઅહાર. ૩ પછેજુગમકં... ...નહારારત્નજડીત્રવિશાળ, તેપહેરાવ્યાંશ્રીરામનેકરઅગ... ...તતકાળ. ૪ થયાપ્રસનકંકણજોઇનેપુછયુંમુનીનેરામ, કૃતવિ... ...વસ્તુસ્વરગનીકયાંથીતમારેધામ. ૫ ત્યારેઘટોદભવકહેસુણો પ્રભુ... ...અકંકણનીકહુંવાત, એમનુષ્યલોકેનવમળેદુર્લભસદાસાક્ષાત. ૬ એકરાયવૈદ્રભદેશનોસત્યવાનએઅભિધાન, તેતપસ્વીપુન્યવંતમહાકીધાંઅપરમીતદાન. ૭ મણીકનકભુષણઅશ્વગજરથકર્યાંદાનઅપાર, એકઅન્નદાનવીનાસહુઆપીયુંછેનિરધાર. ૮ એકસમેમ્રગીયાનીકળ્યોવનએકલોભુપાળ, ત્યાંઆયુદાઆવીરહયોત્યારેથયોતેનોકાળ. ૯ તેપુન્યનાપરતાપથીધર્યોદીવ્યદેહતેણીવા

૨, વિમાનમાંબેસીતદાનૃપગયોસ્વરગમોઝાર. ૧૦ ત્યાંભોગનાહાનાભાત્યનાતે ભેગવતોરાજન, પણઅનદાનકર્યુનથીમાટેક્ષુધાપીડિતન. ૧૧ વિધિનેકહ્યુંમુનેક્ષુધાપીડેઅહારઆપોઆજ, મેંભુખ્યાંરહેવાતું નથી નવગમેસુખમહારાજ.૧૨ એવુંવચનસુણીનેરાયનુંબોલ્યાપ્રજાપતીભગવાન, હું ખાવાશુંઆંપુતુનેનથી કરયુંતેઅનદાન.૧૩ એમઘણાંવચનવિધિએકહ્યાંપણહઠગ્રહયોરાજન,પ્રજાપતી તવકોપીયાપછેબોલ્યાક્રોધવચન.૧૪ તું પ્રેતથઇનીજતનતણું કરમાંસકેરોઆહાર,તેકદાપીખુટેનહીએમબોલ્યાપદ્મકુમાર.૧૫ હેરામવિધિનાવચનથીથયોભુત તેરાજન,તેભક્ષણકરવાદેહતણુંનીતઆવતાઆવન.૧૬ પરમેષ્ટીનેવચનેકરીખુટેનહીતેહ,એમવહીગયાદીનકેટલાઅકળાયોરાજાએહ. ૧૭ નીત્યભક્ષકરવાઆવતોધરીપ્રેતકેરૂપ, વળીદેવંથઇનેજાયપાછોસ્વર્ગમાંતેભુપ.૧૮ સુણોરઘુપતી અનદાનમોટુંસરવથીનીરવાણ અંનવીનાઅન્યઉપાયથીનવરહેકોનાપ્રાણ.૧૯ જેમશાંતીસમનહીસુખબીજુગુરૂસમનહીસેવ, ઉદારસમધનનહિશુભ માનહીદેવ. ૨૦ જેમતીથીમાંદ્વાદશીમોટીતીરથમાંહેપ્રયાગ, નહીમંત્રહરીના નામસમઅશ્વમેધયજ્ઞસમનહિયાગ. ૨૧ એમદાનમાંઅનદાનછેબીજુનએસમતુલ્ય, જેથકીથાયેતૃપ્તીજનતેમાટએહઅમુલ્ય. ૨૨ કંઇવિધિનહિઅનદાનમાંનહિદેશકાળસુજાણ, ક્ષુધારથીનેઆપવુંનહિપાત્રનુપરમાણ. ૨૩ તેમાટહોસીતાપતી મહીમાઘણોઅન્નદાન, પેલોરાયનીત્યેમાંસભક્ષીબેશીજાયવીમાન. ૨૪ એકસમેપ્રારથનાકરીપુછયુંવીધિનેરાય, મહારાજઆવું કરમમારૂં કહોકેમમુકાય. ૨૫ ત્યારેપ્રજાપતીનેદયાઆવીબોલ્યાસ્નેહવચન, અગસ્તનાદરશનથકીતૃપ્તીથશે રાજન.૨૬ એવાંસુણીવચનધાતાતણાંમુજપાસેઆવ્યોરાય, દુખનીવંદુ પોતાતણું કરજોડીલાગ્યોપાય.૨૭ મેંહાથમુકયોશીશતેનેશુણોશ્રીભગવાન,તવભક્તિના પરતાપથીઆપ્યુંઅભેવરદાન.૨૮ ક્ષુધાનિવરતીતેતણીથયોસદાતૃપ્તીપ્રાણ, ટળીગયું પ્રેતપણુતદાસુખપામિયોનિરવાણ. ૨૯ તેરાયપાસેહતાંકંકણવિધિનીર માં...એહ. મુનેઆપીનેગયોસ્વરગલોકેસુણોરાઘવતેહ. ૩૦ તેમેં તમનેઆપીયાં રઘુપતિકંકણઆજ, ક઼ુ... ...પાંનઅમ્રતતણુભુપેસુણોશ્રીમહારાજ. ૩૧ એવાંવચન સુણીમુનિવરતણાથયાપ્રસનશ્રીરઘુનાથ, ... વળીપ્રશ્નબીજું પુછીયું કુંભજમુનિનીસાથ. ૩૨ વળણ. કુંભજઋશીનેરામેપુછયું, પ્રશ્નતણા... ...નારરે; તેશ્રાતાજનસહુસાંભળો, કહુંતેનોકરીવિસ્તારરે. ૩૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મ... ...ઋષીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામઅગસ્તસંવાદેસત્યવાનોપાખ્યાનેનામએકવીસતીતમોઽધ્યાય. ૨૧

અધ્યાય ૨૨

રાગમારૂ. શ્રીઅવધબીહારીઅગસ્તનેપુછેકહોમુનિવરવાત, આવનકેરૂના

મપાડયુ કેમડ ડકારણ્યભિખ્યાત. ૧ પુરવતણીઉતપતીએનીકહોસકળવીસ્તા
ર, શ્રીરામનાંએવાંવચનસુણીબોલ્યામીત્રાવરૂણકુમાર. ૨ શુણોરામઆઠામેહુ
તોએકડ ડકનામેદેશ, તેનોવિસ્તારશતયોજનનોરાયડ ડકનામેનરેશ. ૩ તેસુર
જવ શીમનુપુત્રજકહીયેઇક્ષ્વાકુજેનુ નામ, તેનોપુત્રએકડ ડરાજારાજકરેઅભી
રામ. ૪ તેએકસમેવનમાંહેનીકલ્યોમૃગીયાકારણરાય, ત્યાંમુનિવરનાઆશ્રમ
બહુદીઠાપવિત્રસકળશોભાય, ૫ તેઆશ્રમજોતોઆવ્યોરાજાભ્રગુનાઆશ્રમમાં
હે, અતીસુ દરશોભાજોઇનેરાજાબેઠોવડીએકત્યાંહે. ૬ ત્યારેભ્રગુરૂષીતોવરમાંહે
હતાનહિકરવાગયાતાસ્નાન, એકકન્યારૂપીનીકુ વારીહતીમહારૂપવ તીગુણવાન
૭ તેભ્રગુતનયાદશવરશતણીતેનુ આરજ્યાએવુ નામ, તેજોઇનેરાજામોહયોતત
ક્ષણપ્રગટથયોમનકામ. ૮ પછીસ્થળએકાં તજોઇબળેરાવરીરાયેસ ગકર્યોતેણીવા
ર, તેકન્યાપડીત્યાંમુરછીતથઇનેકરતીહાહાકાર. ૯ ત્યારેલજ્યાપામ્યોડ ડકરા
જાઅસ્વેથયોઅસ્વાર. ઉતાવળોનીજપુરમાંઆવ્યોભુલ્યોવિવેકવિચાર. ૧૦ હુ
વેભ્રગુરૂષીસ્નાનકરીઘેરઆવ્યાદીઠોમહાઉતપાત, પછીચીંતાતુરથઇદ્વીજબાળ
નેપુછીમુનિયેવાત. ૧૧ ત્યારેતેણેકહ્યુ એકરાયઆવ્યોતોઅશ્વબેશીનેઆંહે, તેતુ
રીબારણેબાંધીપેઠોતમારાઆશ્રમમાંહે. ૧૨ પછીઉતાવળોતેનીકળીનાઠોકરમ
કરીરાજન, એવાંવચનસુણીનેભ્રગુરૂષિકોપ્યારક્તથયાંલોચન. ૧૩જેપાપીયેમુ
જઆશ્રમમાંઆવીકરમકર્યુંઅઘટીત, તેરાયબળીનેભસ્મથજોતેનુ નગ્રરાજકુળ
સહિત. ૧૪ દ્રવ્યદેશપશુમનુષ્યવૃક્ષવળીકાષ્ટધાતુપાષાણ, જ્યાંલગીએનુરાજ
હોયતેભસ્મથજો નીરવાણ. ૧૫ એમભ્રગુના મુખથીવચન નીકલ્યુ જેવીષમુ
ખજવાળ, તેકહ્યાપ્રમાણેદેશરાયબળીભસ્મથયોતતકાળ. ૧૬ તેદિવસથીદેશ
સકળથયોઉજડશતયોજન, પશુપક્ષીતરૂમનુષ્યકાંઇનહિમળેતૃણજળઅન્ન. ૧૭
શુણોરાઘવએમકરતાંવીત્યાંસ વત્સરશતશાત, ત્યાંલગીરાયનોદેશસકળતેસુન્ય
પડયોસાક્ષાત. ૧૮ પછેએકસમેવિ ધ્યાચળપાસેઆવ્યાનારદમુન્ય, તેગીરીનેપ
રસ્પેકલેશકરાવીબોલ્યાકપટવચન. ૧૯ અલ્યાતુજકરતાંઘણોમેરૂઉ ચોતુ ની
ચોનીરવાણ, એવીવીરોધવાતકહીનેત્યાંથીચાલ્યાવેણાપાણી. ૨૦ પછીવિ ધ્યા
ચળવધવાનેમાંડયોમનમાંધરીઅહ કાર, તેણેરવીમ ડળઆછાદયુ થયોસઉલોક
માંહેઅ ધકાર. ૨૧ ત્યારેદેવસકળમળીવાતવીચારીકરીયેકાંઇજતન, મુનિઅ
ગસ્તગુરૂએગીરીનાછેમાનશેતેનુ વચન, ૨૨ સુણોરામહુ તેસમેહેરતોવારણાસી
મોઝાર, સુરપતિઆદેદેવસકળત્યાંઆવીકર્યોપોકાર. ૨૩ ત્યારેહુ ગ ગાત્રટમુકી
આવ્યોવિ ધ્યાચળનીપાસ, મુનેગુરૂજાણીસાષ્ટાંગકર્યોગિરિપૃથિવપડીયોતાસ. ૨૪
ત્યારેવચનકહ્યુ મે સુણ વિ ધ્યાદ્રીસુતોરહેજેઆંહે, હુ તીરથયાત્રાકરીઆવુ ત્યાં
લગીરહેજેપડયોભુમાંહે. ૨૫ મુજઆજ્ઞાવિનાજોઉઠીશઅહીંથીશુણવિ ધ્યાચળ

વાણ, તોભસ્મકરીશબાળીનેક્ષણમાંશ્રાપદેઈનેજાણ. ૨૬ મુજશ્રાપતણોભયમ નમાંધરીગિરિસુતોરહયોછેઆંહે, તેદિવસનોહું પણનિશ્ચેવશીયોઆવનમાંહે. ૨૭ ઇંદ્રિનેકહીનેઔષધીકેરોવરસાવ્યોપરજન્ય, અનેકપ્રકારનીઉગીવનસ્પતી સઘનથયુંછેવન. ૨૮ આડંડકરાયનોદેશહતોમાટેડંડકારણકહેવાય, એઉતપત્તિડંડકવનકેરીકહીતમનેરઘુરાય. ૨૯ એવુંસુણીરઘુપતિમુનિચરણેલાગ્યાઆજ્ઞામાગીત્યાંહે, પછીપુષ્પવીમાનમાંબેશીપોતેઆવ્યાઅવધપુરમાંહે. ૩૦ વળણ. અવધપુરમાંરામઆવ્યા,કરીઅગસ્તનાંદરશનરે;પછીરાજચલાવેપોતાનું. સઉહરખેપુરનાજનરે.૩૧ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામાગસ્તસંવાદેડંડકારણ્યોત્પત્તિકથનંનામદ્વીવીંશતીતમોઽધ્યાય.૨૨

અધ્યાય. ૨૩.

દોહા. સુધાસિંધુરઘુવરકથા, પુનીતમધુરભરપુર; મગ્નથયાજનમીનમન,જાયતાપદુખદુર. ૧રામકથાસરમાંનસમ,મુક્તાઅરથઅનેક; ચરેવિવેકીહંસજન, તિક્ષણબુદ્ધિવિશેક. ૨ રત્નાગરસમહરીકથા, પદપદઅરથરતન. માંહેપ્રવેશીકાઢતા, મરજીવાજેજન. ૩ રામરાજઅવધીનગરજગતદુખવ્યાધિવિયોગ, ચંદ્રકળાદિનદિનબધે, સકળશુભમંગળભોગ. ૪ ન્યાયધર્મવરતેસદા, રાજશીરોમણીસાધ; જતીચઢાવ્યોગેદપર, સ્વાનતણેઅપરાધ. ૫ રાગમારૂ. સુણોશ્રોતાજીનેપ્રમાદ, કહુંશ્વાનજતીનોસંવાદ; કરેરાજરઘુપતીત્યાંહે, એકસન્યાશીરહેપુરમાંહે. ૧ તેસરજ્યુંમાંકરીનેસ્નાન,આવ્યોપુરમાંથઇસાવધાન;ચાલ્યોરાજમારગમોઝાર, એકસ્વાનબેઠોછેતેઠાર. ૨ તેવેળાતેણેઘુણાવ્યુશીશ, લાગ્યાછાંટાચઢીછેરીશ; જતીયેકરીક્રોધઅપાર, કર્યાશ્વાનનેદંડપ્રહાર. ૩ શ્વાનકહેઅલ્યાશોઅધરમ, રામરાજમાંમારે કેમ; પ્રભુપાસેઅલ્યાઅન્યાઇ, લીધો દેઇરામદવાઇ.૪ ઘંટઅદલનીદોરીજ્યાંહે,શ્વાનેમુખશુંખેંચીત્યાંહે;સભાકરીનેબેઠાશ્રીરામ, ઘંટનાદસુણ્યોતેઠામ. ૫ અરેલક્ષમણજોતુંઆજ, કોણઆવ્યોદુખીશેકાજ; સુમીત્રીજઇતેડીલાવ્યા, શ્વાનસંન્યાસીબન્યોઆવ્યા. ૬ જતીનેબેસાડયોઆસન, પુછેશ્વાનનેજુગજીવન; અલ્યાકહોતમારીવઢવાઢ, શાનેકાજેકરોછોરાઢ. ૭ બોલ્યોશ્વાનતેનામીશીશ, સુણોસત્વચનજુગદીશ; હુંબેઠોતોમારગમાંહે, જતીયેમુનેમાર્યોત્યાંહે. ૮ સુણીશ્વાનવચનઅભીરામ, સન્યાશીનેપુછેશ્રીરામ; જતીનેકહેબ્રહ્મઅખંડ, કેમશ્વાનનેમાર્યોદંડ. ૯ સન્યાશીકહેસુણોભવાન, હુંતોજતોતોકરીનેસ્નાન; એણેશીશધુણાવ્યુંશ્રીરંગ, અપાવનકર્યુંમુજઅંગ.૧૦ નીત્યકર્મનેલાગીવાર, તેમાટેમેંકીધોપ્રહાર; કહેશ્વાનસુણોમહારાજ, કરોન્યાયઅમારોઆજ.૧૧ મારેવસવુંમારગમાંહે,નહીધામજેરહીયેત્યાંહે; કંઇમળેતોકરીએઅસન,વૃશાઆતપશીતસહન.૧૨ કરૂંજેમતેમદેહનીર્વાહ.પુર્વેકર્મ

છુટુ અવગાહ; એકઇશ્વરસ્વામીઅમારો, નથીઆશરોઅન્યવીચારો. ૧૩ તે વીશ્વંભરપોષણકરતો, જંતુમાત્રનાંપેટજભરતો; એનેજોઇઆવતોઆદીશ, જાણીનેનથીધુણાવ્યુંશીશ. ૧૪ એતોજાતીસ્વભાવઅમારો, એણેશામાટેમુજ નેમાર્યો; જોહુંકોપુંતદાભગવંત, તોએસન્યાશીનોઆણુંઅંત. ૧૫ પણમેક્ષમા રાખીમન, દંડપ્રહારસહ્યામેંતન; હુંજાણુંઆવુંરામનુંરાજ, તેમાંકેમથાયેકુડું કાજ. ૧૬ છેતેવુંહુંબોલ્યોતમસાથ, ઘટેતેવુંકરોહેનાથ; શ્વાનનાંસુણીદીનવ વચન, દ્રવીભુતથયાભગવન. ૧૭ બોલ્યાક્રોધકરીશ્રીરામ, જતીયેકર્યુંકુડુંકા મ, ધરીવેશરૂડોથઇસાધ, માર્યોપશુનેવીનાઅપરાધ. ૧૮ મારોભયનથીધરતા મન, શુંથયુંપામ્યાઉત્તમતન; કંપેમારીકટાક્ષેકાળ, આજ્ઞાપાળેસદાલોકપાળ. ૧૯ મુજભયથીતપેછેભાનુ, વાયુચંદ્રભુમિનેકશાનુ, હુંછુંકર્મતણોફળદાતા, કોનાથાયવીમુખનોત્રાતા. ૨૦ જીવકર્મકરેછેજેવું, ભુક્તાતુંતેનેસુખદુખતેવું; હું વીશ્વંભરવીશ્વનોરાય, સહુસૃષ્ટીછેમારીપ્રજાય. ૨૧ હુંછુંનીગ્રહઅનુગ્રહકરતા, ઉદ્ભવપાળણનેસંહારતા; શુંકરૂંધર્યોક્ષત્રીમાંદેહ, માટેધર્મપાળુંછુંએહ. ૨૨ ક રેવીપ્રકોટીઅપરાધ, તોયમંનદુભાયેસાધ; છેરઘુકુળનીએવીરીતનાથાયેકલ્પાં તેઅનીત. ૨૩ નાકરૂંશીક્ષાતોથાયેભ્રષ્ટ, પમાડેરંકજીવનેકષ્ટ; તેમાટેકરોએકઉપા ય, કરીસેવકનેઆજ્ઞાય. ૨૪ એજતીનેચઢાવોગયંદ, ફેરવોપુરમાંમતીમંદ; અ ન્યવરણનેખરઅધીકાર, પુજ્યમાટેરાખોએનોભાર. ૨૫ જતીતેજેજીતેઅવીવે ક, દેખેસર્વત્રઆત્માએક; નજાણેમુનેઘટઘટવાસ, ત્યારેમીથ્યાતેનોસન્યાસ ૨૬ એવુંકહીનેમગાવ્યોમતંગ, ફેરવ્યોબેસાડીનેઉતંગ; એવીશીક્ષાકરીરઘુવી ર, રાખ્યોધર્મપંથમાતીધીર. ૨૭ રામરાજ્યનોએવોન્યાય, જેમાંઅઘટીતકર્મન થાય; વારંવારવખાણેલોક, સુણીનેજનથાયેવીશોક. ૨૮ ચૌદલોકમાંચાલી ખ્યાત, જતીશ્વાનવીરોધનીવાત; એવારામગરીબનીવાજ, સ્વામીસકળત ણાશીરતાજ. ૨૯ ધરીમનુષતણોઅવતાર, એવારામભજોનરનાર; એમસહસ્ત્ર એકાદશવર્ષ, રામરાજકર્યુંઉતકર્ષ. ૩૦ વળણ. એવુંરાજરામેકર્યુંઅવધપુર, સ હસ્ત્રએકાદશવર્ષેરે; પુત્રનીપેરેપ્રજાપાળે, નહીઅધર્મકેરોસ્પર્શરે. ઇતીશ્રીરામ ચરીત્રેસમંતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેશ્વાનસંન્યાશીસંવાદેસંન્યાસી શ્યાસનંનામત્રયોવીંશતીતમોઅધ્યાય. ૨૩.

અધ્યાય ૨૪.

રાગસામેરી. અનીહાંરેસુણોશ્રોતાજનથઇસાવધાન, કરોરૂડુંરામકથામૃત પાન; જેથકીજન્મમરણજાયેરોગ, સુખભોગવેપરમાનંદભોગ. ૧ ઢાળ. ભોગ પરમાનંદપામેવામેજન્મમરણવ્યથા, તેમાટેસેવોસર્વથાભાઇઅમ્રતરૂપીહરીક થા. ૨ મહારાજરાજધીરાજકરતારાજઅવધીપુરતણું, ગુરૂમાતઅનુજવધુજન

હરખેપ્રજાસુખપામેઘણું. ૩ એવું રાજનિરવિઘ્નરામનું તેસુરવખાણેસ્વર્ગમાં, જે સુખપામેઅવધવાશીતેનથીઅપવર્ગમાં ૪ કેટલાદિનવહીગયાપુઠેઆવ્યોસમય સોહામણો, સગર્ભસીતાજીથયાંઆનંદવાધ્યોઅતીઘણો. ૫ જેજગતમાતામણ વરૂપિણીજનકતનયાશુભમતી, તેવૈદેહીયેગર્ભધરીયોઅધિકતનશોભાસતિ. ૬ પંચમાશીતણીરક્ષાસીતાનેબાંધીતદા, સહુઅવધમાંઆનંદવરત્યોસોહલોમંગ ળસદા ૭ તેસમેઆવીવસંતરીતુવનવૃક્ષફુલ્યાઅતીઘણાં. મકરંદલેવામધુપગુ જેપક્ષીશબ્દસોહામણા. ૮ કુસુમીતકિંશુકશોભતાત્રિવિધિપવનરૂચીકરવહે, મોરીયાઆમ્રઅતીઘણાશુત્રમાંઆવીમરદનવશીયાસદા. ૧૦ એવીવસંતરત નીશોભાજોઇનેરઘુપતીસત્વરથયા, શ્રીજાનકીનેસંગલેઇવનક્રીડાકરવાનેગયા. ૧૧ કુસુમીતવણએકાંતસ્થળમાંવિરાજ્યારઘુકુળમણી, જનકતનયાસંગશોભે લીલાકરતાઅતીઘણી. ૧૨ તેસમેહાસવિનોદમાંપ્રભુબોલ્યાઅતિહરખેકરી. અ રેપ્રીયેતું કંઇમાગ્યમુજશુકામનામનમાંધરી ૧૩ જેઇછાહોયતેકરૂં પુરણપ્રસનથ ઇકહુંછુંતુંને, તારૂંસ્વરૂપગુણલાવણ્યજોઇઅતીહેતઉપન્યું છેમુને. ૧૪ ત્યારેહશી બોલ્યાંમધુરવચનેસીતાજીતેણેસમે, હું જાગેવનમાંજઇરહું મુજચિતવિસેએવું ગમે. ૧૫ પ્રભુપંચરાત્રીવનરહીરૂષિપત્નીનાંદરશનકરૂં. એવીઇછામુજનેથાયછે તેસ્વામીતમનેકહુંખરૂં, ૧૬ ત્યારેરામકહેહોવૈદેહીવર્ષચતુર્દશવનરહી, વનસેદ નાપામીઘણુંતોયેહજુતૃપ્તીથઇનહિ ૧૭ પછેભવિષ્યઆગલ્યુંવિચારીરઘુવીર બોલ્યાથઇદુખી, અરેઅવશતુજનેમોકલીશવનજોવાકારણવિધુમુખી, ૧૮ એ વું કહીપછીઆવ્યામંદીરસીતાસાથેરઘુપતી, તેણીજુકોઇજાણેનહિજેગહનઇશ્વ રનીગતી ૧૯ વળણ ગતીઇશ્વરનીગહનછે, તેનવજાણેકોજનરે; કહેદાસગિ રિધરસુણોશ્રોતા, હવેસીતાજાશેવનરે ૨૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકી નાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેસીતા શ્રીમંતોત્સવે શ્રી રામપ્રાર્થનંનામ ચતુરવીશોઽ ધ્યાય. ૨૪

અધ્યાય ૨૫.

રાગધન્યાશ્રી. મંદીરઆવ્યાસીતાનેરામજી, પછીપોતેવીચાર્યુંપુરણકામ જી; તેડાવ્યાનગરનારક્ષકજેહજી, ચોકીવાળાફરતાતેહજી. ૧ ઢાળ. જેફરતાની તેનગ્રમાંહેચોકીવાળાજ્યાંહે, તેનેપાસેતેડીપુછતાપોતેરઘુપતીત્યાંહે. ૨ કહોભા ઇપુરનાલોકસરવેચાલેછેનીજધર્મે, તેસુખીછેકેદુખીછેમુજનેકહોતેમર્મ. ૩ વ ળીરાજાછું હું નગ્રનોમુનેનિંદેવ દેકોય, કોરૂડીભુંડીવાતમારીકરેછેપુરસોય. ૪ તે જથારથમુજનેકહોનવલાવશોમનલાજ, ત્યારેગ્રામરક્ષકબોલીયાતમેશુણોશ્રી મહારાજ. ૫ પુરમાંહેલોકસકળસુખીનથીદુખરોગવિજોગ, નિજધર્મેપાળેપ્ર જાસઉમનવાંછીતભોગવેભોગ. ૬ સદકીરતીસ્તવનકરેતમારીપરમભક્તસુજા

ણ. પરનિંદાપરધનપરત્રિયાસ્વપ્નેનહીનીરવાણ. ૭ પણએકઅઘટીતવાતસુ
ણીપ્રભુકહેતાંઆવેલાજ, તમોખરૂં પુછયું માટેકહુછું પ્રગટકરીનેઆજ. ૮ એક
રજકરહેછેપુરવીશેમહાદુષ્ટપાપીજન, તેણેત્રિયાનેતાડણકરીકંઇદુઃખઆણીમ-
ન. ૯ તેરીસાવીનીજપીહેરગઇરહીપીતાનાઘરમાંહે, તેણેફરીતેડીનહિતેનેવી
ત્યાબહુદીનત્યાંહે. ૧૦ પછીએકસમેતેનોપીતાગ્રહીપુત્રીકેરોહાથ, મુકવાઆ
વ્યોજામાત્રનેઘેરવિનયકરીતેસાથ. ૧૧ ત્યારેરજકક્રોધેબોલીયોનિજસ્વસુરપ્ર
તેવાણ, એનેમારેમંદીરરાખુનહીજેજાયમારાપ્રાણ. ૧૨ હુંતેરામનહીજેરાવણ
નેસ્ત્રીરહીચતુર્દશમાસ, પાછીતેનેલાવીસંઘરીપડયોમોહવિષયનેપાસ. ૧૩
જેમરામેરાખીસીતાનેએમહુંનરાખુંએનાર, લંછનલાગેમારાકુળમાંકરેસહુધિ
કાર. ૧૪ અમો શુદ્ધજાતીરજકનીજગતનાકાહાડુંડાઘ, મુજશિરઉપરચઢેકલં
કજેએસ્ત્રિશુંકરૂઅનુરાગ. ૧૫ હું લંપટનહિકંઇરામજેવોનહિરાખુઘરમાંહે,
મારેએનુમુખજોવુંનહીજ્યાંલગીજીવુંઆંહે. ૧૬ મહારાજતેચંડાળએવુંબો
લ્યોદુષ્ટવચન, એવુંશુણીશ્રીરઘુવીરનેઘણોખેદઉપનોમન. ૧૭ તેરજકનાદુર
વવાકયથીઘણુંદુઃખપ્યુંરઘુવીર, એકાંતજઇપ્રભુયેબોલાવ્યાલક્ષમણવીર. ૧૮
હેભ્રાતશુણુએકવાતકહુંકોઇજાણેનહીજેમઆંહે, રથમાંબેસાડીસીતાનેમુકીઆ
વ્યનુંવનમાંહે. ૧૯ આપણેલાવ્યાલંકાંથીશ્રાયમારીદશમુખએવ, અગ્નિપ્રવે
શીશુદ્ધથઇતેનાસાક્ષીછેમુનીદેવ. ૨૦ એગંગાજળજેવીનીરમળછેસહુજાણેઆ
ટઅંક, પણદુષ્ટરજકેમેહેણુંદીધુંમાથેચઢાવ્યુંકલંક. ૨૧ તેમાટેસીતામેંતજીહું
કહુંસત્યવચન, બોલેકઠણવચનલોકતેશેવાયનહિમેંમન. ૨૨ એવાંવચનસુ
ણીનેસુમીત્રીનેલાગીનખશીખઝાળ, એરજકએવુંબોલેકેમએનીજીભછેદુત
તકાળ. ૨૩ એદુષ્ટકેરાવચનથીકેમતજાયસીતાઆજ, એઅજ્ઞાનેબોલ્યોહશેમા
ટેવીચારોમહારાજ. ૨૪ પાખંડીદુરમતીવેદનિંદેપંડિતનકરેત્યાગ, વળીરાજ
હંસતજેનહિજેમુકતાનિંદેકાગ. ૨૫ દાદુરનિંદેકમળનેશીલીમુખતજેનસરોજ,
કાયરનિંદેશુરનેપણતમેનહીતનઓજ. ૨૬ કુબુદ્ધિનિંદેસંતનેપુજેવીવેકીતેહ,
વળીતસ્કરનિંદેચંદ્રનેપણચકોરનતજેસ્નેહ. ૨૭ એમગુણસરિતાજાનકીસહસા
તજીનવજાય, એરજકનાલેઉપ્રાણહવડાંસુણોશ્રીરઘુરાય. ૨૮ આટલાદિનદુ
ખવેઠયુંહવડાંથયોવિશ્રામ, વળીકલેશકયાંથીઉભોકરોછોક્ષમારાખોરામ. ૨૯
સઉજગતજાણેજાનકીનેપરમસાધવીરૂપ, વીનાઅપરાધેનવઘટેતજવીતેરવીકુ
ળભુપ. ૩૦ અપરાધકોટીકરીકોતમશરણઆવેજન, તોતેનેપાળોછોપ્રભુઆજ
શુંવિચાર્યુંમન. ૩૧ જાનકીતજતાંજગતમાંઅપજશથશેમહારાજ, અણછતું
કલંકઉદેકરીશીદવિસ્તારોછોઆજ. ૩૨ એમઅનંતેઘણાવચનકહીનેનેત્રેભ
રિયાંનીર, ત્યારેધીરજઆપીભ્રાતનેપછીબોલ્યાશ્રીરઘુવીર. ૩૩ અરેલક્ષમણ

એચતુરાઇસરવેજાવાદેતુંઆજ, એસીતાને મુકીઆવવનકરશીઘ્રકહુંતેકાજ. ૩૪ હુંજાણુંછું એસાધવીછેધરમધારણધીર, પણલોકનોઅપવાદમેંનથીસહેવા તોસુણવીર. ૩૫ લોકાપવાદથકીજગતમાંડચોનહીજેજન, તેજીવતાંમૃતજાણ વાધીક્કારતેનું તન. ૩૬ માટેપ્રભાતેએજાનકીવનલેઇજાનિરવાણ, એવિશેબો લીશનહીફરીમુજસત્યવચનપ્રમાણ. ૩૭ નિદાનવાતકહીજદાપણકરીશ્રીરઘુ વીર, ત્યારેલક્ષમણઅણુબોલ્યારહ્યાગઇસકળમનનીધીર. ૩૮ વારૂ પ્રભુહુ પ્રભા તેલેઇજઇશશ્રીવનમાંહે, પછીઉઠીઆવ્યાનિજભોવનસોચેસુમીત્રીત્યાંહે. ૩૯ વળણ. સુમીત્રીકરતાસોચના, નવનિંદ્રાઆવીરાતરે; એમરજનીદુખમાંવહી ગઇ, ઉઠચાજ્યારેથયોપ્રભાતરે. ૪૦ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટક ધારાયાંઉત્તરકાંડેરજકદુર્વાકયશ્રવણાંતલક્ષમણ પ્રતિસીતાત્યાગાજ્ઞાકરણંનામ પંચવીશોઅધ્યાય. ૨૫

અધ્યાય ૨૬.

રાગભૈરવ. સીતાજીનેવનમોકલવાકરીઆજ્ઞાશ્યામશરીર. રહીરાતઘટી કાચારપાછલીઉઠચાલક્ષમણવીર. ૧ સત્વરથઇરથજોડીઆવ્યાસીતાજીનેભોવ ન, કરીવંદનાજનકસુતાનીબોલ્યાદ્દિનવચન. ૨ હેમાતાતમનેવનદેખાડવા આજ્ઞાકરીમહારાજ, માટેસાવધાનથઇરથમાંબેસોચાલોજઇયેઆજ. ૩ એવાં લક્ષમણજીનાંવચનસુણીનેસીતાહરખ્યાંમન. જાણ્યું મારોમનોરથસફળકર્યોમુ નેપ્રસન્નથયાભગવન.૪ઉપવનમાંએકાંતસ્થળેમેં પ્રભુનેકહ્યુંતુંજેહ,વનજોવાની ઇચ્છામુજનેસફળવચનકર્યુંતેહ. ૫ એવુંજાણીહરખ્યાંમનમાંઉઠયાંજનકકુમા રી, વસ્ત્રાભુષણસાથેલીધાંઅનેકસામગ્રીસારી. ૬ રઘુપતિચરણેશીશનમાવી બોલ્યાંમધુરવચન, મહારાજહું લક્ષમણજીસાથેજઇઆવુંછું વન. ૭ નેત્રનીશામ શ્યાનાથેકરીપણબોલ્યાનહિમુખવાણ, પછીસરવસામગ્રીલેઇનેસીતારથમાંબે ઠાંજાણ ૮ ત્યારેલક્ષમણજીયેરથહાંકયોતેઉતાવળોતેણીવાર, પુરજનકોઇયેજા ણેનહીએમનીકળ્યાંનગ્રનીબહાર ૯ વાયુવેગેરથહાંકેલક્ષમણસીતાબેઠાંતેમાંહે, અવશુકનબહુથાયેમાર્ગેઆવ્યાંગંગાતટજ્યાંહે ૧૦ વિષ્ણુચરણજાજ્યાંપારઉત રીદક્ષિણપંથપળાય, આગળજાતાંવિકટવનઆવ્યું ત્યારેસીતાનેથઇચિંતાય. ૧૧ વ્યાઘ્રવરૂનેઅજગરમોટાપક્ષીબોલેકૃર, અંધકારવનપરવતસંકુળનવદેખા યેસુર ૧૨ મનુષ્યમાત્રકોનમળેવનમાંનહીરૂષિનાઆશ્રમ, વિકટપંથદારૂણવન વનમધ્યેહયપામ્યાઘણુંશ્રમ ૧૩ એવુંભયંકરવનજોઇસીતાભયઘણુંપામ્યાંમન, પછીગદગદકંઠેલક્ષમણસાથેબોલ્યાંદિનવચન ૧૪ વળણ મનભયપામીગદગ દકંઠે, બોલ્યાંસીતાવચનરે;મારાદીએરજીમુનયાંકેમલાવ્યા, આતોદીશેદારૂણ વનરે ૧૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેસીતાત્યા

ગોનામષડવીશોઅધ્યાય ૨૬

અધ્યાય ૨૭

રાગશોકરામગ્રી. હવેજનકસુતાશોકાતુરથઇબોલ્યાંલક્ષમણસાથવચનરે, હોદિયેરજી, તમોમુજનેયાંહાંકેમતેડીલાવ્યાઆતોદીસેછેદારૂણવનરે. હોદિયેરજી. ૧ નથીઆશ્રમમુનીવરકેરાઉજડવનદીશેરેહોદિયેરજી, કોઅસુરઆવશેઆંહેહવેશુંકરશેરે. હોદિયેરજી. ૨ મારૂંદક્ષિણઅંગનેનેત્રભુજાવળીફરકેરે, હોદિયેરજી. ઘણાથાયછેમાનસુકનંફુદેમારૂંધડકેરે. હોદિયેરજી. ૩ મુનેદીવસલાગેછેઉદાસરવીતેજઆછાંરે, હોદિયેરજી. આપણે ઘણોભોગવ્યોવનવાશમાટેહીંડાપાછાંરે, હોદિયેરજી. ૪ કુઆપક્ષીબોલેછે કરાળહવેશું થાશેરે, હોદિયેરજી. વ્રકવ્યાઘ્રમારેઘણીફાળજાગેઆવીખાશેરે. હોદિયેરજી, ૫ નથીસંગેકોશેવકજનકોનીહુંકધરીયેરે, હોદિયેરજી., આપણએકલડાંઆવેવનફાટીનેમરીયેરે, હોદિયેરજી ૬ મુજઅબળાનીબુધનરતેસમમાગ્યુંએવુંરે, હોદીયેરજી. વેઠયું દુખ ચતુદશવરસહવેવનકહેવુંરે, હોદિયેરજી. ૭ કોણજાણેશું હશેહોનારકર્મગતીમારીરે, હોદિયેરજી. તેઓઉપજેમનવિચારડાહાપણજાયહારીરે.હોદિયેરજી. ૮ રથપાછોવાળોહોવીરઝાઝુંશું કહીયેરે, હેદિયેરજી. હવેગઇમારામનનીધીરકહોકેમરહીયેરે, હોદિયેરજી. ૯ નથીબોલતાથઇઘણીવારતમોમુજસાથેરે, હોદિયેરજી. શું તજીમુનેપ્રાણઆધારનીર્દેથઇનાથેરે. હોદિયેરજી. ૧૦ કાંઇકપટતમારેમનદીશેઆટીએડીરે, હોદિયેરજી. બાઇશીદલાંવોઆવેવનએકલડીતેડીરે, હોદિયેરજી. ૧૧ જોનાકહોખરેખરીવાણયજથારથજેવુંરે, હોદિયેરજીતમનેરામચ્ચરણનીઆણ્ય કરવું છેકેવું રે, હોદિયેરજી. ૧૨ એવું સુણીસુમીત્રી સમરથકંપાવ્યાંરોમરે, હોદિયેરજી. દુરવનજઇપછેરાખ્યોરથઉતરીયાભોમ્યરે, હોદિયેરજી. ૧૩ વળણ. ભોમ્યઉતરીયાલક્ષમણજી, એકવૃક્ષતળેનીરધારરે; ત્યાંજનકસુતાનેઉતારીબેસાડયાંપ્રથ્વીમોઝારરે. ૧૪ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેલક્ષમણપ્રતિશીતાયાંણભયવચનં નામસત્પવીશોઽધ્યાય. ૨૭

અધ્યાય ૨૮

રાગઆશાવરી. સુમીત્રીયેસીતાજીનેભુમીબેસાડયાંનેપરદક્ષીણાકરીત્યાંહે;સાષ્ટાંગનમનકરી શીરમુકયું જાનકીનાપદમાંહે. ૧ એમનમસ્કારકરીનેપછેલક્ષમણેઓચીંતુરડી દીધું, અરેમાતાતમનેતજ્યાંરામેઅઘટીતકારજકીધું. ૨ એકદુષ્ટરજકનામેણામાટેકર્યોતમારોત્યાગ, મેં ઘણું કહ્યું પણમાન્યું નમભુયેઉતાર્યોઅનુરાગ. ૩ હું શું કરૂંમાતામુજનેકીધીઆજ્ઞાશ્રીરઘુવીર, ત્યારેતમનેહુંવનમુકવાઆવ્યોરાખીમનમાંધીર. ૪ એવાલક્ષમણજીનાંવચનસુણીથઇશી

તાંનેમુરછાય, જેમકદળીઉપરવીજપડેથાયવજનોધાય. ૫ જેમતેજહીણુ થાયે મુકતાફળપડતાં અગ્નિમાંહે, એમમુરછીતથઇનેસીતાપડીયાંથયાંઅચૈ તનત્યાંહે. ૬ ત્યારેવનદેવ્યાંપંચતત્વને સોંપ્યાંલક્ષમણેજનકકુમ્મરી,પછીઇંદ્ર જીતત્રિપુરથમાંબેઠાથઇશોકાતુરભારી.૭ પછીરથહાંકીનેચાલ્યાંલક્ષમણમુકી શીતાનેવન, આંસુયોધારેરૂદનકરંતારાતાંતીથયાંલોચન.૮ એમઅવધપુરીમાં આવ્યાંસુમીત્રીનમ્યારામનેપાય, સર્વેનગ્રમાંજાણથયુંજેરામેતજ્યાંશીતાય.૯ કૈશલ્યાદિકમાતાસર્વેરૂદનકરેબહુપેર, રાંધ્યાંઅન્નરહ્યાંઅવધીમાંશોકપડયોઘેર ઘેર૧૦હવેનરનારીસહુનગ્રતણીમળીવાતકરેછેત્યાંહે. શેઅપરાધેગર્ભવતીશ્રીરા મેતજીવનમાંહે ૧૧ પેલારજકનસરવેગાળોદેછેલોકકહેધિક્કાર. એચંડાળકયાં થીજનમ્યોઅવપુધરદેવાદુખઅપાર. ૧૨ એમઅવધવાશીશોકાતુરસરવેસીતા તજ્યાંજ્યારેવન. એસમેએકસદેહછેમોટોતેસુણોશ્રોતાજન. ૧૩ અવધવાશી જનસર્વેસુધરમીસુમતિપુન્યપવિત્ર, પરમભક્તસીતારઘુવરનાવાહાલુરામચ રીત્ર. ૧૪ રાગદ્વેષહિંસાનહિંકાનેપરનિંદાપરદ્રોહ, કુતર્કવચનમુખેનવબોલેન હિંક્રોધમદમોહ. ૧૫ સીતારામપદપ્રીતીસહુનેજાણેપ્રાણઆધાર, તોતેરામનેકુ વચનકેમકહેસ્વપ્નવીશેનીરધાર. ૧૬ શ્રીરામરાજવળીઅવધપુરીમાંજન્મનિ વાસીજેહ, તેરજકએવોકેમદુષ્ટરહયોછેએમોટોસદેહ.૧૭ જેણેનિર્ભે થઇનેનિં દાકરીરામનીબોલ્યોવચનકટુઝેર, સીતાનોત્યાગકરાવ્યોએણેહસેપુરવનુવેર. ૧૮ એસંદેહનીવરતીકરવામાટેકહુંજથારથજાણ, રજકનેવેરસીતાસાથેતેકથા છેપદ્મપુરાણ. ૧૯ વળણ. પદ્મપુરાણેપાતાળખંડે, શેષવાત્સાયણસંવાદઃ રા માઅશ્વમેધમાંએકથાછે, સુણેશ્રોતાતજીનેજીનેપ્રમાદરે. ૨૦ ઇતીશ્રીરામચરી ત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેવને સીતાત્યક્તત્વાલક્ષમણસ્યરા મસામીપ્યાગમનંનામઅષ્ટવિશોઅધ્યાય. ૨૮

અધ્યાય ૨૯

રાગધન્યાશ્રી. સુણોશ્રોતાસહુએકમનજી, પદ્મપુરાણનીકથાપાવનજી; પા તાળખંડેરામાઅશ્વમેધજેહજી, શેષવાછાયણનોસંવાદતેહજી. ૧ ઢાળ. સંવા દશેશવાત્સાયણઋશીનોરામાસ્વમેધકથાય, ગાતાંસુણતાંશીખતાંમહાપતીત પાવનથાય. ૨ જ્યારેખટવરસનાંહતાંસીતાજનકરાયનેઘેર, કુમારીકાસખી સાથેરમતાંકરતાંલીલાલહેર. ૩ એક સમેવાડીમાં ગયાંનિજસાહેલીલઇસં ગ; ત્યાંસખીસાથેકુતક્રીડારમેનહાનારંગ. ૪ તેસમેસનમુખવૃક્ષપરબેપક્ષીબેઠાં ત્યાંહે, તેશુકશુકીઆનંદમાંકરેવાતમાંહોમાંહે. ૫ શુકશુકીનેશ્રવણકરાવતોરૂ ડીરામકથાયપાવન, ત્યારેરમતમુકીસીતાજીલાગ્યાંસુણવાએકેમન. ૬ પ્રથમ શ્રીરામચરીત્રસહુકહેવામાંડયુંકરીવીસ્તાર, તદાત્મસીતાશ્રવણમાંલાગીરહ્યા

એકતાર. ૭ રઘુવીરજન્મઉછવકથાબાળચરીત્રઋષીરક્ષાય, પછેજનકપુરઆગમનવળીધનુભંગશ્રીવીહીવાય. ૮ કેકૈવચનપ્રસ્તાવનદશરથમરણદુખીલોક ચીત્રકુટભરતાગમનમળીયારામસમનવિશોક. ૯ ડંડકારણ્ય પવિત્રકરીપંચવટીકીધોવાસ, સુર્પનખાવિરૂપખરરૂખરવધકતમાયામ્રગનોનાશ. ૧૦ ત્યારે સીતાજીનુંહરણકરીલંકાગયોદશાનન; ફીરેકથાકહીત્યાંલગીપછેરહયોચહીનેમુન્ય. ૧૧ તેચરીત્રસુણાવજાનકીવણુથયાંઆતુરમન, અધુરીકથાકેમમુકીએણેલાગીચટપટીતન. ૧૨ તેવાડીનારખવાંળનેકહ્યુસીતાયેતતકાળ, હેવીપીનરક્ષકવૃક્ષઉપરનાંખહવડાં જાળ. ૧૩ આએપક્ષીગ્રહણકરીનેઆપ્યમુજકરમાંહે એવાંવચનસુણીસીતાતણાંતેથયોસત્વરત્યાંહે. ૧૪ વનરક્ષકેતવજળનાંખીપક્ષીઝાલ્યાંજોડ, તેજાનકીનેસોંપીયાંપુરણથયામનકોડ. ૧૫ પક્ષીગ્રહ્યાંબેકરવિશેપછેબોલ્યાંજનકસુતાય, અલ્યાકીરકહેમુજનેજથાજેરહીઅધુરીકથાય. ૧૬ અલ્યાકોનીપુત્રીકોણસીતાકોણતેરઘુપત્ય, જેરાવણહરણકરીગયોપછેશીથઇતેનીગત્ય. ૧૭ ત્યારેશુકકહેબાઇસાંભળોમુનીવાલ્મીકનેઆશ્રમ, તેવૃક્ષઉપરઅમોરહેતાંસ્ત્રીપુરૂપઅનુક્રમ. ૧૮ શતકોટીરામચરીત્રપાવનકર્યુંવાલ્મીકમુન્ય શિષ્યનેનીત્યભણાવતાસમજાવીઅરથરતન. ૧૯ તેસાંભળતાંનિત્યેઅમોકહેતામુનીવરજેહ, એટલીસ્મ્રતીરહીમુનેબાકીગયોભુલીતેહ. ૨૦ અમોપક્ષીકેરીઅલપબુદ્ધિરૂદેરહેનહીવાત, હવેઆગળઆવડતીનથીએકથામુજનેમાત. ૨૧ જાનકીકહેપુરણથયાવિનાનહીજવાદેઉઆજ, એમકહીપંજરમંગાવ્યુપક્ષીનેકાજ. ૨૨ પછેપંજરમાંઘાલીતદાતેશુકીનેનિરધાર, કરમાંહેથીશુકજોરકરીનેઉડયોતેણીવાર. ૨૩ તેશુકીગર્ભવતીહતીનેપામીવીપરીતયોગ, સીતાયેઘાલીપીંજરામાંથયોસ્વામીવીજોગ ૨૪ તતકાળતેણેપ્રાણતજ્યાશુકીપામીમરણ, પસ્તાવોસીતાયેકર્યોપછેકાઢીનાખીધરણ. ૨૫ તેફીરેદીઠીકાંઅનીજેમરણપામીત્યાંહે કલ્પાંતઘણુતેણેકર્યુંદુખીપામીયોમનમાંહે. ૨૬ પછેમનવીચાર્યુમારેમરવુંજીવુંતેકોણકાજ, ત્યાંથકીપોપટઉડીયોતીરથરાજ. ૨૭ ફીરેકરીમનકલ્પનામુજગરભવંતીનાર, તેવીજોગકરાવ્યોસીતાયેવછોડયાંસ્ત્રીભરથાર. ૨૮ માટેજનકતનયાજાનકીતેસગર્ભથાયેજાણ, ત્યારેવિયોગએનાસ્વામીનોથાજોસત્યકહુંનીરવાણ. ૨૯ પ્રયાગજળમાંઝંપાયુએવુકહીનેવચન, રજકથઇને અવતરયોજેઅવધપુરપાવન. ૩૦ તેણેસીતાનેવનકઢાવ્યાંદુષ્ટવચનબોલ્યોઅંધ, વિયોગપાડયોસ્વામીનોએપુરવજન્મસંબંધ. ૩૧ એજગતજનુનીનોજાનકીસાક્ષાતલક્ષ્મીરૂપ, વળીજગતપીતાશ્રીરામતેકોટીબ્રહ્માંડનાંભુપ. ૩૨ સહુજીવકેરાકર્મનાફળપ્રદાતાએરામ, તેનેનથીઆવર્ણછેસ્વતસિદ્ધપુરણકામ. ૩૩ પણલોકમારગઆચરેકરવાધરમવીસ્તાર, બાકીરજકકેરાવચનથીકેમતજેજનકકુમાર્ય. ૩૪ એ

ઇછાશક્તિરામનીજાનકીપુન્યપવીત્ર, તેરણુસંબંધજણાવામાટેકર્યુંએહચરીત્ર. ૩૫ માટેતરકનાકરશોઅહીશ્રોતાવીવેકીજન, એમપ્રભુનેનથીશોકમોહછેજ્ઞાન આનંદઘન. ૩૬ વળીબીજુંકારણએકછેસીતા તજ્યાનોશ્રમ, તેસંક્ષેપેકરીને કહુછેજથારથઅનુક્રમ. ૩૭ વળણ. અનુક્રમેકરીએકથાકહુજે માટેતજ્યાંસી તાયરે; કહેદાસગીરીધરસુણોશ્રોતા, ધરજ્યોમનઅભિપ્રાયરે. ૩૮ ઇતીશ્રીરા મચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાચાંઉત્તરકાંડેરજકપુર્વજન્મકથનંનામએકો નત્રીશોઅધ્યાય.

અધ્યાય ૩૦.

રાગમારૂ. સુણો શ્રોતાસાવધાનથઇનેસીતાતજ્યાનો મર્મ પુરવેપીતાનુવ ચનપાળવાવનગયાપુરણબ્રહ્મ. ૧ ત્યારેઆયુષ્યહતુભુપતીકેરૂદ્વાદસવર્ષનુંજાણ પણરામવીયોગદશરથેતજીયાતતક્ષણપ્રાણ. ૨ અકાળમૃત્યુયેમરણજપામ્યાર ઘાજઇનેસ્વર્ગઅશેષહતામાટેતેનવપામ્યાઅપવર્ગ. ૩ પછીવનપુરણકરીઅવ ધપુરીમાંઆવ્યાપુરણકામ, સહસ્ત્રએકાદસવર્ષલગીત્યાંરાજ્યકર્યુંશ્રીરામ. ૪ પછીવીચાર્યુંપ્રભુયેપોતે હવેજવુંસ્વધામ, પ્રથમપીતાનેમોક્ષજઆપુંતો થાયે શુભકામ. ૫ પ્રારબ્ધકર્મતણુફળસુખદુખપાપપુન્યથીહોય, તેપુરણભોગવ્યા વિનાદેહે ગુણમયમોક્ષનપામેકોય. ૬ જ્યારેકર્મશુભાશુભનોક્ષયઆવેવાસના ટળેઅશેષ, સર્વસંગથી મુક્તથાયત્યારે જાયસંસ્રતીકલેશ. ૭ વેદશાસ્ત્રની રીતી એવીમોક્ષ તણોઅનુક્રમ, પણકરતું અકરતું સમરથ પુરણબ્રહ્મ. ૮ મ હાપાણી રામનામથીમોક્ષનેપંથપળાય, તોદશરથનીગતીનું કેહેવુંપુત્રજેનાર ઘુરાય. ૯ વળીલોકવેદસહુએમજ કહેછેઅંતેજ્યાંમતિજાય, થાયગતીતેવીજ નનીએવોછેએકન્યાય. ૧૦શ્રીરામરામરઘુવીરજકહેતાંતજ્યાદશરથેપ્રાણ,તોમો ક્ષનપામેશામાટેએહરિઇછાનિરવાણ. ૧૧ તેદશરથરાજાસ્વર્ગરહ્યાછેએમવિચાર્યું રામ, ત્યાંયેકરીનરપતીનેઆપુંહુંમારૂનીજધામ. ૧૨ વરશદ્વાદશનઆયુષ્ય બાકીતેહુંભોગવુંઆજ, પણસીતાનેઅરધાંગજરાખુંતોથાયવિપારિતકાજ. ૧૩ હુંધરમસ્થાપવાપ્રગટયોભુતળપાળવાવેદનાંકર્મ, જોજાનકીસહિતએરાજ્યભો ગવુંભ્રષ્ટથાયેનિજધર્મ. ૨૪ એમવીચારીપીતાનુઆયુષ્યરામેકર્યુંઅંગીકાર, માટેસીતાનોપરિત્યાગજકીધોમોકલ્યાંવનમોઝાર. ૧૫ રજકનેદુષ્ટવચનબોલા વ્યોકરીપ્રેરણારામ, તેનીમીત્યેકરીતજ્યાંજાનકીવનમાંપુરણકામ. ૧૬ માટે શ્રોતાજનસંદેહનકરશોસુણીનેએહકથાય, ચરીત્રઅટપટાંઇશ્વરનાંનવજણા યતેઅભિપ્રાય. ૧૭ કોહરિઇછાનોપારનપામેઅલ્પમહામતીવાન, આકાશતણો જેમથાયપામવાશકનેગરૂડસમાન. ૧૮ હવેવૈદેહીનેવનમાંતજીનેલક્ષમણઆવ્યા ઘેર,મુરછીનથઇનેસીતાપડિયાંવળતીશીથઇપેર. ૧૯વળણશીપેરથઇત્યાંસીતા

ની, જે અચેતપડીયાંવનરે; પછીચારઘડીયેવળીમુરછા, ત્યારેકરવાલાગ્યાં રૂદ નરે. ૨૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણસ્વધર્મપ્રતીપાળનાર્થેદશરથમોક્ષાર્થેસીતાત્યાગોનામત્રીશોઅધ્યાય.૩૦

અધ્યાય ૩૧.

દોહા. જ્યારેજાનકીનેમુરછાવળી, શાતાઆવીતન; પાસેલક્ષમણનેદીઠા નહી, ત્યારેકરવામાંડયુંરૂદન. ૧ લોચનજળધારાવહે, અંગપછાડેઆપ; પછી સીતાયેમધુરેસ્વરે, કરવામાંડયોવીલાપ. ૨ સોરઠ. વૈદેહીવનમાંવલવલે, કરે વિવિધવિલાપ; રદયભીંજેછેઆંસુજળે, પામ્યાઅતિપરીતાપ, વૈદેહીવનમાંવલ વલે. ૧ હોલક્ષમણજીતમોકયાંગયા, મુકીમુજનેવન;આવડાનિરદયકેમથયા,દ યાનવધરીમન. વૈદેહી૦ ૨ હવડાંમારીપાસેહતા, કયાંસંતાયાહોવીર; મારાસ મદેખાદોમુને, આવેધારણધીર. વૈદેહી૦ ૩ હોઅવધપુરીનારાજીયા, દશરથરા જ્યકુમાર; શેઅપરાધેમુનેતજી, એકલીવનમોઝાર. વૈદેહી૦ ૪ પ્રભુશરણાંગ તવત્સળતમો, બાંહેગ્રહ્યાનીલાજ, હુંછુતમારીકીંકરી, વહારેધાજોમહારાજ. વૈદેહી૦ ૫ પ્રભુમુજઅર્થેબહુશ્રમકર્યો, હણીયોનીસીચરસાથ; એટલુંકરીને અંતેતજી, નઘટેતમનેહોનાથ. વૈદેહી૦ ૬ તમચરણેશેવાહુંચુકીનથી, રાખ્યું છેચીતઠામ; તેઅંતરનીજાણોછોપ્રભુ, અંતરજ્યામીરામ. વૈદેહી૦ ૭ તમોવા તવીસ્તારીરજકની,પામ્યામનમાંરોસ;લંછનલાગશેરવીકુળવીશે, જોદેશોમુજ શિરદોશ.વૈ૦૮માટેસારકરોમારીશામળા,લાવોમનમાંમહેર;તેડાવોપ્રભુપાછીમ ને. નકરીએઆવડોકેર. વૈદેહી૦ ૯ આવનકંટકછેબીહામણું,હુંએકલડીનાર રાખીસાહેલીકોસંગનહિ, રહુકોનેઆધાર. વૈદેહી૦ ૧૦ હોજનકનૃપતીમુજબા પજી; લ્યોપુત્રનીસંભાળ; હોપીતાતમનેવહાલીઘણું, કરોમારીપ્રતિપાળ. વૈ દેહી૦ ૧૧ જેમમછતરફડેતાપેકરી, સુકાર સુકાયશરોવરપાણી; જેમપુરવેવ નમાંપડી,નૈશદરાયનીરાણી. વૈદેહી૦ ૧૨ એમવૈદેહીવીલપેઅતિઘણું, માંહેક તાંરૂદન; સીતારોતાંરોયાંતરૂ, પશુપક્ષીજન. વૈદેહી ૧૩ તેણીવેળાએકંપીધરા ભુમીજાનેશોક; મનમાંરટણકરેરામનું, જીભ્યાયેપુન્યશ્લોક. વૈદેહી ૧૪ હવેપ્રા ણતજું મહારો, પાડું નિશ્ચેતન; પછીકેશનોપાસકઠેધર્યો, ત્યારેવિચાર્યુંમન. વૈદેહી ૧૫ જોહુંત્યાગકરૂંતોદેહનો, તોઆત્મહત્યાથાય; વળીપ્રૌઢુંપાપલાગેમુને ગર્ભકેરીહત્યાય. વૈદેહી૦ ૧૬ એમવીચારીનેજાનકી, કાઢ્યોફાંકઠેથીપાસ; પછી ગાઢેસ્વરથીરૂદનકરે, મુકેમુખનીશ્વાસ. વૈદેહી૦ ૧૭ વળણ નિસ્વાસમુકેઅધ રસુકે, કરમાયુંકમળવદનરે; તેવનકેરાખગમ્રગઆવી, કરતાંઆસ્વાસનરે ૧૮ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડસીતાયામુર્છાવીરામ નંતરવિલાપવચનંનામએત્રીશોઅધ્યાય ૩૧

અધ્યાય ૩૨.

રાગમારૂ. એણેપ્રકારેસીતાએકલડાંવનમાંકરતાંરૂદન, તેણેસમેકંદમુળલે વાનેનીકળ્યાવાલ્મિકમુન્ય. ૧ તેમુનીયેસીતાનુંરૂદનસાંભળ્યુંપાસેઆવ્યાધા ઇ, મુનીયેઓળખીજનકસુતાકહેતુંયાંકયાંથીબાઇ. ૨ અરેસીતામેંઓળખી તુજનેજનકનીતનયાજાણી, દશરથસુતશ્રીરામચંદ્રતેઅવધપતિનીરાણી. ૩ અરેપુત્રીઆવનમાંકયાંથીતુંએકલડીઆજ,ત્યારેસીતાયેવૃત્તાંતકહ્યુંજેમનેતજી રઘુપતિમહારાજ. ૪ ત્યારેમુનીકહેબાઇચિંતાનવકરશોમુનેઓળખેછેભગવા ન, જનકરાયપણમારોમિત્રછેતુંમુજપુત્રીસમાન. ૫ તુંજકતજનુનીજનકસુ તાછેલક્ષમીનોઅવતાર, બાઇમનુષ્યદેહભુતળમાંધરીતમોલીલાકરોછોઅપાર ૬ માટેચાલપુત્રીમુજઆશ્રમમાંહુંપાળીશરૂડીપેર, ત્યાંરૂષીપત્નીયોસાથેરહેજો સુખીથશોમુજઘેર ૭ વળીતારાઉદરથીપુત્રપ્રગટશેબળીયાબેરણધીર, મહાપ રાક્રમીપુત્રથશેતેજીતશેશ્રીરઘુવીર. ૮ એમઘણાંવચનકહીધીરજઆપીસીતાને મુનીનાથ; જનકસુતાનેરોતાંરાખ્યાંમસ્તકમુકયોહાથ. ૯ ત્યારેસીતામુનીનાં વચનસાંભળીશંતોષ્યાંમનજાણ્ય, તમોપિતાહુંપુત્રીતમારીએવીબોલ્યાંવાણ્ય ૧૦ પછીવાલ્મિકમુનીશીતાનેતેડી, આવ્યાનીજઆશ્રમ; ફળજળઆપીસ્વા ગતાકીધીઉતાર્યાંઅનુક્રમ. ૧૧ ત્યારેઅનેકવિપ્રતેણેસમેઆવ્યાવનમધેથીઅનુ પ, વાલ્મિકમુનીનેપુછવાલાગ્યાજોઇસીતાનુરૂપ. ૧૨ અરેપીતાઆકયાંથીલા વ્યાકોણછેકોનીનારી, ત્યારેમુનીયેકહ્યુંએરામનીરાણીશીતાજનકકુમારી. ૧૩ એવાંવચનસુણીસહુવિપ્રકહેએશીદલાવ્યામહારાજ, વિઘ્નથશેઆપણાઆશ્ર મમાંનહિરહેકોનીલાજ.૧૪ એણેરાવણનુંકુળકર્યુંનિકંદનમરાવ્યોમારીચરંક, વળીલોકાપવાદલાગ્યોમોટોએનેમાથેચડયું છેકલંક. ૧૫ આપણાઆશ્રમમાં નવજોઇયેએનુંશુંદરરૂપ, એછતાંઉપાધીથાયઆપણેએતોકલેશનોકુપ.૧૬ આ પણેગ્રામમુકીનેસર્વેવનમાંકીધોવાસ, ત્યારેઉપાધીકેમસંગ્રહકરીયેરહીયેસદાઉ દાશ. ૧૭ એમતર્કવચનકુટીલઘણાંબોલેકરતાશોરબકોર, તેવિપ્રકર્મજડકંઠ નવસમજેકેવળવેદીયાઢોર. ૧૮ તેવચનસુણીનેપાસેઆવ્યાંજનકસુતાતેણીવા ર; વૈદેહીયેકરજોડીસહુવિપ્રનેકર્યોનમસ્કાર. ૧૯ અરેમહારાજએવુંશુંબોલોક ઠણવચનઅતીવંક, હવેતમેકોહોતેહુંકરૂંજેમઉતરેમારૂકલંક. ૨૦ ત્યારેએકવિ પ્રગાજીનેબોલ્યોતર્કકરીનેત્યાંહે,અરેસીતાતુંસાધવીહોયતોલાવ્યભગીરથીઆં હે. ૨૧ આશ્રમપાસેગંગાઆવેતોઅમનેસુખથાય, ત્યારેસીતાતુજનેસતીજાણી યેપુજીયેતારાપાય. ૨૨ એવાંવચનવિપ્રનાંસુણીનેસીતાદુખપામ્યાંમનમાંહે, પ છીગંગાનીસ્તુતીકરવાલાગ્યાંગદગદકંઠેત્યાંહે. ૨૩ વળણ. ગદગદકંઠેગંગાકે રી, સ્તુતિકરતાંસીતાયરે; સર્વેમુનીવરપાસેઉભા, જોવાતેચરચાયરે. ૨૪ ઇતી

શ્રીરામચરીત્રેસમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડે વાલ્મિકેનસ્વસ્યાશ્રમં પ્રતીસીતાનયનંનામદ્વાત્રિંશોઅધ્યાય. ૩૨

અધ્યાય ૩૩

રાગસિંધુડો. ડંડકનીચાલ જયવિષ્ણુપાદોદકીઅખીલજનપુનીતકર, દાનીમનમોદકીસિંધુઅંગે; અધમઉધ્ધારણીસગરકુળતારણી, પરમશિવકારણી માતગંગે. જયવિ. ૧ જયસારસહુત વનુમથનવીધીયેકર્યું, પ્રથમપરમેષ્ટીનુંપાપવામ્યુ; તેથીપુજાકરીવીષ્ણુનાચરણુની, પુનીતનખવારવીસ્તારપામ્યું. જયવી૦ ૨ જયસુરસરીબ્રહ્મકટાહવીદારણીનભગતીચારણી ધુનીઅપાર;દીલીપસુતકામનાસફળપુરણકરી, અનગઅજરીધરીશિશધાર. જયવિ૦ ૩ જયરૂદ્રશીરવાસનીઅખીલઅઘનાશીનીકળીમળત્રાશીનીઅભયદાતા, પૃથ્વીપાવનકરીધારપ્રાચીદીશીચંડધુનીખંડગીરીસરણત્રાતા. જયવી૦ ૪ જયસરીતવજાન્હવીવિમળભોગાવતી નામમંદાકીનીપાપહારી, ભુતળભાગીરથીપુનીતપ્રભાવતીઅલકનંદાસુઆનંદકારી. જયવી૦ ૫ જયશેષસનકાદીવીધીરૂદ્રશારદસ્તવે. સીધમુનીયોગીનીત્યસેવ્યમનં; યક્ષરક્ષાદિનરનાગકીંન્નરઅમરપુજીગધર્વકરેગીતગાનં. જયવિ૦ ૬ સ્મરતાંસંકટટળેદર્શનેઅઘબળેસ્પર્શતાંદેહત્રિશુદ્ધથાયે; સ્તવનકરતાંપામેતત્વત્રિલોકનુંઅંતહરીચરણનેશરણજાયે. જયવી૦ ૭ જયઅંબસગરાત્મજમોક્ષદાયકમાહા, સહાત્મગુણઅતિવીશદજાન્હુજાતા; દાસગીરીધરસદાઉભયત્રકપાવનીરાખીયેઆજમોરીલાજમાતા. જયવી૦ ૮ દોહા. એગંગાષ્ટકપાવનપરમ,જેજપેનરનેનાર;મુકતથાયમહાપાપથી, પામેપદારથચાર. ૯ સ્તુતીસુણીજનકસુતાતણી, ગંગાયેતેણીવાર; ત્યારેધારાઆવીગર્જતી. જેનોપ્રચંડવેગઅપાર. ૧૦ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેસીતયાભાગીરથીપ્રાર્થનંનાપત્રયત્રીશોઅધ્યાય. ૩૩

અધ્યાય ૩૪

રાગમારૂ. સ્તુતીસાંભળીનેતેણીવારે, ધાયાંગંગાસીતાજીનીવહારે; થયોઓચીંતોગડેડાટ, ભડકીનાઠાબ્રાહ્મણબારેવાટ. ૧ આવીપ્રચંડગંગાનીધાર, ઉછળતુએકયોજનવારઘુઘવાટગરજનાથાય, ફોડેપરવતસોંસરીજાય. ૨ મુળમાંહેથીત્રક્ષઉખેડે, જ્યાંત્યાંજળફરતુ રેડે; ઉછળ્યાંજળસાગરજેમ, નાઠામુનીવરમુકીઆશ્રમ. ૩ કર્યાઆગળનાંનાંબાળ. સીતાશરણેઆવ્યાંતતકાળ; પાહિપાહવૈદેહિકૃપાવાન, રાખોસરણઅમોછુઅજ્ઞાન. ૪ અમોકર્યુંતમારૂહેલન, કૈમેજડઅભીમાનીમન, છોતમોશુધપતીવૃતાય, સરવસતીયોતમારીકળાય.૫ જોછોરૂકછોરૂથાય, પણકોપકરેનહિમાય; ક્ષમારાખોહવેજાનકીમાત, સમાવોજળઆવ્યુઅઘાત. ૬ તણાઇજાશેઅમારાધામ, ત્યારેરહીશુઅમોકોણઠામ; તમને

વારંવારશીરનામુ, માતાનુંઓઆબાળકસામુ. ૭ એમવીપ્રકાલાવાલાકરે, ૠ
ષિપત્નીયોખોળાપાથરે; દેખીકરગરતોમુનીસાથ, સીતાયેકર્યોઉંચોહાથ. ૮ જ
ળસમીંગયુતેસ્થાન. વહેવાલાગીતેધારસમાન; નીવરત્યોભયમુનીવરકેરો, સ
ઉનેવાસ્યોહરખઘણેરો. ૯ વાલ્મિકનાઆશ્રમપાસ, વહેછેગંગાસુક્ષમસુખરા
શ; ગંગાનીપુજાસીતાયેકરી, સઉમુનિયેત્યાંસ્તુતિઉચરી. ૧૦ સકળવિપ્રેપા
ડયુંતેનુંનામ, સીતાધારાગંગાતેણેઠામ; મુનીકરતામંજનપાન, જપહોમનેત
પઅનુષ્ટાન. ૧૧ મઠબાંધિરહ્યાતેનેતીર, જેનુંશીતળનીરમળનીર; વૈદેહીનેવ
ખાણુતાસર્વ, તેદહાડેથીવિપ્રતજ્યોગર્વ.૧૨ એવુંજાનકીકેરૂચરીત્ર,સુણતાંપાપી
થાયપવીત્ર; આજગતમાંભોગવેસુખભોગ, અંતેશ્રીહરીચરણસંજોગ. ૧૩ વળ
ણ.સંજોગથાયહરીચરણનો,કરેશ્રવણએઆખ્યાનરે;કહેદાસગીરીધરકથાઅદ
ભુત, સુણેશ્રોતાથઇસાવધાનરે. ૧૪ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટક
ધારાયાંઉત્તરકાંડેવાલ્મિકઆશ્રમેગંગાગમનંનામચતુરત્રિંશોઅધ્યાય.૩૪

અધ્યાય ૩૫.

રાગધન્યાશ્રી. વાલ્મીકકેરાઆશ્રમમાંહેજી, રહ્યાંસુખપામીસીતાત્યાંહેજી.
સરવમુનીએકર્યોએકવિચારજી, કોઇનવજાણેસીતાનેઆઠામજી. ૧ ઢાળ. ભા
ઇવાતએકહેશોનહી, અન્યકોનજાણેમર્મ; જેજનકતનીયાજાનકી, રહ્યાંઆપ
ણેઆશ્રમ. ૨ એસીતાજીસુખપામીયાં, પોષણકરેમુનીરાય; સ્વાગતકરેમુની
પત્નીયો, આનંદમાંદીનજાય. ૩ વાલ્મીકમુનીનેઆશ્રમે, ઠરીરહ્યાંજનકકુમા
ર; દિનદિનવૃદ્ધિગર્ભપામે, સીતાઉદરમોઝાર. ૪ નવમાસત્યાંપુરણથયાઆ
વ્યોપ્રસવકેરોદિન; મુનીપત્નીયોત્યાંવૃદ્ધઆવીપાસેરહીસુભમન. ૫ શુભયોગ
રનક્ષત્રતિથીશુભલગ્નરવીમધ્યાંન, તેસમેસુંદરપુત્રજન્મ્યાજુગલરૂપનિધ્યાન.
૬ પ્રથમ જન્મ્યોતેલઘુતેપુંઠેઆવ્યોજેષ્ટ, એમથયાપ્રસવબેપુત્રતેસમેકિંદ્રિયા
ગ્રહશ્રેષ્ટ. ૭ તેસમેવાલ્મીકસ્નાનકરતાહતાગંગામાંહે, સઉશીષ્યદોડીનેગયાક
હીવધામણીજઇત્યાંહે. ૮ત્યારેવાલ્મીકિબેકરવીશેલવકુશગ્રહ્યાતાજેહ, તેસહીત
આશ્રમઆવીયાઉતાવળામુનીએહ. ૯ હવેવામકરમાંદર્ભનીએકશળીતેકુશ
જાણ, દ્રીગુણીતેદક્ષિણહસ્તમાંતેનુનામલવનીરવાણ. ૧૦ તેસહિતકરવાલ્મી
કમુનીઆવીયાઆશ્રમમાંહે, જાતકર્મકરયુંકુંવરનુંવેદવીધીએત્યાંહે. ૧૧ અ
ભીશેકકીધોકુશથકીતેનુપાડીયુકુશનામ, લવેઅભીશેકકર્યોતદાલવનામતેઅ
ભીરામ. ૧૨ હવેજેષ્ટકુશતેલઘુલવમહાશ્યામસુંદરવેશ, શ્રીરામનાંપ્રતિબિંબ
તદવતજાણેચંદ્રદીનેશ. ૧૩ વાલ્મીકેવધાઇઘણીકરીઆપીયાંદાનઅનેક, સઉ
દ્વીજેઆશીર્વાદદીધોશાંત્તીમંત્રાભીશેક. ૧૪ જેમશુકલપક્ષનોચંદ્રમાચઢેઅ
ધીકકળાય, અધીકએમકુંવરવૃદ્ધિપામતાદિનદિનમોટાથાય. ૧૫ તમરશ્યામસું

દરકમળમુખઆકરણનેત્રવિશાળ, રામનાસરખીઆકૃતી બળવાનબન્ચેબાળ. ૧૬ તેનુલાલણપાલણકરેનિત્યેમુનીવાલ્મીકજેહ,એમકરતાંથયામોટાસાતવરસનાતેહ. ૧૭ ત્યારેમુંજીબંધનતણોઆરંભકર્યોત્યાંમુનીજન; વળીકામધેનુસ્વર્ગમાંથીમગાવીતેદીન. ૧૮ અનેકમુનીવરતેડાવ્યાત્યાંથાયમંગળગીત, વેદમંત્રેધરાવ્યાંબેકુંવરનેઉપવીત. ૧૯ સહુવિપ્રરાખ્યાસપ્તદીનભોજનનહાનાભાત્ય, જેજેપદારથજોઇયેતેઆપેકામદુરગાસાક્ષાત. ૨૦ આશીષદીધીસરવમુનીયેઆપ્યાંબહુનરદાન, લવકુશબન્ચેશોભતાબળગુણરૂપનીધાન. ૨૧ ભોજનકરાવીદક્ષિણાદીધીઆપ્યાંવસ્ત્રઅપાર, વીદાયકીધાવાલ્મીકેસહુવિપ્રનેતેણીવાર. ૨૨ વીદાયકરીતેકામધેનુસ્વર્ગમાં નિરવાણ, જાનકીહરખ્યાંઅતિઘણું જોઇપુત્રપરમસુજાણ. ૨૩ પછેવેદાધ્યાનબેપુત્રનેમુનીયેકરાવ્યુંત્યાંહે, ખટશાસ્ત્રસકળપુરાણભણીયાહરખતામનમાંહે. ૨૪ ધનુર્વેદનીયુક્તિસરવેમંત્રશાસ્ત્રવીશેક; શસ્ત્રગ્રહેવાનીકળાવળીઅસ્ત્રમંત્રઅનેક. ૨૫ શતકોટીરામાયણપુનીતવાલ્મીકેકરીજેહ, બેરાઘવીનેભણાવીસહુઅર્થસાથેતેહ. ૨૬ તેરામચરીત્રનુંગાનકરતાપુત્રરૂડીપેર, લવકુશનેગાવાતેડીલાવેમુનીઘેરેઘેર. ૨૭ સપ્તસ્વરત્રણ્યગ્રામઆદેરાગનેઉપરાગ, તેમેળવીરામચરીત્રગાતામનધરીઅનુરાગ. ૨૮ એમચૌદવિદ્યાકળા ચોસેટરાજનીતનીધાન, રૂષીયેસકળતેશીખવ્યુંભણ્યાબન્ચેકુંઅરસમાન. ૨૯અનેકરૂષીનાબાળસાથેરમેબન્ચેવીર,નિજમાતનેમુનીતણીઆજ્ઞાપાળતામતીધીર. ૩૦ વનમાંથીકંદમુળલાવીમુકેમુનીવરપાસ, સેવાકરેમાતાતણીમાનતામુનીનોત્રાસ. ૩૧ સતસંગેકરીનેપ્રાણીજેમવીસરેદુખસંસાર, એમવીસરાંશ્રીવીજોગનુંદુખજોઇપુત્રનેનીરધાર. ૩૨ વળણ. એમવીસરાંશ્રીવીજોગનુદુઃખજોઇ, પુત્રમાહા રણધીરરે; દશાવરસનાથયારાઘવી, ત્યારે અગીયારમતાવીરરે. ૩૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેલવકુશજન્મકથનંનામપંચત્રીશોઅધ્યાય. ૩૫

અધ્યાય ૩૬.

રાગમારૂ, થયાલવકુશદશવરસતણાત્યારેઅગીયારમતાવીર, ક્ષત્રીધરમઆચરતાપોતેધનુષબાણગ્રહીધીર. ૧ એકસમેબેવીરગયાછે મૃગયાકરવાવન, ત્યાંગીરીનાશીખરઉપરબેઠા એકશૃંગીઋષીમુનીજન. ૨ મૃગનાજેવીઆકૃતીતેનીદેખાયપરવતમાંહે, તેબંધુછેવાલ્મીકમુનીનાતપનેબેઠાત્યાંહે. ૩ જાનકીપુત્રેદીઠાતેનેમૃગજાણ્યોનીરધાર,લવકુશેબેબાણચઢાવીમુકયાંતેણીવાર.૪તેઆવીવાગ્યાંઋષીરૂદેમાંતજીયાતતક્ષણપ્રાણ,પછેતેનેલેઇનેબેજણઆવ્યામુનીઆશ્રમનીરવાણ.પત્યારેવાલ્મીકેઓળખ્યોબંધુપોતાનોકહ્યુંલવકુશનેત્યાંહે,તમોઘણાબળીયાથયાતેમાટેમુજવીરનેમાર્યોઆંહે.૬અરેપુત્રોપાપલાગ્યુંતમનેબેઠીબ્રહ્મહ

ત્થાય, એવાંવચનસુણીનેપુત્રપસ્તાયાશોકકરેસીતાય૭વિધિયુક્તવાલ્મીકિકર્યો નીજબંધુનેસંસ્કાર, દાહાક્રીયાઉત્તરક્રીયાકીધીશાસ્ત્રતણેઅનુસાર.૮ત્યારેજનકસુતાયેકહ્યુંમુનીવરનેજાણીવીપરીતકાજ, અરે પીતાએતિક્ષણુઘણીછેસુર્યવંશમહારાજ.૯વળીમોટાપ્રતાપતમવિદ્યાનો મહાપરાક્રમીથાય, માટેપુત્રતણોએદોષનીવરતીકરોતમોમુનીરાય.૧૦ વળીલવકુશકહેસ્વામીઅમનેકહોઉપાયકરીયેતેહ, બ્રહ્મહત્યાનું પાપએઅમશીરબેઠું જેહ. ૧૧ ભાઇબ્રહ્મકમળએકશાહસ્ત્રથીકરોશીવપુજનસુતજ્યારે, બ્રહ્મહત્યાનુપાપઉતરશેપવિત્રથાશોત્યારે. ૧૨ લવકુશકહેકયાંબ્રહ્મકમળછેકહોતેઅમનેતાત, ત્યાંથકીલાવીનેઅમોકરીયેશીવપુજનસાક્ષાત. ૧૩ મુનીકહેનગરઅયોદ્ધાપાસેછેબ્રહ્મશરોવરત્યાંહે, સહસ્ત્રપાંખડીકેરાંથાયછેબ્રહ્મકમળતેમાંહે. ૧૪ તેકમળેઠરીશ્રીરામચંદ્રશીવપુજનનીત્યકરેછે, અનેકયોદ્ધારક્ષાકરતાસરોવરપું ઠેકરેછે. ૧૫ ત્યારેવળતાહશીબેબાળકકહેછેએનાશાછેભાર, હમણાંલાવીયેબ્રહ્મકમળ કરીરક્ષકનોસંહાર. ૧૬ કદાપીઅવધનોરાયરામજોચઢીઆવશેત્યાંહે, તોતેનેઝાલીબંધનકરીયાં હાંલાવીશુંક્ષણમાંહે. ૧૭ એવુંકહીકરધનુષબાણ ગ્રહીચાલ્યાબન્યોવીર, ચંદ્રસુરજતેજસ્વીજેવાધનુરવિદ્યાનાધીર. ૧૮ અવધપંથપુછીનેચાલ્યાજેવાસિંહનાબાળ, વનપરવત ઓળંગીઆવ્યાબ્રહ્મસરોવરપાળ. ૧૯ કુશેપ્રવેશકર્યોસરોવરમાંત્રોડયાંકમળઅપાર, રક્ષકક્રોધકરીઆવ્યા તેનોલવેકર્યોસંહાર. ૨૦ કોઇએકઉગર્યાતેનાશીગયાપુરીઅયોદ્ધામાંહે, સમાચારસરવેકહયોજઇનેરઘુપતીબેઠાજ્યાંહે ૨૧ મહારાજઆપણાસરોવરમાંમુનીબાળકબેબળવંતકમળઅતીઘણાંત્રોડયાં તેણેમાર્યાજોધઅનંત. ૨૨એવુંસુણિશતરૂઘનક્રોધકરીનેઉઠયાતેણીવાર, કોણત્રોડેએકમળઆપણાંહવડાંકરૂંસંહાર. ૨૩ ત્યારેશ્રીરઘુવીરહશીનેબોલ્યાશતરૂઘનશું વાણ, અરેભાઇજવાદોએકોહશેમુનીવરનાબાળકજાણ ૨૪ એઆજ્ઞાકારીહશેવિપ્રનાદેશેતમનેશ્રાપ, તેબાળકનેજોકદાપીહણીયે તોપણલાગેપાપ. ૨૫એમ ક્રોધસમાવ્યો વીરતણોસુતજાણીપુરણબ્રહ્મ, પછેકમળલેઇબેવીરગયાતેમુનીવરનેઆશ્રમ. ૨૬ માતજાનકીમુનીવાલ્મીકજોઇપામ્યાઘણું આશ્ચર્ય, હરખીપરસ્પરવાતકરેએપુત્રનું અદભુતવીર્ય. ૨૭પછેવીધીએકરીનેવાલ્મીકમુનીયેકરાવ્યુંશીવપુજન, પુત્રનેહસ્તેચઢાવ્યાં શીવનેબ્રહ્મકમળગાવન.૨૮ બ્રહ્મહત્યાઉતરીલવકુશનીતતક્ષણથયાપવિત્ર, વારંવારવખાણેસુરમુનીરાઘવીકેરાંચરીત્ર. ૨૯ વળણ. ચરીત્રપાવનરાઘવીનાંવખાણે, સુરમુનીજનરે, નિજપુત્રનેલાડલડાવતાંનિત્યસીતાહરખેમનરે. ૩૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેબ્રહ્મહત્યાનીવાર્ણાર્થેબ્રહ્મકમલશીવપુજનંનામષડત્રીશો અધ્યાય.

અધ્યાય ૩૭.

રાગકાફી. સુણોશ્રોતાથઇસાવધાન, પાવનલવકુશનુંઆખ્યાન, બ્રહ્મકમ ળેપુજ્યાશિવરાય, તેથીઉતરીબ્રહ્મહત્યાય. ૧ પુત્રેવાતકહીવીસ્તારી, હરખ્યા મુનિનેજનકકુમારી; વખાણે સુતને મુની ભુપ, રામનાપ્રતિબીંબસ્વરૂપ. ૨ એકસમેઆહ્નિકવીજન, ગયાગંગામાંકરવામંજન; બેઠા આશ્રમમાં વૈદેહી, પાસે પુત્ર બે પરમ સ્નેહી. ૩ સીતાની કરે ચરણ શેવના સુત પામીઉમંગ. ૪ સુખ દુખની કરતા વાત, સુણી દ્રવીતથાયેવ્રણુમાત; લવકુશેપુછયુ તેણી વાર, આપણેકેમરહ્યાવનમોઝાર.૪ માતાવસવાતણુંકોણગામ,અમારાતાતતણું શુંનામ, કુળગોત્રકુટુંબનેજ્ઞાત, કોણવંશપિતામહાતાત. ૬ થયોજન્મઅમારો ક્યાંહે, કેમવસવુંપડયુંવનમાંહે; તેવૃત્તાંતકહોસહુમાય, સુણીવચનબોલ્યાં સીતાય. ૭ નગ્રઅવધપુરીપાવન, રવીકુળમાંથયાઉત્પન્ન; અજનાસુતદશરથ સાર, તેનેપુત્રપ્રગટથયાચાર. ૮ રામલક્ષમણશત્રુઘનભર્થ; ચારેબંધુએમહાસ ર્થ; તેમાંરામતમારાપિતાય, જેછેકોટીબ્રહ્માંડનારાય. ૯ સાક્ષાતએશ્રીભગવા ન,શિવબ્રહ્માધરેજેહેનુંધ્યાન; માર્યારાક્ષસદુષ્ટઅપાર,ઉતાર્યોજેણેભુમીનોભાર. ૧૦ કર્યુંરાવણકુળછેદન, તાર્યાઅનેકપૃથ્વીજન, વર્ષસહસ્રએકાદશઆજ, ગ- યાંકરતાંઅયોદ્ધાનુંરાજ. ૧૧ એકદુષ્ટરજકનેવચને, મુનેતજીપ્રભુયેઆવન; એ મઆદીથીસરવકથાય, માંડીનેકહીપુત્રનેમાય. ૧૨ ભુમીજાથયાંગદગદત્યાંહે, આંસુધારાચાલીનેત્રમાંહે, સંભારીનિજદુખનીવાત ભરાયુરૂદેઆકસ્માત. ૧૩ વાર્યોમાતનેકરતાંરૂદન, આપીધીરજલુછયાંલોચન; એમકાયરથાઓકેમ, રૂ ઓતોછેઅમારાસમ. ૧૪ દેહનાંસુખદુખજેહ, નાછુટેભોગવ્યાવિનતેહ; તજ્યાં વીનઅપરાધેઆમ, ધર્મવંતશાનાએરામ.૧૫ શુંકરીયેજોએછેપીતાય, કરીયે બીજાનેહવડાંશિક્ષાય; માટેરાખોહવેમનમાંધીર,સત્યવાદીજાણ્યારઘુવીર.૧૬સુ તેસમજાવ્યાંકહીવ્રણુજ્ઞાન,એમકર્યુંસીતાનુંસમાધાન; માતાનીસેવાકરતાકુમાર એમકરતાંથયાંવરસબાર. ૧૭ વર્ષદ્વાદશનાથયાતન, જોઇજાનકીહરખેમન; ક રેધરમનિતિનીવાત, એમસુખેરહ્યાંસુતમાત. ૧૮ વળણ. માતાપુત્રસહિતસુખ પામે, રહીએટલેએકથાયરે, કહેદાસગીરીધરસુણોશ્રોતા, હવેઅયોદ્ધામાંશું થા યરે. ૧૯ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસમંતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેસીતાયાલવકુ શયોર્પ્રતિસ્વત્યાગકારણકથનંનામસપ્તત્રીંશોઽધ્યાય. ૩૭

અધ્યાય ૩૮.

રાગમેવાડો. હવેઅવધપુરમાંશ્રીમહારાજજી, ધરમનીજપાળેચલાવેરાજ જી; સેવેરઘુપતીનેબંધુસમાજજી, આજ્ઞાપ્રમાણેકરતાકાજજી. ૧ ઢાળ. સઉકા જકરતારાજનું લેઇઆજ્ઞાશ્રીરઘુવરતણી, નિજધર્મ કર્મનેમજાપાળેગુરૂવિશેમ

મતાધણી. ૨ શતરૂઘનલક્ષમણભરથનેત્યાંથયાબેપુત્ર, સ્વરૂપબળવીદ્યાનીપુ
ણજેણેશોભીયેઘરસુત્ર. ૩ લક્ષમણનાબેપુત્રઅંગદચીત્રકેતુનામ, તક્ષપુસ્કળ
પુત્રબેથયાભરથનેઅભીરામ. ૪ સુબાહુસુતસૈન્યનામેશતરૂઘનસુતસાર, એમ્ર
કારેઉત્પન્નખટસુતશુંદરરાજકુમાર.૫તેપુત્રનેપરણાવીયાવીવાકરીસુભઠામ,વ
ધુસહિતખટસુતશોભીયેજાણેરૂપેરતીનેકામ. ૬ હવેશ્રોતાજનસઉએકચીતેસુ
ણોધરીનેધીર, જેદીવસથીજાનકીનેતજ્યાશ્રીરઘુવીર. ૭ તે દિવસથીપુરઅયો
ધ્યામાંપડવામાંડયોકાળ,વૃષ્ટીનથાયેદેશમાંવરત્યોસમયવિકરાળ.૮ એમવરસ
દ્વાદશવહીગયાંથઇઅનાવૃષ્ટીજાણ, સઉપીડાવામાંડીપ્રજાદુખઉપન્યુનિરવાણ
૯ ત્યારેઅવધપુરમાંસભાકરીનેબેઠાશ્રીરઘુનાથ, ગુરૂવશીષ્ટનેપુછયુતદાપ્રભુએ
જોડીજુગહાથ.૧૦મહારાજમારારાજ્યમાંજળવૃષ્ટીકેમથઇબંધ,તેણેપીડાયેમુજ
પ્રજાતેકહોકોણપાપસંબંધ. ૧૧ રઘુવીરકેરાંવચનસુણીનેબોલ્યાબ્રહ્મકુમાર, હે
અંતરજામીજાણોછોતોયેકહુંસત્યવિચાર. ૧૧ જેપરમસાધવીજાનકીસાક્ષાતલ
ક્ષ્મીરૂપ,અપરાધપાખેસતીનેતમેતજીરવીકુળભુપ. તેકારણમાટેમેઘનીવૃષ્ટીન
થાયેરામ, માટેયજ્ઞવિધીયેથીકરોઅશ્વમેધજેનુંનામ. ૧૪ એવાંવશીષ્ટકેરાંવચ
નશુણીયજ્ઞઆરંભ્યોરઘુવીર, યજ્ઞનોમંડપરચ્યોયોસરજ્યુગંગાનેતીર. ૧૫ વ
ળીબીજુંકારણયજ્ઞનુંછેસુણોશ્રોતાજન,રામાશ્વમેધનીપદ્મપુરાણેકથાછેપાવન.
૧૬વાત્સાયણરૂષિપરતેકહીશેષકરીવિસ્તાર, પાતાળખંડેવરણવી અડશેંટઅ
ધ્યાસાર ૧૭ કહેશેષવાત્સાયણસુણોએકઆસનેમતીધીર, કહુકથાઅશ્વમેધની
જેમાંચરીત્રશ્રીરઘુવીર ૧૮ એકસમેશ્રીરઘુવીરબેઠાસભામાંનિરધાર, અગસ્તમુ
નીત્યાંઆવીયાઉઠીકર્યોબહુસત્કાર. ૧૯ શ્રીરામચંદ્રેકરીપુજાબેસાડયાઆસન,
વીનેસ્તુતીકરીબોલ્યાપછેપ્રભુમધુરવચન.૨૦ એકસંદેમુજમાંથયોતેનિવારોઘ
ટજાત, માનુભાવતમનેપ્રશ્નપુછું કેકહોકરીવિખ્યાત.૨૧ કુળસહિતમેંરાવણહ
ણ્યોકરીયુદ્ધલંકામાંહે, તેકોણજ્ઞાતીગોત્રએનુંકહોમુજનેઆંહે. ૨૨ એવાંવચ
નસુણીસીતાપતીનાંબોલ્યામુનિવરવાણ્ય, હેબ્રહ્મપુરણરામજી સરવજ્ઞ છો સુ
જાણ. ૨૩ તમોકારણછોસૃષ્ટીતણાઉપત્તિસ્થિતિલયકાર, વળીઆત્માઅંતરજા
મીસહુવિશ્વનાઆધાર. ૨૪ સહુજીવકેરાકર્મનાફળપ્રદાતાછોરામ, અખંડજ્ઞા
નઅનીહવ્યાપકસકળપુરણકામ. ૨૨ તોયેઅજાણ્યાથઇમુનેપુછોરાવણનીઉત્પ
ત્ય,માનુષીલીલાજણાવાપાળવાઅમનેસત્ય.૨૬ પછેઅગસ્તેઆદિથકીકહીરાવ
ણજન્મકથાય, પૌલસ્તનાકુળવિશેપ્રગટયોસુણોશ્રીરઘુરાય.૨૭ તેવાતસુણીમુ
નિમુખથકીજેબ્રહ્મકુળમાંજાત, સઉસભાસુણતાંબોલીયાગદગદજુગતાત. ૨૮
અહોમેંકતઆચર્યુંનવકરેક્ષત્રીધીર, મેંબ્રહ્મકુળનોવધકર્યોએમબોલિયારઘુવીર
૨૯ પછેધર્મસ્થાપનબ્રહ્મહત્યાકરીઅંગીકાર, તેસમેરઘુપતિખેદપામ્યામોહલોકા

ચાર.૩૦ ઢળીપડયાતવઆસનથકીમુરછિતથઇરઘુનાથ,ત્યારેઅગસ્તેશ્રીરામને બેઠાકર્યાગ્રહીહાથ. ૩૧કુંભજઋષીકહેસાંભળોસર્વજ્ઞશ્રીરઘુરાય,તવનામજપતાં માત્રમાંમહાપાપીપાવનથાય. ૩૨ તેતમારેપ્રભુપાપશાનુઅસંભવએવાત, નિ ગ્રહઅનુગ્રહસરવનાકરતાતમોવિખ્યાત. ૩૩ સાવધાનથઇરઘુવીરબોલ્યામુની સાથવચન, મેંઅવતરીરઘુવંશમાંહણ્યુબ્રહ્મકુળપાવન. ૩૪ મહાપાપએમુજ થીથયુંતેનિવારોમુનીરાય,ઉપાયકહોતેહુંકરૂંજેમટળેબ્રહ્મહત્યાય.૩૫ત્યારેઘટોદ ભવકહેઅરેરઘુપતીતમોપુન્યપવીત્ર, અવતારકારણધરમસ્થાપનકરોમનુશ્ય રીત્ર. તમોનિયંતાસહુજગતનાનિરલેપવ્યાપકએક,નથીતમારેશુભઅશુભકઇ સમવિષમનુન્યવિશેક. ૩૭ તથાપીકરોધર્મ સ્થાપનલોકસંગ્રહઅર્થઉપાયકહું તેઆચરોજેવેદપંથસમર્થ. ૩૮ અશ્વમેધયજ્ઞકરોપ્રભુજેથીટળેમહાપાપ, વળી ઘટારતરઘુવંશમાંપ્રભુપુત્રરૂપેઆપ. ૩૯ કુંભજતણાંવાયકસુણીનિશ્ચેથયુંમ નરામ, અશ્વમેધનોઆરંભકરવાઉઠયાપુરણકામ. ૪૦વળણ.પુરણકામશ્રીરામ જીએઅશ્વમેધનોઆરંભકર્યો; હવેતેકેરીકહુંકથાતેશ્રોતાંજનશ્રવણધરો. ૪૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસમતવાલ્મિીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશેષવાત્સાયણસંવા દેઅગસ્તાજ્ઞયાશ્રીરામેણઅશ્વમેધારંભોનામઅષ્ટત્રીંશોઅધ્યાય. ૩૮

અધ્યાય ૩૯

રાગઆશાવરી. હવેઅશ્વમેધનોઆરંભકરવાચાલ્યાશ્રીરઘુવીર, મંડપર ચાવ્યોચારજોજનનોસરજ્યુગંગાનેતીર. ૧ દેશદેશમાંદુતમોકલીમુનિવરનેતે ડાવ્યા, વળીસગાસંબંધીરાયહતાતેસૈન્યસહિતત્યાંઆવ્યા.૨ સુગ્રીવવીભીષણ નળનીળઅંગદશરભનેજાંબુવાન, ગવાક્ષકેસરીરસભનીઆદેઆવીમળ્યાબ ળવાન. ૩ વશીષ્ટવીશ્વામિત્રકુંભજરૂષીગૌતમનેવામદેવ; ભારદ્વાજનેયાજ્ઞવ લકમુની, અત્રીઅંગીરાએવ. ૪ નારદઅશીતકપીલમુનીપરવતશુક્રાચારજ મુન્ય, વ્યાસહરીતપરાશરબ્રહસ્પતીલોમસમજાતકરંન્ય. ૫ એવામુનીવરઅ તીઘણાઆવ્યાસાથેશીષ્યઅપાર, ચારેવેદપરાયણસર્વેત્રિકાળજ્ઞાનીસાર. ૬ સ રવનીપુજાકરીશ્રીરામેબેસાડયાઆસન, અહોભાગ્યમોટુંઆજમળીઆમાનુ ભાવપાવન. ૭ હુંમહાપુરૂષનાંદરશનપામ્યોયજ્ઞનીમીત્યેઆજ, સતસંગતસ મલાભનહીઅપવર્ગસ્વર્ગેપ્રભુરાજ. ૮ સર્વમુનીમાંહોમાંહકરેચરચાઆત્મનીરૂપ ણજ્ઞાન, તત્વસંખ્યાનિરવેદવખાણેભક્તિયોગનેધ્યાન. ૯ કેટલાદિનએમકર તાંવિત્યાઆવ્યોસમયવસંત,વશીષ્ટઅગસ્તનીઆજ્ઞાયેકર્યોયજ્ઞઆરંભશ્રીકંત ૧૦ હવેયજ્ઞનુસાહીત્યસર્વેમેળવ્યુંવેદવીધીયેપ્રમાણ, બંધુપ્રધાનસકળજનકર તાકારજતેનિરવાણ. ૧૧ અશ્વઅનોપમ આણીનેબાંધ્યોમનવેગીશ્યામકરણ, પીતપુછરક્તવદનજશોભેઉજ્વળજેનુંવરણ. ૧૨ શ્રીરામચંદ્રદીક્ષાલેઇબેઠા

આપ્યાંદાનઅપાર, સાથેસોનાનીસીતાકરીનેબેસાડચાંતેણીવાર. ૧૩ ભુમી શયનબ્રહ્મચર્યજપાળેભોગરહિતસુખકારી, મૃગનુશૃંગકટીયેખોશ્યુંઅજીતમેખળાધારી.૧૪આચારજમુનીવશીષ્ટથયાજેયજ્ઞકર્મનાજાણ.ચારદીશાયેનીમ્યાબે બેમંત્રવેત્તાનીરવાણ. ૧૫ અશીતદેવળબેપુર્વેદ્વારેઅંગીરાનેગૌતમવામ, જાતુ કરન્યજાબાલીપશ્ચીમદક્ષીણકશ્યપઅત્રીનામ. ૧૬ અગસ્તમુનીતેકર્મઅધિષ્ઠાતાઅઋર્યવેદવ્યાશ,યજ્ઞદ્વારપાળણુવરશીબ્રહ્માસ્થાનેવીધીનોવાસ.૧૭હવેઆચારજઋત્વિજમળીનેકરાવ્યુંઅશ્વપુજન, કનકપત્રતેનેશીરબાંધ્યુંવશીષ્ટેલખીનેવચન. ૧૮ અવધપુરીનારાજાદશરથમુગટમણીનૃપધીર,રઘુવંશીરઘુકુળનામંડનપુત્રતેનારઘુવીર ૧૯ રાવણરીપુખળગંજનરણપંડીતશ્રીરામ, એકબાણએકપત્નીવચનએકભકતનાપુરણકામ. ૨૦ તેજરામનોયજ્ઞતુરીનૃપજીતવામુકયોજાણ, જેબળીયાહોયતેબાંધજોભાઇમુકીનેઆશાપ્રાણ.૨૧એવુંપત્રલખીનેવશીષ્ટગુરૂએબાંધ્યુંઅશ્વનેશીશ, તેનીપુંઠળરક્ષાકરવાશતરૂઘનસજથયાતેદીશ. ૨૨ શ્રીરામચંદ્રેશીક્ષાઘણીદીધીશતરૂઘનનેત્યાંહે, અરેભાઇહુંકહુંતેરીતેઆચરજેરણમાંહે. ૨૩ જેમદોન્મતવીરથવાનપુંશકપળાયમુકીધીર, સ્ત્રીવીપ્રસાધુજનસાથેયુદ્ધકરીશનવીર.૨૪વળીશહસ્ત્રરહીતમુરછીતનીઉપરકરવોઘટેનહીઘાય,એમશતરૂઘનનેસમજાવીનેશીક્ષાકહીરઘુરાય.૨૫ત્યારેતેણેસમેત્યાંજનકતણોસુતલક્ષમીનીધીએવુંનામ, તેહાંશીવચનહશીનેબોલ્યોસાંભળીયેશ્રીરામ.૨૬તમોશીખામણશુંદોસમજાવી શતરૂઘનનેઆજ, પણજેવીરીતતમારાકુળનીતેવું કરશેકાજ.૨૭તમોકહ્યુંજેસ્ત્રીવીપ્રનેશહસ્ત્રરહીતજેજન,તેનીઉપરવાનકરવોબોલ્યાએવુંવચન. ૨૮પણપ્રથમતમારાપીતાયેમાર્યોવીપ્રશ્રવણનીરધાર,તમોપૌલસ્તઋશીનાકુળનોકર્યોછેસંહાર.૨૯વળીનારીતાડીકાનેતમોમારીમુકીનેએકબાણ, કીરાતતપસ્વીનેવળીહણીયોશહસ્ત્રરહીતનીરવાણ. ૩૦ તેદહાડેકયાંધરમગયોતોહવેકરોછોવડાઇ, એવાંશાલકકેરાંવચનસુણીનેબોલ્યાજનકજમાઇ. ૩૧ અરેજનકવીદેહતણાસુતછો તમોશુંજાણોએરીત, વીરરસકેરીવાતજાણોસન્યાશીશુંપ્રીત. ૩૨ એવાંહાંશીવચનપરસ્પરકરતાપ્રતીઉત્તરએમવાળી, તેસુણીસભાજન સર્વેહશીયાલીધીમાંહોમાંહેતાળી. ૩૩ વળણ. તાળીલેતામાંહોમાંહે, સર્વેહશીયા સભાનાજનરે; એવોઆનંદવાધ્યોઅંગમાં જોઇયજ્ઞમહોત્સવમનરે. ૩૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશેષવાછાયણસંવાદેઅશ્વમેધીકેશ્રીરામેણ શતરૂઘનબોધોનામએકોનચત્વારીશોઅધ્યાય. ૩૯

અધ્યાય ૪૦

રાગકાફી. આવ્યોમહુરતકેરોદિન, થયાતત્પરસરવેજન; શતરૂઘનનીસા

થેવીર, અશ્વરક્ષકજાયેધીર. ૧ તેસમયભરથકેરોપુત્ર,રણપંડીતબળીયોસુત્ર; તેનુંપુષ્કળજીએવુંનામ, જેનારૂપથીલાજેકામ. ૨ વરશદ્વાદશનોછેકુમાર, જાણેસકળવિદ્યાઅનુસાર; તેશતરૂઘનકેરીસંગ, જાવાનેશસ્ત્રસજીયાંઅંગ. ૩ ભાથાટોપકવચકોડંડ, ધર્યાભુષણભારેઅખંડ, લેઇમાતતણીઆજ્ઞાય, આવીલાગ્યોકૌશલ્યાનેપાય. ૪ સુમીત્રાકેકૈનેનામ્યુશીશ, દીધીસરવમાતાયેઆશીષ;પછીચાલ્યોત્યાંથકીતન,આવ્યોપોતાનેરંગભોવન. ૫ વધુપુરકળજીનીજેહ, કાન્તીનામેમહાસતીતેહ; જેનારૂપથકીરતીલાજે, સુંદરીશુભવેશાવિરાજે. ૬ વરશદ્વાદશમાંવયજેની, અંગઉપમાશીકહુંતેની; છેપ્રતીવૃતમંડનએહ, જાણેપતીપરમેશ્વરજેહ. ૭ નિજસ્વામીનેઆવતોનરખી, હરીવદનીહૈયામાંહરખી; એટલેત્યાંપુરકળઆવ્યો,ભરીમોતીનીથાળેવધાવ્યો. ૮ હશીબોલ્યોશુણોહેનાર, આજછોડેછેયજ્ઞતોખાર; રક્ષાનેજયશતરૂઘન, સૈન્યસહીતચણારાજન. ૯ હુંજઉંછુંકાકાનેસંગ, જીતવાભુપતીરણજંગ; ત્યાંજાવાનેવિલંબજથાય, માટેઆપોમુનેઆજ્ઞાય. ૧૦ સુણીનાથનાંએવાંવચન,સામુજોયુંભરીલોચન; પછીગ્રહીનિજસ્વામીનોહાથ, બોલીમધુરવચનહેનાથ. ૧૧ હુંતોદાશીતમારીસ્વામીન, એકવિનતીધરજોમન; તમોજાણશોજેકૈંઆશ, હશેભોગતણોઅભીલાશ. ૧૨ પણસાચુંકહુંછુંઆજ,જાઓસુખેથકીમહારાજ;કાકાનીપાળજોઆજ્ઞાય, જીતજોપૃથવીનારાય. ૧૩ કરજોયુદ્ધરહીસનમુખ, નવધરશોમરણનુંદુખ; થોડુંજીવીનેકીરતીકરીયે, ઘણુંજીવ્યાનીઆશાનધરીયે. ૧૪ જશરહીતજીવ્યાઘણાદિન, તેણેશુંથયુંકાજસ્વામીન; ઉભેલોકમાંઅપજશથાય, મનુષ્યદેહએળેજાય. ૧૫ તમોકહેશોભોગવીયેભોગ, ઘણુંજીવીનેસુખસંજોગ; પણઅન્યજન્મમાંસ્વામીન, આરનીંદ્રાભયમઇથુન. ૧૬ પશુપક્ષીમાંએસુખહોય,વીશયથીસંતુષ્ટનવથાયકોય; કોટીકલ્પભોગવેકામ, તોયેજીવનપામેવિરામ. ૧૭ હુતહોમેઅગ્નિમાંજેમ, વાધેઅદકીજવાળાતેમ; એવિવાસનાકેરીપ્રવાય, ભોગવેનવત્રપ્તીથાય ૧૮ વીશેમાંદોષદેખેજ્યારે, તેનુંમનપાછુવળેત્યારે; રોગજેવાજ્યારેભાશેભોગ, ટળેત્યારેમુળસંજોગ. ૧૯ એવોસંસારમીથ્યાજાણી, પછીભજવાપુરૂષપુરાણી; માટેકહુંછુંજોડીનેહાથ, મનધીરજરાખજોનાથ. ૨૦ જ્યારેયુદ્ધકરોસ્વામીન, મુજમાંનવધરશોમન; રખેપુંઠદેખાડતાપાછી, થશેકુળનીકીરતીઆછી. ૨૧ રઘુકુળમાંછેજન્મતમારો, તેપરંપરામનવીચારો; જુવોપિતામહકેરાંકર્મ, માર્યોવૃશપરવાનીજધર્મ. ૨૨ કરીદેવતણીરક્ષાય, અધાપીલોકકીરતીગાય; વળીકાકાજીકેશવરામ, માર્યોરાવણજેનુનામ. ૨૩ તમોકહેવાઓત્રેનાપુત્ર, કુળદીપકધર્મનાસુત્ર; માટેરાખજોકુળનીલાજ, વખાણેજેમભુપસમાજ. ૨૪ પાછાફરશોધરીજોભીત, તોથાશેમુનેમહાવીપરીત; જોહદીઅરસદયર

નોસાથ, દેશેમેણાંઘણાંમુનેનાથ. ૨૫ વળીમહીયરીઆમોઝાર,કહેશેકાયરતુજ ભરથારએમકહીસમજાવ્યોસ્વામીપદનાથતણેશીરનામી.૨૬કરીપુજાબેસાડી પાટ,કર્યુંકુમકુમતીલકલેલાટ,ચોખાચોડીકરીમનુહાર, આરોપ્યોકંઠેપુષ્પનોહા ર. ૨૭ આપ્યુંતાંબુળકરીઅરચન, પછીદીધુંઆલીંઘન; લાગીપાયેજોડીનેહા થ, ધરીનેહવળાવ્યોનાથ. ૨૮ બેઠાપુશ્કળજીરથમાંહે, લેઇઆજ્ઞાત્રીયાનીત્યાં હે; ખેડયાપવનવેગીતોખાર, આવ્યાજ્યાંછેશ્રીદેવમોરાર. ૨૯ વળણ.જ્યાંવી રાજેશ્રીરઘુપતિ, ત્યાંઆવ્યોપુશ્કરવીરરે; પાયેલાગીઆજ્ઞામાગી, જોઇહરખ્યા શ્યામશરીરરે. ૩૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડે અશ્વમેધીકેપુશ્કળશ્રીરામસામીપ્યાગમનંનામચત્વારીંશોઅધ્યાય. ૪૦

અધ્યાય ૪૧.

રાગમેવાડો.ફણીધરકહેસુણોવાત્સાયણમુનીપાવનયજ્ઞકથાયજી,પુશ્કળજી સજથઇનેઆવ્યોજ્યાંબેઠાશ્રીરઘુરાયજી.૧ત્યારેરૂદેચાંપીનેઉછંગબેસાડયોપુષ્ક ળનેશ્રીરામજી,પછેશતરૂઘનસુમંતનીસાથેબોલ્યાપુરણકામજી.૨ અરેભાઇઆ પુશ્કળનેતમોસાચવજોરણમાંહેજી, યુદ્ધસમેએનીપાસેરહેજોરક્ષાકરજોત્યાંહેજી. ૩પછેએવુંકહીનેઆજ્ઞાઆપીચાલ્યાશતરૂઘનજી,પુશ્કળજીતેસાથેચઢીયોભરથ જીકેરોતનજી. ૪વળીજનકવિદેહીતણોસુતકહીયેલક્ષમીનીધીએવુંનામજી,તે નીજસૈન્યાસાથેલઇચઢીયોઅશ્વરક્ષાનેકામજી. ૫ વળીસુગ્રીવઅંગદજાંબુવાન નળનીળશરભહનુમંતજી, ગવાક્ષકેસરીઆદેકપીસહુચાલ્યામહાબળવંતજી ૬ વળીઅન્યકેટલાસંબંધીરાજાચઢીયાસૈન્યાસહીતજી,સુમંતપ્રધાનપોતાનોછે વળીસૈન્યાપતીરણજીતજી. ૭ વઇશાખમાસપુરણીમાનેદીનવારલગ્નપાવન જી, સરજુતીરઉપરથીઅશ્વનેછોડીમુકયોતેદિનજી. ૮ નહાનાંપ્રકારનાંવાજીંત્ર વાજેસૈન્યાતણોનહીપારજી, હાકવાગીશતરૂઘનકેરીપૃથ્વીસહેનહીભારજી. ૯ તેઅશ્વસ્વઇચ્છાયેકરીચાલેપુંઠળસરવેવીરજી, ગીરીસરીતાઓળંગીજાતારા ખીમનમાંધીરજી. ૧૦ અદકોવેગસરવથીચાલેયજ્ઞતુરીતેણીવારજી, સ્વઇચ્છા યેકરીઆવ્યોપ્રથમે, અહીછત્રનગરમોઝારજી. ૧૧ દમનનામેનૃપતીમહાબળી યોરાજકરેપુરમાંહેજી, તેશ્રીરામચંદ્રનોભક્તહતોમાટેયુદ્ધકર્યુંનહીત્યાંહેજી. ૧૨ તેરાજ્યલક્ષ્મીસોંપીનેમળીયોદમનભુપતીનામજી,શતરૂસુદનની સાથેચાલ્યો અશ્વરક્ષાનેકામજી.૧૩હવેત્યાંથકીઆગળઅશ્વગયોઋષીચ્યવનતણોઆશ્રમજી ત્યારેશતરૂઘનેસુમંતનેપુછયુંવનદેખીમહારમ્યજી.૧૪આવનમાંઆશ્રમછેકોનો કોણમુનીમહાનંતજી, એવાંવચનશુણીશતરૂઘનકેરાંબોલ્યોપ્રધાનસુમંતજી૧૫ એકભ્રગુવંશમાંપ્રગટથયાછેચ્યવનઋષીતેનુંનામજી, તેઆવનમાંઆશ્રમબાં ધીરહેછેઆણેઠામજી. ૧૬ જેણેમાનભંગમઘવાપતીકીધોકરાવ્યોનૃપઘેરયાગ

જી, અશ્વનીકુમારનેઅપાવ્યોપોતેયજ્ઞતણોજેભાગજી. ૧૭ સુમંતનાંએવાંવચ
નસુણીબોલ્યાશતરૂધનતેણીવારજી. ૧૮ વળણ. તેચ્યવનરૂપીનીકથાકહોમુજ
નેમુળથકીવીસ્તારજી. મુળથકીવીસ્તારએનો; કહોતેમુજનેમીત્રરે; એવાંશત
રૂધનનાંવચનસુણી, કહેસુમંતચ્યવનચરીત્રરે. ૧૯ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમત
વાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકે સુમંતશતરૂધનસંવાદેએકચત્વા
રીશોઅધ્યાય. ૪૧

અધ્યાય ૪૨.

રાગધન્યાશ્રી. ઋષીવાછાયણનેકહેછેઅનંતજી, શતરૂધનસાથેબોલ્યાસુમં
તજી; પુર્વેભ્રગુરૂષીવનમોઝારજી, આશ્રમબાંધીરહેનરનારજી. ૧ ઢાળ. આશ્રમ
બાંધીરહેભ્રગુરૂષીઅગ્નિહોત્રીત્યાંહે, ગયાએકસમયેલેવાસમીધસંધ્યાસમેવન
માંહે. ૨ ત્યારેદમનનામેઅસુરઆવ્યોકુંડકીધોભંગ, સગર્ભહતીમુનીપત્નીનેતે
લેઇચાલ્યોનિજસંગ. ૩ ત્રકજાયહરણીહરીજેમએમલઇચાલ્યોમુનીનાર, થયોગ
ર્ભશ્રાવતેણેસમેપડયોપુત્રપૃથ્વીમોઝાર. ૪ તેજપુંજઅગ્નિશીખાશરખોબોલ્યો
ક્રોધવચન, અરેદુષ્ટઅપ્રટીતક્રતકરેથજોભસ્મબળીતુજતન. ૫ એવુંકહેતામાં
તેદમનરાક્ષસબોલ્યોક્ષણમાંત્યાંહે, મુનીપત્નીતેસુતલઇવળતી આવીઆશ્રમ
માંહે. ૬ એટલેભ્રગુત્યાંઆવીયાપત્નીએકહ્યુંવરતંત, તેસુણીમનમાંખેદપામ્યા
ચઢયોક્રોધઅનંત. ૭ અલ્યાઅગ્નીહુંસેવુંતુનેતુદેવછેપરતક્ષ, થયુંવિઘ્નતેકેમ
રહયોસાંખીજોઇનેનીજચક્ષ. ૮ પછેશ્રાપદીધોઅગ્નિનેસુણવનહીકહુંએકવાત;
તુજદેખતાંઆવ્યોઅસુરકરીગયોમહાઉતપાત ત્તેંવાર્યોનહીતેદુષ્ટનેસાંખીરહ્યો
શુંમુઢ, માટેસરવભક્ષીઅનળથાજેશ્રાપદીધોગુઢ. ૧૦ એવોશ્રાપસુણીનેસ્તુતિકી
ધીભ્રગુતણીસુતાશ, કૃપાનીધીકરોઅનુગ્રહત્યારેબોલ્યાવચનપ્રકાશ. ૧૧ તુંસરવ
ભક્ષીથઇશપણરહેજેસદાપાવન, અપવીત્રનહીથાયેકદાએવોકર્યોઅનુગ્રેહમુન.
૧૨ પછીજાતકર્મકર્યુંતેસુતનુંચ્યવનપાડયુંનામ; મોટોથયોઉપવીતઆપ્યુંભ
ણ્યોવિદ્યાકામ. ૧૩ પછેઆજ્ઞાલેઇનીજપીતાનીતેગયારેવાતીર, ઉપકંઠેઆસ
નવાળીનેતપકરવાબેઠાધીર. ૧૪ દશસહસ્ત્રવરસજવહીગયાં કર્યોઘોરતપતેદી
શ, થયારાફઉધેઇતણાઅંગેવૃક્ષજાળાંશીશ. ૧૫ પછેએકદાશર્યાતીરાજાચંદ્ર
વંશીજેહ, સકુટુંબનીકળ્યોતીરથકરવાઆવ્યોવનમાંતેહ. ૧૭ તેરહયોકરીવી
શ્રામત્યાંસહુસૈન્યાસુરાજન, મંડુકીપુત્રીરાયનીનીકળીરમવાવન. ૧૭ તેકન્યા
રમતીઆવીજ્યાંતપકરેવિપ્રચ્યવન, છેછીદ્રઉધેઇરાફમાંઝગમગેમુનીલોચન
૧૮ કરમાંહેલેઇનેદરભશલાખાચાલીતેહમોઝારતેણેનેત્રફોડયાંમુનીતણાંનીકળી
રૂધીરનીધાર. ૧૯ તેસમેઘણોઉત્પાતવરત્યોરાયસૈન્યામાંહે, થયાંબંધસરવેજીવ
નાંશિષ્ણુગુદાબેત્યાંહે. ૨૦ તેરાયેજાણીવારતાતેઆવ્યોમુનીવરપાસ, કરીપ્રાર્થ

નાપરણાવીકન્યાગયોભુપઆવાસ. ૨૧ પછેચ્યવનરૂષીતેકન્યાસાથેરહ્યાકરીઆ શ્રમ,ઘણીસેવાકરતીસાધવીપાળેપોતાનોધર્મ. ૨૨ જેમઅત્રીનીસેવાકરેઅનુસુયાએકેમન, એમશેવાકરતીચ્યવનકેરીવહીગયાબહુદીન. ૨૩ એકસહસ્ત્રવરસવીતીગયાંકરતાંમુનીનીશેવ, એકસમેઅશ્વનીકુમારઆવ્યામુનીઆશ્રમદેવ ૨૪ સતીયેપુજાતેનીકરીબેસાડીયાઆસન, સત્કારઅતીશેજોઇનેતેથયાદેવપ્રસન્ન. ૨૫ અરેસાધવી તું માગ્યવરજેઇચ્છાહોએઆજ, ત્યારેસતીકહેમુજપતીતણાદ્રગઆપીએમહારાજ. ૨૬ ત્યારેવદઇદ્કહે ઇંદ્રેઅમારોયજ્ઞકેરોભાગ, તેબંધકીધોજોરથીકરીયોઅમારોત્યાગ. ૨૭ તેઅમનેપાછોઅપાવોત્યારેચ્યવનબોલ્યાવાણ, તમનેઅપાવુંયજ્ઞકેરોભાગનિસ્ચેજાણ. ૨૮ મુનીવચનલેઇવૈદેરચ્યો એકકુંડપુરણવાર,ઔષધિનાંખીતેહમાંમંત્રીતકર્યોનીરધાર. પછીચ્યવનરૂષીનોકરગ્રહીઉઠાડીયાછેત્યાંહે, બેદેવત્રીજામુનીવળતાપ્રવેશાતેમાંહે. ૩૦ કરીસ્નાનબાહેરનીકળ્યાઉપકંઠઉભાતેહ, થયું દીવ્યરૂપમુનીતણુંખટદશવરસનીદેહ. ૩૧ અલંકારમંડીતતરૂણવયરૂપથીલાજેકામ, મુનીપત્નીજોઇઆશ્ચર્યપામીઓળખ્યાનહીશ્વામ. ૩૨ પછીસ્તુતીકીધીદેવનીત્યારેસોંપીયોભરથાર, તેવૈદનીજલોકેગયાવરતીયોજયજયકાર. ૩૩ તેસ્ત્રીયેમુનીઆજ્ઞાથકીદ્રહમાંકર્યુંછેસ્નાન અદભુતકાંન્તીશોભતીથઇરતીરૂપસમાન. ૩૪ પછેયોગમાયાનેબળેનીરમ્યું વીમાનમુનીશ,સંપન્નતેમાંભોગસર્વેઅધીકવૈભવઇશ. ૩૫ નિજસ્વામીનેલેઇ સુંદરીચઢીતેવીમાનમોઝાર,એકસહસ્ત્રદાશીશેવતીશેવકતણોનહિપાર. ૩૬ પત્નીસહીતએમઘણાદીનભોગવ્યામુનિયેભોગતૃપ્તીથયાપછેત્યાગકીધોગ્રહ્યોમનમાંજેમ. ૩૭ પયોષણીતીરેસહીતપત્નીરહ્યાંકરીઆશ્રમ,તપધ્યાનનેઅનુષ્ટાનકરતાઆચરેનિજધર્મ. ૩૮ એકસમેત્યાંસર્યાતીરાજાઆવ્યોઆશ્રમભુપ,મનખેદપામ્યોકુંડજાણ્યુંજોઇરૂષીનુંરૂપ. ૩૯પછેપુત્રીયેવૃત્તાંતસરવેકહ્યુંમાંડીપિતાય,તે સુણી હરખ્યોભુપતીલાગ્યોમુનીનેપાય. ૪૦ ત્યારે ચ્યવનકહેહોરાયજીકરોયજ્ઞતમઘેરઆજ, મેંવચનઆપ્યુ દેવનેતેથાયસીધીકાજ. ૪૧ પુત્રીજમાત્રનેતેડી રાજાઆવીયોનીજઘેર, આરંભયજ્ઞતણો કર્યોવરીયામુનીબહુપેર. ૪૨ અશ્વનીકુમારનેભાગઆપ્યોચ્યવનઋષીએત્યાંહે, મારવાઆવ્યોઇંદ્રમુનીનેવજરગ્રહીકરમાંહે. ૪૩ હણવાકારણકર્યોહસ્તઉંચોથયોહાહાકાર, સ્થંભુસ્થંભબોલ્યામુનિસ્થંભીયોકરતેણીવાર. ૪૪ પીડાઘણીથઇ ઇંદ્રનેસ્તવીયાતદામુનિજન, કરોક્ષમામુજઅપરાધ મારોઅનુગ્રહસ્વામીન. ૪૫ મુનીયેકૃપાકરીઇંદ્રનેકહ્યુંઆજથીનીરધાર, અશ્વનીકુમારનેયજ્ઞકેરોભાગઆપોસાર. ૪૬ તેદિવસથી થયોચાલતોજેયજ્ઞકેરોભાગ, શિક્ષાકરીસુરપતીનેએવાચ્યવનઋષીમહાભાગ. ૪૭ આખ્યાનએમુનિચ્યવનનુંજેસુણેનરનેનાર, મહાપાપથીમુકાયતેપામેપદા

રથચાર. સુમંતકહેહોશતરૂઘનતેચ્યવનનુંઆવન, સુંદરસ્થળસોહામણુંઆશ્રમછેપાવન. ૪૯ વળણ. પાવનઆશ્રમમુનીતણો, ત્યાંઆવ્યાશતરૂઘનરે; ચ્યવનરૂષીનેપાએલાગ્યા, પામ્યાસહુદરશનરે. ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડે અશ્વમેધીકેસુમંતશતરૂઘનસંવાદેચ્યવનોપાખ્યાનેદ્વીચત્વારીશોઅધ્યાય. ૪૨

અધ્યાય ૪૩

રાગપરજ. ચ્યવનઋષીનેઆશ્રમખાવીઉતરીયોસહુસાથ, શતરૂઘનઆવીપાયેનમ્યાદીધીઆશિશત્યાંમુનીનાથ. ૧ પયોષણીમાંહેસ્નાનકરીમાગીમુનીવરનીઆજ્ઞાય, પછેત્યાંથકીઅશ્વતેઆગળચાલ્યોપુઠળવિરપળાય. ૨ તેઅશ્વઆવ્યોવાજીપુરમાંજ્યાંસુધરમીનામેભુપાળ, તેરાયરામનોભક્તહતોમાટેઆવીમલ્યોતતકાળ. ૩ તેણેસ્વાગતકીધિશતરૂઘનનીસંતોષ્યોસહુસાથ; ખાનપાનબહુવીધીનાંઆપીપાયેનમ્યોનરનાથ. ૪ તેણેસાતસેંહસ્તીભેટકર્યાસ્વેતકાંન્તીચંદ્રસમાન, એકસહસ્ત્રરથકંચનમણીમયઅશ્વસારથીવાન. ૫ વળીઅશ્વઉજ્વળદશસહસ્ત્રજઆપ્યાંવસ્ત્રભુષણભંડાર, તેએટલુઆપીનેસાથેચાલ્યોભુપતિતેણીવાર. ૬ ત્યાંથકીઆગળઅશ્વજચાલ્યોપુંઠળયોધપળાય, એટલેએકત્યાંપરવતદીઠોશીકહુતેનીશોભાય. ૭ સુવરણરજતમણીસ્ફાટીકનોમંડીતછેશતશંગ, જેમાંઘોષથાયઘણાપ્રવાહજળનાગુંજેશુકપીકભ્રંગ. ૮ અનેકવૃક્ષવિશાળવીરાજેવનસઘનચોપાસ, અપ્સરાસહિતદેવત્યાંઆવીકરતાવીવીધવીલાસ. ૯ પાસેગંગાનાતરંગઉછળેઉજ્વળકરપુરવંત, પ્રતીબિંબપડેમાંહેપરવતનુંતેનીરચનાથાયઅનંત. ૧૦ વળીચારેપાસેભોમરૂપાનીઝળકેતેજઅપાર, એવીશોભાજોઇશતરૂઘનપુછેસુમંતનેતેણીહાર. ૧૧ અરેમીત્રઆગીરીવીચીત્રછેએનોશોમહીમાય, એવાંવચનસુણીનેસુમતીબોલ્યોસાંભળોકહુઅભિપ્રાય. ૧૨ નીળગીરીએનુંનામજકહીયેસ્ફાટીકનોચોપાસ, શ્રીપુરૂષોત્તમસાક્ષાતસદાએમાંરહ્યાકરીનેવાસ. ૧૩ અહિસરવેદેવનીત્યેઆવેછેપુજવાશ્રીભગવાન, એપરવતનુંદરશનનવપામેજેહોયેઅધમઅગ્નવાન. ૧૪ જેવિષ્ણુભક્તીથીવીમુખહોયનિજધર્મેરહીતજેજન, નીલતેલઘ્રુતળાક્ષમધુકરેવીક્રયજેકંચન. ૧૫ મદપાનીનેપરત્રીયલંપટપરનિંદકમતવાદી, સજ્જનવંચકમધુરવસ્તુકરેભક્ષણુરસનાસ્વાદી. ૧૬ પમાડેદુખપતીસાધવીસ્ત્રીનેભુકન્યાવીક્રયકરતા, વીશ્વાસઘાતકરેપંકતીભેદગોદ્વીજનીવૃત્તીહરતા. ૧૭ ગ્રહણસંધીમાંભોજનમૈથુનક્ષોરકરાવેજેહ, એવાપાવીપ્રાણીનીળગીરીસ્વપનેનવદેખેતેહ. ૧૮ મહાપુણ્યવાનપ્રાણીતેપામેપરવતનુંદરશન, એપુરૂષોત્તમનુંક્ષેત્રજકહિયેમુકતીતણુંભોવન,ની ત્યેઆવતાસ્વરગનીવાશીકરવાપ્રભુઅરચન, ધુપદીપનૈવેદ્યઆરતીકરતાનીરમળમન. ૨૦ એપ્રભુનોમહાપ્રસાદમળેજનઅશનકરેજોકોય, તેપ્રાણીનિસ્ચેપા

રમપદપામેરૂપચતુરભુજહોય. ૨૧ સુમંતકહેસુણોશતરૂઘનએવોપ્રસાદનોમ
હીમાય, તેતણુદ્રષ્ટાંતકહુએકઇતીહાસનીકથાય. ૨૨ વળણ. કહુકથાએકઇતી
હાસની, તેસુણોશતરૂઘનરે; શેષકહેવાછાયણઋષીને, ગીરીમહીમાપાવનરે.
૨૩ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમતવાલ્મીકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેની
ળગીરીદર્શનેનામત્રેચત્વારીસોઅધ્યાય. ૪૩

અધ્યાય ૪૪

દોહા. વાછાયણનેશેષકહે, સુણીયેહોમુનીજન, શતરૂઘનનેસુમતીકહે,
ગીરીમહીમાપાવન. ૧ રાગબીલાવર. કંચનપુરએકનગ્રવિશાળ, રાજકરેર
ત્નગ્રીવભુપાળ; વીશાળાક્ષીએનુંરાણીનુંનામ, શોભેરૂપેજેવાંરતીનેકામ. ૧
તેપુરમાંનહીવ્યાધિનેરોગ, ઘણાદિનવીત્યાભોગવતાંભોગ; આવ્યોતેનેવૃદ્ધપણ
વૈરાગ, ઉતર્યોવિષેપરથીઅનુરાગ. ૨ રાણીશુંબોલ્યોતેરાયવચન,હવેભોગરૂચે
નહીમારેમન; આયુષવૃથાગયુંઆંપણુ, હવેસાધનકરીયેમોક્ષજતણુ. ૩ રાયરા
ણીએમકરેવીચાર, એટલેઆવ્યોએકતાપસદ્વાર; રાયેકર્યુંતેનુંપુજ, નકરજોડી
બોલ્યોતેશુવચન. ૪ મોક્ષપામવાનેમાહારાજ, કઇપાવનકરીતીરથબતાવોઆ
જ;ત્યારેતપસ્વીકહેસુણરાય, પૃથવીમાંતીરથઘણાંકહેવાય. ૫ પણનીળગીરી
પુરૂષોત્તમધામ,આપેધરમઅર્થમોક્ષનેકામ; ગંગાસાગરનોસંગમત્યાંહે, પાશેગ
ક્ષકીવીષ્ણુતેમાંહે. ૬ તેસ્વતસીદ્ધઅરચાભગવાન, બ્રહ્મપ્રતીષ્ટાતમુરતીજ્ઞાન;
જેશાલીગ્રામનીપુજાકરે,તેજનભવસાગરનેતરે. ૭ એનીળગીરીછેતેનીપાસ,
પામેમોક્ષકરેજેવાસ; એગીરીનોમહીમાછેઘણુ, સુણોદ્રષ્ટાંતકહુંતેતણુ. ૮ પુર
વેકીરાતપ્રથુકએનુંનામ, કરતોતેજીવહીંશાનુંકામ; એકશમેચઢયોગીરીનેશી
શ, વીષ્ણુપ્રશાદમળ્યોતેદીશ. ૯ ભક્ષણકરતાંછુટીદેહ, થયોચતુરભુજતતક્ષ
ણતેહ; બેશીવીમાનગયોઅપવર્ગ, દેવનાંદુંદભીવાગ્યાંસ્વર્ગ. ૧૦ તેમાટેત્યાં
જાઓભુપ, જુવોજઇપુરૂશોતમરૂપ; એવાંતાપશકેરાંસુણીવચન, રાણીશહી
તઆવ્યોરાજન. ૧૧ ગંડકીગંગામાંકર્યુંસ્નાન, પુજ્યામુનીવરકરીશનમાન;
પછીનીળગીરીચઢીયોભુપાળ, પ્રભુદરશનપામ્યાતતકાળ. ૧૨ વિષ્ણુનેવેદ્યનો
કીધોઅહાર, કુટુંબશહીતપામ્યોઉધ્ધાર; કહોશુમંતહોશતરૂઘન, એવોછેનીળ
ગિરિપાવન. દોહા પાવનછેપરવતસદા,જ્યાંપુરૂષોતમનોવાશ;પાપીદેખેનહી
કદા,પ્રાણીપુન્યપ્રકાંશ, શ્રોતાજનસર્વેસુણોકહુંએક એનોમર્મએનીળાચળવા
શીપ્રભુ, પુરૂષોતમપરીબ્રહ્મ.૧૫એપ્રભુપ્રીતેપધારીયા, દેશઉડીશામાંહે;ઇંદ્રદ્રુમ
નએકભુપતીલાવ્યાપ્રભુનેત્યાંહે. ૧૬ જગન્નાથજેનેકહે, નામશકળશંસાર
મહાપ્રશાદમાંભેદનહી, વરણાવરણવીચાર ૧૭ એનીળાચળવાસીપ્રભુ, જ
ગન્નાથજુગદીશ;દરશનકરતાંદુખટળે, પાપજાયતેદીશ. ૧૮ સુમંતેશતરૂઘનપ્ર

તેકથાકહીતેણીવારતેશુણીપછીઆગળચાલીયા, કરીપરવતનેનમસ્કાર. ૧૯ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેશરીપુરૂસોતમપ્રશાદમહીમાવર્ણનંના મચતુશ્ચત્વારીસોઽધ્યાય.

અધ્યાય ૪૫.

રાગઆશાવરી. નીળગિરીથીઅસ્વજચાલ્યોપુંઠળયોધપળાય, ચક્રાંકના મેનગ્રમાંઆવ્યોત્યાંછેસુધરમીરાય. ૧ દમનપુત્રતેરાયતણોતેણેબાંધ્યોયજ્ઞતોખા ૨, પછીતેનીસાથેઘણુયુદ્ધથયુંકહેતાંગ્રંથપામેવિસ્તાર. ૨ શતરૂઘનેતેરાયનેજી ત્યોછોડાવ્યોકેકાણ, નિજસૈન્યલેઇનૃપસાથેચાલ્યોઅશ્વરક્ષાનેજાણ. ૩ ત્યાંથ શ્રીતેજપુરમાંઆવ્યોયજ્ઞતુરીતતકાળ, મહારમ્યનગરછેકનકમણીમયસત્યવંત ભુપાળ. ૪ એકવિશાળમંદિરદેવીતણુંછેકામીજેનુંનામ, તેસરવકામનાપુરણ કરવારહીછેતેણેઠામ. ૫ રથભરાયનામેએપુરમાંકરતોપુરવેરાજ, તેનેસંતાનકાં ઇઉદૈથયુંનહિમાટેચિંતાકરેમહારાજ. ૬ ત્યારેએકસમેજાબાલીઋષિતેઆવ્યા રાયનેઘેર, આતીથ્યપુજનબહુવિધકીધુંકહીસઉદુખનીપેર. ૭ પછીજાબાલી ઋષિયેવિધિયુકતેકરીગૌપુજાવીત્યાંહે, ત્યારેસત્યવાનતેનેપુત્રથયોનૃપહરખ્યોઘ ણુમનમાંહે. ૮ તેપુત્રમહાધરમીષ્ટથયોલાગ્યોકરવાપુરનુંરાજ, વિષ્ણુભક્તિપ રાયણપોતેકરેપરમારથકાજ. ૯ તેપુરપાસેઅશ્વજઆવ્યોઅનુચરેદીઠોત્યાંહે, તેણેજાણકર્યુંજઇભુપતિનેત્યારેહરખ્યોઘણુમનમાંહે. ૧૦ પછીશતરૂઘનનીસા મેગયોતેસભાસહિતરાજન, સ્વાગતકરીનેતેડીલાવ્યાસઉનેકરાવ્યુંભોજન. ૧૧ તેરાયેસરવેઅરપણકીધુંરાજ્યદ્રવ્યભંડાર, પછીનિજસૈન્યાલેઇસાથેચાલ્યોરા ખવાયજ્ઞતોખાર. ૧૨ હવેત્યાંથકીઅશ્વતેઆગળચાલ્યોઆવ્યુંમહાએકવન, પ ણશ્રોતાજનસુણોએકચિતેત્યાંથયુંમોટુંવીઘન. ૧૩ છેરાવણનોસખાવિદ્યુતમા ળીનેઉગ્રદંતએનુંનામ, તેબન્યોવીરેજતાંહયદીઠોરહેતાતેણેઠામ. ૧૪ તેણેઓ ચીંતુઅંધકારકરીનેકીધુંહયનુંહરણ, તેઆકાશમારગલેઇનેચાલ્યોનાગણીભી તીમરણ. ૧૫ ત્યારેતેસમેહાહાકારજવરત્યોભયપામ્યાઘણુંમન, તેઅંધકારમાં કાંઇનવસુજેઅકળાયાસઉજન. ૧૬ પછીભરથપુત્રપુષ્કળજીતેણેમુકયુંરવીનું બાણ, ત્યારેથયોપ્રકાશટલ્યુંઆવર્ણઉદીપ્તદિશાનિરવાણ. ૧૭ ત્યારેકરવાલા ગ્યાશોધઅશ્વનીદીઠોજતાંઆકાશ, એવુંદેખીતદામારૂતસુતકાંઘેક્રોધકરીનેતાસ ૧૮ તેવિદ્યુતમાળીસાથેકીધુંહનુમંતેઘણુંયુદ્ધ, તોયેદુષ્ટનપરાજયપામ્યોપછીવિ ચારીબુદ્ધ. ૧૯ વામકરેકરીઝડપમારીઅશ્વઝાલ્યોકરીરીશ, દક્ષિણહસ્તેક્રોધક રીનેઉડાડયુંઅસુરનુશીશ. ૨૦ પછીપુષ્કળજીયેઉગ્રદંતનમાર્યોમુકિનેબાણ, બ ન્યોદુષ્ટનેહણીલાવ્યાયજ્ઞતણોકેકાણ ૨૧ દેવેપુષ્પનીવ્રષ્ટીકરીનેવખાણ્યાઘણુંતે ણીવાર, શત્રુસુદનમનઆનંદપામ્યાવરત્યોજયજયકાર. ૨૨ સોરઠા. વરત્યો

જયજયકાર, પછીઅશ્વત્યાંથીપાછોવલ્યોદક્ષિણપંથમોઝાર, ચાલ્યાજોદ્ધાસઉ મળી. ૨૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધી કેવિદયુતમાળીઉગ્રદંતયોર્મરણંનામપંચત્વારીંશોઅધ્યાય. ૪૫

અધ્યાય ૪૬.

રાગધન્યાશ્રી. દક્ષિણપંથેવળીયોતોખારજી, પુંડળચાલ્યુંસૈન્યઅપારજી; રક્ષાકરતામહાસુરવીરજી, અશ્વતેઆવ્યોરેવાનીતીરજી. ૧ ઢાળ. રેવાતણાઉપકંઠઉપરઆવ્યોયજ્ઞતોખાર, મહાદિવ્યવનરળીયામણુશોભાતણોનહિપાર. ૧ ત્યાંરમ્યઆશ્રમછેઘણાંમુનિવૃંદકામોઠામ, તેમધ્યઆશ્રમએકતેમોટોદીઠીયેઅભીરામ. ૩ શતરૂઘનને વળીસુમંતને પુછયુંતેણીવાર, અરેવીરકહોકોણમુનિ મોટારહેઆણેઠાર. ૪ સુમતીકહેહો શતરૂઘનમનશીળ મુનિમહાનંત, આરણ્યમુનિજ્ઞાનીમહાવીતભક્તિવંત. ૫ એવુંસુણીતદાશતરૂઘનેકર્યોતેવનમાંવિશ્રામ, ત્યાંસૈન્યસરવેઉતારયુંશંકરીત્રઠઅભીરામ.૬ પછેરાજમંડળલેઇનેચાલીયાશતરૂઘન, આરણ્યનેઆશ્રમઆવ્યાકરવામુનિદરશન. ૭ સહુરાયનમીયામુનિનેત્યારેકર્યોઘણોસતકાર, પછેમધુરવચનેમાનદેઇબેસાડીયાતેણીવાર. ૮ ત્યારેવિપ્રવરકહેઅરેવીરોકોણછોતમોઆજ, શેઅરથેતમોનીકળ્યાતેકહોમુનેમહારાજ. ૯ શતરૂઘનેવૃત્તાંતસરવેયજ્ઞકેરૂંજેહ, આરણ્યમુનિનેસરવસુણતાંકહ્યુંમાંડીતેહ. ૧૦ તેસુણીહશાઆરણ્યમુનિવળીથયાગદગદપ્રેમ, પછેશતરૂઘનશુબોલીયામુનિવચનમંગળક્ષેમ. ૧૧ અરેશતરૂઘનસાવધાનથઇનેસુણોકહુંતેઆંહેલોમસમુનિઆવ્યાતાપુરવેમારાઆશ્રમમાંહે. ૧૨આતીથ્યપુજનમેંકરયુંબેસાડીયાઆસન, પછેવિનયકરીલોમશપ્રતિમેપુછયુંપ્રશ્નવચન. ૧૩ મહારાજમૃત્યુલોકમાંધરીજન્મમનુષ્યદેહ, કલ્યાણકેમથાયેજીવનુંમુનેકહોકારણતેહ. ૧૪ લોમશમુનિતવબોલીયામુજસાથમધુરવચન, ભગવાનનીભક્તિવીનાનથીબીજુંસાધનઅન્ય.૧૫ જેપુરણબ્રહ્મઅખંડવ્યાપકઅંતરજામીરામ, નિયંતામાયાતણાભક્તનાપુરણકામ. ૧૬ ઉદભવસ્થિતિલયશ્રષ્ટીનાજીવનાજીવનપ્રાણ, ઇશ્વરતણાઇશ્વરછોવેદજેનીરવાણ. ૧૭ જેબ્રહ્માદીદેવનાસ્વામીકોટીબ્રહ્માંડનારાય, જેનીકટાક્ષેકાળકંપેલોકપતીસમુદાય. ૧૮ એવાપ્રભુનેશેવીયેનીત્યસ્મરણકરીનામ, ચરીત્રસુણીયેગાનકરીયેઅરપીયેમનકામ. ૧૯ ભજીયેસદાભગવાનને આશકતીયેઅનુદીન, નીત્યધ્યાનધરીયેહરીતણુંઅરપીયેતનમનધન. ૨૦એકાંતભકિતથકીજેવાહરીથાયપ્રસનએસમાનથાયેલાભએવું નથીસાધનઅન્ય. ૨૧ સર્વત્રવ્યાપકછે પ્રભુચરઅચરમાંનીરધાર, તોયભકતઅરથેધરમસ્થાપન ધરેછેઅવતાર. ૨૨જુગેજુગમાંજન્મહરીનાચરીત્રનીરમળકર્મ,તેશ્રવણકીરતનથકીપ્રાણીથાયેપાવનપર્મ. ૨૩ હવડાંતેપ્રગટચાછેપ્રભુશ્રીરામપુરણબ્રહ્મ, સા

ક્ષાતલક્ષ્મીસહીતપોતેનજાણેકોમર્મ. ૨૪ ઘણાદુષ્ટપ્રગટયાપૃથ્વીમાંપીડપામ્યા
ભ્રાણદેવ, તેણેધરમનુંછેદનકર્યુંઘણુંપાપપ્રગટયુંએવ. ૨૫ ત્યારેઅવતર્યાપોતેભુ
હરવાતેભુમીભાર, કાકુસ્થકુળમાંરાયદશરથઅયોદ્ધાપુરસાર.૨૬માતાકૌશલ્યાથ
કીથયાપ્રગટપોતેરામ, સુમીત્રાથીથયાલક્ષ્મણશેષપુરણકામ.૨૭કેકૈથકીબેવિર
પ્રગટયાભરથશતરૂઘ્નન, એમપુત્રચારેપ્રગટીયાચતુર્વ્યુહપાવન.૨૮તેણેબાળલી
લાબહુકરીપછેથયાતરૂણકીશોર, ઉપવીતપહેર્યાંભણ્યાવિધાચતુરનાચીતચોર.
૨૯ પછેવિશ્વામિત્રનીયજ્ઞરક્ષામરીજુગજીવન, લોમશકેહેઆરણ્યમુનિતેકથાક
હુપાવન. ૩૦ વળણ. પાવનરામચરિત્રસરવે, કહુસંક્ષેપેસમુદાયરે; આરણ્ય
મુનિકહેશતરૂઘ્નને, સુણેછેસરવસભાયરે. ૩૧ ઇતિશ્રી રામચરિત્રેઉત્તરકાંડે
અશ્વમેધીકેશતરૂઘ્નારણ્યસંવાદે લોમશકતરામાયણેષટચત્વારીશોધ્યાય. ૪૬

અધ્યાય. ૪૭

રાગધન્યાશ્રી. ઋષીવાત્સાયણનેકહેછેશેષજી, લોમસબોલ્યાસુણોહોમુને
શજી; વિશ્વામીત્રેજાચ્યારઘુરાયજી, યક્ષતણીકરવારક્ષાયજી.૧ ઢાળ રક્ષાકરવા
યજ્ઞનીચાલ્યારામલક્ષ્મણવીર, કરશરઅમોધનીખંડકટી કોડંડધરણધીર.
૨ ત્યાંમાર્યા સુબાહુતાડીકાકરીયજ્ઞનીરક્ષાય, પછીરામલક્ષ્મણસહીતકૌશી
કજનકપુરમાંજાય. ૩ શિવતણું ત્ર્યંબકતોડયું રામેસ્વયંવરમાંહે, તેલક્ષ્મી
શીતાજનકપુત્રીવર્યાંપોતેતાંહે, ૪ પંદરવરસનારામજીખટવરસનાંશીતાય,તે
સમેપરણીઆવીયાપુરઅયોદ્ધારઘુરાય. ૫ પછેવરશદ્ધાદસકરીલીલાશ્રીસહીત
ભગવાન, ત્યારેઅપરમાતેમાગ્યુરાયનીપાસવચન. ૬ તેપિતુવચનપાળવામાટે
ચાલ્યાપુરણકામ, શીતાલક્ષ્મણસંગલેઇનેવશ્યાવનમાંરામ. ૭ વરસચતુર
દશવનરહેવા પણકર્યુંતેદીશ, ત્યારેઅષ્ટાદશવરસનાશીતારામસતાવીસ. ૮
દ્વાદસવરસપુરણથતાં આવ્યાંપંચવટીમોઝાર, તેરમેવરસેસુર્પનખાનેવિરૂપક
રીનીરધાર ૯ મારીચનેમ્રગકરીરાવણઆવીયોતેઠામ, તેમાયામ્રગનેહણ્યોપો
તે રામપુરણકામ. ૧૦ માઘમાસેકૃષ્ણઅષ્ટમી સુરજઆવ્યોશીશ, શ્રીજાન
કીનુંહરણકીધુંરાવણેતેદીશ. ૧૧ મારગેજાતાંજટાયુયુદ્ધકર્યુંરાવણસાથ, તેનેહ
ણીસીતાલેઇપુરમાંગયોલંકાનાથ. ૧૨ પછીરામલક્ષ્મણશોધકરતાઆવીયાર
શીમુખ, ત્યાંવળીવાન્નરમારીયોસુગ્રીવનેઆપ્યુસુખ. ૧૩ રાજસોંપ્યુંસુગ્રીવ
નેરહ્યાકેટલાદીનત્યાંહે, પછેસુધીલેવામોકલ્યાબળીયાકપીભુમાંહે. ૧૪ માર્ગ
શીરસુદીદસમીયેમળ્યાસંપાતીહનુમંત, એકાદશીયેસમુદ્રઓળંગ્યોમારૂતસુ
તબળવંત. ૧૫ તેરાત્રીયેસોધ્યુંનગરનવજડીજનકનીબાળ, પછીઅસોકવન
માંઆવીયાદ્વાદશીપ્રાતઃકાળ. ૧૬ મુદ્રિકાઆપીરામનીકહ્યોસીતાનેસંદેહ,અ
શોકવનઉજાડીયુહણ્યાઅસુરમહાબળવેશ.૧૭ અક્ષેકુમારનેમારીયોઆવ્યો

ઇંદ્રજીતબળવંત, ચતુર્દશીયેબાંધીયાબ્રહ્મપાસથીહનુમંત. ૧૭ પુનમેલંકાપ્ર જાળીફરીકુદ્યાપવનકુમાર, માર્ગશીરકૃષ્ણપ્રતિપદાદીનઆવ્યાસાગરપાર. ૧૯ મધુવનઉજાડયુંષષ્ટીએમળ્યાસપ્તમીશ્રીરામ, વૃત્તાંતસહુમાંડીકહ્યુંકપીયેકર્યું જેકામ.૨૦પ્રયાણકીધુંનવમીયેકપીસૈન્યશુરઘુવીર,તેસાતદિવસેઆવીયાશ્રીરામસાગરતીર.૨૧ વિશ્રામકરીનેત્યાંરહ્યાકપીસૈન્યઠામોઠામ, પૌષશુદચતુરથીને દીનમળ્યાવિભીષણનેરામ ૨૨ યુકતીબતાવીરામનેઉતરવાસિંધુપાર;આસન વાળીચારદીનત્યાંબેઠાજુગદાધાર. ૨૩ પછેનવમીએમળયોજળનીધીતેણેપુજ્યાશ્રીરઘુનાથ;શુદદશમીયેબાંધવામાંડીપાજ્યમળીકપીસાથ.૨૪ત્રયોદશીએ પુરણથઇકુચકર્યુંશ્રીરઘુરાય, ચતુર્દશીએચાલીયાઆવ્યાસુવેલદ્વિતીયાય.૨૫વીશ્રામકરીનેત્યાંરહ્યાસૈન્યસહીતરણધીર અષ્ટમીનેદીનઆવીયાજે શુકશારણબેવીર. ૨૬પછીપૌષવદદ્વાદશીનોદીનથયોજેણીવાર;હાજરીલીધીકપીદળનીપોતેસુરજકુમાર.૨૭ત્રયોદશીથીત્રણદિનકરીરાવણેસિદ્ધસૈન્યાયમાઘશુદપ્રતિપ્રદા અંગદવષ્ટીકરવાજાય.૨૮પછીબીજથીઅષ્ટમીલગીવઢયાવાનરરાક્ષસગર્વેનાગ પાસેનવમીયેઇંદ્રજીતેબાંધ્યાસર્વ.૨૯ત્યારેગરૂડઆવ્યાદશમિયેથયાંમુકતબંધન શુર, એકાદશિએયુદ્ધકર્યુંજેમધુકેતુઅસુર. ૩૦ દ્વાદશીયેમુરછિતકર્યારાક્ષસેસહુનેત્યાંહે, ત્રયોદશીસાવધાનથઇયુદ્ધકર્યુંમાંહે. ૩૧ચતુર્દશિથિપ્રતિપદાલગીથયુ યુદ્ધમહાઘોર, પછિનિળકપિયેમારિયોજેધુમ્રકેતનજોર. ૩૨ બીજથીતેચતુરથી લગીથયોરામરાવણસંગ્રામ, રાવણપરાભવપામીયોતેનાઠોમુકીમામ.૩૩ પછેકુંભકરણનેઉઠાડયોતેઆવીયોરણમાંહે, ચતુર્દશિલગીયુદ્ધકર્યુંપછીરામેમાર્યોત્યાંહે.૩૪ અમાસેપામ્યોશોકરાવણબંધરહ્યુંતવયુદ્ધ,ફાલ્ગુણસુદપ્રતિપદાએચઢયો ઇંદ્રજીતવિરૂધ. ૩૫ તેચતુરથિલગીવઢયોવળતાઆવ્યારાક્ષસપંચ, તેપુનમસુધીયુદ્ધકરી પછીમરણપામ્યાસંચ.૩૬ફાગણવદિપ્રતિપદાયેઇંદ્રજીતેકર્યોસંગ્રામ, શહુસૈન્યનેઘાયલકર્યુંતેણેજીતીયાશ્રીરામ. ૩૭ઔાષધિકરતાંપાંચદિનવિત્યારહ્યું યુદ્ધબંધ,પછેલક્ષ્મણેઇંદ્રજીતસાથેકર્યોમોટોદ્વંદ. ૩૮અષ્ટમિશીત્રયોદશીલગીતેવઢયાકરિનેરિસ,લક્ષમણેમાર્યોઇંદ્રજીતદુખીયોથયોદશશીશ,૩૯સહગવનકરીયુ સુલોચનાપડયોતેદીવસસંગ્રામ,પછીરાવણચઢીયોયુદ્ધકરવાઉભાસનમુખરામ ૪૦ચૈત્રશુધીઅષ્ટમીલગીયુદ્ધકર્યૂં મહારણરંગ;પછીનવમીયેરાવણેમારીશકિત લક્ષમણઅંગ.૪૧દશમીયેલાવ્યાદ્રોણાચળહનુમંતજીતેણીવાર, રહ્યુંબંધયુદ્ધતે દિવસઉઠયાસુમિત્રનિરધાર.૪૨ એકાદશિયેમોકલ્યોમાતલીઇંદ્રેત્યાંહે, રથરાખીનમિયોચરણબેઠારઘુપતિતેમાંહે.૪૩પછીદશાનનસાથેકર્યોપ્રભુએમહાસંગ્રામ, ચૈત્રવદીચાૈદશેમાર્યોરાવણનેશ્રીરામ. ૪૪ પુષ્પવૃષ્ટિકરીદેવેથયોજયજયકાર, એમવિજયપામ્યાહણીનેપાૈલસ્તનોપરિવાર. ૪૫ મહાશુદીદ્વિતિયાનેદીનેક

ચૈ યુદ્ધઆરંભત્યાંહે, તેચૈત્રવદીચઉદશેપુરણસત્યાશિનિદમાંહે. ૪૬ તેમાંહેપં દરદિવસપડીયાશોકમાટેજેહ, બોહેતેરદિવસખરેખરૂ યુદ્ધ થયુનિશ્ચેએહ. ૪૭ હવેચૈત્રેકરીઅમાસેકર્યોરાવણનેસંસ્કાર, તેનિદાહક્રિયાઉત્તરક્રિયાતેકરાવીજુ ગદાધાર. ૪૮ વૈશાખસુદિદ્વિતિયાદિનેવિભિષણનેઆપ્યુરાજ, અક્ષેતૃતિયાજા નકિનેમળ્યાશ્રિમહારજ. ૪૯ ચતુરથિએચઢયા પ્રભુબેઠાતેપુષ્પવિમાન, સિ તાલક્ષ્મણકપિદળવિભિષણસહિતભગવાન. ૫૦ ભારદ્વાજને આશ્રમરહ્યા પં ચમીપુરણકામ,ષષ્ટીએનંદીગ્રામમાંભરથનેમળીયારામ.૫૧સપ્તમીઆવ્યાઅ વધપુરમાંરામબેઠારાજ,વરસચતુર્દશથયાપુરણ સિધ્યાંસરવેકાજ.૫૨જ્યારેરાવ ણેહરણકર્યુંતદારહયોસીતારામવિયોગ, તેચઉદમાસનેદિનએકાદશથયાફરીસં જોગ.૫૩તેત્રિસવરસનાંજાનકીબહેતાળીસવરશેરામ, ત્યારેઅવધપુરમાંરાજકર વાબેઠાપુરણકામ.૫૪વરસએકાદશસહસ્ત્રસુધીરાજકરૂ મહાભાગ,એકરજનાદુ રવચનથીકર્યોજાનકીનોત્યાગ. ૫૫ પછીઅગસ્તનાઉપદેશથીકર્યોયજ્ઞશ્રીરઘુ- નાથ,એમરામચરિત્રકહ્યાંસઉલોમશેમારીસાથ. ૫૬ એગાતાંસુણતાશિખતાંમ હાપતિતપાવનથાય, કરેકૃપાશ્રીરઘુવીરઅંતેચરણશરણપરાય; ૫૭લોમશેરા- માયણકહીએવિશદપુનિતચરિત્ર, તેશતરૂઘન મેંકહ્યુંતમનેરશિકપુન્યપવિત્ર. ૫૮ મેંમળવામાટેરામનેરાખ્યુછેઆતન,કઇફેરાવાળ્યોકાળપાછોકરૂંનિતભજન ૫૯ હવેઅવધપુરમાંજઇશિહું કરવાપ્રભુદરશન, રઘુપતિસાન્નિધ્યનિશચેહવેમુ કીશ મારૂતન ૬૦ એમશતરૂઘનનેકહીકથાઆરણ્યમુનિયેત્યાંહે, તેસુણીનેઆ શ્ચર્યપામ્યાહરખિયામનમાહે. ૬૧ હવેશ્રોતાજનસહુસાંભળોરઘુપતિચરિત્ર અ પાર,ધરમસ્થાપનભક્તકારણજુગોજુગઅવતાર. ૬૨ માટેસંદેહકોકરશોનહિ શ્રોતાવિવેકીજન,ભાવેકરીનેરામનાગુણસુણીધરજોમન. ૬૩ આટલાગુણછેરામ નાકેમાપસંખ્યાજેહ,તેઅલ્પબુદ્ધિજાણવા જેધરેમનસંદેહ. ૬૪ ભુમિરજકણ ગગનતારામેઘબિંદુપ્રમાણ, બુધવાનતેગણનાકરેહરિગુણઅપરમીતજાણ. ૬૫ તેમાટેજનઆળસતજીકરોહરિકથામૃતપાન, ત્રયતાપવામેઅભય પામેમળેશ્રી ભગવાન. ૬૬ ઇતિશ્રીપદ્મપુરાણમાંપાતાળખંડકહેવાય, રામાઅશ્વમેધમાંવ રણવ્યાછત્રીસમોઅધ્યાય. ૬૭ વાત્સાયણમુનિપ્રતેકહ્યુંશેષેકરીવિસ્તાર, તેશ તરૂઘનનેનિ વેહ્યુંઆરણ્યમુનિસાર. ૬૮ વળણ. અરણ્યમુનિએશતરૂઘનને, ક હ્યુંરામચરિત્રરે; કહે દાસ ગિરિધર જે સુણેભાવે, તેપ્રાણીથાયપવિત્રરે. ૬૯ ઇ તિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડે અશ્વમેધીકેશતરૂઘ્નારન્યાસંવાદેલોમસકૃતરામાયણે સપ્તચત્વારીંશોઽધ્યાય. ૪૭

અધ્યાય ૪૮.

રાગમેવાડો.શ્રીરામચરિત્રસુણીનેશતરૂઘનમનમાંથયાછેપ્રસન્નજી,આરણ્ય

મુનિપછીત્યાંથકીચાલ્યાકરવારામદરશનજી. ૧ અવધપુરીમાંઆવ્યાતતક્ષણ સરજ્યુગંગાનેતીરજી. યજ્ઞમંડપ માંદિક્ષાલેઇનેજ્યાંબેઠાશ્રીરઘુવીર. ૨ મુનિવરનેજોઇરઘુપતીઉઠયાસભાસહિતતેણીવારજી, ઉત્તમઆસનપરબેસાડયાપુજન કીધુઅપારજી. ૩ અહોભાગ્યમોટુંઆજમુજનેમળિયામાનુભાવજી,મુજનેપાવનકીધોમુનિવરેબોલ્યાજાનકીનાવજી. ૪ જેમોટાપુરૂષજગતમાંવિચરેલોકનુકરવાકલ્યાણજી,ઇચ્છારહિતઉપકારજકરતાસ્વારથનહિનિરવાણજી. ૫ તીરથમાંસ્નાનકરેપ્રાણીસઉપાપમુકીનેજાયજી, પછીસંતચરણનાસ્પર્શેથકીતીરથપાવનથાયજી. ૬ એવાપુરૂષનોસંગકરેક્ષણુતેજનથાયેઅભંગજી, અપવર્ગસ્વર્ગનહિતેતુળનાયેજેસુખલવસતસંગજી. ૭ એમશ્રીપતિબોલ્યાશ્રીમુખવાયકસુણતાંસર્વસભાયજી, વારંવારવખાણેમુનિબ્રાહ્મણ્યદેવરઘુરાયજી.૮ પછીઆરણ્યમુનિયેરામચંદ્રનુધરવામાંયુંધ્યાનજી,એકદ્રષ્ટેકરીઅંગનુંરૂપસુધારસપાનજી.૯ ઘનશ્યામતનમનમોહનછબીવારૂકોટીકકામજી,ચ્યારૂચરણતલકજસકોમળનખમણીતેજનુંધામજી. ૧૦ કળશછત્રધ્વજઅંકુશઆદેરેખાઅષ્ટાદશસારજી, ત્રીવિધિતાપપામજટાળેશરણાંગતઆધારજી. ૧૧ જાન્હુજઘાંસકુમારકટીયેપીતાંબરપરીધાનજી, કટીમૃગશૃંગમેખળામણીમયનાભીગંભીરગુણવાનજી. ૧૨ ઉદઉદારવિરાજેત્રીવલીઉન્નતહૃદયવિશાળજી, ઉતરીસ્નનેબ્રહ્મસુત્રમણીમુક્તાફળનીમાળજી.૧૩ સ્કંધપુષ્ટભુજકરીકરકોમળઆજાનબાહુવિરાજેજી,કડાંસાંકળાંઅંગદમુદ્રીકાપુનરભવવીધુલાજેજી. ૧૪ કંબુકંઠઉન્હતત્રીરેખાચ્યારૂચીબુકસુદેશજી, અધરબિંબરદપદીકપક્તીસમમધુરહાસ્યકુડીકેશજી. ૧૫ગળસ્થળશુભતીક્ષણનાશારાજીવનેત્રવિશાળજી, અણીઆળાંઆકરણલગીમાંહેકપારંગકરૂણાળજી.૧૬ વંકભ્રગુટીકોદંડશીજાણોકત્તાંતનેકંપાવેજી,કેસરીતીલકલેલાટકુમકુમઅક્ષતમધ્યસોહાવેજી. ૧૭ મકરાકતકુંડળકાનેપ્રતિબીંબપડેછેગાલજી,સુધાસરોવરમાંરમતાંમાનુમદનમથનાંબાળજી. ૧૮ અતીસકુમારઅસીતકચ્છવાલ્યોઆંબોડોશીરકેશજી, તેપરઝળકેમુગટમણીમયજેમઘદિનેશજી. ૧૯ મુનિમંટળવેષ્ટીબેઠામગચરમાસનભગવાંનજી,નખશીખછબીઆરણ્યમુનિયેકર્યુંરામનુધ્યાનજી.૨૦પછીનેત્રદ્વારેકરીનેઉતાર્યાંરૂદેમાંહેરઘુવીરજી,ચારઘડીકાસ્થિરથઇકરીયારાખીમનમાંધીરજી. ૨૧ પછીબ્રહ્મરંધ્રફાટયુંમુનિવરનુનિકલ્યુંતેજઅપારજી;શ્રીરામચંદ્રનામુખમાંપ્રવેશુ,વરત્યોજયજયકારજી.૨૨ સાયુજ્યમુક્તિપામ્યામુનિવરસરવેજોતાંજાણજી,આરણ્યઋષિયેએણીપેરેતજીયારમનીસાનિધ્યપ્રાણજી.૨૩ તેસમેદેવનાંદુંદભીવાગ્યાંપુષ્પનીથઇવરષાયજી,સરવમુનીયેઆશીશદીધીપ્રસન્નથયારઘુરાયજી.૨૪એમઆરણ્યમુનિવરમુક્તિપામ્યાકૃપાકરીશ્રીરામજી,એકથાસુણેતેજનપામેધરમઅર્થમોક્ષનેકામજી.૨૫ શેષનાગકહેમુનિવાત્સા

ચણએબાદેવમોરારજી, હવેયજ્ઞતણોતુરીઆગળચાલ્યોતેનોકહુંવીસ્તારજી. ૨૬ વળણ. વિસ્તારકહુંતેમુનિઆશ્રમથી, કયાંગયોયજ્ઞતણો તુરી; સઉશ્રોતાજન સાવધાનથઈ, એકવારબોલોશ્રીહરી. ૨૭ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમત વાલ્મિકી નાટકધરાયાંઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેશ્રીરાકેમચંદ્રધ્યાનાતઆરણ્યરૂષીમોક્ષોનામ અષ્ટચત્વારીંશોઽધ્યાય. ૪૮

અધ્યાય ૪૯

દોહા. આરણ્યતણાઆશ્રમથકી, ચાલ્યોયજ્ઞતોખાર; શતરૂઘનઆદેસહુ. પુંઠળયોધઅપાર. રાગમારૂ. પુંઠેઅગણીતયોદ્ધાવીર, ચાલ્યોજાયરેવાજીનીતી ર; એટલેદ્રહઆવ્યોએક, અતિઉંડોનેજળછેવિશેક. ૨ તેરેવાનાદ્રહમોઝાર; પ્રવેશોતેમાંયજ્ઞતોખાર; થયોગુપ્તદેખાયનત્યાંહે, હાહાકારથયોસૈન્યમાંહે. ૩ શ તરૂસુદનેજાણીવાત, ત્યારેપામ્યાઘણુપરિતાપ; ચિંતાતુરથઇનેજાણ, કહેવાલા ગ્યોતેસહુનેવાણ. ૪ ભાઇયોહવેકરીશુંકેમ, કરોક્ષેપજડેહયજેમ; કહ્યુંએમજયા રેશત્રુઘન, ત્યારેસુમંતબોલ્યોવચન. ૫ ગયોઅશ્વરેવાજળમાંહે, બીજાથીન વઅવાયઆંહે. જળમાંપેસવાનીગતિઆજ, ત્રણજણનેછેમહારાજ. ૬ એક મોબીજાહનુમંત, ત્રીજેપુષ્પકળમહાબુધવંત; સુણીમંત્રીનાવચનગંભીર, થ યાતત્પરત્રણેવીર. ૭ સૈન્યસકળરહ્યુંછેબહાર, ત્રણેપેઠાતેદ્રહમોઝાર; જ્યારેઉં ડાગયાજળમાંહે, દીઠુંપુરએકરમણીકત્યાંહે. ૮ તેનીમધ્યેછેકંચનમહેલ, શો ભાસ્વરગતણીત્યાંસહેલ; તેનીશીવર્ણવુશોભાય, જોતાંરચનાભુલેબ્રહ્માય. ૯ મ ણીસ્થંભઘણાતેમાંહે, અશ્વબાંધેલોદીઠોત્યાંહે; મહેલમાંમણીપર્યંકસાર, તેઉ પરબેઠીએકનાર. ૧૦ છત્રચામરવીંજનથાય, ઘણીકિંકરીકરતીસેવાય; શતરૂ ઘનપુષ્કળનેમારૂતી, ત્રણવીરેદીઠીતેસતી. ૧૧ જોઇ વીસ્મેપામ્યા તેણીવાર, કર્યોછેદેવીનેનમસ્કાર; તેછેરૂદ્રદેહાસાક્ષાત, ત્રણવીરનેપુછીવાત. ૧૨ કહોભાઇ તમારૂશુંનામ, કેમઆવ્યાતમોઆઠામ; ત્યારેમારૂતીચેતેસ્થાન, કહ્યુંયજ્ઞતણુ વરતમાન. ૧૩ તેસુણીનેદેવીતતકાળ, ઘણુપસ્તાવાલાગીબાળ; અરેદુભ્યામેં મોટાસાધ, કર્યોરામતણો અપરાધ. ૧૪ અમોઅશ્વબાંધ્યોછેએહ, લેઇજાઓ સુખેથીતેહ; એવુંકહીનેઆપ્યુએકઅસ્ત્ર, મહાઅમોઘતિક્ષણશસ્ત્ર. ૧૫ વૈરી વિદારણતેનુનામ, શતરૂઘનનેઆપ્યુંતેઠામ; પછી બોલીતેદેવીવચન, સુણસ- ભરથશતરૂઘન. ૧૬ આગળમણીભુપસાથયુદ્ધ, ત્યાંથશેમહામોટોવિરોધ. ૧૭ તેસમેમુકજ્યોઅસ્ત્રસાર, વીજયપામશોએકજવાર; મંત્રયુક્તિબતાવી સમસ્ત, ભરથાનુજેગ્રહ્યુતેહસ્ત. ૧૮ માગીદેવીતણીઆજ્ઞાય, અશ્વછોડીનેવીરપળાય; રેવાજળથીતેનિકળ્યાબહાર, ત્યારેવરત્યોજયજયકાર. ૧૯ મળ્યાસૈન્યનેશત્રુઘ ન, થયો હરખતેસહુનેમન ૨૦ વળણ. હરખવાધ્યોસહુવીરને, ચાલ્યાકરતા

જયજયકારરે; એકદેવપુરનામેનગ્રમાં; પછીઆવ્યોયજ્ઞનોખારરે. ૨૧ ઇતિશ્રી રામચરિત્રે ઉતરકાંડે અશ્વમેધીકેરેવાયજ્ઞયાઅશ્વપ્રાપ્તીનાનએકોનપંચશત્ત મોઅધ્યાય. ૪૯.

અધ્યાય ૫૦.

રાગસારંગ. હવેચક્ષુશ્રવાકહેસુણોમુનીવરવાત્સાયણમતીધીર, તેદેવરાજપુરકેરીરચનાશોભાત્રણીગંભીર. ૧ મણીહેમતણામંદીરછેસર્વેસ્ફટીકરતન જડાવ, ગગનચુંબીનઅતીઉંચાદીસેશીખરેકળસધ્વજાવ. ૨ બત્રીસલક્ષણા પુરૂશશકળછેઘેરઘેરપદ્મનીનાર, પતીવૃતાપણુપાળેત્રીયાસહુએકપત્નીનરસા ર. ૩ પદ્મરાગમણીકેરીભુમીસ્ફટીકછેતેમાંહે, તેણેકરીપક્ષશુકલકૃષ્ણનોભેદ જણાયનત્યાંહે. ૪ તેપુરજોઇનેમોહપામેછેદેવતાઇછેવાશ,મહાપુન્યવાનપ્રાણીનોથાયેપુરમાંજન્મનીવાસ. ૫ હવેવીરમણીરાજાતેસુધરમેરાજકરેછેત્યાંહે, સાક્ષાતશ્રીમહાદેવરહ્યાછેવશથઇનેઘરમાંહે. ૬ વળીચારપુત્રછેબળીયારાયનેધનુરવિદ્યાનાધીર, તેરૂકમાંગદનેશુભાંગદનાંમેપ્રભુધનેસીધવીર. ૭ તેચારમધેરૂકમાંગદમોટોકામરૂપકહેવાય;તેશુંદરીયોને સંગલેઇને નીકળ્યોવનક્રીડાય. ૮ તેવનસઘનફળફુલ યુક્તછેબોલે કારંડવમોર; કોકીલહંસપારાવતપોપટમેનાં બપૈયાચકોર. ૯ ખટરીતુવાસકરીનેસદારહિયાલેત્રીવીધીસમીરસઘનકુંજ્ય માંકામનિયોસુક્રીડાકરતોવીર.૧૦ નૃત્યગાંનકરીરીઝવેરંભાથઇરહ્યાછેથૈઇકાર તેવનમાંશ્રીરામચંદ્રનોઆવ્યો યજ્ઞતોખાર. ૧૧ તેદીઠોપ્રીયાયેપતીનેકહ્યુંજતુવોઅશ્વઅનોપમરંગ; પછેપત્રવાંચીરૂકમાંગદેઝાલ્યોપામીહરખઉમંગ ૧૨ વાજીત્રવાજતેપુરમાં આવ્યોકહિપીતાનેવાત, ત્યારેભુપેતેહય બંધાવ્યોતતક્ષણ જાણીશંભુનોપ્રતાપ. ૧૩ ત્યારે શીવે કહ્યુંઓ ભુપતિ એહયબાંધવોનઘટેઆજ, જેપુરણબ્રહ્મપુરૂષોતમકહીયેશ્રીરામચંદ્રમહારાજ. ૧૪ તેપ્રભુકેરોયજ્ઞતુરીનરપઆપીનેલાગોપાય, હુંજેનુધ્યાનધરૂછુંનિત્યેતેછેએરઘુરાય. ૧૫ એવાંવચનસુણીતેસદાસીવકેરાંબોલ્યોભુપતિવાણ, પુરૂષારથશું મારૂંજોઆપુપાછોયજ્ઞકેકાણ. ૧૬ પ્રજાપાળવીપુત્રસમીગૌબ્રાહ્મણરક્ષાધર્મ, રણમાંસનમુખયુદ્ધજકરવું એક્ષત્રીનોધર્મ. ૧૭ માટેકાયરથઇહવેનવમુકુંયજ્ઞતણોહયઆજ, વળીતમસરખાસ્વામીશીરમારેચીંતાશીમહારાજ. ૧૮ એવાં વચનસુણીતેવીરમણીનાંપ્રશનથયામહાદેવ, ભોળાનાથનીજભકતનીસાથેબોલ્યાવચન તતખેવ ૧૯ અરેભુપહવેઅસ્વનઆપીશકરજઇનેસંગ્રામ. તુનેરઘુપતીનાંદરસનકરાવુ તોશંકરમારૂનામ. ૨૦ એમપુંઠથાબડી આજ્ઞાઆપીભુપનેશ્રીભગવાન, ત્યારે ચાતુરંગદળસીદ્ધકરીરાયેવજડાવ્યાંનિશાન. ૨૧ હવેઅશ્વહર્યોતેરક્ષકેકીધું શતરૂધ્નનેજાણ, ત્યારેભરથાનુજનેક્રોધચઢયોઅલ્યાકોણેહર્યોકેકાણ ૨૨ સા

ચીંત્વાતકહીનહીકોણેચીંતાતુરથયામન, એટલેઅકસ્માતત્યાંઆવ્યાનારદબ્રહ્માતન, ૨૩ ત્યારેશતરૂઘનેપુજાકરી પુછયુકહોમુજનેમુનીરાય; આઅશ્વનુહરણુકરયુંહશેકોણેમુજનેચીંતાથાય. ૨૪ ત્યારેનારદકહેસુણુદશરથનંદનદેવરાજપુરગામ, પુર્વેદેવેવશાવ્યુંએ પુરવીરમણીનૃપનામ. ૨૫ તેરાયશીવનોપરમભકતછેવશકરીયામહાદેવ, તેણેપોતાનામંદીરમાંરાખ્યાકરતોનીત્યેશેવ.૨૬ વળીચારપુત્રએભુપતીનેતેમાંરૂકમાંગદછેજેષ્ટ, અશ્વનુહરણુકર્યુંતેણેસહુવીરમધેછેશ્રેષ્ટ, ૨૭ એવુંવૃતાંતકહીનેનારદપામ્યાઅંતરધ્યાન, હવેશતરૂઘનસાવધાનથયાનેવજડાવ્યાંનીશાન ૨૮ વળણ. નીશાનવાગ્યાંબેવીરનાં, થયાયુદ્ધકરવાસાવધાનરે, સામાસામીરણસ્થંભરોપ્યા, આવ્યુંશઇન્યસમાનરે, ૨૯ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડે અશ્વમેધીકેદેવરાજપુરેવીરમણીનાંઅશ્વબંધનંનામપંચાશતમોઽધ્યાય. ૫૦

અધ્યાય ૫૧

રાગસામેરી. હવીહાંરેશતરૂઘનેસૈન્યકર્યુંસાવધાન, યુદ્ધકરવાનેઉભાબળવાન; અનીહાંરેવ્યુહતણીરચનાકીધીઅપાર,બળીયાયોધરહ્યાતેનેદ્વાર.૧ ઢાળ દ્વારવ્યુહનેજોધારાખ્યા જુકતકરીબહુપેર, ચતુરંગદળનો દુરગરચિયોવીકટગતીચોફેર. ૨ એમવ્યુહતણીરચનારચીરણમાંહેશતરૂઘન, એટલેઆવ્યોસૈન્યસાથેવીરમણીરાજન, ૩ સૈન્યાપતીઆગળથયોરીપુવારનામેજેહ, તેનીપુઠળચારસુતરાયનાચઢીયાતેહ. ૪ રૂકમાંગદનેસુભાંગદવળીવીરસિંધપ્રમુખ, તેકવચભાથાધરીઅંગેઆવ્યા કરવાયુદ્ધ. ૫ વળીરાયકેરોજમાત્રછેબળમીત્રનામેજેહ,નીજસૈન્યલેઇથઇરિથારૂઢચઢયોયુદ્ધકરવાતેહ. ૬ તેનીપુઠળવીરમણીનૃપચઢયોસૈન્યઅપાર, છત્રચામ્મરથાયેબોલેબંદીજશવીસ્તાર. ૭ યુદ્ધથવામાંડયુંપરસ્પરબોલતામારોમાર, સિંહનાદકરતાસુરથાયેશસ્ત્રનાચળકાર ૮ આવ્યો પુષ્કળસામોરૂકમાંગદચઢીકનકરથમહાવીર, અભીમાનશુંબોલવાલાગ્યોપુરૂષવચનગંભીર. ૯ ત્યારેપુષ્કળેબહુબાણમુકયાંછેધાંતેન્રૂપતન, દશબાણમાર્યાંભરતસુતનેપિડાપ્રગટીતન.૧૦ ત્યારેપુષ્કળેતવવીશીમાર્યારાજકુવરનેત્યાંહે, બન્યોવીરસમાનકાવેનીપુણછેયુદ્ધમાંહે. ૧૧ જેમસડાનનનેતારકાસુરએમવઢેબેવીર, પછીપુષ્કળેદશબાંણમારયાંધરીમનમાંધીર. ૧૨ રાજપુત્રનોરથભંગકીધોઅસ્વમાર્યાચાર, ધ્વજદંડછેદીહણયોસુતપડયોપૃથ્વીરાજકુમાર. ૧૩ ત્યારેબીજેરથરૂકમાંગદબેઠોબોલ્યોક્રોધવચન, હવેજોજેપ્રાક્રમમારૂતુભરતકેરાતન. ૧૪ એવુંકહીભ્રામ્યકાસ્ત્રમુકયુરાજકુંવરેત્યાંહે, પુષ્કળતણોરથએકયોજનઉડાડયોનભમાંહે ૧૫ પૃથ્વીપડયોપછીભ્રમણકરવાલાગીયોઘણુતેહ, ઘણુયત્નકરીનેસારથીયેસ્થીરકરયોરથએહ. ૧૬ પછીસનમુખઆ

વીપુષ્કળેપવનાસ્ત્રમુકયુંતાસ, તેણેરૂકમાંગદનોંરથઉડાડયો ભમ્યોત્રણઆકાશ. ૧૭ તેગયોરવીમંડળલગીત્યાંલાગ્યુંતેજઅપારથયોદગ્ધરથહયસારથીતાપેકરીતેણીવાર. ૧૮ પછીસર્વેસંકટહરણહરનુકર્યુંસ્મરણકુમાર,શિવનીકૃપાયેઆવીપાછોપડયોપ્રથ્વીમોઝાર. ૧૯ તેરૂકમાંગદમુરછીતથયોપડયોવીકળથઇનેત્યાંહે,ત્યારેહવોહાહાકારવરત્યોરાયસૈન્યામાંહે. ૨૦ તેજોઇકોપ્યોવીરમણીન્રૂપઆવ્યોતેણેઠાર,ક્રોધેકરીનેગાજીયોત્યારેધરાકંપીઅપાર. ૨૧ પછીરાયેઆવીપુષ્કળશુકરવામાંડયોસંગ્રામ,તેભુપકેરૂયુદ્ધજોઇમહારથીમુકેમામ. ૨૨ ચારેપાસેમુકેતોરાઘવીબાણઅપાર,સૈન્યાસમુદ્રમાંએકલોજોઇધાયાપવનકુમાર. ૨૩ પ્રચંડપરવતમાયતનતોમારગ્રહ્યુંછેપાણ,એવામારૂતીનેજોઇનેપછીબોલ્યોપુષ્કળવાણ. ૨૪ હેમહાપુરૂષતમોશુકરવાઆવ્યાઅહીકપીરાય, એભુપનાશાભારછેહવડાંકરૂશિક્ષાય. ૨૫ હનુમંતકહેહોવીરસુણએભુપબળિયોએવ.દાનેસ્વરીમહાસુરછેએનેસાહેશ્રીમહાદેવ ૨૬ એવાંવચનસુણીહનુમંતનાંધાયોબીજોરાજકુમાર,મહાવીરશુવીરસિંધેકરવામાંડયુદ્ધઅપાર.૨૭વળીશુભાંગદનીસાથવઢેતોલક્ષ્મીનિધીબળપુર, પ્રબુધપુત્રનીસાથેવળત્યોસુમદકપીવરશુર. ૨૮વીરમણીશુવઢેપુષ્કળથયોત્યાંસંગ્રામબળવંતશુરાચતુરપુરાનમુકેકોડામ. ૨૯ભારથાત્મજેદશબાણમાર્યોરાયનારૂદેમાંહે, ત્યારેરાજાયેશરત્રૈણમુકયાક્રોધકરીનેત્યાંહે૩૦પુષ્કળતણુલેલાટવેંધ્યુચાલીરૂધીરનીધાર, રથભંગકીધોરાઘવીનોઅશ્વમાર્યાચાર.૩૧ત્યારેબીજેરથકાંત્તીપતીબેઠોધરીમનરીશપછીકવચટોપધનુપન્રૂપનુછેદીયુતેદીશ.૩૨ રથભંગકીધોરાયનોભેદીયુસર્વેઅંગ, તનમાંહેથીચાલ્યુરૂધીરપુષ્કળેરાખ્યોરંગ.૩૩ નરપતીબેઠોઅન્યરથમનચઢયોક્રોધઅપારજેમઅખંડમેઘતણીઝડીએમમારતોશરમાર. ૩૪ સંધારકરીયોસૈન્યનોહયહણ્યાઆણીરીશ,ફાટેકુંભસ્થળવીશીખથીપાડતાગજવરચીશ. ૩૫ શ્રોણીતનીસરિતાવહીગજરથઅશ્વતણાય,જેમતાપ્રપરણીચઢીપુરેઘોરકરતીજાય ૩૬ પીશાચકરતાભક્ષભૈરવભુતનેવૈતાળ,જોગણીનાચેનગ્નકરગ્રહીનરકપાળનીતાળ. ૩૭ વળીસીચાણવાયસવરૂશુકરશંગાલનેકંકસર્વેનેમોટુંપર્વઆવ્યુકરેભક્ષનિશંક.૩૮એમવીરમણીયેશરથીઢાંકયોરવિથયોઅંધકાર,તેસમેરાઘવસૈન્યમાંવરતીયોહાહાકાર.૩૯વળણ.હાહાકારવરત્યોતદાકર્યોવીરમણીએસંહારરેએવુ જોઇનેપુષ્કળકોપીયો,કરૂંરામસ્મરણતેણીવારરે. ૪૦ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉતરકાંડેઅશ્વમેધીકેવીરમણીપુષ્કળસંગ્રામોનામએકપંચાસમોધ્યાય. ૫૧

અધ્યાય. ૫૨

રાગમારૂ. કર્યુંરામસમરણતેણીવાર,કોપ્યોપુરકળવીરઅપાર;મુકયુદીવ્યબાણતતકાળ,તેણેછેદીસકળસરજાળ. ૧ અંધકારનોકીધોનાશ,થયોદિનમણીકેરો

પ્રકાશ;પછીરાયનાસનમુખઆવ્યો,ક્રોધવચનકરીનેબોલાવ્યો. ૨ અરેવીરમ
ણીસુણવ્યક્તતું છેશિવજીતણોમહાભક્ત;હવેજોજેપરાક્રમમારૂ,તારૂસૈન્યસકળ
સંહારૂ ૩ તુનેત્રણબાણેનીરધાર,કરૂમુરછીતઆણીવાર;નાકરૂજોમુરછીતઆપ
તોહજોમુજનેમહાપાપ ૪ જેજગતપાવનીગંગ,તેનીનીંદાકરેજેકુસંગ;તેનોદોષ
મારેશીરરાય,પમાડુનહિંજોમુરછાય ૫ એમકહીનેમુકયુએકબાણ,મહાઅમોઘ
તીક્ષણજાણ;દીઠાઆવતોતેશરભુપ,તેનીસનમુખસાંધ્યોઅનુપ ૬ તેશરેશરછે
દ્યોજ્યારે, લાજ્યોપુશ્કળતેણીવારે; બીજુબાણમુકયુભરથતન, છેદયુંતેપણવ
ળીરાજન ૭ ત્યારેશોકાતુરથયોવીર,ગઇસર્વેમનનીધીર; પછેશુરથયોસાવધાન
ધર્યુંગુરૂવશીષ્ટનુધ્યાન. ૮ સંભાર્યાપોતેશ્રીરઘુનાથ,ત્રીજુબાણકાઢીગ્રહ્યુંહાથમા
તપિતાભકતીનું પુન્ય,બાણમધ્યેમુકયુરઘુતન. ૯ પછીશરશ્રીધોસંધાણ,વાગ્યો
રાયરૂદેમાંજાણઆવીમુર્છાપડયોરાજન,ગતિભંગથઇનેતન. ૧૦ હરખ્યોપુશ્કળ
તેણીવાર,સર્વેકહેતાજયજયકારકર્યોસકળસૈન્યાનોઅંત,એમવીજયપામ્યોબ
ળવંત. ૧૧ વખાણ્યોસર્વેપુશ્કળ વીર, માહાધનુરવિદ્યાનોધીર; હવેવીરસીંહ
હનુમંત, બંન્યોયુદ્ધકરેબળવંત. ૧૨ માહાવીરેમારીમુષ્ટીતાંહે, રાજપુત્રતણા
રૂદેમાંહે; થયોમુરછીતતેણીવાર, મુખેચાલીરૂધીરનીધાર. ૧૩ જોઇબંધુપિતા
નીપેર, ધાયાવીરઓલેવાનેવેર;શુભાંગદપ્રબુધએવુંનામ, આવ્યાકરતામહાસં
ગ્રામ ૧૪ તેણેમારૂતીસાથેત્યાંહે,ઘણુયુદ્ધકરયુંરણમાંહે; નીજપુંછેકરીહનુમંત,
રથ સહિતબાંધ્યાબળવંત. ૧૫ પછાડયાતેનેપૃથ્વિમોઝાર, પડયામુરછીતથઈ
નીરધાર; રાયનોજમાત્રબળમિત્ર, તેનેસુમદેકર્યોજેમચીત્ર. ૧૬ વળીસૈન્યાપ
તિરીપુવાર, સુગ્રીવેકર્યોતેતેનોસંહાર; શતરૂઘનજયપામ્યાએમ, પોતાનાયોધકુ
શળક્ષેમ ૧૭ સરવેરાયતણોપરિવાર, પડયોમુર્છિતથઈનિરધાર; તેજોઇનેકોપ્યા
મહાદેવ, કરમાંગ્રહ્યુંપીનાકતતખેવ ૧૮ બેઠારથમાંશંકરરાય, ચઢયાભક્ત
નીકરવાસાય; ભુતપ્રેતનીસૈન્યાસાથ, આવ્યારણમાંગિરિજાનાથ. ૧૯ ક્રોધશિ
વનોકાળસમાન, આવ્યાસુરજોવાબેશીવીમાન; ગિરિડોલ્યાપૃથ્વીચઢીચાક,
તેસમેવાગીહરનીહાક. ૨૦ વળણ હાકમારીશંકરે, કયાંગયોશતરૂઘનરે; કહે
દાસ ગિરિધરસુણોશ્રોતા, એમકોપ્યાપંચવદનરે. ૨૧ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તર
કાંડઅશ્વમેધી કેવીરમણીપક્ષેણમહાદેવસંગ્રામગમનંનામાદ્વાપંચાશત્તમોઅ
ધ્યામ. ૫૨

અધ્યાય ૫૩.

છંદ. યુદ્ધેચઢયાપંચવદનકોપ્યાક્રોધઆણીમન, કરમાંગ્રહ્યુંત્રીશુળપીના
કકરીગર્જનામારીહાક. ૧ મસ્તકજટાજુટસઘનગજનુચર્મઓઢયુતન, ધરી
ભસ્મશાનવિભુતીઅંગશોભેઅળંકારભુજંગ. ૨ રાજેઅર્ધચંદ્રલેલાટક્રોધેકરે

ભસ્મસ્વરાટ, ઉપવીતસર્પનું જગદીશવહેતીગંગનિરમળશીશ. ૩ દીઠાસર્વ જનપરતક્ષઆનનપંચનેત્રીચક્ષ, કંઠેરૂંઢકેરીમાળકરમાંગ્રહ્યુંબ્રહ્મકપાળ. ૪ સાથેસૈન્યમહાવીકરાળભૈરવભુતનેવૈતાળ, વાજેડાકડમરૂશંખશીંગીપણવગોમુખડંખ. ૫ કરવાભકતકેરીસાયયુધ્ધેચઢયાશંકરરાય, પોતેવિરાજ્યારથમાંહે આવ્યારામસૈન્યાજ્યાંહે. ૬ એવુંજોઇશિવનુરૂપકંપીસકળસૈન્યાભુપ, કરીગર્જનાઘોરપ્રચંડ. વ્યાપ્યોશબ્દસકળબ્રહ્માંડ. ૭ ધ્રુજ્યધરાસળકયોશેશપરવતસિંધુસરિતઅશેષ, ડોલ્યાદેવદશદિગપાળજાણેહવોપ્રલેકાળ. ૮ મુકયાંશિવેબાણઅપારગણસહુકરેમારોમાર, એવોથયોમહાસંગ્રામનાઠાજોધમુકીમામ. ૯ પુરવેત્રિપુરમરદનજેમવ્યાપ્યોક્રોધશિવનેતેમ, કરવામાંડયુંયુદ્ધમહાઘોરપાડેચીસકરતાસોર. ૧૦ કીધોસૈન્યનોસંહારત્યારેહવોહાહાકાર, બોલ્યાશંભુક્રોધાસકતકયાંછેવીરમણીમુજભકત. ૧૧ કોણેકર્યોમુર્છિતએહતેનેહણુનિરસંદેહ, એમકહીકોપીયાશુળપાણગાજ્યામેઘગંભીરવાણ્ય. ૧૨ વઢતાનંદીનેહનુમંતભ્રંગીસુબાહુબળવંત, ગણચંડરાશનેકુશરાયચંડનેસુમદકપીકહેવાય. ૧૩ પુષ્કળવિરભદ્રસમાનભઇરવલક્ષ્મીનીધિબળવાન,શીવનીસાથશતરૂઘનવઢતાક્રોધઆણીમન. ૧૪ દોહા. ક્રોધકરીવઢતાસહુ, જોધાસરવસમાન; પછેપુષ્કળઉપરકોપીયો, જેવિરભદ્રબળવાન. ૧૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅસ્વમેધીકેશતરૂધનમહાદેવસંગ્રામોનામત્રીપંચશત્તમોઅધ્યાય. ૫૩

અધ્યાય ૫૪

રાગસામેરી. વિરભદ્રવળતોકોપીયોશીવતણોગણસમરથ, તેણેગદામારીભંગકીધોપુશ્કળકેરોરથ. ૧ ત્યારેઅન્યરથઆરૂઢથઇયુદ્ધમાંડયુંતેણીવાર, અહોરાત્રીવઢતાંવીરનેએમવહીગયાદીનચાર. ૨ પછીપુશ્કળનેલેઇઉડીયોવિરભદ્રતેનભમાંહે, માહાઘોરયુદ્ધકર્યુંતદાજુવેદેવસરવેત્યાંહે. ૩ પછીપુશ્કળનેલેઇપછાડયોપૃથ્વીઉપરતેણીવાર, ત્યારેમુર્છાપામ્યોભરથનોસુતહવોહાહાકાર. ૪ ત્યારેશતરૂઘનઘણુશોકપામ્યાજોઇમુર્છિતબાળ, પછીશીવનીસાથેયુદ્ધકરવામાંડીયુંતેકાળ. ૫ હવેશતરૂઘનનેશીવવડેછેઘોરતેસંગ્રામ, વીમાનબેશીદેવજોતાયોધમુકેમામ, ૬ એમઅહોરાત્રીદિનએકાદશથયુંયુદ્ધનિરધાર, શતરૂઘનેપછીમુકીયુબ્રહ્માસ્ત્રતેણીવાર. ૭ મુખવિકાશીતેશસ્ત્રગળીયુંએવાઇશઅખંડ, પછીપંચવદનેમુકીયુંપશુપતાકાસ્ત્રપ્રચંડ. ૮ તેણેશતરૂઘનનુંરૂદેભેદયુંપડયામુરછિતત્યાંહે, ત્યારેહાહાકારહવોતદાતેરામનીસઇન્યામાંહે. ૯ હવેશતરૂઘનપુરકળનેલીધાસારથીયેજેહ, રથમાંહેઘાલીલેઇગયોએકાંત્તરાખ્યાતેહ. ૧૦ એવુંજોઇનેઅંજનીનંદનગર્જનાકરીઘોર, શીવતણીસનમુખયુદ્ધકરવાઆવ્યોપવનકીશોર. ૧૧ અરેશંભુમહેરશીમુખમાંપુરવેસુણ્યુંતુંએહ, શીવરામનામહાભકતછેવ

ળીપરમવૈષ્ણુવજેહ. ૧૨ તેતમેઅઘટીતકર્મકીધુંજાણીજોઇનેઆજ, રામના બંધુપુત્રનેતમેહણ્યાશ્રીમહારાજ, હેઇશતમનેઘટેનહિઆકૃત્યકરવુંઆંહે, એ વાંવચનસુણીમહાવીરનાંપછીબોલીયાશીવત્યાંહે. ૧૪ અરેવત્સતુંકહેખરૂંઇ ષ્ટદેવમહારારામ, પણભકતઆધીનહુંથયોમાટેકર્યુંએવુંકામ. ૧૫ એવુંસુણી નેસિંહનાદકીધોકોપ્યોપવનકુમાર, એકપૌઢપરવતશીવનીઉપરનાંખીયોતેણી વાર. ૧૬ તેણેશીવતણોરથભંગકીધોમારીયાતોખાર, ત્યારેનંદીઉપરઇશબેઠા ચઢયોક્રોધઅપાર. ૧૭ મહાપ્રલેકેરાઅગ્નિવતએકત્રીશુળઝાલ્યુહાથ, હનુમંત ઉપરનાંખીયુંકરીજોરગીરીજાનાથ. ૧૮ પવનાત્મજેઆવતુઝાલ્યુકરવિશેતત ખેવ, તેત્રીશુળકીધુંભંગતવકોપીયાશ્રીમહાદેવ. ૧૯ પછીશીવેમારીશકિત એકહનુમંતનારૂદેમાંહે, ક્ષણેકમુરછીતથઇરહ્યાઅંજનીનંદનત્યાંહે. ૨૦ સાવ ધાનથઇઉઠયાપછીએકગ્રહ્યુંવૃક્ષવિશાળ, બેકરેગ્રહીશીવઅંગઉપરઝાપટયુંત તકાળ, ૨૧ શીવતણાતનમાંથયાકચ્ચરરહ્યાતાજેનાગ, જ્યાંત્યાંતેનાશીગયા સ્થળમુકીનેમહાભાગ. ૨૨ એવુંજોઇનેમદનારીનેમનચઢીસબળીરીસ, બેહ સ્તમાંગ્રહીમુશળમાર્યુંમારૂતીનેશીશ. ૨૩ તેચુકાવ્યુંમહાવિચીક્ષણઅંજનીનં દનજેહ, પછીપૃથવીફોડીરસાતાળમાંગયુમુશળતેહ. ૨૪ ત્યારેવજરદેહેકરીવૃ ષ્ટીવૃક્ષનેપાષાણ, તેનિરવાણકરતાતદામહાદેવમુકીબાણ. ૨૫ પવનાત્મજેપ છીનંદીપુંછળપુછવીટયુંત્યાંહે, શીવસહીતનંદીફેરવ્યોઘણીવારતેનભમાંહે. ૨૬ ત્યારેઅકળાયાવણુઅનંગઅજરીથયાવ્યાકુળમન, વાત્સલ્યભાવેવીરસા થેબોલ્યામધુરવચન. ૨૭ અરેઅહોસીતાશોકહારણમહાજતીબળવાન, થએ પ્રસન્નહુંતુજપરાક્રમજોઇમાગ્યતુંવરદાન. ૨૮ ત્યારેમારૂતીકહેસુણોસ્વામીસ ત્યકહુંમહારાજ, આશતરૂઘનપુષ્કળનીઆદેપડયામુરછીતઆજ. ૨૯ તેમાટે હુંઔશધીલાવુંદ્રોણાચળથીઆંહ,તમેરક્ષાકરજોત્યાંલગીતનસાચવજોરણમાં હે.૩૦ત્યારેશીવકહેજાસુખેકરીનવધરીશચિંતામન,હુંરૂડીરીતકરીશક્ષારાખી શસઉનાંતન. ૩૧ એવુંવચનલેઇશંભુતણુંપછીઉડયોપવનકુમાર, મુખેશ્રી રામનુંનામજપતોજાયવગઅપાર. ૩૨ વળણ. અપારવેગેઅંજનીસુત, ઉડયો જાયઆકાશરે; શ્રીરામકૃપાએઆવીઉભા, દ્રોણાચળનીપાસરે. ૩૩ ઇતિશ્રીરા મચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેહનુમંતાદ્રોણાચળાંપ્રતીગમનનામચતુરપંચા શતમોઅધ્યાય. ૫૪

અધ્યાય ૫૫.

રાગમારૂ. દ્રોણાચળનીપાસેહનુમંત, આવીઉભામહાબળવંત; કર્યુંલાંગુ લશેષાકાર, બાંધ્યોગિરિવરતેણીવાર. ૧ઉખેડેપરવતનેજેવે, એકકૌતકપ્રગટયું તેવે; ત્યાંદેવમુકયાસુરરાય, કરવાઔષધીનીરક્ષાય. ૨ લેઇઆયુધઉઠયાતેહ,

શસ્ત્રમારકર્યોજેમમેહ; જોઇકોપેચઢયાકપીનાથ, ઘણુયુદ્ધકર્યુંતેસાથ. ૩ તેમાં થીકેટલાએકદેવ, નાશીનેકહ્યુંઇંદ્રનેએવ; ઇંદ્રેજાણ્યાશ્રીહનુમંત રામભક્તમ હાબળવંત. ૪ જીતેનહીતેશુકરતાંવીરોધ, તેમાટેનકર્યોકંઇક્રોધ; પછીદેવ સકળનીસાથ, ઈંદ્રેમોકલ્યાસુરગુરૂનાથ. ૪ આવ્યાઅંગીરસતેણે ઠાર, જ્યાંર હ્યાછેપવનકુમાર; ઉભાબ્રહસ્પતીસનમુખઅગ્ર, તેનીપુંઠળદેવસમગ્ર. ૬ સ્તુ તિકરવાલાગ્યાતેહ, કરૂણામૃતવાણીજેહ; સુણોશ્રોતાજનનિરધાર, બોલ્યા વાચસ્પતિતેણીવાર ૭ છંદલાવણી. જયહનુમંતામહાબળવંતા, નમોન મોતુજને; પવનપુત્રપ્રણતારતીમોચનધન્યમહાભુજને.૧ અંજનીનંદનસુરજ શીષ્યમહામતિફાલ્ગુણજાત, સીતાશોકહારણભયવારણશરણાગતત્રાતા. શ્રી રામચંદ્રનાપરમપ્રીયેછોઅનન્યદાસકહાવો, કપીવંશનાજીવનમહારાજમનક રૂણાલાવો; લંકાદહનગહનગુણગંભીરક્ષયઅક્ષયકરતા, નિશીચરવીપીનઅ શોકશોકદા, અદભુતકતધરતા. ૪ પ્રાણતણાદાતારથયારણમાંરામાનુજને, જ યહનુમંતામહાબળવંતાનમોનમોતુજને. ૫ ઉદધીક્રમણત્રિવીક્રમકેસરીસુત રાક્ષસંહતા, અગ્રસચીવસુગ્રીવનાવજરતનુકીરતીવંતા. ૧ પીગનેત્રનેરક્ત વદનશુચીઉર્ધરેતરહેવું, દર્પહાદશાનનદીર્ઘવાળધીકાળડંડજેવું. ૨ મહીકાવ તીપતીમરદનરૂપધર્યુંજેમહાકાળી, થયોનથીથાશેનહિસ્વામીસેવકતુજટાળી ૩ તુજનામથકીભયસંકટવીયોગસકળનાનાસે, ડાકેણશાકેણભુતપ્રેતનાટકચે ટકત્રાસે. ૪ કહેગીરીધરભયભંજનસારકરોમુજને, જયહનુમંતામહાબળવં તાનમોનમોતુજને. ૫ ૨ દોહા. બ્રહ્મચારીઅવિકારીમન, ધરમસત્યવ્રતધીર; રૂદ્રઅંશજતીવજરતન, જયજયજયમહાવીર. ૧ સુરગુરૂયેએવીસ્તુતીકરી ગદગદદીનવચન; તેસુણીનેબોલ્યામારૂતીથઇમનમાંહેપ્રસન્ન. રાગમારૂ. બો લ્યાપ્રસનથઇહનુમંત, કહુંબ્રસ્પતીનેવૃતાંત; રામબંધુપુત્રસૈન્યાય, તેસર્વે પામ્યાછેમુરછાય. ૧૯ લેઇઔષધીજાવુંજરૂર, માટેકયાંકરોમુજનેઅસુર; એ વુંશુણીજેહતીગીરીમાંહે, દેવેઔષધીઆપીત્યાંહે. ૨૦ લેઇકરમાંતેપવનકુમા ર, આવ્યાસઇન્યપડયુતેઠાર; શતરૂઘ્નપુષ્કળઆદેવીર, અન્યરાજકુંવરરણ ધીર. ૨૧ કર્યોઅઉષધીકેરોસ્પર્શ, ઉઠયાથઇસુચેતઉત્કર્ષ; લાગ્યોઔષધીપવ. નસમાન, ઉભેસૈન્યથયુંસાવધાન. ૨૨ સર્વપામ્યાસુખઅપાર, વાર્ક્યોહરખથ યોજયજયકાર; મારૂતીનેવખાણેસહુરાય,મુખેધન્યધન્યકહેતાજાય.૨૩ વળણ ધન્યધન્યકહેતાઉઠયાસરવે ફરીકરવામાંડયોસંગ્રામરે, વીરમણીનેશતરૂઘ્ન, યુદ્ધકરતાતેણેઠામરે. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેઔષધ્યાતય નાતસેનાસજીવનંનામપંચાશત. ૫૫

અધ્યાય ૫૬

રાગસામેરી. અનીહાંરેવીરતણીસાથેશતરૂઘન, યુદ્ધઆરંભ્યુંકરીક્રોધમન; અનીહાંરેસામાસામીરાખ્યાછેરથ, મુકેછેબાણમહાસમરથ. ૧ ઢાળ સમરથ શતરૂઘનેતદાઅગ્ન્યાસ્ત્રમુકયુબાણ, મેઘાસ્ત્રસાંધ્યુવીરમણીયેશાંત્તીથઇનિરવાણ; ભરથાનુજેવાતાસ્ત્રમુકયુમેઘકીધોદુર, ત્યારેતેસમેપરવતાસ્ત્રમુકયુવિરમણી નૃપશુર.શતરૂઘનેવસ્ત્રામુકયુનારયણમણીભુપ,સમાનઉતર્યાએમબન્યોવીઘાયે તદરૂપ. ૪ શિવમંત્રભણીપંચબાણમુકયાંમણીભુપેતેણીવાર, તેરામાનુજનેરૂ દેવાગ્યાંથયુદુખઅપાર. ૫ પછીદત્તદેવીતણોશરવૈરીવિદારણજેહ, શતરૂઘને તવમુકીયોમણીભુઉપરતેહ. ૬ તેરૂદેવાગ્યોરાયનેપડયોથઇતદાગતીભંગ, એ મવીજયપામ્યાશતરૂઘનરાખ્યોરણરંગ. ૭ વળીસૈન્યસહુમુરછીતકર્યુંમુર્છાસ્ત્ર મુકયુબાણ,એવોપરાજયજોઇભકતનોકોપેચઢયાશુલપાણ. ૮ ત્યાંરથારૂઢથઇયુ દ્ધકરવાચઢયાછેશિવરાય, તેક્રોધથીસહુદેવકંપ્યામહાપ્રલયજેમથાય.૯ મહારૂ દ્રકેરાક્રોધનીપ્રગટીજ્વાળપ્રચંડ, દાઝવાલાગ્યાશરવજનતેતેજવ્યાપ્યુંબ્રહ્માંડ. ઘોરસમયવરત્યોતદાતેઉભયસૈન્યામાંહે, ત્યારેશતરૂઘનવ્યાકુળથયાસઉધીર જગઇછેત્યાંહે.૧૧ પછીસંભાર્યાશ્રીરામનેભરથાનુજેતેણીવાર,લોચનસજળગ દગદગીરાકર્યોઆરતનાદપોકાર. ૧૨ હેદીનબંધુદયાસિંધુપ્રણતદુખમોચન, વારેધાજોઅમારીરઘુપતીકમળલોચન. ૧૩ હેરામરામરમાપતિસંકટહરણસ્વા મીન, વીહારીસરજુતીરનાર્યુવીરજુગજીવન. ૧૪ એમસ્મરણકરતામાત્રમાં પ્રગટયાત્યાંભગવાન, લાવણ્યકોટીમનોજતનુશ્યામરૂપનિધાન. ૧૫ બેઠાહતા દીક્ષીતથઇપ્રભુજેવાસરજ્યુતીર, તેસ્વરૂપેપ્રગટયાત્યાંસૈન્યમાંશ્રીરઘુવીર. ૧૬ દીક્ષીતરામેસરવનેઆપ્યાંતદાદરશન, કરથકીનાંખીશસ્ત્રપાયેપડયાંપંચવદન. ૧૭ પછીકરગ્રહીઉઠાડયાશીવનેભેટયાશ્રીરામ, ત્યારેકરજોડીસ્તુતીકરીશીવે પુરણકામ. ૧૮ હે નાથમેંઆપ્યુંહતુંમણીભુપનેવરદાન,. તેવચનમારૂપાળીયુ કર્યુંસત્યશ્રીભગવાન. ૧૯ એવુંકહીમણીરાયનેસકુટંબશુતેણીવાર, દર્શનકરા વ્યાંરામનાંવરતીયોજયજયકાર. ૨૦ વળીશતરૂઘનહનુમંતઆદેમલ્યાશ્રારણ ધીર, પછીસૈન્યસર્વેઉઠાડયુંકરીક્રપાદ્રષ્ટીરઘુવીર. ૨૧ રાયવીરમણીયેરાજ્યલ ક્ષમીદેહેકુટુંબપરીવાર, રામારપણસર્વેકરીપાયેનમ્યોતેણીવાર. ૨૨ પછીરાય નાસુતરૂકમાંગદનેઆપ્યુંરામેરાજ, મણીભુપેસેવાબહુકરીસંતોષ્યોસરવસમા જ. ૨૩ વળીશતરૂઘનનેધીરજઆપીપોતેશ્રીભગવાન, પછીસદાશીવશ્રીરામ બન્યોથયાઅંતરધ્યાન. ૨૪ તેશતરૂઘનપાસેરહયો દેવરાજપુરનોનાથ, અશ્વર ક્ષાઅરથચાલ્યોસૈન્યલેઇનેસાથ. ૨૫ આખ્યાનએમણીભુપનુજે સુણેનરનેના ર, તેનાસરવસંકટદુખટળેકરેકૃપાદેવમોરાર. ૨૬ વળી કરે કૃપાતેનેમોરારી.

હરેદુખસંકટસમુદાયરે; કહેદાસગીરીધરસુણોશ્રોતા,રામાશ્વમેધ કથાયરે ૨૭ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાડેઅશ્વમેધીકેમહાદેવપ્રતીજ્ઞાપાલનાયશ્રીરામાવીર્ભાવોનામપડપંચાશત્તમોઅધ્યાય ૫૬

અધ્યાય ૫૭

રાગસુરતીમહીનાનીચાલ. દેવરાજપુરથીપછેચાલ્યોયજ્ઞતોર, પુઠળસર્વેભુપતીસાથેસૈન્યઅપાર. ૧ ભરતખંડમાંહેથઇનીકલ્યોઆગળત્યાંહે; સહુદેશઓલંઘીનેઆવીયોહીમકુટગિરિજ્યાંહે. ૨ તેપરવતઉંચોઅતિઘણોવિસ્તારે યોજનએક, વનરસિકરળીયામણુવૃક્ષવિશાળવીશેક. ૩ કેશુકદંબનેકંદળીશાલનેતાલતમાલ, ધાત્રીઅશોકનેઆમલીલીમ લવીંગરશાળ. ૪ બકુળમંદારનેમાલતીચંદનચંપકછોડ, બીલીબદામબદ્રીઘણીદાઢમદ્રાક્ષઅખોડ. ૫ નાગપુંનાગઇલાયચીચારૂચીરોજી ખજુર, જાઇજુઇનેકેતકીસીતાફળીરસપુર. ૬ મુચકંદમરૂવોનેમોગરોકેવડોફણસનારંગ, શતપત્રીનેશેવત્રીવશીરહ્યાવેણુઉતંગ ૭ સાગસીશમનેસરઘુવાશ્રીફળીસુખડસાર, વડપીપળનેપાકરીકરમદિકેરકહાર. ૮ ઘુલરગુંદીનેગેગડીરાયણુરાતીચોળ, લલીતલતાયોભુમીલળીત્રિવિધિપવનઝકોળ. ૯ તેવનમાંએવીપુલીવનસ્પતિભારઅઢાર, સદાવસંતસોહામણોબોલેછેપક્ષીઅપાર. ૧૦ હંસકારંડવકોકીલાકીડેકળાકરકીર, મધુરકરગુંજેઅતીઘણાચાલેસુગંધીસમીર. ૧૧ એવાતેવનમાંઆવીયોરામનોયજ્ઞતોખાર, ઓચીંતોસ્થંભીરહ્યોપ્રથ્વીઉપરતેણીવાર. ૧૨ ચારેચરણચોંટીરહ્યાહાલેનચાલેતેહ, રક્ષકજોઇવીસ્મેથયાપ્રગટ્યોમનસંદેહ. ૧૩ ત્યારેશતરૂઘ્નનેચીંતાથઇસ્થંભ્યોકેમકેકાણ, અનેકઉપાયકર્યાપણચાલેનહિનિરવાણ. ૧૪ પછેમારૂતીયેનિજલાંગુળવીંટ્યુ અશ્વનેઅંગ, ખેંચોઘણુખંખારીનેતોયનાહાલેતુરંગ. ૧૫ ત્યારેશતરૂઘ્નેત્યાંસુમંતનેપુછ્યુતેણીવાર,કોમહાપુરૂષઅહીંહોયતોપુછીયે તેનેવીચાર. ૧૬ ત્યારેસેવકનેત્યાંદોડાવીયાચારેદીશાયેસુમંત, રહેતાહતાતેવનમાંસૌનકમુનીમહાનંત્ત. ૧૭ અનેકમુનિનાંમંડળમાંહેશોભતાશઉનકતેહ, હરીનાંચરિત્રવખાણતાઆત્મનિરૂપણજેહ. ૧૮ એવામુનીનેજાણીકરીકરવાચાલ્યાદરશન, રાજમંડળીલેઇનેત્યાંગયાશતરૂઘ્ન, ૧૯ વળણ. શતરૂઘ્નલઇરાજમંડળ, આવ્યા મુનીવરપાસરે; પરદક્ષણાકરીપાયેલાગ્યા,ત્યારેમુનીયેદીધીઆશરે. ૨૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેસઉનકાશ્રમેઅશ્વસ્થંભનંનામસપ્તપંચાશત્તમોઅધ્યાય. ૫૭

અધ્યાય ૫૮

રાગઆશાવરી. હવેસૌનકમુનીનેપાયેલાગ્યાશતરૂઘ્નઆદેનરેશ, આદરકરીસઉનેબેસાડ્યા કુશળપુછ્યુંમુનેશ. ૧ ત્યારેસકળવ્રત્તાંતકહ્યુંસૌનકનેશત

રૂષનેતેણીવાર, કહોમહારાજકેમસ્થંભ્યો અમારોયજ્ઞતણોતોખાર. ૨ એવાંવ ચનસુણીશૈનકમુનીબોલ્યાધ્યાનકરીનેમન, અશ્વસ્થંભ્યોતેનુંકારણકહુંતેસાં ભળોશતરૂષન. ૩ ગૌડદેશમાંકાવેરીત્રઠતપકરતોદ્વીજએક, સાત્વીકએવુંનામ જતેનુંકરીયુંકષ્ટવિશેક. ૪ પછીકાળેકરીનેમરણજપામ્યોસાત્વીકબ્રાહ્મણજેહ, દીવ્યરૂપધરીવીમાનબેશીગયોસ્વર્ગમાંતેહ. ૫ તેતપનાપુન્યપ્રભાવેકરીભોગવે મનગમતાભોગ, અનેકઅપછરાસાથેરમતોપામ્યોસુખસંજોગ. ૬ તેએકસમેવી માનમાંબેશીસંગલેઇઘણીનાર, મેરૂનાશિખરઉપરતેઆવ્યોજેનીશોભાઅપાર. ૭ જાંબુવૃક્ષનીતળેબેઠોજ્યાંજાંબુવતીસરીતાય, સ્ત્રિયોઅનેકનીસાથેકરતોનિ શંકથઇક્રીડાય. ૮ ત્યાંમુનિકેટલાબેઠાતેનીલાજધરીનહિમન, વળીઅવગણના કરીસકળવિપ્રનીબોલ્યોવ્યંગવચન. ૯ત્યારેમુનીવરક્રોધકરીબોલ્યાઅલ્યાની રલજઅસુરસમાન,આસુરીબુદ્ધિતેંકરીમાટેઅસુરથજેઅધવાન.૧૦એવામુની ચેશ્રાપદીધોતતક્ષણથયોરાસતેણીવાર પછીકરજોડીનેઅનુગ્રહેપુછયોમુનીવરને નીરધાર. ૧૧ ત્યારેમહાનુભાવમુનીકહેઅલ્યાજઇરિહેહીમગિરીવનમાંહે, શ્રી. રામચંદ્રનોયજ્ઞતુરીતેફરતોઆવશેત્યાંહે. ૧૨ ત્યારેસ્થંભનકરજેતેહતુરીતુંજુ, ક્તિકરીતેઠાર, હનુમંતરામચરિત્રગાશેપામીશતવઉધાર. ૧૩ સુણોશતરૂષન તેશ્રાપથીરાક્ષસથયોનીરવાણ, આવનવિશેઆવીરહયોતેણેસ્થંભાવ્યોકેકાણ. ૧૪ માટેમારૂતીપાસેરામકથાનુંગાનકરાવોસાર, તેશ્રવણકરીનેશ્રાપમુકાશેચ્યા લશેતોખાર. ૧૫ એવાંવચનસુણીશતરૂષનબોલ્યાશૌનકપ્રતેવાણ, અરેમહારા જએવીપ્રસાત્વીકમહાતપસ્વીજાણ. ૧૬ તેરાક્ષસયોનીપામ્યોક્ષણમાંનીવરત્યો તપમહીમાય, એકરમતણીજેગહનગતીતેકહોમુનેમુનીરાય. ૧૭ જેકર્મવિપા કેકરીનેપ્રાણીનર્કસ્વર્ગનેપામે, તેકારણકહોવીસ્તારી જેથકીસંદેહસકળવીરા મે. ૧૮ વળણ. સંદેહજાયેમનતણો, કહોકરમગતીનીરધારરે; એવાંશતરૂષન નાંવચનસુણી, બોલ્યાશૌનકમુનીતેણીવારરે. ૧૯ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાં ડેઅશ્વમેધીકેશતરૂષનશૌનકસંવાદેરાક્ષસપુર્વ જન્મકથનંનામઅષ્ટપંચાસત્ત મોઅધ્યાય. ૫૮

અધ્યાય ૫૯.

રાગબીલાવર. સૌનકમુનીબોલ્યાવાણ, સુણોશતરૂષનચતુરસુજાણ; જેહ રણકરેપરત્રીયપરધન, તેનેજમનાદુતકરેબંધન. ૧ તેનેનાખેતામીશ્રનર્કમાંઆ ર, એકશાહસ્ત્રવરસદુખસહેઅપાર; પછેશુકરયોનીપામેતેહ, એવુંપાપકરેનરજે હ. ૨ જેભુતદ્રોહકરીઉદરજભરે,નીજકુટુંબનુંપોષણકરે; અંધતામીશ્રનર્કજે નુંનામ, તેજીવનેનાખેતેણેઠામ. ૩ કલેશપામેત્યાંપ્રાણીઘણું, એવુંફળભોગવેતે તણું; જેનરજંતુબંધનકરે, દુખદેઇતેનુંવીતહરે. ૪ રોરોનરકમાંજાયેતેહ, દુખા

પામેપાપીજનજેહ; જેની દેતીરથનેવેદપુરાણ, ગૌબ્રાહ્મણભકતદેવનેજાણ.૫ તે નેનાખેકાળસુત્રનર્કમોઝાર, એકસહસ્ત્રયોજનતેનોવીસ્તાર; તેસહસ્ત્રવરસલગી ભોગવેદુખ, એવોખળનીંદકનવપામેસુખ. ૬ જેયોગ્યદંડકરેથઇભુપ, વાડદે ભકતદ્વિજસાધુરૂપ; તેનેશુકરમુખીનરકમોઝાર, નાંખીનેમારેઉપરમાર. ૭ કઠો રડાહજમદુતજતણી, તેમાંવેદનાપમાડેઘણી; જેગૌબ્રાહ્મણનીવૃતીહરે, તેઅંધ કુપનરકેસંચરે. ૮ જેપરસ્વહરણકરેપાપીષ્ટ. નવઅરપેબ્રાહ્મણસાધુઇષ્ટ; પોતે મધુરઅન્નભક્ષણકરે, તેક્રમીભોજનનર્કેસંચરે. ૯ જેસુવરણમણીચોરેપરકમાં તેનેનાખેદુષ્ટનામાનરકમાં; જેપંકતીભેદકરેઅતીઘણુ, કરેપોષણનીજદેહજત ણુ. ૧૦ તેનેકુંભીપાકનાખેતતકાળ, માંહેતપ્તતેલનીઆવેજવાળ; જેવેદપંથ માથેપગધરે, ચંડાળસ્ત્રીશુંગમનજકરે. ૧૧ લોહસ્થંભતપ્તસાથેતેજન, કરાવે તેશુંઆલીંઘન; વળીવૈતરણીમાંતેઅંશનો, કરાવેભક્ષણરકતમાંસનો. ૧૨ જે દભેકરીનેલોકનેવાય, ધુતીનેતેનુંસરવશાખાય; વૈશસનનરકનેપામેતેહ, પછી પામેતેચંડાળનોદેહ. ૧૩ જેવૃશલીસાથેગમનજકરે, તેપુયનામનરકેસંચરે; જે રજસ્વળાશુંરમેઅજ્ઞાન, તેનેરેતકુંડમાંકરાવેપાન. ૧૪ જેલુટેગ્રામલગાડેલાહે, તેનેનાંખેઅગ્નિકુંડજમાંહે; જેકપટકરીવીખદેપાપીષ્ટ, તેજીવનેઅશનકરાવેવી ષ્ટ. ૧૫ કુડીસાખપુરેજેજન, અધોમુખીનરકમાંથાયપતન;જેગુરૂનેતીરસ્કારજ કરે, વાબ્રાહ્મણભકતનોદ્વેષજધરે. ૧૬ ડંશકરેતેનેવીંછીશ્વાન, પડેઅશીપત્રન રકેઅજ્ઞાન; જેપરનોધરમનીંદેઅતીઘણું, કરેઅભિમાનઆચારજતણું. ૧૭ તેનીચયોનીઅવતરેકાક, શ્વાનશુકરનેવીડાળવરાક; જેજીભ્યાનેસ્વાદેકરેસુરા પાન, તેનેજમલોહરસપાયેનીદાન. ૧૮ જેજીવઅભક્ષાભક્ષણકરે, અગમનાગ મનકર્મઆચરે; તેપડેઅધોમુખીનરકમોઝાર; વળીજમકીંકરઘણોમારેમાર. વિશ્વાસઘાતજેપ્રાણીકરેતેશુળમુખીનરકેસંચરે; જેરૂડાપુરૂષનુંભુંડુંચાય; તેસ પંડંશનરકમાંજાય. ૨૦એવીનાનર્કઘણાંછેજેહ, પાપીજીવભોગવેતેહ;સૌનકકહે સુણોશતરૂધન, એપારનઆવેકરતાંકથન. ૨૧જેવુંકર્મતેવુંફળભોગવે, જન્મધ રીસુખદુખભેગવે; પાપતણુંફળદુખજાણજો,પુન્યનુંફળસુખપરમાણજો.૨૨એ વું બોલ્યાજ્યારેસૌનકમુન્ય, તેસુણીનેપુછેશતરૂધન; શેપાપેકરીદુખરોગજથા ય, તેમાનુભાવકહોમુનેકથાય. ૨૩ વળણ તેકથાકહોશેપાપેકરી, દુખરોગથા ચેતનરે; એવાંશતરૂધનનાંવચનસુણી, પછીબોલ્યાસૌનકમુન્યરે ૨૪ ઇતીશ્રી રામચંદ્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેસૌનકશતરૂધન સંવાદેકર્મવિપાકકથનંનામએ કોનશષ્ટીતમોઅધ્યાય. ૫૯

અધ્યાય ૬૦.

દોહ. હવેસૌનકમુનિવરબોલિયા, સુણોરઘુપુંગવરણધીર; પુરવપાપેપ્રાણી

ને, આવેરોગશરીર. ૧ તમનેતેનોભેદકહું, અનુક્રમકરીનેઆજ; નિશ્ચેકરમ વિપાકનો, મનધર જોમહારાજ. ૨ ચોપાઇ. પુરવેજેમદપાનીજંત તેનાહોયેકકા ળાદંત; અભક્ષાભક્ષણજેજનકરે, ગુલ્મરોગઉદરેવિસ્તારે. ૩ ઉત્તરમુખેકરે ભોજનપાન, તેનુંઉદરહોયેક્રમીવાન; મંઝારાદિકનુંસ્પરશુંઅન્ન, તેનેજેજન કરેઅશન. ૪ તેનેમુખેદુરગંધીહોય, તેનીપાસનબેસેકોય;પંક્તિભેદથીભોજન કરે, તેનેઉદરવાયુવિસ્તરે. ૫ કરેવિપ્રભોજનસંજોગ, તેનેથાય અજીરણરોગ; થઇધનવંતદાનનવકરે, મંદાગ્નિતેનેઉદરે. ૬ છાહારોગીવીખદેનાર, વાટ પડા પદરોગીઅપાર; સુન્યવાદીઅંગેકફ્વાત, અતિવિષયીનીનિરબળજાત. ૭ જે સર્વજનપરીતાપીમુળ,તેનાઉદરમાંઆવેશુળ;જેઅગ્નિલગાડેવનમાંઝાર, તેને થાયેરોગઅતિસાર. ૮દેવજળાશ્રોકરેમુત્રવીષ્ટ,હોયતેનેઉદરેબંધકષ્ટ;ગરભપાત કરેજેજનવંઝાદોષભોગવેતેહ. ૯જેસજજનવંચીચોરીખાય,તેનેઉદરેચુંકજથા ય;પ્રતિમાભંગકરેજેજન,પ્રતિષ્ટારહિતથાયેતેતન. ૧૦જેસત્યવચનખંડીકરેવા દ,પક્ષેબોલેતજીમરજાદ;ત્યાગદેખાડીભોગવેભોગ,પશ્ચતધાતથાયેતેનેરોગ.૧૧જે જુવેએકસ્વારથદ્રષ્ટેઘણુ,એકનેત્રથાયેતેતણુ;જેનાનેત્રમાંદ્વેષજઘણો, સહીનાશ કેસદગુણકોતણો. ૧૨ જુવેજારતસ્કરઅભિપ્રાય, નેત્રહીણતેઅંધજથાય; બ્રાહ્મણદેવનુંચોરેધન, તેનાગળીજાયેહસ્તનેતન. ૧૩ ત્રાંબુચોરે રક્તવિકાર, પાંડુરોગકાંસુહરનાર; પિંગટમુરધનીપીતરચોર, તીલચોરેત્રિયાજ્વરનુંજોર. ૧૪ કંચનચોરેકુબડોથાય, રજતચોરનીસ્વેતજકાય; વાતરોગતૈલતસ્કારે, અન્નચોરેતેભુખેમરે. ૧૫ નગ્નફરેજેચોરવસ્ત્રનો, છીદ્રીતતનચૌરકશહસ્ત્રનો; અસત્ય બોલેતેથાયેબોબડો રૂપમાનીહોયકુબડો. ૧૬ પિતાપત્નીશુંરમેજેજન, લિંગરહિતથાયેતેનુંતન; ગુરૂપત્નીશું ગમનજકરે, મુત્રકછતેનેવિસ્તારે. ૧૭ કન્યાગમનકરેનરજેહ, રક્તકુષ્ટથાયેતેનીદેહ; ગમનકરેજેભગનીસંગ, ગજ કરણરોગથાયતેનેઅંગ. ૧૮ ભ્રાતપત્નીશુંજારજરમે, ગુલ્મકુષ્ટરૂજતેનેદમે; સ્વામનીગમનકરેજેજન, દદ્રુરોગથાયેતેનેતન. ૧૯ પિતુભગનીજેજનભોગ વે, ભગેંદ્રરોગતેજનજોગવે; માતુલપત્નીશુંરમેરંગ, જાદુથાયેતેનુંવામઅંગ. ૨૦ પિતાબંધુપત્નીસંજોગ, તેનેહસ્તથાયેપતરોગ; મીત્રનારીશુંરમેજેજાર, મ્રતપત્નીથાયેવારંવાર. ૨૧ હરશરોગથાયેગોત્રગમન, પુંશ્ચલીપતીવિસ્ફુટીક તન; પુત્રસ્ત્રીશુંરમેઅનુકુળ, મંદમદનઆ વઅંગશુળ, ૨૨તપસ્વિનીશુંકરે જેસ્નેહ, તેનેનિશ્ચેથાયપ્રમેહ; પશુયોનીશું ગમનજકરે, તેપ્રાણીભોગવિશે નવડરે. ૨૩ જેવેશદેખાડીધુતીખાય, તેનેરોગજળંધરથાય; જીવણુતણીજેહિં સાકરે, તેપ્રાણીનરકેસંચરે. ૨૪ એટલાદોષસંક્ષેપેકહ્યા, એવીનાઅન્યઘણાએ કરહ્યા; કથનકરતાંનાવેપાર, માટેકિંચીતકર્યોવિસ્તાર. ૨૫ નરનારીજેકૃત્યઅ

ચરે, તેદુખપામેરોગેમરે; હેશતરૂધનસૌનકભણે, સરવજંતુવશકર્મજતણે. ૨૬ જેનીરૂડીદેહઆકૃતી, રૂડાભોગનેરૂડીમતી; શુભાચરણસુખપરમાણજો, તે પુન્યવાનપ્રાણીજાણજો. ૨૭ જેનુંરૂપનેદ્દહેરોગીષ્ટ, દુખીદરીદ્રકુમતીપાપીષ્ટ; પણસર્વપાપનુંપ્રાશ્ચીતએક, શ્રીરામનામમહામંત્રવિશેક. ૨૮ કોટીકર્મએથીમુકાય, પાપતણીમતીસઉટળીજાય; હરીથીજેજીવવિમુખથઇફરે, તેનેતીરથપાવનનવકરે. ૨૯ લેતાંનારાયણનુંનામ, પામેધર્મઅર્થમોક્ષનેકામ; તેમાટે શુણોશતરૂધન, માનોઅમારૂસત્યવચન. ૩૦ અશ્વનીપાસેજઇગુણવાન. રામચરીત્રકરાવોગાન; તેથીઅસુરનોથશેઉધાર, તતક્ષણચાલશેયજ્ઞતોખાર ૩૧ એવુંસુણીરીપુસુદનરાય, સૌનકમુનિનેલાગ્યાપાય; આજ્ઞામાગીઆવ્યાત્યાંય, અશ્વયજ્ઞનોસ્થંભ્યોજ્યાંય ૩૨ હનુમંતેગાનકર્યુંતેણીવાર, તવરાક્ષસતેપમ્યોઉધાર; દીવ્યરૂપતેવેળાથયો, વીમાનબેશીનેસ્વરગેગયો. ૩૩ તતક્ષણચાલ્યો યજ્ઞતોખાર, કરતાસરવેજયજયકાર; ઇતિશ્રીપદ્મપુરાણમોઝાર, પાતાળખંડે વરણવીનિરધાર. ૩૪ રામાશ્વમેધતણીજેકથાય, અડતાળીશમોઅધ્યાય; શેષે વાત્સાયણનેકહી, સૌનકથીશતરૂધનેલહી. ૩૫ નિશ્ચેકર્મવિપાકજતણો, નામતણોમહીમાઅતિઘણો; તેહકથાપ્રાકૃતમાંકરી, ઓતાજનબોલોશ્રીહરી. ૩૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેસૌનકશતરૂધનસંવાદેકર્મવિપાકકથનંનામષષ્ટીતમો. ૬૦

અધ્યાય. ૬૧

રાગધન્યાશ્રી. ત્યાંથકીચાલ્યોયજ્ઞકેકાંણજી. સકળસૈન્યાતેનીપુંઠળજાણજી;સેવાઘણીકરતાતેઅશ્વનીદાસજી,એમકરતાંઆવ્યોહીમાચળપાસજી.૧ ઢાળ.હીમાચળપરવતનીપાસે, આવ્યોયજ્ઞતોખાર;ત્યાંકુંડળપુરનામેનગર,મહારમ્યશોભાસાર. ૨ત્યાંઅદીતીનાકર્ણનાંકુંડળપડ્યાંતેઠામ તેમાટેએનગરનુંપાડ્યુ કુંડળપુરએવુંનામ. ૩ ત્યાંસુરથનામેરાયછેશ્રીરામનોમહાભક્ત,વળીસત્યવાદી ધર્મપાળકજાણેસર્વેજકત. ૪ તેરાયકેરારાજ્યમાંસહુપ્રજામહાધરમીષ્ટ,સ્વધર્મ પાળેવરણચારેકોનહિપાપીષ્ટ. ૫ પરદ્રોહપરત્રિયપરનિંદાપરદ્રવ્યપરહેલન, તેનીવાસનાનવથાયસ્વપનેએવાંનિરમળમન. ૬ અકાળમ્રત્યુમરેનહિકોનેન પીડ્યારોગ, દુખીદરિદ્રનહિકોપુરમાંભોગવેમહાભોગ. ૭યમલોકમાંકોઇજાયનહિએવાપુન્યપ્રાણીત્યાંહે, આયુષપુરણભોગવીજાયેવિષ્ણુલોકજમાંહે. ૮ એક સમેયમનેકહ્યુંદુતેસુરથકેરૂચરિત્ર, ત્યાંઅમારોઅધિકારનહિસહુપ્રજાપુન્યપવિત્ર. ૯ તેશુણીયમઆશ્ચર્યપામ્યાથયોમનસંદેહત્યાંહે, મુનિવેશધરીનેધર્મઆવ્યાકુંડળપુરનીમાંહે. ૧૦ તેશુરથરાયનીસભામાંયમઆવીયાતેણીવાર,ત્યારેભુપઉઠીથયોઉભોકર્યોબહુસતકાર. ૧૧ સિંહાસનપરબેસાડીભુપેકરીપુજાય, મ

સ્તકનમાવીસ્તવનકીધુંબોલિયોગછેરાય. ૧૨ હેમહાપુરૂષતમોપધાર્યાકરવામુને
પાવન, સતસંગસમત્રિલોકમાંનથીલાભબીજોઅન્ય. ૧૩ માટેહરિકથાનુંશ્રવ
ણમુજનેકરાવોમહારાજ, જેથીટળેમહાપાપજનનાંથાયેસર્વેકાજ. ૧૪ ત્યારેય
મઋશીનેબોલીયાએમશુંકહોરાજન, એહરીતેવળીકોણછેતેનીશીકથાકીરત
ન. ૧૫ હરીકથાશ્રવણથકીતમારૂશુંથશેકલ્યાણ, નીજકરમથીસંસારસહુભોગ
વેસુખદુખજાણ. ૧૬ પાપેકરીનેનરકપામેપુન્યેસ્વરગેજાય, એમકર્મનેવશજીવ
સહુતોહરિથકીશુંથાય. ૧૭ કર્મકરીબ્રહ્માથયાસત્યલોકપામ્યાતેહ, કરમેકરીને
શુરપતિસ્વરગનોરાજાજેહ. ૧૮ માટેયજ્ઞયાગકરીતમોનૃપકરોદેવપ્રસન, તેણે
મનવંછીતશુખપામશોજાઇરહેશોસ્વર્ગસદન. ૧૯ માટેહરિકથાથીશ્રેતમારૂશુંથ
વાનુંરાય, જોકામકર્મકરોસદાભોગવોસુખસમુદાય. ૨૦ એવાંવચનસુણીયમ
રાજનામનખેદપામ્યોભુપ મહાક્રોધકરીનેબોલિયોઅલ્યામુરખબ્રાહ્મણરૂપ. ૨૧
ઉત્તમજનમધિક્કારતારોધિકછેતુજધરમ, તુંહરીતણીનીંદાકરીનેશ્રેષ્ટમાનેકર
મ. ૨૨ અલ્યાવીચારીજોવાતઉંડીશુંબકેજેમતેમ, તુકર્મજડકર્મનેમાનેમોક્ષ
થાશેકેમ. ૨૩ અલ્યાસ્વર્ગાદિકજેકર્મનાફળનાશવંતનિશેધ, ક્ષીણપુન્યમૃત્યુ
લોકેપડેએમકહેવેદ. ૨૪ વળીસ્વર્ગનાવીષેભોગનેતુંવખાણેઅનુકુળ, પણઇંદ્ર
નેશુકરતણુશુખતેસમેસમતુલ્ય. ૨૫ વળીઇંદ્રબ્રહ્માઆધસર્વેઅશાશ્વતછેજાણ્ય
અક્ષરઅખંડહરિતણુપદસદાસુખનિવારણ. ૨૬ ભગવાનનીભક્તિથકીથયામુ
ક્તજીવઅપાર, ધ્રુવપેહેલ્હાદવીભીષણપામ્યાઅખંડપદનીરધાર. ૨૭ શ્રીવાશુદે
વનોત્યાગકરીજેઉપાસેઅન્યદેવમતિમંદગંગાત્રઠતૃષીતજાઇકુપખણાવેએવ ૨૮
વળીતિરથવૃતજપહોમતપમખયોગઅધ્યનદાન, તેઆચરતાંહરીનામલેતોસ
ફળથાયનીદાન. ૨૭ શ્રીનારાયણુનાનામવીનઆચરેસાધનજેહ, ઉગરેતેનેકેવ
ળશ્રમતુશાવઘાતીતેહ. ૩૦ અચ્યુતનેઅરપણકરાવીણકરેકૃતિઅજ્ઞાન, તેસં
મ્યકફળનવપામેજેવુભસ્મમાંઅવદાન. ૩૧ ભક્તિકલપતરૂકામધુકચિંતામ
ણીથીવરીષ્ટ, તેઇછીતઆપેસરવસુખવળીસદાઅખંડબળીષ્ટ. ૩૨ એવીહ
રીતણીનીંદાકરેજેકર્મવાદીમુઢ, યમકીંકરનાખેનરકમાંતેમારમારેગુઢ. ૩૩
શુકરૂજોતુંવીપ્રછેમાટેધરૂપાછોપાય નહિતોબાંધીમારૂમારતુજનેકરૂઘણીશીક્ષાય.
૩૪ તારૂમુખદેખાડીશનહિમુનેતેંઘણીકરીનીદાય, એનેકાઢીમુકોપુરથકીકરી
શેવકને આજ્ઞાય. ૩૫ એવીટિકજોઇરાજાતણીનેથયાધરમપ્રશન, પછેપ્રગટકી
ધુરૂપપોતેપામ્યાસહુદરશન. ૩૬ અરેભુપતિતુંમાગ્યવરકંઇમારીપાસેઆજ,
જેઇછાહોયેમનવીશેતેપુરૂમનોરથકાજ. ૩૭ હુંધર્મવાસીસ્વરગનોઆવ્યોજોવા
તુજપરીક્ષાય, ધન્યધન્યછેતુનેભુપતીકુળધન્યમાતપીતાય. ૩૮ તુજદરશને
થાયેપતીતપાવનપામેમોક્ષનીદાન, તારીભક્તીજોઇથયોપ્રસન્નહુંમાટેમાગ્યતું

વરદાન. ૩૯ ત્યારેસુરથકહેશ્રીરામજીનાંપામુંહુંદરશન, ત્યાંલગીમારીદેહપડે નહિશુણોયમરાજન. ૪૦ મુજપુરવીશેયમયાતનાનહિસરવપામેસુખ, વળી શોકરોગવીયોગનહિભોગવેનહીકાદુખ. ૪૧ એવાંવચનસુણીરાજાતણાંનેથયાં ધરમપ્રસન, અસ્તુકહીનીજલોકમાંપછીગયાયમરાજન. ૪૨ એવોશુરથરાજા સત્યવાદીભકતહરીનોજાણ, તેપુરતણાઉપવનવીસેઆવ્યોયજ્ઞકેકાણ. ૪૩ સે વકેજઇકહ્યુંરાયનેત્યારેહરખ્યોમનઅપાર, શ્રીરામચંદ્રનાથશેદરશનકર્યોએમ વીચાર.૪૪પછીઅશ્વબાંધ્યોભુપતીવજડાવીયાંનીશાન,રણસ્થંભરોપ્યોયુદ્ધક રવાસુરથયાસાવધાન. ૪૫ વળણ. તેસુરથયાસાવધાનસરવે, બાંધ્યોયજ્ઞતોખા રરે; ત્યારેશતરૂઘનેસુમંતને, પુછયુંતેણીવારરે. ૪૬ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉ ત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેકુંડળપુરેઅશ્વર્ગમનસુરશ્રાપાયાખ્યાનંનામએકષષ્ટિતમો અધ્યાય. ૬૧

અધ્યાય ૬૨.

રાગમારૂ. હવેસુમંતનેશતરૂઘનપુછેકોણેબાંધ્યોયજ્ઞતોખાર, એભુપતિનુશુ- નામપરાક્રમકહોમુજનેવિસ્તાર૧ત્યારેશુમતિએતેશુરથરાયનુકહ્યુચરિત્રવીસ્તા રી, અરેશતરૂઘન, એસમાનનથીબીજોનૃપબળધારી.૨શ્રીરામચંદ્રનોપરમભક્ત વળી સત્યસિંધુરણધીર, છેદશપુત્રઅતીબળીઆરાયનેરણપંડીતમહાવીર. ૩ રીપુજીતદુરવારમતાપીબળમોહકચંપકએવ, હરયક્ષભુરીદેહશુરથીમોદકને સહદેવ. ૪ એદશેદીશાનેજીતેએવાપુત્રદશેબળવાન, વળીતેકરતાંમહાબળીયો કાહાવે ભુપતીઇંદ્રસમાન. ૫ હુંજાણુછુંતમોસવળેજીત્યાપણએનૃપનહીજીતાય, જોયુદ્ધકર્યાવીનઅશ્વઆપેકંઇ એવોકરીએઉપાય. માટેશામદામભેદેકરીલી જેશ્યામકરણઆણીવાર, વાળીપુત્રનેવીષ્ટીકરવામોકલીયોનીરધાર. ૭હવેમી ત્રીતણાએવાંવચનશુણીનેવીચાર્યુંશતરૂઘન, પછેઅંગદનેપાસેતેડીનેબોલ્યાહે તવચન. ૮ અરેવીરજાકુંડળપુરમાંશુરથરાયનીપાસ, વીવેકેકરીનેવીષ્ટીકરજે દેખાડીઅમારોત્રાસ. ૯ તુંવચનબોલ્યામાંપરમચતુરછેમાટેજાનીરધાર, જેમ યુદ્ધકર્યાવીનનમેભુપતીઆપેયજ્ઞતોખાર. ૧૦ એવાંવચનસુણીનેઅંગદચાલ્યો સમરીસીતાકંત્ત,કુંડળપુરનીશોભાજોઇનેચકીતથયોબળવંત. ૧૧ પછેરાજસ ભામાંઆવ્યોતતક્ષણપોતેવાળીકુમાર, સુરથરાયેઘણુમાનદેઇને બેસાડયોતેણી વાર.૧૨ પછેમધુરવચનેભુપતીબોલ્યોકોણતમોકપીરાજ, કોનાપુત્રશુનામતમા રૂઆવ્યાછોશેકાજ. ૧૩ ત્યારે અંગદકહેતમોશુણોભુપતીહુંવાળીકેરોતન, શ્રી રામચંદ્રનોકિંકરહુંછુંએમારાસ્વામીન. ૧૪ હુંસીતાપતીનોઆજ્ઞાકારીઅંગદ મારૂંનામ, તેમભુકેરોયજ્ઞતુરીનૃપઆવ્યોઆણેઠામ. ૧૫ શતરૂઘનતેપુંઠળછે શ્રીરામચંદ્રનાવીર, અન્યઘણાપૃથ્વીનારાજાસાથેછેરણધીર. ૧૬ અનેકદેશજી

તીજશલીધોવશકીધાસહુરાય, શ્રીરામચંદ્રનોપ્રતાપજાણીભુપતીનમીયાપાય. ૧૭ તેશતરૂઘનઅહીંઆવ્યાછેઉતરીઆઉપવન, અસંખ્યસૈન્યાસાથેછેવળીપૃથ્વીનારાજન. ૧૮ ભરથપુત્રપુષ્કળમહાબળીયોસુગ્રીવનેહનુમંત, વીભીષણઆદેયોધવણાતેકાળનોઆણેઅંત. ૧૯ત્યાંવાતશુણીજેસુરથરાયેબાંધ્યોછેતોખાર, ત્યારેરામબંધુયેમુનેમોકલીયોકહેવાઆણેઠાર. ૨૦ તમેરામચંદ્રનાપરમભક્તછોધરમતણાધ્વજરૂપ, માટેવીરોધકરવોઘટેનહિતમનેજુવોવીચારીભુપ, ૨૧ શતરૂઘનમનએમવીચારેરામભકતએરાય, તેસાથેયુદ્ધકરીયેતોહરીદાસતણોદ્રોહથાય.૨૨માટેઅશ્વઆપીનેમળેતોસારૂમારૂનહિવીરોધ; તેમાટેમુજનેમોકલીયોકરવાતમનેબોધ. ૨૩તમોઅશ્વઆપીનેપાયેલાગોશતરૂઘનનેઆજ, સ્વાગન્યશેવાકરોસર્વેનીથાશેરૂડાંકાજ. ૨૪ એવાંઅંગદકેરાંવચનસુણીનેહશીયોશુરથરાય, અરેવાળીનંદનધન્યતુનેતુંચતુરઘણોકહેવાય. ૨૫ પણજુવોવીચારીધર્મઅમારોક્ષત્રીકેરોઆજ, જોયુદ્ધકર્યાવીનઅશ્વઆપુંતોલાગેકુળમાંલાજ. ૨૬ ગુરૂશિશ્યસ્વામીશેવકવળીપિતાપુત્રનેવીર તેધર્મરાખવામાટેક્ષત્રીયુદ્ધકરેરણધીર. ૨૭ જોમળત્રુંહોતમારેપેહેલુંતોબાંધતશાનેઅર્વ, હવેમારીહાંશીથાયેજોમુળમુકીગર્વ. ૨૮ માટેઅંગદતુંજઇશતરૂઘનનેકહેહવડાંતતકાળ, ભાઇસાવધાનથાઓયુદ્ધકરવામુકીઆળપંપાળ. ૨૯ તમોરવીવંશમાંજન્મધરીશુંકાયરથાઓઆમ, વળીક્ષત્રીકેરોમોક્ષધર્મછેકરવોજેસંગ્રામ. ૩૦અરેઅંગદચતુરાઇતારીજાણીમેંનીરવાણ,પણયુદ્ધકર્યાવીનઅશ્વનઆપુકહેજેસત્યપ્રમાણ. ૩૧ વળણ. જઇકહેતુંશતરૂઘનનેએમનહિઆપુકેકાણરે; એવાંવાયકશુણીશુરથરાજાનાં,પછેઅંગદબોલ્યાવાણરે. ઇતીશ્રીરામચરિત્રે ઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેસુરથસડભાયાંવ્યષ્ટીકર્ણેથેઅંગદાગમનોનામદ્વાષષ્ટીતમોઅધ્યાય. ૬૨

અધ્યાય ૬૩.

રાગધન્યાશ્રી. અંગદબોલ્યોશુણોરાજનજી, તમોનિર્બળજાણ્યાશતરૂઘનજી; નથીજોયાતમોએમનાકામજી, જેધર્મસ્થાપવાપ્રગટયારામજી, ૧ ઢાળ. શ્રીરામપુરણબ્રહ્મપ્રગટયાહરવાભુમીભાર, વળીધર્મનુંસ્થાપનકરવાદુષ્ટનોસંહાર. ૨ જેણેમાર્યાશુબાહુતાડીકાખરદુખરત્રીશરાજેહ, વળીરાવણકેરાકુળતણો સંહારકીધોતેહ, ૩ તેરામનાબંધુશતરૂઘનમહાબળીરણધીર, જેનુપરાક્રમશ્રીમુખેનિત્યવખાણેરઘુવીર. ૪ જેણેમારીયોરાક્ષસમયાશુરયુમનાત્રટમોઝારદેશમથુરાંકર્યોનીરભેસુખીલોકઅપાર. ૫ વળીઅશ્વરક્ષાઅર્થેજીત્યાપૃથ્વીનારાજન, તેનેનિરબળકહોતમોરાયશુંવિચારીમન. ૬ એકભરથજીનોપુત્રપુષ્કળકોણેનવજીતાય, વળીમારૂતીમહાવીરજેકરેકાળનેશિક્ષાયે. ૭ તોતમારોસોઆશરોક્ષણમાંહેજીતેભુપ, પણભકતજાણીરામનાસત્યવાદિધરમસ્વરૂપ. ૮

બાશીયુધેનહીજીતોતમોરાવવીનેરાજન, માટેઅશ્વઆપીપાયેલાગોમાનોમારૂ વચન. ૯ એવાવાયકવાળીપુત્રનાં શુણીબોલ્યોશુરથરાય, અરેઅંગદનોહોય રાવણુસભાજેરોપેજઇનેપાય. ૧૦ આતોયુદ્ધકરીનેજીતવુંસનમુખરહીનીરધાર એમછુટસોનહીછળકરેજાસેતમારોભાર. ૧૧ મેંદરશનકરવારામનુંપણકર્યુંસ ત્યવચનમાટેઅશ્વઅમથોનઆપુંજેપડેમારૂતન. ૧૨ રણમાંહેમુરછીતકરૂસહુને યુદ્ધથકીતેઠામ, શ્રીરાથનેઆંહાંતેડાવુંતોસુરથમારૂનામ. ૧૩ કદાપીરણમાંહેજો હુંમરણપામીશઆજ, તોયપણસદગતિથાસેરૂડીકીરતીકાજ, ૧૪ મેંમળવા શ્રીરઘુવીરનેકપીરાખીછેઆદેહ, તેપ્રભુપણપાળશેમારૂજાણીસાચોસ્નેહ. ૧૫ શુણુઅંગદએસત્યવચનમારૂપ્રતીજ્ઞાકરૂંઆજ, રણમાંહે જીતીસર્વનેતેડાવુંશ્રી મહારાજ. ૧૬ નથીબોલતોઅભીમાનથીહું કહુનીરમળમન, એભક્તવત્સ ળપ્રભુમુજનેઆપસેદરશન. ૧૭ માટેવાળીનંદનજઇકહોતમોશતરૂધનનેએ હ, હવેયુદ્ધકર્યાવીનપામસોનહીયજ્ઞવાજીજેહ. ૧૮ એવાંનીશ્ચવચનઅંગદશુણી કર્યોશુરથનેપરણામ, ત્યાંથકીઉઠીઆવ્યોછેસૈન્યજ્યેણેઠામ. ૧૯ સહુસભાશુણુ તાંશતરૂધનનેકહુંતેવૃતાંત; નહીઅશ્વઆપેયુદ્ધકર્યાવીનરાયછેબળવંત. ૨૦ આશ્ચર્યપા મ્યાસર્વેકોસુણીશુરથનોસંદેહ, પછીસજથયાસંગ્રામકરવા શકળ સૈન્યનરેશ ૨૧ વળણ. નરેસસહુસત્વરથયાં, યુદ્ધકરવાતેણીવારરે; વાજીત્ર વાગેઅતિઘણાં, થાયશસ્ત્રનાચળકારરે. ૨૨ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વ મેધીકેસુરથાંગદસંવાદેત્રિશષ્ટીતમોઅધ્યાય. ૬૩

અધ્યાય ૬૪

રાગસોરઠ. રાયસુરથસાથેયુદ્ધકરવાચઢયાશતરૂઘ્ન, છેવીરશુરાવેશપુરા પૃથ્વીનારાજન. ૧ ચતુરંગદળહયગયપદાતીરથતણોનહીપાર, ધ્વજાપતાકા ફરફડેજાણેવીદુતનાચળકાર. ૨ હવેકુંદળપુરપતીચઢયોપોતેસાથેનીજસૈન્યા ય, આગળચઢયાદશપુત્રસુરારહોપુંડળરાય. ૩ વાજીત્રવાગેઅતીઘણાંતેઉભેદ મોઝાર, મહાજોધનાપદપ્રહારથીપૃથ્વીસહેનહીભાર. ૪ સિંહનાદકરતાસઇ ન્યમાંતેસામાસામીશુર,એમશુરથનેશ્રીરામનુંદળમલ્યુસાગરપુર. ૫ બિરદા વળીબંદીજનબોલેઉભેકુળનીખ્યાત, રાગસિંધુગાયગુણીજનઅલાપીસ્વર સાત.૬ હવેથવામાંડયુંયુદ્ધપરસ્પરકરેમારોમાર, ઘાયમારેશુરથાયેશસ્ત્રનાચળ કાર. ૭ રથેરથનેગજેગજએમભડેભીરૂજોડ, મહારથીસામામહારથીમનસક ળભરીયાકોડ. ૮ વળીરાયનાદશપુત્રવઢતાવીરમહાસમરથ, એકએકનાત્યાં અડયાઆવીસામાસામીરથ. ૯ હવેમોદકસામોકુશધ્વજવળીવીમદનેરીપુજી ત, પુષ્કળનેચંપકવડેસુરથીસુબાહુઅજીત. ૧૦ દુરવારનેલક્ષ્મીનીધીબળ મોહકઅંગદએવ, પ્રતાપાઢયનેપ્રતાપીસત્યવાનનેશહદેવ. ૧૧ હરયક્ષનેનીલ

રત્નરાજાવઢેતેણીવાર, ભુરીદેહનેવીરમણીતેકરેયુદ્ધઅપાર. ૧૨ એમદસેજણ દશપુત્રસામાકરેમહાસંગ્રામ, તેશમેનુંયુદ્ધજોઇનેમારથીમુકેમામ. ૧૩ વીમાન બેશીદેવજોતાંયુદ્ધતેમહાઘોર, બુંબાણકરતામારતાસ્વરતણોથાયેસોર. ૧૪સુ શવાડચાલેશરતનીજેમઅખંડમેઘનીધાર, ત્રંબાળુજેમઘનગરગડેઅસિતડીત નાચળકાર. ૧૫ શુરનેઅંગેચોંટીયાશરઅમીતશોભેઆમ, જેમવૃષારૂતુમાંક ળાકરનાચતાઠામોઠામ. ૧૬ શ્રોણીતનીસરીતવહીગજરથતણાયાજાય ભુત ભૈરવભક્ષકરેજોગ્યણીનાચેગાય. ૧૭ હવેચંપકનેપુષ્કળવઢેછેબન્યોએમહાવી ર, કોપાછોપગમુકેનહિએવામારથીરણધીર. ૧૮ પુષ્કળસુતતેભરથનોરાયનો ચંપકનામ, તેનેયુદ્ધજોઇનેદેવનાઠામુકીમનનીહામ. ૧૯ સહુજોધજોતાચકીત થઇસંગ્રામમુકીત્યાંહે, એકએકથીનવઓસરેએવારાજકુંવરરણમાંહે ૨૦ અ સ્ત્રવિધાયેસમાનબન્યોઉતર્યાજેણીવાર, ત્યારેસુરથનોસુતકોપીયોકર્યોધનુષનો ટંકાર. ૨૧ ગુરૂસ્મરણકરીનેશરચઢાવ્યોદિપ્તમાંનપ્રચંડ, આકરણસુધીખેં ચીયુમહાબળકરીકોદંડ. ૨૨ પછીચંપકેરામાસ્ત્રમુકયુમંત્રભણીતેણીવાર, તેણે પુષ્કરનેબંધનકર્યોત્યારેહવોહાહાકાર.૨૩ વળણ.હાહાકારહવોસૈન્યમાં, જ્યારે બાંધ્યોપુષ્કળવીરરે; રિપુદમનદુખીયાથયા, ત્યાંમુકીમનનીધીરરે. ૨૪ ઇતિ શ્રીરામચરિત્રે ઉત્તરકાંડઅશ્વમેઘીકેશતરૂઘનસુરથસંગ્રામેપુષ્કળબંધનંનામચ તુઃષષ્ટીતમોઽધ્યાય. ૬૪

અધ્યાય ૬૫.

રાગમારૂ. જ્યારેબાંધ્યોપુષ્કળબળવંત, ત્યારેકોપેચઢ્યાહનુમંત; ચંપક સામાઆવ્યામહાવીર, યુદ્ધકરવામાંડયુંરણધીર. ૧ મુકયાંચંપકેબાણઅનંત, ભાગીનાંખ્યાંગ્રહીહનુમંત; પછીવજરતનુંથયાસ્વસ્થ, માર્યુંતાડવ્રક્ષગ્રહીહ સ્ત.૨ તેછેદયુંચંપકેમુકીબાણ, સિંહનાદકર્યોનિરવાણ, ગ્રહીમદોન્મત્તમાતંગ, માર્યોમારૂતિયેતેનેઅંગ. ૩ ચંપકેશરમુકીઉડાડયો, પાછોહનુમંતઉપરપાડયો માર્યામારૂતીનેપંચબાણ, રૂદેમાંહેવાગ્યાંનિરવાણ. ૪ ત્યારેરેકોપ્યાત્યાંપવનકુ માર, ઝાલ્યોરાજકુવરતેણીવાર; ગ્રહીહસ્તનેઉડયાઆકાશ, છુટયોકરથીપા મ્યોઅવકાશ.૫ નભમારગેરહીનેત્યાંહે, ઘણુંયુદ્ધકર્યુંમાંહોમાંહે;પછીકર્યુંપરાક્રમ શીષ્યતરણી, પુંછેબાંધીપછાડયોધરણી. ૬ પડયોચંપકથઇમુરછાય, તેદેખી ધાયોસુરથરાય; મારૂતીનીસાથેઅભીરામ, રાયકરતોમહાસંગ્રામ. ૭ મારેવ્રક્ષ ઉપરમહાવીર, ઉડાડેશરથીનૃપધિર; બ્રામ્યાસ્ત્રમુકયુંરાજન, ઉડયાઆકાશ માંવાયુતન. ૮ હનુમંતભમ્યાઘણીવાર, નવઆવ્યોતેપંથનોપાર; રાયમુકતો બાણઅપાર, વાળ્યોસૈન્યતણોસંહાર. ૯ તેજોઇનેશતરૂઘનવીર, આવ્યાસન મુખમહારણધીર; માર્યાસુરથનેપંચબાણ, તેણેભેદયુંરૂદેનિરવાણ. ૧૦ ત્યારે

કોપેચઢયોરાજન, વરસાવ્યોવિશીખપરજન્ય; શતરૂઘનેમુકયાવણાસર્પ, ગરૂડાસ્ત્રમુકયુંતવનર્પ. ૧૧ પર્વતાસ્ત્રમુકયુંરઘુતન, વજરાસ્ત્રમુકયુંરાજન; રિપુદમનેસાંધ્યુબ્રહ્માસ્ત્ર, રાયેમુકયુમહાદેવનુંઅસ્ત્ર. ૧૨ અસ્ત્રવિદ્યાયેતેબળવાન, એમઉતર્યાબન્યોસમાન; સુરથેશતરૂઘનનેત્યાંહે, બ્રહ્મશક્તિમારીરૂદેમાંહે. ૧૩ આવી મુરછા પડયા તેણીવાર, હવોસૈન્યામાં હાહાકાર; તેકાળે જોઇ ભુપતી સર્વ, ધાયા વીર ધરી મન ગર્વ. ૧૪ થયુ ઘોરયુદ્ધ તેણી વાર, કહેતાં ગ્રંથ પામે વીસ્તાર; શર ચાલે બોલે સુસવાટ, ઉભે સૈન્યનોવળીયોડાટ. કોપ્યા વિભિષણનેસુગ્રીવ, તેણેયુદ્ધકર્યુંછેઅતિવ; સુરથરાયતણાદશતન, કર્યામુરછીતપ્રૃથ્વીપતન. ૧૬ સુગ્રીવેરાખ્યોરણરંગ, કર્યોરાયતણોરથભંગ; બેઠોભુખતી બીજેરથ, શરચાપગ્રહીસમરથ. ૧૭ માર્યાસુગ્રીવનેદશબાણ, પડયોઅચેતથઇનિરવાણ; વિભિષણનેતેમાર્યાવીસ, પડયોલંકાપતિપાડીચીસ. ૧૮ તેસમેધાયોપવનકુમાર, કરતોલાંગુળકેરોમાર; પુંછેબાંધ્યોરાયનેરથ, પ્રૃથ્વીમાંપછાડયો સમરથ. ૧૯ થયોમુરછીતક્ષણબળવાન, પછીઉઠયોથઇસાવધાન; મુકયુંરામાસ્ત્રતેણીવાર, કર્યોબંધનપવનકુમાર. ૨૦ પછીસૈન્યમાંહેરાજન, મોહનાસ્ત્રકમુયુ તેદીન; મોહપામીપડયાસઉવીર, ગતિભંગથઇગઇધીર. ૨૧ સઉસઇન્યથયુછેઅચેત, તેમાંમારૂતીછેસાવચેત; બંધાયુછેરામાસ્ત્રેગાત્ર, નથીલેખવતાતલમાત્ર. ૨૨ નથીત્રોડતાબંધપ્રમાદ, રામાસ્ત્રનીરાખીમરજાદ; સ્વામીપ્રતેશેવકનોધરમ, તેપાળ્યોઅંજનીશુતેપરમ. ૨૩ બેઠાશીળથઇભુમાંહે, ચારેપાસેજુવેછેત્યાંહે; સઉસૈન્યથયુંઅચેતન, જોઇવીરેવિચાર્યુંમન. ૨૪ નીજપુંછતણીકરીઓટ, સૈન્યપાછળકીધોકોટ; પછીમનમાંરખીધિર, બેઠાસમરેશ્રીરઘુવીર. ૨૫ તેસમેનારદમુનિરાય, એકલાનભપંથેપળાય; દીઠારામસૈન્યાનાહવાલ, પડયાવિરથઇબેહાલ. ૨૬ જોઇઆવ્યાસરજ્યુતિર, જ્યાંબેઠાશ્રીરઘુવીર; મળ્યોસકળમુનિનોસાથ, બેઠાદીક્ષાલેઇરઘુનાથ. ૨૭ વળણ. રઘુનાથબેઠાદિક્ષાલેઇને, ત્યાંઆવ્યા નારદરૂષિરાયરે; શુરથેજીત્યાસરવને, તેમાંડીકહીકથાયરે. ઇતિશ્રીરામચરિત્રે ઉત્તરકાંડેઅશ્વમેઘીકેશુર્થે શતરૂઘ્નસૈન્યામુરછાનાનંતરંનારદેનશ્રીરામપ્રતિકથનંનામપંચષષ્ટતમોડધ્યય. ૬૫

અધ્યાય ૬૬.

રાગધન્યાશ્રી. નારદેકહીજેસકળકથાયજી, તેસુણીઉઠયાશ્રીરઘુરાયજી; મુનિસભાલેઇશ્રીભગવાનજી, તતક્ષણબેઠાપુષ્પવીમાનજી. ૧ ઢાળ. પુષ્પવીમનમાંપ્રભુબેઠાચલાવ્યુંતેણીવાર, ક્ષણમાંહેઆવ્યાઅવધપતિનિજદળપડયુંજેઠાર. ૨ વીમાનરાખ્યુંભોમીપર, ઉતર્યાદિનદયાળ, કરીકૃપાદ્રષ્ટીસરવપ્રતેઉઠીયાતતકાળ. ૩ ઉભયસૈન્યાતણાજનનાંથયાંદૃઢસહુઅંગ, ઉઠયાઅશ્વગજરથપ-

દાતીચતુરંગસૈન્યાસંગ. ૪ ટળેતીમીરજ્યમરવીઉદયથીવળીશરદઆગમઘ
ન, એમરામચંદ્રનીકૃપાદ્રષ્ટેથયાનીરમળતન. ૫ શતરૂઘનપુસ્કળઆદીસહુતે
નમ્યારામનેપાય, આનંદસુખપામ્યાઘણુંજ્યારેમળ્યાશ્રીરઘુરાય.૬ વળીસુરથ
રાયેરામદીઠાશોભેતનઘનસ્યામ, મુખહશીતરાજીવનેત્રશુંદરલાજેકોટીકકામ
૭ એવુંસ્વરૂપજોઇસીતાપતીનુંરોમાંચીતથયોરાય,સાષ્ટાંગકરીપડયોદંડવતશ્રી
રઘુપતીનેપાય. ૮ અપરાધજાણીપોતાનોગદગદથયોનીરધાર, પ્રભુચરણસીંચ્યા
આંસુએશીરમુકીરહયોઘણીવાર. ૯ પછેરામેઉઠાડયોરાયનેપોતેગ્રહીજુગહાથ,
પ્રભુભક્તવત્સળદ્રવીતથઇનેભીડયોરૂદયાસાથ. ૧૦ તેસમેવાગ્યાંદુંદભીવરસા
વ્યાંદેવેફુલ, સહુભાગ્યવખાણેભુપનું બીજોનહીએસમતુલ્ય. ૧૧ પછેસ્તુતી
ઘણીકરીરામનીરાયસુરથેજોડીહાથ, મુજદીનકેરીપ્રતિજ્ઞાપાળીતમોહેનાથ.
૧૨ આજભક્તવત્સળબીદતેસાચુંકર્યુંમહારાજ, પ્રભુપધાર્યાપણપાળવારાખ
વામારીલાજ. ૧૩ એમવીનેવચનભુપેકહ્યાંઘણાંદિનપણેતેણીવાર, દશપુત્રન
મ્યારામચરણેથયોજયજયકાર. ૧૪ પછેસુરથરાજારાજમંડળસહિતશ્રીરઘુરા
ય, તેકુંડળપુરમાંગયાતેડીહઇએહરખનમાય. ૧૫ પુરનીપ્રજાજોઇરામનેહરખી
ઘણુંતેકાળ, શુભલલીતલલનાંવધાવેભરીપુષ્પમોતીથાળ. ૧૬ ઘેરઘેરધર્યાઉપ
ચારમંગળચોકચારૂબજાર, દરશનકરીજનદયાનીધીનાંમાનેસફળઅવતાર.
૧૭ સુખઆપતાએમસર્વેનેપ્રભુઆવ્યારાજદ્વાર, તેઉતાર્યાસુંદરસ્થળેરાયેકીધી
સવાઅપાર. ૧૮ ભોજનનાનાભાત્યનાંતાંબુળબીડાંસાથ, ઋષીરાજમંડળસહી
તપોતેઆરોગ્યારઘુનાથ. ૧૯ સહુસૈન્યનેસંતોષીયુંઆપીયાંભોજનપાન, એમ
સુરથરાયનામંદીરમાંરહ્યાત્રૈણદીવસભગવાન. ૨૦ પછીચોથેદીનથયાજાવાત
ત્પરપોતેજુગદાધાર, ત્યારેરાયેરામાર્પણકર્યુંસહુરાજરાજધનપરીવાર. ૨૧ કર
જોડીનેસ્તુતીકરીભુપબોલ્યોદીનવચન, પ્રભુદરશનકરવાતમારૂંમેંરાખ્યુંછે
આતન. ૨૨ હવેનાથનીરખ્યાનેત્રથીપણપાળ્યુંપુરણકામ, પ્રભુશરણઆપોચ
રણનુંનથીઅન્યઆશારામ. ૨૩ એવાંવચનસુણીરાજાતણાંત્યારેબોલ્યાશ્રીરઘુ
વીર, તમોરક્ષાકરવાઅશ્વનીજાઓધરીમનમાંધીર. ૨૪ આવજોવળતાઅવધ
પુરજોવાયજ્ઞમહોછવત્યાંહે, તમોસદામારેશરણછોનથીવેગળાક્ષણક્યાંહે. ૨૫
પછેરાયકેરાપુત્રનેઆપ્યુંપ્રભુયેપાછુંરાજ, શતરૂઘનનેશિક્ષાકરીવહેલાઆવજોક
રીકાજ.૨૬ પછેબેઠાપુષ્પવીમાનમાંમુનીમંડળશુંરઘુવીર, યજ્ઞમંડપમાંઆવ્યા
પ્રભુસરજુગંગાનીતીર,૨૭ હવેઅશ્વત્યાંથીચાલીયોપુંડળઘણાનરનાથ,નીજસૈ
ન્યલઇનેસુરથરાજાચાલ્યોતેનીસાથ. ૨૮ એકથાસુરથરાયનીજેસુણેનરનેનાર,
કરેકૃપાતેનેરઘુપતીપામેપદારથચાર.૨૯ વળણ.ચારપદારથપામેતેજન, જેકથા
સુણેપ્રેમેકરી; કહેદાસગીરીધરસહુભાવધરી, શ્રોતાજનબોલોશ્રીહરી. ૩૦ ઇ

તિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેસુર્ષ્ઠોપાખ્યાનેશ્રીરાયદર્શનાતઅશ્વપ્રાપ્તીર્નામશષ્ટપટીતમોઅધ્યાય. ૬૬

અધ્યાય ૬૭.

રાગધન્યાશ્રી. કુંડળપુરથીચાલ્યોકેકાણજી, નીજઇચ્છાયેવીચરેજાણજી; શોળપદમદળપુંઠેપળાયજી, વાજીત્રવાગેગુણીજનગાયજી. ૧ ઢાળ. ગાયગુણીજનવીશદકીરતીપાવનજેરઘુકુળતણી, જેનુનામલેતાંજાયઅઘએવારામરાયચુડામણી. ૨ તેનાયજ્ઞનોહયફર્યોસઘળેજીતીનૃપવરજશથયો, અંગવ્યેગકલ્પીગદ્રાવડમરૂતતૈલંગગયો.૩ એમઅનેકદેશફર્યોતુરીત્યાંરાયજીત્યાજેટલા, પ્રતાપજાણીરામનોઆવીમલ્યાનૃપકેટલા. ૪ ગીરીસરીતસરવનપુરવીપુલયજ્ઞતુરીઘાટફર્યોઘણે, પછીએમકરતાંઆવીયોઆશ્રમમુનીવાલ્મિકતણે. તેવનઅતીરળીઆમણુશુકપીકમ્રગકીડાકરે, વસંતરત્યફુલીસદાસુરભીત્રીવીધીગુણવીસ્તરે. ૬ રહ્યાતેવનમધ્યેજાનકીજેજગતજનુનીઇંદીરા, વાલ્મિકનાઆશ્રમવીશેભજેરામનેગુણમંદીરા. ૭ આદીકવીજેમુનીવાલ્મિકઆશ્રમનથીતેકાળમાં, વરૂણનેઘેરયજ્ઞકરાવવાગયાછેપાતાળમાં.૮ બે પુત્રસીતાતણાલવકુંશપાળેઆજ્ઞામાતાતણી, ફળજળલાવી આપતાનીજધર્મપરમમતાઘણી. ૯ જ્યારેમુનીપાતાળેગયાત્યારેકહીગયાબેભ્રાતને, આપણાવનનીરક્ષાકરજોસેવજોનીજમાત. ૧૦ ત્યારે એકસમેકુશગયોવનમાંદુરફળલેવાતદા, લવકરેરક્ષાવનતણીકરધનુષબાણગ્રહીસદા.૧૧ સંગેમુનીનાપુત્રનાનાતેસાથેવનમાંફરે,એકવૃક્ષછાયાતળેબેઠાક્રીડામનગમતીકરે. ૧૨ એવેસમેતેવનવીશેઆવ્યોયક્ષતુરીરઘુવરતણો, જાણેકામેહયનુરૂપધરીયુંએમશોભેઅતીઘણો.૧૩ મુનીબાળકેદીઠોતદાલવનેકહેજોતુરીએહશેકોનોકેમઆવ્યોશોભતોરૂપેકરી. ૧૪ એવુંસુણીનેલવગયોપાસેઝાલ્યોહયહસ્તેજદા, કનકપત્રલેલાટહતુતેછોડીનેવાંચ્યુતદા. ૧૫ તેપત્રવાંચીથયોવાકયબોલ્યોદ્વિજતનશુહશ્રી, ભાઇઆજઆવ્યોલાગશુભઅનેબાંધ્યાનીચીંતાકશી.૧૬ જુવોલખ્યુમહાઅભીમાનથીએમકેવોબળીયોરામછે, વીનદોષમુજમાતાતજીમાટેમારેએનુંકામછે.૧૭ સુંથઇધરાનિરવીરજેએમકરેમોટમતાઘણી,કોઇનથીકોઇક્ષત્રીપૃથ્વીમાંશુએનેમાથેછેમણી.૧૮ શુએપુરૂષપેદાથયાબાકીનપુશકબીજાહશે,હુનથીબીહીતોરામથીજોઉએથકીહવેશુથશે.૧૯ એપીતાછેતોભલેછેએણેપરભવીમુજમાતને,તેદોષનીવરતીકરૂઘણીશીક્ષાઆપુતાતને.૨૦ હવેપ્રતીજ્ઞાછેમારેએશુવીરોધકરૂઘણો,જીત્યાવીનાહયનઆપુંતોખરોસુતસીતાતણો. ૨૧ મુનીવાલ્મીકનીવીદ્યાતણોતેપ્રતાપદેખાડુસર્વને,તોધ્યાવેલોશ્રીયનેખરોજોઉતારૂએનાગર્વને.૨૨ એવુંકહીનાખ્યુઅશ્વકંઠેઅંગવસ્ત્રપોતાતણુ,રંભાતરૂએતુરંગબાંધ્યોવિપ્રસુતવારેઘણુ.૨૩ ભાઇશુંકરવાએઅશ્વબાંધેકોબળીયાભુપતીનોહ

શેતેહવડાંઆવીલેઇજશેવળીઝાલીતુજનેમારશે.૨૪ લવકહેમીથ્યાશુંલવોતમો જુવોદુરઉભારહી, એકસમેઆવેકાળતોપણતેનેશીક્ષાકરૂસહી. ૨૫ વળણ. સ હીકરૂશીક્ષાકાળને, એમબોલ્યોલવરણધીરરે;કદળીનેથડઅંશ્વબાંધીપછીસજ થઇઉભોવીરરે. ઇતીશ્રીરામચંદ્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેવાલ્મિકાશ્રમેલવેનઅશ્વ બંધનંનામસપ્તષષ્ટીતમોઅધ્યાય. ૬૭

અધ્યાય. ૬૮

રાગસામેરી. હવેકંદળીનેથડઅશ્વબાંધીઉભોલવતેઠાર, તેચિંતવતોચા રેદીશાજાણેતીક્ષણસીંહકુમાર. ૧ એટલેઆવ્યાઅશ્વરક્ષકદીઠોહયતેઠાર,મુની બાળકપુછ્યુંતદાકોણેબાંધ્યોયજ્ઞતોખાર. ૨ ત્યારેવિપ્રસુતકહેપેલોઉભો, શા મસુંદરવીરઆકરણનેત્રપ્રચંડભુજમહાધનુરવિદ્યાધીર. ૩ એણેઅશ્વબાંધ્યોત મારોએવીબોલ્યાબાળકવાણતેઅશ્વરક્ષકજોઇલવનેથયાવિસ્મયજાણ. ૪ એટ લેરૂળચતુરંગઆવ્યુંઅગ્રશતરૂઘન, ત્યારેઅશ્વરક્ષકેકહ્યુંજઇસુણતાંસકળરાજ ન. ૫ પેલેબાળકેહયબાંધીયોકદળીથડમોઝાર, એવુંસુણીનેઆશ્ચર્યપામ્યાઆ વ્યાતેણેઠાર,. ૬ તેપુત્રનેજોઇહરશ્યાસરવેપામ્યામનઉમંગ,ભાઇરમતએશીશુએ કરીમાટેછોડીલાવોતુરંગ ૭ત્યારેવીરસરવેબોલીયાઅલ્યાબાળકસુણતુંવાણ, છોડીઆપહયશ્રીરામનોજાણુંઅમારેજાણ. ૮ ત્યારેક્રોધેકરીલવબોલીયોમેંબા ધ્યોયજ્ઞતોખાર,તેછુટવોહવેકઠણછેનોહેહાંશીકેરોવિચાર. ૯ અલ્યાતસ્કરોતમો કોણછોજેબોલોકાયરવાણ, જોદુખતુંહોયપેટમાંતોઆવોલેવાકેકાણ. ૧૦ હુયુદ્ધ કર્યાનીવાટજોઉછુંકયાંછેતારોરામ, તેનેજઇનેકહોવહેલાઆવેઆણેઠામ. ૧૧ ત મોબાળકજાણીમુજનેસરવેકરોછોઆળ,પણપ્રાણલેઇશસર્વનાછુંકાળકેરોકાળ ૧૨ એવાંવચનસુણીશતરૂઘનેકરીશેવકનેઆજ્ઞાય, ભાઇછોડીલાવોઅશ્વએબા ળકથકીશુંથાય. ૧૩ તેસુણીવીરશહસ્ત્રઆવ્યાછોડવાકેકાણ, ત્યારેલવેસજથઇ ધનુષગ્રહીમાર્યાસરવનેબાણ.૧૪ તેણેહસ્તકાપ્યાસહસ્ત્રનાજેમપડેતરૂનાંપત્ર,હો કારોતવસબળોથયોસઉવીરકોપ્યાતત્ર.૧૫ ત્યાંથવામાંડયુંયુદ્ધદારૂણવઢેવીરઅ પાર,સરતણીવૃષ્ટીથાયછેજેમઅખંડમેઘનીધાર.૧૬ એમભુમીજાસુતબાણમુકે થાયગરજનાઘોર,દુરથીસઉરાજાજુવેઆબાળકનુંશુંજોર.૧૭ ભાઇવરશદ્વાદશ નોકુંવરછેબળતણોનહિપાર, એનાંચિન્હરૂડાંદિશીયેકોહશેરાજકુમાર. ૧૮ કો વીરકહેએવીપ્રસુતપણગુરૂસમરથહોય, એમવખાણીવાતોકરેસઉકુંવરસામુ જોય. ૧૯ તેદેખતાંસીતાસુતેકર્યુંસૈન્યતારોતાર, દળસરવપામ્યુંપરાજયત્યારે હવોહાહાકાર. ૨૦ જેમવૃષારૂતુમાંશોભીયેકરેકળાકેકૈજાણ, એમચોટિયાંસરવ નેઅંગેલવતણાંજેબાણ. ૨૧ દળભંગજોઇશતરૂઘનેરથહંકાવ્યોતેણીવાર, સ નમુખઆવીનેરહ્યાલવહતાજેણેઠાર. ૨૨ રિપુસુદનેદીઠોકુંવરઅદભુતઆકૃતી

૩૫. જાણેશુંબીજારઘુપતીબ્રહ્માંડકેરાભુપ. ૨૩ ત્યારેરીપુદમનેપુછીયુંઅલ્યાકું વરકોનોતન, તુનેવિદ્યાકોણેભણાવ્યોપછેબોલ્યોપુત્રવચન. ૨૪ તુનેપુછ્યાનું કારણશુંઅલ્યાયુદ્ધકરમુજસાથ, તમથકીહુંબીતોનથીજેઆવશેરઘુનાથ. ૨૫ અલ્યાતમસરખાગજતણાયુથતેવીદારવાનેકાજ, તેનીસ્યેકરીનેજાણજેહુંથ યોપ્રગટસિંહરાજ. વિષ્ણુવાહનઆગળજથાઉરગેજવાયનજેમ, એમરહેતાં મુજસનમુખથાશેગતિતમારીતેમ. ૨૭ એવાંવચનસુણીનેકોપીયાપછેશતરૂઘ નતેણીવાર, સિંહનાદકરીનેલવનીઉપરમુકયાંબાણઅપાર. ૨૮ સીતાસુતેતે છેદીયાંશતરૂઘનકેરાંબાણ, પછેરીપુદમનનારૂદેમાંમાર્યાપંચશરનિરવાણ ૨૯ તેવીશીખવાગ્યાંમર્મમાંઉછળ્યારથમોઝાર, શતરૂઘનમુરછીતથઇપડ્યાત્યારે હવોહાહાકાર. ૨૦ વળણ. હાહાકારહવોતદા, થયામુરછીતશતરૂઘનરે; એવું વીપરીતજોઇનેકોપીયા, પછેધાયામારૂતતનરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેલવેનશતરૂઘનમુર્છાનંનામઅષ્ટષષ્ટીતમોઅધ્યાય. ૬૮

અધ્યાય ૬૯

રાગમારૂ. થયામુર્છિતશતરૂઘન, ત્યારેધાયાતેમારૂતતન; એકપરવતગ્રહીનેપાણ, આવ્યાલવસનમુખનીરવાણ. ૧ મુકયુંલવેબાણતેણીવાર, ઉડાડ્યોગીરીતેનીરધાર; વૃક્ષપાષાણગ્રહીબળવંત, કરીવૃષ્ટીઘણુંહનુમંત. ૨ સામાં રાઘવીમુકેબાણ, છેદેસકળતરૂનીરવાણ; હનુમંતેજાણ્યુંએમમન, એહશેજાનકીનોતન. ૩ માટેઉપજીમનકરૂણાય, બાળજોઇવીસ્મયથાય; વળીયુદ્ધકરેપ દરોપી, રાઘવીમારતોશરકોપી. ૪ અંજનીસુતબોલ્યાવચનકહેભાઇતુંકોનોતન; સીતાપુત્રકહેકપીરાજ, તારેપુછયાતણુંશુંકાજ. ૫ એમગોષ્ટીકરેઆઠામ, નહિથાયેતમારૂંકામ; એમકહીનેમુકયુંનારાચ, બ્રામ્યમંત્રભણીનેસાચ. ૬ વાગ્યુંમારૂતીનારૂદેમાંહે, ઉડયાતતક્ષણનભમાંત્યાંહે; ભમતાઘણુંપવનકુંમર, ધાયોપુરકળતેણીવાર. ૭ તેજોઇલવવીચારેમન, એહશેભરતજીનોતન; દીઠો લવનેવિરથનિરધાર, પુષ્કળઉતરીયોતેણીવાર. ૮ પોતેધનુષબાણગ્રહ્યાંહસ્ત, સીતાપુત્રથયોછેસ્વસ્થ; વરશદ્વાદશનાબેવીર, શોભેધનુરવિદ્યાનાવીર. ૯ એકકામનેબીજોવસંત, રવીશકાપતીતેજવંત; જેમનવરસમાંરૂદ્રવીર, એમશોભતાબેરણધીર. ૧૦ સામાસામીકરેછેવિરૂદ્ધ, જુવેઅંતરીક્ષદેવતેયુદ્ધ; શતરૂઘનવળીમુરછાય, જુવેદુરથકીસહુરાય. ૧૧ બન્યોરાઘવીમહાબળવંત, ક્રોધેકાળનોઆણેઅંત; ઘણુંયુદ્ધકર્યુંતેકુમાર, કહેતાંગ્રંથપામેવિસ્તાર. ૧૨ ઉતર્યા અસ્ત્રવિદ્યાયેસમાન, લવપુરકળબેબળવાન; લવેકાળાસ્ત્રમુકયુંત્યાંહે, વાગ્યુંપુરકળીનારૂદેમાંહે. થઇમુરછાપડ્યોભર્થતન, ત્યારેધાયાશતરૂઘન; કરીબાણવૃષ્ટીતેદીશ, લવછેદીનાખેકરીરીસ. ૧૪ રિપુદમનુમુકેજેજેબાણ, સીતાપુત્રછે

દેનિરવાણ; એમયુદ્ધથયુઘણીવાર, પછેકોપ્યાકેકૈનાકુમાર, ૧૫ એકકાઢયુંબાણુનિરવાણ, રામનુંતેઆપેલુંજાણ; કહ્યુંતુરઘુપતિયેજેહ, સંકટસમેમુકજેએહ. ૧૬ તેકર્યુંધનુશેસંધાન, મહાતેજસ્વીદીપ્તમાન; તેમુકયુંજ્યારેશતરૂઘન, તારેલવેવિચાર્યુંમન. ૧૭ આઅગ્નિવતઝળકેબાણ, નિસ્ચેમારશેમુજનેજાણ; મારીપાસેનથીકુશવીર, એવુંકહીપછેરાખીધીર. આવ્યોશરકરતોસુશવાડ, જાણેપ્રલ્લઅગ્નિનોઉમાડ, લીવેસ્મરણકર્યુંગુરૂકેરૂ, મુકયુંતીક્ષણબાણઘણેરૂ. ૧૯ શતરૂઘનનોશરતેણીવાર,છેદ્યોમધેથકીનીરધાર; તેનોઅંગ્રભાગઉડયોત્યાંહે, તેવાગ્યોલવનારૂદેમાંહે. ૨૦ પડયોવીકળથઇનેવીર, થયુંચૈતનરહિતશરીર;જ્યારેલવપામ્યોમુછાય, રામસૈન્યામાંજયજયથાય. ૨૧ સિંહનાદકરેભુપાળ, કહેપરસ્પરપડીયોબાળ; જુવેવેગળેથીનરૂપધીર, પણપાસેનઆવેકોવીર. ૨૨ વળણ. કોવીરપાસેઅવાયનહિ, એવોલવકેરોમનત્રાસરે; ત્યારેરીપુસુદનરથમાંથીઉતર્યા, આવ્યાકુંવરનીપાસરે. ૨૩ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેતરૂઘનેલવમુછાનંનામ.૬૯

અધ્યાય ૭૦

રાગવેરાડી. હવેશતરૂઘનરથમાંથીઉતર્યાને આવ્યાકુંવરનીપાસ, સુંદરરૂપજોઇલવકેરૂબોલ્યાથઇનેઉદાસ. ૧ આકુંવરએકલોવનમાંક્યાંથીકોણહશેએનોતાત,આવોરત્નપુત્રજેણીયેજનમ્યોધન્યધન્યએનીમાત. ૨ મુખશુંદરઆકરણનેત્રએનાંઅજાનબાહુપ્રચંડ, એનાકુળમાંઅજવાળુંકરવાઉગ્યોહતોમાર્તંડ. ૩ પછીરિપુદમનેઉછંગમાંલીધોજોયુંસુહાસ્યવદન,રૂપજોઇનીશ્વાસજમુકેજળભરીયુંલોચન. ૪ પછીવદનપખાલ્યુંસીતળજળથીનાખ્યોશીતપવન, તોયેમુછાવળીનહિલવનીત્યારેબોલ્યાશતરૂઘન. ૫ જોજાણથશેએનીજનુનીનેતોતેનહિજીવેજાણ, માટેપ્રભુનીપાસેલેઇજાઉએનેજીવાડુંનિરવાણ. ૬ એવુંકહીનિજરથમાંનાંખ્યોલવનેતેણીવાર, વાજીત્રવાજતેવળીયાપાછાછોડીનેતોખાર. ૭ તેરૂષિનાપુત્રેદીઠોતેનેલેઇજાતાંબળવંત, તેણેસિતાનીપાસેઆવીનેકહ્યુંસકળવરતંત ૮ અરેમાતાકોભુપેમાર્યોલવનેત્યાંનિરધાર, તેરથમાંઘાલીલેઇજાયછેહવડાંઆણીવાર. ૯ એવુંસાંભળીસીતાજીથયાંમુરછીતતેણેઠાર, જેમપડેપુતળીકાષ્ટનીએમપડિયાંછેનિરધાર.૧૦ પછીઉઠીનેઆક્રંદકરેછેઅંગપછાડેઆપ,નેત્રેજળચોધારાંચાલેકરતાંવિવિધવિલાપ.૧૧ અરેદૈવતેંઆશુંકીધુંદીધુંદુખઅપાર,આજપરવશમારોપુત્રપડયોકોણકરેભુમનેવાર.૧૨ જેષ્ટકુંવરકુશપાસેનથીનેહુંએકલડીઆંહે, વાલ્મિકમુનિતોઘેરનથીકોણવારેધાશેત્યાંહે. ૧૩ હતીસુરજચંદ્રમાસરખીમારેબેબાળકનીજોડ, તેલવનેહવેક્યારેદેખીશદૈવેદીધીખોડ. ૧૪ બેબાળસજોડેલેઇનેઅવધપુરજાવાનીઆશ,તેમનસુબામનમાંહેરહ્યાનેદૈવેકરીનિ

રાશ. ૧૫ અહોરઘુપતિપ્રાણનાથછોભક્તવત્સળમહારાજ,પ્રભુબાંહેગ્રહાનીલા
જનઆવીકીધુંઆવું કાજ.૧૬ ચૌદવરસવનસાથેરાખીરાવણશું યુદ્ધકીધું, ઘણી
મમતામુજસારૂરાખીઅંતેદુખશું દીધું, ૧૭ પ્રભુતમોકરોછોભલુંસરવનું સમાન
સરવેઅંક, હું દુખપામુતેમારેકરમેનથીતમારોવંક.૧૮ ઘણુગદગદકંઠેવિલાપક
રતાંસિતાજીતેણીવાર, એમમનુશિલીલાજણાવેછેલક્ષ્મીનોઅવતાર.૧૯ એટ
લેકુશવનમાંહતોતેનેમાનશુકનથયાત્યાંહે, તેઉતાવળોચીંતાકરતોઆવ્યોનિજ
આશ્રમમાંહે. ૨૦ વળીઅન્યગ્રંથમાંએમકહ્યુંછેતેસુણોશ્રોતાધીર, અવંતીકામાં
યજ્ઞકરાવાગયોહતોકુશવિર.૨૧ મુનિવરનેતેડવાઆવ્યોતોઉજેણનોભુપાળ, ત્યા
રેયજ્ઞકરાવારસપતિઘેરમુનિજતાહતાપાતાળ.૨૨ ત્યારેવાલ્મિકમુનિયેઆજ્ઞાઆ
વીકુશનેતેણીવાર, તેઅનેકવિપ્રસાથેલેઇચાલ્યોઅવંતિકામોઝાર. ૨૩ તેપુરણ
યજ્ઞકરાવીપાછોઆવ્યોઆશ્રમમાંહે,માનશુકનઘણાથયામારગેઉચાટકરતોત્યાં
હે. ૨૪ જુવેતોમાતનેરોતાંદીઠાંનિજઆશ્રમમોઝાર, ત્યારેતતક્ષણઆવીછાનાં
રાખ્યાંલુછ્યાંલોચનવાર.૨૫ અહોમાતાકેમરૂદનકરોછોકયાગયોલવમુજવિર, અ
મોછતાંશું સંકટતમનેરાખોમનમાંધિર. ૨૬ ત્યારેસીતાકહેકોરાયતણોસુતઆ
વ્યોયજ્ઞતોખાર, તેલવેપત્રવાંચીનેબાંધ્યોકદળીથડમોઝાર. ૨૭ ત્યારેઘણુસૈન્ય
આવ્યું તેપુંઠેયુદ્ધથયુમહાઘોર, તેણેલવનેમુરછીતકીધેમાર્યોકરીનેજોર. ૨૮ તેર
થમાંઘાલીલેઇજાયછેલવનેત્યાંનિરધાર, તેકહ્યુંમુનેઆમુનિબાળકેહવડાંઆણી
વાર. ૨૯ તેસુણીનેકુશઉભોથયોતતક્ષણગ્રહ્યાંધનુષનેબાણ, પછીનિજબળથી
ધિરજઆપીમાતાશું બોલ્યોવાણ. ૩૦ હું હવડામારૂંક્ષણમાંજઇજોમહાબળીયો
હશેરાય, વારાક્ષસગાંધ્રવકીન્નરતોપણતેનેજીતુંમાય. ૩૧ જદપીમહાબળિયો
કાળહશેયમઇંદ્રવરૂણકુબેર, વાબ્રહ્માવિષ્ણુશંકરતોપણયુદ્ધકરીલેઉવેર. ૩૨ મુ
જબંધુનેમુકાવીલાવુંસાથેયજ્ઞતોખાર,તોપુત્રતમારોખરોજાણજોપણકરિકહુનિ
રધાર. ૩૩ એમકહીનેકુંડમાંહેથીલીધીવિભુતીસંગ, કરમાંલેઇનેમંત્રીતેનેલેપ
નકીધુંઅંગ. ૩૪ પછીપરદક્ષિણાસિતાનીકરિનેચરણેનમાવ્યું શીશ, માતાયેક
રમસ્તકમુકયોદીધીઅતિઆશિશ.૩૫ પછીગુરૂનુંસ્મરણકરિનેચાલ્યોજેવોસિં
હનોબાળ. સૈન્યાપુંઠળઆવીમળિયોઉતાવળોતતકાળ. ૩૬ વળણ. તતકાળ
આવીમળ્યોસૈન્યાને, જેમસરપપુંઠેઉરગાદરે; ઘણીહાકમારીદુરથી, પછીકિ
ઘોછે સિંહનાદરે. ૩૭ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેસિતાવચનાતલ
વાનયનાર્થેકુશાગમનંનામસપ્તિતમોઅદ્ધયાય. ૭૦

અધ્યાય ૭૧.

રાગધન્યાશ્રી. કુશહાકમારીનેબોલ્યોવચનજી, અલ્યાઉભારહોતસ્કરદુ
રીજનજી; કેમલેઇજાવોછોવીરએમારોજી, હવડાંઉતારીશનાદતમારોજી. ૧ ઢા

ળ. હવડાંઉતારીશનાદતમારોકરૂસકળસંઘાર, એવાંવચનશુણીનેવીરસર્વેપા
છુંજોયુતેણીવાર. ૨ ત્યારેદીઠોકુશનેઆવતોજાણેરૂપેશ્રીરઘુવિર, કુમારદ્વાદશવર
સનોરણપડિતમહાબળાધિર. ૩ એતોસર્વનોસંઘારકરશેદીશેએવોપ્રચંડ, પછી
કુશેસજથઇનેચઢાવ્યુ પોતાનું કોદંડ. ૪ પછીએકેકાળસરવઉપરમુકયાંઅગણી
તબાણ, અકળાવીયાસહુરાયનેસૈન્યાકરેબુંબાણ. ૫ એવું પ્રાક્રમજોઇપુત્રનુંકો
પ્યાશતરૂઘનતેણીવાર, નિવારણમંત્રનાબાણદશમુક્યાંછેનિરધાર. ૬ વળીકુ
શેછેદ્યાંઆવતાસનમુખશરથીતેહ, ત્યારેકોપીયોસૈન્યાપતિછેમૃગેંદ્રનામેજેહ.૭
તેણેઘણુયુદ્ધકુશસાથકીધું કહેતાંનઆવેપાર, પછીરૂદ્રશરમુક્યાનેમારિયાતેનેનિર
ધાર.૮ત્યારેહાહાકારહવોતદાજ્યારેમાર્યોવિરમૃગેંદ્ર,તેનોબંધુધાયોતેસમેજેનુના
મછેનાગેંદ્ર૯તેણેકુસનીઉપરક્રોધકરીનેબાણમુકયાંવીશ,સિતાસુતેએકબાણથી
શરછેદીયાતેદીશ. ૧૦ જેમએકહરીનામથીસહુભસ્મથાયેપાપ, એમસીતનં
દનતણાશરનોપ્રૌઢઅધિકપ્રતાપ. ૧૧ પછીવીશીખમુકયુંઅરધચંદ્રકુશેધરીમ
નરીશ,તેબાણેકરીનેછેદીયુંનાગેંદ્રકેરૂંશીશ.૧૨ત્યારેક્રોધકરીનેએકેકાળેસઉભુ
પનેમાંરીયાંદશબાણ, મુરછીતથઇપૃથ્વીપડયાસહુઅચેતનનીરવાણ. ૧૩ સી
તાસુતેસંહારીકીધોહણીસહુસૈન્યાય, શ્રોણીતનીસરીતાવહીહયગજતણાયા
જાય. ૧૪ દળભંગજોઇપોતાતણુંકોપીયાશતરૂઘન, એસુતેઅનરથબહુકર્યો
માટેપમાડુંએનેપતન. ૧૫ એમવીચારીએકબાણમાર્યુંકુશતણારૂદેમાંહે, તેણે
વ્યથાથઇક્ષણએકપાછોથયોસાવધત્યાંહે. ૧૬ પછીચરણચીંતવીગુરૂતણામુકયુ
કુશેએકબાણ,તેણેશતરૂઘનનુરૂદેભેદ્યુંરૂધીરચાલ્યુંજાણ. ૧૭ જેમશૈલકેરૂશીખ
રભેદેવજરથીસુરરાય, એમશતરૂઘનમુરછીતથઇનેપડ્યામૃત્યુપ્રાય ૧૮ એમપ
ડયુંશોડસપદ્મદળહુપૃથ્વીનારાજન, રીપુદામનઆદેરણપડયાથઇનેઅચેતનત
ન.૧૯ એવું જોઇને પછી કુશ પ્રવેશો રામ સૈન્યામાંહે,થઇચપળતેચારેદીશા
વીરનેશોધેત્યાંહે. ૨૦ પછીશતરૂઘનનામુખ્યરથમાંદીઠોતેલવવીર, તેનેઉચળી
નેરૂદેચાંપ્યોધરીમનમાંધીર. ૨૧ ભણીમંત્રમૃત્યુજયતણોફેરવ્યોમુખપરહાથ,
ત્યારેનેત્રઉઘાડીસુચેતનથઇબોલ્યોલવકુશસાથ.૨૨ ભાઇઅયોધ્યાપતિરામનોમેં
બાંધીયોતોખાર, તેનાવીરઆદેરાયસહુનોકર્યોછેસંહાર. ૨૩ ઘણુંયુધકર્યુંતેસાથ
પણમુનેપમાડયોમુરછાય, હેવીરીતેઆરણવિશેઆવીકરીમુજસાય, ૨૪ તેકયાં
ગયોહયખોળીકાઢોબાંધીયેતોખાર, જેમુકાવાનેઆવશેતેનોકરીશુંસંહાર. ૨૫
એવુંવચનસુણીનેકુશકહેમેંજીત્યાંસર્વેવીર,વળીદળસકળસંહારીયુથયાંચઇત
નનરહિતશરિર. ૨૬ શ્રીરામનોહયકુશેજાણયોહરખીયોમહાભાગ, કહેઅધરચાં
પીદંતશુંભાઇભલોઆવ્યોલાગ. ૨૭ પછેવીરબન્યોશજથયાઝાલીયોયજ્ઞતોખા
ર, કદળીબાંધીનેઉભારહ્યાતેઠાર. ૨૮ વળીઆવેજોકોઇઅવધથીએમકરેપરસ્પ

રહાસ, તોસાથેથીસંહારકરીનેજઇયેમાતાપાસ ૨૯એમવિચારીઉભારહયાબેર ધુનંદનત્યાંહે, કોજનગયાતેસૈન્યમાંથીઅવધપુરછેજ્યાંહે, ૩૦ વળણ. અવધ પુરમાંસરજ્યુતીરે, આવ્યાસૈન્યામાંથીજનરે; તેણેરણતણીસહુવાતકહી, જ્યાં બેઠાજાુગજીવનરે. ૩૨. ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેકુશેનશત્રઘન સૈન્યામુર્છનંનામએકાસપ્તતીતમોઅધ્યાય. ૭૧

અધ્યાય ૭૨.

દોહા. હવેદીક્ષાલેઇબેઠાપ્રભુ, શરજ્યુકેરીતીર; રાજમંડળીબ્રહ્મઋષી, વેષ્ટીતશ્રીરઘુવીર. ૧ ત્યાંસેવકેઆવીનેકહ્યું, શત્રરૂઘનનુંવરતંત; સૈન્યસહીતસંઘારસુણી, વિકળથયાભગવંત. ૨ પછેલક્ષ્મણનેઆજ્ઞાકરી, રઘુપતિયેતેણીવાર; તતક્ષણરથઉપરચઢયા, સાથેસૈન્યઅપાર. ૩ કાળજીતસૈન્યાપતી, લક્ષ્મણજીરણધીર; અપારસૈન્યાસાથલેઇ, ચાલ્યાબન્યોવીરરે. ૪ ઉતાવળાતેઆવીયા, વાલ્મિકનાવનમાંહે; આવતીદીઠીબેજણે, અપારસૈન્યાત્યાંહે. ૫ ત્યારેકુશબંધવનેલવકહે, ભાઇભાગીગયુમુજચાપ; હવેશાવડેયુદ્ધકરીશહું, પ્રગટયોમનપરિતાપ. ૬ ત્યારેવળતોબોલ્યોવીરકુશ, અહીંકોણઆપેકોડંડ; માટેઆરાધનકરોસૂર્યનુંજેથાયપ્રસનમારતંડ. ૭ ત્યારેબેવીરેકરજોડીયા, ઉર્ધનેત્રધરીધીર; સ્તુતીકરતાદીનકરતણી, સાથેબન્યોવીર. ૮ અથપ્રબંધ. મહારાજરવીતમહરતા, જયદેવદીવાકરસ્વામી. ટેક. જયજયતમનાશકવિશ્વપ્રકાશક, સહસ્ત્રકીરણઅંબરચુડામણી, સૂર્યનારાયણસકળવિશ્વજનચક્ષુદેવ, રાજીવમીલીદછેદનબંધજયભાનુવિરોચનવિભાવસુદીનમણીસુખદાયકએકચક્રરથકનકમણીમય, સપ્તવદનહયઅરૂણસારથી, વેગવિપુળઅતિઅપારપંથેનીમીશાર્ધમાં; આદિપુરૂષતુંનિરવિકારજયબ્રહ્માવિષ્ણુશિવત્રિગુણાત્મક, જ્યોતીરૂપતુંમારતંડસવીતાત્રીઅંગ, જયભાસ્કરતરૂણીસુરપતંગ, સહુનેત્રપ્રકાશકવીવસ્વાનબહુરસ્મીહંસ, દ્વાદશમુરતીસુગ્રહાવતંસ, જયસકળરોગદુખહારણભયહર, શરણાંગતસુખદાયકલાયક, મનવંછીતફળરિપુખળઘાયક, કાળરૂપકાળાત્માસૃષ્ટીઉદ્દભવપાળણપ્રલેસંધારણ, કરતાહરતાવૃષ્ટીપોષણવારીસોષણનમોનમોઆદીત્યવિભાકર; જનઆરતહરભક્તવત્સળપ્રણતીકરૂણાકર, જનગિરિધરકહેસ્તવનકરૂતવચરણકમળશીરનામી; મહારાજરવીતમહરતાજયદેવદીવાકરસ્વામી. ૧ દોહા. એમસ્તવનકર્યુંસુરજતણું, લવકુશનીરમળમનતેસુણીનેતતક્ષણતદા, થયાગભસ્તીપ્રસન. ૧૭ અક્ષયભાથાઅભંગધનુષ, અભેદકવચઅમુલ્ય; તેઆપ્યાંબેવીરને, સુરજેત્યાંસમતુલ્ય. ૧૯ ત્યારેનમસ્કારકરીભાનુને, લીધાંબન્યોકુમાર; સુર્યદતધનુગ્રહી, કીધોછેટંકાર. ૧૯ વળણ. ટંકારકીધોલવકુશ, તેનોથયોનાદઅમીતરે; એટલેસનમુખઆવીપહોચ્યા, લક્ષ્મણ

નેકાળજીતરે. ૨૦ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેલવકુશાખ્યાંસુર્યે સ્તવનંનામદ્વીસપ્તતીતમોઅધ્યાય. ૭૨

અધ્યાય ૭૩

રામમારૂ.આવ્યાલક્ષ્મણનેકાળજીત,સાઠક્ષોણીસૈન્યાસહીત;ઘણોથાયછેસોરબકોર, જોઇનેકોપ્યારાઘવકીશોર. ૧ સૈન્યાનેકરીઆજ્ઞાઅનંત, એબેબાળકનોલ્હ્યોઅંત, તેસમેદોટયાસરવેવીર, કરતાયુદ્ધનશુરાશરીર. ૨ મળીલવકુશબન્યેબાળ, ઘણાંબાણમુકે તતકાળ; ચાલેશારકરતાશુશવાડ, જાણેવરસેછેમાસઅશાડ. ૩ આવતાંશસ્ત્રસઉનાંછેદે, બાણમુકીતેનાંઅંગભેદે; હસ્તીકરેરાંકુભસ્થળફાડે, પાટેચીસતુરંગમત્રાટે. ૪ કોપ્યારાઘવી ૫ એવુંજોઇનેધાયોવિચીત્ર; તે આવ્યોતોલક્ષ્મણસાથ, ધયોગદાગ્રહીનેહાથ. ૬ નાખીલવનીઉપરતેણીવાર, મહાપ્રચંડજેમાંઘણોભાર સીતાસુતેમાર્યુંએકબાણ, ગદાચુરણકરીનિરવાણ. ૭ તેણેમારીઝપટપ્રચંડ, લવનાકરમાંથીલીધુકોદંડ; ઉડયોઆકાશે આકસ્માત, જોઇવિસ્મેથયાબેભ્રાત. ૮ જેમફળગ્રહીઉડેપક્ષી, વિમનભગયોઅમીષભક્ષી; ગુરૂસ્મરણકયુલવસુર, ભણેઅંત્રીક્ષમંત્રચતુર. ૯ ઉડયોરાક્ષસપુઠેકુમાર, જેમખગપતિવેગઅપાર; પોતાનુકોદંડથઇસ્વસ્થ, ઝડપીલીધોજમણોહસ્ત. ૧૦

નોલ્હ્યોઅંત, તેસમેદોડયાસરવેવીર, કરતાયુદ્ધનશુધશરીર. ૨ મળીલવકુશબન્યોબાળ, ઘણાંબાણમુકેતતકાળ; ચાલેશારકરતાશુશવાડ, જાણેવરસેછેમાસઅશાડ. ૩ આવતાંશસ્ત્રસઉનાંછેદે, બાણમુકીતેનાંઅંગભેદે; હસ્તીકેરાંકુંભસ્થળફાડે, પાડેચીસતુરંગમત્રાડે. ૪ કોપ્યારાઘવીતેણીવાર, કરવામાંડયો સૈન્યાનોસંહાર; બેવીરેમળીપાડીવાટ, નાઠીરામસૈન્યાબારેવાટ. ૫ એવુંજોઇ નેધાયોવિચીત્ર, રૂધીરાક્ષસરામનોમીત્ર; આવ્યોતોલક્ષ્મણસાથ, ધાયોગદાગ્રહીનેહાથ. નાખીલવનીઉપરતેણીવાર, મહાપ્રચંડ જેમાંઘણોભાર, સીતાસુતે માર્યુંએકબાણ, ગદાચુરણકરીનીરવાણ. ૭ તેણેમારીઝપટપ્રચંડ, લવનાકર માંથીલીધુ કોદંડ, ઉડયોઆકાશેઆકસ્માત,જોઇવિસ્મેથયાબેભ્રાત. ૮ જેમફળગ્રહીઉડેપક્ષી, એમનભગયોઅમીષભક્ષી; ગુરૂસ્મરણકર્યુંલવસુર, ભણ્યો અંત્રીક્ષમંત્રચતુર. ૯ ઉડયોરાક્ષસપુંઠેકુમાર,જેમખગપતિવેગઅપાર, પોતાનુ કોદંડ થઇસ્વસ્થ, ઝડપીલીધોજમણોહસ્ત. ૧૦ ડાબેહાથેકરીદેઇહાક, તેના મુખમાંમારીલપડાકતેભમ્યોનભમાંવણીવાર, પછીપડયોપૃથવિમોઝાર. ૧૧ પડતાંતેથઇગયોચુર, લેઇધનુષઆવ્યોલવસુર; વખાણ્યોતેઘણુંકુશવીર, એવો લવરણપંડીતધીર. ૧૨ પડયોઅસુરતેપૃથિવમાંહેત્યારેધાયાધરાધરત્યાહે; માર્યા લવને ત્યાંપંચબાણ, તેછેદ્યાંએકશારથીજાણ. ૧૩ પછીબોલ્યોહશીલવધીર, અલ્યાસાંભળલક્ષ્મણવીર; તેં માર્યોઇંદ્રજીતઅકાજ, તેવિદ્યામુનેદેખાડઆજ

૧૪ રહ્યા ચૌદવરસનીરઅહાર, ભોગનીંદ્રાતજીનીરધાર; આજયુદ્ધથયાઅવકાશ,રણમાંકરૂતારોનાશ. ૧૫ ત્યારેલક્ષમણપુછેવાણ, તારાંમાતપિતાકહેકોણ; કોણેવિદ્યાભણાવ્યોતુજને, તારૂનામકહેભાઇમુજને. ૧૬ હશીબોલ્યોભુમીજાકુમાર, રણમાંગોષ્ટીતણોશોવિચાર, અલ્યામહારાંજેમાતપિતાય, તેજાણેછેજગતશમુદાય. ૧૭ તારેપુછયાતણુંશુંકામ, મારાસનમુખકરસંગ્રામ; એમકહીમુકયોશારસમરથ,લક્ષ્મણજીનોઉડાડયોરથ. ૧૮ ભમ્યોઆકાશમાં ઘણીવાર,પછીપડીયોતેપૃથ્વીમોઝાર; થયોતેરથભાગીચુર, બેઠાઅન્યરથેમાસુર.૧૯ પછેયુદ્ધકરતાબળવાન,જુવેદેવતાબેશીવીમાન;મુકયુંગદાસ્ત્રનીદ્રાજીત; થઇવૃષ્ટીગદાનીઅમીત. ૨૦ ત્યારેલવેમુકયુંચક્રબાણ, છેદીસકળગદાનીરવાણ; પરવતાસ્ત્રમુકયુંજતીધીર; વજરાસ્ત્રનિવાર્યુંલવવીર. ૨૧ ત્યારેપુંહેશીતાસુતેજાણ, મેલ્યુંદ્વાદશશુર્યનુબાણ; પ્રગટયુંતેજઉષ્ણઘણુએહ, બ્રહ્મલોકલગીગયુતેહ. ૨૨ રાહુઅસ્ત્રમુકયુફણીપાળ,લીધુતેજગ્રહીતતકાળ;પછીકામાસ્ત્રમુકયુંઅનંત,કામાત્તકતેસામુબળવંત. ૨૩ લવેભસ્મકરયોશારકામ, તેજોઇમુકીલક્ષમણેમામ; મુકયુઅહીપતિયેઅગ્નિઅસ્ત્ર, લવેસનમુખસાંધ્યુમેઘાસ્ત્ર. ૨૪ વળીસર્પાસ્ત્રમુકયુંઅહીરાજ, પ્રગટયાકોટીકસર્પસમાજ, ગરૂડાસ્ત્રમુકયુંલવવીર, લયપામ્યાંતેસર્પશરીર. ૨૫ એમઅસ્ત્રવિદ્યાયેસમાન, ઉતરયાબન્યોવીરબળવાન;સાઠસોણીસૈન્યાસર્વે,લવેમારીઉતારયોગર્વ. ૨૬ પામ્યાઆશ્ચર્યલક્ષમણવિર, વિચારેમનમુકીધીર;નથીલેવાતોહવેતોખારહયોયજ્ઞઅધુરોતેઠાર. ૨૭ એહશેવિષ્ણુનેમહાદેવ, પ્રગટયાબાળકરૂપેએવ; અહીનાયકએમવિચારે, અંજનીસુતબોલ્યા ત્યારે.૨૮તમોકરોવિશ્રામક્ષણવિર,ઘણુશ્રમીતથયાછોધીર; એમકહીગાજ્યોપવનકુમાર, આવ્યોસનમુખતેણીવાર. ૨૯ વળણ લવસનમુખઆવ્યામારૂતી ગ્રહી પરવતમોટોપાણરે; એવાઅંજનીસુતજોઇને, બોલ્યોશીતાનંદનવાણરે. ૩૦ ઇતિશ્રીઉત્તરકાંડે અશ્વમેધીકેલવકુશાભ્યાંલક્ષમણેનસહસંગ્રામોનામત્રીસત્પિતમોઽધ્યાય. ૭૩

અધ્યાય ૭૪.

રાગધનાશ્રી. મારૂતીઆવ્યાસનમુખજેણીવારજી, ત્યારેક્રોધેબોલ્યોવૈદેહકુમારજી; અલ્યાકપીવરતારૂકેટલુંજોરજી,પણચેતજેહવેલંકાનાચોરજી ૧ ઢાળ. તુંચોરલંકાતણોહવેચેતજેનિરવાણ, એવુકહીહનુમંતઉપરલવેમુકયુબાણ. ૨ તેબાણેકરીકરથીઉડાડયોપરવતમોટોપ્રૌઢ, પછીપંચશરમાર્યારૂદેમાંમારૂતીનેગુઢ. ૩ તેબાણકેરાઘાયથીઘણીવ્યથાવ્યાપીતન, જાણેહણુએબાળનેપછીવિચાર્યુંએમમન. ૪ એપુત્રહશેશ્રીરામનાછેરૂપસાદ્રશજાણ, જાનકીઉદરથીપ્રગટીયામાટેમહાબળિયાનિરવાણ. ૫ કદાપીએમહોયતોએપુત્રહણાયેકેમ, માટેરમ

તજેવું યુદ્ધ કરૂનવવીલનથાયેજેમ. ૬ એમવિચારીમારૂતીકુઘાતલપમાત્રીયાંહે, એચિંતાગ્રહીસુતવાલીયાપોત્તાનીબગલેમાંહે. ૭ પછીઉડીયાઆકાશમાંતેલ ઇપવનકુમાર, ઘણુભમાવીપછીમુકીયાતેપુત્રપૃથ્વીમોજાર. ૮ એવુંજોઈનેલવ કોપીયોઉછળ્યોતેબળવંત, લઘુલાગવતાકરીનેતદાપુંછેગ્રહ્યાહનુમંત. ૯ બેક રગ્રહીનેફેંવ્યાચાચઢાવ્યાછેક;ત્યાંથીઉછાળીનાંખીજઇપડીયાજોજનએક. ૧૦ આશ્ચર્યપામ્યાજોઇતેઆકાશમાંસહુદેવ, ત્યારેલવતણીસનમુખઆવ્યાલક્ષ્મણ જીતતખેવ. ૧૧ ઘણુયુદ્ધકર્યુંબેજણમળીકહેતાંનઆવેપાર,લક્ષ્મણતણીસઇન્યા સકળનોલવેકર્યોસંહાર. ૧૨ પછેઅધરસાથદંતચાંપીક્રોધઆણીમન, સુમિત્ર શુઉંચેસ્વરથીબોલ્યોસિતાતન. ૧૩ અરેલક્ષ્મણચેતહવેમારૂતુજનેઠાર, માટે સાહેકતારોહોયતેબોલાવ્યઆણીવાર. ૧૪ એવું કહીનાદાસ્ત્રમુકયુલવેબાણપ્રચં ડ, તેનોઘડઘડાટથયોઘણોવ્યાપ્યોસકળબ્રહ્માંડ. ૧૫ લક્ષ્મણતણારૂદેમાંહેવા ગ્યુંબાણતિક્ષણતેહ, પડયામુરછીતપ્રથ્વીઉપરઅચેતનથઇદેહ. ૧૬ તેઘડડાટ ગયોઅયોદ્ધામાંઘોરશબ્દઅપાર, તેસુણીનેશ્રીરામબોલ્યાભરથશું તેણીવાર. ૧૭ અરેભરથકંઇઉત્પાતવરત્યોલક્ષ્મણનેરથમાંહે, માટેતમોજાઓઉતાવળાજુ વોશુંથયુહશેતાંહે. ૧૮ વળીબાળકએજઈનેજુવોછેજુગલકહોનાતન, છેકહો નાજેવીઆકૃતીપરીક્ષાકરજોમન. ૧૯ વિધિવિધાકોણેભણાવીકોણગુરૂહશેમહા નંત, એમઅજાણ્યાથઇપ્રભુકહેછેભરથનેભગવંત. ૨૦ એબાળકનેજોમારશો તોથશેકુડુકાજ, માટેમારીપાસેલાવજોરથમાંહેઘાલીઆજ. ૨૧ એમભરથને શિક્ષાકરીસમજાવીયારણધેર, સમાચાર આવ્યોએટલેજેપડયાલક્ષ્મણવિર. ૨૨ તેસુણીશોકાતુરથયામનવિકળશ્રીરઘુનાથ, ભરથેઘણુસમજાવીયારામને જોડીહાથ. ૨૩ પછીઆજ્ઞામાગીચાલીયાભરથજીતેણીવાર,વાજીત્રવાજેઅતિઘ ણાસૈન્યાતણોનહિપાર. ૨૪ વળણ. અપારસૈન્યાલેઇને, આવ્યાભરથજીતેણી વારરે; વાલ્મિકમુનિનાવનવિશે, લવકુશરહ્યાજેઠારરે. ૨૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રે ઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેલવેનલક્ષ્મણમુરછનંભર્થાગમનંનામચતુઃસપ્તતીતમોડ ધ્યાય. ૭૪

અધ્યાય ૭૫.

રાગઆશાવળી. હવેભરથજીસૈન્યાલેઇનેઆવ્યાવાલ્મિકનાવનમાંહે,ત્યા રેમારૂતીનેમુરછાવળીતેસમેમલ્યાભરથજીનેત્યાંહે. ૧ પછીકેકૈસુતેબેવીરનેદી ઠાઉભાગ્રહીકોડંડ, ઘનશ્યામતનુવિશાળલોચનઆજાનબાહુપ્રચંડ. ૨ તેપુત્રત ણુએવું રૂપજોઇહનુમંતનેકહેછેભર્થ,ભાઇએસુતછેરાઘવનાજેવાબાળગુણરૂપસ મર્થ. ૩ શ્રીજાનકીનેજ્યારેરામેતજ્યાંત્યારેહતાંગાભણીતેહ, કોમુનિનેઆશ્રમ પ્રસવથયાહશેનિશ્ચેસિતાસુતએહ. ૪ ત્યારેમારૂતીકહેમુજનેપણભાશેનિશ્ચે

એનું જાણ હવેભરથમારૂતીનેત્યાંદીઠાબન્યોવિરેનિરવાણ. ૫ ત્યારે લવનોકરગ્ર હીનેકુશબોલ્યોસાંભળમારાવિર, પેલાનરવાનરએવાતોકરેછેએબળીયારણધિ ર. ૬ માટેશ્યામકરણનીરક્ષાકરતુંહુંકરૂંયુદ્ધએસાથ, એમકહિકર્યોટંકારધનુષનો શરકાઢીગ્રહયોહાથ. ૭ પછીભરથનીપ્રત્યેવાણીબોલ્યોકુશરાખીમનધિર, અ લ્યાહુંતુજનેજાણુંછુંનિશ્ચેતુંલક્ષ્મણનોવડોવીર. ૮ વળીતુંરણમાંશુંકરવાઆ વ્યોનેશુંછેતારૂંનામ, એવાંવચનસુણીનેહશાભરથજીબોલ્યાતેણેઠામ. ૯ અ લ્યાબાળકઅશ્વહમારોઆપીનેજાઓતમારેઘેર, અમોતમનેજીવતદાનઆપી યેશાનેકરોછોવેર. ૧૦ વળીમાતાપિતાગુરૂકોણતમારાંનેકોણગોત્રઅવતાર, ત મોબન્યોવીરનુંનામકહોમુનેબાળછોસકુમાર. ૧૧ એવાં વચનસુણીકુશચંદ્રચુ ડામણીહશીનેબોલ્યોવચન, ભાઇજીવતદાનદેવાનેઆવ્યાગર્વધરીનેમન. ૧૨ પણબેબંધવતારારણમાંપડીયાત્રિજોપુરકળધિર, તેનીક્રીયાકર્યાપછીજીવતદાન તુંઆપજેઅમનેવિર. ૧૩ વળીબંધુપુત્રનુંવેરલેઇશત્યારેથઇશહુંરણીયોઆપ, માટેજાતુનેજીવતદાનહુંઆપુશીદકરેસંતાપ. ૧૪ તુંજેરામનેબળેકરીનેબોલેછે થઇાધર, તેનેતેડીલાવજોકેવોછેબળીયોતેતારોરઘુવિર. ૧૫ અલ્યાતમોજાણો એપુત્રછેતરીશ્યામકરણલેઇજઇયે, પણતમસરીખાગજનેહણવાઅમોસિંહઆ વનમાંરહીયે. ૧૬ અલ્યાબંધુતમારોરામઅધરમીતેજાણેસકળસંસાર, તેતમારો નાદઉતારવાનેઅમોલીધોછેઅવતાર. ૧૭ જેમસિંહમુછભોરંગમણીવળીકપણ નુધનસતીનાર, તેજીવતાંપરહાથચઢેનહિએમચજ્ઞતોખાર. ૧૮ માટેઅમનેજી ત્યાવિનયજ્ઞતણોહયનહિપામોનિરવાણ, એવાંવાંકાંવચનસુણીભરથજીકોપ્યા ગ્રહ્યાંધનુષનેબાણ. ૧૯ વળણ. ધનુષબાણકરમાંગ્રહીને, કોપ્યાભરથજીતેણીવા રરે; પછીકુશનીસાથેયુદ્ધમાંડયું, હનુમંતનેકેકૈકુમારરે. ૨૦ ઇતિશ્રીરામચરિત્રે ઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેભરથકુશસંવાદોનામપંચસપ્તતીતમોઽધ્યાય. ૭૫

અધ્યાય ૭૬.

રાગસામેરી. હવેકુશનીસનમુખકરવામાંડયુંભરથેયુદ્ધતેણીવાર, ક્રોધેકરી કેકૈસુતેમુકીયાબાણઅપાર. ૧ તેભરથેજેજેબાણમુકેતેછેદેકુશતતખેવ, જેમસર્પ કેરાસમુહનેવિડારતોવિનતેવ. ૨ ત્યારેભરથેકારતિકવિર્યનોશરમુકીયોતેણીવાર ભાર્ગવાસ્ત્રમુકીકુશેતેશરછેદીયોનિરધાર. ૩ ત્યારેભરથેપ્રેરીકાળરાત્રીથયુઅંધા રૂંઘોર, પ્રકાશકીધોરવીઅસ્ત્રેપ્રબળરામકીશોર. ૪ કકૈસુતેત્રંબકાસ્ત્રમુકયુમહા તેજસ્વીજેહ, છેદયુભસ્મઅશુરાસ્ત્રેકરીનેકુશેતતક્ષણતેહ. ૫ રામાસ્ત્રમુકયુભ રથજીઆવ્યુગાજતુતેણીવાર, તેઆવતાંકુશેગ્રહ્યુંકરમાંધર્યુંનીખંગમોઝાર. ૬ ત્યારેદીવ્યશક્તિહકારીભરથેતદાકરીરીસ, રામાસ્ત્રમુકીભુમિજાસુતછેદનકરી તેદીશ. ૭ ભરથેતદાબ્રહ્માસ્ત્રમુકયુતેજવંતવિશાળ, નારાયણાસ્ત્રેકરીછેદ્યુ કુશે

તેતતકાળ. ૮ એમઅસ્ત્રવિદ્યાયેસમાનબન્યોઉતર્યાતેઠાર, પછીભરથકેરાસૈન્ય કેરોકુશેકર્યોસંહાર. ૯ વળીસુર્યમુખએકબાણકાઢયુંસીતાપુત્રેત્યાંહે, વીજળી સરખુંચળકતુંઘણુંતેજછેમાંહે. ૧૦ તેકુશેમુકયુંક્રોધકરીગાજતુંઘોરઅપાર, આ વીભરથનાહ્રદેમાંહેવાગ્યુંહવોહાહાકાર. ૧૧ રથમાંહેથીઉછળીપડયાપૃથવીથ ઇમુરછાય, રહિતશ્વાસોશ્વાસવીપરીતઅચેતનથઇકાય. ૧૨ તેસમેહોકારોકરી ઉછળ્યાપવનકુમાર.એકપ્રૌઢપરવતકરગ્રહીનાંખ્યોકુશઉપરતેણીવાર.૧૩ત્યારે કુશેતવવજરાસ્ત્રમુકીગીરીકરીયોચુર,મારૂતીધાયામુષ્ટીવાળીમારવાનેસુર. ૧૪ જાનકીનંદનેપંચશરમારીયાકરીનેજોર, તેણેઉડાડયાઆકાશમાંઘણુંભમ્યાપ વનકીશોર. ૧૫ તેભમીનેભુતળપડયાઅતિપિડાયાબળવંત, પછીક્રોધકરીકુ શઅંગવીંટયુંપુછથીહનુમંત. ૧૬ લઘુલાઘવતાકરીનેતદાનીકળ્યોકુશનિરધા ર, તેપુછબેહસ્તેગ્રહીફેરવ્યાપવનકુમાર. ૧૭ પછીપૃથવિઉપરપછાડયામુરછી તથયાહનુમંત, એમસર્વનેહણીવિજયપામ્યોકુશથયોયશવંત. ૧૮ હવેભરથ પડીયાજેસમેરણમાંથઇમુરછાય,તેઅનુચરેઆવીકહ્યુંજ્યાંબેઠાશ્રીરઘુરાય. ૧૯ થયાવિકળશ્રીરઘુનાથજી સુણીભરથકેરૂપતન, માનુશીલીલાઆચરીઘણુંકરે રામરૂદન. ૨૦ પછીરીસેકરીનેરામઉઠયાક્રોધેકંપ્યાંરોમ, વળીયજ્ઞકંકણત્રોડી નાંખ્યુંબંધ્રકીધોહોમ. ૨૧ પછીદીક્ષામુકીઉઠીયાથયારથઆરૂઢરઘુવીર,ત્યારેઅ યોદ્ધાપુરખળભલ્યુંસર્વેમુકીમનધીર. ૨૨ કંઇશેષસૈન્યાજેહતીતેસરવલીધી સાથ વળીસંમંધીનરૂપબંધુસુતલેઇચાલ્યાશ્રીરઘુનાથ. ૨૩ વાજીંત્રવાજેઅતિ ઘણાંથાયશસ્ત્રનાચળકાર, એમચાલ્યુંચતુરંગદળપૃથવીસહેનહિભાર. ૨૪ જે મવૃષારીતુમાંસુરસરીતપુરનિધિમાં જાય, એમવાલ્મિકમુનીનાવનવીશેઆ વ્યાસૈન્યશ્રીરઘુરાય. ૨૫ ત્યાંજુવેતોનિજબંધુપડીયાદળસહિતનિરધાર. ત્યારે ક્ષોભપામ્યારામજીકર્યોપૃથવીનેનમસ્કાર. ૨૬ હેક્ષમાતુંજકન્યાયેમુજનેઘણોદી ધોડંડ, એવુંકહીપછીસજથયારામેગ્રહ્યુંકોડંડ. ૨૭ ટંકારકીધોધનુશનોમહા ઘોરતીક્ષણનાદ, ત્યારેકપીદળનેવિભીષણઉઠીયાસુણતાંસાદ. ૨૮ રઘુનાથને પાયેનમ્યાસુગ્રીવાદીકસહુકીશ, હનુમંતેકહ્યુંરઘુવીરનેવૃત્તાંતસહુતેદીશ. ૨૯ ત્યારેવીભીષણેદેખાડીયાશ્રીરામનેબેબાળ, ઘનશ્યામસુંદરમદનમોહનકમળ નેત્રવિશાળ. ૩૦ કીશોરવયતનભુજઆજાનુમુંજીકોપીનવેશ, યજ્ઞોપવીતશુ ભઝળકતાશીરખીંટલીયાળાકેશ. એકએકસામુંજોઇકરતામંદમધુરીહાસ, કર સરધનુશગ્રહીનેઉભાશ્યામકરણનીપાસ. ૩૨ એવાપુત્રજોઇશ્રીરામનેમનઉપ ન્યુંહેત, મળવાઉધરશુઉરિતદાવાત્સલ્યપ્રેમસમેત. ૩૩ જેમપુરણીમાનોચંદ્ર જોઇનેઉછળેસરીતાનાથ, એમરામરોમાંચિતથયાફરકયોદક્ષિણહાથ. ૩૪ પ છીસ્નેહેકરીરઘુવીરબોલ્યામારૂતીશુંત્યાંહે, એબેબાળકનેલાવ્યઝાલીમારીપા

સેઆંહે. ૩૫ વળણ. આંહાંલાવ્યઝાલીબેપુત્રને, એમબોલ્યાજુગદાધારરે; એ વાંરામચંદ્રનાંવચનસુણીને, ચાલ્યાપવનકુમારરે. ૩૬ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેકુશેનભરથમુરછનંસુત્વાશ્રીરામાગમનંનામષડસપ્તતીતમોઅધ્યાય. ૭૬

અધ્યાય ૭૭.

રાગમારૂ. લવકુશનીઉપરતેણીવાર, આવ્યાકુદતાપવનકુમાર; લવેખાચ્યામુકીનેબાણ; બોલ્યાહનુમંતસાથેવાણ. ૧ અલ્યાનોહેઅશોકવન, જેઉજાડકર્યુંઅંજનીતન; નોહેયુદ્ધઅસુરનુતાસ, જેપામેતરૂપાષાણેનાશ. ૨ નોહેદ્રોણજેઉખેડીલાવે, તારૂબળઅમશુનહિફાવે; વળીસિંધુગોપદવતજેહ, કુદીનેલંકાબાળીતેહ. ૩ એવાનોહેઅમેતેજાણ, આવ્યોઝાલવાનેનિરવાણ; અમારીમાતાનેઉપકાર. તેંકીધોઘણોપવનકુમાર. ૪ તેસંભારીતુનેકપીરાજ, જવાદેઉછુજીવતોઆજ; માટેહોયજોજીવ્યાનીઆશ, તોઉતાવળો અહીંથીનાસ. ૫ એવુંકહીમાર્યોશરબળવંત, ઉડાડયાઆકાશેહનુમંત; તેસમેઆવ્યોસુગ્રીવરાજ, લવશુયુદ્ધકરવાનેકાજ. ૬ ત્યારેબોલ્યોવચનકુશવીર, અલ્યાવનચરજાતઅધીર; અલ્યાઅધરમીવાનરવામ, કર્યોગુરૂતેંઅધરમીરામ. ૭ તેનીપાસેમરાવ્યોવીર, ભોગવેતેનીઅસ્ત્રીઅધીર; તમોમરકટનેશુજ્ઞાન, જેવોસંગતેવીહોયસાન. ૮ ગુરૂનીરદયકપટીપ્રબુધ, તેનોશિષ્યકયાંથીહોયેસુધ; એવુંકહીનેમાર્યુંએકબાણ, વાગ્યુંસુગ્રીવનેનીરવાણ. ૯ થયોમુરછીતસુરજકુમાર, ધાયોજાંબુવાનતેણીવાર; તેનેજોઇબોલ્યોકુશવીર, અલ્યાવૃદ્ધરીંછમતીધીર. ૧૦ તુંઆવ્યોશીદમરવાકાજ, રામઅરથેઆવ્યાછોવાજ્ય; એવુંસુણીધાયોજાંબુવાન,ગ્રહ્યાબેસુતનેબળવાન.૧૧ છુટયાત્યાંથીવૈદેહીકુમાર, કર્યોએકેકોપદનોપ્રહાર; તેથીપડયાથઇપરતક્ષ, પછીઉડયોગ્રહીએકવૃક્ષ.૧૨ તરૂમારવાઆવેજેવે, કુશેશરએકનાખ્યોતેવે; વાગ્યોમર્મરૂદેમાંઘાય, જાંબુવાનનેથઇમુરછાય. ૧૩ ત્યારેધાયાનળનિળ, ગુણવંતમહાબળશીળ; તેનેજોઇભુમીજાતન, હશીબોલ્યાતેમર્મવચન.૧૪ અલ્યાવનચરકીશઅચેત, નથીબાંધવીસાગરસેત; આતોશુરવીરનુકામ, શીદમરવાઆવ્યાઆઠામ. ૧૫ માર્યાબેવીરેબેનારાચ, બન્યોવીરનેકીધાઅવાચ; ત્યારેઆવ્યોવાળીકુમાર, નામઅંગદબળીયોઅપાર. ૧૬ ત્યારેબોલ્યોહશીલવવીર, સુણઅંગદતુંરણધીર; અલ્યારાવણકેરીસભાય, પણકરીનેતેરોપ્યોપાય. ૧૭ પણતેનથીઆણેઠામ, આતોશુરતણોસંગ્રામ, જ્યાંત્યાંવીષ્ટીકરેબારેવાટ; રામેરાખ્યોજાણીજેમભાટ. ૧૮ સુગ્રીવેમસવ્યોતુજતાત, રામેમાર્યોતેસકળવિક્ષાત; એશતરૂનુંકરતાંકાજ, નથીઆવતીતુજનેલાજ. ૧૯. એવાંસુણીઘણાંમર્મવચન, પછેકોપ્યોવાળીનોતન; ઘણુંયુધકર્યુંલવસંગ,

અંગદેરાખ્યોરણરંગ. ૨૦ લવેબાણમાર્યાપંચાસ,વેંધ્યુઅંગદનુતનતાસ; ત્યારે ધાયારસભમયંદ, તેનીસાથેકર્યોત્રણોદ્ધંડ.૨૧ જાનકીનંદનેતેદીશ, કર્યામુરછીત સરવેકીશ; મર્મવચનસુણાવેકર્ણ, તેનુબળકરીલેતાહર્ણ. ૨૨ અષ્ટજુથપતિએ પ્રકાર, પડયામુર્છિતપ્રથ્વીમોઝાર; દળભંગજોઇતેઠામ, ગ્રહી કોડંડકોપ્યારામ. ૨૩ વળણ. શ્રીરામકોપ્યાકોડંડચઢાવી, તાણીકર્યોટંકારરે; ત્યારે પરવતસહીત તેપ્રથ્વીડોલી, ઉછળ્યાસિંધુઅપારરે. ૨૪ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડે અશ્વ મેધીકેલવકુશપરાક્રમવર્ણનનામસપ્તસપ્તતીતમોઅધ્યાય. ૭૭

અધ્યાય ૭૮.

રાગધન્યાશ્રી. જ્યારેરામેકર્યોધનુષટંકારજી, સુણીસીતાકરતાંચિંતાઅપા રજી; પ્રભુનુબળજાણેછેભુમીજાયજી, જેનાશરનોઅતુલ્યમહિમાયજી. ૧ ઢાળ અમોગમહીમારામશરનોજાણીજનકસુતાય, કેમસહનકરશેપુત્રમારાશીશુકો મળકાય. ૨ એમમોહપામ્યાંપુત્રશુવાત્સલ્યપ્રેમરનેહ, એવુંજાણીનેપછીજાન કીપ્રભુસ્તવનકરતાંતેહ. ૩ હેનાથનીરદેનવથશેજોઇબાળકનોઅપરાધ, નહીસ થાયેશરતમારોબળઅમોઘઅગાધ ૪ છેવ્રતતમારેપત્નીએકવચનએકબાણ, તે તેઆસમેએકબાણનુપણમુકજ્યોનીરવાણ.૫ પ્રભુજાણીઆત્મજપો તાનીધણી દયાધરજોમન, જેમકીરણભાનુભીનનહીએમતમારેએતન. ૬ એવીસ્તુતીસી તાયેકરીસુણીઅંતરજામીરામ,મનવિચારયુજેમવીઘ્નનવથાયેપુત્રનેઆઠામ.૭ પણયુદ્ધકરૂંકાંઇએકહુલૈકીકલીલાજેહ, તેસુણીવિમુખવિભ્રમથશેભક્તનેનિર સંદેહ. ૮ પછીધનુષત્રપરશરચઢાવીબોલ્યારામવચન, અલ્યાપુત્રોમુકોપ્રથમ શરતમોન્યાયવિચારીમન. ૯ એવુંસુણીનેલવકુશેમુકયાંબાણજુગલકીશોરતે ણીવાર, રઘુવીરપદનીપાસઆવીબાણેકર્યોનમસ્કાર. ૧૦ ધણીસ્તુતીતેબાણે કરીસંતર્પાયારઘુરાય, પાછાંઆવીપ્રવેશાંનીખંગમાંએવોમંત્રનોમહીમાય. ૧૧ પછીરામેબેશરમુકીયાધનુષેચઢાવીત્યાંહે, ભુજાત્મજેઆવતાઝડપીઝાલ્યાંછેક રમાંહે. ૧૨ વળીપંચશરમહાક્રોધકરીમુકીયાપુરૂષપુરાણ, તેઆવતાશરછેદી યામુકીકુશેદશબાણ. ૧૩ શ્રીરામેદીઠુબળઅધિકબેપુત્રનુતેઠાર, શતબાણમુ કયાંક્રોધકરીનેકુશઉપરતેણીવાર.૧૪ ત્યારેકુશેકારમુકશસ્ત્રમુકયાંરઘુપતિએકલ ક્ષ, દશલક્ષસીતાનંદનેમુકીછેદીયાંપરતક્ષ. ૧૫ કરીવૃષ્ટીકોટીશરતણીરવીમં ડળઢાંકયુંરામ, કર્યોબાણનોમંડપથયુંઅંધકારતેણેઠામ. ૧૬ ત્યારેઅસંખ્યશ રમુકયાંકુશેદીવ્યાસ્ત્રમંત્રેતાસ,શરજાળછેદીનેકર્યોઉદયોતભાનુપ્રકાશ. ૧૭ વિ ષ્ણુવહનનેજોઇનેજેમવિલયપામેસર્પ, ત્રિપુરારીલોચનજ્વાળથીથાયભસ્મબ ળીકંદર્પ. ૧૮ એમભુમિજાસુતનેશરેરામબાણનોથયોનાશ, વૈમાનબેશીદેવ સરવેજુવેછેઆકાશ. ૧૯ મહાપરાક્રમજોઇપુત્રનુંઆશ્ચર્યપામ્યારામ, લવકુશની

સાથેમધુરવચનેબોલ્યાપુરણકામ. ૨૦ હેબાળકજોઇબળતમારૂંહુંથયોપ્રસન્ન ઘણુમન,જેમાગોતેહુંઆપુતમનેકહુંસત્યવચન. ૨૧ત્યારેકુશહશીનેબોલીયોત મોભલાછોદાતાર, દાનેશ્વરીઅભીયાજુવોમોટમતણોનાહપાર. ૨૨ અરેતમોજે વાત્રિભુવનમાંનથીનીરદેકોય, જેકરમસર્વેતમારાંસંસારજાણેસોય. ૨૩ કોણુક હેતમનેધરમીસાધુસત્યવાદીસુર,તમોવાળીવાન્નરમારીયોકપટેકરીનેભુર. ૨૪ વળીસીતાસરખીસાધવીભાગીરથીસમઆપ. જેનુંનામલેતાંઅધમપ્રાણીથા યતેનિષ્પાપ. ૨૫ ચીદરત્નજેવીતેસતીપાળતી પ્રતિવૃતધર્મ, વિનાઅપરાધે તેતજીવનમાંએવાંતમારાં કર્મ. ૨૬ તેઅમસરખાકોઇજાણેછેબીજાકરેનહિવા ત, આજસમોઆવ્યોતેમાટેઅમોકરૂંછુંવિખ્યાત. ૨૭ પણજેદાઢેતજીજાનકીસ દકીરતીગઇતેસાથ, બળપુરૂષારથનેપરાક્રમગયુંજાણજોરઘુનાથ. ૨૮ એવાબો લસુણીબેબાળનાજોઇરહ્યાનિચુંરામ, જળભરાઇઆવ્યુંનેત્રમાંગદગદથયાતેઠા મ. ૨૯ મનએમજાણેપુત્રનેહું દેઉઆલીંગન, પછેકરૂણારસલેપનકરેલાંબોલ્યા રામવચન. ૩૦ અરેપુત્રોતમનેકોણેભણાવ્યા ગુરૂતમારોકોણ, તમોકુંવરકોના કેમરહ્યાઆવનવિશેનિરવાણ. ૩૧ ત્યારેહશીબોલ્યાબેજણાશીતમારેપડપુછ, સનમુખરહીનેયુદ્ધકરોજોહોયેમુખપરમુંછ. ૩૨ તમોક્ષત્રીથઇસંગ્રામમુકીકરવા માંડીવાત, કાયરતણુએકામછેનહિશુરામાંવિખ્યાત. ૩૩ રણમાંહેબંધુપડયાછે તેનોશોકતજીનેઆજ, હવેતમારેઅમવિદ્યાનું પુછયાછેણુશુંકાજ. ૩૪ તમોઅ યોધાનારાયકહાવોજન્મરવિકુળમાંહે, લંકાપતીરાવણહણ્યોદેખાડોબળતેઆં હે. ૩૫ જોઇયેતમનેકેવાભણાવ્યાગુરૂવશિષ્ટવિશ્વામિત્ર. તેપરાક્રમવિદ્યાતણુકરો પ્રગટવિરીયવિચિત્ર. ૩૬ વાતોકરેનથીછુટત્રુંપામશોનહિતોખાર, લાગતોહોય ભયતો આશ્રમપાળોજઇનેકરોવનમાંવાસ. ૩૮ શુરવીરહોયતોયુદ્ધકરોસનમુ ખરહીનેઆજ, નીકરતમારેશસ્ત્રબાંધ્યાતણુશુંછેકાજ. ૩૯ અમોસતિકેરાપુત્ર છુંજન્મીયાઆવનમાંહે, મુનિવાલ્મકેવિદ્યાભણાવ્યાપાળ્યાઅમનેઆંહે. ૪૦ એવાંવચનસુણીલવકુશતણાંથયાવિકળશ્રીરઘુરાય, પછેસીતાનેવિરહેકરીશ મનેથઇમુર્છાય. ૪૧ વળણ. મુર્છાઆવીપૃથ્વીપડીયા, જ્યારેસંભારાંસીતાયરે; ક્ષણમાત્રમાંસાવચેતથઇ, પછેઉઠયાશ્રીરઘુરાયરે. ૪૨ પતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તર કાંડેઅશ્વઇધીકેલવકુશમર્મવાકયાસિશ્રુત્વાશ્રીરામસ્યસિતાવિરહાતવિષાદોત્પ ન્નોમઅષ્ટસપ્તતીતમોઅધ્યાય.

અધ્યાય ૭૯.

રાગમારૂ. હવેશ્રોતાજનસાવધાનથઇસુણોલવકુશનુંઆખ્યાન, જ્યારેમુ રછાવળીસાવધાનથઇનેઉઠયાશ્રીભગવાન. ૧ ત્યારેહનુમંતવિભિષણનીસુર છાવળીઆવ્યાઉઠીનેપાસ, કરજોડીનેબન્યોજણબોલ્યાસુણીયેશ્રીઅવીનાશ.

૨ અરેમહારાજએચિરણજીવીછેતમારાપ્રતીબીંબરૂપ, બાકીબીજાતણુબળ
હોયનએવુંનિશ્ચેરઘુકુળભુપ. ૩ તમારીકટાક્ષેકાળજકંપેલોકપતીસમુદાય, તો
આશરોશોએબાળકનોજેતમનેજીતીનેજાય. ૪ પણવાત્સલ્યભાવેરમાડોછોપ્ર
ભુપુત્રપોતાનાજાણી, વળીઆશ્ચર્યેસુંજેઅંશતમારાબળીયાસારીંગપાણી. ૫
એવાંવચનસુણીએકવૃક્ષતળેપ્રભુબેઠાશીતળછાંહે, વીભીષણહનુમંતપાશેબે
ઠાવાતકરેમાંહોમાંહે. ૬ તારેદીનાનાથેદીવસગણ્યા, જ્યારેસીતાનેતજ્યાંવન;
આજબારવરસનેત્રણમાસપરઅધીકનેએકદીન. ૭ ત્યારેલવકુશનેકહેછેભાઇ
જોપેલાવૃક્ષતળેરઘુનાથ, શોમોટામનસુબોકરેછેહનુમંતવીભીષણસાથ. ૮ ત્યા
રેકુશકહેઅરેઆપણીમાતાને,એણેબેસાડીવનમાંહે;માટેએનેઆપણેકેમબેસવા
દેઇએઆવીશીતળછાંહે. ૯ એવુંકહીનેકુશેએકમુકયું, તીક્ષણબાણપ્રચંડ;
તેમધ્યમાંથીવૃક્ષઉડાડયુંરહયોતરૂનોડંડ. ૧૦ ત્યારેભડકીનેઉઠયારઘુનંદનશે
ષકબન્યોસાથે,અદ્દભુતકર્મજોઇપછીબોલ્યાહશીનેશ્રીરઘુનાથ. ૧૧ અરેભાઇ
એનથીથતાવશમુજથીહવેજાણ, માટેકંએકઇયુદ્ધકરીયેસનમુખરહીસુતસાથે
નીરવાણ.૧૨એમકહીનેઆવીઉભારઘુપતીગ્રહીકોડંડ,લવકુશઉપરમાંડયાંમુક
વારામેબાણપ્રચંડ. ૧૩ જેજેબાણરઘુપતીનાંઆવેછેદેલવકુશવીર, કેટલીક
વારએમરમતકરીપછીકોપ્યાશ્રીરણધીર. ૧૪ પ્રલયઅગ્નિનોબાણમુકયોરઘુપ
તીયેતેણીવાર, તેણેતેજબીંબનીજવાળાપ્રગટી, શુંકરશેવીશ્વસંહાર. ૧૫ હવે
ધનુષથકીતેશરછુટયોતેનોતાપસહયોનવજાય, અગ્નિતણાઅંગારાવરસેઘોરશ
બ્દઘણોથાય. ૧૬ તેજોઇનેલવસાવધાનથયોબેબાણચડાવ્યાંચાપ, ગુરૂવાલ્મિ
કકેરૂસ્મરણકરીને, મુકયાંસનમુખઆપ. ૧૭ તેણેઆવતુંછેદયુંરામબાણ,ઘણુ
ક્રોધકરીનેમન; ત્રણભાગતેશરનાકીધા,ગાજ્યોજાનકીતન.૧૮હવેઆકાશમાંસુ
રસહિતઅંગના, વીમાનમાંબેસીએવ; પીતાપુત્રનુંયુદ્ધજુવેછે,ઇંદ્રાદીકસઉદેવ
૧૯ કોઅલ્પબુધીઆશંકાકરે, કહેશેઅમોઘરામનાંબાણ; તેઘણાંકછેદીનાંખ્યા
લવકુશે, એતોકાવ્યઅપ્રમાણ. ૨૦ પણઅરેભાઇશુણોશ્રોતા, સમજુનધરશો
સંદેહ, કરતુંઅકરતુંઅન્યથા, કરતુંઇશ્વરસમરથએહ. ૨૧ પ્રથમેસીતાયેસ્તુ
તીકરી, શ્રીરામનીસુતહેત; વળીપ્રભુનેવાહાલાપુત્રછે વાત્સલ્યપ્રેમસમેત.
૨૨ રામનેમનસંકલ્પએમરખેપુત્રનેથાયેઘાત, તેમાટેનીજશરવીફળકીધાજા
ણીનેજગતાત. ૨૩ વળીપીતાકરતાંપુત્રનીકહીઅધીકતાયુદ્ધમાંહે, તેનોયથા
ન્યાયેઅરથશ્રોતાસુણોકહુંછુંત્યાહે. ૨૪ જેમકારજકેરીઅધીકતાકહેકારણમો
ટું થાય, વળીનામનોમહીમામહતતેનાભીમાંહેસમાય. ૨૫એમપરાક્રમકહેપુત્ર
નુંવધેપીતાકેરૂંમાન, જેમરશ્મીતેજનુંસ્તવનરવીમાંપામેપર્યવસાન. ૨૬માટે
લવકુશેરઘુવીરસુરણકર્યોઅતીસંગ્રામ, લઘુલાગવતાકરીનેતદાધણીહારમના

વ્યારામ.૨૭પછીક્રોધકરીનેકુશેમાર્યુંમોહનાસ્ત્રનુંબાણ, તેતીક્ષણવાગ્યુંરામરૂદે માંપડીયાપુરૂષપુરાણ. ૨૮પ્રથ્વીકંપથયોતેણીવેળાડોલ્યાદશદીગપાળ,ગીરીનાં શિખરપડયાંતુટીખળભળીયાંસાતેપાતાળ. ૨૯ હવેમુરછીતથઇનેરામપડયાછે પ્રથ્વીઉપરજ્યારે, હનુમંતવીભીષણબન્યોમળીનેધાયાતેણીવારે. ૩૦ ઘોરયુદ્ધકીધુંબન્યોમળીરાખીનહીમહીમરજાદ, પણસીતાસુતનામારથકીતેપામ્યા ખેદવીખાદ. ૩૧ હવેલંકાપતીનેલવબેવઢતાકુશનેશ્રીહનુમંત, પાછોપગકોઇ યેનથીધરતાચારેજણબળવંત. ૩૨ ત્યારેલવેકાલાંત્તકનોશરમાર્યોવીભીષણને તેણીવાર, તેથીવીશ્રવાસુતનેમુરછાથઇપડયાપ્રથ્વીમોઝાર. ૩૩ પછીકુશેબાણવજરાસ્ત્રજમુકીનેમારૂતીમુરછીતકીધો, એમજયપામ્યારઘુપતીનેજીતીરણમાંમહાજસલીધો. ૩૪હવેશ્રોતાજનસંદેહનવકરશોમુરછીતજાણીરામ, એતો વીરામપામ્યાપુત્રપોતાનાજાણીનેપુરણકામ. ૩૫ અછેદ્યઅભેદ્યઅખંડઅવીનાશીજક્તનાજીવનપ્રાણ, તેજાણીજોઇનેનેત્રમીચીપડીરહ્યાછેપુરૂષપુરાણ. ૩૬ એમસરવતણોસંહારકરીનેવીરામપામ્યાવીર પછીઆલીંધનદેહઆનંદપામ્યા હરખ્યાછેરણધીર.૩૭વળણ.રણધીરબન્યોરાઘવી,તેમનમાંહરખ્યાઅપારરે; પછીબન્યોવીરપ્રવેશાતતક્ષણ,રામસૈન્યામોઝારરે. ૩૮ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેશ્રીરામચંદ્રમોહાવીર્ભાવોનામએકોનશીતીતમોઅધ્યાય. ૭૯.

અધ્યાય ૮૦.

રાગબીલાવર. મુરછાપામ્યાજ્યારેશ્રીરણધિર, ત્યારેપ્રવેશાસૈન્યામાંબન્યોવિર; ચોદશફરીજોયુંદળમાંહે, તેઆવ્યારામરહ્યાછેજ્યાંહે. ૧ માનુશીલીલાકરીરઘુવીર, નેત્રમીચીસુતાશામશરીર; પરદક્ષણાકરીબન્યોસંગ, પછીરામને ચરણેનમ્યાસાષ્ટાંગ. ૨ પિતાનીપદરજવંદીતેદીશ, તેપુત્રેલેઇનેચઢાવીશીશ; પછીઉતારયાપ્રભુનાઅલંકાર, મુગટકુંડળકંકણનેહાર. ૩ કટીમેખળાકૈસ્તુભવનમાળ, તેઉતારીલવેપહેર્યાતતકાળ; વળીલક્ષ્મણજીનાંઆભુષણજેહ, કુશેનીજઅંગેપહેર્યાતેહ. બન્યોપુત્રશોભેઅનુરૂપ, જાણેલક્ષ્મણરામઅયોધ્યાનાભુપ; પછીરામનેરથબેઠાબેવીર, પુઠેબાંધ્યાકપીબળીયાધિર. ૫ નળનીળસુગ્રીવનેહનુમંત,અંગદજાંબુવાનબળવંત; પુઠેગ્રહ્યાખટકપીકુમાર, રથપુંઠળબાંધ્યાતેણીવાર. ૬ શ્યામકરણહયલીધોસંગ, ચાલ્યામનપામીઉમંગ; પછીરથહાંકીનીજઆશ્રમજાય, પેલાકપીનાંઅંગતેભુમીરોળાય. ૭ તેમધેબેજણજેસાવચેત, તેએકએકનેકરતાસંકેત; ત્યારેજાંબુવાનકહેહોહનુમંત, ઉઠયાપણયુદ્ધકરીયેબળવંત. ૮ થાયછેઆપણાઅંગમાંપ્રહાર, પીડેછેકંટકઉપરઅપાર; સુણીજાંબુવાનનાંએવાંવચન, ત્યારેહળવેબોલ્યાવાયુતન. ૯ અરેરીંછપતિકહુવાતવિશેક, હવેધિરજરાખીરહોક્ષણએક; ત્રિભુવનનાથપડયામુરછિ

તં,બંધુપુત્રસઉસૈન્યાસહિત. ૧૦ આએમનાછેજુગલકુમાર, જાયછેમુનીઆશ્રમમોઝાર; ત્યાંછેજાનકીનીરમળમન, એમીશઆપણેથાશેદરશન. ૧૧ તેજગતજનુનીટાળશેદુખ, છોડાવીઆપણનેકરશેસુખ; એમછાનીવાતકરેમાંહેમર્મ, એટલેઆવ્યોમુનીઆશ્રમ. ૧૨ ત્યારેરથરાખ્યોઆશ્રમનીબહાર, ઉતરયાબન્યેભુજાકુમાર; હવેજનકસુતારહ્યાંછેજેઠામ, બેઠાંપદ્માસનજપતાંશ્રીરામ. ૧૩ એકસત્યવ્રતમનમાંધિર, એવેઆવતાદીઠાબન્યેવીર; મુગટકુંડળજોઇભુષણસાર, જાણેઆવ્યારામલક્ષમણનીરધાર. ૧૪ એટલેપાસેઆવ્યાતન, ઓળખીપ્રસનથયાછેમન; લાગ્યાબન્યેજણસાથેપાય, ઉછંગબેસાડીપુછેમાય. ૧૫ અરેપુત્રએભુપતિકોણ, જેલાવ્યાયુદ્ધકરીનેકેકાણ; ત્યારેપુત્રેસકળકથાકહીત્યાંહે, જેતુંનીપન્યુસૈન્યામાંહે. ૧૬ શ્રી રામચંદ્રનોયજ્ઞતોખાર, આવ્યોતોઆપણાવનમોઝાર; તેબાંધ્યોઅમોવીચારીશુધ, જીત્યાસકળતેશું કરીયુદ્ધ. ૧૭ બંધુસહિતકરયામુરછિતરામ, અશ્વલેઇઆવ્યાઅમોઆઠામ; એવીવાતસીતાયેસુણી, થયાંચકીતદંતશુંજીભ્યાહણી. ૧૮ કરવશીનેધુણાવ્યુશીશ, અરેઆશું કરમથયુંજુગદીસ;કંઠરૂંધાયાશ્વાસનમાય, ઢળીપડયાંતતક્ષણથઇમુરછાય. ૧૯ દોહા. હવેજાનકીનેમુરછાથઇ,ઢળીપડયાંતેણીવાર;શરીરઅચેતનથઇગયું, શુધીનહિલગાર. ૨૦ ત્યારેસાવધાનપુત્રેકરયાં, બેસાડયાંગ્રહીપાણ; જોઈવીકળતામાતની, સુતદુખપામ્યાજાણ. ૨૧ જ્યારેશુધીઆવીસરીરની, ત્યારેસંભાર્યુંદુખઆપ;નેત્રેજળધારાવહે,કરતાંવીવીધવીલાપ. ૨૨ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેલવકુશ્યોરવચનશૃત્વાસીતામુરછનંનામઅશીતમોઅધ્યાય. ૮૦

અધ્યાય. ૮૧.

રાગશોકવેરાડી. જ્યારેસીતાનેમુરછાવળીરે, ત્યાંકરતાંશોકરૂદન; રૂદેતાડણકરેરે,પૃથવીપછાડેપોતાનુતન. ૧ અરેહોપુત્રાતમોરે, પીતાનોવધકરીઆવ્યાકેમ; જ્યારેતમોઅશ્વબાંધિયોરે, મુનેકહયોનહિકેમપહેલોમર્મ. ૨ ત્યારેપાછોઆપતતુરીરે, જઇનેહુંલાગતપ્રભુનેપાય, અપરાધતમતણોરે, કરતક્ષમાસર્વેરઘુરાય. ૩ મેંજાણ્યુંકોઇઅન્યહશેરે, પૃથ્વીતણોરાજાબળવંત; મેંપ્રભુનેજાણ્યાનહિરે, ભરથશત્રુઘનસાથેઅનંત. ૪ કુટંબકળહકર્યોરે, વણસમજેતમોમારાતન; મારાપ્રાણજીવનતણારે, હવેકોકરાવેમુનેદરશન. ૫ હવેજીવીનેહુશું કરૂરે, શું દેખાડુંજગતમાંમુખ; અરેહું દુરભાગ્યિણીરે, હાહાદૈવેદીધુંવણુદુખ. ૬ અરેવામવીધિથયોરે, ડરિનવબેઠીહુંકોઇદિન; મેંજેધાર્યુંહતુરે, તેરહ્યામનનામનોરથમન. ૭ મેંજાણ્યુંપુત્રલેઇનેરે, જઇશુંસમોતાંઅવધમોઝાર; મારીસાસુસુખપામશેરે, ખોળેબેસાડીશુબન્યેકુમાર. ૮ તેઆસનિરાસથઇરે, પ્રાણપતિ

ચેપાડયોવિયોગ; હુંધિરજકેમધરૂરે, ફરીપાછોકયારેપામીશસંજોગ. ૯ પ્રભુવી નાઅપરાધથીરે, તજીમુનેએકલડીવનવાસ; છેકનીરદેથયાનાથજીરે, ફરીનવ લીગ્રેમારોતપાસ. ૧૦ હોમુનિતમોકયાંગયારે, તમોવીનાથયુવીપરીતઆવન; હવેવહેલાઆવોતાતજીરે, જઇનેજમાડોપ્રાણજીવન. ૧૧ વરસદ્વાદશથયાંરે, સાલેછેસ્વામીવીયોગનુંદુખ; વળીએવામાંઆવુંથયુરે, કોનેકહીયેજોકવાઇકુ ખ. ૧૨ હવેકહેવાનુકાંઇનથીરે, મારેમાથેઉગ્યાંછેદુખનાંઝાડ; મુનેલઇજાઓ પ્રભુકનેરે, હોપુત્રોહુંમાનુતમારોપાડ. ૧૪ એમસતિવીલપેવણુરે, રોઇરોઇરા તાંથયાંલોચન; ત્યારેછાનાંનાખ્યાંલવકુશેરે, કરજોડીબોલ્યાદ્દિનવચન, ૧૫ ધીરજરાખોમાવડીરે, શાનેકરોછોઆવડુકલપંત; એતોમુરછાવળીજશેરે, હ વડાંઉઠશેશ્રીભગવંત. ૧૬ વળણ. ઉઠશેશ્રીભગવંતહવડાંવળીહશેમુરછાયરે; એતોલોકિકલીલાજણાવેછે, માટેશોકનધરશોમાયરે. ૧૬ ઇતિશ્રીરામચરિત્રે ઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેસીતા વીલાપાનંતરંલવકુશાભ્યાંબોધકર્ણનામએકાશી તીતમોઅધ્યાય. ૮૧

અધ્યાય ૮૨.

રાગપરજ. હવેશ્રોતાજનસંદેહનવકરશોસુણીસીતાજીનાવીલાપ, એતોજ ગતજનુનીમાતાઇંદીરાઅખંડજ્ઞાનપ્રતાપ. ૧ વળીશોકમોહજેનેનથીસ્વપનેઅ વીચળઆનંદરૂપ, નીરમળરદયસદાસુખસાગરઅવ્યાપ્તકામઅનુપ. ૨ શ્રીરા મચંદ્રનીએચીદશક્તિઅંતરધછાકહાવે, પ્રભુનીપ્રભુતાજાણેજથારથઅજ્ઞાન માંનઆવે. ૩ જેનોમહીમાવેદવખાણેઇંદ્રબ્રહ્માત્રીપુરારી, તેધર્મસ્થાપવાપ્રભુ નીસાથેજન્મ્યાંજનકકુમારી. ૪ મનુષ્યાકૃતિઅવતારધર્યોંમાટેમાનુશીલીલાક રતાં,લોકવહેવારજોભાવજણાવેભુલીનથીઆચરતાં. ૫ તેમાટેસાવધાનથઇશ્રો તાસુણજોએકેમન, છેસીતારામવિયોગરહિતજોયામાંજુદાંતન. ૬ હવેસીતાજી નોશોકસમાવીનેપુત્રેઆપીધીર, પછેમધુરવચનમાતાનીસાથેબોલ્યાબન્નેવી ર. ૭ હેઅંબેઅમોલાવ્યાછુંવાન્નરરમવાસારૂઆજ, તેઉઠોતમનેદેખાડુંતમેજુ વોઅમારૂકાજ. ૮ ત્યારેજનકસુતાઉઠીનેઆવ્યાઆશ્રમકેરીબહાર, જુવેતોખ ટકપીબાંધ્યાદીઠાબળીયાયોધઅપાર. ૯ વીસ્મયપામ્યાંતેજોઇસીતાદીઠુઅદભુ તકર્મ, અતુલીતબળએબાળકકેરૂમહાપરાક્રમીપર્મ. ૧૦ પછેછોડયાસીતા સ્વ હસ્તેકરીનેસરવેકપીનોસાથ,તેજનકસુતાનેચરણેનમ્યાતારેમસ્તકમુકયોહાથ. ૧૧ અરેવીરાતમોજાઓનીવહેલાજ્યાંછેજુગજીવન, તેસર્વેતણીતમોરક્ષાકરજો જેમનવથાયવીઘન. ૧૨ પછીઆજ્ઞામાગીસરવગયાતેરામસૈન્યામોઝાર, ત્યારે પાતાળમાંથીઆવ્યામુનીવાલ્મીકઆશ્રમમાંતેણીવાર. ૧૩ ત્યારેસીતાયેસહુ સમાચારકહ્યાતેમુનીવરનેવરતંત, અરેપીતાપુત્રેકર્યુંવીપરીતઆણ્યોસર્વનેઆ

ત. ૧૪ એવાંવચનસુણીને વાલ્મીકચાલ્યાઉતાવળીતેણીવાર, જળનુકમંડ ળકરમાંલેઇઆવ્યારામસૈન્યાજેઠાર. ૧૫ મુખ્યયોદ્ધનેતેજળછાંટયુમંત્રીનેમુની રાય, અમૃતદ્રષ્ટીયેકરીજોયુંઉઠીસકળસૈન્યાય. ૧૬ તેસાવધાનથયાંશરીરસહુ નાંક્ષણુનવલાગીવાર, શ્રીરામચંદ્રનેમુનીવરમળીયાવરત્યોજયજયકાર. ૧૭ લક્ષ્મણભરથશતરૂધનંઆદેઅન્યદેશનારાય, પુત્રપ્રધાનમળીસહુલાગ્યામુની વરકેરેપાય. ૧૮ પછેરામચંદ્રનીસનમુખઉભાપોતેવાલ્મીકમુન્ય, ગદગદકંઠે કરૂણાવચનેરામનુંકરતાંસ્તવન. ૧૯ વળણ. શ્રીરામચંદ્રનીસ્તુતીકરતા, મુ નીવાલ્મીકતેણીવારરે; તેસાંભળતાંસુખઉપજે,થાયપાવનનરનેનારરે. ૨૦ ઇ. તીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેવાલ્મીકી નાટકરામસેનાસંજીવનનામ દ્વાશીતીમોઅધ્યાય. ૮૨

અધ્યાય ૮૩.

છંદત્રોટક. જયરામકૃપાળદયાળહરી, પરમારથવિગ્રહદેહધરી;જગકારણુ આપઅહેતુસદા, વ્રતમાનુશરૂપનમોહકદા. ૧ તરિણીકુળમંડનમૌલીમણી, પ્રગટયાકમળાયુદ્ધપાળફણી; કરકંજધરીશરચાપવરં, કૃતવીશભુજાદશશીશ હરં. ૨ પૃથ્વીતળપાવનપુણ્યકરી, પદતીરથરાજસ્વછંદફરી; હતદુષ્ટનિશાચ રઘોરતમં, કૃતસ્થાપનસેતઅભેનિગમં. ૩ જયશ્રીપતિભુપતીભુપપતી, યજ્ઞ રૂપગીરાપતીસર્વગતી; સત્વશુધપ્રકાશકજ્ઞાનમયં, ગતઉદભવવ્યાપકવિશ્વઅ યં, ૪ અમરામરસીધગતિનલહે, નિગમાર્ગમપુરણબ્રહ્મકહે; ભકતગોસુરસાર સાહેકસત્યવ્રતં, ધર્મસ્થાપનએઅવતારધ્રત. ૫ અદભુતચરિત્રઅનુપવરં, ક વિવાગવિલાસનમાનસરં; સનકાદિકશેષમહેશગરા, નભનાયકલાયકવિપ્રવ રા. ૬ તપયોગસમાધીસુધ્યાનધરે, યહજીવનમુકતજબ્રહ્મપરે; તદપિતજીધ્યાન સુણેચરીતં, હરતીત્રયતાપગુણાસરિતં. ૭ મનશીળમુનિતજીયોગક્રિયા,ભજે તેસગુણાકૃતિરૂપતયા; મદમાંનરહિતસદાવિચરે, નિત્યમુકતકથામ્રતપાનકરે. ૮ જયબોધઅઘાતઅખંડઅજં, લયપાળનવિશ્વસંહારસ્રજં; જયતીસતચિદ આનંદઘનં, વડવાનળદાહકદુષ્ટવનં. ૯ અવતારઅનામયભુમિતળં,વિચરી મમવાણીકરીસુફળં; કૃતપુરણકામકૃપાળપ્રભો, પ્રણમામીરમાપતિરામવિભો. ૧૦ દોહા, પુરણઅંશકરૂણાયતન, કૃપાસિંધુરણધીર; સતચીદઆનંદરૂપઘન, જયજયશ્રી રઘુવીર. ૧૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેવાલ્મિકીના ટકશ્રીરામસ્તુતિકર્ણનામત્રયેશીતીતમોઽધ્યાય.

અધ્યાય. ૮૪.

રાગભુપાળ. મુનિવાલ્મિકકેરી, સ્તુતિકરીશ્રીરઘુવરતણી;થઇપ્રસન્નજરે, બોલ્યાપછીત્રિભુવનધણી. ૧ અહોમુનિવરરે, હુંતમારોશેવકસદા; તમારેવશ

જરે, જેકહોતેકરૂસરવદા. ૨ તમોઆગમરે, વાણીબોલ્યાછોજેટલી: ધરીજ ન્મજરે, મેંલીલાકીધીતેટલી. ૩ તમો મુજનેરે, જેઉપકારકર્યોહીયાં; બીજેન વથાયરે, સત્યકહુત્રિલોકમાં. ૪ હવેમાગોરે, સત્યવચનપાળું સહી; તમજેવોરે મારેહેતુબીજોનહિ. ૫ લેઇવચનજરે, મુનિવરઆશ્રમઆવીયા; બેપુત્રનેરે, સમજાવીનેત્યાંલાવીયા. ૬ સાથેલીધોરે, જેહતોયજ્ઞતણોતુરી; રામપાસેરે, મુ નિવરત્યાંઆવ્યાફરી. ૭ સાષ્ટાંગજરે, લવકુશેપ્રભુચરણેકર્યા; થઇપ્રસન્નજરે, શ્રીરામેકરમુસ્તકધર્યા.૮મુનિબોલ્યારેવિનયવચનવાણીકહી,પ્રભુપુત્રજરેઆત મારાજાણોસહી. ૯ મુજઆશ્રમરે, જન્મથયોએસુતતણો;છેબળીયારે,મહિમા જેનોઅતિઘણો. ૧૦ એવું સુણીનેરે, હરખ્યાશ્રીરઘુનાથજી; બેપુત્રનેરે, ભીડયા રૂદયાસાથજી. ૧૧ હરખઆંસુરે, શિરસીંચ્યાંસુતનાંસદા; તેપુત્રનેરે, લેઇઉછં ગબેઠાતદા, ૧૨ સરવેહરખ્યાંરે, જેજેકારકરેત્યાંહાં; વૃષ્ટીપુષ્પનીરે, દુંદભીવા ગ્યાંસ્વર્ગમાંહાં. ૧૩ દુતમોકલ્યોરે, અવધમાંકહેવાવધામણી; પુત્રનીખ્યાતરે, સુધપામ્યાસિતાતણી. ૧૪ સુણીહરખ્યાં રે, માતઆદેપરિવારજી; વહેંચીવધા મણીરે, આપ્યાંછેદાનઅપારજી. ૧૫ રથેબેસીરે, વશિષ્ટમુનિત્યાંઆવીયા; મ લ્યારામનેરે, આશીરવચનેબોલીયા. ૧૬ દિઠામુનિયેરે, બેપુત્રરામનાસંગમાં; જેમસતચીદરે, આનંદનાઉછંગમાં. ૧૭ ઉઠીલાગ્યારે, લવકુશમુનિચરણતદા; દીધીઆશિષરે, સુખીરહેજોશુતસર્વદા. ૧૮ ભરગછીનારે, ડેરાતંબુતાણયાત્યાં હાં; સભાકરીનેરે, શ્રી રઘુવિરબેઠાંજ્યાંહાં. ૧૯ પછેવિનવ્યારે, વશિષ્ટવાલ્મિ કેશ્રીરામને; અંગીકતકરોરે, પ્રભુશ્રીયેપુરણકામને. ૨૦ આપીઆજ્ઞારે, રઘુપ તિયેનિજભ્રાતને; ચાલ્યાતેડવારે, વિરસહુજગમાતને. ૨૧ ભરથલક્ષમણરે, શતરૂધનનેસુમંતજી; લંકાપતિરે, શુગ્રીવનેહનુમંતજી. ૨૨ અન્યબીજારે, ક પિવરભુપતિઅતિઘણા; ચાલ્યાસર્વેરે, અનન્યભકતરઘુવરતણા. ૨૩ મુનિસા થેરે, આશ્રમમાંસહુઆવીયા; ઘણાસેવકરે, સાથેશુખાસનલાવીયા. ૨૪ બંધુ સર્વેરે, પાયેલાગ્યાસિતાતણે; કરિવિનતીરે, માનદેઇકરૂણાપણે. ૨૫ બોલ્યાભ રથજીરે, હેઅંબપધારોકૃપાકરી; ત્યારેસીતાયેરે, દુખસંભારીઆંખ્યજળેભરી. ૨૬ પછીવાલ્મિકેરે, સાસરવાસોકર્યોઘણુ; દિનવચનેરે, સંતોષ્યું મનંસિતાત ણુ. ૨૭ થયાંગદગદરે, સીતાજીનીસાથેબોલ્યામુનિ; હેપુત્રીરે,તુંનીરમળજેવી શુરધુની. ૨૮ તું છેપુરણરે, તુજનેહું શું કહુકથી; બાઇતારીરે, મેંસ્વાગતકાંઇ થઇનથી. ૨૯ તું મહાલક્ષમીરે, જકતજનેતાછેસતી; તારૂં સન્માનરે, નથીથયું કાંઇમારીવતી. ૩૦ દરભઆસનરે, ફળજળથીપોષણકરી; ક્ષમાકરજેરે, હું વિપ્રઉપરકરૂણાધરી. ૩૧ આંહાંનું શુખદુખરે, મનમાંકંઇનવલાવશો; બાઇહિ વેરે, ફરીઅહીંકયાંથીઆવશો. ૩૨ એમકહીનેરે, ગદગદકંઠથયાઘણું; મુનિ

રોયારે, સંભારીહેતસીતાતણું. ૩૩ ત્યારેવળતાંરે, વચનવૈદેહીઓચર્યાં; હોમુનીતમોરે, મુજનેવાનાંત્રણાંકર્યાં. ૩૪ તમઆશ્રમેરે, હુસુખપામીઅતિઘણું;તેણેવિસર્યુંરે, જેદુખપતિવિરહેતણુ. ૩૫ જેમગરભનેરે, માતારાખેજતનેકરી; એમરાખીરે, તમોમુજનેહુંસુખેઠરી. ૩૬ હોપીતાજીરે, તમારૂંહેતનહીવીસરે; નિજમાબાપરે, તમથીંબીજુંશુંકરે. ૩૭ તમોજનકથીરે, મારેહેતુછોઅતિઘણા; મુનેપાળીરે, સાથીથયાદુખવેળાતણા. ૩૮ એમકહીનેરે, મુનિનેપાયેનમ્યાંફરી; પછીસીતાયેર, મુનીપત્નીયોનીપુજાકરી. ૩૯ પુત્રીનેજેમરે, પિતાવળાવેસાસરે; એવીસ્વાગત્યરે, વાલ્મિકેકરીતેવાસરે. ૪૦ પછીમાગીરે, મુનિવરનીઆજ્ઞાતદા; સુખાસનમાંરે, બેઠાંસીતાજીસરવદા. ૪૧ ભરથલક્ષમણુરે, ચામરએપાસેકરે; સરવમંડળરે, સીતાનીસાથેપરવરે. ૪૨ અંજનીસુતરે, ખમાખમામુખબોલતા; વિયોગેદુખિરે, મગ્નથઇમુનિડોલતા. ૪૩ એમઆવ્યારે, રામસમીપેજ્યાહરે;રાખીશીબીકારે,ઉતર્યાજાનકીત્યાંહરે. ૪૪ વળણ.ઉતર્યાજાનકીસુખાસનથી, દુરથકીતેણીવારરે; પછીચરણેચાલીઆવીયાં, જ્યાંબેઠાજુગદાધારરે. ૪૫ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેલવકુશાભ્યાસીતાનયનંનામચતુરશીતીતમોઅધ્યાય. ૮૪

અધ્યાય ૮૫.

રાગધન્યાશ્રી. સીતાઆવ્યાંજ્યાંરઘુવીરજી, ચરણેનમીયાંધરીમનધિરજી; મુનીવરબોલ્યામધ્યસમાજજી, સુણોમમવાણીશ્રીમહારાજજી. ૧ ઢાળ. મહારાજપુત્રીજનકનીમમધરમકન્યાએહ, તેકરોઅંગીકૃતપ્રભુથઇપ્રસનનીરસંદેહ. ૨ એઆદીમધ્યનેઅંતમાંસર્વથાછેનિષ્પાપ, તેનાસાક્ષીછેભુનભઅનળરવીચંદ્રવાયુઆપ. ૩ એપરમસાધવીજાનકીપ્રભુબેસાડોઅરધાંગ,તમોઅંતરજામીસર્વનીગતિજાણોછોશ્રીરંગ. ૪ સઉસભાસુણતાંવાલ્મિકેએમવીનવ્યારઘુવીર; એટલેથઇઆકાશવાણીગીરામહાગંભીર. ૫ હેરામમુનીવરસત્યકહેછેપરમસાધવીએહ, કરોઅંગીકારકૃપાકરીનવધરશોમનસંદેહ. ૬ બેપુત્રસીતાતણાનિશ્ચેછેતમારાઅંશ, એત્રણુજણશુધસત્વછેતેજાણજોઅવતંસ. ૭ એવુંસુણીઉઠ્યારામજીમનપ્રસન્નથઇતેણીવાર, શ્રીયઆલીંગીઆસનબેસાડ્યાંથયોજયજયકાર. ૮ છેવામભાગજાનકીબેપુત્રદક્ષીણપાસ, તેસમેવૃષ્ટીપુષ્પદુંદભીગડગડ્યાંઆકાશ. ૯ સઉસભાબોલેશબ્દજયજયહરખનોનહીપાર, ઇંદ્રાદિકઆદેદેવસરવેઆવીયાતેઠાર. ૧૦ પછીકામદરૂગાતેડાવીકરિસ્મરણવાલ્મિકમુન્ય, તેજેજોઇયેતેસરવઆપેવસ્ત્રાત્રુણજળઅન્ન. ૧૧ ભાવતાંભોજનસરવનેઘરૂતશરકરાપયયુક્ત, તેઅશનથીસુખઉપજેથાયસકળદુખથીમુક્ત. ૧૨ એમત્રણદિવસવાલ્મિકમુનીયેરાખ્યાજુગદાધાર, અસંખ્યદળસાથેપ્રભુનેકર્યાપ્રાણાચા

ર. ૧૩ કવીરાજશું પછેરઘુપતીબોલ્યાવચનકરજોડ, હવેઆજ્ઞાઆપોઅવધજા વાપહોંચેમનનાકોડ. ૧૪ તમોપણચાલોત્યાંયજ્ઞમાંમુનીમહારાજ, તમવનવિ શેહોયવીપ્રતેપણસાથેતેડોઆજ. ૧૫ ત્યારેવીદાયકીધીકામધેનુવાલ્મિકેતેણી વાર. તત્પરથયાજાવાઅવધપુરસાથેવીપ્રઅપાર. ૧૬ સાવધાનસહુસૈન્યાથઇવા જીયાંબહુવાજીત્ર, ચતુરંગસઇન્યાચળકતિધ્વજકળસચીત્રવીચીત્ર. ૧૭ વા લ્મિકમુનિનેબેસાડ્યારથમાંસહિતસહુમુન્ય, પછી પોતાનેરથસહીતસીતાબે ઠાજુગજીવન. ૧૮ બેપુત્રબેઠાહસ્તીઉપરશોભાનોનહીપાર, ત્યાંછત્રચામરથાય છેબોલેખમાછડીદાર. ૧૯ સહુસાથશુરઘુનાથચાલ્યાસૈન્યાસાગરપુર, હયહણ હણેગજધુમતાસિંહનાદકરતાસુર. ૨૦ એમઅવધપુરીમાંઆવીયાઉતર્યાસર જ્યુતીર, સહુભુપનીસ્વાગતકરીસર્વજ્ઞશ્રીરઘુવીર. ૨૧ સઉસાસુનેસીતામ ત્યાંલાગ્યાંસરવનેપાય, થયાંપ્રસન્નજોઇબેપુત્રનેહરખ્યાંકૌશલ્યામાય. ૨૨ ઉછં ગમાંબેસાડીયાલવકુશજથારવીચંદ, કૌશલ્યાપ્રેમેથયાંગદગદપામ્યાંબ્રહ્માનંદ. ૨૩ સીતાનેચાંપ્યાંરૂદેશુંમાતાભરેલોચન, સુખદુખનીવાતોકરીથઇવેદનાજેવ ન. ૨૪ પછીનાનાવીધનાંદાનઆપ્યાંમાતાયેતેણીવાર, એમહળીમળીસુખી યાંથયાંવરતીયોજયજયકાર. ૨૬ વળણ. જયજયકારવરત્યોતદા; થયાંસફળ સઉમનકામરે; પછીયજ્ઞપુરણકરવાને, બેઠાદીક્ષાલેઇશ્રીરામરે. ૨૬ ઇતિશ્રીરા મચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેવાલ્મિકીવચનાતપુત્રાભ્યાંસહસીતામંગીકૃત્ય પુરપ્રવેશોનામપંચાસીતીતમોઅધ્યાય. ૮૫

અધ્યાય ૮૬.

રાગમારૂ. બેઠાદીક્ષાલેઇનેશ્રીરામ, સાથેજાનકીપુરણકામ; પહેર્યાંવસ્ત્રઆ ભુષણસાર, તેનીશોભાતણોનહીપાર. ૧ ત્યાંઅનેકપૃથ્વીનાભુપ, બેઠામુનીવર વેદસ્વરૂપ; બેઠાપરતક્ષસરવેદેવ, નીજઆસનઉપરએવ. ૨ વાજેવાજીત્રનાના પ્રકાર, બંદીજનબોલેજશવીસ્તાર; નાચેઅપ્છરાનાનારંગ, સરવનેમનહરખઉ મંગ. ૩ યજ્ઞમંડપચારજોજન, મધ્યેકુંડરચ્યોછેપાવન; આચારજછેબ્રહ્મકુમા ર, બીજાવરીયાવીપ્રઅપાર. ૪ તેમાંમુખ્યઅગસ્તનેવ્યાસ, કરાવેક્રતુબેશીને પાસ; હુતાસનમાંહેહોમતાહોમ, પ્રગટીજવાળાછાયોધુમ્રવ્યોમ. ૫ આપેઆહુ તીનાનાપ્રકાર, કરેરૂત્વીજમંત્રઉચ્ચાર; ઉંચાહસ્તકરીમુનીડોલે, સ્વાહાકાર સ્વધામુખબોલે. ૬ ઓંકારતણીધુનીથાય, વષ્ટકારતેભણતાજાય; જેપ્રભુયજ્ઞ મુરતીઅખંડ, યજ્ઞભુકતાવ્યાપકબ્રહ્માંડ. ૭ તેપ્રભુપાળવાનેધર્મ, પોતેઆચરે યજ્ઞનુંકર્મ; જકતનાગુરૂશ્રીહરીજાણ, જેનીશ્વાશાથઇવેદવાણ. ૮ તેપ્રભુસુણ તાંસભાસર્વ, પુછતાગુરૂનેતજીગર્વ; મારાયજ્ઞમાંહેહોમુનેશ, નવરહેકશીન્યુન્ય તાલેશ. ૯ સુણીનેહશાબ્રહ્મકુમાર, સુણોશ્રીપતીજુગદાધાર; અમોજાણુછુ વેદ

નોધર્મ, સરવયજ્ઞતણુંજેકર્મ. ૧૦ પુર્વેમરૂતજેવારાજન, તેણેયજ્ઞકર્યોપાવન; આપ્યુંસુવરણદ્વીજનેઅપાર, લેઇજતાંતેલાગ્યોભાર. ૧૧ તેણેનાંખ્યુંહીમાચળમાંહે, અધાપીતેપડયુંછેત્યાંયે; એવાપ્રભુપઘણાથયાપુરવે, તેણેયજ્ઞકર્યાવીધીસરવે. ૧૨ અમોકરાવનારક્રતુકેરા, ઉપચારપવીત્રઘણેરા, હુતહોમીયેનાનાપ્રકાર. વેદમંત્રનોકરીયેઉચ્ચાર. ૧૩ યજ્ઞપુરણસમેસુણોરામ, અમોજપીયેતમારૂંનામ; હુતમંત્રઅશુંધીજાય, તેથીયજ્ઞતેપુરણથાય. ૧૪ દેશકાળનેદ્રવ્યઅસુધી, ટળેદોશથાયેતેનીશુધી; જેનાનામતણોએપ્રતાપ, તેપ્રભુકરતુકરતાઆપ. ૧૫ તેમાંન્યુન્યતારહેકેમ, રવીપાસેનકીંચીતતેમ; માટેસુણીયેશ્રીમહારાજ, પ્રભુયજ્ઞપુરણથયોઆજ. ૧૬હવેઉઠેશ્રીરઘુરાય,સહુ વીપ્રનીકરવીપુજાય; જેઅધીકારીનુંજેવુંમાન, તેનેઆપવુંતેવુંદાન. ૧૭ ગુરૂનાંસુણીએવાંવચન, સીતાસહીતઉઠયાભગવન; બંધુપુત્રમળીતેણીવાર, લાવ્યાપુજાતણોઉપચાર ૧૮ સીતાસહીતપ્રથમરઘુરાય, કરીવશીષ્ટમુનીનીપુજાય; મણીભુષણવસ્ત્રઅપાર, રત્નમુકતાફળનાહાર. ૧૯ અરઘઆરતીધુપનેદીપ, સ્તુતીવીનયેસંતોષ્યાવીપ્ર; કીધીપુજાશોડશઉપચાર, સીતારામેકર્યોનમસ્કાર. ૨૦ ત્યારપુંઠેમુનીજે અગસ્ત, તેની પુજા કરી વીધી સ્વસ્ત; પછી સત્ય વંતી સુતવ્યાસ, તેને પુજ્યા અતી ઉલ્લાસ. ૨૧ પછી ચ્યવન રૂષી મહાનંત, તેની પુજાકરીભગવંત; શુક્રાચારજબ્રહસ્પતીજેહ, વિશ્વામિત્રનેવાલ્મિકતેહ. ૨૨ તેઆદેશઉમુનીનોસાથ, તેનીપુજાકરીરઘુનાથ, જેરીતેકરીગુરૂનીશેવ,તેરીતેપુજ્યાશઉમુનીદેવ. ૨૩ આપ્યાં બહુવીધીનાંપછીદાન, તેનુંકોણેનથાયેમાન; એકેકાવિપ્રનેતેણીવાર, આપ્યુંહેમલક્ષલક્ષભાર. ૨૪ વસ્ત્ર વીચીત્રનાનારંગ, અલંકારઓપેઘણાંઅંગ; કરાવ્યાંમીષ્ટભોજનપાન, સંતોષ્યામુનીનેભગવાન. ૨૫ વળણ. ભગવાનેસંતોષ્યામુની, ત્યાંકરીયોબહુસતકારરે; ત્યારેતેણેસમેત્યાં અગસ્તબોલ્યા, શુણીયેજુગદાધારરે. ૨૬ ઇતિશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડે અશ્વમેધીકેશીતાસહશ્રીરામેણરૂત્વાજપુજનંનામષડશીતીતમોઅધ્યાય. ૮૬

અધ્યાય ૮૭

રાગસામેરી. અનીહાંરેઘટસંભવમુનીબોલ્યાવચન, શુણીયેશ્રીપતીજુગજીવંન;ઘટભરીલાવોતીરથનુંવાર, તેથીક્ષાલણકરવાયજ્ઞતોખાર. ૧ ઢાળ. તોખારનેહવેસ્નાંનકરાવોલાવો તીરથનુવારચતુઃષષ્ટીદંપતીઘટગ્રહીચાલોનીરધાર. ૨ એમ અગસ્તેઆજ્ઞાકરીત્યારેઉઠયાશ્રીરઘુરાય, ચોશટજોડાંસ્ત્રીપુરૂષતેજળભરવાનેજાય. ૩ શ્રીરામસંગેજાનકીઉર્મીલાલક્ષમણવીર, ભરથનીસાથેમાંડવીશુતકીરતીરીપુહરધીર. ૪ વળીકાંતીનેપુષ્કળનીઆદેરાજકુંવરસમુદાય, લક્ષમીનીધીનેકોમળારીપુજીતઅંગસૈન્યાય. ૫ વળીસત્યવતીનેસુબાહુશઙ

શ્રીરતીસુમદનરેશ, મનોજ્ઞયાનેવીરમણીમહામુરતીનેલંકેશ. ૬ રાયપ્રતાપા શ્રનેમતીતીનીળરત્નરમ્યાભામ, અગ્રાશ્વનેકામાગનામનોહસસુરથનામ. ૭ ઈ ત્યાદીરાજારાણીયોશુસજ્યાતનશણગાર, કરમાંહેકુંભકનકતણાગ્રહીચાલ્યાબ રવાવાર. ૮ સરજ્યુગંગામાંઆવીયાસાથેઘણામુનીજન, ત્યારેવેદમંત્રેકરીવી શીષ્ટેમંતર્યુંજળપાવન. ૯ તેનીરનાઘટભરીઆપ્યાંદંપતીકરમાંહે, ચોશેટજો ડાંજળભરીપછેવળ્યાંપાછાંત્યાંહે. ૧૦ મુનીવેદભણતાજાયઆગળવાજેબહુવા જીત્ર, એમયજ્ઞમંડપમાંહેઆવ્યાશોભાચીત્રવીચીત્ર. ૧૧ ત્યાંઅશ્વઉભોરાખી યોશુભસ્વસ્તીવાચનથાય, ઉભારહ્યાઅગસ્તવશીષ્ટજીબેપાસબેમુનિરાય.૧૨ શ્રીરામશીતાયજ્ઞહયનેકરાવેછે સ્નાન, કરમાંહેઘટલેઈરેડતાંજળસ્વયંશ્રીભગ વાન.૧૩ એમજળેક્ષાલણકરીવળતોપુજીયોકેકાણ, મુનિમંત્રભણતાજાયછે નિરવીઘ્નક્ષેમકલ્યાણ. ૧૪ આશ્ચર્યપામ્યાવિપ્રસહુ કરતાપરસ્પરવાત, શ્રીરા મપુરણબ્રહ્મછેએઅખીલજગનાતાત. ૧૫ જેનુંનામલેતાઅધમપ્રાણીપાપથી મુકાય;સંસૃતીદુખથીમુકતથઇઅપવર્ગપંથપળાય. ૧૬ તેપાપમુક્તનીમીત્તક રતા યજ્ઞશ્રીરઘુવીર, એમલોકસંગ્રહઅર્થપાળેધરમવૃતરણધીર. ૧૭ પછેખડ ગમંત્રીવશીષ્ટેઆપ્યુંપ્રભુનેહાથ, બીજેકરેગ્રહીકેશવાળીઅશ્વનીરઘુનાથ.૧૮ જ્યારેઅશ્વપૃષ્ટેસ્પર્શકીધોહસ્તરવીકુળભુપ, ત્યારેતુરીતણોદેહપડયોતતક્ષણ થયોદીવ્યસ્વરૂપ. ૧૯ ચતુરભુજઘનશ્યામતનચતુરાયુદ્ધમંદીતવેશ. અળંકા રમણીમયકનકનાપટમુગટકુંડળદેશ. ૨૦ તેઅશ્વમટીનેથયોએવોદીવ્યરૂપેસા ર, તતકાળઆવ્યુંવીમાનસુંદરબેઠોતેમોઝાર. ૨૧ ગણશીધ્રચારણઅપ્છરાકર તાંસુમંગળગાન, માંહેછત્રચામરથાયછે સોભાતેસ્વર્ગસમાન. ૨૨ એવાદીવ્ય રૂપનેદીઠોસરવેપામ્યાઅચરજમન, પછેતેનીસાથેબોલીયાશ્રીરામમધુરવચન. ૨૩ કહેભાઇપુરવેકોણતુંકેમપામ્યોઅશ્વનીદેહ, કેમથયોહવડાંદીવ્યરૂપેએમો ટોસંદેહ. ૨૪ એવાંવચનશુણીરઘુવીરનાંપછેતેણેજોડયાહાથ,સઉસભાશુણતાં એવગંભીરબોલ્યોપ્રભુનીસાથ. ૨૫ હેઅંતરજામીસર્વગતસદઅસદવ્યાપક વેદ, વળીબાહ્યાભીતરતણુતમનેજ્ઞાનછેનીરભેદ. ૨૬ તોયઅજાણ્યાથઈનેમુનેપુ છોજણાવાસઉજનત્યારેયથારથવૃતાંતમહારૂકહુંશ્રીભગવન.૨૭વળણભગવા નઆદેસભાસરવે, સુણતાંતેનીરધારરે;શ્રીરામસનમુખવચનબોલ્યો, દીવ્યરૂ પતેણીવારરે. ૨૮ ઇતિશ્રી રામચરીત્રે ઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેઅશ્વસ્યરામકર સ્પર્શનાતદેવ રૂપપ્રાપ્તીર્નામસપ્તાશીતીતમોઅધ્યાય ૮૭

અધ્યાય ૮૮.

રાગબીલાવર. ચોપાઇ. હવેદીવ્યરૂપકહેસુણોરઘુરાય, હુંપુરવેહતોબ્રાહ્મ ણનીકાય; વીદ્યાથોડીભણ્યોઅલ્પમતી, સારાસારનવજાણુરતી. ૧ મનઅહં

કારઅનરથનુમુળ, ચાલતોવેદથકીપ્રતીકુળ; લોકમાંહેપુજાવાકામ, દંભકરૂ જઇઠામોઠામ. ૨ જ્યાંત્યાંકરતોમિથ્યાવાદ, શુભકર્મેમનથાયપ્રમાદ; ઘણાદીવ સએમવાહ્યાલોક, મિથ્યાજન્મગંમાવ્યોફોક. ૩ મોટુપરવહતુએકદીન, સર જ્યુતીરમલ્યાસહુજન; મોટામેળોભરાયોત્યાંહે,હુપણઆવ્યોતેસ્થળમાંહે. ૪ પુલીનવીશેવનછેમહારમ્ય, ત્યાંવણામુનિવરનાઆશ્રમ;ફુલીવનસ્પતીભારઅ ઢાર,ત્રિવિધીપવનશોભાઅતિસાર. ૫ સરજ્યુગંગામાંકરીનેસ્નાન,હુબેઠોજઇ સુંદરસ્થાન; અગ્નિહોત્રનોકુંડજકર્યો, જાજ્વલ્યમાનઅગ્નિત્યાંધર્યો. ૬ યજ્ઞસ મીધમુકીસહુપાસ,લોકનેજોવામિથ્યાભાસ; બેઠોધરીત્યાંદંભનુરૂપ, આવીનમે છેમોટાભુપ. ૭ યજ્ઞકરમનવકરતોલેશ,લેઇબેઠોસહુમિથ્યાવેશ;ત્યારેતેણેસમેતે યાત્રામાંહે,મુનિદુરવાસાઆવ્યાત્યાંહે. ૮ કોદ્વિજજપતપહોમજકરે, કોયોગધ્યા નપુજાઆચરે; વળીકોવેદાધ્યનકરતાવિપ્ર, કોહરીકથાશુણાવેક્ષીપ્ર. ૯ તેસઉ નેજોતામુનિદુરવાશ,વળતાઆવ્યામારીપાસ;ચિત્રકારીજોઇમારૂતન ક્રોધચઢયો મુનીવરનેમન. ૧૦ અલ્યાદંભકરીબેઠોછેતુય,જોજેશીક્ષાકરૂ છુહુય; મુરખતુ જનેદેઉશ્રાપ, તુપશુયોનીભોગવજેઆપ. ૧૧ એવાંવચનશુણીહુકંપ્યોકાય, ઉઠીલાગ્યોમુનીવરનેપાય; પ્રસન્નકર્યાસ્તવીનેમુનીજન, મુજઅનુગ્રહકરીયે સ્વામીન. ૧૨ ત્યારેદુરવાસાનેઆવીદયા, પછેબોલ્યાકરીમુજઉપરમયા; અ લ્યાતારોઅનુગ્રહકહુ છુહુંય, શ્યામકરણહયથાજેતુય. ૧૩ પછેથોડાદિવસમાં શ્રીભગવાન, ધરશેજન્મઅવધસ્વસ્થાન; રઘુકુળમાંદશરથભુપાળ,થશેપ્રગટ ત્યાંદીનદયાળ. ૧૪ તેરામચંદ્રકરશેઅશ્વયાગ, ત્યારેતુનેવરશેમહાભાગ; પુર્ણા હુતીસમેયજ્ઞનેઅંત, તુજપષ્ટેકરધરશેભગવંત. શ્રીરામહસ્તનેસ્પર્શેકરી, ત તક્ષણતુંજાઇશઉધરી; એવુંકહીગયાઅત્રીતન, અશ્વથયોહુંજુગજીવન. ૧૬ તેમુનીવચનથકીમહારાજ, મુજનેકરૂણાકીધીઆજ; હુંપતીતનાછોડયાબંધ, પામ્યોમહાસુખમુકતીસંબંધ. ૧૭ એમકહીપ્રભુનેકરીયોનમસ્કાર, પછીચા લ્યોશાશ્વતપદમોઝાર; દેવનાંદુંદભીવાગ્યાંત્યાંહે, ગયોઅશ્વઅપવર્ગજમાંહે. ૧૮આશ્ચર્યપામીસરવસભાય ત્યારેમુનીવરનેપુછેરઘુરાય;અશ્વહોમ્યાવીનમુની મહારાય, પુરણયજ્ઞકેમથાશેઆજ. ૧૯ પછીવશીષ્ટકુંભજબન્યોમુન્ય, રામ નીસાથેબોલ્યાવચન; આઅશ્વનાઅંગનુંથયુકરપુર, તેનેહોમકરોતમોશુર. ૨૦ દેવનેપણએપ્રિયેછેઘણું, એથીકામચાલશેઆપણું; એવુંશુણીજુગદાધાર, કર પુરહોમ્યુકુંડમોઝાર. ૨૧ અંગઅંગનામત્રજભણી, પુર્ણાહુતીકરીયજ્ઞતણી; પ્રત્ક્ષબેઠાસરવેદેવ, યજ્ઞભાગસહુપામ્યાએવ. ૨૨ દેવઋષીપીતૃતેણીવાર, તૃપ્તી થયાસહુયજ્ઞમોઝાર; એમસીતાસહીતરઘુવીર, યજ્ઞપુરણકરીયોરણધીર.૨૩ વ ળણ. રણધીરશ્રીરઘુવીરપોતે, કર્યોપુરણમહારાજરે; વશીષ્ટગુરૂનીઆજ્ઞાયે,

ચાહ્યાઅવભ્રતકરવાકાજરે. ૨૪ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકેઅ શ્વપુરવજન્મકથનંતરયજ્ઞપુર્ણાહુતીકર્ણનામઅષ્ટાશીતીતમોઅધ્યાય.૮૮

અધ્યાય ૮૯

રાગધવળધન્યાશ્રી. હવેગુરૂનીઆજ્ઞાશીશચઢાવીસીતાસહીતભગવાનજી, યજ્ઞ નેઅંતેઉઠીનેચાહ્યાકરવાઅવભ્રતસ્નાનજી.૧ સાથેસકળદેશનારાજારાણીયોશુ તેણીવારજી, સરવેમુનિવરપત્નીયોસાથેતનશોભેશણુગારંજી. ૨ નહાનાપ્રકાર નાંવાજીંત્રવાજેગાંધર્વઅપ્છરાગાયજી, એવી સોભાયેશ્રીઅવધબિહારીઅવભ્ર તકરવાજાયજી. ૩ હવેસરજ્યુ ગંગામાં પ્રવેશાપોતેસીતાસહીતરઘુરાયજી, અ ન્યશકળજનપુઠેપ્રવેશાઅસ્ત્રીપુરૂષસમુદાયજી. ૪હરદીકુમકુમકેશરચંદનઅત્ત રકસ્તુરીબરાસજી. તેએકએકનેનરનારીલેપનકરેમરદેસુગંધિશુવાસજી ૫ સ્રી પુરૂષસહુલજ્જામુકીછાંટેસુગંધીઅનંતજી, રંગમાંઅંગભીજીગયાંસહુનાજાણે શુરમતાવસંતાજી. ૬ સરવશુગંધીમરદીરહ્યાપછીછાંટવામાંડયુતોયજી, લાજ મુકીનેછાંટેપરસ્પરઅદભુતઉછવહોયજી. ૭ શ્રીપુરૂશોતમપુરણાનંદપોતેરમે રમાડેએમજી, અનેકઅબળાછાંટેપરસ્પરઉરધરીઆનંદપ્રેમજી. ૮ કુમકુમકેશ રમંડીતત્રિયનામુખદીસેજળમાંહેજી, જાણેકનકનાકમળજપુલ્યાંએવીસોભા થઇત્યાંહેજી. દંતનીપંકિતકમળકોશમાંનુંનેત્રમધુકરરૂપજી, છુટા કેશશવાળ સરીખાંકંઠેતેનાળઅનુપજી. ૧૦ એમઅદભુતરૂપેસઉગજગવનીજળક્રીડાતેક રતીજી, એકએકનોકરઝાલીજુવતીમંગળગાતીફરતીજી. ૧૧ દેશદેશનાલો કજસરવેઆવ્યાતેઉછવજોવાજી, ત્રિવિધીતાપસંસારજનીતદુખકળેશસોકસ સઉખોવાજી. ૧૨ પોતેપરસ્પરજળઉછાળેજાનકીનેરઘુરાયજી, જેમભકતીજ્ઞા નબેરૂપધરીનેઆનંદજળમાંનહાયજી. ૧૩ વળીછાંટેસ્રીપુરૂષઅતીઘણુએકએ કઉપરવારજી, તેઅખંડધારાચાલચોદીશજળજંત્રનીધારજી. ૧૪ તુટયાહાર અંગદકટીમેખળાછુટાસઉનાસઉકેશજી, ભીજ્યાંવસ્ત્રતનુલપટયાંસોભેઅદભુ તવેશજી. ૧૫જેમકામદેવરતીસાથેસોભેઅનેકરૂપેશારજી,જાણેશણુગાર રશના સાગરમાંહેમેમઝીલેનરનારજી. ૧૬ તેલીલાજોઇશિવબ્રહ્મામોહ્યાસુરપતિઆદેદે વજી, તેનરનારીનુંભાગ્યવખાણેમગ્નથઇમનએવજી. ૧૭ એમઅવભ્રતનોઉ છવકરીવળતાસરવનીકળ્યાંબહારજી, ત્યારેશુમંતશકટઘણાભરીલાવ્યોતેસ મેપટઅળંકારજી. ૧૮ પ્રથમમુનિસઉનેપહેરાવ્યાંશહીતપત્નીયોત્યાંહેજી, પ છીશીતારામેનૌતમપટભુષણપહેર્યાતનમાંહેજી. ૧૯ અન્યરાયરાણીનેઆપ્યાં મનગમતાશણુગારજી, વિવિધીરંગનાવસ્ત્રજપહેર્યાંનરનારીયેશારૂજી. ૨૦ પુર વતણાજેપટઆભુષણયાચકનેસઉઆપ્યાંજી, રંકદરિદ્રીન્યાલથયાનેદુખડાંતે નાંકાપ્યાંજી. ૨૧ હવેકનકરથેરઘુવીરવિરાજ્યાંશીતાસુતેણીવારજી, જેમઉદયા

ચળપરદીનમણીએવાદશરથરાજકુમારજી. ૨૨ મુનીવરસરવેરથમાંબેઠાનિજ
પત્નીછેસાથજી. નિજાનિજવાહનસહીતરાણીઓબેઠાસઉનરનાથજી. ૨૩ વા
જીત્રવાજેનાનાવિધનાઆગળગાંધર્વગાયજી, ખમાખમાછડીદારજબોલેચામર
વીંજનથાયજી. ૨૪ એમઅવભ્રતકરીનેઅવધબીહારીઆવેઅવધપુરમાંહેજી,
અનેકદેશનાભુપસંગાથેનિજકુટુંબમુનિત્યાંહેજી. ૨૫ હવેપુરનાંનરનારીસઉહ
રખ્યાઆવતાજોઇરઘુનાથજી, કરેઆરતીવધાવેમુકતાપુષ્પઅંજળીસાથજી.૨૬
પુરનારીસહુલેતીઓવારણાઆશીષદેતીઅપારજી, એમશરવેનેમહાસુખઆપ
તારઘુપતિઆવ્યારાજદ્વારજી. ૨૭ વળણ. રાજદ્વારમાં આવ્યાપોતે, અવભ્રત
કરીશ્રીરામરેએમઅશ્વમેધમખકીધોપુરણ, સફળથયાંમનકામરે.૨૮ ઇતિશ્રી
રામચરીત્રઉત્તરકાંડેઅશ્વમેધીકે શ્રીરામઅવભ્રતસ્નાંનકૃત્વાપુરપ્રવેસોનામનવા
શીતીતમોઅધ્યાય. ૮૯

અધ્યાય. ૯૦

રાગધન્યાશ્રી. યજ્ઞપુરણકરીઆવ્યારામજી,અખીલવિશ્વનાપુરણકામજી;
સર્વભુપતીકપીમુનીજનજી,તેનેકરાવ્યાંરૂચીભોજનજી. ૧ ઢાળ. ભોજનનાના
ભાતનાંસહુનેકરાવ્યાંત્યાંહે, પછીવસ્ત્રભુષણઆપીનેસંતોષીયામનમાંહે. ૨ ગ
જઅશ્વરથનેકનકભુમીવસ્ત્રગૌમણીગ્રામ,શ્રીરામેઆપ્યાંદાનબહુવિપ્રનેતેણેઠા
મ. ૩ નટભાટગાયકબંદીચારણઅપ્છરાગુણીજન, તેનેવિવિધકેરાંદાનઆપી
કરીયાંતૃપ્તીમન.૪પછીમાનદેઇનેવળાવ્યાસહુભુપતિમુનીરાય, વખાણતાએ
યજ્ઞનેનિજદેશમાંસહુજાય. પસ્તુતીકરીનમીયાદેવસહુકરીઆજ્ઞાપુરણકામ,
મહદુત્સવયજ્ઞવખાણતાતેગયાનિજનિજધામ. ૬ રાજધાનીશ્રીરઘુવીરનીતેશો
ભાનવકહેવાય, એવૈભવજોઇનેમાનમુકેલોકપતિસમુદાય. ૭ એમપ્રકારેસરજ્યુ
ગંગાત્રઠફરીફરીતેઠામ, ત્રૈણઅશ્વમેધયજ્ઞકર્યાસીતાસહિતશ્રીરામ. ૮ વળીતે
વીનાકેટલાકર્યાઅન્યયાગપવિત્ર, ત્રિલોકમાંહેવખાણતાજનરામરાજચરિત્ર.૯
લવકુશતણોવિવાહકર્યોવિધિયુક્તથીશ્રીરામ, કર્યોમહામહોછવલગ્નનોપરણા
વીયાશુભઠામ. અતિરૂપગુણલાવણ્યકન્યાકુળવધુપતિધર્મ, પરીવારપુત્રેપન્હે
તાઉદારકીરતીકર્મ. ૧૧ એમઅષ્ટપુત્રવધુસહીતશોભીયેજેમરતીકામ, માતપિ
તાનીઆજ્ઞાપાળેકુળક્રિયાઅભીરામ.૧૨એમપ્રકારેરઘુનાથજીયેકર્યાંચરિત્રઅપાર,
કોટીસરસ્વતીશેષથીકહેતાંનઆવેપાર. ૧૩પછીમિત્રીબંધુનેમતેમળીકર્યોરામે
વિચાર, ગુરૂમાતઆજ્ઞાથકીસોંપ્યોપુત્રનેઅધિકાર. ૧૪ એમ સુમુહુરતજોઇપુ
ત્રસહુનેવેંહેચીઆપ્યાદેશ, તેઅષ્ટભાગસમાનસંપત્તીઆપીશ્રીપરમેશ. ૧૫જે
ચારબંધુતણાકહીયેઅષ્ટપુત્રરતન, તેનીવેંહેચણવિસ્તારીકહુતેસુણોશ્રોતાજ
ન. ૧૬ શ્રીરામનાબેપુત્રલવકુશશ્યામસુંદરવેશ, કુશનેતેકૌશલ્યદેશઆપ્યોલ

વનેઉત્તરદેશ. ૧૭ હવેલક્ષમણજીનાપુત્રઅંગદચિત્રકેતુનામ, બેદેશઆપ્યાતે નેશ્રીરામપુરણકામ. ૧૮ ગજાશ્વનગરીતણુઆપ્યુંઅંગદનેતેરાજ, ધનરત્નદેશ શોહામણોચિત્રકેતુનેમહારાજ. હવેભરથકેરાપુત્રપ્રથમેનામપુષ્કળજેહ, તેનેપુ ષ્કરાવતીનગરીકેરૂરાજ્યઆપ્યુતેહ. ૨૦ વળીપુત્રબીજોતક્ષનામેમહાબળીયો સાર, તક્ષસીલાકદેશનામેઆપ્યોતેનિરધાર. ૨૧ હવેશતરૂઘનશુતસુબાહુશ્રુત શેનનામેએશ, શ્રુતશેન્યનેવીદીશાનગરસુબાહુનેમથુરાદેશ. ૨૨ એમઅષ્ટપુ ત્રનેઅષ્ટનગરીદેશશુભાગવિશાળ, તેતણુઆપ્યુરાજતેનેકર્યાછેભુપાળ. ૨૩ તે નેરાજનિતિધરમકુળનોશીખવ્યોરઘુનાથ, વળીડાહ્યામિત્રીસોંપીયાસુતશિશ મુકયોહાથ. ૨૪ નવિનછત્રસિંહાસનચાંમરદળચતુરંગસંગ, સહુદેશમાંહેમોક લ્યાવધુસહિતસુતશ્રીરંગ. ૨૫ રઘુનાથજીયેરાજઆપ્યુદેશસુતનેજેહ, શ્રીભા ગવતમાંનવમસ્કંધેવ્યાસવાણીએહ. ૨૬ વળણ. એવાણીવ્યાસતણીયથારથ શ્રીભાગવતનમસ્કંધરે; તેસંક્ષેપેકરીરામકથામાંમેલ્યોએહસંબંધરે. ૨૭ ઇતિ શ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેશ્રીરામચંદ્રેણપુત્રાણાંરા જ્યાભિષેકોનામનવતીતમોઅધ્યાય. ૯૦

અધ્યાય ૯૧.

રાગધન્યાશ્રી. સુતનેઆપ્યાસરવેદેશજી, પછેનિવરતપામ્યાશ્રીપરમેશજી; એકસમેપોતેપુરણકામજી, રંગભોવનમાંબેઠારામજી. ૧ ઢાળ. રંગભોવનમાં રામબેઠાસુંદરસેજ્યાસન, જનકતનયાસાધવીશેવતાંનીરમળમન. ૨ તેસમે શ્રીરઘુવીરબોલ્યાસુણોસતીએકવાત, અવતારકારણઆપણુપુરણથયુસાક્ષાત. ૩ સહુદુષ્ટનોસંહારકરીયોઉતાર્યોભુભાર, હવેઅવધવાશીઆપણાતેનેઆપવો ઉધાર. ૪ સ્વધામજાવુંઆપણેહવેનથીબીજુકામ, માટેતમેપ્રથમેગુપ્તથાઓ પ્રથવીમાંઅભીરામ. ૫ એમસીતાનેસમઝાવીયાંજેમનતણોઅનુસાર, ત્યારપું ઠેકેટલાદિનવહિગયાનીરધાર. ૬ એકસમેબેઠાસભામાંસમરથશ્રીરઘુરાય, ત્યા રેરંગભોવનમાંહેછેત્યાંએકલાંસિતાય. ૭ તેસમેકૈકૈઆવીયાંસિતાતણેભોવન, સાસુજાણીથયાંઉભાંઆપીયુંઆસન. ૮ બહુપેરનીસ્વાગતકરીપછેસીતાબે ઠાંપાસ, ત્યારેકૈકૈયેત્યાંવાતપુછીઆણીમનઉલાસ. ૯ અરેજાનકીતમોરહ્યાંલં કાંવીતીયાબહુદિન, તેરાવણકેરૂરૂપકેવુંહતુંપ્રૌઢુતન. ૧૦ ત્યારેવૈદેહીકહેસાંભ ળોકહુંમાતસાચીવાણ, દ્રષ્ટેકરીમેંનથીજોયુંરૂપએનુંજાણ. ૧૧ પણએકદીન બેઠીહતીહુંઅશોકવાડીમાંહે, ત્યારેરાવણઆવીરહયોઉભોમારીસનમુખત્યાંહે ૧૨ ત્યારેધ્યાનમાંથીનેત્રમારાંઉઘડયાંનીરવાણ, એનાચરણનોઅંગુષ્ટમારીદ્રષ્ટ પડિયોજાણ. ૧૩ ત્યારેકૈકૈકહેતેહતોકેવોપુષ્ટપ્રૌઢઅપાર, મુનેચિત્રકાઢીદેખાડો અંગુષ્ટનોઆકાર. ૧૪ તવસીતાયેઆળેકીયોઅંગુષ્ટલખીયોભીંત, કેકૈતણામ

નનુંકપટનવજાણીયુંવિપરીત. ૧૫ કેકૈયેકરમાંકલમગ્રહીનેલખ્યોનિશીચરભુ પ, અંગુષ્ટનાઅનુમાનથીચિતર્યુંરાવણરૂપ. ૧૬ ઉઠીનેઆવીબારણેબકવાદકર તીઘોર, દશવીસનારીમેળવીનેકરવામાંડયોસોર. ૧૭ બાઇજુવોનેઆચરણ એસીતાતણાંનીરધાર, મંદિરમાંરાવણતણીમુરતીકરિછેસાર. ૧૮ કટાક્ષવચ નવણાંકહ્યાંહાંશીકરિતેંણીવાર, તેસાંભળતામાંજાનકીઉઠીનેઆવ્યાંબહાર. ૧૯ અરેબાઇતમારેઆવડોશોમુજઉપરછેરોષ, તમોકૃત્યનીજહાથેકરીવળીમુનેદો છોદોષ. ૨૦ એવુંકહીપછીજાનકીગદગદથયાંતેણીવાર, પ્રથ્વીકરીસ્તુતિકરતાં નેત્રજળનીરધાર. ૨૧ હેક્ષમાઉરવીભુમહીમેદનીમહાભાગ, વસુંધરાધરણીધ રાતુંઆપ્યમુજનેમાગ. ૨૨ હેઅવનીઅચળાવસુમતીક્ષોણીક્ષીતિઅભીરામ, ગોઅનંતાવિશ્વંભરાજગતીકરોમુજઠામ. ૨૩ હેમાતએદુરવચનથીમુનેથાય બહુપરીતાપ, તુજઉદરમાંહેગુપ્તકરીનેટાળીયેસંતાપ. ૨૪ એવુંકહેતામાંહે ધરાફાટીયોશબ્દઅપાર, ધરીરૂપપ્રથ્વીનીકળ્યાંમહાતેજનોઅંબાર. ૨૫ કર માંસિંહાસનકનકનુંગ્રહીરહ્યાંઉભાંત્યાંહે, માંહેસીતાનેપધરાવીયાંથયાંગુપ્તપ્રથ વીમાંહે. ૨૬ તેભોમ્યપાછીમળીગઇક્ષણુએનલાગીવાર, સઉસ્ત્રીયોઆદેરાણી યોકરતીતેહાહાકાર. ૨૭ સઉનગ્રમાંહેવાતચાલીરૂદનકરતાલોક, કલ્પાંતકરતાં કૌશલ્યાજીવરતીયોમહાશોક. ૨૮ વળણ. મહાશોકવરત્યોતેસમે,સઉઅવધ પુરમાંત્યાંહેરે, એમ્રકારેશ્રીજાનકીજી, સમાયાંપ્રથ્વીમાંહેરે. ૨૯ ઇતિશ્રીરામચરિ ત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેકૈવચનાતસીતાયાપ્રથ્વી પ્રવેશોના મએકનવતીતમોઅધ્યાય. ૯૧

અધ્યાય ૯૨.

રાગમારૂ. પ્રથ્વીમાંહેસમાયાંસીતા, સરવેનગરથયુંભયભીતા; સાક્ષાતજે લક્ષમીરૂપ, જેનીકીરતીઅમલઅનુપ. ૧ ભરથલક્ષમણશતરૂઘન, કરેરાણીયો સરવરૂદન; નિસ્તેજથયોરાણીવાસ, બેઠારામથઇનેઉદાશ. ૨ પુત્રવધુઆદેપ રીવાર, તેનાશોકતણોનહિપાર; એમવહીગયાકેટલાકદન, સઉનાંવ્યગ્રથયાંછે મન. ૩ એકસમેલક્ષમણનેરામ, બેઠાનીજમંદીરઅભીરામ; એટલેઆવ્યો ત્યાંએકદુત, વિપ્રવેશધરીઅદભુત. ૪ કર્યોરઘુપતીનેનમસ્કારકરજોડીબોલ્યો તેણીવાર; કૃપાનાથકહેવુંછેકામ, માટેબેશીએએકાંતઠામ. ૫ ત્રીજુંકોઇયેન આવેપાસ, ત્યારેબોલ્યોશ્રીઅવિનાશ; ભાઇલક્ષમણબારણેબેસો, હુંસુણીને આવુંસંદેસો. ૬ અમોબન્યોજણકરૂવાત, ત્રીજોઆવેનહિસુણભ્રાત; જોકદા પીઆવશેકોય, તેનેમારીશનિસ્ચેસોય. ૭ લક્ષમણજીનેબેસાડયાદ્વાર, ગયાઘ રમાંહેજગદાધાર; પેલોદુતબોલ્યોજોડીહાથ, મુનેબ્રહ્માયેમોકલ્યોનાથ. ૮ ધ મેરાજતેમારૂંનામ, આજ્ઞાવરતીતમારોરામ; વીધિયેકહ્યુંછેનીરધાર, હવેઉત

યોપ્રથ્વીનોભાર. ૯ થયોસ્થાપનવેદનોધર્મ, ચાલેવરણાશ્રમનાંકરમ; થયાંસર વેપુરણકામ, પ્રભુહવેપધારોધામ. ૧૦ દશસહસ્ત્રવરસનુંજાણ, ત્રહેતાજુગમાં આયુષપ્રમાણ; થયાંસહસ્ત્રત્રયોદશવરસ, ઘણીલીલાકરીઉતકર્ષ. ૧૧ કહેવા જોગ્યનથીહુંદાસ, તમોસ્વતંત્રછોશ્રીનીવાસ; તમોબાંધીછેઆમનાય, પ્રભુ માટેકરૂંસુચનાય. ૧૨ એવુંકહાવ્યુંછેમહારીસાથ, ઘટેંતેમકરોહેનાથ; ત્યારે બોલ્યાશ્રીભગવાન, તેવિચારછેમારેમન. ૧૩ એમકરતાવાતવિશેક, એવેંકૌતકપ્રગટ્યુંએક; રૂષિદુરવાસાતેણીવાર, રૂદ્રઅંશનેક્રોધીઅપાર. ૧૪ આવ્યા બારણેતેમુનીરાય, ઉઠીલક્ષમણલાગ્યાપાય; મુનીબોલ્યાતેણેઠામ, અરેલક્ષમણકયાંછેરામ. ૧૫ સુમીત્રીકહેબેસોમહારાજ, હવડાંઆવેછેકરીનેકાજ; એવું વચનસુણીઅવીરોધ, મુનીબોલ્યાકરીનેક્રોધ. ૧૬ અલ્યાનથીઓળખતોમુજને, હવડાંશિક્ષાકરૂંછુંતુજને, મારૂનામક્રોધીનીરધાર, ઉતાર્યોઇંદ્રનોઅહંકાર. ૧૭ ત્રૈલોકનીલક્ષમીજેહ, ક્ષણમાંનાશપમાડીતેહ; મારૂંવચનતેઅગ્નિજવાળ, બાળીભસ્મકરૂંતતકાળ. ૧૮ વિચાર્યુંસુણીલક્ષ્મણેઆપ, જાણ્યુંદેશેમુજનેશ્રાપ; ભયપામીસુમીત્રીત્યાંહે, ગયાઉતાવળાઘરમાંહે. ૧૯ ધર્મપામ્યાતે અંતરધ્યાન, ઉઠીઆવ્યાશ્રીભગવાન; લક્ષમણેકહ્યુંનામીશિશ, આવ્યાછેદુરવાસામુનીશ. ૨૦ સુણીસત્વરઆવ્યારામ, મુનીનેકર્યાદંડપ્રણામ; કરજોડીઉભાસનમુખ, મુનીપામ્યાઘણુમનસુખ. ૨૧ નખશિખપ્રભુનેનરખ્યા, રામરૂપ જોઇરૂષિહરખ્યા; પછીસ્તુતીકરતામુનીદુરવાસ, જયકોટીબ્રહ્માંડનિવાસ. ૨૨ જયખળવનદહનકશાનુ, જયસંતસરોરૂહભાનું; જયબ્રહ્મણ્યદેવદયાળ, જય ભક્તતણાપ્રતીપાળ. ૨૩ સચ્ચિદાનંદપુરણબ્રહ્મ, નિરોપાધિકનેનૈષ્યંકર્મ; જયઅંતરજામીઅકામ, જયવિશ્વનાઆત્મારામ. ૨૪ જગવ્યાપકજગદાધાર, નમુરામનેવારંવાર; ઘણીસ્તુતીકરીમુનીધીર, ત્યારેપ્રસન્નથયારઘુવીર. ૨૫ માગોમાગોમુનીવરઆજ, જેઇછાહોયતેકરૂંકાજ; મુનીકહેકાંઇઅપેક્ષાનથી, સત્યરાઘવકહુસર્વથી. ૨૬ થયુપાવનપ્રભુદરશન, તેણેશીતળપામ્યુમન; કહ્યાં લક્ષમણનેકુવચન, તેક્ષમાકરજોસ્વામીન. ૨૭ ક્ષુધાપ્રગટીછેમુજતન, મારેકરવુંછેભોજન; સુણીનેહરખ્યારઘુપતીએહ, સર્વસીંહનેબ્રાહ્મણજેહ ૨૮ ક્ષુધાતુર હોયેજેણીવાર, ત્યારેતેકરેક્રોધઅપાર; એવુંકહીનેશ્રીરઘુનાથ, પછેમુનીવરનો ગ્રહયોહાથ. ૨૯ ઘરમાંતેડીલાવ્યાભગવન, બહુપ્રકારેકરાવ્યુંભોજન; થયાતૃપ્તિપુરણકામ, સ્તુતીકરીનેગયાનીજઠામ. ૩૦ ત્યારેપુંઠળશ્રીરઘુરાય, બેઠામેળવીસરવસભાય; હવેલક્ષમણજીતેણીવાર,કરતામનમાંહેવિચાર. ૩૧ પ્રભુયેપણકરીયુજેહ, મેંઆજ્ઞાલોપીતેહ; શેકારણહવેરાખુતન, જાયરામનુંસત્યવચન. ૩૨ પ્રભુતોનહિબોલેએહ. મુજઉપરછેઘણોસ્નેહ; પણમારેપાળવુંસત્ય, જે

બોલ્યાછેશ્રીરઘુપત્ય. ૩૩ એવોધર્મવીચારીધિર, સભામાંઆવ્યા લક્ષમણવીર; રામનેનમ્યાજોડીહાથ, ઉભાસનમુખપન્નગનાથ. ૩૪ બોલ્યાસુણુતાંસરવસભાય, સુણોસત્યસીંધુરઘુરાય; દુતસાથેકરવાનેવાત, તમોપણકરીયુંસાક્ષાત. ૩૫ જેકોઆવેમંદિરમાંહે, તેનેતતક્ષણહણવોત્યાંહે; તેઆજ્ઞાકરીમેંભંગ, માટેહણવોમુનેશ્રીરંગ. ૩૬ દુર્વાસાનોમહાભય જાણી, આવ્યો ઘરમાં હુંસારીંગપાણી;કર્યુંવચનતમારૂંખંડ, અપરાધીનદવો દંડ ૩૭ વળણ. દંડદેવોનિશ્ચયમુજને; પાળવુંસત્યવચનરે;લક્ષમણજીએવુંબોલ્યાજ્યારે, ત્યારેવીસ્મેથયાસહુજનરે. ૩૮ ઈતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેબ્રહ્માજ્ઞયધર્મેણાગત્યશ્રીરામ પ્રાર્થનંનામદ્વિનવતીતમોઅધ્યાય. ૯૨

અધ્યાય ૯૩.

રાગઆશાવરી. લક્ષમણજીનાંવચનસુણીપામીવિસ્મયસર્વસભાય, પછી સ્નેહસહિતમધુરવચનેકરીબોલ્યાશ્રીરઘુરાય.૧ અરેભાઇશુંબોલેએવુંવિપરિત વ્યંગવચનપ્રાણથકીમુજનેતુંવલ્લભજીવનતનમનધન.૨અમોપ્રતિજ્ઞાકરીતેખરીપણકારણકહુએકત્યાંહે, અમોવાતકરીરહ્યાત્યારપછીતમોઆવ્યામંદીરમાંહે. ૩ વળીદુર્વાસાયેક્રોધકર્યોજાણ્યુંશ્રાપદેશેનિરવાણ, તેમાટેતુંઆવ્યોમંદીરમાં કરવામુજનેજાણ. ૪ માટેદોષનથીકંઇએમાંતારોસાંભળસાચુવીર, એવુંકહીને પ્રભુથયાગદગદચાલ્યાંનેત્રમાંનીર. ૫ ત્યારેલક્ષમણજીકહેશાનેકાજેમોહધરો મહારાજ, એમાયાસર્વેદુરકરીનેશીક્ષાકરોમુજનેઆજ. ૬ સત્યવાદીનેસ્નેહન ધરવોમાતપિતાસુતવીર, રાજ્યસંપત્તિદેહજાયપણધરમરાખવોધીર. ૭ જુવો આપણાવંશમાંહરીચંદ્રરાજાવેઠયુંદુખઅપાર, નીચકરમકરીનેપણરાખ્યુંસત્ય પોતાનુંસાર. ૮ વળીપિતાઆપણાનેતમોવાહાલા તનમનપ્રાણજીવન, તેસત્ય વચનપાળવામાટેમોકલ્યાદારૂણવન. ૯ વળીફરશુરામેજમદગ્નીનુંવચનકર્યુંપ્રમાણ, મસ્તકછેદ્યાંમાતભ્રાતનાંરાખ્યોધરમસુજાણ. ૧૦ માટેસત્યવચનતમારૂં પાળોબોલ્યાશ્રીમુખજેહ, મુજમાટેપ્રભુધરમનમુકોઆણીઅંતરસ્નેહ. ૧૧ એવાંવચનસુણીશ્રીરામચંદ્રનેદુખઘણુંપ્રગટયુંમન, ધરમસંકટમાંપડીયાપોતેની ચુરહ્યાજોઇમુન્ય.૧૨એવેસમેત્યાંઆવ્યાવશિષ્ટજીજાણ્યુંસહુવર્તમાન,ત્યારેમસ્તકધુણાવીનેમુનિવરબેઠાપોતાનેસ્થાન.૧૩ પછીશ્રીરઘુવીરનીસાથેવળતાબોલ્યા બ્રહ્મકુમાર, એભાવીપદારથભુલેનહિકંઇહોયેજેહોનાર. ૧૪ ત્યારેકરજોડીનેરઘુપતીકહેછેસાંભળોમુનીમહારાજ, હુંધરમસંકટમાંપડયોછુંમાટેસુઝબતાવો આજ. ૧૫ ત્યારેવશીષ્ટવાતવીચારીબોલ્યાસુણીયેશ્રીરઘુરાય, ઉપાયએકબતાવુંતમનેધર્મશાસ્ત્રનોન્યાય. ૧૬ જેવધવાલાયકપુરૂષહોયતેનેકરવોદેશત્યાગ, તેમાંધર્મઅહીંસાનેવળીરહેશેસત્યવચનમહાભાગ. ૧૭ એવુંધર્મવચનગુરૂજી

બોલ્યા પુરવતુ બેપાસ, તેસાંભળીનેશ્રીરામરહયાનવબોલ્યાવચન પ્રકાશ. ૧૮ એટલેસ્વર્ગનીવાશીઇંદ્રજેઅમરતણોરાજન, તેગજારૂઢથઇઆવ્યોકરવારઘુપતિનાંદરશન. ૧૯ શ્રીરામચંદ્રનેચરણેલાગ્યોસ્તુતિકરીબહુજાણ, ત્યારેસુરપતિસાથેવશિષ્ટમુનીવરતતક્ષણબોલ્યાવાણ. ૨૦ અરેઇંદ્રતમોલક્ષમણજીનેતેડીજાઓનીજઘેર, સ્વાતશેવાબહુવિધીકરજોરાખજોરૂડીપેર. ૨૧ પછીગુરૂયેલક્ષમણચાલ્યાસહુનેકર્યોનમસ્કાર, ઇંદ્રનીસાથેઅહીરાવતબેશીગયાસ્વર્ગમોઝાર. ૨૨ મઘવાપતીનામંદિરમાંહેરહયાસુમીત્રિત્યાંહે, દેવસકળમળીશેવાકરતાસત્વરઆજ્ઞામાંહે. ૨૩ હવેલક્ષમણજાતાંરઘુપતીનેઘણોશોકથયોછેમન, લાવણ્યતાગુણસ્નેહસંભારીનેકરતારામરૂદન. ૨૪ ભર્થશતરૂઘનઆદેસહુનાનેત્રમાંચાલેનીર, પછીવશિષ્ટગુરૂયેછાનારાખ્યાસમજાવ્યાદેઇધીર. ૨૫ હવેઅવધપુરીમાંસર્વેજાણ્યુલક્ષમણજીનોત્યાગ, નરનારીસહુરૂદનકરેછેલાગ્યોમોટોદાગ. ૨૬ રાણીવાસમાંરાણીયોરોતીપુત્રવધુપરીવાર, કૌશલ્યાઆદેમાતાઓનેશોકતણોનહીપાર. ૨૭ પછીગુરૂવશીષ્ટેઆવીસહુનેસમજાવ્યાંતેદિન, સજ્જનકેરોશોકસમાવ્યોકહીનેજ્ઞાનવચન. ૨૮ વળણ. જ્ઞાનઉપદેશકરીનેસહુને, સમઝાવ્યામુનિરાયરે; એમદીવશકેટલાવહીગયા, શું કરતાહવારઘુરાયરે. ૨૯ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેવશિષ્ટાજ્ઞયાલક્ષમણત્યાગોનામત્રીનવતિતમોઅધ્યાય. ૯૩

અધ્યાય. ૯૪.

રાગસોરઠ. હવેએકસમેરઘુનાથજીઆવ્યાકૌશલ્યાનેદ્વાર, માતપાસેઆવીબેઠાકરતાવાતવીચાર. ૧ ત્યારેકૌશલ્યાજીબોલિયાંસુણોરામકહેવાત, હવેનથીગમતુમુજનેઆઘરવિશેસાક્ષાત. ૨ જેજાનકીકુળવધુમાહરીલક્ષમણસરખોપુત્ર તેમુનેમુકીનેગયાંલાગેઉદાસીઘરસુત્ર. ૩ સહુલોકકહેછેતેખરૂમેંજાણીયુંનિરવાણ, સંસારમાંસુખજેટલુંદુખતેટલુંપરમાણ. ૪ હેરામહવેશું કરૂઅકળાયમારૂમન, નથીજંપવળતોજીવનેભાવેનહીજળઅન્ન. ૫ હજુપ્રાણમારોજાયનહીશું રહયોજેવાદુખ, હવેધીરજશીવાતેધરૂશુરહ્યુંઘરમાંસુખ. ૬ એવું કહીનેરોવાલાગ્યાંમાતાજેણીવાર, ત્યારેઘણીઆશ્વાસનકરીનેબોલ્યાજગદાધાર, ૭ હેમાતદુખશાનેધરોએઅશાશ્વતસંસાર, સહુરણસમંધેમળેઆવીપુત્રનેપરિવાર. ૮ જેમવૃક્ષઉપરપક્ષીબેસેનીશાયેનિરવાણ, તેપ્રભાતેસહુઉડીજાયેજ્યાંહાંત્યાંપરમાણ. ૯ વળીનાવમાંઆવીમળેએકઠાંબેશેત્યાંહે, તેપારઉતરીનેપળાયેપ્રથકમારગમાંહે. ૧૦ મહાપર્વમાંતીરથવીશેટોળેમળેસહુજન, તેપંચરાત્રીપછીકોઇનુંથાયનહીદરશન. ૧૧ એપ્રકારેઆજગતમાંછેગ્રહસ્થનોવહેવાર, સઉપુરવસંચેમળેઆવીસહોદરનરનાર. ૧૨ જેનીઅવધપુરીથઇતેણેક્ષણુનવરહેવાય, તેની

સાથકોઇયેજવાચનહીમાનજોસાચુમાય. ૧૩ આદેહજુડીસર્વથાદેહતણાજુડાભોગ, એસ્વપનજેવુંજાણજોસુખદુખવીયોગ. ૧૪ વ્યતીરેકઆત્માએથકીતેદાછેસુખરૂપ, પરપંચમાંપડતોનથીચઇતન્યસાક્ષીઅનુપ. ૧૫ ત્યારેકૌશલ્યાકહેરઘુપતીહું પ્રશ્નપુછુએક, આદેહઆત્માએકછેકેદેહથકીવીતરેક. ૧૬ સુખદુખથાયેદેહનેજીવનેકહોરામ, મરણપામેદેહત્યારેજીવરહેકોણઠામ. ૧૭ સબંધઆત્માદેહતણોજ્યારેનથીરઘુરાય, ત્યારેદુખથીકેમશોકપામેસુખેકેમહરખાય. ૧૮ શીતઉષ્ણનેક્ષીણવૃધીક્ષુધાતુષાપુન્યપાપ, તેમાનીલેછેજીવએકેમતપેછેપરિતાપ. ૧૯ તેમાટેદેહઆત્માતણોમુનેકહોજથારથભેદ, જેથકીશાતાથાયમુજમનઉપજેનીરવેદ. ૨૦ વળણ. નીર્વેદથીઆજ્ઞાજાયે, થાયેશાંતીમનરે; એવાંવચનમાતનાંસાંભળી, પછેબોલ્યાશ્રીભગવાનરે. ૨૧ ઇતીશ્રીરામચરિત્રેસંમતવા.ઉત્તરકાંડેશ્રીરામપ્રતિકૌશલ્યયાપ્રશ્નકર્ણનામચતુર્નવતીતમોઅધ્યાય. ૯૪

અધ્યાય ૯૫.

રાગધન્યાશ્રી. રઘુપતીબોલ્યાસુણીયેમાતજી, પ્રશ્નનોઉતરકહુસાક્ષાતજી; આદીપુરૂષજેપ્રથમેએકજી,તેથકીજીવપ્રગટયાઅનેકજી. ૧ ઢાળ. અનેકજીવઉદેથયાતેનોકહુવિસ્તાર, જેમસુરજનુ પ્રતીબીંબમાંસ્થુળસુક્ષમસાર. ૨ એમંઆદીપુરૂષેઇક્ષણાકરીમાયાઊપરજ્યાંહે, વિકારપામીપ્રકરતીમહત્વપ્રગટયુંત્યાંહે. ૩ મહત્વથીંઅહંકારત્રિગુણણીસત્વરજતમજાણ, તેત્રૈગુણથીવીશ્વસરવેઊપન્યુનારવાણ. ૪ ભુતપંચેતમોગુણનાંપૃથ્વીજળઆકાશ, તેજવાયુપંચમળીનેથયોદેહપ્રકાસ. ૫ હવેરજોગુણથીઇંદ્રિયોદશઊપનીનીરવાણ, મનબુધચીતઅહંકારઆશયસતોગુણથીજાણ. ૬ શબ્દસ્પર્શરસરૂપગંધએવીશેમાત્રાપંચ. ૭ પછીચતુર્દશદેવતામુકયાઇંદ્રિયોનેસ્થાન, પણદેહચૈતનનવથયોરહ્યો અચેતનજડવાન. ૮ પંચાશએકુનવાયુમુકયાતોયેનવઊઠયુંસ્વરાટ, પછીપ્રવેશ્યાભગવાનતેમાંથયાચૈતનઘાટ. ૯ પ્રતીબીંબતેમાંબ્રહ્મનુંજેજીવચૈતનઅંશ, તેણેકરીચૈતનથયોઆદેહજડઅવતંસ. ૧૦ જેમકોટીઘટજળનાભર્યાતેમાંસુરજભાસેએક, એમએકબ્રહ્મનીચૈતનશક્તિથયાજીવઅનેક. ૧૧ એમઅનાદીકાળનીબાંધીકળાએવીજાણ, તેણેકરીનેથાયછેઆવીશ્વચારેખાણ. ૧૨ અજરઅમરએજીવછેચૈતનરૂપઅખંડ, નથીનાશથતોકદાપીપડતીઅસાસ્વતખંડ. ૧૩ તેજીવનીખશીખરહચોવ્યાપીદેહમાંહેઅરૂપ, એદેહતણાઅધ્યાસથીપોતેથયોતદરૂપ. ૧૪ તેજડચૈતનનીગ્રંથીયેકરીથયોઉદેઅહંકાર, ત્યારેઅહંમકરતામાન્યુંજીવેદેહતણોવહેવાર. ૧૫ અહંક્રતીરૂપીમનેવચકરીયોસદાલયલીન, દશઇંદ્રિયોનાવીશેદેખાડીકર્યાછેમાદીન. ૧૬ તેવીષયમાટેકર્મબહુવીધકરાવેછેમન, એકુસંગકરીમુક્તઆત્માપામીયોબંધન. ૧૭ ચીતવીશેમાંહેમળીગયુંવીશે

ચીતમાંતદરૂપ, જેમલોહચુંબકનેગ્રહેએમપરસ્પરઅનુરૂપ. ૧૮ શીતઉષ્ણને ક્ષીણવધીદેહતણોજેધર્મ, અભ્યાસથીએમાનીલેછેપીડ્યાપામેમર્મ. ૧૯ ક્ષુધા પીપાસાપ્રાણમનનોધર્મહરખનેશોક, તેમાનીલેછેજીવપોતેબંધનેવળીમોક્ષ. ૨૦ એમપ્રકારેઆજગતસરવેપડ્યુંમાયામાંહે, તેમાટેદેહનોધર્મસરવેમાનીલેછે ત્યાંહે. ૨૧ આદેહકેરોભોગજ્યારેપુરણથાયેમાત, ત્યારેજીવમુકીનીકળેજડદેહ પડેસાક્ષાત. ૨૨ નવતત્વનુંવાસનાલીંગતેજીવસાથેજાય, કરમસંચીતહોયજે વાંદેહતેવોથાય. ૨૩ તેનવીનદેહેપામીકરીભોગવેસંચીતકરમ, જેવરણમાંહે અવતરે આચરેતેવોધર્મ. ૨૪ એમજન્મમરણપ્રવાહકેરોનઆવેવળીપાર, અ જ્ઞાનથીવણુઆથડેભુલ્યોસ્વરૂપવીચાર. ૨૫ જેમરાજપુત્રભુલોપડેમળ્યોભી ખારીનેસંગ, તેનીસંગેભીક્ષામાગતોભુલીગયોકુળરંગ. ૨૬એમજીવઇશ્વરઅ ંશછેચૈતનઘનસાક્ષાત, તેવીશેસંગેદીનથઇદુખપામતોબહુભાત્ય. ૨૭ એજી વકેરોજીવછેજેપરમાત્માઅવીનાશ, તેઅંતરજામીસાક્ષીવતરહેસદાએનીપાસ. ૨૮ જેબ્રહ્મપુરણપ્રકાશકછેનીત્યમુક્તસંબંધ, તેનેજાણતોનથીજીવએથયોમુર ખવીષયઅંધ. ૨૦ વળણ. વીષયઅંધનથીજાણતો, જેપાસેરહયો પરીબ્રહ્મરે; એવાંવચનસુણીરઘુવીરનાં, પછીમાતાપુછેમર્મરે. ૩૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસંમ તવા.ઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણકૌશલ્યાબોધોનામપંચનવતીતમોઅધ્યાય. ૯૫

અધ્યાય ૯૬.

રાગબીહાગ. પુછેકૌશલ્યાજીતણીવાર, સુણોરામકહુનીરધાર, જીવનેથ યોમાયાસંબંધ, વીશેવાસનાએપામ્યોબંધ ૧ તેમુક્તથયાનોઉપાય,મુજનેકહો શ્રીરઘુરાય, જીવટળેજન્મનેમર્ણ, જાયઅજ્ઞાનનુંઆવર્ણ. ૨ માતાનાંસુણીવચ નગંભીર, બોલ્યાસમરથશ્રીરઘુવીર, જીવનેછુટવાનોઉપાય, સાવધાનથઇસુ ણોમાય. સતસંગકરેનીરધાર, તેથીસમજેસર્વવીચાર; સતસંગછેસર્વનુમુળ, જ્ઞાનભક્તિવૈરાગનુકુળ. ૪ સંતલક્ષણપુરણજેહ,કહુવીસ્તારીનેતેહ;સ્થુળસુક્ષ મપાવનતન, ગુણસાગરગર્વનમન. ૫ રાગદ્વેષનેમમતામાનજેનેશતરૂમીત્રસ માન; નીસ્પ્રહીનતૃષ્ણારોષ, સ્તુતીનીંદારહીતનીરદોષ. ૬ જેનેઅખંડજ્ઞાન પ્રકાશ, જાણેમુજનેસર્વવાસ, કીડીકુંજરબ્રહ્માભુપ, જાણેસર્વેમારારૂપ. ૭ ટળ્યો જક્તતણોઆભાસ, હુંમારૂએબન્યોથયાંનાશ; વૈરાગેથીકર્યોદ્રઢજોગ. કાગ વીષ્ટાજેવાજાણેભોગ. ૮ કર્યુંવાસનામુળછેદન, વીષેથીમોહનપામેમન; માયા કૃત્યપ્રપંચપ્રમાણે, સમલોષ્ટાકાંચનજાણે. ૯ કરેએકાંતભક્તામારી, જેનુચીત સદાઅવીકારી; દુખસુખહરખનેશોક, જાણેસમાનસર્વેલોક. ૧૦ જ્ઞાનીસમદમ સાધનવંત. શબ્દબ્રહ્મનોજાણેઅંત;પરબ્રહ્મપરાયણસંત,તેનેકહીયેમોટામહંત. ૧૧ કરૂણારસભરીયાંનેત્ર, પરઉપજટીનુક્ષેત્ર; દયાવંતઉદારપ્રમુખ, આપેશ

શરણાંગતનેસુખ. ૧૨ આત્માલાભેકરીસંતુષ્ટ, બ્રહ્મઆનંદરસમાંપુષ્ટ; એવા લક્ષણહોયેજેને, મારોવૈષ્ણવકહિયેતેને. ૧૩ વીશેશગથીમુક્તજુકત, તેમાટે કહીજીવમુકત; એવાંશાંતશુંલાગેરંગ, તેનુંનામકહીયેસતસંગ. ૧૪ તેનેશર ણેજાયેજેજન, કરેશેવાતનીશુધમન; વીષયીપામરહોયેજંત, તેનેસમજાવેદ યાવંત. ૧૫ મારાંજન્મનેકર્મચરીત્ર, પ્રથમેતેસુણાવેપવીત્ર; મારાગુણગા યેઘણુંપ્રીતે, મારાંનામસ્મરણકરેનીતે. ૧૬ મારીમુરતીતણીકરેશેવ, વળી વંદનઅરચાએવ; થાયઅનીન્યપણેમુજદાસ, ચીતમાંનહીઅન્યઉપાસ. ૧૭ હુંસદાજીવસંગીવખાણ, એવુંમાનીરખમુતેજાણ; દેહઇંદ્રીયોપ્રાણનેમન, સુતદારાધામને ધન. ૧૮ કરમુજનેસમર્પણસર્વ, મુને શેવેસદાગતગર્વ; એછેનવધાભક્તિપ્રકાર, આચરેઅનુક્રમથીસાર. ૧૯ ગુરૂશાસ્ત્રતણોવિશ્વાસ, નિશ્ચેમાનીકરેઅભ્યાસ; મુનેઅંતરજામીજાણે,મારીમુરતીધ્યાનમાંઆણે. ૨૦ પામેવિશ્વથકીવૈરાગ, કરેસકળકુસંગનોત્યાગ; મનજીતેતજીસંકલ્પ, શમલક્ષ ણપામેસ્વલ્પ. ૨૧ નિરવિષેઇંદ્રીયોકરેજેહ, દમસાધનકહીયેતેહ; મનઇંદ્રીયોવૃ ત્તીવીરામે, ઉપરામતદાચીતપામે. ૨૨ સહેસુખદુખદ્વંદસંબંધ, બુદ્ધિઆસ્તી કીશ્રધાબંધ, સારાસારવિવેકનુંજ્ઞાન, આવેત્યારેથાયેસમાધાન. ૨૩ ષડસાધન સંપતિવંત, થયોત્યારેમુમુક્ષુએજંત; જ્ઞાનપામવાનોઅધીકારી, થયોજીવત દાંઅવિકારી. ૨૪ ત્યારેબ્રહ્મનુંરૂપચૈતન, થયોજાણવાજેગએજન; જાયસતગુ રૂકેરેશર્ણ, કરેશેવાતેશુભઆચર્ણ. ૨૫ ગુરૂઆપેતેજ્ઞાનઅખંડ, જાણેઆત્માએ પિંડબ્રહ્માંડ; ધનઅંજનવિધવાન, આડરહીતદેખેજેમધન. ૨૬ એમવિશ્વનભા સેતેને, ગુરૂજ્ઞાનજઆપેજેને; જેમઘરમાંહેવસ્તુહોય, અંધારેનવદેખેકાય. ૨૭ જુવેદીપકપ્રગટીજ્યારે, આવેકરમાંહેતતક્ષણત્યારે; એમઅંતરમાંઅવિનાશ, રહયોચૈતનસાક્ષીપ્રકાશ, ૨૮ ગુરૂજ્ઞાનકરાવેતેનું,મોટુંભાગ્યહોયેજેહેનું; જ્યાં જુવેત્યાંમુજનેદેખે, હુંવીનાબીજુંઅન્યનપેખે. ૨૯ જાણેવ્યાપકજેમઆકાશ, ટળેદેહઇંદ્રીનોઅધ્યાસ; જીવનમુક્તથાયેતેજન, કોકાળેનવપામેપતન. ૩૦ એ વુંસમજીનેહેમાત, મુનેઆત્માજાણોસાક્ષાત; પુત્રભાવનીબુદ્ધીટાળો, મુનેઅંતર માંહેનીહાળો. ૩૧ હુંછુંવ્યાપકઅંતરજામી, ગુણાતીતનેગુણનાસ્વામી, સૃષ્ટી ઉદેપોષણસંહરતા, હુંકરૂંછુંપણરહુંછુંઅકરતા. ૩૨ હુંછુંકારણરૂપઅમાદી, કો નથીજાણતુમુજઆદી; હુંધરૂજન્મસ્થાપનધર્મ, કરીકર્મનેરહુંછુંઅકર્મ. ૩૩ એવોજાણીમુનેહેમાય, તજોપુત્રતણોઅભીપ્રાય; મનમાંથીકરોગૃહત્યાગ, આ ણોવિશ્વઉપરવૈરાગ. ૩૪ વળણ. વૈરાગપામોવિશ્વથી; જાણોમિથ્યાજગદા ભાસરે. એકઆત્માવ્યાપકજુવોસઘળે, જેપુરણઅખંડપ્રકાશરે, ૩૫ ઇતિશ્રી રામચરિત્રેસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામેણકૌશલ્યા બોધોના મષડનવતીતમોઅધ્યાય.

અધ્યાય. ૯૭

રાગધન્યાશ્રી. કહ્યુંરઘુપતિયેંજોનિરમળમનજી,કૌસલ્યાયેતેધરીયુકાનજી;
વળતાંપુછેવિચારીમાયજી, કહોમુનેનિસ્ચેશ્રીરઘુરાયજી. ૧ ઢાળ. રઘુનાથમુને
કહોનિસ્ચેઆત્માકેરૂરૂપ, તેજાણવાનીકળાકેવીથાયલક્ષઅનુપ. ૨ વળીચીત
ચંચળઠરેનહીસંકલ્પકરતુએહ, આધારઅવલંબનવીનાક્ષણમાત્રરહેનહિતેહ
૩ ત્યારેરામવળતુબોલીયાહેઅંબકહુનિરવાણ, એકેમનેસુણજોતમોમાહાધીર
જરાખીપ્રાણ. ૪ મારાસ્વરૂપનુધ્યાનધરતાંઅચંચળચીતહોય, તેધ્યાનધરવા
તણીરીતીકહુતમનેસોય. ૫ પવીત્રસમભુમીવિશેએકાંતસ્થળનીમાંહે, પદ્મ
આસનકરીબેસવુનિસ્ચેત્યાંહે. બાહ્યઇંદ્રીયશબ્દઆદેવિષયકહીયેજેહ, તેસમે
ટીઅંતરવીશેલાવીયેવૃત્તીતેહ. ૭ પછીમનનીરસંકલ્પથીપ્રાણાયામકરવો
ત્યાંહે, પ્રણવમંત્રથકીતદારોકવુંઅંતરમાંહે. ૮ અપાન ઉંચોચઢાવિનેઅંતરલે
વોપ્રાણ, સમાન્યબન્યોમેળવીસ્થીરરાખવાંનીરવાણ. ૯ સ્થીરથાયજ્યારેપ્રાણ
ત્યારેમનનીશ્ચળહોય, વૃતિનજાયેબારણેઅંતરસમાધીસોય. ૧૦ મનપવન
વૃતિતણોજ્યારેરોધપામેત્યાંહે, ત્યારેસિંહાસનસોનાતણુકલપવુંઅંતરમાંહે,
૧૧ તેનીઉપરઅષ્ટદળકોમળઆસન,ત્યાંમુરતીમારીચતુરભુજશુભશાંમશુંદર
તન ૧૨ ચારઆયુધમુગટકુંડળકડાંકંકણહાર,કટીમેખળામુદ્રીકાઅંગદચરણુને
પુરસાર. ૧૩ શ્રીવત્સકૌસ્તુભભ્રગુલાંછનપુષ્પતુળશીમાળ,સુગંધમૃગમદઅરગ
જાનેતીલકકેસરીભાળ. ૧૪ મુખહાસ્યકરૂણામૃતદ્રવીતનાસીકાતીક્ષણુજાણ,ચા
રૂચીબુકદરશીવાત્રીવળીઅધરઅરૂણપ્રમાણ. ૧૫ બહુરંગશોભેઅંગઅંબરપી
તાંબરપરીધાન, આકરણનેત્રવીશાળબ્રાંધનુભુજપ્રલંબઆજાન. ૧૬ ઉદારઉ
દરત્રિરેખશોભેવિશાળરદયસુરંગગંભીરનાભીકટીસુક્ષમકોમળજાનુજંઘ. ૧૭
પદકમળનખછબીચંદ્રમાકોટીતીરથનુધામ, અંકુશધ્વજઆદેઅષ્ટાદશચિન્હ
પુરણકામ. ૧૮ કોટીકામસ્વરૂપકોટીસુરજતેજપ્રકાશ,વિદ્યુતકોટીચપળતાશી
તકોટીચંદ્રવીશાળ. ૧૯ નખશીખઅંગોઅંગનેઅવીલોકવુંએકમન, વૃત્તિ
સ્વરૂપાકારથાયેસ્મૃતિરહેનહિતન. ૨૦ એપ્રકારેઅભ્યાસકરતાંમનતણોજયથા
થાય, પછીઅંતરજામીબ્રહ્મનિરગુણલક્ષથીઓળખાય. ૨૧ જાગરૂતસ્વપ્નસુશુ
પ્તીએજીવવૃતિજાણ,ત્રીઅવસ્થામાંરહયોઅન્વયસાક્ષીવતનીરવાણ. ૨૨ વળી
તુરીયજેનીભુમીકાપણરહયોતુરીયાતીત, દેહઇંદ્રીમનનોપ્રવર્તકવળીપ્રકાશક
ગુણરહીત. ૨૩ મનઇંદ્રીયોનીવૃતીજ્યારેલીનથાયેજ્યાંહે, ત્યાંજાણપણુછેજેનુ
તુરીયેઅવસ્થામાંહે. ૨૪ તેતરૂપ્તીમાત્રસ્વરૂપકહીયેસુખાનંદઅનુપ, હેમાત
આત્માજાણજ્યોતેબ્રહ્મચૈતનરુપ ૨૫ અધ્યાસનોઅપવાદકરતાંશેષરહેજેસત્ય;
વીધિતણોવીધિએસદાછેનીષેધઅવધીઅત્ય. ૨૬ એમસમજવાનીસંજ્ઞાનથી

ગ્રહણકરવાવસ્ત, એવીનાસર્વેઅશાશ્વતજેદ્રષ્ટશ્રુતસમસ્ત. ૨૭ હેમાતએઆ ત્માવીશેવૃતિકરોલયલીન, પામશોપરમાનંદશુખજેમમાહાજળમાંમીન. ૨૮ અધ્યાસદેહનોછુટશેદુખકલેશથાશેદુર, નીરવાણપદનેપામસોજશેવાસનાઅં કુર. ૨૯ મમધામમાંરહેશોઅચળનહિપુનરભવસંસાર, ત્યાંભોગપરમાનંદનો સુખતણોનહિપાર. ૩૦ વળણ. નહિપારપરમાનંદસુખનો, મમધામમુક્તસ દનરે; એવુંજ્ઞાનકહ્યુંશ્રીરઘુપતિ, તેમાતાયેધર્યુંમનરે. ૩૧ ઇતિશ્રીરા૦સં૦ઉ ત્તરકાંડેશ્રીરામકૌશલ્યાસંવાદેસમાધીયોગોનામસપ્તનવતીતમોઅધ્યાય. ૯૭

અધ્યાય ૯૮

રાગધન્યાશ્રી. માતાસમજ્યાંસરવેમર્મજી, રામનેજાણ્યાપુરણબ્રહ્મજી; અ નુભવપ્રગટયોત્યાંસાક્ષાતજી, પછેપદ્માસનકરીબેઠાંમાતજી. ૧ ઢાળ. પદ્માસ નકરીમાતબેઠાંધરવાહરીનુંધ્યાન, ઇંદ્રીયોવૃતિસમેટીમનકર્યુંસ્થિરસમાન. ૨ ઉન્મુનીમુદ્રાયેથકીકર્યોપ્રાણાયામપરમાણ, અધઉર્ધવાયુખેંચીનેમેળવ્યાઅંતર જાણ. ૩ જેવુંધ્યાનરઘુપતીયેકહ્યુંતેઆચર્યુંતેણીવાર, જેકોટીકામસ્વરૂપમુરતી શોભાનોનહિપાર. ૪ અલંકારમંડીતશ્યામસુંદરચતુરભુજભગવાન, નખ શીખનીરખ્યુઅનુક્રમથીકોટીસુરજસમાન. ૫ તેમુરતીરાખીધ્યાનમાંદ્રઢચી તકરીયુંત્યાંહે, પછેપ્રાણઉંચોચઢાવ્યોતેઉર્ધમારગમાંહે. ૬ પડચક્રભેદીચાલી યોતેગયોદશમેદ્વાર, બ્રહ્મરંધ્રફાટયુંમાતનુસાન્નિધજગદાધાર. ૭ તેયોગઅગ્નિ વડેતનપરજલ્યુકરપુરવંત, ક્ષણમાત્રમાંદેહભસ્મથઇચાલીસુગંધઅનંત. ૮ વીમાનઆવ્યુંતેસમેશોભાતણોનહિપાર, દીવ્યરૂપધરીનેકૌશલ્યાજીબેઠાંતેમો ઝાર.૯ તેસમેસર્વેકુટુંબમળીયુગુરૂઆદીપ્રધાન, દીવ્યરૂપધરીનેમાતબેઠાંદીઠુંદ્રષ્ટ વીમાન. ૧૦ દુદંભીવાગ્યાંદેવનાંથઇપુષ્પવૃષ્ટીત્યાંહે, સહુસાથશરઘુનાથઆ શ્ચર્યપામીયામનમાંહે. ૧૧ ઘણીસ્તુતીકીધીરામનીકૌશલ્યાયેતેણીવાર, વશી ષ્ટઆદીવીપ્રનેત્યાંકર્યોછેનમસ્કાર. ૧૨ વૈમાનચાલ્યુત્યાંથકીસહુદેખતાંપરમા ણ, અપવર્ગમાતાપામીયાંકઇવલ્યપદનીરવાણ.૧૩ એમમોક્ષપામ્યાંમાતજીવી સ્મેથયોસહુસાથ, ત્યારેઆંસુઆવ્યાંનેત્રમાંરોયાઘણુરઘુનાથ. ૧૪ રઘુનાથરો તાંસાથસરવેરૂદનકરેતાંહે, શાતરૂસુદનનેભરથજીઘણુદુખધરેમનમાંહે. ૧૫ પ છીગુરૂવશીષ્ટેરોતારાખ્યાસર્વનેતેઠામ, ગદગદકંઠેવચનવળતાબોલીયાશ્રીરા મ. ૧૬ હેગુરૂતમનેકહુસાચુમાનજ્યોનીરવાણ, માતનાજેવુંસુખજગતમાંન થીબીજુજાણ. ૧૭ સંસારમાંહેકુટંબસરવેસ્વારથીનીરધાર, માબાપતેપરમા રથીવાત્સલ્યપ્રેમઅપાર. ૧૮ દસમાસરાખેગર્ભમાંવેઠેઘણુતવદુઃખ, પ્રસવ્યાપ છીતેબાળકનેબહુવીધિપમાડેસુખ. ૧૯ ક્ષણેક્ષણેજેતીરહેરખેપુત્રનેદુખથાય, તેરાત્યદીનપોષણકરેજેમપુષ્ટીપામેકાય. ૨૦ એમપ્રકારેઉછેરતાં, પછીથાયમોટા

તન; તોયભાવરાખેરહિત,સ્વારથપ્રેમથીઅનુદિન. ૨૧ તેમાતકેરોહુંરણીયોસુતકોકાળેનવથાય. માતનીસેવાનવકરેતેપુત્રનરકપળાય. ૨૨ માતનીઆજ્ઞાભંગકરિદુર્વચનબોલેમુખ, તેપુત્રશુકરશ્વાનથઇબહુજન્મપામેદુખ. ૨૩ ત્રિયપુત્રબંધુમિત્રથાયેદ્રવ્યથીગુણગાય, માબાપનવકહેવાયકોઇનેકર્યાતેનવથાય. ૨૪ સંશારમાંતીરથત્રિવેણીમાતપિતાગુરૂજેહ, એનીસેવાંથીસુખમળેબહુવીધમોક્ષપામેતેહ. ૨૫ માટેસાંભળોમુનીરાયમુજપરમાતનુઘણુહેત, મુજનેક્ષણુનવિશરેવાત્શલ્યપ્રમશમેત. હુંનિત્યમુકતઅબંધછુનેકોઇયેનવજીવાય,પણમાતકેરાસ્નેહથીમુજચીત્તગદગદથાય. ૨૭ માહારાભકતસેવાકરેબહુવીધશંતજ્ઞાનીસોય, માતનાજેવાંલાડમુજનેલડાવેનહિકોય. ૨૮ હુંઅજન્માધરૂજન્મતેવળીમાતનાસુખકાજ, ઘણુગમેમુજનેલાડતેશત્યમાનજોમહારાજ. ૨૯ એવાંવચનકહિનેરઘુપતીઘણુભર્યાનેત્રેનીર, પછેઆશ્વાશનકરીનીતીવચનેઆપીગુરૂએધિર. ૩૦ ધિરજઆપીવશીષ્ટગુરૂએસમજાવ્યોશહુશાથ, ઉત્તરક્રિયામાતાતણીકરીપોતેશ્રીરઘુનાથ. ૩૧ વળણ. રઘુનાથેનીજહાથેકરીને, આપ્યાંઅપરમીતદાનરે; સર્વનગ્રનેભોજનકરાવ્યું, શંતોષ્યાભગવાનરે. ૩૨ ઇતીશ્રીરામચરિત્રે શંમતવાલ્મિકી ઉત્તરકાંડેકૌશલ્યામોક્ષપ્રાપ્તીર્રામેણમાત્રગુણવર્ણનંનામઅષ્ટનવતીતમોઅધ્યાય. ૯૮

અધ્યાય ૯૯.

રાગબીલાવરનીચોપાઇ. સુણોશ્રોતાધરીધીરજમન, ત્યારપુંઠેગયાથોડાદીન; સુમીત્રાકેકૈબન્યોમાય, મરણપામ્યાતેઇશ્વરઇછાય. ૧ તેનીક્રિયાવીધીવતકરી, દાનબહુવીધીઆપ્યાંહરી; તેમાતાપામ્યાપરમપદધાંમ, એવાદીનબંધુકરૂણાનીધીરામ. ૨ પછીરઘુપતીબેઠામંદીરમાંહે, વશીષ્ટગુરૂનેતેડાવ્યાત્યાંહે; એકાંતમાંબેઠાઅવીનાશ, તેસમેનહીકોબીજુપાસ. ૩ ત્યારેકરજોડીબોલ્યારઘુપતી,સાંભળીયેમુનીવરમહામતી;તમોત્રીકાળજ્ઞાનીછોમહારાજ, કંઇતમને નથીઅજાણ્યુંકાજ. ૪ મારૂસ્વરૂપજાણોછોતમો, તોવીસ્તારીશુકહીએઅમો; જેકારણમેંજન્મજધર્યો, તેસર્વમનોરથપુરણકર્યો. ૫ ઉતારચોપ્રથ્વીનોભાર, દુષ્ટતણોકરીયોસંહાર; વેદધર્મદ્રઢસ્થાપ્યોતદા, સુરસાધુસુખપામેસદા ૬ અવતારકૃત્યપુરણથયુંઆજ, તે માટે વીનતી કરૂમહારાજ; આજ્ઞાઆપોમહામુનીતમો, તોહવેસ્વધામપધારૂઅમો. ૭ રઘુપતીનાંએવાંસુણીનેવચન, મુનીવરદુખપામ્યાઘણુમન; ચાલીનેત્રમાંઆંસુધાર, ગદગદથઇનેબોલ્યાતેણીવાર. ૮ અહોરામશું બોલ્યાતમો, તમપાખેકેમરહીયેઅમો; તમોઅમારૂસરવસધન, સુખનાસિંધુપ્રાણજીવન. ૯ સાધુસુરગોદ્વીજનાપ્રતીપાળ, અનાથબંધુદીનદયાળ; પીતાઅમારાબ્રહ્માજેહ, પુરવેમુનેકહ્યુંતુએહ. ૧૦ અરેપુત્રજામ

થવીમાંહેઅવધપુરીપાવનછેજ્યાંહે; સુરજવંશીરાજાતણુ,તેનુકરજેપુરોહીતપ
ણુ. ૧૧ એવુંસુણીહુંબોલ્યોતેણીવાર, અહોપીતાજીકહુંનીરધાર, નીચુંકર્મ
એહુંનહીકરૂ, વનમાંજઇનેતપઆચરૂ. ૧૨ પુરોહીતપણામાંબહુપાપ, તેથીહું
પામુસંતાપ; મૃતકક્રીયાનેશ્રાદ્ધઅનંત, વીવાહવાસ્તુનેશ્રીમંત. ૧૩ જાતકર્મઉ
પવીતવીચાર, અનેકવીધીકરવાસંસ્કાર, તેકર્મકરાવીનેલેવુંદાન, તેમાંપાપ
ઘણુંઅભીમાન. ૧૪ માટેપુરોહીતકર્મકરૂનહીજાણ, ત્યારેફરીનેપ્રજાપતીબો
લ્યાવાણ; પુત્રવચનમાન્યમુજતણુ, આગળલાભતુજનેછેઘણુ. ૧૫ રવીકુળ
માંદશરથરાજન, ત્યાંઅવતરશેશ્રીભગવન; પુરણબ્રહ્મસનાતનઇશ, તેરામરૂ
પધરશેજુગદીશ. ૧૬ તેપ્રભુલાડપાળશેઘણુ, દેખાડશેસુખસેવાતણુ; ગુરૂપદ
વીમોટીઆપશે,સહુમાંશ્રેષ્ટકરીથાપશે. ૧૭ એવુંજાણીપુરોહીતપણુ,અંગીકાર
કરયુંતમતણુ;તેસહુસત્યકર્યુંમહારાજ,ઘણીવધારીમારીલાજ. ૧૮ જગતગુરૂ
તમોછોજગદીશ,ગુરૂપદવીમુનેઆપીઇશ;શીવબ્રહ્માઇંદ્રાદીકદેવ, તમઆજ્ઞાપા
ળેનીત્યમેવ. ૧૯ તેપ્રભુશેવકથઇસરવદા, મહારીઆજ્ઞાપાળીસદા,જેનીકટાક્ષે
કંપેકાળ, તેમારોભયધરતાભુપાળ. ૨૦ બ્રહ્મણ્યદેવમાંનહીકંઇમણા, શાશા
ગુણગાઉતમતણા; માટેપ્રભુમુનેતેડોસાથ, તમવીનાહુંકેમરહુંરઘુનાથ. ૨૧ એ
મકહીમુનીગદગદથયા,રઘુપતીનીસનમુખજોઇરહ્યા;ત્યારેબોલ્યાશ્રીરઘુવીર,સુ
ણીયેમુનીમનરાખીધીર. ૨૨ તમોબ્રહ્મવેત્તાછોજાણ, નથીબંધનતમનેનીરવા
ણ;જીવનમુક્તસદાછોતમો;તમનેમોક્ષશુંઆપુઅમો. ૨૩ તમસરખાજેપુરૂષઅ
વીકાર, તેક્ષણમાંજગતકરેઉધાર; માટેસરવનગરલેઇજાઉઅમો, પુત્રનીપાસે
રહેજોતમો. ૨૪ રૂડીરીત્યેચલાવજોરાજ, રઘુકુળનીતમનેછેલાજ; એમકહીઉ
ઠયારઘુપતી, રાજસભાઆવ્યામહામતી. ૨૫ સભામેળવીસહુતેદીસ, તેનીસા
થબોલ્યાજગદીશ;પડોફેરવોપુરમાંઆજ,સ્વધામજાવાકેરેકાજ. ૨૬ જેનેઇછા
હોયેમન,તતબરથઇઆવોસહુજન;નરનારીવૃદ્ધજોબનબાળ,સર્વઆવજોપ્રાતઃ
કાળ. ૨૭ રામતણાંએવાંસુણીવચન, પ્રધાનેમોકલ્યાપુરમાંજન; ચૌટાશેરી
પોળજમાંહે, ઢોલવજાડીકહેતાત્યાંહે. ૨૮ સર્વલોકેજાણીવાત, રઘુપતીતસ્વ
ધામજાયપ્રભાત; પછી હનુમંતને આજ્ઞાકરી. ચાલ્યા રામચરણમનધરી.
૨૯વીભીષણસુગ્રીવઘોરાજન, ગયાતેડવામારૂતતન; સહુનેહર્ષથયોછેઘણો,
ધુપસાથેજાવાતણો ૩૦ વળણ.રઘુપતીસાથેસ્વધામજાવા,હરખ્યાલોકતતકાળરે
એમરજનીસરવેવહીગઇ, પછી હવો પ્રાતઃકાળરે. ૩૧ ઇતીશ્રીરા૦સં૦ઉ.
શ્રીરામેણવશીષ્ટજ્ઞાનગૃહીત્વાસ્વધામાગમનંવીચારોનામનવનવતીત. ૯૯

અધ્યાય ૧૦૦.

રાગવેરાડી. પ્રભાતકાલેવહેલાઉઠીશ્રીરામેકર્યુંછેસ્નાન, નીત્યકર્મપોતાનુ

કરીનેઆપ્યાંવીધીવતદાન. ૧ પછીવસ્ત્રાભુષણઅંગધરીનેબેઠામંદીરમાંહે, મોટાવીપ્રવશીષ્ટનીઆદેસરતઆવ્યાત્યાંહે. ૨ ભરથશતરૂઘનપાસેતેડાવ્યાસુમંતઆદીપ્રધાન, તેસર્વેનેસાથેલેઇચાલ્યાપોતેશ્રીભગવાન. ૩ સરજ્યુગંગાનેત્રટઆવ્યારામઘાટછેજ્યાંહે, તેમાંસ્નાનકરીનેઆહનકીધુવીરજ્યાકેરૂત્યાંહે. ૪ ત્યારેગુપ્તરૂપેઆવીનેપ્રવેશાસરજ્યુમાંતેણીવાર, સ્પર્શકરતાં તેજળનોથાયતરૂભુજનીરધાર. ૫ ત્યારેસરજ્યુમાંથીબહારનીકલ્યાપોતેશ્રીરઘુવીર, પછીદાનબહુવીધીરામેઆપ્યાંઅનુક્રમથીરણધીર. ૬ હવેસરજ્યુતીરેકરાવ્યોમોટોવસ્ત્રમંડપતેણીવાર,તેમઘેસિંહાસનઉપરબેઠાજુગદાધાર. ૭સભકરીત્યાંબેઠાપોતેપાસેગુરૂજનભ્રાત,નગ્રલોકઆવેછેત્યારેવરણવીખ્યાત.૮ત્યારેતેણેસમેનીકમુરસઉઆવ્યાત્રિકાળજ્ઞાનીજેહ, વામદેવવીતીહોત્રનેઅત્રી,ભ્રગુઅંગીરાહગૌવ. વીશ્વામીત્રઅગસ્તચ્યવનરૂષીલોમશનેમાર્કંડ પોલસ્તભારદ્વાજનેવાલ્મિએચતમકૈશીકચંડ. ૧૦ શૌનકશનકાદીકનેનારદઆદેઘણામુનીજન, શ્રીરામેશઉનેપ્રણામકરીનેબેશાડયાઆશન. ૧૧ હવેહનુમંતનેમોકલ્યાતાપ્રથમેપોતેશ્રીરઘુનાથ, તેવીભીષણસુગ્રીવઘોરાજાનેતેડીલાવ્યાશાથ. ૧૨ તેઆવીનમ્યાશાહુરામચંદ્રનેસ્તુતીકરીબહુપેર, પ્રભુયેતેનેબેશાડયાપાસેઅતિઘણેઆદરભેર. ૧૩ એમશરવશભામળીબેઠાપોતેશરજ્યુકેરીતીર, ત્યારેઅનુચરનેપાસેતેડાવીબોલ્યાશ્રીરઘુવીર. ૧૪ અવધ્રપુરીનાવાશીશઉનેજાણકરોનીરધાર, જેનેસ્વધામજાવુંહોયતેશરવેનીકળોનરનેનાર. ૧૫ જેજેનેવહાલીવસ્તુહોયતેશરવેલેજોશાથ,આવીશરજ્યુમાંહેસ્નાનકરોએમબોલ્યાશ્રીરઘુનાથ. ૧૬એવુંશાંભળીઅનેકનુચરચાલ્યાનગ્રવીશેતેણીવાર, ઘરઘરપ્રતેકહુશરવનેસુણીચાલ્યાંનરનાર. ૧૭ બ્રાહ્મણક્ષત્રીવૈસશુદ્રપુરબાહેરનીકલ્યાંસર્વ, જેમશંઘમળીનેજાયતીરથમાંનહાવામોટું પર્વ.૧૮એમપોતપોતાનાંજુથમળીનેશગેચાલ્યાંસોય,નીજબાળકવૃદ્ધનેશાથેલીધાંઘરમાંરહ્યુંનહીકોય.૧૯વસ્ત્રાભુષણઅંગેશજીયાંપ્રીયેવસ્તુલેઇશંગ, દ્વારઉઘાડાંમુકયાંશરવેમનમાંહરખઉમંગ. ૨૦ ગઉમહીષીનેવ્રષભઉંટખરવાજીગજમંઝારસ્વાનઅજાશુકમેંનાંઆદેજેહતાંજેનેદ્વાર.૨૧ તેશરવનેશાથેલીધાંનેઆવ્યાંશરજ્યુતીર, ભીડઘણીદેખીનેવળતાબોલ્યાશ્રીરઘુવીર. ૨૨ સ્વધામઆવ્યાનીજેનેમુજસાથેઇચ્છાહોયમન,તેવસ્ત્રસહીતસરજ્યુમાંપેશીસ્નાનકરોસઉજન. ૩૩ એવાંવચનસુણીશ્રીરામચંદ્રનાંહરખયાસરવેલોક, સરજ્યુમાંહેપ્રવેશા તતક્ષણ મુકી મનનો શોક. ૨૪ તે ગંગાજળનો સ્પર્શ કરતાં દીવ્ય થયા દેહ વર્ણ, મસ્તક ઝળકે કિરી મુગટ મકરાકૃત કુંડળ કર્ણ. ૨૫ ચારભુજાચતુરાયુધમંડિતપીતવશનવનમાળ, સુંદરશ્યામકમળદળલોચનમ્રગટયાં રૂપરશાળ. ૨૬ તેણેશમેઆવીરહ્યાઅંતરીક્ષલક્ષોલક્ષવિમાન, વિ

દયુતવરણધ્વજાઓઝળકેકંચનકળસવિતાન. ૨૭ તેદિવ્યરૂપધરીવામાનબેઠાં અવધપુરીનાજન, ત્યારેદુતનેપાસેતેડાવીનેબોલ્યા શ્રીરામવચન. ૨૮ અલ્યા જુવોનગ્રમાંકોઇરહ્યુંછેપશુપક્ષીનરત્યાંહે, તેસરવઠેકાણેશોધકરીનેલાવોતેનેઆં હે. ૨૯ વળણ. શોધકરીનેલાવોતેને, શઉજીવજંતુપરમાણુરે; એવાંવચનસુ ણીઅનુચરફરતા,શોધકરતાનીરવાણરે. ૩૦ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસમંતવાલ્મી કીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડે શ્રીરામેયણઅયોદ્ધાવાસીભિઃસર્યુતીરાગમનંનામ શતકોડઅધ્યાય. ૧૦૦

અધ્યાય ૧૦૧.

રાગસામેરી. અનીહાંરેઅનુચરફરતાપુરમોઝાર, શોધતાસરવેતેઠારોઠાર; અનીહાંરેસુક્ષમજીવજંતુહતાજ્યાંહે, નાંખ્યાતેસરવેલેઇસરજ્યુમાંહે. ૧ ઢાળ સરજ્યુમાંસહુજીવનાખ્યાતેથયાદીવ્યસ્વરૂપ, એવીઅકળગતિઇશ્વરતણીતેઅ તકર્યવાતઅનુપ. ૨ એમઅનુચરફતાઅવધપુરીમાંજોયુંસરવેગામ, એકસ્વાન શડેલોમરવાપડયોછેદીઠોતેણેઠામ. ૩ ઉતાવળોઅનુચરઆવીનેબોલ્યોપ્રભુની સાથ, સરવેપુરઅમોજોયુંફરીનેહવેનથીરહ્યુંકોઇનાથ. ૪ પણએકઠેકાણેશ્વાન પડયોતેનીદુરગંધનોનહિપાર, તેનામસ્તકમાંહેજીવપડયાછેપામેદુખઅપાર. ૫ રઘુપતીકહેલેઇજાઓસુખાસનલાવોબેસાડીનેઆંહે, શીરવિશેથીપડીજાયનહિ કોઇજીવરહેનહિત્યાંહે. ૬ એવું કહેતામાંઅનુચરેજઇશીબીકામાંઘાલ્યોશ્વાન, ઉતાવળાલેઇઆવ્યાતેજ્યાંછેશ્રીભગવાન. ૭ સરજ્યુમાંતેશ્વાનજનાંખ્યોદી વ્યથયોતતકાળ, તેનામસ્તકમાંહતાજીવતેથયાદિવ્યદેહવીશાળ. ૮ પેલોશ્વાન હતોતેચતુરભુજથઇનેઆવ્યોપ્રભુનીપાસચરણેનમીસ્તુતીકરવાલાગ્યોગદગદ વચનપ્રકાશ. ૯ ત્યારેઅવધપતીયેપુછયુતેનેપુર્વેહતોતુંકોણથયોશ્વાનશેકરમેક રીમાહાદુખસહ્યુંનીરવાણ. ૧૦ એવાંવચનશુણીરઘુવીરનાંબોલ્યોશ્વાનદીવ્ય સ્વરૂપ, ગતજન્મકેરીકહુકથાતેસુણોરવીકુળભુપ. ૧૧ પુરવેહતોહુંશુદ્રજાતી ભણ્યોકંઇવીદ્યાય, પછેદંભીથઇનેવાદકરતોસદધરમનીંદાય. ૧૨ વાચાળસા ધુવેશલીધોપુજાવાજગમાહે; ગુરૂથઇફરતોજગતમાંઘણાશિષ્યકીધાત્યાંહે. ૧૩ તેશેવાબહુવીધીકરેમારીભાવતાંભોજન, વસ્ત્રનહાનાભાત્યનાંવળીભેટકરતા ધન. ૧૪ એમઘણાદિનશેવાકરાવીગુરૂથઇતેણીવાર, કલ્યાણતેનુંનવકર્યુંનવ જાણ્યોતત્વવિચાર. ૧૫ તેપાપથીહુંશ્વાનથઇમહાદુખપામ્યોનેટ, મેંછળકરી છેતર્યોસહુનેભર્યુંકપટેપેટ. ૧૬ તેશિષ્યસરવેકીડથઇનેપડયામસ્તકમાંહે, મુજ રૂધીરકેરૂપાનકરીયુંદુખદીધુતાંહે. ૧૭ માટેગુરૂથૈનેશિષ્યનુકરીકપટખાશેજેહ, કલ્યાણતેનુંનહિકરેતોભોગવશેદુખતેહ. ૧૮ પ્રભુતમોદિનદયાળછોઆચરોઉ પકાર, નથીકર્મજોતાજીવનુંતેનેઆપોછોઉધાર. ૧૯ એવું કહીરઘુવીરનેફરીન

મ્યોચરણેત્યાંહે, સહુશિષ્યનીજસંગલેઈબેઠાવીમાનજમાંહે. ૨૦ આશ્ચર્યપા મ્યાસરવકોમનવિચારેમુનિધીર, તેસવેસુણતાંવચનવળતાબોલીયારઘુવીર. ૨૧ ભાઇગુરૂપદવીકઠીણછેવળીઅધીકસહુથીએહ, ભગવાનસમગુણહોયજેમાં ગુરૂકહીયેતેહ. ૨૨ ઉત્પતિમલયજાણેજથાવિદ્યાઅવિદ્યારૂપ, અગતીગતીસહુભુ તનીવળીઅજ્ઞાનઅનુપ. ૨૩ તત્વમસીનીઆદિવાયકવેદનાંનીરવાણ, સહુ શાસ્ત્રનામતલીનતેઅનુભવજથારથજાણ. ૨૪ ઉપાસનાદ્દઢધ્યાનજ્ઞાનવીવેકને વૈરાગ, નીરબંધમુક્તસદારહેઅભ્યાંસનોકરેત્યાગ. ૨૫ વળીવિષયીપામરમુમુ ક્ષુનાંઓળખેઆચરણ, ઉપદેશતેવોઆપતાઅધીકારીનુંજોઇવરણ. ૨૬ એવાં લક્ષણહોયજેમાંગુરૂકહીયેધન્ય, તેમુક્તમાટેજીવનાંછોડેશકળબંધન. ૨૭ જેસં ગમુકતથયોનથીવળીવિશેપરઅનુરાગ, નથીસારાસારવીવેકભકિતજ્ઞાનનેવૈરા ગ. ૨૮ તેગુરૂથઈજગતમાંકરતાજીવનેઉપદેશ, નવજ્ઞાનઆવેલેશતેજાણજેમા ધકવેશ. ૨૯ જેમઅંધસંગેબધીરમળીયોકરેશુંસિદ્ધાંત, એકસુણેનહિબીજોન દેખેજાણજોદ્રષ્ટાંત. ૩૦ એમજ્ઞાનરહિતગુરૂસદાનેશિષ્યસાધનરહિત, તેઉભયમુ કતનથાયકોઇદિનમલિનમાઇકિચીત.૩૧ એમ્રકારેરઘુનાથજીબોલિયાતેણીવાર; તેસુણીસરવેસભાજનકહેધન્યજુગદાધાર. ૩૨ હવેઅવધવાશીદીવ્યદેહધરીબે ઠાસરવવિમાન, આવિરહ્યુસહુતાહરેઆજ્ઞાકરીભગવાન. ૩૩ વીમાનલાગ્યાંચા લવાત્યારેબોલ્યાસહુપુરજન, આણ્યદીધીરામનીવીચારકરીનેમન. ૩૪ રઘુના થઅમનેમોકલીએરહેઅવધપુરમાંહે, ત્યારેપ્રભુપાખેઅમોકેમરહીયેજઇનેત્યાં હે. ૩૫ માટેપ્રભુઆગળથાયત્યારેપુંઠળજઇયેજાણ, વીમાનતેસ્થંભીરહ્યાંજ્યા રેદીધીરામનીઆણ. ૩૬ વળણ. રામઆણ્યમાનીવીમાનસરવે, સ્થંભ્યાતેણે ઠારરે; એસમેસત્યલોકથીઆવ્યા, બ્રહ્માત્યાંનિરધારરે, ૩૭ ઇતિશ્રીરા૦સં૦ શ્રી રામેણગુરૂલક્ષણવર્ણનંસર્યુજળસ્નાત્વપ્રજાભીવિમાનારોહણંનામએકશતકો ડધ્યાય. ૧૦૧

અધ્યાય. ૧૦૨.

દોહા. હવેસત્યલોકથીઆવીયા, બ્રહ્માતેણિવાર; મરીચાદીકસાથેઘણા, માનશીકપુત્રઅપાર. ૧ હંસઉપરથીઉતર્યા, ચાલીઆવ્યાત્યાંહે; કરજોડીઉભા રહ્યા, રઘુપતિબેઠાજ્યાંહે. ૨ સ્તુતીકરતાબ્રહ્માત્યાં, રામનીતેણીવાર; વિનયવ ચનબહુબોલતા, ચતુરમુખેનીરધાર. ૨ છંદપધ્ધરીબંધ. જયતીરઘુપતિકરૂણા નીધાન, જયવ્યાપકવિશ્વઅખંડજ્ઞાન; દુખદિનહરણદેવાધીદેવ, સબકાળકર તબ્રહ્માદિશેવ. ૧ જયઅપરીછિનઆનંદઘન, સંહારઅસુરવત્સળપ્રપન; જય સ્રષ્ટીઉદભવહરણપાળ, વિનહેતુકતકારણકૃપાળ. ૩ ઇશ્વરવ્યાપકવિભુતીનેક જગસુત્રધારચઇતન્યએક; તવશ્યાસનપાળતલોકપાળ, ભયમાંનીપ્વરખતમે

ધમાળ. ૩ સુરજંશોષણકરકંપ્રકાશ, અઉશધીપોષણઇંદુવિલાસ; વહેમારૂત શદાશમેઅનુકુળ, ઋતુઆવતજ્યાતફળાદિફુલ. ૪ દાહશકિતધારતઅનલઆ ૫, રવીસુતજ્યાનેજગપુન્યપાપ; મુનિધારતપાવનવેદધર્મ, અનુશારચલતય જ્ઞાદીકર્મ. ૫ દીપાવતીધરાધરતનંત, અત્યૈદિશાઅચળદીગજરહંત, સબજ્ન નતએપ્રભુતાપ્રચંડ, જેમાનતનહિતેહીદેતડંડ. ૬ જ્યબજ્યબચહગ્લાનીહોત ધર્મ, સુરસાધુદુખીગતવેદકર્મ; ભુવપીડિતભારઅધમિભુપ, તબહીતુમેધરત વિચીત્રરૂપ. ૭ હતનિર્દઅસુરકૃતાંતકાળ, નિજભકતરદયમાનસમરાળ; જે દુષ્ટદહનવનજાતવેદ, સુરગૌજનમુનિમનહર્ણખેદ. ૮ કિયેબાળતરૂનઅદભુત ચરિત્ર, સુનીગાવતસોમંગળપવિત્ર; તેજન્મમરણદુખમુકતહોત, ભવસિંધુતર નદ્રઢનાંમપોત. ૯ નહિદેશકાળવિધિક્રિયાભેદ, નરનારીનઆશ્રમવરણવેદ; જોજન્મકરમગાવતપુનીત, તવલીલામંગળસુખદગીત. ૧૦ તેપાવતઅમૃત પદનિદાન, જેહીકારણજોગીધરતધ્યાન; અધીકારીજપતજોરામનામ, તીનકું નહિદુર્લભપર્મધામ. ૧૧ જોગુણભવસિંધુગમસેતસોસંકટહરણદયાનિકેત; જ યદીનબંધુકરૂણાનિવાસ,ગિરિધારીપ્રભુમેદીનદાસ. ૧૨ દોહા. બ્રહ્માયેએવીસ્તુ તીકરી, નમ્યાસજળલોચન; પછીરઘુપતિએઆદરકરી, બેસાડયાઆસન. ૧૩ ઇતિશ્રીરામચરિત્રેસંમતનવાલ્મિકીનાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેબ્રહ્માણાશ્રીરામ સ્તુતીકર્ણનામદ્વિશતકોડધ્યાય. ૧૦૨

અધ્યાય ૧૦૩

રાગસોરઠ. પ્રજાપતિનીરધાર, આસનબેઠાસ્તુતિકરી; તતક્ષણશભામોઝા ર, શંકરઆવ્યાતેસમે. ૧ નિલકંઠત્રયનેન, ભાલચંદ્રઅળકીરહયો; કમળભુ જાવરદેન, ત્રિશુલડાકડમરૂગ્રહ્યાં. ૨ ઉપવીતસરપાકાર, જટાવીશેગંગાવહે; ગૌરવરણસકુમાર, વીભુતીલેપનઅંગમાં. ૩ ગળેરૂંઢનીમાળ, મૃગચર્મઅંગે ધર્યું; ભોળાનાથદયાળ, નંદીઉપરથીઉતર્યા. ૪ આવ્યાસભામોઝાર, કરજો ડીઉભારહ્યા; રામતણીતેણીવાર, સ્તુતીકરતાસનમુખરહી. ૫ છંદ. નમામિ બ્રહ્મભાવનં,અખિલલોકપાવનં;દનુજદુષ્ટદાવનં,નરાકૃતીસોહાવનં.૧ ત્રીલોક લોકભુષણં,વિશોકહારીદુષણં;અધરમવારીસોષણં, સુવેદકરમપોષણં. ૨ ન મામીકકમળલોચનં,ખળાદિમાનમોચનં;ત્વદીયકાવીસોચનં,ત્રિતાપશીતરો ચનં.૩ત્વદબજઅંઘ્રીદુર્લભં; મલીનચેતનીર્લભં,અમાનસંતસુર્લભં,નમામી ભકતવલ્લભં ૪ કરચાપખંડનં,દશાનનવીહંડનં; પરાત્પરંપ્રચંડનં; નરૂપા ધીમઉલીમંડનં. ૫ મરીચ્ચઆદીદુરમતી, કબંધતાડીકાહતી, દહાતીઅક્ષ રંગતી, નમામીસુરવીજાપતી. ૬ સમર્કલાવિચીક્ષણં, અમોઘબાણતીક્ષણં; અભીતશર્ણભીક્ષણં, કૃપાકટાક્ષઇક્ષણં. ૭ અજન્મજન્મધારયં, પતીતઓ

કતારયં; સુરાઅરીવીદારયં, વીછેદભુમીભારયં. ૮ ચરીતંગીતનીરમળં, ગુણંગતીઅમૃતફળં; શ્રવણમનાદીમંગળં, પુનાતીપાપપ્રજ્વળં. ૯ અનાદિ રૂપઅવ્યયં, ભવાનભુતભવ્યયં; ગુણાશ્રીતંતનુઅયં, સમગ્રલોકસંવ્યયં. ૧૦ અતિંદ્રીયંપરાત્પરં, અગાધબોધઇશ્વરં; નજાનીતેકતંવરં, અહવિધિધરાધરં. ૧૧ ક્ષરક્ષરાતીમક્ષરં, અછેદવેદઅંબરં; કલૌમલૌધમેહરં, નમોનમોનમઃપરં. ૧૨ દોહા. સ્તવનકર્યુંએમરામનુ, શંભુપરમઉદાર; તેસુણીનેઉઠયારઘુપતી, ભાડયારૂદયમોઝાર. ૧ ભાવેકરીભેટયાતદા, શિવનેશ્રીરઘુનાથ; આસનપર બેસાડીયા, ગ્રહીશંકરનોહાથ. ૨ ત્યારેસુરપતીઆવ્યાસ્વર્ગથી, બીજાદેવઅ પાર, સાથેતેડીલાવીયા, લક્ષમણનેનીરધાર. ૩ વળીપુર્વેરહ્યાતાસ્વર્ગમાં, દ શરથરાજાજેહ; વીમાનબેશીઆવીયા, દેવનીસાથેતેહ. ૪ ત્યારેનરૂપનેજોઇઉ ભાથયા, રઘુપતીતેણીવાર; પિતાનેપાયેલાગીયા, ગદગદપ્રેમઅપાર. ૫ પો તેરામનીસનમુખજોઇરહ્યા, દશરથપરૂપનીરવાણ; નખશીખમુરતીપ્રભુતણી, ધરીધ્યાનમાં જાણ. ૬ ત્યારેરઘુપતીકહેસુણોતાતજી, કરોસરજ્યુમાંસ્નાન; માહારૂપરમપદપામશો, ભુપતીભાયગવાન. ૭ પછીતતક્ષણનરૂપનાહાયાજઇ, થયાચતુરભુજરૂપ; વીમાનમાંબેઠાજઇ, પામ્યામોક્ષઅનુપ. ૮ સોરઠો. દશરથ નરૂપતેણીવાર, પરમધામપામ્યાસહી; વરત્યોજયજયકાર, પુષ્પવૃષ્ટીસુરીન રકરે. ૯ ઇતિશ્રીરામચરીત્રસંમતવાલ્મિકીનાટકધારાયાં ઉત્તરકાંડેશિવેણરા મસ્તુતીદશરથમોક્ષોત્રીશતકોઅધ્યાય. ૧૦૩

અધ્યાય ૧૦૪.

દોહા. હવેદેવસકળત્યાંઆવીયા, કુબેરવરૂણયમઇંદ્ર; અગ્નિવાયુદીગપા ળવસુ, દિનમણીતારાચંદ્ર. ૧ સરવદેવપુંઠળરહ્યા, અગ્રઉભાસુરનાથ; સ્તુ તીકરતાશ્રીરામની, જોડીનેજુગહાથ. ૨ છપૈ. જયજયશ્રીજુગદીસ, ઇશઅજ અંતરજામી; ધરાધર્મવાગીશ, પતીજનપુરણકામી; સુરબંધનપરીછેદ, વે દપથપાળકપુરણ; મુનીમનરંજનકૃત, સમુહદનુજાદીકચુરણ; કીયેમુકતઅ વધીપુરજનસકળ, ગુણમયકર્મવિકર્મતનઃ અદભુતચરીત્રગીરીધરપ્રભુ,જય રઘુપતીઆનંદઘન. ૧ દોહા. સુરપતીસ્તવનકરીરહ્યા, બેઠાનીજઆસન; દી ગપતીકરજોડીતદા, બોલ્યાવિનયવચન. ૩ સવૈયા. જયબ્રહ્મસનાતનઇશવી ભો, ભવનાગવીદારકનામહરી; શરણાગતવછળટેકસદા, ગતીદાયકપુરણકા મકરી; કપીકોલકીરાતનીશાચરની, ચકીએનિરભેનીજધામધરી; બદરીફ ળજુરૂખવાયભાઇ,જનનીગતીલાયકજ્યોતશબરી. ૧ભવડંડપ્રચંડવીખંડકી યો,પનરાખલીયોનરૂપતીગનમે;પીતુઆયસકાનનકુબીચ્ચર,તબહીમુનીચીર ધરેતનમે; ભુવદેવઅરીઅધજયારદીયો, પદતીરથરાજકીયોબનમે; કરૂણા

ચતનકમનીયચન, ચહમંગળરૂપબસોમનમે. ૨ કવિત. દશરથકેનંદનરાવણ કુળકેનીકંદનભારહારીજગબંદનમાનુધરમદ્રુજધારીહે; જટાયુકીછટાદેખને નનમેઆચેજલપીતાજેસીકીયાશ્રીનીચેસેઉપગારિહે. જ્યાસુભદ્રદેવધુનીતા કોધ્યાનધર્તમુનીએસેપદપાવનકેવટધાર્યોપનોવારીહે,કહેતહેગીરધારીપદરજ શ્રીબલીહારી, ગૌતમશ્રીનારીવાકુછીનમેઉધારીહે. ૧ દોહા. પરમારથસ્વારથ રહીત, જન્મસચીદાનંદ;સાત્વતકુળપાળકપ્રભુ, જયજયરઘુકુળચંદ. ૪ સ કળદેવતાસ્તુતીકરી, નમ્યારામનેપાય; સભામાહેબેસાડીયા, પ્રસન્નથયારઘુ રાય. ૫ ૧૬ ઈ૦ ૧૦૪

અધ્યાય ૧૦૫.

દોહા. હવેઇંદ્રનીસાથેઆવીયા, લક્ષલણુજીતેણિવાર; સાષ્ટાંગદંડવતકરી નમ્યા, રામચરણમોઝાર. ૧ ત્યારેકરગ્રહીનેઉઠાડિયા, લક્ષમણનેરઘુવીર; સર્વ સભાસુણતાંતદા, બોલ્યાશ્રીરણધિર. ૨ અરેભાઇજાઓતમો, સરજ્યુગંગામાં હે; સ્નાનકરીનેઆવજો, મારીપાસેઆંહે. ૩ એવાંવચનસુણીશ્રીરામનાં, ચા લ્યાલક્ષમણવીર; સરજ્યુમાંહેપેઠાજઇ, જળછેમહાગંભિર. ૪ ત્યારેમનુષ્યા કૃતીમટીગઇતદા, શેષરૂપથયાત્યાંહે; સહસ્રફણાદુતીચળકતી, સહસ્રમણિશી રમાંહે. ૫ ઉજવળસ્ફાટીકવરણસમ, કાંત્તીઅદભુતરૂપ; જુગલસહસ્રલોચન ઝગે, જળહળજ્યોતઅનુપ.૬ એવાંઅનંતતતક્ષણચાવીયા, જ્યાંબેઠાશ્રીરઘુ રાય; સ્તુતીકરતાસનમુખરહી, સુણતાંસરવસભાય. ૭ છંદભુજંગી. નમોરા મરામંનમોપર્મધામં, અખિલવીશ્વત્રાતાજનંપુર્ણકામં; અલીપ્તંવિભોવ્યાપ કંબ્રહ્મભુપં,નમોસચ્ચીદાનંદસર્વાત્મરૂપં.૧ અછેદ્યંઅભેદ્યઅનીરીહમેકં,અખં ડંઅજંનામરૂપંઅનેકં; અજામીશનીબંધનીવાણદાતા, પ્રપંનંજનસર્વદાસર્વ દાત્રાતા. ૨ સદાનીરગુણંગુણમયંરૂપધરતા દ્વીજાનીર્જરાગોધરાગુપ્તકરતા, ક્ષમાસુરવિખનપ્રારથિખનંપ્રારથિતંપર્મહેતુ, પીડાટાળવાપાળવાધર્મસેતુ. ૩ પરીત્રાયસાધુવીનાશાયદુષ્ટં, અભેદાયકંસંભવંભાવપુષ્ટં; કળાપુર્ણઅંશેવીહુ શ્રીસહિતં, પ્રભોઉદભવંભાનુવંશેઅજીતં. ૪ કૃતંબાળપ્રાગંડલીલાઅપારં, હતંબ્રહ્મદ્રોહીનીવીડઅંધકાર; નમોભુમીજાવલભભુપસ્વામી, પુનાતીધરાડં ડકારંણ્યગામી. પતીરથપાદચર્તાભુમીભારહરતા, નીગમધર્મધરતાનમોવી શ્વભર્તા; નીજાનંદસંદોહઅવ્યકતમુળં, મંગળધ્યાનહરતિત્રઇતાપશુળં. ૬ ન મોભવરૂભેષજંનામધિરં, સમનશંશ્રતીકામક્રોધાદીવીરં; નમોનીર્મળંકશ્મ લંદુખહારી, મધુમર્દનંમોક્ષદાતામોરારી. ૭ હરીવાસુદેવંરૂષીકેશધારં, નમો શ્રીધરંમાધવંમોહપારં; દયાધીશઇશાનઅજસેવ્યમાનં. પ્રભોપાહીપ્રણતીઅ ભેભકતીદાનં. ૮ દોહા બ્રહ્મશચ્ચીદાનંદઅજ,અવીરલપુરણજ્ઞાન; ભકતવ

ત્સાળકરૂણાનીધી, જયજયશ્રીભગવાન. ૯ સહસ્ત્રાનનએવીસ્તુતીકરી, વંદી કમળપદરામ; સકળસભાજેતાંતદા, ગયાશેષનીજધામ ૧૭

અધ્યાય ૧૦૬.

રાગબિલાવરચોપાઇ. એણીપેરેગયાશેષનીજધામ, પછેવિભિષણશુબોલ્યા શ્રીરામ; અહોલંકાપતીસુણોમુજવાત, તમોનીજઘેરપધારોભ્રાત. ૧ માહારૂસ્મરણત્યાંકરજોસદા, અખંડભોગભોગવજોમુદા; રઘુપતીનાંએવાંસુણીવચન, વીભીષણેજળભરીયુલોચન. ૨ પછે પ્રભુપદઉપરમુકયુંશીશ, ગદગદથઇબોલ્યાતેદીશ; અહોનાથમુનેતેડોસંગ, તમવીનાહુંકેમરહુંશ્રીરંગ. ૩ રાજભોગમનમાંનવધરૂ, પ્રભુપદકમળનીસેવાકરૂ; એવોકોણઅભાગીજન, તજીપ્રભુસેવાવીશેધરેમન. માટેમુજનેબહીર્મુખકાંકરોનાથ, કીંકરજાણીતેડોપ્રભુસાથ; ત્યારેરામકહેસુણોલંકાભુપ, માનોમાહરૂવચનઅનુપ. ૫ હુંતમથીકંઇઅળગોનથી, ભકતનીપાસરહુંચોસરવથી; જતોઆવતોનથીહુંકહી, સકળવિશ્વવ્યાપીકહ્યુંસહી. ૬ આવાગવમુનેકહેછેજેહ, સદાનારકીજાણોતેહ; અજન્માજન્મઘણાઅનુસરૂ, જેવુંકામતેવુંજરૂપજધરૂ. ૭ સ્થાપનધરમદુષ્ટઅભીમાન, ઉતારીનેપામુંઅંતરધ્યાન; એઆવીરતીરેભાવઅનુક્રમ, માહારાભક્તતેજાણેમર્મ. ૮ એમપરંપરાભેદછેસહી, તેઅજ્ઞાનીજનસમજેનહી; હુંમનુષ્યચરીત્રદેખાડુંઘણું, એનાટકમારીમાયાતણું. ૯ હુંછુંસદાઅલીપ્તઅસંગ, ઘટઘટવ્યાપીકનહાનારંગ; અકરતાપણેકરૂંછુંસર્વ, અભીમાનીનોટાળુંગર્વ. ૧૦ સત્વગુણીનીરક્ષાકરૂ, રજતમનેનીગ્રહઆચરૂ; જુગજુગમાંમહારાઅવતાર, જન્મકરમમુજદીવ્ય અપાર. ૧૧ ગાતાંસુણતાંપ્રાણીજેહ, મહારૂપરમપદપામેતેહ; તેમાટેલંકાપતીઆજ, હવડાંકરોતમોનગરનુંરાજ; ૧૨ મેંઆપ્યુંછેતમનેવરદાનતેમીથ્યાનથાયમાન; એકકલ્પસુધીપરમાણ, કરોરાજલંકાનુંજાણ. ૧૩ સંકટસમેહુંશાહેકરીશ, અંતેમુજપદમાંહેધરીશ; સત્યવચનમારૂંછેસહી, અંતજીનથીજાતોકહી ૧૪ સદારહુંચોછુંકરીનેવાસ, મુજનેદેખશેમારાદાસ; બહીરમુખનેદરશનએ નહિ, અદ્રશ્યપણેઅમોરહીશુંઅહીં. ૧૫ તેમાટેજાઓતમોસુખેવીર, કરોરાજ્યમનરાખીધીર; મારૂસ્મરણકરજયોત્યાંરહી, મુજનેઆત્માજાણજોસહી. ૧૬ એવાંવચનકહીનેગ્રહ્યોહાથ, ભેટયાવીભીષણનેરઘુનાથ; મસ્તકકરમુકયોભગવંત. આજ્ઞાઆપીકરૂણાવંત ૧૭ રામવચનલોપાયુનહિ, રહ્યાવીભીષણમુન્યજગ્રહી; પછીપ્રભુનેચરણેનામીશીશ, આજ્ઞામાગીચાલ્યાલંકાધીશ. ૧૮ હવેસુગ્રીઆદેવાનરજેહશ્રીરામેપાસેતેડાવ્યાતેહ; તેનેઆજ્ઞાકરીભગવાન, જાઓસરજ્યુમાંકરીઆવોસ્નાન. ૧૯ વચનસુણીચાલ્યાત્યાંહેપેઠાસરજ્યુગંગામાંહે, જળનોસ્પર્શકર્યોજેટલે દીવ્યરૂપપામ્યાતેટલે. ૨૦ સઉદેવેલીધાતાઅવતારબેશીવીમા

નગયાસ્વર્ગમોઝારકુટુંબસહીતદયોરાજાજેહપ્રભુનુપરમપદપામ્યાતેહ૨૧સૈન્ય પ્રધાનમિત્રમારથી, પામ્યામોક્ષરહ્યુકોનથીકંઇસેવકમીત્રીજનજેહ, કુશનીપા સેસોંપ્યાતેહ. ૨૨ વળણ. કુશપુત્રનીપાસેતેરહ્યા, કરવારાજતણુંજેકાજરે; પછી જાંબુવાનનેપાસેતેડાવી, બોલ્યાશ્રીમહારાજરે. ૨૩ ઇતી. ૧૦૬

અધ્યાય ૧૦૭.

ચોપાઇ. રઘુપતીકહેજાંબુવાન, માનજોમારૂસત્યવચન; પશ્ચમદેશસમુદ્ર નીતીર, ગોમતાચળપરવતગંભીર. ૧ મોટીગુફાછેતેગીરીમાંહે, કુટુંબસહીત જઇનેરહોત્યાંહે; દ્વાપરયુગનાઅંતરમોઝાર, ત્યાંહેહુંધરીશકૃષ્ણઅવતાર. ૨હું શેચોરીમણીનીમુજશીશ, તેનેખોળવાહુંઆવીશતેદીશ; ત્યાંતમસાથેમારેયુધ બહુથસે, ત્યારેપુરવનીસ્મરતીઆવશે ૩ ઓળખશોમુજનેનીરધાર, મારીસ્તુ તીકરશોતેણીવાર; પુત્રીથાશેજાંબુવંતીનામ, પરણાવશોમુજનેતેઠામ. ૪ તે જાંબુવતીનીજન્મકથાય, સુણજોકહુતેનોઅભીપ્રાય; સીતાનુંહરણથયુંજે ણીવાર, અમોખોળતાડંડકવનમોઝાર. ૫ ત્યારેયમુનાંગીરીરહેતાંશીવસ તી, મુનેનમસ્કાર કરીયોપશુપતી; તવઉમીયાનેપડીયોસંદેહ, રાજકુંવરરડ તાફરેએહ. ૬ કેમકર્યોશીવેએમનેનમસ્કાર, કહીસચ્ચિદાનંદઅપાર; સતી આવ્યાંકરવામુજપરીક્ષાય, સીતાનુરૂપધર્યુંઉમીયાય. ૭ મેઓળખીનેતવહાં શીકરી, તવલાજ્યાંસતીગયાંપાછાંફરી; સીતાનુરૂપધર્યુંતેકાજ, તજ્યાંસતીને શીવમહારાજ. ૮ ઉમીયાયેવીચાર્યુંમન, હવેનારાખવુંમારેતન; તેદોશટાળવા નેનીરધાર, અંશેકરીલેશેઅવતાર. તેઉમીયાઅંશજાંબુવતીથશે, તમપુત્રી મુજનેપરણશે; ત્યારપછીપામશોનીજધામ, થશેસકળમનપુરણકામ. ૧૦ મા ટેજાઓસખાસુખેકરીત્યાંહે, મારૂસ્મરણકરજ્યોમનમાંહે; એવુંસાંભળીજાં બુવાનગયાનમીપદશ્રીભગવાન. ૧૧ શુણોશ્રોતાજનએઅભીપ્રાય, જેજાંબુવં તીઅંશઉમયાય; તેહરીવંશમાંછેએકથાય, માટેસંદેહનવકરશોસથથાય. ૧૨ દોહા. એમરીછપતીનેઆજ્ઞાકરી, દયાનીધીરઘુવીર; પછેઅંજનીસુતનોકરગ્ર હી, બોલ્યાશ્રીરણધીર. ૧૩ અરે મારૂતીકહુતુને તુમુજદાસઅનીન; અજર અમરબળવંતછે, મુજગુણસાગરમીન. ૧૪ તુંભુતળમાંરહેજેસદા, તારીકર શેસઉપુજાય; જેજનતુજનેસમરશે, તેનાંસંકટદુરપળાય. ૧૫ કથાથાયજ્યાં માહેરી, તેસાંભળજેમહાવીર; રામચરીત્રપવીત્રનો, તુંશ્રોતામતીધીર. ૧૬ તુજમુજમાંઅંતરનથી, સત્યકહુંનીરધાર; વાસકરીહુંરહુસદા, ભકતનારદય મોઝાર. ૧૭ મારોવીજેમતારેનહી, એમુજસત્યવચન, સ્મરણકરેતુંજેસમે, તતક્ષણદેઉદર્શન. ૧૮ એવાંવછનસુણીરઘુવિરનાં, થયાગદગદપવનકુમાર; સાષ્ટાંગકરીશીરમુકીયું, રઘુપતીચરણમોઝાર. ૧૯ ત્યારેમસ્તકકરમુકયોપ્રભુ

ઉઠાડયાગ્રહીહાથ; ધીરજઆપીબહુવીધી, પ્રસન્નથયારઘુનાથ. ૨૦ વળણ. ધીરજઆપીબહુપ્રકારેએમ, કર્યુંસઉનુંસમાધાનરે; પછીભરથશતરૂઘનપાસે તેડી, બોલ્યાશ્રીભગવાનરે. ૨૧ ઇતીશ્રીરામચરીત્રેસં૦ ૧૦૭

અધ્યાય ૧૦૮

રાગસામેરી. ભરથશતરૂઘનપાસેતેડાવીનેબોલીયાશ્રીરામ, જાઓસરજ્યુ માંહેસ્નાનઆવોકરીનેઆણેઠામ. ૧ ત્યારેવચનસુણીબેવીરઉઠયાગયાતતક્ષણ ત્યાંહેસ્નાનકરવાપેઠાજ્યારેસરજ્યુગંગામાંહે. ૨ ત્યારેભરથજીથયાસંખરૂપેપાંચ જન્યજેનુંનામ, શતરૂઘનથયાચક્રસુદર્શનઆવ્યાજ્યાંશ્રીરામ. પછીરામેચતુર ભુજરૂપધરીયુતેજનોઅંબાર, શંખચક્રનેગદાપદ્મતેધર્યાંકરમોઝાર. ૪ એટલેઆ વ્યાગરૂડજીપ્રભુચરણનામ્યુંશીશ, સહુદેખતાંહરીવાહનઉપરબેઠાશ્રીજગદી શ. ૫ ત્યારે પૃથ્વીમાંથીનીકળ્યાશ્રીજાનકીતેણીવાર, તેથયાંલક્ષ્મીરૂપપોતેશો ભાનોનહીપાર ૬ પછીગરૂડઉપરવામભાગેબેઠાંહરીનીસંગઘનમાંહેચમકેદામ નીએમશોભતાશ્રીરંગ ૭ દુંદભીવાગ્યાંદેવનાંથયોશબ્દજયજયકાર, શુરઅંગ નાઅંજળીભરીકરેપુષ્પવૃષ્ટીઅપાર ૮ ચર્મવળીઅસીકોદંડશરતેણેધર્યાપારશ રૂપનીજરથતણાજેઅશ્વઅદભુતથયાદીવ્યઅનુપ. ૯ ગાયત્રીમુરતિશ્રુતીઓંકાર આદેમંત્રતેણેછત્રચામરગ્રહ્યાંનારરજાડેજંત્ર. ૧૦ રઘુયજુર્સામનેઅથરકહીયેવેદ ચ્યારેજેહખમાખમાસુખબોલતાચોબદારચાલેતેહ. ૧૧ ત્યારેવશિષ્ટઆદેસઉમુ નિનેરામેકર્યાનમસ્કારપછીગરૂડનેઆજ્ઞાકરીચાલ્યાઉર્ધપંથમોઝાર. ૧૨ તેસમે સરવલોકપતિજોવાને આવ્યાત્યાંહેગાંધર્વચારણસિધકીનરરહ્યાઅંતરીક્ષમાંહે. ૧૩ મરૂતપીત્રિયક્ષગણવળીઅમરદશદિગપાળઅપ્છરાકરતીનૃત્યસુંદરગાતી ગીતરસાળ. ૧૪ ક્ષણેક્ષણેકરતાઅમરપુષ્પનીવૃષ્ટીધારજયધુનીવ્યાપીદશદિશા વાજીત્રનોનહીપાર. ૧૫ મધ્યાનસમયથયોછેજ્યારેસુરજઆવ્યોશિશ, તેસમે સરજ્યુતીરથીચાલીયાશ્રીજગદીશ. ૧૬ આગળગુરૂડજીચાલતાશ્રીસહીતદેવમો ઝાર, તેનિપુઠેસર્વવિમાનચાલ્યાંશોભાનોનહીપાર. ૧૭ જેદેવનોજ્યાંલોકઆવે વ્યોમમારગમાંહે, ત્યારેપ્રભુનેપ્રણામકરીરહેતાહવાસુરત્યાંહે, ૧૮ એપ્રકારેરઘુ નાથજીપુરપ્રજાશું તેણીવાર, નિજધામમાંપહોંચ્યાપ્રભુવરતીયોજયજયકાર. ૧૯ આવ્યાહતાજેમુનીસકળતેગયાતેનીજનીજધામકહેતાહવાશ્રીરામનીપ્રભુ તાપરસ્પરઠામ ૨૦ શ્રીરામેઆવાહનકરયુંતું વીરજ્યાનું તેઠારતેવિસર્જનપામ્યા તદાનિજલોકમાંનિરધાર. ૨૧ શિતાતણોકુશપુત્રજેહનું મંતઆદીપ્રધાન, વશિ ષ્ટતેનેતેડીનેપુરપ્રવેશાસ્વસ્થાન. ૨૨ કેટલોકદિવશેઅયોધ્યાફરીવસાવીશોભાય, કુશરાજકરતોતેતણુંમહાધર્મનીતીન્યાય. ૨૩ અષ્ટપુત્રથીવંશવિસ્તર્યોરઘુકુળત ણોનીરધાર, તેમાંરઘુપતિનાવંશનોકુશથીકહ્યુંવિસ્તાર. ૨૪ વળણ. વિસ્તાર

કહું શ્રીરામકુળનો, જેકુશથકીનિરધારરે; તેશ્રોતાજનસાવધાનથઇને, સુણજો વંશવિસ્તારરે. ૨૫ ઇ૦શ્રીરામચરિત્રેસં૦વા૦નાટકધારાયાંઉત્તરકાંડેશ્રીરામચંદ્ર સિતયાસહ૦ ૧૦૮

અધ્યાય. ૧૦૯

રાગમારૂ. હવે શ્રોતાંજનસાવધાનથઇનેસુણજોસર્વેસમાજ, શ્રીરામચંદ્રનોપવિત્રવંશતેવિસ્તારીકહુઆજ, ૧ શ્રીજાનકીકેરોપુત્રજકહીયેવીરકુંવરકુશનામ તેણેઅવધપુરીનુરાજકર્યુંજેમાંઅર્થધર્મનેકામ. ૨ તેકુશનોપુત્રઅતીથીનામેસુરજેઆપ્યોજેહ, ધર્મરાજતેણેકર્યુંઘણાદિનમહાબળીયોતેહ. ૩ વળીતેતણોપુત્રનીશીધથયોતેનોપુંઢરીકઅભીધાન, પછીમહાપરાક્રમીપુત્રથયોતેનેક્ષેમધનુબળવાન. ૪ વળીદેવાનીકથયોઆત્મજતેનોતેતણોપુત્રઅનીહહવેતેથીપ્રગટયોપારીજાતજાણોનરમધેમહાસિંહ. ૫ તેનોબળસુતતેથીસ્થળથયોવજ્રનાભસુત તેનો, સુગણપુત્રવળીતેનોવીધુતીમાહાપ્રતાપબળજેનો. ૬ હીરણ્યનાભમાહાધીરવીરથયોસુરજમંત્રથીજેહ, વળીજૈમુનિકેરોશિષ્યજકહાવેજ્ઞાનીવીચીક્ષણતેહ. ૭ વળીયાસીવળીકજેનીપાસેભણ્યાયેગવિધાસમરથ, સાધનસીધકળાસહુજાણેઅષ્ટાંગયોગનોઅરથ. ૮ તેહીરણ્યનાભનોપુષ્પથયોતેનોધ્રુવશાંધીએવુંનામ, તેથકીપુત્રસુદતવીરતેનોઅગ્નિવરણબળધામ. ૯ વળીશીઘ્રનામેસુતતેનોથયોતેથીમારૂતનામેતન, તેણેઅવધપુરીનુરાજકર્યુંપછીતપકરવાગયોવન. ૧૦ કળાપગ્રામહીમાચળપાસેઅધાપીરહ્યોછેત્યાંહે, તેસતયુગઆવશેત્યારેકરશેરાજ અવધપુરમાંહે. ૧૧ તેકળીયુગજાણીસુરજવંશનુબીજરહ્યોછેરાય, હવે પુત્રપ્રશુસુતમરૂતતણોતેમહાબળીયોકહેવાય. ૧૨ વળીતેનોસુતએકસંધીનામેપુરૂષમધેમહાવીર, પછેપુત્રઅમસરણતેનોથયોજેધનુરવીધાનોધીર. ૧૩ હવેમહાસ્વાનતેનોથયોવિશ્વસાહ્યપ્રસેનજીતતેનોતન, તેનોતક્ષતેથીવ્રહદબળપુરૂષારથમાંધન્ય. ૧૪ વળીતેતણોપુત્રવ્રહદરણકહીયેતેથીઉરૂક્રીયેનામ, તેથકીવછથયોપ્રવ્યતેનેપ્રતીવ્યોમઅભીરામ. ૧૫ તેથકીભાનુદીવાકરતેનોશોહેદેવસુતશ્રીમાન, તેતણાપુત્રજુગલબળીયાવ્રહદસ્વનેભાનુમાન. ૧૬ તેભાનુમાનનોપુત્રજકહીયેનામતેનુપ્રતીકાશ, સુપ્રતીકતેનેઆત્મજતેનેત્રણથયાસુખરાશ. ૧૭ એકમરૂદેવબીજોસુનક્ષેત્રત્રીજોપુશ્કરનામેજાણ, તેપુશ્કરનેથયોવ્રહદ્રાજતેનોબરહીપુત્રપ્રમાણ. ૧૮ તેથકીપુત્રકૃતંજયનામેરણજયતેનોતન, તેથકીશંજયછાકજતેનોસુધોદયનીરમળમન. ૧૯ હવેતેથકીલાંગુળપુત્રથયોતેનોપ્રસેન્યજીતકહેવાય, તેથકીક્ષુદ્રકરૂણકજેનોતેથકીસુરથરાય. ૨૦ તેથકીપુત્રસુમીત્રથયોતેણેકર્યુંથોડાદીનરાજ, પછેઘોરકળીમાંનષ્ટવંશથયોભ્રષ્ટકર્મકુળકાજ. ૨૧ ઇક્ષ્વાકુરાયનોવંશએટલોચાલ્યોકળીયુગમાંહે, એસુરજવંશનોમરૂતરાયતેધ્યાનધરેછેત્યાંહે. ૨૨

એકચંદ્રવંશનોદેવાપીરાજાતેરહ્યોતેણેઠાર,તપકરેછેએબન્યોભુપતીકળાપગ્રામમોઝાર, ૨૩ જ્યારેસતયુગનોઆરંભથશેત્યારેકરશેબન્યોરાજ, તેથકીવંશવિસ્તારપામશેધરમરાજમહારાજ. ૨૪ એપરંપરાકહીરવીકુળકેરીશાસ્ત્રતણેઅનુસાર, ભાવધરીસુણશેજનજેતેનોપામશેવંશવિસ્તાર. ૨૫ વળણ. વિસ્તારપામશેવંશતેનો, જેભાવેસુણેનરનારરે; કહેદાસગિરિધરહવેસંક્ષેપેકરૂ, રામચરિત્રવિસ્તારરે. ૨૬ ઈ૰ ૧૦૯

અધ્યાય. ૧૧૦

રાગધન્યાશ્રી. સુણોશ્રોતાજનથઇસાવધાનજી, હરીરસલીલાઅમૃતપાનજી; સપ્તકાંડમાંજેથઇકથાયજી, તેસંક્ષેપેકરીહવેકહેવાયજી. ૧ ઢાળ. સંક્ષેપથીકહુચરિત્રસરવેઅથઇતિસમદાય; જેસાંભળ્યાથીઆદીઅંતનીસ્મૃતિસરવેથાય. ૨ બાળકાંડમાંકહીપ્રથમેરાવણકુળઉતપત્ય, તપદીગવિજેવિસ્તારકુળઉપમાનબંધવીપત્ય. ૩ દશરથકૈશલ્યાતણોજેસકળલગનસંબંધ, કુબેરવધુશ્રાપીતદશાનનદુખીતનીરજરબંધ. ૪ પછીક્ષીરસીંધુઆગમનભુવસહીતસુરસઉત્યાંહે, કરયુસ્તવનનારાયણતણુથઇગિરિસાગરમાંહે, ૫ શાંત્વનકરીનેવિરજાઆપીકહ્યોજન્મવિચાર, પછીરાયંદશરથશ્રવણવધકૃતશ્રાપવરનિરધાર. ૬ વળીઅસુરત્રાશપરવાતણોવધકેકૈવરપ્રશ્તાવ, ચરિત્રશૃંગીઆગમનપુત્રેષ્ટયજ્ઞપ્રભાવ. ૭ ત્યારેયજ્ઞપુરૂષપ્રસન્નથઇચરઆપીયાસુપવિત્ર, સુવર્ચસાચરગ્રહીગઇહનુમંતજન્મચરિત્ર. ૮ શ્રીરામલક્ષ્મણભરથજીશત્રુસુદનશુતચાર, તેનાંજન્મકરમવિધાનબાળચરિત્રઉપવીતસાર. ૯ વિદ્યાભણ્યાતીરથાટણઆગમનગાધીકુમાર, ગુરૂદિક્ષાલેઇનેરામચાલ્યાયજ્ઞરક્ષણસાર. ૧૦ ગંગાતણીઉતપત્તીકહીતાડીકાવધએકબાણ, શુબાહુઆદેહણ્યાઅશુરકતુકરાવ્યોનિરવાણ. ૧૧ પછેઅહલ્યાઉધારઉત્પત્તિસીતાજન્મકથાય, તેમુનિસાથેજનકપુરઆવીયાશ્રીરઘુરાય. ૧૨ ત્યાંસ્વયંવરજીત્યોસકળકોડંડખંડીરામ, આગમનદશરથલગ્નચારેપુત્રનાંતેઠામ. ૧૩ પ્રછીફરશુધરનોગર્વટાળ્યોઆવ્યાપુરમોઝાર, એબાળકાંડમાંકહીકથાએમાંઘણોવિસ્તાર. ૧૪ પછીભરથશતરૂઘનગયામાતુળકેરીસાથ, ત્યારેવૃદ્ધપણુજાણીવિચાર્યુચિતઅવધીનાથ ૧૫ વશિષ્ટગુરૂનેપુછીયુંલેઇસરવનોઅભિપ્રાય, રામનેરાજ્યાભિષેકકરવામહુરતલીધુંરાય. ૧૬ ત્યારેકૈકેયેમાગ્યાંવચનંદપથયાદુખીયાજાણ, શ્રીરામલક્ષ્મણજાનકીવનનિકળ્યાંનિરવાણ. ૧૭ ત્યાંભેટથઇઘોશચનીઉતર્યાગંગાપાર,મુનીઆશ્રમેથઇનેરહ્યાચીત્રકુટગિરિમોઝાર ૧૮ શુમંતેઆવીનેકહ્યુંત્યારેપામ્યારાયપતન, મોશાળથીતેડાવીયાભરથનેશતરૂઘન. ૧૯ કરીક્રીયાદશરથરાયનીપછીકુટંબલોકઅપાર, રામનેમળવાભરથજીઆવ્યાચીત્રકોટમોઝાર ૨૦ ત્યાંસમાગમથયોસર્વેનોઇષ્ટમીત્રગુરૂજનભ્રાત, વ

ણુંવચનકહીનેશોકસર્વેસમાવ્યોજગતાત ૨૧ પાદુકાલેઇ રઘુવીરનીવળ્યા ભરથજીનીરધાર, પછીનંદીગ્રામશમીપબેઠાતપકરવાતેઠાર. ૨૨ સહુસાથઆવ્યોઅવધપુરતેઅવધરાખીમન,એઅયોધાકાંડમાંસરવેકથાકહીપાવન. ૨૩ચિત્રકોટથીરઘુનાથજીચાલીયાદક્ષિણમાંહે, અત્રિનેઆશ્રમઆવીયાસીંહાદ્રીપરવતજ્યાંહે. ૨૪ વિરાધવધકરીનેગયાશરભંગનેઆશ્રમ, તેમુનિનેસદગતિઆપિચાલ્યાપુરણબ્રહ્મ. ૨૫ પછીશુતિક્ષણમંદકરણઆશ્રમથકીચાલ્યાદુર, અગસ્તનેમળીચાલીયાજ્યાંજટાયુબળપુર. ૨૬ પછીદંડકવનગોદાવરીત્રઠરહ્યાશ્રીરઘુવીર, ત્યાંઅશુરસમરમારીયોલક્ષ્મણજતિવૃતધિર. ૨૭ શુર્પનખાનાસાકરણછેદનખરદુખરવધકાય, માયામૃગછેદનદશાનનહરણકૃતસિતાય. ૨૮ પછીજટાયુયુદ્ધપરાજયકરીગયોલંકામાંહે, તેનીશોધકરતારામલક્ષ્મણઆવ્યાછેગિધજ્યાંહે. ૨૯ તેનેગતિઆપીગીરિયમુનાંચઢ્યાશ્રીરઘુવીર, સંવાદશિવઉમયાતણોઆવ્યાકષ્ણવેણીતિર. ૩૦ કબંધવધશબરિગતિકર્યોપંપાસરવિશ્રામ, આરણ્યકાંડમાંએટલીતેકથાકહીઅભિરામ. ૩૧ મારૂતિસમાગમવાળીશુગ્રીવતણીકહીઉતપત્ય, શુગ્રીવમળીયારામનેકરીમિત્રિવાચાસત્ય. ૩૨ઋષીમુખપરવતતાડભેદનવાળીવધએકબાણ, શુગ્રીવરાજ્યાભિશેકવરણવત્રશાદર્શીશુજાણ. ૩૩ શ્રીયશુધીકારણમોકલ્યાકપિદગ્વવનપરીહાર,દંડીઋષીશુતમોક્ષપામ્યોશુપ્રભાઉધાર. ૩૪ સિંધુતણેત્રઠઆવીયાકપીકરેમનવિચાર, થયોસમાગમસંપાતિનોશ્રીયસુધીકહીતેણીવાર. ૩૫ ઓળંઘવાતત્પરથયાજળનીધિમારૂતતન, કીસ્કંધાકાંડમાંએટલીતેકથાકહીપાવન. ૩૬ સીંધુઓળંઘિલંકાંસરવેશોધીપવનકુમાર, પછેરૂદ્રવેણાગીતગાયુંઅશોકવનમોઝાર. ૩૭ મુદ્રિકાઆપીજાનકીનોશમાવ્યોપરિતાપ, એશોકવનઉજડકર્યુંરાક્ષસઅનેકનિપાત. ૩૮ બ્રહ્મપાસબંધનદહનલંકાબહુપત્રવિધાનસમુદ્રલંગીમારૂતિકહિશુધિશ્રીભગવાન. ૩૯ રઘુનાથકપીદળલેઇચઢયાઆવીયાસાગરતીર, ત્યાંવિભીષણઆવીમળ્યોરાવણતણોરઘુવીર. ૪૦ પછીપાઝબંધનકરીનેસ્થાપિયાશ્રીમહાદેવ, ઉતર્યાસૈન્યાસહિતરઘુવરશુવેલુતતખેવ. ૪૧ કપિદળતણીસંખ્યાકહીશુકશારણચતુરઅપાર, ઉપમાનશ્રીધુલક્ષ્મણેદશમુખતણુતેણીવાર. ૪૨ વળણ. ઉપમાનપામ્યોરાવણત્યારે, થઇ મનમાં ચિંતાયરે; એમ સંક્ષેપેવરણવિસરવે; સુંદરકાંડકથાયરે. ૪૨ ઇતી૦ ૧૧૦

અધ્યાય. ૧૧૧

રાગસામેરી. હાવેમાયાદેખાડીરાવણેપામ્યાસીતામનવીખાદ, પછેમયશુતાસીતાતણોથયોપરસ્પરસંવાદ. ૧ શુગ્રીવરાવણયુદ્ધવળતીઅંગદવિષ્ટીહોય, પછેયુદ્ધનોઆરંભરાક્ષસકપીકરતાસોય. ૨ સર્પાસ્ત્રબંધનરામસૈન્યામહસ્તમર

ણુંકથાય, મંદોદરીયેકહીસકળદશમુખનેશીક્ષાય. ૩ રાવણતણુંયુદ્ધવરણવ્યુંકુંભકરણમરણવિધાન, જમાત્રશુતમિત્રિત્રણપામ્યાતેમરણનિદાન. ૪ ઈંદ્રજીતવધજુક્તિકહીશુલોચનાનુંચરિત્ર પછેઅહીરાવણમહીરાવણવધકહીકથ,ચિત્રવિચિત્ર. ૫ પછેરાવણયુદ્ધકરવાચઢયોલક્ષ્મણનેશક્તિથાય, ગિરિદ્રોણઔષધીલાવતાંમળ્યાભરથનેમહાકાય. ૬ શુખથયુલક્ષમણનેતદાયુદ્ધકરયુંરાવણસાથ, સહુનેહણીપછેરાવણનોવધકર્યોશ્રીરઘુનાથ. ૭ સદગતિપામ્યાસહુઅશુરવિભિષણનેઆપ્યુરાજ, વળીમુક્તબંધનદેવકીધાજીવાડયોકપીનોસમાજ. ૮ કરીદીવ્યમળીયાંજનકીથયાપ્રસનશ્રીરઘુરાય, પ્રભુબેઠાપુષ્પવીમાનમાંયુદ્ધકાંડનીએકથાય. ૯ કપીત્રીભીષણશ્રીયઅનુજસાથેચાલ્યુંપુષ્પવીમાન, કૃપાકરીનીજપુરભણીઆવીયાશ્રીભગવાન. ૧૦ ભરથનીઆદેમલ્યાસહુનેકરયુંમંગળસ્નાન, પછેસુમહુરતલેઇરાજબેઠાઅવધપુરસ્વસ્થાન. ૧૧ લંકેશસુગ્રીવનેવળાવ્યામાનદેઇરઘુવીર, પછેરાજનીતિપ્રજાપાળીધર્મધારણધીર. ૧૨ ત્યારેલવણાસુરનોવધકર્યોનીરભેમથુરાંદેશ, દ્વિજસુતજીવાડયોભીલનેઆપીગતીપરમેશ. ૧૩ વળીશ્વાનસંન્યાસીઉલુકબગતણોકીધોન્યાય,બ્રહ્માદત્તનુંઆખ્યાનવરણાશ્રમધર્મસમુદાય. ૧૪ સીમંતસીતાજીતણુંપરીએટદુરવચન, શુકશુકીનોસંવાદતજીયાંજાનકીનેવન. ૧૫ વાલ્મિકનેઆશ્રમરહ્યાંગંગાતેડાવ્યાંએવ, લવકુશજનમમુનીબંધુહસ્તબ્રહ્મકમળપુજ્યાદેવ. ૧૬ અગસ્તનાઉપદેશથીયજ્ઞઆરંભ્યોશ્રીરામ,શતરૂઘનપુષ્કળસૈન્યલેઇચઢયાઅશ્વરક્ષણકામ. ૧૭ દમનનૃપપ્રથમેનમ્યોપછેચ્યવનજન્મકથાય, રાયસુધરમીકેકરીસ્વાગતનીલગિરિમહિમાય. ૧૮ સતવંતપુરથીહયગયોકામાક્ષીદેવીજ્યાંહે, ઉગ્રદંતવિદ્યુતમાળીનોકરયોપરાજયક્ષણમાંહે. ૧૯ આરણ્યરામાયણકહીમુનીમોક્ષપામ્યાજેહ, વળીરેવાજળમાંઅશ્વબુડયોલાવીયાપછીતેહ.૨૩ વીરમણીસાથેયુદ્ધથયુશિવસહિતમાહાસંગ્રામમારૂતીલાવ્યાદ્રોણઔષધીઆવીયાશ્રીરામ ૨૧ પછેઅશ્વસ્થંભનમલ્યાસાનકકહયોકર્મવિપાક, સુરથધર્મવિવાદઅદભુતઅંગદવીષ્ટીવાક. ૨૨ યુદ્ધવરણવ્યુંસુરથતણુંત્યાંપધાર્યારઘુવીર; લવકુશેયુદ્ધકરયુંઘણુંજીત્યાશત્રુઘનવિર. ૨૩ વળીરામલક્ષમણભરથનેલવકુશેમનાવ્યાહાર, થયોશોકશીતાનેતદાપછીઆપ્યોયજ્ઞતોખાર. ૨૪ પછીજીવાડીસૈન્યાસકળવાલ્મિકીમુનીયેત્યાંહે, સીતાસહીતસુતલેઇનેપ્રભુઆવ્યાઅવધીમાંહે. ૨૫ સીતાસહિતક્રતુકર્યોપુરણસ્નાનઅવભ્રતદાન, પછીમુનીનપનેવળાવ્યાબહુવીધીકરીસનમાન. ૨૬ પુત્રનેઆપ્યાદેશસંરવેકર્યોરાજ્યાભીષેક, સીતાસમાયાસુમીત્રીનોત્યાગકરીયોટેક. ૨૭ પછીકૌશલ્યાનેજ્ઞાનઆપ્યુંપામીયાંનીજલોક, સ્વધામલીલાવરણવીપદપદેપુણ્યશ્લોક. ૨૮ એમવર્ષત્રયોદશસહસ્રસુધીકરયુંરામેરાજ, પછીપધાર્યાનીજધામપ્રભુલેઇ

અવધીલોકસમાંજ. ૨૯ એમસપ્તકાંડનીકથાસર્વેકહીમતીઅનુસાર, એનાઅ વાંતરમાંબહુપ્રકારેકથાકહીવિસ્તાર. ૩૦ શતકોટીરામચરિત્રનોનવપારપામેકો ય, જેમસમુદ્રકેરાપારમાંગજપીપીલકાસમહોય. ૩૧ અકાસકેરોથાધલેવાઅશ કગરૂડસમાન, એમઅલ્પબુદ્ધીમાહાનધીનવથાયહરીગુણમાન. ૩૨ બેસહસ્ત્ર જીભ્યાશેષનેતેનવીનગુણનીત્યગાય, એકકલ્પંસુધીવરણવેપણપુરણનવકહેવા ય. ૩૩ કવીકહીગયાવળીકહેઘણાકહેશેમતીઅનુસાર, નવથાયપુરણરામની લાલાસમુદ્રઅપાર. ૩૪ હુંઅલ્પબુદ્ધીશુંકહુજેઅજીતઇંદ્રીમન, વ્યવસાયતેમાં અતીઘણાવળીક્ષણુભંગુરતન. ૩૫ પણગુરૂકૃપાયેવરણવ્યાકઇએકહરીગુણગ્રા મ, જેકલ્પનામનમાંહતીતેથયાંપુરણકામ. ૩૬ કંઇહોયદુષણકાવ્યમાંઅઘટી તઅલ્પવચન, કંઇઅધીકઓછુઅશોભીતરસહીણપદપરિછીંન. ૩૭ તેક્ષમાક રજોરઘુપતીઅપરાધમારાસર્વ, મેંગાયાછેગુણદીનથઇનથીધર્યોમનમાંગર્વ. ૩૯ પ્રભુતમોદીનદયાળછો ભક્તનાં પુરણકામ, નિજદાસનાઅવગુનથીચીત લાવતાશ્રીરામ. ૩૯ તમોપ્રસનથાઓ પુષ્પપત્રે ભાવથી ભગવાન, એવું જા ણીને વિશ્વાસ આણી કર્યું છે ગુણવાન. ૪૦ જેમ બાળક બોલે બોબડું મા બાપ હરખે મન, એ પ્રકારે ગુણવર્ણવ્યા જાણજો જુગજીવન. ૪૧ શ્રી રામલક્ષમણ જાનકી સંકટહરણહનુમંત, થજયોપ્રસન્ન સુણીમુજવિન તીછોતમોકરૂણાવંત. ૪૨ છોભક્તવત્સલરઘુપતિઉદારદીનદયાળ, નવલાવ શોમુજદોષમનપ્રભુરાખજોસંભાળ. ૪૩ પાપીઅજામેલઉધરયોલીધુંનારાય ણસુતનામ, ગજરાજહરીએકવારકહેતાંપામિયોનીજધામ. ૪૪ પોપટભણા વતાંપુશ્ચલીસદગતીપામીતેહ, વળીદાસીસુતનારદહતાથયાસંતશીરોમણીજે હ. ૪૫ વળીધરૂવઅમરીખપ્રહલાદવિભીષણઆદેભક્તઅનંત, તવનામથી નીરમળથયાજશગાયજેનાસંત. ૪૬ રામરામજપ્યુનામપ્રતીકુળવ્યાધવાલ્મિ કરાજ, મહાકવીપદવીપામીયાસહુકવીતણેશીરતાજ. ૪૭ એવુંજાણીનેવિશ્વા સઆણીગાયાગુણપાવન, એઅરજધરજોમનવીશેકરૂણાનીધીભગવન. ૪૮ જેકર્મકાયામનવડેથયુવાણીઇંદ્રીયસાથ, તેસરવઅરપણકરૂતમનેમાનીલેજોના થ. ૪૯ વળીસરવવૈષ્ણવભગવતીનેનમુછુંકરજોડનીજદાસજાણી દયાકરજોદે શોનહિકંઇખોડ. ૫૦ સરવેમળીઅપરાધમારોક્ષમાકરજોદોષ, હુઅલ્પબુદ્ધિબા ળકજાણીલાવશોનહીરોષ. ૫૧ જેમકારેપતિતપાવનગાયુરામચરિત્ર, વિષેમાંથી વૃત્તિકાઢવાનેકરવામનપવીત્ર. ૫૨ વળણપવીત્રકરવામનવાણીતનટાળવાપા પવીચીત્રરે; પામવાપરમાનંદપદને, ગાયુરામચરીત્રરે. ૫૩ ઇતીશ્રીરામ. ૧૧૧

અધ્યાય ૧૧૨

રાગધવળધન્યાશ્રી. શ્રીરામચરીત્રસુધારસસિંધુપાવનસુખદઅપારજી, શ

મનત્રીતાપશીતળપરીપુરણઅરથરત્નમાંહેસારજી. ૧ કથાકલ્પતરૂપુરણકામ નાશાખાકાંડસુજાણજી, ઉપશાખાઅધ્યાયવીચીત્રઅતીચોપાઇપત્રપ્રમાણજી. ૨ અક્ષરપુષ્પનેઅરથવાસનાફળપરમાનંદરૂપજી, નવરસભાવરૂપીરસપુરણમધુરસુસ્વાદઅનુપજી. ૩ આશ્રીતંજનઅવીચળપદપામેહાયઅનુભવઅપરોક્ષજી, ઉભયલોકમાંજશપ્રાપ્તીધર્મઅર્થકામનેમોક્ષજી. ૪ એરામકથાશુદ્ધભાવથકીજેસુણેભણેનરનારજી, આલોકમધેતેભોગભોગવેઅંતેહરીપદસારજી. ૫ બ્રાહ્મણબ્રહ્મતત્વનેજાણેક્ષત્રીવીજેબળપામેજી, વૈશ્યનેસમૃદ્ધિસંતતાબહુવીધી શુદ્રસુખીદુખવામેજી. ૬ અપુત્રફળપામેનીરધનપામેધનજી, રોગમુક્તરોગીજ નથાયેબંધીમુક્તબંધનજી. ૭ ભૈરવભુતપીસાચજેગણીદોષનડેનહિતેનેજી, ગ્રહપિત્રિતેનેનવપીડેભાવભરેસોજેનેજી. ૮ શતરૂપરાભવકરીનશકેતેનેભય સર્વેથીમુકાયજી, જેઇછાહોયમનતણીતેમનોરથપુરણથાયજી. ૯ બાળહત્યાગૌહત્યાબ્રહ્મઅીવધગુરૂદ્રોહીચંડાળજી, મહાપાપથકીતેમુકાયેપ્રાણીએસાંભળતાં તતકાળજી. ૧૦ શ્રદ્ધાસહીતવીશ્વાસધરીજનશુણેભણેજેકોયજી, સરવતીરથનુંફળપામેઅશ્વમેધતણુપુણ્યહોયજી. ૧૧ સાક્ષરદ્વિજનેલખાવીએપુસ્તકદાન કરેજનજેહજી, પ્રથવીદાનતણુપુણ્યતેનેમહાશુખપામેતેહજી. ૧૨ જેનાઘરમાં એરામચરીત્રનાંપુસ્તકકેરોવાસજી, અખંડલક્ષ્મીવંશવીસ્તરેદરીદ્રરોગથાય નાશજી. ૧૩ અપારમહિમાહરીગુણકેરોતેજાણેમોટાસંતજી, સતજુગત્રેતાદ્વાપરકરતાંછેકળીમાંમહીમાઅનંતજી. ૧૪ દોષનીધીમહાઘોરકળીજુગથાયનતપ ક્રતુજાપજી, સરવસાધનગતસારથયાંહરીનામનોઅધીકપ્રતાપજી. ૧૫ વેદપુરાણશાસ્ત્રએમકહેછેમોટાપુરૂષમુખબોલેજી, કેશવકીરતનકળીયુગસાધનઅવર નહીએનેતોલેજી. ૧૬ એવુંજાણીવિશ્વાસધરીમનગાયાહરીગુણગ્રામજી, [illegible] માંદેશીકવીજનકોઇજાણીપ્રાકૃતપદઅભીરામજી. ૧૭ પિંગળભેદછંદનવજા[illegible] કાવ્યતણીજેરીતજી, સરસવીરસપદપરીક્ષીનપુરણગાયુહરીગુણગીતજી. ૧[illegible] બુદ્ધિપ્રમાણેગ્રંથકર્યોરસહીણહોયેઅળંકારજી, તેદોષક્ષમાકરજોસહુકવીજનરાખજોચીતઉદારજી. ૧૯ જેવાતેવાપણહરીનાગુણછેપાવનપતીતઅનુપજી નાનુમોટુસાકરનુંશ્રીફળસરવદીશારસરૂપજી. ૨૦ અવળુસવળુબીજપડેપણ ઉગેપ્રથવીમોઝારજી, એમજેતેપ્રકારેહરીનાગુણતેકલ્યાણકારીઅપારજી. ૨૧ એરામચરીત્રનોગ્રંથથયોપરીપુરણહરીકરૂણાયજી, સપ્તકાંડવિસ્તારઘણોછેતેનીકહુસંખ્યાયજી. ૨૨ અધ્યાયબસેંનવાણુપુરાત્રીશતમાંએકન્યુનજી, નવશ [illegible]નપંચનીઉપરચોપાઇએકાવનજી. ૨૩ ગીતરાગનીચાલજુગવીરસિકક [illegible]ગામજીછંદપ્રબંધનીરચનાઅદભુતપાવનજશઅભીરામજી. ૨૪ વાલ્મિકીરામાયણનોઅરથમાંહેનાટકકતહનુમંતજી, તેથકીભાષાગ્રંથકર્યોછેલેઇદ્રષ્ટ

તઅનંતજી. ૨૫ પદ્મપુરાણનેઅગ્નિપુરાણનામેગ્રંથોમાંહેસબંધજી, એઅલ્પ બુદ્ધિતેમાટેકંઇએકકર્યુંપ્રાકૃતપદબંધજી. ૨૬ જેમક્ષીરસમુદ્રભર્યોપયકેરોતેપુર ણ[illegible]વપીવાયજી, પણચંચુજાળથીત્રસાવીરામેપક્ષીશુખીયોથાયજી. ૨૭ એમ અ[illegible]રગુણશ્રીરામચંદ્રનાપુરણનવકહેવાયજી, શેષગીરાગણનાયકગાતામન મ[illegible]સંકુચાયજી. ૨૮ તોહુંમંદમતીમહાકાર્મીકેમકરીજાણુંપારજી, પણગુરૂકૃ પાયેકરીયાકંઇએકહરીનાગુણવિસ્તાર. ૨૯ પંગુરલંઘેગીરીવરમોટામુંગોથાય વાચાળજી, પુરણબ્રહ્મકૃપાકરેતોથાયમુરખબુધીવીશાળજી. ૩૦ શાકેસતરસે [illegible]ઠાવનધનસંક્રાંતીત્યાંહેજી, સંવતઅષ્ટાદશત્રીનેવુહિમંતઋતુનીમાંહેજી. ૩૧ માગશીરકૃષ્ણપક્ષનોમીતીથીરવીવાસરદીનમધ્યજી. ચીત્રાનક્ષેત્રયોગશુક્રમાં વણીજકરણસમરથજી. ૩૨ કુંભલગ્નઅભીજીતમહુરતમાંગ્રંથપુરણથયોએહ જી, શ્લોકાઅરથધર્યોછેએમાંનવકરશોશંદેહજી. ૩૩ શ્રીવલ્લભકુળકમળદીવા કરશ્રીપુરૂષોતમનામજી. શરણાંગતવત્સળશુખદાયકનીજજનપુરણકામજી. ૩૪ શબ્દબ્રહ્મપરાયણકાવ્યકળાશુપ્રવીણજી, કૃપાદ્રષ્ટીકરેજેનીઉપરતેનાઅત્ર થાયક્ષીણજી. ૩૫ પાખંડધરમતમખંડકરેવાઆચારજકુળદીપજી, શ્રીકૃષ્ણ નાનામનામંત્રજઆપીશીધાજીવસમીપજી. ૩૬ નવધાભકતીસ્થાપનભુતળ શેવાનંદકુમારજી, બ્રહ્મનીસાથેસંબંધકરાવ્યોતાર્યાજીવઅપારજી. ૩૭ પરીક્ષ માભીપપૃથવીશીધીપદપદતીરથરૂપજીદૈવીજીવનેશરણલેઇકર્યુંભક્તીદાનઅનુ પજી. ૩૮ તેપુરૂષોતમનોઅંકીતસેવકચરણકમળનોદાસજી. એવાગુરૂનીઆજ્ઞા એથકીઓગ્રંથવીલાસજી. ૩૯ પરમારથકારણશ્રમકરીયોનથીધર્યોસ્વારથલે શજી, માનદંભમુકીગાયાછેપાવનગુણપરમેશજી. ૪૦ વૈશ્યવરણમાંજન્મજરં રીયાવીરક્ષેત્રમાંવાસજી, વણીકજ્ઞાતીદશાલાડનીવૈષ્ણવગીરીધરદાસજી. ૪૧ સરવસંતવૈષ્ણવકવીજનનેપાયે નમુકરજોડજી, કંઇદોષહોયએકૃતીમધેમુજ નેનવદેસોખોડજી. ૪૨ વાણીતણાપ્રેરકપુરૂષોતમઅંતરજામીજેહજી, તેપ્રભુની આજ્ઞાયેથયુછેરામચરીત્રજએહજી. ૪૩ જમકાષ્ટનીપુતળીક્રિયાકરેતેશુત્રઆરજી, એમસકળજીવહરીનીસતાયેવરતેછેઅનુસારજી. ૪૪ એઉતરકાંડથયોપરીપુર ણઅધ્યાયએકસોબારજી; એકત્રીસેંઅઠાણુએમાંગ્રંથોવિસ્તારજી. ૪૫ નિરમ ળજશશ્રીરામચંદ્રનાગાયામતિઅનુમાનજી, નીમીતમાત્રજનગિરિધરકહાવેક રતાશ્રીભગવાનજી. ૪૬ વળણ. ભપવાનભયહરકારણ, રાખજેશરણકૃપાક રી; કરજોડીનેકહેદાસગિરિધર, શ્રોતાજનબોલોશ્રીહરી. ૪૭ [illegible] ૧૧૨

સમાપ્ત.

जा॰ेरखबर

मफत! मफत!! मफत!!!

अर्धो आनो मोकलवाथी

गुजराती, संस्कृत अने हिंदुस्तानी

पुस्तकोनुं

सूचिपत्र

मोकलवामां आवशे

पुस्तको मळवानुं ठेकाणुं

हरगोविंददास हरजीवनदास

बुकसेलर मु. अमदावाद